

تصویر ابو عبد الرحمن الكردي

كورد و كوردستان

له به لڤه نامه نهینییه کانی نه مریکا دا
(کوردستانی عیراق)

منتدی اقرا، الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

لکتور محمود عوسمان پیشکی بو نووسیه

وهرگیران له نینگلیرییه: وریا رحمانی

بۆدابه زاندىنى جۆرەھا كىتەپ: سەردانى: (مُنْقَدِي اِقْرَا الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْقَدِي اِقْرَا الثَّقَافِي)

پدراي دانلود كىتابهاى مختلف مراجعه: (منقدي اقرا الثقافى)

www.lqra.ahlamontada.com

www.lqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردى . عربى . فارسى)

كورد و كوردستان

له به لگه نامه نهينيه كانى ئه مريكادا
(بهشى يه كه م : كوردستانى عيراق)

ئاماده كردنى:
پروڤيسور لوكمان ميهو

وهر كتران له ئينگليزيه وه:
وريا ره جماني

دۆكتور مه حموود عوسمان
پيشه كى بۆ نووسيوه

دهزگای چاپ و بلاگردنه وهی
روژنه لات

خاوه نی ئیمتیاژ
که ژال ره فیک

سه رنوسه ر
حه سه نی دانیشفه ر

Email: h.daneshfar@yahoo.com

Mob: 0750 449 3561

هه ولیر - شه قامی ئاراس - کولانی سینه ما سیروان

✓ ناوی کتیب : کورد و کوردستان له به لگه نامه نهینییه کانی
وه زاره تی دهره وهی نه مریکادا

✓ ناماده کردنی : لۆکمان میهۆ

✓ وه رگتپانی له ئینگلیزییه وه : وریا ره حمانی

✓ نرخ: (۱۲۰۰۰) دوازه هه زار دینار

✓ سالی چاپ : ۲۰۰۹

✓ بلاوکراوهی : ده زگای چاپ و بلاوکردنه وهی رۆژه لات

✓ له به رپوه به رایه تی گشتی کتیبخانه گشتیه کان

ژماره ی سپاردنی (۲۲۶۶) سالی ۲۰۰۹ ی داوه تی

✓ شوینی چاپ: چاپخانه ی رۆژه لات - مه ولیر

به رپوه به ری هونه ری ده زگا

سه لام محهمه د ره سول

پێڕست

26	پێشه‌کی: دۆکتۆر مه‌حمود عوسمان
29	پێشه‌کی: پرۆفیسۆر لوکمان میه‌ۆ- پرۆفیسۆر مایکیل نه‌همه
	به‌شی یه‌که‌م: بزوتنه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌یی کوردستانی عێراق له‌ به‌لگه‌نامه‌ نه‌هێنیه‌کانی وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ی وڵاته‌ یه‌که‌گرتوه‌وه‌کانی نه‌مریکا له‌ ساڵی ١٩٥٨ تا ١٩٧٢
62	تیلیگرام له‌ بالۆیژخانه‌ی وڵاته‌ یه‌که‌گرتوه‌وه‌کانی نه‌مریکا له‌ عێراق بۆ وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ ده‌رباره‌ی بارودۆخی عێراق و مه‌سه‌له‌ی کورد - ١٤ ی تشرینی یه‌که‌می ١٩٥٨
67	کۆبوونه‌وه‌ی کۆمیته‌ی تایبه‌ت ده‌رباره‌ی سالیادی کودیتای عبدالکریم قاسم- واشنگتۆن، ١ ی حوزه‌یرانی ١٩٥٩
76	تیلیگرام له‌ بالۆیژخانه‌ی وڵاته‌ یه‌که‌گرتوه‌وه‌کانی نه‌مریکا له‌ عێراق بۆ وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ ده‌رباره‌ی سه‌ردانی کاربه‌ده‌ستیه‌کی پارتی دیموکراتی کوردستان (PDK) به‌غداد - ٢٠ ی نیلۆولی ١٩٦٢
79	یادداشتنامه‌ی نه‌نجومه‌نی ناسایشی نه‌ته‌وه‌یی بۆ یارمه‌تیده‌ری تایبه‌تی سه‌رۆک کۆمار بۆ کاروباری ناسایشی نه‌ته‌وه‌یی ده‌رباره‌ی مه‌ترسی هه‌لگیرسانه‌وه‌ی کێشه‌ی کورد، واشنگتۆن، ١ ی ناداری ١٩٦٣
81	سیاسه‌تی رێنۆینی کاتی بۆ مامه‌له‌ له‌گه‌ڵ عێراق و په‌یوه‌ندیه‌یه‌کانی کودیتای نه‌م دوايه‌ی عێراق له‌ گه‌ڵ رۆژه‌لاتی ناوه‌راست - واشنگتۆن، ٢ ی ناداری ١٩٦٣
95	یادداشتنامه‌ی نه‌نجومه‌نی ناسایشی نه‌ته‌وه‌یی بۆ یارمه‌تیده‌ری تایبه‌تی سه‌رۆک کۆمار بۆ کاروباری ناسایشی نه‌ته‌وه‌یی ده‌رباره‌ی ده‌رباره‌ی ته‌گه‌ری هه‌لگیرسانی شۆڕشیکی دیکه‌ی کورده‌کان واشنگتۆن، ٦ ی ناداری ١٩٦٣
	یادداشتنامه‌ی نه‌نجومه‌نی ناسایشی نه‌ته‌وه‌یی بۆ یارمه‌تیده‌ری تایبه‌تی سه‌رۆک کۆمار بۆ کاروباری ناسایشی نه‌ته‌وه‌یی ده‌رباره‌ی نه‌وه‌ی کورده‌کانیش ده‌توانن چه‌ک

97	و تهقه مەنى لە ولاتە يەكگرتووه كان بکړن- واشنگتۆن، ۲ ی نیسانی ۱۹۶۳
100	تیلیگرام له وهزارهتی دهرهوهی ولاتە يەكگرتووه كان بۆ بالۆیزخانەى ئەمريکا له عێراق دهربارەى نیگەرانی وهزارهتی دهرهوه له ئەگەرە مەترسیداره كانى سەر نه کهوتنى وتووێژه كانى نیتوان کورده كان و حکوومهتی عێراق و دەستپێکردنهوهی ناکوکیه كان - واشنگتۆن، ۵ ی نیسانی ۱۹۶۳
104	راپۆرتی کۆبوونهوهی گروپی تایبەت (CI) دهربارەى نیشانه كانى سەر هەڵدانەوهی ناکوکیه كانى نیتوان حکوومهتی عێراق و کورده كان واشنگتۆن، ۱۶ ی مایسی ۱۹۶۳
107	یادداشتنامە يەك له سکرەتیری کارگێری وهزارهتی دهرهوه بۆ یارمەتیدەری تایبەتی سەرۆک کۆمار بۆ کاروباری ناسایشی نەتەوهی دهربارەى نامەى مەلا مستەفا بارزانى بۆ سەرۆک کنىدی- واشنگتۆن، ۶ ی ئابی ۱۹۶۳
109	یادداشتنامەى سەرۆک ئەرکانى سوپای ئەمريکا بۆ وهزیری بەرگری دهربارەى فرۆشى پیداو یستى سەربازی له لایەن ولاتە يەكگرتووه كانى ئەمريکا به عێراق- واشنگتۆن، ۱۵ ی ئابی ۱۹۶۳
113	نامەى شای ئێران بۆ جانسون، سەرۆک کۆمارى ئەمريکا دهربارەى پەيوەندىيە كانى ئێران و عێراق و کيشەى کورد - ۷ ی کانوونی دووه می ۱۹۶۴
116	ئەیرگرام له بالۆیزخانەى ولاتە يەكگرتووه كانى ئەمريکا له عێراق بۆ وهزارهتی دهرهوه دهربارەى سەردانى جیڤگى وهزیری دهرهوهى ئەمريکا بۆ عێراق - بەغداد، ۲۴ ئادارى ۱۹۶۴
119	رەشنووسى نامادە کراو له وهزارهتی دهرهوهى ئەمريکا بۆ کۆبوونهوهی دوازدەهەمینى وهزیرانى CENTO دهربارەى بارودۆخى کورد واشنگتۆن، ۲۸ - ۲۹ ی نیسانی ۱۹۶۴
121	تیلیگرام له وهزارهتی دهرهوه بۆ بالۆیزخانەى ولاتە يەكگرتووه كانى ئەمريکا له عێراق، دهربارەى بارودۆخى هەستیارى کورد و دەولەتى عێراق - واشنگتۆن، ۵ ی حوزەیرانى ۱۹۶۴

124	تیلیگرام له بالۆیژخانهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق بۆ وهزارهتی دهروهه دربارهی جیه جیکردنی تاقیکاری ریککه وتنامه که ی دهولهتی عیراق له گهژ کورده کان - به عداد، ۲۶ ی تشرینی یه که می ۱۹۶۴
129	گفتوگۆ لیژنه ی وهزارهتی دهروهه ی نه مریکا له گهژ کاربه دهستانی حکومهتی عیراق له نوزده هه مین کۆبونوه ی نه مجومه نی گشتی نه ته وه یه کگرتوه کان ده باره ی کیشه ی کورد - نیویۆرک، ۱۰ ی کانوونی یه که می ۱۹۶۴
132	تیلیگرام له وهزارهتی دهروهه بۆ بالۆیژخانهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق دربارهی روانگهی نه مریکا به نیسبهت به شداری کورده کان له هه ر پیلانیك بۆ روو خانی رژیمی عیراق - واشنگتۆن، ۱۴ ی کانوونی یه که می ۱۹۶۴
134	تیلیگرام له بالۆیژخانهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق بۆ وهزارهتی دهروهه دربارهی نه وه ی نیژان هه ول ده دات کورده کان بخاته ناو هه جۆل - به عداد، ۱۶ ی کانوونی یه که می ۱۹۶۴
137	تیلیگرام له بالۆیژخانهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له نیژان بۆ وهزارهتی دهروهه دربارهی سهردانی نوینه رانی PDK له بالۆیژخانهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له نیژان تاران، ۱۲ ی نیسانی ۱۹۶۵
139	تیلیگرام له بالۆیژخانهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق بۆ وهزارهتی دهروهه، دربارهی گفتوگۆ له گهژ وهزیری دهروهه ی عیراق دربارهی په یوه ندیه کانی کورده کان و نیژان - به عداد، ۳۰ ی نیسانی ۱۹۶۵
143	تیلیگرام له وهزارهتی دهروهه بۆ بالۆیژخانهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق دربارهی هه لۆیستی نه مریکا به نیسبهت داواکارییه کانی کورده کان - واشنگتۆن، ۶ ی مایسی ۱۹۶۵
146	تیلیگرام له وهزارهتی دهروهه بۆ بالۆیژخانهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له نیژان دربارهی داواکاری ده له تی عیراق بۆ پشتیوانی نه مریکا له هه وله کان بۆ راهه ستاندنی ناردنی چه که له لایه ن نیژان بۆ کورده کانی عیراق - واشنگتۆن، ۱۱ ی تابی ۱۹۶۵

149	تیلیگرامی وهزارهتی دهرهوه بۆ بالتویزخانهی ولاته یه کگرتووهکانی نه مریکا له عیراق دهرباره ی گفتوگۆی وهزیری دهرهوه ی نه مریکا له گهڵ سه رۆک وهزیرانی عیراق دهرباره ی کیشهی کورد - واشنگتۆن، ۲۶ ی تشرینی یه که می ۱۹۶۵
155	نهیرگرام له بالتویزخانهی ولاته یه کگرتووهکانی نه مریکا له عیراق بۆ وهزارهتی دهرهوه دهرباره ی هه لسه نگانندی کیشهی کورد- به غداد، ۳۰ ی تشرینی یه که می ۱۹۶۵
157	تیلیگرام له بالتویزخانهی ولاته یه کگرتووهکانی نه مریکا له نێران بۆ وهزارهتی دهرهوه دهرباره ی په یوه هندییه کانێ نێران و عیراق و بارودۆخی کورد - تاران، ۲۰ ی کانوونی دووه می ۱۹۶۶
161	تیلیگرام له بالتویزخانهی ولاته یه کگرتووهکانی نه مریکا له عیراق بۆ وهزارهتی دهرهوه دهرباره ی گفتوگۆ له گهڵ سه رۆک کۆماری عیراق دهرباره ی کیشهی کورد- به غداد، ۱۷ ی مایسی ۱۹۶۶
164	تیلیگرام له بالتویزخانهی ولاته یه کگرتووهکانی نه مریکا له عیراق بۆ وهزارهتی دهرهوه دهرباره ی روانگهی ده ولته ی ولاته یه کگرتووهکانی نه مریکا به نیسبه ت نه و بهرنامه سیاسیه که حکومه تی عیراق بۆ کورده کان دایه شتووه - به غداد، ۲ ی ته موزی ۱۹۶۶
167	تیلیگرام له بالتویزخانهی ولاته یه کگرتووهکانی نه مریکا له عیراق بۆ وهزارهتی دهرهوه دهرباره ی گفتوگۆ له گهڵ سه رۆک وهزیرانی نوێی عیراق دهرباره ی کیشهی کورد و نێران - به غداد ، ۱۹ ی ئابی ۱۹۶۶
171	تیلیگرام له وهزارهتی دهرهوه بۆ بالتویزخانهی ولاته یه کگرتووهکانی نه مریکا له عیراق دهرباره ی دیداری وهزیری دهرهوه ی نه مریکا له گهڵ وهزیری دهرهوه ی عیراق و مه سه له ی کورد واشنگتۆن، ۸ ی تشرینی یه که می ۱۹۶۶
173	یادداشتنامه یه که له سکره تیژه ی کارگێپی وهزارهتی دهرهوه بۆ یارمه تی ده ی تایبه تی سه رۆک کۆمار دهرباره ی نامه ی رێبه ری شۆرشێ کورد، مه لا مسته فا بارزانی بۆ سه رۆک کۆماری نه مریکا - واشنگتۆن، ۱۶ ی شوباتی ۱۹۶۷

175	یادداشتنامەى ھەوالگەرى لە لایەن بەرپرەسى ئىدارەى ھەوالگەرى و لىڭكۆلىنەو ە بۆ و ەزىرى ەەرەو ە ەربارەى مەترەسى ەستەپپەکردنەو ەى شۆرەى كورد - واشنگتۆن، ۱ ى تەموزى ۱۹۶۷
179	یادداشتنامەى ەك لە لایەن تەنچوومەنى ئاسایشى تەو ەبى تەمرىكا بۆ یارمەتیدەرى تایبەتى سەرۆك كۆمار ەربارەى كودیتا لە عىراق و مەسەلەى كورد - واشنگتۆن، ۱۷ ى تەموزى ۱۹۶۸
181	یادداشتنامەى ەك لە لایەن كارمەندى تەنچوومەنى ئاسایشى تەو ەبى بۆ یارمەتیدەرى تایبەتى سەرۆك كۆمار ەربارەى رووتربوونەو ەى وینەى كودیتاى عىراق - واشنگتۆن، ۲۲ ى تەموزى ۱۹۶۸
183	یادداشتنامەى كۆبوونەو ەكان لە و ەزارەتى ەەرەو ە ەربارەى ەەرەشەى كوردەكان لە سەر دامەزرەو ە تەبىبەكانى كەركوك و پەشتیوانى ئىران و ئیسرايیل لە ئاسوریهكان و نامەى مەلا مستەفا بارزانى بۆ سەرۆك كۆمارى تەمرىكا - واشنگتۆن، ۲۹ ى مایى ۱۹۶۹
189	یادداشتنامەى كۆبوونەو ەكان لە و ەزارەتى ەەرەو ە ەربارەى تەو ەى كورد و ئاسوریهكان داواى یارمەتى لە تەمرىكا ەكەن واشنگتۆن، ۱۳ ى حوزەیرانى ۱۹۶۹
194	تیلیگرام لە بالتۆزخانەى ولاتە یەكگرتووەكانى تەمرىكا لە لوبنان بۆ و ەزارەتى ەەرەو ە ەربارەى داواكارى مەلا مستەفا بارزانى بۆ پەيوەندى لە گەل ولاتە یەكگرتووەكانى تەمرىكا - ۱۶ ى تەموزى ۱۹۷۱
200	تۆیژنەو ەى ئىدارەى ھەوالگەرى و لىڭكۆلىنەو ەى و ەزارەتى ەەرەو ەى تەمرىكا ەربارە كوردەكانى عىراق لە ژىر ناوى " كوردەكانى عىراق: ەلگىرسانەو ەى شۆرەى -" ۳۱ ى مایى ۱۹۷۲
216	یادداشتنامەى ەك لە لایەن ھارۆلد ھ ساندېرز بۆ دۆكتۆر كىسینجىر (و ەزىرى ەەرەو ەى تەمرىكا) ەربارەى پەيامى شا بە و ەزىرەى ەەرەو ەى تەمرىكا ەربارەى كوردەكان ۷ ى حوزەیرانى ۱۹۷۲
220	یادداشتنامەى كۆبوونەو ەكان لە و ەزارەتى ەەرەو ە ەربارەى دانیشتن لە گەل نوینەرە

	<p>کوردەکان لە وەزارەتی دەرەو</p> <p>۵ی تەموزی ۱۹۷۲، واشنگتۆن</p>
۲۲۶	<p>یادداشتنامەیەکی وەزارەتی دەرەو دەربارەی یارمەتیدان بە رێبەری کوردی عێراق ،</p> <p>مەلا مستەفا بارزانی، ۱۸ی تەموزی 1972</p>
232	<p>یادداشتنامەیەکی لە لایەن AL HAIG بۆ هینێری کیسینجەر ، وەزیری دەرەوی</p> <p>ئەمریکا دەربارەی کیشەی کورد واشنگتۆن، ۲۸ی تەموزی ۱۹۷۲</p>
260	<p>راپۆرتێکی وەزارەتی دەرەوی ئەمریکا دەربارەی پەیوەندیەکانی ئەمریکا، ئێران و</p> <p>عێراق و کیشەی کورد</p>
	<p>بەشی دووهم:</p> <p>کورد و کوردستانی عێراق لە ئەجیندای کۆنگرێس، ئەنجۆمەنی نوێنەران و</p> <p>ئەنجۆمەنی پێرانی ئەمریکا لە سالی ۱۹۷۳ تا ۲۰۰۰</p>
272	<p>یەکیتمی سۆڤیەت و گازە کیمیاییەکان</p> <p>۶ی تشرینی دووهمی ۱۹۷۳- ئەنجۆمەنی نوێنەران</p>
274	<p>کوردەکان لە عێراقدا</p> <p>۱۱ی تەموزی ۱۹۷۴- ئەنجۆمەنی نوێنەران</p>
279	<p>چارەنووسی کوردەکان</p> <p>۱۷ی نیسانی ۱۹۷۵- ئەنجۆمەنی نوێنەران</p>
281	<p>بارودۆخی کورد پێویستی بە کۆنوانسیۆنی ژنیف هەیە</p> <p>۸ی مایسی ۱۹۷۸ - ئەنجۆمەنی پێرانی</p>
284	<p>کۆچی دوایی ژنەراڵ مستەفا بارزانی</p> <p>۷ی ئاداری ۱۹۷۹ - ئەنجۆمەنی پێرانی</p>
286	<p>کوردەکان: بە دوور لە کوورە تواندەوێ</p> <p>۱۴ی ئەیلوولی ۱۹۷۹ - ئەنجۆمەنی نوێنەران</p>
287	<p>کوردەکان: منداڵە هەتیوێکانی جیهان</p> <p>۲۹ی تشرینی دووهمی ۱۹۷۹- ئەنجۆمەنی نوێنەران</p>
289	<p>رەوشی خراپی کورد ژینۆسایدمان وەبیر دێنێتەو</p>

	۶ی کانوونی یەكەمی ۱۹۸۲ = نەنجومەنی پیران
291	بارودۆخی كورد و پەیماننامەى ژینۆساید ۳ی تشرینی یەكەمی ۱۹۸۳ - نەنجومەنی پیران
293	زیادەپۆیی لە بەکارهێنانی گازی کیمیایی لە عێراق ۲۴ی ناداری ۱۹۸۸ - كۆنگرێس
294	یاسای شەرمەزار کردنی بە کارهێنانی چهکی کیمیایی لە لایەن دەوڵەتی ئێران و عێراق ۲۹ی ناداری ۱۹۸۸ - كۆنگرێس
296	ئیدانە کردنی دەستدریژی عێراق بۆ سەر هەرمیمی هەوایی تورکیا ۳۰ی ناداری ۱۹۸۸ - كۆنگرێس
297	ئیدانە کردنی كەلێك وەرگرتن لە چهکی کیمیایی لە لایەن عێراق ▪ ۲۴ی حوزەیرانی ۱۹۸۸ - نەنجومەنی پیران
300	تاوتوی کردنی گەڵاڵەکان و پرپارانامە هاوبەشەکان بۆ پێشگیری لە ژینۆساید ۸ی ئەیلوولی ۱۹۸۸ - نەنجومەنی پیران
303	كەلێك وەرگرتنی زیادەپۆیانەى عێراق لە گازی کیمیایی ۸ی ئەیلوولی ۱۹۸۸ - كۆنگرێس
304	کیمیاباران کردنی كورد ۹ی ئەیلوولی ۱۹۸۸ - نەنجومەنی نوێنەران
305	ژینۆسایدی كورد ۹ی ئەیلوولی ۱۹۸۸ - نەنجومەنی پیران
308	مەسعود بارزانی داواکارییەك تەسلیم بە نەنجومەنی ناسایشی نەتەو بە کەگرتووەکان دەکات ۹ی ئەیلوولی ۱۹۸۸ - نەنجومەنی پیران
314	پشتگیری لە گەڵاڵە یاسای "پێشگیری لە ژینۆسایدی ۱۹۸۸" ۹ی ئەیلوولی ۱۹۸۸ - نەنجومەنی پیران
321	بەکارهێنانی چهکی کیمیایی دژی كورد

	۹ی ئەیلوولی ۱۹۸۸ - کۆنگرێس
322	کەلک وەرگرتنی عێراق لە چەکی کیمیایی ۱۲ی ئەیلوولی ۱۹۸۸ - ئەنجومەنی پێران
326	بەکارهێنانی گازی کیمیایی لە لایەن عێراقەوە ۱۳ی ئەیلوولی ۱۹۸۸ - ئەنجومەنی نوێنەران
328	ژینۆسایدی کیمیایی کورد ۱۳ی ئەیلوولی ۱۹۸۸ - ئەنجومەنی نوێنەران
329	هێرشێ کیمیایی دەکرتتە سەر کورد ۱۳ی ئەیلوولی ۱۹۸۸ - ئەنجومەنی نوێنەران
331	نیش و نازاری ناواری کوردەکان لە تورکیا ۲۸ی حوزەیرانی ۱۹۹۰ - ئەنجومەنی نوێنەران
332	ناواری کوردەکانی عێراق لە تورکیا بەردەوام لە سەختیدا دەژین ۱۲ی تەموزی ۱۹۹۰ - ئەنجومەنی نوێنەران
335	رژیمی سەرکۆتکەری سەدام حوسەین ھەرەشەیه بۆ میلیۆنەھا کەس ۱۱ی ئەیلوولی ۱۹۹۰ - کۆنگرێس
336	سیاسەتی وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا بۆ رزگارکردنی کویت لە داگیرکاری عێراق ۱۲ی کانوونی دووەمی ۱۹۹۱ - ئەنجومەنی پێران
351	ناواری کوردەکان ۱۵ی کانوونی دووەمی ۱۹۹۱ - ئەنجومەنی پێران
355	بارودۆخی کەنداوی فارس ۲۸ی شوباتی ۱۹۹۱ - ئەنجومەنی پێران
358	کورد ، تورک و قەrsیەکان : ناژینی نویی جیهانی، بۆ کێ ؟ ۷ی ئاداری ۱۹۹۱ - ئەنجومەنی پێران
368	ولایتیک بۆ کورد ۲۰ی ئاداری ۱۹۹۱ - ئەنجومەنی نوێنەران
369	بەڕیارنامەیەک بۆ راوەستاندنی کۆمەڵکوژی کوردی عێراق

	۹ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومه‌نی نوینهران
372	ریکه‌وتننامه‌ی سه‌باره‌ت به کۆپتیره‌کانی عێراق جێبه‌جێ بکه‌ن ۹ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومه‌نی نوینهران
373	ئاواره‌ عێراقییه‌کان ۹ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومه‌نی پیران
376	تراژیدیای کورد ۹ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومه‌نی پیران
382	قهیرانی ئاواره‌کان له عێراقدا ۹ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومه‌نی پیران
388	له‌ کوشنده‌کانی عێراق ۹ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومه‌نی پیران
392	کورد و ناژینی نوێی جیهانی ۹ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومه‌نی پیران
400	گه‌یاندنی یارمه‌تی مرۆفدۆستانه‌ به‌ کورد که‌مترین کاریکه‌ که‌ نێمه‌ ده‌توانین بیکه‌ین ۹ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومه‌نی پیران
403	بارودۆخی تراژیدیکی کورده‌کانی عێراق ۱۰ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومه‌نی نوینهران
404	گه‌لله‌ یاسایه‌ک بۆ ته‌رخان کردنی ۱۵۰ میلیۆن دۆلار بۆ یارمه‌تیدانی ئاواره‌ کورد و شیعه‌کان ۱۰ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومه‌نی نوینهران
406	ولا‌ته‌ یه‌ کگرتوه‌کانی نه‌مریکا له‌ کوینی رۆژه‌لاتی نێوه‌راست دایه‌ ؟ ۱۰ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومه‌نی نوینهران
408	ئاواره‌کانی عێراق پێویستیان به‌ یارمه‌تی خێرا هه‌یه‌ ۱۰ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومه‌نی نوینهران
410	نێستا قه‌ت کاتی نه‌وه‌ نیه‌ ده‌ست له‌ کورد بشۆین

	۱۱ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نەنجوومەنی نوینەرەن
411	چی بەسەر پرەنسیپەکاندا ھاتووہ ۱۱ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نەنجوومەنی پیران
420	یارمەتی مەژدۆستانە ی ولاتە یە کەرتووہ کانێ نەمریکا بە ئاوارەکانی عێراق ۱۱ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نەنجوومەنی پیران
423	ژینۆسایدی سەدام حوسەین ۱۱ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نەنجوومەنی پیران
425	ژینۆسایدی عێراق رابوہستین ۱۱ ی نیسانی ۱۹۹۱ - کۆنگرێس
427	بەربارنامە ی ۹۹ ی نەنجوومەنی پیران سەبارەت بە پاراستنی ئاوارەکان لە عێراق ۱۱ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نەنجوومەنی پیران
430	ھەولە فریاگوزارییە کان لە رۆژھەڵاتی نیوہراستدا ۱۱ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نەنجوومەنی پیران
431	تەسلیمبوونی حکومەتی نەمریکا بە عەرەبستانی سعودی مەترسیدارە ۱۱ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نەنجوومەنی نوینەرەن
434	وہلامی نەمریکا بە ھۆلۆکاستی دووہم ۱۶ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نەنجوومەنی نوینەرەن
435	ستایشی سەرۆک کۆمار بە بۆنە ی خۆتیوہ گلاندن لە عێراق ۱۶ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نەنجوومەنی نوینەرەن
436	دەبی کاری خیرا بکریٹ بۆ پاراستن و رزگار کردنی کوردەکان ۱۶ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نەنجوومەنی نوینەرەن
437	ولاتە یە کەرتووہ کانێ نەمریکا نابێ بێ ھەلویست بێ لە کاتیکیدا کە کۆمەلگای نیونەتەوہیی ژینۆساید قەدەغە دەکات ۱۷ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نەنجوومەنی نوینەرەن

439	سه‌دام حوسه‌ین ، کاره‌ساتی‌کی ناسرووشتی ۱۷ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه‌نجوومه‌نی پیران
444	دیداری پیتر گالبریس، نه‌ندامی کۆمیتە‌ی په‌یوه‌ندییه‌کانی ده‌ره‌وه‌ی نه‌نجوومه‌نی پیران له‌ باکووری عێراق ۱۷ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه‌نجوومه‌نی پیران
446	با دان به‌ قسه‌کانیاندا بنێن ۱۸ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه‌نجوومه‌نی نوێنه‌ران
447	یاسایی یارمه‌تی فریاگوزاری بۆ ئاواره‌ عێراقیه‌کان ۲۳ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه‌نجوومه‌نی نوێنه‌ران
451	کورد و شیعه‌کان له‌ گه‌ڵ تراژیدیایه‌کی مرۆفی رووبه‌پوون ۲۴ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه‌نجوومه‌نی نوێنه‌ران
453	بارودۆخی خرابی کورده‌کان ۲۵ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه‌نجوومه‌نی پیران
459	نه‌گه‌ر سه‌دام هیتلهره ، نێمه‌ش ده‌بێ پشتیوانی له‌ کورده‌کان بکه‌ین ۲۵ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه‌نجوومه‌نی پیران
462	درووستکردنی که‌مپ بۆ ئاواره‌ کورده‌کان ۲۹ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه‌نجوومه‌نی نوێنه‌ران
463	فریاکه‌وتنی ئاواره‌ کورده‌کان ۳۰ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه‌نجوومه‌نی نوێنه‌ران
464	با "کورده‌کانی نه‌مریکا" رزگار بکه‌ین ۳۰ی نیسانی ۱۹۹۱ = نه‌نجوومه‌نی نوێنه‌ران

465	کهوتنه پيشهوه له کات بۆ رزگار کردنی کورده کان ۳۰ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی نوینه ران
467	ناوارة کورده کان: کاتی نيمه لیږه برۆډین چی روو ده دات ۶ ی مایسی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
471	یاسای فریاگوزاری و یارمه تیدانی ناوارة کورده کان ۹ ی مایسی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
472	گه لاله یاسای فریاگوزاری بۆ ناوارة کان ۹ ی مایسی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
473	په سه ند کردنی یاسای فریاگوزاری بۆ کورده کان ۹ ی مایسی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
475	فریا که و تن و پاراستنی کورده کانی عیراق و ناوارة کانی دیکه که له ترسی سه رکوتی سه دام حوسه ین هه لها توون ۱۴ ی مایسی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی نوینه ران
479	هه وله نیونه ته وه ییه کان بۆ پاراستنی کورده کان ۱۲ ی حوزه یرانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
481	کورده کان به تنیا مه هیلنه وه ۲۵ ی حوزه یرانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
484	کورده کان له بیر مه که ن ۲ ی ئابی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی نوینه ران
485	قوربانیه نه خوازرا وه کانی شه ږی که نداو ۱۲ ی ناداری ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی پیران
487	سه دام حوسه ین، کورد و ژینۆساید ۱۷ ی ناداری ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی پیران
489	کورده کان هاو په یانی سرووشتی نیمه ن دژی سه دام ۱۷ ی ناداری ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی پیران
491	چواره مین سالیادی کیمیا باران کردنی کورده کان

	۱۸ ی ناداری ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی پیران
493	گه‌ل‌له یاسای "به‌هاری شاخ" بۆ پاراستنی کورده‌کان ۲۶ ی ناداری ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی نوینه‌ران
495	په‌ره‌سه‌ندنی ئالۆزییه‌کان له عێراق ۳۱ ی ناداری ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی پیران
497	بریارنامه‌ی ۱۰۸ سه‌باره‌ت به کورد له باکووری عێراق ۹ ی نیسانی ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی پیران
500	هه‌لبژاردن له کوردستان: یه‌که‌مین هه‌لبژاردنی دیموکراتیک له میژووی عێراق ۷ ی مایسی ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی پیران
502	هه‌لبژاردنی پارلمانی کوردستان: خاڵی وه‌رچه‌رخان بۆ گه‌لی کورد ۱۳ ی مایسی ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی پیران
504	به‌ فهرمی ناسینی مافی کورده‌کان و هه‌لبژاردنه‌کانی داها‌توو ۱۴ ی مایسی ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی نوینه‌ران
506	هه‌لبژاردنی دیموکراتیک له کوردستان: رووداوێکی گ‌رنگ بۆ دانیش‌توانی کوردستان و هه‌موو کۆمه‌لگ‌ای نێونه‌ته‌وه‌یی ۱۴ ی مایسی ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی نوینه‌ران
507	هه‌لبژاردنه‌کانی پارلمان له کوردستان: کورده‌کان هه‌نگاو هه‌ل‌ده‌گ‌رن بۆ یارمه‌تیدانی خۆیان ۱۷ ی مایسی ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی نوینه‌ران
510	له‌ کاتی هه‌لبژاردندا کورده‌کان بپارێژن ۲۱ ی مایسی ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی نوینه‌ران
511	هه‌ستی کۆنگرێس به‌ نێسه‌ت کورده‌کانی عێراق ۲ ی حوزه‌یرانی ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی نوینه‌ران
525	چه‌تری پاراستنی کورده‌کان درێژ بکه‌نه‌وه ۳ ی حوزه‌یرانی ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی پیران
531	هه‌وانده‌وه‌ی کورده‌کان له باکووری عێراق

	۱۲ ی حوزه‌یرانی ۱۹۹۲ - نه‌نجوومه‌نی پیران
533	دریژ‌کردنه‌وه‌ی ری‌ککه‌وت‌ننامه‌ی شال‌وی دابین‌کردنی ناسایش له لایهن تورکیاوه ۸ ی ته‌موزی ۱۹۹۲ - نه‌نجوومه‌نی نوینه‌ران
534	پیر‌ۆزبایی له تورکیا بۆ دریژ‌کردنه‌وه‌ی کاتی شال‌وی دابین‌کردنی ناسایش ۹ ی ته‌موزی ۱۹۹۲ - نه‌نجوومه‌نی نوینه‌ران
535	دریژ‌کردنه‌وه‌ی ری‌ککه‌وت‌ننامه‌ی شال‌وی دابین‌کردنی ناسایش هیوایه‌کی نوئ ده‌به‌خشی به کورده‌کان ۹ ی ته‌موزی ۱۹۹۲ - نه‌نجوومه‌نی نوینه‌ران
537	۲۸ ی مایسی 1993 - نه‌نجوومه‌نی پیران به هاوکاری ئی‌مه کورده‌کان ده‌توانن یارمه‌تی خۆیان بدهن
541	یارمه‌تیدانی کورده‌کان ۳۰ ی حوزه‌یرانی ۱۹۹۳ - نه‌نجوومه‌نی پیران
542	بۆمبارانه‌کانی عێراق ، کورده‌کان ده‌خاته ناو مه‌ترسی ۳۰ ی ته‌موزی ۱۹۹۳ - نه‌نجوومه‌نی پیران
547	تراژیدیای به‌رده‌وامی کوردستانی عێراق ۱۲ ی نیسانی ۱۹۹۴ - نه‌نجوومه‌نی نوینه‌ران
549	یاد‌کردنه‌وه‌ی هه‌له‌بجه ۱۴ ی ناداری ۱۹۹۶ - نه‌نجوومه‌نی پیران
556	سالیادی کۆمه‌ل‌کوژی کورده‌کان به ده‌ستی ده‌وله‌تی عێراق ۲۶ ی ناداری ۱۹۹۶ - نه‌نجوومه‌نی نوینه‌ران
566	ناسایشی که‌مینه‌ی کورد ۵ ی نه‌یلوولی ۱۹۹۶ - نه‌نجوومه‌نی نوینه‌ران
568	که‌ی ئی‌مه ری‌به‌رایه‌تی ئیمپریالیزم راده‌وه‌ستین: هی‌زه‌کانی سه‌دام هه‌شتا له هه‌ولێرن ۵ ی نه‌یلوولی ۱۹۹۶ - نه‌نجوومه‌نی نوینه‌ران
573	وه‌لامی ولاته یه‌ک‌گرتوه‌کانی نه‌مریکا به ده‌ست‌دریژی‌یه‌کانی ده‌وله‌تی عێراق بۆ سه‌ر

	<p>باکووری ولات</p> <p>۵ ی نیلوی ۱۹۹۶ - نهنجومەنی پیران</p>
595	<p>ئیمه پشتمان له کورده راپه‌ریوه‌کان کرد</p> <p>۶ ی نیلوی ۱۹۹۶ - نهنجومەنی پیران</p>
599	<p>کرده‌وی سەربازی ولاته یه‌ک‌گرتووه‌کانی نه‌مریکا دژ به عێراق</p> <p>۱۱ ی نیلوی ۱۹۹۶ - نهنجومەنی پیران</p>
602	<p>ب‌یارنامە‌ی پشتیوانی له شالۆی سەربازی له عێراق</p> <p>۱۳ ی نیلوی ۱۹۹۶ - نهنجومەنی پیران</p>
606	<p>باروودۆخی عێراق</p> <p>۱۳ ی نیلوی ۱۹۹۶ - نهنجومەنی پیران</p>
609	<p>به‌کاره‌ێنانی هێزی سەربازی دژی عێراق</p> <p>۱۷ ی نیلوی ۱۹۹۶ - نهنجومەنی پیران</p>
612	<p>مافی چاره‌ی خۆنوسین بۆ کورد</p> <p>۱ ی مایسی ۱۹۹۷ - نهنجومەنی نوێنه‌ران</p>
618	<p>پێویستی دادگایی کردنی پێنه‌رانی رژیمی عێراق له دادگای نیونه‌ته‌وه‌یی تاواندا</p> <p>۱۳ ی تشرینی دووه‌می ۱۹۹۷ - نهنجومەنی نوێنه‌ران</p>
636	<p>سکاڵا کردن و دادگایی کردنی سه‌دام حوسه‌ین</p> <p>۱۲ ی ناداری ۱۹۹۸ - نهنجومەنی پیران</p>
647	<p>دارشتنی به‌رنامه‌یه‌ک بۆ پشتگیری له ئالۆگۆزی دیموکراتیک له عێراق</p> <p>۷ ی تشرینی یه‌که‌می ۱۹۹۸ - نهنجومەنی پیران</p>
654	<p>یادکردنه‌وی کۆمه‌ڵکوژی هه‌له‌بجه</p> <p>۲۴ ی ناداری ۱۹۹۹ - نهنجومەنی نوێنه‌ران</p>

656	یادکردنه‌وه‌ی ۱۲ هه‌مین سالیادی کۆمه‌لکۆژی هه‌له‌بجه ۹ ی ئاداری ۲۰۰۰ - نه‌نجوومه‌نی پیران
	به‌شی سییه‌م: سیاسه‌تی ده‌ره‌وه‌ی ده‌وله‌تی ولاته یه‌کگرتوه‌کانی ئامریکا به‌ نیسبه‌ت کوردستانی عیراق له‌ سالی ۱۹۸۸ تا ۲۰۰۰
661	هه‌لۆیستی ولاته یه‌کگرتوه‌کانی ئه‌مریکا به‌نیسبه‌ت ئامانجه نه‌ته‌وه‌یه‌کانی کورد کونفرانسی چاپه‌مه‌نی وته‌بیژی‌وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه ۱۵ ی حوزه‌یرانی ۱۹۸۸
662	شه‌رمه‌زارکردنی که‌لک وه‌رگرتنی عیراق له‌ چه‌کی کیمیایی به‌یاننامه‌ی وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ی ئه‌مریکا-۸ ی نه‌یلوولی ۱۹۸۸
663	پشتیوانی نه‌کردنی حکومه‌تی ئه‌مریکا له‌ گه‌مارۆکانی کۆنگرێس له‌سه‌ر عیراق راگه‌یاندرای جیگری یارمه‌تیده‌ری وه‌زیری ده‌ره‌وه بۆ کاروباری رۆژه‌ه‌لاتی نزیک و باشووری ئاسیا، ۲۲ ی نه‌یلوولی ۱۹۸۸
665	راپۆرتی سالانه‌ی وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ی ئه‌مریکا ده‌رباره‌ی بارودۆخی مافی مرۆڤ له عیراق له‌ سالی ۱۹۸۹-۸ ی شوباتی ۱۹۸۹
666	عیراق و نموونه‌کانی تروریزمی جیهانی راپۆرتی وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه ئه‌مریکا به‌ کۆنگرێس ۳۰ ی نیسانی ۱۹۹۰

668	<p>بۇ كوردەكانتان لە بەرامبەر سەدام بە تەنھا ھېشتوو تەوہ كونفرانسی چاپەمەنى سەرۆك كۆماری ئەمريكا ۴ى نیسانی ۱۹۹۱</p>
671	<p>نەم تراژیدیە پیتیستی بە ھەولتی زۆرتر ھەیە راگەیاندننامەى سەرۆك بوش دەربارەى یارمەتى مرۆڤدۆستانەى ولاتە یەكگرتووہكانی ئەمريكا بە ئاوارەكانی عێراق ۵ى نیسانی ۱۹۹۱</p>
676	<p>نامەوێت سەربازە ئەمريكاییەكان بھەمە ناو شەڕیكى ناوخۆیى لە عێراقدا كونفرانسی چاپەمەنى سەرۆك بوش دەربارەى یارمەتیدانى ئاوارەكان ۱۱ى نیسانی ۱۹۹۱</p>
678	<p>ئایا نەم خەلگە دەبێ تا كۆتایی ژيانیان ھەر ئاوارە بن؟ كونفرانسی چاپەمەنى سەرۆك كۆماری ئەمريكا و پەرەپێدانى یارمەتى مرۆڤدۆستانە بە كوردەكانی عێراق ، ۱۶ى نیسانی ۱۹۹۱</p>
695	<p>كردەوہ سەربازیەكانی ولاتە یەكگرتوہكانی ئەمريكا لە باكوری عێراق پاش شەرى كەنداو ۱۷ى مایى ۱۹۹۱</p>
699	<p>تەرخان كردنى پارە بۆ فریاگوزارى مرۆڤدۆستانە لە عێراق لێدوانى سەرۆك بوش دەربارە یارمەتى مرۆڤدۆستانە بە ئاوارە و دەربەدەربووانى عێراق ۱۳ى حوزەیرانى ۱۹۹۱</p>
701	<p>راپۆرتى سەرۆك بوش بۆ كۆنگرێس دەربارەى بارودۆخى كەنداوى فارس ۱۶ى حوزەیرانى ۱۹۹۱</p>

704	دانیشتن له گهڼ بهرې کوردستانی عیراق له وهزارهتی دهرهوهی نه مریکا ۷ ی تشرینی په کهمی ۱۹۹۱
706	نایا نه مانه "کورد بهر کاندن" یا "کورد خرابه کاندن"؟ کونفرانسی چاپه مهنی سهرۆک کۆمارى نه مریکا و سهرۆک وهزیرانى تورکیا ۱۹ ی نیسانی ۱۹۹۵
710	به یاننامهی کلینتون، سهرۆک کۆمارى نه مریکا دهربارهی وهلامی دهولهتی ولاته یه کگرتووه کاندن نه مریکا به هیتیشی سه دام بۆ ههولیر ۲ ی نهیلوولی ۱۹۹۶
713	راپۆرتی سهرۆک کۆمارى نه مریکا به کۆنگرێس دهربارهی عیراق ۴ ی تشرینی دووهمی ۱۹۹۶
722	راپۆرتی سهرۆک کۆمارى نه مریکا به کۆنگرێس دهربارهی عیراق، ۷ ی کانوونی دووهمی ۱۹۹۷
726	راپۆرتی سهرۆک کۆمارى نه مریکا به کۆنگرێس دهربارهی عیراق ۷ ی ناداری ۱۹۹۷
729	راپۆرتی سهرۆک کۆمارى نه مریکا به کۆنگرێس دهربارهی عیراق ۸ ی مایسی ۱۹۹۷
732	راپۆرتی سهرۆک کۆمارى نه مریکا به کۆنگرێس دهربارهی عیراق ۹ ی تموزی ۱۹۹۷
735	راپۆرتی سهرۆک کۆمارى نه مریکا به کۆنگرێس دهربارهی عیراق ۲۳ ی نهیلوولی ۱۹۹۷
737	راپۆرتی سهرۆک کۆمارى نه مریکا به کۆنگرێس دهربارهی عیراق

	۲۶ ی تشرینی دووهمی ۱۹۹۷
739	راپورتی سەرۆك كۆمارى ئەمىرىكا بە كۆنگرېس دەربارەى عىراق ۳ ی شوباتى ۱۹۹۸
740	راپورتى سەرۆك كۆمارى ئەمىرىكا بە كۆنگرېس دەربارەى چۆنیەتى جیبه جى بوونی برپارنامەى ئەنجوومەنى ناسایش نەتەوہ یە کگرتووەکان ۲۴ ی حوزەیرانى ۱۹۹۸
745	راپورتى سەرۆك كۆمارى ئەمىرىكا بە كۆنگرېس دەربارەى چۆنیەتى جیبه جى بوونی برپارنامەکانى ئەنجوومەنى ناسایش نەتەوہ یە کگرتووەکان لە لایەن عىراق ۳ ی ئەیلوولى ۱۹۹۸
750	كونفرانسی چاپەمەنى دەربارەى ئاکامى کووبوونەوہ کەى مادلین ئالبرایت (وہزیری دەرەوہى ئەمىرىکا) و جەلال تالەبانى (سەرۆكى یە کیتی نیشتمانى کوردستان) و مەسعود بارزانی (سەرۆكى پارتى دیموکراتى کوردستان) واشنگتۆن دىسى، ۱۹ ی ئەیلوولى ۱۹۹۸
756	ریککەوتننامەى باکوورى عىراق بە ناویژوانى ئەمىرىکا و پەيوەندییەکانى ولاتە یە کگرتووەکانى ئەمىرىکا و عىراق ۱۵ ی تشرینی یە کەمى ۱۹۹۸
782	راپورتى سەرۆك كۆمارى ئەمىرىكا بە كۆنگرېس دەربارەى چۆنیەتى جیبه جى بوونی برپارنامەکانى ئەنجوومەنى ناسایش نەتەوہ یە کگرتووەکان لە لایەن عىراقەوہ ۵ ی تشرینی دووهمى ۱۹۹۸
787	یادداشتنامەى یارمەتیدانى ریکخراوہ ئۆیۆزسیوئە دیموکراتەکانى عىراق ۴ ی شوباتى ۱۹۹۹
788	راپورتى سەرۆك كۆمارى ئەمىرىكا بە كۆنگرېس دەربارەى چۆنیەتى جیبه جى بوونی برپارنامەکانى ئەنجوومەنى ناسایش نەتەوہ یە کگرتووەکان ۳ ی نادارى ۱۹۹۹
792	راپورتى سەرۆك كۆمارى ئەمىرىكا بە كۆنگرېس دەربارەى چۆنیەتى جیبه جى بوونی

	<p>برپارنامه‌کانی نه‌نجوومه‌نی ناسایشی نه‌ته‌وه یه‌کگرتووه‌کان</p> <p>۱۹ ی مایسی ۱۹۹۹</p>
795	<p>راپورتی سه‌رۆک کۆماری ئەمریکا به‌ کۆنگرێس دەربارە‌ی چۆنیەتی جیبه‌جی بوونی</p> <p>برپارنامه‌کانی نه‌نجوومه‌نی ناسایشی نه‌ته‌وه یه‌کگرتووه‌کان له‌ لایه‌ن عێراقه‌وه</p> <p>۲ ی ئابی ۱۹۹۹</p>
797	<p>کونفرانسی چاپه‌مه‌نی کۆردیناتۆری گۆرپینی ده‌وله‌تی عێراق دەربارە‌ی ئۆپوزیسیونی</p> <p>نیشتمانی عێراق</p> <p>نانکارا ، ۱۴ ی نیسانی ۲۰۰۰*</p>
805	<p>"کورد له‌ گۆره‌پانی جیهاندا "</p> <p>کۆبوونه‌وه‌ی کۆردیناتۆری تایبه‌تی وه‌زاره‌تی دهره‌وه‌ی ئەمریکا بۆ ئالوگۆڕ له‌ عێراق</p> <p>۱۷ ی نیسانی ۲۰۰۰</p>
816	<p>وێنەی هه‌ندێ له‌ به‌لگه‌نامه‌کان</p>

له باتی پښه کی

کتیښی "کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی وهزاره تی دهره وهی نه مریکا" وه رگپړانی به شی په که می کتیښی "کیښه ی کورد له سیاسه تی دهره وهی ولاته په کگرتوه کانی نه مریکا" یه:

(The Kurdish Question in U.S. Foreign Policy: A Documentary, Sourcebook By Lokman I. Meho, Published by Greenwood Publishing Group, USA, ۲۰۰۴)

به شی دوهم و کوتایی نهم کتیښه له ژیر ناوی "کوردستانی نیران و تورکیا له بهلگه نامه کانی وهزاره تی دهره وهی نه مریکا" له لایهن وه رگپړه نامه کراوه که له داهاتویه کی نزیکه چاپ و بلاو ده بیته وه.

له سه روبه ندی کوتایی وه رگپړانی نهم کتیښه وه رگپړ ناگادار کرایه وه که نهم دواپپانه کومه لیک بهلگه نامه ی په یوه نندیداری دیکه له لایهن وهزاره تی دهره وهی نه مریکا ناشکرا کراون. وه رگپړ توانی به هاوکاری به رپیز "زیتوفری بیئتون"، به رپرسی کتیښخانه ی کونگریسی نه مریکا نهم بهلگه نامه (بهلگه نامه کانی ۱۹۶۸ تا ۱۹۷۲) وه ده ست بخت و بیباخته سهر بهلگه نامه کانی دیکه. به دلنیاپیه وه له سالانی داهاتوشدا کومه لی بهلگه نامه ی په یوه نندیداری زور گرنگی دیکه ناشکرا ده کرین که ده توانیت گه لی له لایهنه نیونه ته وه یه کانی میژووی خه باتی رزگار یخوای نه ته وه که مان روون بکاته وه.

به نیسبه ت پیښه کییه که ی پروفیسور لوکمان میهو و پروفیسور مایکیل نه همه که زوریش به دلسوژی و خه مخوری بؤ بزوتنه وه ی نه ته وه یی کورد نووسراوه، ناپیت نه وه له بیر بکه ین که نهم پیښه کییه پیش له ره وتی نازادی عیراق له سالی ۲۰۰۳ نووسراوه، که واپوو زوربه ی ره خه کانی ناراسته ی که موکورپیه کانی نه وه کاته ده کریت و گه رنا هره وه که هه مووان ده زاین سهر کردایه تی کورد له کوردستانی عیراق سیاسه تی کی زور زیره کانه و حه کیمانه ی به نیسبه ت ناوچه و کومه لگای نیونه ته وه یی گرتوه ته بهر و به تاییه ت له م سالانه ی دواپیدا کومه لی ده سته وه تی دیپلوماتیک و نیونه ته وه یی بهرچاوی بؤ گه لی کورد به ده ست هیئاوه.

شایانی ناماژه پیکردنه که له زۆری و لاتان، به لگه نامه به گوێره ی گرنگی له ٤ به شدا
پۆلێنبه ندی ده کړی که به ریز بریتین له:

١- په نامه کی (Confidential)

٢ - زۆر په نامه کی (Top Confidential)

٣- نه پیتی (Secret)

٤ - به ته وای نه پیتی (Top Secret)

ههروه ها که خوێنه رانی به پێژ له وانه یه بزانی، زمان و شیوازی داړشتنی به لگه نامه له زمان و
شیوازی داړشتنی ده قی ناسایی زۆر جیاوازه و به هه مان رێژه ش وه رگێرانی و ساخ کردنه وه ی
نه سته مه، هه رپۆیه وه رگێر سهره پای نه وه ی هه ولێ داوه تا نه شوینه که پیتی ده کړیت له
په راوێژدا نه م که موکو رپیه سهر راست بکاته وه، دیسان هیواداره خوێنه رانی به پێژ به چاوی
لیبوردنه وه سه یری که موکو رپیه کانی وه رگێرانه که ی نه م کورده رۆژه لاتیه کوردی نه خوێندوو و
کوردی لی قه ده خه کراوه بکه ن.

له کو تاییدا جیگای خۆیه تی هه ولێ به رده وامی هه ندی له نه ندامانی نه نجوومه نی نوینه ران،
نه نجوومه نی پیران و کو نگرێسی نه مریکا وه بیر به یتینه وه، به تایبه ت به پێزان پیل، پۆرتیر،
بیلره ی و فیلنیر که دا کو کیان له مافی گه لی بنده ست و بی کسی کورد کردوه و و پیلانه کانی
ده وله تانی دا گیر که ریان دژ به م گه له له قاو داوه. به دلنیا ییه وه گه لی کورد، دل سوژی و پشتیوانی
نه م که سایه تیه نازاد یخوا زانه قه د له بیر ناکات و نه مه کداریانه.

له گه ل ریزمدا

وریا ره حانی

Arbaba380@gmail.com

پیشه‌کی - دۆکتۆر مه‌حمود عوسمان

کیشە‌ی کورد وە‌ک کیشە‌ی نە‌تە‌وە‌یە‌ک هێچکات لە تە‌جیندا‌ی ئە‌مە‌ریکا‌دا نە‌بوو (نێ‌ستاش نێ‌یه‌)، ئە‌مە‌ریکا زۆ‌رتر لە‌گە‌ڵ ح‌کۆ‌مە‌تە‌کان بوو، جا‌ر نا‌جا‌ر رێ‌ک‌خ‌را‌وه‌ م‌رو‌ث‌دۆ‌ست و خە‌یر‌یە‌کان یا‌رمە‌تی م‌رۆ‌ڤ‌یا‌ن دا‌وه بە‌ کورد بە‌‌لام وە‌ک س‌ی‌اسە‌ت، ح‌کۆ‌مە‌تی ئە‌مە‌ریکا قە‌د وە‌کو نە‌تە‌وە‌یە‌ک ح‌ی‌سابی بۆ کورد نە‌کردوو، بە‌ ت‌ایبە‌ت بە‌ر‌دە‌وام دژ‌ایە‌تی کور‌دە‌کانی تو‌رکی‌ای ک‌ردوو و قە‌د گر‌نگی بە‌ کور‌دە‌کانی نێ‌ران و سو‌ریا نە‌دا‌وه.

یە‌کە‌م جا‌ر کە‌ پە‌ی‌وە‌ندی رە‌سمی لە‌ نی‌وان ئە‌مە‌ریکا و کوردی عێ‌راق در‌وست‌بوو، سا‌لی ١٩٧٢ بوو، ئە‌و‌یش لە‌ سەر پێ‌دا‌گری مە‌لا م‌ستە‌فا با‌رزانی لە‌ سەر شا و پێ‌دا‌گری (شا) ش لە‌ سەر ئە‌مە‌ریکا . وە‌ختی خۆ‌ی کە‌ ها‌و‌پە‌یانی سۆ‌ڤیە‌ت و عێ‌راق ک‌را شا تر‌سا و ی‌ستی ئە‌مە‌ریکا ش لە‌م‌لا‌وه تە‌ییدی کور‌د ب‌کات ، پە‌ی‌وە‌ندییە‌کیان در‌وست ک‌رد لە‌گە‌ڵ شۆ‌رشی کورد بە‌‌لام نە‌هێ‌نی لە‌ سە‌دا سە‌د وا‌تا پە‌ی‌وە‌ندییە‌کی لە‌رزۆ‌ک بوو. تە‌بە‌عن هە‌موو شتێ‌ک بە‌ هۆ‌ی نێ‌ران‌ه‌وه‌ بوو یە‌ع‌نی ک‌لیلی پە‌ی‌وە‌ندییە‌کە‌ شا بوو، هەر بۆ‌یه‌ لە‌ سا‌لی ٧٥ کە‌ پە‌ی‌مانی تە‌ل‌خە‌زیرە‌ مۆ‌ر ک‌را، شا وتی تە‌وا‌و ، پە‌ی‌وە‌ندییە‌کە‌ تە‌وا‌و بوو و پاش ئە‌وه‌ کە‌ شۆ‌رشی ئە‌یلوول تیک‌چوو پە‌ی‌وە‌ندییە‌کە‌ش هێ‌چ نە‌ما . هە‌ندێ‌ کە‌س ئە‌م س‌ی‌اسە‌تە‌ی ئە‌مە‌ریکا بە‌ خ‌یا‌نە‌ت دە‌زانن بە‌‌لام وە‌ختی خۆ‌ی ئە‌مە‌ریکا هێ‌چ نێ‌لتی‌زە‌می‌کی بە‌رام‌بەر بە‌ نێ‌مه‌ نە‌بوو تا ب‌لێ‌ن خ‌یا‌نە‌تی لە‌ نێ‌مه‌ ک‌ردوو . یە‌کە‌م وە‌ف‌د کە‌ چ‌وو ئە‌مە‌ریکا، م‌ن و رە‌حمە‌تی نێ‌دریس با‌رزانی بووین، ئە‌مە‌یان بە‌ روونی پ‌یمان وت، لێ‌یان نە‌شار‌دینە‌وه‌ . بە‌هەر‌حال بە‌ر‌ژە‌وه‌ندیان لە‌وه‌دا بوو ک‌ردیان و لا‌یان ب‌رد، دە‌توانین ب‌لێ‌ن فێ‌لیان لە‌ کورد ک‌رد .

لە‌ کاتی شە‌ری نێ‌ران و عێ‌راق‌یش ئە‌مە‌ریکا بە‌ تە‌وا‌وی دۆ‌ستی سە‌دام بوو. نێ‌مه‌ نە‌ف‌ال ک‌راین، نێ‌مه‌ ک‌یمیای‌یمان لێ‌د‌را، هە‌موو و‌لاتە‌کە‌مان وێ‌ران ک‌را، ئە‌مە‌ریکا لە‌گە‌ڵ سە‌دام بوو، تە‌ن‌انە‌ت چە‌کی ک‌یمیای‌یشی دا‌بو‌یه‌ یانی دژی نێ‌مه‌ بوو .

هە‌تا سا‌لی ٩١ کە‌ عێ‌راق کۆ‌یتی گ‌رت، عێ‌راق بوو بە‌ مە‌س‌ە‌لە‌یە‌کی گر‌نگ بە‌ نێ‌سبە‌ت ئە‌مە‌ریکا و ح‌ی‌سابی بۆ کور‌د‌یش ک‌رد وە‌کوو فاکتۆ‌رێ‌ک لە‌ ناو عێ‌راق‌دا . نێ‌تر پە‌ی‌وە‌ندی پە‌یدا بوو، لە‌ پێ‌شا

پەيوەندىيەكە مەزۇقى بوو، ئىتر وىرە وىرە تايىپەتمەندى سىياسىشى بە خۇو گرت تا ئەوئ كە بىرارىيان دا سەدام بىروختىن، پاشان پەيوەندى كوردى عىراق و ئەمىرىكا پىتى نايە قۇناختىكى گىرنگ، پەيوەندىيەكە زىياتر بوو تا ئىستاش كە بەردەوامە . ئىستاش ئەمىرىكا دىسان پەيوەندى لەگەل كورد نىيە وەك نەتەوئەك بە جىا، وەك ھاوئەيان نا بەلكوو وەك دۇستىك ھەلسوكەوت لەگەل كوردستانى عىراق دەكات ، چوونكە كورد بەشىكى گىرنگە لە عىراق، ھەرىمى ھەيە و ھكومەتى ھەيە، لە بەر ئەو پەيوەندىيان لەگەللى ھەيە وەك ھەرىمىكى فدرال لە ناو عىراقدا .

پەيوەندى لەگەل ئەمىرىكا بۇ ئىمە گىرنگە، زۆر ھەوئىشمان داوہ و دەبى ھەوئىشى بۇ بدەين بۇ ئەوئ پەيوەندىيان لە گەلئان ھەبى و ھاوکارىيان بکەن يانى حىسابى بۇ كورد بکەن، كورد نەتەوئەكە نىزىكى ۵۰ مىللىونە، ئەم نەتەوئەيە ھەر ھەمورى دەيەوئىت دۇستايەتى لەگەل ئەمىرىكا بکات، بە كورتى كورد ھەمىشە وىستوئەتى پەيوەندى لەگەل ئەمىرىكا ھەبىت و ھاوکارى بکات بەلام ئەمىرىكا قەد نەيوىستوئە تىكەلاوى كىشەى كورد بىت و ھەمىشە بە كىشەيەكى ناوختى زانىوہ ، ئىستاش ھەر بە كىشەيەكى ناوختى دەزانىت .

بۇ پەرەپىدانى پەيوەندىيەكانى كورد لە گەل ئەمىرىكا بە بۇچوونى مەن دەبى چەند شت بىرئ : يەكەم ئىمە يەك بىن لە نىو خۇماندا، دووم بە وردى بکۆلئەوہ لە سىياسەتى پەيوەندى ئەمىرىكا بۇ ئەوئ تىبگەين ئەم سىياسەتە چۆنە، ئەوئشان لە بىر نەچىت ھەموو شتى بە پىتى بەرژوئەندىيە، ئەوان بەرژوئەندى خۇيان و ئىمەش بەرژوئەندى خۇمان . حىسابى نانكارا و بەغدادىش ھەيە لە كىشەكەدا، مەسەلەى كورد تا رادەيەكى زۆر راي توركىاي تىدایە يانى فاكٹورى تورك شتىكى سەرەكىيە لە سىياسەتى ئەمىرىكا بەرامبەر بە كورد، ئەمەش فاكٹورىكى نەرىنىيە بۇ ئىمە چوونكە توركىا ھەمىشە سىياسەتى باش نەبووہ بە رامبەر بە كورد . سىيەم ئىمە دەبى لۆبى خۇمان بەردەوام بکەين و بەھىترى بکەين لىرە و لە ئەمىرىكا و لە ھەموو شوتىك بۇ ئەوئ زىياتر كىشەى خۇمانيان بۇ روون بکەينەوہ ، بۇ ئەوئ ئەمىرىكا لىتى تىبگات . چوارەم جارارىش ئىمە دەبى بلىن نا، ئەوہ نىيە ئەمىرىكا ھەر وەختى ھەرشىتىكى وت بلىن باشە، جارارىش دەبى راي خۇمان دەرەپىن . پىنجەم دەبى پەيوەندىشمان لەگەل كۆمەلگاي ئەمىرىكا زىاد بکەين، تەنھا ھەر ئىدارەيش نىە، تەنھا ھەر ئەوہ نىيە تو بچى لەوئ ھكومەت بىينى، كۆنگرىس گىرنگە،

رۆژنامەنۆوس گرنگە، کۆمەلگا گرنگە، ریکخراوەکان گرنگن، هەر یەکی حیسابی تایبەتی خۆی
 ھەیە، دەبێ لە ھەموو ناستیکدا لۆبی بکەین. ئەمە پرۆسەیەکی درێژە، دەبێ ھەولێ بۆ بەدەین بە
 پێی توانا، دەبێ ئەم رەوتە بەردەوام بێ، بمانەوی و نەمانەوی وایە چونکە بە بەراورد لەگەڵ
 کێشەکانی تورکیا یا عێراق یا ئێران کێشەکانی ئێمە بچووکتەر، وەک نەتەرەش حیسابمان بۆ نەکراوە،
 لە بەر ئەوە دەبێ ھەول بەدەین و لەم پەیوەندییەدا بەردەوام بین لە ھەول و تەقەلاکانمان.
 ھەروەھا کە ناماژەم پێکرد ئێمە دەبێ بە وردی لە شتواری پەیوەندییەکانمان لەگەڵ ئەمریکا
 بکۆڵینەوە، تاوتوێ کردنی بەلگەنامەش یەکی لەم میتۆدانەیە چونکە بەلگەنامە دەریدەخات
 پەیوەندی چۆن بوو و چۆن نەبوو. بەلگەنامە بۆ خۆی دوو جۆرە: جۆریکی نھێنی نییە واتا
 دەتوانی ھەموو کاتێک بڵاوی بکەیتەوە، بەلگەنامەی واش ھەیە پەیوەندی بە سیاسەتی ولات و
 بەرژەوێندی ولاتەکەووە ھەیە کە ناكریت نیستا باس بکریت بەلام پاش چەند سال کە بوو بە میتو
 دەتوانی باسی بکەیت. دەبێ باسی بکە ی بۆ ئەوەی خەڵک بزانی چی بوو چی نەبوو، شت
 شاردنوو ھەڵەییە، ھەق ئەوەیە ئەو زانیاریانەی ھەمانە، ئەو پەیوەندیانەی ھەمانبوو لەگەڵ
 دەولەتەکاندا (بەلگەنامەی ھەبێ یان نەبێ) بڵاوی بکەینەوە، شەفافیت ھەبێ باشترە.
 کاک وریا رەحمانی کاریکی بەجێی کردوو ھەلساوە بە وەرگێرانی ئەم بەلگەنامانە، ھیوای
 سەرکەوتنی بۆ دەخوازم.

پیشەکی :

میراتی پشتیوانی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له کورد

پرۆفیسۆر لوکمان میهو^۱ - پرۆفیسۆر مایکێل نههمه^۲

^۱ پرۆفیسۆر لوکمان میهو پێشتر مامۆستای زانکۆی نه یاله تی نیۆیۆرک بووه و ئیستا مامۆستای بهشی زانسته سیاسیه کانه له زانکۆی ئیندیانا له ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا. پرۆفیسۆر لوکمان میهو کوردی لوبنانه و تا ئیستا کۆمهڵێ کتیبی به نرخى به چاپ گه یاندووه که هه ندیکیان بریتین له:

۱- کولتور و کۆمه لگای کورد (۲۰۰۱)

۲- کورد و کوردستان (۱۹۹۷)

۳- زانیارییه کان و کتیبخانه کان له جیهانی عه ره بدا (۱۹۹۹)

۴- سانسۆر له جیهانی عه ره ب (۲۰۰۶)

^۲ - پرۆفیسۆر مایکێل نههمه مامۆستای کۆلیژی زانسته سیاسیه کان و دیپلوماسیه له زانکۆی نه مریکایی- لوبنانی نوێره دام و تا ئیستا کۆمه لێک کتیب و وتاری به نرخى له سه ر کیشه ی کورد و رۆژه لاتی ناوه راست له گۆڤار و رۆژنامه نیونه ته وه ییه کاندایلاو کردووه ته وه .

یەگرتووێی کورد هەمیشە وەک هەپەشەیهێک بۆ بەرژەوه‌ندییەکانی رۆژناوا لە رۆژەلاتی ناوەراست سەیر کراوە. لە گەرماوگەرمی ئەو پشەوانییە کە ئەمریکا پاش شەڕی ١٩٩١ ی کەنداو لە کوردەکانی دەکرد، ولاتی یەگرتووێکانی ئەمریکا تەنها لە رووی مرۆڤدۆستییه‌وه سەرئێجی دەدا بە کوردەکان و بەرژەوه‌ندی بەبارمەتەگیراوی کوردەکانی بە شێوازیکی راستەقینە بە فەرمی نەدەناسی. وەزارەتی دەرەوه‌ی ئەمریکا کوردەکانی عێراقی بە "کوردە باشەکان" ناوزەد دەکرد و بەئەنقەست و بە ناگادارییه‌وه کوردەکانی ئێران و سوریا و یەکییتی سۆڤیەتی پێشوو پشەتگۆی دەخست، سەرەپای ئەمەش بەرچەسپی تروریستی دابوو لە کوردەکانی تورکیا. مەبەست لە پاراستنی هەوایی باکووری عێراق لە لایەن ولاتانی رۆژناوا لاواز کردن و کەم کردنەوه‌ی دەسلالەتی سەدام بوو ئە پاراستنی کوردەکان، و تورکیا هەر کاتێ بیویستبایا شالاوێکی بەرفراوانی دەرەوه‌ی سنووری بۆ رەه‌ودوانی کوردە راپەرپوه‌کان ئەنجام دەدا. رۆژناوا(لە سەرویانەوه‌ ولاتی یەگرتووێکانی ئەمریکا) دەوریکی گەرنگی لە کاروباری باکووری عێراق دا بە تورکیا بۆ ئەوه‌ی جینگای دەسلالەتی عێراق بگرتەوه‌ کە پیش لە ناداری ١٩٩١ زۆر پێویست بوو بەلام پاش ئەوه‌ شەرمەزار کرا.

دەستپێوەردانی تورکیا لە کاروباری کوردەکانی عێراق کە رەزامەندی تەواوی رۆژناوای لەگەڵ بوو، جیاوازییه‌کی ئەوتۆی لەگەڵ کاریگەری پێشوو و بەرە‌وه‌وامی سیاسەتەکانی سەدام لە نیو گروپ و هاوپە‌یانییه‌ جۆراوجۆرەکانی کورد نەبوو. سیاسەتی تورکیا بە نێسبەت کوردەکانی عێراق (کە لە ژێرەوه‌ لەگەڵ سیاسەتەکانی رژیمی سەدام هاونا‌هەنگ کرابوو) یەکی لە هۆکارە سەرەکییه‌کانی شەڕ و ناکوکی ناوخۆ بوو کە بۆ یەکەم جار لە نیسانی ١٩٩٤ سەری هەڵدا.

رۆژناوا بە ناشکرا ئەم خالە پشەتگۆی دەخات کە بارودۆخی ناوخۆی کوردستان لێکچوونی زۆری هەیه‌ لەگەڵ بارودۆخی زۆرە‌ی کۆمە‌لگاکانی جیهانی سییه‌م کە نیستا‌خواه‌ن ئۆتۆنۆمێن و فاکتۆرگە‌لی ناتە‌با لە نێوانیاندا بە‌دی دە‌ک‌رێت و دامە‌زراوه‌گە‌لی شیاویان نییه‌، بەلام رۆژناوا لەم نێوه‌دا بەرە‌وه‌وام تەنها کوردەکان بە شیاوی ئۆتۆنۆمی نازانیت.

لە رووی سیاسیه‌وه‌ دوو حیزبی سەرەکی لە کوردستانی عێراقدا ن : پارتی دیموکراتی کوردستان(KDP) و یەکییتی نیشتمانی کوردستان(PUK)، هەروە‌ها کۆمە‌لێک حیزبی

ناسیونالیستی بالی راست و حیزبی نیسلامی و گروپی بچووکى گوندیی دیکه هەن. خەڵکی کورد رۆژ بە رۆژ لە رووی سیاسییەوه ژیرانەتر بیر لە دەستەواژەگەلیک وەك ناشتی، دادپەرورەری، خۆشبەژێری نابووری و نازادی دەکەنەوه و نیدی متمانەیان بە دەولەتە سەرەکییە ناوچەیی و نێونەتەوهییەکان نییە. ئەم خەڵکە میژوویەکی دووردیژێران لە کوێرەوهری و هەلە بینووه. ئەم ئەزمونانە نیشان دەدات کە بەرکەنار لە تاقمچیتى سیاسى و پەخش و بڵاوبوونی جوگرافیایی کوردەکان، دەکریت سیستمیکی تا رادەیهك هاوناهاهەنگ بۆ کوردەکان دروست بکریت، هەرچەند کە کوردەکان میژوویەکی دووردیژێر ناکۆکی خۆیناوی ناوخیان تیپەر کردووه.

سەرەپای نەبوونی داھاتی راستەقینە یا پشتیوانی دەرەکی و سەرەپای سەپاندنی دوو گەمارۆ^۱ بە سەر کوردستاندا، خەڵکی کوردی عێراق توانیویانە زیندوو بمێنن و تەنانەت لەم دواایانەش توانیویانە خۆیان بەهێز بکەن.

بە هەر حال دەبێ بە وردی سەرنج بەدەین بە شێوازی پشتیوانی رۆژناوا لە کوردەکان لە بەر نەوهری کە رۆژناوا هەمیشە کاتیك پشتیوانی لە کوردەکان دەکات کە بیهێت کوردەکان نامادە بکات تا بکەونە نێو پێکدادانیکی خۆیناوی لەگەڵ یەکی لە هیژە ناوچەییەکان کە سەرەنجام ناکام و لێکەوتە ی تراژیدیکی بو کوردەکان بە دواوه دەبێت.

میژووی کۆن و نوێ بە جاران سەلماندوویەتی کە کوردەکان وەك یەکی ئە نەکتەرە سەرەکییەکانی سیاسەتی رۆژھەلاتی ناوەرەست لە رینگای دژواری خۆیان بۆ گەیشتن بە تۆتۆنۆمی، ناکام و نەنجامی دلتەزینیان دەست کەوتووه بە ھۆی ناکۆکی لە نێوان خۆیاندا و دەستیوەردانی هیژە ناوچەیی و نێونەتەوهییەکان. ئەم دەستیوەردانە بوو بە ریسا و رێوشوێنێک بۆ راگرتنی ھاوسەنگی هیژە جۆراوجۆرەکان لە رۆژھەلاتی ناوەرەست. ھاوسەیمانی نێونەتەوهیی ۱۹۹۱ کە لە لایەن ولاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا بۆ تینکەشکردنی هیژی سەربازی روولە زیادابوونی عێراق لە ناوچە ھاوناھەنگ کرا، بە ناشکرا کوردەکانی تەشویق کرد لە شەر دژی سەدام بەشداری بکەن. پاش

^۱ مەبەستی گەمارۆی نەتەوه یەکگرتووەکان لە سەر عێراق بە گشتی و گەمارۆی رژیمی عێراق لە سەر کوردستان پیش لە ھێرشى ئەمریکا بۆ عێراق لە سالى ۲۰۰۳ یە. (وەرگێڕ)

تیکشکانی نیوهی سوپای عیراق و چهسپانهوهی سیستمی پاشایهتی له کویت، سهروک بوش برپاری دا له کاروباری ناوخوی عیراقدا دهستیوهردان نهکات. نهم ههلویتسهی نهمریکا سهدامی هاندا تۆله له کوردهکان بسیتیتهوه و تیکیان بشکییت به هوی پشتیوانی کردن له نهمریکا له شهپی کهنداوی ۱۹۹۱.

سیاسهتی دهروهی نهمریکا دهبارهی تۆتۆنۆمی گهلان له نیو رژیه سهروکووتکه رهکان به "ناژینی نوی جیهانی"^۲ ئالوگۆپی به سهردا نههات. وادیاره نیدارهی نهمریکا هیتا باوهپی به سیستمیکی نیونهتهوهیی ههیه که به تهواوی له سهرو بنهمای یهکپارچهیی دهولت- نهتهوهکان دامهزراوه و رهخنه گرتنی زارهکی تهنها هاویریکه(ناویژه) بۆ کونترول کردنی نهو دهولهتانه که به درهندهیی له گهل خهلکی ولاتی خۆیان رهفتار دهکهن تهنانهت نهگهر نهم خهلکه خۆیان له گهل بارودۆخی ههنوکه به نامۆ بزائن.

کاتیك که وهزیری دهروهی نهمریکا، جهیز بهیکیر^۳ توتوپی بارودۆخی یهک میلیون کوردی ناوارهی له ناوچه دهکرد، وتی: "نهمپۆ ئیتمه ئیش و نازار و کویرهوهی خهلکی عیراق به چاو دهبینن". خۆبواردنی "بهیکیر" له بهکارهیتانی وشه "کورد" نمونهیهکی هوونی ههلویتسی نهمریکایه به نیسبهت کوردهکان. له راستیدا نهمه شتیکی نوی نییه له پهیههندییهکانی نهمریکا و کوردهکانی عیراقدا بهتاییهت نهگهر خولی یهکهمی نهم پهیههندییه له ۱۹۷۲-۱۹۷۵

^۲ ناژینی نوی جیهانی (New World Order) نهو سیستمه سیاسییه جیهانییهیه که جۆرج بوش، سهروک کۆماری نهمریکا پاش شهپی کهنداو رایگهیاوند. ههندی له پرهنسیپهکانی نهم سیستمه بریتین له سهروهی یاسا، دهست نهبردن بۆ توندوتیژی، چارهسهرو کردنی ناشتیخوازانهی ناکوکییهکان و ریز گرتن له مافی مرۆڤ به سهروکایهتی نهمریکا و له سهرو بنهمای نۆرم و شرۆفهی نهمریکا. (وهرگیت)

وهېر بهیښنه وه. هینری کیسینجیر،^۱ وهزیری دهره وهی نه مریکا پاشان له کتیبه کېدا به ناوی "ساله کانی کوشکی سپی"^۲ له م په یوه نښه دا نووسی:

"نیکسون (سهرۆک کوماری نه مریکا) به وه رازی بوو شا ته شویق بکات پشتیوانی له نۆتۆنومی کورده کانی عیراق بکات. نه لبه ته کاروباری کورد و ناکامه تراژدیکه کې له خولی ۱۹۷۲- ۱۹۷۵ له چوارچیوهی نه م کتیبه دا ناگوځیت. من له بهرگی دووه می نه م کتیبه دا نه م مهسه له یه شی ده که مه وه". (به لām کیسینجیر له بهرگی دووه می کتیبه کېدا نه م مهسه له یه به ته واوی پشتگوځی خست).

کیسینجیر له په راویزی نه م نو سراوانه دا نه وهی زیاد کرد:

"پریاری شا له سالی ۱۹۷۵ بۆ چاره سهر کردنی کتیبه کې له گهل عیراق له سهر بنه مای نه وه لیتنجانده بوو (که به دلنیا یه وه راستیش بوو) که کورده کان له سهر یه نډی بنکه وتندان. شا نه یه دویست هیزه سهر بازیه کانی خوی بخاته ناو نه م کتیبه یه.... ته نانه ت نه گهر نیتمه ش نو په راسیونه نه یتیبه که مان خیراتر کردبایا، له وانه یه نه وان نیتمه یان له بهرام بهر چاره نووسی تراژدیکي خویان به بهر برسیار زانیبایا".

۲۰ سال دواتر کیسینجیر به شیکي تیروته سه لی ۲۱ لاپه ربه یی دهر باره ی کورده کان نووسی^۳ که تییدا رهفتاری ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و نامرازه نیتونه وه یه کې (CIA) له گهل کورده کان که به ناگاداری و ره زامه نډی خوی نه غام درابوو، دوپات کرده وه. کیسینجیر نامازه به وه ده کات که:

"تراژیدیای کورد زۆرتتر میژوو و جوگرافیا دروستی کردوه به لām به هوی جیاوازییه نه ته وه یه کانی نیتمه نه م تراژیدییه زۆرتتر بوو. ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا سهره پای گرنگیدان به نۆتۆنومی گهلان، هیچ په روښییه کې بۆ نۆتۆنومی کورده کان نه بوو."

Henry Kissinger^۱

Henry A. Kissinger, *White House Years* (Boston: Little Brown and Company, 1979), pp. 1265-66.

Henry A. Kissinger, "Tragedy of the Kurds," in *Years of Renewal*^۲ (New York: Simon and Schuster

نامانجی یه که می نه مریکا له مانگه کانی کۆتایی شه‌ری ۱۹۷۲-۱۹۷۵ ی کورده کان و عیراق و پاش نهوه به‌هیتتر کردنی ده‌سه‌لاتی حکومه‌تی ناوه‌ندی نیان و پیشگرتن له ده‌ست‌پۆشتویی سوڤیه‌ت بوو. کورده‌کان هه‌ولیان دا پشتیوانی هیزه‌کانی رژژاوا به ده‌ست به‌ینن به‌لام سه‌رکه‌وتوو نه‌بوون. به‌هه‌رحال ده‌بی پشتراست بکرتیه‌وه که کورده‌کان به‌هۆی هه‌لبژاردنی پشتیوانی ولاته یه‌کگرتوه‌کانی نه‌مریکا (که هیچ به‌رژه‌وه‌ندییه‌کی نه‌وتۆی له نامانجی کورده‌کاندا نه‌بوو) ته‌نها که‌وتنه ناو گه‌مه‌ی زه‌ه‌یژێک و هه‌له‌یه‌کی میژوو‌ییان کرد.

کیسینجیر هه‌روه‌ها ده‌لیت:

"نیستا پاش تیپه‌ر بوونی دوو ده‌یه من باوه‌رم به کۆمه‌لیک ئالترناتیف هه‌یه که نه‌و کاته نیتمه نه‌مانگرتنه به‌ر" و پاشان دان به‌وه‌دا ده‌نیت که:

"ته‌له‌ته بۆ خه‌لکی کورد که قوربانی هه‌میشه‌یی میژوون، نه‌م قسه‌یه‌ی من ده‌ردتیکیان لی ده‌وا ناکات".

کیسینجیر ناراسته‌وخۆ نهوه ده‌لیت که:

"به‌های رزگار کردنی کورده‌کان زۆر گران بوو، له به‌ر نه‌وه‌ی پتۆستی به‌کردنه‌وه‌ی به‌ره‌یه‌کی نوێ له ناوچه‌یه‌کی شاخاوی ناگوجاو له نزیکه‌ی سنووری سوڤیه‌ت ده‌کرد. که‌وابوو مه‌سه‌له‌ی لایه‌نگری و پشتیوانی له شه‌ریکی وه‌ها (که له رووی لوجستیکیه‌وه زۆر دژوار بوو و زۆر دوورده‌ست بوو و بۆ هاوولاتیانی نه‌مریکا ده‌رکپێکراو نه‌بوو) له نارادا نه‌بوو. زیده‌باری نه‌مه شا بریاری خۆی دابوو و نیتمه هه‌لێنجاندنێکی گوجاومان نه‌بوو و هیچ ستراتژییه‌کیشمان نه‌بوو بۆ نه‌وه‌ی شا له بریاره‌که‌ی په‌شیمان بکه‌ینه‌وه". له درێژه‌دا کیسینجیر که نیستا له سه‌ر ده‌سه‌لات نییه و هه‌ست به نازادی ده‌کات، ده‌لیت:

"تراژیدیای کورد وه‌ک بابه‌تی تاوتوتێکردن، کۆمه‌لیک فاکتۆرمان ده‌خاته به‌ر ده‌ست تا بگه‌ینه کۆمه‌لیک نه‌خامی جزواوچۆر له‌وانه پتۆستی روون کردنه‌وه‌ی نامانجه‌کان هه‌ر له سه‌ره‌تاوه، گرنجیوونی هاونا‌هه‌نگ کردنی نامانجه‌کان له‌گه‌ڵ نێمکانه‌کانی به‌رده‌ست، پتۆستی پێداچوونه‌ی ماوه به‌ ماوه له نوپه‌راسیونه‌کان و پتۆستی بوونی په‌یوه‌ندی له نێو هاوپه‌یمانه‌کان".

به كورتى كوردهكانى عىراق دهورى مؤره پله دوويان بۆ سياسهتى دهروهى ولاته يه كگرتوهكانى نه مريكا گيڤا. نه مريكا پاش نه وهى دوو جار كوردهكانى دژى رڤى عىراق هان دا، نه يتوانى له مالتويانبون بيانپاريتيت. هه ر دوو جاره كه كه نه مريكا دهستپوهردانى له كيشه كه كرد (دهستپوهردانى نهيتى له شهري ۱۹۶۱-۱۹۷۵ و دهستپوهردانى ناشكرا له شهري ۱۹۹۱) نامانجى تنها پاراستنى سه قامى نيونه ته وهى و راگرتنى هاوسهنگى هيت له ناوچه بوو. نه نامانجى نه مريكا چاره نووسى ۳۰ ميليون كوردى رهش كردوه كه ۷۵ ساله بۆ دامه زاندى دهولتهتى سه ربه خۆى خۆى خهبات دهكات.

ميژووى كورد به كورتى

كوردهكان خهباتىكى ميژووى دوور و دريژ و نهپساوهيان كردوه بۆ نه وهى نه هيلن شوناسه كه يان بعهوتيت. كوردهكان خاوهن يه كى له كۆنترين كۆمه لگاني رۆژه لاتی ناوه راستن كه هيشتا دهولتهتى خۆيان نييه. به هۆى ناماده بوونى به ردهوام بۆ راپه رپين دژى سهركوتى حكومه ته كان، كوردهكان به ردهوام له لايهن هيتزه ناوچه يى و نيونه ته وهى به كانه وه كه لكان ليوه رگيراه بۆ نه وهى دهورى سه ربازي له ناسه قامگير كردنى رڤيه ناوچه ييه كان بگيڤن.

ميژووى كورد ده گه رپيته وه بۆ سه رده مى "گووتيه كان"ى كه ونار له نزىكه ي چوار ههزار سال له موه به ر و وه كه خه لكتيك كه ره گورپشه ي "نارى" يان ههيه زمانه كه يان سه ر به گرووپى نيترانى زمانه كانى هيند و نهوروپاييه و زۆربه يان موسلمانن. ته نانهت هه ر له زه مانى كۆنه وه كوردهكان له ناو سيگۆشه يه كى ميژووى و ستراتژىكى به پتوه رى ۴۰۰ ههزار كيلۆمه ترى چوارگۆشه دا ژيان .

له سالى ۱۵۱۶ ناوچه كوردنشيه كان له نيوان ئيمپراتۆرى سوننه ي عوسمانى و ئيمپراتۆرى شيعه ي سه فويده دابهش بوون. كوردهكان بوون به پاريزه رانى سنوره كانى نه دوو ئيمپراتۆرييه

ركابه‌ره و توانيان ئۆتۆنۆمىيەكى رېژەبى به دەست بهيڤن. پلانى سايكس- پيڪۆ^۶ له سالى ۱۹۱۶ و جيبه‌جېكرانى پاش جەنگى يەكەمى جيهانى كوردەكانى پەخش و بلاو كرد. هەلسەنگاندنى ژمارەى دانىشتووەكانى كوردستان له دەيهى ۱۹۹۰ نيشان دەدات كە ۳۰ ميلليون كورد له نيوان توركي (۵۱%)، ئيران (۲۴%)، عىراق (۱۶%)، سوريا (۵%)، ئەوروپا (۳%) و يەكيتى سۆڤيەتى پېشوو (۱%) دابەش بوونە.

پيشتەر زۆرەبى كوردەكان سەر به كۆمەلگا عەشیرەتییەكان بوون و له رینگای كشتوكال دەژيان و زۆرتر گوێرپاڤەلێ ئەو ئەمارەتە بچووكانە بوون كە لە لایەن ئاغاكان و (با) رېبەرە نایینیەكانەو بەرپۆه دەچوو.

له كۆتایی سەدەى ۱۹ ناسیونالیزمی كورد میڤشكى بژاردە كوردەكانى به خۆه سەرقال كرد و پاشان بوو به هەولێكى رومانتيك له نيو ژمارەيك له روشنبەر شارنشینەكاندا. ناسیونالیزمی كورد وەك رەوتێكى سیاسى نۆی، بوو به هێزێكى تەیاركەرى زیاده بۆ هەتاهەتایی كردنى دەسەلاتی بژاردە جێكەوتوووەكان و یارمەتیدانیان بۆ ئەوێ له بەرامبەر هەولێ دەولەتى توركيا، ئيران و عىراق بۆ تواندنەوێ كوردەكان رابوەستن.

كوردەكان وەك كۆمەلگایەكى ئەتنيكى لانیكەم به هۆى دوو تایبەتەندییەو له‌گەڵ هەلاواردن رووبەرپوو بوونەتەو: كوردەكان له روانگەى ئێرانییە شیعه‌كانەو، سوونەن، له روانگەى عەرەبەكانەو، غەیرە عەرەبن و له روانگەى توركەكانەو سەر به شارستانییه‌كى ئەتنيكى و رەگەزى جیاوازن. كوردەكان هەست دەكەن لەگەڵ كۆمەلگاكانى دەرووبەرى خۆیان جیاواز و نامۆن. ئەم نامۆبوونە هێزێكى پێبەخشیون تا له بەرامبەر توانەویدا رابوەستن. كوردەكان به هۆى لەیهك جیابوونی ناوچه‌كانیان و پەراویز كەوتوویی له سیستمى نێونەتەوێ، به ناسانی بەتایبەت له لایەن هێزە سەرەکییەكانەو به كار هێنراون.

^۶ پەیماننامەى سايكس - پيڪۆ ئەو پەیماننامە نەيتنییه بوو كە بەریتانیا و فرانسای سالى ۱۹۱۶ دوابەدواى وتویژەكانى "سیر مارك سايكس" و "فرانسوا ژرژ پيڪۆ" بۆ دابەش كردنى نيمپراتۆرى عوسمانى پاش شەپرى يەكەمى جيهانى دايانرژت. (وەرگێژ)

خەباتى بەردەوامى كورد بۆ ھەندى شىۋازى ئۆتۈنۈمى ئەنجامى سىرۋىتىپى پىشكەۋىتى ئىيانەۋەى كولتورىيە لە كەشۋەۋايەكى ئاتەبادا. ھەولئى كوردەكان بۆ بەدەستەيتىنانى ئۆتۈنۈمى بوو بە نامرازىك بۆ ھەموو ئەو ھىزانەى كە بەرژەۋندىيان لە ئاۋچەدا ھەبوو تا كەلكيان لىۋەرىگرن و پىلانىان بۆ دابرىژن، ھەر بۆيە كوردەكان زۆربەى جاران ۋەك داردەستى ئەكتەرانى سىياسى رۆژھەلاتى ئاۋەراست ئاۋزەد دەكرىن. لە دەيەى ۱۹۲۰ بريتانيا كوردەكانى فريو دا تا دژى توركييا راپەرىن بىكەن بۆ ئەۋەى ھاۋسەنگى نيۋان توركييا و عىراق رابگىردىت. ھەرۋەھا ئەمىريكا كۆمەلئى بەلئىنى خەۋشدارى دا بە كوردەكان تا دژى عىراق رابۋەست، بۆ ئەو ئامانجە كە ھاۋبەيانەكەيان وانا شا لە سەرۋبەندى كىشەكانى ئىران و عىراق لە دەيەى ۱۹۷۰ بەھىژ بىت. ھاۋكات ئىران، عىراق و سوريا لە كوردەكان ۋەك نامرازىك كەلكيان ۋەرگرتۋە لە پىناۋ بەرژەۋەندى خۇيان لە دژمانىيە سىياسىيەكانىاندا. بەھەرھال لە ھەموو نمۇنەكاندا كوردەكان لە بەرامبەر چارەپەشى خۇيان بە تەنيا ھىلراۋنەتەۋە و لەگەل تۆلەى خۇيناۋى حكومەتە مەھەلىيەكانيان روۋبەپروو بوۋنەتەۋە.

كوردەكان لە عىراقدا

كىشەى كوردەكانى عىراق دەگەرپتەۋە بۆ كاتى دامەزرانى حكومەتى عىراق لە دەيەى ۱۹۲۰. حكومەتى عىراق لە لايەن بريتانياۋە پلانى داپرىژا كە لە سى پارىژگا(ۋىلايەت) پىكەدەھات كە ھەركاميان كۆمەلئى گروپى ئەتنىكى و تاقمى جىاۋازى لە خۇ دەگرت: ۋىلايەتى بەغداد لە ئاۋەراست كە زۆرتەر لە عەرەبە سۈننەكان پىكەدەھات، ۋىلايەتى مووسل لە باكۋور كە كوردەكان بە سەرىدا زال بوون (و ۋىلايەتى بەسرە لە باشۋور- ۋەرگىژ). لىكاندى ئاۋچەى كوردنشىن لە باكۋور بە عىراقەۋە كە پى بوو لە سەرچاۋەى سىرۋىشتى، دوو ئامانجى بىنەپەتى بريتانىاي دەپىكا: يەكەم ئەۋە كە بەم شىۋەيە عىراق لە سەر پىتى خۇى رادەۋەستا و دوۋەم ئەۋە كە خەلكى كوردى لە يەك جىا دەكرەۋە ، كەۋابوۋ ئىمىكانى ئەۋەى كەم دەكرەۋە كە دەۋلەتى ئەتەۋەبى كورد لە داھاتۋودا دروست بىت. ئەم شىۋازى دەۋلەت داپرىژنە كە لە زۆربەى ۋلاتە تازە سەربەخۇبۋەكاندا ۋەراست دەگەرا، ھىچ جىسانىكى بۆ مافى كەمىنەكان لە داھاتۋودا نەدەكرە و ئەۋەى پىشتىگۈى

دهخست که نهم سیاسه ته کیشمه کیشی ناوڅوی لیده که ویتته وه. کورده کان دژی نهم سیاسه ته راپهرینیان کرد و داوای نۆتۆنۆمیان کرد به لّام به شیوازیکی دږندانه له لایهن بریتانیا وه سهرکووت کران .

هه لّوه شانده وهی سیستمی پاشایه تی له لایهن ژنه رالّ عه بدولکه یریم قاسم له ۱۴ی ته موزی ۱۹۵۸ بوو به خالی وهرچه رخان له چاره نووسی کورده کانی عیّراق و بووه هۆی به هیزبوونی بزوتنه وهی ناسیونالسیستی کورد که زلّزتر له شهرپی کورد و حکومه تی عیّراق له ۱۹۶۱-۱۹۷۵ و ههروه ها ۱۹۹۱ رهنگی دایه وه که ولّاته یه کگرتوه کانی نه مریکا دهستی له ههر دوویاندا هه بوو. نه مریکا دوو نامانجی سه ره کی له دهستی وه ردانی راسته وڅو له دوو شهره دا هه بوو: یه کهم ده بیست هاوسهنگی هیز له ناوچه رابگریّت و دووه یارمه تی بدات به به دۆسته کانی واتا شا له شهرپی یه کهمدا (۱۹۶۱- ۱۹۷۵) و تورکیا و عه ره بستانی سه عوودی له شهرپی دووه مدا (۱۹۹۱). هه ردوو جاره که نه مریکا په یوه ندی له گه لّ ریه رانی کورد دروست کرد (په یوه ندی نهینی له خولی ۱۹۷۲-۱۹۷۵ و په یوه ندی ناشکرا له خولی ۱۹۹۱) و به لّینی پشتیوانی سهر بازی دا به کورده کان و داواکاری نۆتۆنۆمی نه وانی ته شویق کرد. نهم به لّینانه ی نه مریکا، وره ی کورده کاتی بهرز کرده وه بۆ نه وهی به توندی شهر بکه ن و له ناکامدا دهیان هه زار که سیان لیکوژرا و بریندار بوو و گونده کانیان کاول بوو. نه مریکا ههر دوو جاره که کاتی که لکی له کورده داردهسته کان وهرگرت که ده ولّته تی عیّراق له روی سهر بازییه وه شیلگیر بوو کورده کان تیکبشکی تیت. نه و پرسیاره بی وه لّامانه ی که له م په یوه ندیه دا له نارادان بریتین له:

نهینی په یوه ندیه کانی نه مریکا و کورد چی بوو؟ نایا نه مریکا ههر دوو جاره که گه یشته نامانجه کانی څوی؟ کورده کانی عیّراق چۆن خزمه تیان به بهرژه وه ندیه سیاسیه کانی ولّاته یه کگرتوه کانی نه مریکا کرد؟ نایا نه مریکا ههر له سه ره تاوه ناگاداری نه وه بوو که نامانجه دریڅایه نه کانی له گه لّ نامانجه کانی کورده کان یه کناگریته وه؟ بۆ کورده کان له ۱۹۷۵ و ۱۹۹۱ به ته نیا هیلّانه وه و هه ره سیان هیئا. ته نها کاتیک ده توانین وه لّامی نهم پرسیارانه بدهینه وه که چوارچی وهی سیاسه تی دهروه ی نه مریکا، نامانجه کانی، فورموله که ی، نامرازه کانی و شیوازی جیبه جی کردنه که ی تاوتوی بکه ین:

سیاسەتی دەرەوێ ئەمریکا و بزوتنەوێ ئۆتۆنۆمیخوازەکان

سیاسەتی دەرەوێ ئەمریکا لە پەیوەندی لەگەڵ ئۆتۆنۆمی لە جیهانی سییەم و لەوێ زیاتر لە پەیوەندی لەگەڵ سەرەخۆخوازەکان چەند لایەنێکی هەیە. ئەم لایەنە لە هەر دوو بۆری سیاسی و ئاکادەمیکدا هەتا رادەیهکی زۆر وەرپاست دەگەرێت. هانس مورگینتس^۹، هینری کیسینجەر و رنالیستەکان^{۱۰} جەخت لە سەر ئەوێ دەکەنەوێ کە روانگە زالەکانی ئەمریکا بە نەسبەت سیاسەتەکانی جیهانی سییەم، زۆر بە قازانجی جیهانی سییەم نەبووێ و زۆریە جارێ لەگەڵ دژایەتی کردنی بەرچاوی نامانجی بزوتنەوێ ئازادخوازە نەتەوێیەکان بەرەوپەرێ بووێ. سیاسەتی ئاشکرای ولاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا هەمیشە ئەوێ بووێ کە ئۆتۆنۆمی مافی گەلانی بێدەستی جیهانە بەلام بەهەر حال روون نییە ئەم مافە چ کەسانێک دەگێتێ. ئەم سیاسەتە قەد لە خزمەت نامانجی بزوتنەوێ رزگارخوازەکاندا نەبوو، بەلکوو لە خزمەت بەرژوێندییە کلاسیکەرەوێ نەتەوێیەکانی ئەمریکادا بوو. ئاکۆکی نێوان ولاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا و یەکییتی سۆڤیەت لە کاتی شەری سارد^{۱۱}، ئەمریکای ناچار کرد سیاسەتیکی نەینی بە

Hans Morgenthau^۹

^۹ رنالیزم ئەو رێبازە فیکرییە کە پەیوەندییەکانی ئاک و کۆمەڵگا بەو شێوازە کە لە راستیدا هەیه شروۆ دەکات ئە بەو شێوازە کە دەبێ هەبێت. لە فەلسەفەی سیاسیدا رنالیستەکان(بە پێچەوانەی مورالیستەکان) پەیوەندییە نێونەتەوێیەکان بە گوێرەی بەرژوێندی نەتەوێی و دەسەلات دادەمەزرینن و لە سەر ئەو باوەڕەن کە رەفتاری سیاسی دەبێت بە گوێرەی ناسینی واقعینانەی بارودۆخی ناوخۆیی و نێونەتەوێی بێت. (وەرگێڕ)

^{۱۰} شەری سارد ئەو مەملانێ و دوژمنایەتیییە سیاسی، ئابووری، سەربازی و ئیدوئۆلۆژیکییە بوو کە لە نێوان بلۆکی رۆژھەلات (بە سەرکردایەتی سۆڤیەت) و بلۆکی رۆژئاوا(بە سەرکردایەتی ئەمریکا) لە ئارادا بوو بێ ئەوێ دەست بێن بۆ شەری راستەقینە(شەری گەرم). شەری سارد پاش شەری دووێمی جیهانی دەستی پێکرد و پاش لێدوانەکی کارتێر، سەرۆک کۆماری ئەمریکا لە

نیسبەتە ھەموو بزوتنەووە نەتەوەییەکانی جیھانی سییەم و بە تایبەت بە نیسبەت پشٹیوانی کردن لە ئۆتۆنۆمی کوردەکانی عێراق بگرتتە بەر. بەھەر حال پاش لە یەک ھەلۆشانەوێ یەکیەتی سۆفیەت، ولاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا دەستی کرد بە گرتنەبەری سیاسەتێکی ناشکرا بە نیسبەت ئەم بزوتنەوانە، بۆ نمونە بزوتنەوێ کوردەکانی عێراق لە سالی ١٩٩١.

"ئارنۆلد ولفیئرز"^{١١} چەخت لە سەر ئەو دەکاتەوێ کە ولاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا کۆمەڵی پرنسیپی ناروونی لە سیاسەتی دەرووی خویدا ھەیە. ئەم ناروونبوونە لە گەڵ کەرەستە زۆرەکانی بەر دەستی ئەمریکا تیکەڵ بوو و رینگای پێداوێ بە نیسبەت ناماچە نەتەوەییەکان توند بۆ و بە ناسانی خۆی لە گەڵ ھەلومەرجە کەدا بگووین. رنالیستەکان دەلێن سیاسەتی دەرووی زھێژەکان تەنھا لە رینگای تواناییان بۆ گەشتن بە بەرژووەندی ناسایشی نەتەوەیی مەزەندە دەکریت کە ھەندیکیان بریتین لە پاراستن و پشٹیوانی کردن لە دۆستان و ھاوێیانان، راگرتنی ھاوسەنگی دەسەلات لە نێوان دژبەرە جیا جیاکان و پاراستنی ھاوولاتیان لە دەرووی ولات. لە لایەکی دیکەوێ مورالیستەکان^{١٢} رەخنە لە رنالیستەکان دەگرن کە لە کاتی تاوتوێکردنی ئەم مەسەلەییە کە بپارێژێ سیاسەتێکان چۆن و بۆ دەر بکرین، لە پلەیی دووھەدا گرنگی دەدەن بە ریسای ئەخلاقیەکان. ھەروەھا بە بۆچوونی مورالیستەکان دەستەواژەیی "بەرژووەندی ناسایشی نەتەوەیی" خۆی لە خۆیدا نیشانی مامەلەییەکی خۆخاوازانە و بۆ پرنسیپانەیی لە پەيوەندییەکانی دەروو و نیشاندەری پەيوەندی ھەموو نەتەوەییە کە لە گەڵ بەرژووەندییە

سالی ١٩٧٨ (بە باوەری ھەندی کەس لە سەرەتای دەیی ١٩٩٠ بە لە یەک ھەلۆشانەوێ سۆفیەت) کۆتایی پێت. (وەرگێت)

^{١١} Arnold Wolfers

^{١٢} مورالیستەکان (ئەخلاقیخوازەکان) ئەو کەسانەن کە پەپەوی لەو بۆچوونە دەکەن کە دەبێ ئەخلاقی و رێشویی ئەخلاقیەکان بە سەر ھەموو پرنسیپەکانی تاک و کۆمەڵگادا زال بیت. لە ئەدەبیاتی سیاسیشدا بەو رێبازە فیکریە دەوترێت کە دەلێت نابێت نۆرمە ئەخلاقیەکان بکریت بە قوربانی بەرژووەندی سیاسی. (وەرگێت)

ژئوپلوتیکي و نابوروپه کانی، بې له بهرچا و گرتنی نه خلاق، حقوق یان ژبانی نه ته ووه کانی دیکه. مورالېسته کان ره خنه له سیاسه تی دهره وی نه مریکا ده گرن که به به های پېشیلکردنی پرهنسپه کان به دواي بهرزه و هندیه کانی خویدا ده چیت و جهخت له سهر نه وه ده که نه وه که نه م سیاسه ته بروته هوی نه وهی که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ره فتاریکی سیاسی نانه خلاق هی.

"مورگینسز" خویزه رزه وندی وهک نامانجی کوتایی هه موو نه ته ووه کان ناو زده ده کات و زیندو و مانه وه به بهرترترین پرهنسپیی نه خلاق هه نه ته ووه یهک داده نیّت و جهخت له سهر نه وه ده کاته وه که ده ولت مافی نه وهی نییه بهرزه وندی نه ته ووهی خوی بۆ هندی پرهنسپیی نه خلاق تاییه ت بخته ناو مه ترسییه وه و به هرحال بهرزه وندی نه ته ووهی به سهر نه خلاقدا زاله. که واپو نهو راستیه که هه موو ده ولت ته کان هه مان نامانجگه لی سیاسی له سیاسه تی دهره وی خویاندا په پره ده کهن نشان ده دات که ویستی بهرزه وندی خوازی له رووی نه تنیکیه وه پاسا وه لگړه و دا واکردنی نایدیاله کان ته نها خۆ له نا و بردنی لیده که وپته وه. کپشه که نه وه یه که نامانجگه لیکي وها به دی نایه ت مگهر به به های قوریانی بوونی بهرزه وندی نه ته ووه کانی دیکه و ههروه ها که "هولستی"^{۱۲} ناماژه ی پیده کات ده ولت ته کان بې له بهرچا و گرتنی هۆکاری ویردان، پرستیژ و بهرزه وندی نه ته ووه کانی دیکه، زوربه ی جاران په یوه ندیه کانی خویان له گهل یه کدی له سهر بنه مای ریساو ریوشوپنه قبو لکراوه ها و به شه کانی کایه داده مه زرتین.

به سهره لډانی "ناژینی نویی جیهانی"، گهلئ گروپی نه تنیکي وا بیریان ده که ده وه که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له وانه یه ره و تیکي نوی له سیاسه تی دهره ودها بگریته بهر، به لام به هرحال سیاسه تی دهره وهی نه مریکا به گشتی هه وهک رابردو ده مارگرژ، پراگماتیک و هندی جار بپیه زه بیانه یه و ناماژه ی پر زرق و برقی نه مریکا به پرهنسپه کان به دوو له راستیه که هندی له م پرهنسپانه بریتین له دیوکراسی و نازادی بۆ هه موو خه لک، نه مانی برسیتی و هه زاری و دۆستایه تی له گهل هه موو نه ته ووه کان.

له سهرهتای دهیهی ۱۹۶۰ و ناوه‌راستی دهیهی ۱۹۷۰ سیاسه‌مه‌دارانی نه‌میریکا روه‌یه‌پرووی کیشمه‌یه‌کی جیدی بوونه‌وه و کۆمه‌لێک کیشمه‌کیش له نیوان سهرۆک کۆمار و کۆنگرێس له سهر ده‌وری ههر کام له‌مانه له دا‌رشتنی سیاسه‌تی ده‌ره‌وه هاته‌ناراوه و سهرۆک کۆمار که‌وته‌ بن کونترۆلی وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه، نه‌غیرومه‌نی ناسایشی نه‌ته‌وه‌یی (NSC) و نا‌ژانسی هه‌والگری ناوه‌ندی (CIA). چاودێران نه‌م کیشمه‌کیشه وه‌ک ناکامی ناکۆکی له‌میژینه‌ی نیوان سیستمی سیاسی دیوکرات و سیستمی ناسایشی له‌خۆیایی نه‌ته‌وه‌یی ناوزه‌ده‌که‌ن.

نه‌م مه‌سه‌له‌یه لانیکه‌م هه‌تا ناوه‌راستی ده‌یهی ۱۹۷۰ وه‌راست ده‌گه‌را واتا تا نه‌و کاته که کۆنگرێس که‌ندوکۆسپی له سهر هه‌ندی له ده‌سه‌لاته‌کانی سهرۆک کۆمار دروست کرد. شه‌ری ئییه‌نتام، مه‌سه‌له‌ی واتیرگه‌یت^{۱۴} و چالاکی نه‌یتی نایاسایی نه‌میریکا له جیهانی سییه‌م کۆنگرێسی هاندا تا کۆمه‌لێک سنوور بۆ نازادی کاری سهرۆک کۆمار دا‌بنی‌ت. نه‌م ره‌وته که کۆنگرێس گرتیه به‌ر، بۆ پێشگرته‌ن له‌م رووداوانه‌ زۆر پێویست بوو: یه‌که‌م که‌وته‌ ناوه‌ی ئییه‌نتامی‌کی دیکه له‌ رێگای مشتوم‌ری ناشکرا له سهر ناسایشی نه‌ته‌وه‌یی له‌باتی نه‌وه‌ی که ته‌نها گروپی بچووک‌ی ده‌روبه‌ریه‌کانی سهرۆک کۆمار بریاری له‌سه‌ر به‌ده‌ن. دووهم تاوتوێکردنی نه‌و ده‌سه‌لاته‌ یه‌که‌جار زۆره که له سهر‌وویدا جه‌نابی سهرۆک کۆمار راوه‌ستاوه که هه‌ول ده‌دات به ههر فرتوفیلێک ده‌ست‌پێش‌توویی کۆنگرێس و داد‌گا‌کان که‌م بکاته‌وه و کاری خۆی به‌ره‌و پێش‌بات . سهرۆک کۆماره‌کان خۆیان له سهر‌ووی یاسا ده‌زانی (به‌تایبه‌ت له کاروباری په‌یوه‌ندی‌دار به

^{۱۴} واتیرگه‌یت نه‌و ریسوا‌یه سیاسیه بوو که له گۆڤه‌پانی سیاسی نه‌میریکا هاته‌ناراوه پاش نه‌وه که کۆمه‌لێک نام‌رازی گوێگرته‌نی به‌دزی له ناوه‌ندی حیزبی دیوکراتی نه‌میریکا (بینای واتیرگه‌یت) له کاتی هه‌لمه‌تی هه‌لبۆاردنه‌کانی سهرۆک کۆماری نه‌میریکا له سالی ۱۹۷۲ دانرا بۆ نه‌وه‌ی ریچارد نیکسۆن دیسان بپێته‌وه به سهرۆک کۆماری نه‌میریکا. پاش ناشکرا بوونی نه‌م ئه‌په‌راسیونه چه‌ند که‌سیک له هاورپێکانی نیکسۆن خرا‌نه به‌ندیخا‌نه و خودی "نیکسۆن" یش ناچار بوو له سالی ۱۹۷۴ ده‌ست له کار بکشیتته‌وه. (وه‌رگێڕ)

سیاسه‌ته‌کانی ناستی سهره‌وه له سیاسه‌تی ده‌ره‌وه) و بۆ فریودانی کۆنگرێس و بیروپرای گشتی راستییه‌کانان چه‌واشه ده‌کرد.

هه‌ندێ له ناوچه‌کانی جیهانی سییه‌م ناچار کران ده‌وری دارده‌ست له ناکۆکی نیوان رۆژه‌لات و رۆژئاوا بگێڕن. "مایک باوکی^{۱۵}" ده‌لێت په‌یوه‌ندییه‌کانی زه‌هێزه‌کان له کۆتایی شه‌ری دووه‌می جیهانی به‌ره‌و نه‌ملا، سێ قۆناخی تێپه‌ر کردوه: قۆناخی یه‌که‌م ساڵه‌کانی نیوان ۱۹۴۵ و ۱۹۶۲-ه که تێیدا کێشه‌مکێشی نیوان زه‌هێزه‌کان توندتر بوو و ته‌نانه‌ت ئیمکانی پێکدادانی راسته‌وخۆ له نیوان دوو زه‌هێزه‌که له ئارادا بوو. قۆناخی دووه‌م ساڵه‌کانی نیوان ۱۹۶۲-۱۹۸۹ بوو که تێیدا پیکه‌وه‌ژیانی رکا به‌رانه هاته ئاراوه و ناستی پێکدادانی راسته‌وخۆ له نیوان دوو زه‌هێزه‌که که‌م بووه‌وه. ئهم قۆناخه له کێبه‌رکێتی چه‌ک و ته‌قه‌مه‌نی و نه‌و شه‌رانه‌دا ره‌نگی دایه‌وه که ده‌وله‌ته‌کان به‌ نوێنه‌رایه‌تی له لایه‌ن زه‌هێزه‌کانه‌وه ده‌یان کرد. قۆناخی سییه‌م ساڵه‌کانی پاش ۱۹۸۹-یه که قۆناخی پیکه‌وه‌ژیان له سه‌ر بنه‌مای هاوکارییه‌ که تێیدا سیاسه‌تی ولاته یه‌کگرتوه‌گان به‌ نێسه‌ت ئۆتۆنۆمی گه‌لان هه‌روه‌ک رابردوو ناروونه. له‌م قۆناخه‌دا که‌شه‌وا بۆ ده‌ستیوه‌ردان له کاروباری ناوخۆیی ولاتان (مادام که له‌پێناو به‌رژه‌وه‌ندییه‌ یه‌کلایه‌که‌ره‌وه‌کانی نه‌مریکا‌دا بێت) زۆر له‌باره.

ده‌ستیوه‌ردانی ولاته یه‌کگرتوه‌کان له کاروباری جیهانی سییه‌م

"شرۆیدتیر"^{۱۶} ده‌ستیوه‌ردان وه‌ک "که‌لێک وه‌رگرتنی به‌مه‌به‌ست و حیساب بۆ کراو له نامرازگه‌لی سیاسی، نابووری و سه‌ربازی له لایه‌ن ولاتیه‌که‌وه به‌ نامانجی کاریگه‌ریه‌دانان له سه‌ر سیاسه‌تی ناوخۆیی یا ده‌ره‌کی ولاتیه‌کی دیکه" پێناسه ده‌کات. ده‌ستیوه‌ردان دوو شتیوازی هه‌یه: نه‌یینی و ناشکرا. به‌ هۆی نه‌وه‌ی که ده‌ستیوه‌ردانی ولاته یه‌کگرتوه‌کانی نه‌مریکا له شه‌ری ساڵه‌کانی ۱۹۶۱-۱۹۷۵ی نیوان کورده‌کان و حکومه‌تی عێراق به‌ شتیوازی نه‌یینی و نیمچه سه‌ربازی بوو، سه‌ره‌تا ده‌بی باسی تایبه‌مه‌ندییه‌کانی ده‌ستیوه‌ردانی نه‌یینی بکه‌ین. CIA ده‌ستیوه‌ردانی

Mike Bowker^{۱۷}
Schraeder^{۱۸}

نهیڼی ودها پټناسه دهکات: "چالاکیه کی تاییهت که له دهرهوهی ولات و بۆ پشستیانوی له سیاسهتی دهرهوهی نه امریکا په پیره و ده کریت و له جیبه جی کردنیدا دهوری نه امریکا نه شاراهیه و نه به ناشکرا پشتراست ده کریتوه".

له مهسه له یه کلایکه رهوه و زۆر گرنگه کاندا که په یوه نندی به ناسایشی نه ته وهی ولاته وه هیه، CIA راسته وخو له ریځای نه غچومه نی ناسایشی نه ته وهی هیه راپزرت ده دات به سه رۆک کۆمار. یاسای ناسایشی نه ته وهی سالی ۱۹۴۷، پینج نه رکی سه ره کی خستوه ته نه ستوی CIA: یه که م ناگادار کردنه وهی نه غچومه نی ناسایشی نه ته وهی له باره ی چالاکیه کانی په یوه نندیدار به ناسایشی نه ته وهی. دوهم خستنه پرووی موجیاریه کانی نه غچومه نی ناسایشی نه ته وهی بۆ هاونا هه نگ کردنی نه م چالاکیه نه. سیه م هاونا هه نگ و هه لسه نگاندن و بلا و کردنه وهی زانیاریه کان له ناو حکومت. چواره م خزمه تکردن به ده زگان که نه غچومه نی ناسایشی نه ته وهی باشتر ده زانیت له هه مان ناوه نندا نه بجم بدریت و پینجهم نه بجمدانی کاروبار و نه رکه کانی په یوه نندیدار به هه والگری که له وانه یه کاریگری له سه ر ناسایشی نه ته وهی هیه ت و نه غچومه نی ناسایشی نه ته وهی له وانه یه جار جار بریاریان بۆ ده ر بکات.

چار نه رکی یه که م ته نه ناوه رۆکی هه والگریان هیه، به لام نه رکی پینجهم له وانه یه له نوپه راسیونی نهیڼی و دور ده ستدا که لکی لینه ر بگری تیت. "دۆکتیرنی ترومن" ^{۱۷} که به نامانجی ریگرتن له مه ترسی کومونیزم له ناوچه زۆر گرنگ و یه کلایکه ره وه کان بۆ نه امریکا و اتا یونان و تورکیا و ولاته تازه پینکه اتوو و تازه سه ره له داوه کان له رۆژه لاتی ناوه راست) دارپژوا، گرنگی نه م پینج نه رکی زیاتر کرد. به لام نه م نه رکانه چۆن جیهه جی ده کرین ؟

^{۱۷} ترومن، سه رۆک کوماری نه امریکا له لیدوانیک له کۆنگریسدا له سالی ۱۹۴۷ خوازیاری نه وه بوو که یارمه تی به و ولاتانه بدری که له گه ل مه ترسی کومونیزم به ره وروون (به تاییهت تورکیا و یونان). نه و سیاسه ته که بۆ پیشگرتن له کومونیزم له لایه ن ترومن و سه رۆک کوماره کانی دواتری نه مه امریکا گیرایه بهر، به دۆکتورینی ترومن ناسراوه. (وه رگیږ)

"جانسون"^{۱۸} ده لیت زنده باری نامرازه کونه شویه کانی حکومته کان، نهم پیشگرتنه له ریگای نوپه راسیونی نهیئی CIA ش به پړوه ده چیت که بۆ خۆی چهند جۆره: پروپاگندای سیاسی، نابووری و کاروباری نیمچه سهربازی. نوپه راسیونی نیمچه سهربازی نهیئی زۆربهی جاران پیوستی به شه رگه لی شاراو و درێژخایه ن هیه. له م شه رانه دا دابینکردنی چک و تهقه مهنی و ههروه ها دابینکردنی یارمه تی پنیوست بۆ راپه رپوه کان له نه ستۆی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکایه. له م نوپه راسیونه دا راپه رپوه کان وه ک نوینه ری نه مریکا کار ده که ن و به م شیوه یه نه مریکا له ده ستیوه ردانی راسته وخۆ که پیوستی به به هایه کی گرانت هیه، دووری ده کات. نهم مه سه له یه بۆ خۆی تا ناستیک جیاوازی و کیشمه کیشی نیتوان کۆنگریس و تیداره ی سه رۆک کۆمار له سه روبه ندی نوپه راسیونی نهیئی روون ده کاته وه. نهم کیشمه کیشه له گه ل دوو هه لینه جاندن رووبه روو ده بیته وه: یه که م هاوړابوون له گه ل نوپه راسیونی نهیئی و دوو ه م دزایه تی کردنی نوپه راسیونی نهیئی. لایه نگرانی نوپه راسیونی نهیئی نهم پاساوانه ده هیئنه وه: ۱- یه کیتی سۆفیه ت به تووندی پشتیوانی له نوپه راسیونی نهیئی KGB (ده زگای هه والگری و سیخۆری سۆفیه ت) ده کات ۲ - ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له نه ستۆیه تی پشتیوانی له هاو په یانان و دۆسته کانی بکات و نهم نه رکه پیوستی به نوپه راسیونی نهیئی بۆ رزگار کردنی دۆستان له کیشه ناوچه یی و نیتونه ته وه یه که ن ده کات ۳ - له م نوپه راسیونانه دا خیرایی و نه یینیپاریزی، شتیکی یه کلاییه که ره وه یه بۆ سه رکه وتن له هه لومه رجه هه ستیاره کاندا، که وابوو CIA ده بی پیش له هه مروو شتیک ریگه پیدراو بیت که نهم مه سه له یه له خه لک بشاریته وه ۴- نوپه راسیونی نهیئی باشترین نامرازیکه که له ده ستی حکومتدایه بۆ پاراستنی ناسایشی نه ته وه یی. نهم نوپه راسیونه کاتی کاریگه ر ده بیت که مۆرکی "زانباری پۆلینه بنه دیکراو" (واتا نهیئی) لیتدریت.

شەری ۱۹۶۱-۱۹۷۵ ی کوردەکان و حکومەتی عێراق

پاشا کودیتای عەبدولکەریم قاسم لە ۱۴ ی تەموزی ۱۹۵۸ رێبەری ناسراوی بزووئەوێ وە ی نەتەوێی کورد، مەلا مستەفا بارزانی رینگە ی پێدرا پاشا ۱۳ سال دوورەولاتی لە یەکیەتی سۆشیەت بگەرێتەوێ بۆ عێراق. مەلا مستەفا لە بەرامبەر دوژمنەکانی قاسم پشتیوانی لە ناوبراو کرد، لە بەرامبەردا قاسم بەلێنی ئۆتۆنومیەکی رێوێی لە چوارچێوەی عێراق، دا بە کورد. قاسم بەلێنەکی بەجێ نەگەیاندا و هێدی هێدی لەگەڵ راپەرینی توندوتۆڵی کورد رووبەرۆو بسوێوێ. لە سەرۆکەندی ئەم راپەرینە بەردەوامەدا کە لە ۱۹۶۱ دەستی پێکرد، بارزانی کۆمەڵێک و تۆوێژی بگروێوەردە ی لەگەڵ دەسەڵاتدارە یەک لە دوا یەکەکانی عێراق نەفام دا و رایگەیاندا کۆتایی بە راپەرینە کە دینێت نەگەر ئۆتۆنومیەکی رێوێی بدرێت بە کورد. یەکم رێککەوتنی بارزانی لەگەڵ سەرۆک وەزیرانی عێراق، عەبدولرەحمان بەزاز لە ۱۹۶۵ بوو. بەزاز رایگەیاندا حکومەت دەیهوێت سیستمێکی ناوەندی یاسایی دابنێت و یەکیارچەیی عێراق بپاریزێت. بەهەر حال شۆرشی کورد هەتا ناوەراستی ۱۹۶۶ بەردەوام بوو. لەم قۆناخەدا سوپای عێراق لە هەولەکانی بۆ تێکشکاندنی کوردە شۆرشیگێرەکان هەرسێ هێنا. ئەم سەرئەگەوتنە پرسپاری زۆری هێنایە ناراو دەربارە ی ئەوێ کە نایا مەعقوله سەرچاوەی دارایی ولات بۆ شەری بۆ کۆتایی لەگەڵ کوردەکان بە فێرۆ بدرێت.

هەربۆیە بەزاز بەرنامە یەکی ناستەوایی ۱۴ خالی پێشنیار کرد کە داواکاریەکانی بارزانی لەپەرێوەندی لەگەڵ ئۆتۆنومی رێوێی بو کورد، وەدی دەهێنا. بەلام بژارده سەربازیەکانی ناو دەولەتی عێراق تۆمەتی خیانت بە یاسای بنەرەتییان خستە پال بەزاز و سەرەفام دەولەتی بەزاز کتێپر پاشا رێککەوتن لەگەڵ کوردەکان رووخا و شۆرشی کورد پاشا بە دەسەلات گەیشتنەوێ بەعس لە ۱۹۶۸ بەردەوام بوو.

حیزبی بەعس لە بنەمادا لە بەرامبەر پاراستنی یەکیارچەیی عێراق دەرۆس بوو، بەلام بەهەر حال چونکە تازه گەرابوو سەر دەسەلات بەر لە هەموو شتێک نامانجی ئەو بوو دەسەلاتی

خۆی پتەو بکات، ھەربۆیە بېریاری دا پەییوەندییەکانی لە گەڤ کوردەکان باشتەر بکات و ریککەوتننامەییکی دوو لایەنەیی لە ناداری ١٩٧٠ لە گەڤ کوردەکان واژۆ کرد کە لەم خالانە پێکھاتبوو:

١- قبول کردنی زمانی کوردی وەک زمانی فەرمی لەو ناوچانەیی کە زۆربەیی دانیشتووەکانی کوردن. زمانی کوردی و ەھرەبی پێکەو لە ھەموو قوتابخانەکاندا وانیان پێدەگوتریتەو

٢- بەشداری کردنی کوردەکان لە دەوڵەت، لەوانە دانانی کوردەکان لە پۆستە گرنگەکانی ولات

٣- پەرەپێدانی پەرەوێدە و کولتوری کوردی

٤- پیتیستە ئەو کاربەدەستە (غەیرە کوردانە) کە لە ناوچە کوردنشینەکاندا کار دەکەن زمانی کوردی بزانی

٥- مافی دامەزراندنی ریکخراوی خۆپێندکاران، جوانان، ژنان و ماموستایانی قوتابخانەکان

٦- گەشەپێدانی نابووری ناوچە کوردنشینەکان

٧- گەڕانەوێ کوردەکان بۆ گوندەکانیان یان قەرەبوو کردنەویان

٨- چاکسازی لە زەویەکاندا

٩- چاکسازی لە یاسای بنەرەتی بە شێوەیک کە بلیت خەلکی عێراق لە دوو نەتەرەیی کورد و ەھرەب پێکھاتبوو

١٠- تەسلیم کردنی دەزگاکانی نیژدەری رادیۆ و چەکی قورس بە حکوومەت

١١- دانانی کوردیک وەک جیگرێ سەرۆک کۆمار

١٢- چاکسازی لە یاسای دابەشکردنی نیباری بە گۆرەیی ئەم راگەیاندننامەیی

١٣- پێکھاتنی دامەزراوەگەلی ئۆتۆنۆمی لە ناوچە کوردنشینەکان

ئەم ریککەوتننامەیی بەلێنی دەدا بە بارزانی کە ئەو ناوچانەیی کە زۆربەیی دانیشتووەکانی کوردن لە ماوی ٤ سال لە کاتی ئیمزا کرانی ئەم ریککەوتننامەیی ، بێن بە خاوەن ئۆتۆنۆمی. بارزانی بەم ریککاچارەیی رازی بوو، ھەرچەند کە دەیزانی ئەم ریککەوتننامەیی بە تەواری جێبەجێ

ناكریت. هیژەکانی بارزانی پاش ۹ سال شەری بیوچان ماندوو ببوون و كەوتبوونە ژیر کاریگەری نەو پروپاگەندایە كە حكومەت دەربارەى ئەم رێككەوتننامەىە دەیکرد و بە ھۆیەو ستایشی خۆی دەکرد. پاش مردنی جمال عبدالناصر لە ۱۹۷۰ و پاشەكشەى بریتانیا لە كەنداوی فارس لە ۱۹۷۱، نێران بە توندی دەیویست نەو بۆشاییەى دەسلەلات پەر بکاتەو كە بە ھۆی پاشەكشەى بریتانیا لە ناوچە دروست ببوو. نامانجی یەكەمى نێران لاواز کردنى عێراق بوو لە رووی ئابووری و سەربازییەو. نێرانییەكان ھەولیان دا كوردەكان ھان بەن تا نەو پوانانە رەت بکەنەو كە عێراق پێیدا بوون و بەردەوام بۆ بەدەستھێنانی پوانی زۆرتر درێژە بە شەڕ بەن. ھاوکات حیزبی بەعس لە عێراق ھەولێ دەدا پاش مەرگی ناصر ببێ بە پێشەوای جیھانی ھەرەب و پێش لە بالادەستی نێران لە "كەنداوی ھەرەبی" بگرێت .

سالی ۱۹۷۲ رژیمی عێراق بۆ گەشتن بە نامانجە زیادەخاوەکانی پەیماننامەى دوستی و ھاوکاری لە گەڵ یەكێتی سۆڤیەت واژۆ کرد، لە بەرامبەر دا سۆڤیەت برێکی بەرچاو چەکی پێشكەوتوو دا بە عێراق. زیادبوونی دەستڕێشتوویی سۆڤیەت لە عێراق و زیادبوونی خەرچە سەربازییەکانی عێراق، نێران و نێسرائیل و ولاتە یەكگرتووەکانی ئەمریکای نێگەرەن کرد. نێران بە مەبەستی تەشویق کردنى كوردەكان بە بەرخۆدانى زیاتر لە بەرامبەر عێراق، پەيوەندییەکانی خۆی لە گەڵ كوردەكان پەرە پێدا. بارزانی كە لە كرێنى چەكى پێشكەوتوو لە سۆڤیەت لە لایەن عێراقەو دەترسا و نێگەرانی خیانتی نێران لە داھاتوودا بوو، داوای گارانتی نۆنەتەوہی کرد بۆ ئەوێ لە داھاتوودا بە تەنیا نەمێنیتەو و نەبێتە قوربانی تۆلە سەندنەوہى عێراق .

كاتێ كە نیکسۆن و کیسینجەر لە ریگای گەڕانەو لە كونفرانسیك لە گەڵ برژنیتس(سەرۆك كۆمارى سۆڤیەت) لە مۆسكۆ لە ۳۰ مایى ۱۹۷۲ سەردانى تارانیا ن کرد، شا باسى بارودۆخی كوردەكانى بۆ كردن و پێشانی وت كوردەكان متمانەىەكى یەكجار زۆریان بە ئەمریکا ھەبە و ھەیانەوێت ئەمریکا چەکیان بدات. نیکسۆن ئەم داواکارییەى قبوڵ کرد و وتى نێمە ھەمرو کاریك بۆ دۆست و ھاوێپەمانە وەفادارەکانى خۆمان دەکەین.

ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا که ریچارد نیکسون سه رۆکایه تی ده کرد و خولی سه رۆک کۆماریه که ی به خولی زێڕین ناوزده کراوه، له گهڵ هینسری کیسینجیری وه زیری دهره وه (وه ک راویژکاری نهنجومه نی ناسایشی نه ته وه یی) داموده زگای یارمه تی نهی نی نه مریکایان به شه ری کورده کان وه گه ر خست و بارزانیان له نیازپاکای خۆیان دلنیا کرده وه . نه م شایه تینامه یه پۆلنیه ندی کرا (واتا مۆری نهی نی لیدرا) و نیکسون له شوینی کاره که ی خۆی بر دیه دهره وه له بهر نه وه ی هیچ متمانه یه کی به بو رو کراسی وه زاره تی دهره وه نه بوو.

مامه له ی نه مریکا له گه ل کورده کان له راستیدا پشتگو ی خستنی نه و شهرت و مه رجان به بو که نیکسون و کیسینجیر تۆزی پێش له وه له موسکۆ واژویان کرد بوو. کیسینجیر چه ند رۆژ پێش له وه له کونفرانسیکی چاپه مه نیدا له موسکۆ وت بوو: "ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا و یه کیتی سو فیه ت به ته وا ی هاوړان له سه ر پیتیستی که مکړدنه وه ی ئالۆزییه کان له رۆژه لات ی ناوهر استدا و ناماده ن هه رچی پیتیسته بیکه ن بۆ نه وه ی له م په یوه ندیه دا بگه ن به ریگا چاره یه ک . ریگا چاره یه کی وه ها ده توانیت یارمه تی بدات به که مبوونه وه ی کتیه رکی تی چه ک له ناوچه . من له لایه ن ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا وه ده توانم بلێم که هه ول ده ده ی ن نه م شهرت و مه رجان به گوێره ی مه به سه ته کانی جیه جی بکه ی ن".

له راستیدا به قبول کردنی مامه له ی نیژان و کورده کان، نیه تی نه مریکا بۆ جیه جی کردنی نه و شهرت و مه رجان ته نها یه ک رۆژی خایاند. دیار بوو نیکسون و کیسینجیر به م هوکارانه ی خواره وه نه یانده توانی نه م مامه له یه پشتگو ی به ن:

۱- نه م دووانه به هۆی خۆمالی بوونی (نه ته وه یی بوونی) کومپانیای نه وتی عیراق زۆر شله ژاو بوون ۲- به هۆی ده ستر یییه کانی عیراق له کهنداوی فارس وه گونا هباریک سه یری عیراقیان ده کرد که به نوێنه رابه تی سو فیه ت نه م ده ستر یییه یانه نه بام ده دات. ۳- کیشمه کیشینی ناو خۆیی له عیراق ده یتوانی بواری چه قه کردنی دۆستان و هاو په یمانانی نه مریکا به هیز تر بکات بۆ نمونه ده وری نیژان وه ک پولیسی کهنداوی فارس و بهر په رچدانه وه ی بانگه شه کانی عیراق

له لایښ كوتنه ده باره ځاكي هم ولا ته و به هيزتر بووني نيسراييل له هاوسه نځييه سهربازييه
نيستراتيژيكيه كهي له گهل جيهاني عه رب ۴- هم مامه له يه به ريانه چه په كاني له نيو هه ندي له
گروپه كورده كان له ناو ده بر د.

يارمه تيبه ماددي و سهربازييه كاني نه مريكا به كورده كان له نابي ۱۹۷۲ دهستي پيكر د.
CIA بوو به بهرپرسياري به پيوه بردني هم توبه راسيونه ، وه زارتي دهره وه هيچ دهستيكي تيدا
نه بوو. سهر كرده تي كورد هم راستيه بي خبه ر بوو و وايد ه زاني مامه له كوردن له گهل سهرؤك
كژماری نه مريكا ياني مامه له كوردن له گهل هه موو ولا ته به كگرتوه كاني نه مريكا. بارزاني له
ماوه يه كي كورتدا ۱۰۰ هه زار شپرواني (مه بهستي پيشمه رگه يه- وه رگيپر) دژي هيزه كاني عيراق
وه گهر خست. له ماوه ي سئ سال پاش نه وه CIA ۱۶ ميليون دولاري بؤ كورده كان خه رج كود
كه زؤر كه متر بوو لهو بره پاره يه (۳۰۰ ميليون دولار به وتي كيسينجيپر) كه بؤ سهر كه وتني
كورده كان له م بهر به رده كانييه دا پتيوست برو. شا هه ولي دا خؤي هم كه مو كورپيه قهره بوو
بكاته وه.

يارمه تي نامريكا كه م كه م بوو به شتيكي سه مبوليك . سهر كرده تي كورد كه له شه رتيكي
گه ورده ا گيري كودبوو، بؤ نه وه ي ته ماح بخاته بهر نه مريكا و قه ناعه تي پي به يتي ت زياتر
يارمه تييان بذات، چند جار رايه گه ياند:

"جگه له نه مريكا، باوه ري به هيچ زه يتي كي دي كه نييه و و ناماده يه كوردستان بي بي به
نه ياله تي په غجاويه كه مي نه مريكا و سهر چاوه ي نه وتي كوردستان بكه وي ته دهستي نه مريكا و
نه گه ر كوردستان (كه له رووي سهر چاوه ي نه وتوه ده وله مه نده) سهر به خؤي به ده دست به يتي ت،
نه مريكا ده تواني ت و هك دؤستي ك له OPEK (ولاتاني نيرده ري نه وت بؤ دهره وه) پشتي
پي به ستيت."

كورده كان متعانه ي تهواويان به به لي نه كاني نه مريكا هه بوو و دلنيا بوون كه نه نه مريكا و نه شا
هم به لي نه نه پيشيل ناكه ن به لام پاشان يزيان دهر كه وت كه نه شا و نه سهرؤك كژمار و نه وه زي ري

دەرەوێ نەمریکا نایانەوێت کوردەکان سەر بکەون. ئەمانە تەنها دەیانەویست کوردەکان لە بەرامبەر سوپای عێراقدا رابووست و درێژه بە شەڕ بدەن و وزە و سەرچاوەکانی ولاتی عێراق بە فێرۆ بدەن. راپۆرتێکی CIA لە ٢٢ی ئاداری ١٩٧٤ وەها باسی سیاسەتی دەرەوێ ئێران و ولاتە یەكگرتووەکانی نەمریکا بە نەسبەت نەم رەوتە دەكات:

"ئێمە ئەو دەزانی کە ئێران رازی نییە بە دامەزرانی حکومەتیکی کوردی کە خواوەن ئۆتۆنۆمییەکی پێناسەکراو بێت. ئێران هەروەك خۆمان قازانجی لەو دایە کە بارودۆخە کە وەك خۆی بێتێتەو و عێراق لە ئەنجامی پێداگری کوردەکان لە سەر نەمچە ئۆتۆنۆمییەك بە تەواوی لاواز بێت. ئە ئێمە و ئە ئێران نامانەوێت مەسەلە کە بە شێوەیەك لە شێوەکان چارەسەر ببێت. ئەم سیاسەتە هەروەها کە لەم راپۆرتەدا ناماژێ پێکراوە بە لایەنی بەرامبەری ئێمە (کوردەکان) کە داوامان لێدەکردن درێژه بە شەڕ بدەن، رانەگەیەندرابوو. ئەم رەفتارە تەنانت لە چوارچێوەی نوپەراسیونی نەتێشدا کاریکی باش نەبوو."

تەنانت "راپۆرتی پایک"^{١٩} (کە لایەن گروپی توێژینەوێ کۆنگرێسەو نامادە کرابوو) لایەنگری لەم هەڵسەنگاندنە دەکرد، لانیكەم تا ئەو شوێنە کە پەيوەندی بە سیاسەتی نەمریکا و ئێران واتا سەرنەكەوتنی کوردەکانەو هەبوو.

لە گەرماوگەرمی شەڕی تشرینی یەكەمی ١٩٧٣ی ئێوان ئیسراییل و عەرەبەکان، عێراق یەك فوج سەربازی بۆ بەشداری کردن لەم شەڕەدا رەوانە کرد. کوردەکان لە سەر داوای ئیسراییل دەیانویست کۆمەڵێك هێرشى بەرچاو بکەنە سەر هێزەکانی عێراق بەلام کیسینجێر کە پەى بەوە بردبوو ئەگەر کوردەکان لەم هێرشەدا سەر بکەون، نەمریکا تووشی زیان دەبێت، لە ١٦ی تشرینی یەكەم فەرمانی بە CIA دا ئەم پەيامە بنێرێت بۆ کوردەکان:

"ئێمە نیازی نێو بۆ ئەنجامدانی هێرشى سەربازی کە ئیسراییل پێشنیاری پێکردوون، بە شتیکی باش نازانین."

كوردەكانىش كە متمانەى تەواويان بە ئەمريكا ھەبوو، ئەم مۆچيارىيەى (كىيسىنجىڧ)يان بە قازاغى بى ئەملاولاي خۇيان لىكدايەو و قبولىيان كرد. بەلام ئەو سەلىندرا كە متمانەى كوردەكان بە سىياسەتى دەرەوئى ئەمريكا مەترسىدارە. CIA لە تەواوئى ئەم ماوئەدا كۆمەللىك راستى لە بەر دەستدا بوو دەربارەى ئەوئى كە ھەر كاتىك شا لە سەر ناكۆكىيە كە سنوورەكەى لەگەل عىراق رىككەوتت ، بى گومان دەست لە كوردەكان ھەلدەگرتت .

شا لە سەروئەندى ناكۆكىيەكەى لەگەل عىراق نە وەك كۆمەللىك مەزۇ بەلكوو وەك نامرازلىك سەبرى كوردەكانى دەكرد. CIA ش ھەمان خويئندەوئى لە كوردەكان ھەبوو و وەك نامرازلىك بۇ لاواز كردنى پىنگەى عىراق لە زىادەخاويە ناوچەيەكانىدا سەبرى كوردەكانى دەكرد.

عىراق كە بە ھۆى شەرى كوردەكان لە توانا كەوتبوو و لەو دەترسا شەپكە درىژ بىتەو، پىشنيارى ئىرانى بۇ وتووژ لە سەر بەخشىنى كۆمەللىك پوانى سەرزەمىنى لە سنوورى ئىران و عىراق قبولى كرد لە بەرامبەر ئەوئەدا كە ئىران پىشتىوانى لە كوردەكان رابوەستىنىت. رىكەوتننامەكە لە ۱۹۷۵ ئادارى ۱۶ى ميانەى كونفرانسى OPEK لە نەلجەزىرە مۆر كرا و دەستبەجى پاش ئەو ئىران سنوورەكانى خۆى لە سەر كوردەكانى عىراق داخست و چەند رۆژ پاش ئەو سوپاى عىراق دەستى بە ھىرشىكى بەرفراوان و توند كرد. كوردەكان كە لە لاين شا و ئەمريكاو بە تەنيا ھىلرابوئەو، نەياندەتوانى لە بەرامبەر ماشىنى كوشتوكوشتارى عىراق رابوەستن و ھىزى سەربازيان بە ماوئى چەند سال تىكشكا. لە سەروئەندى ھىرشەكانى عىراقدا، كوردە ناوارەبووئەكان بە بىھىوايەو كۆمەللىك پەياميان نارد بۇ CIA دەربارەى ئەوئى كە:

"خەلكەكەمان و ھىزەكانمان شلەژاوان و تۆقتىن. چارەنووسى خەلكەكەمان لە مەترسىيەكى بى وىئەدايە، لەگەل لەناوچونى تەواو بەرەوروين، ھىچ پاساوتىك بۇ ئەم رووداوانە لە نارادا نىيە. ئىمە دەست بە داوئىنى ئىو و دەولەتى ولاتە يەكگرتوئەكانى ئەمريكا دەبين وەھا كە بەلئىنتان پىئدابووين، دەستىوئەدان بكەن".

لە پەيامىكى دىكەى كوردەكاندا بۇ كىيسىنجىڧ ھاتوئە:

"جەنابى (كىيسىنجىز) نىمە كە ھەمىشە لە كېشمە كېش و ناكۆكىيە كاندا، لەوانە ناكۆكى نىران و عىراق باوەرمان بە رىگاچارەى ناشىخوازەنە بسو، خوشحالين كە نىستا نەم دوو ولاتە گەشتوونەتە كۆمەلەك رىككەوتن ... بەلام بەھەر حال خوین لە دلمان دەتکیت كە بەكى لە ناکامە كتوپرەكانى نەم رىككەوتنە لەناوچوونى خەلكى بېپاراستنى نىمەيە. ھەموو كەسك بى دەنگە. جەنابى (كىيسىنجىز) نىمە وا ھەست دەكەين نەركى ولاتە يەكگرتووەكانى نەمريكايە كە داکۆكى لە نىمە بكات و بەرپرسيارىتى نەخلاقی و سياسى ھەيە لە بەرامبەر خەلكى نىمە".

بەلام نەمريكا ھېچ ولەمىكى راستەوخۆى بە كوردەكان نەدايەو و ھېچ كارتىكى بۆ رزگار كردنى ۲۰۰ ھەزار خەلكى ناواری نەبەم نەدا. كاتى كە كارمەندانى كومىتەى پايسك لە بارەى "ھەبوونى دەستى نەمريكا لە چارەپەشى كوردەكاندا" گفتوگويان لەگەل كىيسىنجىز كرد ، كىيسىنجىز لە ولەمدا وتى:

"نابى نوپەراسيونى نەيتنى لەگەل پروپاگەندای كاروبارى نايبى تىكەل بكریت".

نەو قسەيەى "جۆرج لىنسۆفيسكى" ^{۲۰} بە جىيە كە دەلێت: "رىككەوتنامەى نەلجەزایر كە نەمريكا پتى رازى بوو، بۆ ناسيونالېستە كوردەكان جۆرىك يالنا ^{۲۱} بوو". نەم قسەيەى بۆ خۆى ناوەرۆكى چەند بەرگ كىتبە لە خۆ دەگریت. "نارتوور تۆرنير" ^{۲۲} زۆرتر مەسەلەكە شى دەكاتەو و دەلێت :

George Lenczowski ^{۲۰}

^{۲۱} لە ۱۱-۴ى شوباتى ۱۹۴۵ كونفرانسیك لە يالنا بەرپۆە چو كە سەروك كۆمارى بەریتانيا، سۆفیت و نەمريكا تىیدا بەشدار بوون و كۆمەلەك شەرت و مەرجى گرانىان سەپاند بە سەر نەو ولاتانەدا كە شەرى دووھەى جىھانىيان دۆراندبوو، بە تايبەت ئالمانيا. مەبەستى نووسەر لێرە نەوھە كە پەيماننامەى نەلجەزایر بە ھەمان شێوھى "كونفرانسی يالنا" كۆمەلەك ناكام و شەرت و مەرجى گرانى بۆ كوردەكان بە داواو بوو. (وەرگێژ)

Arthur Turner ^{۲۲}

"ریککەوتننامەى ئەلجەزایر کتیبى وانەمەکە کە نیشان دەدات چۆن ولاتانى گەورە بۆ بەرژەوهەندى خۆیان خەلکى ھەزار دەکەن بە قوریانى".

تیۆه گلانى ئەمریکا لە شەری ١٩٩١ ی کەنداو

میژوو لیوانلیۆه لە رووداوگەلى سەیرۆسەمەرە کە ھەندیکیان تراژیدیک و ھەندیکیان خیانەتبارن. دەستبەجى دوابەدواى نوپەرەراسیونی سەربازی لە شویاتی ١٩٩١ و ھەرەسەینانى ھێزەکانى عێراق، سەرۆک کۆمارى ئەمریکا لە بانگەواژیکدا داواى لە خەلکى عێراق کرد راپەڕن و رژیى سەدام حوسەین بڕوخێنن. ئەم بەیاننامەى، ولاتە یەکگرتووەکانى ئەمریکای خستە ناو باروودۆختیکى دژوارى سیاسى و ناسایشى ناوچەى و نینۆتەوہیى کە شۆکیتى ژنۆپلۆتیکى لیکەوتەوہ کە ھیشتاش کۆمەلێک شەپۆلى ناسەقامگیرى لە ھاوسەنگى ھێزەکان لە ناوچە دروست کردوہ. بەھەرچال ھەم کوردەکان لە باکوور و ھەم شیعەکان لە باشوور بە گروتین و شەوقەوہ وەلامى ئەم داواکاریەى سەرۆک کۆمارى ئەمریکایان داياوہ. بەلام لە کاتیکدا کە شیعەکان لە باشوور خۆیان باش نیشان نەدا، کوردەکان بە یارمەتى نەتوہ یەکگرتووەکان و ھێزە ھاوپەیمانەکان کە بنکەکانیان لە باشوورى رۆژەلاتى تورکیا بوو و "نوپەرەراسیونی چەکوشى ھاوسەنگى"یان بەرپۆہ دەبرد، توانیان کياتیکى نانکلوى^{٢٣} سەریەخۆى لەرزۆک پینکیتن.

بەھەرچال ھەروہا کە بوش رایگەیاندا، سەقامگیرى ناوچە تەنھا پاش لەسەر دەسەلات نەمانى سەدام حوسەین دەستەبەر دەبوو. بوش ھەولێ دیپلوماتیکى زۆرى دا لە نەنجوومەنى ناسایشى نەتوہ یەکگرتووەکان تا توانى بپارنامەى ٦٧٨ لە ٢٩ ی تشرینی دووہمى ١٩٩١ پەسەند بکريت. ماددەى ٢ ئەم بپارنامەى بە نەنقەست ناپوون داڕێژرابوو بۆ نەوہى شرۆڤە و

^{٢٣} نانکلۆ بەو کیانە دەلێن کە لەلایەن دەولەتانى دەورووبەرى خۆى گەمارۆ دراى یان بە تەواوى کەوتبیتە ناو خاکی ولاتیکى دیکە. (وەرگێت)

کرده‌وهی جۆراوجۆر هه‌لبگریت و رینگای بۆ سه‌رحهم نه‌و ده‌وله‌تانه که له‌گه‌ڵ کۆیت هاوکارسان ده‌کرد خۆش کرد له هه‌موو نامرازگه‌لی پێیوێست بۆ زیندوووبوونه‌وه‌ی ناشتی و ناسایشی ناوچه که‌ڵک وه‌ربگرن.

ناکام و نه‌نجامه‌کانی بانگه‌وازه نابه‌جێکه‌ی بوش نه‌ته‌نها نه‌بووه هۆی له‌سه‌ر ده‌سه‌لات نه‌مانی سه‌دام، به‌لکوو بووه هۆی کرانه‌وه‌ی ناسۆی دابه‌شبوونی کۆماری عێراق به سێ کیانی جیاواز: شیعەکان له باشوور، سوونه‌کان له ناوه‌راست و کورده‌کان له باکوور. نه‌م ناسۆیه هاوسه‌نگی له‌رزۆکی هێزه‌کانی له ناوچه له‌رزۆکتر کرد. به‌هه‌رحال هه‌مان نازموونی کورد و حکومه‌تی عێراق له ۱۹۷۲-۱۹۷۵ دووپات بووه‌وه و کورده‌کان پاش نه‌وه‌ی له لایه‌ن وڵاته یه‌کگرتوه‌کانه‌وه ته‌شویق کران دژی سه‌دام راپه‌ڕن، به ته‌نیا له به‌رامبه‌ر ناکام و نه‌نجامه‌گه‌لی خۆیناوی رووبه‌روو بوونه‌وه و نه‌مریکا هیچ یارمه‌تییه‌کی نه‌دان. بوش که له‌م په‌یوه‌ندییه‌دا تۆمه‌تی که‌مه‌تره‌مبوونی خرابووه‌ پال به تووره‌یه‌وه وه‌لامی دایه‌وه:

"پێمانییه وڵاته یه‌کگرتوه‌کانی نه‌مریکا گوناها‌بار بێ له به‌ر نه‌وه‌ی پێشنیاری نه‌وه‌ی به خه‌ڵکی عێراق کردبێ حکومه‌تی عێراق بپروخێنن و مه‌به‌ستی نه‌وه بسووبێ که وڵاته یه‌کگرتوه‌کان دێته مه‌یدان و پشتیوانی سه‌ربازیان لێده‌کات، ناشتی و راست نییه، ئێمه قه‌ت مه‌به‌ستیکی واما نه‌بووه."

پاشه‌کشی به‌ره‌به‌ری نه‌مریکا له پشتیوانی کردن له نوپوزیسیونی عێراق، یه‌که‌م جار له لایه‌ن (کالین پاوڵ) وه‌ ناشکرا‌بو واتا نه‌و کاته که نه‌مریکا هوشداری دا به سه‌دام که له په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ سه‌رکۆتی راپه‌رینه جۆرا‌وجۆره‌کان تۆزی به‌پارێزه‌وه کار بکات (واتای نه‌وه که تۆزی پارێز بکات نه‌وه نه‌بوو که سه‌رکۆته‌که رابه‌سته‌تێت). پاشان له ۲۶ی ئادار روون بووه‌وه که ده‌وله‌تی وڵاته یه‌کگرتوه‌کانی نه‌مریکا بریاری داوه بۆ پشتیوانی له راپه‌ڕیوان نه‌یه‌ته مه‌یدان. نه‌وکاته فرمانده‌ی نه‌مریکایی هێزه هاو‌په‌یمانه‌کان، ژنه‌رال "نۆرمن شو‌ارزکۆف"^{۲۴} و هاوتا عێراقیه‌که‌ی

له سەر ئەوە رێککەوتیبوون کە سوپای عێراق لە کۆیتەری تۆپدار و ئۆتوموبیلی سەربازی بۆ تێکشکاندنی راپەرین کەلک وەرئەگرێت.

چەند رۆژ پاش ئەوە هێرشێکی بەرفراوان بۆ سەر کوردە راپەرپووەکان دەستی پێکرد. شارە سەرەکییەکان کەوتەو دەستی هێزەکانی دەوڵەت و بە هەزاران کوردی تۆقاو بەرەو شاخەکان هەڵهاتن و بە شلەژاوییەو هەولیان دا خۆیان لە کۆمەڵکوژی سەدام رزگار بکەن. تا کۆتایی مانگی نیسان پتر لە دوو میلیون ئاوارە بەرەو سنوورەکانی ئێران و تورکیا کۆڕەویان کرد. وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا کە کیشەی کۆیتی چارەسەر کردبوو و هاوسەنگی هێزەکانی لە ناوچە زیندوو کردبوووە کیشەیەکە چەند رەهەندی دیکەیی دروست کرد کە ناکام و لێکەوتەیی گەورەیی بۆ ئاسایشی ناوچە بە دوواوە بوو و هێزە رکابەرەکانی ناوچەیی ناچار دەکرد بەرپەرەکانی لەگەڵ بکەن.

سەدام بەتواناییە خێرا و درەندەکەیی بۆ کۆنترۆل کردنی عێراق و راگرتنی دەسەلاتی خۆی ، جیهانی تووشی سەرسووڕمان کرد . "بریتنت سکۆکراڤت"^{٢٥} لەم پەڕیوەندییەدا وەلامی دایەووە :
"ئێمە قەد چاوەڕوانی ئەوەمان نەدەکرد هێرشێکی ئەوەندە توند بکریتە سەر کوردەکان"^{٢٦}
ئەم کاردانەووە درێندانەیی سەدام ئەنجومەنی ئاسایشی نەتەووە یەکگرتووەکانی ناچار کرد لە ٥ی نیسانی ١٩٩١ بپارنامەیی ٦٨٨ پەسەند بکات کە تێیدا سەركووتی خەلکی سیفیلی عێراق بە تاییەت لە ناوچە کوردنشینەکان شەرمەزار کرا و و رینگە درا بەوێ هەریەکێکی نارام دروست بکریت کە ئێستا لە کوردەویدا بوو بە کیانیکی جیاواز لە ناو عێراقدا.

Brent Scowcroft^{٢٥}

^{٢٦} ئیدارەیی ئەمریکا ئاگاداری ئاکامەکانی بە تەنیا هیشتنەووەی کوردەکان بوو و پێشبینی ئەوەی کردبوو کە کوردەکان ئاوارە دەبن، هەربۆیە پێداویستییهکانی ٢٠ هەزار ئاوارەیی (واتا ١٠٠ قات کەمتر لە ژمارەیی ئەو کەسانە کە لە راستیدا ئاوارە بوون) لە خاکی تورکیا نامادە کردبوو.

باری يەك ميلیون ناواری کوردی عێراق کە گەشتبوونە سەر سنووری ئێران لە سەر شانی ئەم ولاتە بوو و ئەم ژمارەیە زیاد بوو بە سەر ئەو ٦٠٠ هەزار ناوارییە کە لە ناوارییەکانی پێشووتردا چووبوونە ئێران . تورکیاش میلیۆنێک کوردی دیکەی وەک ناواریە قبوول کردبوو. تورکیا کە یەکێ لە بەشدارە سەرەکییەکانی شەری دوووەمی کەنداو بوو و خۆی کێشەی زۆری لەگەڵ کوردەکانی خۆی هەبوو، لە لایەن رۆژناوایە رینگە پێدرا دەوری یەکلاییکەرەو لە ئیدارەیی ناوچەیی نالۆزی کوردەکان بگێڕێت. تورکیا هەر لە سەرەتایە مەنتیقی سیاسەتی درێزخایەنی خۆی بە نەسبەت چۆنیەتی مامەڵە کردن لەگەڵ قەیرانی ناواریەکان نیشان دا و رێبەرەکانی رایانگەیاندا ناواریەکان دەبێ بە زووترین کات خاکی تورکیا بە جێ بهێڵن. ناواریەکان ناچار بوون خاکی تورکیا بە جێ بهێڵن بەلام بەهەر حال گەڕانەوە بۆ کێشێکی جیاوازی کورد لە ئارادا نەبوو، بەلکۆ دەبایا گەڕانەوە بۆ شوێنێکی ئارام لە ناو ولاتی یەکپارچەیی عێراقدا.

لاواز بوونی زیاتری عێراق و دروستبوونی حکومەتێکی سەرەخۆی کورد هاوسەنگی هێزەکانی بە قازانجی هاوێیەیی هەستیاری ئێران و سوریا تێکدەدا. لە ٧ی نیسان ئازار، سەرۆک کۆماری تورکیا وتی: "ئێمە ناچارین ئەم خەڵکە (کوردەکان) لە ناو قەڵەمڕەوی عێراقدا بهێڵینەوە و ناگامان لێیان بێت" (دەستەواژەی قەڵەمڕەوی عێراق دێی سەرخی پێبدرێت). "جەیز بەیکێر" بوو بە خەنجۆری بەرژەوێکی کوردەکانی تورکیا و بۆ ئەوەی کوردەکان تێبگەیەنێت ئەمریکا پشتیوانی لە شەپەکیان دژی دەولەتی عێراق ناکات، لە تورکیا رایگەیاندا:

"ولاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا نایەوێت بکەوێتە ناو لیژگەی گیرۆدەبوون بە شەری ناوخۆی عێراق"، مەبەستی ئەوە بوو کە بەهەر حال دەولەتی درێزە سەدام حوسەین هێشتا دەسەلاتی یاسایی عێراقە. دامەزراندنی ناوەندگەلی هەسەندەوێتی نێونەتەوێی لە خاکی عێراق بێ رەزامەندی حکومەتی عێراق، زۆرترین دەستیوەردانی بۆ کە ئەمریکا دەیتوانی دژی یەکپارچەیی ولاتی بێکات کە لە ناستی نێونەتەوێیدا بە فەرمانی ناسرا بوو. پاساوی ریزگرتن لە

یەکیارچەیی عێراق دەگەرێتەوێ بۆ ئەو پرەنسیپە کە هاوێپەیانان تەنها بۆ نازاد کردنی کۆیت ئەو
شەپە قورسەیانە کرد.

تەنجام

بە وتەی "گور-ناریه"^{٢٧} هیچ نەتەوێک لە سەدەی بیستەم بە قەد کورد نەبوو بە داردەستی
هێزە ناوچەیی و جیهانییەکان. سیاسەتی دەرەوی ولاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا بە نەیسبەت
کوردەکانی عێراق بابەتێکی گرنگە کە شەرفەیی جیا جیا هەڵدەگرێت. دەستیوەردانی ئەمریکا لە
کاروباری ناوڤۆیی عێراق هەموو توخمەکانی سیاسەتی ماکیاویلیستی^{٢٨} لەخۆ دەگرێت. تەشویق
کردنی کوردەکان لە لایەن ئەمریکا بۆ درێژەپێدانی شەپ، دووجار هەموو دەرەتەکانی لە ناو برد
بۆ ئەوێ کوردەکان لە ولاتی یەکیارچەیی عێراقدا بە ناشتی بژین.

نێداری ئەمریکا هەردوو جارە (کە ١٩٧٢-١٩٧٥ و خولی ١٩٩١) وەک نامراز سەیری
خەڵکی کوردی کرد، بێ لەبەرچاوترینی سەرچەم ئەو پرەنسیپە مەزۆشی و نەخلاقیانە کە
سیاسەتی دەرەوی ولاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا لە سەر بنەمای دامەزرابوو. لە بابەتی
١٩٧٢-١٩٧٥ بە مەبەستی دلتیابوون لەوێ کە ئەم ئۆپەراسیۆنە بێ هیچ رەخنە و پرۆتستێوەک
سەردەکەوێت، سەرۆک کۆماری ئەمریکا میکائیزمە چاودەریکارە ناساییەکانی (کە بۆ
ئۆپەراسیۆنێکی هەواڵگری وەها پێویست بوو) پشتگۆی خست. ناستی ئەم ئۆپەراسیۆنە لە
رادەبەر نەهێنی بوو. کۆنگرێس، وەزارەتی دەرەو و تەنانەت بۆلۆژی ئەمریکا لە عێراق نەوێیان

Gur-Arieh^{٢٧}

^{٢٨} ماکیاوێزم رێبازێکی سیاسیە کە لە ناوی ماکیاوێ، بیرمەندی ئیتالیایی (١٤٦٩-١٥٢٧)
گیراوە و لە سەر ئەو باوەڕە کە مەزۆ بۆ گەشتن بە نامانج دەبێ لە هەموو نامرازێک کە
وەرگیرێت وەک خیانت، پەیمانێکی، درۆ، پیلانگیرێ و هتد. (وەرگیر)

رەت دەكرده وه كه ئاگايان لەم پرۆژەيە هەبوويەت. سەرۆك كۆمار و وهزیری دەرەوه دلتیسا بوون لەوێ كه به فەرمی هیچ زانیارییهك دەربارەي پرۆژەكە دزه ناكاته دەرەوه. ئەم پلانه ئاگای لە سەرەنجامه گرنگ و جیدییهكەي خۆی هەبوو، پلانیك بوو كه له رینگای رەوتە جێكەوتووكانی بریارانی ناو سیاسەتی دەرەوهی ئەمریکادا نەخراپوو بهر باس و بریاری لە سەر نەدرابوو.

هەرەها له بابەتی سالی ۱۹۹۱ ئەمریکا نەیتوانی بەلێنەکانی خۆی بەجێ بێنێت. ورەدانی بوش به كوردەكان تەنها بۆ ئەوه بوو تا ئاستیك بتوانن وهك نەیارى سەدام میننەوه نە بۆ ئەوه كه ئەو نەهه بههێز بن كه بتوانن عێراق دابهش بكەن. ئەم رووداوه نۆنەتەوهییانەي دواییه، له خزمەت بەهێزتر كردنی سیاسەتی رنالیستی دەرەوهی ئەمریکادایه. راگرتنی هاوسەنگی دەسلەلات، بیری یەكەم و مەرجی سەرەكی ئەم سیاسەتەیه. بوش زۆر نیگەرانی ئەوه بوو كه هەرچەند كه دەبێ عێراق لاواز بكریت بەلام نابێت بە تەواوی وهك ولات تێكچێت.

لەناوچوونی عێراق هاوسەنگی هێزی له ناوچەي رۆژهەلاتی ناوهراست و ناوچەكانی دەرورەری تێكدهدا. ئەمریکا وا بیری دەرەوه كه مادام كه هیچ كەس نییه جێگای سەدام بگرێتسەوه كه بتوانێت كورده راپەریوهكان له باكور و موسلمانە شیعەكان له باشور (كه پێیان باشتەر بهشیك بن له ئێران) كونترول بكات، باشتەر هەر ئەوێه سەدام له سەر دەسلەلات بێت تا ئەوه كه ئالۆزی به سەر عێراقدا زال بێت و ناوچەكەش ناسەقامگیر بێت. ئەگەر كوردهكان ببن به بهشیك له دەرەوی عێراق یا كوردستانیکی سەرەخۆ دابەزرێنن، هاوسەنگی لەمیژینەي هێزەكان تێكدهچێت. سەرلهشیواوی ئەمریکا بۆ چۆنیەتی مامەڵە كردن لەگەڵ كێشەي عێراق و كوردهكان، گرتنه بەری رینگایهك به گوێرهی مافی مڕۆفی له ناو برد. ئەوهی كه له پەيوەندی لەگەڵ مامەڵە كردن لەگەڵ هەر دوو مەسلەكه (مەسلەي عێراق و كوردهكان) روونه ئەوێه كه بارودۆخی ناوخرۆی و پەيوەندییه ناوخرۆیهكانی هێزه جۆراوجۆره ناوچەییەكان له رۆژهەلاتی ناوهراست به وردی حیسابی بۆ دەرکړت. به كورتی ولاته یهكگرتووەكانی ئەمریکا بهرژەوهندی

یه کلاییکه ره وهی له ناوچه ههیه که زۆر گرنگتره له مافی که مینه کان و مافی مرۆقی نه تنیکه کان.

ریبه رایه تی کورد له سه راسه ری شۆرشه کهیدا هیوادار بوو له ریگای پشتیوانی ده ره کی بگات به مافی نه ته وهی خۆی و به هه ر حال پهی به وه نه ده برد که به نوینه رایه تی له لایه ن ولاته یه کگرتوه کان و هاو په یانه کانی شه پێکی به وه کاله ت ده کات. گونا هێ به شێک له م سه رزه نشانه له نه ستۆی نه بوونی دوو ریینی سیاسی نیونه ته وهی له نیو کورده کانه. بیخه به ری ریبه رانی کورد، CIA و نیاده ی نه مریکای ته شویق کرد له کێشه ی ئالۆزی کورد که لک وه ربگرن و پاشان وه ک له یزتوکیکی (نامازی کایه) بی که لک بیانخه نه لاه.

بۆ لاپه ره ناخۆشه کی ده ستیوه ردانی نه مریکا له کێشه ی نیوان کورده کان و عێراق ده بی کێ سه رزه نش بکری ت: CIA یا نیاده ی سه رۆک کۆمار و یا سیستمی نه مریکا به گشتی؟. به هه ر حال راستییه کی سه رسووپه ی نه ر که مرۆڤ ده توانی ت له م روودا وه دلسارد که رانه پهی پێببات نه وه یه که کورده کان قه د فێری نه وه نه بوونه خۆیان نه که ن به دارده ستی به رژه وه ندی زه یزه کان و به رده وام به حوکمی ژنوپلوتیکه که یان^{٢٩} بوونه به قوربانی هه م ولاته یه کگرتوه کان و هه م هاو په یانه کانی.

^{٢٩} ژنوپلوتیک به واتای سیاسه تی جوگرافیا ییه و مه به ست کاریگه ری هه لکه وتی جوگرافیا یی له سه ر سیاسه تی نه و ولاته یه . (وه رگێڕ)

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی وهزارهتی دهرهوهی نه مریکا

بهشی یه که م:

بزووتنه وهی نه ته وهی کوردستانی میراق له به لکه نامه
نهیتییه کانی وهزارهتی دهره وهی ولاته یه کورتوووه کانی نه مریکا له
سانی ۱۹۵۸ تا ۱۹۷۲

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروهوى نهىريكا

(۱۹۵۸ - ۱۹۶۰ ، بهرگى XII ، لاپهړه ۳۴۴-۳۴۶)^۱

138 - تيليگرام (بروسكه) له بالويزخانهى ولاته يه كگرتووه كانى نهىريكا له عيراق

بو وهزارهتى دهروه

بهغداد - ۱۴ ي تشرينى يه كه مى ۱۹۵۸ ، كاتژمير ۷ ي سهرله بهيانى

نهينى

بابهت: بارودوخى عيراق و مهسه لهى كورد

۱۳۱۲: نيستا ۳ مانگ تپهر بووه بهسهر شو كوديتايه كه سهرتيب "قاسم" ي هينايه سهر دهسلات. لهم قوناخدا لهوانهيه سوودمهند بيت ههندى له لايه نه كانى بارودوخى نيستا شروقه بكهين و ههلبسه ننگين و ههول بدهين پيشبينى بكهين كه چى روو ده دات له مانگه كانى داهاتوو.

۱- هيزه چه كداره كان هيشتا له بالويزخانه مؤليان داوه و چاوديرى ده كه نه بهسهر ليژنه بيانىه كانى ديكه دا، ههرچهند كه نيستا ژماره يان كه متر بووه. هيشتا ههروهك كاربه دهستانى نهىريكايى، سهردانكه ره ديپلوماتيك و تاكه كه سييه كان كيشه يان بو ساز ده كريت له دهروازهى بالويزخانه، تهنازت چند رز ژ له مهويه ر پيشيان به هاتنه ژوره وهى خوم گرت (پيش نه وهى خوم بناسينم) ههرچهند كه له ئوتومبيلى ره سميدا بووم كه نالاي بهسهر وه بوو. نيدارهى بالويزخانه له ته موز، ناب و نهيلول ته نها به ناو بوونى هه بوو و هيشتا نيستاش كومهلتيك كه نه دو كوسپى نامه عقولمان

¹ سه رچاوه: وهزارهتى دهروه، فاي له ناوه ندييه كان، ۱۴۵۸ - ۱۰/۰۰/۷۸۷ ، نهينى، كراوه به دويهش و ناردراوه بو عه مان، نانكارا، بهيروت، قاهره، ديمشق، جهده، كه راجى، له ندهن، تاران و تلايب.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

بۆ دروست دهكرىت. حكومهتى عىراق هيشتا ريگه به نيتمه نادات نازادانه هاتوچۆى
نؤفيسه كانى USIS بكهين.

۲- چاپه مهنى و راديؤ كانى عىراق بهردهوام هيرش دهكه نه سهر و لا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا و
سياسه ته كانى رابردو و سياسه ته فهرميه كانى نيستاي و نفرين له كرده وه كانى نيتمه دهكه ن وهك
كرده وه گهلى نيمپرياليزتى، و هميشه پهيوه ندى ده دريت به نيمپرياليزمى برى تانياوه. نهو
دهسته وازانهى كه له م هيرشانه دا كه لكى ليوه رده گيردريت ههمان دهسته وازه كانى "موسكو" ن.
خه لك به گشتى زؤرتتر له گه لئ نه م ناگرى نه فره ته دا دهكه ون له ريگاي دادگايى كردنى
كاربه ده ستانى مه ده نى و سهربازى ده ولته ته كانى پيشوو. نه م دادگايى كردنانه له لايهن راديؤ و
ته له يوزبون و چاپه مهنيه كانه وه بۆ خه لك بلاو ده كرېته وه. بۆ نيتمه كه له بالتؤيزخانه داين زؤر
ناخؤشه كه ده بينين دؤسته فهرميه كانى پيشوومان و پشتيوانه چالاكه كانى جيهانى نازاد له
لايه ن دادوهرىكى سهربازيه وه (كه وهك دادستين سه يرى خؤيشى ده كات) دادگايى ده كرين.

۳- نيتمه له لايهن چهند سهرچاويه كه وه ناگادار كراينه وه كه گله و گازنده له نيؤ دوكانداره كان و
به تاييه ت كرئكاران بهردهوام زياد ده بيت. نهو به لئتنانه كه به ههراوهوريا و به شيوازيكى
به رفراوان له رؤژانى سهره تاي كوديتا ده باره ي ژيانئيكى باشت و نازادتر ده درا به خه لك به هيچ
شيويهك جيبه جئ نه كراوه. نه مه هؤكارى سهره كى زياد بوونى ناره زايه تى خه لكه.

۴- ده ولته تى نيستاي عىراق چ جؤره ده ولته تيكه؟ به گوئره ي دوايين ليكدانه وه كان نهو ده ولته تى كه
پاش ۳ مانگ له كوديتا نيستا له عىراقدا ههيه له هيچكام له ده ولته ته كانى رؤژناوا ناچيئت.
وه زيرانى كابينه، ههر كام بۆ خؤيان به رتوه به رايه تى دهكه ن و ريسا و ريتوشوين داده نيئن. چهند جار
كابينه به گشتى كؤمه لئيك ياساي په سهند كردووه به لام تا نه مرؤ جيبه جئ نه كراوه و ته نها له
سهر كاغز مئاوه ته وه. ناوه رؤكى نه م ياسانه - كه گه ليئكيان به په له ناماده كراون و نيمكانى
جيبه جئ كردنيان كه مه - پئويستى به روونكرده وى بهردهوام ههيه (وهك ياساي كونترول كردنى
كرئ و به هاى كرئكارى و به ره مئى شهريكى). ته نانه ت له ههفته كانى سهره تاي كوديتاوه ژيانى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مهربكا

ناسايى خهلك تىكچووه له بهر نهوى پسپوره كانى نهم بوارانه ئيدى خزمهتى خهلك ناكهن و نهو كهسانهى كه ئىستا له شوئى نهوان كار دهكهن تواناييهكى نهوتويان نيهه. سه رهراي كۆبوونه رۆژانه كانى كابينه، هيچ بهرنامهيهكى هاونا ههنگى دهولتهى له هيچ بوارى كدا نيهه، نازانين چتى وا چۆن دهبيت؟ ههرچهند كه كۆمهلتى كهس له نيتو كابينه دا ههن كه نه زمونى پيشوويان ههيه بهلام نهم دهولته به داخه وه پياوى به نه زمونى تيدا نيهه كه بتوانى كارى ههستيارى بهرپه بردنى دهولته را بهر نيت.

نهم كه مو كورپيه به تاييهت له بهشى نابووريدا بهرچاوه. نهو كهسانهى كه پۆسته كانى كابينه يان به دهسته وهيه تا نه مپۆش هيچ بهرنامهيهكى ريتونين كردنيان به دهسته وه نيهه، جگه له بهيان نامه بهر دهوام دوو باتبووه كانى سياسهتى گشتى سهرك وهزيره يهك له دواي يه كه كانى عيراق نهبيت دهريارهى نهوى كه عيراق سهربه خۆيه، عيراق دهيه ويت ناستى ژيانى خهلك بهرز بكاته وه، عيراق دهيه ويت دۆستى هه مو نهو دهولته تانه بيت (چ دهولته تانى رۆژه لات و چ رۆژناوا) كه دهيانه ويت دۆستى عيراق بن و پيش له هه موو شتىك عيراق دهيه ويت هاوكارى نزيكى ههبيت له گهلا دهولته تانى ديكى عه ره ب.

۵- نابوورى ولات هه روا راوه ستاوه، زۆرت به هۆى نهوى كه نهو بهرنامه پيشكه وتنه نابوور يان به كه پيشتر ته شويق دهكران ئىستا راوه ستاون. ههولته هيو شه كانى دهولته بۆ بهرپه بردنى نابوورى ولات، بووه ته هۆى نارازى بوونى بازار گانه كان.

۶- ههرچهند كه كوديتا زۆرت له لايهن گروپى كى زۆر بچووكى پيلانگيرپه وه جيبه جى كراوه، ناكۆكى له نيتوان كوديتا چيبه كان زوو په رهى سه ندوه. ناكۆكى له نيتو سوپا و ههروه ها هه ندئ له كار به ده ستانى مه دهنى تاييهتى رژيم بهم زووانه سه ره له ده دات. ئىستا قاسم جارى له تروپك دايه. عارف كه كه سايه تى دووه مى پيلانگيرپه كهى ۱۴ ي ته موز بوو، له پۆستى سه ربازى و سياسى بى بهش كراوه و له ۱۲ ي تشرينى يه كه م عيراقى به جى هيشته وه بۆ نهوى ببى به بالوتى عيراق له "بۆن". نه ندامانى به ناوبانگى به عس له كابينه دهركراون يان پۆسته كه يان كه م

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروهه نهرىكا

كراوه تهوه، ههروهك چۆن عارف دهسه لاتی كهه كراوه تهوه. كهه ابوو گرنگترین كهه سایه تیه كانى حكومهت كه له پیناو به ككرتن له گهه UAR (كۆمارى یه ككرتووى عه ره بى میسر) كار ده كهه یا لانیكهه له پیناو هاوكارى زۆر نزیك له گهه ناصر (مه به سستى جمال عبدالناصره - وه رگیت) كار ده كهه له سه ر پۆسته گرنگه ده وه له تیه به كان لابراون. نهو گروه كه وادیاره له نیستادا كار یه گه ریان له سه ر "قاسم" ههیه، نه ندامانى "حیزبى دیموكراتى نیشتمانى" به ریه رایه تى "كه مان" چادرچى² و "محمد حادید"³ ن. نهه گروه به داخوه ناگادارى نهو مه ترسیه یه كه جار زۆره ی زالبوونى كومونیزم به سه ر عیراقدا نین.

به بیروبوچوونى نیته قاسم دژى شیوعیه به كانه و له وانیه هه ولتیكى راسته قینه بدات بۆ كوئتول كرددنى شیوعیه به كان. به پیتی نهو راپۆرتانه ی كه گه یشتوه به ده سستى نیته له لایه ن هاوكاره دیپلوماتیکه كانمان و نهو راپۆرتانه ی كه له سه رچاوه عیراقیه به كان ده ی كرددوه، شیوعیه به كان ده وریكى گرنگیان گیتراوه له له سه ر ده سه لات لاهردنى عارف و وه زیره به عسیه به كان. نهه مپۆ شیوعیه به كان نه وه نده كار یه گه رى و ده سترۆیشتوویان نییه له نیو رژیدا. بههه ر حال به لاوازبوونى كار یه گه رى به عسیه به كان، بى گومان شیوعیه به كان كه شه وه وای زۆرترین بۆ جووول بۆ ده ره خسیت.

شوعیه به كان ههروهه له رینگای ریه رى (له سۆثیه ت) گه پراوه ی كورد، مه لا مسته فا بارزانى به رگى به ره نده یه كى دیکه شیان ههیه. مه لا مسته فا نهه ۱۱ ساله دواییه ی له دووره ولاتی له یه كیتى سۆثیه ت تیپه ر كرددوه. مه لا مسته فا له نیو زۆریه ی كورده كانى عیراق زۆر خو شه ویسته و توانایه كى بى پایانى ههیه بۆ تیکدانى سه قامگیرى عیراق. كهه ابوو به بیروبوچۆنى نیته نهه مپۆ گه وه ره ترین هه ره شه بۆ سه قامگیرى عیراق و ته نانته خودى رژیمى قاسمیش، شیوعیه به كان.

۷- نهه مپۆ پاش ۳ مانگ له كودیتا، رژیمى قاسم به هیهچ شیوازیك روبه پوى هیهچ ده سترۆیه به نه بووه ته وه. كۆمه لێك گرشارى به هیت له نیو و له ده ره وه ی رژیم له سه ر رژیمى قاسم ههیه به لام

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و زارهنى دهره وهى نه سربىكا

هېچ ناكۆكى و گرژييه كى چرپر له نارادا نيه. نهم چند ههفته يه كه ئىستا تىيدايىن (و له وانه يه بىي به چند مانگ) بارودۆخه كه روون و سه قامگير نيه. به دلنياهيه وه ههفته كانى داهاتوو ههستيار ده بىت. سه قامگيرى زۆرتر په يوه ندى به توانايى قاسمه وه هيه بۆ نه وهى له بهرامبهر نه و گوشارانى كه ده خرپته سهرى رابهره ستيت و ولات بگه رپنيتته وه بۆ دۆخى ناسايى جاران.

۸- رژيمى قاسم تا ئىستا (به نه نهقه ست يان به سه هو) كۆمه لىك كرده وهى خراپكارانه ي نه نجام داوه. به بۆچوونى ئيمه هه ندى له و كه سانه ي كه به ده ورويه رى (قاسمدا)ن، سه ره نجام ده رك به وه ده كه ن كه رى گاي ساده تر بۆ نه وان نه وه يه كه له باتى نه وهى ده ولت به رپوه ببه ن، بۆ كوديتا كار بكهن و ده ولت له يه كه هه لپوه شيننه وه. به گويزه رى بينين و نه زموونى تاكه كه سى خۆم له ماوه ي ۴ سالى رابردوو له عىراق، ده ليم به كوژرانى "نورى" - كه هه ندى جار له ناستى مه سايلى ناوخۆيى ولات بيرته سك و ده مارگرژ بوو - عىراق باشترين ري به رى خۆى كرده قوربانى كه به هيزترين ريگر بوو له بهرامبهر گه رانه وهى بى سه ره ويه ريه ي (نه گهر نه لىن وه حشيه گه رى) و ده يتوانى عىراق به ره به ره به ره و ژيانى كى شياو و باش ببات. ژماره يه كه له كه سايه تيه به زيره كه و بليمه ته كانى عىراق له م چند رۆژه ي دوايه پتميان وت له ماوه ي ۱۰ سالى داهاتوودا مونومينت يك له به غداد بۆ "نورى" دروست ده كرپت. هيوادارم نه مه راست بىت (و له راستيدا له سهر نه و باوه رهم كه هه رواش ده بىت).

گالمن⁴

⁴ GALLMAN

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانی و وزارتني دهره ولسي نه مريکا

(۱۹۵۸ - ۱۹۶۰ ، بدرگي XII ، لاپهړه ۶۰-۶۳) ^۱
کۆبوننه وې کوميته تاييه ت دهره وې ساليادي کوديتاي قاسم
واشنگتون، ۱ ي حوزه يراني ۱۹۵۹ - کاترمير ۱۱ ي پيش نيوهړو
به ته وای نه يني

به شدار بووان:

يارمه تيده وې جينگري وه زيړي دهره وې، بهرني ويليام م رونتري ^۲ (سهرؤکي کۆبوننه وې)
بهرني پارکير ت هارت ^۳، جينگري يارمه تيده وې وه زيړي دهره وې
بهرني ستوارت راکويل ^۴، بهرپرسى نيداره وې کاروباري رۆژه لاتى نزيک له وه زارته وې دهره وې
بهرني هارسيون سيمس ^۵، يارمه تيده وې تاييه تى بهرني رونتري
يارمه تيده وې وه زيړي بهرگري، بهرني هايدين ويليامز ^۶
دوکتور لينفورد نا لاره نيتر ^۷، ISA ، وه زارته وې دهره وې
کولونيل بوتليتر ^۸ - JCS (USAF)

^۱ سرچاوه: کتبخانه ي نايژنهاويز، فايله کاني نيداره وې کوشکي سپي، پروژه ي پاککراوه،
رۆژه لاتى ناوه راس ت، به ته وای نه يني

William M. Rountree ^۲

Mr. Parker T. Hart ^۳

Mr. Stuart Rockwell ^۴

Mr. Harrison Symmes ^۵

^۶ . Haydn Williams

^۷ . Lynford A. Lardner

^۸ Colonel Butler

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتس د سروو سى نه مريکا

نوښته رى CIA

بهريز ويليام ج هاندلى⁹، له لايهن NEA ، USIA

بهريز فيليپ ج هالا¹⁰، کارمهنى NSC (نه نجوومه نى ناسايشى نه ته وهى)

له سهره تاي کږبوننه وه که دا بهريز "رونتري" وتى که باشت نه وه په گروپ بهر دوهام له روژانى دوشه مه، کاتډميتر ۱۱ کږبوننه وه بگريت و ناماژى به وه کرد که له وانه په هم موومان راپورتى تيلگرافى گفتوگوئى بالويزى نه مريکا له عيراق، بهريز (جبرنيگان) مان ديتبيت که دوا به دواى گه پانه وهى له راپوړه کاني له واشنگتون له گهل قاسم نه نجامى داوه. بهريز "رونتري" وای بډ ده چوړ که بالويز "جبرنيگان"¹¹ له نه نجامى باس و قسه دوايى له گهل ري بهرى عيراق، نه دلخوش بووه و نه دل سارد. يارمه تيدهرى وه زيرى دهر وه واهه ستى ده کرد که نيشانه په کي نه وتو له دستدا نييه دهر باره ي باشت بوونى بارودوخه که، به تاييه ت به نيسبت شيوعيه کان. به هر حال هيچ نيشانه په ک له دستدا نييه دهر باره ي نه وهى که قاسم هيتى دژه شيوعى دروست کرد بيت به لام په کي له راستيه دلخوش که ره کان نه وه په که قاسم بريارى داوه هيتزه کاني "به رخودانى گهل" چه کدار نه کات. لانیکه م مروځ ده توانيت بلتت بارودوخه که له مه خراپتر نابيت.

بهريز روندترى دريژه ي به قسه کاني دا و وتى دواين رووداو له م په يوه ندييه دا نه وه په که عيراق بريارى داوه ريکه که وتن نامه ج يارمه تى سهر بازى و کرپنى پيداويستى سهر بازى له نه مريکا هه ليوه شينيتته وه. نه م هه لوه شانده نه وه په له ريگاي يادداشتيکى ديپلوماتيک به نييمه راگه ياندر اوه

⁹ Mr. William J. Handley

¹⁰ Mr. Philip J. Halla

¹¹ Jernegan

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارت نی دهره وهی نه مریکا

که بۆ خۆی داهینانیکه، هەر چهند که نهم یادداشته ماوهیهکی کورت پیش نهوهی که چاپه مه نییه کان بلاوی بکه نه وه، ته سلیم به نیمه کراوه^{۱۲}.

وه زارتهی دهره وه دلنیا نییه که "ریککه وتننامه ی یارمه تی نابوری" ی ۲۳ ته موزی ۱۹۵۷ چیه که عیراق هه لیه شان دووه ته وه. به ریز "راکویل" وتی له وانه یه نهم ریککه وتننامه یه په یوه ندی به و ریککه وتننامه پولیسیه وه هه بیته که له لایهن لیژنه ی "ریچارد"^{۱۳} وه نیمزا کراوه. تیلگرافی ژماره ۳۴۳۹ ی بالوێزخانه ی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له به غداد له ۲۹ ی مایس - که کۆپیه کی هاوینچ کراوه^{۱۴} - ده لیت نهم ریککه وتننامه یه، ریککه وتننامه ی (Telecommunication) - ه که له په یوه ندی له گه ل په یماننامه ی به غداد واژۆ کراوه.

نوینه ری به ریز "رۆنتری"، به ریز "پارکیتر هارت" دهره ی دواین سه فهری خۆی بۆ ناوچه راپۆرتی دا و وتی مه به ستی سه ره کی نه و له م سه ردانه نه وه بووه که بارودۆخی عیراق له گه ل کاربه ده ستانی تورکیا) له سه ر داوای خۆیان) تاوتووی بکات. به ریز "پارکیتر" کونفرانسیکی درێژی گرتبوو له هوتیل "هیلتۆن" له نیستانبول له گه ل وه زیه ی دهره ی تورکیا، "زۆرلوو"^{۱۵} و چهند که سی دیکه له کاربه ده ستانی تورکیا، له وانه بالوێزی پیتشووی تورکیا له سوریا که پیشتر له دیمه شق له گه لی ناشنا بووه و ناسیویه تی^{۱۶}. به ریز "هارت" وه که سایه تییه کی زۆر به هیز سه یری نهم پیاوه

^{۱۲} ده ولته ی عیراق سه ره له بیانی رۆژی ۲۹ ی مایس نهم یادداشته ی ته سلیم کردووه به بالوێزخانه ی ولاته یه کگرتوه کانی نامریکا له عیراق.

Richard^{۱۳}
Zorlo^{۱۵}

^{۱۴} "هارت"، گفتوگۆکه ی خۆی راپۆرت داوه له بروسکه ی ژماره ۳۲۲۹ له شانکارا له ۱۶ ی

مایس.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى و وزارتى دهره و مى نه سربىكا

دهكات كه نيستا راويژكارى "زۆرلو" له كاروبارى رۆژهلاتى ناوهراستدا. قسه و باسه كه نيشان دهكات لهوانهيه "زۆرلو" روانگه كانى خۆى به نيسبته ناسيوناليزمى عهره ب تۆزى گۆزى بيت. نيستا وادياره "زۆرلو" له سهر نهو باوهريه كه مهسهله مهسهله نيتوان سهر به خۆى و كومونيزمه له عيراق. له ههمان كاتدا "زۆرلو" هيواداره نيتمه يارمهتى نه دهين به زيندوو بوونه وى ده سترپوشتووى ناسر له عيراق. له ميانه ي قسه و باسه كاندا، "زۆرلو" تارام بوو و گوئى گرتبوو. له نيتوان مهسهله كانى ديكهدا، وه زيى دهره وى توركي رهامه ندى خۆى دهرى له گهل پيشنيارى نيتمه دهره ي نه وى كه توركه كان په ره به يارمه تيدانى سهر بازى به ناكاديماي سهر بازى نه فغانستان بدنه.

هه لويستى "زۆرلو" به نيسبته كورده كان نه و بوو كه كورده كان به هۆى مملانييه كۆنه كان هيلاك بوونه و ههميشه له نيتوان خوياندا ناكۆكن. توركه كان چالاكى كورده كان له نيستا به باش نازانن و له م په يوه ندييه دا قاسميان ناگادار كردووه ته وه. به ههر حال "زۆرلو" ده يوت كورده كان فاكترين كه ده بى جاريك رايان بگريه بۆ نه وى له داها تووا كه لكيان ليوه ربگريه نه گهر هاتوو و بارودوخى عيراق خراپتر بوو. بهرپز "هات" ناماژه به كۆبوونه وه كه ي كرد له نيران له گهل ژنهرال "پاكله وان" (پاكره وان دروسته - وهرگيپ)، نوينه رى سهره كى SAVAK (ريكخراوى هه والگري و نلسايشى ولاى نيران- وهرگيپ) و په ي به وه بردووه كه پاكره وان زۆر شاره زاي كاروبارى عيراقه^{۱۵} و هه لويستى گشتى نيران به نيسبته عيراق له هه لويستى لوينان و توركي باشته ر. وادياره كه ژنهرال "پاكره وان" سهرچاوه ي (هه والگري) جوړاوجۆرى هه يه له عيراق كه به بۆچوونى بهرپز "هات" نه م سهرچاوه يه له نيتو كۆمه لگاي مسلمان ه شيعه كانى عيراقدايه. به باوهري "پاكره وان" هيتيكي گه وره له نيتو سوپاي عيراق

^{۱۵} "هات" گفتوگۆكه ي خۆى راپۆرت داوه له بروسكه ي ژماره ۲۳۰۳ له تاران له ۲۱ى مايس.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

دروست بووه كه خۆى ناماده دهكات بۆ نه وهى له كاتى پتيويستدا دژى شيوعيه كان چالاکى بکات. بهرپر "هات" ههروهه رايگهياند كه نيرانيه كان ههوليان داوه پشتى كورده كان بگرن و له داها توودا كه لكان ليوه بگرن.

له وهلامى پرسيارتيكى مندا دهبارهى نه وهى كه نايا هيشتا هيچ جياوازيكي بيروا ههيه له نيوان "زۆرلو" و سهروك وهزيراني توركييا، "عه دنان مهنده رس" دهبارهى عيراق، بهرپر "رونتري" وتى قسهى كردوه له گهڻ "زۆرلو" كاتيكت كه "زۆرلو" ههفتهى پيش ليره بووه بۆ يه شدارى كردن له ريوه وهسى به خاك سپاردنى "دول"، وهزيرى دهره وهى (نه مريكا).

بهرپر "رونتري" بۆچوونه كانى بهرپر "هات" ي پشتراست كردوه و جهختى له سهر نه وه كردوه كه "زۆرلو" له ناصر بيتزاره و ههست دهكات نيتمه ناييت ريبهرى ميسر بههيتز بكهين و واى بۆده چيكت كه له وانهيه بارودۆخى عيراق به خيتراني به رهو خرابى بچيكت. "زۆرلو" دهيوست نيتمه دهست بكهين بۆ دانانى پلانيكي هاويهش بۆ روبه پروو بوونه وه له گهڻ نه گه ره كانى عيراق. بهرپر "رونتري" هيشتا وابير دهكات وه كه نهم مه سه لهيه زۆر مه ترسي دار دهبيت و وتى به وردى سهيرى نهم داواكاريهى توركييا دهكات. يارمه تيدهرى وهزير وا ههست دهكات كه نيتمه دهبي دريژه بدهين به نالوگۆرپ زانيارى بهلام لهم قوناخدا له مه زياتر له گهڻ توركه كان نه چينه پيش.

پاشان بهرپر "رونتري" له بهرپر "راكويل" دهبارهى بيروبوچوونه كانى پرسيارى كرد. بهرپر بهرپر كاروبارى رۆژه لاتي نزيك، بهرپر "راكويل" وتى به بۆچوونى نهو، بارودۆخه كه به نيسبهت نهو كاتهى كه دواين كۆبوونه وهى گروپ گيراوه توؤتيك باشت بووه ^{١٧}.

Dulle^{١٦}

^{١٧} له كۆبوونه وهى ٤٠٨ ي نهنجوومهنى ناسايشى نهته وهى له ٢٨ ي مايس، "نالين دولز" له سه ر "كارى گهري پيشهاته گرنگه كانى جيهان له سه ر ناسايشى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا" كۆمه لتيك هيتلى هاوشيوه ي بۆ نهنجوومهن خستووته پروو و ناماژه ي به وه كردوه كه وادياره "قاسم" دژى كومونيسته و به پارتيژه وه بهريانى به ره ولاى رۆژناوا ههيه. "دولز" ههروهه

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

كاتيك كه به نيسبهت بۆچونه كانى پرسىارى ليكر، بهرپر "رۆنترى" وتى بارودۆخه كه باشتربوه ههرچهند كه رووداوه كانى نهم دوايىانه خۆى له خۆيدا شتيكى وا ناسه لىتييت. "رۆنترى" وتى قاسم قهسدونىازه راسته قينه كانى خۆى ناشكرا نه كرددوه به لام نيستا هندی شايه هديه كه قاسم دهيه ويت يه كى يان ههر دو برايانى "تاھير"¹⁵ (كه لايهنگرى شيوعيه كانن) له سهر دهسلات لابييات يا سهرتيب "مهدهوى"¹⁶ له سهرۆكايهتى دادگاي سهرىازى لابييات. بهرپر "ههندلى" له بهرپر "رۆنترى" سهارهت به بيروراي وهزارهتى دهره وه به نيسبهت پيشنياره كهى بهرپر "جيرنيگان"، بالۆيزى نه مريكا له بهغداد پرسىارى كرد بۆ نهوهى نيتمه نوينهرىك بنيرين بۆ جهۇنى شوپشى ۱۴ ى تمموز. بهرپر "رۆنترى" له وهلامدا وتى نه گهر بانگهيشت بكرين، نيتمهش به شدارى ده كهين به لام نه گهر سوڤيهت بانگهيشت بكريت و نه مريكا بانگهيشت نه كريت زۆر گرنگ ده بيت. بهرپر "ههندلى" پاشان به منى وت بالۆيز جيرنيگان پيشنيارى كردوه كه كهسيك وهك دوكتۆر نيلسون¹⁷ له "كليساى نيشتمانى شيخه كانى پروتيستان" ببى به نوينهرى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له م جهۇنه دا، ههرچهند كه هيشتا باسى نهم مهسه له يه نه كرددوه له گهل بهرپر "جۆرج ئالين"¹⁸. بهرپر "ههندلى" شك وگومانى دهربرى به نيسبهت شياو بوونى نهم جۆره ديارى كردنهى نوينهر و له راستيدا سهرسامى خۆى دهربرى كه نايا نيتمه قهده دهى نوينهرىكى تاييهت بنيرين بۆ نهم جهۇنه. من وتم له وانه يه باشتربيت نوينهرىكى ناسراوى

وتويهتى كه هيشتا زۆر زوه بۆ دۆزينه وهى ههرچه شنه بهريانيكى روون له "قاسم" دا (يادداشتنامهى گفتوگۆكان له لايه ن "گليسون" وه، ۲۸ ى مايس، كتبخانهى نايزينه اويز، فايلى، تۆماركراوه كانى NSC)

¹⁵ Taher

¹⁶ Mahdawi

¹⁷ Dr. Elson

¹⁸ George Allen

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانی وزارتې دهره وهی نه امریکا

سهر بازی بنییرن بۆ به شداری کردن لهم جهژنه ی رژیم نیستای عیراق، هدرچند که نه لبت ته دوکتور "نیلسون" به هوی بهرزه وهندیه کانی له کاروباری روزه لاتنی نریک به ناویانگه. بهرپر "هیدن ویلیامز" بیروپایه کی نهوتوی نهوو و راپورته کی بهرپر "رؤنتری" سهرنچراکیش و سودمه ند وه سف کرد. "هیدن ویلیامز" له گهل نهو دا بوو هه موو هه فته یه که بهرده وام کزبونونه وه بگریدریت و زانیاری سودمه ند به ده ست بگریت بۆ دیاری کردنی پره نسپیه کانی "نه غجومه ن" بۆ قسه ویاس له سهر نهو ی که نایا ده بی راپورتیک ناماده بگریت و نه گهر ناماده بگریت ناوهرۆکه کی چی بییت. بهرپر "ویلیامز" لایه نگری قسه ویاسی گروپی بوو بۆ دیاری کردنی ناوهرۆکی راپورته که و وای بۆ ده چوو که باشتر نهو یه لیستی که له و کرده وانه (که نه غجام دراوه) بۆ نه غجومه ن ناماده بگریت. بهرپر "رؤنتری" به گشتی له گهل نه م بیروپایه بوو و ناماژه ی بهو کرد که گروپ ری کورپینک و بهرده وام کزبونونه بگریت.

من پرسیارم کرد نایا کومیتته نه م هه فته یه راپورت ده دات یا نا؟ بهرپر "رؤنتری" وتی به گویره ی هیله کانی راپورتی پیشوو راپورت ناماده ده کرت. بهرپر "هاندلی" وتی USIA له سهر داوای عیراق، کتیبخانه ی گهرۆک له ریگای UNESCO دروست ده کات و پرسیار ی له بهرپر "رؤنتری" کرد که روانگه ت چییه به نیسبه ت نه م سیاسته. بهرپر "رؤنتری" له وه لامدا وتی له گهل نه م بیروکه یه دایه، هدرچند که خوشحال نییه به نیسبه ت نهو ی که ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا له ریگای نه م چالاکیانه خوشه ویستی خه لک به ده ست ناهییت. کاتی که پرسیار ی ورده کارییه کانی نه م مه سه لیه ی لی کرا، بهرپر "هاندلی" وه لامی دایه وه باشتر وایه USIA له گهل ICA (له بهر نهو ی دروست کردنی نه م کتیبخانه گهرۆکانه خهرجی زوری ده ویت) کار بکات و په یوه ندی هه ییت له گهل به شی په یوه ندیه کانی UNESCO له وه زاره تی دهره وه. USIA ده توانیت کتیبه کانی نه م کتیبخانه داین بکات.

بهرپر "لاردرنیتر" له وه زاره تی بهرگری ناماژه ی به کتشی کاریگهریه تاییه ته کانی هه لره شانده وه ی ری که وه وتنه نامه کانی یارمه تی سهر بازی نه امریکا به عیراق کرد. نه و پرسیاره

کورډ و کوردستان له بهلکهنامه کانی و وزارتني دسره ولس نه مریکا

هاته گۆږی که ده بیټ ههول به ده بین چی بکهین لهو که رهسته (سهریازیانهی) که پیشتر داومانه به عیراق. باسی نهوه کرا که نیمه ۵ فرۆکه ی ۸۶ - F و ۱۳ "هاوه نی ۸" مان داوه به عیراق که به شیکن لهو که رهستانه ی که عیراق پیویستی پییه بۆ هیژه کانی. بهرپر "بوتلیز" وتی نهم فرۆکانه ناتوانن بفرن له بهر نهوه ی ههندی له پیداو یستییه کانیان گه پیندراونه ته بۆ نه مریکا. نهم چه کانه کار ده کهن نه گهر پاک و خاوین بکری نهوه . بهرپر "رۆنتری" و بهرپر "راکویل" له سهر نهوه هاوړا بوون که نهمه کیشیه که که ده بی له گه ل حکومتی عیراق تاوتو بی بکهین. بهرپر "راکویل" ناماژه ی بهوه کرد که له نیو ریڅکه وتنامه که شهرت و مهر چیکی یه ک ساله دانراوه بۆ هه لوه شانده نهوه ی، به لام دلنیا نه بوو لهوه ی که نه مریکا بتوانی کاریکی نهوتو بکات نه گهر عیراق به شیوازی یه ک لایه نانه ریڅکه وتنامه که هه لپوهه شینیتته وه.

یادداشتنامه ی پیداوچوونه وه

له دانیشتنی ۴۱۴ هه مینی "نه غجومه نی ناسایشی نه ته وه بی" له ۲۳ ی ته موز، بهرپرسی CIA بهرپر "تالین دولز"² وه ک به شیک له بهرنامه که ی خوی له ژیر ناوی "کاریگه ریه کانی پیشهاته گرنگه کانی جیهان له سهر ناسایشی ولاته یه ک گرتوه کانی نه مریکا" ده رباره ی بی سهره و بهرپرسی له عیراق نه غجومه نی ناگادار کرده وه.

نهمه خاله سهره کیه کانی وته کانی بهرپر "تالین دولز" ه:

بهرپر "دولز" عیراقی وه ک ولاتیکی پرکیشه وه سف کرد و وتی عیراق هیشتا کیشه ی زوری هه یه . وادیاره راپه رینی که رکوک زور خیراتر لهوه ی که چاپه مه نه کانی خۆمان و میسر نیشانیان داوه، کپ کراوه ته وه . به هه ر حال هیشتا هیچ کهس نازانیت نهم راپه رینه چۆن و بۆچی دهستی پیکردوه . له لایه کی دیکه وه، لهوانه یه راپه رینی زۆرتر روو بدات له داهاتوودا. قاسم هه موو نهو لایه نانه ی

² Allen Dulles

کورده و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتى دهره وهى نه سربکا

شهرمهزار کردووه که دهستان هه بووه لهم راپه پینانه دا و به تایبعت ناماژهى به شیوعیه کان کردووه.

قاسم بانگهیشته کراوه بۆ موسکۆ بۆ سەردانیکی حکوومی و راپۆرت دراوه که ئەم بانگهیشتهی قبۆل کردووه به لām به هه رحال هیچ کاتیکی دیاری نه کردووه بۆ ئەم سەردانه. له په یوه ندى له گه ل ناژاوه کانی که رکوک، سەرۆکی نه نجومه ن ده باره ی ناکۆکیه نه تنییه کانی نیتوان کورده کان و تورکمانه کان له به پریز "دولز" پرسپاری کرد. به پریز "دولز" له وه لāmدا وتی ئەمانه کۆمه لێک عه شیره تی جیاوازن و زمانی جیاوازیان هه یه و به بۆچوونی نه و (به پریز دولز) له رووی نه تنیکیه وه به ته وای جیاوازن. به پریز "دولز" وتی لیکۆلینه وه یه کی دوورودریژی ته وای کردووه ده باره ی کورده کان و ده توانی لهم په یوه ندیهدا زانیاری زۆتر بدات به سەرۆکی نه نجومه ن.

فیلیپ ج هالا¹⁹

¹⁹ PHILIP J. HALLA

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتت دهره وهی نه مریکا

(۱۹۶۱ - ۱۹۶۳ بهرگی XVIII، لاپهری ۱۱۷ - ۱۱۶)^۱

۴۹ - تیلگرام (بروسکه) له بالۆیژخانهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق بۆ و وزارتت

دهره وه

به غداد - ۲۰ ی ئیلولوی ۱۹۶۲، نیوه پۆ

نهینتی

۱۵۰: کاربه دهستیکی پارتی دیموکراتی کوردستان (PDK) - که بهرپرسی کاروباری نه م حیزبه یه له به غداد - پاش وهرگرتنی رینۆینییه کانی مه لا مسته فا بارزانی له ۱۸ ی ئیلول به شینوازی په نانه کی بانگه یشتی بالۆیژخانه کرا. کورده کان به توندی داوای پشتیوانی له ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ده کهن بۆ شوړشه که یان. نه م کاربه دهسته ی PDK وتی ئیستا پتویستی به پاره همیه و له وانه یه پاشان پتویستی به چه ک هه بیته و بانگه شهی نه وه ی ده کرد که زۆربه ی شیوعیه کان له PDK ده رکرون و نه وانی دیکه ش به م زووانه ده رده کرین.

له به رامبه ر پشتیوانی ئیمه، مه لا مسته فا به ئینتی داوه که: ۱- بزوتنه وه که ی پاک بکاته وه له و که سانه ی که ئیمه گومانان همیه لیبان. ۲- هاوکاری بکات له گه ل که سایه تیه عه ره به کۆنه پارێزه کانی (کونسیرفاتیو) عیراق و عیراق بگه رپنه ته وه بۆ نۆ په یاننامه ی به غداد، نه گه ر ئیمه بمانه ویت. ۳- ده سته بجی زانیاری ته واداد به ئیمه ده رباره ی رووداوه سیاسی و سه ربازییه ناوخۆیه کانی کوردستان یا عیراقی عه ره بی. کاربه دهسته که ی PDK بانگه شهی نه وه ی کرد که ده زگای هه والگری کورده کان به رفراوان و راست و دروسته و وتی نه م پیتشیناره بۆ کورده کانی

^۱ سه رچاوه: و وزارتت دهره وه، فایله ناوه ندیه کان، ۲۰۶۲ - ۹/۰۰/۷۸۷، نهینتی، بلاوکردنه وه ی سنووردار، نابیت بیانیه کان بینین، بۆ (بالۆیژخانه ی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا) له شانکارا، دیمه شق، لهنده ن، پاریس و تاران نیژدراوه.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

سوريا و عىراق و ههروهه عىراق وهراست دهگه پىت . نهم كورده وتى PDK هم له بهغداد و هم له تاران پهيوه ندى نزيك و دۆستانه ي ههيه له گهل ئيران. ئيرانيه كان رازى بوونه به وهى كه كاريان به هاتوچوى كورده كان له سهر سنوور نه پىت و پيش بهو يارمه تيانه نه گرن كه كورده كانى ئيران دهيدن به شوپش. مهلامسته فا بارزاني خوشحاله به نىسبهت نهم پهيوه ندييه به لام داواى يارمه تى ماددى له ئيران دهكات. كاربه دهسته كه ي PDK وتى مهلامسته فا له سهر نهو باوه رپه كه پيشنيارى لكىاني كوردستان به ئيران وهك "كۆمارىكى خودموختار" بۆ شا سهرنجراكي شه.

كورده كان ههروهه پهيوه ندى بهرده واميان ههيه له گهل ميسر (كه دۆستى كورده كانه به لام يارمه تيان نادات) و بالۆيزخانه ي سؤفيهت له بهغداد. كاربه دهسته كه ي PDK وتى كورده كان نايانه وىت هه موو پردى پهيوه ندييه كانيان له گهل سؤفيهت برؤختين، ههتا كاتيك كه دلتيانه بن له وهى كه دهوله تى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا پشتيوانى له بزوتنه وه كه يان دهكات.

كاربه دهسته كه ي PDK وتى مانگانه ههزار دولار له بالۆيزخانه ي سؤفيهت وهرده گرىت بۆ هه ندى له لايه نگرانى تاييه تى شيوعى له ناو PDK به لام پاره كه ده چيته ناو سندوقى PDK . مهلا مسته فا نهم بره كه مه پارهيه به يارمه تيدانى بزوتنه وه كه ي نازانيت. كورده كان داواى يارميتيان له كويت كردوو به لام كويت ره تى كردوو ته وه. بالۆيزخانه ي بهريتانيا له بهغداد نهم هه والهى پشتراست كردوو ته وه. كاربه دهسته كه ي PDK وتى بهريتانيا مۆچياري كويتى كردوو پاره نه دات به شوپشگيراني كورد. ئيسرائيل پيشنيارى يارمه تى داوه به كورده كان له ئۆروپا به لام كورده كان ره تيان كردوو ته وه، نه له بهر نه وهى كه كورده كان دۆى ئيسرائيلن به لكوو به هۆى نه وه كه ده ترسن ئيسرائيل به نهقه ست زانيارى به كان ناشكرا بكات و خهسار له بزوتنه وه ي كورد بكه وىت له نيو ولاتانى عه ره بيدا.

كاربه دهسته كه ي PDK وتى مهلا مسته فا ده زانى پاش رووخانى قاسم (كه به يورپاي بارزاني بهم زووانه رووده دات) سؤفيهت نيگه ران ده پىت و به پاره و به چك يارمه تى كورده كان ده دات.

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانی وزارتې د سرویس نه مریکا

نهم کورده وتی مهلا مستهفا به باشتر ده زانیت له گهل روژناوا هاوکاری بکات تا سؤفیت و متمانه ی به سؤفیت نییه. به هر حال هه موو کورده کان ناسیونالیست و ده بی نیستا نوتونومی به دهست بهیتن نه گهرنا ده بی خو یان بۆ له ناوچوونی ره گزی ناماده بکن به لام بۆ نه وهی شتیکی وا روونه دات کورده کان یارمه تی له سؤفیت یان تهنات له شهیتانیش قبول ده کهن.

کار به دهسته که ی PDK به روونی ناگدار کرایه وه که سیاسه تی ده ولته تی ولاته به کگرتوه کانی نه مریکا به نیسبه ت شۆرش کورد نالوگۆزی به سهردا نه هاتوه ^۲. نه ویش له وه لامدا وتی نه گهر وایه ده بی به زووترین کات په یوه ندی له گهل مهلا مستهفا بگریت و په یامی بۆ بنیړیت.

میلپۆن^۲

^۲ یادداشتنامه یه که له ۱۱ ی نه یلول له لایه ن "سترانگ" بۆ "تالبۆت"، هه لویستی گشتی ولاته به کگرتوه کانی نه مریکا به نیسبه ت کیشه ی کورد وها وه سف ده کات: ولاته به کگرتوه کانی نه مریکا کیشه ی کورد له عیراق به کیشه یه کی ناوخیی ده زانیت که ده بیت له ناوخی عیراق چاره سر بگریت. ده ولته تی نیمه به هیچ شتیه که پشتیوانی ناکات له چالاکیه کانی کورده کان دژی ده ولته تی عیراق و هیواداره به م زووانه رینگا چاره یه کی ناشتیخوازانه بۆ نهم کیشه یه بدوژریته وه. نیمه واتیده گه ی که کورده کان داوای نه وه ده کهن که هه ندی له داواکارییه کانیان له لایه ن یاسای بنه رته ییه وه زامن بگریت. له کاتی که دا که هه لویستی ولاته به کگرتوه کانی نه مریکا روونه به نیسبه ت نه وهی که یاسایه کی دموکرات هه بیت له عیراقدا، به لام هر چه شنه شروقه یه که دهر باره ی نهم داواکارییه له عیراق ده بیت به ده ستیوه ردان له کاروباری ناوخیی نهم ولاته. به بۆچوونی نیمه، داهاتوو باش ده بیت بۆ کورده کان له عیراق (ههروه ا له نیران و تورکیا) نه گهر په یوه ندیه کی نه پساره یان هه بیت له گهل نه و ولاته نهی که تییدا ده ژین. نیمه ده زانین تورکیا و نیران هه نهم روانگه یانه هیه و له سر نه و باوه رهن که حکومه تی عیراق به هه مان شتیه هه ست ده کات.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه سربكا

(۱۹۶۳ - ۱۹۶۱ ، بهرگى XVIII ، لاپهړى ۸۲ - ۳۸۱)^۱
۱۷۳ - يادداشتنامه ی کارمندی نهنجومه نی ناسایشی نهته وهی (روپیرت کۆمیر)^۳
بۆ یارمهتیده ری تایبه تی سهۆك كۆمار بۆ کاروباری ناسایشی نهته وهی (بهپرتز
بۆندی)^۴

واشنگتۆن، ۱ ی ناداری ۱۹۶۳

نهینى

MCGB

بابهت: مهترسی هه لگيرسانه وهی کيشه ی کورد

هه ندى له سيخۆره كانان به تهاوى نيگه ران بوونه له مهترسى هه لگيرسانه وهی کيشه ی کورد كه دهبيت به به لا بۆ رژیى نوی عیراق. وهلامى نهو پرسیاره زهحه ته كه نايا وتووێژه كانى نتيوان كورد و حكومەت له بهغداد باش دهچيته پيش يا نا بهلام گهلى دهولت (توركيا، نيران، ميسر به ريبهرايه تی ناسر و له سهرووی هه موویان سۆقيهت) پتيان خۆشه كورده كان هان بههه. نيتمه به تايهت هۆشداريمان داوه به نيران كه خوی دور بگريت لهم مهسهله به بهلام نهگه ر شا بزانيت رژیى نوی عیراق زۆر له گه ل ناسر گه رمه، لهوانه به نه م مۆچياريه ی نيتمه پشتگوى بهات.

² MELBOURNE

سه رچاوه: كتيبخانه ی كنيدى، فايله كانى ناسایشی نهته وهی، زنجيره ی ولاتان، عه ره بستانى
سه روى ۳/۶۳ - ۱/۶۳، نهینى^۱

³ Robert W. Komer

⁴ Bundy

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتې دهره وهی نه امریکا

من پېداگريم کردوه له سهر CIA که بهرنامه يه که له گروپي تاييېت بؤ جاری داهاتو ناماده بکات بؤ روويه پوو بوونه وه له گهل نه گهره کانی نه م بارودوخه و هیوادارم نیوه پشتیوانیان لیکهن. نه وهی که نیمه نیستا زؤرتین پیوستیمان پییه تی دیپلوماسی پیشگیرانه یه. CIA نیگهرانه (DIA ش نیگهرانه به لام له ناستیکی که متردا) به نیسبهت زیاد بوونی نه گهری هیرشی زه مینی ناسر بؤ سهر عهره بستانی سعودی. وهزاره تی دهره وه واپیر ده کاته وه که به له بهرچا وگرتنی هاسه نگی هیزه کان، روودانی شتیکی وا دووره (ناسر نایه ویت به م کاره په یوه ندییه کانی له گهل نیمه بیچرینیت) به لام من پیموایه ناصر دیه ویت نیمه تاقی بکاته وه. به هر حال من پېداگريم کردوه له سهر پنتاگون (وهزاره تی بهرگری نه امریکا- وهرگپ) که کرده وهی پیشگیرانه بگریته بهر یان دژ کرده وهی سهر بازی به دواي نه وه نه نجام بدات. هیوادارم ناسر بارودوخه که له مه زیاتر خراب نه کات، به لام نیمه دهی ناماده بین نه گهر پیوست بکات بریاری به نیش و ژان دهر بکهین.

باب ک⁵

⁵ BOB K

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانسی وهزارهتی دهره وهی نه سربیکا

(۱۹۶۱ - ۱۹۶۳ ، بهرگی XVIII ، لاپهړی ۳۸۲ - ۳۸۹)^۱

نمیرگرام له وهزارهتی دهره وه بۆ لایه نه تایبه ته په یوه نندیداره کان

CA - ۹۴۱۱

واشننگتون، ۲۱ ناداری ۱۹۶۳ ، کاتومیر ۱:۵ ی پاش نیوه پو

نهیښی

بابه ت: سیاسه تی رینوینی کاتی بۆ مامه له له گه ل عیراق و په یوه نندیه کانسی کودیتای

نهم دواپیه ی عیراق له گه ل روژهلایتی ناوه پاست

رینوینی بۆ هم موو لایه نه په یوه نندیداره کان:

کودیتای نهم دواپیه ی عیراق (که له لایه نه وتبه یو کودیتاوه وه ک دریو شپشی ۱۴ ته موسی ۱۹۵۸ وه سف کراوه) پیشهاتیکه که له بنه پته دا بۆ عیراق، روژهلایتی ناوه پاست به گشتی و

^۱ سرچاوه: وهزارهتی دهره وه، فایل له ناوه نندیه کان. POL 1 IRAQ - US ، "سترانگ" و "کیلگور" له ۲۵ ی شویات ناماده بیان کردوه و "نوکز"، "بۆلینگ"، "نیکولاس" (E) ، "گاود" (AID) ("موره اوس" (INR) ، "کونیست" (S/S) ("کیرنز - پرستون" (له وهزارهتی بازرگانی) و "مه گهی" بینویانه و له لایه نه "تالبوت" وه په سهند کراوه. ههروه ها نیردراوه بۆ نادیس نابابا، نه لجه زیره، عه مان، ناتین، به غداد، به یروت، بیلگرا، بۆن، قاهره، دیمه شق، جده ده، کابول، که راجی، خارطوم، لهنده، موگادیشو، موسکو، نیوده ی، نیکوزیا، پاریس، ربات، روم، تایبه، تایز، تاران، تلایب، توکیو، تریپولی، تونس، وهرشه، ناکرا و کویت.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا گرنگه. ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا ده توانى له گهل رژيمى نوئى عيراق بوى، ههر وهك ئيستى ده بيبينين.

حكومتهتى عيراق له ناستى ناوخودا ده بوى له گهل 4 كيشه بى بنه پرتيدا مامه له بكات:

۱- شوڤشى كورد

۲- كومپانيائى نهوتى عيراق (IPC)

۳- ياساى بنه رتهتى

۴- پيشكه وتنى نابوورى

سهرنه كهوتن له دوزينه وهى چاره سه ريه كى سياسى بوى كيشه كورد، ته نها به قازانجى سؤفيتد و شيوعيه كانى عيراق ده بيت. ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا وهك مه سه له يه كى به ته واوى ناوخوئى سه يرى كيشه كورد له عيراق ده كات. ئيمه ده بوى دريژه به راويژ له گهل به ريتانيا بده ين له باره ي مه سه له كانى IPC و نهو لايه نانه كه به شيان هه يه له IPC دا و به ته واوى ته شويقيان بكه ين وه لامى نه رمونيان بده نه وه به ده ستپيش خه ريه كانى حكومتهتى عيراق بوى چاره سه ر كرده ي كيشه چاره سه ر نه كراوه كان. ئيمه ده بوى خو شحالى خو مان ده ربهرين به نيسبه ت نيازى عيراق (وه ها كه رايگه يان دوه) بوى پينكه ينانى ده وله تيكى ياسا سه ره ره.

حكومتهتى عيراق سه رچا وهى ماددى پيويستى هه يه (نه گهر باش به ريژه ي ببات) بوى نه وهى نابوورى ولاته كه ي پيش بخات. ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا ده بوى نيراده ي خو ئى نشان بدات بوى يارمه تيدانى عيراق بوى نه وهى له رووى مادديه وه ناستى يارمه تى خو ئى به عيراق به رز بكا ته وه. ده بوى بازركانانى نه مريكايى ته شويق بكرين له هه له بازركانيه كانى عيراق كه لك وه ربگرن و حكومتهتى عيراقيش ده بوى نهو كه ندوكو سپانه لابات كه "قاسم" له سه ر ريگاي بازركانى بيبانى داينا بوو.

له ناستى ده ره كيدا حكومتهتى عيراق پينگه يه كى به هيزى له نيو ولاتانى روزه لاتى جيهانى عه ره ب ده بيت نه گهر هيزى خو ئى پته و بكات و يه كگرتوويى خو ئى له گهل نه م ولاتانه بپاريزيت.

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و هزاره تی دهره وهی نه مریکا

نامانچ و نیدونولوی عیراق، به تایبعت سوریا، نوردون، یه مهن و له ناستیکی نرمتردا، کویت، عه ربستانی سعودی و لوینان به ره ولای خوی راده کیتشت.

حکومته تی عیراق دهیوه تی له ناستی دهره وه له سهر "پان عه ربیزم" چر بیتته وه به لام هه ول دهادت په یوه ندی دۆستانه ی له گه ل تورکیا و نیران هه بیت بۆ نه وه ی به ره ی پشتی خوی قایم بکات. ململانی نیوان عیراق و UAR (میسر) له وانه یه روو بدات. به هه ر حال نیسرائیل له کاریگه ری روو له زیاده وونی عیراق له سهر عه ربه کان نیگه ران ده بیت. ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ده بی عیراق ته شویق بکات په یوه ندی دۆستانه ی له گه ل تورکیا و نیران هه بیت و ده ولته تی نیرانیس هان بدات له کاروباری عیراقدا ده ستیوردان نه کات.

نیمه ده بی دوری بکه یین له به کاره ی تانی ده سته واژه ی "هیلالی خصیب"^۱ و دریژه به په یوه ندی دوو لایه نه ی دۆستانه و پر قازانچ له گه ل ولاتانی دیکه ی عه رب بده یین و به ته وای بی لایه یین له کیتشه ی نیوان میسر و عیراق. ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا (و به ریتانیا) ده بی دۆزینه وه ی ریگایه ک بۆ پیکه وه ژیان ی کویت و عیراق ته شویق بکه یین و له هه مان کاتدا، دریژه بدن به پشتیوانی کردن له سهر به خوی کویت. نه گه ر کویت نازادانه سیستمی فدراتیو له گه ل عیراق هه لبریت نیمه نابی دژایه تی نه وه بکه یین که کویت ده سه لاتی بریاردانی ته وای هه بیت له سهر مه سه له ی نه وت. ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ده بی به توندی پشتیوانی بکات له نوردون.

^۱ له نه ده بیاتی سیاسیدا مه به ست له "هیلالی خصیب" (که وانه ی به پیت) نه و سیاسه ته یه که زه یژه کان بۆ پیشگرتن له ته شه نه کردنی نیسلامی سیاسی و به ربه ره کانی له گه ل رۆحی نه یاریتی له گه ل ولاتانی رۆژناوا له ناو ولاته نیسلامیه کاندایه گرتیانه به ر. هه ندی له ولاتانی نیسلامی له وانه میسر، لوینان، فه له ستین و به شیک له نوردون، سوریا، عیراق، تورکیا و نیران ده که وه نه ناو نه م که وانه یه. وه رگیت

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

سوريا بهرهلای عیراق راده کیشریت. ولاته یه کگرتوه کانی نه مريكا نابى دژایه تی سیستمی فدراسیونی سوريا له گهل عیراق یا میسر بکات. لهه په یوه نندییه دا پتیویست به که لک وه رگرتن له هیزی سهربازی ناکات و زۆربه ی خه لکی سوريا رازی ده بن بهم سیستمه. ئیمه ده بی وه رابردوو وه لامى نهرینی بدهینه وه به داواکارییه کانی سوريا بۆ یارمه تی نه مريكا. ئیمه ده بی له نیگه رانیه کانی عهره بستانی سعودی له باره ی عیراق که لک وه ربرگرین بۆ نه وه ی تیه وه نه گلانی یه مهن و پیشکه وتنه خیراکان له په یه وندى له گهل چاکسازى و نوژه نکرده وه ته شویق بکه یین.

ئیمه ده بی لوینان و ولاتانی دیکه سهرله نو ی دلتیا بکه یینه وه که پشتیوانی له سهر به خزیان ده که یین بی نه وه ی چاومان له هیچ بیت. له بهر دژایه تی کردنی عیراق له گهل به ریتانیا له عه ده ن و له گهل عهره بستانی سعودی ئیمه نابى چالاکیه کانی عیراق له یه مهن ته شویق بکه یین. ئیمه ده بی له نیگه رانی نیسرائیل ده رباره ی ناکامه کانی شوړشی عیراق تی بگیه یین و له هه مان کاتدا دریژه بده یین به بی لایه نبوومان له نیوان نیسرائیل و ولاتانی عهره بی. له هه مان کاتدا ده بی به رژه وه نندییه کانی خۆمان (به نیسبه ت ناسایشی نیسرائیل و مافی ده ولته تبوونی ئهم ولاته و بوونی ناشیه کی هه نگاو به هه نگاوی هه میشه یی له نیوان عهره به کان و نیسرائیل) بۆ عیراق و ده ولته تانی دیکه ی عهره ب روون بکه یینه وه.

الف- روانگه ی ولاته یه کگرتوه کانی نه مريكا به نیسبه ت مه سه له ناوخۆیه کانی عیراق: حکومه تی عیراق نه وه ی سه لماندوه که ده توانی ده سه لاتى خۆی پته و بکات. حکومه تی نو ی عیراق (که حکومه تی کی به عسى نیئتیلایى ناسیونالیسته) له سه ر "پان عهره بیزم" له چوارچیه ی به رژه وه نندییه نه ته وه ییه کانی عیراق و بوونی حکومه تی کی بی لایه ن، چاکسازه خواز و سوسیالیست (وه غونه ی ولاتانی نیسکاندیناویا) پی داده گری و ده ئیت ناما بجه کانی هه مان ناما بجه کانی خه لکی عیراق ده بیت. وادیاره دوا به دوا ی نارام کردنه وه ی ولات (له وانه چاره سه ر کردنی کیشه ی کورد) حکومه تی عیراق هه ول ده دات بی به حکومه تی کی دیموکرات و یاسا سه ره ره و زۆرتر خۆی نزیک بکاته وه له پیشکه وتنی نابووری.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

له روانگه ي كاروبارى ناوخوڤى عيراقه وه، نيتمه چاره پروانى نه وه ده كه مين كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بتوانى له گه ل حكومه تى عيراق بڙى. هه رچه ند له وانه يه له مهبه دوا شيوعيه كان بتوان پيگه يه كى جه ماوه رى به ده ست به يئن به لام حكومه تى عيراق ده يه ويت كارى گه ريان به رته سك بكاته وه. چاره پروان ده كرئت حكومه تى عيراق هه لويستىكى "ده وهس نه بوويانه" بگريته بهر كه له كرده وه دا پيگه ي بلوك (ى روزه لات) له عيراق لاواز ده كات.

نيتمه هيوادارين حكومه تى عيراق به شيويه كى مه عقول له گه ل IPC مامه له بكات . به هه ر حال هه ندى نيشانه ي دريڤ خايه تر هه ن كه كار ده كه نه سه ر سياسه تى دهره وهى عيراق كه بڙ نيتمه ناخوشه . له به شى ۲ دا باسى نه م مه سه له يه ده كه مين.

له په يره ندى له گه ل نه م چوار مه سه له ناوخوڤيه بنه رته تيه كه حكومه تى عيراق ده بى مامه له ي له گه ل بكات، ريئوتنيتان ده كه مين كه:

۱- شوڤشى كورد: سه ر نه وه كوتن له دڙينه وهى ريڤا چاره يه كى سياسى بڙ كيڤشه ي كورد به م زووانه تنها به قازاڤى سوڤيه ت و شيوعيه كانى عيراق ده بيت.

هه لويستى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا: ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بى دريڤه بدات به وه كه كيڤشه ي كورد به مه سه له يه كى به ته واوى ناوخوڤى عيراق بزانيٲ كه نا يه ويت هيج ده ورى كى راسته وخو ڤان راسته خو ڤي تيدا ببينيٲ. له كاتى قسه وباس له گه ل ده ولته تى عيراق و ده ولته تانى ديكه، كار به ده ستانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بى تنها هيو اى خو ڤيان ده ربېرن كه حكومه تى عيراق و كورده كان بتوان بگه ن به ريڤكه وتنيك كه هه ر دولا پتي رازى بن و له م په يره ندييه دا ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا سياسه تى كى بى لايه نانه بگريته بهر. نيتمه ده بى كار بكه ينه سه ر نيٲان و توركيا بڙ نه وهى سياسه تى كى بى لايه نانه ي هاوشيوه له لايه ن خو ڤيان وه بگرنه بهر.

۲- نه وت: IPC به م ناكامه گه يشت كه ناتوانى مامه له يه كى مه عقول له گه ل قاسم بكات. له كاتيڤدا كه حكومه تى نويى عيراق حكومه تى كى لاواز نييه به لام به لگه كان وا نيشان ده دن كه

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

دهیه ویت له گهل IPC له سهر مهسه له گرنگه کان ریکبکه ویت. نیستا وه زیریکی لیتهاتوو و عاقل بووه به وه زیری نهوت و دهستپیشخه ری کردوه بۆ دهستپیکردنه وهی وتووێژ له گهل IPC. نیمه چاوه روانی نهوه دهکه مین که نهم وتووێژه بییته هۆی گفتوگۆ کردن له سهر کۆمه لێک مهسه لهی دیکه. له میانهی نهم وتووێژه رووتر دهبیته وه چۆن حکومه تی عیراق دهیه ویت یاسای ۸۰ جیبه جی بکات و "کومپانیای نیشتمانی نهوتی عیراق" چ دهوړیک ده گیړتیت.

هه لویستی ولاته یه کگرتوه کانن نه مریکا: ههر له کۆنه وه IPC له ژیر بهرپوه بهری بهریتانیا بووه و نیمه هیچ هۆکارنک نابینن نهم مهسه لهیه بگۆړین. بههه مان شتوه وتووێژه کان هه میسه له لایهن "کومپانیای نیشتمانی نهوتی عیراق" بی دهستیوه ردانی دهوله تی بهریتانیا یا نه مریکا بهرپوه چوو. نهم رهوته دهبی بهر دهوام بیت، هه رچهند که له کاتی روودانی کیشه یه کی جیدی کاربه دهستانی بهریتانیا یا نه مریکا (یا پیکه وه) دهبی له گهل حکومه تی عیراق گفتوگۆ بکه ن. ولاته یه کگرتوه کانن نه مریکا دهبی له هه مو پتیشهاته کاند له گهل بهریتانیا له په یوه ندیدا بیت و هه ول بدات تیگه یشتنیکی هاویه شی هه بیت له گهل بهریتانیا له هه مو کاتی کدا. هه روه ها ولاته یه کگرتوه کانن نه مریکا دهبی له په یوه ندیدا بیت له گهل کۆمه پانییه نه مریکاییه خاوه ن به شه کان (Jerseg and socong) له IPC دا و دهبی ته شویقیان بکات هه تا ناستیک نه رمونیان بن له کاتی مامه له کردن له گهل حکومه تی عیراق.

به ره پیشچوون له دامه زانندی حکومه تیکی یاساسه روه: "قاسم" زۆر جار به لینی دا که حکومه تیکی یاساسه روه (به پیی ریفراندۆم) دابه زرینیت و هه لێژاردنه کانن پارلمان بهرپوه ببات به لām هیچ رووی نه دا. حکومه تی نوئی عیراق به ناشکرا رایگه یاندوه پاش نه وهی که عیراق سه قامگیر بوو (له وانه له ریگای چاره سهر کردنی کیشه له گهل کورده کان) پیشنیار دهکات حکومه تیکی یاساسه روه به زووترین کات پیکبیت. به له بهرچاو گرتنی پیداکرتنی به عسیه کان له سهر یه کیتی نیشتمانی، نهو هیوایه هه یه که حکومه تی نوئی عیراق بهرنامه کی خۆی جیبه جی بکات.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

ههلوئىستى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا: هه ر وهك كيشه ي كورد، مهسه له ي پيڭه پيڭه تاني سيستمى كى ناوخويى سياسى مهسه له يه كه كه به ته واوى په يوه ندى به برپارى عيراقوه هه يه. له كاتى گفتوگو له گه له ده ولته ي عيراق و ده ولته تاني ديكه، كاربه ده ستانى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا ده بى ته نها نه وه بلين كه: ۱- خوشحالن به نيسبت نه وه بهرنامه نى كه حكومه تى عيراق رايگه ياندووه ده يه ويته نه نجاميان بدات. ۲- هيوادارن بارودوخه كه بهم زووانه هه موار بيت بۇ جيبه جي كوردنى نه بهرنامه نه. نيتمه نابى حكومه تى عيراق مؤچپارى بكه ين چ جوړه سيستمىك هه لبريزيت و پيويست ناكات به حكومه تى عيراق بلين چون مامه له له گه له كومونيزمى ناوخويى عيراقدا بكات.

۴- پيشكه وتنى نابورى: بۇ پيشكه وتنى نابورى، سه رچاوه ي پيويست (هه م گشتى و هه م هى كه رتى تاييه ت) له ده ستى حكومه تى عيراقدا هه يه (نه گه ر باش بهرپويه ببات). جگه له بهرنامه رپيوى كارى گه ر، نه وه ي كه بۇ عيراق زورتر پيويسته زيندوو كرده وه ي دلنيايى بازركانپيه. "دوكتوريى به عس" داواى نابورييه كى تيڭكه لاو و سه رمايه گوزارى كه رتى تاييه ت له هه موو به شه كاندا (جگه له سه رچاوه بنه رپويه كان) ده كات، كه واوو مه دانيى كى بهر فراوان هه يه بۇ كه رتى تاييه ت. له كاتى رضى قاسم، عيراق رۆژ به رۆژ خوى زياتر له بوارى پيشكه وتن و تجارتدا گرى ده دا به بلوكى سؤفيه ت. له كاتى كدا كه ده بى چاوه روا ين بزايين عيراق له م بوارانده ا چهنده بهر وه لاي رۆژ ناوا ديتته پيش ، به لام ميسر و سوريا هه روا به رده وام پشت به سؤفيه ت ده به ست بۇ كرينى چك به لام له بوارى مهسه له نابوريه كاندا له سؤفيه ت دوور كه وتوونه ته وه.

ههلوئىستى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا: ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا بى نه وه ي ناستى يارمه تى خوى به عيراق بهر ز بكاته وه، ده بى ئيراده ي خوى نيشان بدات بۇ نه وه ي به هه موو شيويه ك كه قازانجى تيدا بيت يارمه تى عيراق بدات. به تاييه ت ده بى بازركاننى نه مريكايى ته شويق بكه ين هه له كان له عيراق بقوزنه وه و حكومه تى عيراق ده بى ناگادار بكرتته وه كه ده بى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مريكا

نهو كه ندوكۆسپانه لابیات (یا لانیكهم هه موار بكات) كه رژیمی قاسم سه پاندبوری به سر بازرگانی بیانیدا (بنوارن بۆ بروسكه ی ۲۵۱ ی و وزارتس دهره وه له ۱۵ ی شوباتی ۱۹۶۳).

حكومەتی نوێ عێراق به پته و کردنی دهسهلاتی خۆی، پینگه یکی به هیزی ده بیته له بهشی رۆژههلاتی جیهانی عهره بییدا. نهو نامانج و نیدونۆلۆژییه كه پینگه یه کی جه ماوه ری به هیزی له عێراق هیه، ده توانیته به تایبته خه لکی سوریا، تۆردۆن، یه مهن و له ناستیکی نزمتردا خه لکی کویت، عهره بستانی سعودی و لوینان به ره ولای خۆی رابکیشیته. پيش له شۆرشى ۱۹۵۸ توانایی عێراق بۆ گێرانی ده وریکی یه کلاییکه ره وه له جیهانی عهره ب، به هۆی په یوه ندییه به رته سکەکانی عێراق له گه ل رۆژناوا قه تیس مایه وه و پاش شۆرشى ۱۹۵۸ به هۆی یه کرێزبوونی ده ولته تی عێراق له گه ل بلوکی سۆشیته سنووردار بوو. ده ولته تی عێراق له رووی خۆشه ویستی جه ماوه ری و هیزه وه، دووه مین ده ولته ته (پاش میسر) له نیو ولاتانی رۆژههلاتی جیهانی عهره بییدا و نابوو رییه کی زیندووی هیه.

حكومەتی نوێ عێراق كه په یه روه ی له سیاسه تی به عس ده كات، بۆ یه كیتی عهره ب له سر بنه مای سیستمیكى "فدراتیو"ی هه ول ده دات كه تییدا كارو یاری دهره وه، سه ربازی ومه سه له ی فه له ستین به شیوازی هاو به ش به رتوه بچیت به لام سیاسه تی ناوخۆی له لایهن هه ركام له نه ندامه كانه وه دیاری بكریت.

به پێچهوانه ی جمال عبدالناصر كه ده یه ویت یه ك پیاو و یه ك ده ولته به سه ر یه كیتی عهره بدا زال بیت و نه م یه كیتی شییه له كۆمه لێك حكومه ت به پیتی مودیلی ناوخۆی میسر پێكبیته، حكومه تی عێراق له بهر هه لكه وتی جوگرافیایی، نفوس و سه رچاوه كانی میسر وه ك هۆكارێکی یه كلاییکه ره وه بۆ نامانجی عهره به كان سه بری نه م ده ولته ته ده كات، كه وابوو حكومه تی عێراق هه موو كارێك ده كات (جگه له ته سلیم کردنی خۆی به میسر) بۆ نه وه ی به ناشكرا درز نه كه ویتته ناویان و هه ول ده دات روانگه كانی میسر نه رم بكات.

ب- روانگه ی ولاته یه كگرتوه كانی نه مريكا به نیسبه ت مه سه له دهره کییه كانی عێراق:

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

۱- مملاني عيراق و ميسر: حكومه تى عيراق به ههولدان بۆ پتهو كردنى هيزى ولاتانى روزه لاتى جيهانى عهره ب (سوريا ، نوردون ، كويت ، عهره بستانى سعودى و يه مهن)، كۆمه لىك كيشى تاييبت بۆ ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا دروست ده كات. نيتمه پيمان باشه نهم به هيزبوننه له ماوهى چهنسالدا روو بدات به لام كيشه كه نه وه يه به هيزبوننه كه به رهو عاقارى به عس ده چيته پيش. وادياره مملاني نيتوان عيراق و ميسر (وهك دو جه مسهرى سهره كى هيزه كه) به ره ده سيئت. نهم مه سه له يه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ناچار ده كات سياسه تىكى زور زور هه ستيار له پيه وندى له گه ل ميسر و عيراق بگريته بهر.

هه ر يهك له عيراق و ميسر، يارمه تى نه مريكا به لايه نى به رامبه ر به رفتارىكى نادۆستانه له قه لهم ده دات. له مه زياتر دوكتورينى به عس زور ناسيوناليسته و ده يه وى ته ههنگاو به ههنگاو كونترۆلى عهره به كان به سه ر سه رچاوه كانى ولاتانى عهره بيدا مسۆگه ر بكات. ههروه ها دوكتورينى به عس كه هاوپا يه له گه ل ههسته به رفراوانه كانى عهره به كان، دژى بوونى ئيسرائيله و لانيكه م وهك هه ر شه يهك بۆ ناسايشى عهره به كان و له مه رى تىكى فيزيكي له نيتوان دو به شى جيهانى عهره ب سه يرى ئيسرائيل ده كات. ئيسرائيل كاردانه وهى ده بيت له به رامبه ر جيگير بوونى هيزه كانى عيراق له سه ر سنوره كانى.

هه لۆيستى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا: ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بۆ به ته واوى بۆ لايه ن بيت له كيشى نيتوان عيراق و ميسر و ده بۆ دريژه به پيه ونديه كانى بدات له گه ل سه رجه م ده ولته عهره به كان له سه ر بنه مايه كى دولايه نه و به گوپره ي به رژه وه ونديه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا. نيتمه ده بۆ له به ره پيش بردنى بيروكه ي "هيلالى خصيب" دوورى بكه ين و نايبت له گفتوگو كانان يان له به لگه نامه كانان كه لك له م دهسته واژه يه وه ر بگريه. به هۆى نه وهى كه هه ر چه شنه به رژه وه وندى يا گوشارىكى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بۆ پيشكه وتنى ناوچه يى له به شى روزه لاتى جيهانى عهره ب ته نها به قازانجى عيراق ده بيت، نيتمه ده بۆ له پيه ره كردنى بيروكه ي "هيلالى خصيب" دوورى بكه ين. ده بۆ له كاتىكى گونجاودا عيراق به نيسبه ت

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

پيتوانه كانان بۆ يه كگرتووى عه ره به كان ناگادار بكهينه وه. ههروه ها ده بۆ له پيه وندى له گه ل نيه گه رانيه كانان به نيسبه ت سه قامگيرى نۆردون، عه ره بستانى سعودى و عه دن و ههروه ها به رژه وه ندييه كانان به نيسبه ت نوژه نكر دن وه و چاكسازيه كى خيرا حكومه تى عيراق ناگادار بكهينه وه.

۲- توركي ا و نيئران

حكومه تى عيراق كه له ئاستى دهره وه دهيه وي ت له سهر پانه ره بيزم چر بيته وه، وادياره دهيه وي ت پيه وندى دۆستانه ي له گه ل توركي ا و نيئران هه بيت بۆ نه وه ي پشتى قايم بيت له كاتيكا كه خۆى بۆ نه ركى سه ره كى (مه به ستى يه كگرتنى جيهانى عه ره به - وه رگير) ته رخان ده كات. هه لۆي ستى و لا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا: و لا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بۆ هه رچى له ده ستى ديت له گه ل نه م سى ده ول ته تانه (نيئران، عيراق، توركي ا) بيكات بۆ نه وه ي پيه وندى دۆستانه يان پي كه وه هه بيت. نيئمه ده بۆ توركي ا و نيئران ته شويق بكه ين ده ستيردان نه كه ن له كاروبارى عيراقدا و نه گه ر كي شه يه ك له نيوان نيئران و عيراق له سهر شه تواله ره ب سه رى هه لدا، نيئمه ده بيت كتوپر هه ل بده ين بۆ نارام كرده وه ي.

۳- كويت

به بۆچوونى نيئمه عيراق بانگه شه كانى خۆى گه رموگۆر تر ناكات له سهر كويت به لām هه ل ده دات ريگايه ك بدۆرژيته وه بۆ راكيشانى سه رچاوه كانى كويت به ره ولای سه رمايه گوزارى له عيراق. هاوكات عيراق به شيوازيكى ورد و ناسك سه ره خۆيى كويتيش به فه رمى قبول ده كات. ريگاچاره يه كى وا به قازانجى و لا ته يه كگرتوه كانى نه مريكايه. كويت و عيراق له وان هيه پاشان له سه ر سيستمى كى "فدراتيوى" برپار بدن.

هه لۆي ستى و لا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا: نه گه ر پتيوست بكات نيئمه ده بۆ به پاريزه وه پيداگرى له سه ر هه ردولا (و به راويژ له گه ل به ريتانيا) بكه ين كه بگه ن به ري كه كه وتنيئكى دو لايه نه بۆ چاره سه ر كردنى كي شه كه، به شيوه يه ك كه سه ره خۆيى كويت به اريژيت. نيئمه ده بۆ دوورى بكه ين

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و مزاره نى دهره وهى نه مريكا

له خسته پرووى هه رچه شنه پيشنياريك (كه به قازانجى يه كى له لايه نه كان بيت و نه گات به تاكام) بۆ چاره سهر كردنى كي شه كه. كويت ده بى نازادانه سيستمى فدراتيوى له گهل عيراق هه لى بۆيريت. نيتمه ناييت دزايه تى نه وه بكه مين كه كويت ده سلا تى ته واوى برياردان له سهر مه سه له كانى به يره نديدار به نه وت به ده ست به ينيته وه.

4- نۆردۆن: هه رچه ند كه حكومه تى كى عيراقى كه به عس به سهرى دا زال بيت خه لگى نۆردۆن به ره ولاى خۆى راده كي شه ت، به لام نيتمه له سهر نه و باوه رهنين كه حيزبى به عس بتوانى له ناو گروه دابرا وه كانى خۆى له نۆردۆن، ري كخستنيك پي كبه ينيته كه بتوانى له داهاتويه كى نزيك "مه ليك حوسه ين" له سهر ده سلا ت لاي بات. خه لگى فه له ستين به ريانيان به ره ولاى ري به رايه تى "ناصر" و ميسر هديه نه به عداد. نه فسه رانى سوپاى نۆردۆن كه له تاكه نه خو ينده وار و عه شيره تى و ني مچه عه شيره تيه كان پي كه اتوون هه تا ناستيك له گهل نيدو نۆلۆژي سه جۆرا و جۆره كان نامۆن، له وانه نيدو نۆلۆژى سوسياليستى و پان عه ره بى (هه م نه وهى ميسر و هه م نه وهى عيراق).

هه لۆي ستى ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا: نيتمه ده بى به توندى دريژه به دين به پشتيوانى كردن له سه ره خۆيى نۆردۆن به يارمه تى تابوورى، سه ربازى و ته كنيكى نه مريكا. نيتمه ده بى به ريانه چاكسازه خوازه كانى حكومه تى نيستاي نۆردۆن ته شويق بكه مين كه كار ده كه ن بۆ پيشكه وتنى تابوورى و چاكسازى كۆمه لايه تى. نه گهر نۆردۆن بگاته نه و قه ناعه ته كه دريژه به م تاراسته يه نيستا بدات، توانايى به عسيه كان بۆ پيشخستنى ري كخراو يكي سىياسى به هيژ كه م ده ينيته وه به رژه وه ندى يه كلاييكه ره وهى نيتمه له وه دايه كه بارودۆخى نيستاي نۆردۆن هه ر وهك خۆى بى نيته وه و ده بى چاو دي رى ورد بكه مين به سهر بارودۆخه كه دا. نيسرائيل نيگه ران ده بيت له يه كگرتنى نۆردۆن له گهل عيراق يا ميسر له بهر نه وهى ده ينيته هۆى كۆيو نه وهى سوپايه كى گه وره تر و مو دي رنتر له سهر سنوورى نيسرائيل و نۆردۆن.

5- عه ره بستانى سه ودى:

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريك

به بۆچوونى ئيمه عيراق ده توانيت ههتا ناستيك خهلكى عهره بستانى سعودى به ره ولاى خۆى رابكيشيت و دهيويت هيدى هيدى ميكانيزميكى سياسى دروست بكات بۆ نه وهى بتوانى هيدى هيدى حكومهتى پاشايهتى عهره بستانى سعودى بروختيت به لام ئيمه گومانان ههيه به نيسبهت نه وه كه ريكخراوئيكى كاريگهري به عسى ناسيوناليسى بتوانى له كورتخايه ندا دروست بيت. له كاتيكدا كه عيراق بۆ عهره بستانى سعودى ده توانى بى به هاوسه نكيه كه له بهرامبه ر گوشاره كانى ميسر، ئيمه له سهر شو باوه ره نين كه عيراق رازى بيت به وه كه به قازانجى عهره بستانى سعودى دژى ميسر له يه مهن كايه بكات.

ههلوئىستى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا: به قازانجى ئيمه نيه ههول به دين هيچ پهيوه نديه كى تاييهت له نيوان عيراق و عهره بستان دروست بيت. له بهر نه وهى بنه ماله ي پاشايهتى عهره بستانى سعودى ته نها له لايه ن عيراق وه ههست به هه ره شه ده كه ن ئيمه ده بى كه لك له م راستيه وه ربه گرين بۆ نه وهى قناعهت به (مهليك) فهيسه ل به تين كه له كاروبارى يه مهن ده ستپوه ردان نه كات و ههنگاوى خيرا و چروپ ههلبگريت به ره و چاكسازى و نوژن كرده وه.

٦- ميسر: حيزبى به عس كه به سهر حكومهتى ئىستاي عيراقدا زاله پينگيه كى نه وتوى نيه له ميسر و تواناييه كانى بۆ ئاوه ژۆكردى ده ولتهتى ميسر زۆر لاوازه.

ههلوئىستى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا: ئيمه ده بى هه روا به ته واوى بى لايه ن بين له نيوان عيراق و ميسر و ده بى دريژه به بهرنامه ياره مه تيده ره كانان به دين به ميسر بۆ نه وهى ميسر گوپرانكاراييه كى جيدى له سياسه ته كانى ئىستاي خويدا نه كات كه به زه ره رى ئيمه بيت.

٧- سوريا: رضى نوى عيراق ده توانيت به شيوازيكى به هيز سوريا به ره ولاى خۆى رابكيشيت و ده توانيت له كورتخايه ندا سوريا ناسه قامگيرتر بكات. ئيمه بواريكى نه وتۆمان نيه له سوريا جگه له پيشگرتن له كاريگهري و زالبوونى كومونيسته كان به سهر سوريا و به ده سه ته يتنانى كاريگه ريه كى وا له سهر سوريا كه بتوانين سوريا هان به دين دژى ئيسرائيل چالاكى نه كات.

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتس دهره وهی نه مریکا

هه لویستی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا: به نزیکیوونه له ململانی عیراق و میسر بۆ راکیشانی سوریا، ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده بی به جیدی دووری بکات له لایه نگره له یه کی له لایه نانه. نیمه ده بی ههروه رابردو وه لای نه رتی بدهینه وه به داواکاریه کانی سوریا بۆ یارمه تیدانی نه مریکا. نیمه ناتوان دژی یه کیتی سوریا له گه ل میسر یا عیراق رابو ه ستین نه گه ر نه م یه کیتی به بی به کارهینانی هیزی سه ربازی جیبه جی بکری و زۆربه ی خه لکی سوریا نازادانه بریاری له سهر بدهن. به قازانجی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا نییه عیراق له گه ل سوریا بی به هاویه یان له بهر نه وهی له وانه یه وه هه ره شه یه بۆ نیسرائیل له قه له م بدریت و (له رینگای سه قامگیرتر بوونی سوریا له ناکامی یه کیتی له گه ل عیراق) هه تا ناستیک هه وه سه نگیه که بشیویتی (لانیکه م له کورتخایه ندا). نه گه ر فدراسیونی سوریا - عیراق روو بدات و نه گه ر عیراق بیهویتی هیزه کانی بگوازیتته وه بۆ سه ر سنووری نیسرائیل و سوریا، نیمه ده بی چالاکانه هه ول بدهین په شیمانی بکهینه وه نه م کاره نه کات.

۸- لوینان: له وانه یه لوینان پتیشوازی له شوړشی عیراق بکات له بهر نه وهی دهیهویتی نه وه ناهه ماهه نگیه سه رراست بکاته وه که له جیهانی عه ره بدا هیه. به هه ر حال لوینان له وه ده ترسی (لانیکه م له کورتخایه ندا) که په یوه ندییه هه ستیاره کانی له گه ل سوریا کاریگری پتچه وانه وهی به داوه بی.

هه لویستی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا: نیمه ده بی لوینان و ولاتانی دیکه دلنیا بکهینه وه که پشتیوانی له سه ربه خزی لوینان ده که یان و نامانه ویتی لوینان له ولاتانی عه ره بی دابریت. ۹- نیسرائیل: نیسرائیل ده بی به نیگه رانیه وه سه یری شوړشی عیراق بکات له بهر نه وهی عیراق له وانه یه بی به هیزیکی هاوشتیه میسر، به هه ر حال ناکامه که ی به هیزیوونی یه کیتی عه ره به کانه که نه مه ییش نیسرائیل ده ترسیتی.

هه لویستی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا: ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا هاوکات له گه ل نه وهی که درتیه به په یوه ندییه زۆر دوستانه کانی له گه ل نیسرائیل ده دات، ده بی به ته واوی بی لایه ن بیت

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

له نيوان ئيسرائيل و ولاتانى عه ره بى. نيتمه ده بى له به رام بهر هه رچه شنه هه ولتيكى ئيسرائيل رابوه ستين بۆ فورماليزه كردن يا بنيادنانى په يوه ندى تاييه ت له نيوان ئيسرائيل و نه مريكا له بوارى ناسايشدا كه په يوه ندى به كانى نه مريكا و عه ره به كان تيكده دات. له لايه كى ديكه وه نيتمه ده بى بهرزه وه ندى خۆمان (له باره ي ناسايش و و مافى ده ولته بونى ئيسرائيل و هه ولدان بۆ دۆزينه وه ي ريگايه ك بۆ ناشتى هه ميشه يى له نيوان عه ره به كان و ئيسرائيل) بۆ ده ولته تى عيراق روون بكه ينه وه، هه روه ها كه بۆ ده ولته تانى ديكه ي عه ره بى روونى ده كه ينه وه. نيتمه ده بى عيراق و هه روه ها ده ولته تانى ديكه ي عه ره ب ته شويق بكه ين كه له سه ر پيشكه وتن و چاكسازى چر ببه نه وه نه نه وه ي وزه و سه رچاوه كانى خۆيان بۆ ناكۆكى عه ره ب و ئيسرائيل به فپروژ به دن.

۱۰- يه مهن: ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا هيچ بواريكى نه وتۆى نييه له يه مهن. بهرزه وه ندى نيتمه له وه يه دايه به سه ر كاريگه رى سۆقيه ت يا كومونيسته كان له يه مهن زال بين و له لايه ن نه وانى كه دۆى بوونى بنكه ي به ريتانيان له عه ده ن و دۆى ده سه لاتدارى سوريان له يه مهن وه ك بنكه كه يه ك كه لك وه ربگرين. له وان به عيراق به پالېشتى قورسى ميسر يا بلوكى صين - سۆقيه ت پيشنيارى ئالترناتيفيك بكات به يه مهن. گومان له وه دا هه يه كه عيراق بتوانيت كاريكى وا بكات هه تا كاتييك كه هيژه كانى ميسر له ناوچه نه چنه ده ره وه.

هه لويستى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا: به له بهرچاوغرتنى نه وه ي كه عيراق هه م دۆى به ريتانيه له عه ده ن و هه م دۆى ده سه لاتدارى عه ره بستانى سه ودييه، ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا نابى هيچ كاريك بكات بۆ ته شويق كردن يا يارمه تيكردنى عيراق بۆ نه وه ي پينگه ي خۆى له يه مهن به هيژه بكات كه نيستا له سه ر بنه ماي گروپيكي بچووكى به عسى و په يوه ندى له گه ل نه ر "يه مهن" يانه راوه ستاوه كه له عيراق په روه رديان بينيه ر. ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بى له كاتى گونجاودا روانگه ي خۆى به نسيه ت چالاكيه كانى عيراق له يه مهن كه به ره و عه ده ن و عه ره بستانى سه ودى ناراسته ده كريت، بۆ نه م ده ولته تى روون بكات وه.

روسك

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريك

(۱۹۶۱ - ۱۹۶۳ ، بهرگى XVIII ، لاپهړى ۳۹۷)^۱

۱۷۸ - يادداشتنامه يه كه لايهن كارمهندي نه غچوومهنى ناسايشى نيشتمانى (روبرت كومير) بۇ يارمه تيدهرى تاييه تى سهرؤك كؤمار له كاروبارى ناسايشى نه ته وهى (بهريز بؤندى)

واشنگتون، ۶ ي ئادارى ۱۹۶۳

MCGB

نهينى

بابهت: نه گهرى هه لگيرسانى شوپشيكى ديكى كورده كان

FGI: كوديتاي عيراق بوو ته هؤى رونتز بوونه وهى سياسته ناوخوييه كانى عهره به كان كه پيويست به وه دهكات نيتمه كؤمه لئيك كارى سهرپيى له چهند مانگى داهاتوودا نه نجام بدهين. نه و پيشامه دانهى كه نه گهرى روودانيان ههيه بريتين له:

۱- شوپشيكى ديكى كورده كان^۲

^۱ سهرچاوه: كتيبخانه ي كنيدى، فايله كانى ناسايشى نه ته وهى، زنجيره ي كؤبوونه وه كان و يادداشتنامه كان، يادداشتنامه ي كارمهندان، "روبيتر كؤمير"، بهرگى ۱ ، نهينى

^۲ - له ۷ ي ئادار، چيگرى بهريو بهرى بهشى هه والگرى له ناوانسى ناوه ندى هه والگرى، بهريز "رهى س كلين"، نووسراوه يه كى له ژير ناوى "كيشه ي كورد: مهترسيه نويسكان" ناردووه بۇ "مهك جوړج بؤندى" كه له ۵ ي ئادار له لايهن "ئيداره ي هه لسه نگاننده نيشتمانيه كان" وه ناماده كراوه. له م نووسراوه يه دا "كلين" ناماژه ي به وه كردووه كه: "شانسى نه وه زياد بووه كه كيشه ي كورد له مانگه كانى داهاتوودا ئالؤزتر بييت. بدهسه لات گه يشتنى رژيميكى

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانې وزارتې دهره وهې نه مریکا

۲- کودیتایهک به لایه نگری له جمال عبدالناصر له عیراق

۳- کودیتایهک به لایه نگری له عیراق یا جمال عبدالناصر له سوریا

۴- ناژاوه له عهره بستانی سعودی

باشترین سیاست بۆ نیمه نهوویه که توند دابنیشین و ناماده بین مامه له بکهین له گهڼ هر که سیک که سهر بکهویت. خوشبختانه سیاستی نیمه نیستا رینگه به نیمه ده دات له م په یوه نندییه دا بچینه پیش و یه کی له هوکاره کانې نهووی که نیمه نابی لایه نی عهره بستانی سعودی به دژی ناصر بگرین نهوویه که دهستی نیمه ده به ستیتته وه. پاراستنی عهره بستانی سعودی له بهرام بهر ده ستریز، مه سه له یه که و راگه یانندی نهووی که نیمه مه لیکه کانې (عهره بستانی سعودی) مان هه لباردوه بۆ ربه رایه تی کردنی جیهانی عهره ب، مه سه له یه کی دیکه یه. نه گهر نیمه بهم شتوازه بچینه پیش له راستیدا نهو ته که مان له کیس ده دهین.

دژه کومونیست له عیراق، که ندوکۆسپه کانې پشتیوانی کردنی سؤفیه له کورده کانې لابردوه و نه م کیشه یه نا کام و لیکه وته ی گرنگی ده بیت بۆ دهره وه ی عیراق". (کتیبه خانه ی کنیدی، فایل ه کانې ناسایشی نیشتمانی، زنجیره ی ولاتان، عیراق، ۶۳ / ۸ - ۶۳ / ۶)

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نهىريكا

(۱۹۶۱ - ۱۹۶۳ ، بمرگى XVIII ، لاپهړه ۴۶ - ۴۴۵)¹

۲۰۴ - يادداشتنامه دى کارمەندى ئاسایشى نه ته وهى (به پړى هارۆلد ه ساندیرز) بۆ
يارمه تیدهرى تايبه تى سه رۆك كۆمار بۆ كاروبارى ئاسایشى نه ته وهى (به پړى بۆندى)
واشنگتۆن، ۲ ى نیسانی ۱۹۶۳

نهىنى

بابهت: كورده كانیش ده توان چك و تهقه مەنى له ئیمه بکړن

نه پړى سه رۆكى ته غچومەنى ئاسایشى نه ته وهى له وهلامى پرسىارىكدا دهر باره دى نه وهى ئیمه چۆن
مامه له له گەل رۆمى نوئى عىراق ده كەين، وتى ئیمه ده مانە ویت تا نه و شوینەى كه پیمان
ده كړیت له م په یوه نديیه دا يارمه تیدهر بين بى نه وهى بکه وینه ناو پروگرامىكى يارمه تیدانى
گه وره². وهزاره تى دهره وه وا ههست ده كات ئیمه تا نه و شوینەى كه پیمان ده كړى خۆمان له م

¹ سه رچاوه: كتيبخانه دى كنیدى، فايله كانى ئاسایشى نیشتمانى، زنجیره دى ولاتان، عىراق، نهىنى.

² به گوپړه دى يادداشته كانى "ليگير"، له كۆبونو وهى رۆژانه دى كارمەندانى كۆشكى سپى له ۲ ى
نيسان، كاتيك كه "بۆندى" له "سەندیرز" (له نه بونى "كۆمير" دا) ده پرسیت ولاته
یه كگرتووه كانى نه مىريكا ده توانیت چى كرده وه گەلێك بگړيته بهر بۆ نیشاندانى پشتیوانى خۆى له
رۆمى عىراق، "سەندیرز" له وهلامدا ده لیت: "سه رۆك نهركانى سوپای عىراق، نه م دوايیه داواى
ژماره يه ك تانكى كرده وه له ولاته يه كگرتووه كانى نه مىريكا بۆ هیزه كانى عىراق، به لام
ئیمه ده بى له سه ر نه م مه سه له يه بىر بکه ينه وه له بهر نه وهى كه له وانیه عىراق نه م
تانكانه به كار بهیئیت بۆ سه ركوت كردنى راپه رینى كورده كان و نه مه شتيكه كه ئیمه

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

مهسه له يه ببيوړين هه تا نهو كاته كه دهوله تى عيراق بتوانى له سهر پيوستى به كانى وردتر بيهته وه.

رژيمى نوئى عيراق ته نها ههنگاوئيكى ناروونى هه لگرتو وه بۆ وه رگرتنى يارمه تى نابوورى له نيمه بۆ نه وهى پاساو بۆ دابراڼ له شيوعيه كان بهيئته وه. نيمه ده مانه وئيت يارمه تى خومان به عيراق له ناستى يارمه تى ته كننيكى و متمانه ي فروشتن رابگرين نه نه وه كه سلفه بدهين بۆ پرژه كانى پيشكه وتن. دهوله تى عيراق سهرمايه ي پيوستى له داهاتى نهوت هه يه نه گهر به شيوازيكى عاقلانه كه لكى ليوه ريگريت. AID برى پارهى ته رخانكراوى خوى زياد كردوه (له 600 هزار دولار بۆ 800 هزار دولار) بۆ به شدارى كردن له به شى راهيئاندا. ههروه ها نيمه به دهوله تى عيراقمان وتوه نامادهين يارمه تيان بدهين بۆ نه وهى هه لېسن به جيبه جي كردنى IBRD له لايه ن نه توه يه كگرتو وه كان يا يارمه تى ته كننيكى كه رتى تايبه تى نه مريكا و متمانه ي EXIM به ده ست بهيئن بۆ ته شويق كردنى سهرمايه دارانى كه رتى تايبه تى نه مريكا و له وانه يه وتووړو دهر باره ي دانانى به رنامه يه كه بۆ زامن كردنى سهرمايه بۆ عيراق (له ههر كاتيئكا كه دهوله تى عيراق ناماده بيت) و ته شويق كردنى بازرگانى رۆژناوا له عيراق.

نيمه ره زامه ندى خومانان دهر برپوه بۆ فروشتنى 12 هيلكوپتر به عيراق كه دهوله تى عيراق داواى كردوه، ماوه ته وه خويان برپارى نه وه بدهن كه چى جوړه كوپتره ريكيان ده وئيت (نرخه كه ي 4 - 15 ميلين دولاره به گويره ي مۆديلى كوپتره كان).

دهوله تى نه مريكا ههروه ها له وانه يه برپارى فروشتنى 40 تانكى سووك بدات به عيراق كه پيشتر عيراق داواى كردوه بۆ نه وهى بياغاته جيگاي نهو تانكانه ي كه نيمه پيش له سالى 1958 داومانه پييان. نيستا چاوه پروانى نه وه ده كريت كه سياسه تيئكى نوئى له ريگاي به رنامه ي "تالبوژ

نامانه وئيت هه قه ن بيكه مين. نه م بابته جاري با دوا به مين". (زانكو ي به رگرى نه ته وه ي، نووسراوه كانى "تهيلور"، يادداشتنامه كانى رۆژانه ي كوشكى سپى)

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و وزارتني دهره وهی نه مریکا

- هاریان³ بگيردریته بهر بۆ دیاری کردنی ریشوینه کانی چهك و تهقه مهنی قورس که لهوانهیه له رینگای سوریاوه بگوازیتهوه بۆ بهرهی شهر له گهل ئیسرائیل. به ههرحال ئیمه گپروگرفتیکي جیدی نابین بۆ فرۆشتنی تانکی سووک و چهکی بچروک و تهقه مهنی و پیداوایسته کانی Commg و تهنانهت فرۆکهی گوازنهوه ، نه گهر عیراق داوای بکات. ههروهها AID و DOD له بهشی مهدهنی عیراق کار ده کهن بهلام ئهمه پهیوهندی بهوه ههیه که نایا عیراق دهیهویتی ئیزن به ئیمه بدات له نزیکهوه له گهل سوپاکهیان کار بکهین.

کوردهکانیش دهتوانن چهك و تهقه مهنی له ئیمه بکرن ههچهند که ئیمه پشتر داواکاری نهوانن بۆ یارمهتی سهربازی رهن کردووهتهوه. به ههرحال به بۆچوونی ئیمه مهسهلهی گرنگتر بۆ نه مریکا لهم پهیوهندییدا نهویه که له بهرامبهر رژیمی نوێ عیراق وهلامدهر بین. ئیمه دهمانهویت کوردهکان له گهل دهولهتی نوێ عیراق وتووێژ بکهن بۆ چارهسهر کردنی کیشه کهیان. نه گهر ئهم وتووێژانه سهرنه کهویتی، بهرژهوهندی ئیمه ئهو کاته باشت دهپاریزریت که دهولهتی عیراق بتوانیت کوردهکان کونترۆل بکات نه ئهوه که شۆرشی کورد نهوهنده سهربکهویتی که ببیته هۆی دهستیوردانی سؤقیهت یا ئیران له کیشه کهدا .

هال⁴

³ Talbot-Harriman

⁴ HAL

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی وه زارتهی دهره وهی نه مریکا

(۱۹۶۱ - ۱۹۶۳ ، بدرگی XVIII ، لاپهړی ۴۵۱ - ۴۵۲)^۱

۲۰۸ - بروسکه له وه زارتهی دهره وهی ولاته یه کگرتووه کان بۆ بالتویزخانهی نه مریکا

له عیراق

واشنگتۆن، ۵ ی نیسانی ۱۹۶۳ ، کاتۆمیر ۹:۷ ی سهرله بهیانی

په نانه کی

بابهت: نیگه رانی وه زارتهی دهره وه له نه گهره مه ترسیداره کانسی سهرنه که وتنی

وتووێژه کانسی نیوان کورده کان و حکومه تی عیراق و ده ستپیکردنه وهی ناکۆکیه کان

۳۳۱ - له وه لاهی تیلیگرامی ۶۱۱ ی^۲ بالتویزخانهی نه مریکا له عیراقدا:

^۱ سه رچاوه: (وه زارتهی دهره وه، فایل له ناوه ندیه کان)، POL ۲۶ IRAQ، په نانه کی .
"کیلگۆر" و "ده ییز" له ۴ ی نیسان ناماده یان کردووه و "سترانگ" و "جود" بینویانه و
"تالبۆت" برپاری له سهر داوه. بۆ له ندهن، شانکارا و تاران نیژدراوه.

^۲ له بروسکه ی ژماره ی ۶۱۱ له ۱ ی نیسان، بالتویزخانهی ولاته یه کگرتووه کانسی نه مریکا له
به غداد، ناوه رۆکی په یامه که ی رتبه ری کورد، مه لامسته فا بارزانی ناردووه بۆ وه زارتهی دهره وه.
نهم په یامه له لایه ن جه لال تاله بانیه وه (که سه رۆکی لیژنه ی کورد بووه که هاتووه بۆ به غداد بۆ
وتووێژه له گه ل حکومه تی عیراق) ته سلیم به بالتویزخانه کراوه. لهم په یامه دا مه لامسته فا
پیشنیاری په یوه ندیی دۆستانه ی کردووه له گه ل ولاته یه کگرتووه کانسی نه مریکا و داوای یارمه تی
بۆ شۆرشی کورد کردووه و هه روه ها داوای کردووه له گه ل نویته ری ولاته یه کگرتووه کانسی نه مریکا
دیدار بکات. له وه لاهمه دا، کاربه ده ستیک ی بالتویزخانه به جه لال تاله بان ی وتوووه که ولاته

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

وهزارهتى دهره وه رۆژه رۆژ نيگه رانتر ده بىت له نه گهره مه تر سىداره كانى سهر نه كه و تنى وتووژه كانى نيوان كورده كان و حكومه تى عىراق و ده ستيپيكر دنه وهى ناكۆكيه كان. سىياسه تى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به نىسبه ت كورد هه مان سىياسه تى پيشووه و نه گوراوه واتا نيتمه كيشه ي نيوان كورده كان و حكومه تى عىراق به كيشه يه كى نه ستم ده زانين. به هه ر حال ناكام و ليكه وته كانى تيپكچوونى وتووژه كانى نيستا نه ونده مه تر سىداره كه ده بىت هه ول بده ين قه ناعه ت به هه ر دو لا به ينين كه له ريگاي پيكره وه سازانيكي دولايه نه بگه ن به ريگاچاره يه كى به قازانج. كه وابوو نيوه قسه بكه ن له گه ل "تاله بانى" بۆ نه وهى په يامى ده ولته تى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بگه يه نييت به مه لا مسته فا دهر باره ي نه وه كه نيتمه هه لويسته كانى كار به ده ستي بالويژخانه كه مان له عىراق به ته واوى پشتراست ده كه ينه وه.

ههروه ها نيوه وهك بالويژخانه ي نه مريكا له عىراق ريگه پيन्द्रاون هه ر كام له لايه نى كورده كان يا ده ولته تى عىراق به شيوازي غه يره فه رمى ناگادار بكه نه وه كه بالويژخانه هيواداره ريگاچاره يه كى گوڤاو بۆ كيشه كه بدؤزريته وه و له سه ر نه و باوه ريه كه بۆ كورده كان قازانجى زؤرى تىدايه كه به شيوازيكي مه عقول له گه ل ده ولته تى عىراق بسازن له وتووژه كانى نيستادا. نيتمه نامانه وييت له باره ي ورده كار به كانى نه م سازشه قسه وباس بكه ين.

بالويژخانه له پميه وندييه كانى خۆى له گه ل كورده كان ده توانى نه م خالانه به رچاو بگريت:

۱- ده ستيپيكر دنه وهى ناكۆكيه كان ده توانى نه و ده ستيكه وتانه له ناو ببات كه تا نيستا به ده ست هاتوون.

۲- قازانجى زؤرى هه يه بۆ كورده كان كه ببن به به شيك له ده ولته تى عىراق.

يه كگرتوه كانى نه مريكا كيشه ي كورد به مه سه له يه كى ناوخوڤى عىراق ده زانييت و يارمه تى نادات به كورده كان و هيج كار به ده ستيكي ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ش ناتوانييت له گه ل مه لا مسته فا دىدار بكات.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهرهوهى نه مريكا

۳- دهولتهى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا دهرك به ناماڅه رهواكانى كورد دهكات له ناو دهولتهى عيراقدا و هاوخه مى نهم ناماڅانه يه بهلام به هيچ شيويهك ريځه بهوه نادات كه نهم هاوخه ميبه كار بكاته سهر ناوهژو بوونى پهيوهندييه زور نزيكه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له گهل رژيمى نوئى عيراق.

۴- خواستى كورده كان بو نهوى به كه متر له سهرجه م ناماڅه كانيان(كه له روانگه ي ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا وه واقعيانه نيه) رازى بن متمانه ي زورتر له نيوان ههر دوولا دروست دهكات كه شتيكى پيويسته بو نارام بوونهوى بارودوخه كه و وتوويژيكي مه عقول بو چاره سهر كردنى ناكوكيه كانى ديكه.

كه وابوو بالويژخانه دهبي دهولتهى عيراق له پهيوهندي له گهل هه لويسته كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به نيسبه ت كورد ناگادار بكاته وه و پيدا بگريت له سهر دهولتهى عيراق كه خوئ ناماده بكات داواكار يه كانى كورده كان هه تا راده يه كي مه عقول جيبه جي بكات . بالويژخانه ههروه ها دهبي جهخت له سهر نهوه بكاته كه سياسه تى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به نيسبه ت كورد نه گوزاره و بهرده وام وه كيتشه ي ناوخوي عيراق سهيري كيتشه ي كورد دهكات و نه يويستوه و نايه ويت راسته وخوئ يان ناراسته وخوئ ده ستيردان لهم كيتشه يه دا بكات.

نيتمه نيستا له بهر نهوه ده ستپيشخهري ده كه مين كه قازاڅي يه كلاييكه ره وهى نيتمه له وه دايه كه دهولتهى عيراق بارودوخى ناوخوي خوئ پته و بكات. له كاتيكد ا كه نيتمه نامانه ويت به وردى مامه له له گهل نهم مه سه له يه بكه مين به لام له سهر نه و باوه رپهين كه ريځا چاره يه كي گونجاوى پيځه وه سازانه بو كيتشه ي كورد، ده تواني و دهبي بدوزريته وه.

له روانگه ي نيتمه وه(به له بهر چا وگرتنى نه و ناكوكيه توكمانه ي كه نيستا له نيوان كورده كان و دهولتهى عيراقدا هيه) به دگومان ييه دوولايه نه كانى نيوان دهولتهى عيراق و كورده كان، مه ترسيه كي گه وره تر دروست دهكات بو سهر كه وتنى وتوويژه كان. كه وابوو جهخت كردنه وه له سهر رهفتارى ده ستپيشخه رانه ي دهولتهى عيراق ده تواني زور گرنگ بيت وه نهوى رايگه ياندوه

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و مزایه تنی دهره وهی نه مریکا

دهیه ویت به ندرکراوه کورده کان نازاد بکات و کۆتایی به گه مارۆی نابووری له سهر کورده کان بهیت.

نیمه له سهر نهوه پیداده گرین که دهوله تی عیراق به له سهرخۆیی و شیلگرییه وه له گهل کورده کان وتووێژ بکات بۆ نهوهی بگهن به ریگاچاره یه کی ناشتیخوازانه.

بۆ له ندهن: دهوله تی به ریتانیا ناگادار بکه نه وه ده رباره ی نهو شتانه ی که وترا و هیوای ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ده ربهرن که بالتویزی به ریتانیا له به غداد به هه مان شیوه ریتوینی بکریته.

روسک

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نهامريكا

(۱۹۶۱ - ۱۹۶۳ ، بهرگى XVIII ، لاپهړى ۵۴۲ - ۵۴۳)^۱

۲۵۱ - راپۆرتى كۆبوننه وهى گروهى تاييهت (CI) دهرپارهى نيشانه كانى سهره لئانه وهى ناكۆكيه كانى نيوان حكومته تى عيراق و كورده كان^۲

واشننگتون، ۱۶ مایس ۱۹۶۳، كاتۆمير ۲ ى پاش نيوه پۆ

نهينى

بهشدار بووان:

پاريزگار هاريمان^۲، دادنه ستينى گشتى، بهرپز گيلپاتريك^۳، ژنه رال تهيلور^۴، بهرپز فوريستال^۵، بهرپز كافين^۶ جيگرى بهرپز بيل^۷، بهرپز ويلسون^۸ جيگرى بهرپز مور^۹، بهرپز كارامسينيز^{۱۰} جيگرى بهرپز مەككۆن^{۱۱}.

^۱ سهرچاوه: وهزارهتى دهره وهى، گروهى تاييهت، فايلى دژه راپهړينه كان، Lot ۶۸ D451 ، نهينى. "دينگمه ن" نامادهى كردووه و نيردراوه بۆ گروهى تاييهت له ۲۰ مایس له ژير ناوى يادداشتنامه يه كه له لايهن "كارۆل مور" بۆ كۆبوننه وهى گروهى تاييهت.

^۲ له سهره تاي مانگى مایس وهزارهتى دهره وهى، بالۆيزخانهى ولاته يه كگرتووه كانى نهامريكاى له بهغداد ريئوينى كردووه كه به حكومته تى عيراق بليت دريژه به وتوويزه كانى بدات له گه ل كورده كان و دورى بكات له دهستپيكرده وهى شهر (بروسكهى ۵۸۳ بۆ لهندهن، ۴ مایس، بنوان بۆ: فايله ناوهندييه كان، POL ۲۶ IRAQ). بۆ بهلگه نامه ي زۆرتر له م پيه وندييه دا بنوان بۆ POL ۲۷ IRAQ

² Governor Harriman

³ Mr. Gilpatric

⁴ General Taylor

⁵ Mr. Forrestal

⁶ Mr. Coffin

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی وهزارهتی دهره وهی نه مریکا

به پرتز مارتین¹² و به پرتز بیلچیر¹³ (بۆ تهوهری ژماره ۱ ناماده بون)

به پرتز بۆولینگ¹⁴ (بوو بۆ تهوهری ژماره ۳ ناماده بوو)

به پرتز ماشلینگ¹⁵

نیشانه کانسی سهره لډانه وهی ناکۆکیه کانسی نیتوان حکومهتی عیراق و کورده کان^{۱۶}

به پرتز "کارامسنیز" له باره ی هه لسه نگاندنی تاییهت که بۆ نه م تهوهره ناماده کرابوو، وتی کۆمه لێک هیتا نیشان دهدات که کورده کانسی عیراق و دهوله تی عیراق بۆ دوژمنایه تی کردنی یه کدی خۆیان ناماده ده کهن. تیهه هیچ نیشانه یه کی فهرمیمان له به رده ست دا نییه ده باره ی نه وهی که سۆقیهت یارمه تی چهک و تهقه مه نی دهدات به کورده کان.

ژنه رال "تهیلۆر" وتی تیهه ده بی له م په یوه ندیه دا له گه ل به ریتانیا و فهرانسا په یوه ندی بگرین. سه رۆکی کۆپرونه وه که نه وهی زیاد کرد که نه مه کیشه یه کی زۆر جیدییه و پنی وانیه که ده وله تی

⁷ Mr. Bell

⁸ Mr. Wilson

⁹ Mr. Murrow

¹⁰ Mr. Karamessines

¹¹ Mr. McCone

¹² Mr. Martin

¹³ Mr. Belcher

¹⁴ Mr. Bowling

¹⁵ Mr. Maechling

۱۶

له سه ره تای مانگی مایس وهزاره تی دهره وه، بالۆیزخانه ی ولاته یه که گرتوه کانسی نه مریکای له به غداد ریتوینی کردوه که به حکومه تی عیراق بلێت درێژه به وتووێژه کانسی بدات له گه ل کورده کان و دووری بکات له ده ستپێ کردنه وهی شه ر (بروسکه ی ۵۸۳ بۆ له ندن، ۴ ی مایس، بنوارن بۆ: فایل ه ناوه ندیه کان، POL ۲۶ IRAQ). بۆ به لگه نامه ی زۆر تر له م په یوه ندیه دا

بنوارن بۆ POL ۲۷ IRAQ

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتني دهره وهی نه مریکا

عیراق بتوانیت به شتوازیکی سهرکه وتوو له بهرامبهر شۆرشی کورده کان (که لهوانیه رووبدات) رابوه ستیت. ژنه رال "تهیلور" نامه ی بهوه کرد که بوونی بهرزه وهندییه کانی سؤقیهت له م رووداوانه، نیشانه یه کی خراپه.

له وهلامی پرسپاریکی بهرپر "فزیستال"، بهرپر "کارامسینیز" وتی شا هندی یارمه تی و پشتگیری ده دات به کورده کان به لام یارمه تیه ماده یه که ی شا نه ونده نییه. کورده کانی عیراق له ناوچه سنوورییه کانی نیژان وهک ناوچه یه کی پاریزراوی کاتی که لکیان وهرگرتوو و شا یارمه تی ده دات به کورده کان.

گروپی تایبته ره زامه ندی له سهر نهوه دهرپری که نهم مه سه لیه به وردی له لایهن CIA وه چاودیری بکریت و بهرده وام راپورت بدریت به گروپ، نه گهر بارودوخه که بهره و خراپی بجیت. بهرپر "بۆلینگ" وتی نیگه رانه به نیسبهت نه گهری په یوه ندیه کی بهر فراوانی کورده کان له گهل سؤقیهت که ریگا خوښ ده کات بۆ دابینکردنی پیدایسته کانی کورده کان له لایهن سؤقیهت وه.

سهرۆکی گروپ نامه ی بهوه کرد که بالویرخانه ی ولاته یه کگرتوووه کانی نه مریکا له تاران وهلامی تیلگیرامی و وزارتیه دهره وهی داوه ته وه و جهختی کردو ته وه له سهر هه وله کانی "تیمی ولات" بۆ یارمه تیدانی بهرنامه ی چاکسازی زهوی و نهو میتودانه که له ریگایانه وه نیمه ده توانین کار بکهینه سهر نیژان بۆ نهوه ی سیاسه ته داراییه کۆنه شۆیه که ی خو ی چاک بکات. سهرۆکی گروپ پینشنیاری کرد پاش نهوه ی نهم وهلامه له لایهن ناژانسه کانی بهرپرسیاری واشنگتون تاوتوی کرا، بخریته بهرده م گروپی تایبته.

جهیز دینگیمان^{۱۷}

سکره تیږی کارگیږی

گروپی تایبته (CI)

كورد و كوردستان له بىلكه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

(۱۹۶۱ - ۱۹۶۳ ، بهرگى XVIII ، لاپرهى ۶۶۵ - ۶۶۶)^۱

۳۰۷ - يادداشتنامه يه كه سكرىتارى كارگيرى و وزارتى دهره وه (بهريز مهكيسون) بۆ يارمه تيدهرى تاييه تى سهرۆك بۆ كاروبارى ناسايشى نه ته وه يى (بهريز بۆندى)

واشنگتون، ۶ى ئابى ۱۹۶۳

نهينى

بابهت: نامى مهلا مستهفا بارزانى بۆ سهرۆك كنىدى

بالوتيرخانەى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له تاران له ئه يرگرمى ۶۷ له بهرورارى ۳۰ى ته موزى ۱۹۶۳ (كه كۆپيه كەى ناردراوه بۆ كۆشكى سپى) كۆپيه ك له نامى مهلا مستهفا بارزانى (ريبه رى هتزه شهركه ره كانى كوردى عيراق) بۆ سهرۆك كۆمارى نه مريكاى به ده ست گه يشتوه كه تيبدا مهلا مستهفا بارزانى داواى له سهرۆك كۆمارى نه مريكا كردوه پشتيوانى بكات له ئۆتۆنۆمى كورد له چوارچيويه كۆمارى عيراقدا.

به بۆچونى ئيمه وه لامدان وهى سهرۆك كۆمار به نامه كەى بارزانى له وانه يه زيان بگه يه نيته به په يوه ندييه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له گه ل عيراق، كه وابوو ئيمه پيشنيارى نه وه ده كەين كه كونسولگه رى ئيمه له ته وريز به شيوازي زاره كى به گوپره رى ريتونييه ستاندارده كانى سياسه تى ئيمه به نيسبهت كورده كانى عيراق وه لامى نوينه ره كانى بارزانى بداته وه وانا نه وه كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا هاوخه مه له گه ل ئامانجه ره واكانى كورد له چوارچيويه

¹ سهرچاوه: وه زاره تى دهره وه، فايله ناوه ندييه كان، IRAQ ۳ - ۱۳ POL ، نهينى، "كيلگۆر" ناماده ي كردوه و "تالبۆت" ره زامه ندى له سر داوه. يادداشتيك كه له سر ده قى سهرچاوه كه نووسراوه، نيشان ده دات "كۆمير" پيشنياره كەى نير نه م يادداشتنامه يه له ۷ى ئاب په سەند كردوه.

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانن و وزارت نئ دهره وهن نه مریکا

یه کپارچه یی عیراقدا به لآم نهم هاوخته مییه یی نیمه نابیت زهره ر بدات له په یوه ندیه زۆر نژیکه کانن نیتستای نیمه له گهل عیراق. نیمه پیشنیاری نه وه ده کهین که کونسولی نیمه له تهوریز ههنگاو یکی دیکه بجیتته پیش (زۆرتر له وه ههنگاو انه ی که بالۆیزی نیمه له نیران پیشنیاری کردوه) و نه گهر نامه ی دیکه ی بارزانی به دهست گهشت، په یامه که ی بنیری بۆ وه زاره تی دهره وه و خودی کونسولگری به نوینهراتی له لایهن ده ولته تی ولاته یه کگرتوه کانن نه مریکا به گویره ی ریشویننه ناماژه پیکراوه کان وه لآمی بداته وه. نیمه له سهر نهو پروایهین که نه گهر له کونسولی نیمه پرسیار کرا که نایا نامه که ی بارزانی ته سلیم به واشنگتن کراوه و کونسول وه لآم بداته وه به لی، نیمه زهره ر به په یوه ندیه کانن ولاته یه کگرتوه کانن نه مریکا و عیراق ناگه یه نیت. له هه مان کاتدا وه لآمیکی وه ها نشان ده دات که ته نانه ت نه گهر به شتوازیکی سه مبولیکیش بیت ولاته یه کگرتوه کانن نه مریکا نیگهرانی کورده کانه و سه رغیحان پی ده دات.

نیمه پیشنیار ده کهین تیلیگرامی هاوپیچ² که ده بی کۆشکی سپی په سه ندی بکات، بنیردری بۆ تاران.

ج و ده یویس³

² نهم بروسکه یه به ژماره ی ۹۱ له ۷ ی تاب نیردراوه بۆ تاران. له ۱۲ ی نه یلول، "رید" نامه یه کی دیکه ی ناردوه بۆ "بۆندی" که مه لامسته فا بارزانی له ۱۸ ی ته موز ناردوبوی بۆ "کنیدی" و له ۲۷ ی تاب ته سلیم به بالۆیزخانه ی ولاته یه کگرتوه کانن نه مریکا له تاران کراوه. نهم نامه یه هاوشیوه ی نامه که ی ۱۲ ی ته موز بووه. به هه مان شیوه که هیچ وه لآمیکی به نامه که ی ۱۲ ته موز نه دراوه ته وه، وه زاره تی دهره وه هیچ وه لآمیکی به نامه که ی ۱۸ ی ته موزیش نه داوه ته وه. له سهر یادداشت نامه که ی وه زاره تی دهره وه، "کۆمیر" نووسیویه تی: "نیمه به بالۆیزخانه مان وت به نوینهره کانن مه لامسته فا بلیت نامه که گه یشتوه به دهستیان و ناردویانه بۆ واشنگتن به لآم هیچ وه لآمیکی نه رینی پی نه دراوه ته وه".

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و مزاره نى دهره وهس نه مريكا

(۱۹۶۱ - ۱۹۶۳ ، بدرگى XVIII ، لاپهړى ۶۷۳ - ۶۷۵)^۱

۳۱۱ - يادداشتنامه ي سەرۆك نەركانى سوپاي نەمريكا بۆ وهزيرى بهرگري، بهرپرتر مه كنماهارا^۲

Jcsm - ۶۲۳ - ۶۳

واشنگتۆن، ۱۵ ي ئابى ۱۹۶۳

نهيئى

بابەت: فروشى پيداويستى سەريازى له لايەن ولائە يەكگرتووەكانى نەمريكا به عيراق

۱- به له بهرچا وگرتنى يادداشتنامه ي يارمهتيدەرى نهكنيكى وهزيرى بهرگري (ISA) به ژماره ي

۶۳ / ۲۵۳۲۱ - I له بهرورارى ۲ ي ئابى ۱۹۶۳

۲- روانگه كانى سەرۆك نەركانى سوپاي نەمريكا دەربارە ي سياسەتى نەمريكا بۆ فروشتنى چەك

به عيراق (ههروهه ها كه له نامه ي Jcsm - ۱۹۷ - ۱۶۳ ، بهرورارى ۹ ي ئادارى ۱۹۶۳ دا

هاتووه) به گويزه ي نهو بۆچوونه بوو كه پيشهاته كانى دواتر، گه وههري دژه كومونيستى دهولهتى

عيراق ناشكرا دهكات كه له ۸ ي شوباتى ۱۹۶۳ هاتووته سەر دهسهلات. رووداوه كانى دواتر

نهوه ي پشتراست كردووه تهوه كه سياسەتى دهولهتى عيراق نهويه له ريژه ي به ستراوه بوونى خۆى

به پشتيوانى سؤفيهت كه م بکاتهوه و كه سايه تيه شيعيه مهحليه كان كونترول بکات. له مه

زياتر سؤفيهت به پشتيوانى كردن له ههولئى خستنه پرووى مهسهله ي كورد له نهتهوه

يهكگرتووه كان، به ناشكرا پشتيوانى خۆى له كه سايه تيه شوپشگيره كورده كان نيشان داوه كه

J.W. DAVIS^۳

^۱ سەرچاوه: ناوهندى تۆماركراوه نيشتمانیه كانى واشنگتۆن، فايله كانى OSD / ۳۳۰ RG .

۳۱۳۱ A ۶۹ FRC ، عيراق، ۱۹۶۳ ، نهئى

^۲ MCNAMARA

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و مزارعتى دهره و مى نه مريكا

زۆرت به زهيانى په يوه ندى به كانى سؤقيت و عىراقه. ههروهه چەند نيشانه يه كى ديكه ههيه كه نيشان ده دات سؤقيت له وانهيه به نهقهست ته تسليم كردنى يارمهتى سهريازى به عىراق دوا بخات.

۳- پيشهاتىكى ديكه كه به قازانجى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا يه هه لكشاني حيزى به عس له عىراق و سوريا و ناكوكى به عس و زياده خوازيه كانى جمال عبدالناصر له جيهانى عه ربه دايه. ناشنايه تى سوريا له گه ل سياهه ته دژه كومونيستيه كانى عىراق، يارمه تيده ره بووه بۆ كه مېوونه وى كاريگه رى سؤقيت له رۆژه لاتی ناوه راست. نايه كگرتووى به رده وامى ناصر و حكومه تى عىراق ده توانى گوشاره كان له سهر پاشايه تيه كانى نيمچه دورگه ي عه ربه ي و ههروهه نيسرائيل و نه دنامه ناچه ييه كانى په يمانى CENTO كه متر بكات.

۴- هه رچەند كه ده ولته تى عىراق نيازى خۆى دهربرپوه بۆ گرته به رى سياهه تىكى بى لايه نانه له نيوان بلوكى كومونيست و بلوكى رۆژناوا، به لام پيشهاته كان نيشان ده دات نه گه رى نه مانى كاريگه رى كومونيست له عىراق و يه كرىز بوونى عىراق و سوريا له گه ل رۆژناوا (له داها توويه كى نه چەندان نزىكد) زۆره. نيمه ده بى ناگدار بين كه نه بينه هۆى به دگومان بوونى عه ربه كان به نيسبه ت قه سد و نياز ه كانى نه مريكا و هاوسه نكي هيزى سهريازى له رۆژه لاتی ناوه راست تىكنه ده ين، به واتايه كى ديكه به زه رهرى به رژه وه ندى به كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا كار نه كەين له ريگاي په يره و كردنى ناما بگه لى ناواقعبينانه ي كورتخايه ن له عىراق و سوريا. له گه ل نه مه شدا سياهه تى فروشتنى چەك له لايه ن ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به عىراق ده بى له پيناو راكيشانى عىراق (و له وانه يه سوريا) به ره ولاى رۆژناوا (وهك سه رچاوه ي سه ره كى كرىنى چەك و ته قه مەنى پتويست) بيت.

۵- هۆكارى پتويستى كتوپرى عىراق به چەك نه و به كه ده ولته تى عىراق هه ول ده دات شوپشى كورد سه ركوت بكات و بتوانيت بگات به ناستيك كه يارمه تى ده ولته تى سوريا بدات نه گه ر پتويست بكات.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتى دمه وهى نه مريك

الف - وهك نامانچىكى دريژوايهن، ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بى دريژه به ههوله كانى بدات بۆ نه وهى كورده كان له ناو سنورى نه ته وهى عيراقدا بتاوينه وه و حكومه تى عيراق مافى خويه ريژه بردنيكى محلى له ناوچه زۆرتتر كوردنشيه كان ببه خشى به كورد. به هه رحال دريژبوونه وهى ناكۆكى كورده كان و ده ولت له عيراق، سه قامگيرى نهم ولاته تووشى مه ترسى ده كات و هه ل ده ره خسي نييت بۆ نه وهى كومونيسته كان له كي شهى كورد له عيراق و له ولاتانى دراوسى كه لكى خراب و هه رگرن. قايم بوونى بارودوخى سه ربازى عيراق (له گه ل جي به جى) كردنى داخوازه ره واكانى كورد) باشتري و هيوابه خشتري ريگايه بۆ كۆتايى پيه تاننى ناكۆكيه كان به زووترين كات و به ره وييش چوونى سه قامگيرى ناوخۆيى له عيراق. بۆ نهم نامانجه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بى وه لامي نهرينى بداته وه به داخوازيه مه عقوله كانى عيراق بۆ كرينى چهك و ته قه مهنى و هه ول بدات له ريگاي كاريگه ريه كى به نه نجام، له سه ر ميانه ره و بوونى ده ولته تى عيراق پيداگرى بكات.

ب - ههروه ها كه له بره گى ٣دا ناماژه ي پيكر، نه گه ر عيراق توانايى نه وهى هه بييت يارمه تى ده ولته تى سوريا بدات بۆ نه وهى راپه رينه سه ره كيه كان سه ركوت بكات، به قازانجى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكاش ده بييت.

٦- هه رچه ند كه داهاتى ناسايى عيراق ده بى وه لامي خه رجى چهك و ته قه مهنى بۆ به رگرى له ولات بدات (بى نه وهى كاريگه رى نهرينى هه بييت له سه ر نابوروى نه و ولاته) خه رجى زۆرى كرينى چهك و ته قه مهنى له هه موو ولاتانى رۆژناوا له داهاتوويه كى نزيكدا ده توانى كاريگه رى چاره سه رنه كراوى هه بييت له سه ر عيراق به تاييه ت نه گه ر هاوكات بييت له گه ل خه رجى شالوى سه ربازى دژى كورده كان. كه وابوو نيتمه ده تانين له كورنچايه ندا يارمه تى به دين به سه قامگيرى عيراق له ريگاي وه لامدانه وه به داخوازيه مه عقوله كانى عيراق بۆ متمانەى نابوروى.

٧- جگه له پيترىستىي هه موار كردنى كه ندوكۆسپه كانى سه ر ريگاي په ره سه ندننى متمانەى نابوروى، سه رۆك نه ركانى سوپا وتى سياسه تى په سه ندكراوى نيستاي ولاته يه كگرتوه كانى

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و مزاره تى دهره وى نه مريكا

نه مريكا بۆ فروشتنى چەك به عىراق به تەواوى ريگه بهوه دهدات كه وه لامي نه رىنى بدرىتهوه به عىراق به گويرهى نامانجه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له رۆژه لاتی ناوه پراست.

به له بهر چاو گرتنى نهو مهسه لانه كه باس كرا، سه رۆك نه ركانى سوپاى نه مريكا پيشنيارى كرد كه:

الف - ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا وه لامي نه رىنى بداته وه به داواكارى به كانى عىراق بۆ كرپنى چەك له نيمه كه له چوارچىوهى سياسه تى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا دايه و له توانايى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا شدا هيه.

ب - ته تسليم كردنى نهو چەك به سه نه دكراوانه به عىراق به گويرهى نيمكان و گرنگ بوونى چەك كه كان به رهزامه ندى له گه ل وه رگرى چەك كه كان به زووترين كات نه نجام ده دريت.

ج - پيداويستيه كانى چەك كه كان به جيا به عىراق ده فروشرىت، به لام ماوهى متمانەى ماددى كه هه تا كاتى پيويست ده دريت به وه رگرى چەك كه كان بۆ نه وهى له كورنخايه ندا كارى گهرى خراپى نه بيت له سه ر نابوورى عىراق.

د - له گه ل فروشياريانى ديكه ي چەك له نيو ده ولته تانى جيهانى نازاد راويژ ده كريت بۆ نه وهى ته شويق بكرين سياسه ته گه ليك هاوشيه ي سياسه ته كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بگرنه بهر.

سه رۆك نه ركانى سوپاى نه مريكا

جان م رهينۆلدز³

ژنه رالى گشتى ، USAF

جىنگرى به رپيه بهر، سه رۆكايه تى نه ركان

³ JOHN M. REYNOLDS

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بەرگى XXII ، لاپەرەى ۳ - ۸)^۱

۲ - نامەى (شای) ئىران بۆ جانسۆن، سەرۆك کۆمارى ئەمريکا

تاران، ۷ ی کانوونى دووهمى ۱۹۶۴

بابەت: پەيوەندىيە كانى ئىران و عىراق و کيشەى کورد

.....

جارتىكى دىكە بگەرپىيەنەو بۆ رۆژەلەتتى ناوەرپاست. بارودۆخى عىراق ناسەقامگىرە. بە رووخانى رۆمى لەرزۆكى قاسم، نىمە هيواداربووين كە پەيوەندى نزيكترمان هەيىت لەگەل عىراق و وابىرمان دەكردهو كە بەهۆى ئەوێ كە بەعسىەكان ولاتى عىراقىيان لە كومونىستەكان پاك كردهوتەو، نىمە لە شەپى دراوسىيەكى كيشەخولقيتەر رزگارمان بوو بەلام بەهەرحال خۆشبينىەكەى نىمە زۆرى ئەخاياند لەبەر ئەوێ نىمە ماوہىەكى كورت پاش ئەو، بىكەى سىخۆپى عەرەبەكانمان لە باشوورى ئىران كەشف كرد كە چاوى تەماحيان بپيوەتە بەشيكى تايبەتى جيانەكراوہى ولاتى نىمە (پارتيگای خوزستان) كە ناوہندى سەرەكى پيشەسازى ئەوتى نىمەيە.

^۱ سەرچاوە: كەتیبخانەى جانسۆن، فایلى ناسایشى نیشتمانى، فایلى هەوالئىترى تايبەتى سەرۆك كۆمار، هەوالئىترى ئىران - سەرۆك كۆمار، پۆلئىنبەندى نەكراوہ. كۆپى نامەكەى شا لە وەزارەتى دەرەوہ ھاويپچ كراوہ لەگەل يادداشتنامەيەك كە نیشان دەدات ئەسلى نامەكە لەلايدن بالتۆيزخانەى ئىران لە ئەمريکا لە ۱۷ى حوزەيران تەسليم بە وەزارەتى دەرەوہ كراوہ (وەزارەتى دەرەوہ، فایلە ناوہنديەكان، US/JOHNSON ۱ - ۱۵ POL).

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتنی دهره ووی نه مریکا

به رووخانی دهولته تی به عس له عیراق، نهم مهترسییه وادیاره کم بووه تهوه به لام به هرحال به دگومانییه که هر بهرده وامه. زانیارییه کانی نیتمه نیشان ددهات که خودی "مارشال عارف" به ته ووی ناگاداری نهم چالاکیه به بووه و به ته ووی پشتیوانی لیکردوه.

به داخوه ده بی بلیم که پیشتر "مارشال عارف" به ریانی به ره ولای میسر نیشان دابوو. نه گهر من له سر نهم مه سه له یه پیداده گرم و نیگه رانی خۆم دهره برهم له بهر نه وه یه که نیتمه به ته ووی ناگاداری پیشهاته کانی نهم ناوچه یه و نهو ریگایه یه که نهوان ده یانه ویت بیگرنه بهر.

ده بی بلیم هه لوستی نیتمه به نیسبهت عیراق هه میسه دۆستانه بووه و هه میسه هیوادار بووینه که عیراق ده وله تیکی به هیز و سه قامگیری هه بیت که بتوانی سه ره خۆیی خۆی بیاریزیت و داکوکی له بهر ژه ون دیسه نه ته وه ییه کانی بکات.

کیشه ی کورد هیشتا چاره سر نه کراوه. دارده سته کانی کومونیزمی نیونه ته وه یی هه موو هه ولتیک ده دن بۆ نه وه ی بارودوخه که به قازانجی خۆیان بقۆزنه وه و میسر ده یه ویت ده وری خۆی (که به بۆچوونی نیتمه ده وریکی گومان لیکراوه) له هه موو پیشهاته کانی نهم بارودوخه دا بگپیت. نه گهر وتووێژه کانی نیوان حکومه تی عیراق و کورده کان هه ره سه بهتینیت، چاوه پوانی نه وه ده کريت که شه ر له به هار دیسان ده ست پیبکاته وه.

نیتمه کۆمه لیک راپۆرتی متحانه پی کراومان له ده ستدایه که "پریزیدنت ناصر" هه ولتی داوه (و نیستاش هه ول ددهات) بهی به ناویوان له نیوان کورده کان و ده ولته تی ناوه ندی عیراق. نهم هه ولانه هه رچند که جیگای ده ستخۆشییه، به لام به ته ووی زیانی هه یه (بۆ نیتمه). به هه ر حال ناوه روکی یه کی له په یامه کانی ناصر بۆ کورده کان، نیاز خراپی ناصر به نیسبهت نیوان به ته ووی نیشان ددهات. به گوپه ی زانیارییه کانی نیتمه، ناصر له کورده وه دا وتوویه تی که جیگای داخه کورده کان له گه ل عه ره به کان شه ر ده کن و وتوویه تی به ته ووی پشتیوانیان لیده کات نه گهر کورده کان، ناراسته ی شه ره که بگۆرن به ره ولای نیوان. که وابوو به له بهر چاوه گرتنی بارودوخه عیراق و پیشکه وتنه کانی میسر له یه من و شوینه کانی دیکه که وادیاره له شوینه کانی دیکه ی

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

رۆژه لاتى ناوه راستيش ده تهقيته وه، نهرك و بهرپرسياره تيهه كانى من به نيسبته ولا ته كه م و خه لكه كه م، ناچارم ده كات هه موو ته گويرينكى پتيوست بگرمه بهر بۆ پاراستنى ولات و بهرژه و هه ندييه نه ته وه ييه كاغان. نيحه ناتوانين كاريگه رى خراپكارانه ي ميسر له بهر ده رگاي ماله كه مان تهحه مول بكه مين و به مهسه له يه كى جيدي ده زانين.

من پيموايه (ههروه ها كه پيشتريش باسم كرد) سه قامگيرى نيران گريدراره به ناسايشى هه موو رۆژه لاتى ناوه راست. له كاتيكا كه نيحه له نيران ههول ده دهين بۆ زامن كردنى ناسايش و سه قامگيرى ولا ته كه مان و كه نداوى فارس، يارمه تى ده وله تانى ديكه ش ده دهين بۆ پاراستنى ناشتى له سه راسه رى نه م ناوچه يه كه ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا بهرژه و هه ندي يه كلاييكه ره وه ي تيدا هه يه. خو شبختانه له م مهسه له يه دا (هه ر وهك مهسه له كانى ديكه) نيحه په يوه ندى نزيك و زۆر دوستانه مان هه يه له گه ل ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا و قه د روانگه ي جياوا زمان نه بووه له م په يوه ندييه دا.

جاريكى ديكه شادى و سه ركه وتنتان بۆ به ناوات ده خوازم له خزمه ت به ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا و ناما نجي پيكه اتنى جيهانيكى نازاد.

له گه ل نه وه په رى ريزمدا

محمد رهزا په هله وى

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، برگی XXI ، لاپهړی ۳۳۴ - ۳۳۳)^۱

۱۶۲- نهیرگرام له بالوئیزخانهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق بو وهزاره تی

دهره وه

A - ۷۸۶

به غداد، ۲۴ ناداری ۱۹۶۴

په نانه کی

بابه ت: سهردانی جیگری وهزیری دهره وهی نه مریکا له عیراق

سهردانه له ناکار و کورته که ی^۲ وهزیری دهره وه، بهرپز تالبوت^۳ له عیراق له رووی سیاسیه وه سهرکه وتوو بوو، سهره پای کورت بوونی سهردانه که و سهره پای شو راستیه که هاوکات بوو له گه ل^۴ رژی "جمعه ی مسلمانان" و سهره پای نه وهی که پیداویستییه کانی نهم سه فهره له ماوه یه کی کورتدا ناماده کرابوو و سهره پای نه وه که بهرپز تالبوت ۱۲ کاتومیتر درهنگ گه یشته به غداد) له

^۱ سهرچاوه: نیداره ی نارشیف و تو مارکراوه نیشتمانیه کان، RG ۵۹ ، فایله ناوه ندیه کان، ۱۹۶۴ - ۱۹۶۶ ، ORG ۷ NEA ، په نانه کی. "سترانگ" ناماده ی کردوو و نیژدراوه بو عه مان، بهیروت، قاهره، دیمشق، جدد، کویت، تایز، تلایب، تاران، لهندهن، پاریس، مه سکو، نانکارا، به سره، حه لب، هاهران و نورشه لیم.

^۲ نهم سهردانه له کاتومیتر ۹:۱۵ ی سهر له بیانی رژی ۲۱ ی نادار تا کاتومیتر ۲:۳۰ پاش نیوه رژی ۲۲ ی ناداری خایاند. "تالبوت" ههروه ها سهردانی چهند ولاتیکی رژه هلاتی نزیکه کرد.

Mr. Talbot^{*}

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

نانکاراوه) و سهره پای شو راستیه که گه یشتنی بهرپر "تالبوت" هاوکات بوو له گهل رتوره سیم روتشتنی "عارف"، سرۆک کۆمار و "عبدالحامد"، وهزیری دهره وهی عیراق بۆ پاکستان و هیند له فرۆکه خانه ی به غدا ده وه.

جگه له قسه و بایسه کانسی نیو بالتویزخانه و سهردانه بازرگانی و کولتورییه کانسی له بابل و مۆزه خانه ی عیراق، بهرپر "تالبوت" توانی له گهل ژماره یه که له وهزیران و که سایه تیه بلیمه ته سهربازی و مه ده نیه کان(له وانه رتبه ری میانه ره وی کورد، "بابا عدلی") دیدار بکات و قسه و بایسی په نانه کی بکات له گهل بالتویزی بهریتانیا و جیگری وهزیری دهره وهی عیراق، بهرپر "علی حیدر سلیمان" و به شیتوازی جیاواز دیدار بکات له گهل سرۆک وهزیران و که فیلی وهزیری دهره وهی عیراق.

که شه وهاکه - که له رۆژی ههینی سارد بوو - له رۆژی شه مه به هۆی بانگهیشتنه جۆراوجۆره کان و نیواره خانه که ی بالتویز گهرم بوو. له دوایین دیدار که راست توژیک پیتش له گه رانه وهی بهرپر "تالبوت" نه بام درا، وهزیرانی ده ولته تی عیراق کاتیکی باشیان له گهل بهرپر "تالبوت" به سر بردو باس و گفتوگویان کرد سهره رت به سیاسه تی ولاته یه که گرتوه کانسی نه مریکا به نیسبه ت نیسرانیل. هاوکات له گهل نه وهی وا باشر بوو قسه و بایسی زۆرتر له م په یوه ندییه دا کرابایا به لām وه لāmه کانسی بهرپر "تالبوت" زۆر کاریگهر بوو.

⁴ ههروه ها که له بهلگه نامه یه کی دیکه دا ناماژه ی پیکراوه بابا عدلی کورپی شیخ مه جوودی بهرزه نجی، رتبه ری ناسراوی کوردستان بووه که نه و کاته وهزیری کابینه ی عیراق بووه و جار ناجار وه که ناویژیوانیکی بی لایهن له کاتی شه ری کورد و ده ولته تی عیراق له نیوان نه م دووو لایهنه دا ناویژیوانی و وتووژی کردوه (وه رگیپ).

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

پيشهاتى سهره كى (كه ده توانين كۆمه لىنك نه نجامى جؤراوجؤرى لىوه رىگرين) گفتوگۆ ۵۰ خوله كى بهرئير "تالبؤت" بوو له گهڤ سهرۆك وهزيرانى عيراق. سهرۆك وهزيران بهم ديداره خۆشحال بوو و باسى نمو ته وه رانهى نه كرد كه مشتومرئ له سهره.

نه نجامه كان:

۱- كاربه ده ستانى پايه به رزى نه مريكا له عيراق پيشوازيان لئ ده كريت و به نه ده ب و ميه ربانى ههلسوكه وتيان له گهڤ ده كريت (به پيچه وانى سالانى رابردوو).

۲- ده وله تى عيراق رژيمى كى ميانه روه و نايه وئ مەسه لهى فەله ستين، په يوه ندىيه دولايه نه پر قازانجه كانى له گهڤ ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا تيكبدا ت به لام نيتمهش ده بئ له گهڤ ده وله تى عيراق له باره ي سياسه ته كانغان له م ناوچه يه قسه و ياس بكه ين.

۳- ده وله تى عيراق چاوه روانى به رده و امبوون و زياد بوونى قازانجى نابوورى و يارمه تى ته كنكى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكايى به عيراق. بوارى هاوكارى كولتوورى و پهروه رده يى له نيوان نيتمه و عيراق به رفراوانه.

۴- ده وله تى عيراق له راستيدا ده يه وئ كيشه ي كورد به شيويهك چاره سهر بكات⁴ كه زؤربه ي كورده كان رازى بكات و توند روه وه كان په راوئز بخت. ده وله تى عيراق ده يه وئ زياده ي بهرنامه ي خؤراكى Title II جيبه جئ بكرئت.

۵- بارودؤخى سياسى نيستا، باشترين بارودؤخ بووه له ماوه ي سالانى رابردودا و ناسويه كى روون چاوه روان ده كريت بؤ به رده و امبوونى نه م بارودؤخه. سهرۆك وهزيران و سهرۆك كۆمارى عيراق هاوكارى يه كدى ده كهن. رؤبيرت سى سترانگ³

⁴ ناگره به ستى نيوان حكومه تى عيراق و شوڤشگيڤراني كورد له سهره تاي مانگى شوپات راگه يه ندرا.

³ ROBERT C. STRONG

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بەرگى XXI ، لاپەرەى ۷ - ۴)^۱

رهشنووسى ناماده كراو له وهزارهتى دهره وهى نه مريكا بۆ كۆبونوهى دوازدهه ميني
وهزيرانى **CENTO**²

واشنگتۆن، ۲۸ - ۲۹ ي نيسانى ۱۹۶۴

¹ سه رچاوه: كتيبخانهى جانشۆن، فايلى ناسايشى نهمه وهى، فايله كانى "كۆميتر"، دوانزهه ميني
كۆبونوهى نه مجرومه نى وهزيرانى **CENTO** ، ۲۸ - ۲۹ ي نيسانى ۱۹۶۴ ، په نانه كى. "لى
ف دينسمۆر" له نيدارهى كاروبارى رۆژه لاتی نزیک نامادهى کردوه و په سهند کراوه له لایه ن
"دهیوتیز"، "جیرنیگان"، جیگری به پرتوه بهری نیدارهى كاروبارى رۆژه لاتی نزیک و كاروبارى
ناوچهى باشوورى ناسیا، جان والش" و بهرپهرسى كاروبارى **CENTO** له **NEA/NR** ،
"ماتیۆ نیسمیت".

² دوانزهه مین کۆبونوهى وهزیرانى پهیمانى ریکخراوى ناوه ندى (**CENTO**) له ۲۸ - ۲۹ ی
نیسان له واشنگتۆن به پرتوه چوو و نهم کهسانه به شداریان تیدا کرد: وهزیری دهره وهى نیتران،
عباس نارام، وهزیری دهره وهى پاکستان، زولفه قار عهلى بوتۆ، وهزیری دهره وهى تورکیا،
فهریدون جهمال نهرکین، وهزیری دهره وهى بهریتانیا، بوتلیتر و وهزیری دهره وهى نه مریکا، روسک.
بۆ بهلگه نامه کانى پهیره نیدار بهم کۆبونوهیه بنوارن بۆ کتیبخانهى جانشۆن، فايلى ناسايشى
نهمه وهى، فايله كانى کۆميتر، کۆبونوهى دوانزهه مینی وهزیرانى **CENTO** ، ۲۸ - ۲۹ ی
ناقریلی ۱۹۶۴ ، ههروهها بنوارن بۆ وهزارهتى دهره وه، فايله كانى **NEA/RA** : ۳۱۲ D ۷۵
Lot ، فايله كانى وهزیرانى **CENTO** ، ۱۹۶۲ - ۱۹۶۸ ، کۆبونوهى دوانزهه مین،
واشنگتۆن دی سی، ۲۸ - ۲۹ ی نيسانى ۱۹۶۴.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و مزاره نى دهره وهى نه مريكا

په نانه كى

بابهت: بارود و خى كورد

پاش ۲ سال و نيو شهر - كه كورده كان له كاتيكدان كه له لوتكه دا بوون توانيان په كينه ريكوپي كه كانى سوپاي عيراق تيوه بگلينن و ههره سيان پنبهينن و له كاتيكدان كه زور لاواز بوون توانيان ناوچه شاخاوييه بهرزه دهسپيپراگه يشتوه كان رابگرن - دهولته عيراق و نوينه راني كورد له ۱۰ ي شوياتي ۱۹۶۴ لهسهر ناگرهست ريكهكوتن. به داخوه وادياره به دهله تيگه يشتنيك له شهرت و مهرجه كانى نهم ريكهكوتنه دروست بووه. دهولته عيراق دهليت شهرت و مهرجه كانى ريكهكوتنه نامه كى جيبه جي كردووه و كورده كانيش جه ختيان لهسهر نياز خراپى دهولت كردو ته وه بؤ جيبه جي نه كردنى شهرت و مهرجه كانى (كورده كان نيستا داواى پوانى زورتر ده كه نه لهو پوانانه ي كه دهولت نيستا ناماده يه پتيان ببه خشيت). له گهل نه مه شدا دهولت په كينه كانى سوپا و سازوبه رگى سهريازى له باكورور كيشاو ته وه و هه موو نيشانه يه كى دهرخستوه كه نايه ويته له وه زياتر له گهل كورده كان شهر بكات.

كۆمهليك راپورت ههيه دهرياره ي ناكوكى له نيو كورده كان، به هوئى نه بوونى په كپريزى له نيوان پيشمه رگه عهشيره تيه كان و كادره خوينه وهار و چاو كراوه تره كانى نيو حيزبه كورده كه. پيشمه رگه كانى حيزبه كورده كه هه ره شهيان كردووه كه دهست به توندوتيزى ده كه نه وه نه گهر حكومته به ته واوى نهو ئوتونؤميانه پي نه به خشيت كه شهرى بؤ ده كه نه. ريگاچاره ي كوتايى هيشتا ناروونه و بهم زووانهش بهدى ناكريت. له هه مان كاتدا كۆمهليك راپورت ههيه دهرياره ي دهستگير بوونى كۆمهليك كهس له ناوچه كوردنشينه كانى نيران كه به شوين هه مان نامانجگه لى هاوشيوه دان كه كورده كانى عيراق به شوتنييه وهن. نهم پيشهاتانه بهوردى له ژير چاوديريدان . گروتينى ناسيوناليسيتى كوردى له نيران شتيكى نوئى نيه. ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا وه كيشه يه كى ناوخويى سهيرى ناانارامى كورد له نيران ده كات (به هه مان شيوه كه سهيرى كيشه ي كورد له عيراق ده كات).

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و وزارتتی دهره وهی نه مریکا

۲۴۹ - (۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بهرگی XXI ، لاپره ی ۳۳۷)^۱

۱۶۵ - تیلیگرام له و وزارتتی دهره وه بۆ بالتویزخانه ی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق

واشنگتون، ۵ ی حوزه ییرانی ۱۹۶۴ ، کاتۆمیر ۶:۱ پاش نیوه پۆ

نهیننی

بابهت: بارودۆخی ههستیاری کورد و دهوله تی عیراق

۵۶۹ - نامه به بروسکه ی ۲۹۲۴ ی بالتویزخانه ی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له قاهره * :

^۱ سه رچاوه: نیداره ی نارشیف و تۆمارکراوه نیشتمانیه کان، ۵۹ RG ، فایله ناوه ندیه کان، ۱۹۶۶ - ۱۹۶۴ ، ۹ IRAQ - ۲۳ POL . "دینسمۆر" نامه دی کردووه و بهرپرسانی کاروباری کۆماری یه کگرتوویی عهره بی و کاروباری کۆماری عهره بی سوریا، "کورتیز جۆنز"، "دهیویس"، "ویلیام وۆل" (NEA/NE)، "هالپریس" (AID/MR/ARD) و بهرپرسی بهشی AID له نیداره ی کاروباری رۆژه لاتی نزیک، "جهیز فلینت" بینیویسانه و "جیرنیگان" په سهندی کردووه. ههروه ها نیردراوه بۆ قاهره و بهیروت.

* بروسکه ی ژماره ۲۹۲۴ له ۲ ی حوزه ییران له قاهره راپۆرتی داوه که نوینه ی کورده کان، "عهقراوی" و "لوقمان بارزانی" (کوپی رێبهری کورد، مهلامسته فا بارزانی) له گه ل کاربه دهستیکی بالتویزخانه ی ولاته یه کگرتوه کانی نامریکا له قاهره دیداریان کردووه و پێیان وتووه مسته فا بارزانی دهیه ویت سهردانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا بکات بۆ خسته بهرباسی مه سه له ی کورد له گه ل کاربه ده ستانی و وزارتتی دهره وه. نه وان ههروه ها پرسیاریان کردووه که چۆن ده توانن دلتیابن که یارمه تی نه مریکا بۆ ناوه دانکردنه وه ی باکوور (که ده دریت به

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و وزارتس دهره وهی نه مریکا

نه "شه وکمت عه قراوی"² و نه "لوقمان نه لبارزانی"³ ناتوانن بهرژه و نه دبییه کانی کورده کان له واشنگتن بهر و پیش بهرن. به پیچه وانه وه، بارود و خه هستیاری نیوان کورد و ده ولته عیراق له وانه خراپتر بیت به هوی نهو گفتوگوانه که "عه قراوی" و "لوقمان نه لبارزانی" له گهل ناسیونالیسته کورده ناسراوه کان له واشنگتن ده یکهن. بالوێزخانه ی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق ده توانیت وه کانالیک کار بکات بۆ گه یاندنی مه سه له کانی په یوه ندیدار به کورده کانی عیراق به ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و روونکردنه وه ی هه لوێسته کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا بۆ کورده کان.

وه زارته دهره وه له سر نهو باوه ریه که نوێنه ره کورده کان هه رچه ند که له کاتی سهردان له ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا پیشوازیان لیکراوه به لام ته نها کاتی خویان لیتره (بۆ ناگاداربوون له کاردانه وه کانی ده ولته ی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا) به فیرۆ ده دن له بهر نه وه ی ده توانن له ریگی بالوێزخانه ی نیته له به غداد وه لام و راویژی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا وه ریگرن له م په یوه ندیه دا.

له وه لامی نهو پرسیارانیه که بهر ده وام ده خرینه روو، ده لێن:

۱- خۆراکه زیادییه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ته نها کاتیک ده خریت بهر ده ستی وه رگه کانی که له گهل ده ولته ی عیراق ریککه وتن بکریت بۆ زامن کردنی نه وه ی که خۆراکه پیشکه شیه کان ده گات به ده ستی وه رگه راسته قینه کانی.

ده ولته ی عیراق) بگاته ده ستی کورده کان و نایا نه وه راسته که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا به لێنی داوه له ریگی ولاتیکی سییه مه وه یارمه تی کورده کان بدات، نه گه ر کورده کان ناچار بن ده ست به شه ر بکه نه وه.

² Shawqat Aqrawi

³ Luqman al-Barzani

کوردد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتتی دهره وهی نه مریکا

۲- نهو داستانه راست نیه که کورده کان راپورتیان داوه به کاربه دهستی بالویرخانهی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له قاهره دبارهی نهوهی که ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا به لپینی داوه به کورده کان له کاتی دهسپیکردنهوهی شهر له عیراق له ریگای ولایتیکی سییه مهوه یارمه تییان بدات.

وهزارهتی دهره وه دهیه ویت شتی زۆرتتر بزانیته دهربارهی ناسنامهی نهو "کاناله نوییه" که ناماژهی پیکراوه.

روسک

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی وهزارهتی دهره وهی نه مریکا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بهرگی XXI ، لاپهره ی ۳۴۰ - ۴۱)^۱

تیلیگرام له بالۆیزخانه ی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق بۆ وهزارهتی دهره وه
به بغداد، ۲۶ ی تشرینی یه که می ۱۹۶۴ ، ۰۸۴۵Z
په نانه کی

بابهت: جیبه جیکردنی تاقیکاری ریککه وتنامه که ی ده ولتهتی عیراق له گهل کورده کان

۳۶۲: له ۲۳ ی تشرینی یه که م، "مهسعود محمد"، وهزیری ده ولتهت بۆ کاروباری باکووری عیراق
ناگاداری کردمه وه دهیه ویت نهو رۆژه به رهو باکووری عیراق بچیت بۆ جیبه جیکردنی تاقیکاری
رهوتی ریککه وتنامه که ی ده ولتهتی عیراق له گهل کورده کان که له نهجامی چهند کۆبونمه وهیه که له
نیوان خۆی و وهزیری ناوخۆ و سه رۆک نه رکانی سوپا و سه رۆکی نیستخباراتی سوپا و

^۱ سه رچاوه: نیداری نارشیف و تۆمارکراوه نیشتمانیه کان، ۵۹ RG، فایله ناوه ندیه کان
IRAQ ۹ - ۲۳ POL و ۱۹۶۶ - ۱۹۶۴، په نانه کی . نیردراوه بۆ نانکارا، تاران،
حه له ب، به سه ره، به بیروت، قاهره، دیمه شق، له ندهن و ته ورئیز.

۲- له بروسکه ی ۷۶۵ ی ۲۸ ی تشرینی یه که م دا هاتوه نهو پیشامه دانه ی که له بروسکه ی
۳۶۲ راپۆرت دراوه، وهزارهتی دهره وه ته شوئقیان ده کات و هاوړایه له گهل نهو هینله ی که بالۆیزی
ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق گرتویه تیه بهر.

گفتوگۆی "مهسعود" له گهل بالۆیزی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق نیشان ده دات که
بارودوخینک هاتوه ته پیش که کورده کان له دهرونی خۆیاندا ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا به
پشتیوانی خۆیان ده زانن بۆ نهوه ی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا به شوئینی نهوه داییت که له م
په یوه ندیه دا ده ور بپینیت .

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتې دهره وهی نه مریکا

موتسه سهریفه کانی باکور به دهست هاتوه. نیستا دهولته تی عیراق خوی ناماده دهکات بۆ هه لگرتنی یه کهم ههنگاو لهم پرۆسه یه دا که بریتیه له:

۱- نازادکردنی سهرجهم به نذکراوه کورده کان، لهوانه نهوانه ی که تاوانی سهربازیان خراوته پال

۲- گه پانه وهی کارمه ندانی کورد بۆ سهر پۆسته پیښووه کانیان به تایبته له باکور

۳- بردنه دهره وهی فوجی صلاح الدین له باکور

۴- بردنه دهره وهی عه شیرته عهره به کان له ناوچه کوردنشینه کان و گه پانه وهی نهو کوردانه ی که له گونده کانیان دهرکراون

۵- قهره بوو کورده وهی نهو که سانه ی که له میانه ی نهم کیښانه ی دواپیه، زهره رمه ند بوونه.

دوا به دوا ی نهم کورده وانه ی حکومه تی عیراق، کورده کانیش ده بی نهم ههنگاونه هه لگرن:

۱- پیښمه رگه له جاده سهره کییه کان پاشه کشه بکات و هیږشه کانی رابوه ستینی

۲- نهو چه کانه ته سلیم به حکومه ت بکه نه وه که له سوپای عیراق سه ندوویانه ("مه سعود" وتی ته سلیم کورده وهی چه که کان بۆ پاراستنی شهره فی دهولته تی عیراقه)

۳- ریڼه بدهن به پیکهاتنی ئیداره ی مه حله ی که زۆرتتر له کورده کان پیک دیت به لام له ژیر چاودیری دهولته تی عیراقداپه

نه گهر نهم کورده وانه جیبه جی بیت، حکومه تی عیراق و کورده کان ده بی دابنیشن و ریڼا چاره یه کی ناشتیخوازانه بدۆزنه وه. "مه سعود" چاوه روانی نه وه دهکات که پاش ههفته یه که له باکور

بگه رپتته وه و کورده کان نهم پیښیارانه قبول بکهن، له بهر نه وهی نهم پیښیارانه نیازپاکی دهولته تی عیراق دهرده خات. مه سعود جهختی له سهر نه وه کورده وه که مه لا مسته فا وه کیلی

چاره سهر کردنی کیښه ی کورد سهیری دهولته تی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا دهکات و دهولته تی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا دهتوانیت لهم په یوه نډیه دا ههنگاو هه لگرتیت. "مه سعود"

ههروه ها وتی مه لا مسته فا بهو هاوکاره عیراقیانه ی که له گه ل من رهوانه ی کردبوون وتویه تی که دهیویت گفتوگو بکات له سهر ریڼکه وتنه نامه ی تاقیکاری.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و هزاره تی دهره ووسی نه مریکا

هه لسه نگاندن: هرچند نم ههنگاه سهره تایبانه ی دهولته تی عیراق به واتای قبول کردنی داواکارییه سیاسیه کانی کورد نییه به لام نمو ههنگاوانه ی تیدایه که کورده کان هه میشه داوایان کردوه بۆ سهرماندنی نیازپاکی دهولته تی عیراق. که وابوو بۆ کورده کان قبول کردنی نمو پیشنیاره ناسانه که نمو چه کانه ته سلیم به حکومت بکه نه وه و ته نانه ت نه گهر ژماره ی نم چه کانه ش کهم بیت حکومت قبولی ده کات. نه گهر حکومتی عیراق و کورده کان بهرپرسیاره تییه کانی خویان جیبه جی بکهن وتووژی سیاسی ده توانیت بهرده وام بیت.

"مهسعود" خوی به بزوینه ری سهره کی خولقانی نم بارودوخه نوییه داده نا به لام له سهر نه وه کۆک بوو که میسر هۆکاریکی گه ووه بووه لهم په یوه ندییه دا له بهر نه وه ی چاره سهر نه کردنی کیشه ناوخزییه کانی عیراق ده بیتته هۆکاری دواکه وتنی په کگرتووپی (مه بهستی په کگرتووپی جیهانه عهر به له بهرام بهر نیسرائیل - وه رگیتی).

به هه حال ههر نه وه که حکومتی عیراق ده یه ویت ههنگای په کهم هه لبرگیت شتیکی گرنگه و نیشانه ی به فهرمی ناسینی ناراسته وخۆی هه لویستی به هیزی کورده کان و کاریگه رییه کانی گوشاری میسره. به له بهر چا وگرتنی نمو هه لسه نگانده ی بالوێزخانه ده باره ی نه وه ی که نه حکومتی عیراق و نه مه لا مسته فا بارزانی نایانه ویت نا کۆکییه کان سهره لبداته وه، پیشنیاری نیستای حکومتی عیراق له وانه یه بییت به خالی وه رچه رخان.

له کاتی گفتوگۆکه مان، "مهسعود محمد" چهند جار وتی مه لا مسته فا گوئی له مۆجباری ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ده گرتیت. منیش به شیوازیکی جه وه ری به "مهسعود محمد" م وت که:

۱- ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا هیواداره چاره سهرییه کی ناشتیخوازانه له چوارچێوه ی عیراق، بی ده ستیوه ردانی بیانی بۆ نم کیشه یه بدززیته وه.

۲- کورده کان ده بی له گه ل حکومتی عیراق هاوکاری بکهن له بهر نه وه ی هه چیان نییه له دهستی بدن.

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و مزاره تی دهره وهی نه مریکا

۳- کورده کان ده بی له سه ره خو بن به نیسه بت وتووێژه درێڅخایه نه کان له سه ره چاره سه ری سیاسی ناوخی و ناماده بن سازش بکه نه له سه ره داخوازه گه وه کانیان.

ههروه ها وترا که ناماخی کورد باشت ده پارێزریت ته گه ر کورده کان نه بن به دارده ستی که سانی دیکه و ده بی دوری بکه نه له وهی که خۆیان بو قازاخی که سانی دیکه بکه نه به قوریانی.

له کۆتایی گفتوگۆکه ماندئا، "مه سعوود" زۆر به جیدی پرسیاری نه وهی له من کرد که نایا له کاتی سازبونی کیشه ده توانی داوای په نابهری سیاسی له بالۆیزخانه ی نه مریکا بکات. منیش پیموت ته مه سه له یه له کاتی خۆیدا بریاری له سه ره ده دریت به لام ولاته یه که گرتوه کانی نه مریکا ته مه کرده وانه ته شویق ناکات. له وانه یه مه به ستی "مه سعوود" ته وه بروی ته وه مه پینبلیت که له ژیر گوشاریکی گراندئا کار ده کات. ته مه له وانه یه راست بیت. "مه سعوود" له سه ره نه و پر وایه بوو که له وانه یه کورده توندپه وه کان له به غداد ده ست به گرژیه کی ره گه زی خویناوی بکه نه و ژیا نی ته وه بکه ویتته ناو مه ترسییه وه.

هاوینچ

له ۲۴ ی تشرینی یه که مه له گه ل وه زیری دهره وهی عێراق گفتوگۆم کرد. له کۆتایی گفتوگۆکه مان بو به ره نگار بوونه وه له گه ل نه و شایعانه ی که له وانه یه وه زیری دهره وهی عێراق سه به رته به خوانی نێواره که مه له گه ل "مه سعوود" بیسیست، به (وه زیری دهره وهی عێراق) م وت که به "مه سعوود" م وتوه:

۱- ده ولته تی ولاته یه که گرتوه کانی نه مریکا به رده وام لایه نگری چاره سه رییه کی ناشتیخوازانه و وتووێژکارانه یه بو کیشه ی کورد.

۲- به کاره ینانی هیزی سه ربازی ناتوانیت کیشه که چاره سه ر بکات.

۳- هیماکان وا نشان ده دات که ده ولته تی عێراق نایه ویت کرده وهی سه ربازی زۆر تر نه بجام بدات.

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتني دهره ولس نه مریکا

۴- کورده کان زور مۆجیاری کراون که به گوږه ی نهو ریځکه وتننامه یه کاربکن که به هه ولې "مه سعوډ" له گه ل ده ولته عیراق پیکیانه پتیاوه.

۵- ده تانین چاوه پروان بکه مین نایا حکومتی عیراق به نیاز پاکي کار ده کات.

۶- نه گهر ده ولته عیراق به نیاز پاکي کاری کرد کورده کانیش بهرپرسیارن که به هه مان شیوه کار بکن.

۷- له کاتی وتووږی سیاسیدا، کورده کانیش ده بی نه وه قبول بکن که نه م ره وته ره وتیکی نالوزه و ده بی به له سهرخوییه وه نزیک ببنه وه.

۸- ده ولته ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا نایه ویت بکه ویتته ناو ورده کارییه کانی نه م کیشه یه. وه زیری دهره وهی عیراق وتی دهرک به هه لویتستی نیمه ده کات و سوباسی وته کانی منی کرد. له قسه کانی وه زیری دهره وه دا هیچ نیشانه یه که به دی نه ده کرا که مه به سستی ده ستیوه ردانی نیمه له کیشه ی کورده کان بیت و قسه کانی زور دوستانه و نه رم بو.

هه لسه نگاندن: گوازنه وهی له شکری ۳ ی سوبای عیراق بز ۳- H پیگهی کورده کان به هیتر ده کات و گوشاره کان له سهر ده ولته عیراق زیاتر ده کات بز نه وهی کیشه ی کورده کان چاره سهر بکات. نه مه یه کی له پیشنیاره کانی میسر بوو (له سهر داواکاری UAC) که عیراق له شکری ۳ ی خزی بگوازیته وه.

"سترانگ"

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی وهزارهتی دهرهوهی نه مریکا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بدرگی XXI ، لاپهره ی ۳۴۳ - ۳۴۵)^۱

۱۶۹ - گفتوگۆی لیژنه ی وهزارهتی دهرهوه له گه ل کار به ده ستانی حکوومه تی عیراق له

نوزده هه مین کۆبونوه ی نه نجوومه نی گشتی نه ته وه یه کگرتووه کان

نیویۆرک، ۱۰ ی کانوونی یه که می ۱۹۶۴ ، کاتژمیئر ۴:۳۰ پاش نیوه پۆ

SEE DEL / MC / ۲۸

په نانه کی

بابه ت: کێشه ی کورد

به شدار بووان:

۱- ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا:

NEA - به پێژ والش^۲

۲- عیراق:

وه زیری دهره وه، ناجی تالیب^۲

جیگري وه زیره دهره وه، خادم خه لاف^۳

^۱ سه رچاوه: نیداره ی نارشیف و تۆمارکراوه نیشتمانیه کان، RG ۵۹، فایله ناوه ندیه کان،

۱۹۶۶ - ۱۹۶۴ ، IRAQ ۹ - ۲۳ POL ، په نانه کی. "والش" له ۱۱ ی کانوونی یه که م

ناماده ی کردووه و له ۱۷ ی کانوونی یه که م له تۆفیس ی وه زیری دهره وه په سه ند کراوه.

یادداشتنامه که ۳ به شه که نه مه به شی یه که میه تی.

^۲ Mr. Walsh

^۲ Naji Talib

^۳ Kadhimi Khalaf

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و مزاره تی دهره وهی نه مریکا

وهزیری دهره وهی عیراق وتی دهیه ویت سهرنجی وهزیری دهره وهی نه مریکا به ره ولای بارود زخی کورد رابکیشیت. وهزیری دهره وهی عیراق ههروه ها وتی ک کیشی کورد له بنه رتدا به سهر که شوهه وای عیراقدا زال بووه و تهوای کاتی دهوله تی عیراق بهم کیشیه گیراوه و کاتیکی نه وهنده یا وزهیه کی نه وتوی نه ماوه بو تاوتوی کردنی کیشیه نابووری و کۆمه لایه تیه کانی دیکه ی ولات. ناوبراو دلنیا نه بوو که له چاو چند سال پیش (که شه ری کورد و حکومت هه لته گیرسابوو) نیستا چاره سهری کیشیه که نزیک بیت.

وهزیری دهره وهی عیراق وتی ناتوانیت له هه ندی له فاکتوره کانی کیشیه کورد تی بیگات، مه بهستی نه وه بوو که هه ندی هیتری نه ناسراو هه ن که پشتیوانی له کورده کان ده کهن. ناوبراو وتی:

"کورده کان خه لکیکی هه ژارن و ولاته که یان به هوی شه ر کاول بووه و دیار نییه پاره ی کرینی خۆراک، چهک و پیدایسته کانیان له کوی دین؟ کین نه م هیتره ره مزناکانه که پشتیوانی له کورد ده کهن و چییان ده ویت".

وهزیری دهره وهی عیراق وتی دهوله ته که ی له وانه یه بترانیت له گه ل مه لامسته فا بارزانی مامه له بکات به لام مامه له کردن له گه ل شیوعیه کان و پارتی دیموکراتی کوردستان زۆر زه حمه ته. به بۆچوونی وهزیری دهره وهی عیراق، کورده کان له لایه ن شیوعیه کانه وه کونترۆل ده کرین و نه گه ر ده وله تیکی کوردی دابه زریت، ده بیت به کیانیتی کومونیستی که درز ده خاته ناو جیهانی عه ره بی و که مه ره بندی پاراستنی په یانی⁴ CENTO ده به چرینیت و تورکیا و نیران ناسه قامگیر

⁴CENTO (ریکخواری په یانی ناوه ندی) ریکخواریکی سهر بازی بوو که سالی ۱۹۵۹ به به شداری به ریتانیا، تورکیا، پاکستان، نیران و به هاوکاری ولاته یه که گرتوه کانی نه مریکا دامه زرا و جیگای "په یانی به غداد" ی گرتوه. نه م په یاننامه یه نا لقه ی زنجیره سیستمی به رگری و

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانس و وزارتس دهره ووس نه سربکا

دهکات. ناوبراو وتی نه قشقه یه کی کوردستانم بینویه که ولاتی کوردی له نیسکه ندرون (تورکیا) بۆ به سره (له عیراق) راکیشابوو.

وهزیری دهره وهی عیراق وتی دهوله تی تورکیا سنووری ناوچه کوردنشینه کانی خۆی قه پات کردوه به لام له ریگای سنووری دریژی نیژانه وه هندی پشتیوانی له کورده کان ده کریت. نهم پشتیوانیه له وه ناچیت ناکامی سیاسه تی دهوله تی نیژان بیت به لکو نیشانه ی ناتوانی دهوله تی کی لاوازه که ناتوانیت سنوره کانی بیاریزیت. وهزیری دهره وهی عیراق جه ختی له سهر نه وه کرده وه که نایه ویت نه وه بلیت که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا پشتیوانی له کورده کان دهکات به لام دهوله ته که ی سهری سوپماوه له پیلانی هندی له هیزه رمزناکه کان که پشتیوانی له کورده کان ده که ن.

له وه لامدا وهزیری دهره وهی نه مریکا وهزیری دهره وهی عیراقی دلتیا کرده وه که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا به شتوازی راسته وخۆ یان ناراسته وخۆ پشتیوانی له بزووتنه وهی کورد ناکات و پشتیوانی سهر به خۆیی، به کپارچه یی و خوشبه ختی عیراقه و هیچ بهرزه وه ندیه کی دیکه ی نییه. له مه زیاتر وهزیری دهره وهی نه مریکا هاوړا بوو له گه ل وهزیری دهره وهی عیراق به نیسبه ت مه ترسیه کانی دزه کردنی کومونیزم له رۆژه لاتی نزیک له ریگای "بزووتنه وهی سهر به خۆیی کورد" وه.

وهزیری دهره وهی عیراق وتی زۆر خوشحال بووه له نالوگۆز کردنی بیروپا له گه ل وهزیری دهره وهی نه مریکا و دلتیا بووه ته وه له سیاسه تی نه مریکا. ناوبراو ههروه ها وتی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ده توانی یارمه تی عیراق بدات له ریگای دیاری کردنی نه وهی که سهرچاوه ی دارایی و دابین کردنی پیداوسته کانی کورده کان کییه و هانای نهم سهرچاوه یه چیه بۆ یارمه تیدانی کورده کان.

هیژی رۆژناوا بوو که ریکخوازی په یانی ناتلانتیکی باکور (NATO) و ریکخوازی په یانی باشووری رۆژه لاتی ناسیا (CETO) به یه که وه ده به سته وه. وهر گیت

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نه مريكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بەرگى XXI ، لاپەرەى ۳۴۵)^۱

۱۷۰ - تيليگرام له وهزارهتى دهره وه بۆ بالتۆيزخانهى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له

عيراق

واشنگتون، ۱۴ ي كانوونى يه كه مى ۱۹۶۴ ، كاتژمير ۷:۴۴ ي پاش نيوه رۆ

نهينى

بابهت: روانگهى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به نيسبهت به شدارى كردنى كورده كان

له ههر پيلانتيك دژى دهولهتى عيراق

۳۴۳ : نامه به ۶۵۸۳ / Noform - NIT:

وهزارهتى دهره وهى نه مريكا گه يشتووه ته نه و قه ناعه ته كه به شداربوونى كورده كان له ههر پيلانتيك بۆ رووخانى رژيمى عيراق، نابيت به زامنى نه وهى كه رژيميك بيتته سهر دهسه لات كه نزيكتر بيت له ناماچه كانى كورده كان. "جمال عبدالناصر" به زهحهت ده توانيت دريژه به دهورى ئيستاي خۆى بدات بۆ دۆزينه وهى چاره سهر ييه كى ناشتيخوازان به كيشه ي كورد و ريكيكهوتن له نيوان حكومهتى عيراق و كورده كان، به تاييهت به هۆى پيلانگيريه كانى نيران. له مه زياتر نه گهر دهولهتيكى نويش بگات به دهسه لات، كورده كان هيشتا روبه پوى گيروگرفت دهبنه وه بۆ چاره سهر كردنى كيشه كهيان له گهله دهولهتى عيراق.

¹ سهرچاوه: نيدارهى تارشيف و تۆماركراوه نيشتمانيه كان، ۵۹ RG، فايله ناوه نديه كان، IRAQ ۹ - ۲۳ POL، نهينى، "ديسمۆر" له ۱۱ ي كانوونى يه كه م نامادهى كردوه و جيتگرى به ريوه بهرى نيدارهى كاروبارى يۆنان، توركيya، نيران، "جان مۆويسۆن" و "دهيوييس" بينيويانه و "تالبۆت" په سهندى كردوه و نيتردراوه بۆ تاران.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس وهزارهتس دهره وهس نه مريكا

كوردەكان خۆيان وانیشان ددهن كه دهيانەوێت هاوكاری بكهن له گەڵ پیلانی ئێران دژی دەولەتی عێراق، كه وابوو دەبنه هۆی بهدگومانی قوڵی عەرەبەكان و زیان دهگهیهنن به داواكاریهكانی خۆیان. تا ئیستا گەلی له عەرەبەكان تا رادهیهك خه مخۆری كوردەكان بوونه . بهههرحال چاوه‌پوان ناكۆت ههچكام له دهولەته‌كانی دواتری عێراق به گه‌وره‌یی و لی‌بوردویه‌وه مامه‌له له گەڵ كوردەكان بكهن یان داواى لی‌بوردن له ئێران بكهن. په‌یوه‌ندی ئێران له‌گەڵ ئەم پیلانه درهنگ یا زوو ناشكرا ده‌بێت و چاودێری توندی ئەم دوا‌ییانه‌ی دهولەتی عێراق به سهر كومونیه‌كان و ههولەكانی حیزبی به‌عس بۆ رووخانی رژیمی ئیستای عێراق (به گۆره‌ی راپۆرتە جو‌راوچۆره‌كانی CAS) ده‌مانباته سهر ئەو قه‌ناعه‌ته كه دهولەتی عێراق ناگاداری چالاکیه خراپكارانه‌كانی ئێرانه .

بالتۆزخانه‌ی ولاته یه‌ك‌گرتوه‌كانی نه‌مريكا له عێراق ده‌بی رینگایه‌ك بدۆزیتته‌وه (بی‌ ناشكرا كردنی زانیاریه‌كان) بۆ نه‌وه‌ی كوردەكان ناگادار بن كه روانگه‌ی ئێمه چیه به نیه‌سه‌ت به‌شداری كردنیان له ههر پیلانیك دژی دهولەتی عێراق، له‌وانه كودیتا .

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانس و مزاره نسی دهره وهی نه مریکا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بدرگی XXI ، لاپهړی ۳۴۶ - ۳۴۷)^۱

۱۷۱ - تیلیگرام له بالوئیزخانه ی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق بۆ وهزارهتی

دهره وه

به بغداد، ۱۶ ی کانوونی یه که می ۱۹۶۴ ، کاتومیر ۳ ی پاش نیوهړۆ

نهینتی

بابهت: ئیران ههول ددهات کورده کان بخاته ناو جموجول

۴۸۶ - نامه به تیلیگرامی ۳۴۳ ی وهزارهتی دهره وه :

کورده کان پیمانیان وت دهولتهتی ئیران پینداگری کردوه له سهریان که دهست بکه نموه به شهر (تیلیگرامی ۴۵۸ ی بالوئیزخانه^۲)، به لام کورده کان دهزانن بزوینه ری ئیران بۆ نهم کاره چیه. ئیمه پیشتر به کورده کاغان وتوه نابیت وهك داردهستی کهسانی دیکه کار بکهن یان خویان بکهن به قوریانی بهرزه وهندییه کانی کهسانی دیکه (تیلیگرامی ۳۶۲ ی بالوئیزخانه) و نابیت گوی لهو کهسانه بگرن که دهیانه ویت شهر دهست پینکاته وه (گفتوگۆی ناکین^۳ له گهل "عه قراوی"، ۸ ی کانوونی یه که م). "مهسعود محمد" و "عه قراوی" دهزانن مه بهستی ئیمه چیه. من له کاتی گفتوگۆ له گهل وهزیره ی دهره ی عیراق (هاوپیچی تیلیگرامی ۳۶۲ ی بالوئیزخانه) له ۲۴ ی

^۱ سرچاوه: ئیداره ی ئارشیف و تۆمارکراوه نیشتمانیه کان، RG ۵۹، فایل له ناوهندییه کان، ۱۹۶۶ - ۱۹۶۴ ، IRAQ ۹ - ۲۳ POL ، نهینتی ، نیردراوه بۆ تاران و نانکارا.

^۲ بهروازی ۸ ی کانوونی یه که م (ئیداره ی ئارشیف و تۆمارکراوه نیشتمانیه کان، RG ۵۹،

فایل له ناوهندییه کان ۶۶۰ - ۱۹۶۴ ، IRAQ ۲۲ POL)

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و وزارتى دهره ووس نه مریکا

تشرینی یه کهم باسی نهم خالهم کرد له گهل "مهسعود محمد"، به لام بز "سوحی عهبدوالحه مید" م نه درکاند.

کاربه دهستیکی بالۆیزخانه بهرنامهی داناوه بز دیدار له گهل نوته رانی مهلامستهفا و مهکتهبی سیاسی نوئ له ۱۹ ی کانونی یه کهم. بئ نهوهی ناماژه به هیچ پیلانیکی تاییهت بکات لهم دیداره دا، کاربه دهستی بالۆیزخانه ده گه پیتوهه بز وته کانی پیشوو له بارهی نهوهی که نیرانیه کان ههول دهه دن کورده کان بجه نه ناو جهزول و پیتان ده لیت به بزچوونی ئیمه کورده کان باشیان کردوه له بهرام بهر ده مهتری ئیران راوه ستاون و هیوادارین ههروه ها نارام بن و ههول بدهن بگهن به ریگاچاره یه که له گهل ده ولتهی عیراق که زۆریه ی وه زیره کانی بهریانیان بهروه لای کورده کان ههیه).

به بزچوونی ئیمه نامانجی کورده کان له عیراق به توندی تووشی زیان ده بیت نه گهر کورده کان وه که داردهستی بهرژه وه ندیه کانی کهسانی دیکه کار بکهن. ده بی له بیرمان بیت کورده کان پتوستان به هتلی دابینکردنی پتدواسته کانیان ههیه له ریگای نیرانه وه و تنها له ریگای پیشیاری یارمهتی بهر وه لای نیرانییه کان راده کیشریئن. نهم هۆکارانه تنها کاتیک له گرنگی ده که ون که ده ولتهی عیراق نیازپاکی خۆی نیشان بدات و نهوه به ملیتیت که ده یه ویت و توویتی راسته قینه بکات له گهل کورده کان. نه گهر حکومهتی عیراق وابکات، کورده کان به شداری نا کهن له پیلانی ئیران هه رچه ند که له وانه یه هه ندی له ناسیونالیسته کورده شارنشینه کان به شیوازی سه ره بخۆ کار بکهن.

به بزچوونی "عه قراوی" (که به وتهی ناوبراو، مه لا مسته فاش له سه ر نهم باوه ره یه) جمال عبدالناصر خوازیاری چاره سه ری ناشتیخوازانه ی کیشه که یه و هه ر رژیمیکش که جیگای ده ولتهی نیستای عیراق بگریته وه (به تاییهت نه گهر رژیمیکی دیکتاتوری سه ربازی بیت) له ده ولتهی نیستای عیراق ناشتیخوازتر نابیت به لام نه گهر ده ولتهی عیراق به م زووانه به ناشکرا نیازی خۆی نیشان

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و وزارتتی دهره ووسی نه سربکا

نهدات بۆ وتووێژ، مهلا مستهفا دهگاته شهر نهجنامه که دهولتهتی عێراق له مانگی شوباتی رابردوووه به نیازخرابی کاری کردوو(ههر وهك چۆن زۆریه کوردهکان پێشتر گهیشتونته سهر نهو قهناعهته). نهو کاته نیدی مهلا مستهفا بۆ دهستپیکردنهوی شۆرش پیویستی به تهشویقی دهرهکی نامینیت و خۆی دهست به کار دهیئت. له حالیکدا که به هیچ شتیهیهک ناکریت له پێشهوه مهزندهی نهوه بکهین که نهم پێشهاته کهی روو دهوات بهلام بههرحال کوردهکان بیکار دانانیشن. نهگهر شهر دهست پێبکاتهوه، چاوهروان کردنی نهوه زهمهته که کوردهکان یارمهتی ماددی و پاره له نێزان وهرنهگرن.

رهفغانندی ناصر یان ههلسانی رق وکینهی عهرهبهکان - که گهلێکیان هاوخهمی کوردهکان نین - دهیئت به مایهی نیگهرانی کوردهکان. نهگهر شهر دهست پێبکاتهوه، کهندوکۆسپهکانی نیستای سهر ریگای نامانجهکانی کورد لهوانهیه لهناو بهجیت و کیشهی کورد ببی به کیشهیهکی نێونهتوهیی و ناکام و لێکهوتهی جیدی به دواوه بیئت.⁵

سترانگ

⁵ به گوێرهی بروسکهی ژماره ۳۵۰ بۆ بهغداد له ۱۶ ی کانوونی یهکهم، بالۆێزخانه دهبی پێداگری بکات لهسهر ههموو تاقم و گروپه کوردهکان که دهست به شهر نهکهنهوه و بانگهشهکانی کوردهکان به درۆ بختهوه که نێزان پێداگری لهسهر کوردهکان کردوو دهست بهشهر بکهنهوه.

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه امریکا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بهرگی XXI ، لاپهړی ۳۴۸ - ۳۴۷)^۱

۱۷۲ - تیلیگرام له بالۆیزخانهای ولاته یه کگرتووه کانی نه امریکا له ئیتران بۆ وهزارهتی دهره وه - تاران، ۱۲ ی نیسانی ۱۹۶۵

په نانه کی

بابهت: سهردانی نوینه رانی PDK له بالۆیزخانهای ولاته یه کگرتووه کانی نامریکا له ئیتران

پیاوێک به ناوی "شمس الدین مفتی" و هاوړتییه کی به ناوی "مسعود بارزانی" نه مړۆ هاتن بۆ بالۆیزخانه که نامه یه کی ناساندنیان له لایهن مه لا مسته فا بارزانییه وه پیو. ههروه ها په یامیکی زاره کییان له لایهن مه لا مسته فاهه پیو که به توندی داوای یارمه تی راسته وخۆی له ولاته یه کگرتووه کانی نه امریکا کردبو. "شمس الدین مفتی" وتی کورده کانی عیراق پیوستان به یارمه تی دارایی و سه ربازی هه یه، به تایهت چه کی گران و ده یانه ویت کار به ده ستانی نه امریکا بیته ناو ناوچه کیان و وه "ولاتیکی دیکه" ی ولاته یه کگرتووه کانی نه امریکا سه یری ناوچه کیان بکهن. "مفتی" ههروه ها وتی بارزانی وتویه تی سه رچاوه کانی نه وتی کوردستان ده بیت له لایهن کومپانییه کی نه امریکاییه وه به ریککه وتنی راسته وخز له گه ل کورده کانی عیراق به رهه م به ینریت. نه لته ته نیمه له به رامبه ردا هه یچ جۆره لیدوانیکی ته شویقکارانه مان نه هیتایه سه ر زمان.

"مفتی" وتی بارزانی داوای کردوه په یامه کی بنیردریت بۆ واشنگتۆن و له مه وه دوا ده ولته تی ولاته یه کگرتووه کانی نه امریکا له تاران وه خالی په یوه ندی له گه ل بارزانی که لک وه ریگریت

^۱ سه رچاوه: نیدهاری ئارشیف و تومارکراوه نیشتمانیه کان، RG ۵۹، فایله ناوه ندیه کان، ۱۹۶۶ - IRAQ ۲۹ - ۲۳ POL، په نانه کی، نیردراوه بۆ به غداد، ئانکارا و قاهیره.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانن و مزارعتن د هره ووس نه امریکا

له بهر نه وهی به هوی جوجوله کانن نه دواپه سوپای عیراق زور زه حهته بارزانی بۆ په یوه ندی گرتن له گهڼ ولاته په کگرتووه کانن نه امریکا که لک له به غداد وهریگریټ. ههروه ها وتی بارزانی دهیه ویت کانالی په یوه ندی راسته وخوی (نه له ریگای دهولته تی نیرانه وه) هه بیت له گهڼ ولاته په کگرتووه کانن نه امریکا له بهر نه وهی متعانه ی نه وهی به نیران نییه که پیروپوچوونه کانن بارزانی به راستی وه خوی بگوازیتته وه بۆ نه امریکا.

له وه لامدا کاربه دهستی بالوئیزخانه ناماژه ی به سیاسه تی نه گۆری ولاته په کگرتووه کانن نه امریکا کرد به نیسبت کیشه ی کورده کانن عیراق، بهو شیویه که له نامه ی ۹۴۱۱ - CA له ۲ ی ناداری ۱۹۶۳دا* خاله کانن دیاری کراوه. کاربه دهسته که وتی په یامه که یان ده گهیه نیت به واشنگتون به لام بهرپرسیار نیه له وه لامدانه وه به په یامه که یان. له گهڼ نه مه شدا "مفتی" وتی له تاران چاوه روان دهیټ. "مفتی" و "مهسعود بارزانی" وتیان کاربه دهستانی نیران ناگاداری هاتنی نه وان بۆ بالوئیزخانه نین³. (هیرز)

* ۹۴۱۱ - CA وتویه که ولاته په کگرتووه کانن نه امریکا ده بی دریزه بهو سیاسه ته بدات که شوږشی کورد به کیشه یه کی به ته واوی ناوخوی عیراق بزانیټ که ولاته په کگرتووه کانن نه امریکا نایه ویت راسته وخوی یان ناراسته وخوی هیچ دهوړیکی تیدا ببینیت (۱۹۶۳ - ۱۹۶۱)، بهرگی XV 111، به لگه نامه ی ۱۷۴).

³ بروسکه ی ۹۸۳ بۆ تاران له ۱۴ ی نیسان رینوئینی بالوئیزخانه ی ولاته په کگرتووه کانن نه امریکای له تاران کردووه که هه وه رابردو به هیچ شیویه که وتووئز نه کات له گهڼ نوئنه ره کانن بارزانی و جهختی له سهر نه کردووه ته وه که سیاسه تی خوتیوه نه گلاندنی نه امریکا له کیشه ی کورده کان و حکومه تی عیراق نه گۆږاوه. ههروه ها له بروسکه که دا هاتووه که له ریگای کانالی گونجاو، ده بی SAVAK (ریکخراوی ناسایش و هه والگری نیران - وهرگیتر) باش ناگادار بکریته وه ده باره ی نه دیداره و نه وه لامه که دراوه ته وه به کورده کان (نیداری نارشیف و

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و وزارتتی دهره ووسی نه مریکا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸، برگی XXI، لاپهړی ۳۵۰ - ۳۴۸)^۱

۱۷۳ - تیلیگرام له بالوئزخانه ی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له عیراق بۆ وهزاره تی دهره وه

به غداد، ۳۰ ی نیسانی ۱۹۶۵

په نانه کی

بابه ت: په یوه نندیه کانی کورده کان و نیتران

۹۳۷ - نامه به تیلیگرامی ۸۰۴* و ۹۲۶ ی** بالوئزخانه:

وهزیری دهره وه ی عیراق، "تالیب" شوی رابردو دیسان له شوینی ژاپنیه کان له گهڼ من گفتوگوی کرد که وهزیری په روه رده، بهرپز "زه کی" ش تییدا نامه ده بوو. دیار بوو "تالیب" له وه زیاتر خوی پینه ده گیرا و بابته کونه کی دوبات کرده وه که سیاسه تی نیتران له راستیدا هه مان سیاسه تی CENTO یه و وتی بۆ ده ولته تی عیراق مه سه له یه کی یه کلاییکه روه یه که بزانیته له

تۆمارکراوه نیشتمانیه کان، ۵۹ RG، فایل له ناوه نندیه کان ۱۹۶۶ - ۱۹۶۴، IRAQ ۲۹ - ۲۳ POL).

^۱ سهرچاوه: نیداره ی نارشیف و تۆمارکراوه نیشتمانیه کان، ۵۹ RG، فایل له ناوه نندیه کان، ۱۹۶۶ - ۱۹۶۴، IRAQ ۲۹ - ۲۳ POL، په نانه کی، نیتردراوه بۆ له ندهن، تاران، کویت، جه دده، ماهاران، تایز، قاهره، نانکارا و که راجی.

* بهرورای ۲۹ ی نیسان (هه مان سهرچاوه، TUN ۱ - ۱۵ POL)

** بهرورای ۲۹ ی نیسان (هه مان سهرچاوه، IRAQ ۹ - ۲۳ POL)

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره ووسى نه مريك

كۆبوننه و نه و نه كانس CENTO³ يان دانىشتنه دۆستانه كاندا باسى چى كراوه. بۆ يه كه م جار "تاليب" نىترانى تۆمه تبار كرد كه يارمه تى سه ربازى ده دات به كورده كان و رايگه ياند سياسته تى شا به نىسبه ت كورده كان، بارود و خىكى لىنده كه وىته وه كه مه تر سىدار ده بىت بۆ خودى نىتران و ههروه ها بۆ CENTO. "تاليب" ناماژه ي به وه كرد كه نىتران هيج كىشه يه كى له گه ل عىراق نه بووه كاتىك كه هه ر دو و لات نه ندامى "په يمانى به غداد" بوونه . وادياره مه به ستى نه وه بوو كه ناماڭى نىتران نه وه به له رىگاي كىشه ي كورده وه بارود و خىك له عىراق دروست بكات كه ببىته هۆى نه وه ي ده و له تى عىراق ببى به نه ندامى CENTO. مه به ستى راشكاوانه ي "تاليب" نه وه بوو كه بنه ماي سياسته تى شا به نىسبه ت عىراق، ده گه رپه ته وه بۆ بىزار بوونى شا له جمال عبدالناصر.

من دوپاتم كرده وه كه باسى كىشه ي كورد نه كراوه له CENTO دا و ناگادارى هيج دانىشتنىكى دۆستانه ش نىم له م په يوه ندىيه دا. ههروه ها وه بىرى "تاليب" م هىتايه وه كه پاكستان نه ندامى CENTO يه به لام نه وه بىرى هه ولى خۆى داوه له رىگاي كار به ده سته كان بۆ نه وه ي نىتران و عىراق پىكه وه رىكبه كون . پاكستانيه كان ده توان به عىراق بلن كه نايا له كۆبوننه وه كه ي CENTO دا باسى كورده كان كراوه يا نا و نايا شا گوپرايه لى مۆچيارىيه كانى و لات به كگرتوه كانى نه مريكايه له م په يوه ندىيه دا يا نا؟ له سه ر داواى من، "تاليب" وتى يارمه تى سه ربازى نىتران به كورده كان برىتبه له چه ند بار پىنداوىستى نه ناسراو كه گوپزراوه ته وه بۆ ناو خاكى عىراق له رىگاي ژماره يه ك نۆتۆمبىلى "جىپ" كه ژماره يان به سه ره وه

³ سىزده هه مىن كۆبوننه وه ي وه زىرانى رىكخراوى په يمانى ناوه ندى (CENTO) له ۷ - ۸ ي نىسان له تاران به رپه وه چوو.

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانی وزارتس دهره ووس نه مریکا

نهبووه ("زه کی" نه ووی گوت که شا یارمه تیشی ناردووه بۆ لایه نگرانی سیستمی پاشایه تی له یه مهن، به لّام نهم مه سه له یه به دوا د اچوونه ووی له گهل نه کراوه).

پاشان سه رزه نشتی "تالیب" م کرد که له کاتی دوا یین گفتوگومان، هه لویسته کانی توندتر بووه و وتم نهم گفتوگویه (له وانه زانیاریه کانی له باره ی یارمه تی سه رازی نیران به کورده کان) راپورت ده ده م بۆ واشنگتون . "تالیب" خوشحال بوو به نیسبه ت نهم مه سه له یه و وتی ریزی هیه بۆ ده سه لات وده سترویش تووی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا، به لّام من نه وهم بۆ "تالیب" پشتر است کرده ووه که گهل مه سه له ی گرنه گ هیه که ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ناتوانیت کونترولی بکات یا ته نانه ت کاریگه ری هه بیت له سه ری.

"تالیب" وتی ده ولته تی عیراق وا هه ست ده کات ده ولته تی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا نه گه ر بیه ویت ده توانیت کار بکاته سه ر شا بۆ نه ووی سیاسه ته که ی بگوریت. کاتی که له یه ک جودا بووینه ووه، بۆ نه ووی زیاتر رازی بکه م، به "تالیب" م وت به گوپړه ی دوا یین راپورتی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا، پیداوسته سه ر بازیه تاکه که سیه کانی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له مانگی مایس، حوزه یران و ته موز ته سلیم به عیراق ده کرت به لّام به ووی نه ووی که نهم راپورته له گهل زانیاریه کانی دیکه ناگوغیت به دوا ی به یاننامه ی کار به ده ستانی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده گه ریم. نه ویش خوشحال بوو.

هه لسه نگاندن: خودی "تالیب"، CENTO به شتیکی تاکتیکی ده زانیت به لّام هه ندی له هاوکاره کانی به دلنیا ییه ووه باوه ریان پییه تی. هه مروی نهم که سانه له سه ر نه و باوه رهن که ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده توانی شا ناچار بکات سیاسه تی خو ی به نیسبه ت کورده کان بگوریت. بالویزی تورکیا (له عیراق) له کاتی گفتوگوی ته له فونی له گهل من له ۵ ی نیسان نه و بیروکه یه ی خسته روو که به ووی سه ر نه که و تنی سوپای عیراق له هه ره سه ینان به کورده کان، ده ولته تی تورکیا ده یه ویت عیراق بباته نیو په یاننامه یه کی ناوچه یی له گهل تورکیا و نیران.

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و وزارتى دهره وهى نه مریکا

به بۆچوونى نيمه، نهمه پتيوست ناکات. نه گهر شا واپير ده کاته وه که ده توانى دهوله تىکى لايهنگرى نيران به يارمه تى کورده کان له عيراق بينيته سهر ده سلات، به ههمان نه اندازه ههله يه که پيشتر وا بيرى ده کرده وه که يه کيتيهک له نيوان عيراق و ميسر بهم زووانه داده مه زريت. من هيشتا هيوادارم بتوانم "تاليب" له شوتنى کاره که ي بينم بۆ نه وهى له سهر هه ندى مه سه له ي ديه که گفتوگوى له گه ل بکه م. ده مه ویت له چوارچيه وى باس و گفتوگۆ له سهر سى گۆشه ي کورد - نيران - عيراق بچه ده ره وه، ته نها ده مه ویت ناماژه به وه بکه م که ده ستيره داني عه ره به کان له خوزستان له لايه ن شاوه پشتگوئى ناخریت. نه گهر و وزارتى دهره وه شتيک به سودمه ند ده زانيت که له گه ل "تاليب" باس بکريت، ناگادارم بکه نه وه. هه ره ها باش ده بيت نه گهر رينوينيم بکه ن له په يوه ندى له گه ل چۆنيه تى وه لامدانه وه به پرسيا ره به رده وه امه کانى "تاليب" ده رباره ي گفتوگۆ دۆستانه کانى وه بيرى دهره وه ي نه مریکا له تاران. واديا ره نيدي بى سوده نيران هه ول بدات خۆى وا بنوينيت که يارمه تى به کورده کان نادات⁴.

سترانگ

⁴ بروسکه ي ٦٥٥ بۆ به غداد له ٤ ي مايس ده يگوت: وه زاره تى دهره وه له سهر نه و باوه رپه يه که بالتۆزى ولا ته يه کگرتوه کانى نه مریکا له عيراق هه موو به لگه و نيشانه کان بجا ته روو بۆ نه وهى قه ناعه ت به حکومه تى عيراق به نييت که ده وله تى ولا ته يه کگرتوه کانى نه مریکا هه يچ ده ستىکى نيه له کيشه ي کورده دا. به دوور ده زانيت که هه لينجاندى زۆرتر له م په يوه نديه دا بتوانى به دگرومانيه کانى وه زيرانى دهره وه ي به شدار له CENTO لايبات، به لام کاربه ده ستانى ولا ته يه کگرتوه کانى نه مریکا ده بى دريژه بدن به سهر له نوئى خسته نه پرووى خاله سه ره کيه کانى سيا سه تى ولا ته يه کگرتوه کانى نه مریکا. هه ره ها "سترانگ" ده توانيت به "تاليب" بليت که وه بيرى دهره وه ي نه مریکا، "روسک" هه يچ مه سه له يه کى نوئى نه هيتا وه ته به رباس له کاتى گفتوگو له گه ل شا ده رباره ي ناسايشى نيران.

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و وزارتس دهره ووس نه امریکا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، برگی XXI ، لاپهړی ۳۵۰ - ۳۵۱)^۱

۱۷۴ - تیلیگرام له وهزاره تی دهره وه بۆ بالتویزخانه ی ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا

له عیراق

واشنگتون، ۶ ی مایسی ۱۹۶۵ ، کاتومیر ۴:۵۱ ی پاش نیوه پۆ

په نانه کی

بابهت: وه لامي نيمه به داواکاریه کانی کورده کان هه مان وه لامه که ی پیشووه

۶۶۱ - نامه به تیلیگرامی ۹۵۶ ی بالتویزخانه *

^۱ سرچاوه: نیداره ی نارشیف و تۆمارکراوه نیشتمانیه کان، "دنيسمۆر" و "هۆیسن" له ۵ ی مایس ناماده یان کردوه و "دهیویس" بینویه تی و "جیرنیگان" په سندی کردوه و نارداوه بۆ نانکارا، لهندهن، تاران و تلابیب.

* له بروسکه ی ژماره ۹۵۶ له ۵ ی مایس، "سترانگ" راپزرتی دیداریکی دیکه ی داوه له گهل "تالیب"، وهزیری دهره وه ی عیراق که تییدا "تالیب" مه سه له ی سیاسه تی ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا ی به نیسبهت کورده کان هیناوته بهرباس. "تالیب" ههروه ها شك و گومانی خۆی ده ربیره به نیسبهت نه وه ی که نوینه ری کورد، "وانلی" (مه بهستی عیسمهت شریف وانلی یه - وه رگیت) که هه ول ده دات بۆ دامه زرانندی "نوسینگه ی نوینه رایه تی هه میشه یی" بۆ کورده شوپشگیره کان له ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا، بتوانی دژی خواستی ده وله تی ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا کار بکات. "تالیب" داوا ی نه وه ی کردوه که ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا نه هیلتیت "وانلی" چالاک ی بکات و له ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا ده ری بکات و قه ناعهت به نیران به نیت ته شویق کردن و یارمه تیدانی کورده کان رابوه ستینیت . به بۆچوونی

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانسی و وزارتس دهره و س نه مریکا

تیلیگرامی ٦٥٥ زۆر درهنگ گه یشته دهستان بۆ شهوی له گفتوگۆکهی ٥ ی مایس له گهڙ وهزیری دهره و س عیراق که لکی لینه و بگرین. له مه زیاتر شنه به ده ولتهی عیراق بلین که:

١- ده ولتهی تیران به ته وای ناگاداری روانگی ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکایه دهره و س شهوی که به رژه وهندیی تیران و ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکا پیویست به وه ده کات که هه موو هه ولتیک بدریت بۆ باش بوونی په یوه هندییه کانسی تیران و عیراق و دوری کردن له هه لگرتنی هه هه ناوایت که ته م په یوه هندییه تیکبدات. به هه حال (هه روه ها که تیه هه میسه به ده ولتهی عیراقمان وتوه) تیه م سیاسه تی دهره و س تیران کونترول ناکه یین، هه روه ها که ناتوانین سیاسه تی دهره و س تورکیا، پاکستان، یۆنان، هیند و هتد کونترول بکه یین. تیه م هیچ نمونه یه کمان له بیر ناییت که تیدا ولاتیککی جیهانی نازاد به وه رازی بوویت که سیاسه تی نیشتمانی ته و ولاته له لایه ن ولاتیککی دیکه وه کونترول بکریت ته نها له بهر شهوی په یوه ندی هیه له گهڙ ته و ولاته.

٢- وه زاره تی دهره و س پشینیاری ته وه به بالۆیزخانه ده کات که کورده کانسی عیراق رازی بکات "وانلی" (مه به سستی عیسمه ت شهریف وانلییه - وه رگپتی) له ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکا بانگه یشت بکه نه وه. له گهڙ ته مه شدا تیه م تاوتوی ریشوینه کانسی گه راندنه وه ناویرا وه که یین، له وانه یه بتوانین ناوی "وانلی" وه که سی نه خوازراو تۆمار بکه یین و له ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکا ده ری بکه یین.

"جیرنیگان" له کاتی دانیشن له گهڙ به رپیز "نه لهانی"²، بالۆیزی عیراق له ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکا له ٥ ی مایس له سه ر بابه تیککی دیکه (که به جیا راپۆرت دراوه) خالی ١ و ٢ ی

"سترانگ"، ده ولتهی عیراق گه یشتوه ته خالی بیچاره یی و دامای. "سترانگ" هه روه ها پشینیاری کردوه که ویزای "وانلی" هه لبه وشیندریتته وه و ره وتی هه نارده وه "وانلی" ده ست پیبکات و له مه لامسته فا بارزانی داوا بکریت ریتویتی "وانلی" بکات که ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکا به جی به یلایت.

² al-Hani

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و مزاره تى دهره وهى نه مريكا

سهره وهى پى راگه ياندووه (جگه له رهستى يه كه مى به شى ۱) و دووپاتى كردووه ته وه كه وه لامى نيمه به داواكارى به كانى كورده كان هه مان وه لامه كه ي پيشووه و نيمه وهك مه سه له يه ي ناوخويى عيراق سه يري كيشه كه يان ده كه ين. "جيرنيگان" وتى وه زيى دهره وهى عيراق زور نيگه رانه دهره ياره ي "وانلى"، هه رچه ند كه وهك تاك سه ركه وتوو نه بووه له ولاته يه كگرتوووه كانى نه مريكا. بالتويز "نه هانى" وتى به هه مان شيوه راپورتى نه م گفتوگويه ده دات به وهزاره تى دهره وهى عيراق. روسك

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره و س نه مریكا

(۱۹۶۴-۱۹۶۸ ، بهرگی XXI ، لاپهړه ی ۳۵۲ - ۳۵۱)^۱

۱۷۲ - تیلیگرام له وهزاره تی دهره وه بۆ بالوئزخانه ی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا

له نیړان

واشنگتۆن، ۱۱ ی نابی ۱۹۶۵ ، کاتژمیر ۷:۱۵ ی پاش نیوه پۆ

په نانه کی

بابهت: داواکاری دهوله تی عیراق بۆ پشتیوانی نامریکا له ههوله کان بۆ راوهستاندن

ناردنی چك له لایهن نیړان بۆ كورده کانی عیراق

۱۳۸ - نامه به تیلیگرامی ۷۴ ی بالوئزخانه ی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له عیراق بۆ وهزاره تی دهره وه^{*}:

^۱ سه رچاوه: نیداره ی نارشیف و تۆمارکراوه نیشتمانیه کان، په نانه کی، "دهیریس" و "دنيسمۆر" ناماده یان کردووه و "براکین" و "جود" بینییوانه و جیگری وهزاره تی دهره وه بۆ کاروباری رۆژه لاتی نزیک و باشووری ناسیا، "ویلیام هه ندلی" په سهندی کردووه و نیژدراوه بۆ نانکارا، بهغداد، کهراچی و له نهنده.

^{*} له بروسکه ی ۷۴ له بهغداد بۆ وهزاره تی دهره وه له ۱۱ ی ناب، بهرپرسی کاروباری بالوئزخانه، "ویزلی نادام"، راپۆرتی داوه که جیگری وهزیری دهره وه ی عیراق ، خادم خهلاف، نهوی بانگهیشته کردووه بۆ وهزاره تی دهره وه و تکی له ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا کردووه نیړان رازی بکات کوتایی به ناردنی چك بۆ كورده کان بهیئتیت. "نادام" له وهلامدا وهك هه میشه نه وهی

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نهمريکا

عيراق داواي پشتيواني له ولاته يه کگرتووه کاني نهمريکا کردوه له ههوله کاني بژ راوهستاندنې ناردنې چک له لايه نئيرانه وه بژ کورده کاني عيراق.

داواکاري دهوله تي عيراق - بژ پشتيواني نهمريکا له ههوله کان بژ راوهستاندنې ناردنې چک له لايه نئيران بژ کورده عيراقيه کاني دژبه ري حکوت - معقول نييه رت بکريته وه. سياسه تي نيتمه بهرده وام نه وه بووه که راپهړيني کورد مهسه له يه که که تنها په يوه ندي به عيراقه وه ههيه و ناردنې چک و سهرباز(له لايه نئيرانه وه بژ کورده کان) بژ نه وه گوشار بخاته سر دهوله تي عيراق، دژي ناماغي نيتمه يه که سه قامگير بووني ناوچه يه. سرکه وتني کورد له عيراق له ناستي واقعدا زؤرترين زياني ههيه بژ سه قامگيري تورکيا و به قازاغي يه کپارچه يي خاکی نه م دو ولاته نييه .

نهو بهلگه و زانياريانه که نيستا عيراق ههيه تي(دهرباره ي يارمه تيداني کورده کان له لايه نئيرانه وه) راستن و بهر فراوان بووني يارمه تي نئيران به کورده راپهړيوه کان دهبيته هؤي خراب بووني خيژاي په يوه ندييه کاني نئيران و عيراق.

له کاتي دانيشتن له گه ل کار به ده ستاني دهوله تي نئيران، نيوه دهبي هه لويستس عيراقيان وه بير بهيتمه وه و نيگه راني ولاته يه کگرتووه کاني نهمريکايان پي رابگه يه نن دهرباره ي نهو گوشارانهي که دهوله تي عيراق ده بخاته سر ولاته يه کگرتووه کاني نهمريکا به هؤي يارمه تيداني نئيران به کورده کان. ولاته يه کگرتووه کاني نهمريکا ده يوه يت په يوه ندي باشي له گه ل عيراق ههبيت و

رته کردوه تمه که ولاته يه کگرتووه کاني نهمريکا بتوانيت نئيران رازي بکات له م په يوه ندييه دا، به لام وتويه تي داواکاريه که ي دنيت بژ دهوله تي ولاته يه کگرتووه کاني نهمريکا.

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانی و وزارتې دهرهوهی نه مریکا

بۆچوونی و وزارتې دهرهوه نهوهیه که به قازاځی نیرانیسه که دسترزیشتوویی سنورداری ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له سهر عیراق لاواز نه بیټ **.

بۆ بالۆیزخانهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق: بالۆیزخانه دهوانی نه م ریونویتیانهی و وزارتې دهرهوه به بالۆیزخانهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له تاران به ناگاداری دهولتهی عیراق بگهیه نیټ.

بۆ له نندن: نیوه دهوانن و وزارتې دهرهوه ناگاداری نه م ریونویتیانه بکه نهوه.

** له بروسکهی ۱۵۳ له تاران له ۱۳ ی ناب، بهربرسی کاروباری بالۆیزخانه، "مارتین هیرز" راپۆرتی داوه که ۱۲ ی ناب، داواکارییه کهی عیراقی گوازتوه تهوه بۆ و وزارتې دهرهوهی نیران به گوپړه ی بروسکهی ۱۳۸. رۆژی دواتر، "هیرز" له لایهن وهزیری دهرهوهی نیران، "عهباس نارام" بانگهینشت کراوه بۆ باس و گفتگو له سهر په یوه نندیه کانی نیران و عیراق. "نارام" پیی داگرتوه له سهر نهوه که نیران یارمهتی کورده کان نادات و گلهی کردوه که عیراق سیاسه تیکی بهرنامه بۆ داپۆزوی گرتوه ته بهر بۆ نه زیه تدانی نیران. "هیرز" ههروه ها وتویه تی "نارام" نیگهرانی نهوه بووه که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا بکه ویتته نیو مه سه له که.

كورد و كوردستان له به لكه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بدرگى XXI ، لاپه رى ۳۵۲ - ۳۵۵)^۱

تيليگرام له وهزاره تى دهره وه بۆ بالۆيزخانه ي ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له عيراق واشنگتون، ۲۶ ي تشرينى يه كه مى ۱۹۶۵ ، كاتۆمير ۲:۱ ي پاش نيوه رۆ په نانه كى

بابه ت: گفتوگوى وهزيرى دهره وهى نه مريكا له گه ل سهرۆك وهزيرانى عيراق دهره رى كيشه ي كورد

۱۹۳ - نامه به تيليگرامى ۲۵۵ ي بالۆيزخانه ي ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له عيراق* :
نهمه كورته يه كه له گفتوگۆكانى وهزيرى دهره وهى نه مريكا له گه ل سهرۆك وهزيرانى عيراق (به زاز):

۱- له گفتوگۆكه ي ۸ ي تشرينى يه كه م له گه ل وهزيرى دهره وهى نه مريكا** ، سهرۆك وهزيرانى عيراق كيشه ي كوردى هينايه بهر باس و هاوكات له گه ل نه وهى كه نهم مه سه له يه ي به

^۱ سهرچاوه: نيداره ي تارشيف و تۆماركراوه نيشتمانيه كان، "دنيسمۆر" ناماده ي كردووه و جينگى وهزيرى دهره وه بۆ كاروبارى كارمهندان، "هوارد فونك" هاوپى له گه ل "جان ريلى" له نيداره ي جينگى سهرۆك كۆمار و جينگى بهرپوه بهرى نيداره ي كاروبارى رۆژه لاتی نزىك، "هاريسۆن سيمنز" بينويانه و "دهيوس" په سه ندى كردووه و نيردراوه بۆ قاهره و تاران.

* بهرورارى ۲۵ ي تشرينى يه كه م

** گفتوگۆى وهزيرى دهره وهى نه مريكا له گه ل سهرۆك وهزيرانى عيراق، عبدالرحمان به زاز له نته وه يه كگرتوه كان نه بجام درا. بۆ يادداشتنامه ي نهم گفتوگۆيه بنوارن بۆ ههمان سهرچاوه، فايلى كونفرانسه كان، ۴۷ ۲۵ CF و ۳۴۷ ۶۶ D Lot . "به زاز" له ۲۱ ي تهيلولى ۱۹۶۵ بووه به سهرۆك وهزيرانى عيراق.

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

مهسه له یه کی ناوځویی ناورهډ کرد، ناماڅه ی بهوه کرد که نه م مهسه له یه هندی تاییه تمه ندی دهره کیشی هیه. سرۆک وهزیرانی عیراق وتی دهوله تی عیراق دهیه ویت وه که نه ته وه سهیری خه لکی کورد بکات و بهه رجال ناماڅه ی بهوه کرد که قهډ ناکریت دهوله تی کی کورد هه بیته که هه موو کورده کان له خۆ بگریته، سرۆک وهزیران ههروه ها وتی نه م کیشیه چاره سر ده کریت نه گهر ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و بهریتانیا مۆچیار ی شا بکه ن دهست له سیاسته ناعاقلا نه کی هه لگری.

۲- وهزیری دهره وهی نه مریکا دیسان جهختی کرده وه له سر پشتیوانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له یه کپارچه یی خاکی عیراق و داوی له سرۆک وهزیرانی عیراق کرد له وه تی بگات که ده سترژیستویی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له م جوړه مهسه لانه سنوورداره و کیشی هیند و پاکستانی وه که نمونه هی نایه وه.

۳- له وه لامي پرسپاری وهزیری دهره وهی نه مریکا (دهرباره ی نه وهی که نایا خواستی دو لاینه هیه له نیوان نیران و میسر بۆ نه وهی په یوه ندی دۆستانه یان پیکه وه هه بیته) سرۆک وهزیرانی عیراق بانگه شه ی نه وهی کرد که ترسی شا له سرۆک جمال عبدالناصر زیاده رځایانه ی و وتی ناصر دهیه ویت له گهل نیران هاوکاری بکات به لام هاندانه کانی نیران بووته هوی نه وهی ناصر کاردانه وه نیشان بدات. سرۆک وهزیرانی عیراق ترسی شا له زیاده خوازیه کانی (ناصر) ی بهرورد کرد له گهل زیاده خوازیه کانی شا له نیو ولاتانی عهره بی له که نداوی فارس.

وهزیری دهره وهی نه مریکا پیشنیاری نه وهی کرد که وهزیری دهره وهی نیران، "عباس نارام" له گهل سرۆک وهزیرانی عیراق گفتوگو بکات به لام سرۆک وهزیران وه لامي دایه وه مه عقول نییه هیچ کهس جگه له شا بتوانیت هه لویستی فهرمی نیران به نیسبت میسر و جیهانی عهره ب بگۆریت و وای بۆ ده چو که تنه ها مۆچیار ی زه یتزکی دۆست ده توانی قناعت به شا به یتیت.

۴- وه که یه که مین سرۆک وهزیرانی مهده نی عیراق له ماوه ی چهند سالی رابردودا، سرۆک وهزیرانی عیراق ههستی به که شوه وایه کی سه قامگیر ده کرد. وهزیری دهره وهی نه مریکا وتی

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

ولاته يه كگرتو وه كانى نه مريكا بهر ژه وه ندى سهره كى ههيه له خۆشبريوى و يه كپارچه يى خاكى عيراق و نه وهى زياد كرد كه نيتمه هيچ زياده خوازنيه كى نه ته وه ييمان نيه له عيراق و ناماده ين يارمه تى عيراق بدين بۆ نه وهى بكه ويته سهر ريگاي پيشكه وتن.

۵- سهرۆك وهزيرانى عيراق بهرنامه يه كى تاييه تى خسته روو (كه بۆ خۆى زۆر هوگرى بوو) بۆ نه وهى زانكوژى به غداد بكرىت به بنياديكي گه وه. وهزيوى دهره وهى نه مريكا وتى وهزاره تى دهره وه خۆشحال ده بيت كه تاوتويى نيمكانى يارمه تيدانى نه مريكا به عيراق بكات له هه ندى گه لاله و بهرنامه يى زانكوژيدا.

۶- سهرۆك وهزيرانى عيراق رهزامه ندى خۆى دهربرى له گه ل هه لسه نگاندى نيمكانى سهرمايه گوزارى نه مريكا له عيراق بۆ زامن كردنى ريكه كه وتنه كه.

۷- له كاتى گفتوگۆ له گه ل جيگرى سهرۆك كۆمارى نه مريكا له ۱۵ ي تشرينى يه كه م³، "بهزاز" نه ويهرى ريژى "عارف"، سهرۆك كۆمارى عيراقى راگهياند به سهرۆك كۆمارى نه مريكا و ناره زوى چاكبو نه وهى خيراى بۆ خواست بۆ نه شته رگه ريه كه ي و وتى عيراق پاش تنيهر كردنى زنجيره يه ك شوپش نيستا له حالى پيشكه وتنديا به و هك نه نداميكي جيهانى نازاد له قوناخى پهرسه ندى و بهر وييش چونديا به. "بهزاز" وتى ده ولته تى نيستاي عيراق له روى سياسيه وه "بى لايه نه" و ده ولته كانى رابردوى عيراق "بى لايه ن" بوونيان خراپ شروقه كردوه. ده ولته تى نيستاي عيراق سوسيا ليسته به لام ماركسيست يا كومونيست نيه و ده وري كه رتى تاييه ت به فهرمى ده ناسيت.

³ گفتوگۆى ۱۵ ي تشرينى يه كه مى سهرۆك وهزيرانى عيراق له گه ل جيگرى سهرۆك كۆمارى نه مريكا، "هامپرى" له يادداشتنامه ي گفتوگۆ كه دا تۆمار كراوه. بنواړن بۆ هه مان سهرچاوه،
فايله ناوه ندييه كان، ۱۹۶۶ - ۱۹۶۴، POL v IRAQ.

كورد و كوردستان له بەلگەنامەكانى و وزارتى دەرهەمى ئەمىرىكا

۸ - "بەزاز" وتى ناصر تەنھا رېپەريكى عەرەبە كە بە شىتوازيكى كاريگەر لە گەڤ كۆمونيەزم و ماركسيەزم خەبات دەكات و كليلى پەيوەندى باش لە گەڤ عەرەبەكان ئەوێە كە پەيوەندى باشت ھەييت لە گەڤ ناصر.

۹ - سەرۆك وەزیرانى عێراق بانگەشەى ئەوێ کرد كە ئێران بۆ كۆمەلەك نامانجى خراپكارانە ناژاوەگێڕیەكان لە باكوری عێراق تەشویق دەكات و وتى كێشەى شا، ھەلۆستەكەيەتى بە نەسبەت ناصر و ولاتە یەكگرتووەكانى ئەمىرىكا دەبێ لە رێگای گونجاووە قەناەت بە ئێران بەييت كە یارمەتیدانى كوردەكان رابووستييت.

۱۰ - سەرەنجام سەرۆك وەزیرانى عێراق پێداگری کرد كە ولاتە یەكگرتووەكانى ئەمىرىكا قەناەت بە بەريتانیا بەييت كە ھەلۆستيكي باشتەر بگريته بەر بە نەسبەت عەرەبستانی سعودی.

۱۱ - جیگری سەرۆك كۆمارى ئەمىرىكا وتى سەرۆك وەزیرانى عێراق بە شىتوازيكى لایەنگرانە قسەى دەکرد. چاكسازى كۆمەلەكەيەتى لە چوارچێوەى ئابوری تێكەڵ لە ولاتە یەكگرتووەكانى ئەمىرىكا روو دەدات. جیگری سەرۆك كۆمارى ئەمىرىكا جەختى لەسەر جیاوازی نێوان كۆمونيەزم و سوسیالیەزم كردهووە و وتى نهيى راستەقینەى نازادى، مافى دەربیرى و ئالوگۆرى بیروپایە.

۱۲ - جیگری سەرۆك كۆمار ناماژەى بەوێ کرد كە سەردانى میسرى كردهووە و گفتوگۆى لە گەڤ ناصر كردهووە و پەيامێكى لە لایەن پرزیدېنت "كنیدی" یەوێ بۆ بردووە⁴. جیگری سەرۆك كۆمار ھەروەھا وتى ئێمە كۆمەلەك بیروپای جیاوازیان ھەيە بەلام سیاسەتى ولاتە یەكگرتووەكانى ئەمىرىكا ئەوێە كە كۆمەلەك رێگا بدۆزیتەوێ بۆ رێككەوتن. ئاوبراو ئەوێ وەك نمونە ھێنايەوێ كە ئەم دوايیانە لە وەلامى ھەستە بەھێزەكانى ھەندێ لە خەلكى ئەمىرىكا، كۆنگرەسى ولاتە یەكگرتووەكان دژى ناصر كاردانەوێ نیشان داوێ و سەرۆك كۆمار، جیگری سەرۆك كۆمار و

⁴ بۆ زانیاری دەربارەى دیدارەكەى "ھامپرى" لە گەڤ ناصر لە ۲۲ ی تشرینی یەكەمى ۱۹۶۱

بنواری بۆ ۱۹۶۳ - ۱۹۶۱، بەرگى XV 11، بەلگەنامەى ۱۳۱

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى و مزاره تى دهره و مى نه مريكا

وهزيرى دهره و ناچار بوونه ههولتيكى زۆر بدهن بۆ نهوهى برپاره كەى كۆنگرېس ههلبوه شيئنه وه بۆ نهوهى خۆراك وەك رابردوو له نه مريكا وه بچيت بۆ ميسر. نيتمه سپاسى وته راشكاوانه كانى سەرۆك وهزيرانى عيراق ده كهين و به هه رحال "ناصر" يش ده بيت راشكاوانه قسه بكات.

۱۳ - چيگري سەرۆك كۆمارى نه مريكا هيچ باسى بارودوخى كوردى نه كرد و وتى ئاگادارى وردەكارىيه كانى نيبه. سەرەنجام چيگري سەرۆك كۆمار مەسەلەى بهريتانيا و عەرەبستانى سعودىاي گوازته وه بۆ چيگري وهزيرى دهره و، بهرپر "هاره"²

۱۴ - له گفتوگۆيه كدا له گەل چيگري وهزيرى دهره وى نه مريكا (بهرپر "مان") له ۱۵ ي تشرينى يه كه م⁵، سەرۆك وهزيرانى عيراق روانگه مودپرن و ليبراله كانى خۆى به نيسبەت سوسىاليزم بهرورد كرد له گەل روانگه وشك و تونده كانى سەرۆك وهزيره كانى پيشووى عيراق و دوورى كرد له دروشدان و خستنه پرووى بپرۆكه دوكتورىيه كان. چيگري وهزيرى دهره وى نه مريكا وتى له گەل بۆچونه كانى سەرۆك وهزيرانى عيراق هاوپايه و نه وهى به قسه كانى زياد كرد كه نه و دوكتورىيه نابوورىانه كه ۱۰۰ سال يا زياتر له ۱۰۰ سال يان به سەر دا چووه، بۆ نه مپرۆ نابن نه گەر گۆرانكارىان تييدا نه كريت.

۱۵ - له وهلامى پرسىاريكى چيگري وهزيرى دهره وى نه مريكا له بارهى پەيوەندىيه نابوورىه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و عيراق، سەرۆك وهزيرانى عيراق وتى سياسه تى عيراق نه وهيه كه له راستيدا "بى لاين" بيت و حكومه تى عيراق هه موو مەسەلە كان به پتي شياوبوونيان و به

² Hare

⁵ گفتوگۆى ۱۵ ي تشرينى يه كه مى سەرۆك وهزيرانى عيراق له گەل چيگري وهزيرى دهره وى نه مريكا بۆ كاروبارى نابوورى، "توماس مان" تۆمار كراوه له يادداشتنامه ي گفتوگۆكه دا (نيداره ي نارشيئ و تۆمار كراوه نيشتمانيه كان).

کورد و کوردستان له به‌لگه‌نامه‌کانی و وزارت‌نی دهره‌وه‌ی نه‌مریکا

گوێڤه‌ی به‌رژه‌وه‌ندییه‌کانی عێراق تاوتوێ ده‌کات به‌لام هه‌لی باش ره‌خساره‌ بۆ هاوکاری و یارمه‌تی وڵاته‌ یه‌کگرتوه‌کانی نه‌مریکا.

۱۶ - جینگری وه‌زیری دهره‌وه‌ی نه‌مریکا باسی کاری کومپانییه‌ بازرگانییه‌کانی نه‌مریکای له عێراق کرد که وه‌لامه‌که‌ی "به‌زاز" مان له تیلیگرامی ۱۶۸ له به‌رواری ۱۸ی تشرینی یه‌که‌م ناردوه‌ بۆ ئێوه‌ بۆ به‌غداد.

۱۷ - سه‌رۆک وه‌زیرانی عێراق دیسان داوای یارمه‌تی نه‌مریکای کرد بۆ دروست کردنی زانکۆیه‌کی نوێ له عێراق که خه‌رجه‌که‌ی ۳۰ - ۳۵ میلیون دولاړ هه‌لسه‌نگیندراوه‌ و وتی عێراق ده‌توانیت له ماوه‌ی ۷ - ۸ سالدا نهم پاره‌یه‌ بداته‌وه‌ به‌ نه‌مریکا. به‌رێژ "مان"^۳ وتی تاوتوێی نهم مه‌سه‌له‌یه‌ ده‌کات.

۱۸ - "به‌زاز" وتی کیشه‌ی کورد بووه‌ته‌ هۆی وشک بوونی دارایی عێراق و نابوواری عێراقی فله‌ج کردوه‌. هه‌روه‌ها ئاماژه‌ی به‌ به‌رنامه‌ی سلفه‌ کرد بۆ عێراق و وتی عێراق پێویستی به‌ سه‌رمایه‌ هه‌یه‌ و له‌وانه‌یه‌ داوای ۷ - ۸ میلیون دولاړ سلفه‌ له وڵاته‌ یه‌کگرتوه‌کانی نه‌مریکا بکات. به‌رێژ "مان" وتی تاوتوێی نهم مه‌سه‌له‌یه‌ش ده‌کات.

روسک

³. Mann

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانسی و وزارتسی دهره ووسی نه مریکا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، برگی XXI ، لاپهړی ۳۵۵ - ۳۵۶)^۱

۱۷۷ - نه میرگرام له بالوئزخانه ی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له عیراق بؤ و وزارتسی دهره ووه -

A - ۴۲۴

به بغداد ، ۳۰ ی تشرینی یه که می ۱۹۶۵

په نانه کی

بابهت: هه لسه نگانندی کیشه ی کورد

نهمه هه لسه نگانندی کی گشتیه له سهر مه سله ی کورد له عیراق که بالوئزی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له عیراق، بهرپر "سترانگ" ناماده ی کردووه. نهم هه لسه نگاننده باسی گه لی بهرزه و ونندی و هؤکاری هانده ری ململاتی که ری کردووه له م مه سله یه داو سودمه نده بؤ هه موو نه و که سانه ی که په یوه نندیان به سیاستی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا هه یه به نیسبت کیشه ی کورد له عیراق.

نه بخامی سهره کی نهم هه لسه نگاننده بؤ ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا نه ویه که نؤتؤنؤمییه کی بهر فراوان یا سهر به خؤبی بؤ کورده کانی عیراق، سه قامگیری ناوچه یتیکده دات و به زیانی بهرزه ونندییه دریؤ خایه نه کانی نیتمه یه. بهر ده و امبوونی شهر ی کورده کان به قازانجی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا نییه، هه رچهند که ناکام و لیکه و ته کانی نهم شهره (لانی که م بؤ نیستا)

^۱ سهرچاره: نیاده ی نارشیف و تۆمارکراوه نیستمانیه کان، IRAQ ۳ - ۱۳ POL ، په نانه کی . "سترانگ" و "دونگان" له ۲۹ ی تشرینی یه که م ناماده یان کردووه و "دونگان" په سهندی کردووه و ناردراوه بؤ عده نه نا، حه له ب، نانکارا، به سره، به یروت، قاهره، دیمه شق، له نندن، ته ورپر و تاران.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و مزاره تى دهره ووس نه مريكا

مهترسى نيبه بۆ نه مريكا و پيويست به دهستيپشخهرييه كى نهوتۆ ناكات له لايهن ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكاوه.

دوره كه شيوعيه كان و سؤفيهت بتوانن كونترولى بهر فراوانى شوپشى كورد بكهن، ته نانهت نه گهر كورده كان بتوانن كوردستانىكى خاوهن نۆتۆنۆمى يا رژيمىكى جياوازيش دابه زرينن. نه م شيكارىيه بهو نه نجامه ده گات كه له كاتينكا كه ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا، سؤفيهت و ميسر خوازيارى چاره سهرييه كى ناشتيخوازانن بۆ كيشه ي كورد له عىراق و له م پهيوه ندييه دا بهروالته هاوته رين به لام نامانجه كانيان جياوازه و به تايهت له پهيوه ندى له گه ل ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا و سؤفيهت نه نجام و گرمانه ي جياوازي له پشته.

به هه مان شيوه نيران و ئيسرائيل - و له وانه يه به ريتانيا - نامانجه ي جياوازيان هه يه بۆ لايهنگرى كردن له بهرده وامبوونى ناكوكييه كه بۆ نه وه ي عىراق لاواز بيهت. ده ستيره دانى بهرده وامى نيران و ئيسرائيل له كيشه كه، هه ره شه يه بۆ پينگه ي ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا له عىراق به لام به داخه وه هيج ده ولته تيك ره چاوى بهر ژه وه ندييه كانى نه مريكا ناكات له م پهيوه ندييه دا.

له داها توويه كى زۆر نزىكا، نه كورده كان و نه حكومه تى عىراق ناتوانن به ريگا چاره ي سه ربازى سهركه وتن به ده ست به ينن. به هه مان شيوه ريگا چاره يه كه به گوپره ي وتوويژيش ناتوانيت كيشه كه بۆ هه ميشه چاره سه ر بكات. كيشه ي كورد، كيشه يه كى دريژ خايه نه.

سياسه تى ئيستاي ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا گونجاوترين سياسه ته واتا كيشه ي كورد كيشه ي ناوخويى عىراقه و باشترين ريگا چاره، ريگا چاره ي سياسيه له سه ر بنه ماي وتووژ.

بۆ بالۆيز:

ئينچ س دونكان²

راوژكارى كاروبارى سياسى

² ENOCH S. DUNCAN

کورد و کوردستان له بەلگەنامەکانی وەزارەتی دەرەوەی ئەمەریکا

(١٩٦٤ - ١٩٦٨ ، بەرگی XXI ، لاپەڕی ٣٥٧ - ٣٥٨)^١

تیلیگرام له بالۆیژخانەی ولاتە یەكگرتووەکانی ئەمەریکا له ئێران بۆ وەزارەتی دەرەوە

تاران، ٢٠ ی کانوونی دووهمی ١٩٦٦

نهیانی

بابەت: پەيوەندییەکانی ئێران و عێراق و کێشە ی کورد

١٠٤٤ : ١ - پەيوەندییەکانی ئێران و عێراق

من ئەمڕۆ پێشنیاری ئەوەم بە "شا" کرد کە پەيوەندییەکانی ئێران و عێراق کۆنترۆڵ بکات و نەچیت بۆ سەفەرە بەرنامە بۆ دارپۆژراوەکە ی بۆ ئەوروپا، شا وەلامی ئەڕینی بەم پێشنیارە داوە. شا وتی هەست دەکات ئێران گەشتوو بە نامانجی سەرەکی خۆی واتا ئەوە کە عێراقیەکان بزانن هەرچەشنە دەستدریژی سەربازی بۆ سەر سنووری ئێران، لەگەڵ وەلامی توندی ئێران روبەر و روبەر دەبێت و هەركاتێك ئێران بیهێت، سەرچاوەی ئەم چالاکیە بێ دەنگ دەکات.

٢- نامانجە درێژخایەنەکان: شا وتی نامانجی ئێران هیچ کاتێك ئەوە نەبوو کە یەكپارچەیی خاکی عێراق بباتە ژێرپرێسار و هەر دو ولات لە رێگای پەيوەندی دراوسێتیەو دەتوانن هەموو دەستکەوتێك بە دەست بهێنن. شا وتی هەر دو ولاتی ئێران و عێراق بەرەمەهێنەری نەوتن و سەرچاوەی ناوی هاوبەشیان هەیە کە دەبێ بە شێوەیەکی یەكسان کەلکی لێوەریگرن. هەرەها کۆمەلگای شیعە لە عێراق پەيوەندییەکی نزیککی هەیە لە گەڵ شیعەکانی ئێران و هتد.

^١ سەرچاوە: ئیدارەی ئارشیف و تۆمارکراوە نیشتمانیه‌کان، POL IRAN - IRAQ ،

نهیانی . ئاردراوە بۆ ئانکارا، بەغداد، جەدەدە و لەندەن.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و مزاره ننی دهره وهی نه مریکا

۳- کیشی کورد: شا وتی نایه ویت له ریگای کارکردن دژی کورده کانی عیراق، کورده کانی نیران بکات به دوژمنی خۆی و وتی کورده کان "ناریایی رهسەنن" که ره گهزی نیرانیه کانه. خاله کدی شا نهوه بوو که کیشی کورده کان له عیراق، کیشی ناوخۆیی عیراقه که له ریگای قوریانی کردنی کورده کان چاره سەر ناکریت و ناکریت بینردریتته ناو نیرانیش.

۴- مه سه لهی "شه تولعه ره ب": شا وتی هه رچهند گرنگه که که لک له ناکۆکیه کدی له گهژ عیراق وه ریگریت بۆ چاره سەرکردنی کیشی "شه تولعه ره ب"، به لām نه مه ناماچی روونی نیران نییه و وتی نه م کیشیه ریشه کی دهیان سالی هیه و نیران ده توانیت چهند سالتیکی دیکه چاره پوان بکات. له راستیدا له ماوهی چهند سالی داهاتوو به هۆی گه شه کردنی به نده ره کانی نیران له که ندرای فارس، نیران هیچ پیوستیه کی به "شه تولعه ره ب" نامینی. شا وتی کاتی که که شتییه کان دین بۆ به نده ره کانی نیران، عیراقیه کان کیشیه یان بۆ ساز ده کهن و باری نابوری راگرتنی ده ریوانی "شه تولعه ره ب" زیاد ده کهن. شا له هه مان کاتدا ناماژه ی به وه کرد که کاربه ده ستانی عیراق له داهاتوودا سهردانی نیران ده کهن و هیوای خواست نه وانیش به شیک له م باری نابوری به بگرته نه ستۆ و "شه تولعه ره ب" له نیوان خۆیاندا دابهش بکهن. به هه ر حال شا نه وهی وه بیره نیا وه که بی نه جامدانی گفتوگو، مه سه لهی ناکۆکیه کانی "شه تولعه ره ب" ده بی به سه رچاوه ی کۆمه لیک کیشی بی کۆتایی له نیوان هه ر دوو ولاتدا.

۵- پیشهاته کانی نه م دوا ییانه؛ ناماژه به گفتوگو تیروته سه له که م (تیلیگرامی ۱۰۳۴ ی بالۆیترخانه*) له گهژ "حه سه ن دوجه یلی²"، بالۆیتری نوئی عیراق له نیران:

من به "شا" م وت هه ر چهند نه م دۆسته م به ماوه ی ۱۸ سال نه بینیه به لām وه بیرم دیت دۆستیکی زۆر راستگو و یه کدل بوو. هه روه ها به (شا) م وت "دوجه یلی" منی دلنیا کردوه ته وه

* به روار ی ۱۹ ی کانونی دووهم (هه مان سه رچاوه)

كوورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

كه هيج دهوله تىكى عىراق ناتوانيت له ژير زهخت و زوردا گفتوگو له سهر مهسه له يه كى وهك "شهتولعه ره ب" بكات. وادياره "دوجهيلى" بهتو واوى به پهروشه كه گرزييه كانى نيوان نيران و عىراق كه بكا ته وه و پهيوه ندييه كانى ههر دوولا پته و بكات.

۶- ره خساندننى دهرفه تيك بۆ "بهزاز": ههروه ها كه هيمكان نيشان ده دات له كاتيكد ا كه دهوله تى عىراق هيشتا ريگايه كى دريوى له بهره بۆ نه وهى بتوانى بگات به نامانجه پاك و شياوه كانى سهرده مى پيش ۱۹۵۸ ، من پيموايه "بهزاز" (كه نيستا له سهر كورسى دهسه لات له عىراق) تا رادهيهك خوى باش نيشان داوه و نيرانيه كان ده بى دهرفه تىكى باشى پيبدن. شا رازى بوو بهمه و ناماژه ي بهوه كرد كه له وكاته وه كه دهوله تى "حيزبى كار" له بهريتانيا گهيشتوه به دهسه لات، به بهرپرسياره تيه كى زورتر وه رفتارى كردوه (زورتر له وهى كه له راگه يان دن نامه كانيدا پيش له گهيشتن به دهسه لات چاوه روان دهكرا).

ههروه ها تينگه يشتنى شا له رابردو باشت ببوو دهرياره ي نه وهى كه "بهزاز" و جيگرى سهروك كوومارى عىراق حهمن عهبدى ميسر نين بهلام وتى "عارف" لايهنگرى (ناصره) و شيته. پاشان ناماژه ي به دوسته عىراقيه كانى ميسر كرد. ههروه ها هاوپا بوو له گه ل نه وهى كه تمنانه ت ناصر دهبيت له وه تينگات كه عىراق دهتوانيت له سوريا كيشه خولقينه رتر بيت .

۷- بهرنامه ي ۳ خالى: شا وتى نيران ههولى داوه له ريگاي قبول كردنى پيشنياره ۳ خالييه كه ي "بهزاز" نيوهى نه وهنگاوانه ههلبگريت كه له نهستويه تى بهلام وتى نه م بهرنامه ۳ خالييه ده بى دوو لايه نه بيت و نيران نايه ويت عىراقيه كان واتينگه ن كه پهرداخت كردنى پارهى قه ره بوو كردنه وه (كه ده بى كوميسيونيكي ليپرسينه وهى هاويهش بريارى له سهر بدات) هه موو ناكوكيه سه ره كيه كانى نيران و عىراق چاره سهر دهكات و ده بى ده رگاي گفتوگو له سهر كيشه كانى ديكه وهك كيشه ي "شهتولعه ره ب" و دابهش كردنى سه رچاوه كانى ناو(كه ۶۵٪ ي له خاكى نيران سه رچاوه ده گريت) كراوه بيت.

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانس و وزارتس دهره ووس نه سرکا

۸- هه لسه نگاندهن: من وای بژ ده چم که شا پیتش سهر بژ دهره وه، ده وله ته که ی دلتیا ده کاته وه که نیران هیچ ههنگاو تک هه لئاگریت بژ سهره لدا نه وه ی گرژییه کانی نیران و عیراق. کیتشه دریڅا یه نه کان (هه م مه سه له ی یارمه تی نیران به کورده کان و هه م مه سه له ی "شه تولعه ره ب") به چاره سهر نه کراوی ده میننه وه به لام بریاردان له م په یوه نندییه دا نیستا پیویست نییه. مه به سستی من له دهر پرینی بژ چونه کانم نه وه بوو که شا ته شویق بکه م وه زیره کانی دلتیا بکاته وه که ده یه ویت بارود څخه که له کاتی نه برونی خوی نارام بیت.

مایر³

³ MEYER

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بەرگى XXI ، لاپەرەى ۳۶۰ - ۳۵۹)^۱

۱۸۰ - تيليگرام له بالۆيزخانهى ولاته به کگرتووه كانى نه مريكا له عيراق بۆ وهزارهتى دهره وه

به غداد، ۱۷ ي مایسى ۱۹۶۶

په نانه کى

بابهت: گفتوگۆ له گهڻ "عارف"، سه رۆك کۆمارى عيراق^۲

ناماژه به تيليگرامى ۶۷۷ ي بالۆيزخانه^۳ و تيليگرامى ۵۳۸ ي وهزارهتى دهره وه^۴:

^۱ سه رچاوه: نيدهارهى نارشيڤ و تۆمارکراوه نيشتمانيه كان، IRAQ ۱ - ۱۵ POL ، په نانه کى

^۲ سه رۆك کۆمارى عيراق، "عبدالسلام عارف" له ۱۳ ي نيسان له رووداوى كهوتنه خواره وهى فېرۆكه (هليکۆپتەر راسته - وه رگيڻي) کوژرا و براكه ي، ژنه رال "عبدالرحمان عارف" له ۱۶ ي نيسان جينگای نه ي گرتوه.

^۳ به روارى ۱۶ ي مایس (نيدهارهى نارشيڤ و تۆمارکراوه نيشتمانيه كان، IRAQ ۱ - ۱۵ POL)

^۴ بروسكه ي ۵۳۸ بۆ به غداد له ۱۴ ي مایس ريڻوڻى "سترانگ" ي كردوه كه له لايهن سه رۆك کۆمارى نه مريكا وه پېرۆزبايى بکات له "عارف" به بۆنه ي دهست به کاربوونى و ناماژه به وه كردوه كه گفتوگۆ يه کهم ده بۆ دۆستانه بيڻت، هه رچه ند كه بالۆيزى نه مريكا ده توانيڻت باس ي هه ندۆ مه سه له ي تايي به تى نيوان ده ولته تى عيراق و نامريكا بکات، نه گه ر پتيويست بکات.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

- ۱- من به ماوهى ۳۵ خولهك له گهڙ "پرزىدنت عارف" له نيوهرۆى ۱۷ ى مايس گفتوگۆم كرد و نهويهپرې ريز و سلاوى "پرزىدنت جانسون" م به "عارف" و دهولهتى عيراق راگهياند، پاشان "عارف" سپاسى منى كرد و داواى ليتمكرد نهويهپرې ريز و سلاوى نهو بگهيهنم به سهرۆك كۆمار "جانسون". پاشان "عارف" پهيوهندييه دۆستانه كانمانى (پيش نهوى كه ببى به سهرۆك كۆمارى عيراق) وهبهرهينايهوه و وتى ناواته خوازه پهيوهندييه كانمان به ههمان شتوه بهردهوام بيت.
- ۲- به كورتى باسى گرنگترين خالهكانى نهركهكانى خۆم كرد بۆ پهرهپيدانى زۆرتى پهيوهندييهكانى ولاته يهكگرتوهكانى نه مريكا و عيراق و هاوكارى ولاته يهكگرتوهكانى نه مريكا له گهڙ عيراق بۆ پهرهپيدانى سهقامگيرى و پيشكهوتنى سياسى و نابوورى عيراق تا نهو ناستهكه كه عيراق دهيويت و به پيى نيمكان. "عارف" وتى دهرك بهمه دهكات و سپاسى منى كرد و باسهكهى گۆرې بۆ مهسهلهى يارمهتى نيران به كوردهكان.
- ۳- من به وردى ههلويستى دهولهتى ولاته يهكگرتوهكانى نه مريكام به نيسبت كيشهى كورد بۆ "عارف" شى كردهوه و باسى نيگهراڼيهكانى نيرانم كرد و دهولهكانى خۆمانم دوپات كردهوه بۆ تهشويق كردنى نيران و عيراق بۆ دوزينهوى ريگايهك بۆ چارهسهر كردنى ناكۆكيهكانيان به شينوازي ناشتيخوازان و تم به بۆچوونى من تهنه نيران و عيراق دهتوانن ناكۆكيه دولايهنهكانيان چارهسهر بكهن. "عارف" وتى ترسى نيران له عيراق بههۆى پهيوهندييهكانى ميسر و عيراق له جپى خويدا نيه، بهلام تهگهر شا(كه تهنه بۆ خۆى بهرپرسيارى دوژمنايهتى نيرانه له گهڙ عيراق) پيداگرى بكات لهسهر يارمهتيدانى كوردهكان، عيراقيش تا نهو شوينهى كه پيى بكرت كيشه بۆ نيران دروست دهكات (له م پهيوهندييهدا نهيرگراميتك به وردهكارى زۆرتروه نيردراوه بۆ وهزارهتى دهرهوه⁵).

President Johnson

⁵ نهيرگرامى ۹۵۹ - A له بهغداد له ۱۸ ى مايس(ههمان سهرچاوه، IRAQ ۲ POL).
"عارف" سپاسى بالوتيزى نه مريكاي كرد بۆ نه م گفتوگۆيه و وتى نه م گفتوگۆيه وهك نهينيهك

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مريكا

۴- هه ئسه نگاندن: "عارف" نارام و له سهرخۆ بوو و چەندجار له ميانەى گفتوگۆكەماندا سوحبەتى كرد و به هيچ شتووهيك سهرزەنشتى وڵاته يەكگرتووه كانى نه مريكا نه كرد به هۆى كرده وەكانى نيزان و نه وهى پشتراست كرده وه كه ده ولەتى وڵاته يەكگرتووه كانى نه مريكا يارمەتى كورده كان نادات. كاتى كه من ناماژەم كرد بهو پرەنسيپه گه ورا نه كه وڵاته يەكگرتووه كانى نه مريكا له فیه تنام شەرى بۆ ده كات، "عارف" وتى دەرکى پێده كات و له گه ليدايه. له سهراسەرى گفتوگۆكەماندا كه لك له وه رگيپر وه رگيرا، جگه له چەند كورته باسى تاكه كەسى له سهره تا و كۆتايى گفتوگۆكەمان. "عارف" نه وەنده ئینگليزى ده زانييت كه بتوانييت وتووێژىكى ناسايى پى بكات.

۵- نەم گفتوگۆيه نهو بۆچوونهى پشتراست كرده وه كه "عارف" به ريانى به ره ولای وڵاته يەكگرتووه كانى نه مريكا هديه، هەرچەند كه نيتمە ناييت چاوه پوانى نه وهى لى بکهين ره فتاريكى دۆستانەى ناشكرای هەبيت له گه ل نيتمە و بى گومان كۆمه لتيك پيشامده له داهاتوودا روو ده دات كه تا ناستيكت په يوه ندييه كاغان كرژ بكات.

سترانگ

لاى خۆى راده گریت. "عارف" ههروه ها وتى ده يه ویت قسه كاغان وهك قسه وباسى نيوان دوو دۆست بييت نه سەرۆك كۆماريک له گه ل بالتويزيک. منيش وتم زۆر باشه و جارجار قسه وباسى دۆستانه له گه ل يەكدي ده كەين.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

(١٩٦٤ - ١٩٦٨ ، بهرگى XXI ، لاپهړى ٣٦٢ - ٣٦٣)^١

١٨٢ - تيليگرام له بالوتيزخانهى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا له عيراق بؤ
وهزارهتى دهره وه

به غداد ، ٢ ى ته موزى ١٩٦٦

نهينى

بابهت: روانگهى دهولتهتى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا به نيسبتهت نهو بهرنامه
سياسيه كه حكومتهتى عيراق بؤ كورده كان دايرشتووه
١٢- نامه ژه به تيليگرامى ٣٩٦ ى وهزارهتى دهره وه* :

الف - وپراى گهيانندنى پهيامى پيروزبايى دهولتهتى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا به دهولتهتى
عيراق به بؤنهى پوچهل كورده وهى كوديتا، له كاتيكي گونجاودا نه م بابه تانه به شتوازي زاره كى
له گهل ري به رانى عيراق بهيننه بهر باس:

١- دهولتهتى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا پيى ناخوش بووه كه عيراق ناچار بووه تهحه مولى
توندوتويي به كى ديكه بكات.

^١ سهراوه: نيدارهى نارشيف و تومار كراوه نيشتمانيه كان، IRAQ ٩ - ٢٣ POL ، نهينى،
نيردراوه بؤ قاهره.

* بروسكهى ژماره ٣٩٦ بؤ به غداد له ١ ى ته موز نامه ژهى بهوه كرده وه كه وهزارهتى دهره وه
تاوتويى نهوه دهكات كه نايا به قازانجه مانه بالوتيزخانه پيروزبايى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا
بگهي نهيت به "عارف"، سهروك كؤمار يا "بهزاز"، سهروك وهيرانى عيراق به بؤنهى پوچهل
كورده وهى كوديتاى نه م دوايه. ههروه ها داواى له بالوتيزخانه كرده وه تاوتويى نهو مه سهله يه
بكات كه راگهيانندنى چاره سهر كورنى كي شهى كورد تا چه راده يه ك هؤكارى نه م كوديتا يه بووه.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس وهزارهتی دهره وهی نه مریکا

۲- ده وله تی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا هیواداره ههوله کانی ده وله تی عیراق بیته هژی پاراستنی سه قامگیری نه م ولاته و له پیشکه وتنه کانیدا سه رکه وتوو بیت.

۳- ده وله تی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا پیرۆزیایی ده کات له حکومه تی عیراق به بۆنه ی نهو بهرنامه سیاسیه که بۆ کورده کان دایر ژتووه و کورده کان قبولیان کردووه.

۴- ده وله تی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا هیواداره چاره سهری کیشه ی کورد به شتوازیکی ریکویتی و بهرده وام و به نیازپاکی حکومه تی عیراق و کورده کان جیبه جی بکریت و له سهر نهو باوه ریه که نه م ریگاچاره یه پرپایه خه و پیش له توندوتیژی ده گریت**.

۲- دیاری کردنی کاتی کودیتا دژی حکومه تی عیراق، به شتیکی به هژی راگه یاندن نامه که ی ۲۹ ی حوزهیرانی "بهزاز" بووه بۆ چاره سهر کردنی کیشه ی کورد. وادیاره ریبه رانی کودیتا هیوادار بوونه که کهسانی دیکه وه کاربه دهستانی سه ربازی خه لکی موسل^۱ (که گه لکیان دژی کوردن) په یوه ست ده بن به جولا نه وه که یان بۆ رووخاندنی رژیم که به بوو چوونی نهوان نه م رژیمه خیانه تی به عیراق کردووه له بهر نه وهی ته سلیمی داواکارییه کانی کورده کان بووه. به شداری کردنی "عه تارباشی"^۲، فه رمانده ی لیوای ۴ له م کودیتایه که خه لکی موسله نه م راستیه ده سه لمی نیت. به لام وادیاره حکومه تی عیراق متمانهی به ناوبراو نه بووه له بهر نه وهی چهند رۆژ پیش باسی نه وه ده کرا که سه رتیپ "عدنان عبدالجلیل"^۳ ده خریتته شوینی نهو. له لایه کی دیکه وه ریبه رانی کودیتا له یه که مین راگه یاندن نامه ی خۆیاندا که له رادیو بلاو بووه وه، چاره سهر کردنی کیشه ی کوردیان قبول کرد. کیشه که له راستیدا به ره و چاره سهری ده چوو و شهرت و مه رجه گشتیه کانی هه فته یه که پیش له هه ولتی کودیتا بلاو بووه وه. نه م خالانه ده مانباته سهر نهو باوه ریه که کۆمه لیک

** بروسکه ی ۱۲۰۷ بۆ به غداد له ۳ ی ته موز ده لیت: "وهزاره تی دهره وه هاورپایه له گه ل کاره پیشنیار کرا وه که ی باتویژی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له عیراق".

² Attarbashi

³ Adnan Abd al-Jalil

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی و مزایه تنی دهره وهی نه سربکا

هۆکاری گرنگتر هه بووه بۆ دیاری کردنی کاتی کودیتاکه، بۆ نمونه چوونی "بهزاز" بۆ تورکیا له ۱ ی ته موز، ههروهها پاشینیوه پۆی ۳۰ ی حوزهیران سه ره تای پشوی دوو رۆژی بوو و دامه زراوه حکومه تیه کان کاتژمێر ۱:۳۰ ی پاش نیوه پۆ داده خرین. کاتیك كه ناژاوه كه دهستی پێکرد، خه لک له خهوی نیوه پۆدا بوون و ژمارهیهکی زۆر له کاربه دهستان و سه ربازان به شتوازی ناسایی له نیجازهی پشوو و کۆتایی هه وتوودا بوون.

۳- خپرا بوون و تیژبوونی کاردانه وهی هه زه کانی وه فادار به حکومه ت نیشان ده دات حکومه تنی عیراق له پێشه وه ناگاداری پیلانی کودیتا بووه و وای به باشت زانیوه ریه رانی کودیتا که له کاتی کودیتادا ده ستگیر بکات (نه پێش له کودیتا و بهی سه ملاندنی نیازه که یان). نه م سیاسه ته له گه ل شتوهی تیژوانینی عیراقیه کان بۆ مه سه له کان ده گوئیت، به تایبه ت له و کاتانه که دُنیا بن له سه رکه وتنی خۆیان.

سترانگ

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بدرگى XXI ، لاپهرى ۳۶۳ - ۳۶۴)^۱

۱۸۳ - تيليگرام له بالوتيزخانهى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له عيراق بو

وهزارهتى دهره وه

بهغداد - ۱۹ ي نابى ۱۹۶۶

په نانه كى

بابهت: گفتوگو له گهڻ سەرۆك وهزيرانى نوڤى عيراق دهر باره كيشه كورد و نيران

۱- من له ۱۸ ي ناب به ماوهى ۵۰ خولهك له گهڻ "تاليب" (سەرۆك وهزيرانى عيراق - وهرگيڤ) گفتوگوم كرد. زۆريه كاتى گفتوگۆكه مان به كيشه كورد و نيران (به دهستپيشخهري "تاليب") تپهر بوو. من به "تاليب"م وت دهولهتى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا نامادهيه كاربكات له گهڻ حكومهتى نيستاي عيراق (هر وهك حكومهته كانى پيشووى عيراق) له پيناو نامانجى بنه رتهى نيمه كه سه قامگيرى و خوشبهختى عيراقه و بهوردى باسى نيگه رانى خومانم بو كرد

¹ سه رچاوه: نيدارهى نارشيف و تو ماركراوه نيشتمانيه كان، IRAQ ۱ - ۱۵ POL ، په نانه كى، ناردراوه بو تاران، نه لجه زير، عه مان، نانكارا، به سره، به بيروت، قاهره، ديمه شق، هاهاران، نۆرشه ليم، جه دده، خارتوم، كويت، له ندهن، موسكو، ريات، تلايب، تريپلولى، تونس و CINSTRIKE/CINCMEAFSA

* "بهزاز" له ۶ ي ناب وهك سەرۆك وهزيرانى عيراق دهستى له كار كيشايموه و "ناجى تاليب" چيڭاى نهوى گرته وه.

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانسی و وزارتس دهره ووسی نه مریکا

دهرباره ی پېشنه چوونی کاری به لېنده رانی نه مریکایی له عیراق، و راستیه بنه رته کانی بارودڅخی څیه تنام و واتاکه ی بژ جیهانی نازاد و ناما بجه کانی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا م بژی شی کرده وه. هه روه ها نیگه رانی و بی هیوایی قوولی خومم دهرېری به نیسبته هاوهه لویست بوونی عیراق له گه ل سؤڅیته. "تالیب" وتی تاوتویئ نهم بانگه شانه دهکات و خوی بوارد له قسه ویاسی زۆرتتر له باره ی څیتننام و وتی کاتی کابینه ی عیراق به مه سه له ناوخوییه کان گیراوه و کاتی نه وه ی نییه (هه روه ها که "به زاز" له موسکۆ باسی کردبوو) که خوی سه رقالتی مه سه له جیهانیه کان وه که مه سه له ی څیه تننام و ئالمانیا بکات.

۲- "تالیب" رایگه یاند حکومته ی عیراق به رنامه ی چاره سه ری کیشه ی کورد به ته وای جیبه جی دهکات، به لām زۆرتتر باسی گیروگرفته کانی کردو ناما ژه ی به وه نه کرد که چۆن ده ولته ی عیراق له م په یوه ندییه دا ده جیته پېش. به وته ی "تالیب" جیدی ترین کیشه له م په یوه ندییه دا، بوونی ۳ کۆتله له نیو کورده کاندایه . بارزانی پی له سه ر نه وه داده گریت که حکومته ی عیراق ته نها له گه ل نه و مامه له بکات به لām حکومته ناتوانیت نه و کورده انه پشتگوی بغات که لایه نگری جکومته ی عیراقن یا نه دنامی کۆنی پارتی دیموکراتن(PDK). "تالیب" وتی بارزانی ده یه ویت بییت به پادشای کوردستان به لām به ره ره حال که س نازانیت له راستیدا به شوین چ ناما بجه که وه یه .

۳- "تالیب" په سیاری له من کرد نه گهر کورده کان جیدی بن له م په یوه ندییه دا، حکومته ی عیراق ده بی چی بکات. منیش وتم حکومته ی عیراق هه لیکي راسته قینه ی بژ ره خساوه بژ چاره سه ر کردنی کیشه که و کورده کان نایانه ویت ده ست به شه ر بکه نه وه، مه گهر نه و کاته که حکومته ی عیراق نه توانیت کیشه که چاره سه ر بکات. من پیدا گریم له سه ر نه وه کرد که حکومته ی عیراق هه لویستیکی زۆر نه ریتی له دريژخایه ندا په یرو بکات بژ نه وه ی نیازپاکي خوی نیشان بدات. من وتم کاتی که کورده کان ببینن حکومته ی عیراق جیدییه له سه ر چاره سه ر کردنی کیشه که نیدی پشتیوانی له شوړشی چه کداری ناکهن. "تالیب" گوئی گرتبوو، به لām دیسان جه ختی کرده وه له سه ر گیروگرفته کان و پیتیستی هاوکاری کورده کان.

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و وزارتني دهره وهی نه مریکا

٤- "تالیب" وتی دلتیایه نیران هیشتا چک بۆ کورده کان دابین ده کات به لām داوای نه وهی نه کرد که حکومتی نه مریکا گوشار بخته سهر نیران و مه بهستی نه وه نه بوو که حکومتی نه مریکا یارمتهی کورده کان ده کات. من وتم پیموایه پاش ٢٩ ی حوزه بیران، نیران نیدی چک بۆ کورده کان دابین ناکات، به لām له وانیه به شیوه گه لئ دیکه یارمتهی کورده کان بدات، به لām به هه حال نه م یارمتهییه راده وه ستیت نه گهر حکومتی عیراق گه مارۆی نابووری له سهر باکور لاببات بهو شیوهیه که به لئینی داوه.

"تالیب" هه لویستیکی زۆر توندی گرت و وتی نیران چی له عیراق ده ویت و هه لویستی نیرانی له گه ل هه لویستی تورکیا به راورد کرد. هه روه ها وتی حکومتی عیراق دهیه ویت په یوهندی باشی له گه ل نیران هه بیته و "به زاز" و "تا هیر یحیی" نه یانویستوه په یوهندی خرابیان له گه ل نیران هه بیته به لām نیران وای لی کردوون. نیستا نیران هه ول ده دات کۆمه لیک شهرت و مه رچی نه لوو به سهر عیراقدا به سه پینیت، به لām هیچ ده ول ته تیکی عیراقی ناتوانیت له سهر "شه توالعه رب" سازش بکات. منیش نیگه رانیه کانی نیرانم بۆ شی کرده وه و پاشان ناماژم به وه کرد که له چند هه فته ی رابردووه ده رفتهی نه وه بۆ عیراق ره خساوه تا په یوهندییه کانی له گه ل نیران باش بکات. من پئدا گریم له سهر "تالیب" کرد لم په یوهندییه دا هه ول بدات، نه ویش نه به "به لئ" و نه به "نه خهیر" وه لāmی نه دایه وه به لām به دیکه ته وه گوئی بۆ قسه کانی من گرتبوو.

٥- وه بیری "تالیب"م هینایه وه که نیران بۆ نامانجیتکی سنوورداری، کۆمه لیک یارمتهی سنوورداری داوه به کورده کان به لām سؤقیهت له راستیدا نامانجی کورده کان هان ده دات و له رۆژه لاتی نه وروپاوه درێژه به په خشی به رنامه ی نهیتی دژی حکومتی عیراق ده دات. من وتم نه م مه سلانه سهر نه جام بۆ عیراق مه تر سیدارتر ده بیته و جه ختم له سهر نه وه کرده وه که سؤقیهت زیاده خوازی درێز خایه نی هیه به ره و کهنداوی فارس و هاندانی کیشه ی کورد له پیناو نه م نامانجه دایه. "تالیب" نه مه ی پشتراست کرده وه به لām وتی سؤقیهت دۆستی عیراقه و عیراق پیویستی به یارمتهی سؤقیهته.

هه لسه نگانن:

الف: "تالیب" هیچ شتیکی نه درکاند سه بارهت به هیله گشتیه کانی نهو سیاسته که عێراق دهیه ویت بیگریته بهر و وتی سیاستی وهزارهتی دهره وه له بهیان نامه یه کدا له چهند رژۆی داهاتوودا بلاو دهیته وه. نیستا زۆر زووه بۆ نهوهی حکومهتی نیستای عێراق هه لسه نگینین به لām له چهند ههفتهی داهاتوودا کۆمه لێک نیشانه دهرده که ویت دهربارهی ناراسته و تایبه ته ندیه کانی حکومهتی عێراق.

ب - "تالیب" (که خۆی شیعیه) له وانهیه وای بۆ بچیت که پتیوسته له گه ل نێران توندوتۆژ مامه له بکات و ببی به دژ بهری نێران به هۆی نهوهی که بالتۆیزی نێران له بهغداد، بهرپێژ "پیراسته"² به "تالیب" ی وتوه که چونکه (تالیب) شیعیه، له کرده ودا نێرانییه و دهبی له گه ل نێران هاوکاری نزیک بکات. من هیشتا هیوادارم که نێران به له سه رخۆیی وه درگاکه به کراوهیی بهیلتیه وه و ههولێ راسته قینه بدات بۆ باشتر کردنی په یوه ندیه کانی له گه ل عێراق.

ج - "تالیب" له رووی جهسته ییه وه ماندوو بوو. "تالیب" زۆرتر ههزی له مه سه له بازرگانیه کان بوو به لām هه لویسته کانی دۆستانه بوون و به هه ر حال هیچ پرسیارێکی نه خسته پروو دهربارهی بهرنامه ی ٤٨٠ - PL (مه بهستی کرپنی گه نم له ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکایه - وه رگێر) یا بهرنامه ی هه سانه وه بۆ باکووری عێراق.

² Pirasteh

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی وزارتني دهره وهی نه مریکا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بدرگی XXI ، لاپړه ی ۳۶۵)^۱

۱۸۴ - تیلیگرام له وزارتني دهره وه بؤ بالويزخانه ی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا

له عیراق

واشنگتون، ۸ ی تشرینی یه که می ۱۹۶۶ ، کاتومپر ۳:۵۶ ی پاش نیوه پؤ

نه پنی

بابه ت: دیداری وه زیری دهره وهی نامریکا له گه ل وه زیری دهره وهی عیراق و مه سه له ی

کورډ

۲۶۲۴: نه مه کورته یه ک له ناوه روکی دیداره کورته که ی وه زیری دهره وهی نه مریکایه له گه ل
"پاچه چی" (وه زیری دهره وهی عیراق - وه رگیر) له ۵ ی تشرینی یه که م* :

^۱ سه چاره: نیداره ی نارشیف و تۆمارکراوه نیشتمانیه کان، IRAQ ۹ - ۲۳ POL ،
نه پنی، "کینسؤلونینگ" ناماده ی کردووه و "نه سیرتۆن" بینوییه تی و "هه ندلی" په سه ندی
کردووه و نیردراوه بؤ به یروت و تاران.

* دانیشتنی وه زیری دهره وهی نه مریکا له گه ل وه زیری دهره وهی عیراق، "پاچه چی" له نه ته وه
یه کگرتووه کان به رپوه چوو. یادداشتنامه ی گفتوگو که که باسی مه سه له ی عه رب - نیسرانیلیشی
تیداکراوه له ۱۹۶۸ - ۱۹۶۴ ، بدرگی XV111 ، بهلگه نامه ی ۳۲۳ دا هه یه.
یادداشتنامه کانی دیکه ی گفتوگو کان له نیداره ی نارشیف و تۆمارکراوه نیشتمانیه کان، RG ۵۹
فایلی کونفرانسه کان: CF ۸۳ و Lot ۶۷ D ۳۰۵ دا هه یه.

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانس و وزارتس دهره وهی نه مریکا

۱- کیشهی کورد: "پاچهچی" وتی عێراق توانیویه کیشهی کورد چاره سهر بکات و هیواداره ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا بتوانی شتیک بکات بۆ راهه ستانی یارمه تی نیران به کورده کان. "پاچهچی" ههروه ها وتی زۆر باش ده بیته نه گهر ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا بتوانی یارمه تی عێراق بکات بۆ ناوه دانکردنه وهی باکووری عێراق.

"پاچهچی" له نیویورک له گه ل کاربه ده ستانی سه ربازی نه مریکا دیدار ده کات.

۲- کاروباری نابووری: "پاچهچی" وتی حکومه تی عێراق هیواداره ریکه وه وتنامه کانی زامن کردنی سه رمایه گوزاری نه مریکا له عێراق هه موار بکات. ههروه ها وتی عێراق هیواداره ده ولته تی نه مریکا گوشار بخته سه ر HMG و کومپانیایانی US که کاری IPC ده کن بۆ نه وهی له م په یوه ندیه دا له گه ل حکومه تی عێراق ریکه کهن.

۳- مه سه له ی عه ره ب - ئیسرائیل: "پاچهچی" گله و گازنده ی نه وهی له نه مریکا کرد که چه ک به ئیسرائیل ده فروشیت، هه ر بۆیه ولاتانی عه ره بی واده زانن که لایه نگری ئیسرائیله و وتی حکومه تی عێراق زیزه له که مه بوونه وهی رۆژ له دوا ی رۆژی یارمه تیه کانی نه مریکا به UNRWA (ناژانسی جیهانی ناواره کانی نه ته وه یه کگرتووه کان) و نامه ژهی به وه کرد که خودی ناواره کان ده ئین هیه هه ولتکی راسته قینه نه دراوه بۆ یارمه تیدانیان و هه رچه ند که "جوزیف جانسون"² هه ولتی باشی داوه له م په یوه ندیه دا به لام یارمه تیه کان به لاوازییه وه جیه جی کراون .

روسک

² Joseph Johnson

كورد و كوردستان له بەلگەنامەكانى وەزارەتى دەروەسى ئەمىرىكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بەرگى XXI ، لاپەرەى ۳۷۲)^۱

۱۸۹ - يادداشتنامەيەك له سكرەتيرەى كارگيرى وەزارەتى دەروە (بەرپىز ريد)^۲ بۆ يارمەتيدەرى تايبەتى سەرۆك كۆمار (بەرپىز رۆستۆ)^۳

واشنگتۆن، ۱۶ ى شوباتى ۱۹۶۷

نەيتى

بابەت: نامەيەك له لايەن ريبەرى شۆرشى كورد، بارزانى بۆ سەرۆك كۆمارى ئەمىرىكا

نەمە ئەو نامەيەيە كە ريبەرى شۆرشى كورد له عىراق، ژنەرال بارزانى ناردوويەتى بۆ سەرۆك كۆمارى ئەمىرىكا. دۆكتور (عمود) عوسمان كە يەكئى له لايەنگرانى سەرەكى ژنەرال بارزانىيە، نامەكى هيتاوه بۆ ولاتە يەكگرتووەكانى ئەمىرىكا و تەسلىمى كردووه بە بەشى Desk level له وەزارەتى دەروە كە نویتەرە كوردەكان لەوى وەرەگيرت.

له نامەكەدا داوا له ولاتە يەكگرتووەكانى ئەمىرىكا كراوه له دەستپيشتوويى خۆى له ناو دەولەتى عىراق كەلك وەرېگريت بۆ ئەوێ رینگاچارەيەكى كۆتايى و ناشتيخوازانه بۆ كيشەى كورد له عىراق بدۆزريتەوه. هەروەها له نامەكەدا داواى يارمەتى ماددى كراو بۆ كوردە هەژارەكان.

له راستيدا بالۆيزى نيمە له عىراق، "روپيتر سترانگ" تا نيتستا چەندجار بە پاريتزەوه پيڤداگرى كردووه له سەر دەولەتى عىراق كە هەنگاوى زۆرتر هەلېگريت بۆ قبوڵ كردنى داواكارىيە رەواكانى

^۱ سەرچاوه: نيدارەى نارشيف و تۆماركراوه نيشتمانىيەكان، IRAQ ۹ - ۲۳ POL .
نەيتى، "كىنسۆلونىگ" له ۱۴ ى شوبات نامادەى كردووه و "دەيويس" و بەرپرسى كاروبارى لوينان "جوردەن" و بەرپرسى كارەبارى كۆمارى سوريا و عىراق، "روپيتر ھۆگتۆن" بينيويانە.

^۲ Read

^۳ Rostow

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتى دهره وى نه مريكا

كورد له چوارچيويهى خاكى عيراقدا. ههروهه له سالى ١٩٦٤ وه نيتمه بهرنامه يه كمان جيبه جي كردوووه بۆ دابين كردنى خوراك بۆ ناواره كورده كان له عيراق.

له حوزه يرانى ١٩٦٦ وه نيتمه ناگرهستينك له نيوان كورده شۆرشگيره كان و دهولهتى عيراق پينكهاتوووه بۆ نهوهى ريگاچاره يهك بۆ كييشه كه بدوزريتهوه. له كۆتايى سالى ١٩٦٦ بارزاني يادداشتن نامه يهكى ناردوووه بۆ سهروك كۆمارى عيراق (كه كوپيهك له م يادداشتن نامه يهكى له گهل نامه كى خۆى ناردوووه بۆ سهروك كۆمارى نه مريكا) كه تييدا گلهمى و گازندهى نهوهى كردوووه كه رزمى عيراق نيازپاكى خۆى نيشان نه داوه بۆ جيبه جي كردنى شهرت و مهرجه كانى ناگرهست. به له بهر چاو گرنتى نهو راستيه كه بارزاني تا نيستا ملكه چى دهولهتى عيراق نه بووه ، نيتمه پيشنيار ده كه مين هيچ وهلاميكى نووسراوه نه دريتموه به نامه كى بارزاني. له باتى نهوه، پيشنيار ده كه مين كاربه دهستينكى وهزارهتى دهروهه له ناستى Desk level به نوينه رايهتى له لايه ن سهروك كۆمارى نه مريكا، به شيوازي زاره كى گه يشتنى نامه كى بارزاني پشتراست بكاتمووه و جهخت له سهر نهوه بكاتمووه كه دهولهتى ولاته يه كگرتوووه كان له روانگى مرؤفدۆستانه وه نيگه رانى كورده كانه، هه ر بۆيه بهرده وام خۆراك ده نيترت بۆ كورده هه زاره كان له عيراق. وهلاميكى وه ها ده كوغيئت له گهل وهلامه پيشوووه كانى نيتمه به په يامه كانى بارزاني*.

BR

*يادداشتينك له بهر وارى ٩ ي مايس له سهر نامه كه به م شيويه نووسراوه: "كۆشكى سپى برپارى داوه هيچ وهلاميك به م داواكاريه نه داتموه".

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و هزاره تنی دهره ووسی نه هریكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، برگی XXI ، لاپه‌ری ۳۸۴ - ۳۸۶)^۱

۱۹۷ - یادداشتنامه‌ی هه‌والگری له لایهن به‌پررسی نیداره‌ی هه‌والگری و لی‌کۆلینه‌وه (به‌پێژ هۆگز)^۲ بۆ وه‌زیری دهره‌وه، به‌پێژ روسک^۳

ژماره ۷۰۹

واشنگتۆن، ۱ ی نه‌یلوولی ۱۹۶۷

نه‌ینی

بابه‌ت: مه‌ترسی ده‌ستپێکردنه‌وه‌ی شۆرشی کورد

زێده‌باری گه‌لیك كینشه‌ی دیکه، رۆژه‌لاتی نزیک^۴ له‌وانه‌یه له‌ ماره‌ی ۳ یا ۴ مانگی داها‌توودا له‌ گه‌ل شه‌پێکی نوێ له‌ نێوان پێشمه‌رگه‌ کورده‌کان و سوپای عێراق رووبه‌روو بێته‌وه. هاو‌پێیانی مه‌لا مسته‌فا رۆژ به‌ رۆژ سه‌رکه‌شتر ده‌بن و زۆربه‌ی جاران له‌ نێوان تاقمه‌ کورده‌ رکه‌به‌ره‌کان و هێزه‌کانی مه‌لا مسته‌فا و یه‌کێنه‌ بچووکه‌ گۆشه‌گیره‌کانی سوپای عێراق پێکدادان روو ده‌دات. وادیاره‌ کورده‌کان هه‌تا کۆتایی مانگی نه‌یلوول (کاتی خه‌له‌وخه‌رمان) ده‌ست به‌ شه‌پ ناکه‌نه‌وه، به‌لام له‌وانه‌یه پێش له‌وه به‌ هۆی حیسابی هه‌له‌ی حکومه‌ت یان گوشاری دهره‌کی پێکدادان روو بدات.

^۱ سه‌رچاوه: نیداره‌ی تارشیف و تۆمارکراوه نیشتمانیه‌کان، IRAQ ۹ - ۲۳ POL ، نه‌ینی، له‌ نیداره‌ی هه‌والگری و لی‌کۆلینه‌وه نامه‌ ده‌کراوه.

^۲ Hughes

^۳ Rusk

' Near East '

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتى دهره ووس نه سركا

كوردەكان هەست دەكەن دەبى پيشمەرگه بن: گەلى هۆكارى جۆراوجۆرى ناوخۆى و ناوچەى كوردەكان هان دەدات تا له هەر كاتىكدا كه خۆيان هەلبژيرن دەست به شەر بکەنەوه: هۆكارى ناوخۆى: حكومەتى عێراق كە مەترخەمە له جيبه جى كردنى بەلێنه ناشتێخوازەكانى. كە مەركورتى بودجەى عێراق به هۆى دابەزینی نرخى نەوت، جارى يەكەم له تشرینی دووهم - كانوونی يەكەم و پاشان له كاتى شەرى عەرەبەكان و ئيسرائیل، بەرنامەكانى دەولەتى عێراقى فەلەج كرد بۆ ئاوەدانكردنەوى بەرفراوانى ناوچەى كوردنشین كه بەشێك بوو له رێككەوتننامەى ناشتێ نێوان حكومەت و كوردەكان.

كوردەكان متمانەیان به "تاھیر یحیی" نییه كه له ١٠ ى تەموزەوه بووه به سەرۆك وەزیرانى عێراق. كوردەكان هەست دەكەن "تاھیر یحیی" له دانوستانەكانى پيشوودا، درۆى لەگەڵیان كردووه. "تاھیر یحیی" بارزانی تورەتر كردووه لەبەر نەوى "عبدالفتاح الشالى" (كه كەسێكى هەلبەرەستە) كردووه به وەزیر (وەك وەزیریكى كورد) له كابينەى نێستای خۆیدا. هەرەسەینانى عەرەبەكان (له بەرامبەر ئيسرائیل) پيشمەرگه كوردەكان زۆرتر بۆ شەر هان دەدات. پيشمەرگه گەنجە كوردەكان دەیانەویت هەلەكه بقۆزنەوه و زەبر له سوپای هەرەسەیناوى عەرەب بوەشتین. لەوانەى مەلا مستەفا نىگەران بێت به نىسبەت وەفادارى ئەم كەسانە.

حكومەتى عێراق لاوازه: كابينە و رژیى عێراق زۆر لەرزۆكه. مەلا مستەفا لەسەر ئەو باوەڕەى كه كوردەكان تەنها له رێگای دەرپرینی ئامادەى و توانایى خۆيان بۆ شەر دەتوانن له روى سیاسى و قورسایى خۆيان بەسەر رژیى نێستایان رژیەكانى دواترى عێراقدا بسەپێنن.

لەوانەى كوردەكان پشتیوانى له ئيسرائیل و ئێران وەربگرن: بى پشتیوانى دەرەكى كوردەكان هەول نادن دەست به شەرتىكى بەرفراوان بکەنەوه، تەنانەت نەگەر به شێوهى پيشمەرگایەتیش بێت. بەهەر حال پشتیوانە دەرەكییەكانى مەلا مستەفا نێستایان لەسەر ئەو كۆكن كه كوردەكان كۆمەلێك كردهوى سنووردار نەبەجەم بەدەن، لانیكەم وادیارە دەیانەویت توانایى و خواستى مەلا مستەفا بۆ شەر زیندو رابگرن.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نههرىكا

بهريه كى دووهم بۆ ئيسرائيل؟ راست پيش نهوى شهر دهست پيىكاتهوه، كاربه دهستىكى ئيسرائيل له گهلا مستهفا ديدارى كردوو و داواى لىكردوو كورده كان نه گهر بكرىت ههندى چالاكى دژى سوباي عىراق نه بام بدن بهلام سهركه وتوو نه بووه. به ههرحال ئيسرائيل له كوتايى نىسان دهستى كردوو به ناردنهوى يارمهتى ماددى بۆ كورده كان.

چهند مانگ پيش له نىسان، يارمهتیه كانى ئيسرائيل سنوردار بوو. ئىستا لهوانه به ئيسرائيل پيىداگرى له سهر كورده كان بكات شهر بگهن بۆ نهوى گوشار له سهر عهره به كان بىنىتهوه. له روانگهى سورپاوه (كه روانگه به كى تونده) ئيسرائيل ئىستا دهيه وىت كورده كانى سوريا هان بدات (كه به شىكى بچوك بوونه له راپه رينه كى پيش له ناگرهست دژ به سوريا).

ئىران به دگومانه: دهولتى ئىران (كه سهرتا پشتيوانى بههيزى شۆرشى كورد بوو) پيش له شهرى حوزهيران سياسه تىكى نارام و نهرمى به نىسبهت عىراق گرته بهر بهلام نهم سياسه ته تىكچوو، به هۆى لىدوانه تونده كانى عىراق له كاتى شهر و كرانى "تاهير يحيى" به سهرۆك وهزيرانى عىراق كه ئىران به لايهنگرى "ناصر"ى ده زانىت. له مه زياتر، SAVAK (رىكخراوى ههوالگرى و ناسايشى ولاتى ئىران - وه رگير) له سهر نهو باوه رپه به كه چالاكيه رووخينه ره كانى ناصر له كاتى شهره وه زۆرتر بووه.

دهولتى ئىران له سهر نهو باوه رپه به كه ئىستا نه مهلا مستهفا و نه دهولتى عىراق نه وهنده بههيز نين كه بتوانن به سهرى نهوى ديكه دا زال بن، بهلام نهوه به دوور نازانن كه كورده كان بتوانن زهبرىكى بههيز له حكومهتى عىراق بههيشن. ئىران له گهلا مستهفا هاوپا به ده بارهى نهوى كه رضى عىراق له قهرائىكى جىديدا به و لهوانه به ئىران بكه وىتهوه بىرى نهوه كه سهرله نووى يارمهتى كورده كان بداتهوه بۆ نهوى رضى ئىستاي عىراق بروخيت و رضىك بىته جىگاي كه نزىكتر بىت له ئىران.

سهرله نووى ههلسانه وهى كورده كان مهترسيدا ره: چالاكيه يه كه دواى يه كه كانى پيشمه ره كه كورده كان دژى دهولتى عىراق بۆ ماوه به كى درىژ رووى داوه. به ههرحال ئىستا دهستپىكردنه وهى

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

شهر له ناوچهى كوردنشين دهتوانى بى به هۆكارىكى تىكدهر له بارودۆخى لهرزۆكى نيستادا، به تاييهت نهگه ناژاوه كه دزه بكاته ناو سورياش.

دهبى ههر چهشنه تيوه گلانىكى نيران و نيسرانيل لهم كيشهيه ناشكرا بكرىت له بهر نه وهى عهره به رادىكاله كان پروپاگه ندى نه وه ده كه ن كه هيچ گومان له وه دا نييه كه نه مه پيلانىكى نوويه دژى عهره به كان به هاندانى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نه مريكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بهرگى XXI ، لاپهرى ۳۸۷)^۱

۱۹۹ - يادداشتنامه يهك له لايهن كارمه ندى نه عجومه نى ناسايشى نه ته وهى نه مريكا (بهريژ جان

فۆستير^۲) بۆ يارمه تيدهرى تاييه تى سهروك كۆمار (بهريژ روستو)

واشنگتون، ۱۷ ى ته موزى ۱۹۶۸

نهينى

بابهت: كوديتا له عيراق

ههتا كاتييك كه پيشهاته كان خزيان نيشان نه دهن و زانيارى باشترمان دهست نه كه وئيت، نيتمه هيچ نوينه رايه تيه كمان نايييت له بهغداد و به هيچ شتويهك ناتوانين بلتين كه ناكامى كوديتا كهى شهوى رابردوو چى دهبيت^{*}. نيتمه ته نانهت ناتوانين دلنيا بين له وهى كه نايا بانگه شهى ريبهرانى كوديتا راسته له پهيوهندي له گهل نه وهى كه پشتيوانى سهريازيان له پشته. نه مپۆ له وانديه دژه كوديتا يهك روو بدات.

^۱ سهراوه: كتيبخانه ي جانسون، فايلى ناسايشى نه ته وهى، فايلى ولاتان، عيراق، بهرگى ۱،

۷/۶۸ - ۱۲/۶۳ ، نهينى

^۲ John W. Foster

* كوديتا يهكى سهريازى (ههتا راده يهك بى خويندپۆي)، رۆمى سهروك "عارف" ى له ۱۷ ى ته موز رووخاند. نه عجومه نى نوئى فهرمانده يى شۆرش كاتزمير ۷ ى سهرله به يانى ته وارى دهسهلاتى گرتنه دهست و به تيكراي دهنگ، جينگرى پيشووى سهروك كۆمار و سهرونه رالى خانه نشين "احمد حسن البكر" ى وهك سهروك كۆمارى عيراق ههلبوارد. راديۆ بهغداد پاشان رايگه ياند كه "عارف"، سهروك كۆمارى پيشووى عيراق خانه نشين كراوه و دورخراره ته وه بۆ لاي بنه ماله كهى له نينگه لته را (يادداشتى ههوانگرى ۵۶۱ ، ۱۷ ى ته موز، نيداره ي نارشييف و تۆمار كراوه نيشتمان يه كان، IRAQ ۲۹ - ۲۳ POL).

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و هزاره ننی دهره وهی نه سربکا

به گوږه ی خوښندنه وه سهره تاییه کانی هه والنگرانی نیمه له به غداد، گروپی نوږ - وادیاره به عسیه کانن - له غونه پیشووه کانی خویان کیشی زۆرتریان ده بیته به لām له حالی حازردا کهس نازانیت نهم گروپه له داهاتوودا چهنده رادیکال ده بن. نهم گروپه تا نیستا له راگه یاندن نامه کانیدا، هیلیکی میانهره وی گرتووته بهر (به گوږه ی پیوانه کانی عیراق) و به لینی چاکسازی نابووری، پیکهاتنی حکومه تیکی پاک و یه کدل، دۆزینه وهی ریگاچاره یه کی عاقلانه بۆ کیشی کورد** و یه کیتی عهره بی داوه دژی ههره شه کانی سه هیونیزم و نیمپریالیزم. له لایه کی دیکه وه ته گهر نهم گروپه کودیتاچییه، به عسی بن، بهریانیان (مهیل) ده بیته بهر وه لای نزیکتز کردنه وهی عیراق له "فتح" (مه بهستی ریکخوازی فقهی فله ستینه - وه رگپښ)، سوریا و سؤڤیه ت. له روانگه ی نیتمه وه گرنگترین پرسیار نه وه یه که تایا کودیتاچییه کان دژیژه دده دن به راکیشانی پشتیوانی عیراق له مه لیک حوسه یین یا نا. عیراق نزیکه ی ۲۵ هزار سهربازی له نوردۆن هه یه و به ناسانی ده توانیت ژیا نی مه لیک حوسه یین بشیونیت.

نهم یادداشتنامه یه ته نها بۆ نه وه بوو که باشتین هه لسه نگاندنی خۆمان له بارودۆخه که پیشکهش به نیوه بکه یین پیش نه وه ی نیوه واشنگتۆن به جی به یلن. (جان)²

"ده وله تی "عارف" پیشکه وتنیکی نه وتۆی به ده ست نه هینا له جیبه جی کردنی ریککه وتننامه ی ناگر بهستی حوزه یران. بارزانی نه وه ی رته کرده وه که هیژه چه کداره که ی خۆی هه لپه وشینیتته وه، هه تا کاتیک که ده وله تی عیراق نیازپاکی خۆی نیشان نه دات بۆ جیبه جی کردنی به لینه کانی بۆ به خشینى ئۆتۆنۆمیه کی به رته سک به کورده کان له باکور و به نه نام بوونی دادپه روه رانه ی کورده کان له پارلمانی عیراق و هه لوه شانده وه ی هیژه کورده کان که که سهر به ده وله تن و دژی بارزانین. له هه مان کاتدا، هیژه کانی بارزانی کونترۆلی دۆفاکتۆی باکووریان له ده ست دایه و نهم دواییانه یارمه تی سهربازی و مادی ئیتران و ئیسرا ئیلیان به ده ست هینا وه ته وه (یادداشتی هه والگری ۴۸۸ ، ۲۰ ی حوزه یران، هه مان سهرچاوه).

² JOHN

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نههريكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بهرگى XXI لاپهړى ۳۸۸)^۱

۲۰۰ - يادداشتنامه يهك له لايهن جان فؤستېر، كارمهندى نهغجرومهنى ناسايشى

نهنه وهى بؤ يارمه تيدهرى تايبه تى سهروك كومار (بهريز روستو)

واشنگتون، ۲۲ ى تهموزى ۱۹۶۸

نهينى

بابهت: وينه يهكى رونت له كوديتاى عيراق

له كاتيكدا كه نيوه له واشنگتون چونه ته دهره وه، بارودوخى عيراق رونت بووه. مامه له كردنى نيمه له گهل نه م دهوله ته نويه توى زهمه تتره له چاو دهوله تى پيشوو (ته نانه ت نه گهر دهره تيكيشمان هه ييت بؤ مامه له كردن له گهل) به لام نه گهر ناچار بين له گهل دهوله تى عيراق مامه له بكهين، دهوله تيكى به عسى باشتين دهوله تيكه كه ده تانين چاوه روانى بين. به عسيه كان لايه نگرى حيزييكى بالى راستن (دژى نهو به عسيانه ن كه له سوريا له سهر ده سه لاتن) و غه يره به عسيه كان دهوريكى بهرچاو له دهوله تى نو ده گيژن. دهوله تى سوريا هيچ كاريكى به كوديتاوه نييه. له راستيدا يه كى له سهرنچر اكيشتين پرسياهه كان كه له كوديتاكه كه وتووه ته وه، نه وه يه كه نايا نمونه ي كوديتاى عيراق، به عسيه ميانه پره وه كانى سوريا ته شويق ده كات (كه نيستا له دهره وه ي ولاتن) كه لك وه ريگرن لهو درزه ي كه كه وتووه ته ناو رژيى سوريا.

^۱ سهرچاوه: كتيبخانه ي جانسون، فايلى ناسايشى نيشتمانى، فايلى ولاتان، عيراق، بهرگى ۱ ، ۷/۶۸ - ۱۲/۶۳ ، نهينى.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتى دهره ووس نه سربكا

توانا نهبرونى دهولته تى "عارف" بۆ مامهله كردن له گهله كيشه ناوخوييه كانى عىراق، هۆكارى - يا به هانهى - كوديتا بووه و دهولته تى نوئ زۆرتى باسى چاكسازى ئابوورى، له ناوبردنى گهندهلئى و چاره سهر كردنى كيشه تى كورد دهكات و راگه ياندن نامه تى ئاسايى ده دات دهر باره تى سه هيونيزم، تيمپرياليزم و يه كيتتى عه ره ب، به لام تا ئيستا هيچ نيشانه يه ك دهر نه كه وتوو به نيسبه ت نه وه تى كه سياسه تى دهره وه تى عىراق زاديكال تر بيت. ئيستا زۆر زوو به بۆ زانينى نه وه كه تايا هيچ به ره وپيشچرونيك به دى ده كريت بۆ چاره سهر كردنى كيشه تى كورد يا كيشه كه ئالۆزتر ده بيت. نه مه مه سه له يه كى يه كلاييكه ره وه يه، بۆ نه وه تى بزاني چۆن سه ربارانى ئازادى عىراق هه ره شه له ئيسرائيل ده كه ن.

هه تا كاتيك كه نه م خه لكه چالاك بن، ناتوانين به دلئىا ييه وه بزاني له گهله چ كيشه گه ليك روبه روو ده بينه وه به لام هيچ هۆكارى كى نه وتۆ له ئارادا نيه ت تا له وه نيگه ران بين كه ئيستا بارودۆخه كه زۆر جياوازه له گهله بارودۆخى چوار شه مبه تى هه فته تى رابردوو (مه به ستى بارودۆخى پيش له كوديتا يه - وه رگيژ)

جان

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانې وهزاره تی دهره وهی نه مریکا

(فایلی پمپوهندیه کانې دهره وه، ۱۹۶۹-۱۹۷۶، به لگه نامه کانې نیتران و عیراق، بهرگی E4،
۱۹۶۹-۱۹۷۲)

یادداشتنامه ی کۆبوونه وه کان له وهزاره تی دهره وه

واشنگتۆن، ۲۹ ی مایسی ۱۹۶۹،

نهینی

بابهت : ههره شه ی کورده کان له سهر دامه زراوه نهوتیه کانې کهرکوک و

پشتیوانی نیتران و نیسراییل له ناسووریه کان

به شداریوان:

به پرتز زیا مهلیک نیسماعیل¹

به پرتز سام نه ندروز²

به پرتز ویلیام یۆنان³

به پرتز راجتیر پ دهیویس⁴ له لایهن NEA

به پرتز برایان ه باس⁵ له لایهن NEA/ARN

به پرتز نیسماعیل و به پرتز ناندروز له سهره تای نیسانی ۱۹۶۹ سهردانی نیترانیان کردوه و له
ریتگای نوینه ری ناسووریه کان له مهجلیس (پارلمان) ی نیتران توانیویانه نیزن له خودی شا

¹ Mr. Zaya Malek Isma'il

² Mr. Sam Andrews

³ Mr. William Yonan

⁴ Mr. Rodger P. Davies

⁵ Mr. Bryan H. Baas

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارت نئى دهره وهى نه مریکا

وه ریگرن تا له کوردستان له گهڙ مهلا مستهفا بارزانی دیدار بکهن. نامانجی یه که می دیداره که یان نه وه بووه که له بارود و زخی ناسووریه کان له ناوچه کوردنشینه کان دلتیا ببنه وه. هیزه چه کداره کانی ئیتران بهرپز ئیسماعیل و بهرپز "ناندروز" یان به دهره و سهو نه وه به کوپتهر بردووه بۆ کوردستان، ۲۰ ی نیشان گه شتوونه و ته نه وئ و ۲۳ ی نیشان گه راونه ته وه. بهرپز ناندروز وتی هه موو ئیواریه که له گهڙ مهلا مستهفا قسه ویاس و گفتوگۆی تیروته سه لیان کردووه و مهلا مستهفا نامه یه کی پیداون که بۆ وه زیری دهره وهی نه مریکا، بهرپز راجیتر⁶ نووسیویه تی. نه م نامه یه (که کوپییه کی هاوپیچ کراوه) به شتوازی فه رمی هه فته ی داهاتوو به ناماده بوونی نوپنه ری کورد له واشینگتن، شهنیق قهزاز ته سلیم به بهرپز راجیتر ده کریت. نه وان ریگیان پیداین کوپییه که له م نامه یه هه لبرگین بۆ زانیاری خو مان. مهلا مستهفا به تاییه ت داوای له بهرپز ناندروز و بهرپز ئیسماعیل کردووه که نامه که بگه یهن به ده ستی ده و له تی نه مریکا. مهلا مستهفا ده یو یست نه وه مان پیتییت که له ژیر گوشاری هاوپی کانی دایه بۆ نه وهی ده ست له هیرش بۆ سه ر دامه زراوه نه وتیه کانی که رکوک هه لبرگیت. کورده کان به جیدی تاوتوی نه م مه سه له یه ده که ن له داهاتودا. مه نتیقی کورده کان بۆ نه م هیرشانه نه وه یه که داهاتی نه وتی عیراق پیش له هه موو شتی که بۆ کرینی چه که بۆ هیرش کردنه سه ر کورده کان خه رج ده کریت. له وه لامی پرسیاریکی تاییه تی بهرپز باس، بهرپز ناندروز وتی مهلا مستهفا له بهرام بهر ری که کوته ن له سه ر نه وهی که هیرش نه کاته سه ر دامه زراوه نه وتیه کانی که رکوک داوای هیچی له نیمه نه کرد. مهلا مستهفا ده یو یست ته نها نیمه خه بهرداری مه سه له که بین، بهرپز ناندروز وتی نه لبه ته مهلا مستهفا به شوین پشتیوانی هه موو لایه نی کدایه.

له په یوه ندی له گهڙ هه ره شه بۆ سه ر دامه زراوه نه وتیه کانی IPC (کومپانیای نه وتی عیراق- وه رگیتی) له که رکوک وادیار بوو که بهرپز ناندروز و بهرپز ئیسماعیل خه بهریان له

⁶ Secretary Rogers

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریكا

هیرشی ناداری ۱۹۶۹ بۆ سر نهم دامه زراوانه نه بوو. نهمه مهسه له یه کی ئالۆزه له بهر نه وهی کورده کان به گشتی هیرشه کانیاں بۆ سر نهم دامه زراوه نه و تییانه توندتر کردوه. به پرتز ناندروز وتی ناسووریه کان شانه شانی کورده کان له گه ل ده ولتهی عیراق شهر ده کهن و وادیاره متمانه یه کی ته واوله نیوان کورده کان و ناسووریه کانداهیه و هیزه شهر وانه کانیاں تیکه ل بووه. لهم په یوه ندیدا به پرتز ناندروز وتی ده ولتهی نیران دلنیا ی کردوه ته وه که یارمه تی ناسووریه کان ده دات له به به ره کانی له گه ل ده ولتهی عیراقدا. ناندروز ههروه ها وتی له تاران چاوی به نیسرایلیه کان که وتوه و نیسرایلیه کانیش دلنیا یان کردوه ته وه که چهک دابین ده کهن بۆ ناسووریه کان. به پرتز ناندروز له دریزه ی قسه کانیدا وتی نیسراییل چهک دابین ده کات بۆ کورده کان له کاتیکدا که نیران خوراک و پیدایسته یه کانی دیکه یان بۆ دابین ده کات. به پرتز ناندروز نامه زه ی به وه کرد که نیران به گویره ی ریژه ی ناکوکیه کانی له گه ل ده ولتهی عیراق یارمه تی کورده کان ده دات و وتی مه لا مسته فا لای نه و گله و گازنده ی کردوه که هه ر کاتیک نیران و عیراق له یه کدی نزیکتر ده بنه وه نیران دلۆپ دلۆپ یارمه تیان ده دات. هه ندی جار (وهک نیستا) نیران باش پیدایسته یه کانی کورده کان دابین ده کات.

به پرتز ناندروز وتی وه ی کورده کان زۆر به رزه و شیلگین دریزه به شهره که یان له گه ل ده ولتهی عیراق به دن. نیران، نیسراییل و کورده کان له سر نه وه ها وړان که ته نانه ت نه گه ر "مه لا مسته فا" ش کوچی دوا یی بکات کورده کان نه وه ند ه یه کیتیان هیه که به توانن دریزه به شهره که یان له گه ل ده ولتهی عیراق به دن.

له وه لامی پرسیاریکی به پرتز "ده یویس" دا، به پرتز ناندروز وتی نیستا هیچ وتووێژنک له نیوان بارزانی و حکومه ت له نارادا نییه.

به پرتز ناندروز نامه زه ی به نیمکانی یارمه تیدانی ته مریکا به کورد و ناسووریه کان کرد و وتی دوا به دوا ی ناگره به ستی ۱۹۶۴ له نیوان کورده کان و حکومه تی عیراق، ده ولتهی ولاته

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و وزارتس دهره وهس نه مریکا

یه کگرتووه کان بهرنامه ی TITLE II ی له باکووری عیراق دارپشتووه بۆ دابین کردنی پینداویستییه کانسی کورده هه ژاره کان به لام نهم بهرنامه یه به پچرانی په یوه نندییه کانسی ولاته یه کگرتووه کان و عیراق کۆتایی پیهاتووه و ئیدی نیتمه ناتوانین کاریکی نه وتۆ بکهین بۆ دابینکردنی پینداویستییه کانسی که مینه کانسی عیراق. بهرپژ دهیویس وتی نیتمه زۆر خه می که مینه کانسی عیراق ده خۆین له وانه کورده کان، ناسووریه کان، جوله که کان، کهلدانییه کان و نهوانی دیکه.

بهرپژ ناندروز وتی ده بیته لهم په یوه نندییه دا له گه ل شه فیک قهزاز قسه بکات و پاشان په یوه نندی ده گرتیموه له گه ل بهرپژ "باس" بۆ نه وهی کاتییک دیاری بکهین بۆ دیدار له گه ل یه کدی بۆ نه وهی نامه که ی مه لا مسته فا ته سلیم به وهزاره تی دهره وه بکریت. بهرپژ ناندروز وتی نامه ده یه لهم په یوه نندییه هه یارمه تییه که له دهستی دیت بیکات و وتی هه رکاتی به شارپروان بیانه ویت له گه لیان داده نیشتیت. بهرپژ دهیویس سپاسی بهرپژ "ناندروز" ی کرد و وتی خۆشحالین که نهم کاناله نوییه مان هه یه بۆ په یوه نندی و هاتوچۆ.

هاوپیچ : کۆپی نامه که ی مه لا مسته فا بۆ وهزیری دهره وهی نه مریکا به ژماره ی LS 100 T-58 56 که به شی خزمه تگوزارییه کانسی زمان له وهزاره تی دهره وه له عه ره بییه وه کردوویه تی به نینگلیزی.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وى نه مريكا

دهقى نامه كى مهلا مستهفا بارزانی بۆ وهزیره ی دهره وى نه مريكا

بهريز جهناى "ويليام راجيرز"، وهزيرى دهره وى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا

سلو و رير

نيوه لهو راستيه ناگادارن كه خهلكى كوردستانى عيراق زياتر له ههفت سال و نيوه بووه به قوربانى شهري رهگهزى ديكتاتورعه كانى بهغداد كه لهريگاي كوديتايه كى سهريازى خويناوييهوه گهيشتونه به دهسلات.

زيدهبارى نهو مهترسييه كه نامانجى نهم شهريه لهناوبردنى نامانجه رهواكان و خودى خهلكى نييميه (ههم كورد و ههم ناسووريهكان) و بووه به كارهسات و نههامهتى بۆ سهرجهم قوربانويهكان و ههموو خهلكى كوردستان، به تاييهت ناسوورى و كوردهكانى له پهروهده و پيداويستى تهندروستى بيتهش كردوو و دهيان ههزار كهسيانى لى ناواره كردوو . ههمووى نهمانه بووه به نههامهتى بۆ نييمه تنها له بهر نهوى داواى مافه نهتهويهى و مرؤثيه رهوا و بنهريهتييهكانى خۆمان دهكهين كه نييمه (وهك نهتهوهكانى ديكه) دهبي نههامهتييت. نه يهك جار بهلكوو به جاران خهلكى نييمه دهست به داوينى خهلك و حكومهتى ولاته يهكگرتوهكان بووه بۆ نهوى تا نهو شوينهى كه پيى دهكرت يارمهتيمان بدات ، ههروا كه له ههموو بوارهكاندا يارمهتى خهلكى گهشه نهكردوى جيهان دهدات.

نيستا ديسان له ريگاي جهنابتهوه داوا له خهلك و دهولهتى ولاته يهكگرتوهكان دهكهين يارمهتيمان بدن و هيوادارين نييدارهى سهرك نيكسون نهم جاره خيرخوازتر بيت به نيسبهت نامانجى نييمه و نهم داواكاريهى نييمه له لايهن نيتهوه به ههند وهريگيرديت و لهگهلا هاوخه مى و پشتيوانى نيوه روويهروو بيتتهوه .

ههر ههنگاوينكى جيدى كه نيوه له پيناو نهم نامانجهدا ههليبگرن، دهبيتته هوى سپاس و پيرانيى بۆ پايان و پشتيوانى خهلكى نييمه له نيته و ههروهها گهويهى سياسهتى ولاته

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و هزاره نئى دهره وهى نه مريكا

به كگرتووه كان ده سهلمينيت كه نامانجى خزمه تكردن به مرؤفايه تى و پشتيوانى له نهموه
بچووكه بندهست و چهوساوه كانه .

ليژنه يهك پيكهاتوو له شفيق قهزاز، مهليك نيسماعيل و سام نهندروز له لايه نهموه
ريگاپيڊراون لايه نه جزراوجۆره كانى كيشه كهى ئيمه به وردى بجه نه بهر باس . هيوادارم نهم
ليژنه يه له لايه نئيه وه به هه ند وه بگيردرت .

له گه ل نه و به پرى ريزمدا

مسته فا بارزاني

١٩٦٩ / ٤ / ٢٢

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانى وزارتى دهره وهى نه مریکا

(فایلی په یوه نډییه کانى دهره وه ، ۱۹۶۹-۱۹۷۶ ، بهلگه نامه کانى نیران و عیراق ، بهرگى E4 ، ۱۹۶۹-۱۹۷۲)

یادداشتنامه ی کۆبوننه وه کان له وهزاره تی دهره وه
واشنگتۆن ، ۱۳ ی حوزه ییرانى ۱۹۶۹ ، نه پنی

بابه ت: کورد و ناسووریه کان داواى یارمه تی له ولاته یه کگرتوه کان ده که ن
به شدار یوان:

به پرتز ویلیام یونان¹ ، سه رۆکى فدراسیونى ناسوورى- نه مریکایى
به پرتز سام نه ندروز² ، سکره تیرى فدراسیونى ناسوورى - نه مریکایى
به پرتز زیا مه لیک ئسماعیل³ ، نوینه رى ناسووریه کان له سووریا
دۆکتۆر پیرلی⁴ ، نوینه رى یاسایى فدراسیونى ناسوورى- نه مریکایى
به پرتز شافیق قه زاز⁵ ، نوینه رى شوړشى کورد له ولاته یه کگرتوه کانى نه مریکا
به پرتز تالکۆت سیلی⁶ له لایه ن NEA/ARN -وه
به پرتز برايان پ باس⁷ له لایه ن NEA/ARN -وه

¹ Mr. William Yonan

² Mr. Sam Andrews

³ Mr. Zaya Malek Isma'il

⁴ Dr. Perley

⁵ Mr. Shafiq Qazzaz

⁶ Mr. Talcott W. Seelye

⁷ Mr. Bryan P. Baas

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی وهزارهتی دهروهی نه سربکا

- له سهره تای کۆبونوه ده که دا به پێژ قهزاز وتی ئامانجی سهره کی دیداره که ی نهوه بووه که نامه که ی مه لا مسته فا بارزانی ته سلیم به وه زیری دهروه ، ویلیام راجیژ بکات.
- له م نامه یه دا داوا له حکومه تی ولاته یه که گرتوه کان کراوه یارمه تی بدات به خهباتی کورد و ئاسووریه کان دژی حکومه تی عێراق . به پێژ سیلی نامه که ی وه رگرت و ناوبرای دلنیا کرده وه که نامه که ده گه یه نیتته دهستی وه زیری دهروه .
- به پێژ ئاندروژ و به پێژ نیسماعیل هه مان قسه و باسه کانی کۆبونوه که ی ۲۹ ی مانگی مایسیان دووپات کرده وه که به عمرزی به پێژ (دهیویس) یان گه یان دبوو . به پێژ قهزاز باسی لایه نێکی دیکه ی مه سه له که ی کرد و جهختی کرده وه که کورده کان هه ست ده که ن ناچارن کرده وه یه کی یه کلایکه ره وه دژی ده ولته تی عێراق نه بچام بدهن . قهزاز وتی نیستا زۆرتر له هه رکاتێکی دیکه له ماوه ی ۸ سالی رابردوودا پێویسته کورده کان هێرش بکه نه سه ر دامه زراوه نه وتیه کانی IPC و جه ره یانی نه وت تینکبه دن و ئاماژه ی به وه کرد که داها ته نه وت شتیکی زۆر یه کلایکه ره وه یه بۆ ئابووری عێراق و نه وگه ر نه م داها ته بپه چرێت ئابووری ولات تووشی توندترین زه به ر ده بیته و و خودی ده ولته که ش لاواز ده بیته (لاوازترین حا له ت له میژووی دامه زرانی ده ولته تی عێراقدا) و پاره ی نامینیت چه کی پێبکریته و هه ولته شه ره نگیزانه کانی به توندی که م ده بیته وه .
- قهزاز داوا ی یارمه تی له حکومه تی ولاته یه که گرتوه کان کرد . ناوبراو زۆر راشکاوانه قسه ی نه ده کرد به لām وتی کورده کان پێویستیان به پاره هیه بۆ کرینی چه ک و پێداویستیه کانی دیکه . قهزاز ئاماژه ی کرد به کویره وه رییه کانی کورده کان له باکووری عێراق و به دخۆراکی له نیو مندالان و نه بوونی پێداویستی ته ندروستی . قهزاز وتی نه گه ر پێداویستیه به نه پتیه کانی کورده کان دا بین بکریته ده توان خۆیان به سه ر عێراقدا زال بکه ن و نیدی پێویستیان به یارمه تی زۆرتر نامینیت . قهزاز وتی نیستا ۲۵ هه زار کورد چه کدارن . له وه لāmی په رسیاریکدا ده رباره ی یارمه تیدانی تیران و

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

نیسراییل، قهزاز یارمه تیدانی نهم دوو سه رچاوه یه پشتر است کرده وه به لām وتی نهم یارمه تییه وه کوو پیویست نییه . پاش تۆزی قسه وباس کاتیک که روون بووه وه حکومته تی ولاته یه کگرتوه کان نایه ویت یارمه تی کورده کان بدات به پرتز قهزاز وتی نه گهر کورده کان له به ده سه تهینانی تۆتۆنۆ مییه کی سنووردار یا سه ربه خۆبی سه ربکه ون نه ویهان قهده له بیر ناچیت چ لایه نگه لیک له رۆژی تهنگانه دا له یارمه تیدانیان دریغی کردوه .

- به پرتز سیلی زۆر راشکاوانه وتی حکومته تی ولاته یه کگرتوه کان نایه ویت بکه ویت نه ناو نهم جۆره نوپه راسیونه نهینییانه و به پرتز یونان وهک غمونه ناماژه ی به چوونی هیژه سه ربازییه ده روانییه کانسی نه مریکا بۆ لیرنان له ۱۹۵۸ کرد . به پرتز سیلی وتی نیستا کاته که گۆزاوه و وه لۆیستی بیرو پای گشتی نه مریکاش ده رباره ی مه سه له ی گورخییه کانسی (ماجه راجووی) ده ره وه به ته وای جیا وازه . وادیار بوو به پرتز قهزاز زۆر به روونی تیگه یشت که یارمه تی نهینی له لایهن ولاته یه کگرتوه کان به کورده کان له نارادا نییه .

- به پرتز سیلی ده رباره ی یارمه تی ریکخواه نیونه ته وه ییه کان به کورده هه ژاره کان له قهزاز په رسیاری کرد . به پرتز قهزاز وتی JCRC له رینگای ریکخواهی مانگی سووری نیترانی هه ندی یارمه تی کورده کانسی داوه به لām ریکخواهی خاچی سووری نه مریکی هیچ یارمه تییه کی به کورده کان نه داوه و هه ست ده کات ده رگای یارمه تی نهم ریکخواه یه به ته وای به رووی کورده کان داخواه . له په یوه ندی له گه ل کیشه ی کورد له روانگی مرۆفدۆستانه وه به پرتز قهزاز وتی کورده کان ده ست به داوینی UTHANT بوونه بۆ نه وه ی کیشه که میان له کومیسیون مافی مرۆفد بخاته روو به لām وادیاره هیچ ناکامیکی نه بووه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

- بهرپر سيلي پرسيارى له بهرپر قهزاز كرد كه كورده كان به نيازى چى لهو يارمه تيبه بكن كه داواى ده كهن. بهرپر قهزاز وتى كورده كان ده يانه ويته رژيمى نىستاي عيراق بروخت و دهوله تيك جيتگاي بگريته وه كه زوتر هاوكارى كورده كان بكات. ناويراو روونى نه كرده وه چۆن ده كريت نهم نامانجه جيبه جى بيت. به هه حال قهزاز پيداگرى له سهر نه وه كرد كه كورده كان قهه هاوكارى ناكهن له گهل دهوله تيكى عيراقى كه مافه كانى كورد به فهرمى قبول نه كات و ههروه ها وتى هه چهند كه كورده كان خوازيارى سهر به خويى نين (بهلكوو داواى نۆتۆنۆميه كى سنووردار و سهره وهى كولتورى ده كهن) بهلام ناتوانيت زه مانه تى جۆرى داواكاريه كانيان له ۵ يا ۱۰ سالى داهاتودا بكات. به واتايه كى ديكه كورده كان به تهواوى بيزار بوونه و هيچ متمانه كيان به عه ره به كانى عيراق نه ماوه و نا يانه ويته له گه ليان بسازن.
- به شداربروه ناسووريه كان وتيان ناسووريه كانى ناوچه كوردنشينه كان چوونه ته پال كورده كان له خه بات دژى. عيراق و شانبه شانى كورده كان شهر ده كهن و يه كى له حيمايه كانى نيدررس بارزانى (نيدررس كوپى مه لا مسته فايه و يه كى له فهرمانده كانى هيتزه كورده كانه) ناسووريه. بهرپر سيلي ناماژه ي به وه كرد كه به شدارى ناسووريه كان له شۆرشى كورد كۆمه لتيك مه ترسى بۆ كۆمه لگاي ناسورى به گشتى له عيراق به دواوه ده بيت.
- بهرپر سيلي بهرپر قهزازى دلتيا كرده وه كه ولاته يه كگرتوه كان خه مخۆرى نيش و كۆيره وه ريه كانى كورد و ناسووريه كانه بهلام به هه حال پشتيوانى له دهوله تيكى سهر به خۆى كورد و ناسورى ناكات و ناماده نيبه به نه ينى يا به ناشكرا پشتيوانى له نامانجه بكات. بهرپر سيلي نه وه شى زياد كرد كه ولاته يه كگرتوه كان بهرژه وه ندى زۆرى له ناوچه هه يه و ناچاره حيساب بۆ نهم بهرژه وه نديانه ش بكات.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه هريك

- له كۆتايدا بهرپرز سىلى وتى به بىروىچوونى نهو، نهى دانىشتنه سودمه ند بووه بۆ نالوگۆر كردنى بىروپا و وتى خۆش حال ده بىت ديسان له داهاترودا پىكه وه گفتوگۆ بكهن . كاتىك كه بهرپرز قهزاز له كۆيونه وه كه ده چوه دهره وه، دۆكتۆر پىرلى بهرپرز (باس)ى كىشايه سووچىك و پىتى وت له راستيدا لايهنگرى دهولته تى سهريه خۆى كورد نىيه له بهر نه وهى ده زانىت نه وكاته كورده مسلمان ه كان ده سته جى دژى ناسورىه مه سىحيه كان هه لده سنه وه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره ووسى نه مريكا

(فایلی په یوه نډییه کانی دهره وه ۱۹۶۹-۱۹۷۶، بهلگه نامه کانی نیران و عیراق، بهرگى E4، ۱۹۶۹-۱۹۷۲)

۲۹۲- نهیرگرامى ۲۲۲ له بالويزخانهى ولاته يه کگرتووه کان له لوبنان بو و وزارتى دهره وه، ۱۶ ى ته موزى ۱۹۷۱، نهينى
بابهت: داواکارى مه لا مسته فا بارزانى بو په يوه ندى نهينى له گه ل دوه لته ى ولاته
يه کگرتووه کانی نه مريكا

کورته

زايد عوسمان^۱ که يه کى له دوسته نزیکه کانی رتبه ى کوردى عیراق، مسته فا بارزانیه، داواکارى بارزانى بو گفتوگوئى نهينى له نیران نوينه رانى گروپه کى و نوينه رانى دوه لته ى ولاته يه کگرتووه کانی نه مريكای گه ياندوه به بالويزخانهى ولاته يه کگرتووه کان له بهیروت. بارزانى پتى خوښه تیمکانى پشتیوانى ولاته يه کگرتووه کان له راپهړينى کى کورد- عمره ب دژى رژى عیراق تاوتوئى بکريت .

^۱ زهید نه محمد عوسمان که لیږه وهك زاید عوسمان (Zayid Uthman) ناوی هاتوه، که سایه تییه کى سیاسى و روشنېرى شارى ههولیر بووه که له سالى ۱۹۲۴ له ههولیر له دایک بووه و له ۱۷ ى نهیلولى ۱۹۷۸ کۆچى دواىى کردوه و له گۆرستانى بنه ماله کى له باداوه نیژاوه. زهید نه محمد عوسمان له سالى ۱۹۵۸ وهك نوینه ى ههولیر هه لېویر دراوه، دواى کودیتای ۱۹۶۸ چوه ته پال شۆرشى نهیلول، جینگای متمانى شۆرشى نهیلول بووه و به شدارى له شاندا نه کردوه که له گه ل حکومت و تووژیان کردوه . رۆحى زهید نه محمد عوسمان و هه موو نه و که سایه تییه روشنېر و شۆرشگیتپانه ى کورد شاد بیت که ژيانى خوځيان بو رزگارى گه له که يان بهخت کرد و ناواته کانيان له گه ل خوځيان برده ژیر خاك . وهرگېر

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

ولآته يه كگرتووه كان به پهروشهوه سهبرى بارودوخي عيراق بكات . بارزاني ناماديه له ههموو مهسه له سياسييه كاندا له گهل دهولتي ولآته يه كگرتووه كان راويژ بكات و كهسايه تيه نه ياره كانى نه مريكا له ناوچهى ژير كونترولتي خوي پاك بكاتهوه.

له نه نجامدا زايد عوسمان وتى نه گهر دهولتي ولآته يه كگرتووه كان نم خالآنه به شياوى نهوه بزانيه كه گفتوگوي له سر بكات، بارزاني به شانازيهوه پيشوازي له نوينه راني فرمى ولآته يه كگرتووه كان له باره گاي سر كرايه تي خوي له كوردستان دهكات يا كوره كهي، نيدرسي و زايد عوسمان ده نيرويت بواشننگتون بواشنگتون له گهل كاريه ده ستاني ولآته يه كگرتووه كان.

له وهلامى هه ندي پرسياردا، زايد عوسمان له پيه وهندي له گهل پيشنياره كهي بارزاني وتى بارزاني كونترولتي تهواوى كه رتي شاخاوى له سنووري نيوان تا روژناواي رواندوزي به دهسته وهيه و ههرچند كه شاره سه ره كييه كانى كوردستان به دهستي حكومه ته وهيه به لام به توندي له لايه ن هيزه كانى بارزاني له شاخه كاندا گه مارو دراو.

به گويزه شيرت و مه رجه كانى ريكيكه وتن نامه ي ناداري ١٩٧٠ كورده كان نه نجومه ني شوپش و كوميتي كاريگريان هه لوه شانده ته وه. به هه ر حال ده زگاي نيداري كه بو به رپوه بردني ناوچه كه يان پيوسته هيشتا هه ره له كاردايه. بارزاني هه ره دوو مانگ ٥ دينار ده دات به پيشمه رگه كانى و بو داين كردني خه رجي نيداره كردني هيزه كانى و حكومه ته كهي پيوستى به يارمه تي ماددي هه يه ، حكومه تي ولآته يه كگرتووه كان ده توانيت نم يارمه تيه ناراسته وخو له ريگاي عه ره بستانى سهوودي، نوردون يا نيوانه وه داين بكات. له رابره وودا بارزاني كو مه ليك يارمه تي له نيوان وه رگرتووه.

عوسمان به رووترشيه وه وتى نيوان پيشتر به شداري زوري كردوه له هه موو پيلانه كانى عه ره به كان دژ به رومي به غداد كه سه رنه كه وتني نم پيلانه بو وه ته هوي له سيداره داني نزيكه ي ٥٠ كهس له پيلانگيران له ١٩٧٠. عوسمان وا هستي ده كرد كه بو نيوان فره قى نيه نه نجامه كه چي بي.

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتس دهره وهی نه مریکا

به همرحال بارزانی دهیو ویت په یوه نډی نهیښی له گمډ دهولته تی ولاته په کگرتووه کان دابعه زرینیت و پېشنیاره کانی ولاته په کگرتووه کان وهریگریټ دهریاره ی نهوهی که چوڼ شوړشه کهی دژی رژیمی عیراق بباته پېش. لهوانه په بکریټ نویتنه ریکی نه مریکا له باره گای سه رکردایه تی بارزانی (که کوڅنکی هه رگینه) له حاجی عومهران دیدار بکات که ۳ کیلومتر له سنووری نیران دووره و په ک و نیو تا دوو کاتژمیر به نوتموبیل له شاری رهزاییه له نیران دووره (له تارانوه دهوانی به فرۆکه بچیته رهزایه). روونه که دهولته تی نیران ناگاداری دیداریکی وا دهیټت به لام نایټت دهولته تی عیراق پټی بزانیټ. نه گهر حکومتی ولاته په کگرتووه کان بریار بدات پشسوازی له نویتنه رانی بارزانی له واشنگتون بکات، نهم لیژنه په نیدریس بارزانی سه روکایه تی دهکات که ۲۷ سالیه تی و به تواناترین کهسه له نیو ۶ کوره کهی بارزانیدا . نیدریس نازانیټ زور به ټینگلیزی قسه بکات به لام زاهیر عوسمان له گه لی دیت .

پلانه کانی راهبرین

زاید عوسمان نهو روانگه یه ی دهربری که به هو ی نهوهی که به عس زور توند کونترول ی بارودوخه که دهکات، زهجمه کودیتا دژی نهم رژیم له پایتهختی عیراق سه رکه وتوو بیټ . سوپای عیراق به گشتی له بارودوخه که رازی نییه به لام هیچ کهس ناویریت دژی رژیم کار بکات. له نه بامدا تهنها هیوا به راهبرین هیه که لهو ناوچه دهست پیبکات که له کونترول ی کورده کاندایه له باکور. بارزانی هیواداره قهناعهت به دهولته تی ولاته په کگرتووه کان بهیټت پشسوانی له راهبرینیکی وا بکات. ته مهنی بارزانی نیستا ۶۸ ی ساله و به وتهی عوسمان نه گهر بارزانی پشس له نازادی عیراق کزچی دواپی بکات مهترسییه کی گهوره دیته نارواه که بزوتنه وهی نازادیخوازی کورد بکه ویتته دهستی که سایه تییه رادیکاله کان و کوملگای گه ورتی کورد له تورکیاش بکه ویتته ژیر کارپگری نهم رادیکالیزمه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

زايد عوسمان ئىستا چالاکانه ههول ددهات بۆ به دهسته ينانى يارمه تى نه مريكا بۆ شوپش و کهسايه تيه که که له لايهن بارزانييه وه نمو دهسه لاتهى پيدراوه بچيته هه موو شويتىك، بۆ نمونه واشنگتون يا نه ته وه يه کگرتوه کان . ئيران به لىنى داوه به کورده کان که نه گهر شهر دهست پيىکاته وه يارمه تيان بدات. عوسمان چهند مانگ پيش له گهل مه ليک فەيسەل ديدارى کردووه و فەيسەل پيشوازييه کى دۆستانه ي ليک کرده وه و پشتيوانى له پره نسپيى راپه رين له عىراق کرده وه به لام پيش له وهى که وه لامى عوسمان بداته وه داواى ورده کارى زۆرتري له م په يوه ندييه دا کرده وه . عوسمان وتى پاش ماوه يه کى کورت به يروت به ره و له ندهن به جى ده هيليت بۆ نه وهى سه ردانى بنه ماله کى بکات که به فرۆکه له به غداد چوونه ته نه وى . عوسمان ده يويت له کۆتابى مانگى ته موز بگه رپته وه بۆ به يروت و له وانه يه سه ردانى بالۆيزخانه بکات بۆ نه وهى بزانييت که نايا هه لۆيستى ولاته يه کگرتوه کان هيج به ره و پيشچوونى کى به خۆه بينيه . ههروه ها له وانه يه سه ردانى مه ليک فەيسەل و مه ليک حوسه ين بکات.

ژيان نامه ي زايد عوسمان

زايد عوسمان که ته مه نى نزى که ي ٤٧ سا له پيش له شوپشى کورد له زانکۆى قاهره خو يندوويه تى و پاش نه وه کارى ياسايى کرده وه له به غداد. له سالى ١٩٦٦ يارمه تى داوه به نامه ده کردنى ره شنوسى ريککه و تن نامه ي کورد و حکومه تى عىراق له لايهن سه رۆک وه زيран به زاز. زايد عوسمان ده لىت به هۆى چالاكى سياسى ٥ جار له به غداد خراوته به ندىخانه . رووخانى حکومه ته که ي به زاز و درزى دواترى نيوان بارزانى و حکومه تى عىراق له ١٩٦٨ عوسمانى ناچار کرد به به هاى له ده ستچوونى ژيانى له به غداد هه لىت. له و کاته وه عوسمان له باره گاي سه رکرايه تى بارزانى ده وى و زۆريه ي جازان وه که لى ئونه ده چيته دهره وهى عىراق. زايد عوسمان پاش ريککه و تن نامه ي ئادارى ١٩٧٠ ى نيوان بارزانى و حکومه تى عىراق تا ئىستا نه چووته لاي بنه ماله کى له به غداد له بهر نه وهى متمانه ي به رۆمى به عس نييه. زايد عوسمان

کورډ و کوردستان له به لکه نامه کانس و وزارتس دهره ووس نه مریکا

هرچند که زور شاره زای زمانی نینگلیزییه و به راستی به سهر نهم زمانه دا زاله به لām
مرؤفیکي به شهرم و حه یایه و له قسه کردندا به ته واری مرؤف به قه ناعت ده گه یه نیت. عوسمان
لایه نگری شیوه زیانیکی دیو کراتانه یه وه نه وهی که له نه مریکا دا هه یه.

هه لویستی ولاته یه کگرتوه کان

کاربه دهستی بالوئیزخانه سوریاسی عوسمانی کرد بز شپکردنه وهی بارودوخی عیراق و جه ختی له
سهر نه وه کرده وه که ولاته یه کگرتوه کان سیاسه تی دهستیوه رنه دان له کاروباری ناوختی ولاتانی
دیکه په یړه ده کات، که و ابو پیتی وانیه حکومتی ولاته یه کگرتوه کان بتوانی هیچ کاریک
لهم بارودوخه دا نه انجام بدات.

بوفووم

کورد و کوردستان له بەلگەنامەکانی وەزارەتی دەرەوێی ئەمریکا

(فایلی پەڕەندییەکانی دەرەو، ١٩٦٩-١٩٧٦، بەلگەنامەکانی نێران و عێراق، بەرگی E4، ١٩٦٩-١٩٧٢)

تۆیژینەوێ ئیدارەیی هەوالگری و لێکۆڵینەوێ وەزارەتی دەرەوێ ئەمریکا دەربارە
کوردەکانی عێراق
٣١ مایسی ١٩٧٢

کوردەکانی عێراق: هەلگیرسانەوێ شۆرش

کوردەکانی عێراق جاریکی دیکە داوای پشتیوانی دەرەکی دەکەن بۆ شەڕە ناوخۆییەکیان
لەگەڵ دەولەتی عێراق کە لەوانەیە هەلگیرسیستەوێ. نەم تۆیژینەوێ رابردووی ناکۆکییەکانی
کوردەکان و دەولەتی عێراق و پێگەی کوردەکان لە پەڕەندییەکانی نێران و عێراق و نیو
ولاتانی عەرەبی و دەرەتەکانی سەرەلێدەوێ نەم شەڕە و ناکامەکانی شی دەکاتەوێ .

کورتە

خەڵکی کورد هەر لە سەردەمی کەونارەوێ لە زۆریی ئەو ناوچە شاخاویانە ژیاون کە نیستا
لێی دەژین و ژمارەیان نیستا نزیکەی ٦ میلیون و پەڕەندییەکانیان لە گەڵ هەموو ئەو
دەولەتانە کە تییاندا دەژین واتا یەکییتی سۆفیەت، تورکیا، نێران، عێراق و سووریا
نالۆژە. مەلا مستەفا بارزانی کە دواوەین رێبەری کوردە کە هێزی مەعنەوێ پێیستی هەبە
بۆ ئەوێ عەشیرە جۆراوجۆرەکان لە چوارچێوەی هێزێکی نیمچە سەربازیی بەرچاودا کۆ
بکاتەوێ، سەرەتا لە دەیهی ١٩٤٠ دژی پاشایەتی عێراق راپەڕی بەلام ناچار بوو بچیتە نێران
و پاشان بچیتە یەکییتی سۆفیەت و ١١ سال لەوێ ژیا و فێری ئەوێ بوو کە نابێ متمانە بە
سۆفیەت بکات. مەلا مستەفا ماوێهەکی کورت پاش شۆڕشی ١٩٥٨ گەڕایەوێ بۆ عێراق و

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانئ و هه زاره تنی ده ره وهی نه مریکا

سالی ۱۹۶۱ بوو به ریبهریکی بئ وینه له ناو عه شیره کورده کاندا و شهریکی پیشمه رگهیی ریبهری کرد که پاش گۆرانی ۴ رژیم له عێراق (که نهم شهره یارمه تنی به روو خانی ههر چواریان داوه) تا نیستا بهرده وامه . له ماوهی چوار سال شهری قورسدا هیژه کانی مه لا مسته فا له لایهن نیران و ولاتانی دیکه (له ریگای نیترانه وه) یارمه تنی ده دران و پۆشته ده کران. نامانجی نیتران نه وه بوو که ده سترژیستویی و کاریگهری جمال عبدالناصر له سهر دراوسی لاوازه کهی (عێراق) لا بیات و پیش به بلأو بوونه وهی کیشه که له له نیو کورده کانی نیتراندا بگریئت.

رژیمی نیستای عێراق له ژیر گوشاری هه ندی له ده ولته تانی عه ره بیدایه بۆ رازی کردنی کورده کان بۆ نه وهی سوپای عێراق (که به هۆی په ره سه ندنی شۆرشی کورد به ته واوی ده ستنی به سترابووه وه) به توانیئت ده ستنی ناوه لا بیئت نه گهر هاتوو دوژمنایه تنی عه ره ب - نیسراییل به ته واوی په ره بسینیئت. سۆقیهت بهرده وام پیداکری کردوو له سهر نه وه که عێراق کورده کان کونترول بکات ، ههروه ها که خودی سۆقیهت که مینه نه ته وه یه کانی خۆی کونترول ده کات. له وانه یه سۆقیهت ده وری بینیبی له و پیتشنیاره یه ک لایه نه یه که حکومه تنی عێراق بۆ چاره سه رکردنی کیشه کهی له گه ل کورده کان خستیه روو و کورده کانیش قبولیان کرد، به لام قه د به ته واوی جیه جی نه کرا.

نیستا سۆقیهت ده به ویت له ریگای په یان نامه یه کی نوئ و به رنامه گه لی گه وه بۆ یارمه تیدانی سه ربازی و ته کنیکی به عێراق، په یوه ندیه کانی له گه ل نهم ولاته پته و تر بکات. سۆقیهت نایه ویت خۆی بخاته ناو کیشه ی عێراق و نیتران و ههروه ها نایه ویت بکه ویتته نیو شهری ناو خۆیی بئ کۆتایی عێراق له گه ل کورده کان . سۆقیهت گوشار ده خاته سهر کورده کان تا په یوه ست بن به و ده ولته تنی به ره ی نیشتمانیه که حیزبی به عس و حیزبی شیوعی عێراق سه رکردایه تنی ده کهن .

مه لا مسته فا به دروستی پیتشبینی نه وهی کرد که نه گهر به م پلانه رازی بیئت، نیمچه نوؤنۆمیه کهی ناوچه کورده نشینه کان له ناو ده چیت که کورده کان به هیزی سه ربازی به

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

دهستان هيتاوه . مهلا مستهفا ده زانیت ده ولتهى عيراق(و لهوانهيه سؤفيهت) له پشتى ههولتى كوشتنى نهو و كورپه گه وره كهى، نيدريس دان كه له هاوینی رابردوو نه نجام درا . بارزانی ههچ متمانه يه كى به دوو لايهنى ديكهى نه م هاوپه يمانيه پيشنيار كراوه نيه . بارزانی ههروه ها ده زانیت ده ولتهى عيراق نه م دوايانه ههولتى داوه پشتيوانى عه شيره ته نه ياره كانى بارزانی به ره ولای خۆى رابكيشيت و ههولتى داوه له رتيگای به رتيلدان به هه ندى له هاوپر كانی، بارزانی بى وه ج (بى حه يسييهت) بكات .

به هه رحال وادياره نيستا بارودوخه كه باشتر بووه بۆ نه وهى بارزانی بتوانیت پشتيوانى پتيوستى دهره كى به ده ست به ينييت بۆ هه لگيرسانده وهى شۆرش . نه گهر بارزانی نه م پشتيوانيه به ده ست نه هينييت ناتوانيت هيوادار بيت كه ههچ كاريك جگه له به رگرى كردن له خۆى له شاخه كان نه نجام بدات . هه لگيرسانده وهى شۆرشيكى ديكهى كورده كان لهوانه يه بيته هۆى رووخانى حكومه تى بيزليكرای به عس . به هه رحال لهوانه يه كورده كان نه توانن پيئكهاتهى رژیى دوايى عيراق ديارى بكه ن و وادياره رژه كانى دواترى عيراق له رژیى نيستا سه قامگيرتر، به هيزتر و سه ربه خۆتر له سؤفيهت نابن .

بارزانی كه له نيو نه وهى خۆيدا به هيزترين كه سايه تيه ، به توندی دوورى كردوه له هاندانى سياسى يا به پيئكهستن كردنى كورده كانى ولاتانى دراوسينى عيراق . سؤفيهت(كه لهوانه يه راسته وخۆ بكه ويته ناو كيئشه ي كورده كان) بارودوخينكى سياسى دژوارى ههيه به لام نامرازه كانى نه وهى له ده ستدايه كه گوشار بخاته سه ر نيران و(له پتيوه ريكي كه متردا) توركيا، نه گهر بريار بدات كه لكى ليوه ريگريت .

نيداره ي كاروبارى رۆژه لاتی نزیک و باشووری ناسيا له وه زاره تى دهره وه

به پتيوه بهر: كورتيس ف جونز

شيكار: شارلۆت م مؤرهاوس

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتس دهره وهس نه مریکا

کورد کییه و له کوی دهژی

کورد گروپنکی نعتنیکي جیاوازی هیندونه وروپاییه که زۆربهی دانیشتوانی سهرزه مینیکي شاخاوی پیکده هینن که نزیکهی ۱۰۰ ههزار مایلی چوارگوشه یه و له گهل تورکیا، نیران، عیراق، سووریا، نازهربایجان و نهرمه نستانی سؤقیهت هاوسنوره. نهم کوردستانه کۆنه قهه کیانیکي سیاسی جیاوازی نه بووه، که وابوو به وردی پیناسه نه کراوه. هه ندی کۆمه لگای کورد له دهره وهی نهم ناوچه کوردنشینانه له عیراق، نیران، تورکیا و سووریا هه یه و له لوینان و نه فغانستان بلاون.

هیچ ناماریکی ورد دهره یه ژماره ی کورده کان له بهره ستدا نییه و ناماری دهوله ته کان، کورد به خه لکیکی جیاواز دانانن به لام به گویره ی هه لسه نگاننده باوه پینکراوه کان ژماره یان له نیوان ۵ و ۶ میلیون که سه که ۸۹ هه زاریان له سؤقیهت ده ژین.

نزیکه ی نیوه ی نهو کوردانه ی که له دهره وهی سؤقیهت ده ژین له تورکیان که گه وه ترین که مینه ی نهم ولاته ن و ژماره یان ۳ میلیون که سه واتا ۸٪ نفوسی گشتی تورکیا. ههروه ها ژماره یه کی به رچاو له کورده کان (نزیکه ی میلیۆنیک و په نجا هه زار که س که ده کاته نزیکه ی ۳٪ سه رجه م دانیشتوانی نیران) له نیران و نزیکه ی میلیۆنیک و ۷۹ هه زار له عیراق ده ژین که ده کاته ۱۸٪ سه رجه م دانیشتوانی نهم ولاته و نزیکه ی ۲۴۰ هه زار له سووریا ده ژین. زۆربه ی هه ره زۆری کورده کان موسلمانن سوونه به لام ۲۵۰ هه زار نیزدی که لقیکی جیاوو له نایینزای شیعه یه و باوه ری نایینسلامی و مه سیحی تیاده^۱ و یه که له سی یا که متری کورده کانی نیران موسلمانن شیعه ن که نایینی زالی نیرانه.

^۱ نهم پیناسه یه زۆتر بۆ نایینی یارسان (کاکه یی) ده گونجیت (وه رگیژ)

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نهىريكا

كوردەكان له سهرده مى كهوناره وه له ناوچه شاخاويه كانى خۆياندا ژيان و "گزينفۆن" ² باسى كردوون و ميژوونوسه كلاسيكه كان له ژيتر ناوى "كاردوكى" و "گوټى" ناوى ليپردوون (كوردەكانى ئيران هندی جار به نادرست خۆيان يه نهوى ماده كانى كهونار دهزانن). كوردەكان شاخشين و زۆرتەر تاژەلدارى ره وهند و نيمچه ره وهندن، هه چهند كه هه نديكيان يه كجيتشين و هه نديكى ديكهيان شارنشين.

كوردەكان شانازی به خۆيان ده كمن و و خۆراگر و هيژان. كورده خوينده واره كان پزستگه لى بالايان له وولاتانهى كه تييدا ده ژين به دهست هيئاوه. ههستى كوردايه تى و پاراستنى شوناس و دابونه ريتى باوياپيران له نيو كوردان به هيژه و به توندى له بهرامبهر تاواندنه وه، به تاييهت له وولاتانى عه ره بييدا راوه ستاون له بهر نهوى به گشتى هه ره له كۆنه وه خۆيان له عه ره به كان به ره سه نتر ده زانن.

سه ره به خۆيى سياسى كوردستان ناواتى له ميژينهى كورده كانه و له كونفرانسى ناشتى پاش شهري يه كه مى جيهانى ³ داواى سه ره به خۆيان كرد به لام نهم سه ره به خۆيه زۆرتەر به هۆى ركا به رى و جياوازي عه شيره تى و دوژمنايه تى ناوخۆيى كورده كان (ناليت دوژمنايه تى زه يژه كان- وه رگيټ) ده سته بهر نه بوو. به هۆى نه بوونى كانالى پهبه وهندى له نيوان سه رزه مينى

² تاماژه به گزينفۆن، شاگردى سقرات و سهردارى يوئانى كه سالى ٤٠١ى به ره له زابين كاتى گه رانه وه له ئيران به ره و يوئان تووشى كورد بووه و له كتيبه كهى خۆيدا به ناوى تانابازيس يان گه رانه وهى ١٠ هه زار كهسى باسى نهو زه برانهى كردووه كه كورد له سوپا كهى وه شانده ويه. (وه رگيټ)

³ مه به ستي كونفرانسى ناشتى پاريسه كه ژنه رال شهريف پاشا به نوينه رايه تى له نه ته وهى كورد تييدا به شدارى كرد و پهباننامهى "سيقر" لى ليكه وته وه كه بوارى بو سه ره به خۆيى كوردستان له نيمه پراتۆرى عوسمانى خۆش ده كرد. (وه رگيټ)

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتى دهره و سى نه مريكا

شاخاوى كورده كان، سى زاراوهى جياراوى كوردى دروست بووه كه نهوانه، كه قسه يان پيډه كهن به ده گهن له يهك تيډه گهن . زاراوهى ناوچهى سليمانى له عىراق نزيكترين زاراوه يه به زمانى فهرمى باوى كوردى .

بيست وسى گروپى عهشيره تى سهره كى له نيو كورداندا ههيه كه گرنگترينيان دزه يى، ههركى و جاف-ن. بارزانى عهشيره تى نيه به لكوو كونفدراسيونى كۆمه لىك گونده كه له لايهن بزوتنه وهيه كى تاينينيه وه له سهره تاي سه ده ي ۱۹ به ريڅخستن كراوه .

راپه رينه سهره كيه كان

راپه رينه جيديه كانى كورد ته نها كاتىك بوونه به كيڅه بۆ ده وله ته كان كه ريبه ريكي كورد توانييتى به هيتى مهنه ويه وه عهشيره ته جؤاو جؤره كان به ريڅخستن بكات. راپه رينگه ليكي وه ها له دهيه ي ۱۹۲۰ له نيران و له سالى ۱۹۳۱ له عىراق به ريبه رايه تى شيخ مهنود (باوكى بابا عهلى، وه زيرى پيشروى كابينه ي عىراق كه جار جار وهك ناويزوانىكي بى لايهن له كاتى شه پى كورد و ده وله تى عىراق له گه ل نهم دووو لايهنه وتوويزى ده كرد) روى داوه .

مه لا مسته فا بارزانى سهره تا دژى سيستمى پاشايه تى عىراق له دهيه ي ۱۹۴۰ راپه رينى كرد و ناچار بو له گه ل هاوړپى كانى بچيته باكوورى نيران (رؤژناوای نيران راسته - وه رگير) و له كۆمارى كورته ته مهنى مه باددا به شدارى كرد كه به پشتيوانى سؤفيه ت له به شيك له نيران كه سؤفيه ت له كاتى جهنگى دووه مى جيهانيدا داگيرى كردبوو، دامه زرا. كاتى كه سؤفيه ت ناچار بوو سالى ۱۹۴۶ له نيران بچيته ده ره وه ، كۆمارى مه باد به خيرايبى رووخا و مه لا مسته فا له گه ل ۵۰۰ كهس له هاوړپى كانى له سالى ۱۹۴۷ چوه ناو خاكى سؤفيه ت و ۱۱ سال له وى مايه وه .

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتني دهره وهی نه مریکا

کورده کان پاش شهړی په که می جیهانی نه یانویست بڼ به به شیک له دوو ولاتی عهره بی عیراق و سووریا و بهرزه وهندیان له وده دا بوو که دژایه تی ههر چه شنه په کیتییه کی عهره بی بکهن که تییدا ببهن به که مینه په کی بچو وکتر، ههر بژیه کورده کان دژی په کیتی سدرنه که وتووی عیراق و نوردژن له دژی جمال عبدالناصر له ۱۹۵۸ راوهستان. کورده کان ههره ها دژی هه وله کانی ناصر بژ په کخستنی عهره به کان راوهستان و به چاویکی نه ریڼی سدیری حیزی به عسی دهسه لاتداریان کردووه که لایه نگرې په کیتی عهره به کانه به شیوازیکی دوگم . ته نانه ت کورده کان هندی جار هه ولیان داوه به عسییه کان و لایه نگرانی ناصر دژی په کنی هان بدن .

ماویه کی کورت پاش شوړشی ۱۹۵۸ وانا نهو کاته که قاسم هاته جیگی نهو ریبه ره نیشتمانیا نه که له گهل رژیمی پیشو هاوکاریان کردبوو قاسم، مهلا مستهفا و هاوړپیکانی بانگهیشت کرد له سوږیه ت بگهړینه وه بو عیراق و له بهر چاوی خه لک کردی به شیر. قاسم نهوهی به دروستی هه لنه سهنگاندبوو که مهلا مستهفا هیشتاش سه مبولی بهرخودانییه له گهل حکومتی ناوهندی. مهلا مستهفا وهک سه رکرده کانی دیکه کی کورد دهیویست نهو به شانه له خاکی کوردستان به دهست بهینیته وه که له لایه ن هیزه کانی دیکه وه داگیر کرابوو، که واپوو نه م ههست و گروپینه به دهر له چوارچیوهی نهو پوانانه بوو که قاسم ناماده بوو پتی بدا .

قاسم زور درهنگ هه ولتی دا یارمه تی عه شیرته کانی نه یاری بارزانی بدات بو نهوهی پیش له په ره سه ندنی بزوتنه وهی کورد بگریت و له نابی ۱۹۶۰ شهړی نیوان عه شیرته کان هاته ناراه . تا ته موزی ۱۹۶۱ بارزانی عه شیرته دوژمنه کانی دهر کرد یا خستنییه ژیر رکیتی خزی .

یاسای بنهړه تی ۱۹۵۸ی عیراق مافه نابووری و کولتوورییه کانی کورده کانی له خو ده گرت و پیشیاری نهوهی ده کرد که ده وله تی فدرالی عهره ب و کورد دا به زریت و دوو پایته ختی له

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

به غداد و سلیمانی هه بیته . ریبه رایه تی کورد به واقعی نییه وه . نهو کاته و پاش نه وهش خوازیاری سه به خۆی نه بوو و ته نه داوی نۆتۆنۆمی له چوارچیوهی عێراقدا ده کرد. له ناوه راستی نه یلۆولی ۱۹۶۱ حکومه تی عێراق دهستی کرد به بومباران کردنی هه وایی ناوچه کوردنشینه کان و له ۱۹۶۳ گازی کیمیایی دژی کورده کان به کار هیتا . نه م تاکتیکه ی عێراق هه رچه ند که له رووی سه ربازییه وه سه رکه وتوو بوو به لām به وهی هۆی شه پر مه زار بوونی عێراق له بهر نه وهی که ناراسته ی با کیمیاییه که ی برد به ره وه لای سنووری ئێران و کاری کرده سه ر هه ندی له گونده کانی ئێران و چه ند سه ر مه پ و مالا تیک ی کوشت .

ناکوکی نیوان کورد و حکومه تی عێراق به خیرایی بوو به به ره به کانییه کی سه ربازی و کورده کان کونترۆلی ته وای ناوچه شاخاوییه کانی باکووریان (له باشووره وه تا رووباری زئی بچوک و له رۆژئاوا وه تا چبای هه مرین) گرت ه ده ست به لām هه ولێان نه دا شاره سه ره کییه کانی ناو ده شته کان وه که هه ولێر و که رکوک یا ریگا سه ره کییه گرنه گان بگرن به لām هه رکاتیک که بیانیسته بایا جاده کانیان ده گرت و شارۆچکه کانیان گه مارۆ ده دا.

کورده کان له ناوچه ی ژێر کونترۆلی خۆیان (که پتر له ۱۱ هه زار مایلی چوارگۆشه بوو و اتا به قه د نه یاله تی "مریله ند" و "دیله ویر"^۱ ده بوو) ده ولته ی بالاده ست بوون و باجیان کۆ ده کرده وه (له و ناوچه ی که کورده کان و حکومه ت له سه ری ناکوک بوون نه م باجه دوو جار وه رده گیرا) و گو مریکیان له خاله سنوورییه کان دانابوو و نی دا ره که یان رۆژ به رۆژ نویتر ده کرده وه . نه م بارودۆخه هه روا ۸ سال به رده وام بوو (به لām به هۆی سه رمای زستان یا هه ولێ و توویژه کان شه پر راده وه ستا) و کورده کان نه یانتوانی ناوچه ی زۆرتتر له ژێر چنگی هیژه کانی حکومه ت به یتنه ده ره وه و هیژه کانی حکومه تیش نه یانتوانی سه رکه وتینیکی یه کلاییه که ره وه به ده ست به یتن . له ما وه ی نه م ۸ ساله دا پینشمه رکه کان توانیان به سه رکه وتوویی چوار له پینجی هیژه کانی عێراق سه رقالی خۆیان بکه ن و بۆ ما وه گه لیکی

¹ Maryland and Delaware

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهی نه سربكا

كورد ته ناتهت زۆرتتر لعم رېژه يهش له سهرچاوه كانى عىراق به فيرۆ بدهن. زۆربى نهو كوردانهى كه پۆستى حكوممه تيان هه بوو، يا به هۆكارى نه منى دهركران و يا خۆيان ده ستيان له كار كېشايه وه و سهدان كورد له وانه دوو نهفسهر به پلهى ژنه رالى په نايان بۆ لايهنى كورده كان برد.

به رده وامبوونى شه پى بى ناكامى ناوخۆى يه كى له هۆكاره كانى ناكارامه بوونى حكوممهت به گشتى و سويا له نېو نهم رژه يهك له دواى يه كانه لعم ده ساله دا بووه، كه وابوو شهر يه كى له هۆكاره گرنگه كانى رووخانى خىراى نهم رژه يانه بووه. پيلانگيترانى كوديتا حيسايان بۆ مهسه لهى كورد ده كرد و رېبه رايه تى كورد گه يشتبوه نهو قه ناعه ته كه بۆ يه كه م جار له ميژووى عىراقدا كورد بووه به هۆكارىكى راسته وخۆى پېكهاتن و هه لوه شانه وهى ده ولته نه نيشتماييه كانى عىراق. كه وابوو كاتى كه كورده كان به لىنى نه وه يان ده دا كه پشتيوانى له ده ولته تى عىراق ده كم ن هۆشدارى نه وه شيان ده دا كه نهم حكوممه ته تيكده ده ن(نه لېه ته به يارمه تى هيزه كانى ديكه) نه گهر داواكار يه كانيان قبول نه كات.

په يوه ندىيه دهره كييه كان

يارمه تى و پشتيوانى

روونه كه كورده كان بى يارمه تى دهره كى نه يانده توانى ۹ سال له گه ل حكوممهت شهر بكه ن . له راستيدا كورده كان سهرجه م يارمه تيه كانيان له نىران يا له ريگاي نىران وه وه رده گرت. سهره تا كورده كانى نىران خۆيان نهم يارمه تيه يانه يان پېشكهش به كورده كانى عىراق ده كرد به لثم پاشان كه شا له وه ترسا دراوسى لاوازه كهى بكه ويته ژير ركيفى جمال عبدالناصر، تاشكرا بوو كه نىران پيداويستيه كانى مهشق كردن و پيداويستى مادى و دهوا و دهرمان بۆ كورده كان دابين ده كات . له بهرامبه ردا نىران داواى له مه لا مسته فا ده كرد كورده كانى نىران هان نه دات و نه هيليت بيته ريزى شۆشه كهى. حكوممه تى عىراق سهره پاي نهو هه موو

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى دهروه مى نه مريكا

دلتيا كردنانهى كه له ريگاي نه دنامانى په يانى CENTO وه پيى ددرا، پيى. له سهر نه وه داده گرت كه نه م چالاكيانه به ره زامه ندى نه مريكا (نه گهر نه لئين به شدارى) به رپوه ده چيټ و نه م تاوانبار كړدنهى نه مريكا كارى كړده سهر نالوزبونى په يوه ندييه كانى عيراق و نه مريكا له ۱۹۶۳ تا نه وه كه له كاتى شهري عه رب ونيسراييل له حوزه يرانى ۱۹۶۷ به ته وارى پچرا. ده ولته تى عيراق ههروه ها له وه به دگومان بوو كه بريتانيا به هوى به روه وه ندييه نه وتييه كانى ونيسراييل به هوكارگه لى روون پشتيوانى له كورده راپه رپوه كان ده كهن.

هه رچه ند كه مه لا مسته فا وه رگرتنى يارمه تى له روظناوا به باشتر ده زانيت به لام نه م يارمه تيه له هه مرو سه رچاره يه ك وه ده رگريت . به وتى يه كى له دۆسته كونه كانى مه لا مسته فا، بارزانى كاتيك كه له دووره ولاتى له ناكاديميائى سه ربازي سؤفيه ت په روه ردهى ده بينى، ده ويست پرژه ي دروست كړدى جاده و توري په يوه ندى چي به جى بكات بژ نه وهى كوردستانى عيراق له ريگاي باكوررى نيرانه وه گري بدات به نه رمه نستانى سؤفيه ت و له سهر نه و باوهره بوو كه سؤفيه ت پشتيوانى له شورشى كورد ده كات .

له كانوونى يه كه مى ۱۹۶۰ - كانوونى دووه مى ۱۹۶۱ (۷ مانگ پيش له هه لگيرسانى ناكوكى كورد و حكومه ت) مه لا مسته فا چو بژ موسكو و نامانجى نه ته وه يى كوردى له كۆبوننه وهى حيزبى كومونيست خسته روو به لام سؤفيه ت به هوى نه وهى كه رژيميكى چه پ تازه له عيراق گه يشتبوو به ده سلات داواكاريه كه ي مه لا مسته فاى رت كرده وه. به هه ر حال له ۱۹۶۳ كاتى كه به عس گه يشت به ده سلات و شيوعيه يه كانى عيراقى نازار دا ، سؤفيه ت شويتيكى نارامى له ناوچه كوردنشينه كان بژ شيوعيه يه هه لها تروه كان دۆزيه وه و له به رامبه ردا بارى ۲ - ۳ فړۆكه چه كى سووكى دا به كورده كان . سه ره نجام سؤفيه ت (هه روه ك نه مريكا) وه ك كيشه يه كى ناوخويى مامه لى له گه ل كيشه ي كورد كرد به لام له هه مان كاتدا پيدا گرى كرد له سهر ده ولته تى عيراق كه نه رمونيانتر بيت و ريگا چاره يه ك

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

بدۆزیته وه بۆ رازی کردنی کورده کان . مهلا مستهفا له لایهن خۆیه وه ههستی کرد له لایهن سۆقیه ته وه به کار هینراوه و خیانه تی پیکراوه، ههه بۆیه ئیدی متمانه ی به سۆقیه نه ما .

ههولنه سیاسیه کان

له کۆتایی ۱۹۶۲ تا ۱۹۶۵ رێبه رایه تی کورد به هه موو شیویه ک ههولنی ده دا کیشه که ی نیونه ته وه یی بکات و پشتیوانی مادی و سیاسی دهره کی به ره ولای خۆی رابکیشیت . رێبه رایه تی کورد که لکی له کورده شاره زاکانی نیشه جیی تاراوگه وه رگرت و نوینه ری نارد بۆ دهره وه که مهلا مستهفا نامه ی تاکه که سی متمانه پیبه خشیینی ده دانئ . عیسمه ت شریف وانلی، سه رۆکی ریکه خراوی خۆیندکارانی کورد له نه وره پا له م په یوه ندیه دا سه ردانی گه لئ شوینی کردوه و دوو جاریش سه ردانی ولاته یه کگرتوه کانی کردوه . سالی ۱۹۶۴ عیسمه ت شریف وانلی داواکارییه کی ته سلیم به ریکه خراوی خاچی سووری نیونه ته وه یی له ژنیف کرد و له سالی ۱۹۶۵ هه ولئیکی سه رنه که وتوی دا بۆ نه وه ی کیشه ی کورد له نه ته وه په کگرتوه کان بخته روو .

نوینه رانی مهلا مستهفا سه رته له رینگای کونسولگه ری ولاته یه کگرتوه کان له ته ورئز (له ئیتران) و پاشان له رینگای بالۆیزخانه ی ولاته یه کگرتوه کان له تاران، به غداد و به یروت په یوه ندیان له گه ل حکومه تی ولاته یه کگرتوه کان گرت . مهلا مستهفا لانیکه م دوو نامه ی ناردوه بۆ جانسون، سه رۆک کۆماری نه مریکا و چند نامه ی دیکه شی ناردوه بۆ شای ئیتران. مهلا مستهفا هه روه ها په یوه ندی تاکه که سیشی هه یه له گه ل که سایه تییه کانی ناوخۆی

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

نه مريكا ، له وانه دادوهر ويليام داگلاس^١ و چهند كس له نه ندامانى كۆنگريس و گهلى له سهروكى رتيكخواه نيونه ته وه بيه كان.

له ميانه ناگره ستي ١٩٦٣-١٩٦٤ ولاته يه كگرتوه كان ههولى دا بهرنامهى pl-480 بو يارمه تيدانى كورده كان و پرژه ي دا بين كردنى خۆراك جيبه جى بكات. به هر حال دهوله تى عيراق كه ندوكۆسپى بو جيبه جيبونى نه م پرژه يه دروست كرد و توانى زۆربه ي يارمه تيه كانى نه م پرژه يه بهر وه لاي كورده كانى لايه نگرى حكومته رابكيشيت و سه ره نجام به هوى نه وهى كه ناسايشى نه م پرژه يه دا بين نه كرا، ولاته يه كگرتوه كان ناچار بوو ده ستي لى بكيشت .

نه يه كگرتووى له يه كگرتوويىدا

ته نانه ت له و كاتانه دا كه شوڤشى كورد له و پهرى به هيتيدا بووه، كورده كان قه د به ته واوى يه كگرتوو نه بوونه و هه ندئ له به كرتيگراوانى كورد له پال دهوله تى عيراق له م شه ره به رده وامه دا به شداريان كردوو و هه ندئ له عه شيره ت و ني مچه عه شيره ته كان جارجار له پال دهوله ت و جارجار له پال كورده كاندا شهريان كردوو. هه ندئ بنه ماله ش له م شه ره دا بيتلايه ن بوونه و گرۆپيكي ديكه شيان له پال يه كئ له لايه نه كاندا بووه. گه و ره ترين يه كگرتووى كورد نه و كاته بوو كه دوا به دواى كۆبون وه يه ك له كۆيه له مايسى ١٩٦٣ كونفدراسيۆنيك بو شوڤش پيكهات كه هه موو گرۆپه كانى سه ر به عه شيره ته گرنگه كان و چه په كان و شارنشينه كان و لايه نگرانى سياسى پارتى ديموكراتى كوردستاني عيراق و كه مينه

^١ ويليام داگلاس دادوهر يكي به ناويانگى نه مريكا يه كه جارجار گه لاله ي سياسى پيشنيار كردوو به دهوله تانى رۆژه لالتى ناوه راست وه كه نه و گه لاله يه كه بو چاكسازى سياسى له سالى ١٩٤٥ به نيترانى پيشنيار كرد. (وه رگيڤ)

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

بجوو کتره کانی باکووری عیراق (نیزه دی، تورکمان و هند) تییدا به شداریان کرد که له لایهن نهنجومه نی فرماندهی شۆر شهوه ریبه رایه تی ده کرا و نوینه ره کورده کانی سووریاش تییدا جییان گرتبوو.

لانیکه م دوو جار کورده کان (وادیاره به پیشنیاری نیران) په یوهندیان له گهل شیعه کونه پارته نایینی و کومه لایه تییه کان گرت و ههولیان دا بهر دی دووه می شهر له باشووری عیراق بکه نهوه به لام سهرکه وتوو نه بوون.

دامرکانه وهی شهر

ههرچهند که کورده کان و حکومته تی عیراق له شوباتی ۱۹۶۴ ناگرهستیان کرد و هیوایان دهربری که بۆ چاره سهر کردنی کیشه که وتووێژ بکهن به لام هیچکام له لایه نه کان به لینه کانی خۆیان قه ده تهواوی جیبه جی نه کرد. کورده کان زۆریه ی چه که کانیان ته سلیم به حکومته نه کرد و حکومته تیش به پیچه وانه ی به لینه کانی، بهندکراوه کورده کانی نازاد نه کرد و قه قهره بووی کورده کانی نه کرده وه. کورده کان بهردهوام گله و گازندهیان ده کرد که حکومته بازرگانی به کیشه ی کورده وه ده کات و کیشه که ههر له ناو بونبه ستدا مابووه وه. دواين شهر ی قورس له ۱۹۶۵ زوویدا و له کوتاییدا هیزه کانی عیراق شاخه بهرزه کانیان گرت که زال بوو به سهر نهو ریگیایانه که پیشمه رگه کان له ویره یارمه تیان له نیران وهرده گرت.

ناگرهستیکی نیوه چل بهردهوام بوو تا نهوه که له ۱۱ ی ناداری ۱۹۷۰ حکومته تی عیراق په کلاینه پیشنیاری ریککه وتنی ناشتی کرد که زۆریه ی داواکارییه کانی کورده کانی له خۆ ده گرت. ههرچهند که کورده کان بهم ریککه وتنه رازی بوون به لام ته نها ههندی له شهرت و مهرجه کولتوورییه کانی به راستی جیبه جی کرا و له نیلولوی ۱۹۷۱ پیاوه کانی سهدام حوسه یین نه لکرتی ههولیان دا له ریگای ته قانده وهی ئۆتۆمبیلێک مه لا مسته فا بکوژن و

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

پيش نه وهش تهقه يان له كوره كهى، نيدريس كرد. نيدى پاش نه وه موو ريكه كه وتنه دريځ خايه نانه، هيچكام له لايه نه كان متمنهى به لايه نى بهرام بهر نه ما .
له روانگه ي كورده كانه وه گرنگ ترين خاله جي به جينه كراوه كانى نه م ريكه كه وتنه نامه به بريتي بو له:

۱- ديارى كردنى سنوورى ناوچه كوردن شينه كان له وانه پاريزگاي كهركوك له ريگاي ريفراندوم

۲- دانانى كوردنك وهك چيگرى سهرك كۆمار له حكومهتى ناوه ندى . (كورده كان ههروه ها داواى نوينه ريان له نه غجومه نى فرمانده ي شوش ده كرد كه بپارده رى راسته قينه بوو له ناو حكومه تدا) .

۳- نه غجامدانى هه لياردنك بۆ ديارى كردنى ريژه ي نوينه ره كورده كان له پارلمانى داهاتوى عيراقدا .

كونترول كردنى هيژه كانى ناسايش له ناوچه كوردن شينه كان . دوا به داواى شه پولى ده ستگير كردن و رفاندنى كورده كان له هاوينى سالى رابردوو نه م داواكاريه جاريكى ديكه پيشيل كرا. كورده كان ههروه ها داواى دلنيايان ده كرد كه عيراق دژ به وان له گه ل ده وله تيگ يان ده وله تگه لى ديكه ي عه ره ب نه بى به هاوپه يان

نالۆزبونى په يوه ندييه كانى نيران و عيراق ، په يوه ندييه كانى كورده كان و و حكومه تى عيراقيشى نالۆز كرد . حكومه تى عيراق نيرانى تۆمه تبار ده كرد كه پيلانى كوديتاي دژى به عس دارژتوه و له وه زۆر توپه بوو كه نيران چهند دوورگه يه كى بچووكى له كه نداو له ۱۹۷۱ داگير كردوه . حكومه تى عيراق نزيكه ي ۶۰ هه زار له هاوولايتيانى عيراقى به ره گه ز نيرانى له ولاته كه ي ده ركرد. نيرانيش عيراقى تاوانبار كرد كه ناژاوه له پاريزگاي زۆرتر عه ره بنشيني خوزستان له باشوورى نيران ده نيته وه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه سركا

حكومهتى عىراق ده لىت كورده كان ده بى هموو پهيوه ندىه كانيان له گهل نىران بېچرېتن بۆ نهوى نىازپاكى خۆيان بۆ چاره سهر كردنى ناشتېخوازانهى كېشه كه بسه لمېتن. كورده كان بانگه شهى نهوه ده كه ن كه كه حكومهتى عىراق داواى لىكردوون كورده كانى نىران دژى ده ولتهى نىران راهرېتن و نهوانىش ره تىيان كردوه توه. به هر حال ديار نىيه كام لهم بانگه شانه راسته به لام بووه تهى هۆى به دگومانىيه كانى نهم دواىيانه .

ته نانهت كورده كانىش ته نها يه ك ريگايان له پيش نىيه

مهلا مستهفا هرچهند كه نىستا له ژىر گوشاردايه به لام نايه وىت له گهل به عس و شىوعيه كانى عىراق بچىته ناو به ريه كى نىشتمانى . كورده كان قازانجى زۆريان دهست ناكه وىت نه گهر بچنه ناو نهم به ريه و و شتى زۆرىش له كىس ده دن . نىستا مه سه له كه نهويه كه نايا كورده كان درىزه به شهر بدهن يا نا . مهلا مستهفا ته مه نى له ٦٩ دايه و به شوين نهو ده سكه وته سياسىيانه دايه كه خه لكه كهى شهرى بۆ كردوه .

ده ولتهى عىراق باش ده زانىت مهلا مستهفا ته نها كه سايه تىيه كه كه ده توانىت خه لكه كهى بۆ شوڤشى چه كدارى دژى حكومهتى عىراق به رىكخستن بكات، هه ربۆيه دوا به دواى سهر نه كه وىتنى پىلانى كوشتنى بارزانى له سالى رابردوو به دواى ريگا گهلئى دىكه دا ده گهرىت بۆ نهوى مهلا مستهفا تىكېشكىنىت و لاوازى بكات . له پىناو نهم ناما نجه دا حكومهتى عىراق پاره به عه شىره ته نه ياره كانى بارزانى ده دات، چه كداريان ده كات و به رتيل به پىشمه رگه كان ده دات تا چهك دابىن.

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانئ و وزارتئ دهره وهئ نه مریکا

یادداشتنامه یهك له لایمن هاروډ ه ساندیز بۆ دۆكتور کیسینجیر(وهزیری دهره وهئ نه مریکا)، ۷۷ حوزه یرائی ۱۹۷۲

بابهت: په یامی شا به وهزیره دهره وهئ نه مریکا دهرباره د کورده کان

نوهی که هاپیچ کراوه په یامی شایه بۆ نیوه به له بهر چاو گرتنی نهو گفتوگو یه که له تاران کردووتانه دهرباره د بارودوخی کورده کان.

به بیرو بۆ چوونی شا نیوه ده بۆ له گهډ دوو نوینه ره کورده که ی مهلا مسته فا بارزانی روبه پروو دابنیشن که له داهاتوویه کی نزدیکدا سهردانی ولاته په کگرتووه کان ده کمن . نه م دوو نوینه ره کورده بریتین له نیدریس بارزانی، کورپی ریبه ری کورد مهلا مسته فا بارزانی و مه حمود عوسمان که زۆربه جارن وه نوینه ره کورده کان کار ده کات. شا چاوه روانی نوهیه که نیوه پاش تاوتوی کردنی کیشه ی کورده کان، بیته سهر قه ناعه تی نهو و له گهډ کورده کان گفتوگو بکمن.

به له بهر چاو گرتنی سیاسه ته کانی نیستای عیراق، شا له سهر نهو باوه رپهیه که ده بۆ کورده کان له بهرام بهر ده سترؤیشتووی کومونیزم بهاریزرین و پیش له وه بگیردریت که بچن به شوین سیاسه ته کانی عیراقدا. له وانه په کورده کان له نه غامی بانگه یشته که ی نیوه، بانگه شه ی نهوه بکمن که نه مریکا پشتیوانیان لیده کات. ته نانه ت نه گهر نیتمه بریاری نهوه بدهین که یارمه تی کورده کان بدهین ده بۆ نهی نیی بیته . نیستا هه ردوو تای ترازووه که وه یه که بۆ نهوه ی که نایا پشتیوانی بکهن له کورده کان یا نا.

هۆکاری سهره کی نیتمه بۆ پشتیوانی کردن له کورده کان نوهیه که :

- ریگا به کورده کان بدهین یا ته شویقیان بکهن که به رده وام بین به سهرچاوه ی ناسه قامگیر بوونی عیراق و پوچه ل کردنه وه ی هه ولی سؤفیه ت بۆ ته شویق کردن پینکه اتنی حکومده تی په کییتی نیشتمانی که ده بیته هوی به هیترتر بوونی پیگه ی سؤفیه ت.

کوردد و کوردستان له بهلگه نامه کانی و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

دوو لایه ننی (رهش کراوه ته وه - وه رگپږ) بهر ده وام پشتیو انیان له کورده کان کردووه وه ک نامراژنیک بۆ نه وهی هیته کانی عیراق لاواز بکه ن که به هر حال ناسایشی نهم دوو لایه نانه له پیناو بهرزه ونندیی نیمه شدایه . له مه زیاتر نیستا نه گهری نه وه هاتووته ناراوه که عیراق چالاکانه دهستیوه وردان له که نداودا بکات و ناسه قامگیری ناوخویی عیراق یارمه تی ده دات به که مېوونه وهی نهم دهستیوه ردانه .

(رهش کراوه ته وه - وه رگپږ) له وانه یه بتوانیت له په یوه نندی کورده کان له گه ل هه ندی که سایه تی سهربازی نه یاری رژیم عیراق که لک وه رگپږیت بۆ نه وهی نهم ده ولته برڅینن که په یان نامه ی له گه ل سؤقیه ت واژو کردووه .

سهره کیتړین هۆکاره کانی پشتیوانی نه کردنی نیمه له کورده کان بریتین له :

۱- خۆمان ده خهینه ناو شه پکی گریلایی که نه گهر وایدابنپین ته نانه ت سهریش بکه ویت، زۆرتیرین نه غامی نه وه یه که په یوه نندیه کانی کورده کان و حکومته تی عیراق ده پچریت و کورده کان ده گن به نۆتۆنۆمی . نه گهریش شه ره که به زیانی کورده کان هه لېگه پږته وه ، نیمه نه ده سته وتمان ده بیت و نه بهرزه ونه نديشمان له وه دایه که به شیواژنکی یه کلاییکه ره وه پشتیوانی له کورده کان بکه یین .

۲- سهرچاوه مادیه کانی یارمه تیدانی کورده کان له راستیدا له دهستی (رهش کراوه ته وه - وه رگپږ) دایه . ده باره ی نهم مه سه له یه ولا ته یه کگرتووه کان ده بی له گه ل ده ولته تانی ناوچه راویژو بکات که به شیواژگه لی جوراوجۆر پشتیوانی له کورده کان ده کهن و راشکاوانه پینان بلیت که نیمه هه ست ده که یین نهم یارمه تیدانه ده بی هه ولېکی ناوچه یی بیت نه نه وهی که نیمه به ته نها راسته وخۆ یارمه تی کورده کان بده یین .

۳- له وانه یه هه ندی که س واتیبگه ن که پشتیوانی کردن له کورده کان په یوه نندی به گفتوگۆکانی کزېوونه وه که ی (مۆسکۆ) وه هه یه (له بهر نه وهی سؤقیه ت نهم دوا ییانه

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتسی دهره وهی نه مریکا

ههولئ داوه قناعت به کورده کان بهیئت پهیرهست بن به حیزبی بهعس له حکومهتی به کیتی نیشتمانیدا) که وایوو پشتیوانی کردن له کورده کان دهبی به دژکرده وهیه کی راسته وخۆ له بهرامبهر سؤقیهت.

۴- سیاسهتی ولاته به کگرتووه کان بۆ ماوه یه که نهوه بووه که خۆی نه خاته ناو کیشهی کورد. (رهش کراوه تهوه- وه رگی) له وه لامدا دهبی جهخت له سهر نهوه بکاته وه که نیمه نامانه ویت بکهوینه ناو نهم کیشیه و بریاری وه زارهتی دهره وه نه وهیه که له ناستی DESK LEVEL دا له گهل نوینه ره کورده کان دابنیشیت.

نیستا مهسه له که نه وهیه که نایا نیوه (وه زیری دهره وه) ده تانه ویت له سهر داوای شا له گهل نوینه ره کورده کان دابنیشن. نه لبه ته نهم مهسه لهیه زۆرتتر پهیرهندی به وه هیه که نیوه له پهیرهندی له گهل نهم خاله تایبه تانه چهنده خۆتان له بهرامبهر شا به دهره وهس ده زانن. من بۆ خۆم له سهر نهو باوه رهم که باشتر نه وهیه نیوه لهم قوناخه دا خۆتان نه خه نه ناو کیشیه که له بهر نه وهی که له داها توویه کی زۆر نزیکدا سه رۆک کۆماریش ده خه نه ناو کیشیه که (ته تانه ت نه گهر ناراسته وخۆش بیت). به بۆچوونی من نیوه ده توانن راسته وخۆ نهم مهسه لهیه بلین به شا و ههروه ها نه وهی پیبلین که نیوه به منتان وتوو که به ته وای گوئ بۆ قسه کانسی نوینه ره کورده کان بگرم و و راپۆرته که تان ته سلیم بکه مه وه.

شا داوای وه لامی نهم نامه یه کردوو پینش نه وهی روژی دووشه مه تیران به ره و نه وروپا به جی بهیئت.

پیشنیاره کان

۱- پیشنیار ده کهم نهم وه لامه بنیره نه وه بۆ شا:

"من (کیسینجیر) له وه نیگه رانم که نه گهر له گهل نوینه ره کورده کان دابنیشم نه وان به هه له دا بچن و چاره وانی پشتیوانی ولاته به کگرتووه کان بکهن، له کاتی کدا که هه روا که

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و هزاره تنی دهره وهی نه مریکا

خوتان ده زانن ده وله تی نه مریکا بریاری نه داوه پشتیوانی له کورده کان بکات. به هر حال من داوا له جیگری یه که می خوم له کاروباری روزه لاتی ناوه راست ده که م به ته وای گوی بۆ قسه ی نوینه ره کورده کان بگریت و راپورته که ی بداته وه به من. پاشان بیروبوچونه کانی خومتان له م په یوه نډییه دا بۆ ده نیترم.

۲- (رهش کراوه ته وه - وه رگیت)

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

(فایلی په یوه نډییه کانی دهره وه، ۱۹۶۹-۱۹۷۶، به لگه نامه کانی نیران و عیراق، بهرگى E4،
۱۹۶۹-۱۹۷۲)

۳۱۹ — یادداشتنامه ی دانیشننه کان، واشنگتون، ۵۰ ته موزى ۱۹۷۲، نهینى

بابهت : دانیشن له گه ل نوینه ره كورده كان له وهزارهتى دهره وه له واشینگتون

۱- له ریځای ناسانکاریه کانی شای نیران، نوینه رانی ریبه رى كورد، مه لا مسته فا بارزانی له ۳۰ ى حوزه يرانى ۱۹۷۲ له گه ل هيلمز^۱، كولونيل ريچارډ كنډى^۲ و كاربه دهستى كى CIA ديداريان كړد. نه م يادداشتنامه يه ناوه روكى نه م ديداره له خړ ده گريت. ههروه ها كومه ليك زانيارى به كگراوه ندى ديكه و ورده كاربه كانی پشتيوانى كړدن له داواكاريه كانی كورده كان بړ يارمه تيدانيان هاويچ كراوه. نه م زانياريانه ههروه ها له كاتى گفتوگو به رفراوانه كان له ۱ ى ته موزى ۱۹۷۲ خراوه ته به رده م نوینه رانی CIA كه له م گفتوگيه دا به شدار بوون.

۲- وهك وته بيژى نوینه ره كورده كان، به ريز(ناوه كه ى رهش كراوه ته وه- وه رگيتي) به راگه ياندى سلاو و ريزى مه لا مسته فا بارزانی به نيكسډن (سه روك كۆمارى نه مريكا) و خه لكى نه مريكا، دانیشننه كه ى ۱ ته موز كرده وه و له لايمن بارزانييه وه سړپاسى نه مريكا ى كړد بړ ره خساندى نه م هه له (كه كورده كان له ميژه هه ولتى بړ ده دن) بړ خسته به رباسى راسته وخړى مه سه له ى كورد له گه ل

¹ Director Helms

² Colonel Richard Kennedy

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی وهزارهتی دهرهوهی نههریکا

دهولهتی ولاته یه کگرتوه کان و داوای له همر دوو لا کرد به تهوای راشکاوانه و بی رووده ربایسی گفتوگو بکن. ناوبراو پاشان باسیکی کورتی به گشتی دهرباره میژووی بزوتنه وهی کورد و شهر بۆ ئوتۆنۆمی له چوارچیوهی عیراق خسته روو و ویرای شیکردنه وهی باردۆخی کوردستان له رووی ژنۆپلۆتیکییه وه وتی تمها هه لگه وتی ژنۆپلۆتیکی کوردستانه که ده توانیت بییت به که ندوکۆسپ له سهر ریگای دهسه لاتی تهوای سۆقیهت به سهر عیراق و کاریکه ربیه کانی له سهر ولاتانی دیکه به تایبته ئیران، تورکیا، عهره بستانی سعودی، ئوردون و ولاتانی کهنداوی فارس. ناوبراو به وردی باسی ههوله هاویه شه کانی عیراق و سۆقیهتی کرد بۆ نه وهی کورده کان بجه نه ژیر کونترولی رژیم به عس له به عداد و به تایبته ناماژهی کرد به توندتر بوونی گوشاره سیاسیه راسته وخۆکانی سۆقیهت له سهر ربه ره کورده کان، له وانه دیداری ربه ره سهره کیه کانی حیزبی شیوعی یه کیتی سۆقیهت و کۆماری دیموکراتیکی ئالمانیای رۆژه لاته له گه ل بارزانی.

ناوبراو وتی سۆقیهت له کۆتایی حوزهیرانی ۱۹۷۲ داوای له بارزانی کردوه وه لایمی نه رینی بداته وه به وهی که کورده کان په یوه ست بن به دهولهتی به ره ی نیشتمانی له عیراق. ناوبراو نه م ههوله ی سۆقیهتی وه ک یارمه تییه ک به نابووری، سوپا و ههوله تیروریسته کانی عیراق ناوزه د کرد که نامانجی تیکشکاندنی بارزانی و ربه رابه تی سیاسی کوردی عیراقه. وته بیژی نوینه ره کورده کان وتی بارزانی و ربه رانی دیکه ی عیراق له سهر نه و باوه رهن که نه گهر یارمه تییه کی به رچاویان له دهره وه نه دریت ناتوانن زۆرتتر له ۶ مانگ له به رامبه ر گوشاره هاویه شه کانی عیراق و سۆقیهت رابه وستن و نه گهر نه م یارمه تییه نه گات به ده ستیان، کورده کان له ماوه ی ۶ مانگدا ناچار ده بن یا له گه ل

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و هزاره نسی دهره وهی نه مریکا

حکومدهتی ناوهندی عیراق سازشیکی سیاسی بکمن یا شهړی له گهل بکمن که به دلتیاییه وه سهرکه وتوو نابن.

۳- ناوبراو جهختی کردوه که بارزانی خوازیاری زیادبوونی یارمهتی دهره کییه، نهتهنها بۆ نهوهی ناوچه که ی له بهرامبه ر سؤفیهت و عیراق بیاریزیت، بهلکوو دهیه ویت کوردستانیش بکات به فاکتوریکی نه رینی له پال ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا و دؤست و هاوپه یانه کانی له رۆژه لاتی ناوه راست، به تایبیت نیتران، تورکیا، نیسرائیل، عهره بستانی سعودی، نوردون و ولاتانی که نداوی فارس. ناوبراو ههروه ها وتی بارزانی له سهر نهو قه ناعه ته یه که سؤفیهت نیستا کونترولی رووداوه کانی عیراق دهکات و کاتی نهوه به سهر دهچیت که رۆژناوا و هاوپه یانه کانی بن به هاوسنوری عیراق. بارزانی له سهر نهو باوه ریه که کوردستان هه رچهند که ولاتیکی بجوکه به لام ده توانیت له هه لکه وته نیستراتژی که کی که لک وه ر بگریت و وه ک فاکتوریکی کاریگر له جیهانی نازاددا شه ر بکات بۆ نهوهی ریگا له پهره سهندنی سؤفیهت له رۆژه لاتی ناوه راست بگریت و ده ستیشخه ر بیت بۆ جیهانی نازاد و هاوپه یانه کانی له ناوچه . له م په یوه ندیه دا ناوبراو ناماژه ی به وه کرد که سهرچاوه کانی نهوتی عیراق زۆتر له ناوچه کوردنشینه کاندایه ، که وابوو کوردستانیکی به هیتر ده توانیت بییت به فاکتوریکی گرنگ له سیاسه تی نهوتی عیراقدا.

۴- ناوبراو وتی له م چوارچیوه یه دا که ناماژه ی پیکرا، بارزانی خوازیاری یارمه تی سیاسی، مادی، سهر بازی و هه والگری ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکایه به م شیوازه ی خواره وه:

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و مزارعتس دهره ووس نه مريكا

الف- به فهرمی ناسینی نامانجی نۆتۆنۆمی كورد و بهرده وامبونى په یوهندى نهینى راسته وخۆ له نیوان بزووتنه وى كورد و حكومهتى نه مريكا .

ب- یارمه تیدانى ماددى به كورد وه كوو پتویست بۆ نه وى كورده كان بى به هیژىكى چه كدارى هیژشهر بهو مه بهسته كه یا راسته وخۆ دهولهتى به عس له بهغداد بروخینن یا لانیكهم زۆریه ی هیژه كانى سوپای عیراق بخره ناو شه پىكى به رفراوان بۆ نه وى رژیى عیراق (وهك دهولهتیک كه له ژیر دهسه لاتی سۆفیه تدایه و هه ره شهیه بۆ بهرژه وهدى نه مريكا و جیهانى نازاد و هاو به یانه كانى له ناوچه) بروخینن.

ج- دابینكردنى یارمهتى سهربازى

د- دروستبونى په یوهندى هه والگى له نیوان كورده كان و ولاته یه كگرتووه كان بۆ نه وى یارمهتى هه والگى بدن به كورده كان.

ه- بۆ جیه جی بونى داواكارى سهره وه بۆ په یوهندى راسته وخۆ بهرده وام له نیوان ریه رایه تى كورد و حكومهتى ولاته یه كگرتووه كان ، ناوبراو وتى بارزانى پشینیار دهكات به پرتز (ناوه كه ی رهش كراوه ته وه- وه رگپ) بۆ هه میشه یان بۆ ماوه یهك بیته حاجى عومه ران، نه گهریش نه م پشینیاره به باش نازانن، بزووتنه وى كورد له هه ر شوینىكى گونجاو كه ولاته یه كگرتووه كان به باشى بزانیته ده توانی له په یوهندیدا بیته له گه ل نه مريكا . ناوبراو وتى بارزانى له قۆناخى یه كه مدا چاوه پروانى نه وه دهكات كه له هه ر كاتى كدا كه هه لومه رجى سیاسى رینگا بدات سهردانى ولاته یه كگرتووه كان بكات و جهختى كرده وه كه له بهرام بهر نه و یارمه تییه ی كه كورد له نه مريكا داواى دهكات بارزانى ناماده یه بزووتنه وه كه ی و هیژه شه پروانه كانى ره چارى سیاسه تى نه مريكا بكن . ناوبراو نه وى زیاد كرد كه پیتش له دهرچوون له واشنگتۆن خۆى و به پرتز (ناوه كه ی رهش كراوه ته وه- وه رگپ) بواری و رده كاری داواكاریه كانیان بۆ (ناوه كه ی رهش كراوه ته وه- وه رگپ) ناماده ده كهن.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

٦- بهرپر (ناوه كهى رهش كراوه ته وه- وهرگيپر) وتى ههست دهكات نيگه رانييه كان و داواكاريه كانى بارزاني (كه له سه ره وه ناماژهى پينكراوه) زور نزيكه له ليدوانه كانى سه روك نيكسون له كونفرانسه چاپه مه نييه كهى ٢٩ى حوزه يران له په يوه ندى له گهل هه ره شهى سياسه ته كانى سوقيهت له روزه لاتي ناوه راسهت بۆ سه ر ناشتى جيهانى. ناوبراو وتى هه وتى تيسستاي سوقيهت وعيراق بۆ كونترول كوردنى كوردستان ده بى به به شى كوتايى سياسه تى سوقيهت بۆ نه وهى عيراق بكات به ده ولته تيكي داردهست كه پيش له هه موو شتيك هه ره شهيه بۆ بهرزه وه ندييه كانى نه مريكا له روزه لاتي ناوه راسهت .

٧- ناوبراو ناماژهى به وه كرد كه خوى و بهرپر (ناوه كهى رهش كراوه ته وه- وهرگيپر) پيستي بهورپكيان³ له كوردستان هيتاوه بۆ سه روك نيكسون وهك پيشكه شييه كه له لايه ن بارزانييه وه و نه م پيشكه شييه ده نيترى بۆ بهرپروه به ره په يوه نديداره نه مريكيه كه بۆ نه وهى له لايه ن رييه رى كورده وه بيدات به سه روك كۆمارى نه مريكا. ناوبراو له كوتايى قسه كانيدا وتى بارزاني هيواداره ديدارى نوينه رانى كورد له واشنگتون كه زور نزيكه له جه نى رۆژى سه ربه خويى نه مريكا له ٤ى ته موو، حكومه تى ولاته يه كگرتوه كان ته شويق بكات وهلامى نه ريتنى بداته وه به م داواكاريهى نه وان بۆ يارمه تيدانى كورد بۆ گه يشت به سه ربه خويى.

٨- بهرپر سى به شى په يوه نديدارى وهزاره تى دهره وه سوپاسى نوينه ره كورده كانى كرد بۆ ديدار له واشنگتون و سوپاسى بهرپر (ناوه كهى رهش كراوه ته وه- وهرگيپر) كرد بۆ نه وهى كه به جوانترين شيوه هه لويسهت و داواكاريه كانى خه لكى كورد و رييه رايه تيه كهى روون كردوه ته وه. ناوبراو وتى خوى و "كولونيل هيلمز" له لايه ن دوكتور كيسينجير (وهزيرى دهره وهى ولاته يه كگرتوه كان)- وه ريگايان پيتراره هاوسۆزى ولاته يه كگرتوه كان له گهل بزوتنه وهى كورد به رييه رايه تى بارزاني به وان رابگه يه نن . بهرپر هيلمز ناماژهى به وه كرد كه دانيشت له گهل نوينه رانى كورد له

³ پيستي پلنگ راسته له بهر نه وهى بهور قه د له كوردستاندا نه ژياوه- (وهرگيپر)

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتني دهره وهی نه مریکا

تؤفیسییکی وها له وهزارهتی دهره وه نه وه سهلمینیت که نیمه هاوه لۆیستین له گهل کورده کان و نامادهین داواکارییه کانیان تاوتوی بکهین. بهرپرسی تؤفیسه که وتی دهولهتی ولاته یه کگرتوه کان دهیه ویت دریژه به په یوه ندیه کانیه له گهل بزوتنه وهی کورد بدات که ناماده بوونی نوینه رانی کورد ههنگای یه که می نهم په یوه ندیه نه یه.

۹- به تهواوی رهش کراوه ته وه- وه رگپ

۱۰- بهرپرسی تؤفیسه که پاشان داوای له (ناوه که ی رهش کراوه ته وه- وه رگپ) کرد که به زووترین کات پیدایستییه مادی و سهربازییه کانیه کورده کان به وردی ناماده بکات بۆ نه وهی دهولهتی ولاته یه کگرتوه کان بتوانی به زووترین کات تاوتویی بکات. بهرپرز هیلمز جهختی کرده وه که کات بۆ کورده کان زۆر ههستیاره و حکومهتی ولاته یه کگرتوه کان لهم په یوه ندیه دا ههرجی له دهستی بیت دهیکات و پاشان به زووترین کات نهم یارمهتیانه بۆ کورده کان دابین دهکات. ناوبراو ههروهها وتی وهلامه که ی ولاته یه کگرتوه کان له ریگای (ناوه که ی رهش کراوه ته وه- وه رگپ) ده دریته وه به بارزانی.

بهرپرز هیلمز وه که بهرپرسی تؤفیسه که له پیشه وه کورده کانیه ناگادار کرده وه که زۆر زهحه ته بۆ ولاته یه کگرتوه کان که بتوانی یارمهتی سهربازی راسته وخۆ بدات به کورده کان بی نه وهی بیروپای گشتی ناگاداری بیت. ناوبراو وتی له وانه یه نیمه بتوانین تاوتویی کانالیک بکهین بۆ دابین کردنی نهم یارمهتییه له ریگای (رهش کراوه ته وه- وه رگپ) یا تیران. بهرپرسی تؤفیسه که به راشکاوی وتی نهینپاریزی مهرجی سه ره کی نهم په یوه ندیه یه و نه گهر نهم نهینیه نه پاریز ریت ، په یوه ندیه که نالۆز ده بیت.

۱۱- بهرپرز (ناوه که ی رهش کراوه ته وه- وه رگپ) له وهلامدا وتی ریبه رایه تی کورد دهره که به گرنگی نهینپاریزی نهم مه سه له یه دهکات و ناماده یه سه رجهم نهو ریوشوینانه که نه مریکا لهم په یوه ندیه دا دایده نیّت جیبه جی بکات و هه موو یارمه تییه کانیه نیمه قبول بکات بهو شیوه یه که

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

ئيمه پينان دهلئن . ناوبراو بۆ نيشاندانى نيازپاكي كورده كان لهم پهميه ندييه دا وتى تهنها حكومته تى ئيران ناگادارى ديدارى كورده كانه له واشنگتۆن.

۱۲- كۆلونيل كنىدى سپاس و پىزانينى دوكتور "كيسينجىر" ى راگه ياند به كورده كان بۆ ناماده بوونيان له واشنگتۆن و روونكرده وهى بارودۆخى ههستيار و مهترسيدارى كوردستان و پوتانسىيه له كهى بۆ نه وهى له رۆژهه لاتى ناوه راست ده ور بىينيت . ناوبراو ههروه ها به نوينه ره كورده كانى وت سلاو و رىزى نهو

پاشان دانىشتنه كه كۆتايى پيهات و ههردوو لا ريككه وتن له سهر نه وهى نوينه ره كورده كان ديسان له گه ل(ناوه كهى رهش كراوه ته وه- وه رگي) ديدار بكه ن بۆ نه وهى ورده كارىيه كانى داواكارىيه كانيان بجه نه بهر ده ستى "هيلمز" و كلونيل "كنىدى".

هاويپچه كان:

هاويپچى سياسى

هاويپچى ماددى

هاويپچى سه ربازى

هاويپچى هه والنگرى

۱- هاويپچى سياسى

به كگراوه ند

ناماڭى يه كه مى بزوتنه وهى كورد له عىراق ئۆتۆنۆمىيه بۆ ناوچه كوردنشينه كان. نهو ئۆتۆنۆمىيه كه كورده كان داواى ده كه ن به راوه رد ده كريت له گه ل ئۆتۆنۆمى هه ركام له نه ياله ته كانى ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا كه خۆى كونترۆلى سىستى پهره رده دى خۆى بكات و خزمه تگوزارىيه بنه رته ييه كۆمه لايه تىيه كانى داين بكات بۆ هاوولا تيانى خۆى. نه م ئۆتۆنۆمىيه به هيج شيوه يه ك به راوه رد ناكريت له گه ل سه ربه خۆى . ناماڭى دووه مى بزوتنه وهى كورد پهره پىدانى ديموكراسىيه وه ك سىستى سياسى ده وله تى عىراق.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و هزاره تنى دهره وهى نه مريكا

كه وابوو گرنگترين لايه نى سياسى پهيوه ندى كورد له گه ل ههر دهوله تيك (له وانه دهوله تنى ناوه ندى عيراق) نه وه يه كه نهو دهوله ته نۆتۆنۆمى كورد له چوارچيويهى كۆمارى سهر به خۆى عيراقدا وهك مافيكي رهوا و ياسايى به فهرمى بناسيت.

نهم نۆتۆنۆمى يه كه م جار له "راگه يان دن نامه ي كريس مه س"³ له ۲۴ى كانوونى يه كه مى ۱۹۲۲ به فهرمى ناسرا كه تييدا برى تانيا به تاييه ت نۆتۆنۆمى كوردى به فهرمى ناسى و نهو دهسه لاتهى دا به كورده كان كه ناوچه ي نۆتۆنۆمى خۆيان به رپوه به رن . به داخه وه نهم راگه يان دن نامه يه قه د له لايهن برى تانيا و عيراق وه جيبه جى نه كرا و پيش

له هه موو شتيك بووه هۆى راهه رپينى يه كه له دواى يه كى كورده كان. نامانجى كورد لهم شه رانه دا نه وه بوو كه نهو نۆتۆنۆمى به فهرمى ياساييه كه له "راگه يان دن نامه ي كريس مه س" دا درابوو پيشان له كرده وه دا به فهرمى بناسريت.

پاش كوديتاى قاسم له ۱۴ى ته موزى ۱۹۵۸ حكومه تى عيراق ياسايه كى بنه رهى دانا كه له ماده دى ۳دا نه وه ي به فهرمى ده ناسى كه كورد و عه ره ب به شدارن له به رپوه بردنى ولات، به لام به هه ر حال نهم ماده ديه قه ت جيبه جى نه كرا و له سالى ۱۹۶۱ عه د بولكه ريم له راستيدا ده ستى كرد به كۆمه لتيك هه ولتى به رچاو بۆ نه وه ي بزووتنه وه ي كورد تيك بشكي نييت. قاسم نو فيسه كانى پارتى ديموكراتى كوردستانى (ريكخراويكى سياسيه كه نوينه رى بزووتنه وه ي كورده) داخست، رۆژنامه كه ي داخست، هيزى سه ربازى نارده كوردستان و هه ولتى دا عه شيره عه ره به كان له ناوچه كوردنشيه كان نيشته جى بكات. له وه لامى نهم كرده وانه دا مه لا مسته فا بارزانى بزووتنه وه ي به رخۆدانى كوردى له ۱۹۶۱ ته نها به ۶۰۰ پيشمه رگه وه به ريكخستن كرد و تا ۱۹۶۳ نامانجى نۆتۆنۆمى بزووتنه وه ي كوردى عيراق له ميشكى بارزانى و هاوړيكانيدا جينگير بوو. شه ر دريژه ي كيشا تا نه وه كه له ۱۱ى نادارى ۱۹۷۰ بارزانى ريككه ورتن نامه يه كى له گه ل حكومه تى به عس له به غداد مۆر كرد .

³ Christmas Declaration

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نهىريكا

چەند مانگ پاش ئەو رۆژى بەعسى صدام التكرىتى دەستى كرد بە جىبه جى كردنى پلانێك بۆ تىكشكاندن رىبه رايه تى كورد و پاشان هەولێ دا مەلا مستەفا بارزانى و كوردەكەى، نىدرىس بكورژىت .

هەولەكانى بەعس بۆ تىكشكاندن كوردەكان هەتا رۆژى ئەمڕۆ بە هاوناھەنگى لە گەل گوشارە توند و بەرفراوانەكانى سۆڤىت ، كۆمارى ديموكراتى ئالمانيا، بولگاريا و دەولەتە كومونىستەكانى دىكە بەردەوامە . يەكێتى سۆڤىت بۆ پاراستنى زۆرتى رۆيە داردەستەكەى لە بەغداد ، گوشارى خستووئە سەر مىسر (دوژمنى لەمىژنەى بەعس) تا رەفتارىكى دۆستانەتر بە نىسبەت عىراق بگرێتە بەر و تەنانەت قەناعەتى بە سوريا (كە يەكێ لە نىيارەكانى حىزبى بەعسى عىراقە) هێناو تا كۆتايى بە كوردەكانى دژى رۆيى بەعسى عىراق .بهيئىت . ئەم رووداوانە لەگەل كەشوهواى كوشتن و ئەشكەنجەدانى رۆيى بەعس بە رىبه رايه تى صدام حسين التكرىتى تىكەل بوو تا عىراق بكات بە داردەستى سۆڤىت و هەرچەند كە زۆربەى خەلكى عىراق (وەك زۆربەى خەلكى چكسلفاكيا) لەم رۆيە بىزارن بەلام بەهەر حال تىرۆر و دپندەبى لە رادەبەرى بەعسىيەكان بووئە هۆى ئەوێ كە بە سەر ئەم خەلكەدا زال بن .

كوردستان ئىستا تەنها شوێنێكە كە بوو بە كەندو كۆسپ لە سەر رىگای زالبوونى تەواوى سۆڤىت بە سەر عىراقدا لە رىگای (صدام التكرىتى) يەو . ئەگەر ئەم نامانجەى سۆڤىت جىبه جى بىت ، سۆڤىت پيش لەهەموو شتىك دەتوانىت لە رىگای عىراق و يەمەنى باشوور (كۆمارى ديموكراتى گەلى يەمەن) گوشارىكى يەكجار زۆر بختە سەر دەولەتە لاواز و تازە پىگەيشتووكانى كەنداوى فارس . كوردەكان ناگادارى ئەوێ كە رىبه رى يەمەنى باشوور ، عبدالفتاح اسماعيل⁴ لەگەل كۆسيگىن⁵ (وەزىرى دەرەوى سۆڤىت) رىككەوتوو تا بە هاوناھەنگى لە گەل عىراق ئەم دەورە لە كەنداو بگيرن .

⁴ 'Abd-al-Fatah Isma'il

⁵ Kosygin

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و هزاره تى دهره وهى نه مريكا

بارودۆخى ئىستانى هيزه كانى بارزانى ريڭاي بۆ نهوه خوش كردهوه تا بزوتنه وهى كورد تنها رهفتاريكى بهرگرييانه لاوز له بهرامبهر هيزى دوژمنه هاويه شهكهى بگريته بهر. بارزانى مهزندهى نهوه دهكات كه بهو ريژه يارمهتتبه كه ئىستا له ئيران و (رهش كراوه تهوه - وهرگيپ) وهريده گريته، ئيدى ناتوانيت له كاتى خويدا دژى رژيمى عيراق شهر بكات. بارزانى هست دهكات له ماوهى ۶ مانگى داهاتودا ناچار دهبيت يا له گهل رژيمى عيراق ريكبكه ويت (كه نه مهش به واتاي ته سليمبونى سياسيه) يا هيزى پيشمه رگه و ريبه رانى كورد بخاته ناو شهرىكى كورتخايه ن كه به دلنيايه وه به ههره سهيتانى هه ميشه بيان كوتايى پيديت.

بارزانى تنها به دواى نهودا نيه كه يارمهتى پتيوست به دست بهيتيت بۆ نهوهى بتوانيت كوردستان له بهرامبهر عيراق و سؤفيهت بپاريزيت، نه مه بچووكترين ناماڭى مه لا مسته فايه. مه لا مسته فا نهوه به باشتر ده زانيت يارمهتى سياسى، مادى و سهربازى وهكوو پتيوست بۆ كورده كان دهسته بهر بكات بۆ نهوهى بارودۆخى بهرگرييانه خويان بگۆرن و بن به هيزىكى هيرشهر دژى عيراق و هاويه يانه سؤفيهتتبه كانى. خوشبه ختانه له م بارودۆخدا كورده كان دهتوانن له گهل عهر به نه ياره كانى به عس تيكهل بن بۆ نهوهى يا رژيمى به عسى عيراق بروختن يا رژيم و هيزه كانى نه وهنده دژى يهك هان بدن و لاوزى بكن كه ئيدى نه توانيت بيت به ههره شه يهك بۆ ئيران، توركيه، عهره بستانى سعودى، ئوردون يا دهولتانى كه نداوى فارس.

ريبه رانى كورد هاوكات له گهل نهوهى ناگادارى نهوهن كه له ناوچه يهكى بهرفراواندا دهتوانن دهوړيكي بچووك بگيپن بهلام له گهل نه مه شدا له سهر نهو باوه رهن كه دهتوانن يارمهتتبه كى زور بدن به پاراستن و تمنانهت بهرهو پيشبردنى بهرژه و نهنديه كانى ولاته يه كگرتووه كان و هاويه يانه كانى له رۆژه لاتى ناوه راست. نه مه خالتيكه كه نوينه رانى كورد له واشنگتون ده يانه ويت زور جهختى له سهر بكنه وه. نه م نوينه رانه ههروه ها جهخت دهكه نهوه كه بارزانى دهيه ويت بزوتنه وه كه له گهل نامانج و سياسه ته ناوچه ييه كانى ولاته يه كگرتووه كان هاواناهه نگ بكات بهو مەرجه كه نه مريكا پيداويستتبه كانى كورده كان دابين بكات. نوينه رانى كورد دهلن

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

نهم هاوكارييه له گهڻ فەلسەفەى هاوبەشى سياسى كوردستان و ولاته يەكگرتووە كان (واتا نازادى خەلكيك كە دەيهوێت بهو شێوازەى كە خۆى پێنى باشە، بۆى و كاروبارى خۆى بەرپۆه ببات) دەگوڤيێت. بە تايبەتتر نوێنەرە كوردە كان له واشنگتۆن بە شوێن ئەوە دان كە ولاته يەكگرتووە كان نامانجى سياسى كورد واتا ئۆتۆنۆمى بە فەرمى بناسيێت هەروا كە دەوله تانى رۆژهەلاتى ناوه راسە له وانه دەوله تى ناوه ندى عێراق، يەكيێتى سۆڤيەت و دەوله تە كومونيستە كانى ديكە پيشتەر بە فەرميان ناسيوە. كوردە كان ئەو دەزانن كە بە هۆى پيويستى نهينيپاريزى له پەيوەنديه كانيان له گهڻ ولاته يەكگرتووە كان، نهم هاوخەمبیه و بە فەرمى ناسينى هەلوێستە كه يان له لايەن ولاته يەكگرتووە كان دەبێ بە تەواوى نهينى يێت. بەهەر حال ئەوان هيوادارن دەرڤەتى ئەو بەرڤەسيێت كە ولاته يەكگرتووە كان كوردستان وهك كيانێكى سياسى خاوەن ئۆتۆنۆمى له چوارچيۆى ولاتى عێراقدا بە تەواوى بە فەرمى بناسيێت.

كاتيێك كە بەرپيز (ناوه كەى رەش كراوه تەوہ - وه رگيێ) له عى حوزەيران سەردانى شای كرد، شا وتى بە تەواوى له گهڻ ئەو دەدايه دوو رەوتى كارى له پەيوەندى له گهڻ نامانجى ئۆتۆنۆمى كورد بگيردريێت بەر: يەكەم رەوت كە شا ئەمەيان بە باشتر دەزانيت ئەو يە كە كەلك له كورد و عەرەبە نهيارە كانى بە عسى عێراق وه بگيردريێت بۆ رووخاندنى نهم حكومەتە. رەوتى دووهم پشتيوانى كردنە له كوردستانێكى خاوەن ئۆتۆنۆمى له ناو عێراق بۆ ئەوە بتوانيێت له سەر پيێنى خۆى رابوہەستيێت و هەروەها له بەرامبەر ئەو هەولانەدا رابوہەستيێت كە بۆ تيكشكاندنى دەدرێت. ئەمە روونترين شێوازى بە فەرمى ناسينى ئۆتۆنۆمى كوردە كە تا ئيستا ئيران كردوويه تى.

بزوو تنەوہى كورد هەروەها يارمەتى دەوله تى ولاته يەكگرتووە كانى بۆ ئەوە دەويێت قەناعەت بە ئيران و توركيە بهينيێت كە بزوو تنەوہى كورد له عێراق هيچ زيا دەخوازيه كى سەرزەمىنى يا سياسى نيه بە نيسەت كوردە كانى ئيران يا توركيە. بزوو تنەوہى بارزانى بە تايبەت نيگەرانى دەوله تى توركيە كە بەر دەوام هەر چەشنە پەيوەنديه كى له گهڻ كوردە كانى عێراق رەت كردووه تەوہ، سەرەڤاى ئەو راستييه كە له ماوہى ١٠ سالى رابردودا گولەيهك نەرەو سنوورى

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهى نه مريك

توركيا نه ته قينراوه، به پيچه وانه وه بزوتنه وهى كورد ناسايشى سنورى ئيران و توركياى له گه له كوردستان به توندى پاراستوه. كه وابوو نه مه پيش له هه موو شتيك ناسايشى زۆربهى سنورى ئيران و توركيا له گه له عيراقى نه ياريان دا بين ده كات. كورده كان سوپاسى ئوفيسى په يوه نديدارى نه مريكا ده كه نه گهر په يوه ندى راسته وخۆ له نيوان كورده كان و ده ولته تى توركيا دروست بكات. نوينه ره كورده كان ههروهه ناماده يى كورده كانى عيراقيان ده برپى بۆ نه وهى هه ره چه شنه گارانتييه كه بدن به ئيران يا توركيا بۆ پاراستنى سنوره كانيان و نه وهيان زياد كرد كه نه م دوو ده ولته هه ره چه شنه گارانتييه كان ده باره ي ناسايشى سنوره كانيان له گه له كوردستان بويت ده توانى بينوسن و كورده كان واژۆى ده كه نه.

سه ره نجام نه وه كه بزوتنه وهى كورد داوا له ده ولته تى ولا ته به كگرتوه كان ده كات دريژه به وه په يوه ندييه راسته وخۆيه بدات كه كه به كه م جار له ۳۰ى حوزه يرانى ۱۹۷۲ له نيوانياندا دروست بووه. بزوتنه وهى كورد نه وه ده زانيت كه په يوه ندييه كى راسته وخۆى وهه ده بى به ته وای نه ينى بيت.

له نه نجامى گفتوگوكانى ۳۰ى حوزه يرانى ۱۹۷۲ له واشينگتون دى سى نوينه ره كورده كان و (ناوه كانيان رهش كراوه ته وه- وه رگيپ) گه يشتونه ته نه و باوه ره كه هاوخه مى نه مريكايان له گه له ئۆتۆنۆمى سياسى و جوگرافيا يى كورده كان له ناو عيراقدا به ده ست هيتاوه. كورده كان ده رك به وه ده كه نه كه ده ولته تى ولا ته به كگرتوه كان ره زامه ندى خۆى ده برپوه بۆ نه وهى دريژه به په يوه ندى راسته وخۆ له گه له رييه رايه تى سياسى (رهش كراوه ته وه- وه رگيپ) بدات. سه ره نجام نه وان ده رك به وه ده كه نه كه ده ولته تى ولا ته به كگرتوه كان به زووترين كات داواكاريه كانى كورده كان بۆ يارمه تى مادى و سه ربازى و تاوتويى ده كات و (رهش كراوه ته وه- وه رگيپ).

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهه نه مريكا

(فایلی په یوه نډییه کانی دهروهه، ۱۹۶۹-۱۹۷۶، به لگه نامه کانی ئیران و عیراق، بدرگی E4، ۱۹۶۹-۱۹۷۲)

یادداشتنامه، ۱۸ی ته موزی 1972

بابهت : یارمه تیدان به رتبه رى كوردی عیراق ، مهلا مستهفا بارزانی

۱- نهم یادداشتنامهیه باسی پیشنیاریك دهكات بۆ یارمهتی نهیتی به رتبه رى كوردی عیراق، مهلا مستهفا بارزانی . نهوانهش كه هاوپیچ كراون بریتین له: هاوپیچی (الف) كه باسی چۆنیهتی تهسلیم كردنی چك و تهقه مهنی به كوردهكان دهكات و هاوپیچی (ب) كه بارودوخه كه ههله دهسهنگینیت و قازانج و زیانه کانی یارمهتیدانی نه مريكا به كوردهكان شی دهكاتوه.

۲- نهو یارمهتییه مادییه كه مهلا مستهفا بۆ درتیه دان به خهبات دژی رژیمی عیراق پیوستییهتی دوو جۆره: یارمهتی ماددی و چك و تهقه مهنی

۳- له په یوه نډی له گه ل یارمهتی ماددی دهزگای ههوالگری ئیمه بهره وام بودجه یهکی سالانه ی تهرخان کردوه بۆ دابین كردنی یارمهتی ماددی بۆ ۲۵ ههزار پیشمه رگه (هیتزه چه كداره کانی بارزانی) كه دهكات نه نزیكه ی ۱۸ میلیۆن دولار. له كاتیكدا كه نوینه رانی بارزانی نهم دواپسانه و توویانه سالانه به گشتی پیوستیان به ۶۰ میلیۆن دولار ههیه به لام نه مه پارهیه کی خه یالیه له بهر نه وهی كه به ۶۰ میلیۆن دولار ده كرت خه رگی ۶۰ ههزار سه ربازی هیتشه بر و خه رگی ژیرخانی حكومهت و خزمهتگوزارییه كۆمه لایه تییه تاییه ته كان بۆ دانیشته وانی ناوچه كورده نشینه كان دابین بكریت .

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانسی وهزاره نسی دهره وهی نه امریکا

نیمه نابیت پشٹیوانی له یارمه تییه کی زیاده خوازانه و زور هاندرانه ی وها و چالاکیه کی نهونده بهر فراوان (که جیبه جیش ناکریت) بکهین که له وانه یه له سنووری یارمه تییه کی نهینی بچیته دهره وه .

۴- له بری نهو ۱۸ میلیون دولاره که بۆ شهر ی پشمه رگایه تی پیوسته و له بنه رتدا بۆ بهرگری کردن له خویه له وانه یه نیتران بتوانیت نیوه ی تم پاره یه واتا ۹ میلیون دولار ی دابین بکات .

۵- له چوارچیوه ی یارمه تی ماددیدا پشنیار ده کهین سالتی جاری ۳ میلیون دولار بدهین به بارزانی . به هرحال هم بارزانی و هم شا چاوه پروانی یارمه تی نیمه ن . تم بړه پاره یه هاوکات له گهل نهوه ی تا راده یه ک سلیقه ییه ، کاتیک به دهستی لایه نی بهرامبر ده گات که یه کهم لانیکه م نیوه ی سرجه م پاره که له لایه ن نیترانه وه دابین بکریت له بهر نهوه ی نیتران وه دراوسی عیراق قازاچی زوری له م مسله یه دا هیه و دووم (رهش کراوه ته وه - وه رگی)

۶- له چوارچیوه ی یارمه تی چهک و تهقه مه نیدا CIA نیستا نهو چهک و تهقه مه نیه زیادییه ی له ده ستدایه که کورده کان پیوستیان پیته تی . تم چهک و تهقه مه نیه نابیت هی نه امریکا بیت واتا یا ده بیت له ولاتانی دیکه دا دروست کرابیت یا نهو چهک و تهقه مه نیانه ی نه امریکا بیت که به شیوازی ناسایی له نیتران و عیراقدا هیه (جگه له توی زه مینی و دژده هوایی و تانک که به هرحال نیمه ناچار نین بیدهین به کورده کان) که و ابو به گشتی ده بی بری دوو میلیون و چوار هزارو سده و نه وه د (۲۰۰۴۱۹۰) دولار بۆ دابینکردنی چهک و تهقه مه نی بۆ کورده کان ترخان بکریت (جگه له خه رچی گوازنه وه ی تم چهک و تهقه مه نییه به که شتی بۆ ناوچه) .

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی وهزارهتی دهره وهی نه مریکا

- ۷- مه سه لهی گوازنه وهی نه م چک و تهقه مه نییه ده بی به کی شه یه کی بهرچاو.
نیمه پیشنیار ده کهین نه م چک و تهقه مه نییه ته سلیم به کورده کان
بکریت (رهش کراوه ته وه- وه رگیپ) که و ابو نیان نه م نه رکه وه نه ستۆ ده گریت .
داین کردنی ناسایشی نه و که شتیانه ی که نه م چک و تهقه مه نییه ده گوازنه وه و
وه رگرتنی له نیان و گوازنه وهی له نیان بۆ کوردستانی عیراق به ته وای
چاره سمر ناکریت بی راویژ له گهل چهند (رهش کراوه ته وه- وه رگیپ) .
- ۸- نه م کاته دا پیشنیار ده کهین نه م ههنگاوانه ههلبگیردریت :
- الف - پری ۵۳۷۹۱۹۰۸۰ دولار به م شیوازه دابهش بکریت و ته رخان بکریت بۆ
پشتیوانی کردن له کورده کان بۆ یه ک سال :
- ۱- سی میلیون دولار بۆ یارمه تی ماددی (رهش کراوه ته وه- وه رگیپ)
- ۲- (رهش کراوه ته وه- وه رگیپ)
- ب- راویژ کردن له گهل (رهش کراوه ته وه- وه رگیپ) بۆ دیاری کرنی ته وای چۆنیه تی
وه رگرتن و گوازنه وهی چک و تهقه مه نییه که بۆ کوردستان به و شیوازه که له
سه ره وه شی کراوه ته وه .

هاویچی ب

۱۸ ی ته موزی ۱۹۷۲

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهى نه مريكا

كيشه كان و پراسپيكتيشفه كانى يارمه تيدانى كورده كان

نه مهى خواره وه هلسه نگاندينكى سهره تاييه كه به وردى نرخانده كانى په يوه نديدار به پشتيوانى دهوله تى ولاته به كگرتوه كان له كورده كانى عيراق به رتيه رايه تى مه لا مسته فا بارزانى ده خاته روو.

كورته

- ۱- روونه كه به قازانجى ولاته به كگرتوه كان و دوسته كان و هابه يمانه كانيه تى له ناوچه كه كه رومي نيستاي عيراق لاواز بكرت و ته نانه ت برؤخت، نه گهر نه م تامانجه بى پهره سندننى ناكوكيه كان له ناستى نيونه ته وه بييدا به دى بيت. كار يگه رترين و دنيا ترين نامرازه كانى گه يشتن به م تامانجه ته يار كردن و پشتيوانى كردن له بارزانى و كورده كانه بؤ نه وهى بتوانن بهرده وام دژايه تى رومي عيراق بكهن . رومي عيراق كه له ناستى ناوخوييدا روميكي ديكتاتور ه نيازى ده ستر رويي كارانه ي هه به به نيسبه ت نيران، كويت، نوردون و عه ره بستانى سعودى و فدراسيوني تازه دامه زراوى نه ماراتى به كگرتووى عه ره بى. نه وه مه ترسيه كه له دوژمنايه تيه كانى عيراق كه وتوه ته وه بووه ته فاكتر يكي رؤبه رؤژ گرنگر له ناوچه به هوى پشتيوانى بهرده وامى سؤفيه ت له عيراق كه نيستا له په يان نامه ي دوستى و هاوكارى نيوان نه م دوو ولاته دا به ره هست بووه كه له ۹ى نيسانى ۱۹۷۲ واژو كراوه. ناگادار بوونى سؤفيه ت له مه ترسى دوژمنايه تى كردنى كورده كان له گهل رومي عيراق بووه ته هوى نه وهى كه نه م دوايانه سؤفيه ت و نالمانياى رؤژه لات گوشاره كانيان له سهر بارزانى زياد بكهن بؤ نه وهى بارزانى په يوه ست بيت به به ره ي نيشتمانى عيراق كه سؤفيه ت و رومي عيراق پشتيوانى ليده كهن.

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی وهزارهتی دهرهوهی نههریکا

هه- سۆفیهت و ههم رژی عیراق دهزانن که نهگهر سوپای عیراق بۆ شهڕیکی نوێ دژی کوردهکان تهیار بکریته نهگهری نهوه که متر دهبیته که کوردهکان بکهونه ژیر کونترۆلی رژی عیراق و توانایی رژی بۆ چالاکی دژی دراوسێکانی که متر دهبیته. لهگهڵ نهمهشدا نیستا کۆمهڵێک هۆکار نیشان ددهن که رژی عیراق خۆی ناماده دهکات هێرش سهربازی بکاته سهر کوردهکان و نهه نهگهره زیاد دهبیته نهگهر رژی عیراق ناگادار بیتهوه که نیستا کوردهکان له حکومهتی ولاته یهکگرتوهکان نزیک بوونهتهوه بۆ نهوهی پشتیوانی نهه دهولهته بهدهست بهیئن .

۲- رژی عیراق چ کوردهوهی سهربازی دژی کوردهکان نههجام بدات و چ نههجامی نههات، حکومهتی ولاته یهکگرتوهکان دهتوانیته یارمهتی بدات به بارزانی بۆ نهوهی دژایهتی کوردهکان لهگهڵ رژی عیراق بهردهوام بیته . نهگهر کوردهکان له لایهن هێزهکانی عیراقهوه بکهونه بهر هێرش، دهستهجی پیوستیان به چهک و تهقه مهنی دهبیته . یارمهتی ولاته یهکگرتوهکان دهبیته بهو پهڕی نههینیپارێزی و ناسایشی نیداری و فیزیکی نههجام بدیته بۆ نهوهی له کاتی پیوستدا حاشای لیبرکریته. ههرچهند که چوارچیوهی نهه یارمهتییه چهند رهههندییه، بی گومان مهسهلهی ئالۆزی پاراستنی ناسایش له خۆ دهگریته . جگه له بهرچاو گرتنی لایهنی حاشاکردن له یارمهتییه له کاتی پیوستی خۆیدا ، ریژه و شیوازی یارمهتی مادی و سهربازی دهولهتی ولاته یهکگرتوهکان به کوردهکان دهبیته نهوهنده بیته که کوردهکان تهشویق بکات درێژه به ئوبه راسیۆنه پیشمه رگایهتییه که یان بدن له سنووری ناوچه شاخاوییهکانی خۆیاندا که ههر له کۆنهوه تێیدا بالادهست بوونه و ههروهها دهولهتی ولاته یهکگرتوهکان دهبیته تا نهو شوێنهی که پیتی دهکریته مهترسی

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

نه وه دور بخاته وه كه بهر سه ندى چالاكى سهربازى كورده كان ببيتته هوى نه وهى كه سؤقيه راسته وخؤ له كيشه كه دا ده ستیوه ردان بكات .

۳- پشتیوانى نهینى ولاته یه كگرتووه كان له كورده كان كۆمه لێك كيشه تاييه تى به دواوه ده بیئت كه یه كى له وانیه نه وهیه كه سؤقيه راسته وخؤ بكه ویتته ناو كيشه كه له كاتیکدا ده ستیوه ردانى سؤقيه باشبونى په یوه ندىیه كانى تیران و سؤقيه ده خاته ناو مه ترسى كه سؤقيه له م سالانه ی دوایدا كارى بۆ كردووه، به لام له وانیه سؤقيه ناماده بیئت نه م باجه بدات بۆ نه وهى سهرمايه و پینگه ی خۆى له عیراق بپاریزیت .

یه كى له كيشه كانى دیکه ی یارمه تیدانى نه مريكا به كورده كان نه وهیه كه تورکیا به نیسبه ت ناسیونالیزمى كورد هه ستیاره له بهر نه وهى كه تورکیا له كه مینه ی گه وه ی كوردی خۆى له ناوچه ی رۆژه لاتی نه و ولاته نیگه رانه و سه ره نجام نه وه كه پشتیوانى نهینى حكوومه تى ولاته یه كگرتووه كان له كورده كان له نیستادا خۆى له خۆیدا مه سه له یه كى نالۆزه له بهر نه وهى كه وه زاره تى دهره وهى نه مريكا ده یه ویت له كۆتایى سالى ۱۹۷۲ نووسیگه ی پاراستنى به رۆژه ندىیه كانى نه مريكا له به غداد بكاته وه .

۴- نه گه ر نه م كيشانه بنیینه لایه كه وه، روونه كه هه تا كاتیک كه ده ولته تى ولاته یه كگرتووه كان و ده ولته خاوه ن به رۆژه وندىیه كانى دیکه پشتیوانى زۆتر له بارزانى بكهن، بارزانى هیه نالترناتیفیکى دیکه ی نییه بۆ نه وهى به م زووانه له گه ل رژی عیراق ریکبكه ویت كه نه م ریکبكه وتنه به قازانجى نامانجه كانى سؤقيه ته و تواناییه كانى عیراق ده باته سه ره وه بۆ نه وهى سه قامى ده ولته كانى دیکه ی ناوچه تیکبدات. بارزانى و هه ندی له لایه نه كانى دیکه كه پشتیوانى له و ده كه ن بزووتنه وهى كورد به به شیک له بزووتنه وهیه كى

کوردد و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

گه وره تر ده زانن، له وانه هیزه غهیره کورده کانی عیراق که جینگای رژیمی رادیکالی به عس ده گرنه وه و دهوله تیکی میانه ره و تاشتیخواز پیگدینن .

۵- به پیشبینی کردنی بریاری دهرچوونی پشتیوانی نهیچی به کورده کان له لایه و لاتنه یه گگرتوه کانه وه، نیمه چۆنیته تی نیمه پشتیوانییه مان تاوتوی کردووه به تایبته گرنگرتوونی دابین کردنی چک و تهقه مهنی و چهکی ناسایی زیاده دیکه بۆ نه وهی کورده کان بتوانن بهرگری له خویان بکهن. تاوتوی کردنه سهره تاییه کان نیشان دههات که چهک و تهقه مهنی پیویست بۆ نیمه مه بهسته له بهر دهستاندا ههیه .

پشتیوانی له بارزانی : هه لسه نگانندیکی سهره تاییی

پراسپیکتیفه کان

۱- نوینره کورده کان له گفتوگۆکانیادا له گه ل نوینهرانی نیمه، پیداو یستییه سیاسی، ماددی و هه والگریه کانی خویان به وردی خستوه ته روو . ههروه ها که نیمه نیمه پیداو یستیانه و رهوتی مامه له کردن له گه ل کورده کان شی ده که یه نه وه ده بی نا کام و نه غامه کانی په ره پیدانی په یه ونندییه کافان له گه ل کورده کان له بهرچاو بگرین بۆ نه وهی به که مترین مه ترسییه وه بگهین به ناما غه خوا زرا وه کافان .

هه ندی مه سه له ههیه که کار ده کاته سه ر ناست و چۆنیته پشتیوانی نیمه له کورده کان که بریتین له نیگهرانی به نیسبه ت پشتیوانی سؤقیه ت له رژیمی عیراق و نه رکه کانی حکومه تی عیراق له بهر امبه ر سؤقیه ت به گویره ی په یان نامه ی نیسانی ۱۹۷۲ و توانا سه ربازی و پیداو یستییه کانی کورده کان و ههروه ها کۆمه لێک کێشه ی دیکه وهک

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس وهزارهتس دهره وهس نه مریکا

یهکنه گرتووی خودی کورده کان، دژمنایه تی تورکیا له گهڙ کورده کان ، چۆنیه تی پیه وندی نه مریکا له گهڙ مهلا مسته فا بارزانی و پشتیوانی ماددی و لوجستیکی له مهلا مسته فا .

هاوکاری رژیم به عس و سۆقیهت دژی حکومهته میانهره وه کان و به رژه وه ندیه کانن رۆژناوا

-۲-

هیچ گومان له وهدا نیه که به رژه وه وندی نیمه و هاوبه یانه کاغان و دهوله ته دۆسته کانن دیکه مان له ناوچه له وه دایه که رژیم به عسی عیراق لاواز بیته و نه گهر بکریته بروخیته نه گهر نه م نامانجه بی زیادبوونی ده سترۆیشتووی سۆقیهت له عیراق یا په ره سه ندنن دژمنایه تییه کان تا ناستیکی مه ترسیداری نیونه ته وه بی دهسته بهر بیته.

-۳-

رژیمی عیراق نه ته نها به سه ره پۆیی خاك و خه لکه که ی خۆی کونترول ده کات به لکو له لایه ن ئیدوئۆلۆژی نیمچه مارکسیستی داگیرکه ری ماجه راجووه وه پالی پیوه ده نریت و چالاکییه کانن دژ به دراوسینگانی و سه رجه م به رژه وه ندیه کانن رۆژناوا له که نداو په ره پێداوه . گروپی سه رکردایه تی به عس به سه رکردایه تی صدام حسین التکریتی هه ولێ داوه بۆ رووخانی رژیم کویته ، به حره یین و نه ماراتی یه کگرتووی عه ره بی، هه ره ها مه شقی به خراپکاره کان و پیاوکۆزه کان کردوه و ناروونی بۆ نه غامدانی چالاکی دژی شا، و که مینه ی عه ره ب و به لووچی ئیرانی هان داوه بۆ راپه رین دژی حکومه تی شا . گروپی پیاوکۆزه کانن به عس کاری خۆیان به سه رکه وتووویی

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نه مريكا

له كويت و بىروت نه بىرام داوه و ههوليان داوه يه كى له سه رۆك وه زيره كانى پيشورى عيراق له لوبنان بكوژن .

۴- له كاتيكدا كه ناوات و نامانجه كانى به عس تا نىستا دورر بووه له تواناييه كانى، پيشهاته كانى نه چهند مانگى رابردوو نيشان ده دات كه نه م رۆيه ديه وىت به جيديه تيبه كى زۆرتروه به شوين ناواته كانيدا بچيت . له ماهى نه چهند مانگه دا يه كيتى سۆقيهت قهسد و نيازى خۆى به روونى ناشكرا كردوو بۆ نه وهى له پيناو به ره و پيشبردنى به رژه وهنديه ستراتژيك و نابورريه كانى خۆى له رژه هلاتى ناوه راست، رۆيه عيراق به كار به نيتيت. هه رچهند كه گه لى له كرده وه كان و بانگه شه كانى پيشووترى سۆقيهت نىستا كه م بووه ته وه به لام ستراتژى سۆقيهت بۆ كونترول كردنى ناوچه و سه رچاوه كانى قه د نه وه ندهى نه مپۆ روون و ناشكرا نه بووه .

۵- له ۷ى نيسانى ۱۹۷۲ سه رۆك وه زيرانى سۆقيهت، "ناليكسى كۆيسىگين" له ريوپه سمى كردنه وهى بىرى نه وتى "رومه يلا" له باكوورى عيراق كه به يارمه تى تكنولوژى زياتر له ۲۰۰ ميلیۆن دولارى سۆقيهت خراوته كار، قسه ي كرد و به نه ده بياتى پرپاگه ندايى كومونيزم (كه له شه رى يه كه مى جيهانييه وه تا نىستا شه راشۆي پیده كات) وتى ولاتانى ناوچه ده بى كۆتايى به به تالانچوونى نه وته كه يان له لايهن كومپانيا نه وتييه كانى كاپيتاليسته وه به يتين و جه ختى له سه ر نه وه كرده وه كه بزوتنه وه رزگار بخوازه نه ته وه ييه كان توانيويانه كولونياليسته كان ناچار بكهن له رژه هلاتى ناوه راست (وهك شوينه كانى ديكى جيهان) پاشه كشه بكهن . "كۆيسىگين" هه روه ها بۆ پوچەل كردنه وهى بانگه شه كانى كومپانيای نه وتى كاپيتاليست ده رباره ي نه وهى كه عه ره به كان ناتوانن نابوررى خۆيان به رپوه به رن ، به لىنى دا كه

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نههريكا

دهولته سوسياليسته كان يارمه تى به عهره به كان بدهن تا دهستان بگات به
پسپور و تكنسيهن و زانستوان بۆ نه وهى گيروگرفته كانيان چاره سهر بكهن .

په ياننامه دۆستى و هاوكارى سؤفيه ت و عيراق

۶- دوو رۆژ دواتر له ۹ى نيسان له بهغداد "كۆسيگين" و سهرۆك كۆمارى عيراق ، احمد
حسن البكر په ياننامه دۆستى و هاوكاريان واژۆ كرد كه به گويره ريتوشينه بلاوكراوه كانى
نهم دوو دهولته له كاتى هاتنه ناراي مه ترسى بۆ ناشتى، يه كئى له لايه نه كان ده بئى له لايه نى
ديكه بهرگرى بگات و ههر دوو لا هاوكارى بهرده وامى يه كدى بكهن بۆ به هيتتر كردنى توانايى
بهرگرى خويان . نهم شه رتومهرجانه عيراقى دلتيا كرده وه كه نه گهر لايه نيكي دهره كى هيرشى
بكات سهر يا له گهل راپه رپنى ناوخويى روبه پروو بيتنه وه سؤفيه ت پشتيوانى ليده كات .
مادده ى ۹ى نهم په ياننامه يه له په يوه ندى له گهل به هيتتر كردنى توانا بهرگرى به دوو لايه نه كان،
ريگا خۆش ده كات بۆ زياد بوونى دامه زراوه و پيداويستيه دهر يا وانيه كانى سؤفيه ت له
به نده ره كانى عيراق له كه نداو و ده ستر اگه يشتنى زۆرتري سؤفيه ت به سيستمى هه وايى عيراق .
نهم په ياننامه يه نه وه په ياننامه يه مان وه بير دينيته وه كه يه كيتى سؤفيه ت ۳۲ سال له مه وه بهر
له گهل نالمانياى نازى مۆرى كرد كه تييدا يه كيتى سؤفيه ت رايگه ياند نامانجه سهرزه مينيه كانى
خۆى له باشوورى قه له مپه روى نه ته وه بى خۆى به ره وه ناراسته ئوقيانووسى هيند ده باته پيش .

پشتيوانى سؤفيه ت له خۆمالى بوونى IPC

۷- كه متر له دوو مانگ پاش ليدوانه كانى "كۆسيگين" له "روميه لا" و واژۆ بوونى
په ياننامه دۆستى و عيراق، حكومه تى به عس له ۱ى حوزه يرانى ۱۹۷۲ رايگه ياند

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

IPC (كومپانيای نهوتى عیراق - وه رگيپر) خۆمالی (نهته وهی) کردوه و کتوپر پاش نهوه وه زیری دهره وهی عیراق به سهرۆکایهتی لیژنه یهك چوو بۆ موسکۆ بۆ به دهسته پینانی پشتیوانی سۆقیهت بۆ نهوهی نهگهر دهولت و کومپانیا رۆژئاواییه كان له بهرامبهر عیراقدا دژکرده و بیان نیشان دا ناکام و لیکه وتهی نابووری (که شتیکی چاوه پروانکراو بوو) بۆ عیراق به دواوه نه بیئت .

ناژانسی دهنگریاسی TASS سۆقیهت به توندی پشتیوانی له خۆمالی، بوونی IPC کرد و وهك ههنگاوێك به رهو رزگاری عیراق له دهسهلاتی کاپیتالیزمی دهره کی ناوزه دی کرد. له ۳ی حوزهیران رادیۆ موسکۆ شرۆفه یهکی به زمانی فارسی بۆ نیران بلاو کردوه که دهیگوت خۆمالی بوونی IPC دهی بیی به غوونه یهك بۆ نیران بۆ نهوهی چۆن له گهژ چالاکییه تالانه رانه كانی کونسیرتیۆمی نیونه ته وهی نهوت ههلسوکوت بکات. رادیۆ سۆقیهت ههروه ها رایگه یاند : " نه مپۆ ده بینین دارایی و سه رمایه ی کومپانیای نهوتی نیمپریالیست له عیراق خۆمالی بووه و بی گومان نه مه درهنگ یا زوو له ولاتانی دیکه ش روو ده دات . سۆقیهت و ولاتانی سوسیالیستی دیکه پشتیوانی له خهباتی رهوای به رهه مه پینانی نهوتی ولاتان ده کهن. نه مه فاکتۆریکی گرنهگه بۆ به هیژبوونی پینگه ی ولاتان بۆ به رهه مه پینانی نهوت. هیچ گومان له وهدا نییه که خۆمالی بوونی IPC له لایه ن عیراقه وه پینگه ی پاواغوازه نهوتییه كانی نیمپریالیست له ولاتانی دیکه لاوازه دکات و ده بیته هۆی نهوهی خهباتی خۆیان دژی نه م پاواغوازه به هیژ بکهن" (FBIS، رادیۆ مۆسکۆ، به زمانی فارسی بۆ نیران، کاتۆمیر ۹:۳۰ خولهک به کاتی گرینیچ، ۳ی حوزهیرانی ۱۹۷۲).

بزووتنه وهی کورد، کهندو کۆسپیک له سه ر رینگای به عس و سۆقیهت

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

۸- يه كيتى سؤقيەت به ناشكرا گرنگيه كى زورى داوه به وهى كه مهلا مستهفا بارزانى و هاورپكانى رازى بكات په يوه ست بن به بهرەى نيشتمانى عيراق كه سؤقيەت پشتيوانى لپده كات و حيزبى به عس و حيزبى شيوعى عيراق تييدا به شدارن . نوينه ره كورده كان و سه رچاره سه ربه خۆكانى خۆمان ناماژه به وه ده كهن كه نهم دوايانه كاربه ده ستانى بالاى سؤقيەت و ليزنهى نالمانايى رۆژه لالت له گهل بارزانى ديداريان كردووه بۆ نه وهى رازى بكهن په يوه ست بيت بهم بهرەيه . سؤقيەت و به عس به روونى په يان به وه بردووه كه نه گهر بارزانى له مه زياتر بتوانيت ناوچه يه كى سه ربه خۆ له باكورى عيراق بۆ خۆى رابگریت، ده بيت به هه ربه شه يه كى هه ميشه يى بۆ رژيمى ديكتاتورى عيراق كه پيگه ي له ناو خه لكدا نيه .

۹- له سه ره تا و ناوه راستى ده يه ۱۹۶۰ راپه رپينى كورد ده ستى زۆربه ي هيزه كانى سوپاى عيراقى به ستبووه . نهم بارودۆخه ريگاي خۆش كرد بۆ كۆمه لتيك كوديتاي سه ركه وتووى سه ربازى و له راستيدا توانايى عيراقى كه م كردووه بۆ نه وهى چالاكى سه ربازى له ده ره وهى عيراق دژى ئيسراييل، كويت، نۆردون و ئيران نه نجام بدات . سه دام حوسه ين تكريتى توانيو به تى كونترۆلى سياسى به عس به سه ر سوپادا زياد بكات . نه گهر حكومه تى عيراق ناچار بيت سؤپاى خۆى بۆ خه باتيكي ديكه دژى كورده كان وه گهر بجات به هه ر حال پيويستى به چهك و ته قه مه نى و سووته مه نى زۆتر ده بيت و ده بيت ئوپه راسيؤنيكي گه وهرتر نه نجام بدات. نهمه ده سه لالتى حيزبى به عس به سه ر سوپا كه م ده كاته وه و هه ل ده ربه خسييت بۆ نه وهى كوديتايه كى سه ربازى نه نجام بدریت.

توژينه وه كه ي نهم دوايانه ي نيداره ي لينكۆلینه وهى هه والگري وه زاره تى ده ره وهى (نه مريكا) نيشان ده دات نه گهر بارزانى پشتيوانى ده ره كى وه كوو پويست وه چنگ بجات بۆ

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانې و وزارتې دهره وهې نه مریکا

نوهی شوړشه که ی هه لږ سیښته وه، باری زیاده ی شهریکې دیکه ی کورده کان ده توانیت حکومتی به عس برڅیښت.

۱۰- رابردوی سیاسته کانې ده ولته ی به عسی عیراق نیشان ددهات که نم ده ولته به وهگرتنی پوان ناشت نایسته وه و تنها کاتی له کرده وه ده ستریزیکارانه کانې خزی پاشگه ز ده بیته وه که له ناکامی هره سهیناوی خزی برسیت و یا له حالتی به رگریدا میښته وه.

۱۱- له بارودڅی نیستادا که رژیم به عس له گهل که مېوونه وه ی جیدی داهات روو به پروو بوو ته وه و ریبه رایه تی سیاسی به ریک خستنکراوی کورد هیشتا ده توانی له بهرامبر نم رژیمدا رابوه ستیت، له وانه یه دواپین دهرفت بۆ نیمه نوه بیت که پلانی تیره راسیونیک داپرژین بۆ نوه ی لانیکه م رژیم به عس زه لیل و ماندوو بکه یین و یارمه تی بده یین به وه ی که بارودڅیک بیتته ناراه که تییدا که سانیک جیگای به عس بگرته وه که که متر دوژمنی به رژه ونه ندیه کانې نیمه و دوسته کاغمان له ناوچه بن. نیمه ده بی نوه بزاین که نه گهر شوړشی کورد هه لږ سیښته وه رژیم به عس له وانه یه ناچار بیت داوا ی پشتیوانی زوړتر له سؤفیت بکات و نه گهر نیمه پشتیوانی له کورده کان نه که یین و له ناکامدا بزوتنه وه ی کورد له نار بجیت به هه حال کورده کان ناچار ده بن په یوه ست بن به و بهر نه ته وه ییه که سؤفیت پشتیوانی لیده کات و له نه غامدا رژیم به عس ده توانیت بی هیچ تنگ و چه له مه یه ک سیاستی ده ستریزیکارانه ی خزی له ناوچه درژه پیدات .

له نیوان نم دوو ریگایه دا، وادیاره ریگای باشر بۆ نیمه نوه یه که مه ترسیه کانې زیندو ومانه وه ی بزوتنه وه ی کورد قبول بکه یین.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

نمو باوه په په که سوپای عیراق حهمن هیرش ده کات و فهرمانی به خه لکه کهی خوی داوه تهقه له فرۆکه کان بکهن.

چاپه مهنی و رادیوی عیراق خه باتیکی به فراوانی له ماوهی ههفتهی رابردودا به پیره بردووه و بانگه شهی نه وهی کردووه گروپیکی ۳۰ که سی (که ۱۵ که سیان کورد بوونه) له پیکدادانی کدا له ۳ ته موز له ناوچهی سنجار له باکووری رۆژناوای عیراق ده ستگیر کراون که به کریگیرای داردهسته کانی نیمپریالیزم و کومپانیا نهوته پاوانخواه کان و یه کی له نالقه کانی زنجیره پیلانگی پیره کان دژ به عیراق بوونه.

ههروه ها له وانهیه به هوئی نه وهی که بارزانی له ههندی له دهوله ته کان نزیک بووه ته وه، یه کیتی سوڤیه ت و به عس له ههوله کانی بارزانی بۆ به دهسته نانی پشتیوانی نه مریکا ناگدار ببنه وه که نه مهش به ریانی سوڤیه ت و به عس زیاد ده کات بۆ نه وهی کردووهی پیوست دژی بارزانی نه غام بدن پیش له وهی بارزانی بتوانیت پنگه ی خوی قایم بکات.

پیوستی بارزانی به یارمه تی دهسته جی و درێڅخایه ن

۱۵ - بارزانی له راستیدا هیچ ریگایه کی نییه جگه له وهی که به رگری له خوی بکات و بۆ زیندوومانه وهی بزوتنه وه کهی خه بات بکات، که وابوو به زووترین کات پیوستی به تهقه مهنی ههیه بۆ نمو چه کانه ی که پیشتر ههیبوو و ههروه ها پیوستی به جوړه چه کگه لیک دیکه ههیه که کورده کان پیشتر به کاریان هیناوه. نه م پیداو یستیه به په لهیه ده بی به شیوازه لیک و له ریگاگه لیکه وه ته سلیم به کورده کان بکریت که به زووترین کات به دهستیان بگات و تا نمو شوینه ی که ده کریت نه یینی بیت.

۱۶ - نه گهر بارزانی له گه ل هیرشی کتوپری عیراق رووبه پروو نه بیته وه، نیمه گرنگی ده دهین به دابین کردنی پیداو یستیه درێڅخایه نه کانی بارزانی له چوارچیه ی سی نیستراتژی نالترناتیفدا که

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروههه نههريكا

نوینهرانى بارزانى خستوو یانه ته روو. نهم نوینهرانه پیداو یستییه ماددى وسه ربازییه کانیان له ۳ پلاتفۆرمدا گونجاندوه که بریتین له "به رگری، هیرش و شۆرشگێپانه".

۱۷- به و تهى نوینهره كورده كان یه كه م جۆرى پیداو یستییه كان واتا "پلاتفۆرمى به رگری" ده بى نه وهنده زیاد بیته كه بزوو تنه وه كه یان بتوانى بارودۆخى نیستا رابگریته و له بهرام بهر گوشاره سیاسى، نابوورى و سه ربازییه كانى به عسدا رابوه ستیت.

۱۸- یارمه تییه كانى جۆرى دوو م واتا "پلاتفۆرمى هیرش" كه بارزانى زۆرتر جه ختی له سه ده كاته وه ده بى هم ماددى و هم سه ربازی بیته بۆ نه وهى كورده كان بتوانن نه ته نها شوین ه كانى خۆیان رابگرن به لكوو رژمى به عس نه وهنده زه لیل و ماندوو بكنه كه نیدى نه توانیته هه ره شهى سه ربازی یا خراپكارانه له دراوسێكانى و له بهرژه وه ندییه كانى رۆژناوا بكات. پرۆژه ی بارزانى بۆ یارمه تى ماددى و پیداو یستى سه ربازی شتیكى یه كلاسیكه ره وهیه بۆ چالاکییه كانى نیو نهم پلاتفۆرمه.

۱۹- جۆرى سییه مى یارمه تییه كان واتا "پلاتفۆرمى شۆرشگێپانه" نه وهیه كه وهك بنكه یه كى نارام كه لك له كوردستان وه ربگیرد ریت بۆ نه وهى له ریگای هاوكارى هیژه عیراقییه كانى دژ به رى رژمى به عس، هه ول بدریت بۆ رووخاندنى نهم رژمه. نوینهره كورده كان رایان گه یاند كه بۆ نه غامدانى نهم چالاکییه پیوستیان به تۆزى یارمه تى زۆرتر (له چاو یارمه تییه كانى پلاتفۆرمى دوو م) ههیه و ده بیته یارمه تى ماددى بدریت به هاوكاره عه ره به كانیان.

۲۰- له كاتى گفتوگۆ له گه ل نوینهره كورده كان ده رباره ی جۆرى نه و چهك و ته قه مه نییه ی كه پیوستیان پییه تى بۆ نه غامدانى چالاکییه كانى پلاتفۆرمى یه كه م و دوو م نه وه مان بۆ ده ركه وت كه كورده كان كۆمه لێك بیروپرای ناواقعی بنانه یان ههیه ده رباره ی كرده وه سه ربازییه كان و جۆرى نه و چه كانه ی كه ده توانن به كاری به یتن. بۆ نمونه داواى تانك ده كهن بۆ نه وهى له ده ره وهى ناوچه شاخاوییه كان واتا له ناوچه ده شته كاندا به كاری به یتن. كورده كان ده یانه ویت نه وه بلتین كه ده توانن وهك شه رى ناسایی نیوان دوو سوپا له گه ل سوپای عیراق شه ر بكنه. كورده كان هه ره وها

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارت نی دهره وهی نه مریکا

داوای بنکهمه کی لوجستیک له نیران ده کهن وه که نهوهی که فیه تنامی باکور بژ "فییه تکونگه کان"^۱ دابینی کردوه. به هر حال خوشه ختانه نوینه ره کورده کان دانیان به وده داووه که پیوستیان به راویژی سهر بازی هیه.

۲۱- تازمونه کانی رابردو نهو ده سملینیت که کورده کان زور باش ده توانن له بهرامبر سوپای عیراقد رابوهستن نه گهر باش خوین له ناو شاخه کاندای بشارنه وه و تاکتیک گهلی هیرشبه رانهی پیشمه رگایانه نه نجام بدن و له گهلی شوینه وه زهر له هیزه کانی عیراق بوه شینن و لاوازیان بکهن . به هر حال کورده کان به هژی نهوهی که هیچ پشتیوانییه کی ههواپیان نییه و چه کی گران و توپخانهی قورسیان له ده ستدا نییه ناتوانن پیش له بومبارانی شار و گونده کانیان له لایه ن سوپای عیراقوه بگرن یا له هاویندا که جاده کان ده کرینه وه ناتوانن رینگا له ناردنی به تالیونی زرهی بگرن که هیتر ده که نه سهر نهو گونده نهی که له پالی جاده سهره کییه کاندان. کورده کان به چه کی سووک له ملالاوله له هه وراز و دۆله کان هوجۆل ده کهن له کاتیکدا که سوپا به چه کی قورس و ئۆتۆمۆبیل تنهها له سهر بژ خواری جاده کان ده چپته پیش. سوپا ناتوانیت له گهرده نه به رزه کاندای له ملالاوله و له م هه وراز بژ نهو هه وراز هوجۆل بکات.

دهوری هیزه غهیره کورده کان له دژایه تیکردنی رژیم به عس

^۱ فییه تکونگ ناوی ریکخراوی گریلابی چه کدارانی چالاک کی کۆمونیستی فییه تنامی باشور بوو که له کاتی شهر فییه تنام و ده سترژیی نه مریکا بژ سهر نهو ولاته دژی هیزه کانی نه مریکا و نهو ده ولتهی که نه مریکا له فییه تنامی باشور دایه زرانده بوو، شهریان ده کرد و سالی ۱۹۶۰ له گه ل چهند ریکخراوی سهر به خخرازی دیکه له به ره ی رزگاریده ری نه ته وهی فییه تمین کۆبوونه وه و سهره نجام له سالی ۱۹۷۵ شکستیک گرانپان به سهر نه مریکا دا سپاند (وه رگپړ)

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

۲۲- كورده كان بۆ خويان ده لئين به تهنه ايبى ناتوانن رۇمى به عس بروختين و پئويسته هيتى ديكه ش بيته نيئو كايه كه بۆ نه وهى زۆرتين گوشار بخرتته سهر به عس.

۲۳- دارا ده كه ين نهو كه سايه تى و گروهانه بدۆزئينه وه كه پيشتەر دؤايله تى رۇمى به عسيان كردوه يان ده كرئت ئيستا دؤى نه م رۇمه هان بدرين، و نه وه ديار بكرئت چ جۆره دوژمنايه تيه كه زۆرتين سوودى ده بيتت.

۲۴- له م پهيوه ندييه دا ده بى له سهر ۳ گروه حساب بكرئت: به عس بۆ خوى، سوپا و نه ياره سياسيه كانى دانىشتووى تاراوگه.

۲۵ - راپۆرته كانى ئيمه نيشان ده دات ئيستا كۆمه لئك ناكۆكى هيه له نيوان سهرۆك كۆمار "البكر" و پياوى به هيتى حيزبى به عس سهدام حوسه ين تكريتى. نه مه به رچاروونيه كه كه ده توانين كه لكى ليئوهر بگريين. ههروه ها كۆمه لئك بوارى نارازيبوونى ديكه له ناوحوى به عسدا هيه بۆ نمونه پيئگه زۆر به رزى نه ندامانى ئيداره ي پهيوه ندييه گشتييه كانى ناو حيزبى به عس و ناكۆكى نيوان بالئى سهربازى و مه ده نى نه م حيزبه. ئيمه زانيارى وردمان له م پهيوه ندييه دا له ده ستدا نيه.

۲۶- پاك تاو كرده كانى نه م دوايانه ي كه سايه تيه گومانليئكراوه كانى ناو سوپا له لايه ن حيزبى به عس بووه ته كه ندو كۆسپ له سهر ريئگاي نه وهى كه بزاني چ كه سانئيك له ناوه نه فسه رانى سوپادا له رۇمى به عس ده ترسن و ليئى بيزارن. جاريكى ديكه دووباتى ده كه ينه وه كه ئيمه زانيارى زۆرمان له م پهيوه ندييه دا له ده ستدا نيه.

۲۷- ئيمه زانيارى زۆرمان هيه ده رياره ي گروه سياسيه نه ياره كانى عيراق كه ئيستا له ده ره وهى ولاتن كه هه نديئكيان رابردووى پيلانگيئى سهر نه كه وتوويان دؤى رۇمى عيراق هيه. ههروه ها ئيترانش له رابردودا هه ولئى داوه كوديتايه ك له عيراق هان بدات به لام سهر نه كه وتوووه.

۲۸- ده بى به خيرايبى و به شتوازى سيستماتيك سهر جه م هيتزه غهير كورده كانى نه يارى رۇمى عيراق بدۆزينه وه كه ده توانن له م پهيوه ندييه دا چالاكى بكهن.

کوردد و کوردستان له به لگه نامه کانس و مزاره ننی دهره وهس نه مریکا

چۆنیه تی دابین کردنی پشتیوانی لۆجستیکی بۆ بارزانی

۲۹- له په یوه ندی له گه ل نهو چه کانه ی که نیستا له له دهستاندایه و لهوانه یه دابین بکریت بۆ کورده کان، نیمه ده بی زۆر گرنگی بدهین بهو چهک و تهقه مه نییه که پیشتر له دهستی کورده کاندایه بووه، پاش نه وهش ده بی گرنگی بدهین به چهکی دژه هه وایی و دژی تانک له وانه مین و رۆکیته که به ناسانی له شوینیک بۆ شوینیک دیکه ده گوازیته وه. فاکتوری گوازیته وه نیشان ده دات که نیمه ده بی مۆجیاری کورده کان بکهین پشت به رۆکیته و هه وهن به ستن له باتی نه وهی که توانایی خۆیان بۆ به کارهینانی تۆپ به شیوازی شه ری نیوان دوو سوپادا زیاد بکهین.

۳۰- و ته بیژی نوینره کورده کان ناماژه ی به وه کردووه که نه گهر کورده کان بکهونه ناو "پلاتفۆرمی هیرش" ده توان ژماره ی هیزی پیشمه رگه تا ۶۰ هه زار کهس زیاد بکهین به لام نیستا ته نها ۲۴ هه زار پیشمه رگه یان هه یه که ۱۴ هه زاریان پارێزه ری سنوور و پۆلیسن که حکوومه ت موجه یان ده دات و ۱۰ هه زاریان سه ر به یه کینه ی سه ر به خۆی پیشمه رگه ن. لۆجستیکی پیوست بۆ بۆ دابین کردنی پیداو یستی نه م ۶۰ هه زار که سه کاریکی نه سته مه.

ده ستر اگه یشتن به م ناوچه یه له ریگای جاده له نیژانه وه زه جمته و گوازیته وه ی پیداو یستییه کان له ریگای هه واییه وه له دهره وه ی توانایی نیژانه و نه یی پارێزی مه سه له کهش ده خاته ناو مه ترسی و پاشان به ناسانی حاشای لینا کریته.

۳۱- نیمه ده بی له بیرمان بیته که داواکاری کورده کان بۆ (رهش کراوه ته وه- وه رگپر) بۆ به ریوه بردنی "پلاتفۆرمی هیرش" ته نها بۆ نه وه یه که موجه ی پیشمه رگه و یارمه تی بیوه ژن و هه تیوه کانی پی دابین بکریته و خزمه تگوزاری کۆمه لایه تی و په روه ده ی پی به ریوه بچیت. له کرده وه دا بۆ پشتیوانی کردن له حکوومه تی کورد ده بی له بودجه دا یارمه تییه کی بۆ ته رخا ن بکریته. نه م یارمه تییه خه رجی شه ر وانا دابین کردنی چهک و تهقه مه نی و نامرازه کانی په یوه ندی گرتن له خۆ ناگریته.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مېركا

نهگەر مهسهلهى پهيماننامهى دۆستى و هاوکارى سۆقيەت و عىراق راستهوخۇ بىته مەيدان، سۆقيەت يارمەتى بەرفراوانى دەرەكى به كوردەكان پشتگوئى ناخات و گرنگ نىبه چەندە دەيهوئەت رهچاوى پهيوەنديه هەستيارەكانى خۇى لەگەل شای نىزان بکات. سۆقيەت حىسابىكى زۆرى بۇ پىنگەى خۇى لە عىراق کردوه و نامادە نىبه لە دەستى بدات، رژیى بهعشيش تا نىستا نهوهندەى نه مېر پوانى نەداوه به سۆقيەت. پهيماننامهى سۆقيەت-عىراق (تەنانهت نهگەر هيج شەرتومەرجىكى نهئىنشى تىدا نه بىت) ريگای خۆش کردوه بۇ دەستپورەدانى سۆقيەت له کاتى پىويستى خۇيدا بۇ لەسەر دەسهلات مانهوهى رژیى نىستای عىراق.

۳۳- کهوابو نىمه له کاتى گتوگوى زۆرتەر له گەل نوئنه رانى بارزانى دەبى چاوه رانیه کانيان له ناستى واقعدا قبول بکهين و نهوهندە يارمەتییان بدەين که پاشان بتوانين حاشای لىبهکەين و مۇجياريان بکهين هيج کرده وهىک نه نجام نەدەن که ببىته هۆى نهوهى بهر بهرەکانى نىونه تەوهى بىته ناراهه.

۳۴- چۆنیهتى دابىن کردنى پشتیوانى سەربازى و ماددى بۇ کوردەكان بهوه گریدراوه که نىمه چەندە دەمانهوئەت ئەم يارمەتیه نهئىنى بىت و چەندە دەمانهوئەت کوردەكان له رووى سەربازیهوه به توانا بن و دەمانهوئەت به چ نامانجگەلىک بگهين.

۳۵- به پىچدوانهى دابىن کردنى چەك و تەقەمەنى، نىمه دەتوانين راستهوخۇ يان ناراستهوخۇ به کهمترین گىروگرفت(له رووى نهئىنپاريزیهوه) يارمەتى ماددى بۇ کوردەكان دابىن بکهين. هەر وهه به قازانجى نىمیه که له سەر بنه ماى کۆمەلئى هۆکارى ئەمەنى و هەر وهه بۇ نهوهى هەستى بهشدارى نىزان لەم رهوتەدا بههتتر بکهين هەندى يارمەتى ماددى زیادهش بدەين به نىزان. هەر وهه به سودى نىمیه که راستهوخۇ برێک پاره بدەين به خودى کوردەكان بۇ نهوهى دەسهلاتان به سەریانهوه هەبىت و هەر وهه بۇ نهوهى بتوانين له لایەن خۆمانهوه كونتروليان بکهين و له رووى هەوالگريهوه بیاخهينه خزمەت خۆمان.

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی وهزاره نی دهره وهی نه مریکا

نیتمه ده توانین میکانیزمه کانی به دهسته نانی نهم بره پارهیه و تهسلیم کردنی به کورده کان له عیراق و شوینه کانی دیکه تاوتوی بکهین.

۳۶- دابین کردن چک و تهقه مهنی مه سه له یه کی دیکه یه و نیتمه به نوینه ره کورده کانغان و توه که زۆریه ی یارمه تییه کانی نیتمه ده بی له لایه ن لایه نی سییه مه وه تهسلیم به کورده کان بکریته. نیران به هۆی هه لکه وتی جوگرافیایی ده توانیت بیته به واسیته یه کی سه ره کی له ره وتی تهسلیم کردنی چک به کورده کان (رهش کراوه ته وه- وه رگیژ).

ناسایش و نهینپاریژی

له بهرنامه که ماندا نیتمه ده بی ههول بدهین به و پهری ناسایش و نهینپاریژییه وه کار بکهین . به هه رحال به هۆی نه وهی که چند لایه نیک له م بهرنامه یه نیتمه دا به شدان ناتوانین به ته وای نهینتی مه سه له که پاریژین و له وانه یه رۆژیک بیت حاشا له بوونی بهرمانه یه کی وه ها بکهین. کورده کان له ناوخۆیاندا زۆر نایه کانگیون و ریکخواه هه والگریه کارزانه بیانییه کان ده توانن دزه یان تیدا بکهن و نهینتییه کانیا ن لی بدزنه وه. ههروه ها هه ندی له لایه نه کانی سییه می نهم ره وته له وانه یه نهینبه کان بدرکیتن. به له بهرچا و گرتنی نه وهی که نیتمه پیشت له لایه ن رژی عیراقه وه به وه تۆمه تبار کراوین که یارمه تی به دوژمنه کانی ده دهین ، ده بی زۆر ناگاداری نه وه بین که هیچ بهلگه و نیشانه یه که نه که ویتته دهستی لایه نی بهرام بهر بۆ نه وهی دژی نیتمه که لکی لیوه رگریته. نهم ره وته ده بی بهرده وام بیت، ته نانه ت هه گر بریاریشمان دا هیچ کاریک نه کهین .

۳۸- له په یه وه ندی له گه ل بانگه شه کانی رژی عیراق، بۆ نمونه له ته موزی ۱۹۷۲ رادیۆ به غداد له په خشی ناوخۆی عیراقدا، شروقه یه کی بلاو کرده وه که تیدا هیرشی کرده سه ره سه فهره کی بهرپژ راجیژ، وه زیری دهره وهی نه مریکا بۆ رۆژه لاتنی ناوه راست و وه نالقه ی زنجیره کرده وه گه لیکی گوماناری بۆ پیلانگیزی دژی نه ته وهی عه ره ب له قه له می دا، به تاییه ت به هۆی نه وهی که عیراق سامانی نه وتی خۆی له ۱ حوزه یران نازاد کردووه. رادیۆ به غداد سهردانه کی

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروههسى نههريك

سهرك نيكسزن بۆ تارانى له مانگى مایس وهك ئالقهيهكى گوماناوبى ديكهى پيلانهكانى نيمپرياليزمى جيهانى وهسف كرد و رووداوهكهى ناوچهى سنجار له باكوورى عيراق له ۳ى تهموز به كردهويهكى تاوانبارانه لهقهلم دا كه له لايهن نيمپرياليزم و داردهستهكانى كومپانيا نهوتيههكانهوه پيلانهكهى دارپژراوه.

دهستيههردانى سؤقيهت

۳۹- نهگهري نهوه زۆره كه سؤقيهت بۆ پشتيوانى له رژيمى بهعس دهستيههردانى زۆرتتر بكات نهگهر شهپرى رژيمى عيراق لهگهڵ كوردهكان دهستپيكاتهوه يا تهناهت نهگهر حكومهتى عيراق پيشبيني نهوه بكات كه شهركه ههئدهگيرسيتهوه. سؤقيهت نيستا پينگيهكى گهوهى له عيراق ههيه كه لهراستيدا جيپيكهى دهگهريتهوه بۆ خولى دهسهلاتدارى عبدالكريم قاسم له ۱۹۵۸- ۱۹۶۳. به پينجهوانهى نهوهى رژيمى بهعس له سهرهتاي گهيشتن به دهسهلات له شوبات - تشريني دووهمى ۱۹۶۳ دژى كومونيزم بوو و كهندوكۆسپى بۆ سؤقيهت دروست دهكرد، له سالى ۱۹۶۸ تا نيستا دهسهلاتى سؤقيهت له عيراق زۆر پهرى سهندوه و به واژيوونى هاوپهيانيهكهى ناقريلى ۱۹۷۲ گهيشته نهوپهري خۆى.

۴۰- له كاتى رووخانى حكومهتى پاشايهتى له تهموزى ۱۹۵۰ تا نيستا سؤقيهت زۆرتترين يارمهتى سهريازى و نابورى به نهماراتى يهگگرتوى عهريى و پاش نهوه به عيراق داوه. تهناهت له مانگهكانى پاش كوديتاي بهعس له ۸ى شوباتى ۱۹۶۳ دژى قاسم كه بهعس سهدان كهس له شيوعيهكانى لهسيئدارهدا و سؤقيهت بزوتنهوهكهى بهعسى به فاشيست ناوزهه كرد، سؤقيهت كۆتايى به دهستيههردان له سوپاي عيراق و تهواو كردنى نهو پرۆژه نابوريانهى كه دهستى پيكردبوو، نههيتنا. سؤقيهت مهزهندهى نهوهى دهكرد كه هيتى هيتى ههر حكومهتيك له عيراق بگات به دهسهلات پتيوستى به هاوكارى سؤقيهت دهيتت بۆ داين كردنى تهقههمنى و پۆشته كردنى سوپا و هيتى ههوايى خۆى و هيج ريگايهكى ديكهى نايتت جگه لهوهى كه

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و مزاره تنى دهره موى نه مريكا

په يوه ندى په كانى خوى له گهل سؤقيته تا ناستى هاوكارى پهره پيښات. هله ننگان د نه كى سؤقيته راست بوو. حكومه تى يه كه مى به عس و نهو حكومه ته غه يره به عسى و رادى كالانه كه پاش به عس گه يشتن به ده سلا ت، رۆبه رۆژ زياتر مه حتاجى يه كي تى سؤقيته بوون.

٤١- خيراتر بوونى ده سلا تى سؤقيته له عيلاق له سهره تاي نهم سال بووه ته مايه ي نيگه رانى تايبه تى نيتم. سؤقيته پاش نهوى كه پاره و زانستى ته كنيكى دا به عيلاق بؤ نهوى نهوتى رۆمه يلاى باكورور به ره هم به يني تى، پيگه ي خوى له ريگاي په ياننانه ي دؤستى و هاوكارى ٩ى نيسان له عيلاق به هيتتر كردوه. به گويزه ي ٣ ماده ده له م په يان نامه يه:

ماده ده ي ٨: له كاتى هاتنه ناراي هر بارود و خيكي ناسايى كه ببيتته هره شه بؤ ناشتى، ههر دولا ده سته جي ده بى په يوه ندى بگرن له گهل يه كدى بؤ نهوى هه لويسته كانى خويان هاوانه ننگ بكن بؤ نهوى به رهنگارى مه ترسييه كه ببنه وه و ناشتى جيگير بكنه وه.

ماده ده ي ٢: له په يوه ندى له گهل ناسايشى ههر دوو ولا ت، عيلاق و سؤقيته دريژه ده دن به هاوكاريه كانيان بؤ به هيتتر كردنى توانايى به رگرى له يه كدى.

ماده ده ي ١٠: ههر دوو لا راده گه يه نن كه ناچنه ناو هيچ هاوپه يانيه يك يان به شدارى ناكه ن له هيچ گروپ يا چالاكى يا كرده وه يه كه كه دؤى لايه نى ديكه بيت. ههروه ها هيچكام له لايه نه كان نابى ريگا به وه بدن كه كه لك له خاكى ولا ته كه يان وه ريگير دريت بؤ نه نجامدانى هه ر كرده وه يه كه كه زيانى سه ر يازى هه بى بؤ لايه نى ديكه.

٤٢- سؤقيته چالاكانه هه ول ده دات په يوه ندى په كانى رؤمى به عسى عيلاق و رؤمى به عسى سوريا ناسايى بكا ته وه (رؤمى به عسى سوريا توند ترين دوزمنى رؤمى به عسى عيلاق بووه له خه باتى نه پساهى نهم دوو لايه نه بؤ گرته نه ده ستى حيزبى به عس). سؤقيته ههروه ها هه ول ده دات په يوه ندى په كانى عيلاق و نه ماراتى يه كگرتوى عه ره بى باشت بكات. نهم دوو ولا ته هه ول ده دن هاوپه يانيه يك له نيوان گروپه سياسيه يه كانى عيلاق (له وانه شيوعيه كان و ناسيوناليسته پيشوكانى لايه نگرى جمال عبدالناصر) له به ريه كى نيشتماييدا به ري به رايه تى به عس كؤ

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نهمريكا

بكه نه وه. سؤقيت (لهوانه خودى "كوسىگين"ى وهزيرى دهره وه) ههوليان داوه بارزانى رازى بكه ن بچيته ناو نهم بهريره. نهم ههولانه سؤقيت نيشان ده دات كه بؤ نهم دهولته زؤر گرنگه رؤمى به عس (كه زؤر ريگاي داوه به دهسلاتى سؤقيت و زؤر به پهرؤشه هيرش بكاته سهر بهرؤه و ندييه كانى رؤژناوا له ناوچه) به هير بيت .

٤٣-SAVAK (ريكخراوى ههوالگرى و ناسايشى نيران - وهريگر) راپؤرتى داوه كه نيستا نهفسهران و راويژكارانى سؤقيت مهشق به پهره شؤتقنانانى (چەتر باز) عيراق له نزيكى موسل و كهركوك ده كهن. له كاتى شهري ناوخوى يه مهن كه سهربازانى كؤماريخوازى حكوممت (كه سؤقيت پشتيوانى ليده كردن) كهوتنه ژير گوشارى توندى هيرزه كانى لايه نگرى پاشايه تى، سؤقيت فرؤكه و فرؤكه وانى نارد ه يارمه تى سهربازانى لايه نگرى حكوممت . ههروه ها فرؤكه و فرؤكه وانانى سؤقيت له نه ماراتى يه كگرتوى عهره بى وه گهر خران واتا نهو كاته كه ميسر كهوتبووه ژير كاريگه رى هيرشه قووله كانى نيسراييل. كهوابو نه گهر سؤقيت ههست بكات رؤمى به عس له گهل هه ره شهى جيدى روه به روه بووه ته وه، دوور نييه هه ندى هير (ته نانه ت هيرزه كورده به كريگير او ه كان) بنيريت بؤ يارمه تيدانى به عس و پاراستنى بهرؤه وه ندى سؤقيت له عيراق. ههروه ها لهوانه يه سؤقيت دهست بكات به خه باتيكي سياسى، ديپلوماتيك و پروپاگاندابى بؤ پشتيوانى له هاوپه يانه عيراقيه كهى .

٤٤- لهوانه يه سؤقيت دوورى بكات له بهر بهر ده كانى له گهل نيران له بهر نه وهى كه نايه ويئت نهو قازانجه بخاته ناو مه ترسى كه له م سالانهى دواييدا له شا به ده ستى هيناره. به هه رحال لهوانه يه سؤقيت لاي خوى وا حيساب بكات كه ده توانى شا بترسي نيئت و مه زندهى نه وه بكات كه ته نانه ت نه گهر شا له هه ره شهى ده ستيره دان يان هه ره شهى راسته قينهى سؤقيت بترسيئت، دهسته وه ستانتر ده بيت له بهر نه وهى كه هاوپه يانه نهمريكاييه كهى نايه ويئت يا ناتوانيئت له لايهن نه وه وه له گهل سؤقيت بهر بهر ده كانى بكات.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نهىريكا

٤٥- نهگهر له نهنجامى ههنگيرسانه وهى شهرى كورد و حكومهتى عيراق، سؤفيهت سهرباز بنيريهت يارمهتى حكومهتى عيراق يا بهعس ههست بكات وهكوو پيويست له لايهن دوژمنه دهره كيهه كان وهك نيران هه ره شهى لينده كريت له وانه يه رژيمى عيراق داوا له سؤفيهت بكات بؤ ماوه يه كى ناديار له ناو خاكى عيراقدا ميئيهته وه. بوونى هيزى زه مينى و دهر يايى سؤفيهت له ناوخؤى عيراق (نهگهر به قهد نهو هيزانه بيت كه له ميسر هه يه ته) ده بيتته هؤى نه وهى كه شيوعيهه كان پشت نهستور بن و دهسه لات له بهعس بسيننه وه. ئيستا سؤفيهت گوشار ده خاته سهر هه مووو لايه نه كان تا بچنه نيتو به رهى نيشتمانى . په يان نامه ي سؤفيهت و عيراق و به ره و پيشچوونى بارودوخه كه له وانه يه لايه نه كانى ديكه هيتى هيتى بخاته ناو كايه ي دهسه لات و اتا سهربازيچيتى سؤفيهت.

٤٦- لايهنى "توركيا"ى ئوپه راسيونه پيشنيار كراوه كه بؤ يارمه تيدانى كورده كان پيويستى به لينكدانه وهى زؤرتتر هه يه. له راستيدا توركه كان زؤر هه ستيارن به نيسبت هه رچه شه سهره لدانى كى ناسيوناليزمى كورد له ولاته كه يان. ٣ ميليون كورد (كه ده كاته نيوهى نفوسى كورده كانى جيهان) له توركيا ده ژين. هه رچه ند كه كورده كان به توندى له لايهن حكومهتى توركيا وه سهركووت ده كرين و ئيستا پييان ده لئين "توركى شاخاوى" به لام توركيا هيشتا وهك هه ره شه يه كى جيلدى له سهر سه قامى ناوخؤ و يه كپارچه يى خاكى خؤى سه يرى كورده كان ده كات . سهره پراى نه وهى توركيا له رژيمى بهعس و هارپه يانييه كه ي له گه ل سؤفيهت بيژاره به لام ناسيوناليزمى چه كدارى كورد له بهعس به مه تر سيدارتر ده زانيت بؤ ناشتى و ناسايشى خؤى. له ٢٨ى حوزه يرانى ١٩٧٠ كاتيك كه سهرؤك كؤمارى عيراق، حسن البكر سهردانى نانكاراى كرد دهر باره ي كيشه ي كورد له گه ل ري به رانى توركيا راويؤى كرد . توركه كان له سهر نه وه هارپان كه نامانجى كورده كان نه وه يه به ره به ره كوردستانى گه وره له نيوان دانيشتوان و خاكى كورده كانى عيراق، نيران و توركيا دابه زرينن.

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانس و وزارتس دهره ووس نه مریکا

لاوازیوونی عیراق له ناوخۆ له رووی سیاسییوه بووه هۆی نهوهی که رژیمی عیراق سیخۆره جوله که کان له سیداره بدات.

ماوهیه کی کورت پاش نهوه کاربه دهستانی نه مریکا دهولهتی عیراقیان به سه رنیشه دهزانی تا هه ره شه. نه م لاوازییهی عیراق تیگه یشتنی سیاسه قه دارانی نه مریکای له ساله کانی سه ره تای نیداره ی نیکسۆن پینکده هینا. سه ره پای هه ولتی شا بۆ نهوهی هه ره شهی هیرشی عیراق یا خراپکاری سۆفیهت له ریگای عیراقه وه گه وه بگات، حکومهتی نه مریکا نه گه یشتبووه سه ره نهو قه ناعه ته که عیراق نه وه نده به هیز بیت که دژی نیران هه نگاو هه لبگریت و سۆفیهت وهک هاوپه یانیک پشته پنبه ستهت یان سۆفیهت بیهویت په یوه ندییه کانی له گه ل نیران بکات به قوربانی په یوه ندییه کانی له گه ل عیراق. کاربه دهستانی نه مریکا ده یانزانی رهوتی ته یاربوونی عیراق به چه کی مودیرن رهوتیکی هتوا شه و هه رچه ند که سوپای عیراق ده توانیت ناسایشی ناوخوی ولات و ههروه ها سنوره کانی خۆی دژی ولاتانی دیکه ی عه ره بی به یار تیزیت به لام ناتوانیت وه لامی هیرشی تورکیا یا نیران بداته وه. شیلگی ربوونی رژیمی به عس بۆ زالبوون به سه ره سوپا بووه هۆی نهوهی بارودۆخیکی لاوازی هه بیت.

دهولهتی نه مریکا ناگاداری نهوه بوو که سۆفیهت که ره سته و پیداو یستی هیزی ده ریاوانی له به نده ری "ام القصر" دامه زراندوه و ههروه ها کۆمه لیک زانیاری ده ست کهوت ده رباره ی نهوهی که سۆفیهت له هاوپه یانه عیراقیه که ی بۆ هیوا بووه له بهر نهوهی که نه یه توانیوه له گه ل کورده راپه رپه وه کان له باکوور ناشت بیته وه و نهو قه رزانه ی که له مۆسکۆ وه ریگرتوه بداته وه به سۆفیهت. کاربه دهستانی نه مریکی نهوه یان ده زانی که راوه ستانی دوژمنایه تی نیوان رژیمی به عس و که مینه ی کورد ده توانی ببیته هۆی به هیز بوونی عیراق و ده ستی ناوه لا ده کات تا روو بکاته که نداو.

به هه رحال ته نانهت پاش نهوه که دهولهتی عیراق په یان نامه ی ناگر به ستی له گه ل کورده کان له ناداری ۱۹۷۰ واژۆ کرد، به شدار نه کردنی کورده کان له ده سه لات له لایه ن به عسییه کانه وه نیشانی

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتتسی دهره وهی نه مریکا

دا که راپه پړینی کورد بهرده وام دهییت. له گه ل نه وه شدا که کاربه دهستانی نه مریکا حزیان له رژیمی به عس نه بوو به لآم زوړیش به پیوستان نه ده زانی یارمعتی کورده کان بدهن.

له سالی ۱۹۶۹ وه ریبه ری کورده کانسی عیراق، مهلا مستهفا بارزانی بۆ راپه پړینه که ی دژی به عس چند جار داوای یارمعتی له نیډاره ی نیکسون کردبوو به لآم کاربه دهستانی نه مریکا نه م داواکار بیه یان رت ده کرده وه له سر بنه مای نه وه که نه مریکا نایه ویت له کاروباری ناوختی ولاتانی دیکه دا دهستیوه ردان بکات و نامانجی نه وه نییه که دهوله تیکی سهر به خوی کورد دا به زریت. کاربه دهستانی نه مریکا ههروه ها وا ههستیان ده کرد که بی له بهرچاو گرتنی گله و گازنده ی کورده کان دهر به ری نه وه ی که وه کوو پیوست یارمعتی نادرین، کورده کان ده توان نه و یارمعتییه له نیان و نیسراییل وه برگرن. نه م دوو ولاته بۆ ماوه یه کی دریژ پشتیوانیان له بارزانی کردبوو بۆ نه وه ی دوژمنه که یان واتا دهوله تی عیراق ناسه قامگیر بکهن. له سهراسه ری سالی ۱۹۷۱ سهره پای نه وه ی که بارزانی پیی له سر نه و داده گرت که ته نها راپه پړینی کورد ده توانیت رژیمی به عس بروختییت ، ولاته یه کگرتوه کان یارمعتیدانی کورده کانسی رت کرده وه. دهوله تی نه مریکا چاوه پروانی نه وه بوو که رژیمی به عس بۆ خوی بروخت له وانه له ریگای کودیتاوه.

له ناب و کانوونی یه که می ۱۹۶۹ هه ندی له نه یارانی رژیمی به عس له دهره وه ی ولات هه ولیان دا پشتیوانی نه مریکا بۆ کودیتا دژی رژیمی به عس به ده ست به یتن به لآم نه مریکا پشتیوانی لیته کردن. کودیتایه کی دیکه ش به پشتیوانی SAVAK له ریگای هیزه کانسی نه یاری به عس له کانوونی دووه می ۱۹۷۰ هه ره سی هینا . کاربه دهستانی نه مریکا ههروه ها کومه لیک هه والیان به ده ست گه یشت دهر به ری نه وه ی که پلانی کودیتای سییه م له نه یلولی ۱۹۷۰ له لایه ن محمد جعفر النمیری (که مسلمانیکی شیعه بووه که به دهستی هه لاواردنی موسلمان ه سوننه به عسیه کانه وه وه زاله هاتبوو) داریژراوه. کاربه دهستانی نه مریکا ههروه ها هه ولیان دا نا کوکی بجه نه ناو خودی حیزبی به عس که له تشرینی یه که می ۱۹۷۰ بووه هوی بهر که ناربوونی وه زیری بهرگری، هاردان تکریتی به هاندانی سه دام حوسهین، جیگری سه روکی نه نجوومه نی فرماندهیی شوړش . به گشتی

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و وزارتس دهره وهی نه مریکا

کاربه دهستانی ولاته په کگرتوه کان وای بۆ دهچوون که عیراق به تیپه پوونی کات خۆی ناسه قامگیر، له رزوک و سه رگه مردان ده بیته.

به لām له گهل نه مه شدا رژیمی عیراق خۆی به هیتر کرد و تا سالی ۱۹۷۲ هه ندی له کاربه دهستانی نه مریکی گه یشتنه نه و نه غنامه که حکومه تی به عس ده توانی بۆ ماوه یه ک دریژه به ده سه لاتی خۆی بدات، سه ره رای ته نگ و چه له مه نابورییه کان و نارازی بونی کورده کان. وادیار بوو که ناسه قامگیری ناوخۆیی ریگه به وه نادات رژیمی به عس کاریگه ری و ده سترۆیشتوی سیاسی خۆی بنیترته دهره وه ی عیراق. به هه رحال ده سترۆیشتویی سؤقیه له عیراق زۆرتر بوو و نه م مه سه له یه له ریککه و تننامه ی سؤقیه و عیراق بۆ داینکردنی ۲۵۰ میلیون دولار پیدایستی سه ربازی و یارمه تی زۆرتر به عیراق له لایه ن سؤقیه ته وه رهنگی دایه وه. سؤقیه ت سه رمایه گوزاری له عیراقی کردبوو به بنه مایه ک بۆ نه وه ی پیگه ی خۆی له رۆژه لاتی ناوه راست به هیتر بکات.

به هه رحال نه وه که بوو به مه ترسییه کی جیدتر بۆ نه مریکا نه وه بوو که سه دام حوسه یی به سه رۆکایه تی لیژنه یه ک پیکه اتوو له کاربه دهستانی به عس له شوباتی ۱۹۷۲ سه ردانی موسکوی کرد و له نه غامدا راگه یاندن نامه یه کی هاو به شیان واژۆ کرد بۆ نه وه ی پاشان په یان نامه یه ک پیکه وه مۆر بکه ن. پیشمه رچی نه م په یان نامه یه نه وه بوو که ده ولته ی به ره ی نیشتمانی له عیراق پیکیته که شیوعی و کورده کان تییدا به شدار بن. هاوکات له گهل نه وه که سؤقیه ت بارزانی هان ده دا تا په یوه ست بیته به م به ره نیشتمانییه، کورده کان جاریکی دیکه له ریگای CIA وه له حکومه تی نه مریکا نزیک بوونه وه و پشپان له سه ر نه وه داگرت که نه گه ر له لایه ن نه مریکا وه یارمه تی نه درین ناچار ده بن له گهل حکومه تی عیراق ریکبکه ون. "شا"ش پشتیوانی له م داوا ییه ی بارزانی کرد و هۆشدار ی دا که عیراق که وتوه ته ژیر ده سه لاتی سؤقیه ت.

له گهل نه مه شدا له ناداری ۱۹۷۲ کۆشکی سپی به ره زامه ندی CIA و وه زاره تی دهره وه جاریکی دیکه داواکارییه که ی کورده کانی ره ت کرده وه و دووپاتی کرده وه که نیزان و نیسراییل

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و هزاره نى دهره وهى نه مريكا

دهتوانن يارمه تى كورده كان بدهن كه بههه رحال نهم دوو دهوله تمش پييان خوش نه بوو كورده كان سهر كه وتن به دهست بهيئن. نه مريكا ههروه ها پيى خوش نه بوو دهست به كارى بدات كه سؤقيهت وهك دژ كورده وه بهك له بهرام بهر خؤى ليكي بداته وه.

له كؤتايى نيسانى ١٩٧٢ وهزاره تى دهره وه ههستى كرد پشتيوانى كردن له كورده كان هاوسهنگى هيتزه كان تينكه ده دات و واى بؤ ده چو كه هاوپه يمانى عيراق و سؤقيهت گؤرپينى رؤمى عيراق وه دوا ده خات و بلاو بوونه وهى هه والى يارمه تى نه مريكا به كورده كان زيان به په يره ندييه كانى نه مريكا و ولاتانى ديكى عه ره بى ده گه يه نيئت. له مه زياتر يارمه تيدانى نه مريكا به كورده كانى عيراق هيو و وره ي كورده كانى نيران و توركيائى بؤ "كورده ستانيكى سهر به خؤ" بهرز ده كرده وه، كه وابوو ده بووه هؤى لاواز بوونى هاوپه يانه كانى نه مريكا.

له هه مان مانگدا عيراق و سؤقيهت په يان نامه چاوه وړانكراوه كى "دؤستى و هاوكاريان" پينكه وه واژؤ كرد كه به ره و پيش چوونه دوايه كانى سؤقيه تى له عيراق سه مبوليزه كرد و ده سه لآتى به رچاو و روو له زياد بوونى سؤقيه تى له عيراق مسؤگهر كرد. مادده ي ٩ى نهم په يان نامه يه ده يوت هه ر دوو ولات له بوارى بهر گرسيه وه پينكه وه هاوكارى ده كن و ريگاي خوش ده كرد بؤ بهر فراوان بوونى هيتزى سهر بازى سؤقيهت له عيراق و پشتيوانى سهر بازى سؤقيهت له عيراق له كه ندا وه وه. نهم په يان نامه يه كه به هؤى سهر مايه گوزارى سؤقيهت له عيراق ده بووه هؤى قايم بوونى سه قامى ناوخؤى عيراق، سيا سه تمه دارانى نه مريكا ي نيگه ران كرد. به پيرو بؤ چوونى كار به ده ستانى نه مريكا، عيراق نه و پوتانسييه له ي تي دايه كه له كه ندا و كيشه بخولقي نيئت (نه گهر به جوانى كه لك له پشتيوانى سؤقيهت وه ر بگريئت) و نه گهر بهم شيوازه بچيته پيش ئاسؤى سؤقيه تيش رووتر ده بيت بؤ نه وهى ده سه لآت و ده سترؤ يشتوويى خؤى زياد بكات. سهرؤك نيكسؤن مانگى دواتر له تاران له گفتوگو له گه ل شا به ئينى دا كه يارمه تى بدات به كورده كان بؤ سهر به خؤيوون له به عسيه كان. ني داره ي نه مريكا هيو ا دار بوو كه له ريگاي يارمه تيدان به كورده كان عيراق ناسه قامگير تر بكات و پيلانى سؤقيهت بؤ به هيز تر كردنى پينگى خؤى له رؤژه لآتى ناوه ر است

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

پوچهل بكا ته وه و ناسايشى نيران، نوردون و نيسراييل زامن بكات. له روانگه ي حكومه تى نه مريكا وه به ديهاتنى نهم ناما نجانم مه ترسى جيبه جي بونى ناوه روكى گفتوگو كانى كۆبون وهى ۱۹۷۲ى مۆسكۆ له نيوان عيراق و سؤفيه تى كه م ده كرده وه.

ولاته به كگرتوه كان هاوكات له گهل نه وهى كه له پشتيوانى كردنى راسته وخۆ له كورده كان خۆى ده بوارد به لآم به لئىنى دا له گهل لايه نه ناوچه ييه كانى ديكه هاوكارى بكات كه يارمه تيان ددها به كورده كان. له سه ره تاي مانگى حوزه يران، به رتوه به رى CIA، "ريچار د هيلمز" پشتيوانى له داواكار ييه فهرميه كه ي شا كرد بۆ نه وهى هينرى كيسينجيز، وه زيرى دهره وهى نه مريكا له گهل دوو نوينه ره كه ي بارزانى له واشنگتون ديدار بكات. شا وه بيرى نه مريكاي هيتابو وه كه كورده كان له ژير گوشارى سؤفيه تان بۆ نه وهى له گهل ده ولته تى به عسى عيراق ناشت ببنه وه، كه وابوو ده بى كورده كان له به رامبه ر كار يگه رى كومونيزم بپاريزرين.

"هيلمز" به پى گفتوگو كانى له گهل نوينه ره كانى بارزانى له ۲۸ى تهموز پيشنياريكى به رز كرده وه بۆ كۆشكى سبى بۆ نه وهى به نه ينى يارمه تى كورده كان بدرت و سه ره نجام سه روك كۆمارى نه مريكا پيشنيارى ته رخا ن كردنى سالانه ۳ ميليون دولار يارمه تى ماددى و ۲ ميليون دولار يارمه تى سه ربازى به كورده كان په سهند كرد. سه روك كۆمار ههروه ها رازى بوو به وهى كه به رپرسانى كوميته ي ۴۰ ناگادار بكرينه وه به لآم له سه ر نهم مه سه له يه كۆبون وه نه گرن. نه مريكا ده بويست مه سه له كه نه ينى بى و له ريگاي لايه نه كانى ديكه وه كه هاوكارى نهم نوپه راسيونه بوون، يارمه تى كورده كان بدات. به گويره ي راپورته كان قوناخى يه كه مى نهم نوپه راسيونه به سه ركه وتوبى جيبه جى بوو.

نيداره ي هه لسه نگاندى هه والگري نيشتمانى CIA له راپورتى كدا دهر باره ي ده ورى عيراق له كيشه ناوچه ييه كانى رۆژه لاتى ناوه راست له په يوه ندى له گهل روانگه كانى نه مريكا به نيسبه ت رضى به عسى عيراق ده لئيت:

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتس دهره وهی نه مریکا

"عیراق دۆستی سۆڤیه ته، دوژمنی دراوسیڤکانیه تی (به تایبعت نیران)، له گهژ ده ولته عمره به کان په یوه ندی سارده، دژی ناشتی عمره ب- نیسراییل و دژی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکایه، که وایو له روانگه ی ولاته یه کگرتووه کانه وه هه ولدان بۆ ناسه قامگیر کردنی حکوممه تیکی کیشه خولقی نه ری وه ها شتیکی ره وایه".

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و هزاره ننی دهره ووهی نه مریکا

به شی دووهم:

کورد و کوردستانی عیراق له نه جیندای کۆنگریس، نهنجوومه نی
نوینه ران و نهنجوومه نی پیرانی نه مریکا له سالی ۱۹۷۳ نا ۲۰۰۰

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و مزاره نى دهره و نه مريكا

يه كيتى سؤفيه و گازه كيميايه كان

٦ى تشرىنى دووهمى ١٩٧٣ - نهخوومه نى نوينه ران^١

بهريز "هابر"^٢ :

بهريز سهروكى نهخوومه نى، له م رۆژانهى دواى دهورى يه كيتى سؤفيه و هك كيشه خولقيته ريك له رۆژه لاتی ناوه راست جاريكى ديكه ناشكرا بووه. ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا گهلى نيگه رانه لهو بره زۆره چهكه كى يه كيتى سؤفيه داويه تى به دهوله ته عه ره به كان . تا نيستا ييباكي يه كيتى سؤفيه له م بواره دا بۆ هه مووان ناشكرا بووه .

له م پهيوه ندييه دا وتاريك له رۆژنامهى "ديترۆيت نيوز"^٣ له ٤ى نهيلوولى ١٩٧٣ بىلاو بۆته وه كه تيذا هاتووه سؤفيه گازى ژهراوى داوه به عيراق ، كه رهنكه له دژى كه مينه ي كوردى عيراق به كارى بهيئى . نه مه تراژيديا به بلام نه مه يه كه م جار نييه كه سؤفيه كارىكى واده كات . نه گهر له بيرمان ييت له سالى ١٩٦٧، يه كيتى سؤفيه ، ميسرى به گازى ژهراوى تهيار كرد تا له دژى لايه نگرانى پاشايه تى يه مه ن به كارى بهيئى . كۆميتهى نيونه ته وه يى خاچى سوور بهلگه كانى نه مه ي له ده ست دايه . كه وابوو نه م بابه ته شايانى نه وه يه هاو كارا نم سه رنجى زۆرى پتده ن .

كورد ه كانى عيراق له هيرشى كيميايى ده ترسن

نوينه رانى كورد له واشنگتون دويئى بانگه شه ي نه وه يان كردووه كه ده وله تى به غداد گازى كيميايى له يه كيتى سؤفيه كرپوه و خۆى نامه ده كات تا كورده كانى پسى قه لچۆ بكات . سه رچاوه كان ده لئى رۆيى به عس له به غداد ٦٠ هه زار ده مامكى دژه گازى له يه كيتى سؤفيه

'THE HOUSE OF REPRESENTATIVES

^١ Mr. HUBER

^٢ Detroit News

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و مزارعتس دهره وهس نه مهربكا

كهسايه تي مهلا مسته فا بارزانی

٤٧- بارزانی دهوری سهره کی بینیه له خهباتی کورده کان بۆ گهیشتن به نۆتۆنۆمی له عێراق و رێبهری راهپهینی کورده کان له ١٩٤٣ بووه و ههروهها فهرماندهی سهربازی "کۆماری مههاباد" به سهروکایهتی قازی عهমেده له نێران له ١٩٤٦ بووه. بارزانی له سالی ١٩٦١ تا نیستا رێبهری خهباتی چهکداری کورده دژی حکومهتی بهغداد.

بارزانی تهنها رێبهری کورده کان نییه بهلکوو کهسایهتیهکی جیهانییه.

بارزانی خۆی رێبهریکی عهشیرهتی نییه بهلکوو رێبهریکی نایینی- نهتهویهیه. بارزانییهکانی ههوالی مهلا مسته فا بارزانی به واتای راسته قینهی خۆی عهشیرهتی نین بهلکوو خهڵکیکی کوردی نیشته جیی ناوچهی بارزان له له باکووری رۆژههلاتی عێراق.

تهمهنی بارزانی ٦٩ ساله و به توندی له لایهن کورپهکانیهوه، نیدریس و مهسعوود پشتیوانی لێدهکریت. مهسعوود بهرپرسي ریکخراوی "پاراستن"-ه و نیدریس کاروباری پهيوهندییهکانی دهرهوه بۆ بهدهستهێنانی پشتیوانی دهرهکی بهرپوه دهبات.

یهکنه گرتوویی کورده کان

٤٨- تاقمچیتتی قوول که له ناکۆکی عهشیرهتی، سیاسی و کۆمهلایهتی سهراچه دهگرت، کوردهکانی له یهك جیا کردووه تهوه. سهراچهی سهرهکی یهکنه گرتوویی کورده کان ناکۆکی عهشیرهتی کۆنه. نهم بارودۆخه کۆمهلايک کیشه دروست دهکات بۆ کارپهگهری و به تایبته ناسایشی بهرنامه کهی نيمه بۆ یارمهتیدانی کورده کان بهلام بهههرازان نهم مهسهلهیه نابیت ببیتته هۆی نهوهی که نيمه بهرنامهی یارمهتیدانی نهیانی کورده کان جیبهجی نهکین که بهشیکه له ههولێ نيمه بۆ لاواز کردنی دسهلاتی بهعس و سۆقیهت بۆ پاراستنی دوسته کاغان و بهرژه وهندییه کاغان.

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس وهزاره تی دهره وهی نه مریکا

به هر حال سهره پای به کنه گرتووی کورده کان، نه مړې بارزانی زۆرت له هر رتبه رتیکي دیکه کورد له لایمن خه لکوه به گشتی پشتیوانی لیده کریت.

به برنامه ی وهزاره تی دهره وه بۆ کردنه وهی نووسینگه ی پاراستنی بهرزه وهندییه کانی نه مریکا له بالوئیزخانه ی به لویکا له عیراق به کارمه ندی نه مریکییه وه

۵۴- وهزاره تی دهره وه ناماده یه له ۱۱ نیلول به شی FSO-4 و خزمه تگوزاری نیداری له نووسینگه ی بهرزه وهندییه کانی ولاته یه کگرتوه کان له بالوئیزخانه ی به لویکا له به غداد بکاته وه. نیستا عیراق ۲ که سی وه ک نوینر له واشنگتن هیشتوه ته وه، سهره پای نه وهی که په یوه ندی دیپلوماتیکی خزی له حوزه ییرانی ۱۹۶۷ وه له گه ل ولاته یه کگرتوه کان پچراندوه. که وابو به برنامه ی جیگیر کردن و هیشتنه وهی کاربه ده ستانی نه مریکا له به غداد روویه پرووی مه ترسی ده بیته وه نه گهر عیراق له به برنامه ی پشتیوانی کردنی نیمه له کورده کان ناگدار بیته وه.

نه خنامه کان

۵۶- ههره شهی رژیم به عسی عیراق (که سؤقیه تی له پشته) له سهر حکومته میانه ره وه کانی روزه لاتنی ناوه راست و بهرزه وهندییه کانی رۆژناوا رامن ده چله کینیت تا یارمه تی بارزانی بدهین بۆ نه وهی دژمنایه تیه که ی له گه ل رژیم عیراق درتیه پیبدات.

۵۷- بی له بهرچاو گرتنی به برنامه کانی بارزانی، له وانه یه بارزانی له گه ل هیرشی سه یازی کتوپری عیراق روویه پروو بیته وه و نه گهر نه م هیرشه روو بدات بارزانی له هه موو شتی زۆرت پتویستی به چه ک و ته قه مهنی بهرگری ده بیت.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

۵۸- يارمه تى نيমে به بارزاني (چ يارمه تى ماددى بيت، چ يارمه تى سهزبازى) دديت بهو پهرى ناسايش و نهينپاريزى ئيدارى و فيزيكييه وه نه نجام بدرت. نابى ئمودش له بير بكهين كه به هوئى نه وهى چهند لايه نيك له ره وته دا به شدارن، به دلتياييه وه كۆمه ليك گيروگرفتى ناسايشى ديتته ناراهه.

۵۹- يارمه تى ماددى و سهزبازى نيमे به كورده كان نابى نه وهنده زياد بيت كه نه توانين روژى له روژان حاشى ليكهين له بهر نه وهى كه نه گهر نه يارمه تيه له هه ندئ چوارچيوه تاييه ت بجيتته دهره وه، حاشا كردن ليى مومكين نابيت.

۶۰- وهك ههولتيكى تهواوكهر نيमे دهبي راسته وخۆ يان ناراسته وخۆ كه لك له هيزه غهيره كورده كانى نيو گۆزه پانى سياسى عيلاق كه نه يارى رژيمى به عسن، وه بگرين .

۶۱- به له بهرچاو گرتنى نه وهى كه چهند دهوله تيك له ره وتى پشتيوانى كردن له بارزاني و هيزه نه ياره كانى ديكه ي رژيمى به عسن به شدارن، دهبي ههولتى هه موو لايه نه كان هاونا ههنگ بكرت بۆ نه وهى ناسايش و كاريگهري مه سه له كه به پاريزريت و به يهك شيوه و يهك نامانج كاره كان نه نجام بدرت.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مريكا

كۆشكى سپى، واشنگتون، ۲۸ى تەموزى ۱۹۷۲

يادداشتنامه يەك له لايەن AL HAIG بۆ ھېتېرى كييسينجېر ، وەزىرى دەرەوھى

ئەمريكا

نەيتى

بابەت: كىشەى كورد

ئەو كە ھاويچ كراو ، يادداشتنامه يەكە كە بەرپىز "ھيلمز" نامادى كردوھ و نەجامەكانى گىتوگۆى خۆى و "كىندى" لەگەل نوينەرە كوردەكان و ھەروھە پيشنيارتىك بۆ دەولەتى ولاتە يەكگرتوھەكان لەخۆ دەگرت . پيشنيارەكە لە چوارچىوھى دوو جۆرە يارمەتى بە بارزانى پۆلېنبەندى كراو: يەكەم يارمەتى ماددى و دووھم داينىكردى چەك و تەقەمەنى .

۱- لە پەيوەندى لەگەل يارمەتى ماددى، پيشنيار دەكرىت زېدەبارى يارمەتەكانى ئىيران، سالانە ۳ ميلليون دولار لە لايەن ولاتە يەكگرتوھەكان بۆ كوردەكان تەرخان بكرىت. "ھيلمز" ئەم (رەش كراوئەوھە - وەرگىپ) تەوار دەكات، بەلام بە ناگادارى تەواوى شا و بارزانى .

۲- لە پەيوەندى لەگەل داينىكردى چەك و تەقەمەنى بۆ كوردەكان ولاتە يەكگرتوھەكان نزىكەى ۲ ميلليون دولار بۆ ئەم مەبەستە تەرخان بكات (جگە لە خەرجى گوازتنەوھى ئەم چەك و تەقەمەنىيە بۆ ناوچە). چەك و تەقەمەنىيەكە تەسليم بە ئىيران دەكرىت تا ئەويش تەسليمى بكات بە كوردەكان. وردەكارىيەكانى خەرجى گوازتنەوھى چەك و تەقەمەنىيەكە لە بەشى ۳ى يادداشتنامە ھاويچ كراو كەدا گونجاندراوھ. "ھيلمز" و "كىندى" ھەردوويان لايەنگرى پشتىوانى كردن لە بارزانين . ئەم مەسەلەيە ئىستە لە رابردوو گرنگترە بە ھۆى رووداوەكانى ئەم

کورد و کوردستان له به لږه نامه کانی و وزارتانی دهره وهی نه مریکا

دواييانې میسر که لهوانه یه بیټه هژۍ توندتر بوونی ههولەکانی سۆځیت له عیراق. له ههمان کاتدا به هۆی دسه لاتخوای لرادبه دهري سۆځیت له ئەنجامي رووداوه کانی میسر، لهوانه یه بارودوخه که له رادبه درهستیار بیټ .

۳- لہم روتہدا نئمہ دوو ریگامان لہ پیشہ : یہ کہم خۆمان لہ کومیتہی ۴۰ دہرباز بکھین و لہ ریگای یادداشتنامہ یہ کہوہ راستہ وخۆ بچینہ لای سەرۆک کۆمار و پاش نەوہش تەنہا لہ گەڤ OBM و "ہیلمز" مامەلە بکھین . ریگای دووہم نەوہیہ تەنہا نەندامانی سەرەکی کومیتہی ۴۰ (جانسۆن، رۆش، سەرۆکی JCS و ہیلمز) بئی هیچ نووسراوہیہک و تەنہا بە شێوازی زارەکی ئاگادار بکھینەوہ و بێیان بلێن سەرۆک کۆمار ویستوویەتی وەها بکریت .

پیشنیاره‌کان

به بۆچۈنى من ئىتمە دەبىي رىڭاي دوۋەم بگرىنە بەر نەكا شتى روو بدات و دەبىي پېنداگىرى بگەين
 لە سەر ئەۋەى كە رېۋشۈينە جىكەۋتوۋەكان گىراۋەتە بەر. لەمە زىاتەر من زۆر شك و گوماىم
 ھەيە بە نىسبەت ئەۋەى ئەم ئوپەراسىيۈنە ئەنجام بدريت نەگەر لە ھەندى روۋەۋە لە كانالە
 فەرمىيەكاندا نەخرىتە روو. نەگەر ئىۋە رازى بن، من ئەمە دەكەم بە يادداشتنامەيەك بۆ ئەۋەى
 ئىۋە پەسەندى بگەن و تەسلىمى بگەن بە سەۋك كۆمار و پىي بلين نەگەر جەنابيان بىريارى لە
 سەر بدات ئىتمە ئەندامانى سەرەكى كومىتەى ۴۰ رىئويتى دەكەين و ۋ ھەرۋەھا دەيخەينە
 بەردەم CIA و OBM بۆ ئەۋەى كارى پىئويست لەم پەيۋەندىيەدا ئەنجام بەدن.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مريكا

(فایلی په یوه نندیه کانی دهره وه، ۱۹۶۹-۱۹۷۶، بهلگه نامه کانی نیران و عیراق، بهرگی E4، ۱۹۶۹-۱۹۷۲)

بابهت: راپورتیکي و وزارتس دهره وهی نه مريكا دهر باره ی په یوه نندیه کانی نه مريكا، نیران و عیراق و کیشه ی کورد

له سالی ۱۹۶۹ تا ۱۹۷۲ ولاته په کگرتووه کانی نه مريكا وهک یه کی له دوسته وه فاداره کانی خوی له روزه لاتس ناوهر است سهیری نیرانی ده کرد و وهک نه یاریکی مه ترسیدار سهیری عیراقی ده کرد و به هو ی نه وهی که نیران و عیراق رکابه ر بوون، په یوه نندیه نریکه کانی نه مريكا و نیران تنها درزی نیوان ولاته په کگرتووه کان و عیراقی زیاتر ده کرد. سه رۆک ریچار د نیکسون ههروهک سه رۆک کۆماره کانی پیشووی نه مريكا وهک یه کی له کۆله که قایه کانی ناسایشی ولاته په کگرتووه کان له روزه لاتس ناوهر است سهیری نیرانی بن ریبه رایه تی "محمد رهزا شا" ی په هله وی ده کرد. تنها خالی سه ره کی جیاوازی له په یوه نندیه گهرمه کانی نیران و نه مريكا، تاسه ی شا بوو بۆ به ده ستختسینی چه کی زۆر تکنولوژیک به به هایه کی گران (که پتیویست نه بوو). کار به ده ستانی نه مريكا که نیگه رانی نه وه بوون زیاد بوونی مه یلی چه کخوازیی شا له وانیه بیی به مه ترسی بۆ سه قامی ناوخوی نیران، له نیوان رازی کردن و کونترول کردنی شا گیریان کرد بوو. له په یوه نندی له گهل عیراق، نیداره ی نیکسون به چاوی گومان (نه گهر نه لنین دوژمنایه تی) سهیری رژیی به عسی عیراقی ده کرد که تا سالی ۱۹۶۷ په یوه نندی زۆر نریکی له گهل نه م ده ولته هه بوو.

حکوممه تی نه مريكا له سالی ۱۹۶۷ وه له ریگی بالوتیزخانه ی به لویکا کۆمه لیک په یوه نندی زۆر که می له گهل حکوممه تی عیراق هه بوو و کاتیک مه سه له یه کی زۆر هه ستیار رووی ده دا له ریگی لایه نیکی سییه مه وه کۆمه لیک گفتوگۆی دیکه ی له گهل ده کرد. به هه ر حال به پیچه وانیه ی حکوممه تی نیران، نیداره ی نه مريكا و سهیری به عسی ده کرد که نه وه نده له رزۆک و لاوازه که

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

ناتوانيت هه ره شه يه كى جى دى دروست بكات بۆ ناوچه ي كهنداو ، و هه وه يه ك له دواى يه كه كانى نه يارانى به عس بۆ كوديتا نهم بهرورايه ي به هيتتر ده كرد .

بهريانى ئيداره ي نيكسۆن بهرهلوى ئيران بووه هۆى گۆرانتيكى گرنگ له سياسه تى نه مريكا به نيسبه ت ئيران و عيراق له سالى ۱۹۷۲: يه كه م نه وه كه ولاته يه كگرتوه كان ده ست له هه وه جارناجاره كانى هه لگرت بۆ كونترول كردنى خه رجه سه ربازيه يه كجار زۆره كانى ئيران . له ميانه ي سهردانه كى بۆ ئيران له ۱۹۷۲ نيكسۆن به ليني دا هه مروو جزه چه كيكي نه مريكى (جگه له چه كى ناوكى) كه شا دهيه ويت بهرۆشيت به ئيران. دوهم نه وه كه له هه مان دانishtندا سه رۆك كۆمارى نه مريكا هاوړا بوو له گه ل نه و روانگه يه ي شا كه عيراق(كه ببوو به هاو به ميانتيكى نزيكى سؤفيه ت)مه ترسييه بۆ ناسايشى ناوچه ي كهنداو .

حكومه تى ولاته يه كگرتوه كان بۆ راگرتنى هاوسهنگى له گه ل رژيمى به عس له ته موزى ۱۹۷۲ وه ده ستى كرد به پشتيوانى كردن له شۆرشى كورده كانى عيراق به ربه رايه تى مه لا مسته فا بارزانى. هه رچه ند كه شا چه ندين سال بهر له وهش يازمه تى ماددى ده دا به بارزانى، به لآم حكومه تى نه مريكا داواكارى يارمه تى خوازانى كورده كانى ره ت ده كردوه وه له سه ر بنه ماى په رنسيپى ده ستيه رنه دان له كاروبارى ناوخويى ولاتانى ديكه . به هه رحال پاش نه وه ي كه عيراق له نيسانى ۱۹۷۲ په ياننامه يه كى له گه ل سؤفيه ت مۆر كرد، كاربه ده ستانى نه مريكا (به تاييه ت كاربه ده ستانى CIA) گه يشتنه نه و قه ناعه ته كه ده بى سه رنج به دن به هه ره شه كانى عيراق .

دوا به دواى پچرانى په يوه نديه كانى نه مريكا و عيراق له ميانه ي شه رى ۱۹۶۷ ي عه ره ب و نيسراييل، له ريگاي به لژيكا وه تۆزى په يوه ندى له نيتوانياندا دروست بوو به لآم نه مريكا له عيراق بوونى نه بوو و كه م ده ستى له م ولاته ده رۆشيت. له ۱۹۶۹ حكومه تى به عس "به هۆكارى نه منى" چاوى ته ماخى بهرپيووه ملكى بالوتيزخانه ي پيشووى نه مريكا له به غداد و سه ره نجام وه ها كه پيشيني ده كرا پاش چه ند سال وتوويزى بى سوود له مايسى ۱۹۷۱ ده ستى به سه ردا گرت. نهم رووداوه ئيداره ي نيكسونى هان دا تا له سالى ۱۹۷۲ نووسينگه ي پاراستنى بهرزه وه ندى

كوورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

نه مريكا له بالۆيزخانهى بهلۆيكا له بهغداد بکاته وه، ههروهها که عيراق نووسينگهى پاراستنى بهرژه وهندى خۆى له ۱۹۶۷ له واشنگتون کردبووه وه.

نيدارهى نيکسون له سهره تاى ۱۹۶۹ له گهل دهستنه رژيشتريى له عيراق روبه روو بووه وانا نه و کاته که ههولئى دا پيش له تۆله سهندنه وهى نيسراييل له دهولتهى عيراق بگريته به هۆى شه پۆلى گشتى له سيداره دانى جوله که كانى عيراق و نه و که سانه که تاوانى سيخۆڤى بۆ نيسراييليان خرابووه پال. بۆ نارام کردنه وهى نيسراييل، وهزيرى دهره وهى نه مريکا له بهياننامه يه کدا له نه ته وه يه کگرتووه کان نهم کرده وه يه عيراقى (له سيداره دانى جوله که کان) شهرمه زار کرد. ههروهها کاربه دهستانى ولاته يه کگرتووه کان بهرنامه يه کيان دارشت بۆ نه وهى جوله که كانى عيراق بتوانن کۆچ بکه ن بۆ ولاته يه کگرتووه کان. به ههرحال نه مريکا ده رکى به وه ده کرد که هاوکارى بنه په تى عيراق دهسته بهر نابيت نه گهر واشنگتون بکه ويته ناو کيشه که ، ههريۆيه وهزاره تى دهره وه نه دامانى کۆنگريسى په شيمان کرده وه که مه سه له ي له سيداره دانى جوله که کان له کۆيونه وهى نه غجرومه نى ناسايشى نه ته وه يه کگرتووه کان بجه نه روو.

له تشرينى يه که مى ۱۹۷۰ بالۆيزخانهى بهلۆيکا راپۆرتى دا که بارودۆخه که باشت بووه بۆ جوله که كانى عيراق ، هه رچهند که نه و راپۆرتانه که پاشان دهربارهى دهستگيركرانى جوله که کان (که ويستوويانبوو له عيراق کۆچ بکه ن) بلالو بووه وه دهولتهى ولاته يه کگرتووه كانى له نادارى ۱۹۷۱ هان دا تا داوا له كوميسيونى بالائى نه ته وه يه کگرتووه کان له کاروبارى په نابه ران بکات تاوتويئى نهم مه سه له يه بکات. نهم كوميسيونه له پال هاوپه يانه كانى ديكه ي نه مريکا (که نه مريکا داواى ليکردبوون) توانى له لايه ن جوله که كانى عيراق وه سکا لا يه ک ته تسليم به حکومه تى عيراق بکات ، به ههرحال مه سه له که جارناچار سه رى هه لده دا يه وه. کاربه دهستانى نه مريکا نازاردانى جوله که كانى عيراقيان وه که ههولئى بۆ راکيشانى پشتيوانى خه لک به ره ولاى رژيمى به عس له ريگاي کايه کردن به هه ره شه ي سه ربازى نه مريکا ليکدا يه وه. به وته ي INR

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

كرپوه بۆ سهربازانى عىراق. ههروهها به وتهى سهرچاوه كان، سؤقيهت ٨ پ سپۆرى گازه ژه هراويه كانى ناردوه بۆ عىراق تا سهربازه عىراقيه كان رابهيتن.

كورد هكان كه ژماره يان نزىكه ١٠٠ ههزار كهسه له عىراقدا ، خهلكى كى عهشيرهتى غهيره عهده بن كه له شاخه كانى عىراقدا ده ژين و داواى دهوله تىكى ئۆتۆنۆمى كوردى ده كه ن. نهوان له سه دهى رابردودا چهندجار له گهڻ حكومه ته يه كه له داواى يه كه كانى عىراق شهريان كوردوه كه دوايينيان له ١٩٧٠ كۆتايى پنهات . نهوكاته به پى رىكه كه وتننامه يه كه ، به غداد به لىنى دا به كورد كه ناوچه يه كى ئۆتۆنۆمى ههتا مارسى ١٩٧٤ دامه زىنىت، به لام نوينه رانى كورد نىستا ده لىن عىراق نكوئى لهو رىكه كه وتننامه يه ده كات و هيرشه كانى بۆ سهر هيزه كورد هكان ده ست پى كرده ته وه . به وتهى بهرپرسانى كورد كه لىرن، دواين هيرش له ناوه راسى تاب له ناوچهى سنجار روى داوه . له نه نجامى نهم هيرشه دا ٣٠ سهربازى عىراق كوژراون و چهند كه سيش له كورده كان بريندار بوونه .

سهرچاوه كان بانگه شهى نه وه ده كه ن كه عىراق لهو شه ردا تۆپ و فرۆكهى MIG به كار هيناوه . كورده كان ده لىن هيوادار بوونه بهر بهرچدان وهى هيرشى عىراق ، كۆتايى به ههوله كانى دهوله تى به غداد هينا بابا بۆ پيشيل كردنى رىكه كه وتننامه ي ١٩٧٠ به لام هه رحال نىستا كرپنى گازى ژه هراوى له سؤقيهت نيشان ده دات كه به غداد ههول ده دات دواين رىگا چاره ي كيشى كورد جى به جى بكات ، به هه مان شيوه كه هيتلىر جووله كه كانى قه لاچۆ كرد .

به وتهى وته بىژى كورد ، گازى كىمايى له كه مپى له شكرى "تاجى" ، هه لكه وتوو له رۆژئاواى به غداد و ناوه ندى فه رمانده يى ٢ سؤيا له كه ركوك و ناوه ندى فه رمانده يى ٤ سؤيا له مووسل راده گرپت . وته بىژه كه وتى ته نها بىرو راي گشتى ده توانيت پيش له به كار هينانى گازى ژه هراوى دژه كورد بگرپت و داواى له بىرو راي گشتى كرد كه داوا له سؤقيهت بكه ن گازى ژه هراوى و پ سپۆره كانى خۆى له عىراق بباته دهره وه .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نه مريك

كوردەكان له عىراقدا

۱۱ تەموزى ۱۹۷۴ - ئەنجومەنى نوێنەران

بەرپر "هاميلتون"^۱ :

بەرپر سەرۆكى ئەنجومەنى نوێنەران، ئەوەى كه لێم رۆژانهى دوايیدا له رۆژنامه كاندا سەرئى پێداروه شەڕىكى ديكهيه له رۆژهه لاتى ناوه راسدا . ئەم شەڕه له نىوان هيزه كوردەكان و لايهنگرانى پارتى ديموكراتى كوردستان له لايهك و هيزه كانى سوپاى عىراق له لايهكى ديكهيه . ئەم شەڕه له سەر ئەوهيه كه كوردەكان داواى جۆرىك نۆتۆنۆمى ناوچهى دهكەن له ناو و لاى عىراقدا . ئەم شەڕه نوێى نيه و له ماوهى ۱۳ سالى رابردوودا پەيتا پەيتا بەردەوام بووه .

لێم دوايانەدا من و كۆنگرېسمەن "فرايزېر"^۲ له سەر داواكارى خۆيان له گەل نوێنەرانى پارتى ديموكراتى كوردستان (PDK) ديدارمان كرد تا سەبارەت بەم شەڕه و كارىگەريه كانى له سەر ناشتى و سەقامگى رۆژهه لاتى ناوه راست قسەو باس بكەين . بى ئەوەى كه بى وراى خۆمان سەبارەت بە شايانبوونى كيشه كورد و پيشيل كردنى مافى مرۆڤ لەم شەڕانهى دوايیدا و كيشه ناوخۆى و بنهريه تيبه كانى ديكهى عىراق دەربرين ، ئيمه له سەر ئەو برۆايهين كه پتيوسته بىروپاى نوێنەرە كوردەكان به هەند وەرگيردرت و بۆ ئەم مەبەسته ئيمه داوامان له وهزارهتى دهره وه كردوه كه به شيواى غەيره فەرمى له گەل ئەم نوێنەرانهى PDK دابنیشيت ، به لām وهزارهتى دهره وه قبوولى نه كردوه .

له حاڵێكدا من له سەر ئەو برۆايەم كه نابيت هېچ چەشنه يارمەتیهكى نهينى و ناشكرا بدرت به كوردە راپەرپوهەكان، به لām پێمانخۆش بوو كه بەرپرسانى پايه بەرزى وهزارهتى دهره وه نهيانويست به شيواى غەيره فەرمى ديدار بكەن له گەل دوو وهزىرى پيشروى عىراق كه نەندامى PDK -

^۱ Mr. HAMILTON

^۲ Congressman FRASER

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

ن. که واپو هه لیککی سوودمه ندمان له دهست چوو بۆ ناگادار بوون له یه که لیه روانگه کانسی شهه شهه که له ۲ مانگی رابردوودا په ره یه کی بهرچاوی سه ندووه . شهه دهقی شهه نامه یه یه که من و بهریتز "فرایزیر" نار دوو مانه بۆ و وزارتنی دهره وه :

کۆمیتته ی کاروباری دهره وهی نه نجوومه نی نوینه ران

واشنگتۆن دی سی ، ۱۳ ی حوزه ی رانی ۱۹۷۴

بهریتز "هینری کیسینجیر"^۳ ، وهزیری کاروباری دهره وه ، واشنگتۆن دی سی

بهریتز جه نابی وهزیر ، نیتمه ده مانه ویت داواتان لی بکهین نوینه رانی پایه بهرزی و وزارتنی دهره وه ، جیگری وهزیری دهره وه ، "جۆزیف سیسکو"^۴ یا یارمه تیده ری وهزیری دهره وه "نالتزید نه سیرتۆن" له گه ل "م م عه بدولرحان" و "م دزه بی" ، وهزیرانی پیشوی ده ولته تی عیراق و "شه فیق قه زاز" دیدار بکهن که هه موویان نه ندامی پایه بهرزی پارتی دیموکراتی کوردستان و نیست له ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکا دان بۆ شه وهی له کۆبوونه وهی نه ته وه یه کگرتوه کاندا به شداری بکهن .

بی شه وهی رای خۆمان له سه ر داخوازیه کانسی شه نه ندامانه ی PDK دهره یین ، نیتمه له سه ر شه و بره یه یین که مه سه له ی شه نوینه رانه شایانی شه وه یه له لایه ن نوینه رانی پایه بهرزی و وزارتنی دهره وه گوپی لیبگیردریت. شه ری ناوخۆی عیراق که تا نیستنا نزیکه ی ۱۳ سالی خاباندووه ، شه دوایانه دا بووه به شه ریکی جیدی تر و خویناویتر و ژماره یه کی بهرچا و تیتیدا کۆژاون . نیتمه له و بره یه دابین که به هۆی شه وهی که شه شه ره ده توانی کار بکاته سه ر ره وش هه ستیاری رۆژه لاتی

^۳ HENRY A. KISSINGER

Joseph J. Sisco^۴

^۵ Alfred Atherton

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

ناوه راست، و هه ندى له دراوسى كانى عيراقى سه رقالى خوى كردوو، ولاته يه كگرتوو هه كانى نه مريكا ده بى ناگادارى هه موو لايه نه كانى نه م شه ره بيت .
نيمه سپاستان ده كه ين نه گهر به زووترين كات سه رنج به دن به م بابه ته .
له گه ل ريزماندا

"لى ه هاميلتون"، سه رۆكى كوميسيۆنى رۆژه لاتی نزیک و باشووری ئاسیا
"دۆنال م فریزير"، سه رۆكى كوميسيۆنى ريکخراو و بزوتنه وه نيونه ته وه ييه كان

نهمه ش ده قى وه لاهه كه ي وهزاره تى دهره وه يه:

وهزاره تى كاروبارى دهره وه

واشننگتون دى سى، ۳ى ته موزى ۱۹۷۴

به ريز لى ه هاميلتون

سه رۆكى كوميسيۆنى رۆژه لاتی نزیک و باشووری ئاسیا، نه نجوومه نى نوينه ران، واشنگتون دى
سى

به ريز جه نابى سه رۆك

جه نابى وه زير داواى لي مكردوو تا وه لامى نامه كه ي ۱۳ى حوزه يرانى نيوه بده مه وه كه سه رۆك "
فرايزير" يش واژۆى كردوو و داواتان كردوو جيگري وه زير، "سيسكو" يا يارمه تيه درى
وه زير، "نيسيرتون" له گه ل نوينه رانى پايه به رزى پارتى ديموكراتى كوردستان (PDK) ديدار
بكات.

نيمه چهند داواكار يكممان له لايه ن نوينه رانى كوردوو به چاوپيڤكه تن به ده ست گه يشتوو. له
سالى رابردودا په يوه ندى نيمه له گه ل PDK له ناستيكي نزدا بوو. نه گهر نيمه نيستا نه م
سياسه ته بگۆرپين له وانه يه هه م كورد هه كان و هه م ده ولته تى به غداد به هه له تيڤگه ن. هه رواكه نيمه

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و مزاره تى دهره وهى نه مريكا

سهرنجمان داوه ، له نهنجامى نهم سياسي تهى نيتمه دا ، بانگه شه كانى عيراق كه م بۆت-هوه دهر باره ي نهوه كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا پشتيوانى له راپه رپينى كورد ده كات .

له كاتيكددا كه گهلى له نه مريكا يه كان هاوسوزى كورده كانن ، هه لويستى وهزاره تى كاروبارى دهره وه نه وه يه كه نهم مملانييه پيش هه موو شتيك كيشه ي ناوخويى عيراقه و نيتمه نامانه و يت كورده كان بهر باوه ربه بگهن كه نيتمه ناماده ين به ناشكرا يان نه ينى پشتيوانى له راپه رپينه كان له عيراق بكه ين . كه و ابو نيتمه هه موو هه ليك ده ده ين به نوينه رانى كورد تا باسى كيشه ي خويان بكه ين ، به لام نه له و روانگه يه كه نيتمه پشتيوانى له كيشه كه يان ده كه ين . نه ليه ته په يوه ندييه كانى نيتمه له گه ل PDK بۆ يارمه تيدهرى وه زير ، به ريز "نه سي رتۆن" و جيگرى وه زيرى كاروبارى دهره وه راپۆرت ده دريت .

نه گهر نيتمه سياسي تهى پيشوومان بگورپن و له ناستيكي به رزتردا له گه ل نوينه رانى PDK ديدار بكه ين ، بيگومان نه مه سهرنجى ده وله تى عيراق و ولاتانى عهره بى ديكه راده كيشتيت و له وانه يه وه كه ده ستيوهردان له كاروبارى ناوخوى عيراق شروقه بكريت و خسار له باشت برونى په يوه ندى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و عيراق بدات . ههر چه شنه يارمه تيه كه كه نيتمه بيده ين به كه مينه يه كه له خه باتيدا بۆ نۆتۆنۆمى دۆى ده وله تىكى عهره بى ، له وانه يه ببيتته جيگاي گوماني جيهاني عهره ب به نيسبه ت نيازه كانى نيتمه .

له ناكامدا ، من باوه رپ ناكه م به رز كورده وهى ناستى ديداره كانان له گه ل نوينه رانى PDK خزمه ت به نامانجه كه مان بكات . نه وه ي كه باس كرا ، به واتاي نه وه نييه كه نيتمه له گه ل سياسي تهى عيراق داين به نيسبه ت كورد يا بايه خى نامانجه نه ته وه ييه كانى خه لكى كورد كه م بكه ينه وه . هه لويستى نيتمه له بنه رته دا نه وه يه كه بۆ لايه ن بين به نيسبه ت هه . ناكوكيه كى ناوخويى كه هه ست ده كه ين نابيت خو مانى تيوه بگليتنين .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

له كاتيكدان ئيمه له سهر نهو باوه رپه نين كه گۆراني سياسي ته كه مان به نيسبته PDK له م كاته دا زۆر به قازانچمان بيته به لام خوشحال ده م به رپيز "عبدولرهمان"، به رپيز "دزه يى" و نوينه ريكي ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا له كاتيكي گونجاودا پيكه وه ديدار بكه ن به رپيز شفيق قهزاز، نوينه ري PDK له 9ى حوزهيران له وهزارهتى دهره وه وه رگيراوه و سى نوينه ري كوردى ديكه له هه مان رۆژدا بۆ ليژنه ي ئيمه بانگيشت كراون له نه ته وه يه كگرتووه كان . نه گهر به رپيزت يا سه رۆك "فرايزير" كورته يه كي غه يره فهرمى له باره ي سياسي ئيمه تان ده ويت به نيسبته كي شه ي كوردى عيراق، ناگادارم بكه نه وه .

له گه ل رپيزمدا

لينۆد هالتون¹

يارمه تيده ري وه زير بۆ په يوه ندييه كانى كۆنگريس

¹ LINWOOD HOLTON

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

چاره نووسى كورده كان

۱۷ى نيسانى ۱۹۷۵- نهنجومهنى نوينه ران

بهريز " كوچ " له نه ياله تى نيويورك :

بهريز سهرۆكى نهنجومهنى ، له سالى رابردودا ، كورده كان شهريكى خويئاوييان دژى دهولتهتى عيراق كردوه بۆ مافى رهواى ئۆتۆنۆمى . رييهرى كورد ، مستهفا بازارانى به رهتكردى شهو جوړه ئۆتۆنۆميه سياسيه كه عيراق بهليني دابوو ، داواى له خهلكه كى كرد له گهل سويى عيراق شهري بكن كه له لايهن سؤفيه تهوه پؤشته دهكريت. كورده كان نازايانه شهريان كرد و هه نديك سهركهوتنيان به دهست هينا ، به شيك لهم سهركهوتنه به هوئى نهو چهك و تهقه مه نييه بوو كه شاي نيتران ناردبووى بۆ كورده كان . هاندهرى شا بۆ شهم يارمه تيدانه نهويه كه شا ههول ددهات دوژمنه سهرسهخته كى خوئى واتا عيراق له ريگاي كورده كان لاواز بكات. په ياننامهى جهزايير كه شهم دواييانه له نيوان نيتران و عيراق واژؤ كرا ، هه لويستى بى به زييانه شاي به نيسبهت كورده كان خسته روو . شا له سهر نهوه ريكهكوت كه كوئايى به هه موو يارمه تيك به كورد بهيني و له ۱ى ئاقريلي ته مسالدا ، سنوره كانى به رووى ئاواره كورده كان داخست . له ناكامدا ، شا حوكمى مهرگى نهو كوردانهى واژؤ كرد كه له ولاتى خوئاندا مابونهوه .

تراژيدياى شهم خيانته له گهل بيدهنگى نه تهوه يه كگرتوه كان تيكهل بووه . له كاتيكدى كه نه تهوه يه كگرتوه كان زؤر به بالاي ياسر عهرفهات دا دهخويند ، به ساردى له گهل كورده كان ههلسوكهوتى كرد و بهتووندى نوينه ره كورده كانى روت كردهوه ، له بهر نهوه كه نوينه رى بزوتنه وهيه كى بى دهولت بوون ، شهمه دووروييه .

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتیی دهره وهی نه مریکا

کورده کان تنهها نه وهیان دهویتی به ناشتی و بهو شیوازه که خویان پنیان باشته بژین به لام کۆمه لگای نیونه ته وهیی له بهرام بهر ههوله کانسی نهواندا راهه ستاوه . تیسه ده بیته هه رچی له دهستان دیت یارمه تی مرۆقدۆستانه به کورده کان بدهین ، چ نهوانه که ناواری تیران بوونه و چ نهوانه که له ژیر دهستی دهوله تی عیراقدان . ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکا که به په ناگای دوور خراوه سیاسیه کان ناسراوه ، ده بیته داواکارییه که ی رتبه ی کورد ، مه لا مسته فا بارزانی قه بول بکات ، نه گه ر بیته و داوای مافی په نابهری بکات .

کورد که گه لیکی شاخ نشینی زموخته ، هه زاران ساله له سه ر خاکی خۆی ده ژی . نه م خا که هی خودی کورده کان بو ، پێش نه وهی نهوت خا که که یان نه وهنده گرن گ بکات . له راستیدا چهنده ناخۆشه که لای هه ندی له دهوله ته کان، نهوت له چاره نهوسی نه م خه لکه نازییه و مافی ژیانیان گرن گه ره .

له م به سه رهاته دا ، خالی کۆتایی که زۆر کاری کردۆته سه ر من نه وهیه که پێشه مرگه کانسی بارزانی قه ده ستیان نه بردوه به تیرۆریزم و نه مه له نیو نهو بزوتنه وانیه که خه بات به زوگاری نه ته وهیی ده که ن ، بی وینه یه . له م شه ره دا بارزانی لیستی دیله عیراقیه کانسی بلاو کردوه ته وه و ئیزنی به ریک خراوی خاچی سوور داوه سه ردانیان بکات ، سه ره رای نهو هه لسه وکه وته خراپه ی دهوله تی عیراق له گه ل دیله کورده کان . کورده کان نه وهنده جورته و جه ساره تیان هه یه دا کۆکی له نازادی خویان بکه ن ، بی نه وهی ده ست ببه ن به نه م تاکتیکه سه ر نه چر اکیش و دزیوانه . چهنده شه رمه به شارستانییه ت که نه وانیه که ده ست نابهن به تیرۆریزم ، تووشی کاره سات ده بن ، به لام نه وانیه که دهستی به نه بن ، به فه رمی ده ناسرین .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وزارتى دهره وهى نه مريكا

بارودۆخى كورد پتويستى به كۆنوانسيۆنى ژنيّف ههيه

8ى مايسى 1978 - نهنجومهنى پيران

بهريز "پرۆكزماير"¹:

بهريز سهريزكى نهنجومهنى ، گهليك هۆكار ههيه بۆ نهوهى بۆ دهبي نهنجومهنى پيرانى ولاته
يه كگرتوهه كانى نه مريكا كۆنوانسيۆنى ژينۆسايد پهسهند بكات . من گهليك جار له باره
ژينۆسايدوهه قسه كردوه كه نيستا له "كامبوجيا" و "نوگاندا" بهريزه دهجيت و نهلبهته
هه مومنان باش ناگادارى كۆمهلكوژى دزيوى 6ميليۆن جووله كهين به دهستى نازيهكان له
ماوهى شهري دووهه مى جيهانيدا . كۆنوانسيۆنى ژينۆسايد بهرهمى ههولئى گهلي له نهتهوهكانى
جيهانه بۆ پيشگرتن له تاوانى ژينۆسايد و خودى پهياننامهكesh ژينۆسايدى به تاوانىكى
نيونهتهوهيى داناوه . بهلام به دلتيابيهوه يهكى له گرنگتين هۆكارهكانى پهسهند كردنى
كۆنوانسيۆنى ژينۆسايد نهويه كه ژينۆسايد له وانهيه له داهاتوودا دووباره ببستهوه . له م روژانهى
دوايدا روژنامهى "واشنگتون ستار"² و تاريكى بلاو كردوهتهوه سهبارده به بهسهرهاتى
دلتهزىنى ريبهري كورد ، ژنهراڤ مستهفا بارزانى .

ژمارهى كوردهكان چهند ميليۆنه و له ناوچه شاخاويهكانى عيراق ، نيران ، سوريا و توركيya
دهژين . سالههائى سال كوردهكان بۆ دامهزراندنى ولاتى خويان له عيراق خهباتيان كردوه بهلام
راپهرينه كهيان ههرهسى هينا كاتى كه پشتيوانى ولاته يه كگرتوهه كانى نه مريكا له سالى
1975بچرا .

بۆ خهلكى نه مريكا چهنده سهخته ويئاي نهوه بكهن كه ژيان چۆن دهبيت نه گهر ولاتيكيان نهبيت
به ناوى نه مريكا ، بهلام ويئا كردنى نه م جوژه ژيانه بۆ كوردهكان و ژنهراڤ بارزانى ناسانه .

Mr. PROXMIRE.¹

Washington Star²

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتس دهره وهس نهمریکا

ژنرال بارزانی له ناوچه شاخاوییه کانسی عیراق له گوندیکی بچوک به ناوی بارزان ده ژیت . له ۱۹۳۱ بارزان له لایهن سهربازه عیراقیه کانهوه گه مارۆ درا و خاپوورکرا و پاش نه وهش بارزان ۱۴ جار کاول کرا .

نهمرۆ ژنرال بارزانی له نهمریکا ده ژى و ناگاداره که خزم و کهسه کانسی له نیتر خاکی نیتران و عیراق له که مپه کانداه ژین . کاربه دهستانی عیراق هه ولیان داوه خه لکی کورد بۆ باشووری ولات دوور بجه نه وه چونکه له وى له ژیر چاودیریدان و به ره به ره له نا و کۆمه لگادا ده توینه وه . گه لى له م بنه مالانه له ناوچوونه ، پيشمه رگه کان که شف کراون و کوزراون . نه وهى که به رپوه ده چیت که متر له هه ولدان بۆ قى کردنى ناسنامه یه کی کولتووری نییه . بى ناگاداربوون له زانیاریه کانسی ناوچه ، ناتوانین به دلنیا ییه وه بلین که نایا نه م کوشتنانه به تاک رووی داوه یا به کۆمه ل و سیستماتیک . نییه نازانین نایا ژینۆساید — به و شتوازه که له کۆنونسیرنی ژنیفیدا پیتاسه کراوه — رووی داوه یا نا به لام ده زانین که هه موو نه م خه لکه له رووی نه تنیکی و کولتوورییه وه رووبه رووی نازار و نه زیهت بوونه ته وه و به شیک له م بهر پرسیاریه تییه له نه ستۆی ولاته یه کگرتووه کانسی نه مریکایه .

من داواده که م وتاره که ی روژنامه ی "واشنگتون ستار" که له لایهن "لین روژیلینی"^۳ یه وه نووسراوه (به ناوی دواین شه ری ژنرال مسته فا بارزانی که له لایهن چهند سه رچاوه یه که وه پشتراست کراوه ته وه و له ۱۸ ی نیسانی ۱۹۷۸ بلاو بۆته وه) ده ستبه جى له دواى قسه کانسی من بخریته به رده ستی هاوکارانم .

ههروه ها من له م هه له که لک وه رده گرم و وه بیری نه نجومه نی پیران ده هینمه وه که بارودۆخی کورده کان یه کی له و غمونه روونا نه یه که پتویسته به گویره ی کنوانسیۆنی ژینۆساید مامه له ی له گه ل بکریت . نه م په یماننامه یه ۳۰ سال له مه و بهر بووه ته نه جیندای نه نجومه نه ی پیران . له

^۳Lynn Rosellini

كورڊ و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتې دهره وهې نه مريكا

ماوهې نهم ۳۰ ساله دا وانا لهو كاته وه كه سرۆك ترۆمهن^۴ نهو پهماننامه يهې واژو كرد ، هممو سرۆكېك داواى له نه غچومهنې پيران كردوه كنوانسيونى ژينوسايد په سهند بكات . نايزنهاور^۵ ، كينيدى^۶ ، جانسون^۷ ، نيكسون^۸ ، فورد^۹ و نهم دوايانه سرۆك كارتير^{۱۰} پشتيوانييان لهو پهماننامه يه كردوه . داوا له نه غچومهنې پيران ده كه م به زووترين كات كنوانسيونى ژينوسايد په سهند بكات .

^۴President Truman

^۵Eisenhower

^۶Kennedy

^۷Johnson

^۸Nixon

^۹Ford

^{۱۰}President Carter

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کان و مزاره نئ دهره وهی نه مریکا

کۆچی دوايي ژنه رال مسته فا بارزانی

۷ی ئاداری ۱۹۷۹ - نهنجومه نی پیران

به پێژ " پرۆکزمایر ":

به پێژ سه رۆکی نهنجومه ن ، دهمه ویت ناماژه به کۆچی دوايي ژنه رال مسته فا بارزانی بکه م که به ماوه ی ۴۰ سال خه باتی کرد بۆ ئازادی گه له که ی. سی سال پێش جارێکیان ژنه رال بارزانی داوای کردبوو له نووسینگه که مدا من ببینیت . بارزانی له ریگای وه رگێچیکه وه باسی نه وه ی کرد که هاتوه سپاسی من بکات به بۆنه ی لێدوانه کانم سه باره ت به کردوه وه سه رکوتکارانه کانی رژیمی عێراق و ئێران دژی کورده کان و ژنان. بارزانی به نه رمی و راشکاوانه قسه ی ده کرد و ده یگوت یه کێ له گه موره ترین بی هیوا ییه کانی ژیا نی نه و کاته به ووه که سیاسه تی نه مریکا له لایه ن "کیسنجیر" ، وه زیری کاروباری دهره وه گۆراوه و به و ته هۆی سه رکوتی خوێناوی راهه رینه که ی دژی ده وله تی عێراق . بارزانی داوای یارمه تی بۆ ئاواره کورده کان کرد و پاشان رۆشت . داستانی ده وری ولاته یه که گرتوه کانی نه مریکا له راهه رینی کورد ، داستانیکی ناخۆشه و یه کێ له خراپه ترین نمونه ژنۆیلۆتیکیه کان و کایه سیاسیه کانی نیوان حکومه ته کان و نه ته وه کانه . کاتی که به قازانجی ولاته یه که گرتوه کانی نه مریکا بو ، نیمه یارمه تیمان به راهه رینی کورد دا و کاتی که وه زیری دهره وه ، کیسنجیر هه ستی به وه کرد ده بی هاو په یانییه که له گه ل شای ئێران مۆر بکات که رۆژ له دوا ی رۆژ زۆر تر نیگه رانی سنوره کانی رۆژناوای ولاته که ی ده بو ، ولاته یه که گرتوه کان له نا کاو یارمه تییه کانی پچه راند . خه لکی کورد ده وری " سه رباز " یان له م کایه ی شه تره هه دا گێرا .

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانن و وزارتني دهره وهن نه مریکا

کاتی که وهزیری دهره وه ، کیسینجیر ده لیت "ناهیلت نیگه رانی مافی مروژ به سهر سیاسه تی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا دا زال بیت" ، رهنگه بیر له خه لکی کورد بکاته وه که چاره که سه ده یه ک خه باتیان کردوه بۆ سهر به خوییه ک که سهره تا نه جمایکی باشی بۆ وینا ده کرا ، به لام له ناکامی ریکه وتنیکی دیپلوماتیکی خیرا له پشت په رده وه خنکیندرا .

به ریز سهرۆکی نه مجوومن داوا ده که م وتاره کانی "رؤژنامه ی واشنگتون پوس" (۳ی ناداری ۱۹۷۹) و "نیویورک تایمز" (۱ی ناداری ۱۹۷۰) سه باره ت به ژنه رال بارزانی بخریته بهر دهستی هاوکارانم .

کورده و کوردستان له به لگه نامه کانس و وزارتس دهره وهی نه مریکا

کورده کان: به دوور له کووردهی تواننده وه

۱۴ی ئهیلوولی ۱۹۷۹ - نه نجوومه نی نوینه ران

به ریز " رابیرت ه مایکل "، " نوینه ری ئه یاله تی " ئیلینۆیز " له نه نجوومه نی نوینه ران: به ریز سه رۆکی نه نجوومه نی یه کی له گه وره ترین نه فسانه کان که له ۵۰ سالی دووه می سه دهی ۲۰دا تاوتوی نه کراوه ، به رۆکه ی کووردهی تواننده وه یه له کاروباری ناوخری و نیونه ته وه ییدا . شه ره زایان ده لێن نالۆگۆری خیرای زانیاری و راگه یانده نیلکترۆنیکییه کان جیاوازی نیوان نه ته وه کان و گروپه ئه تنیکییه کان له ناو ده بات ، ده لێن هه موکسه ده یه ویت شیواز و به رپرا کۆنه کان لایبات و خۆی فریاده نیو شه پۆلی نوئی پیشکه وتن ، به و شیوازه که رۆشنه ی و شه ره زارۆژناواییه کان پێناسه یان کردوه . باشه ، به لام ته م شیوازه به ته واوی نه گۆراوه . له باتی ته وه ی دنیا بیه ته کوورده یه کی گه وردهی تواننده وه ، نیمه شه ری عه شیره تی خویناوی له ئافریقا و به رز بوونه وه ی گروپه نی ناسیۆنالیستی له نیوان نیسکاته لهنده و وێلز ده یینن . " قیئانگییه کان " ، " کامبۆجیا ییه کان " و " صینییه کان " که وتونه ته ململانی له گه ل یه کدی و ته م ململانییه ته وه نده که هه وینی سیاسی هه یه ، ته وه نده ش هه وینی ته تنیکی هه یه .

کورده ی که گه لیک کی کۆنه و سه ره ره زه ، نایه ویت بکه ویتته نیو ته م کووردهی تواننده وه یه . کورد شایانی ته وه یه سه رنجی پێده یین . من نیستا ده مه ویت به چه ناو و تاریک به ناوی کورد و PLO (ریکخراوی نازادی فه له ستین) که له رۆژنامه ی " پیوپریا ژورنال ستار " له ۷ی ئهیلوولی ۱۹۷۹ بلآو بووه ته وه .

ROBERT H. MICHEL ^۱

^۲ Peoria Journal Star

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانس وهزاره نئس دهره وهس نه مریکا

کورد هکان: مندال هه تیوه کانی جیهان

۲۹ ی تشرینی دووه می ۱۹۷۹ - نهنجوومه نی نوینه ران

به ریز " داسشیل " ^۱ :

به ریز سه رۆکی نهنجوومه نی نوینه ران ، له سایه ی قهیرانی هه نووکه ی ئێران که دیپلوماته کانی نه مریکا به بارمه ته گیراون ، به بیروبوچوونی من نهوه گرینگه که بزاین هه موو خه لکی ئێران له گه ل بیروبوچوونه ژه هراوییه دژه نه مریکایه کانی نایه توولا خومه نییدا نین ، به تایبه ت که مینه ی کورد له باکووری رۆژئاوای ئێران . له راستیدا هه ر ئیستا کورده کان شه ری مان و نه مان ده که ن له گه ل خومه نیی و گروپه خوێنمه ژه تونده ناژۆکانی . کورده کان له سالانی رابردوودا لایه نگرێ نه مریکا بوون و هه رچه ند سۆز و هه ستیان به هۆی کۆتایی پێهاتنی یارمه تی نه مریکا به خه با ته که بیان بۆ نۆتۆنۆمی کوردستان له چه ند سالی رابردوودا که م بۆته وه ، به لām هیشتا کورد وه ک هێژیکێ گرینگ له ئێراندا ماوه ته وه . ئیستا کاتی نه وه هاتووه هه لّه و ره فتاره نادا پهروه رانه کانی رابردوومان سه رراست بکه ی نه وه و لا په ره یه کی نوێ له گه ل کورد له ئێران بکه ی نه وه .

کورد که گه لیکی زۆر چاره ره شه پتر له یه ک سه ده یه بۆ کوردستانیکی خاوه ن نۆتۆنۆمی خه بات ده کات و به درێژایی چه ند سه ده تووشی داگیرکاری و سه رکوت بۆته وه : سه ره تا له سه ر ده ستی یۆنانیه کان ، پاشان له سه ر ده ستی مه غۆله کان و تورکه کان و به ریتانییه کان .

باشترین راپۆرت سه باره ت به میژووی تاریکی ته م دوا یانه ی کورد ، و تاریکه که ۱۶ ی نه یلوول له رۆژنامه ی " واشنگتۆن ستار " له لایه ن " نیسمیت هیمپستۆن " ^۲ بلاو بۆته وه که رۆژنامه نووسیکی دانیشتووی واشنگتۆنه که هاوینی ۱۹۷۴ له گه ل پێشه مرگه کانی مه لا مس ته فا

^۱ Mr. DASCHLE
Smith Hempstone ^۲

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانن و وزارتني دهره وهن نه سربکا

بارزانی له عیراقدا بووه . هارکات بارزانی به هاری رابردوو له واشنگتن کۆچی دوايي کرد .
به داخه وه رتيه رایه تي بارزانی و هه لويسته لایه نگرانه کانی به نیسبته رژوناوا له کیسمان چوو .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه صربكا

رهوشى خرابى كورد ژينوسايدمان وه بىر دينيتيه وه

٦ى كانوونى يه كه مى ١٩٨٢ = نه نجوومهنى پيران

بهريز "پرؤكرماييز":

بهريز سه رۆكى نه نجوومهنى، له ٢٤ى تشرينى يه كه مى ١٩٨٢ رۆژنامهى "نيۆسۆرك تايمز" نامهيهكى بلاو كرده وه كه بۆ سه ر نووسه رى رۆژنامه كه نيژدرا بو و باسى رهوشى خرابى كوردى ده كرد. نه م نامهيه له وه لامى نه و شروقهيه نووسراوه كه "وينسيئنت كانبى"^١ له ٦ى تشرينى يه كه مى ١٩٨٢ سه باره ت به فيلمى "يول" بلاوى كردبو وه . فيلمى سينه ماى "يول" به سه رهاتى جوانيكي كوردى ده گيژايه وه كه نيزنى پيڊرابوو بۆ چه ند رۆژنيك له به نديخانه وه بگه رپتسه وه مال و بينيبوى گونده كه يان به ده ستى هيزه توركه دژه كورده كان خاپوور كراوه . نووسه رى نامه كه "ويژا بيژدين سه يدپوور"^٢ ستايشى ده رهينهرى فيلمه كه ، "يلماز گوناي" كردبو وه به بۆنه ي نه وه ي كه بارودۆخى كولتورى كوردى له گه ل رۆژئاوا به راورد كردبو وه به بۆنه ي نه وه ي نامرازه كانى سه ركوتى له توركيای نه مپۆدا نيشاندا بو . له نامه كهيدا نووسه ر ههروه ها ههولنه كانى ده ولته تى توركيای نيشان دا بو بۆ له ناويدنى ناسنامه ي كورد و ده بگوت توركه كان ٨ تا ١٠ ميلیۆن كورد له ولا ته كه يان به فهرمى ناسن . نووسه ر ههروه ها ناماژه ي به راپۆرتيكي ريڤخراوى ليڤووردنى نيونه ته وه يى كردبو كه به گويهرى نه وه كۆمه لئاسى تورك، نيسماعيل بيشكچى به ماوه ي ١٠ سال خراوته به نديخانه به تاوانى نه وه ي وتويه تى كورد گروه يكي نه تنيكى جياوازه . ههروه ها نووسه ر ناماژه ي به وه كردبو كه توركيای ته نها ولا تنيك نيه كه كورد سه ركوت ده كات. راسته توركيای شو تنيكى ترسناكه بۆ كورد به لام نيژان و سووريا

^١ Vincent Canby
^٢ Vera Beaudin Saeedpour

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتې دهره وهی نه امریکا

و عیراقیش به هه مان نه ندازه ترسناکن و ته نانت له دهره وهش گه لی له کورده کان بیده نگن ، به هو ی نه وهی له توله سه ندنه وهی تم دهوله تانه له بنه ماله کانیان له ناوخی ولات ده ترسن .

به ریز سرؤکی نه غجومه ن تم نامه یه نه وه مان وه بیر ده هیئتیه وه که بازار و نه زیه تی ترسناکی نه تنیکی له سرانسه ری جیهاندا رووده ات . به داخوه نه وه شان وه بیر ده هیئتیه وه که بواری ژینوساید هیشتا له جیهانی نه مړو دا هیه و هه رچه ند که نه امریکاییه کان له م سرکووتانه بیزارن به لام گه له که مان هه رچی له ده ست هاتووه نه یکردووه بز کوتایی پیه یتنانی تم کرده وه دزیوه .

به ریز جهنابی سرؤکی نه غجومه ن ، له سالی ۱۹۶۷ وه من به رده وام داوام له نه غجومه نی پیران کردووه کونوانسیونی سزادان و پیشگیری له ژینوساید په سهند بکات . له کاتیځدا که تم گه لاله یه له نه غجومه نی پیران دا ماوه ته وه ، زیاتر له ۸۰ ولات تم کونوانسیونه یان په سهند کردووه . به که مته رخمی له په سهند کردنی تم کونوانسیونه ولاته یه کگرتووه کانی نه امریکا ناتواتی هه لبسیت به جیهه جی کردنی نه رکی نیونه ته وه یی خوی وه ک ریبه ریک له بواری مافی مړؤشدا . له روانگه ی مافی مړؤشه وه ، گرینگی سازاردانی گروپه ره گه زی ، نایینی و نه تنیکیه کان له مافی ژیان که متر نییه .

له کاتیځدا ولاته یه کگرتووه کانی نه امریکا خوی له په سهند کردنی تم په یان نامه یه ده بویری ، هه زاران کهس له گه ل هه رشه ی له ناو چوون روویه پروون . نیتمه ناتوانین له مه زیاتر چاوه پروان بین . داوا له نه غجومه نی پیران ده کهم هه ر نیستا ده ست به کار بیټ .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهوى نه مريكا

بارودۆخى كورد و په يماننامهى ژينۆسايد

٣ى تشرينى يه كه مى ١٩٨٣ - ته نجوومه نى پيران^١

به پرتز " پرۆكزمايتر " :

به پرتز سه رۆكى ته نجوومه ن ، راپۆرتى نهم دوايىانهى ميدياكان سه بارهت به گيرۆده بوونى كورد له شهري نيران و عيراق ، جاريكى ديكه رهوشى دژوارى خهلكى كوردى هيتايه وه بيرمان كه ماوهى چند دهيه به دهستى دهوله ته دهسه لاتداره كان سه ركوت كراوه . نهم بارودودۆخه ، پتيوستى به كجار زۆرى په يماننامهى ژينۆسايد ناشكرا دهكات .

نزيكه ١٠ ميليۆن كورد له ناوچه شاخاوييه كانى سه ر سنوورى عيراق ، نيران و توركي ده ژين . هه رچهند كه كوردستان له نيوان سنوورى نهم دهوله تانه دا دابهش كراوه به لام دانيشتووه كانى نه ته وه يه كى جياواز پيك ده هيتنن ، به زمانى كى جياوازي هيند و نۆروپايى قسه ده كه ن ، دابونه ريتيكي جياوازيان ههيه و له روى نه تنى كيه وه له خهلكى دهروويه رى خويان جياوازن .

كورد ناماڻجى سه ركوته سيستماتيكه كان — به تاييهت له عيراقدا — بووه (و ئيستاش هه ر ههيه) بۆ نه وهى كۆمه لگا كهيان بنې بكن ، بلاوهى پيبكن و بيخنكيئن . گونده كوردن شينه كان كاول كراون ، بنه ماله كورده كان له يه ك جيا كراونه ته وه ، كورده ولاتپاريزه كان و پيشمه رگه كان به ندى كراون يا نيعدام كراون . ناوارة كورده كان به زۆر نيشته جى كراون و له رهوشى ژيانى مان و نه ماندان . روونه نهم كرده وانه بۆ له ناوبردنى كورد وه ك گرووپى كى كولتورى دارپژراوه . روون نييه كه به گويزه رى پينا سهى وردى په يماننامهى ژينۆسايد ، خهلكى كورد قوربانى ژينۆسايدن يا نا به لام به هه ر حال روون و ناشكرايه كه گه لى له كورده كان بوونه ته قوربانى پيشيل كردنى ته وارى مافى مرۆ و نهم پيشيلكارى يانه سياسته تى دهوله ته ييه كه به شتوازي سيستماتيك به پرتوه ده چيئ . نهم كرده وانه بى گومان له ناستى ژينۆسايد دان .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

هيوادارم هاوکارانم له نهنجوومهنى پیران له بیریان نهچیت که کردهوی ژینۆساید هیشتا نه مپۆ روو ده دات . پیوستبوونی گارانتيك بۆ قه دهغه کردنی ژینۆساید ئیستاش له نارادایه . په سه ند کردنی په پاننامه ی نۆنه ته وهی ژینۆساید نه م په یامه به هیتر ده کات که کۆمه لگای نۆنه ته وهی نیدی ته جه موولی تاوانی دژی مرۆفایه تی نییه . داوا له هاوکارانی سناتۆرم ده که م بێ دوا خستن، پشتیوانی خۆیان له په سه ند کردنی نه م یاسایه دهریپن .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نه مريكا

زياده پڙى له به كارهينانى گازى كيميائى له عيراق

۲۴ى نادارى ۱۹۸۸ - كۆنگريس

به پڙ "لانتوس"^۱:

به پڙ سهرۆكى كۆنگريس، ماوهيه كى زۆر به سهر مۆته كهى "جانستون"^۲ — كه تيدا ۹۱۳ پياو ، ژن و منداڤ به هۆى گازوهه كوژران- تينه په پيوه كه بيروپراى گشتى نه مريكا كه وتۆته ژير كاريگه رى نهو وينه ترسناكانه ي كه له عيراقوه ديڻ و نيشان ده دات گازى "سيانيد" ، گازى "موستارد" و گازى ده مار له لايهن ده وتۆتى عيراق ده ژى خه لكى خۆى به كار ههاتوه . له بهر نهوه ي كه ناهيڤلين ميدياكان ده ستيان به شويڤى رووداوه كه بگات ، نيتمه نازانين تايا ژماره ي نهو منداڤ ، ژن و پيرانه كه له تاكامى به كارهينانى زالمانه ي گازى ژه هراوى له سهر ده ستى كاربه ده ستانى عيراق كوژراون ، ۳ ههزار كه سه يان ۵ ههزار كه س . هپزى ده ريايى ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا نيستا عيراق و هاوپه يانانى له كه نداوى فارس ده پاريزيت . حكومه تى نه مريكا ده بيت گوشار بخاته سهر رژيمى به غداد و پتي نيشان بدات كيميا باران كردنى خه لكى مه ده نى له چاوى نه ته وه شارستانى به كانه وه قابلى قه بوڤل نيه . نه ته وه يه كگرتوه كان ده بى به زووترين كات ليژنه يه ك بنيڤيت بۆ ناچه تا له م كۆمه لكوژيه هوقانه يه بكۆليته وه .

^۱ Mr. LANTOS

^۲ Jonestown

کوردد و کوردستان له به لکه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

یاسای شهرمه زار کردنی به کارهینانی چه کی کیمیایی له لایهن دهولته تی ئیران و

عیراق

۲۹ ی ناداری ۱۹۸۸ - کۆنگریس

به ریژ "نه تکینز" :

به ریژ سه رۆکی کۆنگریس، من ده مهویتی نیگه رانی خۆم دهر بپریم به نیسبهت به کارهینانی چه کی کیمیایی له لایهن ئیران و عیراق که دژی یه کدی شه پرده کهن . ههفته ی رابردوو ، به سه دان خه لکی بئ گوناح له کوردستانی عیراق به چه کی کیمیایی کوژراون . هه موومان راپسۆرت و هه واله کانی نهم رووداوه مان بینوه . بنه ماله کان له سه ر میژی نان خواردندا مردوون ، دایک و باوکه کان مندا له کانیا ن به توندی له نامیژ گرتوه تا له گازی ژه هراوی بیانپاریژن ، وه کوو شه وه وایه نه سب سواری چواره می کتیبی "موکاشفات یوحنا" له هه موو شاردا غاری دابی و کۆمه لیک مردووی به شوینی خۆیدا به جی هیشتی .

چه کی کیمیای ترسناکه و له لایهن هه موو نه ته وه کانی جیهان شهرمه زار کراوه . پرۆتۆکۆلی ۱۹۲۵ ی ژنیف به کارهینانی چه کی کیمیایی قه ده غه کرد و هیوادار بوو نیدی قه ده به کار نه بردریت به لām هه م ئیران و هه م عیراق له شه پری که نداودا له م چه که ترسناکانه که لکیان وه رگرتوه . که لک وه رگرتن له چه کی کیمیایی وه ک نامرازی شه ر خۆی له خۆیدا کاریکی دره ندانه یه به لām وادیاره ده ولته تی عیراق نهم چه که ی دژی خه لکه سفیله که ی خۆیشی به کار هیناوه . نهمه یه که م جار نییه که چه کی کیمیایی له ناوچه ی کوردستان به کار دربردریت . کوشتنی خه لکی بئ گوناح هه یچ پاساوکی نییه و نه و کۆمه لکوژییه که ههفته ی رابردوو رووی دا ، جینی دا کوکی نییه .

Mr. ATKINS ¹

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه سربکا

لهم ههفتهیه دا من گه لاله یهك تسلیمی نه مجرومهن ده کمه بۆ شه رمه زار کردنی به کارهینانی
چه کی کیمیایی له لایهن نیران و عیراق .
داوا له هاوکارانم ده کمه لهم ههولده دا دهنگی خۆیان بجه نه پال دهنگی من بۆ نه وهی- لانیکه م
خه لکی بی گوناح- له شه ری که نداه له مه زیاتر نه بن به قوربانی.
نیمه نابیت له مه زیاتر بی دهنگ بین .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و وزارتس دهره و سس نه سربكا

نيدانه كردنى دهستدریژی عیراق بۆ سهر ههریمی هوایی تورکیا

۳۰ ی ناداری ۱۹۸۸ - کۆنگریس

بهريز "پورتير" ^۱:

بهريز سهريزکی کۆنگریس ، ههفتهی رابردوو عیراق به هیرشی کیمیایی بۆ سهر خهلكهکەى خۆی له شارۆچکەى سنوورى ههلهبجه نهوهستاوه و ههریمی هوایی تورکیای بهزاندووه بۆ نهوهی کهمپی پيشمهههگهگان بۆردمان بکات که تنهها يهک کيلۆمهتر له ناو خاکی تورکیادا بوون .
له کاتيکدا که ولاته يهکگرتوهکانی نههریکا دهبی له شهري کهنداوی فارس بۆ لایهن بیتیتهوه بهلام هیچ گومان لهوهدا نییه که نابیت له بهرامبهه هیرش بۆ سهر تورکیا بی دهنگ بیت .
به گویرهی مهنشووری ناتۆ ، هیرش بۆ سهر ههر هاوپهیمانیکی ناتۆ له حوکمی هیرش کردنه بۆ سهر تهواوی نهندامانی ناتۆ . دهبيت له پيشهوه هۆشداري بدریت به دهولهتی عیراق که ههرچهند که هیرشی کیمیایی دهکاته سهر خهلكهکەى خۆی و به رواهت کهس هیچ نالیت ، بهلام هیرش کردنه سهر هاوپهیمانیکی وهفادار وهک تورکیا خراپترین ناکام و لیکهوتهی بهدواوه دهبيت . با قارهمانانی هیری هوایی عیراق که هیرشیان کردوته سهر USS STARK و ههلهبجه بزانه که بهم کارهی خۆیان دۆژمینیکیان بۆ خۆیان درووست کردووه که له نیران گهورهتره .

نیدانه کردنی کەلک وەرگرتن له چهکی کیمیایی له لایهن عێراق

٢٤ ی حوزەیرانی ١٩٨٨ - نه‌نجومه‌نی پیران

به‌ریژ "مایکیل" ^١:

به‌ریژ سه‌رۆکی نه‌نجومه‌ن ، خۆشحالم نه‌مپۆ هاوکارانم پشتیوانی خۆیان له په‌سه‌ند کردنی بریارنامه‌ی ٤٠٨ ده‌رده‌بړن . نه‌م بریارنامه‌یه به‌کاره‌ینانی چهکی کیمیایی له لایهن عێراق شه‌رمه‌زار ده‌کات و داوا له سه‌رۆک ده‌کات درێژه به‌هه‌وله‌کانی نه‌مریکا بدات بۆ نه‌وه‌ی به‌ره‌مه‌ینان و به‌کاره‌ینانی چهک له ناستی نیتونه‌وه‌ییدا قه‌ده‌غه بکړیت .

جینگای داخه په‌سه‌ند کردنی بریارنامه‌یه‌ک له‌م جوژه پتویست بێت ، به‌لام نیتمه ناتوانین په‌ره‌سه‌ندنی ترسناکی کەلک وەرگرتن له‌م چه‌کانه له شه‌ری نێران و عێراق پشتگوێ بجه‌ین . نیتمه ده‌بێ له نه‌نجومه‌نی پیرانی نه‌مریکادا به‌فرمی کەلک وەرگرتن له‌م چه‌که نیدانه بکه‌ین و پشتیوانی خۆمان له هه‌وله به‌رده‌وامه‌کان ده‌ربېرین بۆ دووباره کردنه‌وه‌ی قه‌ده‌غه‌ی نه‌خلاق‌ی و یاسایی کەلک وەرگرتن له چهکی کیمیایی . چه‌ند مانگ پېش کۆمه‌لگای نیتونه‌وه‌یی شوکه بوو به‌هۆی دیتنی نه‌و به‌لگه روونانه‌ی که نیشانی ده‌دا عێراق دژی خه‌لکی خۆی چه‌کی کۆمه‌لکوژی به‌کار هێناوه .

له ١٦ ی نادار عێراق به چهکی کیمیایی هێرشى کرده سەر شارى هه‌له‌بجه که نێران داگیرى کردبوو و پتر له ٢ هه‌زار کوردی سێقیلی کوشت.

وێنه‌ی سیر و سه‌مه‌ره‌ی خه‌لکی سێقیل که له کاتی نه‌جمادانی کارى رۆژانه‌یاندا مرده‌بون و وشک ببون ، هه‌رمومانی هه‌ژاند . به‌لام پېش نه‌م رووداوه ، گه‌لێ نیشانه له ده‌ستدا بوو که توانایی به‌ره‌مه‌ینانی چهکی کیمیایی له رۆژه‌ه‌لاتی نیتوه‌پاست رووی له په‌ره‌سه‌ندنه . نیتمه

كوورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مريكا

دهزانين له سهره تاي سالي ١٩٨٢ عيراق دهستي كرد به تافيكردنه وهی چه کی کیمیایی و به ههله به چه کی کیمیایی هیرشی کرده سهر سوپای خزی.

نهم بریارنامهیه ستایشی "سەرۆك ره یگان" دهكات به هزی نهمه كه كتووېر نهم كرده وهیهی عیراقی وهك پیشیتلکردنی گه ووه و تاییه تی یاسایی نیژنه ته وهی شهرمه زار كرد. پشکنه رانی نه ته وه یه کگرتوه کان پیشتر رایانگه یاندوهه كه عیراق له سالي ١٩٨٤ ، ١٩٨٦ و سهره تاي ١٩٨٧ دزی نیران چه کی کیمیایی به کار هیئاوه . ههر هیرشیک له م په یوه ندیه دا پیشیتل کردنی زهقی پروتوکولی ١٩٢٥ ی ژنیقه كه عیراق واژوی کردوهه . وادیاره نیرانش چه ند سال پاش دهستیپیکردنی تافیکردنه وهه کانی عیراق ، له ناستیکی بهرته سکتدا دهستی کردوهه به بهرهمهینانی چه کی کیمیایی . به پیی راپۆرتیه کان ، نیران له تۆلهی هیرشه کیمیاییه کانی عیراق ، چه کی کیمیایی به کار هیئاوه ، له وانه له ههله بهجه .

ههتا کاتیک كه ههر دوولا ههروا چه کی کیمیایی به کار بهینن ، مهترسییه کانی چه کی کیمیایی له شهری ٨ ساله ی کهندای فارس زۆرتتر ده بیئت . نیستا نیران و عیراق له هیرشکردنه سهر شاره کان ، له مووشه کی ناسایی كه لگ وهرده گرن و نه گهر بتوانن نهم مووشه کانه به کلاوهی کیمیایی ته یار بکهن ، رهنگه خه لکی سقیل له ناو شاره کاندای بکوژن و بریندار بکهن .

په سهند کردنی بریارنامه ی ٤٠٨ له نه غجومه نی پیران ، هه لگری په یامیتکی به هیزه بو لایه نه کانی شهری کهنداو . بریارنامه كه وهك غمونه هیرشه کیمیاییه کانی عیراقی شهرمه زار کردوهه و نیگه رانی خزی ده برپویه له به کارهینانی بهرده وامی چه کی کیمیایی له لایه ن نیرانه وهه . ده بی نه غجومه نی پیران به توندی كه لگ وهرگرتن له چه کی کیمیایی له لایه ن ههر ولاتیکه وه بی جیاوازی شهرمه زار بکات . هیرشه کیمیاییه کانی نهم دوا ییانه ی عیراق سه مبولی سه رنه كه وتنی کۆمه لگای نیونه ته وهیه بو نه وهی كه به شتوازی کارا ریگه له راگواژته وهی ماده ی کیمیایی و به کارهینانی چه کی کیمیایی بگریت كه له لایه ن پروتوکولی ١٩٢٥ ی ژنیقه وه قه دهغه کراوه .

President Reagan ^٢

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانې وهزاره تنې دهره وهنې نه هریکا

له کاتینکدا که نه ته وه یه کگرتو وه کان به رده وام به کارهینانی چه کی کیمیایی له لایه ن عیراق وه
شهرمه زار کردو وه ، به لام قه د هیچ چه شنه گه مارویه کی نه خستوته سهر نهو ولاتانه ی که
پرۆتوکۆلی ژنیف پیشیل ده کهن .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و مزاره تنس دهره وهس نه مهربكا

تاوتوئى كردنى گهلاڻه كان و پريار نامه هاويه شه كان بۆ پيشگيرى له ژبنوسايد

۸ى ئهيلوولى ۱۹۸۸ - نهنجومهنى پيران

بهريز " پيل " ١:

بهريز سهروكى نهنجومهن ، له سهرو سنوورى توركيya و عيراق ، هيتا و نيشانه كانى تاوانيكى زۆر گهوره دهرده كهوت . بۆ جارى دووم لهم سهديه ديكتاتۆريكى درنده گازى كوشنده به كار دينيت بۆ قهلاچۆ كردنى كه مينهيهكى نهتنيكى جياواز . نهم جاره قوربانييه كه كه مينهيه كوردى عيراقه و بكهري تاوان سوپاي عيراقه .

كورد گروپيكى نهتنيكى جياوازه كه ۲۰ ميليونه و خاوهن ميژووئيكى كۆن و كولتوروريكى دهوله مهنده . ههر چهند كه گهلى له كورده كان ناماغيان كوردستانيكى سهريه خوڤيه بهلام كورد تووشى چاره پره شيهه كى گهوره بووه و له نيوان عيراق ، ئيران ، توركيya ، سووريا و يهكيتى سوڤيه تندا پارچه پارچه بووه .

ههرچهند كه ههلسوكهوتى عيراق له گهڻ كه مينهيه كورد له رابردودا توژيك له ههلسوكهوتى دراوسيكانى باشت بووه ، بهلام رهوشى كورده كانى عيراق لهم چهند سالي دواييدا بووه به نه هامةتى و كاره سات . به دهستپيكردى شهري ئيران و عيراق ، خهباتكارانى كورد له ههر دوو ولات ههليان بۆ رهخسا توژنوئيميهه كى بهرفراوانتر (نه سهريه خوڤيه) به دهست بهيستن . له عيراق راپهرينى كورد پيشكهوتنى زۆرتري به خوڤيه بينى و كوئرتۆلى زۆربهى ناوچه شاخاويه كانى باكوورى روژهلاتى عيراق كهوته دهست . به ههر حال به گوپرينى ناراسته شهي به قازانجى عيراق له سهرهتاي نه مسال ، سوپاي عيراق هيرشيكى گهورهى دۆى كورد نه نجام دا . له گهڻ نهم هيرشه دا ، گونده كوردنشينه كان له سهرانسهري ناوچه كه به ديناميت تهقيندرا نهوه و گازى ژه ههراوى دۆى خهڻك به كار برا . له مانگى ئادار له شارۆچكهى كوردنشينى ههلبجه ، ۵ ههزار سڤيلى كورد

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

تووشى گازى كيميايى بوون .له دواى ناگرهستى ۲۰ى ناب له نيوان نيتران و عيراق ، سوپاي عيراق چەك و تهقه مەنى و پاشكهوتى گازە كيمياييه كانى به تهواوتى دژى كورده كان به كار هيتا . راپورته كانى ناوارة كان به لگه يه كى حاشا هه لئه گره سه بارهت به به كار هينانى به رفراوانى گازى كيميايى . به هژى نه وهى كه ناوچه به رووى هه موو بياناييه كان داخراوه ، نيتمه ته نهها ده توانين پشت به ژماره ي كوژراو ويرينداره كان به سستين ، به لام روونه كه ژماره يان ده يان هه زار كه سه .

هيتش بژ سهر كورد هه روا كه باسمان كرد ، دريژه ي هه يه . هيتچ گومان له وه دا نييه كه رژيمنى سه دام حوسين به نيازه نه م هيتشه بكات به دواين ريگچاره ي كيشه ي كورد . له كاتيكددا كه خه لك تووشى گازى كيميايى ده بن ، جيهان بژ دهنگه . نه م بژ دهنگيه چه ند هژكارى هه يه : سه رچاوه ي زۆرى نه وتى عيراق ، هيتزى سه ربازي ، و هيواي تيكنه چوونى وتووژه هه ستيا ره كان كه به تاماخى كوژايى پتهينانى شه رى نيتران و عيراق نه نجام ده دريت .

به هه ر حال نه م بيته دهنگيه له جيتى خۆى دا نييه . نيو سه ده له مه و پيش دنيا له به رامبه ر هيتليتر دا بژ دهنگ بوو ، نه وه بوو هيتليتر نزيك بوو هه موو جووله كه كانى نۆروپا له ناو به ريت . نيتمه ناتوانين له به رامبه ر ژيئوسايدى كى ديكه دا بژ دهنگ بين .

من نه م پژ گه لاله ياسايه كه م ته سليمى نه نجوومهن كردوه كه هه موو يارمه تيبه نابوريبه كان به عيراق ده پچرتيت و پتيوستى به وه هه يه كه ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا دژى نه و قه رزانه دهنگ بدات كه دامه زراوه نابوريبه نيونه ته وه ييه كان ده يدن به عيراق و ناردنه دهره وه ي نه وتى عيراق قه ده غه ده كات . نه م كرده وانه به رده وام ده بيت هه تا كاتيكا كه عيراق به كه لك وه رگرتن له گازى كيميايى پرۆتوكۆلى ۱۹۲۵ى ژنيث پيشيل بكات و هيتش بژ ژيئوسايدى خه لكى كورد دريژه ي هه بژ .

ده گوتريت نيتمه كاريگه ريبه كى نه وتۆمان له سهر عيراق نييه ، له وانه يه نه مه راست بيت به لام به بيروبوچوونى من ، نيتمه ده بيت له هه موو كه ره سته يه كى به رده ستمان كه لك وه ر بگرتن تا

کورد و کوردستان له بەلگەنامەکانی وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکا

سەرئەنجامی ئەوان رابکێشین . رێژی عێراق رژیمیکی دیکتاتۆری درێندەیه که به تێپەرپوونی سائەها شەر وناکۆکی پتەو بووه . دەستگواشتن ، به تەنهایی سیاسەتی ئەم رژیمە ناگۆری و پێویستە به زۆترین کات دەست بەکاریین.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

كهلك وهرگرتنى زياده رۆيانهى عيراق له گازى كيميائى
۸ى نهيلوولى ۱۹۸۸ - كۆنگرئس

به پرتز "پيئس" :

به پرتز سه رۆكى كۆنگرئس ، دهمه ويت ناپارازييونى خوم دهره پرهم به نيسبته كهلك وهرگرتنى
عيراق له گازى ژههراوى دژى كه مينهى كوردى ولاتى خوى . راپورته كان نيشان دهدهن كه عيراق
گازى ژههراوى دژى نيترانيش به كار هيتاوه . گازى ژههراوى ۶۰ سال پيش له لايهن كۆمهلگاي
نيونه تهويهيه وه قه دهخه كرا له بهر نه وهى كه گازى ژههراوى له جيهانى شارستانيدا قابلى قبول
نييه ، ههر بۆيه خهلكى شارستانى ده بى له هه موو شويتىك ، عيراق شه رمه زار بكهن : له
كۆنگرئس، له نهنجوومهنى پيران ، له كۆشكى سپى ، له نه ته وه يه كگرته وه كان و له ههر
شويتىكى ديكه كه ده كرى. په يامى نيتمه ده بى روون ، راشكاوانه و شيلگيرانه بى .
به كار هيتاننى چهكى كيميائى له شه ردا قابلى قه بول نييه .

كىمىاباران كردنى كورد

٩ى ئەيلوولى ١٩٨٨ - نهنجومەنى نوێنەران

بەرپر "پۆرتەر" :

بەرپر سەرۆكى نهنجومەن ، عێراق به كەلك وەرگرتن له گازى ژهراوى "موستارد" بۆ سەرکووتى كەمینهى كوردى خۆى ، هەروا كە دەچى ژۆرتەر مافى مرۆڤ پيشيل دەكات . وهزیری دهروهه، شۆلتز، عێراقى باش تینگه ياندوهه كه درێژه دان به كەلك وەرگرتن لهم چهكانه و پيشيل كردنه كانى ديكى مافى مرۆڤ خەسار له پهيوهندیه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و عێراق ده دات. دواين هێرشى كىمىابى بیههزیانهى عێراق نیشانهى كیشهیهكى ژۆر گهوره تره. نه مرۆ لانیکه ١٥ دهولەت لهوانه لیبیا، عێراق ، سوريا و كۆریای باكوور چهكى كىمىابى بهرهم دههینن. وادياره گەلى له دهولەتان خەساره كانى گازى موستاردى فۆسنگینز و (كلۆرین)^٢ یان له شهپرى يه كه مى جیهانیدا له بیر كردهوه . پتویسته كۆمه لگای نیتونه تهوه یی ههنگاو بنیت بۆ راوهستاندننى بلاو بوونه وهى نهم چهكانه .

من و "ئینك سکیلتون"^٣ داوا له كۆبوونه وهى ٢٨٨٠ى كۆنگرێس دهكهین سیستمىكى نوێ بۆ رینگرتن له پهره سەندننى چهكى بايۆلۆجىكى و كىمىابى دابنیت بۆ نه وهى سه رنجى راسته وخۆى جیهان به رهولای گرنج بوونى بلاو نه بوونه وهى نهم چهكانه رابكیشیت. داوا له نه ندامانى نهنجومەن ده كه م لهم گه لاله ياسایه پشتیوانى بكهن . له هه مان كاتدا نیتمه ده بى دلنیا بىن كه ولاتانیك وهك عێراق كه نهم چهكه قه ده خه كراوانه به كار دینن ، له گه ل شه رمه زار كردنى تووند له لایهن كۆمه لگای نیتونه تهوه یی و نه گهر پتویست بى گۆشه گیر كردن رووبه روو ده بنه وه .

^١ Mr. PORTER
^٢ mustard phosgens and chlorine gas
^٣ IKE SKELTON

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهه وهى نهىريكا

ژينوسايدى^۱ كورد

۹ى ئەيلوولى ۱۹۸۸- ئەنجوومەنى پىران

بەرپىز "بۆند"^۲ :

بەرپىز سەرۆكى ئەنجوومەن ئەو ھەوالا و راپۆرتانەى كە لەم رۆژانەى دوايیدا سەبارەت بە ساكورى عىراق بىستوویمانە ، لە راستیدا زۆر ترسناكن . روونە كە دەولەتى عىراق بە شىتوازی سیستماتىك ، ھېرشىك بۆ قەلاچۆ كردنى كەمىنەى كورد لەو ولاتە بەرپووە دەبات .

پاشا واژدبوونی ناگرەست لە نىوان ئىران و عىراق لە ۲۰ى ئاب ، سوپاى عىراق دەستى ئاوەلا بوو و دەولەتى عىراق نەم ھېزە دژى خەلكى خۆى بەكار دىننیت . لە ماوەى ۲ ھەفتەى راپردودا ، ئەو ئاوارانەى كە ھاتوونەتە نىو خاكى توركيا وتوویانە پتر لە ھەزار كورد گولەباران كراون و ناچەيەكى بەرفراوان كەوتۆتە بەر ھېرشى كىمىيائى . بە ھەوالانى ئىزان نادىت سەردانى ناچەكە بكەن ، بۆيە زانىيارىيەكانمان كړچوكالن . بە ھەر حال مەزەندە دەكرىت ژمارەى ئەو كەسانەى كە بە دەستى دەولەتى عىراق كوژراون ، گەيشتۆتە دەھەزار كەس و ژمارىيەكى زۆرتر برىندار بوونە . پتر لە ۱۰۰ھەزار كەسى دىكە ناچار كراون پەنا بۆ توركيا ببەن . "تورگوت ئۆزال" ، سەرۆك وەزىرائى توركيا شايانى ستايشە لە بەر ئەوەى كە ئەو كەسانەى قسول كوردووە كە لە دەستى دەولەتى عىراق ھەلاتوون و لە ناچە سنوورىيە مەترسیدارەكان دوورى خستوونەتەو .

نەمە يەكەم جار نىيە كە رۆژى عىراق گازى ژەھراوى دژى خەلكى خۆى بەكار دەھىننیت . لەم رۆژانەى دوايیدا لە ۱۶ى ئادار ، عىراق سەدان پىاو و مندالى بى گوناھى لە شارى ھەلەجە كىمىاباران كوردووە . وینەكانى نەم رووداو ترسناكە ، جىھانى ھەژاندووە .

^۱ ژينوسايد دەستەواژەيەكى يونانىيە و بە واتاى كۆمەلگوىيە . (وەرگێت)

کوردد و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و مزاره تنی دهره وهی نه مریکا

به پرتز سرۆکی نهنجومه من ، خه لکی شارستانی له م ولاتهو سه رانسهری جیهان ناتوان به سانایی بیده نگ بن ، له کاتی کدا که تاوانگه لی نه ونده مه زن دژی خه لکی بی گونا به پرتیه ده چیت . من له م رۆژانه ی دوا بیدا نیگه ران بووم له وه که ریه رانی کۆمه لگای نیونه ته وه یی نیگه رانی خۆیان دهر نه بپی له به رامبه ر نه م تاوانه .

دویننی زۆر خوشحال بووم که سرۆکی تیگه یشتووی کۆمیتهی په یوه ندییه کانی نهنجومه نی پیران گه لاله یاسایه کی ته سلیمی نهنجومه نی پیران کردوه که ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ناچار ده کات دژی عیراق ده ست به کار بیت . نه مه گه لاله یه کی باشه و من هیوادرم که هاوکارانم بی فیرو دانی کات ، په سهندی بکه ن .

به هه ر حال به بیروبوو چوونی من پیویسته له م په یوه ندییه دا ههنگای زیاتر هه لگیردریت و دوا له سرۆک کۆمار ده که م کرده وه ی عیراق به تووندترین شپوه نیدانه بکات و داوا له هاو په یانه کافان بکات که نه وانیش نیدانه ی بکه ن . له مه زیاتر داوا له سرۆک کۆمار ده که م نهنجومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتووه کان هان بدات تا سه باره ت به کۆمه لکوژی کورد لی کۆلینه وه بکات و کرده وه کانی عیراق له نه ته وه یه کگرتووه کان نیدانه بکریت .

بۆ چه نده مین جار له م سه ده یه دا ، نیمه بینیومه نه که هه ندی مرۆفکوژی گروپیکی نه تنیکی یان نایینیان قه لاچۆ کردوه وه ک کۆمه لکوژییه کانی گروپی "نیدی نه مین له نووگاندا"^۲ ، کۆمه لکوژی ۳ میلیۆن له هاو لاتیانی خۆی به ده ستی "پۆل پۆت"^۳ و له هه موو خراپتر کۆمه لکوژی ۶ میلیۆن جووله که به ده ستی "هیته لهر" . نیمه نابی به یلین نه م رووداوانه دووبات بیته وه . داوا ده که م دوا ی قسه کانی من نه م دوو وتاره بگریته بهر ده ستی هاوکارانم: یه که م وتاری "جیم هوگله ند"^۴ له ژیر ناوی "به هه لده مه چن: نه مه ژینۆسایده" که له ۸ ی نه یلوولی ۱۹۸۸ له

^۲ group-Idi Amin's massacres in Uganda

Pol Pot^۳

Jim Hoagland^۴

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریكا

روژنامه‌ی "واشنگتون پست" دا بلاو بۆتهوه و نهوی دیکه وتاری "ویلیام سافیر" ° له ژیر ناوی "کۆمه‌لکوژی کورد به دهستی عیراق رابوه‌ستینن" که له ۹ ی نهیلوولی ۱۹۸۸ له روژنامه‌ی "نیویۆرک تایمز" دا بلاو بۆتهوه .

داوا له هاوکارانم ده کهم نهم وتاران بهیۆننهوه و نههیلن نهم بابته بکهوێته پهراویزهوه .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و مزاره تنى دهره وهى نه مهربكا

مه سعوود بارزانی داواكارىیهك ته سلیم به نه نجوومه نی ناسایشی نه ته وه یه كگرتووه كان ده كات

۹ ی نهیلوولی ۱۹۸۸ - نه نجوومه نی پیران

له دواى رووداوه كانى نه م دوايانه ی باكوورى عیراق كه تییدا چه كى كیمیاى له لایهن سوپای عیراق دژى خه لگی سثیلی كورد به كاربرا ، به پریز مه سعوود بارزانی ، سه رژیكى پارسی دیموكراتى كوردستان به نوینه رایه تی خه لگی كورد داواكارىیه كى بۆ نه نجوومه نی ناسایشی نه ته وه یه كگرتووه كان به رز كردۆته وه كه تییدا هاتووه :

" ئیمه داوا له نه نجوومه نی ناسایش ده كه یه پیران نامه كانى نه م دوايانه ی خۆى جیبه جی بكات سه باره ت به هه لگرتنى ههنگاوى خیرا دژى هه ر ده وله تێك كه چه كى كیمیاى به كار ده هیئتیت . ئیمه هه ست ده كه یه پتویسته جیهانى شارستانی ده ستیوه ردان له م بابته بكات كه هه تا ناستى ژینۆساید چۆته پێش و مافى مرۆشى پێشیل كردوو . ئیمه له م كرده وه یه زۆر به داخین كه نمونه كه ی به ده گهن له سه رده مى نویدا بینراوه . ئیمه ده رك به وه ده كه یه نه نجوومه نی ناسایش ده ست وه رناداته كاروبارى ناوخۆیی ولاتان و دواكارى ئیمه به هیه شتیه كه نامانجی سیاسى له پشته وه نییه ، به لكوو سكا لا نامه یه كه به نوینه رایه تی خه لگیكى سثیل كه له ناوده چیت ، نه گه ر پێش له هیرشى نیستای ده وله تی عیراق نه گیردریت .

ئیمه هه ست ده كه یه ناكام و لێكه وته كانى نه م سیاسه ته ی عیراق ته نها كارى نه كردۆته سه ر خه لگی گه مارۆ دراوى ئیمه و نه گه ر عیراق هه روا بئ هیه ناره زایه تی ده بریتێك درێژه به سیاسه تی خۆى بدات ، له وانیه بپیته نمونه یه كه بۆ ده وله ته كانى دیکه كه ناتوانن ناكوکییه كانیان به شتوازی شارستانی چاره سه ر بکه ن . له كه شه وه واى هه ستیاری رۆژه لاتی نیوه راست و

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

شوئنه كانى ديكهى جيهان ، له وانى هه ندى له دهوله ته كان، بئدهنگى كۆمه لگای نيونه ته وهى وهك ريگه پيژدان بۆ نه بامدانى نهم كرده وان له ليكبه نه وه .

تيهه دلتيباين (له بهر خه لكه كه مان و ناشتى جيهانى) كه نهم سكالانامه يه ي تيهه پشتگوى ناخريت و نه بجومه نى ناسايش هه لده سيته به جيبه جى كردنى نهركى خوى لهه به يوه ندييه دا .

مه سهوود بارزاني

سهروكي پارتى ديموكراتى كوردستان

۱ى نهيلوولى ۱۹۸۸ ، عيراق

ريبه رايه تى سياسى بهره ي كوردستانى عيراق

كوردستان ، عيراق ، ۱۵ى نابى ۱۹۸۸

بهريژان :

جهنابى "خاويز پريز ديكونيار" ، سكرتيرى گشتى نه ته وه به كگرتوه كان

جهنابى نوينه رى به كيتى سوقيهت له نه بجومه نى ناسايش

جهنابى نوينه رى ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا له نه بجومه نى ناسايش

جهنابى نوينه رى بهريتانى له نه بجومه نى ناسايش

جهنابى نوينه رى كۆمارى گهلى چين له نه بجومه نى ناسايش

جهنابى نوينه رى فهراىسا له نه بجومه نى ناسايش

بابهت : په ره سه ندى شهري ره گهزى عيراق بۆ ژينو سايدى كورد

بهريژان :

ويژاى سلاو و ريز ، تيهه ده مانه ويت سپاس و پيژانينى خۆمان ده ربيرين له به رامبه ر هه وله

چاكه كانى نيوه بۆ كۆتاى پيهيتنانى شهري تيران و عيراق و رزگار كردنى خه لكى نهم دوو ولاته

له كاره ساته مروفتى و ماديه كانى ۸سالى رابردوو . هيوادارين دادپه روه رى و ناشتويه كى

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانئ و هزاره تنی دهره وهی نه هریکا

دریځواخن له نیوان عیراق و نیران بیته تاراوه و ناره زووی خه لکی عیراق بۆ نازادی و دیموکراسی و مافی مروژ بیته دی .

نیزغان پیدهن نهم راستییه تان وهیر بهتینه وه (ههروا که پیشتر وهیری نیوه مان هیناوه ته وه) که شهریکی دیکه دژی کورد له عیراق به پرتویه که دهولته یه که له دواي یه که کانی عیراق له سالی ۱۹۸۱ هه به پرتوهی ده بن . له شهره شوئینییه دا که له نیسانی ۱۹۸۷ هه شتوازی شهری ژینوسایدی ته واری به خوزه گرتوه ، سوپای عیراق چه کی جزواو جزوی کۆمه لکوژ (به تاییه ت چه کی کیمیایی) به کار دیتت ، ههروا که جیهان له نیوه راستی مانگی مارسی نه مسال دا بینی . نیمه ده مانه ویت نه وهش زیاد بکهین که له کاتیکیدا که نهم شهره دریځی هیه ، کاربه دهستانی عیراق سیاسه تی تیرۆر و سرکووتی خه لکی عیراق - چ کورد ، چه عه ره ب ، یان که مینه نه تنیکیه کانی دیکه - پهیره وه ده کن . دهولته تی عیراق نهم شهره خویناوییه دژی خه لکیک به پرتوه ده بات که له مافه بنه پرتییه کانی خوئی بیته ش کراوه و ته نها داوای مافی نه ته وه بی خوئی ده کات که به گویره ی هه موو کۆنوانسیۆنه نیونه ته وه ییه کان و په یان نامه کانی مافی مروژ ، مافیکی ره وایه .

شایانی نامه وه پیکردنه که له کاتیکیدا که میدیا نیونه ته وه ییه کان له زمانی پسپۆران و شاره زایانی نه ته وه یه که گرتوه کانه وه رایانگه یاندوه که هیزه کانی عیراق له شهری که ننداو و دژی خه لکی سفیل له هه له بجه و شار و گونده کانی دیکه ی کوردستانی عیراق ، چه کی کیمیاییان به کار هیناوه ، له هه مان کاتدا دهولته تی عیراق دژی خه لکی سفیل له گونده کانی دیکه ی کوردستان چه کی کیمیایی به کار هیناوه . بۆ غوونه له ۳۰ و ۳۱ ی مانگی ته موز نه مسال ، هیزه کانی عیراق گونده کانی چۆمی باليسان^۱ ، هیران^۲ و سماقلۆی^۳ هه لکه وتوو له باکووری هه ولیریان به

valley of Balisan^۱
Heeron^۲
Simaqooli^۳

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وه زاره نى دهره وهى نه مريكا

چهكى كيميائى بۆمباران كردوه . هه مان هيرش له ٢ى تۆگۆست له گونده كانى ناراي^٤ ، سه رۆ^٥ و زاروا^٦ له نزيكى سنوورى توركيya نه بجام دراوه .

له راستيدا به كارهيئنانى چهكى كيميائى دژى خه لكى نيتمه هه تا كاتى نوسيني نهم داواكاريه هه روا بهرده واهمه . وادياره هيج شتيك له نيستا و داهاتودا ناتوانى پيش له كه لكوه رگرتنى عيراق له چهكى كيميائى دژى خه لكى كورد بگرى ، مه گهر شهوى كه كۆمه لگاي جيهانى به تاييه ت نه بجومه نى ناسايش هه ندئ هه نگاوى جيدي تر له م په يوه ندييه دا هه لبريت .

نيتمه له و بپروايه داين كه ده وله تى عيراق تاوانگه ليكي مه زنى دژى كورد نه بجامداوه كه ده كرييت وهك تاوان دژى مرۆفاهيه تى له قه لهم بدريت . ده وله تى عيراق شه رى ژينۆسايد به كه رهسته گه ليكي جۆراوجۆر به رپوه ده بات ، له وانه :

١ — به كارهيئنانى به رفراوانى چهكى كيميائى له ١٤ى نيسانى ١٩٨٧وه ، واتا كاتييك كه بۆ به كه بچار عيراق گونده كانى شيخ وه سان و ده بيان گوندى ديكه ي كيمياباران كرد .

٢ — راگه ياندى زۆربه ي گونده كوردنشيه كان و ده ورووبه رى شاره كان وهك ناوچه ي قه ده خه كراو كه تيباندا فه رمان به هيزه چه كداره كان دراوه ته قه له هه موو مرۆڤ و ته نانه ت ناژه ل و بوونه وه رتيك بكه ن .

٣ — كاو ل كردنى زياتر له ٣ه زار گوند و شار و شارۆچكه و دوورخستنه وه ي زۆره مليتى دانيشتوانه كانيان . گرووپييك له م خه لكه ناواره و ده ربه دره بۆ بيابانه كانى باشوورى رۆژناواى عيراق گويزراونه ته وه وه لوى له كه مه په به كۆمه له كان ، له هه لومه رجيكي كۆمه لايه تى به كچار دژوار و خراپدا رايانگرتوون .

٤ — سووتاندى كيتلگه و باخ و دارستانه كانى نهم ناوچانه .

^٤ Arai
^٥ Sero

^٦ Zarwa

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهه وهى نه مريكا

۵ — توندتر كردنى گه مارۆى نابوررى ناوچه قه ده خه كراوه كان به نامانجى نه وه كه ژيانى خه لك له وشوينه له ناو بهرن .

۶ — درېژه پيدانى سياسه تى نه شكه نجه ونيعدامى به كۆمه ل كه تپيدا به بيانو و گه ليكى ساده وه كه پيه وندى سياسى ، تاينى و نه ته وه يى ده يان و هه ندى جار سه دان كه س ، له وانه مندال كوزراون . له سه روبه ندى شالوى سه ربازى بۆ سه ر گونده كوردن شينه كان له پاريز گاكسانى كه ركوك ، سليتمانى و هه ولير له به هارى سالى پار ، كار به ده ستانى حكومه ت ده يان هه زار به ماله يان ده ستگير كرد . پاشان به سال اچوان و منداله كانيان له يه ك جيا كرده وه و له كه مپه كاندا رايان گرتن ، به لام پياوه كان بۆ شوينتيكى ناديار راگويزرانه وه كه چاره نوسيان نادياره . له هه مان كاتدا ژنه گه نجه كان بۆ شوينه كانى ديكه راگويزرانه ته وه و هه والگه ليكى باس نه كراو له باره ي رهوشى نه وان به ده ستى ني مه گه يشتوه .

به ريز سكرتيري گشتى

به ريزان نه ندامانى هه ميشه يى نه جوومه نى ناسايش

به ره ي كوردستانى عيراق كه له ۶ حيزب پي كهاتوه ، داواتان لى ده كات :

۱ — گوشار بخه نه سه ر عيراق تا ده ستبه جى كوتايى به يني ت به به كار هيتانى چه كى كيمابى دژى خه لكى كوردستان .

۲ — ده ست به كار بن بۆ نه وه ي شه رى ره گه زى ژينو سايد دژى خه لكى ني مه رابره ستيت و هه مرو كرده وه يه ك بۆ دوور خستنه وه ، ته عريب و شيوازه كانى ديكه ي گۆرينى سيماي نه ته وه يى كوردستان وه لاوه بنريت و نيزن به خه لكى خو جيئى كوردستان بدرت بگه رينه وه بۆ گونده كانى خو يان و ريگا چاره يه كى دي مۆكراتيك ، داد به روه رانه و ناشتي خوازانه بۆ كيشه ي كورد بدۆزر يته وه . ريگه مان پيئنه بگه رينه وه بۆ نه و به ليتانه ي كه كۆمه له ي گه لان دايبوو بۆ پاراستنى مافه نه ته وه يه كانى خه لكى كورد له كاتى ليكيانى باشوورى كوردستان به عيراق وه .

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتیی دهره وهی نه مریکا

۳ — گوشار بڅمنه سهر دهولته تی عیراق تا ریز له مافی مرؤډ و نازادی تاکه کهسی سثیلی هاوولاتیانی عیراق بگریټ، بئ له بهر چاو گرتنی ره گه زیان و سه رجهم زیندانییه سیاسیه کانسی نازاد بکرتن .

جاریکی دیکه ریز و سیاسی نیټمه قبول بفرمون
مهسعود بارزانی بهوه کاله له لایهن ریبه رایه تی سیاسی بهره ی کوردستانی عیراق
هاوپیچ :

۱ — لیستی شالآوه سهربازییه کانسی هیزه کانسی عیراق له نیټوان ۱۹۸۷/۴/۱۵ و سه ره تایی نابی ۱۹۸۸ که تییدا که لک له چه کی کیمیایی وه رگراوه .

۲ — دهقی بریاریکی دهولته تی عیراق که فرمان به هیزه کانسی ده دات هه موو مرؤډ ، نازهل و بوونه وه ریک له ناوچه ی قه ده خه کراوی کوردستان له ناو بهرن .

پشتگيرى له گه لاله ياساى "پيشگيرى له ژينوسايدى ١٩٨٨"

٩ى نهيلوولى ١٩٨٨ - نهنجوومهنى پيران

بهريز "پيل" ^١:

جهنابى سەرۆك ، نه مەرژ نهنجوومهنى پيران گه لاله ياساى "پيشگيرى له ژينوسايدى ١٩٨٨" تاوتوى دهكات كه من دوينى ته تسليم كردبوو و پشتيوانه سهره كيه كهى ، نه ندامى هيتاى كوميتهى پهيوه ندييه كانى دهره وهى نهنجوومهنى پيران ، سناتور "هيلمز" ^٢ بو . له نهنجوومهنى پيراندا وينى كه م بووه كه به م خيرايبه تاوتوتى گه لاله ياسايه كى نهونده گرينگ بكرىت . به هر حال بارودوخى كوردستانى عيراق پتويستى به كرده وهى خيرا هيه . ههروا كه باسمان كرد ، سوپاى عيراق شالاويك به پتوه دهبات كه تنها دهكرىت وه ك ژينوسايدى خهلكى كورد شرؤفه بكرىت . گونده كوردنشينه كانى باكوورى عيراق له گه ل دانىشتووه كانيان به ديناميت دهته قىترينه وه . تهنات سوپاى عيراق له هيرشه بهرفراوان و كاريگه ره كانى بۆ سهر هاوولاتيانى بى پاراستنى كورد گازى ژههراوى به كار هيناوه .

كرده وهى عيراق ، تاوان دژى مرؤفايه تيبه و دهبيت به توندترين شتوه وه لام بدرىتسه وه . نهو گه مارؤيانى كه نه م گه لاله ياسايه به سهر عيراقدا دهيسه پينيت ، گرانب . ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا دژى به خشينى قهرز به عيراق دهنگ ده دات له ريكرخواه مالىيه كانى جيهان . بۆ ولاتيك كه ٦٠ بيليؤن دؤلار قهرزازه و داواى قهرز له ريكرخواه مالىيه نيونه ته وهيه كان دهكات تا پارهى شه ره گرانه كهى له گه ل نيران داين بكات ، نه م گه مارؤيه قورسه .

نه م گه لاله ياسايه هه موو هورمه (متمانه) نابوريبه كان و گارانتى هورمه كانى نه مريكا به عيراق ده پچرپت كه نزيكهى ٨٠٠ ميليؤن دؤلاره له سالدا . گه لاله كه ههروه ها ناردنى هه موو شتيك بۆ

Mr. PELL ^١
HELMS ^٢

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

عیراق قهدهخه دهکات وانا ناردنی هرشتی که له کۆتۆزلی ریکخواه کانی دهولهتی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا داییت . نه م کاره خزی له خزیدا ریگره له چوونی نهو پیدایستیانه که عیراق پیوستی پییه بۆ خسته کاری پیشه سازی نهوت و بوژاندنه وهی ژیرخانی نابوری که له ناکامی شهردا له کار کهوتوه . گه لاله یاساکه ههروهها هه ناردنه وه دهره وهی نهوتی عیراق قهدهخه دهکات.

له ناکامی په سندرانی نه م گه لاله یاسایه ، هه ندی له به شه بازرگانیه کانی نه مریکا تووشی زهره ر ده بن . به هه ر حال نه مه په یوهندی به مەرگ و ژیا نی سهدان هه زار که سه وه هه یه و مه سه له یه کی نه خلاقیی زۆر پیرۆزه . بۆ نه غامدانی کاری راست و دروست ، خه لکی نه مریکا له رابردودا ویستویه تی به ردیل بدات .

باش هۆلۆکاست که پشتی جووله که کانی نۆزووپای شکاند ، خه لک پیا نیان وابوو قه د شتیکی وا نیدی روو نادات . به لام به داخه وه نه مه دیسان له کوردستانی عیراق رووده دات . نی مه ده ییت هه رچی له ده ستمان دیت بیه کین بۆ نه وهی دیکتاتۆری عیراق بزانییت ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له به رامبه ر کۆمه لکۆزی کورد بی ده نگ نابیت ، نه م گه لاله یاسایه نه م په یامه ده گه یه نییت.

به پرتز "پروکزمایر"^۳:

به پرتز سه روکی نه غوومه ن ، من زۆر ستایشی سناتۆری نه یاله تی "روئیزله ند" ، به پرتز "پیل" ده که م بۆ نهو هه نگاهه ده ستیپشخه رانه یه که سه به اهت به رهوشی دژواری خه لکی کورد هه لیگرتوه . ربه رابه تی و دوورینی به پرتز "پیل" له م بهاره دا جیگای رتیز وستایشه .

کورد خه لکیکی له بیر کراون که له نیو سنووری چه ند ده وله تیکی دوژمندا پارچه پارچه کراون و زه لته رکان بۆ ناما نچی خویان به کاری هیناون و له روژناوادا لژیان نییه یان لژییه که یان لاوازه .

^۳Mr. PROXMIRE

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانی وهزارهتی دهرهوهی نه مریکا

هر بۆیه ماوهیهکی زۆری خایاند تا وهزارهتی دهرهوه ولامی رووداره تراژدیکه كانی باکووری عیراقی دایهوه . ههروهها هۆکاریکی دیکه، ترس لهوه بوو که باسکردنی نهم کیشهیه به تهواوی ، ههولتی ناشتی له نیتو ببات .

له ناوهراستی ۱۹۷۰ کاندایسیاسهتی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا نهوه بوو که پشتیوانی له بزوتنهوهی بهرخۆدانی کورد بکات له رینگای دابینکردنی پێداویستی سهربازی و پێداویستیه کانی دیکه بۆ بهرهی بارزانی له رینگای نێرانهوه . پاشان هینێری کسینجیر له گهڵ شای نێران ریککهوت که له نهجمادا شا سنوره کانی نێرانی داخست و بهرخۆدانی کورد ههله شاهیهوه و نهو خهله که نیه پشتیوانیمان لیکردن، تیکچوون .

هیچ وینهیه که به قهده نهوهی که له ماوهی چهند سهدهی رابردودا به سهر کورددا هاتوه ، بۆ زههیزیک وه که نه مریکا ناخۆش نییه . سۆفیه تیش بۆ کورد باش نه بووه ، بگره خراپتیش بووه . نیستا دهولتهتی عیراق نه تهنها دژی هیزه چه کداره کان ، به لکوو دژی گرووپه سقیله کان، گونده کان و ناواره کورده کان چه کی کیمیایی به کار دههینیت . نهم هیرشه به ههولدان بۆ ده رکردنی خهله و دووباره نیشه ته جۆ کردنیان له شوینه کانی دیکه گهیشتوته لووتکه به ناماجی له ناویردنی کولتوری کورد و کوشتنی سیستما تیکی نه دنامانی بنه ماله ی بارزانی .

به ریز سه رۆکی نهجمومه نی پیران ، نهمه ژینۆسایده ، نهمه قهسد و نیازه بۆ له ناویردنی تهواو یان به شیک له گروپکی نه تهوهیی — نه تنیکی که به بیه زه بیانه ترین چه که به رپۆه ده چیت واتا چه کی کیمیایی که له شی مرۆ و شک ده کات و دهیشیوینیت و مرۆ به مه رگیکێ درێژخایه ن و به ژان ده کوژیت و نه گهر قوربانی خۆشهخت بیت ، به گازی ده مار کتوپر ده مریت .

من لهوه ده ترسم نهم کردهویه بهیتته سه ره تابه که بۆ نه وهی نهو ولاتانه ی که له بسواری به ره مه پینانی چه که پێشکه وتوون ، نهم جۆره چه که هه لپۆرن. تکاتان لیده کهم نهم گه لاله یاسایه په سه ند بکه ن و هیوادارم که به شیوه یه که له شیوه کان بتوانیت نیش و ژانی خه لکی کورد کهم بکاوته وه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

بهريز "هيلمز":

بهريز سهريزكى نهنجومهن ، له ههفتهى رابردوو ميلیۆنه ها نه مريكايى ناگادار بـوون لهو ههولـه ترسناكه كانى كه دهولتهى عيراق بۆ له ناو بردنى سيستماتيكي هاوولاتيانى كوردى خۆى نهجمامى دا. نه مه تاوان دژى مرۆفاهيه تيبه و ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ناييت بيكار دابنيشيت و بـى دهنگ بيت له بهرامبهر نه وهى كه روو ده دات. بيركردنه وه له وه زۆر ترسناكه كه چۆن رژيميكى زالم و راديكال وهك رژيمى سهدام حوسهين بوونى ههيه . دهولتهى عيراق زۆربهى جارن كهلكى له چهكى كيميائى وهگرتوه و ههزاران كوردى كوشتوه و ههزاران كهسى ديكهى ناچار كردوه بۆ ولاتانى دراوسى ههلبـيـتن .

نه مه به ههچ شيوهيك يه كهجار نيبه كه رژيمى عيراق - كه زۆربهى چهكه كانى له سؤفيهت دهكړى - دژى خهلكى سقيلى خۆى چهكى كيميائى بهكار ديتنى . له مانگى نادارى نه مسال عيراق به چهكى كيميائى هيرشى كرده سهر شارىكى كوردنشين . به گويرهى ههوالتيه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و راپۆرتـه جيهانيه كان نه م هيرشه ههزار خهلكى بـى گوناھى كوشتوه . راپۆرتـه ههواله كان دهلـين نه م هيرشه بۆ سزادانى هاوولاتيانى كوردى عيراق بووه . نه مه له كاتيكدايه كه به ههرحال له مانگى رابردودا هيرشى رژيمى عيراق بۆ سهر هاوولاتيانى كوردى خۆى تووندتر بووه . به گويرهى رۆژنامهى "نيۆيۆرك تايمز" رژيمى عيراق له ناگرهستى ۲۰ى ئاب له گهـل ئيران وهك ههليك كهلك وهرده گرـيـت بۆ نه وهى هيرشيكى سهريازى دژى كورد نهجمام دات .

بهريز سهريزكى نهنجومهنى پيران ، ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ناييت له لايهك بيكار دابنيشيت و سهري هيرشى عيراق بۆ سهر ۳ تا ۴ ميلیۆن كوردى هاوولاتى خۆى بكات. خهلكى نه مريكا نايانهويت ئيمه بـى دهنگ بين . له راستيدا من به شانازيه وه دهليم كه كليساى "دۆت"

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مريكا

كه يه كه م كليساى "بابتيسٽ" له "نالكساندريا" له ويلايه تى "فيرجينيا" يه^٤، نيستا په ناي به و
 ٣ كورده داوه كه بۆ پرۆتستۆ كردنى كرده وه كانى رژيمى عيراق ده ستيان به مانگرتن كردوه .
 نهم گه لاله ياسايه - كه من شانازى به وه ده كه م كه سه رۆكى هيژاى كۆميتهى په يوه ندييه كانى
 دهره وه پشتيوانى ليكردوه - به رژيمى عيراق نيشان ده دات ولايتى نيمه چنده به جىدى سه يرى
 هيژشى عيراق بۆ سه ر كورد ده كات . له مه زياتر ، دلتيامان ده كاته وه كه دۆلاره باجه كانى ولاته
 يه كگرتوه كانى نه مريكا وه ك يارمه تى نادرىت به رژيمى عيراق . به تاييه ت پيويسته نوينه رانى
 ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له هه موو ريكه راوه مالييه كانى جيهان وه ك بانكى جيهانى ده نگ
 بدن دۆى به خشينى هه ر چه شنه قهرزىك به عيراق . له مه زياتر ده بۆ هه موو يارمه تى ، فروشتنى
 چه ك و ته قه مهنى ، هورمه (متمان) نابوورپيه كان و گارانتى هورمه كان به عيراق قه ده خه بكريت
 و ناردنه دهره وهى نه وتى عيراق قه ده خه بكريت كه له ١٠٠ / ٣ له ١٠٠ى نه وتى هاوردهى نه مريكا
 پيكد هه نييت . نهم گه ماروانه به رده وام ده بيت هه تا كاتيك كه سه رۆك كۆمار پشتراستى بكاته وه
 عيراق هيژشى ژينۆسايدى دۆى كورد و به كارهيئانى چه كى كيميائى راوه ستاندوه .
 به پرتز سه رۆكى نه نجومه نى پيران ، داوا ده كه م وتاره كه ي "كارىل مۆرفى"^٥ له رۆژنامه ي
 "واشنگتون پۆست" له ٧ى ئه يلويل - كه باسى شه رت و مه رجى به خشينى مافى په نابهرى به ٣
 كورد ده كات له لايه ن يه كه م كليساى "بابتيسٽ" له "نالكساندريا" - و وتاره به نرځه كه ي
 ويليام سافير "كه له ٩ى ئه يلويل ١٩٨٨ له رۆژنامه ي "نيويۆرك تايمز" دا بلاو بۆته وه ، بخريته
 به رده ستى نه ندامانى نه نجومه ن .

گه لاله ياساى پشتگيرى له ژينۆسايدى ١٩٨٨

church Dot, the First Baptist Church in Alexandria in^٤
 Virginia,
 Caryle Murphy^٥

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و وزارتسی دهره وهی نه مریکا

بهشی ۱ : ناوی نهم یاسایه، پشتگیری له ژینوسایدی ۱۹۸۸-هـ

بهشی ۲ : کۆنگرئیس ده لیت :

۱ - نه ته وهی کورد گروپیکی نه تنیکی جیاوازه که نزیکه ی ۲۰ میلیونه و خواهن مینژوونکی کۆن و میراتیکی کولتووری دهوله مهنده .

۲ - ۳ تا ۴ میلیون کورد ، هاوولاتی عیراقن و له باکوری نهم ولاته نیشته جین .

۳ - سوپای عیراق هیرشیکی نه نجامداوه بۆ چۆلکردنی ناوچه کوردنشینه کانسی عیراق له ریگی کاول کردنی ههموو گونده کوردنشینه کان له زۆریه ناوچه کانسی باکووری عیراق و ههروه ها له ریگی کوشتنی خه لکی سیفیل .

۴ - هیمما و بهلگه نامه تایبه ته کان نیشان ده دات سوپای عیراق دژی خه باتکارانی کورد و هاوولاتیانی سیفیل چه کی کیمیایی به کار هیناوه و نیستاش به کاری ده بات .

۵ - دهیان ههزار کوردی رزگار بوو له هیرشه کانسی سوپای عیراق په نایان بر دۆته تورکیا .

۶ - به کارهینانی چه کی کیمیایی له لایهن عیراق پشیل کردنی یاسای نیونه ته وه ییه .

۷ - هیرشی عیراق دژی خه لکی کورد ژینزسایده که تاوانیکه که خه لکی شارستانی له ههموو شوینیک نفره تی لی ده کهن و یاسای نیونه ته وه یی قه ده خه ی کردوه .

بهشی ۳ : گه مارۆکانی سه ر عیراق

۱ - کاربه دهستان و نوینه رانی ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکا له ههموو ریکخراوه مالییه نیونه ته وه ییه کان که نه مریکا نه ندامیانه دژی به خشین هه رچه شنه قه رزیک به عیراق دهنگ ده ده ن .

۲ - ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکا نابیت هیچ چه شنه هورمه (متمانه) نابوو رییه کان و گارانتی هورمه کان بدات به عیراق .

۳ - نابیت هیچ شتومه کیکی قه ده خه کراو له لایهن ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکاوه بۆ عیراق بگوازیته وه .

كورد و كوردستان له بىلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نهمريكا

۴ — ناپيت نموت و بهرهمه نهوتيه كانى عيراق بنيردرتسه دهره وه بۆ ولاته يه كگرتوه كانى نهمريكا .

بهشى ۴ : چاپوشيه كان : سهۆك كۆمار دهتوانيت چاپوشى له گهمارۆكانى بهشى ۳ بكات ، تهگهر دلنبايت و بۆ سهۆكى كۆنگريس و سهۆكى كۆميتهى پهيوهنديه كانى دهره وهى ولاته يه كگرتوه كانى نهمريكا له نهجوهمهنى پيران بنوسيت كه :

۱ — عيراق ژينوسايد دۆى خهلكى كورد نهجام نادات .

۲ — عيراق چهكى كيميائى بهكار ناهيت كه له لايه ن پهماننامهى ۱۹۲۵ى ژنييف قهده خه كراوه و گارانتي جينگاي متمانهى داوه كه ئيتدى لهم چهكانه كه لك وهرناگريت .

بهشى ۵ : ستايش كردنى توركيا :

كۆنگريس ستايشى دهولتتى توركيا دهكات بۆ دالدهدانى ههزاران ناواري كورد كه له قهلاجۆ كردنى عيراق ههلهاتوون و داوا له سهۆك كۆمار دهكات سپاس و پيژانيه نيمه بگهيتيه دهولتتى توركيا .

بهشى ۶ : يارمهتيدان به ناواري كورده كان :

كۆنگريس ههست بهوه دهكات كه ولاته يه كگرتوه كانى نهمريكا دهبيت يارمهتتى بهو ناواري كوردانه بدات كه پتيويستيان به دهوا ودهرمان و يارمهتتیه مرۆڤيه كانى ديكه ههيه .

بهشى ۷ : بۆ ولاته يه كگرتوه كانى نهمريكا :

داوا له وهزيرى كاروبارى دهره وه دهكرت به زووترين كات ، مژارى كه لك وهرگرتنى عيراق له چهكى كيميائى دۆى هاوولتايانى خۆى - كه زۆربهيان هاوولتتى سيقيلى بى پاراستن - تهسليمى نهجوهمهنى ناسايشى نهتهوه يه كگرتوه كان بكات تا به گويرهى بريارنامهى ۱۹۲۰ى ولاته يه كگرتوه كانى نهمريكا ، بريارى گونجاو و كاريگهر دۆى عيراق دهريكرت به هۆى كه لك وهرگرتنى بهردهوام له چهكى كيميائى .

بهشى ۸ : بهروارى كار پيكردن : له رۆژى پهسەندكردنيدا كار بهم بريارنامهيه دهكرت .

به كارهيئنانى چهكى كيميائى دژى كورد

۹ى نهيلوولى ۱۹۸۸ - كۆنگرئس

بهريژ "گيلمان" ^۱، نوينهري نه ياله تى نيؤيؤرك :

جه نأبى سەرۆك رۆژنامه كانى نه مريژ ناشكرايان كردووه و هزاره تى دهره وه بهم نه نجامه گه يشتووه كه عيراق چهكى كيميائى دژى هاوولآتياى سفيلى كورد و خه باتكاره چه كداره كانى ناوخؤى عيراق به كار دهه نيئت .

نه گهر پيشتر عيراق هه ستى به وه ده كرد كه كورد مه ترسييه ، له بهر نه وهى گه لى له كورده كانى عيراق هاو به يمانى ئيران بوون ، نيستا كاتى نيگه رانييه كى وه ها به سهر چووه ، چوونكه عيراق و ئيران ناگريه ستيان كردووه . به هه ر حال به كارهيئنانى چهكى كيميائى له لايه ن پهمان نامه ي ۱۹۲۵ى ژنييف قه ده خه كراوه . به له بهر چاو گرتنى نه وهى كه هاوولآتياى عيراق به شداريان له هيچ راهه رينيئدا نه كردووه ، به كارهيئنانى چهكى كيميائى دژى هاوولآتياى كورد، كاريگه رى جيئدى ده بيت له سهر يان.

من ستايشى حكومه تى نه مريكا ده كه م به بؤنه ي راگه يان دن نامه راشكاوانه كه ي له م بهاره وه و نيدانه كردنى بهرده وامى عيراق و ئيران به بؤنه ي كه لك وه رگرتن له م چه كانه له شه رى ئيران وعيراقدا . نيتمه نابيت ريگه به وه بهدين چهكى كۆمه لكۆژ وهك چهكى كيميائى و مووشه كه دوور هاويژه كان ببى به شتيكى ناسايى . ته نانه ت بير كردنه وه له كه لك وه رگرتنى ناسايى له م چه كانه بؤ ناشتى و سه قامگيرى جيهان ترسناكه . گه لى له ولآتانى جيهان - و به تاييه ت رۆژه لاتى نيوه راستى ناسه قامگير - له سهر به ندى نه بار كردنى ثم چه كانه دان . نيتمه نابيت ريگه به وه بهدين ثم ره وته هه روا دريژه ي هه بيت . نيتمه به دلنبايه وه ده بيت به كارهيئنانى چهكى

^۱ Mr. GILMAN.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

کیمیایی و ههر چه کیکي دیکه دژی کورد هه لبه سه نگینین و هه موو چه شنه گوشاریک
بخهینه سهر ده ولته تی عیراق تا رهفتاری نیستای خوی بگوریت .
خه لکی نه مریکا ستایشی ده ولته تی نه مریکا ده کات بۆ دالده دانی نه و کوردانه ی که له عیراق
هه لاتوون و هیواداره نه م مروفدوستییه تا کاتی پیویست دریژه ی هه بیت . به بۆنه ی مروفدوستی
و ناشتی و سه قامگیری جیهان ، ده ولته تی عیراق ده بی سیاسه تی نیستای خوی بگوریت .

که لک وه رگرتنی عیراق له چه کی کیمیایی

۱۲ ی نه یلوولی ۱۹۸۸ - نه نجوومه نی پیران

به ریتز "جۆرج" :

به گویره ی راپۆرتیه تیروته سه ل و به لگه مه نه ده کان ، ده ولته تی عیراق نیستا هه ول ده دات
ریگاچاره ی کۆتایی به سهر خه لکی کورده دا به سه پینیت . پتر له ۱۰۰ هه زار کورد پیشتەر له دهستی
سوپای عیراق هه له اتوون و سنووری تورکیایان به زاندووه . نزیکه ی ۵۰ هه زار کورد له نیو نه و
ناوچه قه ده خه کراوه کانه دا که وتوونه ته داو که ده ولته تی عیراق فه رمانی داوه کهس نابیت تییدا
بژیت . نیستا نه م خه لکه بوونه ته نامانجی ئۆپراسیۆنیکی (شالاوی) سه ربازی که به گویره ی گه لی
له راپۆرتیه کان چه کی کیمیاییش تییدا به کار ده بریت .

Mr. GORE ^۱

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس وهزاره تنس دهره وهس نه مریکا

نه گهر جیهان نه یو ویت ولا می نه م کرده وانه بداته وه ، ناچار ده بین له گهل کرده وه یه کی بی
به زه ییانه ی به کومه ل روویه روو بی نه وه به ده ستی ده وله تیک که کرده وانه کانس ، شهره فی مرؤقایه تی
و شارستانییه ت له که دار ده کات . له م کاته نه دا نابیت بی نه نگ بین. نه و ده وله تانه ی که ناگاداری
نه م کرده وانه و ده نگ نا که ن ، ده بن به شهریکی نه م کرده وانه .

هفته ی رابردو ، ولاته یه کگرتوه وانه کانس نه مریکا سه ره بام بی نه ده نگ شکاند و سوو به نمونه ی
وه ولا می جیهان به تاوانه به رده وانه کانس هیزه وانه کانس عیراق دژی مرؤقایه تی، له وانه به کاره ی نانی
چه کی کیمیایی .

سپاس بژ سناتور " پیل " و نه نمونه ی پیران به بونه ی په سه ند کردنی نه م گلله یاسایه که
نامنجی پچرانی یارمه تی به کانس ولاته یه کگرتوه وانه کانس نه مریکا یه به عیراق و کوتایی پی هینه نه به
کرینی نه وتی عیراق له لایه ن نه مریکا .

نه مه تنه ا سه ره تابه که و به س نییه . بژ گه یشتن به نه بام نیمه ده بیت بیرو پای جیهانی هان
بده بن که داوا له عیراق بکات ده ست له به کاره ی نانی چه کی کیمیایی هه لگرت و نیزن به
پشکینه ره نیونه ته وه یه کان بدات لیکولینه وه بکه ن سه باره ت به به کاره ی نانی چه کی کیمیایی و
له گهل کورده وانه کانس دانیشتوی ولاتی عیراق به گویره ی مه رجه وانه کانس مه نشووری نه ته وه
یه کگرتوه وانه کان و یاسای نیونه ته وه یی هه لسو که ت بکات. بژ گه یشتن به م نامانجه ، من نه م کرده وه
تایه تانه پیشنیار ده که م :

۱ — ده وله تی نیمه ده سته جی را گه یانده نامه یه که دهر بکات که تییدا هیما و به لگه وانه کانس خوی به
تیرو ته سه لی بخته پروو .

۲ — نیمه ده بیت داوا له نه نمونه ی ناسایش بکه بن که به زووترین کات لپرسینه وه له گهل نه م
گومانه بکات که نایا عیراق له سه روبه ندی جی به جی کردنی سیاسه تی ژینوسایده یا نا .

کوردد و کوردستان له بهلگه نامه کانی و هزاره تی دهره وهی نه مریکا

۳ — نیمه دهبی داوا له هاپه یانه کاغان بکهین - که هندیکیان شهریکی بازرگانی عیراقن یان چک و تهقه مهنی بۆ دابین دهکهن - که خوازیاری نهوه بن که عیراق له بهرامبر نهم تاوانه وه لامدهر بیت.

۴ — نیمه ده بیت راسته وخۆ دژی بیی دهنگی دهوله تانی نهمدامی "بزوتنه وهی نادهروهی" رابوهستین و داوایان لی بکهین بیی دهنگ نهم .

۵ — نیمه ده بیت به ههمان شیوه داوا له یه کیتی سؤقیهت بکهین که بیی دهنگ نه بیت. هاوتعریب بوونی بهرژه وهندییه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و یه کیتی سؤقیهت نهم په یامه به ریبه رانی عیراق ده دات که ده بیت سیاسه تی خویان بگۆرن .

۶ — نیمه ده بی بهو ولاتانهی که په یان نامه ی ژنیثیان واژو کردوه (سه بارهت به قه دهغه بوونی به کار هیئانی چه کی کیمیای) رابگه یه نین که بیی دهنگ بوون له بهرامبر تاوانیکی وه ها ، نهم په یان نامه یه ده کات به په یان نامه یه کی مردوو و بیی که لک .

۷ — نیمه ده بی خیراتر بین له دابین کردنی پیداو یستییه کانی ناواره کورده کان له تورکیا و نهو ریک خراوانه ی که یارمه تی نهوان ده دن ، له وانه نه توه یه کگرتوه کان و خودی دهوله تی تورکیا . نیمه ده بیت دلنیا بین له وهی که پیداو یستییه کان دابین ده کریت .

بۆ راپه راندنی نهم کارانه ، هندی ههنگای تاییهت ههیه که نیمه ده توانین له م په یوه نندییه دا هه لی بگرین ، وهک:

۱ — ده بی نهنجومه نی پیران داوا له وهزیری دهره وه بکات له زانیارییه کانی بهر دهستی بۆ نهم مه بهسته که لک وه ربگریت.

۲ — پيشنيار ده که م ههر دوو حیزب (مه بهستی کۆماری و دیموکراته - وه رگیس) له ریگای ریبه ره کانیانه وه ، کاربکه ن بۆ پیکه یینانی دامه زراوه ی ناوگۆری زانیاری بۆ کزیبونه وه و شرۆقه کردنی زانیارییه کان به نوینه رایه تی له لایه ن نهنجومه نی پیرانه وه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

۳ — نيمه ده تانين له ريگاي بالوتيزى توركييا له ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا سپاس و پيژانييني خومان رابگه يه نين به ده وله تنى توركييا بۆ نه وهى تا نيستنا نه وهى له ده ستى هاتووه كردوويه تنى بۆ ناواره كورده كان و ناگاداريان بكهينه وه كه نه عجومه نى پيران ناماده يه پيداويستيه ماديه كانى نهم ناوارانه دابين بكات.

۴ — نيمه ده بيت له ريگاي بالوتيزى سؤفيه ت له ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا داوا له سؤفيه ت بكهين كه بۆ شهرمه زار كردنى رهفتارى عيىراق به گشتى، په يوه ست بيت به ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا .

۵ — نيمه ده تانين و ده بيت داوا له و ريكخراوانه بكهين كه شه ريكي بازرگانى عيىراقن و پشتيوانى ليده كهن و شتومه كى بۆ دابين ده كهن كه بى هه لوتست نه بن و ده سترؤيشتووى خويان به كار بهيئن .

۶ — نيمه ده بيت دنياييين له وهى كه خه لكى نه مريكا هؤشيار بى به نيسيه ت نه و شتانه كه رووده دات .

بۆ گه يشتن بهم نامانجه نيمه نه تهنها ده تانين له سه رچاوه كانى خومان كه لك وه ربگرين ، به لكوو ده بيت داوا له دوو پاليئوراوه كانى سه روك كوومارى بكهين لهم په يوه ندييه دا هه لوتست بگرن .
به ريز جه نابى سه روك ، نهم بى باكييه ي عيىراق سه عقول نيه . رييه رانى عيىراق ناگادارى بارودوخى جيهانن و ده زانن كه به رژه وه ندييه مه زنه كانى نه وان به تووندتر بوونى بيروپراى گشتى ده كه ويته بهر مه ترسى . ههر بؤيه نيمه ده تانين له ناكامى نهم رووداوانه كه لك وه ربگرين ، نه گهر بيروپراى گشتى بهه ژنين .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزارهتى دهرهوهى نهىريكا

بهكارهينانى گازى كيميايى له لايهن عيراقهوه

۱۳ى ئەيلوولى ۱۹۸۸ – ئەنجومەنى نوێنەران

بهريز "پييس"^۱، نوێنەرى ئەيالهتى "نۆهايو":

من دهمهويت ستايشى وهزيرى دهرهوه، بهريز شوولتز، حكومهتى رهىگان و ئەنجومەنى پيرانى نهىريكا بكم به بۆنهى ئەو ههنگهوانهى كه ئەم دوايانه ههليان گرتوه بۆ سهرنجپيدان به كهلك وهرگرتنى عيراق له گازى كيميايى. من له چەند مانگ له مهويهى تا ئىستا رۆژ به رۆژ زۆتر دلتەنگ دەم به بيستنى ئەو راپۆرتە متمانه پىكراوانه كه دهليين عيراق له ماوهى شهري دريؤخايەنى ئيران و عيراقدا، چەكى كيميايى دژى ئيران به كار هيناوه. من واى بۆ دهچم كه بهشى زۆرى جيهانى شارستانى، بهتايهت ولاته يهكگرتوه كانى نهىريكا بى ههلوئىست بووه و كارى زۆر كه مى كردوه بۆ شهرمهزار كردن و ههنگاو ههنگرتن دژى زياتهروى عيراق و كهلك وهرگرتن له گازى ژههراوى كه له ماوهى ۶۰ سالى رابردودا قهدهخهكراوه و شهرمهزار كراوه.

شهري ئيران و عيراق به ناگرهست كۆتايى پيهااتوه، لانيكه م جارى كۆتايى پيهااتوه. كهوابوو راپۆرتەكان سەبارەت بە كەلك وەرگرتنى عیراق لە چەكى كيميايى دژى سەربازانى ئيران لە چەند رۆژ و هەفتەى پيش ناگرهست پهيوەنديهكى نهوتۆى به ئىستاوه نيه و ئىستا هيج دووژمنايهتیهك له نێوان عیراق و ئیراندا نیه. بهلام كتووېر پاش نهوى كه بهكارهينانى چەكى كيميايى دژى ئيران كۆتايى پيهااتوه، عیراق شهريكى دهست پيكدرووه دژى هەندى له خەلكى ولاىتى خۆى كه كوردن و له باكوورى عیراقدا نيشتەجین. زياتهروى نيه نهگەر بليين عیراق ههول ددهات بۆ لهناو بردنى خەلكى كورد لهو ولاته.

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتې دهره وهی نه مریکا

نهمه سهره تایه کی خراپه، زور جارن ژینوساید شهرمه زار ده کریت ، به لام له همموو شت خراپتر نهویه که عیراق بۆ ژینوساید ، گازی ژه هراوی به کار دهبات. له دوو هفتی رابردودا ژماره یه کی زور راپورتی متمانه پیکراو بلاو بوونه ته وه و نیستاش بلاو ده بیته وه که باسی که لک وه رگرتنی عیراق له گازی ژه هراوی ده که ن . من کومه لیک له وتاره کانی روژنامه کان و گوڤاره کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا همیه له م په یوه ندیده دا .

جیهانی شارستانی ناتوانیت ته حه مړولی به کاره یتانی گازی ژه هراوی بکات دژی نیرانیسه کان یا کورده کان یا هرکه سیکی دیکه . من خوشحال بروم که هفتی رابردو و نه جوومه نی پیران یاسایه کی په سهند کرد بۆ پچراندنی ۸۰۰ میلیسون دۆلار متمانه پیته خشی نی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا به عیراق به نامنجی پروتستو کردنی به کاره یتانی گازی ژه هراوی . هلمه لیک له کونگریس له لایه ن به رپژان "لانتوس" له نه یاله تی کالیفورنیا و به رپژ "پورتیر" له نه یاله تی نیلیتویز بۆ نهم مه به سته به رپوه چوو . ده مه ویت ستایشیان بکه م بۆ کاره کیان و هیوادارم کومیتیه ی په یوه ندیده کانی کونگریس و تیکرای کونگریس به زووترین کات نهم یاسایه به رز بکه نه وه و نیمه په سهندی بکه یی و بینیزین بۆ سه رۆک کۆمار .

له ههمان کاتدا ستایشی وه زیری دهره وه ، به رپژ شوولتز ده که م بۆ لیدوانه زور به هیزه که ی له پینجشه مه یا هه نی رابردو . داواکارم نمو و سه رۆک کۆمار ره یگان به دوا ی نمو کاره دا بجن له نه ته وه یه کگرتوه کان له ریگی ناردنی تیمیکی پشکنینی نه ته وه یه کگرتوه کان بۆ عیراق بۆ نه وه کی به ته وای دلنیا یی له وه ی که گازی ژه هراوی دژی چه کدارانی کورد به کار هاتوه و نه گهر شتیکی و اسمیتندرا ، داوا له وه زیری دهره وه و سه رۆک کۆمار ده که م که توندترین هه لویستی موومکین له نه ته وه یه کگرتوه کان بگیردریت بۆ دانانی گه مارزیسه کی چه ند لایه نه و زور کاریگهر دژی عیراق . نیمه ناچارین نه وه روون بکه ینه وه که گازی ژه هراوی هیچ جیگایه کی له جیهانی شارستانیدا نییه و ده ولته تی عیراق یان هر ده ولته تیکی دیکه که چه کی کیمیا یی به کار ده یتیت ، ده بی چاوه روانی دژکرده وه ی توند و خیرای جیهانی شارستانی بیت

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه سربكا

ژينۆسايدى كورد به چهكى كيميايى

۱۳ى ئەيلوولى ۱۹۸۸ - ئەنجوومەنى نوێنەرەن

"ستیلی هەژیر" له ئەیالەتی "مەریلەند":

وتاریك له رۆژنامەى "واشنگتۆن پۆست" له ۸ى ئەیلوولى ۱۹۸۸ له ژێر ناوی "بەهەڵەدا مەچن ، ئەمە ژینۆسايدە" له لایەن "جیم هۆگلەند" و وتاریکی دیکە له ژێر ناوی "كۆمەلگۆزى كورد له سەر دەستی عێراق" له ۵ى ئەیلوولى ۱۹۸۸ له نووسینی "فیلیام ساڤیر" له رۆژنامەى "نیۆیۆرك تایمز" دا بلاو بوو، تەوێه كە داوا دەكەم بخریتە بەر دەستی ئەندامانی ئەنجوومەن. هەردوو وتار جیگای متمانەن . ژینۆسايد له لایەن هێزە چەكدارەكانى سەرۆك كۆمارى عێراق ، سەدام حوسەین دژی خەلكى كوردی دانیشتیوى باكووری عێراق بەرپێوە دەچیت .

ئێمە ناتوانین لە بەرامبەر ئەم كۆمەلگۆزییە كە نامانجێكى لە پشته بێ هەلۆیست بێ . بێ هەلۆیستی ئێمە لە رابردودا رێگای بۆ ئەوێ خۆش كردووێ كە دیکتاتۆرە دەرەقەكان میلیۆنەها كەس بكۆژن و بێ هەلۆیستی لە ئەمڕۆشدا رێگا خۆش دەكات بۆ ئەوێ ژمارەیهكى یەكجار زۆرى دیکە بكۆژرێن . ناگرەبەستى شەرى كەنداو ، كۆتایی بە شەڕێك هینا كە سەدان هەزار كەسى كردە قوربانی و ئێمە ناییت بهێلێن لەم ناگرەبەستە وەك هەلێك كەلك وەرێگێردریت بۆ دەستپێكردنەوێ خۆتێرپێژی . بەكارهێنانى سیستماتیکى چهكى كیمیايى دژی خەلكى سیفیل ، كەمتر لە میژوودا رووی داوه و ئەگەر دەمانهویت لە داهااتودا بێ پێزییهكى هاوشێوە بە مڕۆڤایەتى نەكریت ، دەبیت بە توندترین شێوە ولامى بدریتەوێه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

هیرشی کیمیایی ده کړیته سر کورد

۱۳ ی نهیلوولی ۱۹۸۸ - نه غبرومه نى نوینه ران

به رېټر "جیم بهیتر"، نوینه رى نه یاله تی "کالیفورنیا":

سهره رای ناگره سستی ۲۰ ی ثابى ۱۹۸۸ له نیوان نیتران و عیراق، سهرچاوه سیخورییه کانى ولاته یه کگرتووه کانى نه مریکا پشتراستیان کردوته وه که عیراق چه کی کیمیایی دژى که مینه ی کورد به کارهیناوه. نه مه کرده وه یه کی دړندانیه که ناکام ولینکه و ته ی جیدی به دواوه ده بیټ.

به کارهیناننى چه کی کیمیایی له لایه ن پروتوکولی ۱۹۲۵ ی ژنیف قه ده خه کراوه به هؤى نه وه ی که له شهرى یه که مى جیهانیدا هیزه سهر بازیه کان به م چه کانه کوژران و بریندار بون. پاش نه وه ش هیچ ده وله تیک به م ریژه یه که لکی له م چه کانه وهرته گرتووه، به لام سه لپندراوه که ده وله تی عیراق نه م چه کانه ی وه ک نامرازیک به کارهیناوه بو سهر کووتى راپه رپنى که مینه ی کورد. تاوانه کان دژ به م ۳/۵ میلیون که سه که بو نوتوتومی خه بات ده که ن، وه بیرهینه رى نه و کردووه ترسناکانه یه که جیهان له کاتى هؤلوکاستى جووله که کاندایى. نیمه نابیت ریگه بده یین جاریکی دیکه ده وله تیک هؤل بادت بو له ناو بردنى فیزیکی گروپیک مرؤ. هر بویه من بریارنامه یه که م له کؤنگریس به ناوی بریارى ۵۳۲۰ ناماده کردووه که نیگه رانى دهره بریت به نیسبت به کارهیناننى چه کی کیمیایی له لایه ن ده وله تی عیراق دژى کورد و داوا له عیراق ده کات به زووترین کات و بو هه میشه به کارهیناننى چه کی کیمیایی رابگریټ.

نه ته وه ی کورد، گروپیکى جیاوزى نه تنیکى ۲۰ میلیون که سییه. پینکهاتنى کؤمارى تورکيا له سالى ۱۹۲۲، کؤتایى به هیواى کورد بو دامه زرانى ولاتیکى سهر به خو به ناوی کوردستان هینا و نیستا کرده کان له تورکيا نیتران، عیراق، سووریا، یه کیتی سؤقیهت و لوبنان نیشته جین.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانن و وزارتني دهره وهی نه مریکا

له ناکامی هیترشی کیمیایی دا ۱۰۰هزار کوردی عیراق له م دواییانه دا هه لتهاتون بۆ تورکیا . به کارهینانی چه کی کیمیایی له لایهن عیراق دژی خه لکی کورد ، تاوانی ژینۆسایده و پینشیل کردنی تهواوی یاسای نیونه ته وهییه . داوا له هاوکارانم ده که م پشتیوانی له م بریارنامهیه بکه ن .

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

ئیش و نازاری ناواره کورده کان له تورکیا
۲۸ ی حوزهیرانی ۱۹۹۰ — نه خجومه نی نوینه ران

به پرتز "جان نیندوارد پورتیر":

ئیش و ژانی ناواره کورده کان له تورکیا همروا بهرده وامه . نه وه دوو ساله ۷۰ هه زار کورد له ترسی چه که کیمیاییه کانی سهدام حوسهین هه لپاتوون و به داخه وه رهفتاری تورکیاش له گه لیان له رهفتاری عیراق زور باشت نیه . راپورته هموالتیه کان نیشان ددهن که که مپی ناواره کورده کان له بارودوختیکی خراپ دایه ، پیداوستییه سهره کییه کان دابین ناکریت ، هه لی کار کردن بۆ کورده کان نیه ، گوشه گیر کراون و به هۆی نه وهی که کاربه دهستانی تورکیا مافی په نابهریان نه داوه به کورده کان ، له بارودوختیکی زور ناله باردا ده ژین .

هه وله نینونه ته وه ییه کان بۆ درووست کردنی خانوو بۆ ناواره کان له لایهن تورکیا وه رت کراوه ته وه . وادیاره سمرۆک "نۆزان" دهیه ویت کورده کان بگه رینه وه بۆ عیراق . نه گهر شتیکی وا روو بدات بی گومان له گه ل نازار و نه زیه تی زورت روویه روو ده بنه وه .

ناواره کان له تورکیا ده بی دهستیان بگات به ریکخواه نینونه ته وه ییه کانی ناواره کان و به شتیوازی گونجاو بیاریزرین . ههروه ها نیمه ده بیت پیداغری بکهین له سهر نه وهی که عیراق ، نیران و تورکیا به تهواوی ریز له مافی هاوولاتییه کورده کانیان بگرن .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

ئاواره كورده كانى عىراق له توركييا بهرده وام له سه ختيذا ده ژين

۱۲ى تموزى ۱۹۹۰ - نهنجو ومه نى نوينه ران

بهريز "ديكونيسنى" ^۱:

من دهمويت نيگه رانى خۆم دهر بېرم به نيسبته رهفتارى توركييا له گهل ۳۰ هزار كوردى ئاواره ي عىراق كه له باشوورى رۆژه لاتى توركييا ده ژين . نهم خه لكه چاره شه پيشت له سر ده ستى سهدام حوسه ين نيش و نازارى زۆريان بينيوه . سهدام نهوانى كيما باران كرده وه ، كوشتووه و نهوانه ي كه له كاول كردنى گونده كان و خانووه كان رزگاريسان بسووه ، دورخستووه ته وه . له بهر نه وه ي كه له لايه ن ميديا كانه وه سه رنجى كه مى پي دراوه ، كه متر كه سيك له دهره وه ي كۆمه لگاي كوردستان ده زانيت له م ناوچه ده ست پيژانه گه يشتووه دا چ روو ده دات . به داخه وه نهم رهفتاره دزيوه كه سووكايه تيبه به هه موو مرۆقايه تى ، بهرده وامه له بهر نه وه ي كه ولا ته يه كگرتووه كانى نه مريكا و ده وله تانى ديكه ي رۆژئاوا ناتوان گوشار بجه نه سر رژىمى سه ره پۆى عىراق .

پاش نه وه ي كه هه زاران كورد به ده ستى سه ربازه كانى عىراق به كۆمه ل كوژان ، هه زاران كه س هه لاتن و په نايان بۆ توركييا برد ، به لام به هه ر حال له توركيياش له گهل كۆمه لتيك كي شه ي نوئ به ره وروو بوونه ، ده وله تى توركييا نهوانى وهك په نابهر به فه رمى نه ناسى و نهوانى وهك ريئوار ناوزه د كرد . نهم رهفتاره بووه هۆى نه وه كه نهوان له كۆمه لتيك يارمه تى مرۆقانه بي شه ش بن . نيستاش پاش ۳ سال نهم ريئوارانه له كه مپه كانى باشوورى توركييا ني شته جيئن و ده وله تى توركييا دريژه به هه وله كانى ده دات تا نهوان وهك ني شته جيئوى كاتى له ره شيكى دژواردا به يليت ه وه . له مانگى ئوگۆستى رابردوودا من و سناتۆر "لاتينبيرگ" ^۲ "سه ردانى يه كئى له م سئ" كه مپانه مان كرد كه به نيسبته كه مپه كانى ديكه دۆخه كه ي باشت بوو ، ۳۰ تا ۴۰ كه س له شۆقه يه كى ۳

Mr. DECONCINI ^۱
Senator Lautenberg ^۲

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وه زارهنى دهره وهى نه مريكا

ژووړيدا بوون ، دۇخى پاك و خاوېنى خراپ بوو و ناوارة كان نه يانده توانى كار بكهن. له مه زياتر ده ولت نه يده هېشت مندالته كورده ناوارة كان به شينوازى فهرمى په روه رده ببينن و ماندووى و بى هيوابى به نيسبت داهاتوو ، كه شوه و اى سهركووت و بى دهنكى و بيزارى به سهر ياندا زال كړدبوو .

لهم دواييانده دا، ده ولته تى توركييا په يمان نامه كهى خوئى له گهل كؤميسؤنى بالائى نه ته وه يه كگرتو وه كان بؤ په نابهران (UNHCR) هه لوه شانده وه كه به گويزه ي ته وه ده ولته تى توركييا ده بوو به په ناگه ي هه ميشه يى هه زاران ناوارة . ده ولته تانى سهرانسهرى جيهان پاره يان ترخان كړد بؤ جېبه جى كړدنى پرؤژه ي نيشته جى بوونى ناوارة كان له لايهن UNHCR و ده ولته تى توركييا . كؤنگرئس ۵۰ ميليؤن دولارى بؤ نهم مه به سته ترخان كړد و وه زارته ي دهره وه دهرى كى گرېنگ و جىگاي ستايشى بينى له دا بينن كړدنى هاوكارى ده ولته تانى ديكه لهم بواره دا .

زېده بارى هه لوه شانده وه ي پرؤژه كه به بى هيچ پاساويكى فهرمى، ده ولته تى توركييا هه روه ها نه يه پشتموه يارمه تيه نيونه ته وييه كان به كار بېردريت بؤ باشت كړدنى رهوشى كه مپه كان . له وه خراپتر نه وه يه كه له سهره تاي نه مساله وه ، ده ولته تى توركييا هاتوو چؤ دپيلؤ ماته كانى ولاته يه كگرتو وه كانى نه مريكا و كارمه ندانى UNHCR ي بؤ كه مپه كان به رته سك كړدو وه ته وه .

كاربه ده ستانى توركييا ده لئين كورده كانى عىراق له لئبور دنه كهى سه دام حوسه ين كه لك وه رېگرن و بگه رپنه وه بؤ عىراق . ناوارة كان ده لئين ده ولته تى توركييا يارمه تيه نيونه ته وييه كان نادات به كه مپه كان بؤ ته وه ي ناوارة كان ناچار بن بگه رپنه وه بؤ عىراق . گروهه كانى داكؤكيكارى مافى مرؤ كه ناگادارى رهوشى كه مپه كانن ، نيگه رانى خوئان دهر پريوه به نيسبت گه راندنه وه ي زؤره ملى ناوارة كان بؤ عىراق . نه گهر نهم ناوارانه بگه رپنه وه بؤ عىراق، مه ترسى ته وه زؤر جيديه كه تووشى چاره نووسى برا و خوشكه كانيان بن كه كوژراون يان له مال و زېدى خوئان دهر كراون .

من مانگى نؤگؤستى پيشوو له توركييا گه رومه ته وه . توركييا پشتيوانى به هيزى ئيمه يه و په يوه ندى و به رؤه وه ندى دوولايه نه مان پيكه وه هه يه و دؤستايه تيه له ميؤينه كه مان له گهل ته وان

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروههسى نه مريكا

بهرز ده نرخينم . به دريژايى سده ده كان ، توركييا (ههروهك ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا) په ناگايه كى نه من بووه بۆ ميليوڼه ها ناواره . له راستيدا ، سالى ١٩٩٢ ده بيت به پانسده ده مين ساليادى پيكهاتنى كۆمه لگاي جووله كه كان له توركييا كه له ده ستى نازار و نه زيه تى نايىنى له نيسپانيا هه لته اتبون. ده ولته تى توركييا له به رام بهر هه ر شتيكدا كه پميوه ندى به كورده كانى دانيشتوى باشوورى رۆژه لاته تى نه و ولاته وه هه بيت ، كۆمه ليك حيساباتى گرينگى سياسى و ناسايشى هه يه .

به هه ر حال كورده وه كانى ده ولته تى توركييا به نيسبه ت ناواره كورده عيراقيه كان پيشانده رى جۆريك هه ستياربوونه كه ته نها ناكوكيه كانى ناوچه خراپتر ده كات . داوا له ده ولته تى توركييا ده كه م به ره فتارى خۆى له گه ل ناواره كاندا بچيته وه و هه رچى له ده ست ديت بيكات بۆ نه وه ي پيشوازي له م ناوارانه بكات و به يتليت له نازادى و هه له كانى ولاتى توركييا چيژ وه ر بگرن .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروهوى نهىريكا

رژمى سهركووتكهري سهدام حوسهين ههپهشهيه بۆ ميلپۆنهها كهس

۱۱ى ئهيلوولى ۱۹۹۰ - كۆنگرئيس

بهريژ "پۆرتير" :

ههروهومان ناگادارى ئهو مەترسييهين كه له نهجمى داغيركردنى ناياسايى كوئيت بهدهستى عيراق ، به سهر سهقامگيرى نابوورى جيهاندا سهپاوه . بهلام رژمى سهركووتكهري سهدام ئهوهندهش ههپهشهيه بۆ سهر ميلپۆنهها كهس كه له كهنداوى فارسدا دهژين .

له كاتى به دهسهلات گهيشتنى سهدام حوسهين له سالى ۱۹۷۹وه ، كوردهكان - كه مهزنترين كه مينه عيراقن - به تاوانى ئهوى كه داواى به فهرمى ناسينى نهتنىكى جياوازي خۆيان دهكهن ، به درپدانهترين شپوه سهركووت كراون. له ماوهى ۵سالى رابردوودا سهدان منداڵ - كه دايك و باوكيان چالاكى سياسى بوونه - دهستگير و نهشكههه كراون ، سهدان ههزار كورد له شويتهكانى ديكه نيشتهجئ كراون و بۆ ئهوى بلاوه به كۆمهلگاي كورد بكرئت، سهدان گوند كاوڵ كراون ، ههزاران كهس له نهجمى هيرشى كيميائى بۆ سهر خهلكى سيقيلى كوردكوژران و ههههههه دهنگى نارهزايهتپهه بهتوندترين شپوه سهركووت كراوه .

ئيمه نابيت چاو له قسهكانى سهدام بكهين (له بهر وهوى كه هيج متمانهيهك به قسهكانى ناكريت) بهلكوو دهبيت چاو له كردهوهكانى بكهين . به لهبهرچاو گرتنى كارنامهى رهشى مافى مرؤفى سهدام دژى هاوولاتيانى خۆى ، ئهوه نهركى ئيمديه كه ناسايشى هاوولاتيانى بيانى كه له كوئيت به بارمهت گيراون و هاوولاتيانى كوئيت و ولاتانى دراوسى بپاريزين .

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانن و وزارتني دهره وهن نه مريکا

سياسته تي ولاته يه کگرتووه کاني نه مريکا بۆ رزگار کړدني کویت له داگیر کاری عیراق
۱۲ ی کانونی دووه می ۱۹۹۱- نه نجوومه مڼی پیران

راپورتی "جوشوا ر گیلډیر"، جیگری وهزیری دهره وه بۆ مافی مرؤ و کاروباری مرؤ قډوستانه،
۱۵ ی کانونی دووه می ۱۹۹۰

۱- په یوه نډی ولاته یه کگرتووه کاني نه مريکا له گه ل عیراق

مافی مرؤ له عیراق ریژی لی ناگیریت . هروا که راپورته کوی نیمه نیشان ددهات هاوولاتیانی
ناسابی عیراق هیچ ناسایشیکی تاکه که سییان له بهرامبر ده سترژییه کاني حکومت نییه . بی
سروشوتین کردن و له سیداره دانی نه پنی به کومل هیه . هندی جار بنه مالک کان کاتی ناگدار
دهن که یه کی له نندامه کاني خوشه ویستی بنه مالک له سیداره دراوه که هیزه نه منییه کان
تهرمه کوی تسلیم ده که نه وه و داوا له بنه مالک کوی ده که ن که غرامه کشی بدا به حکومت ،
نمه روانگی ریژی عیراق به نیسبت داپهروه ریسه وه . سزای دهرپرینی بیروپا، تووند و
دلپه قانه یه . نیمه ده زانین که له ده سالی راپردودا به دهیان هزار که س (سهرژمییه کی ورد و
راست له دهستی نیمه دا نییه) له لایه ن هیزه کاني نه منییه وه گیراون به گومانی نه وهی که دژایه تی
حکومت ده که ن . له کاتیکدا که سیسته می دادی عیراق ریس ناوچه ییه کان ره چاو ده کات به
نیسبت نه و که سانه ی که تاوانی غمیره سیاسییان نه جامداوه ، به لام به نیسبت نه وانه ی که
سوچی سیاسییان خراوته پال ریس ناوچه ییه کان ره چاو ناکریت . دهی نه وهش زیاد بکهین که

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

بازنەى سووچه سياسييه كان بهر فراوان پیتناسه کراوه بۆ شهوى سووچه ئاساييه کانیش له خو بگریت .

نەشکه نه کردنى سووچاره نه مینیه کان و ئاساییه کان ، شتیکی ئاساییه و شه دانپیدانانەى که له ژیر نەشکه نه ده وەر ده گیرین ، له دادگادا متمانه پیکراون . ده سته جی پاش ده سبه سه ربوون و له کاتى لیپرسینه وه و لیکنۆلینه وه ده (که له وانیه چه ند مانگ درێژه ی هه بیته) خراپترین هه ئسوکه وت له گه ل سووچاران ده کریت .

به هۆى سرووشتی زۆر نه تینپاریز و سه رکوتکاری رژیمی عیراق کۆکردنه وه ی زانیاری ورد و راست سه باره ت به بارودۆخی مافی مرۆڤ له عیراق له راده به ده ر دژواره . هاتروچۆی دیپلوماته کان زۆر به رته سک کراوه ته وه و زۆربه ی عیراقیه کان ده ترسن بیروبوچوونی خو یان لای بیانییه کان و کهسانی دیکه ده ربهرن .

رژیمی عیراق له راده به ده ر سه ره رۆیه . له م نیوه دا ناوازه یه که هیه ، نه ویش به جیه تینانی کاروباری ناینیه . هه روه ها هه ندی هه ول دراوه بۆ باشتی کردنی ره وشى ئابووری ولاته که شه هه ولانه ئیستا راوه ستاوه . به هه رحاله به گشتی رژیم له هه وله کانی بۆ کۆنترۆل کردنی ته واوی خه لک، دلپه قه . به شیک له م کۆنترۆل کردنه له ریگی ده زگای حیزبی به عسه وه نه نجام ده دریت. حیزبی به عس ، حیزبکی نه تینیه که ژماره یه کی زۆر له خه لکی کردووه به نه ندای خۆی و پریاردان ته نها به ده ستی چه ند که سیکه له ئاستی سه ره وه . نه وانەى ئاستی خوا ره وه وه ک سیخۆر کار ده که ن بۆ کۆکردنه وه ی زانیاری سیاسی له باره ی دراوسیکانیا نه وه . کۆمه لیک تۆری سیخو ری دیکه ش هیه که له ریگی نه وانه وه ، حکومه ت کۆنترۆلی کاروباری هاوولا تیان ده کات و چاودیرییه کی باش به سه ر کاروباری سوپا و کاروباری خیرای حیزبی به عس دا ده کات. پیتشت باسی سزای شه که سانه مان کرد که له م هیله لاده دن یان حکومه ت متمانه ی پێیان نامیتێ . له ماوه ی ۲ سالی رابردوودا حکومه ت چه ند جار رایگه یاندووه چه ند پیلانیکی سه ره تایى بۆ کوودتای سه ربازی له ناو سزپادا پووچه ل کردووه ته وه . سه دان که س گیراون و ئیمه نازانین چه ند که س له سیداره دراون .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

حيزبى به عس ، حيزبىكى پان عه ره بيه ، هه ريژه هه موو عه ره به كانى — سه ره به هه ر ناينيك يان تا قميك بن — له ده ورى خوى كۆكردۆته وه ، به لام نه يتوانيوه پيگه يه كى نايدۆلۆژيك له نيتو هاوولايتيانى غه يره عه ره بى عيراق پهيدا بكات كه زۆربه يان كوردن . نهم نامۆبوونهى كورد پيش له به ده سه لات گه يشتنى حيزبى به عس يش هه ر بووه ، به لام نيستا سياسه تى ده ولت بووته هه وى پيشيل كردنى به رفراوانى مافى مرۆڤ .

به نيسبه ت كورده وه ، ده ولته تى عيراق "سياسه تى گۆيال و گيزه رى" په يره و كردووه و به شوين نه ودها بووه كه هه تا پيى ده كريت ، پشتيوانى عه شيره ته كورده كان به ده ست به ينييت و له گيزه رى نازادى كولتورى نه تنيكى كه لك وه ده گريت . ناوچه ي خودموختارى كوردستان هه يه كه خاوه ن دامه زراوه گه لى تايبه تى خۆبه و پشتيوانى له عه شيره ته كورده كانى لايه نگرى رژيم ده كات . زمان و كولتورى كوردى گه شه ي پي ده دريت و په روه ده به زمانى كوردى هه تا قۆناخى ناوه ندى هه يه .

به لام گۆيالى سياسه تى عيراق زۆر هۆڤانه يه . له كاتى شه رى كه نداو — كه نيران كه لكى له نارازى بوونى عه شيره ته كورده كان وه رگرت — ده ولته تى عيراق شالوى كاو ل كردنى گونده گومانلي كراوه كانى ده ست پي كرت و گوندنشينه كانى له شار و شوينه نوپكاندا نيشته جي كرتا له نزيكه وه چاوه ديريان به سه ردا بكات . پاش تاگريه ستى عيراق و نيران ، عيراق بۆ ده ر كردنى راهه رپوان له شوينه كانى ژير ده ستيان ، به بى فه رق و جياوازي كه لكى له چه كى كيميائى وه رگرت كه له نه بجا مدها ، هه زاران پياو ، ژن و مندال كوزراون . پاش نه وه ي كه سه ربازانى عيراق نهم ناوچانه يان گرته وه ، كاو ل كردنى گونده كان و شارۆچكه كان و گوازتسه وه ي دانيشتسه وه كانيان خير اتر بوو و سه رنه بجا م نزيكه ي ۵۰۰ هه زار كه س — ۱ له ۷ سه ره جمه دانيشتوانى كوردى عيراق — ده ره به ر بوون . نه گه رچى نيستا كار به ده ستانى عيراق ريگه به وه ده دن گوندنشينه ده ره به ر كراوه كان سه ردانى زيى دى خۆيان به كه ن تا زه وييه كانيان بكيتلن ، باخه كانيان نه وده دان

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

بكه نه وه به لآم نيمه نيگه رانين به نيسبه ت ناكام و لينكه وته گشتيه كانى نهم دهره دهر كردنه به فراوانه .

سه باره ت به نيگه رانى نيتمه به نيسبه ت رهفتارى دهولتهى عيراق له گهل كورده كانى عيراق، ههلويسى نيتمه نه وه نيبه كه له گهل ريشه و ناماغه كانى راپه رپينى كورددا بين ، به لكوو نه وه يه كه به نيسبه ت نه و پيشيلكارى انهى مافى مرؤف ههلويس ت بگريه كه له ناستى نيونه ته وه ييدا به فره مى ناسراون . دهولتهى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا پشتيوانى له يه كپارچه يى خاكى ولاتانى نهم ناوچه يه دهكات و جهخت له سه ر نه وه دهكاتوه كه كورده كان دهبي لهم چوارچيوه يه دا ههول بدن به شيوازي ناشتيخوازانه بكه ن به ناماغه كانيان .

له ماوهى ٢٠ سالى رابردوودا ، دهولتهى عيراق نيازى خوئى دهربرپوه بو چاكسازى . نيستا كهندوكوسپه كانى سه فهر كردن له كاتى شهردا هه لگيراون و به ژماره يه كى زور له عيراقيه كان نيزن ده دريت بو يه كه م جار له ماوهى ٨ سالى رابردوودا، سه فهرى دهره وه بكه ن . ههلبژاردنه كانى نه غبرمه نى نيشتمانى له نيسان و نه غجومه نى ئوتوتومى كوردستان له نه يلوولى ١٩٨٩ به رپوه چوه . ژماره يه كه له كانديدا سه ربه خوكان له م ههلبژاردنه دا سه ركه وتن و هه نديك له نه ندامانى حيزى به عس سه رنه كه وتن . به هه ر حال سه رجه م كانديداكان دهبي سه ر به حكومه ت بن و هيچ كه س خاوه نى ده سه لاتى كى نه وتو يان كارى ياسادانان نيبه ، به و شيوازه كه دهبي هه بي . ياساى به نه رتهى نوئى ناماده كراوه و له مانگى ژانويه ته تسليمى سه روك كۆمار كراوه . به گويزه ي راپورت ته كانى نهم دوايسانى چاپه مه نيبه كانى عيراق ، نهم ياسايه له به رچاوى ليژنه يه كى ٦ كه سى له نه ندامانى ري به رايه تى عيراق تپه رپوه و ده خرپته ريفرانس دؤمى گشتى خه لگ . به هه ر حال په سه ند كردنى ياساى به نه رتهى شتيكه و ريز گرتن لتي شتيكى ديكه يه . ياساى به نه رتهى نيستاي عيراق هه نديك خال له خو ده گريت بو ريز گرتن له مافى مرؤف و قه دهغه كردنى نه شكه نجه و سه ربه خوئى سيستمى داد كه هيچكام له م خالانه نيستا جي به جى ناكريت .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

نه گهر عيراق دهيه ويت كوتايى بهو ره خانه بينيت كه كومه لگاي نيونه ته وهى سبارت به پيشيل كردنى مافى مرؤ له ليده گريت ، دهيت هه نديك ههنگارى جيدي و راسته قينه هه لگريت. دهيت كوتايى به كه شو هه واي ترساندن و توفانندن له لايهن دهزگاي نه منه وه بهييت و هه ليار دنگه ليكي به وانا به ريره ببات نه هه ليار دنيكي شانويى و له هه موشت گرنگتر نه وه به كه به ريره وه له گه ل هارو لايى خوي رفتار بكات و نهو هه ل و شانسه يان پي بدات به ناسايه وه له مالى خوياندا بزين و له هه ره شهى سهركوت و توندوتيزي دهولت — كه له هه مو شوتنيك هه به — دور بن .

راپورتى وهزاره تى دهره وهى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا سبارت به باروودوخى مافى مرؤ له عيراق له سالى ۱۹۸۹

عيراق دهولت يكي تهك حيزيبه كه له لايهن حيزيبى سوسياليستى به عسى عه ره بى (ABSP) له ريگاي نه نجوومه نى فرمانده بى شوپش (RCC) وه ده سه لاتدارى تيدا ده كريت كه له ۲ ده سه لاتى به ريره بهرى و ياسايى به گويره ي ياساي بنه رته ۱۹۶۸ پيك ديت . هه مو هيتيك به ده ستى سه دام حوسه ينه وهك سه روك كؤمار ، سه روكى RCC وسكرتيري گشتى فرمانده بى ABSP له عيراقدا . دوو حيزيبى بچووكى ديكه ش هه ن كه له بنه رته دا پشتيوانى له حكومت ده كه ن . له سالى ۱۹۸۹ دهولت رايگه ياند كه به نياز له ريگاي ياسايه كى بنه رته نوي، سيستمى چهند حيزيبى پيك بهييت .

هه ليار دنگه كانى نه نجوومه نى نيستمانى — كه ده سه لات يكي كه مى هه به — له ۱۰ نيسان به ريره چو . ره شووسى ياساي بنه رته له ۱۹۸۹ ته ووا بووه كه ريگا ده دات به پيكه اتى سيستمى چهند حيزيبى و له سه ره تاي ۱۹۹۰ ده خرپته ريفراندوم . به هه رحال ماوه بيبنين كه نايانم سيستمه نوييه ، پاوانى ده سه لاتى سه دام حوسه ين و ABSP كه ده كاته وه يا نا . دانيشترانى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نههرىكا

عيراق له ههئى گروپى (ناينى و نهتيكى) جياواز پىك دىن كه سه ره كيتريانيان ، شيعه و سوننه عه ره به كان ، كورد ، توركممان و گه لى گروپى مه سيحىن (زۆرتى ناشوورى و كلدانى) . سرباى عيراق گه روهيه و به باشى په روه رده كراوه و به شيك لىم سۆپايه به تاييه ت هيزى "فۆرسان" كه له عه شيره ته كورده كان پىكديت - نهركى داين كوردنى ناسايشى سياسى له ناوچه ي ئۆتۆنۆمى كوردستان له نهستۆيه . پۆليسيش نهركى ناسايشى مه دهنى له نهستۆيه .

ده ولت كۆنترۆلى به شيكى زۆرى نابوورى ولاتى له دهست دايه كه زۆرتى له بهشى نهوت پىك ديت و سه رجهم پيشه سازيه گرینگه كان له دهستى حكومه تدايه . ده ولت بهرنامه ي كه رتى تاييه تى جيبه جى كردوه له بهشى كشتوكال، گه شتيارى، خزمه تگوزارى گشتى و پيشه سازى سووك و ههول ديدات سه رمايه له نابوورى ولتدا وه گه ر بخت . به هه ر حال ده سه لاتدارى حكومه ت به سه ر چالاكى نابووردا هه روا به رده وام ده بيت .

نهجمانه مى مافى مرۆشى عيراق له سالى ۱۹۸۹ هه روا نه رينيه . هه رچه شه نه به ره له ستكاريه كى جى دى دۆى حكومه ت سه ركوت ده كريت . ده زگاي سيخۆزى له به رامبه ر چالاكيه دۆه حكومه تيه كان له كۆمه لىك نامرازى ناياسايى كه لك وه رده گریت وهك نه شكه نهج و كوشت . مافى مه دهنى هاوولاتياني عيراق هه روا به تووندى به رته سك كراوه ته وه و خه لكى عيراق مافى نه وه يان نييه ده ولته ته كه يان بگۆرن . نازادى ده رپرىنى بيروپا و چاپه مه نى و گرتنى كۆمه له و نه جوومه نه كان بوونى نييه . گرینگترين پيشيلكاريه كانى ديكى مافى مرۆ بريتين له بى سه ر شوين كردن و گرتنى سه ره رۆپانه ، نه بوونى دادگاي دادپه روه رانه ، ده ستپه ردانى هه مه لايه نه له كاروبارى تاكه كه سى و بنه ماله يى و به كارهيئانى له راده به ده رى هيز دۆى هاوولاتياني كورد و نه بوونى هيج چه شه نه مافى كى كريكارى . هه روه ها كۆنترۆلى سه ركوتكارانه له كاروبارى ناوخۆيى وهك كه ندوكۆسپه كانى سه فەر كردن — كه پيش له شه رى نيران و عيراقيشدا هه ر هه بوو و له كاتى نه م شه رده دا توندتر ببوو — نيستاش سه ره رپاي ناگريه ستى ۱۹۸۹ له گه ل نيران ، هه ر هه يه .

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتني دهره وهی نه مریکا

بزوتنه وهی چه کداری کورد له سالی ۱۹۸۹ بهرده وام بوو به لام ناستیه کی نرمتر بوو . ههرچه ند که هیچ بانگه شهی نه وه نه کراوه که ده ولته تی عیراق له سالی ۱۹۸۹ چه کی کیمیای دژی هاوولاتیانی سیفیلی کورد به کار هینابی (به پیچه وانه ی سالی ۱۹۸۸) به لام پیشیل کردنی مافی خه لکی کورد هه روا بهرده وام بووه .

ده ولت له مانگی گولاندا رایگه یاند له پیناو سه رکوت کردنی بزوتنه وهی کورد ، بهرنامه کی سالی ۱۹۸۷ دریژه پتبدات بو دروست کردنی ناوچه یه کی نه من که که سی تیدا نه بیته له پال سنووری عیراق و تیران و تورکیا . بو جیبه جی کردنی نه م بهرنامه یه ، ده ولت گونده کانی ناوچه ی نیو ۳۰ کیلومه تری قوولایی خاکی عیراقی کاول کردوه و نزیکه ی ۵ ههزار کورد و ناشووری لهو شار و شاروچکانه ی که له لایه ن ده ولته وه چاوه دیری ده کرین و ده پاریزرین و ههروه ها لهو شوینانه ی که بو نه م مه بهسته له ناوچه ی کوردستان دروست کراون، نیشته جی کردوه .

ریزگرتن له مافی مروؤ

الف : ریزگرتن له مافه تاکه که سییه کان ، له وانه به دووربون له :

۱- کوشتنه سیاسی و غهیره سیاسیه کانی دیکه

به دریژیایی سالان، له سیداره دان یه کی له میتوده جیکه وتوه کانی عیراق بووه بو رفتار له گه ن بهر هه لستکارانی سیاسی و سه ربازی ده ولت ، له وانه نه ندامانی حیزبی نیاسایی "دهعه" (که گروپکی بناؤخوازی شیعیه که کاری تیروریستی له ناستی نیونه ته وه پیدا کردوه و له لایه ن نیرانه وه پشتیوانی لیده کریت) .

هه ندی جار، به نه ماله یه کاتی ناگاداری نه وه ده بیته وه که یه کی له نه ندامانی به نه ماله له سیداره دراوه که هیزه نه منیه کان تهرمی که سه له سیداره دراوه که ده ده نه وه و داوای غه رامه له به نه ماله کی ده که ن .

ریکخواوی لیبوردرنی نیونه ته وه یی (AI) له راپزرتی خزی بو نیمچه کومیسیزی نه ته وه یه کگرتوه کان بو پیشگیری له هه لاواردن و پاراستنی که مینه کان ، رایگه یاندوه که کومه لیک

کورډ و کوردستان له بڼه نامه کانی و وزارتی دهرهوهی نه مریکا

بانگه‌شهی به دهست گه‌یشتووه سهارهت بهوهی که نریکهی ۸۰ کس له‌وانه‌ی که له سۆپای عیراق هه‌ل‌هاتوون له مانگی کانوونی یه‌که‌می ۱۹۸۸ له‌سیداره دراوون و ده‌ولت ۱۱ کس له کورده به‌ره‌ل‌ستکاره‌کانی له مانگی نادار و نیسانی ۱۹۸۹ له‌سیداره داوه . AI هه‌روه‌ها له راپۆرتی مانگی شوباتی خۆیدا له ژیر ناوی "عیراق: منداڵان ، قوربانیانی بی‌گوناھی سهرکوئی سیاسی " رایگه‌یاندووه که هه‌رسال کۆمه‌ل‌تیک بانگه‌شهی سهارهت به له‌سیداره‌دانی سهدان کس به دهست گه‌یشتووه . AI ناماژهی به فایل ۲۹ منداڵ و جوانی کورد کردووه که له کانوونی دووه‌می ۱۹۸۷ له‌سیداره دراوون . له‌مه زیاتر AI له راپۆرتی سالی ۱۹۸۹ی خۆیدا ناماژهی بهوه کردووه که سهدان هاوولاتی سیقیل ، له‌وانه ژن و منداڵ له بنه‌که‌ی سهربازی تاخه‌پرۆ له پارێزگای سلیمانی له‌سیداره دراوون. بانگه‌شه‌کانی نیئوخانی راپۆرتی AI هیشتا له لایه‌ن سهرچاوه سهربه‌خۆکانه‌وه پشتراست نه‌کراوه‌ته‌وه .

۲- بی‌سهروشوین کردن

له راپۆرتی مانگی شوبات، AI رایگه‌یاندووه هه‌زاران کس له ماوه‌ی چهند سالی رابردوو له لایه‌ن هیزه‌کانی ناسایش یان هیزه نه‌منییه‌کانه‌وه ده‌ستبه‌سهر کراون و پاش ده‌ستبه‌سهر سوون بی‌سهروشوین کراون و ژماره‌یه‌کی زۆریان له‌سیداره دراوون . له راپۆرتی خۆیدا له مانگی ناگۆست بۆ نیمچه کۆمیسیتی نه‌ته‌وه یه‌ک‌گرتووه‌کان ، AI رایگه‌یاندووه که مه‌لا محمده ده‌ل‌گه‌یی ، پیشنوویژی مزگه‌وتی قه‌ل‌دزی له ناوه‌راستی مانگی نیسان بی‌سهروشوین کراوه که له نیئو نه‌و لیژنه‌یه دا بووه که دیداری له گه‌ل کاربه‌ده‌ستانی ده‌ولت کردووه بۆ نه‌وه‌ی داوایان لی‌بکه‌ن کورده‌کان به زۆر له قه‌ل‌دزی ده‌رنه‌کرین. ناوبراو له به‌غداد ده‌ستبه‌سهر کراوه و پاشان بی‌سهروشوین کراوه . ریک‌خراوێکی ناشووری که بنه‌که‌ی له ولاته یه‌ک‌گرتووه‌کانی نه‌مریکایه بانگه‌شهی نه‌وه‌ی کردووه که له مانگی نادار ، ۳۳ ناشووری بی‌سهروشوین کراون که پاش ده‌رجوونی لینبوردنی ده‌ولت، له نیئران و تورکیاوه گه‌رابوونه‌وه بۆ عیراق .

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتني دهره وهی نه امریکا

۳- نه شکه نجه و رهفتاری زالمانه، نامروژقانه و سووکایه تی پتکردنه کانی دیکه یان سزادان

یاسای بنه رتی عتیراق نه شکه نجه قه ده غه کردووه و سزای بؤ نه و که سانه دیاری کردووه که که سانی دیکه نه شکه نجه بکه ن، به لام روونه که هم نه شکه نجه جه سته یی و هم نه شکه نجه دهروونی له لایه ن کاربه ده ستانه وه، به تاییه ت هیزه کانی ناسایشه وه ده کریت. به له بهرچاو گرتنی په یوه ندی توندی نیوان کاربه ده ستانی ده ولت و هیزه نه منییه کان، نه شکه نجه ناتوانیت به بی ناگاداری یا نیزنی کاربه ده ستانی پایه بهرز نه نجام بدریت.

نه و گرووپانه ی که بؤ دهره وه ی عتیراق کوچیان کردووه و نه و که سانه ی که پشتر له به نديخانه دا بوونه پشتر استیان کردو ته وه که نه و که سانه ی که به هوی سیاسی یان نه منی ده سته گیر ده کرین، نه شکه نجه ده کرین و هه لسوکه وتی خرابیان له گه لدا ده کریت. هه لسوکه وتی زور خراب کتو و پر پاش ده سته به ربون ده ست پیده کات و له کاتی لیکو لینه وه به رده وه ام ده بیت که له وانه یه چهنده مانگ دریژه ی هه بیت. نه شکه نجه و رهفتاری هوژقانه ته نها هی تاوانه سیاسییه کان نییه و تاوانه کانی دیکه ش له خو ده گریت. تاوانه سیاسییه کان به رفراوان پیناسه کراون و تاوانه زور ناساییه کانیش ده که ونه ناو باز نه ی تاوانی سیاسییه وه.

AI له راپورتی سالی ۱۹۸۹ی خویدا رایگه یان دووه که نه شکه نجه و هه لسوکه وتی خراب له گه ل به نديکراوه کان به شتیزا یتکی به رفراوان به رده وه ام سووه و هه نديک له گیراوه کان می رمندا لانی ژیر ۱۸ سال بوونه که لیانندراوه، قامچیان لیندراوه، شوکی کاره بایان لیندراوه و له نان خواردن بی بهش کراون.

ده ولت به رده وه ام حاشا له نه شکه نجه کردنی مندالان (وه ک سیاسیته فهرمی یان به کردووه) ده کات و ده لیت ناماده یه له م په یوه نديیه دا لیپرسینه وه له گه ل هه رچه شنه بانگه شه یه ک بکات و تاوانباران سزا بدات. شاهیدانی بیتلایه ن تا نیستا نه یان توانیوه لیپرسینه وه له گه ل نه م بانگه شانه بکه ن.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه سربكا

٤- ده سته سهر كردنى سهره پۆيانه، گرتن و دوورخستنه وه

له كاتيكدا كه ياساى بنه پهرتى و ياساكانى مه دهنى ، مافى هاوولاتيانى لهم بواره دا دابين كردوه و كومەڵێك كه ندو كۆسپى له سهر ريگاي پۆليس داناهه بۆ ده سته سهر كردن ، گرتن ، زيندانى كردن و گهرانى شونى ژيان يا كارى خه لك ، به لām لهم ريشو شونانه له راستيدا به نيسه بهت تاوانگه لى سياسى يا لهمنى جيه جى ناكريت ، هه چهند كه به نيسه بهت تاوانه ناسايه كان جيه جى ده كريت .

هيزه كانى ناسايش نه ته نها خه لك به شيوازى سهره پۆيانه ده سته سهر ده كه ن، به لكوو به شيوهى نهيتيش ، گومانباره كان ده گرن و ته نها پاش له سي داره دانيان ، چاره نووسيان روون ده بيتته وه . تاوانه نه منيه كان برهيتن له سيخوڤى ، خيانته و پيلانگيرى دژى ده ولته و هاوكارى كردن له گه ل دوژمنانى بيانى .

گوازنه وهى ٥٠٠ هه زار گوندنشيني كورد بۆ شوننه كانى ديكه كى كوردستان له سالى ١٩٨٧ وه ده كريت وهك جۆريك دوورخستنه وهى ناوخۆيى سه ير بكريت. ده ولته له حوزه يرانى ١٩٨٩ رايگه ياندوه ناوچه يه كى لهمنى چۆلى درووست كردوه بۆ نه وهى ناسايشى هاوولاتيان له ناوچه سنووريه كان (كه له كاتى شه رى ئيران و عيراقدا توپباران كراون و هيزشى سه ربازيان كراوه ته سهر) بياريزى و خزمه تگوزارى باشت بۆ گوندنشينان دابين بكات .

هه چهند كه ده ولته تى عيراق ده ر كردنى عيراقيه كانى راگرتوه - به بيانوى نه وهى كه به ره گه ز ئيران - به لām نه و چهند كه سه ئيرانييه كه هيشتا له عيراقدا ماونه ته وه، زيندانى كراون يا هه ره شه ي دوورخستنه وه و زيندانى كردنيان له سهره . نه و ژن و ميترده عيراقiane كه هاوسه ره كه يان به ره گه ز ئيرانييه ، ده بى له هاوسه ره كانيان جودا ببنه وه، نه گه رنا هه مان هه لسو كه وتيان له گه لدا ده كريت . له مه زياتر عيراقيه كانى ديكه كه باپريان به ره گه ز عيراقى نيه ، به شيوازيكى سهره پۆيانه ده سته سهر ده كرين و دوور ده خرينه وه .

٥- بيه بهش كردن له دادگايه كى گشتى دادپه روه رانه

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهوى نه مريكا

به گوێرهى سیستمى یاسایى عێراق ، لیکۆلینهوه له گهڵ سروچ له لایه ن پۆلیس و پاشان دادوهرێك دهكریت كه لهوانهیه فایلەكه بنێرێ بۆ دادگا یا نهینیریت . دادوهر حروكمی تاوانهكان دهدهات و لیژنهى دادوهری بوونی نییه .

ئهوانهى كه به تاوانبار ده ناسرێن دهتوانن داواى پێداچوونهوه له داداگای پێداچوونهوه و دیوانى بهرزى ولات بکهن . دادگای شهريعت له عێراق بوونی نییه ، بهلام به ههرحال دادگاكانى بنه ماله ، یاسای شهريعت جێبهجێ دهكهن كه به گوێرهى دابونه ریتی عێراق دارپشراون . لیپرسینهوه له گهڵ سووچه ناساییهكان له دادگای مهدهنى ، نایینی و جهزاییدا دهكریت و به ناشكرا دهییت . تاوانبار دهتوانیت به خهرجى دهولت پارێزهرى هه ییت (ته گهر هه ژار بییت) و پارێزهر دهتوانیت فایلێ تاوانباركه ببینییت . دادگای پێداچوونهوه ، لیپرسینهوه له گهڵ نه و فایلانه دهكات كه له دهستى دادگاكانى شوێشدا نین .

به پێچهوانهى تاوانه ناساییهكان ، تاوانه نه منییهكان له لایه ن دادگای شوێشه وه (RCC) حروكم دهدرێن كه زۆربه ی جارن به شیوازی نه یینی بهرپۆه دهچن . تاوانه نه منییهكان بریتین له سیخوێزى ، خیانهت ، قاچاخ ، ئالوگۆزى دراو و کرپین و فروشتنى ماده سه کره كان . مافى داکۆکى کردن له خو له م جوړه تاوانانه دا زۆر بهرته سكه . دادگا تایبه ته کانی ش كه له لایه ن RCC بۆ رووداو گه لیکی تایبه ت درووست کراون (وهك پیلانى دژى حکوومه ت له سالى ۱۹۷۹) به نه یینی بهرپۆه دهچن . تاوانبارانى نه م دادگا تایبه تانه له و مافانه ی كه یاسای بنه رته ی بۆ هاوولاتیانی داناهه ، بیبه ش کراون . تاوانباران له ژوورى تاکه که سیدا راده گیرین و به نه شکجه ، دانپێدانانیان لى وهرده گیریت . پێداچوونهوه به م تاوانانه ته نها له لایه ن سه روکی RCC وه دهكریت . به ههرحال داواى پێداچوونهوه هیه کهلکیکی نییه به هۆى نه وه ی كه تا نیستا چه مندین که س ، ماوه یه کی کورت پاش دادگایی کردن له سیداره دراون .

تاوانى سیاسى له عێراق بازنه یه کی به رفراوان له چالاکییه كان له خو ده گریت و له هه لومه رجه کدا كه بیروپراى گشتى ناگادارى گیران و زیندانى کردنى تاوانباران نییه ، زۆر زه حمه ته كه ژماره ی

کورډ و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارت نسی دهره وهی نه مریکا

زیندانییه سیاسیه کان مه زنده بکړیت. AI له راپورتی سالی ۱۹۸۹ی خؤیدا ، رایگه یاندوه هزاران بهندکراوی سیاسی همروا به شیوازی سهره رویانه دهستبه سهر ده کړین و له زینداندا ده میننه وه ، به تاییهت نه دمانی حیزبه سیاسیه نایاساییه کان ، نه وانه ی که له سؤیا هه لاتون و نه وانه ی که پیلانی بهر خؤدانی چه کداریان د ارشتوه . که سوکاری تاوانباران (له وانه منداله کانیان) وهک بارمته ده گیردین بؤ نه وهی تاوانبار دان به تاوانه کانیدا بنیت.

دهستپوهردان له کاروباری شه خسی و بنه ماله یی و پیشه یی

به گویره ی یاسای بنه پره تی ، بنه ماله له دهستدریژی ده پاریزریت و بایه خه کؤمه لایه تییه بهرزه کان نهم پاراستنه به هیزتر ده کات . پولیس پیش نه وهی مالی گومانلیکراوه کان پیشکنیت ، ده بیت نیزنی پیشکن له دادگا وه برگریت. به هر حال بؤ دهستبه سهر کردنی گومانلیکراوه نه منییه کان ، گرتنی نیزنی دادگا پتویست نییه . هرچه نده زؤربه ی گومانلیکراوه کان له دهره وهی مال دهستبه سهر ده کړین ، هیزه کانی ناسایش هه ندیک جار به زؤر چوونه ته نیو مال بؤ دهستبه سهر کردنی گومانلیکراو ، به تاییهت نه دمانی گومانلیکراوی حیزبی نایاسایی "دعوه"

هرچه نده به گویره ی یاسا نابیت پؤست و تلگراف و تله فونی هاوولاتیان کؤنترؤل بکړیت به لام گه لی له عیراقییه کان له سهر تهو بروایه ن که به گشتی تله فونی هاوولاتیان کؤنترؤل ده کړیت و هه موو نهو که لویه لانه ی که له ریگای پؤست ده گوازی تسه وه ، ده پیشکیندرین . ده زگای نیستیخبارات و حیزبی به عس تزریکی به رفراوانی زانیاری کؤکه ره وه کانیان هیه . ده ولت ههروها به وردی چاودیری ده کات به سهر ههوله کانی نیژان بؤ که لک وه گرتن له شیعه کانی عیراق (نایینی شیعه ، نایینی فهرمی نیژانه) دژی دهوله تی عیراق.

۶- به کاره ی نانی له راده به دهری زؤر و پیشینل کردنی یاسای مروفایه تی له ناکؤکییه

ناوخوییه کاندا

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهى نهمريكا

خه لكى كوردى عىراق له ساله كانى ١٩٢٠ وه تا ئىستا شهري چه كداريان له گهل دهولته يه له دواى يه كه كانى عىراق كردوه . به هه لگه گيرسانى شهري ئيران و عىراق له سالى ١٩٨٠ خه باتىكى نوئ له لايهن كورده كانه وه . دهستى پيكر و له كاتى شهردا له پال ئيران يان به يارمهتى ئيران شهريان ده كرد . له سالى ١٩٨١ تا ١٩٨٩ ههولته كانى حكومهت بو تيكشكاندن بزووتنه وهى چه كدارى كورد ، بوته هوى كوژراني نزيكه ٨ ههزار كهس كه گهلتيك له وانه خه لكى سفييل بوونه و به بى فخر و جياوازي به چه كى كيميائى هيرشيان كراوته سهر له سالى ١٩٨٨ . هه رچه نده شهري كورد و دهولت له سالى ١٩٨٩ كه م بوته وه به لام چالاكى چه كدارى كورد بهرده وامه وه دهولت دهستى داوه به هه ندئ كار بو نه وهى پيشيان پى بگريت .

خه باتكارانى كورد بهرده وام نه ياربىهتى خويان له گهل دهولتهتى ناوه ندئ راگه ياندوه . له ٢٩ ئابى ١٩٨٩ ريبه رى گروويك له خه باتكاران له ژنيف به چاپه مه نييه كانى راگه ياند كه له عىراق هيرش ده كه نه سهر نه دامه زراوه بيانبيانه كه پشتيوانى له رژيمى عىراق ده كهن . هه تا كوژتايى سالى ١٩٨٩ كي شهى بزووتنه وهى كورد و سهر كوتى دهولت هه روا بى چاره سهرى ماوه ته وه .

رژيمى عىراق وه كه به شيتك له هه لمه ته كهى بو له ناو بردنى راپه رينى كورد و پاك كردنه وهى ناوچهى نه من له له پال سنووره كانى له باكوور، دريژه ده دات به سياستهتى راگواژتنى سه دان ههزار كورد . هاوكات له گهل نه وهى زوربهى نه م كوردانه گوازارونه ته وه بو ناو يا نزيكى شار و شاروچكه كوردنشينه كان له ده شته كاندا، به گويزه وهى هه ندئ راپورتى پشتراسته كراو، ژماره يه كى ديكه گوازارونه ته وه بو ناوچه غه يره كوردنشينه كانى عىراق. رژيمى عىراق دهستى داوه به كاو ل كردنى به رفراوانى گونده كوردنشينه كان و هه ندئ له گونده كانى مه سيحييه كان و توركه مانه كان. رژيمى عىراق له ١٩٨٧ به رنامهى كاو ل كردنى گوند و شار و شاروچكه كوردنشينه كانى باكوورى عىراقى توندتر كرد و نزيكه ٥٠٠ ههزار كهس ناوا ره و ده ربه ده ر بوون. به هوى نه وهى كولتوورى نه ريتى كورد زياتر له گونده كاندا رهنگ ده داته وه، ده ر كردنى زوره ملئ و خاپوور كردنى گونده كان، كارى گه رى نه رينى بو وه له سهر ژيانى نيو ميليون كورد.

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتتی دهره وهی نه مریکا

به رچاوترین نمونه ی پیشیلکاری مافی مرؤډ له ۱۹۸۸ روویدا که دهولته تی عیراق له ههلمه تی تیکشکاندنی راپهرینی دیرینی کورد، پاش ناگرهستی ۲۰ ی ناب له گه ل نیران که لکی له چه کی کیمیایی دژی پیشمه رگه و خه لکی سفیل وهرگرت. هیزه کانی عیراق هیرشیان کردووه ته سهر گونده کانی لای سنووری نیران که به گویره ی بانگه شه کان کورده راپه ریوه کان خوین تیدا دالده دابوو. به ماوه ی چند روژ له مانگی ناب، هیزه کانی عیراق که لکیان له چه کی کیمیایی وهرگرت و کتوپر پاش نهم هیرشانه لانیکه م ۶۰ ههزار کورد ناواره ی تورکیا بوون.

دهولته تی عیراق ههوله کانی خزی توندتر کردووه بو تیکشکاندنی راپهرینی کورد له باکووری عیراق که بووه ته هو ی کوژرانی ۸ ههزار کس (به وته ی سهرچاوه کورده کان) که زۆربه یان مه ده نین. هیزه چه کداره کانی عیراق به شیوه یه کی به رفراوان چه کی کیمیاییان دژ به خه لکی سفیل و هیزه چه کداره کان له کوردستانی نیران و عیراق به کار هیناوه. له میانه ی شهر ی ۱۶ ی نادار له نیوان هیزه کانی عیراق و سوپای پاسدارانی نیران له نیتو و نزیک ی شاری کوردنشینی ههله بجه له باکووری عیراق، ۶۰۰ کس تا ۳ ههزار کس به هو ی چه که کیمیاییه کانی عیراق کوژران.

له ۸ ی نه یلوول و وزارتتی دهره وهی نه مریکا رایگه میاند کۆمه لیک بهلگه ی له دهستدایه که هیزه کانی عیراق چه کی کیمیاییان دژ به کورده کان به کار هیناوه و که لک وهرگرتن لهم چه کانه ی شهرمه زار کرد. له و کاته وه گه لی گروپ له وانه لیژنه یه کی نه نجوومه نی پیرانی نه مریکا، پزشکیانی مافی مرؤډ و تاقیکارانی بریتانیایی که نمونه ی خا که که یان تاقی کردووه ته وه، نه وه یان پشتراست کردووه ته وه که عیراق که لکی له چه کی کیمیایی وهرگرتووه. رژیمی عیراق حاشای له به کاره ی نانی چه کی کیمیایی دژ به کورده کان کردووه.

ریکخراوی لیپوردوونی نیونه ته وه یی (AI) له راپۆرتی سالی ۱۹۸۸ ی خویدا ناماژهی به وه کردووه که لانیکه م ۱۷ مندالی کوردی ۱۴ تا ۱۷ سالان له مانگی تشرینی دووم و کانوونی یه که می ۱۹۸۷ له سیداره دراو. AI ههروه ها راپۆرتی داوه که هیزه کانی ناسایشی عیراق له تشرینی دوومه ی ۱۹۸۷ کورده نه یاره کانیا ن ژه هرخوا رد کردووه. ههروه ها به گویره ی راپۆرتی

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتتی دهره وهی نه هریکا

AI له ساتی ۱۹۸۵، ۳۰۰ منډال و جوانی کورد دهستگیر کراون که تهرمی ۲۹ کهسیان ته سلیم به بنه ماله کانسیان کراوه که پیش کوشتنیان له کانوونی دووه می ۱۹۸۷ نهشکه نجه دراون و ناسه واری نهشکه نجه به تهرمه کانسیانه وه دیار بووه.

ناوارة كوردەكان

۱۵ ی کانونی دووه می ۱۹۹۱ - نه نجوومه نی پیران

به پرتز "لیهه" :

له بهر نه وهی ئیمکانی هه لگه سانی شه پ له کهنداوی فارس رژژ له دواى رژژ په ره ده سیئیت ، من ده مه ویت سه رنج بده مه بارودوخى خه لکک که نیش و نازاره کانی به ده ستی سه دام حوسه یین له لایه ن کۆمه لگای نیونه ته وه بیه شه وه - له وانه حکوومه تی بوش - پشتگوئى خراوه .

نه مپژ نزیکه ی ۱۲ه زار ناوارة ی کورد له که مپی "قیزیلته په" له تورکیا که ته نها سه د مایل له سنووری تورکیا و عیراق دووره له دۆخیکى ناله باردا ده ژین . به گشتی ۳۰ه زار ناوارة ی کورد له نیو که مپه کانی تورکیا له ته نیشت سنووری عیراقدا ده ژین که سالی ۱۹۸۸ له عیراق هه لاتوون ، پاش نه وه که سه دام حوسه یین به چه کی کیمیایی گونده کانیانی بۆمباران کرد .

هه رچه ند که نه م هیرشه کیمیاییه غوونه ی وه حشیگه ری سه دام حوسه یینه ، به لام ته نها یه کیکه له کرده وه زالمه نه کانی سه دام حوسه یین دژی کورده کان. گونده کانی نه م کوردانه به تانک ته خت کراون و پاش نه وه دانیشته وه کانیان نه شکه نه چه دراون و به کۆمه ل دوور خراونه ته وه .

جه نابی سه رۆکی نه نجوومه ن ، کورد به راستی گه لیکى له بیرکراوه ، لانیکه م له لایه ن ریبه رانی جیهانه وه له بیر کراوه . زیاتر له بیست میلیۆن کورد له جیهاندا هیه ، به لام هیچ ولاتیك یان کیانیکیان نییه و له هه ر شوئینک ده ژین له گه ل نازار و نه زیه ت به ره وپوو ده بنه وه .

نه گه ر شه پ له کهنداوی فارس هه لگه گیرسیت ناوارة کورده کانی سه ر سنووری عیراق و تورکیا له گه ل مه ترسییه کی گه وره رووبه وپوو ده بنه وه . نه م ناوارانه له که مپه گه مارۆدراوه کاندای ده ژین و ناتوانن له و که مپانه بیته ده ره وه و نه گه ر شه پ به ره و لای نه وان رابکیشیژیت، هیچ ریگانیکیان

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

نييه خۆيان بياريزن . سى سال پيش كاتيك كه سه دام فهرمانى نه وهى دهر كرد كورده كان
كيمبابازان بكرين دهولهتى بوش بى هلويس بو .

داوا له دهولهتى بوش ده كه له دهسترؤيشتويى خۆى كه لك وهريگريت بؤ نه وهى توركييا و
دهولهتانى ئوروپاي رؤژئاوا و كؤميسيؤنى بالاي نه توه يه كگرتوه كان بؤ كاروبارى په نابهران
گارانتى نه وه بكن كه نه خه لكه نازار چه شتوه جاريكى ديكه تووشى چاره نووسىكى وا
ناخؤش نابن .

نه گهر ده ته ويت نه بى به قوربانى سه دام حوسهين ، ده بى بيرى نه وتت هه بيت، ده بى كوئى بيت نه
كورد . كاتى كه سه دام كوئى داگر كرد ، ريبهرانى جيهان له ترسان ده له رزين و نيو ميليؤن
سهربازيان وه گه رخت . نهو كاته سه رؤك بوش زانى كه هاوپه يانه پيشووه كه بوه به
هيتله ريكى نو ، شىخه كانى كوئى پارهو دارايى خۆيان گوازه وه بؤ عه ره بستانى سه ودى و
چاوه روانى نازادى كوئى بوون .

كورده كان هيج نه وتيكيان به ده سته وه نييه ، كه واپو كاتيك كه سه دام كيمبابازانى كردن و
گونه كانيانى له باكوورى عىراق خاپور كرد و ولاته كه يانى كرده بياوان ، هيج كه س سه رنجيكي
نه وتى پى نه دان ، له راستيدا هيج سه رنجيكيان پى نه درا . نه مه يه كه م جار نه بوو كه كورد شتى
واى ده بينى .

نزيكه ۱۷ ميليؤن كورد — كه نژاديان هيند و ئوروپاييه و ناينيان ئيسلامه — له دهشت و
ته پؤلكه كانى سه ر سنورى عىراق ، ئيران ، سوريا و توركييا ده زين . كاتيك كه ئيمپراتؤرى
عؤسمانى پاش شه رى يه كه مى جيهان هه لوه شايه وه ، به لئىنى كوردستانىكى سه ره خؤ درا به كورد
، به لام له باتى نه وه ولاته كه يان له نيوان ۴ ولات - و ناوچه يه كى بچووك له يه كيتى سؤفيه ت -
پارچه پارچه كرا و هه مووى نه م ده وله تانه هه وليان داوه كولتورى كورد له ناو ببهن . توركييا (كه
نزيكه ى نيوه ى كورده كان له و ولاته دا ده زين) كورد به فهرمى نانسى و پييسان ده لئيت "توركه

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانئ وهزارهتنی دهره وهی نه مریکا

شاخاوییه کان". له تورکیا قسه کردن به کوردی له دهره وهی مال قه ده غهیه و شه که سانهی که به کوردی قسه بکه، ده خرینه به ندیخانه .

که وابوو نهو راستییه که کورده کانئ عیراق له دهستی هیترشی کیمیایی سهدام په نایان بۆ تورکیا بردوو له جیگای خۆیدا یه . سهدام بریاری دابوو زه بریکی توند له کورده کان بوه شیئت له بهر نه وهی که له شه ری تیران و عیراقدا لایه نی نیرانیان گرتبوو . "نه کره مایی" که یه کی له ریبه رانی کورده که هاتوو بۆ ولاته یه کگرتوو کانئ نه مریکا بۆ شه وهی خه لاتئ مافی مرؤه وهر بگریته ده لیت : "له ۲۸ یابی ۱۹۸۸ عیراق دهستی به بۆ مباران کرد و به چه کی کیمیایی هیترشی کرده سهر ۷۰ شوین ، رهنگی کیمیاییه که له نیوان سپی و زهر بوو و بۆنی سیری دهدا . هه زارن ژن و پیاو و مندال کوژران و هه زاران که سی دیکه هه لته تن بۆ تورکیا " .

نزیکی ۳۰ هه زار لهم ناوارانه له سی که مپدا نیشته جی کراون ، هه رچند که تورکیا شه وان به میوان ده زانیته و له لایه ن شه وان وه یارمه تییه نیونه ته وه ییه کان رهت ده کاته وه . شه م ناوارانه به ماوه ی ۲ ساله له ختوه و نا پارتمانه قهره بالغه کاند ده ژین و چند بنه ماله له ژووری کدان . به وته ی "نه کره مایی" ناواره کان خواراکیان هه یه به لام منداله کانیان ناتوانن بچه قوتابخانه و کار بۆ گه وره کان نییه . "مایی" ده لیت : "نه وهی که کورد به راستی ده یه ویت نه وه یه که ناوچه یه کی نۆتۆنۆمی بۆ کورد له کوردستانئ عیراق درووست بگریته نه گهر ولاته یه کگرتوو کانئ نه مریکا حکومه تی سهدام برووختیته . پاش شه وه کورده کانئ عیراق ده یانه ویت وه که په نابهر له ولاتانی رژژناوای نۆروپا و باکووری نه مریکا وهر بگریته " .

نه ته وه یه کگرتوو ده کان قه د باسی کورد یان شالاوی ژینۆسایدی کوردی له لایه ن سهدام وه نه کردوو ، ته نانه ت هه تا شه دوا یانه ولاته یه کگرتوو کانئ نه مریکا قه ت نه یه ویست شه وان وه که په نابهر وهر بگریته ، به لام به هه ر حال به وته ی "نه کره مایی" لهم مانگه دا ولاته یه کگرتوو کانئ نه مریکا ره زامه ندی خۆی دهر پرپوه بۆ وهر گرتنی ۳۰۰ بنه ماله . "مایی" به عاجزییه وه ده لیت :

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروهوهى نهىريكا

"هيتزه كانى عيراق هه رۆژ ههزاران كورد ده كوژن و كهس باسى ناكات . نهوان(مهههستى دهولهتى ولاته يه كگرتووه كان و دهوله تانى تهووپايه - وهرگيپر) نيستا باسى مافى مروف ده كهن ، مافى مروف ! گرینگ بو نهوان مافى نهوته نه مافى مروف".

بهريز سهروكى نهنجوومهن داوا ده كه م وتاره كهى ٢ى كانوونى دووه مى ١٩٩١ ى رۆژنامهى "بۆرلينگتون فرى پريس"^٢ له ژيى ناوى "كورد له بيكراره كان" سهبارت به ناوارة كورده كان له توركييا بخريته بهر دهستى نهندامانى نهنجوومهن.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

بارودۆخى كهنداوى فارس

۲۸ى شوباتى ۱۹۹۱- نهنجومهنى پيران

بهريز " پيل " :

بهريز جهناى سهرۆكى نهنجومهن، وادياره شهري كهنداو نيستا كۆتايى پيهاتووه . نه مه سهر كهوتنيكى سهر سوور هينه ره بۆ هيزه كانى نه مريكا و هاوپه يانه كانان. ده مه ويت ستايشى كچ و كوره نازا كانان بكه م كه به م ليتهاتوويه و به م دهره سبون له كهنداوا كاريان كرد. هه موو نه مريكايه ك شانازى به دورى نه وان له رزگار كردنى كويت ده كات . هه روه ها زۆر خوشحالين كه كوشتو برينداره كانى نه مريكا و هاوپه يانان زۆر كه م بووه . له ميژودا هيچ خه باتيكي سهربازى نه وه نه ده گه ر به ريژه نه چوه كه زه برى نه وه نه ده كاريگه رى له دوژمن وه شانديت و خۆى كوشتو بريندارى نه وه نه ده كه م بوويت . به هه ر حال له ناخى دلته وه سهره خوشى له بنه ماله و دوستانى نه و ۷۹ ژن و پياوه ده كه م كه له "شالوى گه رده لولى بيايان" دا گيانى خويان بۆ ولا ته كه مان و بۆ نازادى به خت كرد. جيهان له ناخى دلته وه نه مه كدارى قوربانى بوونى نه وان . نيتم هه روه ها هاوخه مى خۆمان له گه ل خه لكى كويت دهره برين به بۆنه ي نه و نازار و ژانه ي كه چه شتويانه . نه وان كويژه وه ريه كى له راده به ده ريان له ۷ مانگى رابردودا بينيه .

نيتم هه روه ها نايت قوربانيانى ديكى سهدام له بير بكه ين و اتا كورده كان كه به گازى كيميائى هيرشيان كراوه ته سهر و هه زاران گونديان كاو ل كراوه . هه روه ها ده مه ويت پيشنيارتك ناراسته ي خه لك و سهربازه ناسايه كانى عيراق بكه م . نه وان قوربانيانى راسته قينه ي سهدام حوسه ين . خه لكى عيراق بوونه ته ناما نجي بۆمبارانى هه وايى و شاره كانيان خزمه تگوزار يه كيان هه يه كه هى ۱۰۰ سال له مه و پيشه . هه مووى نه مانه به هۆى زيده خوازيه شي تانه كانى سهدام حوسه ينه . خه لكى عيراق ده كرين به سهربازى ناسايى ، خواردنى باشيان پى نادريت و له لايه ن خودى سوپاوه ته قه يان ليده كريت، نه مانه قوربانى سهره كى سهدام حوسه ين .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

به ههر حال ئيستا ئيمه دهبيت سرنج بدهين به باروودوخى پاش شهري . ئيمه سوودنيكى نهوتومان له سهركهوتنى هيژه كانان وهدهست ناكه وييت نهگهر نهتوانين ئيستا ناشتى دهسته بهر بكهين . يه كه م شتيك كه ئيمه پاش شهري دهبي سرنجي پييدهين داهاتوى سياسى عيراقه . به بيروبوچوونى من دهسهلاتى سهدام حوسهين له رۆژانى كۆتاييدايه . سهدام نه هامي تيه كي بي وينه ي به سهر ولاته كهيدا هيناوه : يه كه م له ريگاي شهري ۸ ساله له گهل ئيران كه له نهخامدا ۲۵۰ ههزار كهس كوژران و ولاته كه ي خسته نيو قهرز و قۆله يه كي زۆره وه . سهدام بۆته هۆي رووخانى ژيرخانى ولات ، له ناوچوونى سويا و كوژراني ههزاران عيراقى . نه مه نهخامانه يه كه كه هيچ ريه ريك ناتوانييت تهحه موولى بكات.

ئيمه دهبيت ههرچى له دهستان دييت بيكهين بۆ نه وهى ئالترناتيڤيكي ديؤكرات بۆ سهدام بدۆزينه وه . پيشتەر هاوپه يانييه ك له نيوان كورد ، عه ره بي شيعة و گروپه كانى ديكه دا هه بو كه بهرنامه يه كييان دارشتبوو بۆ ئالترناتيڤيكي ديؤكرات بۆ عيراق ، ئالترناتيڤيكي كه بتوانييت مافي ئۆتۆنۆمى بۆ كه مينه ي كورد دهسته بهر بكات كه نازار و ژانيكى له ميژينه ي چه شتووه . ئيمه دهبيت په ره به م هه ولانه بدهين و پيش له هه موو شتيك ناييت رازى بين به وهى كه ژهنه رائيكي ديكه ي سروننه جيگاي سهدام بگريته وه تا رژيميكي سهره پۆ پيك بهينييت .

دهوله تى عه ره بستانى سهوودى پشتيوانى له ئالترناتيڤى خۆي دهكات . هاوكات له گهل نه وهى من زۆر ستايشى هاوپه يانه سهووديه كه مان ده كه م به لام ئالترناتيڤه كه ي نه وان هيچ شتيك سه باره ت به ديؤكراسى نازانييت و به كه لكى ئيمه ناييت. دووه مين كارى گرنگى ئيمه له جيهانى پاش شهري نه وه يه كه گوازتنه وهى چهك و تهقه مهنى بۆ ولاتانى رۆژه لاتی نيوه راست بهر تهسك بكهينه وه . زۆر ناخۆشه كه هه موو نه و ولاتانه ي كه بوون به به شيك له هاوپه يانى نيونه ته وه يى دژى عيراق پيش له وه چه كي پيشكه وتوو يان ده دا به عيراق. نه م چهك فروشتنه به عيراق له وان هيه دهوله تى عيراقى به ره و لاي ده ستر ريزى زۆرتر هاندايييت و به دلنيا ييه وه ريژه ي مه ترسى عيراقى بهر زتر كر ده وه . ولاتانى رۆژه لاتی نيوه راست ده بي سهرچاوه كانى خويان بۆ پيشكه وتن

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

تەرځان بکهن نه سهریازیچیتس . هۆکاری نه وهی که ناوچه نه وهنده ناسه قامگیر بووه نه وهیه که نعم دهوله تانه سهرچاوه کانی خوځیان بۆ بهشی بی که لک و مه ترسیداری سهریازی تهرځان کردووه . سهرنه نجام له قوناخی پاش شهردا نیمه ده بیست ههوله کاغمان دووقات بکهین بۆ نه وهی ریگا چاره یه کی ناشتیخوازانه بۆ کیشنه ناوچه ییه کان بدوزینه وه ، وه ک ناکوکی عیراق و کویت ، ناکوکی عهرهب و نیسرائیل ، شهری ناوخوئی لوینان و (به بیرو بۆچوونی من) ناماغه رهواکانی خه لکی کورد .

به ریژ سهرۆکی نه خجومهن نه مه سهرکه وتنیکی گهره بوو بۆ نه مریکا و نه ته وه یه کگرتووه کان . نیستا نیمه له گهل کیشنه یه کی نوی رووبه پروو بووینه ته وه . هیوادارم نهو بویری و پرؤفشینالیزمه ی که ژنان و پیاوانی نیمه له شهری که نداودا نیشانیان دا ، سیاسه تمه دارانی نیمه ش نیشانی بدهن .

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتس دهره وهس نه مریکا

کورد ، تورک و قبرسییه کان : ناژینی نوئی جیهانی، بۆ کئی^۱ ؟

۷ی ناداری ۱۹۹۱ — نهنجومه نی پیران

به پرتز "کرانستون"^۲ :

به پرتز جه نابی سه روکی نهنجومه ن، بۆ نهو که سانه له نيمه که چ پيش له داگیر کردنی کویت له ۲ی ناگوست و چ پاش نهوه دژی سه دام برون ، بارودوخی دژواری ۳ میلیون کوردی عیراق جیگای تاییه تی خزی هه بووه . زۆر کهم خه لک له میژووی هاوچه رخدا هیه که به قه د کورد پشتگوئی خرابی و زولمی سیستماتیکی لی کرابی . له ناوه راستی دهیه ی ۱۹۷۰ "هینری کسینجیر" ی وهزیری دهره وهی نه مریکا و "شای نیژان پشتیان له هاوچه یانیه که بیان له گه ل کورد کرد و ریگه یان بۆ سه رکوتی خویناری نه وان خوش کرد .

له م سالانه ی دوا ییدا ده یان هه زار کورد له سه ر دهستی سه دام و هیزه درهنده کانی خراونه ته به ندیخانه ، نه شکه نجه کراون و کوژراون ، نیو میلیون کهس له زیدی شاخاوی باوباییرانی خویان له کوردستان دهرکراون . له ژماره ی نه مریژی روژنامه ی "واشنگتون پۆست" دا نه فسه ری پیشووی خزمه تی بیانی ، "ده یقید ا کوژن"^۳ و تاریکی تیروته سه لی سه به رته به بارودوخی دژواری نه م خه لکه له ژیرناوی "کورده کانی عیراق پشتگوئی مه خه ن ، سیاسه تیکی وه ها هه له و کورتبینه انه یه " نووسیوه . "کوژن" ده نووسیت :

"کاتی ریبه ری کورد ، جه لال تاله بان ی له م درواییانه دا سه ردانی واشنگتونی کردووه هیچ کهس له کارمه ندانی وه زاره تی دهره وه یا کوژیکی سه ی له گه لی دانه نیشته وه ، ده ولته تی نه مریکا ته نانه ت

KURDS, TURKS, AND CYPRIOTS: A NEW WORLD ORDER FOR^۱ WHOM?

^۲ Mr. Cranston
^۳ David A. Korn

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مريكا

سه بارهت به مافی مرۆفیش قسهی له گهل تاله بانی نه کردوه و یاریده دهری وهزیری دهره وه بۆ کاروباری مافی مرۆفیش له گهل جه لال تاله بانی دیداری نه کردوه . ربه رانی دیکه ی کوردی دانیشتوی واشنگتۆن به نیگه رانییه وه چاوه پروانی نه وه ده کهن که قسه کانیا تهنانهت له ناستی خواری وهزارهتی دهره وه به هه ند وه ربگیردریت .

له روانگهی "کۆرن" وه (که منیش له گهل بیروبزچونه که ی نه ودام) ته م بیده نگییه ی حکومه تی نه مریکا به هۆی په یوه ندییه کانی نیمه له گهل تورکیایه که نه ویش دهستی داوه ته شالاوێک بۆ سه رکوت کردنی خه لگی کوردی ولاتی خۆی . "کۆرن" هه روه ها ده لیت :

"ده ولته تی تورکیا به تووندی له وه نیگه رانه که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا نه وه نده یارمه تی کورده کانی عیراق بکات که جوړێک ئۆتۆنۆمی به ده ست به یتن، ئۆتۆنۆمییه ک که ده ولته تی تورکیا نایدات به هاوولاتیانی کوردی خۆی" .

به ریز جه نابی سه رۆکی نه نجومه ن ، هیه ک هس ناتوانیت حاشا له گرینگی تورکیا وه ک نه ندامی ناتۆیان یارمه تییه کانی ته م ده ولته له م شه رهی دوایی که ندادا بکات . به هه ر حال پرسیاره که ی من نه وه یه که نایا نیمه تا نیستا له په یوه ندییه نزیکه کاغان له گهل تورکیا باسی نه و پیشینلکارییه به لگه مه ندانه ی مافی مرۆفمان کردوه له تورکیا یان داگیرکردنی به رده وامي به شیک له قوبرس له لایه ن تورکیا وه .

سه رکه وتن له که نداوی فارس سه رکه وتنیکی گه وه بوو بۆ یاسای نیونه ته وه یی به لام نه وه نده که نه ته وه یه کگرتوه کان دژی ده ستدریژی عیراق بۆ سه ر کویت ده نگس خۆی به رز کرده وه ، نه وه نده ش پێویسته نه نجومه نی تاسایش بریارنامه ده ربکات و داوا له تورکیا به کات له قوبرس به جیته دهره وه . جیهان چاوه پروانی نه وه یه سه ربازانی تورکیا له دوورگهی قوبرس به چنه دهره وه و ریز له سه ربه خۆیی و یکپارچه یی خاکی قوبرس بگیردریت .

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

جهنابی سهرۆکی نهنجوومهن داوا له حکوومهتی نه مریکا ده کهم به گویرهی ریشوینی یاسایی نیتونه وهی ههلسوکوت بکات . داواکارم دهستی دۆستی به رهو لای کورد دریش بکهین و له ههمان کاتدا به تورکیا بلین که جیهان چاوهروانی رینگاچارهیهکی دادپهروه رانهیه بۆ قوبرس .

جهنابی سهرۆکی نهنجوومهن داوا ده کهم وتاره کهی رۆژنامهی "واشنگتۆن پۆست" و لیدوانه کهی نه م دواییه "پیتر گالبرهیس"، کارمهنی کۆمیتهی په یوه ندییه کانسی دهره وهی نهنجوومهنی پیران سبهارهت به باروودۆخی دژواری کورد بخریته بهر دهستی هاوکارانم .

وتهکانی "پیتر گالبرهیس":

"نه مۆ سهرنجی جیهان له سهر دوایین قوربانیانی سهدام حوسهین چر بووه تهوه واتا خه لکی کویت . به ههر حال کورد په کهمین و دریشخایهترین قوربانی سهدام بووه . به داخهوه زۆربهی نهو شتانهی که به سهر کوردا هاتوه له شوینگه لیک رووی داوه که به هۆی سیاسی و جۆگرافیا ییه وه ، میدیا جیهانییه کان دهستیانی پیتی راناگات . من به کورتی به شیک لهو نه هامه تیان دهخمه روو که به سهر ۳ میلیۆن کوردی کوردستانی عێراقدا هاتوه" .

له په یوه ندی له گه ل کاروباری کۆمیتهی په یوه ندییه کانسی دهره وهی نهنجوومهنی پیران سبهارهت به شهرێ ئیران و عێراق ، من دوو جار سهردانی کوردستانی عێراقم کردوه : سالی ۱۹۸۴ و سالی ۱۹۸۷ . له میانهی نه م دیدارانه دا توانیم رهفتاری زۆر خرابی دهولتهی عێراق له گه ل خه لکی کورد ببینم . له سالی ۱۹۸۸ باروودۆخی کوردهکانی عێراق ، دوو جار دزه کرده ناو ویژدانی کۆمه لگای نیتونه ته وهی : په کهم جار له رینگای نهو راپۆرتانه که سبهارهت به هیرشی کیمیایی بۆ سهر شارۆچکهی کوردنشینی هه له بجه بلاو بسوه وه و جاری دووم له کاتی کۆپه وی به رفراوانی ناوارهکانی باکووری عێراق له مانگی تهیلوول . نه م ناوازان به سهرهاتی هیرشه کیمیاییهکانیان له لایهن سوپای عێراقه وه ده گێپایه وه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريك

له پهيوه ندى له گه ل نهو گه لاله ياسايه كه سناتۆر " پيئل " بۆ گه مارۆدانى نابوورى عىراق (به هۆى كه لك وه گرگرتن له چه كى كيميايى دۆى كورد) ته سليمى نه نجوومه نى كردبوو كۆميتهى پهيوه ندييه كانى دهره وهى نه نجوومه ن داواى ليكردم به سهروكايه تى ليژنه يه ك ، سه باره ت به كه لك وه گرگرتنى عىراق له چه كى كيميايى راپۆرت بدهم و بهلگه نامه كۆ بكه مه وه .

ليژنه ي راستى دۆزينه وهى ئيمه بهلگه نامه و نيشانه ي زۆرى دۆزييه وه سه باره ت به وهى كه عىراق دۆى خه لكى سفييل ، چه كى كيميايى به كار هيتاوه له هيرشيكى به رفراواندا كه له ۲۵ى شابي ۱۹۸۸ دهستى پيكردوه . نامانجى نه م هيرشه ، تينكشكاندنى بزوتنه وهى كورد بوو و گه يشته نامانجى خۆى .

نه م هيرشه كيميايى به شيك بوو له سياسه تى سه ربازي عىراق كه مه به ستى چۆل كردنى گه لى له ناوچه كانى كوردستانى عىراق بوو . هه ندك له خاله كانى نه م سياسه ت به ريتى بوون له :

۱- كاول كردنى گوند و شارۆچكه كانى سه راسه رى كوردستان

۲- دووباره نيشته جي كردنى خه لكى كورد له شوينه نوئ به كۆمه له كان كه له ژير چاوديرى سه ربازيان

۳- دوورخستنه وهى كورده كان بۆ شوينه كانى دهره وهى كوردستان

۴- به كار هيتاننى تاكتيكه تۆقينه ره كان ، له وانه گازى كيميايى بۆ نه وهى خه لكه كه له و شوينه انه كه ده بى چۆل بكرين ، بچه دهره وه .

نه م سياسه ت به دلره قيه كى زۆره وه جيه جي ده كرا و هيج حيسابيك بۆ بيروراي جيهان و ياساى نيونه ته وه بى نه ده كرا . ليژنه ي راستى دۆزينه وهى ئيمه به و نه غجامه گه يشت كه به چه كى كيميايى هيرش كرا وه ته سه ر ۴۹ گوند . ئيمه له سه ر نه و به روايه ين كه ژماره ي گشتى نه و گوندانه كه به چه كى كيميايى هيرشيان كرا وه ته سه ر گه لى له وه زۆرتره . له داواى هيرشى كيميايى ، شالۆوى سه ربازي به رپۆه چوه و نه و كه سانه كه زيندوو مابوون يان نه يانتوانيبوو خۆيان بگه يه ننه توركيا به كۆمه ل كوژراون . به گويره ي نه و گفتوگو يانه كه ئيمه له گه ل خه لكه كه دا نه غجامان داوه ،

کورډ و کوردستان له به لگه نامه کانس وهزاره تی دهره وهی نه مریکا

ده توانین بهرورد بکهین که ژماره ی نهو که سانه ی که له نه نجامی هیژشی کیمیایدا و شالوده سهریازییه کانی پاش نهوه کوژراون و بریندار بوونه ، هه زاران که سه . به هه حال زانیارییه کانی نیتمه ته نهها لهو کوردانه ی عیراق وهرگیراوه که په نایان بژ تورکیا هیئابوو . نه گهر نهو جوړه شالوده سهریازییه که له ناوچه سنوورییه کانداهه پرتوه چووه له ناوچه کانی قولایی خاکی کوردستانی عیراقیش به پرتوه چووبایا ، ژماره ی کوژراوه کورده کان ده بو به دهیان یان سهدان ههزار کهس .

ژماره ی گشتی کوژراو برینداره کان له دهستی نیتمه دا نییه . نیتمه له راستیدا به دلنیا ییه وه نازانین له سالی ۱۹۸۸ هه له کوردستانی عیراق چی رووی داووه . سهریازه عیراقییه کان سنووری تورکیا و عیراقیان له سهره تای نهیلوولی ۱۹۸۸ هه داخستووه و بی دهنگییه کی کوشنده به سهر کوردستانی عیراقدا زال بووه . له ههفته ی کوتایی مانگی ناگوست و ههفته ی سهره تای مانگی نهیلوولی ۱۹۸۸ ، نزیکه ی ۶۵ ههزار کهس له ناکاو سنووری عیراق و تورکیایان تیپه راند . هه رچند که نه م که سانه له گونده جیاوازه کانی ناوچه شاخوییه کانه وه هاتبوون به لام یه ک جوړه هیژشیان کرابووه سهر .

به یارمه تیتان شتیك سهره ده به چۆنییه تی نه م هیژشانه بلیم . له نیواره ی رۆژی ۲۵ ی ناب ، فرۆکه و هیلیکۆپته ره کانی عیراق ، گونده کانی ناوچه ی زاخۆ، دهۆک و نامیدییان به چه کی کیمیا یی بومباران کرد . به وهی یه کی له دانیش تووانی نه م ناوچانه :

" فرۆکه کان هه رجاری ۴ تا ۸ دانه بۆمبیان ده خسته خواره وه . نه م بۆمبانه که به " کانسیستیری سهوز " ناسراون ، له کاتی ته قینه وه ده دهنگی کی که میان هه بوو و پاش ته قینه وه هه وریک ناسمانی شوینه که می داده پۆشی که رهنگه که ی سپی یا زهر د بوو . پاشان بۆنی توندی سیر ، پیسوازی گهنیو ، سیو و جافه ری (مه عده نووس) له ناوچه بلاو ده بووه و نه وانه ی که کهوتبوونه بهر کیمیا یی ، به ره به ره یان کتوپر ده مردن .

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانئ و وزارتئ دهره وهئ نه مریکا

تهرمی مردووه کان وشك بېوو و هندی جار شین و رهش بېوو . ژيان و مهرگ په پیره نندی به وده وه هېروه که کهسه که له کوئ راوه ستاېوو و ناراستی با دهیگرت یا نا . له ناکاو هاواری دایکېکم بیست که منداله کانی ۲۰ ههنگاو له و لاتر مردېوون و خوئی هیچی لی نه هاتېوو .

به وتی نهوانی که زیندوو ماون ، ناژه له کان مردوون و په له وده ره کان له ناسمانه وه که وتوونه ته خواره وه . پاشان سربازه کان جل و بهرگی تابه تی دژه کیمیا بیان له بهر کردووه و هاتوونه ناو گوند . له هندی شویندا وه گوندی "بازی"^۶ ، هیژه کانی عیراق گوندنشینه کان بیان داوه ته بهر دهسپریژی گووله و پاشان تهرمه کان بیان له گزړه به کومه له کاند شاردو ته وه و به بولدیزر خاکیان کردووه به سهریاندا . ثم و هسفکردنه تیکه لیک بوو له سهدان گفتوگوئی نیمه له گه له ناواره کانی که مپه سهره کیسه کان (له تورکیا) . گفتوگوکان دوو هفته پاش رووداوه کان نه نجام دراوون و هه موو چین و توپوژیکی خه لکی له خو گرتووه له کورده خه باتکاره چه کداره کان (پیشمهرگه) بگره تا ژن و پیاو و مندا . نیمه کیشه مان نه بوو بؤ دؤزینه وهی شاهیدی رووداوه کان له بهر نه وهی که له راستیدا به بهراوردی من نیوه هه تا سی له چواری ناواره کان ثم رووداوانه بیان به چاوی خویشان بینیه که من و هسفم کرد .

به گویره ی سیستمی یاسایی نیمه ، قسه کانی شاهیدانی عهینی باشتیرین بهلگه یه . به هه رحال کومه لیک له نیشانه فیزیکیه کانی ثم هیژشانه له سر جهسته ی ناواره کان دیار بوو . تیمیک له پزیشکه نه مریکاییه کان که ناواره برینداره کان بیان بینیه ، کومه لیک له نیشانه کانی چه که کیمیا یه کان بیان له سر جهسته ی ناواره کان بینیه . تیمیک له ته له فزیوئی بهریتانیا به سهره کایه تی "گوین رابیرتز"^۷ (که پاشان فیلمه که بیان ده بینین) چوونه ته ناو عیراق و پارچه ی بؤمیه کیمیا یه کان بیان له ژیر خاک دهره ی ناوه . کاتی که له ۸۱ نه یلولی ۱۹۸۸ و هزیری دهره وه ، "شولتز" به کاره ی تنانی چه کی کیمیا یی (له لایه ن عیراقه وه) شهرمه زار کرد ، به وتی

^۶ the village of Baze

^۷ Gwynne Roberts

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

چاپه مەننیه کان به گوێره ی زانیارییه تهکنیکیه کانى بهردهست نهم کاره ی کرد . له راستیدا له کاتییدا که کیشی وهلامی گونجاو به عێراق به هۆی هێرشه کیمیایه کانى له نێوانه نهنجوومهنى پیران (که خوازیاری گه مارۆدانى نابووری عێراق بوو) و دهولتهتى ره یگان (که به هیچ شینویهک له گهژ نهوه دا نه بوو هیچ کارێک دژی عێراق بکریت) ههروهها به توندهى بهردهوام بوو ، هیچ جیاوازیکی بیرو را له سه ر نهو راستیه له ئارادا نه بوو که عێراق که لکی له چهکی کیمیایی وهگرتهوه .

به یارمهتیتان ده مه ویت دوو خاڵی دیکه سه بارهت به که لک وهگرتنی عێراق له چهکی کیمیایی دژی که مینه ی کوردی خۆی زیاد بکه م : یه کهم نهوه که نهم هێرشانه له ۲۵ ئابی ۱۹۸۸ دهستی پێکردوه واتا ۵ رۆژ پاش جیبه جی کرانی ئاگره سستی نێوان ئێران و عێراق . دووهم نهوه که ئاماغی نهم هێرشانه ته نها کورده شهروانه کان(مه به سستی پێشمه رگه کانه - وه رگێر) نه بوون . شهروانه کان له مۆلگه کانى خۆیان له باکووری عێراق بوون که سه رزه مینیکی وشکی بی دار و به رگه و رهنگه بنکه کانیا ن له ئاسمانه وه دیارب ن . به هه ر حال ژیمی عێراق هێرشى کرده سه ر گونده کانى نێو دۆله کان ، هه ر بۆیه زۆریه ی قوربانیه کان ژن، مندال و پیاوه سقيله کان بوون . هێرشه کیمیایه کانى عێراق زۆر تونده بوو . عێراق دهیتوانی به بی که لک وهگرتن له چهکی کیمیایی و به کۆمه ل نه کوشتنی بی گوناح ، بزوتنه وه ی چه کداری کوردی سه رکوت بکا به لام له باتی نهوه دهولتهتى عێراق خه لکه که ی به درنده ترين و نامرۆفانه ترين شپوه سزا دا له بهر نهوه که وهک نه یاری خۆی سهیریانی ده کرد .

کیمیاباران ته نها به شیک له سیاسهتى دژه کوردانه ی عێراق بوو . له کاتی سه فه ره که ی من بز عێراق له نه یلولی ۱۹۸۷ ، له سه ر جاده ی به غداد — جله ولا ، ده ربه ندیخان ، سلێمانی و که رکوک ، ۴۰ گوندی کوردنشینم ژمارد که له م دوا ییانه دا کاول کرابوون . نهم به شیه ی خاکی کوردستان سه رزه مینیکی ترسناک بوو که ته نها تیری داری کاره با ، گۆرستان و باخه بی خاوه نه کانى تیدا ما بوو . نهم گونده نه له ناوچه ده ستپێرانه گه یشتوه کاندئا نه بوون به لکوو له سه ر

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و هزاره تی دهره وهی نه مریکا

جاده سهره کییه کانی کوردستانی عیراق بوون . که وابوو کاول کردنی نهم گوندانه هیچ پاساویکی سهر بازی نه بوو ، به لکوو ته نهها نمونه یه کی دیکه ی سیاسه تی سزادانی خه لکی سفیلی بی گوناح بوو .

ریه رانی کورد به لگه نامه ی نه وه یان خستوتنه پروو که ۳۸۹۷ گوند کاول کراون و هزاران قوتابخانه و سهدان کلیسا و مزگه وتی کۆن رووخیتراون . خه لکی نهم گوندانه له هه ندی که مپ له نزیکه ی شارۆچکه کان نیشته جی کراون که له ژیر چاودیری سوپای عیراقدان و هه ندی جار بۆ بیوانه کانی باشووری ولات دوور ده خرینه وه که زۆر له ناچه شاخاوییه کانی کوردستان دوورن . من ناتوانم ژماره ی قوریانیانی نهم سیاسه ته مه زنده بکه م به لām مه عقووله ژماره یان زۆر بیست . به رنامه ی ده رکردنی خه لک به تاییه ت دلره قانه بوو و کولتووریکی ده وله مه ند و که وناری له ناو برد .

سهره بجام ده مه ویت ناماژده به وه بکه م که کورد بووه ته قوریانی جۆریک پیشیل کردنی مافی مرۆڤ که رووبه پروی هه موو خه لکی عیراق بۆته وه . نهم کرده وانه بریتین له کوشتن ، نه شکه بجه ، ده سته سه ر کردن به بی حوکمی دادگا و بی به ش کردن له نازادییه به ره تییه کان . یه کی له کرده وه نوی و تاییه ته کانی ده وله تی عیراق ، نه شکه بجه و کوشتنی مندا له کانه بۆ نه وه ی دایک و باوکیان سزا بدات و و گوشاریان بجاته سهر . ریکخراوی لیسوردنی نیتونه ته وه یی به لگه نامه ی نه وه ی له ده سته دایه که به نه ماله کن له به رامبه ر وه رگرتنه وه ی ته رمی پارچه پارچه کراوی میتر مندا له کانیان پارهیان داوه به ده ولت .

به نیسه بت کورده وه ، عیراق به ته واوی مرۆڤکوژ بووه . به هه ر حال به گشتی کۆمه لگای نیتونه ته وه یی له به رامبه ر کاول کردنی کوردستانی عیراق و ته نانه ت که لک وه رگرتن له چه کی کیمیایی دژی خه لکی سفیلی بی گوناح به پاریزه وه کاردانه وه ی نیشان داوه . هه روا که گه لی له نیتوه ده زانن ، له سالێ ۱۹۸۸ کتۆپر پاش وه رگرتنی راپۆرتی به کاره یانی به رفراوانی چه کی کیمیایی دژی کورد ، سناتۆر " پیل " و سناتۆر " هیلمز " گه لاله نامه یه کیان ته سلیمی نه بجومه ن کرد بۆ نه وه ی کۆمه لیک گه مارۆی ماددی و تابووری بخریته سهر عیراق . نهم گه لاله نامه یه (

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و مزاره تى دهره وهى نه مريكا

به ناوى پيشگيرى له ژينوسايدى ١٩٨٨) يهك رۆژ دواتر له لايهن نهنجومه نه وه په سندن كرا (كه كرده وه يه كى نه ونده خيتر له نهنجومه ندا نمونه ي نه بووه) به لام به داخه وه نه بوو به ياسا و به هوى به رژه وه ندييه نابوو رييه زۆر تاييه ته كانى نه مريكا دژايه تى له گه ل كرا و نيداره ي ره يگان به ته واوى دژى راوه ستا و له ناكامى مانۆره پارلمانيه كانى رۆژى كۆتايى خولى ١٠٠ى كۆنگرئيسى نه مريكا ههره سى هينا .

گه لاله ياساى پيشگيرى له ژينوسايد ته نها رووداويك بوو كه له جيهان دا قهوما بۆ نه وهى وه لاميكى چوپر بدرتته وه به پيشيل كردنى مافى كورد و ياساى نيونه ته وه يى . لعم په يوه ندييه دا ته نها چهند ولات بوون كه له ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا زياتر چوونه پيش، لانيكه م شۆلتز ، وه زيرى دهره وهى نه مريكا هيرشه كيميابه كانى شهره مزار كرد .

كاتى كه سهدام حوسهين كوئى داگير كرد له سهر نهو بروايه نه بوو كه جيهان كاردانه وه يه كى نه ونده توند نيشان بدات . له وانويه يه كى له هوكاره كانى نه م شيوازه بير كردنه وه يى سهدام، بى هلوئىستى ئيمه بووبى به نيسبه ت كيمياباران كردنى خه لكى عيراق كه پيشتر سهدام ده ي كرد .

ئيسا كه سهر به خويى كوئى ده سته بهر بسوه هيسا دارم يه كه مين و دريژ خايه نترين قوربانيسانى سهدام له بير نه كه مين واتا كورده كان . هه تا كاتيك ديكتاتورينك سهر كردايه تى عيراق بكات مافى كورد له عيراق به هيج شيوه يهك ده سته بهر ناييت . مانه وهى كولتورى كورد و ته نانته مانه وهى فيزيكى كورد به وه په يوه سته كه بوار بۆ ئۆتۆنۆمى كوردستان خو ش بكريت . كاتيك كه عيراق كه وه ته ژيژ چه ترى پاراستنى زه ليزه كان (مه به سى برى تانيه - وه رگيژ) ئۆتۆنۆمى كوردستان له لايهن زه ليزه كانى پاش شه رى يه كه مى جيهانى و كۆمه لى گه لانه وه گارانتى كرا به لام به هه ر حال كۆمه لگاي نيونه ته وه يى نه يويست و توانايى نه وه شى نه بوو نه م گارانتيا نه جيبه جى بكات .

له وانويه له باروودوخى پاش شه رى (كه نداوى فارس) گارانتى نيونه ته وه يى ده سته بهر بكريت له نيو عيراق كدا كه ريز له مافى مرۆڤ و مافى سياسى هه موو هاوولا تيانى عيراق بكريت .

ئۆپۆزيسيۆنى نايه كانگيرى عيراق (له وانوه جيزيه سهره كيه كانى كوردستان) له سهر

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروههس نه مريكا

به برنامه يه كى سياسى ديمۆكراتيك بۆ عيراقى پاش سه دام ريككه وتوون . به بيروبو چوونى من نه مه سه رته تايه كى هيوابه خشه . من له سه ر نهو بروايه م كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و هاوپه يانانى ده بيت هه رچى له ده ستيان ديت بيه كن بۆ نه وهى ئالترناتيڤتيكى ديمۆكرات له عيراق پينكييت ، ئالترناتيڤتيكى وا باشتري هيوايه بۆ كورد .

من له قوناخى پاش هو لوكاست (شالاوى سووتاندنى جوله كه كان به ده ستى هيتله ر- وه رگيتر) گه وه بووم و به هوى نه وهى كه ناگادارى نه م رووداوه جيهانييه بووم باش له بيرم ديت بيروپاي نه وهى تيمه نه وه بوو كه نايت شتيكى وا ئيدى قه د روويدات . واتا كهى نه وهيه كه رووداويكى جههائى وا نايت جاريكى ديكه پشتگوى بحريت و سه رنجى پينه دريت .

هيج كه س تراژيديايه كى نه وه نده گه وه رى به چاو نه بينيه كه له نه يلولى ١٩٨٨ رووى داوه و بى ناو نيشان ماوه ته وه . من ويئاي زۆرم له و ٥ رۆژه ههيه كه له سنوورى عيراق و توركييا بووم : له سه ر شاخيكي بهرز ژنيك له سه ر كۆله كه لوپه له بچووكه كى دانيشتبوو كه هه موو دارونه دارى بوو و بيرى له داهاتويه كى به ته وارى ناديار ده كرده وه . كه ره كان پاش نه وهى له لايه ن خاونه ناواره كانپانه وه به ره لا كرابوون به تووره كهى پر زه رق به رقه وه سه رگه ردان ده گه پان ، پيره مه ردنيك ده گريا له بهر نه وهى هه والى مردنى مندا له گه وه ره و بچووكه كانى خۆى بيستبوو . نه مانه كۆمه لتيك ويئان كه تا ماوم قه د له بيرم ناچيت . هيوادارم تيمه نه هيلين جاريكى ديكه نيش و ژانگه ليكى وا بى سه رنج و بى وه لام بمينيته وه .

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی وهزارهتی دهرهوهی نه مریکا

ولایتیک بۆ کورد

۲۰ی ناداری ۱۹۹۱ - نهنجومهنی نوینه ران

بهريز "بيلبري" :

بهريز سهروکی نهنجومهن ههري ئیستا که نیمه لهم ناسایش و راحهتییه داین، خه لک له باکووری عیراق بۆمباران ده کرین . کورده کان که ئیستا بۆ سهربه خویی و زرگار بوون له سه ره پویی به غداد شه ر ده کهن ، به ئینی ولایتیکی سهربه خویان پاش شه ری یه که می جیهانی پیدرا ، به لام نهم ولاته یان لی زهوت کرا . نیمه ئیستا به ته وای نازانین نایا ده مانه ویت کۆماری عیراق ببیت به ۲یان ۳ ولاتی سهربه خویان نا . کورد که له م سالانه ی دواییدا نه هامه تی زۆری به سه ره هاتوه ، پیوستی به ولایتیکی سهربه خویه . پیوستی به ولایتیکه که تییدا دله پاوکی نه وه ی نه بیت کیمیابارن بکریت و مندال و ژن و پیایو بکوژریت .

کورد زۆر پیشت له وه ی که عه ره به کان بیته عیراق و تورکه کان فلهاتی ناناتۆلی داگیر بکه ن ، له ولاتی خۆیدا ژیاوه . کاتی که سوپای نه سکه ندهر چوه ئیران، خه لکیکی عه شیره تی به ناوی کورد ههنگاو به ههنگاو شهریان له گه ل کرد . کورد ۴ ههزار ساله له سه ره خاکی خوی ده ژی و ئیستا پیوستی به یارمه تی نیمه یه .

بهريز جهنابی سهروکی نهنجومهن، سهروک کۆماری ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ده بی یارمه تی کورده کان بکات و نه ته نها فرۆکه کانی عیراق به لکوو ده بی ته و کۆپته رانه ش بخاته خواره وه که خه لکی کوردیان پی سه رکوت ده کریت .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهه نهمريكا

بپارنامهيهك بۆ راوهستاندى كۆمه لكوژى كورده كانى عيراق

۹ى نيسانى ۱۹۹۱ - نهنجومهنى نوينه ران

بهريز "لقين"، نوينه رى نه ياله تى "كاليفورنيا":

بهريز سهروكى نهنجومه ن، من نه مرو بپارنامهيه كه م ناماده كردوه كه داوا له سهروك كۆمارى نه مريكا ده كات به زووترين كات ده ست به كار بپت بۆ شه وهى كۆمه لكوژى كورده كانى عيراق رابوه ستيندرت. نييمه بۆ راوهستاندى نه م تراژيديايه درهنگ ده ست به كار بووين. سهدان ههزار كورد له زىدى خويان هه لاتوون، هه زاران كه س مردوون و هه زاران كه سى ديكه به هۆى برسيتى، نه خوشى، سه رما و سۆله و هيرشه زهوى و ناسمانيه كانى سهدام حوسهين له گه ل مه ترسى مه رگ رووبه پروون.

ده ستبه كار نه بوونى نه مريكا بۆ خستنه خواره وهى كۆپته ره كانى سهدام كه به شيوازى دلره قانه هيرشيان ده كرده سه ر خه لكى كورد، پيشت بوه هۆى كوژرانى ژماره يه كى زۆر. نه گه ر نييمه له مه زياتر ده سته وه ستان ميني نه وه هيج كه س زيندوو نامينيت تا له وه هه ريمه دژه فرينه كه لك وه ربگريت كه نه ته وه يه كگرتوه كان پيشنيارى كردوه.

جه نابى سهروكى نهنجومه ن، سهروك بوش له جينى خويدا جه ختى له سه ر بيرى نه خلاقى هه وله گرينه گه كانى نه مريكا كردوه ته وه بۆ تيكشكاندى سهدام حوسهين. نابيت سهروك بۆش به يتليت نه م سه ركه وتنه به به ته نها هيشتنه وهى كورده كان كۆتايى پييت كه پيوستى يه كجار زۆريان به يارمه تى كۆمه لگاي نيونه ته وه يى هه يه.

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

جهنابی سه‌ژکی ته‌نجومه‌ن، ده‌قی نه‌م بریارنامه‌یه ته‌سلیمی ئیوه ده‌که‌م و تکا له نه‌ندامانی نه‌نجومه‌ن ده‌که‌م پشتیوانی بکه‌ن له هه‌نگاوی پاراستنی خێرای کورده‌کانی عێراق و یارمه‌تیدانیان .

نه‌مه ده‌قی بریارنامه‌که‌یه :

- به هۆی نه‌وه‌ی که سه‌دام حوسه‌ین له زه‌وی و ناسانه‌وه هێرشی درنانه‌ی کردوه‌ته سه‌ر خه‌لکی کوردی عێراق به تاوانی نه‌وه‌ی که نه‌م خه‌لکه دژی نه‌م دیکتاتۆره راپه‌رینیان کردوه .
- به هۆی نه‌وه‌ی که له نه‌نجامی ناکۆکی ناوخۆیی عێراق ، سه‌دان هه‌زار عێراقی که زۆربه‌یان کوردن ، ناواره بوونه

- به له‌به‌رچاوگرته‌نی نه‌وه‌ی که گه‌لێ له‌م ناوارانه و هه‌روه‌ها نه‌و گروپه راپه‌ریوانه که هێشتا له عێراقدا ماونه‌ته‌وه به هۆی برسیته‌ی ، سه‌رما و سه‌وله ، برین و نه‌خۆشی له گه‌ل مه‌ترسی مه‌رگ به‌ره‌وپوونه

- به له‌به‌رچاو گرته‌نی نه‌وه‌ی که کارمه‌ندانی پزشکی هێزه فره‌ده‌گه‌زه‌کان له که‌نداوی فارس ده‌توانن به خێزایی پێداویستی ده‌رمانی خه‌لک دا‌بین بکه‌ن

- به له‌به‌رچاو گرته‌نی نه‌وه‌ی که عێراق هه‌روا سسنوره‌کانی له سه‌ر هه‌وله سارپۆکه‌ره نێونه‌ته‌وه‌یه‌یه‌کان داخستوه و ناهێلێت نه‌م هه‌ولانه ته‌نجام بدريت
کۆنگرێسی نه‌مریکا (به ره‌زامه‌ندی ته‌نجومه‌نی پیران) بریاری دا :

١- سه‌رۆک کۆماری نه‌مریکا ده‌بی ده‌سته‌به‌جی داوا بکات که هێزه‌کانی نه‌ته‌وه یه‌که‌گرتوه‌کان له عێراق رێکخه‌راوه خێرخوازییه نێونه‌ته‌وه‌یه‌یه‌کان بپاریزن وه‌ک خاچی سوور ، مانگی سوور ، سندوقی منداڵانی نه‌ته‌وه یه‌که‌گرتوه‌کان و رێکخه‌راوه‌کانی دیکه‌ی نه‌ته‌وه یه‌که‌گرتوه‌کان و رێکخه‌راوه خێرخوازییه خۆیسته‌کان بژ نه‌وه‌ی بتوانن خزمه‌تی کورده‌کان و عێراقییه‌کانی دیکه بکه‌ن .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

- ۲— سهروك كۆمار دهبي لهو تيمه پزيشكييهى هيتزه هاوپه يمانه كان كه له كهنداوى فارسدان داوا بكات يارمه تى پزيشكى و خيرخوازى بدەن به كورده كانى عيراق لهو شوينانهى كه زور پتويسته .
- ۳— سهروك كۆمار دهبي داوا له نەتەوه يه كگرتووه كان بكات هيتزى ناشتياپاريز له عيراق جيگير بكات بو نەوهى خەلكى كورد و گرووپه كانى ديكه بپاريزيت كه هيتزه كانى عيراق هيرشيان كردونه ته سەر .

ريكهوتننامهى سبارهت به كۆپتيره كانى عيراق جيّه جيّ بكن

۹ى نيسانى ۱۹۹۱ - نهنجوومهنى نوينه ران

بهريز "كۆستماير" :

بهريز سهرۆكى نهنجوومهنى ، ريكهوتننامهيهك له نيوان "ئنه رال شوارزكوڤ" و سوپاى سهدام حوسهين مۆر كراوه بۆ نهوهى كۆپتيره كانى سهدام نهفڤن (مهگه ر بۆ راپه راندى كاروبارى مهدهنى) ، بهلام لهم كۆپتيره رانه بۆ ليدانى بۆمبى ناپالم و فوسفورپى له سيقيله كورده كان كهلك وهرده گيريت كه يهكيك له مهزنترين تراژيدياكانى سهداى بيستمه مه كه له پيش چاوى نيمه بهريوه دهچيت .

جهنابى سهرۆكى كۆنگرييس ، بۆ سهرۆك كۆمارى نهمريكا نهم ريكهوتننامهيه جيّه جيّ ناكات ؟

نهم سهرنه كهوتنهى سهرۆك كۆمار له جيّه جيّ كردنى نهم پهياننامهيه (پاش نهوهى كه بوش كورده كانى عيراقى هاندا تا راپه رين بكن) جهخت كردنه وهى سهرۆك كۆمار له سهر مهسهلهى نهخلاق له شهري كه نداوى كردووه به به گالته جار . ناوزده كردنى سهدام حوسهين به هيتلر و پاش نهوه بيدهنگ بوون له بهرامبه ر كوشتنى كورده كان به دهستى سهدام ، شهرمه بۆ نهمريكا .

به سهرۆك بوش دهلييم : "ريكهوتننامه كه جيّه جيّ بكه ، ههموو جيهان چاوه روانه و سهير دهكات" .

Mr. KOSTMAYER¹
General Schwarzkopf²

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نه مريكا

ئاواره عيراقيه كان

۹ى نيسانى ۱۹۹۱ - نهنجوومهنى پيران

بهريز "ليهى" :

جهنابى سهروكى نهجوومهنى ، دهمهويت باسى بارودوخى روزهلاتى ناوهراستى نهمرؤ بكم و نهو تراژيديه مرؤقيه كه له عيراق روودهات . سهدان ههزار كورد و شيعه و ئاوارهكانى ديكه له دهستى سهروزيى سهدام ههلهاتوون و پهنيان بؤ توركيya و ئيران بر دووه . به گويزه راپورتهكان ههزاران پياو و ژن و مندال بريندار بوونه و ژمارهيهكى زوريان له سهر ريگسا سههولبهستوهكانى عيراق بؤ توركيya يان له كه ميه قهرهبالغ و چهپهلهكانى توركيya و تيراندا له ناو چوونه .

من ستايشى بريارى سهروك بوش دهكم بؤ ناردنى خيراى خواردهمهنى و يارمهتيبكهكانى ديكه بؤ نهى ئاوارانه ، لهوانه هستنه خوارهوى كهلوپهل له لايهن فرؤكه سهريازيهكانى نه مريكاوه . بهلام هه مومنان دهزانين نهى يارمهتيبكه تهنها بهشى كؤمهليتك لهى ئاوارانه دهكات . نهتهوه يه كگرتوهكان و دهولهتگهليتك وهك بهريتانيا و فهرانسهش بهرپرسيارن له بهرامبهه كردهوه كؤمهلكوژيه هؤفانهكهى سهدام حوسهين دؤى خهلكى خؤى .

بهلام ههروهك تراژيدياكانى ديكه له ولاتانى ئاسياىي و شهفريقايى ، بهداخهوه يارمهتيبكهكانى به ههزاران كهس لهى ئاواره ئيش و نازار چهشتوانه زؤر درهنگ و زؤر كهس بووه . به گويزه زانياريهكانى من ، سندووقى ئاوارهكان و كؤچكردووهكانى وهزارهتى دهرهوه كه متر له ۴۰ ميليون دؤلار پارهى تيداىه . له راستيدا بهشيكى زؤرى پارهى نهى سندووقه تهرخان كراوه بؤ دابين كردنى پيداويستيهكانى ههزاران ئاوارهى برسى شاخى ئافريقا و باشوورى روزهلاتى ئاسيا و سهحرانى ئافريقا . نهو بره پارهيه كه لهوانهيه تهرخان بكرت بؤ يارمهتيبكهكانى كورد و شيعه و كهسانى ديكه

Mr. LEAHY ^۱

كورڤ و كوردستان له بهلگه نامه كانى و هزاره نى دهره وهى نه مريكا

كه له كوشتن ، نه شكه نجه ، درنده بى و برسىتى له عىراق ههلهاتون ، به شيان ناكات . نيمه ده زانين ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا هيشتا ناچاره به شىكى زورى يارمه تى خيرا و كاريگه رى ئهم خه لكه نازارچه شتووه داپين بكات . تكا له سه رۆك بوش ده كه م ئىستا يارمه تيه كى خيرا بدات بهم ئاوارانه .

وهك سه رۆكى كۆمىته ي شالوى دهره وه كه ده سه لاتم به سه ر سندوقى ئاواره و كۆچكردووه كاندا ههيه ، به ئىنى ئه وه ده ده م كه به خيرا يى داخو از نامه يه ك ته سليمى سه رۆك كۆمار بكه م بۆ يارمه تيدانى خيرا ي ئاواره عىراقىيه كان.

نيمه ده زانين كورد و شيعه كان بانگه شه ي ئه وه ده كه ن كه به هاندانى حكومه تى بوش دژى سه دام حوسه ين راپه رينيان كردووه . سه رۆك (بوش) يش ده ئىت قه د كاريكى واى نه كردووه كه نه م خه لكه سه ركوتكراوه وا تىبگه ن ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا به قازانجى ئه وان دىته مه يدان . به هه ر حال با سه كه ي نيمه ، نه م ته وه ره له خو ناگريت و ئيدى گرینگ نيه ، با ميژوونوسان پاشان له سه رى پريار بدن . نه مه راستىيه كى تاله كه ئه وانى كه راپه رينيان كردووه به هايه كى يه كجار زۆريان داوه بۆ بوئرى و نازا يه تى خويان . مانه وه له عىراقى ژيتر ده سه لاتى سه دام حوسه ين ، به واتا ي كوشتنى زياتر ، نه شكه نجه ي زياتر و برسىتى زياتره . نه وان هيج چاره يه كيان جگه له هه لهاتن نيه ، ته نها هيوايان ئه وديه كۆمه لگاي جيهانى يارمه تيان بدات . نه مه يه كى له و كاته ميژوويانه يه بۆ ئه وى نه مريكا بىته پيشه وه و نياز پاكى و خيرخوازى خو ي نيشان بدات.

جه نابى سه رۆكى نه نجومه ن هه روا كه له بيرمان دىت له تروپكى بۆمبارانه كانى "شالوى گه رده لوولى بيبابان" ، نيمه رۆژانه ميليو نيك دۆلارمان سه رف ده كرد ، با ئىستا پارهى رۆژيكي ئه و شالوه ته رخان بكه ين بۆ رزگار كردنى گيانى ئه و كه سانه ي كه ئه وه نده بوئريان بووه له به رامبه ر ده وله ته كيان رابه ستن به و هيوايه كه ديكتاتوريك برۆختين كه هيشتا به سه ر ولاته كه ياندا حوكم ده كات .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و هزاره تى دهره وهى نه مريكا

نايا هيچ نه مريكاييهك ههيه نهيه ويته يارمه تى ته م ناوارانه بدات له كاتيكا ته م وينا نه ده بينيت، كاتيكا كه دا يكيكا ده بينيت كه مندا له رهش هه لگه راوه كه ي به كو له وهيه، كاتيكا كه ده بينيت بنه ماله كان به سه ر جو كه له سه هو له به ستوه كاندا تيه به رن، كاتيكا كه ده بينيت مندا له كان هاوار ده كه ن و هو له ده ده ن لقه دارى كى بچوك بدوزنه وه كه ناگرى بدن و خو يانى پى گرم بكه نه وه، كاتيكا كه ده بينيت بنه ماله كان دى ن و ده چن و هيو ايان نه وهيه روى دواتر زيندوو بن و له سه رماو سوله دا نه مرن . نايا ته نها يهك كه سى نه مريكايى ههيه نهيه ويته يارمه تى ته م ناوارانه بدات، باوه ر ناكه م .

تيه له كاتى شه ردا يارمه تيمان داوه . ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا پارديه كى زورى خه رج كردوه . با تيه به شيكى بچوك له و پارديه ته رخا ن بكه ين بو يارمه تيدانى نه وه كه سانه ي كه هيشتا به ده ستى نه وه سه ركوتوه ده نالينن كه تيه له "شالاوى گه رده لوولى بيا بان" دژى شه رمان كردوه . ته مه با شترين كار يكه كه نه مريكا ده توانيت بيكا ت، ته مه شتيكه كه تيه ده توانين به باشى نه نجامى بده ين . با جاريكى ديكه جياوازي نيوان سه دام حوسه ين و خو مان به جيهان نيشان بده ين . با يارمه تيبان بده ين . ته م كاره ده يى بكر يت. هيو ادارم به زووترين كات ته نجام بدر يت .

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

تراژیدیای کورد

۹ی نیسانی ۱۹۹۱ — نه نجوومه نی پیران

به ریتز "جورج":

جه نابی سهرزکی نه نجوومه ن، دهمه ویت باسی کیشیه یه بگم که چهند کهسی دیکه له نندامانی نه نجوومه ن پاشنیوه پۆی نه مپۆ باسیان کردوه و نهویش تراژیدیای کۆره وی کورده .

جیگای دهستخوشیه که ولاته یه کگرتوه کنی نه مریکا بریاری داوه دان بهو راستیه دا بنیت که رووداوه کانی عیراق خه ریکه ده بی به یه کئی له کاره ساته سیاسیه گه وره کانی سه رده م . به هه حال یارمه تی نيمه بۆ په سه ندرانی ته م بریارنامه یه تا ته م کاته کاریکى عاقلانه بووه، له په یوه ندی له گه ل ره هه نده کانی کیشیه که و هه روه ها له په یوه ندی له گه ل بهر پرسیاریه تی نيمه له بهرام بهر ته م رووداوانه . له مه زیاتر نيمه هیشتا له سه ر هه نگاوه کانی دواتر چر بووینه ته وه، له کاتی که دا که دۆزینه وه ی چاره سه ریه کی درێژخایه ن پشتگوى ده خه ی ن .

هه موو هه لسه نگانده کن جیی گومهنن و نيمه ده بی به پارێزه وه نزیکى هه لسه نگانده کانی ده ولته کانی دیکه بینه وه . با وادایینیتین نزیکى ۳۰۰ هه زار کورد چونه ته ناو خاکی تورکیا و هه مان ته ژمارى دیکه له ناوچه سنورییه کانی عیراق و تورکیا کۆبوونه ته وه . نیران په نای به ۳۰۰ هه زار کورد داوه و ده لیت ناماده یه جیگای ۲۰۰ هه زار کهسی دیکه بکاته وه . نیران هه روه ها جیگای نزیکى ۴۰ هه زار ناواره ی خه لگی ناوچه ی باشووری عیراقی کردوه ته وه . سه رته بجام له وانه یه نزیکى ۱۵ تا ۲۰ هه زار کهس له به شی باشووری عیراق دا نیشه جی بن که نیستا له لایه ن هاو په پانانه وه کۆنترۆل ده کریت .

'Mr. GORE

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و مزاره تنی دهره وهی نه مریکا

نیستا کۆمه لێک ههولێ نێونه ته وهی له نارادایه بۆ یارمه تیدانی نهو کوردانهی که هه لاهاتوون بۆ سه ر سنووری تورکیا. نه گهر نه م هه ولانه له کاتی خۆی و به قه د پێویست نه بیته ، مه ترسی روودانی کاره ساتیک له نارادایه . نه مه یه کێ له به رپر سیارییه تیه گرانه کانی کۆمه لگای نێونه ته وهییه ، به تایبته ده ولته ده ولته مه نده کان (و به بیرو بۆ چوونی من به تایبته کویت و عه ره بستانی سعودی) که هاوکاری ناواره کان بکه ن.

له گه ل نه مه شدا هه تا نهو شوینهی که من ناگادارم ، وه لامیکێ به وشپوهیه له نارادا نییه بۆ یارمه تیدانی نهوانه ی که له عێراقه وه هه لاهاتوون . نیستا ده ولته تی ئێران داوای یارمه تی نێونه ته وهی ده کات و نه م یارمه تییه ده بیته به هه مان هه سته به رپر سیاریتی و خێراییه وه دابین بکریته که نیستا له نارادایه بۆ یارمه تیدانی ناواره کانی سه ر سنووری تورکیا . به دلاییه وه نه گهر ته نها یه ک کات هه بیته بۆ نه وه ی جیهان وه لامی داخوازی ئێران بداته وه ، نه وکاته ئیستایه .

له هه مان کاتدا نیستا سه ر نه چه کان له سه ر پێش نیاری سه رۆک وه زیرانی به ریتانیا ، "جان مه ییتر" چه ر بۆ ته وه بۆ درووست کردنی ناوچه یه کی پارێزراو بۆ نه وه ی ناواره کان له ناسایش و نارامیدا بن . نه مه بیرو که یه کی شازه به لام کۆمه لێک نا کام و لێکه وته ی به دوواوه ده بیته و کۆمه لێک که نه د و کۆسپی له سه ر رینگایه . بۆ نه و نه من له وه به گو ما م که بکریته کۆمه لێک ناوچه ی پارێزراو له سه ر سنووری عێراق له گه ل ئێران و تورکیا درووست بکریته له به ر نه وه ی هیچ ژێرخانی که له و ناوچه نه دا نییه و هیچ رینگایه ک نییه بۆ نه وه ی پێداویستی نه م ژماره زۆره ناوارانه دابین بکریته . ناوچه یه کی پارێزراوی وا ده بیته له قۆلابی خاکی عێراقدا درووست بکریته بۆ نه وه ی شارۆچکه گه لیکی تیدابیته که بکریته له و شارۆچکه نه دا هه ولته کانی دابین کردنی پێداویستییه کان نه غام بدریته .

که وابوو به بیرو بۆ چوونی من ئیمه ده بیته بیر له وه بکه ی نه وه که هه ریمیکێ به رفراوان له قۆلابی ناوچه کوردنشینه کانی عێراق دا به زریته ی که هیزه کانی سه دام حوسه ی نه ده ستیان پێنه گات . نه گهر

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نهمريكا

(كۆمەلگای نینۆه تەوهی) بە دەست بهینین ، ناکریت به شیوازی کاریگەر نهم قهیرانهی نیستا چاره سەر بکریت .

که وابوو ئیمه دهبی تامادهیین بۆ نهوهی کۆمهڵێک گوشاری نوی و قورس بجهینه سەر عێراق تا رازی بیت به داخوازییهکانی ئیمه لهم بوارهدا . به دلنیاپییه مه بهستی من نهوه نییه نابی ئیمه سهربازه کاغان له ناوچه بکیشینهوه . بهلکوو کۆمهڵێک پێشنیاری دیکم له م په یوه ندیده دا هیه ، به تایبەت له یه که مین ههنگاودا دهبی داواى نهوه بکهین فرینى کۆپتەر ههکانى عێراق کۆتایی پێیت . سه دام حوسهین تهنه له ریگای نهم کۆپتەرانه وه دهتوانیت کوردهکان به رهو شاخهکان راو بنیت ، نهم راستییه پێشتر سهلمیندراوه .

جهنابی سهروۆکی نهنجومهن ریوشوینهکانی ناگرهست به روونی به کارهینانی کۆپتەری سهربازی بۆ نهو ناماخانه قه دهغه کردوه که عێراق نیستا کهلگی لیوه ده گریت . وته بیژی وهزارهتی دهره وهی نهمريكا له کۆنفراسه چاپه مه نییه که که پاش روونبوونه وهی کۆمهڵکوژی خه لک به ریوه چوو ، وتی "نای سیاسهتی ئیمه شه فاف نییه ؟ به لی" .

جهنابی سهروۆکی نهنجومهن له نهجامی سیاسهتی نهمريكا لهم باروودوخه دا مافیکی تایبەت دراوه به عێراق تا کۆپتەری جهنگی به کار بینیت بۆ کۆمهڵکوژی کورد . ئیمه ده زانین هەر روژ کۆپتەر ههکان به کار ده برین ، تهنهت دوینیش . ئیمه ده سه لاتى نه وه مان هیه نه هیلین نهم کۆپتەرانه بفرن . هه موو که سیك ئاگاداره چی مه ترسییه که له پێشه ، به لام کهس هیچ ناکات له بهر نهوه که له سهروۆک کۆمارى نهمريكا ده ترسی . سهروۆک کۆمار ده لیت ته گهر ئیمه کۆپتەر هه سهربازییهکان بجهینه خواره وه ، ده که وینه نوو لیژاییه که ده ستیوه ردانی زه مینى هیژه کانى نهمريکای لی ده که ویتته وه و ده که وینه ناو شه پکی ناوخویه وه .

سهروۆک کۆمار نابی پێش له ئیمه بگریت بۆ رزگار کردنی گیانی نهم خه لکه . پێشنه گرتن له فرینی کۆپتەر هه جهنگییهکانى عێراق ، هه لئه یه . ئیمه ده بیت هەر نیستا پێش له فرینی نهم کۆپتەرانه بگرین .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نه مريكا

دووه م: ده بى وه بىرى عىراقى به يئينه وه كه گوپرايه لئه بون به برپار نامه ي ٦٨٨ له وانه يه بيته هوى نه وه نه جوومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان پيشنيارىك ته تسليمى نه جوومه نى گشتى بكات كه نه نداميه تى عىراق له نه ته وه يه كگرتوه كان هه لبا سريت يان نه گهر زور پيوست بيت به ته ووى هه لبا هه شينريته وه . هه رچه ند كه له وانه يه به بىروبو چوونى هه ندى كه س نه م كرده وانه مه ترسييه كى نه وتو بۆ سه دام حوسه ين درووست نه كات به لام به بىروبو چوونى من هه نكا وىكى سه ره تاييه بۆ نه وه لانيكه م هه ندى له نه ندامانى گرنگى نه ته وه يه كگرتوه كان پرسىار بكه ن كه تايا عىراق (كه نه ته نها بۆ خه لكى خوى. به لكو بۆ نارچه ش هه ره شه يه) ده توانيت به زولم و زوردارى به يه كگرتووى بى نيته وه .

سيه م: ده بى نه ته وه يه كگرتوه كان هوشدارى به عىراق بدات نه گهر نه هيليت كيشه كه له رىگاي تاشت خوازانه چاره سه ر بيت .

جه نابى سه رو كى ته جوومه ن نه م هه لئى نه جاننده كه ئيمه نا بيت خو مان بجه ينه ناو كاروبارى ناوخو بى عىراق، له كاتى كدا كه :

"ئيمه كو نترول ٢٠٪ هه ريمى زه مينى و ١٠٠٪ هه ريمى هه وايى عىراقمان به ده سته وه يه و به يارمه تى هيزه كانى هاوپه يمانان ده توانين ١٠٠٪ نه وتى هه نارده ي عىراق بۆ دهره وه كو نترول بكه ين و هه موو خه رجه كانمان له داها تى نه وتى عىراق كه م بكه ينه وه و هه موو نه و شتومه كانه كو نترول بكه ين كه له ولا تانى ديكه وه ده چي ته ناو عىراق . كه وابو نه م بىروكه يه كه ئيمه نا بيت ده ستپوه ردان له كاروبارى ناخو بى عىراقدا بكه ين بۆ نه وه ي پيش له كو زرانى به كو مه لى ده يان هه زار كه س بگرين ، راست نييه .

چواره م: ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بى روونى بكاتسه وه كه ئيمه نامانه وىت بازنه ي گه مارو كانى سه ر عىراق نه وه نده به رفراوان بكه ينه وه كه زيان به پىدا وىستيه روژانه كانى خه لكى عىراق بگه يه نيته و نه م گه ماروانه ته نها بۆ كاتى ده سه لاتدارى سه دام نا بيت، به لكوو به رده وام

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

دهبیټ هتا کاتیټک که دهولته تیټکی نوټ له عیراق پټکیټ که ریټ له مافی مرؤ و مافی سیاسی هاوولاتیانی عیراق بگریټ .

پټنجه م : ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ههنگاوی هه لگرتوه بۆ کۆتاییهینان به په یوه ندیسه کانی له گه ل سهدام حوسهین و دهبیټ ههول بډات بۆ پټکهینانی دادگایه کی نیونه ته وهی راستیدوزینه وه بۆ نه وهی لیپرسینه وه له گه ل رهفتاری عیراق له کوټ و له راپه رینه کهی نیستادا بگریټ . به بیروبوچوونی من نه گهر نیمه بهیلین ته م تاوانانه شاروه میټنه وه ، دهبینین که ریبه رانی جیهان رۆژی له رۆژان دهچنه بهغداد و تهوکه له گه ل سهدام یان هه ر سۆپاسالاریټکی خوټنریټی به عسی دیکه ده کهن که بیټه جیگای سهدام و داموده زگای ترۆر و سه رکوتی (که سهدام ته نها یه کی له دامه زرینه ره سه ره کییه کانیه تی) سهدام به پۆه ببات.

جهنابی سه رۆکی نه نجوومه ن ، لیټه کۆمه لټک کیټشه ی ئالۆزی یاسایی و نه خلاقی هیه . دهبیټ لاپه ره یه کی نوټ له یاسی نیونه ته وهی بنووسریټه وه . به هه ر حال نیمه با له سه ر راستیه بهرچاوه کان چر بینه وه . ژبانی هه زاران هه زار کهس له دهستی نیمه دایه . نیمه دهسه لات و یاسای نیونه ته وه ییمان هیه بۆ دهستیوه ردانی نه ته وه یه کگرتوه کان له م کیټشه یه دا ، دهسه لات و برپاره کانی نه نجوومه نی ئاسایشمان هیه بۆ پټنسه کردنی ریوشوټنه کانی پټشگیری له کاره سات ، دهسه لاتی نه وه مان هیه نه م ریوشوټنه بیه پټنن به سه ر عیقادا . نه وهی که نیمه هیشتا نیمانه ، ریبه رایه تی نه مریکایه که بیټ نه وهش هه موو شته کانی دیکه بیټ که لک و بیټ نه بجام دهبیټ . هیوادارم هیدی هیدی ریبه رایه تی نه مریکا بیټه مهیدان .

قهیرانی ناوارة کان له عیراقدا

۹ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومه نی پیران

به پیر "لیبرمن" :

جه نابی سهروکی نهنجوومن من له ۱۲ی ژانویه نه مسال دهنگم دا بو پشتیریانی له سهروک کوماری نه مریکا بو شه پرکردن له گهل سهدام حوسهین. من له سهرو نوو بیر ویاوهره بووم که ده بیئت کویت نازاد بکریت. به لام نیستا دهنگ ددهم بهوه که سهدام حوسهین له ناو بریت. من له لیدوانه کانی خوم لهو رژه گرینگه دا له نهنجوومه نی پیران وتم "نه خلاقى نینونه ته وهی له مه تر سیدایه". سهروکه وتنى سهدام، سهروکه وتنى بیسه ره وه ره ییه به سهرو سهرو وه ره ییدا، سهروکه وتنى شه ره به سهرو ناشتیدا، سهروکه وتنى دیکتاتور ییه به سهرو نازادیدا و سهروکه وتنى بی نه خلاقیه به سهرو نه خلاق دا.

نیمه گه یشتینه نامانجی خومان که نازاد کردنی کویت و له ناو بردنی توانایی سهدام بوو بو شه پرکردن له گهل دراوسین کانی له سالانی داهاتوودا. ههر بویه خه لکی نه مریکا و خه لک و دهوله تانی ولاتانی دیکه نه مه کداری سهروک بوش و سهرو بازه قاره مانه کانی نیمه که هه مرویان نه رکی خویان به باشترین شیوه نه بجام دا.

به لام نایا نه خلاقى نینونه ته وهی دهسته بهر بووه؟ نایا سهدام حوسهین له راستیدا هه ره سی پیته یئراوه؟ روخساری ماتى ناوارة کان که ههول ددهن له تروریزمی سهدام حوسهین هه لیین و روخساری بریندار، خویناوی و سووتاوی مندا لانی کورد پیمان ده لیئت سهدام حوسهین به بی نه خلاقیه وه هه روا دريژه به کوشتنى خه لکی بی گوناھى عیراق ددهات، ته نانهت نه گهر هه ره شهی سهدام تیدی له سهرو نیمه نه مابیت.

Mr. LIEBERMAN¹

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروهوى نهىريكا

سه دام نيدى ناتوانيت له گمل دراوسىكانى شهركات . نيدى كونترولى چواره مين سوپاى مهزنى جيهان به دهستى سه دام نييه به لام هيشتا كونترولى يه كى له درنده ترين سوپاكانى جيهان دهكات و دهوانيت هيرش بكاته سهر خهلكى بى پاراستنى عيراق (كه هيرشيش دهكات) واتا كورد له باكور ، شيعه موسلمانان له باشور و له راستيدا ههر هاوولاتييه كه بويى دژايهتى دهسه لاتكهى بكات . راپورت دراوه كه تنها له ماوهى ههفتهيه كدا هيزه كانى عيراق ٢ تا ٣ ههزار كهسيان له گوندى قهرهههغير كووشتوه . زياتر له ٢ ميليون كورد ناواره بوونه و ژمارهيهكى زورى ديكه له برستيتيدا دهمرن نه گهر پيداويستيهه كانيان داين نه كرى. كاتزمير له دواى كاتزمير ژمارهيهكى زور له كورده كان له زقم و سه رما، نه خوشى ، برسيى ويريندارى دهمرن كه ههموى نه مانه به دهستى سه رمازه عيراقيهه كان ده كريت.

له بهرامبهه نهم ههواله پرنيش و نازارانه دبع بلين چاره سه رى كوتايى له كه نداو دهسته بهه نايتت مه گهر كاتيك كه سه دام له سهر دهسه لات نه مينيت و رژيمه كهى نيدى دهست نه داته كومه لكوژى خهلكى بى گوناھى عيراق .

له ماوهى شهري كه نداوا ، له تهله فزيونه كاندا بينيمان كه عيراقيهه كان بومبارانه كانى هيزه هاويه يانه كانيان شه رمه زار ده كرد . نيستا په يان به وه برد نهم شه رمه زار كرده زورتر به هوى پروپاگندهى حكومهتى عيراق بوو. له راستيدا ميليونه ها هاوولاتى عيراقى له ههره سه ينانى كوتايى سه دام خوشحال ده بن . من ده زام بوچى نيتمه تنها چهند ههفته له مهو پيش شه رمان راوه ستاند به لام خوشبه ختانه له زوربهى خاكى عيراق ، وه قاره مان پيشواى له سه رمازه كانى نيتمه كرا . هه ندى كهس خوازيارى كوتايى پتهاتنى شه ر بسون (من بوخزم وا نه بووم) به لام نيستا روون بوته وه كه گهلى له خهلكى عيراق له راستيدا خوازيارى نه وه بوون نيتمه زورتر به چينه پيش . نه وان ده يانويست نيتمه له شه رى سه دام رزگاريان بكه ين . به لام ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بهر پرسيارى نازاد كردنى عيراق نه بوو . گرتنى به غداد به شينك له پلانى "شالوى گه رده لولولى بيبان" نه بوو .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریكا

سه دام حوسهین بهی بهو راستیی بهرد که سهربازه کان و تمنانهت کۆپته ره کانی عیراق ده توان به نازادی له سهراسه ری عیراقدا چالاکى بکهن (جگه له باشووری ولّات که له دهستی نیمه دا بهو) ، هه ربزیه چالاکیه کانی خیراتر کرد . سه دام به تهوای که لکی له راهه ستانی شه وهرگرت بۆ نه وهی دهسه لاتی خۆی به سه ر ولّاتدا پته و بکات، دهسه لاتی که له دواى شه و له نه بجمی راهه پینی کورد و شیعه کان (به هاندانی ولّاته یه کگرتووه کانی نه مریکا) له گه ل مه ترسی رووخان رووبه پروو ببوو .

نیمه هه ره سه مان به سوپای سه دام هینا ، کویتمان نازاد کرد ، به شیک له عیراقمان داگیر کرد و خه لکی عیراقمان هاندا تا دژی سه دام حوسهین راهه پین بکهن . هه مووی نه مانه به هۆی نه وه بوو که نیمه جۆریک شه راشووییان له ناخی سه دامدا ده دیت که پیشتر له م سه دهیه هۆلۆکاستی خۆلقاند بوو و هه ر شه ی له ناسایشی جیهانی شارستانی ده کرد . نایا نیمه مانی نه خلاقی نه وه مان هیه له به رامبه ر کۆمه لکوژی هه زاران پیوا، ژن و مندالی بی گونا هه ی عیراقی به دهستی سه دام بی دهنگ بین ؟

من له ۱۲ ی کانوونی دووهم دهنگم دا بۆ به کارهینانی هیزی سه ربازی دژی سه دام حوسهین ته نها له بهر نه وهی لهو بهروایه دام که ولّاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده بی به شوین سه ره که وتنی یه کجاره کیدا بیته به سه ر سه دامدا . نیمه ده بیته له هه موو نامرازه دیپلۆماتیک ، نابووری و سه ربازییه کان که لک وه ریگرین بۆ نه وهی سه دام له سه ر دهسه لات لابه یه ن . هه تا کاتی دهسه لاتی سه دام مابیت ، ناشتی و سه قامگیری به تهوای له ناوچه ناچه سپیت .

نه گه ر نیمه ده ست به کار نه بین ، نه گه ر نه رکى خۆمان به نیسه بت مرۆفایه تی پشتگوێ بجه یه ن ، نه وکاته هه رووه ها که " وایت نایزنهاویر " سه باره ت به سه ر نه که وتن له شه و له گه ل شه راره تدا وتوویه تی: " ویزدانی خۆمان خسته تته ژیر پی و له روانگه ی نه وانیه ی که رووبه پرووی زولم و زۆرداری بوونه ته وه ، نیمه ش شه ریکی زالمه کانین " . نیمه ده توانین کاری زۆر تر بکه یه ن بۆ شه و کردن

Dwight Eisenhower^۲

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

له گەل شەڕارەتى سەدام حوسەين (ودەبى بيشىكهين) و پيشگرتن له كوژرانى زياترى خەلكى بى گوناھ :

يەكەم : نيمە دەبى شالەوى ھەوايى خۆمان بەرفراوان بكەين بۆ گەياندنى خۆراك، جل و بەرگ و خيوتە بەو ناواری زۆرانەى ناو و دەرەوى عێراق . كۆمەلگای نۆنەتەوهيى دەبى بە زوترين كات وەلامينكى مرۆڤى بەم تراژييديە ميژوويە بەداتەوه .

دووم : سەرۆك كۆمار دەبى رابگەيەنيت كۆپتەرەكانى عێراق دەرڤينە خوارەوه نەگەر بفرين . نەمە سياسەتى نيمەيە بە نيسبەت فرۆكەكانى عێراق و دەبىت بۆ كۆپتەرەكانيش بيگرينه بەر . كردهويهكى وەها خۆى له خۆيدا نابيتە ھۆى سەرکەوتنى راپەرپين بە سەر سەدامدا بەلام دەتوانين بە گرتنەبەرى نەم كردهوه سادەيە ، كۆتايى بە يەكئى له نامرازە درندەكانى سەركوتى سەدام بينين . نيمە دەتوانين له ماوہيەكى كورتدا گەلئى كەس له مردن رزگار بكەين .

سييەم : دەبى يارمەتى بە پەسەند كردنى پريانامەيەكى نوئى لە نەجەومەنى ئاسايشى نەتەوه يەكگرتووەكان بەدەين كە سەرۆك وەزيرانى بریتانيا ، جان مەيجور^۳ پيشنيارى كەردووه . نەم ريگاجارەيە ھەريميكي دژەفرين له ناو خاكى عێراق بە چاوديرى نەتەوه يەكگرتووەكان درووست دەكات بۆ داين كردنى نارامى و ئاسايش بۆ ناواریەكان . بەلام ھەريمى دژەفرين بە بى پاراستنى ھيزى سەربازى درووست نابيت . نارامى و ئاسايشى نەم ھەريە دژەفرينە دەبى لە ريگای بەكارھينانى ھيزى سەربازى بپاريزريت بۆ ئەوہى نەگەر رۆژنيك دەستدریژی كرايە سەر، وەلامى بدریتەوه . شتيك كە نيمە له سەدام فير بووين ئەوہيە كە سەدام ريز لە ھيچ شتيك ناكريت مەگەر ئەوہ كە ھەرەشەى بەكارھينانى ھيزى سەربازى لئى بكەيت يان ھەر بە كردهوه ھيزى سەربازى دژى بەكاربھيتيت .

چوارەم : نيمە دەبىت ھەرەشەى بەكارھينانى ھيزى سەربازى له سەدام بكەين يان بە كردهوه ھيزى سەربازى دژ بەكار بھيتين بۆ ئەوہى كۆمەلگوى ژمارەيەكى زۆر له خەلكى سڤيل تەنانەت له

کورڈ و کورڈستان لہ بہ لگہ نامہ کانی و وزارتیں دہرہ وہی نہ مریکا

دەر وهی همریمی پارێزراو رابووستین . له کاتی کدا که تیمه نابیت خۆمان له روی سهربازییه وه
بجهینه ناو شه پێکی ناو خۆیی له عیرا قدا به لام بهرپر سیارین له وهی که نه هیلین کۆمه لکوژییه کی
نوی روو بدات . تیمه نه رکي نه وه مان له سه ر شانه که خه لکی بی گوناح له بهرام بهر له ناو چوون
به دهستی سوپایه کی مۆدیرن و میکانیزه بپارێزین .

پېنځم : دهبي له کاتي خویدا سياسته تي هر یمي پاريزراو بکريت به سياسته تي گهړانه ودي کورد و ناوړه کانی دیکه بؤ زیدی خویان . دهبي نه توه یه کگرتوه کان ریځایه ک بدوزیتوه بؤ نه ودي ناوړه کان بگهړینه وده سر زیدی خویان بی نه ودي توشی ده ستردیژی گولسه و بؤ مباران بېنه وده ، ټیمه ناتوانین بوونی که مپی ناوړه کان بؤ دریځایه تده حمول بکهین . ناوړه کانی عیراق مافی نه وده یان هیه بگهړینه وده زیدی خویان و له ناشتیدا بژین .

شەشەم : ئىيمە دەبىت بۇ عىراقى روون بکەينەوہ کہ هەموو ئەو پارانەى کہ بۆ چارەسەرکردنى کيشەى ناوارەکان خەرچمان کردوہ دەخەينە سەر قەرزە نيتونەتەوہيپەکانى عىراق . سەدام و دارودەستەکەى دەبى بزانن هەر کردەوہيەک کہ ئەوان دژى خەلکى خۆيان نەنجامى بدن ، عىراق لە کۆمەلگای نيتونەتەوہيى گۆشەگيرتر دەکات و سەر لە نوێ ناوہدانکردنەوہى عىراق پاش دەخات. خۆشەختانە باوہر ناکەم هەتا کاتيک کہ سەدام لە سەر دەسەلات ماييت ، عىراق بتوانيت نەوتەکەى بە ناسايى بنيريتە دەرەوہ.

سهره نجام ، نه گهر سه دام بتوانیّت له مانگه کانی داهاتودا له سهر دهسلّات بمیّتتهوه، نیّمه دهبی
بۆ له سهر دهسلّات لاپردنی سه دام نهتهنها به دروشم بهلکوو به کردهوه پشتیوانی له
راپهړیوانی کورد و نهوانی دیکه بکهین که بۆ پیکهاتنی دهولمّتیکی رهوا له عیّراق خهبات دهکن
له کاتیکدا که داېین کردنی پیداویستی سهر بازی و ماددی بۆ خهباتکاره کان کاریکی ساده نییسه
بهلام دهبی له فکری داېین . لیږه کهسانیک هه ن که دهلّین هه موو نهو قسهو باسانه سه بارهت به
وهی که دهبی چی له گڼل سه دام و ناواره کانی عیّراق بکهین ، بی نه نجامه له بهر نهوهی که نیّمه
هیچ بهر ژوه نندییه کی بازرگانیمان بۆ دهستیوهردان له کاروباری ناوڅویی ولاتیکی سهر به خؤدا

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس وهزاره نسی دهره وهی نه مریکا

نییه . راسته عیراق سه ره بخویه به لام سه دام حوسهین سه ره خۆ نییه ، نیمه هیچ بهرپرسیاریه نییه کمان نییه بۆ نه وهی وهك سه رۆکی ولاتیکی رهوا حیساب بۆ سه دام بکهین یان ههلسوکهتی له گهلا بکهین . سه دام مروڤکوژه ، تروریستیکه که به زۆر به سه ر ولاته کهیدا حکومهت دهکات و هیچ رهواییه کی نییه .

هه موو مافیك بۆ نیمه پریراوه بۆ نه وهی یرمه تی خه لکی عیراق بدهین که دهیانه ویت له دهستی نهم تاوانباره رزگار بن و بن به خاوهن ده وله تیکی رهوا له عیراقدا . نیمه مافی نه وه مان ههیه و بهرپرسیاریشین له بهرامبه ر نه وهی له هیز و ده سترۆیشتوویی خۆیان له نه ته وه یه کگرتوه کان و له نیوان هاو په ی نه کاغمان که لک وه ر بگرین تا له ریگای بالادهستی سه ربازی خۆمان ، عیراق و جیهان له شه ری سه دام رزگار بکهین له بهر نه وهی ریگای دژواری ناشتی و ناسایش له ناوچه به کوژرانی هه زاران — و له وانهیه میلیۆنان — قوربانی بی گوناوه به دهستی سه دام دهسته بهر نا کریت .

کویت رزگار بوود به لام کاری کۆمه لگای نیونه ته وهیی کۆتایی ناییت هه تا کاتیك که عیراق له ده سه لاتی سه دام حوسهین رزگار نه بووه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهس نه مريكا

له كوشنده كانى عيراق

۹ى نيسانى ۱۹۹۱ - نهنجومه نى پيران

بهريز "دۆل" ۱ :

جه نابی سهروكى نهنجومه نى ، يهك دهيه پيش جيهان كۆمهلكوژى خهلكى له كامبوجيا بينى .
نهرۆ مانشيتى رۆژنامه كان كۆمهلكوژى دزيوى عيراق وينا دهكهن . ههمومان به تراژيدياي
ناوارة كورده كان له باكوور و ناوارة شيبه كان له باشور ههراوين ، كهوابوو گهلى لهم خهلكه بى
پاراستنه (ژن و مناك و گهره) تنها قوربانى شهپ يا راپهرين نين ، بهلكوو قوربانى تراژيدياي
سهدام حوسهين به تاوانى نهوهى كه دژايهتى سياسى سهداميان كردوه . وهك خهلكيكى
مرۆفدۆست ، نيمه خهلكى ته مريكا پهيوهست دهبين به خهلكى شارستانى جيهان بو كۆتابى
پيهيتان به كوشتنى خهلك . نيمه پهيوهست دهبين به دولهت و نهتهوه كانى ديكه بو يارمهتيدانى
سهدان ههزار خهلكى ناوارة كه نيستا له سهرو سنوره كانى باكوور و باشورى عيراق
كۆبونتهتهوه .

من ستايشى سهروك كۆمار دهكهم بو نهوهى بريارى داوه ۱۱ميليون دۆلار بو يارمهتيدانى خيترى
نهم ناوارة زۆرانه تهرخان بكات ، به تاييهت خستنه خوارهوى كهلوپهل له ريگاي فروكه كانهوه بو
ناوارة كان كه دهربرى پهيامى نيمهيه . من واى بو دهچم سهروك كۆمار ههنگاوى زياتریش
ههله گریت بو داين كردنى پيداويستيه كانى ناوارة كان . له ههمان كاتدا له سهرو نهو پروايهه
سهروك كۆمار مافى نهوهى هيهه بريارى نهوه بدات كه دهستپهردانى سهربازى لهم رهوشه ئالۆز
و تراژيديه دا بكات .

Mr. DOLE.^۱

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزارهتس دهره وهس نه مريكا

له راستيدا جيڭاي داخه كه هه ندى كهس - كه تنها چهند ههفته له مهو پيش دهنگيان نه ده دا به كار هيناني هيزي سهربازي هيزي سهربازي دژى دهستدرىژى ناشكرا و درپدانهى سه دام بۆ سهر ولايتيكى دراوسى خۆى و باسى مه ترسييه كانى تيوه گلانى نه مريكا له زه لكاوى سياسه تى عه ره بيان ده كرد - ئيستا دهنگ بۆ نه وه ده دن كه سهرۆك بوش راسته وخۆ ولا ته يه كگرتووه كانى نه مريكا تيوه گلانيته ناو كيشه كه . هيوادارم و له سهر نهو بر وايه شم كه سهرۆك كۆمار هه روا له بهرامبه ر نه م دهنگانه راده وه ستى . نه مجاره زه لكاوه كه جيدييه . خه باتى كورد و شييعه كان دژى سه دام حوسه ين لهو رۆژه وه ده ستى پينه كردووه كه ولا ته يه كگرتووه كانى نه مريكا شالاوى سهربازى دژى عيراق نه نجامدا .

نه گهر نيتمه به ههر شيويه كى ديكه ده ستيوه رداغان له كيشه كه بكر دبايا واتا نه گهر هيزيكى زۆرى سهربازيان به كار نه هينابايا ، نه م سهر كه وتنه خيرا و ناسانهى ئيستا به ده ست نه ده هات و نه مريكا ده كه وته ناو شه ريكى بى كۆتابى دا پزينه ر و جۆريك بى سهر وه به ريبى بالى به سهر عيراقدا ده كيشا كه ريڭاي بۆ ده ستيوه ردانى ولاتانى ديكه ، وهك ئيران خو ش ده كرد و ههروه ها كه چاو ديريكي زيرهك له رۆژنامه ي "نيويۆرك تايمز" دا نووسيوه تى (و من له گه ليدام) له ناكامى ده ستيوه ردانى نه مريكا له م كيشه يه ، سهر كوت و ئيش و نازارى كورده كان و عيراقيه كانى ديكه زۆر له وه تراژيديكتر ده بوو .

جه نابهى سهرۆكى نه نجووه من داواكارم وتاره كه ي رۆژنامه ي نيويۆرك تايمز له ٥٠ نيسانى ١٩٩١ له ژيژناوى "له دهره وهى شه رى ناوخويى عيراق بميننه وه" بخرتته بهر ده ستى نه ندامانى نه نجووه من كه پرؤفسۆر "شيبلى ته لهامى"^١ ، مامۆستاي زانكۆي "كۆرنيل"^٢ نووسيوه تى .

كۆمه لتيك ئالترناتيڤ هه يه له م نيوه دا . نيتمه ده توانين ههروهك پيشتر له نه ته وه يه كگرتووه كان كه لك وه ربگرين بۆ گۆرپينى رهفتارى عيراق ، ههروهك چۆن نه م ههفته يه له ريوشرينه كانى

Prof. Shibley Telhami^٢
Cornell University^٣

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و هزارة نى دهره وهى نه مريكا

ناگره سندا كۆمه لىك شهرت و مهر جان داناوه بۆ عىراق . برپار نامه ي نوئ بى هاوكارى كۆمه لىكاي نىونه ته وهى جىبه جى ناكريت . ده بى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا گاراتتى نه وه بكات كه يارمه تى مرؤفدؤستانه بگاته ده ستى هه موو خه لكى سه ركوتكراوى عىراق له وانه ناوارة كانى ژير چاوديرى نه ته وه يه كگرتووه كان. له كۆتاييدا ده بى نه وه بزاني كه نه و شتانه ي كه ولاته يه كگرتووه كنى نه مريكا ده توانيت بيكات ، سنوورداره هه رچه ند كه هيزى نه مريكا له جيهانى ته مرؤدا بى وينه يه .

به لآم جه نابهى سه روكى نه نجوومه ن ، خۆتيونه گلاندن به واتاي نه وه نيهه كه نيمه ناگادارى ره وشه كه نين ، نيمه زۆر به وردى ناگادارين، ناگاداربوونى نيمه له وه ههنگاوانه دا ده رده كه وىت كه سه روك كۆمار هه ليگرتووه و نه وه ولاته كه گه لى له گروهه ناحكوميهه كان و هاوولآتبان داويانه بۆ يارمه تيدانى ناوارة كان . ههروه ها خۆتيونه گلاندن به واتاي نه وه نيهه كه نيمه هه يچ كاريك نه كه ين، كۆمه لىك ههنگاو هه يه كه نيمه ده بى هه ليبيگرين. ههروه ها كه هه موومان ده زانين ، "به يكيتر" وه زيرى دهره وهى نه مريكا نىستا له ناوچه دايه و خه ريكي تاوتويى كردنى نه وه يه له گه ل دراوسى كانى عىراق كه چ ههنگاوى گونجاوه و نه نجامى ده بىت، "به يكيتر" سه ردانى ناوارة كورده كانيشى كردووه .

نه ته وه يه كگرتووه كان پيشتر برپار نامه يه كى په سەند كردووه و به توندى زياده رۆيهه كانى نه دواييه نه ي سه دامى شه رمه زار كردووه . قوورساى يه كده نكي كۆمه لىكاي نىونه ته وهى و گوشارى بىرۆكه ي گه مارؤ ئابووريهه كان له سه ر عىراق هه روا به رده وامه و به دلتييايه وه به بىرؤچوونى من نه گه ر نيمه كۆمه لىك ههنگاوى باش له سه دام حوسه ين نه بينين، نابى گه مارؤكان هه لگرين . ههروه ها نيمه ده بى به جىدى پيشنياره كى به ريتانيا له به رچاو بگرين بۆ دامه زراندنى ناوچه ي پارىزراو له ناو خاكى عىراق به چاوديرى نه ته وه يه كگرتووه كان.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و هزاره نى دهره وهى نه مريكا

له گهڻ نه مه شدا هه تا كاتيك كه ناواره كان له ژيړ مەترسى كومه لكوژى سه دام دان ، نيّمه ده بى پيداگرى له سه ر نه وه بكهين كه توركيا و نيّزان شوينيكي نه منى كاتى بى ناواره كان درووست بكهين و خویشان هه رچى له دهستان ديّت بيكهين بى نه وهى كومه لگاي نيّونه ته وهى يارمه تى به نيّزان و توركيا بدات كه بارى نهم هه موو ناواريانه له سه ر شانه .

جه نابهى سه روكى نه نجوومه ن ، نيّمه سه ركه و تنيكي گه وره مان له شه رى كه نداو به ده ست هيّنا به لام نه و تراژيديايه كه له عيّر اق به رپوه ده چيّت ، هيّشتا هه ر شهيه كي جيديه بى ناشتى ، سه قامگيرى و ناسايشى روژه لاتى نيّوه راست و كه نداوى فارس . هه موو نه مريكا له هه وله سه ركه و تووكانى نيّمه له شه رى كه نداو به شداره : سه روك كۆمار ، كوّن گريس و پيش هه موو شتيك خه لكى نه مريكا . با نيّمه له تامانج و برياره كانندا بى گه يشتن به ناشتياهى كه به رفراوانتر و دريژ خايه نتر هه مان يه كيّتيه مان هه بيّت .

كورد و ئازىنى نوڤى جيهانى

۹ى نيسانى ۱۹۹۱ - نهنجومهنى پيران

تاوتويكردى گه لاله ياسايهك بۆ چاكسازى له ياساي يارمهتى سالى ۱۹۶۱ بۆ هه موار كردنى گهياندى پيداويستى پزىشكى و يارمهتیه كانى ديكه به خهلكى كورد بۆ سارپژ كردنى نيش و نازاره كانيان له لايهن كۆمىتهى پهيوه نديه كانى دهره وهى نهنجومهنى پيران:

بهريز "مۆينيهان" :

بهريز جه نابى سهروكى نهنجومهن ، دهمويت پيشنيارى گه لاله ياسايهك بكه م بۆ تهرخان كردنى ۵۰ ميليۆن دۆلار يارمهتى مرؤفدۆستانه بۆ كورده كانى عىراق. نه مه به جورىك دهرىرى هه لويستى كۆنگريسه كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بۆ هول بادت بۆ نه وهى نهنجومهنى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان به گويژه بيهشى VII مهنشورى نه ته وه يه كگرتوه كان نامرازى كاريگه ر به كار بهيئيت بۆ راوه ستانى هيرشه ناياساييه كانى عىراق بۆ سه ر خه لكى سقىل . هيرشه كانى نه م دواييه نهى ده ولتهى عىراق — و به ره رچدانه وه كانى نيتمه — كۆمه لتيك پرسىياري بنه رتهى دروست كردوه سه باره ت به وه كه ناي نيتمه ده مانه ويت ئازينيكي نوڤى جيهانى پاش قه يرانى داگير كردنى كوڤت به ده ستى عىراق په يره و بكه ين يا نا؟

به گويژه مهنشورى نه ته وه يه كگرتوه كان (به تاييه ت مادهى ۲۷) هه نديك رووداو له چوارچيويه ناوخوى هه ر ولاتيكدان و له دهره وهى ليوه شاوى نهنجومهنى ناسايشن . به لام نه م ماده يه بۆ باسه كهى نيتمه وه راست ناگه رپت . ۲ ميليۆن كوردى عىراق له ده ستى سه ربازانى عىراق هه له اتوون . نه م ناوارانه چوونه ته ناو خاكى نيران و توركيya و كيشه و ناسه قامگيريان بۆ ناوچه دروست كردوه ، كه وابوو گومان له وه دا نييه كه نه م رووداوانه به گويژهى مادهى ۳۹

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتې دهره وهی نه مریکا

هره شهن بۆ ناشتی . له راپۆرته کې "الان ریدینگ" ^۱ بۆ رۆژنامه ی "نیویۆرک تایمز" که سه رله به یانی نه مړې بلاو بۆتوه ، هاتووه کاربه ده ستانی تورک و توویانه چاوه پروانی شه ده کمن ژماره ی شه کوردانه ی که له عیراق هه لپاتوون له هه فته کانی داهاتوودا بگاته یه ک میلیۆن کس و دابین کردنی پیداوستییه هه میشه ییه کانی شه ژماره زۆره له دهره وهی توانایی کۆمه لگای نیونه ته وه ییه . شه وان ده لپن ناو اره بوونی ۳۰ هه زار کس کیشه یه کی مړۆقییه به لام ناو اره بوونی یه ک میلیۆن کس کیشه یه کی سیاسیه . به گویره ی راپۆرته کان ، چاوه پروان ده کریت ۱/۵ میلیۆن ناو اره ی کورد بچنه ناو نیوان .

له مه زیاتر یاسای نیونه ته وه یی نیستا له گه ل شه ریکی ناو خۆیی به ره و پرویه . به گویره ی په یان نامه ی چواره می ژنیف له سال ۱۹۴۱ بۆ پاراستنی خه لکی سقیل له کاتی شه ر، هیرشکردنه سر که سانیک که به شداریان له شه ردا نه کردووه به ته واری قه ده غه یه . شه قه ده غه بوونه ته نانه ت بۆ کاتیکیش که شه ر تاییه ته ندی نیونه ته وه ییشی نییه ، وراست ده گه ریت .

عیراقیش وه کوو هه موو ده و له تانی دیکه ده که ویتته ناو شه په یان نامه یه . شه هیرشه درندانه بۆ سر خه لکی سقیل پتر له وهی که بی شه خلاق ی بن ، نایاساین . نه نجوومه نی ناسایش به ده ستپشخه ری فره نسا هه نگاری یه که می له م په یوه ندییه دا هه لگرتووه . شه وان له راستیدا گه یشتوونه ته شه نه نجامه که شه باروودوخه هه ره شه یه بۆ ناشتی و فره مانیان داوه به سوپای عیراق شه هیرشانه رابوه ستیتیت و عیراقیش به گویره ی ماده ی ۲۵ ی مهنشور ده بی رایبوه ستیتیت . نه گهر عیراق سه ریچی بکات ، ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده بیت شه کاره جوانه ی که بۆ دامرکانده وهی قهرانی که نداوی فارس، کردی بۆ شه قهرانه ش بیکات و ده بی نامرازه کانی مهنشوری نه ته وه یه کگرتووه کان به کار به نیتیت بۆ شه ی کۆمه لگای نیونه ته وه یی له به رامبه ر هه ره شه له سر ناشتی رابوه ستیت . نامرازه کان له به رده ستدان : یاسای نیونه ته وه یی ، ماده ی ۳۹ ی مهنشور ، ماده ی ۴۱ ی مهنشور (سه باره ت به گه مارۆکان) و ماده ی ۴۲)

^۱ Alan Riding

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتى دهره وهى نه مریکا

سه بارهت به به کارهینانی هیژی سهربازی له لایمن نه ته وه یه کگرتوه کانه وه. بۆ غوونه ماده ی ۴۲ رینگه ده دات به به کارهینانی هیژی سهربازی له کاتیکدا که گه مارۆکان کاریگه رى نه وتزیان نه بیئت . نه غوومه نی ناسایش ده توانیئت فه رمان به کۆپته ره کانی عیراق بدات هی رشه کانیان رابوه ستینن و نه گهر عیراق سه رپنچی بکات ، نه غوومه نی ناسایش فه رمان به هی رزه هاویه یانه کان له ناوچه بدات که هه ندی له کۆپته ره کانی عیراق بجه نه خواره وه .

کاتیک که سه دام حوسه ی کورده کانی به چه کی کیمیایی له سالی ۱۹۸۸ به کۆمه ل کوشته ، یه کی له گرینگترین په یماننامه نیونه ته وییه کانی پیشیل کرد که پرۆتۆکۆلی ۱۹۲۵ ی ژنیف بوو سه بارهت به قه ده غه بوونی که لک وه رگرتن له چه کی کیمیایی . ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا هیچ کارنکی نه کرد بۆ پیشگیری له م رووداوه ، به پیچه وانوه وه زاره تی دهره وه ی نه مریکا هه تا نه و رۆژه که عیراق کویتی داگیر کرد ، دژی گه مارۆدانی نابووری عیراق راوه ستا. به هه رحال له قهیرانی دووه می (شه ری که نداو) دا بینیمان که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا به تووندی جه ختی له سه ر جیبه جی کرانی یاسای نیونه ته وه یی ده کرده وه . حکومه تی نه مریکا نامرازه کانی مه نشووری به کارهینا و به ته واری گه مارۆی نابووری خسته سه ر عیراق . قهیرانی نیستا نه م پرسیاره مان روویه پروو ده کاته وه که نایا نه م دهره وسبوونه به نیسبه ت ناژینی نویی جیهانی، ده رکردنی سهربازانی عیراق له کویتی لی ده که ویتته وه یا نا . من پشتیوانی له داواکاری سه رۆک کۆمار ده که م بۆ گه رانه وه بۆ سهروه ری یاسا و هیوادارم ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا درپژه به کاره کانی بدات ، نه گهر به راستی له سه ر نه و بیروباوه ریه که ده کریت به شی VII ی مه نشوور به کار بهریت بۆ جیبه جی کردنی سهروه ری یاسا .

جهنابی سه رۆکی نه غوومه ن باوه ر ناکه م نه و بره یارمه تییه که نه م یاسایه ته رخانی کردوه ، به س بیئت له بهر نه وه که پیشتر خه رجی دا بینکردنی پیداویستییه کانی ۲ میلیۆن ناواره ۱۰ هینده ی نه و بره پارهییه بووه که نه م یاسایه ته رخانی کردوه ، به لām نه م سه ره تایه که .

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

من پېر ژبايي له حکومتی شمريکا ده کم بېر بياره کي بېر ده ستپنکردن و ناردنی يارمه تی و هیوادارم به نه غامی خوی بگات .

دلنیم که هره وها که قسه کانی بهر پېر "گور" نشان ده دات نیمه یاسایه کی نیونه ته وه ییمان هیه که نه مړ به کار دهر دریت . نه یاسایه به شیکه له کونفانسیونی چواره می ژنیقی ۱۹۴۹ که سهاره ته بهو ناکوکیانه یه که جه وهری ناوخیان هیه . هروا که جهابی سرۆکی نه غومنه ده زانیت کونفانسیونی ژنیف کومه لیک په یان نامه له خو ده گرت که به دوی جهنگی جیهانی دووم په سهند کرا بهو مبهسته که تاوانه کانی شهر که ده ولته تی ئالمانیای نازی و ده ولته تانی دیکه پاش جهنگی جیهانی دووم نه غامیان دابوون ، بې به نه جیندای دادگا کانی "نوریمبرگ" ۲

نه کرده وانه ی عیراق پشیل کردنی یاسای نیونه ته وه ییه که نه مړ هیه و له زور بهی سالانی نه نیوسه دی دوا ییه هر بروه . من وهیری سرۆکی نه غومنه ده هیتمه وه (هرچند که پتویست وهیر هیتمه وه ناکات) که وهک په یان نامه یهک ، ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ده بی به دوی نه کیشیه دابچیت . نیمه شو په یان نامه یه مان واژو کردوه و به گوریه یاسای بنه رته نیمه ، هه موو په یان نامه یهک له حوکمی یاسای بالای ولاته . نیمه لهم په یوه نندییه دا هیچ رینگا چاره یه کی دیکه مان نییه هگه له وهی که یاسا جیبه جی بکه یین . سرکه وتن شتیکی هه میشه یی نییه ، به لام ده بی هه ولی بېر ده یین .

پرسیاره که نه وه یه که کاتیک که باسی نازینی نوی جیهانی ده که یین چی له میشکی نیمه دایه له بهر نه وهی له ماوهی نه م سالانه دا روودا وگه لیکي بهر چارمان بینیه به لام نه مانویستوه و ده لمان بدینه وه به هو ی نه وهی ناوهرۆکی مهنشوری نه ته وه یه کگرتوه کان به تاییه ت ماده ی ۲۱ به شی ۷ ده لیت "نه روودا وانه که له بنه رته دا له چوارچیه ی ناوخیی ولاتیکدان ، له دهر وهی لیوه شاده یی نه غومنه یی ناسیسه" . نیمه ویستو مانه به ساده یی شو روودا وانه

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

پشتگوئى بجهين كه پيړيستى به وه لامدانوهى نيتمه هه بووه ، هه روهك كيښمى سه ربازانى عيراق كه نيستا ۲ ميليون كوردى عيراقيان ناواري ناوخو و دهره وهى عيراق كردوه .

كوردستان ناوچه يه كي گه وره يه كه به سه رهاتيكي ناخوشي بووه و له ناوچه سنووريه كانى نيران ، عيراق و توركي (له نيمپراتوري عوسمانى كوڻ) دا هه لكه وتووه كه سنوره كانيان پاش په ياننامهى "سيقر" - كه كوڼايى به شهري نيوان هاويه يانان و نيمپراتوري عوسمانى هيتا - ديارى كرا . ده مه وئ و هيرتان بيستمه وه كه ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا له سالى ۱۹۱۷ شهري رانه گه ياند دژى نيمپراتوري عوسمانى به لام دژى ئالمانيا ، نه مسا و ههنگاريا راگه ياند . له نه بامدا نيتمه هيچ به شداريه كمان له م په ياننامه يه دا نه كرد به لام له قوناخى دواتردا بينيمان كه وتووينه ته نار كيښه كه . هيچ گومان له وهدا نيه كه نه م بارودوخى نه مړه له پيشه وه پيشيني ده كرا و قابلى قبول نيه كه ئالوزيه كي مروڅايه تى ته نها به ده ربرپنى نيگه رانى كوڼايى پيښت .

به رپيه رايه تى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا و به ريتانيا بو كه كوڼفانسسيوني ۱۹۴۹ى ژنيث په سهند كرا . كوڼفانسسيوني چواره مى ژنيث سه باره ت به پاراستنى خه لكى سقيله له كاتى شهردا . نه م كوڼفانسسيونه هيرشكردن بو سه ر خه لكى سقيلى به ته واوى قه دهغه كردوه كه به شداريان له شهردا نه كردوه . ئايا نه م قه دهغه بوونه ده كريت بو" ناكوكيه چه كداريه كان كه جه وهه رى نيونه ته وه بيان نيه "به كار ببردريت . به لئى نه م قه دهغه بوونه بو بارودوخه ليك وهك نه وه هه ربه شهيه كه نيتمه نيستا له گه ليذا روويه پروين ، وه راست ده گه ريت ، به تاييه ت له بهر شه وهى كه له نه بامى ناكوكيكي نيونه ته وه ييدا سه رى هه لداوه .

جه نابى سه روكى نه بجومه ن ، من به نيونه رايه تى له لايه ن به ريزان داماتو^۳ ، "پيل" ، "گور" ، "بينگمه ن"^۶ ، "فورد"^۷ ، "ليه رمان"^۸ ، "ويلستون"^۹ ، "لقين"^{۱۰} و "ساربانز"^{۱۱} .

D'AMATO^۳
PELL^۴
GORE^۵

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتس دهره وهس نه مریکا

گه لاته یه کم ناماده کردووه بۆ چاکسازی له یاسای یارمه تی بیانی ۱۹۶۱ بۆ هه موار کردنی دابین کردنی پیتداویستی پزیشکی و یارمه تییه کانی دیکه به خه لکی کورد بۆ که م کردنه وهی ئیش و نازاره کانیان. ئیمه به گوێره ی پرئسیپه مرؤفی و یاساییه کان کار ده کهین، ئیمه نابیت بی دهنگ رابوه ستین، ئیمه بهرپر سیارین به نیسبه ت یاساگانان . کۆنوانسیۆنی ۱۹۴۹ ی ژنیف په پاننامه یه که که ئیمه واژومان کردووه که به گوێره ی یاسای بنه پره تی نه مریکا له حوکمی یاسای بهرزی ولاته دایه و من ناتوانم بیر له وه بکه موه که ئیمه نه مانه ویت جیبه جیتی بکه یین .

نهمه ده قی گه لاله یاسا که یه :

به شی الف — یارمه تی مرؤفدۆستانه بۆ کورد : فەسلێ ۹ ی به شی ۱ ی یاسای یارمه تی بیانی ۱۹۶۱ (سه باره ت به یارمه تیدان به کاره ساته نیونه ته وه ییه کان) چاک کرا و نهم به شه نوییه به کۆتاییه که ی زیاد کرا :

نا — کۆنگرئیس بریاری دا ولاته یه که گرتوه کانی نه مریکا ده بی به خیرایی یارمه تی به خه لکی کورد و ناواره کانی دیکه ی عیراق بدات که که وتونه ته بهر هیرشی سه ربازانی عیراق .

ب — بهرپوه بهری تاژانسی پیشکه وتنی نیونه ته وه یی ده بی :

۱ — به گوێره ی ده سه لاته کانی نهم به شه ، یارمه تی مرؤفدۆستانه بدات به خه لکی کورد

۲ — یارمه تییه پیشکه شییه کانی ریک خراوه ناده و ئه تییه کان کۆ بکاته وه بۆ یارمه تیدانی کورد و ناواره کانی دیکه که له عیراق هه لته اتوون .

۳ — هاوکاری بکات له گه ل تاژانسه ناحکوومییه کاندای بۆ دابین کردنی نهم یارمه تیانه .

BINGAMAN⁷
 . FORD^v
 LIEBERMAN[^]
 WELLSTONE[^]
 ' ' LEVIN
 ' ' SARBANES

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مريكا

- ۴- ريگه به فرماندهى گشتى نيدارهى گوازتنه وهى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده دريت هموو نامرازه هه وايى و دهر ياييه كان به كار بيات بۆ گوازتنه وهى يارمه تيبه پزىشكييه حكومى و ناحكروميبه كانى نه مريكا به نواره كان.
- ۵- جگه له و پارهيه كه نهم فسه له تهرخانى كردووه، ۵۰ ميليۆن دۆلارى ديكه له لايهن سه رۆكى نه نچومنه وه تهرخان ده كريت بۆ جييه جى كردنى برگه ى ۲۱ و ۲۱ى نهم گه لاله يه ياسايه
- ۶- نه و بره پارهيه كه بۆ جييه جى كردنى پاراگرافى ۱ تهرخان كراوه هه تا كاتى پتيوست له به رده ستدا ده يت
- ۷- نه و ده سه لاته كه ياسى يارمه تى بيانى ۱۹۶۱ داويه تى بۆ گوازتنه وهى پاره له نيوان ژماره حيسابه كان، نادرىت به و پارهيه كه بۆ جييه جى كردنى پاراگرافى ۱ تهرخان كراوه
- ۸- يارمه تيبه كانى نهم به شه ناكه ويته ناو بازنه ى ريوشوينه كانى ديكه ى نهم ياسايه .
- ۹- به له بهر چا و گرتنى گرنكى نهم يارمه تيبه مرۆقدۆستانه يه ، كۆنگريس پيداگرى له سه ر سه رۆك ده كات له گه ل ده وله تانى دراوسى عىراق ده ست بكات به و توويژ.
- ۱۰- يارمه تيبه مرۆقدۆستانه كان ده بى به گويره ى ريوشوينه كانى نهم به شه بدرىت به ناوارة سقيله كانى عه ربستانى سه رودى ، كويت و باشوورى عىراق كه له لايهن هيزه هاوپه يانه كانه وه داگير كراوه.
- ۱۱- يارمه تيبه مرۆقدۆستانه كانى نهم به شه، نهم شتوومه كانه ى خواره وه له خو ده گريت به لام ده توانيت له مش زياتر بيت: به نزين ، گاز و سووته مه ى ، پيداويستيبه كانى پالاوتنى ناو ، پيداويستيبه كانى خۇياراستن، پيداويستيبه كانى پيشگيرى له بلا و بوونه وه ى نه خوشيبه په تاكان و پاراستنى گشتى، ده واو دهرمان ، خۇراك و جل و بهرگ
- به شى ج به نيسبه ت هيرشى سوپاى عىراق بۆ سه ر كورد و خه لكى سقيلى ديكه ى عىراق ، كۆنگريس له سه ر نه و برؤايه يه كه :

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نه مريكا

نا : هيرشكردنه سهر خهلكى سڅيل له عيراق پيشيل كردنى مادهى ۳ى كوتفانسىونى چواره مى
ژنيقه له ۱۲ى نابى ۱۹۴۹ سهارهت به پاراستنى خهلكى سڅيل له كاتى شهردا
ب : هيرشكردنه سهر خهلكى سڅيلى له عيراق ، مەترسييه بۆ ناشتى و سه قامگيرى ناوچه
ج : ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا ده بى داوا له نهنجوومهنى ناسايشى نه ته وه يه كگرتووه كان
بكات كۆمه لينك ريوشوين بگريته بهر تا به گويزه ي به شى VII ى مەنشورى نه ته وه
يه كگرتووه كان پيش له م هيرشانه بگريته.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

گه ياندى يارمه تى مرؤفدؤستانه به كورد كه مترين كارتى كه نيمه ده تانين بيكه مين
۹۱ نيسانى ۱۹۹۱ - نه نجوومه نى پيران

به ريز " ويلسون "

جه نابى سه روكى نه نجوومه من سپاسى سناتوره كانى نه ياله تى نيؤيورك ده كه م بؤ ناماده كردنى
نم گه لاله ياسايه كه ريگا هه موار ده كات بؤ دابىن كردنى پيداويستى پزىشكى و يارمه تيه
مرؤفدؤستانه كانى ديكه بؤ خه لكى كورد و ناوارة كانى ديكه عىراق لهو ناوچه يه كه هيزه
هاو به يمانه كان گرتويانه .

به تاوانى نه نجامدانى راپه رپىنكى كورتخايه ، خه لكى كورد له زىدى خويان دهر كران و به ده ستى
هيزه كانى سه دام حوسه ين به كؤمه ل كؤزراون . سه دان هه زار كورد — خه لكى سقىل و هيزه
چه كداره كان — هه ول ده دن له ده ستى ژينؤسايدى سه دام حوسه ين هه لپىن . نهو ناوارانه ي كه
له سه ر سنوورى عىراق كؤبوننه ته وه ، خؤراكيان نييه ، ده واو دهرمانيان نييه و سه رما و ترس
هياكى كردون . نم گه لاله ياسايه هه نكاوى يه كه مه ، به لام هه نكاوى گرنه كه سپاسه تى
نه مريكا ده خاته ناو ريگايه كى راست و نه خلاقى . نهو ۵۰ ميليؤن دؤلاره كه نم گه لاله ياسايه
بؤ يارمه تى مرؤفدؤستانه ته رخانى كردوه ، كه مترين كارتى كه نيمه ده تانين بيكه مين .
به داخه وه به ۵۰ ميليؤن دؤلار ناكريت هه موو پيداويستيه كانى ناوارة كان دابىن بكريت .

ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا و كؤمه لگاي نيؤنه ته وه يى پيشتر كاردانه ويان نيشان نه دا كاتى
كه سه دام حوسه ين كورده كانى عىراقى به كؤمه ل كوشت يا سه رجهم مافه بنه رده تيه كانى نه وانى
پيشل كرد به لام نه مجاره ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا به رپرسياريه تيه كى تاييه تى هه يه و
هه ليكى تاييه تيشى بؤ ره خساوه .

ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا چالاكانه كورد و شيعه كانى هاندا دؤى سه دام راپه رن و له نه نجامى
بؤمبارانه كانى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا — كه به پى راپورتى نه ته وه يه كگرتووه كان ،

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

عيراقى گه پاندوه تهوه بۆ سهرده مى پيش له قۇناخى پيشه سازى — هه لومهرجيك هاتوته پيش كه عيراق بكه ويته ناو شه پيكى ناوخويى و بى سهره ويه رهيى. له يه كه م قۇناخه كانى راپه رين ، سهرۆك بۆش به م راستيه گه يشت كه پاش ناگر به ست سهدام نايت كه لكى سهربازى له هيزى ههوايى عيراق وه رېگريت و به ليني دا تهقه له ههر فزۆكه يهك بكه ن كه خه لك سهركوت بكات به لام كاتى كه راپه ريوانى كورد و شيعه درندان سهركوت كران و خه لكى سكيل به كۆمه ل كوژران ، ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا سياسه تى خۆى گۆزى و كاتيك كه هيزه كانى سهدام به شيوازيكى به رفراوان به كۆپته رى سهربازى خه لكى سكيليان دابه بهر ده سترپۆ ، ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بى دهنگ بوو . سهرۆك بوش هۆكارى بى دهنگ بوونى نيمه له به رامبه ر كۆمه لكوژى سهدام حوسه ين بۆ نه وه ده گه پنيته وه كه نايه ويت له كاروبارى ناوخويى عيراق ده ستيوهردان بكات به لام نيمه به تووندى ده ستيوهردانمان كردوه ، ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به شيوازيكى به رفراوان عيراقى بۆمباران كردوه ، داگيرى كردوه و ۱۰۰ ههزار سهرباز و ههزاران خه لكى سكيلى كوشتوه . نيستا هيزه كانى نه مريكا ۲۰ % ى خاكى عيراقيان داگير كردوه و كۆنترۆلى ۱۰۰ % هه ريمى ههوايى عيراقيان له ده ستدايه . نيمه ده توانين هه موو داها ته نهوتيه كان و كرپين و فروشتنى چهك له لايه ن عيراق كۆنترۆل بكه ين . نيمه به تهواوى تيوه گلاوين . من دلخوشم به هه وله كانى كۆمه لكاي نيونه ته وه يى و نه ته وه يه كگرتوه كان بۆ يارمه تيدانى قوربانيانى راپه رينى ناوخويى عيراق . كۆمه لكاي نه وروپا ۱۸۰ ميليون دۆلار يارمه تى ته رخان كردوه و نه ته وه يه كگرتوه كان به نياز ده ييلۆماتيكى پايه به رز وهك هاونا هه نكارى هه وله مرۆفدۆستانه به رفراوانه كان ديارى بكات . هيسو دارم ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده ورى ريه رايه تى له م تراژيديايه بگيريت ، لانكه م ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده توانيت له رتيگاي يارمه تيكردن و به شدارى كردنى سهربازانى نه مريكا له چالاكى هيزه كانى ناشتپاريزى چه ند ره گهز نه م هه ولانه هان بدات .

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارت نیس دهره وهی نه مریکا

یه کئی له هۆکاره کانسی نه وهی من دژی نه م شه ره بووم نه وه بوو که له وه ده تر سام حکومه تی نه مریکا هیچ نیستراتژییه کی نه بیئت بۆ گه یشتن به نامانجی سیاسی در یژخایه ن له رۆژه لات ی نیوه راستدا ، له وه ده تر سام حکومه تی نه مریکا ده سکه وتی سیاسی نه وتۆی نه بیئت له م شه ره دا . نه و گه لاله یاسایه که سناتۆر "مۆینیهان" و سناتۆر "داماتۆ" پێشنیاریان کردوه سه ره تایه که بۆ گه یشتن به م نامانجانه .

سه ره نجام جه ناب ی سه رۆکی نه نجوومن ، ده مه ویت نیگه رانی خۆم ده ربهرم به نیسبه ت نه وه ی که نه و بره پاره یه که نه م گه لاله یاسایه ته رخانی کردوه ده بی کار یگه ری نه رینی نه بیئت له سه ر نه و بره پاره یه که نیستا بۆ یارمه تیدانی کاره ساتی ناواره کان خه رج ده کریت .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروههه نه مريكا

بارودۆخى تراژيديدكى كورده كانى عىراق

۱۰ى نيسانى ۱۹۹۱ - نهغجرومهنى نوينه ران

بهريز "كنيدى" :

جناى سدرۆكى نهغجرومهه ، نيستا قهيرانيك هيه كه تييدا ههزاران كوردى عىراق به هوى نهخوشى و برسيى له بهردهم مهرگى كتوپردان . نه مه بارودۆخىكى تراژييكه كه دهكرىت پيشى لى بگيرىت . نيستا زۆرتر نه مريكا سه رزه نشت دهكرىت به بۆنهى نهو نه هاهمه تيهه كه به سه ر نه م خه لكه بى گونا هه دا هاتوه . نيتمه ههنگاومان هه لگرت بۆ رووخاندنى سه دام حوسهين به لام نه مانتوانى نه م خه لكه نازايه بپاريزين كه دۆى سه دام راپه رينيان كرد و له نه هاهمدا به گويزه ي هه لسه نگانده كان لانيكه م ۳۰ هه زار خه لكى سفييل به دهستى سوباي عىراق كوژراون . بۆ گه لى له نه مريكا يه كان نه مه نه هاهمىكى قابلى قبولى نييه بۆ شه ريك كه بۆ مافى مرۆڤ و نازادى كراوه . به سه رنه كه وتن له ولا مدانه وه به هاوارى يارمه تى خه لك ، هه ليه كه نه خلاقى روويده وه . نيستا نيتمه به رپرسيارين نه م هه ليه سه رپاست بكهينه وه . ده بى هه ري ميكي پاريزراو دروست بكهين بۆ پاراستنى نه م خه لكه نازار چه شتوه و يارمه تى پيويست بدرىت به مندالان و گه ره كان تا له مردن رزگاريان بيىت و ده بى سه دام حوسهين تيى بگه يه ندرىت كه نه م درنده ييه هه م له ناوخۆ و هه م له دهروه ي عىراق ، به زه ره رى ده بيىت . نه گه ر نيتمه پيش له م تراژيديه مرۆفويه نه گرين ، له گه ل مه ترسى هۆلۆكاستيكي نوئى روويه روو ده بينه وه . نه گه ر نيتمه كار نه كهين بۆ سپر نه وه ي نه م رسوا ييه نه خلاقيه ، خه لكى ۱۰۰ سالى ديكه باسى فيلميكى نوئى ده كه ن به ناولى "هه لپه رين له گه ل كورد دا" .

نيستا نيتمه له بارودۆخيكداين كه ده توانين كاريگه ريان هه بيىت له سه ر رووداوه كانى رۆژه لاتى نيوه رپاست، با نه م هه له له كيس نه دهين، با قوربانيانى راسته قينه ي نه م شه رپه رزگار بكهين .

Mr. KENNEDY ¹

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

گهلا له ياسايهك بۆ تهرخان كردنى ۱۵۰ ميليۆن دۆلار بۆ يارمهتيدانى ناوارة كورد و

شيعةكان

۱۰ى نيسانى ۱۹۹۱ - نهغجرومهنى نوينه ران

بهريتر "ديكر":

جهنابى سهروكى نهغجرومهنى، نه مرو من ياسايهك دهخمه پروو بۆ تهرخان كردنى ۱۵۰ ميليۆن دۆلار بۆ يارمهتيدانى ناوارة كورد و شيعةكان كه له عيراق ههلهاتوون. ههروهه كه هه مووتان به دلتيا بيهوه دهزانن، پتر له يهك ميليۆن كورد و شيعة له دهستى ژينوسايدى سوپاى عيراق ههلهاتوون. ژن، مندال، گهروه و بچوك ههروا بوونه ته نامانجى شالاوى درندانسه سهدام حوسهين دؤى خهلك. نهوانه كه خۆشهخت بوونه و توانيو يانه له مردن رزگارسان بىست، نيستا له گهله برسيتتى، سهروماوسۆله و نهخۆشى بهرهو پروون. به هؤى ئالۆزبونى كesh و ههواكه، نيمه نازانين چه مندا ناوارة بهرهو ريگا شاخاويه كانى باكوور و رۆژههلاتى عيراق ههلهاتوون بهلام روونه كه زۆر پيتويستيان به يارمهتى ههيه. دوو رۆژ پيش، وهزيرى دهرهوه، جهيز بهيكير، راستهوخۆ باروودخى ترسناكى ژيانى ناوارةكانى بينى. روونه كه باروودخى ژيانى شه ناوارانه بووته مائه دلساردى وهزيرى دهرهوه، ههروا كه بووته مائه دلساردى ههرومان كه نيستا ليرهين. به بهروبوچوونى من، سهروك وهزيرانى پيشووى بهريتانيا، "مارگاريت تاجير" راستى وتووه كه: "نامه عقول نيه، نه گهر له ريگاي فروكهوه، خۆراك، خيهره و بهتانى بگهيه نينه دهستى ناوارةكان". نه مه له رووى سياسيهوه شتيكى ئالۆز نيه، نيمه دهبيت ههه نيستا دهست بهكار بين.

Mr. DICKS¹

Margaret Thatcher²

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتنى دهره وهى نهمريكا

شايانى ناماژه پيكر دنه كه بهر يتانيا پيشتتر ۴۰ مليون دؤلارى تهرخان كردوه بؤ يارمه تيدانى ناوارة كان . نهم گه لاله ياسايه ريگا خوش دهكات بؤ نه وهى سهرؤك كؤمار هاوخه مى خه لكى نهمريكا دهر بريت و ههروه ها نهموونيانى نيتمه نيشان بدات بؤ كار كردنى خيىرا پيىش نه وهى باروودؤخى ناوارة كان له وه خراپتر بيت . نهم ياسايه دهستبه جي ۱۵۰ مليون دؤلار ده دات به سهرؤك كؤمار تا وهك يارمه تى ولاته يه كگرتووه كانى نهمريكا به ههوله نيونه ته وه ييه كان خه رجى بكات . نيتمه ناتوانين ته ناندت يهك روؤى ديكه بيكار دابنيشين ، ژيانى هه زاران كهس به ههنگاو هه لگرتنى نهمريكا وه گرئدراوه ، تكاتان لى ده كه م پشتيوانى له م ياسايه بكهن .

کورډ و کوردستان له به لکه نامه کانس و وزارتس دهره وهی نه مریکا

ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له کوټی روژ هه لاتس نیوه پراست دایه ؟

۱۰ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه نجوومه نی نوینه ران

به ریتر "مه کوین"¹:

جه نابی سرؤکی نه نجوومه ن ، پرسیار ټکم هه یه: ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له کانونی دووه و شویات به ملاره له کوټیه ؟

له کاتی ده سټپنکردنی کزبونو وهی نه نجوومه ن تا نیستا که ده کاته یه ک کاترمیر ، پتر له هه زاران کس مردوون ، ناواره کورده کان هه ول دده ن خویان له کزپتیره جه نگیسه کانی سه دام حوسه ین دوور بجه نه وه . رهوشی نیستای نه مریکا له گه ل ۳۰ روژی پیش جیاوازه و نیمه هیشتا توانایی نه وه مان هه یه کوټایی به م باروودوخه بیټین به لام نایکه ین . نیمه له ناوچه داین و ناری بوټلمان بو ۵۰۰ هه زار سهر باز هه یه ، خوراکی ته واومان بو ۵۰۰ هه زار سهر باز هه یه ، ده واوده رمانی ته واومان بو ۵۰۰ هه زار سهر باز هه یه ، به تانی ، خټوه ت و نامرازی هاتوچوټی پیو یستمان هه یه ، فرؤکه ی (130C) مان هه یه ، نه قشه و کزپتر و فرؤکه واغان هه یه ، توانایی نه وه مان هه یه نه م یارمه تی یانه بگه یه نینه دهستی ناواره کان ، به لام نازانم بو نایکه ین .

نه و فرؤکه وان و سهر بازانه که له ناوچه گه راونه ته وه ، ده لټن چاویان پر بروه له گریان کاتی که بینوی یانه نه و ناواره هه زاران له به رچاوی نه وان ده سټرټوژی گوللمه یان کراوته سهر و نه وان (فرؤکه وان و سهر بازه کانی نه مریکا) نه یان توانیوه هیچیان بو بکه ن . " نیوفوریا"² سی هه فته پیش له نه نجامی سیاسه ټیکدا پاکتاو کرا که من ناتوانم ده رکی بکه م . من له سرؤکی هیزه هاویه شه کانی نه مریکا پرسیار ده که م نیمه کیټن و چیمان ده وټت . نه مړؤ ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا پیو یستی به ریبه رایه تی کردن هه یه ، نه و ریبه رایه تییه که جوړج بوش له ۲ ی ناگوست

McEWEN¹
euphoria²

کوردد و کوردستان له بهلگه نامه کانئ و وزارتئ دهره وهئ نه مریکا

ههتا ۳ی مارس کردی و له میژوودا بی وینه بو . به باوه ری من هیچ کهسیکی دیکه جگه له بوش نهیده توانی ربه رایه تی هیژ هار په یانه کان بگریته دهست (له سوریا بۆ ئیسرائیل و له یه کیستی سؤقیهت بۆ چین) تا له بهرام بهر دیکتاتوری رۆژه لاتی نیوراست رابوه ست . بۆ جوژج برش و ولاته یه کگرتوه کانئ نه مریکا نه مه قوناخیکی دره وشاوه و زیرین بو . نیستا که ولاتی ئیمه هیچ ناکات ده بینین سه رۆک وه زیرانی به ریتانیا ههنگاو به ره ویش هه لده گریت ، سه رۆک کۆماری فه رانسا ههنگاو هه لده گریت ، هه ر دوینی ۵ فرۆکه یارمه تی له لایه ن فه رانساوه ناردراوه بۆ ناوچه ، ده بینین وه زیرانی هه موو ده ولته تانی نه وروپایی ته مپۆ سه ر له به یانی باسی دهست به کار بو نیان ده کرد بۆ یارمه تیدانی ناواره کان .

ولاته یه کگرتوه کانئ نه مریکا بیکار دانیشتوه و من نازام هۆکاره کی چیه ؟ داوا له ده ولته که مان ده که م یارمه تی ناواره کان بکات و نه و سه ربازانه که له ناوچه که دان ، نه م یارمه تیانه بگه یه ننه دهستی ناواره کان . من داوای دهستی وه ردانی سه ربازی ناکه م ، داوای هه لگه رسانی شه ر ناکه م ، من هیچ ناره زوویه که م نییه بۆ ناردنی سه رباز بۆ ناوچه که ، نامه ویت ماریژنه کانئ نه مریکا بکه ونه ناو کیشی سووننه و شیعه و کورده کان .

به بیرو بۆ چوونی من سه دام له رووخاندایه . ئیمه ده بابا ۱۲ کاتۆمیر مان بۆ سه دام دیاری بکردبایا ده سه لات به جی بهیلتیت ، به لام نه مه میژوویه ، سه دام هیشتا له سه ر ده سه لات، ئیمه هه ریمی هه وایی عیراقمان له ده ستدایه ، نه گه ر ئیمه بهیلتین سه دام له هیژی هه وایی خزی که لک وه ربگریت ، گونا هبارین . نه مه هه ریمی هه وایی ئیمه یه و هه تا سالیکی تریش هه روا ده بیست . ئیمه ده بیست به سه دام بلاین کۆپته ره کانت مه فرینه ، جاریکی دیکه هیژی هه وایی به کار مه هیته و خه لکه که تی پی سه رکوت مه که . ئیمه ده بۆ به تانی و خپوته ، خوراک ، ده وار ده رمان و ناوی بوتل له ریگای فرۆکه وه بجهینه خوار بۆ ناواره کان . نه م خه لکه نازییه له گه ل منداله کانیان چاوه پروانن و هه ر رۆژ به هه زار که سیان له کاتۆمیری کدا به هۆی برسیستی ده مرن .

ناوړه کانې عیراق پیوستان به یارمه تی خیرا هدی

۱۰ نیسانی ۱۹۹۱ - نه غرومهی نوینه ران

به ریتر "گرین" ، نوینه ری نیاله تی نیویورک :

جدهابی سرؤکی نه غرومهن ، دده مویت نیگه رانی قولی خوم دهرېرم به نیسبته سرنه کهوتنی ولاته یه کگرتووه کانې نه مریکا له پیشگرتن له هیرشه بې جیاوازییه کانې دهوله تی عیراق بؤ سر کورد و شیعه کان . من پشتیوانی ده کم له بریاری سرؤک کومار بؤ لیدانی فرؤکه سربازییه کانې عیراق و له سر نهو پروایم که ده بؤ نه م سیاسته بؤ کږپتیره کانیش بگریته بهر . به هؤی نهوه که سربازه کانې ولاته یه کگرتووه کانې نه مریکا دهستان کردووه به چونه دهره وه له بنکه کانې خویان له باشووری عیراق ، گه لی له هاوولاتیانی سخیلی باشووری عیراق له شه پزلیکی نویی کؤمه لکوژی رژیی سهدام حوسهین دهرسن .

نیمه ده بې شانازی به وه بکهین که له ریگای هیتر و بریاری ولاته یه کگرتووه کانې نه مریکا ، نهرکی خومان به جی هیئا به نیسبته کویت له که نداوی فارس به لام نه مه به واتای نهوه نییه که بهرپرسیاریه تی نیمه به نیسبته خستنه پروی نیگه رانییه کانې دیکه مان له نارچه کؤتایی پی هاتووه . کؤمه لگای نیونه ته وهی که پشتیوانی له بریاری دهرکردنی عیراق له کویت کرد نیستا به یه که دهنگ داوای نهوه ده کات که نهو سهدان هزار کورد ، شیعه و خه لکی دیکه که له عیراق هه ل هاتوون ، له کاتی گه رانه و ناییت له گه ل نه شکه نه دی سهدام رووبه پرو بېنه وه . میراتی ترسناکی هه ل سووکه وتی ریبه رانی عیراق له گه ل نه یارانی خؤی نهوه مان نیشان ده دات که ناوړه کان پیوستان به پاراستنی کؤمه لگای نیونه ته وهی هدی .

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و هزاره تی دهره وهی نه مریکا

هرچند که له وانه یه زور کم و زور دهره نگ بیت به لام دهبی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا به شینوازی سهر به خویان له ریگای نه ته وه یه کگرتووه کان ، ده سته جی دست به کار بیت بۆ نه وهی هرچی له دهستی دیت بیگات بۆ یارمه تیدانی همرو نه و ناوارانه ی که پیویستی خیرایان به یارمه تی مرؤډدوستانه هه یه . دهبی له ریگای یارمه تیدانیکی به رفراوان ، پیش له مردنی ژماره یه کی زور له ناواره کان بگيردریت ، دهبی نه م کاره به خیرایی نه نجام بدریت .

هه لسه نگانده کان نیشان ده دات لانیکه م یه ک میلیۆن کهس له ماوه ی نه م چند روژه ی دوا پیدا له سهر سنووری ئیران و تورکیا کۆبونو ته وه . ده ولته تی ئیران و تورکیا پیویستیان به یارمه تی به رفراوانی کۆمه لگای نیونه ته وه یی هه یه بۆ چاره سهر کردنی قهیرانی ناواره کان و داوا له نۆزال ، سهرۆک کۆماری تورکیا ده که م سنووری ولاته که ی به رووی ناواره کان به کراوه یی به یلته ته وه .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهى نه مريكا

ئىستا قهت كاتى نهوه دهست له كورد بشۆين

۱۱ى نيسانى ۱۹۹۱ - نهنجوومهنى نوينه ران

به پريز "گليکمان" ^۱:

جه نابى سهروكى نهنجوومهنى ، ههواله نيوخوييه كانى دويني شو ، ترور و تراژيديا به كى تاريخمان وهيو دههينيتهوه كه پاش داگيركرانى كويت له لايهن عيراقهوه سهري ههلداهوه .

له كاتيكداه كه ئيمه سهبارهت به ناگريهست وتووويژ دهكهين و داوا دهكهين سهركوتى كوردان رابوهستيت ، له كاتيكداه كه نهو يارمهتويه مرؤفدؤستانيه كه گهيشتوته سهري سنوورى عيراق تيرى ناوارهكان ناكات و دهبي ههزاران سهرياز رهوانهى ناوچه بكرين و له كاتيكداه كه ههمووى نهمانه روودهات ، مندالهكان له ناميزى دايك و باوكيان گيان دهسپيرن . "ئيدمؤند بؤرك" ^۲

"دهليت" : تهنها شتيك كه بؤ سهركهوتنى شهري (خراپه) پتويسته نهويه كه پياوچاكهكان هيج نهكهن . من دهلثم شتيك كراوه بهلام ههروهك گهلى لهو كهسانهى كه كاره درندانهكان دؤى خهلك دهبينن و دهيجوينهوه ، ئيمه وتهكهى "بؤرك" شوؤفه دهكهين و دهلتن : "تهنها شتيك كه بؤ سهركهوتنى شهري (خراپه) پتويسته نهويه كه ژن و پيار درهنگ دهست بهكارين ، زور درهنگ" .

وادياره كوردهكان بهلاى نه مريكاوه نهوهنده گرينگ نين كه بن به نهجيندا . به دلنبايهوه نازانم ئيمه دهبي چى بكهين بهلام دلنبايم كه كارىكى دراماتييك دهبي نهغلام بدريت ، نهگهرنا لهناوچوونى كه مينهيهكى نايبينى لهو بهشهى رؤژههلاتى نيوهراست به چاوى خؤمان دهبينين .

كوشتنى خهلك به هوى نايبينهوه ، شتيكى نوئ نيبه له جيهاندا .

جه نابى سهروك ، به دلنبايهوه نيوه دهتوانن بؤ رزگار كردنى كوردهكان ههمان بهرپرسياريهتى و هاوانهنگيتان ههبي كه بؤ رزگار كردنى كويت ههتانبوو .

^۱Mr. GLICKMAN

^۲Edmund Burke

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

چى به سهر پرهنسيپه كاندا هاتوو
۱۱ى نيسانى ۱۹۹۱- نه نجوومهنى پيران

بهريز "ديكونسيني":

جهنابى سهرۆك ، شەرى كەنداوى فارس سەرکەوتوانە کۆتایى پێهاتوو بەلام هیتلەر(مەبەستى سەدامە- وەرگێتی) هیشتا هەر لە سەر دەسەلاتە . نەمڕۆ ئێمە لە عێراق لە گەڵ قەیرانیکی نەخلاقى بەرههرووین . هەرەها كە "ا . م رۆزینتال" هەفتەى پێشوو لە رۆژنامەى "نیویۆرك تایمز"دا نووسیویەتی: "كۆمەڵكۆزى جوولهكهكان جاريكى ديكه روودهات. ئەم جاره كۆمەڵكۆزى ، ئەشكەنجە و كاروانى مەرگ لە عێراق روو دەدات و بكۆژەكان ناوگەلى جۆراوجۆريان لە سەر قوربانییهكان داناوه . كورد و شیعهكان پێمان دەلێن هیژەكانى سەدام تف دەكەنەسەر روومهتیان و ریشی پیاوهكان دەسووتێنن و رۆژێك پێش لە كوشتن دەستدریژی دەكەنە سەر ژنەكان ."

ئەو كاتە من لە نهنجوومهنى پيران دەنگەم ئەدا بە بهكارهێنانى هێزى سەربازى دژی عێراق و لە سەر ئەو برۆایە بووم كە هیشتا كاتى گەمارۆدانى نابووڕى سەر عێراق نەهاتوو . هەرەها بۆم روون نەبوو كە ئەم شەڕە لە سەر دەسەلات لایردنى سەدام و كۆتایى پێهاتنى تەواوى دەسەلاتى ئەم دیکتاتۆرە لە عێراق مسۆگەر بکات . لە گەڵ ئەمەشدا لە ناخى دڵمەوه پشتیوانیم کرد لە سیاسەتى سەرۆك كۆمارى ئەمريكا بۆ هێرش كردنه سەر عێراق و ەك ئەندامى "كۆميسیۆنى تەرخانکردنى پاره بۆ بەرگرى" بە تووندی پشتیوانیم کرد لە دابینکردنى پارهى پێویست بۆ هیژەكانمان بۆ ئەنجامدانى ئەم كارە . سەرۆك بوش و سەربازانى ئازاد و كارامەى ئەمريكا سەرکەوتنیکی سەربازى پرشكۆیان بە دەست هێنا لە كەنداوى فارس . كۆیت ئازاد كرا و عێراق بەلێنى داوه ناگریهستى داسەپاوى نەتەوه یەكگرتووەكان لە گەڵ شەرت و مەرجە سەختەكانى قبۆل بکات . لە گەڵ ئەمەشدا وادیاره ئەم سەرکەوتنە بەتالە و کار هیشتا تەواو نەبوو .

کوردد و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و وزارتسی دهره وهی نه مریکا

سەرۆك بۆش پېش و له كاتى شهر به ناشكرا باسى پتويستبوونى ناژينى نوڤى جيهانى كرد و به درووستى پيداگرى له سهر پرهنسيپه نه خلاقيه كان كرده وه نه نوت. بوش وتى قازانجى نيمه له ناوچه ، نازاد كردنى كوڤت و رزگار بوون له دهستى ديكتاتورى عيراقه كه ياساى نينه ته وهى پيشيل دهكات و هيرش دهكاته سهر ولاتانى ديكه . به وتى سهرۆك بوش ، دهولته تى نيمه له سهر بنه ماي نهم پرهنسيپانه دامه زراوه و خهلكى نه مريكا باوه ريسان پتيه تى . سهرۆك بوش ههروه ها داواى له هه موو خولكى عيراق كرد سهدام (كه هيتله رى نه مپزيه) له سهر دهسه لات لابهن .

له ١٥ى شوبات له ليدوانيكدا له "بنكهى سيستمى موشه كى رايتون"^١، سهرۆك بوش داواى له سوپاى عيراق و خهلكى عيراق كرد كۆنترۆلى شته كان بگره دهست و سهدام حوسه ينى ديكتاتور ناچار بكهن بچيته لاوه و بريارنامه كانى نه ته وه يه كگرتوه كان جييه جى بكات . به لام كاتى كه خهلكى عيراق وه لامى داواكاريه كى نه ويان دايه وه ، سهرۆك بوش وهك رۆنالد رهيگان له كۆپته ريك هاته دهر و وهك كه ره كان دهستى گرت به گوڤيه وه و وتى: "به لى ، نابيسم چى ده لى".
نهو پياوه كه داواى ده كرد دهستدرىژى عيراق له سهر هوكارگه لى نه خلاقى كۆتايى پتيه تى خوڤى كردوه به كه پ، به كوڤر و به لال . چاوى نه وهى نيه نه وهزاران ژن و مندا له عيراقيه بيىنى كه پاش نه وهى له لايه ن هيزه كانى عيراقه وه هيرشيان كراوته سهر ، كه وتونه ته نه خوڤخانه كانى نه مريكا . گوڤى نه وهى نيه هاوارى يارمه تى كورده كان ببسيه تى بۆ رووخاندنى سهدام و دهم و زمانى نه وهى نيه وه لامى نهو پرسياره ي جيهان بداته وه كه دهولته تيك كه نه وهنده به په رۆشه وه بۆ كۆتايى پتيه نانى دهستدرىژيه ك شهرى كرد، چۆن نه وهنده به هيتاشى ولامى دهستدرىژيه كى ديكه ي هه مان رژيم دهاته وه .

ميديا كان بلاويان كردوه ته وه كه سهرۆك كۆمار و راويژكاره هه والگريه كى مۆچيارى كورده كانيان كردوه دژى سهدام راپه رينى چه كدارى بكهن. نهم شته دوور نيه له راستى . له

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

ناوه راسى دهيهى ۱۹۷۰، CIA چهكى دابىن كرد بۆ گروپىكى ديكه له كورده كانى عىراق بۆ نهوى دژى سهدام شهر بكن . وتارىكى رۆژنامهى "واشنگتون پۆست" به تيروته سەلى ناماژهى بهوه كردوه كه راديويهى كه نهينى بۆ عىراق پاش داگيركرانى كوئيت ، خەلكى عىراق لهوانه كورد و شيعه كانى هانداوه دژى سهدام راپهريپ بكن . كارمان بهوه نييه كه نايا هيچ پهيوه نديسه كى راسته قينه له نيوان حكومهتى نه مريكا و كورده راپهريوه كاندا هه بووه يا نا ، بهلام نهم كردوه بوئيرانهيهى كورده كانى عىراق و نهوانى ديكه له قسه كانى سهروك كۆمار ئيلهامى گرتبوو ، سهروك كۆمارى خۆمان . نهم خەلكه كه له ميژه ده چهوسيتوه به هاى خۆى له شهردا سهلماند و پيشكه وتننىكى بهرچاوى له ماوهى تهنه چهند ههفتهدا به دهست هيتا . كورده كان كهلكيان له بى سهرويهرى نيو گارده كانى كۆمارى سهدام وهرگرت و شاره سهروه كيه كانى كهركوك و ههوليريان گرت . ههروهها داواى يارمهتيان كرد ، هه موو جوژه يارمهتیهك بهلام جارىكى ديكه هيچ كەس وهلامى نه دانه وه . له راستيدا دهولهتنيك بهرهى ژييريى نهوانى كيشايه وه كه تهنه چهند ههفته پيشتر نهوانى هانداوو دژى سهدام حوسهين چهك ههلبگرن .

من نهو نيگه رانيانه دهرك دهكهم كه پشتيوانى كردن له كورده راپهريوه كان ده ماخاته ناو باروودوخىكى تر وه نهوى قيه تنام بهلام به هر حال نيتمه ده توانين له ريگاي كۆمه لنيك شيوه و كانالى خهلقكارانهى ديكه يارمهتى كورده راپهريوه كان و نهوانى ديكه بدهين، بى نهوى هيژه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكاى تيوه بگليئين .

نيتمه له ۱۹۷۵ چهكمان دا به كورده كان . پاش راوه ستانى شهر له مانگى رابردوو نيتمه ده مانتوانى به هيژى ناسمانى ، راپهريوه كان بپاريزين و ريگا نه دهين بهوى كه سوپاي عىراق كۆپتيره كانى دژى راپهريوه كان به كار بهيئى . پاش نهوه عىراق بهلئينه كانى خسته ژير پى له پهيوه ندى له گه ل نهوه كه تهنه بۆ مهبهستى گوازنه وهى كار به ده ستانى حكومهت و پيداويستيه مه ده نييه كان كهلك له كۆپتيره كانى وهرده گرى ، بهلام چهكى خسته سهر نهم كۆپتيره رانه و هيژشى

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و هزاره تی دهره وهی نه مریکا

کرده سهر خه لکه که ی خزی، ته نانهت "ژنه رال شوارزکوف" دانی به وه دانا که لهم باره یه وه له لایهن عیراقه وه فریو دراوه ، که وابو نایا نیمه ههست ناکه ین ده بی وه لام بده یه وه .

ههروه ها راپۆرت دراوه که ریبهرایه تی کورد به فهرمی داوای له حکومه تی بوش کردوه ریگه به وه بدات هیزه هه وایه خۆیسته کان له "میگ"^۲ هکانی عیراق بدهن . نازانم نایا نهم داخوایه نه مپۆ پشتراست ده کریتته وه یا نا به لام نه وه که پیویسته ، نه وه یه نیمه کۆمه لیک به رنامه ی خۆلقکارانه داپرێژین به لام نهم به رنامه پێژییه تا نه مپۆ نه کراوه . له راستیدا ده ولته تی نه مریکا ته نانهت داواکارییه سه ره تاییه کانی رهت کرده وه بۆ یارمه تیدانی نه و ناوارانه که له ترسی ژینۆسایدی سه دام به ره و تورکیا و ئیتران هه لته اتوون و نه و که سانه ی که به دهستی هیزه تاییه ته کانی سه دام به کۆپته ر کوژراون . فره انسا و به ریتانیا بوون که نهم کیشه یانه له نه ته وه یه کگرتوه کان خسته به رباس نه ده ولته تی نیمه . ههروه ها نیستاش ده ولته تی به ریتانیا یه که داوا ده کات هه رمیکی تۆتۆنۆمی و پارێزرراو بۆ کورده کان له باکووری عیراق درووست بکریت . نیمه سه رنه جام هه ر ده بی یارمه تیان بده ین به لام با تا له مه دره نگه نه بووه ده ست به کار یین .

کوا نه و ریبهرایه تییه که سه ره تا به شێوازیکی سه رکه و ته وانه به شوین شه ردا ده چوو و گه یاندیه نه غجام و سوپای عیراقی له کویت ده رکرد . کوا ریبهرایه تی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ؟ نیمه ریبهرایه تی جه نگمان گرتنه ده ست به لام ریبهرایه تی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا بۆ ناشتی چی لیدیت ، نه مه جه نگی په رهنسیپه کان بوو . نیمه چووینه نه ته وه یه کگرتوه کان و باسی ناما جه کانی خۆمانان کرد به گویره ی نهم به ر و باوړه گه ورا نه . به لام بۆ ده ولته تی نه مریکا په رهنسیپه کانی مافی مرۆ له نه ته وه یه کگرتوه کان ناخاته روو له کاتی که ده دام خه لکه که ی خۆی ژینۆساید ده کات . نایا تا نیستا هیچکام له سه رۆک کۆماره کانی پینشووی نه مریکا ، نهم سیاسه تانه یان به رپۆه بردوه که نیستا ده ولته تی جۆرج بوش به رپۆه ده بات .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نه مريكا

من وای بۆ ده چم نيتمه ناگهينه نه نجاميكي مه نتيقي . سهربازه كانى عيلاق كورده كان و شيعه كانى عيتراقيان به تاوانى كورد بوون و شيعه بوون دايه بهر ده سترپوژى گولله و كيمايباران . نه مانه هه مان نهو سهربازه نازانهن كه له كاتى هيرشى هيزه كانى نه مريكا و هيزه هاوپه يمانه كان ورد بوون و ههلهاتن . نه م گارده كۆماريه ترسنۆكانه ، نازان گازى فوسفات بدن له ژن و مندالى بئى پاراستن ، ليدانى نامانچ له پشتوه ناسانه .

سەرۆك كۆمار له باتى نه وهى يارمه تيه كى زۆرى كورده كان بدات بۆ شه پ دژى سه دام ، دۆلار دۆلار يارمه تيان ده دات و به زۆر نزىكه ى ۱۰ ميليۆن دۆلارى بۆ يارمه تيدانى نه م نيو ميليۆن كورده ناوارة و ناوارة كانى ديكه ته رخان كردوه له كاتيكدى كه سه دان ميليۆن دۆلار پيويسته بۆ يارمه تيدانى نه م ناوارانه .

دوو سال پيش من و سناتور "بيد" توانيمان ۵ ميليۆن دۆلار ته رخان بكهين بۆ نهو ناوارة كوردانه كه له دواين هيرشى كيمايى سه دام حوسهين ههلهاتبوون بۆ باشوورى توركييا . له كاتيكدى كه كۆنگريس و وهزاره تى دهره وه ولامى داواكارى ده ولته تى توركيايان دايه وه بۆ يارمه تيدانى نه م ناوارانه ، به داخه وه ده ولته تى توركييا نه يهيشته نه م يارمه تيه و يارمه تيه نيونه ته وه ييه كانى ديكه له نيوان ناوارة كاندا دابهش بكرت .

دوو رۆژ پيش ، وه زيى دهره وه ، "بهيكير" به خو شيبه وه چوو بۆ سنوورى توركييا و عيلاق تا له نزىكه وه كيشى ناوارة كان ببينى . من پيروزبايى پى ده ليم بۆ چوونى بۆ نه م شوينه و ديتنى نه م خه لكه . منيش پيشتر سهردانى كه مپى نهو ناوارة كورده كانم له رۆژه لاتی توركييا كردوه كه كيمايباران كرaboون و له ولاتى خو يان ناوارة ببوون . من له وى بوومه و ده زانم "بهيكير" چى بينيه . باروودۆخى نه م كه مپانه هه مووتان له ناخى دلوه ده هه ژيتيت . من ده زانم نه م سه فه ره ى "بهيكير" له خوله كه كانى كوتاييدا خرابوه سه ر به رنامه ى كاره كه ى ، نه ویش به هۆى نهو گوشاره ى كه بۆ نه م بابته تايبه ته خرابوه سه ر حكومه تى نه مريكا .

كوورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

نه گهر ده ولته تى نه مريكا توژنيك پيشبيني و بهرنامه ي له پيشه وه هه بوايه، له وانده نه مپرؤ نيحه له گه ل نه م كيشه دلته زينه ي ناوارة كان روويه پرو نه باين . نيستاش نه و پيشبيني و بهرنامه ييه له نارادا نييه له بهر نه وهى كه نيستاش ده ولته تى نه مريكا سياسه تى دهره وهى خو ي له سهر بنه ماي رابردو و دامه زران دو و هيچ پيشبينييه ك و بهرنامه يه كي دريؤخاينه ي نييه .

من به راستى توپرم ، داوا له حكومه تى بوش ده كه م هه تا نه و شوينه ي كه پتي ده كرئ به سه دام بليت ژينوسايدى خه لگه كه ي خو ي له ماويه كي دياريكراودا رابوه ستينيت نه گه رنا نه گهر پنيوست بكات له لايه ن هيزه كانى نه ته وه يه كگرتوه كان له سهر ده سه لات لاده بريست . نه م كرده وه يه پاساوه ه لگه ره له بهر نه وه كه بريارنامه ي ٦٧٨ ي نه ته وه يه كگرتوه كان ريگه ي به وه داوه كه له هه موو نامرازه پتيوسته كان بؤ زيندو و كرده وهى ناشتى و ناسايشى ناوچه كه لك وه ريگيردريت .

كرده وه درندانه به رده و امه كانى سه دام دؤى كورد و شيعه و هيزه توپوژوسيؤنه كانى ديكه ناهيليت ناشتى له ناوچه بچه سپيت . كرده وه كانى سه دام ، ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و ده ولته هاويه يانه كانى ديكه ي ناچار كرده وه هيزى سه ريزى له ناوچه پياده بكهن . هه روه ها هيزه هه لپه ره سه ته كانى ئيران و سوريش بؤ بهر ژه وه ندييه نيونه ته وه ييه كانى حؤيان له م بئ سه رويه ريه ي عيراق كه لك وه ده گرن . نه م ره وشه له دريؤخاينه ندا به زه ره رى ناشتى و سه قامگيرى ناوچه يه كه نامايجى يه كه مى نييه .

سه ريزانى نيحه نيستا له عيراق دان . هه ندي كه س ده لئن نيحه ناتوانين له كاروبارى ناوخويى عيراقدا ده ستيوهردان بكهين ، نه مه له كاتيكدايه كه نيحه نيستا له عيراقين ، نيحه له گه ل هيزيكي سه ريزى بهرچاو له ناو عيراقداين ، وانبيه له دهره وهى عيراق بين و بليت ده چينه ناو عيراق يا داگيرى ده كهين ، نيحه نيستا له ناو عيراقين . سه ريزانى نيحه به راپوژتيره كانيان وتوه هه ستيان به بئ ده سه لاتي و بئ هيوايى كرده وه كاتى سه ريزى هيزه كانى گاردى كؤمارى عيراقيان كرده وه كه به تانك و توپ هيرشيان كرده ته سهر نه خوشخانه كان و خه لكى سفيلى له كه مپى

کورډ و کوردستان له به لکه نامه کانسی و هزاره تی دهره ووسی نه مریکا

ناواره کاندای که له شویته چاله کاندای و له پال جاده کاندای کزیوونه ته وه. نه مه یه نهو شته ی که سربازانی نیته که نیستا له عیراقدان ، به میدیاکان و خه لکی نه مریکای ده لئین . کاپیتانیکی سوپای نه مریکا له " تولیدو " له ۳۱ ی نادار به روژنامه ی " واشنگتون پوسټ " ی وتوه کچیکی ساوای ۱۸ مانگان نه ونده له نزیکه وه به ده مانچه له سینگی درابوو که به ناسانی بارووتی گوله که له سهر لاشه ی ده بینرا . سهربازیکی دیکه بی ده سله لاتی و بی هیوایی خوی دهره بریت و ده لئیت " هیچ سهربازیک لیتره نییه که نه یه ویت کاره که ته مام بکات ، نیته له مانه بیزارین " . مولازم " جانانان سانتی " باسی نهو خه لکه ی عیراق ده کات که نهو بینوییه تی به ره وولاتانی دیکه هه لدین و به م شیوه یه نیگه رانی خوی دهره بریت : " نه گهر سه دام له سهر ده سله لات بېنیت ، نه م خه لکه به راستی له ناو ده چن . باوه پ ناکه م سه دام به یلایت نه م خه لکه زیندوو بېنن و بگه رینه وه بۆ عیراق " . له راستیدا سهربازانی نیته هه ست ده کهن نه یانه یشتوه نه وان نهو نه رکه ته و او بکه ن که بۆ نه غامدانی نارد رابوون ، نه رکیک که نه وان زور به باشی ده یان توانی نه غامی به دن .

نه گهر سه رۆک کۆمار سه ریچی له دهر کردنی نه م نۆلتیماتۆمه به سه دام حوسه یین بکات ، ده بی سیاستی حکومه تی نه مریکا و نامانجه کانی داهاتووی له ناوچه به ته واری بۆ خه لکی نه مریکا و جیهان روون بکاته وه . کوا نهو ناژینه نوییه جیهانییه ؟ روانگی سه رۆک کومار بۆ نه م ناوچه یه چییه ؟ نایا نیته هیچ به رنامه یه کمان هیه بۆ داهاتوو یان هیچ نه خشه ریگیه کمان بۆ دیاری کردنی ناراسته ی رویشته نه که مان ؟ نایا سه رۆک بۆش سهربازانی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له بهر چاو ده گری که نیستا له ههریمی قه لخان دان له باکووری عیراق و به م جوړه پاسار بۆ کار نه کردنی خوی ده یینیتته وه .

كورد و كوردستان له به لكه نامه كانى و مزاريه نى دهره وهى نه مريكا

نايا سەرك كۆمار دەتوانیت پەرۆزبایی بهم سەربازە ژن و پیاوانه بلیت بۆ ئەوهی له كانوونی دووه و شوبات شهرى باشیان كردووه به لām هیشتووینانه سەدام خەلكی خۆی كیمیاباران بكات ، ژینۆساید بكات و لەو پەری دڕندایه تیدا له مارس و ئافریلی هەمان سال له سەر دەسەلات بیتیتهوه . ههروهها تكا له سەرك بۆش دەكەم لانیكەم له دەسەلاتی خۆی كەلك وەرگیریت بۆ ئەوهی كێشە مافی مرۆڤ و ئۆتۆنۆمی كوردەكان ببێ بە بەشێك له وتووێژه كانی ناشتی ناوچه . خەلكی كورد نابێ جاریكی دیکه فرامۆش بكرین ههرواكه پێشتر فرامۆش كراو . له راستیدا سەرك بۆش دەتوانیت داوای بهرفراوانتر كردنی هەرمی پارێزراو له باكوری عێراق بكات ، دەتوانیت داوا له نەتەوه یەكگرتووه كان بكات كیانیتكى سەربه خۆی نیمچه ئۆتۆنۆمی كوردی لەم هەرمه دروست بكات . نەم هەرمه كه ناسایشه كهی دەتوانیت له لایەن هیژەكانی نەتەوه یەكگرتووه كانهوه مسۆگەر بكریت ، دەبیت به ولاتیك بۆ كوردەكان و پەناگەیهك بۆ خەلكیك كه له سەراسەری میژوویندا تەنها چهوسینراو نەتەوه و دوژمنایه تییان بینیه .

ههروهها ئەمه چارهسەری كێشە ناوارةكان له ئێران و توكیا ناساتر دهكات . ناوارةكان دهگهڕینهوه نهگەر هەرمیكی پارێزراویان هەبیت كه له لایەن نەتەوه یەكگرتووكان و نهگەر پیتیست بكات له لایەن ولاته یەكگرتووه كانی ئەمریکاوه بیاریزیت . نەم ههولە خەرجی زۆری دهوێت به لām نێمه دهبیت ئەو پرهنسیپه بیاریزین كه نەم ولاته له میژه له سەری بنیاد نراوه ، نێمه نەم پرهنسیپه مان له كۆتایی مانگی شوبات پاراست و اتا كاتیك كه نەم شەپه به نەجم گەشت . من دەرك بهوه دهكەم كه هەلگرتنی نەم ههنگاوه كۆمەلێك نیگهڕانی له ناو دهولەتی تورکیا و دهولەتانی دیکه ناوچه دروست دهكات به لām جاریكی دیکهش ئەمه كێشەیهکی نهخلاقیه ، ئەمه دووست و دوژمنه كانمان دیاری دهكات . له كۆتاییدا مافی مرۆڤ دهبی ریزی لی بگێدریت ، ولاته یەكگرتووه كانی ئەمریکا دهتوانی له جیهاندا له بهرامبەر پێشیل كردنی مافی مرۆڤ رابوهستێ (و راوهستاه) له بهر ئەوهی كه قەد سازشی له سەر مافی مرۆڤ نهكردووه ، به تایبەت له رۆژهەلاتی ئوروپا و یهكیتی سۆفیته . كاتیك كه باسی مافی مرۆڤ له رۆژهەلاتی ناوهراست

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دىرووى نه مريكا

ده كريت نيمه له كوئين؟ به باوه پرى نيمه وهك خه لگى نه مريكا ، نيمه پتويستمان به روانگه و رتيه رايه تى هديه له پيه وهندى له گه ل مافى مرؤفا .

جه نابى سه روك نه گهر ده ولته تى نه مريكا نه مه نه كات ، گلن پيكي سه وزى مه ترسي دارى هه لكر دوه بؤ سه دام و مافى مرؤف جاريكى ديكه ده بيت به قوربانى بازرگانى و نه وه نيشان ده دهين كه مافى مرؤف ته نها له نوروپا و شوينه كانى ديكه هديه نهك له نيره . نيمه شه پرى پره نسيپمان برده وه و ده مانتوانى له وتوويزه كاندا باسى مافى مرؤف بكه ين به لام نيستا كه شه پى سه ركه وتوانه كو تايى پيه اتوره و عيراق له كريت ده ركراوه ، كي شى مافى مرؤف له كوئيه ؟ هيچ باسيكى نييه . سه روك كۆمارى ولاته يه كگرتو وه كانى نه مريكا باسى ناكات و نابيتت به پره نسيپيكي بنه رته تى نه خلاقى هه روا كه له پيه وهندى له گه ل مامه له كردن له گه ل سه دامدا نه بو به پره نسيپيكي بنه رته تى نه خلاقى . به م شيويه نيمه به و كه سانه كه له شوينه كانى ديكه جيهاندا سه ركوت ده كرئين و ده چه وسينرينه ده لئين ولاته يه كگرتو وه كانى نه مريكا توانايى نه وه نييه كي شه دؤوار و نه سته مه كان چاره سه ر بكات كه به ناسانى به چهك چاره سه ر ناكريت . نيمه رؤي به مافى مرؤف ده لئين به لى و رؤيكي ديكه ده لئين نه خير . مافى مرؤف ته نها بؤ خه لگى كوئيه تا ولاته كه يان بؤ بگه پتته وه ؟ به لى .

نم كۆنگريسه به تيكرپاي دهنگ پشتيوانى له كرده وه كه ي سه روك بوش كرد به لام هيتلهر (سه دام حوسه ين) هيتشتا له سه ر ده سه لاته . پره نسيپى مافى مرؤف له كوئيه تا دؤي سه دام به كار بريت ؟ نيمه به ته واو نه كردنى نه ركه كه مان شتائينكى ديكه له ده ست ده دهين . برده وه ي شه پرى سه ربازي شتيكه و له ده ستدانى ناشتى شتيكى ديكه يه .

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

یارمه تی مروفدۆستانه ی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا به ناواره کانی عیراق

۱۱ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه نجومه نی پیران

به ریتر "بینگامان" :

جه نابی سه رۆکی نه نجومه ن ، نیتمه له ماوه ی ههفته ی رابردودا بینیمان باروودۆخی ناواره کورده کانی عیراق خراپتر بووه . وهلامی نهم پرسیارانه که نایا نیتمه ده بویا کرده وهی سه ربازیان له "شالۆی گهرده لولوی بیابان" درێژه بدایا یا نه مانه یشتبایا هیژه کانی عیراق بۆ سه رکوت کردنی کورده کان له هیژی هه وایی که لکیان وه رگرتبایا ده هیلینه وه بۆ میژوو . به هه ر حال نیتمه نه مرفۆ لیتره ده توانین وهلامی نه و پرسیاره بدهینه وه که نایا ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له به رامبه ر ناواره کورده کاند کۆمه لێک به رپرسیاریتی هیه یان نا . نیتمه به رپرسیارین یارمه تی نهم خه لکه بدهین و هه رچی له ده ستمان دیت بیکهین بۆ نه وه ی نهم خه لکه برسی نه بیته ، له سه رماو سۆله دا نه مریته و به هۆی نه خۆشی له نه نجامی باروودۆخی چه په لی که مه سه سنوورییه کان نه مریته . نیتمه به رپرسیارین نه ته نها به هۆی نه و کاره ی که له که نداوی فارسدا کردمان به لکوو به هۆی نه وه ی که بۆچی نیتمه نهم کاره مان کرد؟ له به ر نه وه ی که لیتره له به رچاری نهم ژن و پیاو و مندا لانه که له باروودۆخیکی ترسناکدا له سه ر سنوور ده ژین ، ناژی نی نویی جیهانی له راستیدا ده ستپیده کات .

نیتمه خۆمان ده گرین و ده لێین ده ستدریژی قابلی تهحه موول نییه به لام نیستا ده بی دله کافان بکهینه وه و بلێن ده مانه ویت به رپرسیاریه تیه کافان هه روه ک کاتی شه ر، له کاتی ناشیتشدا جیبه جیتی بکهین . نه و کاته به سه رچوو که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا به شداری نه کات له

Mr. BINGAMAN¹

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نهمريكا

يارمه تيدانى نهم ناوارانه و ده بى به ههمان شوق و گروتينه وه كه يارمه تى سهربازى كرد ، ده بى يارمه تى مرؤفدۆستانه ش بدات .

جهنابى سهرۆكى نهنجومه ن ، هتا ۲۷ى نادار هيتزه كانى عيراق ههره سيان به شيعه كان له باشور هيناو ده ستيان كرده وه به هيترش بۆ سهر كورده كان له باكور . هتا ۱ى ناثيريل ، كورده راپه رپوه كان ناچار کران پاشه كشه بکه ن . له ۵ى ناثيريل نهمته وه يه كگرتوه كان برپار نامه ى ۱۸۸۸ى په سهند كرد و داواى له عيراق كرد هيتشه كانى دژى كورد رابه ستينى و له گهل راپه رپوه كان بکه ويته ناو دپالۆگ . له ههمان رۆژدا يه كه م گروپى ناواره كان سنوورى توركيايان تپپه راند . دلۆپى ناواره كان له ماوه ى چهند رۆژى سهره تاي ۱ى ناثيريل به خيراى برو به شه پۆل ، له گهل نهمه شدا كارى كى نهمته نه كرا بۆ يارمه تيدانيان . هتا ۸ى ناثيريل (دووشه مبه ى رابردو) توركيا و چهند ولاتى كى ديكه ۶۷ ميلیۆن دۆلاريان بۆ ناواره كان ته رخان كرد كه ۱۱ ميلیۆن دۆلارى يارمه تى سهرۆك بوش بو كه له ۵ى ناثيريل پيشنيارى كردبو . له ۸ى نيسان وه زيرى دهره وه "جهيز به يكيژ " باروودۆخى ترسناكى ناواره كانى به چاوى خۆى بينى . له ههمان كاتدا يه كى له يارمه تيدهرانى كۆميسۆنى كاروبارى په نابهرانى نهمته وه يه كگرتوه كان رايگه يانند يارمه تيبه كانى نهمته وه يه كگرتوه كان كه مه و به هيچ شيويه كه به شى ناواره كان ناكات . كۆمه لگاي نۆروپا وه لآمى دايمه وه و خيرا ۱۸۰ ميلیۆن دۆلارى بۆ نهم مبه سته ته رخان كرد .

ولاته يه كگرتوه كانى نهمريكا ش لهم دوو رۆژى داوييدا ههولتى داوه بۆ يارمه تيدانى ناواره كان . هيتزى ههواى ولاته يه كگرتوه كانى نهمريكا يارمه تيه مرؤفدۆستانه كانى كۆمه لگاي نيونه ته وه ى له ههواوه ده خسته خواره وه بۆ ناواره كان و نيستاش ههولته كان بۆ كۆكرده وه ى يارمه تى زۆتر و گه ياندى به ده ستي ناواره كان به رده وامه . ولاته يه كگرتوه كانى نهمريكا له به رامبه ر باروودۆخى ترسناكى كورده كان به رپرسياره به لآم تازه درنگه و نهجمادنى نهم كار ههروا ناسان نييه . به گويزه ى راپۆرته كان ۱/۵ ميلیۆن ناواره ى كورد چوونه ته ناو خاكى توركيا و ئيران يان ههول ده دن بجه نه ناو خاكى توركيا و ئيران و له بهر نه وه كه ژماره ى ناواره كان رووى له زيادى

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانی وزارت نی دهره وهی نه امریکا

کردوه یارمه تییه کان بهشیان ناکات و وهلامی ولاته یه کگرتووه کانی نه امریکا به گویره ی گهره بوونی کاره ساته که نییه .

جهنابی سرۆکی نه غومنه نه گهر ولاته یه کگرتووه کانی نه امریکا توانی نه وه نده یارمه تی کۆمه لگای نیونه ته وهی بدات بۆ دهر کردنی سه دام له کویت به دئیایه وه ده توانی به هه مان نه ندازه ش یارمه تی کۆمه لگای نیونه ته وهی بدات بۆ دابین کردنی خۆراك و خیتوت بۆ نه م ناواره بۆ دهره تانانه . نیمه ده توانین یارمه تی نه م خه لکه بدهین و ده بی یارمه تیان بدهین به لام بۆ نه م ناماچه پتویستیمان به ربه رایه تی هه یه ، ربه رایه تییه که تا نیستا له حکومه تی نه امریکا دا نه مانبینوه . بۆ نمونه پتویستمان به و ربه رایه تییه که هه یه که له شالوی "گهرده لوولی بیابان" و "قه لخانی بیابان" دا هه مانبوو . ده بی هه ر نیستا هه ولئیکی به رفراوان ده ست پییکات بۆ یارمه تیدانی ناواره کان ، نیمه ده بی سه رنجی کۆمه لگای نیونه ته وهی چر بکه یه وه له سه ر باروودۆخی خراپی ناواره کان هه روه ها که سه رنجی کۆمه لگای نیونه ته وه ییمان چر کرده وه له سه ر باروودۆخی خراپی خه لکی کویت .

جهنابی سرۆک ، لیره یه که ناژینی نوتی جیهانی ده ست پییده کات . کاردانه وهی کۆمه لگای نیونه ته وهی له به رامبه ر هه ره شه یه که (وه که نه وهی سه دام) شتیکه ونیشاندانی کاردانه وه به خه لکی نازارچه شتوو شتیکی دیکه یه . هیوادارم نیمه به هه مان یه کگرتووی و هاونا ماغیییه وه که له شالوی گهرده لوولی بیاباندا هه مانبوو ، کاردانه وه مان هه بی و تکا له سه رۆک بوش ده که م له م بواره دا ربه رایه تی هه بی .

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانئ و وزارتئ دهره وهئ نه مریکا

ژینوسایدی سهدام حوسهین

۱۱ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومدنی پیران

بهريز "داماتو" :

جهنابی سرژکی نهنجوومدن ، نه مړژ نیمه یادی رووداویکی ناخوځ ده کهینهوه له باره گای کونگریس که نهویش یادکردنهوهی ۶ میلیون کهسه که گیانیان له هؤلؤکاستدا لهدست داوه. نهو ههستانه که بؤ نه م رووداوه دهرپراوه ، قهه له بیرمان ناچیت.

جهنابی سرژک ناچارم پیتان بلیم حه په ساوم ، ههژاوم و تۆقارم له بهر نهوهی که نازانم چۆن ده بی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و کومه لگای نیونه تهوهی جاریکی دیکه بهرهو دواوه چوویی و ریگه بهوه بدات ژینوساید روویدات ، ریگه بهوه بدات دهزگای مړؤفکوژی سهدام پیساو ، ژن ، مندال و خه لکی سفیل بکوژیت له بهر نهوهی شیعهن یان کوردن ، له بهر نهوهی لایه نگری لهو که سانه ده کهن که دهیانه ویت کؤشکی سه رکوت پرووخینن .

نه مړژ بی دهنگی جیهان روخساریکی دزیوتری به خوزه گرتوه له بهر نهوهی که هیچ پاساویتک بؤ نه م بیتدهنگیه نییه . خه لک ناتوانن بانگه شهی نهوه به کهن نه م رووداوانه نابینن یان ناگاداری نین ، کهوابو نه م یادکردنهوه جوانه و هه مړو یادکردنهوه کانی دیکه که نیمه بؤ ریژگرتن له قوربانیه کانیان دهیگرین هه تا کاتیک که نیمه نه توانین له بهرام بهر سهدام رابوهستین له راستیدا بی که لکه . من نامه ویت بجه ناو نهو باسه تاییه ته که ده بی یا نابی هه ریتمیکی پاریزراو درووست بکریت بؤ پاراستنی ژن و مندالی بی گوناوه . به بیرو بؤ چوونی من نه مه کاریکی تا رادهیه که باشه ، به باوه ری من ده بی هیزه هاوپه یانه کان لهو هیزه گه ورهیه که له ناوچه هه یانه که لک وهریگرن بؤ راوه ستاندنی ماشیننی کوشت و کوشتاری سهدام و ده بی زور به راشکاوی به

'Mr. D'AMATO

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتې د سرووې نه مریکا

سهدام و ژنورالنه کانی بگوتريت که نه گهر ده تانه ویت هیتری خوتان دژی خه لکی بی گوناح به کاریتین ، نیمه هیترتان تیکده شکیتین . نیمه دهنگ و کرده وې راستی و دادپه وړه یی نه . نیمه چوڼ ده ویرین باسی نه وه بکه یین ده مانه ویت یادی نه و کسانه بهر ز رابگرین که له هؤلؤکاست یان ژینؤسایده کانی دیکه دا کوژراون و قه د فرامؤشیان ناکه یین له کاتیکدا که له راستیدا به پیچمه وانه یی نه وه ده جولیننه وه . نیمه هه مان شت ده که یین به لام به شتوازیکی زور قیزه ووتر له بهر نه وه ی پشت له و شتانه ده که یین که له شاشه ی تله فزیؤنه کاغمانه وه ده ییینین .

به لئ جیهان له وانه یه بانگه شه یی نه وه بکات ۵۰ سال پش نیمه هیچ زانیاری کمان نه بوو ، نه مانده زانی ، قه د هیچ بیؤکه یه کمان نه بوو ، باشه نایا نیستا هیچ بیؤکه یه کمان هیه ؟ نایا نیستا هه ست به باشتربوون ده که یین ، له بهر نه وه یی که ده مانه ویت ۱۰ میلیؤن یا ۲۰ میلیؤن یا ۳۰ میلیؤن یا ۵۰ میلیؤن دؤلار بز یارمه تیدانی ناوارة کان تهرخان بکه یین . نایا ده توانین هه ست به باشتربوون بکه یین و بلین کئ ده زانی ، له وانه یه نیمه ش که سینکمان هه بیت له سهدام خراپتر بیت .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

ژينۆسايدى عيراق رابوه ستينن
۱۱ى نيسانى ۱۹۹۱- كۆنگرئس

به پيژ " پيل " :

جه نابهى سه رۆك كاره ساتيكي بى ويته پاش جهنگى يه كه مى جيهانى ئيستا له عيراق رووده دات .
پتر له ۳ ميليون كوردى عيراقى به هۆى سه رماوسۆله ، برسيتى و هيرشى سه رباى سوپاى
عيراق له گهڻ مه ترسى جىدى مردن رووبه روون . بينه ران ، له وانه كۆمه لتيك له نهن دامانى
كۆميتهى په يوه ندىيه كانى دهره وهى كۆنگرئس باسى تاكتيكه كانى عيراقىيان كردوه ، له وانه
بۆمباردمانى به ربلالوى شارۆچه كه كوردن نشينه كان به تۆپ و كۆپتەر و كۆمه لكوژى خهلكى سڤيل
له و ناوچانه كه ديسان له لايهن سۆپاوه گيژاونه ته وه و به كارهيئاننى چه كه قه دهغه كراوه كان وه
تۆپى فوسفورى و ناپالم .

چه ند ميليون كورد له شاره كانى باكوورى عيراق هه لهابتون و په نايان بر دۆته چۆم و شاخه
به رزه كان و ئيستا چونه ته خاكى توركييا و ئيران . به هۆى نه وهى رژيمى به عس به شيواى
سيستماتيك هه موو گونده كانى كوردستانى كاول كردوه ، ناواره كانى ناو عيراق هيج
په ناگايه كيان نيبه و ده ستيان به هيج سه رچاوه يه كى خوراك له م ناوچه كشتوكاليبه ده و له مهنده دا
ناكات .

ئيحه ده بى يارمه تى به و چه ند ميليون كورده به دين كه له سه ر سنوورى عيراق و توركييا ، له ناو
خاكى توركييا ، له سه ر سنوورى عيراق و ئيران و له ناو خاكى ئيران دان . من ستايشى هه و له كانى
ئيران و توركييا ده كه م بۆ يارمه تيدانى كورده كان به لآم ده بى كارى زۆرتر له م په يوه ندىيه دا بكه ن .
قابلى قبول نيبه ئيحه نه م خه لكه برسيه كه له گهڻ هيرشى سه رباى به ره روون له سه رماوسۆله دا
به يئلينه وه . ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به رپرسياره له به رامبه ر نه وهى نه هيليت بارى نابوووى

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى دهره ووسى نه مريكا

نعم ناوارانه تنهها له كۆلى توركيya وئيران بېت به لكوو له كۆلى ههمرو كۆمه لگاي نيونه ته وه بى بېت.

كۆمه لگاي نيونه ته وه بى ده بى ئىستا كارى جىدى بكات بۆ رىگرتن له كوژرانى خه لك . نيمه ده بېت به سه دام رابگه يه نين كوژرانى خه لكى سڤيل قابلى قبول نيه و ده بى رابوه ستى . بۆ نه م نامانجه من به كار هينانى هيزى گه مارۆكانى نه ته وه يه كگرتوه كان به باشت ده زانم و نه گهر پيويست بكات بۆ رزگار كردنى گيانى خه لك ، نه ته وه يه كگرتوه كان ده توانى نه و كۆپتەر و تۆپانه له ناويبات كه به وانه هيزش ده كړتته سهر خه لكى عيراق . به هه ر حال ده بى نه وه ش بلنيم كه من دۆى به كار هينانى هيزى زه مينى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكام .

ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا كۆمه لىك به رپرسيارى ته تى هه يه به نيسبه ت نه وه كى كه ئىستا له ناوخۆ عيراق رووده دات . كۆمه لكوژى خه لك يه كى له نه غامه نه خوازراوه كانى ده ستيوه ردانى سه ربازى نيمه يه له عيراقدا . له مه زياتر له رىگاي نه و ليدوانانه ي كه به شينوازي نه خوازراو كورد و شيعه كانى هينايه سهر نه و باوه رپه كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا يارمه تيان ده دات ، رابه رپنى عيراق له لايه ن حكومه تى نه مريكا وه هاندرا . له كاتيكدا كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا يارمه تى ئۆپۆزيسيۆنى ده ولته تى شانگۆلا ، نه فغانستان و كامبۆجيا ده دات ، ده رك پيكراره كه عيراقيه كانيش گه يشتبوونه نه و باوه رپه كه ليدوانه كانى سه رۆكى نه مريكا به واتاي نه وه يه كه نه مريكا يارمه تيان ده دات.

له شه رى دووه مى جيهانى تا ئىستا نه وه نده خه لك به م خراپيه نه كه وتونه ته ناو مه ترسييه وه . نيمه ده بى ههر ئىستا ده ست به كار بين بۆ راوه ستاندى كۆمه لكوژى . گيانى پتر له ۱ ميليۆن كهس به وه گرئدراوه كه نيمه له رۆژانى داها توودا چى ده كه ين .

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و وزارتس دهره ووس نه مریکا

برپارنامه ی ۹۹ی نهخوومه نی پیران سهاره ت به پاراستنی ئاواره کان له عیراق

۱۱ی نیسانی ۱۹۹۱- نهخوومه نی پیران

به ریز مۆیلینهان^۱ به نوته رایه تی له لایهن به ریزان "جۆرج"^۲، "پیل"^۳، "لیه ی"^۴، "سان
فۆرد"^۵، "داماتۆ"^۶، "میشیل"^۷، "دۆل"^۸، "په کوود"^۹، "کرانستۆن"^{۱۰} و خاتون "کاسیباوم"^{۱۱}
نهم برپارنامه یه ناماده کردوه که تاوتۆی کراوه و برپاری له سهر دراوه .

برپارنامه ی ۹۹ی نهخوومه نی پیران

- به هۆی ئه وه ی کورد ، شیعه و خه لکی دیکه ی سهراسه ری عیراق راپه رینیکیان دژی ده ولته تی
سه دام حوسه یین ده ست پیکردوه
- به هۆی ئه وه ی له سهره تای راپه رینه وه ، ده ولته تی عیراق به بێ جیاوازی هیزیکه ی زۆری دژی
خه لکی سفیل له سهراسه ری ولات به کار هیناوه ، له وانه به کار هینانی چه کگه لیک وه ک ناپالم و

Mr. MOYNIHAN^۱

Mr. GORE^۲

Mr. PELL^۳

, Mr. LEAHY^۴

Mr. SANFORD^۵

^۶ Mr. D'AMATO

Mr. MITCHELL^۷

Mr. DOLE^۸

Mr. PACKWOOD^۹

Mr. CRANSTON^{۱۰}

Mrs. KASSEBAUM^{۱۱}

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانن و هزاره تنی دهره وهی نه مریکا

چه کی فوسفوری و هزاران که سی کوشتوه و ناوړه کردوه و گیانی ۱ میلیون که سی خستوته ناو مه ترسی

- به له بهرچا و گرتنی نه وه که نه نجوومه نی ناسایشی نه توه یه کگرتوه کان له ۵۱ نیسانی ۱۹۹۱ بریار نامه ی ۶۸۸ په سهند کردوه و تییدا سهرکووتی خه لکی عیراقی شهرمه زار کردوه و رایگه یانددوه که نه سهرکووته هره شهیه بژ ناسایش و سه قامگیری ناوچه و داوی له دهوله تی عیراق کردوه به خیرایی کوتایی بهم سهرکوته بی نیټ و پینداگری کردوه که عیراق ده سته جی ریگه بدات به وهی که ریڅخواوه مرؤفدوسته نیونه ته وه ییه کان ده ستیان بگات بهو که سانه ی که پیوستیان به یارمه تییه و داوی کردوه عیراق له گهل سکرتری گشتی نه توه یه کگرتوه کان هاوکاری بکات بژ نه وهی به خیرایی ولامی پینداویستییه زؤر پیوسته کانی ناوړه کان بدریته وه .

- به له بهرچا و گرتنی نه وه که نه توه یه کگرتوه کان و ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا وه ک ریبه ری هاوپیانیی نیونه ته وه یی دژی داگیرکاری سه دام ، بهرپرسیاریه تی و توانایه کی بی وینه یان هیه بژ باشتر کردنی رهوشی خرابی ناوړه کانی عیراق

۱- نه نجوومه نی پیران به توندی کرده وه سهریازییه دلپه قه بهرده واهه کانی عیراق ، کومه لکوژی هزاران خه لکی بی گوناح و پیشیل کردنی ته وای ریسا نیونه ته وه ییه کانی مافی مرؤف و کؤنقانسویونی چواره می ژنیقی ۱۹۴۹ شهرمه زار ده ات .

۲- نه نجوومه نی پیران داوا له حکومتی نه مریکا ده کات پشتیوانی له دیموکراسی و مافی مرؤف و یاسای نیونه ته وه یی بکات له عیراقدا .

۳- نه نجوومه نی پیران له سهر نه و باوه په یه که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا بهرپرسیاریه تی نه خلایقی هیه له بهرام بهر دابین کردنی یارمه تی مرؤفدوستانه ی بهرده واه بژ ناوړه عیراقییه کان و پینداگری ده کات له سهر نه وهی که سهرؤک کؤمار دریژه به هوله کانی بدات بژ کؤکردنه وه یی پشتیوانی نیونه ته وه یی لهو که سانه ی که له دهستی سهرکووتی عیراق هله تاتون .

کوردد و کوردستان له به لگه نامه کانن و هزاره تنی دهره وهی نه مریکا

۴- نه نجوومه نی پیران ستایشی یارمه تییه کانی تورکیا و نیران به ناواره عیراقییه کان ده کات و ته شوقیان ده کات به هه موو شیوه یه کی گونجاو دریژه به یارمه تییه کانیان بدن و جهخت له سهر به شداری ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده کاته وه له هه وله نیونه ته وه ییه کان بۆ یارمه تیدانی ناواره کان .

۵- نه نجوومه نی پیران به خیرایی داوا له سهرۆک کۆمار ده کات گوشار بخته سهر نه نجوومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتووه کان بۆ نه وه ی رینگای کاریگهر بگرنه بهر بۆ فریاکه وتنی ناواره عیراقییه کان (هه روا که له به شی ۴ ی بریارنامه ی ۱۹۸۸ دا هاتوه) و به شی VII مەنشووری نه ته وه یه کگرتووه کان جینه جینی بکات و به گویره ی بریارنامه ۱۹۸۸ داوا له عیراق بکات به زووترین کات کۆتایی به سهرکووتی خه لکی سڤیلی عیراق به ینیت . نهو رینگانه ی که نه نجوومه نی ناسایش له م په یوه نندییه دا ده توانیت بیگریته بهر بریتین له :

۱- دامه زرانندی ناوچه ی پارێزراوی کاتی بۆ دالسه ده دانی ناواره عیراقییه کان که له دهستی سهربازانی عیراق هه له اتوون

۲- دریژه دان بهو ره وته که رینگا خوڤ ده کات بۆ راگه یانندی لیبوردنی گشتی ده وله تی عیراق بۆ هاوولاتیانی عیراق و جینه جین بوونی ته واری نه م لیبوردنه

۳- دانانی گه مارۆی نابووری له سهر عیراق

۴- به کاره ینانی نامرازی کاریگهر بۆ پاراستنی ناواره کان به گویره ی ماده ی ۴ ی مەنشووری نه ته وه یه کگرتووه کان

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

ته تسليم برونى حكومهتى نه مريكا به عهده بستانى سعودى مدهتر سیداره
۱۱ نیسانی ۱۹۹۱ - نه نجوومهنى نوینه ران

به پیتز "لفین" ، نوینه رى نه یاله تی "کالیفۆرنیا":

جه نابى سەرۆك ، خاتوون "لۆرى ميلرۆى" له وتاریكدا به ناوى "عهده بستانى سعودى له
عیراق له رینگا لايداین " كه له ژماره ی دوینیى رۆژنامه ی "والسترهیت جۆرنال" "دا بئلاو بۆتسه وه
به لگه و داکيومینته كانى کاریگه رى عهده بستانى سعودى له سهر سیاسه تی نه مريكا له
رۆژهه لاتى نیوه راست ناشكرا كردوه . خاتوون "ميلرۆى" ده لیته حكومه تی نه مريكا ره زامه ندی
خۆی ده رپرپوه به نیسه بت پلانیكى عهده بستانى سعودى بۆ كودیتای سهربازی دژی سه دام . كاتى
كه كودیتا كه هه ره سى هیناوه ، عهده بستانى سعودى ده ستپاچه بووه و هۆشدارى داوه به
حكومه تی نه مريكا كه ره نگه فەندامیتا لیسته ئیسلامیه كه ده ست به سه ر راپه رینی باشووری
عیراقدا بگرن . به وته ی خاتون "ميلرۆى" عهده بستانى سعودى هه تا راده یه كى زۆر به رپرسیاره
له به رامبه ر به ته نها هینشه نه وه ی بێ وێژدانانه ی كورده كان و نه یارانى ديكه ی عیراق .
پاش نه وه ی حكومه تی نه مريكا خه لكى عیراقتى هاندا راپه رین بكه ن و گلۆپی سه وه زی بۆ
هه لكردن كه ولاته یه كگرتوه كانى نه مريكا یارمه تیان ده دات ، حكومه تی نه مريكا به بۆنه ی
نیگه رانییه كانى عهده بستانى سعودى سیاسه تی خۆی گۆرپی و راپه رپوانی باكوور و باشووری
عیراقتى به ته نها هینشه نه وه و نه وان بوونه قوربانى سوپای سه دام . سه ركوتى كورده كان بێ گومان
یه كى له تراژیدیكترین لاپه ره كانى میژووی نه مريكا یه كه ده كرا رینی لى بگیرابایا .

Mr. LEVINE
Laurie Mylroie
Wall Street Journal

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

ههروه ها خاتوون "ميلۆرى" ناماژهى به وه كردووه كه تسليم بوونى نه مريكا به عهده بستانى
سعودى به دريژايى ميژوو كه ندو كۆسپ بووه له سه ر ريگاي بهرژه وهندييه كانى نه مريكا له ناوچه
. نه م قهيرانه ئيستاش له راستى به ده ر نيبه . ئيستا كاتى نه وه هاتووه سياسه تى نه مريكا له
رۆژه هلاتى نيته راست به گويره ي بهرژه وهندييه كانى نه مريكا بيت (له وانه هاندانى بايه خه
ديمۆكراسيه كان) نه بهرژه وهندى رژيمى كى پاشايه تى خۆبه خيوكه ر .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

باروودۆخى كورد: هيچ ماقولاييهك نيهه له بى دهنگيدا

۱۶ى نيسانى ۱۹۹۱ - نهنجومهنى نوينه ران

بهريز "پيتيرسون"، نوينه رى نه ياله تى فلوريدا :

جه نانبى سه رۆكى نهنجومهنى نه مېرۆ ئيمه شاهيدى ئيش و نازارى مندانلن . ئيمه به سه رهاتى زولمىكى له راده به دهرمان بيستوه و له ترسدا ريگاكه مان لى ون بووه . ئيمه ده بى ئاورپىك بدهينه وه و سه يرى مندانلەكان بكهين ، ته نه نه وه نه ده ، هيچى ديكه پتيست نيهه . من بريارنامه يه كم سه باره ت به كورد ناماده كردوه بۆ نه وهى سه رۆك كۆمار هان بدهين ههنگارى خيرا ههلبگرىت بۆ رزگار كردنى گيانى مندانلن و تير كردنيان و ريبه رايه تى نه خلاقى و ساكتيكي بگريته ده ست له رۆژه لاتی ناوه راستدا .

به هۆى نه وهى كه دوو ميلیۆن كورد له ده ستى سه دام هه لهابتون و يه ك هه زار كه س له رۆژنيكدا ده مرن ، نيت به فيرۆدانى كات له جينى خزيدا نيهه . ئيمه وهك نه ته وه يهك ، وهك حكومه تيك و وهك مرۆڤنيك له گه ل تاقيكردنه وهى بايه خه كانمان رووبه رووين . ههركاتيک ئيمه له بهرامبه ر هاواری يارمه تى خه لكى كورد بى دهنگ بين ، ويژدانى خۆمان خستۆته ژير پى ، ههركاتيک ئيمه رووى خۆمان له نازار و ژانه كانيان هه لگه رپيئينه وه ، خيانه ت به ميژروى خۆمان ده كهين . هيچ ماقولايتهك نيهه له بيدهنگى دا .

نه مېرۆ ئيمه تكا له سه رۆك كۆمار ده كهين وهك گرینگترين كارى ولا تى نه مريكا سه يرى باروودۆخى كورده كان بكات و ريبه رايه تى نه ته وه يه كگرتوه كان بكات بۆ هه ولدانى دوو لايه نه بۆ پاراستن و فرياكه وتنى خه لكى كورد . له كاتيکدا كه ئيمه تاوانه كانى دژ به مرۆفايه تى شه رمه زار ده كهين كه وه بيرهيئنه رى ره شترين قوناخه كانى ميژروى شارستانيه ته كه مان ، ناييت له م په يره ندييه دا كه مته رخه م بين .

Mr. PETERSON¹

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره تنی دهره وهی نه مریکا

وه لامي نه مریکا به هۆلۆكاستی^۱ دووه

۱۶ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجومه نی نوینه ران

به ریز "راوینیل"^۲:

جهانی سهرۆکی نهنجومه بۆ وامان به سهر هاتوه ؟ نه مه ههفتهی سییه مه که دهیین
هۆلۆكاستی دووه له بهرامبه ر چاومان له عیراق روو ده دات به لام به داخ و شهرمه وه هیشتا
وه لامي نه مریکا به چاره رهی ، مهرگ و هیلاکی نه مندالانه ، نه و نه دوو گیانانه ، نه و ژن و
پیاه به سالآچوو و نه خوشانه که وهك ئاژه ل له چیا به فرگرتوانه دا ده نالینن و نازار ده کیشن،
وه لاميکی گوغواو نه بووه . بۆ نه ده بیاتی لیدوانی ربه ره کامان نه وه نه ده داکۆکی کارانه یه (له خۆ) و
داوا ی لیبورده ده کهن؟ نایا مهرگی نه مندالانه و نه مه خه لکه بی گۆناحه قۆرسیای ناکات به سهر
ویژداناندا؟ نه له به ته که قۆرسیای ده کات . بۆ "گوس پاگونیس" یا "شوارتزکۆف" یك^۳ نییه له
تورکیا یارمه تییه مرۆفدۆستانه به رفراوانه کان به ریکخستن بکات ؟ بۆ وه زیری دهره وهی نه مریکا
، "به یکیژ" پیداکری ناکات له سهر ده ولته تی ئیران و تورکیا که فریاگوزارییه کانیا ن زیاد بکه ن ؟
بۆ نه خوشخانه کان ، هه تیوخانه کان ، پزیشکه کان و کارمه نه ده یارمه تیده ره کان به گویره ی پیویست
به کارنه هینرین.

نایا تیمه تا ئیستا له هیچ شهریکی گهره دا سهرکه وتوو بووین که له نه جماییدا شانازی و
شهره فمان وهك گه لیکی دلۆز و میهره بان له تراژیدیایه که به بووه به ژینۆساید له ده ست
چوویت.

^۱ وشه ی هۆلۆكاست به واتای سووتاندنه و له نه ده بیاتی سیاسیدا به و شالاره ده گوتریت که
نازییه کان به سهرکردایه تی هیتلهر بۆ قه لآچۆ کردنی جووله که کان له کاتی جهنگی دووه می
جهانی به رپه ریه یان برد که تییدا به میلیونه ها جووله که له کۆره کاندای سووتینران. وه رگێژ

Mr. RAVENEL^۲

Gus Pagonis or Schwartzkopf^۳

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

ستایشی سەرۆك كۆمار به بۆنهى خۆتیوه گلاندى له عێراق

١٦ ی نیسانی ١٩٩١ - نهنجومهنى نوینه ران

خاتون "كنیلی" :

به خوشییه وه نه وه نه ده كه ئیتمه ناگادارین خه لگی هیژای ئیتمه نه وه رووداوانه كه له ته له فزیۆنه كاندا ده بیین له ژیاى خۆیان بۆیان گرنگه . نه مهش هۆكارى نه وهیه كه من نه مپۆ سر له به یانى هه لساوم بۆ نه وهى ستایشی سەرۆك كۆماره كه مان بكه م به بۆنهى نه وهى كه جارێكى دیکه ده ستیوه ردانى كردوه له باروودۆخى عێراقدا .

هیچ گومان له وه دا نییه كه نه وهى كه به سر كورده كاندا دیت، یه كێ له ناخۆشترین شته كانه كه ئیتمه له میژووى هاوچه رخدا بینومه نه، له هه مان كاتدا خه لگی ئیتمه نه وه نه ده شانازی به سه ربازه كانمان ده كه من له كاتى گه رانه وه یان بۆ ولات . ئیتمه شانازی كردنه كانمان له خۆشحالیه كانماندا ده رده برین . له هه مان كاتدا خه لگی هیژای ئیتمه نه م ناوارانه ده بیین ، نیش و نازاره كانیان ده بیین . كه وابوو به بیرو بۆچوونى من كارى راست و دروست نه وهیه ئیتمه هیژى سه ربازیهى خۆمان به كار به یئین بۆ یارمه تیدانى نه م خه لگه . جه نابهى سەرۆك كۆمار جارێكى دیکه سپاستان ده كه م بۆ تیوه گلاندىمان له كیشهى عێراق .

MRS. KENNELLY'

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

دهبى كارى خيتر بگريت بۆ پاراستن و رزگار كردنى كورده كان

۱۶ نيسانى ۱۹۹۱ - نهنجوومهنى نوينه ران

به پيژ "هۆيەر" :

جهنابى سەرۆكى نهنجوومهنى منيش ههروهك گهلى له هاوکاره كانم له سهر نهو پروايه م كه
حكومهتى نه مريكا دهبي به خيترايى و به برياره وه كار بكات بۆ چاره سهركردنى كيشه كانى
كورده كان . پاش شهري دووه مى جيهانى ، ئيمه وهك كۆمه لگاي نيونه ته وهى بريارمان دا ته نها
به قسه ژينۆ سايد شهرمه زار نه كه ين (كه پيشتريش شهرمه زار كراوه) به لكوو پينگوه به كرده وه
دۆ ژينۆ سايد رابوه ستين .

نهم دواييانه سهدام حوسه ين له گه ل هيتله ر به راورد كراوه . به بيووچوونى من نهم ليكچوونه
روژ له دواى روژ ته واوتر ده بيت . ئيمه ترۆرى سهدام دۆ خه لكى خۆى ده بينين ، ده بينين كه
خه لك هه لدين و ناواره ده بين .

جهنابى سەرۆك راشكاوانه ده ليم ئيمه زۆر درهنگمان كردوه ، زۆر درهنگ ولامان داوه، به لام زۆر
درهنگ نه بووه بۆ نه بجامدانى كارى راست و ئيمه ئيستا وه لام ده دهينه وه . هيوادارم سەرۆك
كۆمار و نهم كۆنگريسه و نهم ولاته له هه مان شيلگيرى و توانايى هيزه هاوپه يانه كان كه لك
وه ريگرن له كۆمه لگاي نيونه ته وه ييدا بۆ پاراستن و رزگار كردنى خه لكى بن گوناح .
جهنابى سەرۆك ئيمه درهنگ ده ست به كاربووين به لام نابى له مه زياتر درهنگ بكه ين .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

ولآته يه كگرتوه كانى نه مريكا نابى بى هه لويست بى له كاتيكا كه كۆمه لگاي

نيونه ته وهى ژينؤسايد قه دهغه ده كات

۱۷ى نيسانى ۱۹۹۱ - نه نجوومهنى نوينه ران

به ريز "كنيدى":

جه نابى سه روك، جيهان به رده وامه له بينينى كۆمه لكوژى خه لكى كورد به ده ستي سه دام
حوسه ين . نه وهى كه سه دام نه يتوانى له ريگاي كيمياباران و بزمباران كردن به ده ستي به يتيست،
تيستا هه ول ده دات له ريگاي برسى كردنى خه لك و ناواره كردنيان له ناو سه رما وسؤله دا به
ده ستي به يتيست . پتر له يه كه هه زار ناواره ي بى گوناخ هه ر رۆژه ناوچه شاخاويه كاندا ده مرن ،
زۆريه ي نه م قوربانينه مندالى ژير ۵ سالن .

نه گه ر ناژينى نوئى جيهانى واتاي هه يه ، ولآته يه كگرتوه كانى نه مريكا نابى بى هه لويست بيت
له كاتيكا كه كۆمه لگاي نيونه ته وهى ژينؤسايد قه دهغه ده كات .

سه روك كۆمارى نيمه پاش نه وه كه خه لكى عيراقى به تووندى هاندا راپه رين بكه ن ، سه رنه نجام
هه لسا بۆ يارمه تيدانيان . ده بى پروژيايى له سه روك كۆمار بكه ين به بۆنه ي بپياره كه ي دوتينيى
بۆ فرياكه وتن و يارمه تيدانى فراوانترى كورده كان له باكوورى عيراق . به لام هه وله كانى نيمه بۆ
چه سپاندى ناشتى له عيراق له مانگيكدا كۆتايى پينايت و ته نها له هيلى ۳۶ راناوه ستيت.
ناشتى ته نها كاتيكا ده چه سپيت كه كورد و شيعه كان بگه رپينه وه بۆ زىدى خويان به بى نه وهى
هه ره شه ي كۆمه لكوژيان لى بكريت و راپرسى به م خه لكه نازارچه شتووه بكريت كه چ جوړه
حكومه تيكيان ده ويت.

جه نابى سه روك ، ولآته يه كگرتوه كانى نه مريكا وه ك ريبه رى نه خلاقى جيهانى نازاد ده بى به
زووترين كات بپيارنامه يه كه له نه ته وه يه كگرتوه كاندا په سه ند بكات و داوا بكات گه مارؤكانى

کورډ و کوردستان له به لگه نامه کانن و وزارتین دهره وهی نه مریکا

سر عیراق هه لته گیریت هه تا کاتیک که خه لکی عیراق خوراک و ناسایشیان هه بیټ و له هه لوار دنیکی نازاددا به شداری بکهن . نه مه هه مان شته که سهریازانی نیجه شهرې پو ده کهن ، هه مان شته که خه لکی عیراق به هیواینی و هه مان شته که ناشتی و سه قامگیری راسته قینه له ناوچه دا ده سته بهر ده کات .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

سه دام حوسهين ، كاره ساتيكي ناسرووشتي

۱۷ى نيسانى ۱۹۹۱ - نهنجومه نى پيران

بهريز "ليبهرمان":

جه ناي سهرۆك، دويني سهرۆك كۆمارى نه مريكا سياسته تيكي راگه ياند بۆ دامه زراندى ههرىمى پاريزراو له ناو خاكى عيراق بۆ دابه شكردى ريكويتى خۆراك ، دهواو دهرمان، جل و بهرگ و خيوته بۆ ناوارة كورده كان . نه م ههرىمه پاريزراوه (لانيكه م به شيوازي كاتى) له لايهن ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و هيزه هاوپه يانه كان ده پاريزيت .

نه م ههنگاو تيكي گرنگ و پرشكۆيه كه به عاقار يكي راست و دروستدا ده چيت . ههفته ي پيش من ليته خوازيارى زياد بوونى يارمه تيبه كانى نيتمه به كورده كان بووم و وتم ههرىمى پاريزراو سه رناگريت مه گهر به و مه رجه كه هيزى سه ربازي زه مينى و هيزى ههوايى ، نه م ههرىمه له بهرام بهر هيزى سه دام به پاريزيت . هيوادارم نه م فرياگوزاريه نيونه ته وه ييه نو ييه به خيراترين كات بگاته ده ستى ناوارة كان . نه م كاره ساتيكي زۆر گه وره و بهر فراوانه و ده بى هه وائيكى فرياگوزارى مرۆفدۆستانه و بى وينه ي بۆ بدرت .

به لām كي شه كه له برسي تي ، نه خو شى و بى سه ربه نايى ناوارة كان گه وره تره . كي شه كه ده گه رپته وه بۆ كرده وه كانى سه دام حوسهين . نه م هه وائيكى فرياگوزارى ناسايى نيبه . نيتمه له گه ل ناكامه كانى بوومه له رزه يه ك، گه رده لووليك يان كاره ساتيكي سرووشتي ديكه به ره وپوو نين . نيتمه له گه ل كاره ساتيكي ناسرووشتي به ناوى سه دام رووبه پرووين و به پيچه وانى بوومه له رزه يه ك يان گه رده لووليك كه دي ت و ده چيت ، سه دام هه روا هه تا نه مپۆ خه لكه كه ي ده چه وسيني ته وه . سه دام هۆكارى مه رگى كورده كانه ، سه دام ده بى به چيت و ده كرى و ده بى كارى زۆر تر بكرت بۆ لابردي . دامه زراندى ههرىمى پاريزراو ته نها ريگاچاره يه كى كاتييه . كورده كان ده بى بگه رپته وه بۆ زي دي خۆيان . كورده كان مال ، كي لگه ، ژيان و كولتورى خۆيان هه يه له گونده كانى خۆيان له عيراقدا)

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

لانيكه م لهو گوندانهى كه به دهستى سهدام حوسهين نهرووخيتراون) بهلام دهترسن بگهپنسهوه بۆ زىدى خۆيان . ترسى نهوان شتيكى سرووشتييه له بهر نهوهى كه لهوه دهترسن به دهستى سهدام بكوژرين . نهو راستيه كه مرؤفك نهوه ههلبؤيريت لهگهلبرسيتى، تينوويهتى، ناوارهيى و نهخوشيدا بهرهوړو بپتهوه بهلام لهگهلبه دهام حوسهين بهرهوړو نهپيتهوه، خۆى بهلگيهكى بههيزه بۆ نيشاندانى نهوهى كه سهدام چنده درندهيه و چنده بهلاى نيمهوه گرنگه كه له سهر دهسلات لاييهين . نيمه دهبى كاري زووتر بكهين بۆ رزگار كردنى خهلكى سهركوترراوى عيراق لهم چاره نووسه رهشه . نيمه دهبى هيوايان پى بدهين، هيوايه كه نيستا بوونى نيه .

بريا نيمه زووتر دهست به كار ببايين ، بريا نهو كۆپتهرانه مان بخستبايا خوارهوه كه خهلكيان پى سهركووت دهكرا، بريا داوامان بكردبا هيرشهكان بۆ سهر خهلكى شيل كۆتايى پى بيت و نهگهر سهرپنچيان له هوشداريه كانى نيمه كردبا هيزى ههوايمان بهكار هيتابايا . لهوانهيه نه م كردهوانه پيشى لهوه بگرتبايا هيزه كانى سهدام بهسهر راپهرينى خهلكدا سهربهكتنايا و نيمه بمانتوانيبايا ريگريان بكردبايا له كۆمهلكوژى خهلكى بى گوناح و لهوانهيه پيشمان له ناواره بوونى به كۆمهلى زۆرى خهلك بگرتبايا .

تهنانهت نيستاش نيمه دهبى بۆ سهدام و دارودهسته سهركووتكهركهى روونى بكهينهوه كه نيدى ناتوانن خهلك به كۆمهلبكوژن . كوردهكان ناتوانن بگهپنسهوه بۆ زىدى خۆيان مهگهر كاتيك كه دلنيابن لهوهى كه نيدى لهگهلبه ترسى سهدام بهرهوړو نابنهوه .

پيوست ناكات نيمه خومان بجهينه ناو شهريكى زه مينى يا شهريكى ناوخوييهوه بۆ يارمهتيدانى خهلكى بى گوناح دۆ لايه نيك كه مرؤفكوژه . بهلام ناتوانين وا نيشان بدهين كه هيچ بهرژه ونديه كمان نيه له دهستيوهردان له كاروبارى ناوخويى عيراقدا . راگهيانندننامه كى دويى سهرۆك كۆمار سهلماندى كه نيمه كهوتروينهته ناو كاروبارى ناوخويى عيراق و دهبى زۆتريريش بكهوينه ناوى .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

خه لكى عىراق خوازيارى يارمه تى نيمن ، سهربازانى نيمنه كه وتونه ته ژير كاريگه رى نه وهى كه گه لىك له خه لكى عىراق وهك رزگاريدهر سه يريانى كردووه . رژيمى تاوانبارى عىراق شايانى ريزگرتن و سه رنجيدانى نيمنه نييه . ترؤريستىك (به ناوى سه دام) ولايتىك به پرتوه ده بات و كۆمه لگاي نيونه ته وهى كه له نه ته وه شارستانى به كان پىكه اتووه ، ناتوانيت ريگه به مه بدات . نيمنه ده بى له هه مرو نامرازه مه عقووله نابوورى ، ديپلوماسى و سهربازى به كان بۆ رووخاندنى رژيمى سه دام كه لك وه ربگرين .

نه مريكا له گه ل هاويه پمانه كانى ده بى سياسه تىكى چروپ بگريته بهر بۆ نه وهى يهك جبار بۆ هه ميشه به سر سه دامدا سه ربكه وى و ته سليمى دادپهروه رى بكات به هوى تاوانه كانى . خه لكى نه مريكا و عىراق داواى دادپهروه رى به كى واده كهن ، نه خلاقى كۆمه لگاي نيونه ته وه بيش داواى هه مان شت ده كات .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهه وهى نههريك

رؤزى يادكردنه وهى هۆلۆكاست

۱۷ى نيسانى ۱۹۹۱ - نهنجو مهنى پيران

بهريز "سيمون":

جهنابى سهروك دهه وهيت چهند وتهيك سهبارته به رؤزى يادكردنه وهى هۆلۆكاست پيشكهش بكهم كه رؤزى ۱۲ى ناقريل بو . رؤزى يادكردنه وهى هۆلۆكاست وهبهرهينهرى نهو درندايه تيبهيه كه دژى مرؤف بهرپوه چوو و پيوسته نهوه وهبهرى خومان بهينينهوه كه نههامهتى دژى مرؤفايهتى هيشتا داوينى نييمى له سهرهتاي سهدهى ۲۱ بهرنه داوه .

نهو چهند ميليون كهسه كه به دهستى رژيمى نازى كوژران و نازار و نهشكهغه دران ، نابى قهده لهرمان بچنهوه . يادى نهوان دهبى له دل و رۆحاندا ههر زيندوو ميييت ، ههرواكه دهبى شهراهتى راسيزم (رهگهز بهرسته) له بيرمان نهچيتهوه . ههموو نهو روپا كه وته نيئو ناگرى ترسناكى جهنگى دووه مى جيهان و گهلى مرؤف به هوى ناين يان رهگهزيانهوه تووشى نازار و نهشكهغه بوونهوه ، بهلام نه بهقهده جووله كه كان . ههروهها كه ههرومان باش دهزانين كۆمهلگاي جووله كهى ئوروپا قهلاچو كراو ، هيتلهر توانى ۶مليون جووله كه بكوژيت .

نهمرؤ نييمى له كاتيكا هۆلۆكاست وهبهر دهينينهوه كه هيرشيكي درهندانهى ديكه له سههر مرؤفايهتى دهبينى ، نهو يش هيرشى درهندانهى سهدام حوسهين بۆ سههر خهلكى كورده . راسته پيوهر و ناستى نهم هيرشه له گهل هۆلۆكاستى نازيهه كان قابلى بهراورد نييه بهلام له رووى ترس و توقانهوه زۆر له يهك دهچن . له كامبوجيا له ناوه راستى ۱۹۷۰ "پۆلپوت" ژماره يهكى زۆر له خهلكى خۆى به كۆمهله كوشت كه ميشكى مرؤف دهتهقيييت . پاش ناشكرابوونى نهم

Mr. Simon ^۱

^۲ Pol Pot

کوردد و کوردستان له بهلگه نامه کانی و مزاره ننی دهره وهی نه مریکا

ژینۆساید ، کۆمه لگای نیۆنه ته وهی شه رمه زاری کرد و په یانی به ست بی هه لۆیست نه بیته و ریگه نه دات نهم تاوانانه روویدات یان بی سزادان به سه ریچیته .

نیمه نیستا له عیراق له باروودۆخی کداین که تییدا سه دام حوسهین تۆله لهو که سانه ده سی نیته وه که نه یاری ده سه لاته که یینی واتا شیعه کان له باشوور ، کورده کان له باکوور و سووننه کان که به شداریان له راپهژیندا کردووه . به هه مان شیوه که رنگه نیمه بزانی ۴۵ سال پشیش چی روی داوه ، به هه مان شیوه ش ده بی بزانی نیستا چی رووده دات و ده ست به کار بین پیش له وهی که زۆر درهنگ بیته . هیرشه سه ریازییه کانی سه دام دژی کورده کان بۆته هژی کۆره ویکی گه وره که ناکامه کهی تراژیدییه کی گه وره ی لیکه و تۆته وه .

ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده بی ریبه رایه تی جیهان بگریته ده ست بۆ نه وهی به زووترین کات یارمه تی پتویست بگه یه نیته ده ستی کورده کان . من لیسه له نه عجومه نی پیران دهنگی خۆم ده خمه پال دهنگی هاوکارانم و خه لکی نه مریکا و له خودا ده پاریمه وه جیهان نیس دی کرده وه گه لیکی وه ها درندانه به خۆیه وه نه بینیت .

له کاتی کدا که هه نگاوی گه وره لهم په یوه ندیه دا هه لگه راوه به لام دژایه تی کردنی جووله که کان هیشتا له جیهاندا هه ر ماوه . رۆژی یاد کردنه وهی هۆلۆکاست کاتیکی گرنه بۆ وه بیر هینانه وهی دره ندایه تییه کان دژی جووله که کان و ژینۆساید ، راسیزم و شه ری داگیر که ران له بهر نه وهی که یاد کردنه وهی به کۆمه لتی نیمه له هۆلۆکاست پیش له هۆلۆکاسته کانی داها توه ده گریته . نیمه قه د ناتوانین هۆلۆکاست له بیر بکه یین .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

ديدارى پيتر گالبريس^۱، نهدامى كۆميتهى پهيوه ندييه كانى دهره وهى نه نجوومهنى

پيران له باكوورى عيراق

۱۷ى نيسانى ۱۹۹۱ - نه نجوومهنى پيران

به پريز "مۆنيهان"^۲ :

جه نابى سەرۆك، هاوکارانم ئاگادار ده كه مه وه كه به پريز "پيتر گالبريس"، نهدامى كۆميتهى پهيوه ندييه كانى دهره وهى نه نجوومهنى پيران بۆ جيبه جي كردنى نهركه كانى به تهواوى ژيانى خۆى خستۆته نيتو مەترسى.

له ههفتهى "جهژنى پيرۆز" واتا ۳۰ — ۳۱ى نادار به به پريز گالبريس له رووبارى ديبله (كه دهكهوتته سنوورى عيراق و سوريا) دهرباز بووه كه له ژيتر بۆمباردماندا بووه. گالبريس دوو شهوى ترسناكى به قاره مانيتى له نيوان كوردەكانى نهو ناوچهيه تپه پاندووه كه يهكى لهم شهوه جهه غيانه له شارى دهۆك بووه كه له لايهن پيشمه رگه كوردەكانه وه گيرابووه وله ژيتر بۆردمانى بهرداوامى هيژه كانى سه دام حوسه يندا بووه. لهم بۆمبارانانهدا له تۆپى فسفۆرپيش كه لك وه رگيراهه. به پريز گالبريس لهو پهرى له خۆبردووييدا له گه ل ريته ره كوردەكان ديدارى كردووه و له گه ل ناوارة كان قسه ي كردووه و كولكاريه وينا نه كراوه كانى ناوچه و نهو خه لكه ي بينيوه و تۆمارى كردووه.

به هه ر حال گالبريس هيچى به سهر نه هات و له رينگاي سوريا وه گه رايه وه بۆ نه مريكا و راپۆرتيكي بهلگه مهندي سه بارهت به باروودۆخى ناوچه له ته له فزيۆنه كان و رۆژنامه ي "نيۆ

Peter Galbraith^۱
Mr. MOYNIHAN^۲

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و مزارعتس دهره وهس نه مريكا

ريپابليك^۳ "بۆ راي گشتى نه مريكا بلار كرده وه ، نه لېته زانيارى زۆرتى داوه به خودى كۆمىته پيروه ندييه كانى دهره وهى نه نجوومهنى پيران .

له ههر ريكخراوتكدا ، به دلنياهيه وه جۆرتك پيژانين ههيه بۆ نه م جۆره كارانه كه له تهركى سهرشان زۆرتره وهك ميداليايى سهربازى و خهلاتى مهدهنى . ئيمه شتيكى لهو جۆره مان نيهيه كه بيدهين به نه ندامانى نه نجوومهنى پيران. نه م كه موكۆپيه له لايهن ئيمه وه نيهيه . يه كيتك له هۆكاره كانى نه م مهسه لهيه نه وهيه كه له ماوهى ۲يا ۳ى سه دهى رابردوودا ئيمه كه سى وهك "گالېريس" مان نه بينيره . گالېريس له وپه رى له خۆبردووى و خه عواردن بۆ ئاسايش و جهوانه وهى خه لكيتكى زۆرليكر او تووشى كيشه و گرفتى زۆر بووه .

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانس و وزارتس دهره ووس نه مریکا

با دان به قسه کانیاندا بنین

۱۸ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه غجومه نی نوینهران

به رتیز "توکسلی" :

جه نابی سهرۆك ده مه ویت سهرنجی هاواکارانم رابکیشم بۆ لای نه و وتاره ی که رۆژنامه نووس و تویتۆهر ، "بین واتینبیرگ"^۲ سهاره ت به دوورووی هه ندی له ره خنه گرانی تاییه تی سیاسه ته کانی سهرۆك بوش له که نداوی فارس نووسیویه تی . داوا له هاوکارانم ده که م سهرنج بده نه تم وتاره . هه ندی له که سایه تیه دیمۆکرات و لیبراله کان وتویانه چه په ساون ، دلسارد بوونه و عاجزبوونه به هۆی نه وه ی که سهرۆك بوش یارمه تی کورده کانی نه داوه بۆ رزگار کردنیان له مه نه هامه تییه سهربازییه . ته وان ده لێن ده بی ئیمه هه ر ئیستا کارێک بکه یین. زۆر باشه به لām نایا دیمۆکراته کان و لیبراله کان لایه نگری ده ستیوه ردانی نه مریکان له شه په ناوخۆییه کاند؟ له قیتنام وا نه بوو ، تیوه گلان له شه ری ناوخۆیی هۆکاری سهره کی نه م دژایه تییه نه بوو. ئیمه وتمان ک نه مریکا نابیت ده ستیوه ردان بکات ته نانه ت نه گه ر یه کێ له لایه نه خراپه کانی نه م شه په ناوخۆییه هیژیکێ کۆمۆنیستی داگیرکه ر بی که له لایه ن دوژمنی ناوکی ئیمه واتا یه کیته ی سۆفیه ته وه پشتیوانی لیبرکریته ، له نیکاراگوا ههروه ها . له مه زیاتر نه م جاره کیشه که له په نای گویمان ه . به لām سیاسه تی دیمۆکرات و لیبراله کان نه وه نه بووه که نه مریکا ده بی خۆی له شه ری ناوخۆیی ولاتان دووربگری .

Mr. OXLEY^۱
Ben Wattenberg^۲

ياساي يارمه تى فريಾಗوزارى بۆ ناواره عيراقيه كان

۲۳ى نيسانى ۱۹۹۱ — نهغجومهنى نوينه ران

بهريز "ديكسون":

جهنابى سه رۆك ده مه ويت سه رنجى نيوه به ره ولاى نهو گه لاله ياسايه رابكيشم كه ههفته ي پيشوو له ژيتر ناوى ياساي فريಾಗوزارى خيرا بۆ ناواره عيراقيه كان ته سليمى كۆنگريسم كردوو به بۆ گهياندى يارمه تى مرۆفدۆستانه ي خيرا بۆ ناواره نازارچه شتوو كورده كان و ناواره كانى ديكه ي عيراق .

نهم ياسايه داوا له نه ته وه يه كگرتوو ده كان و كۆمه لگاي نيونه ته وه يي ده كات ههنگاوه كانيان خيراتر بكن بۆ يارمه تيدانى ناواره نازارچه شتوو كورده كان و ناواره كانى ديكه ي عيراق و كۆمه لكۆزى درندانى خه لكى عيراقى به ده ستى سه دام شه رمه زار كردوو . هه زاران پساو، ژن و مندالى عيراقى مردوون و نيستاش به هۆى سه رما و سۆله ، برسيتى و نه خۆشى هه ر رۆژ ده مرن . وهك مرۆف ئيمه ناتوانين بچ هه لوتيسيت دا بنيشين و ته نها سه يرى رووداوه كان به كه ين .

ياساي يارمه تى فريಾಗوزارى بۆ ناواره عيراقيه كان جهخت له سه ر پشتيوانى كۆنگريس ده كاته وه بۆ يارمه تى و فريಾಗوزارى مرۆفدۆستانه بۆ ناواره كان . ههروه ها پشتيوانى له بپارنامه ي ۶۸۸ى نهغجومهنى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوو ده كان ده كات كه سه ركوتى خه لكى عيراقى شه رمه زار كردوو و داواى كردوو نهم سه ركوته كۆتايى پييت . نهم بپارنامه يه پيداگرى كردوو له سه ر نه وه ي كه ده ولته تى عيراق به زووترين كات ريگه به وه بدات ريكه خراوه مرۆفدۆسته نيونه ته وه ييه كان ده ستيان بگات به و كه سانه ي كه پتريستيان به يارمه تى هه يه و له گه ل سكرتيرى

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتني دهره ووهي نه مريکا

گشتي نه توه يه کگرتوه کان هاوکاري بکات بؤ نه ووي به خترياي و هلامی پيداويستيه زؤر پيويسته کاني ناواريه کان بدرتته ووه .

نهمه دهقي گه لاله ياساي ۱۳۱ي کؤنگريسه :

— به له بهرچاو گرتني نه ووه که کؤنگريس، کؤمه لکؤزي درندانهي خه لکي عيراق و پيشنيلکردني بهر فراواني مافي نهواني به دهستي سهدام حوسهين و سهر بازه کاني شهرمه زار کردووه، به تاييهت که مينه ي کورد له باکور و شيعه کان له باشور

— به له بهرچاو گرتني نه ووه که نه غېوومنه ي ناسايشي نه توه يه کگرتوه کان له ۵ي نيساني ۱۹۹۱ ، بريارنامه ي ۶۸۸ي په سهند کردووه که تييدا سهرکووتي خه لکي عيراق شهرمه زار کراوه و له سهر نه ووه جهخت کراوه توه که نهم سهرکووته هره شيه بؤ ناسايش و ناشتي ناوچه و داوا له عيراق کراوه به زووترين کات کؤتابي بهم سهرکووته بهينيت و له سهر نه ووه پيداگري کردووه که عيراق ريگه به ووه بدات ريکخراوه نيونه توه ييه مرؤفدؤسته کان به خترياي دهستيان بگات به و که سانه ي که پيويستيان به يارمه تي هه يه و داواي کردووه که عيراق له گه ل سکريري گشتي نه توه يه کگرتوه کان هاوکاري بکات تا به زووترين کات و هلامی پيداويستيه زؤر پيويسته کاني ناواريه کان بداته ووه .

— به له بهرچاو گرتني نه ووه که سهرؤک کؤماري ولاته يه کگرتوه کاني نه مريکا به نيسبهت ههر چه شنه هيرشيت بؤ سهر ناواريه کان و شالؤوي يارمه تيداني ناواريه کان هؤشداري داوه به ده ولته تي عيراق .

— به له بهرچاو گرتني نه ووه که سهدان هه زار ناواريه پاش شهر ي ناوخويي عيراق له دهستي تيرؤري سهدام حوسهين له زؤندي خؤيان هه لته اتون و به هيلاکييه ووه به دواي شونين يکي نارامدا گه پاون و به پتي مه زنده کان ۱/۷ ميليون کهس له عيراق ناواريه بوونه يان له رووي ناچار ييه ووه په نايان برده ووه بؤ ولاتاني دراوسي .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه سه دان پياو ، ژن و منداڤ به هژى سه رماو سۆله، برسيتى و نه خوشى مردوون .

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه كه ولاتانى دراوسى عىراق وهك توركيya و نىران كه مپى كاتيبان دروست كردوه له ناو سنوورى خۆيان بۆ ناوارة كانى باكوور و باشوورى عىراق و ههزاران ناوارة ديكه كه له مه وداى ۲۰۶ مايلى سنوورى عىراق و توركيya كۆيوونه ته وه و ناوارة كانى باشوورى عىراق له ناوچه ميه دان كه پيشتر له لايهن هيزه هاوپه مانه كانه وه گيراوه و نيستا له ده ستى هيزه ناشى پاريزه كانى نه ته وه يه كگرتوه كان و ليژنه ي چاوديرى كردنى نه ته وه يه كگرتوه كان به سه ر عىراق - كويت (UNIKOM) دان .

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ، ولاتانى نۆروپاسى و ولاتانى ديكه و نه ته وه يه كگرتوه كان و ريكن خراوه خۆيوسته ناحكووميه يه كانى ديكه پشتراستيان كردوه ته وه كه ناوارة كان پيوستى يه كجار زۆريان به ده واو ده رمان، خيوته و خۆراك، به تانى و ناو و هه ولى فرياكوزارى به رفراوانى نيونه ته وه يى هه يه .

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و نه ته وه يه كگرتوه كان تيمى پسپۆريان ناردوه بۆ ناوچه ي كهن داو كه ره ههنده كانى قه يرانه كه و پيوستيه يه كانى كورد ، ناسوورى ، كه لدان ، شيعه و ناوارة كانى ديكه ي عىراق هه لسه ننگينيت .

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا داواى پتر له ۵۰۰ ميليۆن دۆلار پاره ي كردوه بۆ يارمه تيدانى نزيكه ي ۱/۷ ميليۆن ناوارة ي عىراقى له نىران، توركيya، سوريا و نۆردۆن .

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه نه ته وه يه كگرتوه كان به لىنى داوه كه ۱۰ ميليۆن دۆلار ته رخان بكات بۆ يارمه تيدانى خيىراى ناوارة كان و ولاتانى به خشينه رى ديكه ش به لىنىكى واين داوه .

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه كه كۆنگرئس له هه وله مرۆڤدۆستانه كانى توركيya و ولاتانى ديكه و "شالوى دابىن كردنى هه سانه وه" ي ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بۆ دابىن كردنى خوراك و

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتنی دهره ووس نه امریکا

پیداویستییه کانی ناواره کان و ههولنه فریاگوزاریه مرؤفدؤستانه کانی فهرانسا ، بهریتانیا ، ئالمانیا و ولاتانی دیکه پشتیوانی دهکات بهلام له سهه نهو باوه پهیه که دهبی ههولنی هاونا ههنگی نیونه ته وهیی زؤرتی بدیت لهم پهیه نندییه دا

— به له بهرچاو گرتنی نهوه که کؤنگریس زؤر نیگه رانه و بهرپرسیاره به نیسبهت دابینکردنی یارمهتی مرؤفدؤستانه ی زیاتر بؤ خه لکی سهه کووتکراوی عیراق که وابهو کؤنگریس :

۱— پشتیوانی له یارمهتی فریاگوزاری مرؤفدؤستانه دهکات بؤ ناواره عیراقییه کان.

۲— پیتشینار دهکات ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا یارمهتی زؤرتی بدات به ههولنه فریاگوزارییه نیونه ته وهیه کان .

كورد و شيعه كان له گهل تراژيديايه كى مرؤفى رووبه پروون

٢٤ ي نيسانى ١٩٩١ - نه نجوومه نى نوينه ران

خاتون "كينلىي":

جه ناي سهرؤك ، من ده مه و يت نيگه رانى قولى خؤم دهرپم به نيسبته نهو تراژيديه مرؤفويه كه رووبه پرووى نهو كورد و شيعانه بؤته وه كه ههول دهدهن له تيرورى سه دام حوسهين و هيتزه كانى ههلبين . له هه مان كاتدا ستايشى سهرؤك بوش ده كه م بؤ راگه ياندن نامه كى ههفته ي پيشورى سه بارهت به بهر فراوان كردنى ههولنه فريಾಗوزارييه كان بؤ كورده كان له باكوورى عيراق . نه مه پيشانده رى گؤرانكارويه كى باش و نه ريئيه له سياسه تى حكومه تى نه مريكا به نيسبته كورده كان .

له هه موو شه پيكد ا تراژيدياي مرؤفى ههيه . هه لسو كه وتى درندانى (سه دام) له گهل كورد و شيعه كان به خيراى ده بؤ به گه و ره ترين تراژيديا . ژماره يه كى زؤر له وانه ي كه توانيوانه له ده ستى هيتزه كانى سه دام ههلبين به هؤى برسيتى ، سه رماوسؤله و نه خو شى مردوون . ٩ مانگ پيش نيتمه به خيراى و شيلگيرانه ههنگاو مان هه لگرت بؤ ولامدانه وى ده سترى نيتمه كى عيراق ، نيتمه كو يتمان نازاد كرد ، نيتمه هه موومان شانازى به ههولنه كانى هيتزه سه ربازه ژن و پياوه كانمان ده كه مين به لآم جاريكى ديكه ده بيت به خيراى و شيلگيرانه ههنگاو ههلبگرين بؤ رزگار كردنى نهو خه لكه كه له گهل مه ترسى مه رگ به ره و پروون .

ناوارة شيعه كان كه هه له اتوون بؤ ناوچه ي باشورى عيراق كه له ده ستى و لاتنه يه كگرتو وه كانى نه مريكا دايه ، سه رغى نيتمه به ره و لاي خويان راده كيشن . به هه ر حال نه و انيش به ده ستى هه مان نه هاهمه تيبه وه ده ناليتن كه كورده كان تووشى بوونه و به نييش و سازاريكى زؤره وه به ره و سنوورى نيران و كو يت هه له اتوون .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

باروودۆخى خراپى كورده كان

۲۵ى نيسانى ۱۹۹۱ - تهنجوومهنى پيران

بهريز "ليبهرمن" :

جهنابى سەركە هەوالەكان سەبارەت بە كورده كانى عێراق هەروەها ترسناكن . بە گوێرهى راپۆرتەكان ۵۰۰ ناوارةى كوردى عێراق هەر رۆژ لە سەر سنوورى توركيا و عێراق دەمرن . نەم رووداوێ ترسناكە ناكامى دڕندەیی سەدام حوسەینە و بە وتەى كتیبی پیرۆز ، هێزى شەیتان لە پشت نەم كارەساتیە . هەرچەند كە باروودۆخى ئەو ۸۵۰ هەزار كورده كە لە نزیکى سنوورى توركیان خراپە بەلام باروودۆخى ئەو ۱/۵ میلیۆن كورده كە لە سەر سنوورى ئێران زۆر خراپترە .

ئێمە نازانین هەر رۆژ چەند كورد لە سەر سنوورەكان دەمرن . تەنها دەتوانین وێنا بكەین كە نەم تراژیدییه گەورەیهو داهااتووى ئەو ناوارة شیعانی باشوورى عێراق كە تا ئێستا لە لایەن هێزەكانى ولاتە یەكگرتووەكانى ئەمريكاهە پارێزرین ، تا رادەیهك نادیارە لە بەر ئەوەى كە هێزە ئەمنییەكانى عێراق لیستیێكیان ئامادەكردووە لەو كەسانە كە دەبێ تەسلىمى هێزە سەربازییهكانى سەدام بكړین . نایا ئەم كەسانە رووبەرپووى مەرگ نابنەوه نەگەر سوپای ئەمريكا پاشەكشە بكات ؟ لەوانەیه گەلى لەو ناوارانەى كە تا ئێستا مردوون ، ئەمڕۆ زیندوو ببان نەگەر بۆ ئموونە كۆمەلگای نۆنەتەوهییه لەوانە ولاتە یەكگرتووەكانى ئەمريكا زووتر بە هاواری ناوارةكانەوه بهاتبان و نەگەر ئێمە لە رینگای هێرشى هەوایی بۆ سەر كۆپتەرە سەربازییهكان و تانكەكانى سەدام پێشمان لە كۆمەلگۆزى ترسناكى خەلكى بێ گوناح بە دەستى سەدام پاش شەپى كەنداو بگرتبایا . نەم هەنگاوانە لەوانەیه هاوسەنگى ستراتییىكى هێزەكانى بە قازاغی هێزەكانى ئەیارى سەدام تێك بدایا ، بەلام گیانى هەزارن كەسى رزگار دەكرد و پیشى لە ناوارة بوونی بەرفراوان و پپترس و تۆقانى كورده كانى بۆ توركيا و ئێران دەگرت .

کوردد و کوردستان له بهلگه نامه کانی و مزارعتی دهره وهی نه مریکا

بهلام رابردوو رویشتووه ، نيمه دهبي له بيري نه مرؤدا بين . سه رۆك كۆمار دهستی به كار كرده وه
بۆ يارمهتيدانی ناوارة كورده كان و نه مه نيشانه يه كي نه ريتينييه . نيمه نيستا له شوينه
گونجاوه كان، كه مپ بۆ ناوارة كان دروست ده كهين و رۆژ له دواي رۆژ خۆراك و پيداويستی زۆرتريان
له ناسمانه وه بۆ ده خهينه خواره وه و ريژه ي مهرگ و مير رۆژ به رۆژ كه متر ده بيته وه .

بهلام دهبي كاري زۆرتري بكریت . نيمه دهبي دريژه به يارمهتيدانی كورده ناوارة کانی سه ر سنووری
نيژان بدهين . حكومهتی نه مریکا له دانوستاندايه له گه ل نيژان به ناوېيوانی سويسرا ، بۆ
نه وه ي نيمه چۆن هاوکاريان بکهين . سه ره پای نه وه ي كه نيمه له ميژه كۆمه لتيك ناكۆكيما له
گه ل نيژان ههيه نه م دانوستانانه دهبي خيژاتر بكری بۆ نه وه ي نيمه ريژه رايه تی هه وله
نيونه ته وه ييه كان بگريه ده ست بۆ يارمهتيدانی كورده ليقه و ماوه كان . نه م كاره ساته نه وه نده
گه وره يه كه سياسته تی په يوه ندييه نيونه ته وه ييه کانی خستۆته په راويزه وه .

هه رچه نده نيمه يارمه تی نيژان ده دهين بۆ دا بين كوردي خۆراك ، جل و سه رگ و خيوت بۆ نه و
هه زاران ناوارة كورده كه له دهستی ديكتاتۆري سه دام حوسهين هه لته اتون ، به لام ده ست له
نيگه رانييه ره وا كا نمان هه لئا گر ين به نيسه بت ده وله تی نيژان . له وانه يه هاو كاري كردن له م به واره
مرؤ قذۆ ستانه يه بۆ شايی نيوان نيژان و نه مریکا پر بگاته وه و نيژان يارمه تيمان بدات بۆ
چاره سه ر كوردي قه يرانی بارمه ته گيراوه كان له لوبنان . نيمه له رووی نه خلاقييه وه به رپرسيارين
بۆ نه وه ي يارمه تی زۆرتري كورده كان بدهين و نه م به رپرسياريه ييه ده بي سياسته تی نيمه له رۆژان
و هه فته كانی داها توو ديارى بكات .

نيمه هه روه ها ده بي پلانيكي دريژه خايه مان هه بي بۆ دا بين كوردي ناسايشي كورده كان . نيمه
ناتوانين شاري خيوت دروست بکهين و كورده كانی تی بکهين و به جيتان به يلن بۆ نه وه ي كه له
كرده وه كوشنده كانی عيلاق له رۆژانی داها توو بيانپاريژين . ده گوتريت هيزه كانی عيلاق له نزيك
كه مپه نوپكان له بۆ سه دان . نه گه ر نيمه رۆژتيك نه و كه مپانه به جۆ به يتلين ، چي ده بيت؟ نايه
هيزه كانی ناشتيا ريزي نه ته وه يه كگرتوه كان ده توانن نه م كه مپانه له به رامبه ر سوپای سه دام

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتني دهره وهی نه مریکا

پیاریزن ؟ دهبی کۆمه لگای نیونه ته وهی به ریبه رایه تی نه مریکا سیاسه تی خوئی به نیسه بت پاراستنی کورده کان له بهرام بهر هیرشه کانی سه دام له داهاتودا به شیوازیکی روونتر دیاری بکات .

سه رۆک کۆماری نه مریکا کاریکی باشی کردوه چالاکي هیزه چه کداره کانی عیراقی له ناوچه پاریزراوه کانی نیمه قه دهغه کردوه ، به لām نیمه دهبی له وه دلنیا بین که جاریکی دیکه هیرش ناکریتته سر ناوچه ی پاریزراو . نیمه ههروه ها دهبی نه وه بزاین که ناوچه ی پاریزراو (هه رچه نه که نیمه به ته وای بیشپیاریزین) ته نها ریگا چاره یه کی کاتیسه . کورده کان دهبی به ناسایشه وه بگه پینه وه بۆ زیدی خویمان ، ناماخی نیمه دهبی نه وه بی که یارمه تییا ن بده بین به ناسایشه وه بگه پینه وه بۆ زیدی خویمان . من له سر نه و بر وایم که هه تا کاتیک که سه دام و حیزی به عس له سر ده سه لات بن نه م ناماچه جیبه جی ناکریت .

نیمه ناییت گۆرانکاری رواله تی و سه مبولیک بکه ی . سیاسه تی نه مریکا دهبی شه فاف رابگه یه ندریت : سه رۆک بۆش دهبی به راشکاوی بلیت نیمه ده مانه ویت سه دام و هیزه کانی له سر ده سه لاتی عیراق نه مین . بۆ گه یشت به م ناماچه نیمه دهبی سیاسه تی ترسنۆکانه ی خویمان به نیسه بت کۆمه لگا و ریبه رانی عیراق له دهره وه ی ولات بگۆزین . نیمه له ترسی نه وه ی که سه دام لیمان نه ره نجیت تا نیستا هیچ په یوه ندیبه کمان له گه ل ریبه رانی سیاسی عیراق له دهره وه ی ولات درووست نه کردوه . ته نها نه م مانگه نه ییت که وه زاره تی دهره وه ی نه مریکا له گه ل نه م ریبه رانه دیداری کردوه بۆ باس و تاوتوی کردنی کیشه سیاسییه کان که زۆرتر په یوه ندی به نیگه رانیسه مرۆقایه کانه وه بووه . نه م په یوه ندیبا نه دهبی به رده وام بیت و فراوانتر بکریت . نیمه دهبی کار بکه ی بۆ په روه رده کردنی ریبه رایه تی داهاتوی عیراق ، ریبه رایه تییه ک که لایه نگری دیمۆکراسی، نابووری بازاری نازاد و ریز گرتن له مافی مرۆ له عیراق بیت .

نیمه ههروه ها دهبی به کردوه پشتیوانی له هیزه نه یاره کانی عیراق بکه ی و به راستی پاره و چه کیان بده ینی . نیمه نه وه نده پشتیوانی زاره کیما ن له وان کرد (چه ند مانگ پاش داگیر کرانی

كورد و كوردستان له بەلگەنامەكانى وەزارەتى دەرەوەى ئەمەرىكا

كویت بە دەستى سەدام) كە ئەوان دژی سەدام راپەرینیان كرد بەلام ئەگەر بەكردهوه پشتیوانیان لى بكهین ، ئەنجامه كە زۆرتر دەبیّت.

ئەگەر ئیمە بەراستى دەمانەویّت سەدام لە سەر دەسەلات نەمیّنیت . دەبێ كاری زۆرتری بۆ بكهین . بۆ گەیشتن بەم نامانجە دەبێ هەموو هەنگاوێك هەلبگرین . ئەمە تەنها بە قازانجی ئەمەریكا ئەواو نابیت بەلكوو بە قازانجی كۆمەلگای نیۆنەتەوهی و خودی خەلكی عێراق . ئەو هەوالانە كە باس لەوه دەكەن كە سەدام لە گەل هەندى لە رێبەرە كوردەكان رێككەوتوو لە هەندى روانگەوه جینگای هیوايه . بەلام من زۆر بە گومانم لە قسە و نیازەكانى سەدام ، هەروا دلنیاشم كە گەلى لە كوردەكانیش بە گومانن . من ناتوانم بە سانایى متمانە بەسەدام بكەم . ئیمە ناتوانین پشت بە قسەكانى سەدام بوهستین بۆ دارپژانى سیاسەتى دەرەوێ ئەمەریكا بە نىسبەت عێراق.

بە نىسبەت پەيوەندى لە گەل رژى عێراق ، ئیمە دەبێ روونى بكەینەوه كە هیچ وتوویژێكى ئاساییمان لە گەل رژى عێراق نابیت. هەتا كاتێك كە ئیمە كۆنترۆلى هەرىمى هەواى عێراقمان لە دەستدا بیّت دەتوانین بەكاربەدەستانی عێراق بلیّن كە دەتوانن چى بە نەوت و سزپاكەیان بكەن و نەكەن . ئەمە سیاسەتێكى باشە لە بەر ئەوەى قبوڵمان كردوو كە دەسەلاتدارانى عێراق ترۆریستن و رەوايه تیان نییه . لە راستیدا گەلى لە كاربەدەستانی عێراق تاوانبارى شەرن و دەبى لە دادگای تاوانەكانى شەردا دادگایی بكرین و نابێ قەد ئەوه لە بیر بكەین كە ئیمە سەردەمیك پەيوەندیان لە گەلیان هەبوو .

هەتا كاتێك رژى سەدام لە سەر دەسەلات بیّت گەمارۆكانى ئیمە لە سەر ناردنە دەرەو و بردنە ناوێ شتومەك بۆ عێراق دەبێ بەردەوام بیّت. گەمارۆكان چەكێكى ئەوەندە بە هێز نەبوو كە بتوانى سەدام لە كویت دەر بكات بەلام بەردەوامبوونی ئەم گەماروانە ، پەيامێكە بۆ سەدام كە ئیمە دەسەلاتى سەدام تەحەمبول ناكەین . هەر چەند ئیمە ژيان بۆ سەدام ئاسانتر بكەین ، بەهەمان رێژە سەدام بە هێزتر دەبیّت. بە گوێزەى راپۆرتە هەوالییهكان سەدام هیوادارە لە ٥٤مین

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

سالژۆزى له دايك بوونيدا ، گه مارۆكان له سهرناردنه دهره وهى نهوتى عيراق ههلبگيردريت . نه مه خهلاتى رۆزى له دايكبوونه كه به باوه رى من نابى بیدهين به سهدام . تكا له سه رۆك كۆمار دهكهم هيزى "فیتۆ" ١ نه مريكا به كار بهيئيت بۆ نه وهى سهدام به خهلاتى رۆزى له دايكبوونى شاد نه بيت .

جگه له كهلك وه رگرتن له گه مارۆكان وهك چهكك دژى سهدام، نيتمه ده بى بالادهستى ههواى خومان نيشان بدهين و كهلكى ليئهرگرين بۆ نه وهى وهلامى كرده وه كانى سوپاى عيراق دژى خهلكى سفيلى له ناوچه كانى ژير دهستان بدهينه وه . نه گهر نيتمه باشوورى عيراقمان به جى هيتشت ، ده بى ناماده بين بۆ نه وهى وهلامى خيرا بدهينه وه به ههر كارىكى سهركوتكه رانه كه هيتزه كانى سهدام پاش نيتمه نه نجامى بدهن .

نه گهر باكوورى عيراقمان به جى هيتشت ، ده بى به هيزى ناسمانى وهلامى ههرچه شه ههوجۆلتيكى سهربازى بدهينه وه كه دژى خهلكى سفيلى بكرت . ده بى عيراق له ژير چهترى پاراستنى هيزى ناسمانى نه مريكا بينيتمه وه تا خهلكى بى گوناح نه كوژرين . نه مه كارىكى ناسان نيبه و كۆمه لتيك كهد و كۆسپ له سه رتيگايه بهلام نهركى سه رشانى نيتمه وه و ده بى جيبه جيتى بكهين نه گهر ههروا بهو پرئسيپانه وهفادار بين كه نيتمه خسته ناو جووله بۆ نه وهى دژى هيتزه كانى سهدام له كوتت چهك ههلبگيرن .

نيتمه ده بى نه م كارانهى خواره وه نه نجام بدهين:

— گهياندى يارمه تى مرۆفدۆستانه به ناوارة كورد و شيعه كان

— پاراستنى گيانى ناوارة كورد و شيعه كان له بهرامبهر دهستدریژى سوپاى عيراق

^١ فیتۆ: وشه يهكى لاتينيه به واتاى "من ناهيتم" . له رووى سياسييه وه بهو مافه دهوترت كه نهندانى هه ميشه بى نه جوومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان هه يانه بۆ نه وهى ههر بپارانه مه كيان كه پيباش نه بوو نه هيتلن په سه ند بكرت . وه رگير

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانئ و ه زار نهئ د ه ر و هئ نه م ر يکا

— دريژه پيداني کونترول کردنى هه ريمى ناسمانى عيراق

— دريژه پيداني گه ماروکان له سهر ناردنه وه د ه ر وه و هاوردنه ناوه وهئ شتومهک له لايهن عيراق ،
جگه له دهواو دهرمان بۆ هاوولاتياني عيراقى

— پشتيوانى زورتري ديپلوماتيك ، نابوروى و سهربازى له هيژه نهياره كانى عيراق

— بهرپرسياربوونى بهر دهوام به نيسبته لابردنى سهدام حوسهين و گرووپه كهئى له سهر دهسهلات و
تهسليم کردنيان به دادگاي تاوانه كانى شهر .

نه مريکا دهبى سياسه تيکى وه ها بگريته بهر . نه مه نهو سياسه تهيه که من پيداگرى ده کهم له
سهرى که نه مريکا بيگريته بهر و به قازانجى ولاته يه کگرتوه كانى نه مريکا يه . بۆ بهرژه و هندى
نه ته وهبى نيتمه نابى ته نها له سهر دهستکه وته مادى ، سياسى و سهربازيه کان حيساب بکهين .
رووخاندنى هيژه شهيتانييه کان که هه ره شه له سه قامگيرى جيهانى شارسانى ده کهن ،
زيندووکردنه وهئ نه خللقى نيونه ته وهبیه .

رووخاندنى تهواوى رژيمى سهدام له عيراق يه کئى له وه کرده وه مرؤقدؤسته راسته قينانه يه که
خه لکى نه مريکا ، خه لکى عيراق و هه موو خه لکى به ويژدانى جيهان ده يانه ويئت جيبه جئ بکريت .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره تى دهره وهى نه مريكا

نهگهر سه دام هيتله ره ، نيمه ش ده بى پشتيوانى له كورده كان بكهين

۲۵ ي نيسانى ۱۹۹۱ — نهنجوومه نى پيران

بهريز "كرانستون":

جهنابى سه روك سپاسى سه روكى هيژاى كوميته ي پيوهنديه كانى دهره وه ده كم . تكا ده كم ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا به توندترين شيوه پشتيوانى بكات له خه لكى كورد و نه ياره كانى ديكى حكوومه تى عيراق . ههروه ها ده مه وي ت سه رنجتان رابكيشم به ره ولاى تراژيدياى كورده كان كه له كه مپه قه ره بالغه كانى باكورى عيراق له بارودوخى كى ترسناكى مرزفى دان . نه مه كورده كانن كه نيوه له ته له فزيونى CNN دا ده يانبينن .

كورده كان له وشوينا نه ده زين كه ده ولته تى عيراق پيسان ده لئيت "شاره كانى سه ره كه وتن" و ۵۰ شارى وا هه يه . به گويزه ي هه لسه نگاننده متمانه پيكراره كان ، ۱ ميليون خه لكى له بيركراوى برسى له شارانه دا ده زين كه له راستيدا له كه مپ ده چن نهك له شار .

جهنابى سه روك يه كى له ناما نه سه ره كيه كانى شه رى كه نداوى فارس كو نترول كردنى سه دام حوسه ين بوو كه سه روك بوش له گهل "نادولف هيتله ر" به راوردى كردووه . باشه "نادولف حوسه ين" هيشتا له سه ر ده سه لاته و هيشتا ديكتاتورى ره هاى عيراقه و هيشتا له ريگاي گاردى خوينريژ و سه ركوتكه رى كو ماري به سه ر عيراقدا حوكم ده كات . كرده وه زالمانه كانى سه دام دژى كورد ، چ پيش و چ پاش شه رى كه نداو ، له داگير كردنى كو يت خراپه ره . نيمه نا بيت ريگا بده ين سه دام كو مهل كو ژيه كى هو فانه بقه وميني ت .

داوا له سه روك برش ده كم روونى بكاته وه كه ولا ته يه كگرتووه كانى نه مريكا به ته واوى به رپرسياره له به رامبه ر كورده كان و كه سانى ديكه كه دژى سه دام راپه رپينيان كردووه و نيمه و هيژه هاوپه يانه كان ، عيراق به جي نا هيلين هه تا كاتيك كه سه دام له سه ر ده سه لات ماييت يان هه تا كاتيك كه ري به رانى كوردستانى خودموختار پيمان بليين كه مانه وه مان نيدي پيوست نييه .

كورد و كوردستان له بەلگەنامەكانى وەزارەتى دەرەوىيە ئەمىرىكا

بە گوێرەى دەنگ و باسەكانى ئەمىرۆ كوردەكان هەول دەدەن لە گەل سەدام رێكپەكرن بۆ ئەوى ژینۆسایدی سەدام رابووستیت . سیاسەتى ئەمىرىكا ناپیت كارێك بكات كە لە بايەخى نامانجەكانى كورد كەم بكاتەو و تەك لە سەرۆك بۆش دەكەم هەرچى لە دەستى دیت بىكات بۆ ئەوى سەدام تىبگات نىمە لە گەل نامانجى كوردەكان بۆ ئۆتۆنۆمى و پلۆرالیزمى فرەحیزى هاوئەلۆستىن. لە كاتێكدا كە ئاوارە كوردەكان لە ئاوترس و ئۆقاندان و پتۆستيان بە يارمەتى نىمە هەيە ، نىمە ناتوانن بۆ ئەو بەكەينەو كە ئاوارەكان بەراستى دەتوانن بگەڕێنەو بۆ گوندەكانیان . راستىيەكەى ئەوێە كاتێك كە وەزارەتى دەرەوىيە سەرۆك رەيگان و سەرۆك بوش لە گەل دىكتاتۆرى عىراق گەرم بوون سەدام گوندەكانى كوردەكانى خاپوور دەكرد. ئەوان گوندەكانیان خاپوور كەرد بە هەمان شێرە كە هیتلەر شارۆچكەى "لیدیئەسە" لە چەكسلافاكياى (Czechoslovakian town of Lidice) لە كاتى شەرى دووهمى جیهانى خاپوور كەرد . ولاتە يەكگرتووەكانى ئەمىرىكا و هاوێمانەكانى دەبێ هەرىمىكى پارێزراو لە باكورى عىراق بۆ ئاوارەكان درووست بكەن . نىمە دەبێ هەنگاو هەلبەگرىن بۆ يارمەتى فریاگوزارى بۆ ئەو ٨٠٠ هەزار كوردەى كە لە كەمپەكان و مەزراكانى نزیكى سنوورى توركيا دەژین . ناوێت چاوى خۆمان ببەستین لە ناست باروودۆخى خراپى ئەو ١/٥ میلیۆن ئاوارەى كە لە سەر سنوورى ئێران .

جەنابى سەرۆك سەلەمى سەل هیزە دیمۆكراتە پارتیزانەكان كە دژى دىكتاتۆرى سەدام خەباتیان دەكەرد، چاوەروانى يارمەتى و پشتیوانى ولاتە يەكگرتووەكانى ئەمىرىكا بوون . تەنانەت لە دژوارترین كاتەكانى تیرۆرى سەدامدا لە شەقامەكانى بەسرە و شاخەكانى كوردستان ، ژنان و پیاوانى ئازا و بۆر بە شىواى نەپتێ خەباتیان دەكەرد بۆ ئەو بیروكەى دیمۆكراسى و مافى مرۆفە كە "جفرسۆن" و "لینكۆلن"^٢ خەباتیان بۆ كەردووە . بەداخەو ولاتە يەكگرتووەكانى ئەمىرىكا

^٢ مەبەستى ئەو پرەنسیپە دیمۆكراتیانەى كە توماس جفرسۆن (١٨٢٦-١٧٤٣)، سیپیه مین سەرۆك كۆمار و نووسەرى راگەیاندا نەمەى سەریەخۆی ئەمىرىكا و ئابراهم لینكۆلن (سەرۆك كۆمارى

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مريكا

نهمسال نهيتوانى وهلامى هاوارى يارمه تى شهروانى نازادى عىراق بداته وه و نهمه جارى يه كه م نيبه كه ديمؤكراته كانى عىراق له ناكامى كرده وه كانى نه مريكا ههست به دلساردى ده كه ن . له ناوه راستى دهيهى ١٩٧٠ هينرى كسينجيز، وهزيرى دهره وه و شاي نيران پشتيان له هاوپه يانه كورده كه يان كرد و ريگيان بؤ سهركووتى خويناوى نهوان خووش كرد . كسينجيز پاشان وهلاميكى بئ بهزه ييانه ي دابه وه بهو گله يى و سكالايانه كه به نيسبته ناكامه پى له قوربانيدانه كه ي نهم سياسه ته ي نهوان ده كرا و وتى " سياسه ت كارى پروپاگه ندى نابيينى نيبه " . له م سالانه ي دوايى ده يان ههزار كورد به دهستى سهدام و هينزه سهركووتكه ره كانى زيندانى كراون ، نه شكه نجه كراون و كوژراون .

نيمه بههوى ره چاو كرنى بارودوخى توركيya و خودى سهدام ، به شهرمه وه له بهرامبهر نهم كرده وه سهركووتكارانه ي سهدام بئ دهنگ بووين . نه مريؤ نوينه رانى ليژنه ي پزىشكان و مافى مريؤ ده لين ههر ريؤ ههزار ناواره ته نها له سهر سنوورى عىراق و توركيya ده مرن . نيران بانگه شه ي نه وه ده كات ريؤ ١٠ ميليؤن ديؤلار بؤ فرياكه وتنى ناواره كان خهرج ده كات به لام تا نيستا نه مريكا هيچ يارمه تيبه كى راسته وخؤى به م خه لكه نه داوه . سهرؤك بوش به شىوازيكى كارامه و باش سهرنجى بيروراي جيهانى به ره ولاى داغير كردنى كويت به دهستى سهدام راكيشا به لام نهيتوانى هه مان نيگه رانى كؤمه لگاي نيونه ته وه يى به ره ولاى قوربانيسانى سهدام له عىراق رابكيشت . جه نابى سهرؤك نه مه نازينى نوتى جيهانى نيبه ، نه مه نازيه تى نوتى جيهانه بؤ پاراستنى يه كپارچه يى عىراق .

نازادىخوازى نه مريكا) پشتيوانيان لينده كرد وهك نازادى و مافى يه كسانى و خووشبه ختى بؤ هه موو مريؤك . وه ريگيز

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

درووستکردنى كه مپ بۆ ئاواره كوردەكان
٢٩ى نيسانى ١٩٩١ - نه غجرومه نى نوينه ران

به ريز "گيكاس"١:

جه ناي سەرۆك ، من نامه يه كم نووسيوه بۆ سەرۆك كۆمارى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا كه
تييدا پشتيوانى تهواوى خۆم دهرپرسوه له كرده وه كانى سەرۆك كۆمار و كرده وه كانى
هاوپه يانه كاغان بۆ درووست كردنى كه مپ بۆ ئاواره كوردەكان و ئاواره كانى ديكه به نامانجى
دابين كردنى ناسايش و حسانه وه و خۆراك و مال بۆيان . من بۆ سەرۆك كۆمارم نووسيوه ١٠٠٪
پشتيوانى ليدە كه م نه گهر بپيار بدات له داها توويه كى نزيك يان دوورتردا هيزى سه رىازى به كار
بهيتيت بۆ مسۆگهر بوونى ناسايشى نهم كوردانه و خه لكى ئاواره ي ديكه . نه گهر سه دام بويتيت
ته نانه ت هيرش بكاته سهر هيزه هاوپه يانه كان يان هيزه كانى نه مريكا ، نيمه ده بى توانايى
نه وه مان هه بى به تووندى وه لامى بدهينه وه و بۆ هه ميشه له سهر ده سه لات لاييبه ين.

Mr. GEKAS¹

فريا كهوتنى ناوارة كورده كان

۳۰ ي نيسانى ۱۹۹۱ - نهخرومهنى نوينه ران

بهريز "مازولى" :

جهنابى سەرۆك ته مپو پاش كه ميئك ، نهخرومهنى پيران تاوتوتى گه لاله ياساى ۲۱۲۲ دهكات كه گه لاله ياسايه كى به پهله يه بو يارمه تيدانى ناوارة كورده كان كه له كه مپه كانى نيران و عىراق و توركيان . نهم گه لاله يه داواى ۴۰۰ ميليزن دۆلار دهكات بو يارمه تيدانى نهم ناوارانه له ريگاي نته وه يه كگرتووه كان و ناژانسه نيونه ته وه ييه خيرخوازيه يه فرياگوزاريه كانى ديكه . نه لبه ته نيته هيوادارين (پاش نه وهى كه نه هامه تى نهم خه لكه مان به روونى له ته له فزيونه كاندا بينى) بو هه ميشه نه هامه تيه كانيان كوتايى پييت و باروودخيان سه قامگير بيت و زۆرسيان (نه گهر هه موويان نه توانن) بگه ريته وه سهر زيدي خوڤيان و ژيانى ناسايى خوڤيان دهست پى بكه نه وه . به لالم گه لى له م ناوارانه به چهند هوكار ناتوانن بگه ريته وه زيدي خوڤيان . كه وابوو وهك سهرۆكى "كۆميسۆنى ياساى نيونه ته وه يى كوچ و ناوارة بوون" داوام له نيداره ي ژميريارى گشتى كردوه تيميك بنيريت بو كه مپه كان بو نه وهى نه ته نها پيداويستيه كانى ناوارة كان هه لبيسه نكييت ، به لكوو زانيارى كو بكا ته وه سه باره ت به وهى كه نايا ولا ته يه كگرتووه كانى نه مريكا به رپرسياره له به رامبه ر نه وهى هه ندى له م خه لكه يا هه موويان نيسته جي بكا ت يا نا . وادياره نابى و ناتوانن هه موو ناوارة كان نيسته جي بكه ين به لالم له وانه يه ناچارين هه نديكيان له شوينه كانى ديكه له دهره وهى زيدي خوڤيان نيسته جي بكه ين . من پاشان راپورتى پيشقه چوونى نهم ره وته دهدهم به كو نگرينس .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزارهتس دهره وهس نه مريكا

با "كورد ه كانى نه مريكا" رزگار بكهين
٣٠ى نيسانى ١٩٩١ = نه نجوومهنى نوينه ران

بهريز "كوستماير"^١:

جهنابى سهروك ، بهريز "ليسلى گيلب"^٢ رۆژى يه كشه مبه وتاريكى له رۆژنامهى "نيويۆرك
تايمز" له ژيتر ناوى "سهيرى ناوخۆى ولايتش بكهن" بلاو كردۆتهوه كه تتييدا باسى باروودۆخى
دژوارى ميليو نه ها كهس له خهلكى نه مريكاي كردووه كه بى خانوون ، نه خوينه ده وارن ، برسین و
پشتگوئى خراون . نه گهر ولا ته يه كگرتووه كانى نه مريكا توانابى نه وهى ههيه كورده كانى عيلاق
پاريزى (و ده بى بيانپاريزيتيش) و تيريان بكات و نيسته جييان بكات ، ناپا ناتوانيت هه مان
كار بۆ ميليو نه ها كهس له هاوولاتييانى خۆمان بكات كه گه ليكيشيان مندا لئن ؟

Mr. KOSTMAYER ^١

Mr. Leslie Gelb ^٢

كهوتنه پيشه وه له كات بۆ رزگار كردنى كورده كان

٣٠ى نيسانى ١٩٩١ - نهنجومهنى نوينه ران

بهريز "دۆرگان"، نوينه رى نه ياله تى "داكۆتاي باکور" ^١:

جهنابى سه رۆك ههفتهى پيشو كۆميتهى خۆراك كۆبوونه وه يه كى گرت بۆ تاوتۆي كردنى بارودۆخى دژوارى ناواريه كانى جيهان و وه لامدانوه به و پرسيا ره كه تايا ئيمه توانبو مانه وه كوو پيويست كار بكه ين ، به و نه خما به گه يشتين كه نه خير نه مانتوانيوه .

نيداره ي ژمي ياري گشتى GAO پشتراستى كردۆته وه كه ژماره ي ناواريه كان له سه راسه رى جيهان له دووقات زياتر بووه واتا له ٧ ميليو ن گه يشتۆته ١٥ تا ١٦ ميليو ن . ته م ژماره يه له نه خما ي قه يرانى ناواريه كان له عيراق ، توركي ا و ئيران ئيستا گه يشتۆته پتر له ١٨ ميليو ن . له هه مان قونا خدا ، به وه ي GAO بودجه ي فريا گوزاري ئيمه بۆ ناواريه كان له سه راسه رى جيهان ده ورووبه رى ٢٠٠ ميليو ن دۆلار بووه كه له راستيدا كه م بۆته وه . ته مه به واتاي ته وه نيه و لا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا كه وتۆته پاش ولا تى ديكه . ئيمه له ده يه ي ١٩٨٠ نزيكه ي ١٠ بيليون دۆلار مان له ناوخۆ و ده ره وه ي ولا ت خه رج كردوه بۆ هه موو جو ريك يارمه تى دانيك به ناواريه كان . ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا هه ره ها به خشه نده ترين ولا ت بووه له جيهاندا و يه كى له چوار ري كخه راوى سه ره كى فريا گوزاري نيونه ته وه يى بووه بۆ ناواريه كان . به هه ر حال به بيو بۆ چوونى من كي شه ي رووله گه و ره بوونى ناواريه كان پيويستى به وه هه يه كه ئيمه يارمه تى زۆتر بده ين . هه ره ها له و با وه په دام كه ئيمه ده توانين يارمه تى زۆتر بده ين بى ته وه ي بودجه كه مان كه مو كورتى تيبكه وي ت .

^١ Mr. DORGAN of North Dakota

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه مرکا

تەرځان کورډنی برې له پاره ی بهشی ناسایشی دهره وهی ولات بۆ یارمه تیدان و تیر کورډنی ناوړه کان ده توانی ژیانې کۆمه لیک مروژ رزگار بکات و نه هامه تیبه مروژایه تیبه کان کم بکاته وه بی نه وهی هیچ کیشه یه له بودجه که ماندا دروست بیت . کۆتایی پته اتنی شه پی سارد به واتای نه وهی به نیمه ده توانین به پاریزه وه بودجه بۆ نهم شتانه تهرځان بکه یین . ههروه ها ده بی جهخت له سر نه وه بکه موه که هیچ کیشه یه له سر ناماره کان (زور و کم بوونی پاره یا ژماره ی ناوړه کان) نیبه به لکوو کیشه که له سر رزگار کورډنی ژیانې خه لکه .

هر نیستا میدیاکانی جیهان سه رنجی خو یان له سر قهیرانی ناوړه کان له عیراق چر کورډته وه و ده بی هه رواش بیت . ده مه ویت بچه ناو وتاره که ی روژینبلات^۱ ، به ریو به ری ریک خراوی نیونه ته وهی ناوړه کان له ژیر ناوی " که وتنه پی شه وه له کات بۆ رزگار کورډنی کورده کان " که له ۱۹ ی نیسانی ۱۹۹۱ له روژ نامه ی " کریستییه ن ساینس مانیتور^۲ " دا بلاو بوته وه .

به ریژ " روژینبلات " نه وه والانه ی پشتراست کورډته وه که نیمه هه فته ی پی شه وی بیستمان سه باره به سه رنه که وتنی هوژداریه کان ی پی شه و وه لامی خیرای کۆمه لگای نیونه ته وهی به قهیرانی ناوړه کان . کۆنگریس هه فته ی داها ترو هه ولی فریاگوزاری زورتر ده دات به لام ده بی وه لامی نه و پرسیاره ش بده ی نه وه چون ده مانه ویت هه ولتکی فریاگوزاری نیونه ته وهی به ریک خست بکه یین بۆ نه وهی بتوانین پیش له مهرگ و نیش و نازاری ناوړه کورده کان له که مپه کاند بگرین . به ریژ " روژینبلات " ههروه ها تکای کورده وه قاتوقری ترسناک له شاخی نه فریقا له بیو نه که یین که هه ره شه له ژیانې میلیونه ها که س ده کات و نه وه مسوگر بکه یین که کۆمه لگای نیونه ته وهی پاره ی نه و کاره ساته (که له سه رویه ندی قومیندایه) کم ناکاته وه . نیمه نابی له زکی خه لکی روژه لات ی نه فریقا بگرینه وه و بیده یین به ناوړه کان ی سه رده ستی سه دام .

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه امریکا

ناوړه کورده کان: کاتې نيمه تيره به جې بهيلين چي روو ددهات

۶۱ مایسی ۱۹۹۱ - نه نجوومه نی پیران

بهريز "لشېن":

جهنابی سرؤکی نه نجوومن هدر نه امریکاییه که ویتنه ی ناوړه کورده کانې ناو شاخه کانې ببینې، دهه ژي و و داخ به دل دهې . بارودؤخی چه پهل، نه خوؤشی، زگچوون ، به دخؤراکي و برسیتي ، کورده کانې له گهل مه ترسی مهرگ رووبه پروو کردووه که له دهستی سوبای سهدام ههلهاوون .

به لام جهنابی سرؤک هندی له نه امریکاییه کان ههستی خوین به شیوازی جوړاووړ دهره برن . با له قسه کانې مولازم "پاتریک لیسور" دهست پیبکه م که سرله بهیانی نه مرؤ له رؤنامه ی "واشنگتون پؤست" دا بلاو بؤته وه . نهم خاتوونه نیگهرانی خوؤ دهریوه به نیسبهت باروودؤخی ناوړه کورده کان له نوردوگای ختوه تنشیني نریک زاخؤ له عیراق که ولاته یه کگرتووه کانې نه امریکا دروستی کردووه . مولازم "لیسور" ده لیت : "خوشحالم لیړه کارده کهم به لام وا هه هست ده کهم هندی بهرخ ده بهم بؤ قوربانې کردن . نیمه نیستا ناوړه کان دپاریزین و جاری باروودؤخه که باشه به لام کاتې نیمه لیړه برؤین چي روو ددهات " . نیستا کیشه ی کورد و نیمه کیشه ی کاته . کیشه که نه وه یه سهدام حوسه یین نایه ویت ولامی کؤمه لگای نیونه ته وه یی بداته وه به لام نیمه له مه زیاتر ناتوانین خؤمان له م کیشه یه بدزینه وه . من تازه له ناوچه ی سنووری تورکیا و عیراق گهراومه ته وه و له گهل سناتؤر نیکسؤن و سناتؤر "راب" ۲ له نریکه وه تراؤیدیای کورده کانمان بینیه .

Lt. Patricia Lessor ^۱
Senators EXON and ROBB ^۲

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

ئيمه له سهر ريڭگاي گۆرستانى خوارى يه كى له كه مپه كان راوه ستا بووين و سهبرى بنه ماله يه كمان ده كرد كه گۆرى كچه منداله كه ي هه لده كهند . ئيمه سهردانى نه خوشخانه ي هۆلەندمان كرد له ناو كه مپه كه و چند مندالتيكمان بينى كه مردبوون و له تەنيشت دايكيان دانرابوون. سهره پاي سهرنه كه وتنى سهدام له شهري كويت ، نه مانه نيشانه ي سهركه وتنى ههولە كانى سهدامه بۆ نه وهى جاريك بۆ هه ميشه كورده كان له ناويبات .

له گهرماوگهرمى نهم تراژيديه دلته زينه دا كۆمه لتيك ههول له نارادايه بۆ ساپژۆ كردنى نيش و نازاري كورده كان. ئيمه يارمه تي لۆجستىكى سوپاي نه مريكا و ناكامه له مهرگ رزگار كره كانيمان بينى . كاتيک كه سهرنه غام فهرمان درا نهركى پاراستنى ژيانى كورده كان جيبه جى بكرى ، سوپاي نه مريكا به شتوازيكى كارامه خۆراك، ناو، بهتاني و ختوه تي گهيانده ده ستى ناواره كان.

شارى گهره ي ختوه به ختيرايى دروست ده كرىت، دهيان هزار كس له مهرگى بهره بهره له نه غامى برسيتى، نه خوشى ، سهرما، بهر و پاشان گهرماو وشكى ههوا رزگاريان بووه. ريژه ي مهرگ ومير نيستا كه م بۆتوه به لام مه ترسى بلاو بوونه وهى نه خوشيه په تاكان هيتا له نارادايه. له ترسى تۆله ي سهدام حوسهين پتر له ميليو نيك كورد گوند و شاره كانيان بهره ناوچه شاخاوييه بهرزه كان به جى هيتتوه . ههر نيستا بۆ رزگار كردنى خه لك له مردن ، نامانجى سهره كى سوپاي ژيانپاريزى ئيمه و كۆمه لگاي نيونه ته وهى نه وهيه كورده كان رازى بكهن له شاخه كان بچنه دهره وه و نه وانيش نيستا له شاخه كان دينه خواره وه و به يهك هۆ ده چنه ناو نهم شاره ختوه تيانه ، نه ويش نه وهيه متمانه يان كردوه به ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا كه له تۆله سه ندنه وهى سهدام ده يانپاريزيت . نهمه په ياميكه كه ناواره كان به دهيان جار بۆ ئيمه باسيان كردوه به لام متمانه نه كردنيكى گهره هيتا له نارادايه : نايا كورده كان له شاره ختوه تيه كان وهك خانووى كاتى كه لك وه ده گرن و نايا له شاره كانى خوياندا ناسايشى هه ميشه بيان ده بيت ؟

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و هزاره نى دهره وهى نه مريكا

له ژماره ی روژی ههینی روژنامه ی "نیویۆرك تایمز" دا نووسراوه پیاویکی گهنج که تازه گهراوه تهوه بۆ گونده کهیان (که له ژیر چهتری پاراستنی هیزی نه تهوه یه کگرتوو کاندایه) له وهلامی نهو پرسیاره دا که نایا نیستا ههست به ناسایش ده کهیت وهلامیکی چاوه روانکراوی داوه تهوه و وتوویه تی: "راستیه کهتان دهویتی نا، دلنیا نیم سهدام شتیگمان به سهر نه هیئی".

دهولتهی نیمه تا نیستا راینه گه یاندوه تا که ی کورده کان له لایهن ولاته یه کگرتوو کانیه نه مریکا و هیزه هاوپه یانه کانهوه ده پارێزرین . به پیره بردنی نیداره ی ناوخیی که مپه ختوه تییه کان که وتوو ته نه ستۆی نه تهوه یه کگرتوو کان به لام هیزه کانیه نه تهوه یه کگرتوو کان نه رکى مه ده نی جیبه جی ده کهن نه پاراستنی سهربازی که مپه کان .

شتیکی روونه که پاراستنی ناسایشی سهربازی که مپه کان و ناوچه کانیه دهو رووبه ری زۆر پتویسته . دوو ریگا ههیه بۆ دهسته بهر کردنی نه م ناسایشه : هیشته نه وهی هیزی هاوپه یانان و ولاته یه کگرتوو کان له ناوچه یا ههولدان بۆ چالاکی سهربازی نه تهوه یه کگرتوو کان که تا نیستا وینه ی نه بووه . نه تهوه یه کگرتوو کان تا نیستا هیزی پارێزه ری بۆ هیچ ولاتیک روانه نه کردوه مه گهر له سهر داوا ی خۆدی نهو ولاته . به لام باروودۆخی عێراق پتویستی بهوه ههیه که نه تهوه یه کگرتوو کان کۆمه لێک ههنگاوی نویی ههلبگریت. پتویسته نه تهوه یه کگرتوو کان کۆمه لێک پره نسیبی یاسایی نویی دابریژیت . نه م پره نسیبه نوییانه ده بی ریگا بهوه بدهن ناواره کان له ناو خودی ولاتیکی سهر به خۆدا بپارێزرین ، ته نانهت نه گهر نهو ولاته رازی نه بیته به دوو مه رج: یه که م له ریگای هیزی پارێزه ری نه تهوه یه کگرتوو کان یارمه تی به نیداره ی کاروباری په نابهران بدریت و دووه له شوینییک که کیشهی ناواره کان له نه غجایی بریارنامه ی نه تهوه یه کگرتوو کان درووست بووه نه م بریارنامه یه ریگای بهوه داییت که هیزی سهربازی دژی نهو ولاته به کار به ریت.

نه گهر ناژینی نویی جیهانی ههیه ده بی لیره و نیستا دهست پێبکات واتا له سهر سنووری عێراق و تورکیا، با سه دامیش رازی نه بیته. پاش درهنگ کردنیکى زۆر نیستا ولاته

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

یه کگرتووه.کانی نه مریکا و هیږه هاوپه یانه کان به شتواریکی گونجاو وه لامیان داو ته وه و دهستیوهر دانیان کردووه بۆ ساریژ کردنی نیش و نازاره زوره کانی خه لکی کورد .

نیمه به گویره ی کارامه یی، دلسوژی و ههستی بهرپرسیاریه تی نه خلاق دی یارمه تی ناواره کان بدهین. نیستا کاتی نه وه یه نه ته وه یه کگرتووه کان دهست به کارییت و ههنگای گرنه هه لگریت بۆ گه یشتن به جیهانیکی ریکویتی ناشتیخوازانه . جیهانی شارستانی له رتگای نه ته وه یه کگرتووه کانه وه ده بی ناسایش و نارامی کورده کان له بهرام بهر سه دام حوسهین مسوگر بکات. بۆ هیږه کانی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا گرنه که به زووترین کات له عیراق بیته دهره وه . سه ربازانی نیمه ده یانه ویت بگه رینه وه بۆ ولات و من سه رزه نشتیان ناکه م . به هه ر حال نه گه ر شتیکی وا رووبدات ، نه ته وه یه کگرتووه کان ناچاره نو نه رکه سه ربازییه له نه ستو بگریت که نیستا له نه ستوی ولاته یه کگرتووه کان و هیږه هاوپه یانه کانه واته پاراستنی "هه ریمی دژه فرین" بۆ ناواره کان .

سه رۆک "هاری ترۆمه ن"^۳ له ساله دژوا ره کانی نیوان کوتایی جهنگی جیهانی دووهم، ده سه لاتی نه م ولاته ی به دهسته وه بوو . له ۱۹۴۶ سه رۆک ترۆمه ن وتی : " نیمه گه یشتووینه ته سه ر نه و قه ناعه ته که دهسته بهر بوونی ناشتی له نیوان ولاتان ، پیویستی به ریکخراوی نه ته وه یه کگرتووه کان هه یه که له هه موو ولاتانی ناشتیخوازی جیهان پیکبیت بۆ نه وه ی نه گه ر پیویست بیت ، بتوانین به یه که وه هیږی سه ربازی به کار به ینین بۆ مسوگر کردنی ناشتی " .

جهنابی سه رۆک ، پیویستبوونی که لک وه رگرتن له هیږی سه ربازی نیونه ته وه یی هیشتا هه ر له نارادایه و ههروه ها خواست و داخوازی بۆ به کاره یتنانی هیږه کانی ناشتیپاریزی نه ته وه یه کگرتووه کان هیشتا هه ر هه یه . نه گه ر له راستیدا ده مانه ویت نه و بهرپرسیاریه نییه جیبه جی بکهین که نیستا له سه ر سنووری عیراق و تورکیا له نه ستوی نیمه یه ، ده بی دهست به کار بین .

^۳ President Harry Truman

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارت نی دهره و نی نه مریکا

یاسای فریاگوزاری و یارمه تیدانی ناواره کورده کان

۹ می مایسی ۱۹۹۱ — نه نجومدنی پیران

به ریژ "بامپیترز":^۱

نه نجومدنی پیران یاسایه کی په سمد کردووه بۆ فریاگوزاری کورده کان که من به تووندی پشتیوانی لیډه کم . تراژیدیای ناواره کورده کان یه کی له ترسناکترین تراژیدیه کانی میژووه و نیمه ش وهک هاوولاتی نه مریکا که کومه لیک به هامان هیه ، نه رکی نه خلاقیمانیه پشتیوانی لیډه کمین و وادیاره ناماده بین نه م نه رکه جیبه جی بکه بین .

به لام جنابی سمرۆک هاوکات له گهل نه وهی که من به تووندی پشتیوانی له م کاره ده کم، دهمه ویت ناماژه به وه بکه م که خه لکی ولاتی نیمه به گشتی و خه لکی "لویزینا" و "میسیسیپی" به تاییه تی به تووندی به ده ستی گهرده لولیک کی گهره وه ده نالینن و گه لی له دانیشترانی نه م ناوچانه له راستیدا بۆ سییه مین سال هه موو شتیکی خویان له ده ست داوه ته . سالی پار نیمه له گه لاله یاسایه ک دا ۶۰۰ میلیون دۆلارمان ته رخان کرد بۆ یارمه تیدانی زیانلیکه وتوانی نه م کاره ساته و چهند هه فته پیتش وه زارته ی کشتووکال ، ۳۸ میلیون له و ۶۰۰ میلیون دۆلاره ی وه ک قهرز دا به جووتیاران . به هه ر حال باوه ر ناکه م گه لی له م خه لکه ته نه ات بیانیه ویت نه م قهرزه وه ر بگرن به لکوو ده یانه ویت یارمه تی بدرین و هۆکاری نه وهی که من و سناتور کۆچران^۲ ده نگمان نه دا به یاسای فریاکه وتنی کورده کان نه وه بوو که نامانه ویت نه م دووانه پیکه وه تیکه ل بکریت . نیمه نامانه ویت وه ک یارمه تیده ریک هه لسوکه وتیان له گه ل بکه بین ، به لام ده بی به خیرایی له ناوچه زیانلیکه وتووه کانی نه م سی نه یاله ته یارمه تی نه و جووتیارانه بده بین که ناماژه م پیکردن .

Mr. BUMPERS^۱

^۲ Senator COCHRAN

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و مزاره تى دهره وهى نه مهربكا

گه لاله ياساى فريಾಗوزارى بۆ ئاواره كان

۹ى مايسى ۱۹۹۱ - نهنجو مهنى پيران

بهريز " كينيدي " :

جهنابى سهروك من به توندى پشتيوانى ده كم له ياساى ۲۱۲۲ بۆ فريಾಗوزارى ئاواره كان . نهم
گه لاله ياسايه ۴ميليون دۆلارى ترخان كردوه بۆ يارمه تيدانى خيراى نهم ۱/۵ميليون كورده كه
له نيران، توركيya و عيراق له بارودوخيكى دژواردان . جيهان تا نيستا به ده گمهن قهيرانيكى
نه وهنده گهره ي ئاواره كانى به خووه بينيوه كه تيدا ژن و پياو و مندال له زيد و ولاتى خويان
بهم شيوازه ترازيديكه ئاواره بن .

تكا له هاوكارنم ده كم دهنگى خويان بجهنه پال دهنگى من بۆ نه وهى نهم ياسايه پهسند بكرت بۆ
تەرخان كردنى نهم بره پارهيه بۆ ئاواره كان و نه وه مسوگهر بيت كه يارمه تى مرؤقدۆستانه ي خيرا
ده گاته دهستى خهلكى كورد كه له ميژه ده چه وسيترينه وه و نازار و نه هامه تى ده چيژن .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مريكا

په سه نذكر دني ياساي فريالگوزاري بۆ كورده كان

۹ مایسی ۱۹۹۱ - نهنجومه نی پیران

به پیر "پیل" :

جه نابی سه رۆك ئه م ياسایه رێگا بۆ نه وه خوۆش ده كات كه خه لکی كورد كه له نه نجامی سیاسه ته درنده كانی رژی سهدام حوسه ی ناوره بوونه به شینوازیکی بنه په تی یارمه تی بدرین .

پتر له ۲ میلیۆن كورد له سه ر سنووری عیراق و توركیا و ئیران ناواره بوونه . هه موومان كه وتینه ته ژیر کاریگه ری توندی وینه ته له فزینیه كانی نه و مندا لانه ی كه هه روا به سه ر زه ویدا كه وتوون و چاویان برپوه ته داها توویه کی نادیار . پاش درهنگه ستینکی زۆر ، كۆمه لگای نیونه ته وه بی نیستا هه لساوه به دا بن كردنی پیدایسته ییه كانی ۸۰۰ هه زار ناواره ی عیراقی له سه ر سنووری توركیا . هه روا پتیوستیه کی زۆر هیه به یارمه تیدانی ژماره یه کی زۆر له ناواره كانی سه ر سنووری ئیران و عیراق و نه مه پیش له هه موو شتیك پتیوستی به هاوكاری زۆرتی ده ولته تی ئیران هیه . نه م ياسایه یارمه تی مرۆفدۆستانه بۆ كورده كان دا بن ده كات .

به هه ر حال كیشه یه کی گه وهره تر هیه كه نه ویش یارمه تی سیاسی و سه ربازییه . هه تا كاتیك سهدام حوسه ی ن له سه ر ده سه لات بیست ، كورده كان له گه ل كۆمه لكوژی سوپای عیراق به ره و پرۆن . ولاته یه كگرتوه كانی نه مريكا و هیزه هاو په یانه كانی نیستا به شیکی به رچاو له باكووری عیراقیان به ده سه ته وه یه . نه م هه ریتمه پارێزراوه - كه هیوادارم به رفراوانتر بكریت و شاری ده زكیش له خو بگریت - ده توانی جینگای یه ك میلیۆن ناواره ی كورد بكاته وه . بۆ نه وه ی جینگای هه موو ناواره كان بیته وه ده بی هه ری می پارێزراو به ره و رۆژه لاته و باشوور به رفراوانتر بكریت .

نه مه باروودۆختیك نییه كه ئیتمه بتوانین به ناسانی خو مانى لی بدزیینه وه . نه گه ر ئیتمه له ناوچه بكشینه وه (له كاتیكدا كه سهدام هه روا له سه ر ده سه لاته) كورده كانیش ده بی بكشینه وه نه گه ر نا له گه ل مه ترسی مه رگ به ره و پرۆو ده بنه وه ، كه وابوو هیوادارم له ناستی دیپلۆماتیکدا

کورد و کوردستان له بەلگه نامه کانی و مزاره تی دهره وهی نه مریکا

زۆرتین گرنگی بهوه بدریت که هیتیکی نیتونه ته وهی (باشتر وایه له ژیر چاودیری نه ته وه یه کگرتوه کاندای بیت) بۆ پاراستنی خه لکی کورد له بهرام بهر سوپا و هیتزه کانی ناسایشی عیراق پینک بهینریت.

نه گهر وتووێژه کانی ئیستای رژیمی به عه داد و کورده کان ریککه وتنامه یه کی ئۆتۆنۆمی لێ بکه ویته وه ، ده بی به رینگایه ک بۆ نه وهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق بکشیته وه به لام ته نها کاتی که ده ترانین نه مه بکه یین که گارانتهی متمانه پیکراوی نیتونه ته وهی بۆ جیبه جی بوونی ئۆتۆنۆمی (کوردستان) له نارادا بیت، له وانه به کارهینانی هیتزی سه ربازی نه گهر هات و عیراق ریوشوینه کانی ریککه وتنامه که ی خۆی له گه ل کورد پشیل کرد.

سه رنجام نابیت نه وه له بیر بکه یین که سه دام سه رچاوه ی کیشه که ی ئیمه یه له ناچه . به داخه وه ئیمه بۆ له سه ر ده سه لات لابر دنی سه دام هه له که مان له کیس دا و ئیستا سه دام زۆر به هیتزه له وهی ۲ مانگ پیش . سه دام حوسه یین و رژیمه که ی به توندترین شیوه یاسا نیتونه ته وه ییه کانیان پشیل کردوه که کۆمه لکوژی کورده کان و داگیرکردنی کویت دوو له نمونه کانیه تی . تا ئیستا عیراق ته نانه ت شه رت و مه رجه کانی بریارنامه ی ۱۹۸۷ی نه ته وه یه کگرتوه کانی سه باره ت به ناگه یه ست جیبه جی نه کردوه . له وانه دیله کویتییه کان به ته وای نازاد نه کراون و نه گه راونه ته وه ولاتی خۆیان. ههروه ها لیستی نه و چه که کۆمه لکوژانه ی عیراق که ته سلیم به نه ته وه یه کگرتوه کان کراوه ، ناته واهه . رژیمکی وا ناتوانیت خۆی له گه ل کۆمه لگای نیتونه ته وه ییدا بگوینیت. رژیم عیراق رژیمکی چه په له و ده بی هه روا هه لسوکه وتی له گه ل بکریت . کۆمه لگای نیتونه ته وه یی نابیت وه که ده سه لاتدارانی ره وای عیراق هه لسوکه وت له گه ل سه دام حوسه یین و حیزبی به عس بکات، به لکوو به پشچه وانه وه ده بی جه خت له سه ر نا په وابه ونیان بکاته وه .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

فرياكه وتن و پاراستنى كورده كانى عيراق و ناواره كانى ديكه كه له ترسى سهركوتى

سه دام حوسهين هه لها تون

۱۴ مایسى ۱۹۹۱ — نهنجوومهنى نوينه ران

بهريز "نابيركراميل"^۱، نوينه رى نه ياله تى "هاوى" :

جهنابى سهرۆكى نهنجوومهن ته مپۆ من به نوينه رايه تى له لايهن ليژنه يه كه وه، پشتگيرى ته واوى خۆم دهره بېرم و ريزم ههيه بۆ بريارى كه لكوهرگرتن له هينزى سهربازى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بۆ فرياكوزارى و پاراستنى كورده كانى عيراق و ناواره كانى ديكه كه له دهستى سهركووتى سه دام هه لها تون . به تاييه ت خۆش حاله به دهر كردنى بريارى ناردى هيزه كانى نه مريكا بۆ ناوچه بۆ پاراستنى جاده كان و شويى ژيانى كاتى ناواره كان .

من له سهر بپرواييم هه موو نه مريكا ييه ك (ههر روانگه يه كى سياسى كه هه بى) هه نه م بپرواي منى ههيه و ستايى سهرۆك كۆمار و حكه مه تى نه مريكا ده كات بۆ پشتگيرى كردن له مهرگ و نه هامه تيبه كى نه وهنده گه وه . من واى بۆ ده چم نه م برياره ي كۆنگريس بۆ ته رخان كردنى پاره بۆ نه م مه به سته نيشان ده دات نيتمه خه لكى كى دلسۆزين و خۆش حاله ده بين به دابىن كردنى خوراك، ده واو دهرمان و خيوته بۆ ناواره كان و يارمه تيدانى هه موو ليقه و ماوان .

ره ههنده كانى نه م كاره ساته نه وهنده گه وهيه و مه ترسيه كه نه وهنده كتوپره كه جگه له هينزى سهربازى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا هيج هينزى كى ديكه ناتوانيت له به رامبه ريدا رابوه ستيت . به بپروبو چوونى من ده بى زۆرتتر وه لامى پيداويستيه كانى ناواره كان بدريتسه وه و له م هه له كه لك وه ريگيريت له بهر نه وهى نيتمه تا نيستاه ت نه وهنده له رۆژه لالتى ناوه راست به هيز نه بوينه . جهنابى سهرۆك كه وا برو جگه له وهنگاوانه ي كه باسم كرد نيتمه ده بى :

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

۱- پتوهرى يارمه تيبه مرؤفدۆستانه كان به ناواره كورده كانى عيراق چ له ناوخۆ و چ له دهره وهى عيراق بهر فراوانتر بكهين و داواى يارمه تى زۆرتتر له نهمه وه يه كگرتووه كان بكهين لهم په يوه ندييه دا

۲- هيزه سهربازيه كانى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا به كار بينين بۆ بهر فراوانتر كردن و وه لامدانه وهى خيزا به ده سترديزي سوباي عيراق بۆ سر هيتلى ۳۶ و همموو خاكي كوردستانى عيراق كه پيكهاتووه له پاريزگاي كهركوك، سليمانى، هولير، دهوك و به شينك له پاريزگاي به عقوبه كه ده كه ويته باكوورى رۆژه لاتى چياى حه مرين و نمو به شهى پاريزگاي موسل كه ده كه ويته باكوورى رۆژه لاتى رووبارى ديبله .

نمو كه سانه كه لهم رۆژانه دا سديرى ته له فزيۆن ده كه ن ده زانن نهمه واتاي نهمه يه كه نيتمه ناچارين نهم هه ريمه بچووكى ناواره كان له باكوورى عيراق بهر فراوان بكهين و همموو ناوچه كانى كوردستانى عيراقى بخهينه ناوى.

۳- پتيويسته نيتمه له سه رچاوه كانى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا و يارمه تيبه كانى نه ته وه يه كگرتووه كان كه لك وه بگريين بۆ ناسان كردنى گه رانه وهى ناواره عيراقيه كان كه پاش راپه رپينى نادارى ۱۹۹۱ له زيدي خويان ناواره بوونه و هه روه ها نه وانه ي كه پيشتر له لايهن رۆمى سه دام ناچار كراون له باشوورى عيراق نيشته جي بن .

۴- سه ره پرشتى هه وله كانى نه ته وه يه كگرتووه كان بكهين بۆ پيكه ينانى ده وله تيكي نوئ له عيراق كه ريز له مافى همموو هاوولاتيانى عيراق بگرييت وهك كورد، ناشوورى، توركمان، كه لدانى و كه مينه كانى ديكه

۵- نيتمه ده بى هه نگو وه لېبگريين بۆ نهمه ي باروودۆخى خراپى كورده كانى عيراق بكهين به نه جيى ندى كۆنفرانسى ناشتى رۆژه لاتى ناوه راست

جه نابهى سه رۆك نهم هه نگو وانه بهر پرسيارى نيتمه به نيسبه تى رۆژه لاتى ناوه راست (كه له ناكامى ده ستيوه ردانى نيتمه له ناوچه دروست بووه) بهر جه سته ده كات كه نهركه

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

نه خلاقىيه كانى نيتمه قبولى كردوه. نيگه رانى به نىسبت دادپهروهى و مافى سرؤ، بهها ديمؤكراتيكه كان و دلسؤزى، فاكؤور گهلىكن كه نيتمه ناتوانين وهك شتىكى لاهكى سهىريان بكهين بهلكوه ده بئ له دلى هه مورو مرؤفئىكدا بيئت . پشتگوئ خستنى نهم فاكؤورانه ناوچه تووشى نالؤزى و بى سهروبهره بى هه ميشه بى دهكات و تهنها له رىنگاى به فهرمى ناسينى نهم نامانجه هه رگيز نه مرانه به كه ناشتى و سه قامگيرى دهسته بهر ده بيئت .

جه نابى سه رؤك له وانه به باش بيئت پرسىار بكرىت بؤ ده بئ نيتمه سه رنج به دينه خهلكىك كه پيش شه رى كه نداو هيج كهس ناويانى نه بىستوهه . وه لامه كهى نه وه به كه نهم شه ره كؤتابى پئ نه هاتوه و كؤتابى پئ ناييئت . ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا به يارمه تيدان به ده ركردنى عىراق له كويت ، ده رازه كانى نازادى كردوه ته وه ، نمو نازاديه به هه موو خهلكى ناوچه تامه زرويه تى . نهم خهلكه هه ولّ ده دن بگه ن بهر دادپهروه به به كه نيتمه ده لئىن ده توانين داينى بكهين بؤ نه ميره كان و نمو كويتىانه كه نىستا داوايان لئده كرىت مىسر به جئ به ئىلن و بؤ نموونه له هؤتىله لؤكسه كانى نه وئ بگه رپنه وه بؤ ولاتى خؤيان .

كورد كانىش داواى هه مان شت ده كه ن . نيتمه ناتوانين خؤمان له م شه ره دور بگرين ، ناتوانين خؤمان له م قه له مپه وه دور بگرين ، مه گه ر نه و كاته كه خهلكى عىراق سه روه رى خؤيان له ولاته كه يان به ده ست به ئىشنه وه كه له رؤزى به ده سه لات گه يشتى سه دامه وه لئيان زه وت كراوه . نه مپؤ سه دام له سه ر ده سه لات و تا نه وكاته كه نيتمه ناوچه به جئ به ئىلن له سه ر ده سه لاتيش ده ميئى ، مه گه ر نه وه نمو هه نكاوانه هه لبگرين كه ده ستنىشانم كرد .

جه نابى سه رؤك نيتمه ناتوانين به به هانهى نه وهى كه شه ر كؤتابى پيئنه اتوهه ، خؤمان دور بگرين . شه ر كؤتابى پئ نه هاتوهه ، تىبىنييه گرنه كهى من نه وه به كه نيتمه كه وتوينه ته ناو باروودؤخىك كه تئيدا هه زاران هه زار كورد له گه ل رضى مرؤفكؤزى سه دام به ره ورون ، نايان نيتمه بؤ نه مه شه رمان كرد ؟ بؤ نيتمه رزگار كردنى خهلكمان نه كرد به نامانج ؟ نه گه ر نه مه نامانجى نيتمه نه بوو ، نهى چى بوو ؟ نه گه ر نيتمه داوامان له خهلكى عىراق نه كردبايا دؤى سه دام راپه رين بكه ن

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

له وانه به نه مپۆ بۆ رزگار كردنى خۆمان شتيكمان بۆ وتن هه بايا به لām ناتوانين شتى وا بليين به هۆى .
نه وهى كه داوامان ليكردن دژى سه دام را په پڻ . جه نابى سه رۆك نه م بانگه وازهى نيتمه هۆكارى
را په پڻى خه لكى عيلاق بوو و هه روه ها هۆكارى ناواره بوونى خه لكى كورد بۆ سنوورى توركييا و
نيتران بوو .

جه نابى سه رۆك نيتمه ده بى هه نگار هه لېگرين بۆ نه وهى نيشان بدهين ولاته به كگرتوه كانى
نه مريكا نه ركى نه خلاقى خۆى به نيسه بت كورده كان جيپه جى ده كات و پاشان شه پ كۆتايى
پيبييت . ته نها ريگا بۆ كۆتايى پيهاتنى شه پ نه وهيه سه دام له سه ر ده سه لات لابيريت و يارمه تى
به و خه لكه بديريت كه دژى سه دام را په پڻيان كردوه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهه وهى نه مريكا

ههولته نيونه ته وه بيه كان بۆ پاراستنى كورده كان

۱۲ى حوزه يرانى ۱۹۹۱ — نه غورومهنى پيران

به پرتز " جان كيرى " :

جه نابى سەروك له ۷۲ كاتزميرى رابردودا بينيمان كه چ پيشوازيه كى بى وىسه له هيزه سەربازيه كاغان كرا كه له "شالوى گهردەلولى بيبان" دا به شدار بوون . له واشنگتون دى سى گه ورتين ريپره سميان بۆ گيرا ، له نيويورك هه موو ريكتورده كانى پيشووتر شكتنران ، نه مه جه ونى سەركه وتنى سەربازى بسو به سەر عيراقدا . هيزه كانى نه مريكا و هاوپه يمانان داگيركە رانيان له كويت وه دەرنا هه روا كه به لينيان دابوو . نه مه شالوويكى زۆر پرشكو بوو و ني مه پيشوازي لهو كه سانه ده كهين كه نه وهنده ني مه يان سەربەرز كرد .

نهو سناتۆرانه كه قسه يان كرد نه م سەركه وتنه يان وهك سەركه وتنى نازادى بهرجه سته كرد ، راسته نه مه سەركه وتنيكى سەربازى گه وره بوو به لام شهر بۆ نازادى تازه ده ستي پيكردوه . راپۆرتە كان سەبارەت به پيشيتلكاريه به رده وامه كانى مافى مرۆڤ له كويت نيشان ده دات ني مه ده بى هه روا به هه مان شيوه نيگه ران بين به نيسبه ت نازادى خەلكى كويت . له مه زياتر هه رجه ند خو شحالم كه هيزه سەربازيه كاغان به سلامه ت گهراونه ته وه بۆ ولات به لام خو شترين كات بۆ مر . نهو كاته به كه ناواره كورده كان بگه رپينه وه بۆ باكوورى عيراق . جه نابى سەروك هيوادارم و تكاده كه م له بيريان نه كهين .

له ژماره ي نه مړۆ سەر له به يانى رۆژنامه ي " واشنگتون پۆست " دا وتاريكى به پرتز " سەدره دين ناغاخان " ، نوينه رى سكره تيڤى گشتى نه ته وه يه كگرتوكان له " نازانسى نيونه ته وه يى پرۆگرامه

Mr. KERREY ^۱

Mr. Sadruddin Aga Khan ^۲

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

مرۆڤدۆستانه كان" له عىراق ، كوئيت و ناوچه سنووريبه كانى عىراق - نىران بىلاو بۆته وه كه ده مه وئيت بۆ نه غامى وته كانم كه لكى لىتوه رگرم .

به پريز " ناغاخان" ناماژهى به وه كردوه كه نه ته وه يه كگرتوه كان دهيه وئيت به ناماغي پاراستنى نازادى خه لكى كورد هئيزى پاريزهر له عىراق جىگير بكات.

نهم ۵۰۰ گارده به گويزه رىككه و تننامهى ۲۳ى مائسى نه ته وه يه كگرتوه كان له گهل عىراق و له چوارچيه وه نه رىككه و تننامه به كه له ۱۸ى نافريل له به غداد واژۆ كراوه كار ده كهن. نه مه ئۆپه راسيۆنئىكى مرۆڤدۆستانه به كه تنهها كاتيك سهر كه وتوو ده بيت كه نه ته وه يه كگرتوه كان به تووندى و به هئيزه وه پشتگيرى لى بكات . به داخه وه ههولنه فرياگوزاريسه خوويسته كان زۆر وه لامده رى پيداويستيه كانى ناواره كان نه بووه. ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بى سهر په رشتى كۆمه لگاي جيهانى بكات بۆ سهر پاست كردنه وه كه مو كۆپيه كان. نه گهر نازادى نهم ناوارانه ببيتته قۆربانى له خو پرازى بوونى ئيمه ، نه غامىكى تال و تراژيدىكى لى ده كه وئيه وه. تيروانيينى به پريز " ناغاخان" بۆ نهم شىوازه ولامدانه وه نوئيه شايانى پشتگيرى ئيمه به . قسه كانى به پريز ناغاخان زۆر سهر نجر اكيشه و هيو به خشه . به پريز ناغاخان ده لئيت :

قسهو باس له سهر ده ستيوه ردانى مرۆڤدۆستانه ، لهم دواييانه گهرموگۆرتر بووه و ره زايله تى زۆرتري له سهره . جه نايى سهرۆك ، ئيمه نه ته نهها ههلى نه وه مان بۆ ره خساوه (له ريگاي نهم ههولانه) كه نهو كارهى كه ده ستمان پيكر دوه ته واوى بكهين بهلكوو فيرى نه وئيش ده بين كه چۆن ههر له سهره تاوه بۆ پيشگرتن له هه لگيرسانى شهر كه لك له هئيزى سهر بازى وه رىگرين.

كوردەكان به تەنيا جيمه هيلن

٢٥ى حوزەيرانى ١٩٩١ - ئەنجوومەنى پيران

بەرپرژ " پیتل " :

جەنابى سەرۆك ، پتر له ٢ مانگه وڵاته يەكگرتووه كانى ئەمريكا و هيزه هاوپه يانه كانمان ژيانى خەلگيان له باكوورى عێراق پاراستووه . ژنان و پساوانى سەربازى نيمه ، خەلكى برسيان تير كردووه ، نەخۆشەكانيان چارەسەر كردووه و دالدهى دەرپەدەرپووه كانيان داوه . له هەموو گەنگەر سەربازانى نيمه ، كورد ، كەلد و ناشوورپه كانيان پاراستووه له بەرامبەر كۆمەلكوژى تەواوى سوپای سەدام كە هەرسى هیناوه بەلام هینشتا له مرۆفكوژیدا چالاكه .

نێستا به هەرحال كارى هيزه هاوپه يانه كان وادياره روى له كۆتاييه و بى داناسى رێوشوێنى پێويست بۆ پاراستنى خەلكى ناوچه ، ديسان له گەل تراژيديا يەكى ديكەدا بەرەوپروو دەبنسوه كە جارى يەكەم نيمهى خستە ناو باكوورى عێراق .

دوو مانگه رێبەرايه تى كورد له گەل سەدام له بەغداد وتووێژ دەكات . ئەم وتووێژه وادياره به رێككه وتەننامەى نۆتۆنۆمى كۆتايى پێدیت كە له ئەفهامدا بەشيك له داهاى نەوتى كەرکووك دەدرى بە كوردەكان و رینگايان پێ دەدریت چاپەمەنى ، رادیۆ و تەلەفزیۆنى خۆيان هەبیت .

بە گوێرهى راپۆرتى رۆژنامه كان ، كوردەكان دەپانەویت له ماوهى ٣مانگى داهاى تودا هەلبۆاردنێكى دیمۆكراتيك له ناوچهى خودموختار بەرپۆههبن و له ماوهى ٦مانگ تا يەك سال ، هەلبۆاردنى دیمۆكراتيك له هەموو عێراق بەرپۆه دەچیت . ئەگەر هەلبۆاردنێكى وا بەرپۆه بچیت ، شتيكى باشه . سەدام حوسەين له قۆناخه كانى پيشووى لاوازبوونیدا (وهك سەرەتای دهيهى ١٩٧٠ و له ميانەى شەپى نيران و عێراق) له گەل رێبەرانى كورد وتووێژێكى بەرچاوى كردووه . به هەرحال ئەگەر رژيمى سەدام بەهيزتر ببیت ، رێككه وتەننامەكه دەخاته ژێر پێ و ديسان دەست

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و مزاره نى دهره وهى نه مريكا

ده كاتمه به كوشتار . هيچ هۆيك له نارادا نييه تا وا بيريكه ينه وه باروودۆخه كه له گه ل رابردو جياوازه .

سه دام نه ته نها دهيه وي ت هيزه بيان ييه كان له عيراق بچنه دهره وه به لكوو دهيه وي ت كۆمه لگاي نيونه ته وه ييش ناوړ له عيراق نه داته وه . سه دام ده زاني ت هه تا كاتي ك كه كۆمه لگاي نيونه ته وه يي تي وه گلاوى كي شه ي كورد بيت ، شتى وا روو نادا ت كه وابوو ستراتي ييه كي شه فاني گرتۆ ته بهر كه بري تيه له سازش له گه ل كورد ، دهر كردنى هيزه نيونه ته وه ييه كان له عيراق ، لادانى ناراسته ي سه رنجي كۆمه لگاي نيونه ته وه يي له كورده كان و گۆرپنى به رهو شته كانى دي كه و پاشان هه ر شه كردن له هيزه كورده كانى نه يارى سه دام و نهو خه لكه كه پشتيوانيان لى ده كن .

هيچ هۆكار ي ك له نارادا نييه بۆ نه وهى ني مه به قازانجى ستراتي ييه كه ي سه دام ههنگاو هه ل بگري ن . ني مه ده بى بزاني ن ناتواني ن متمانه به سه دام (كه به وهى سه رۆك كۆمارى نه مريكا له " نادۆلف هيتلر " خراپه ره) بكه ين جاري كى دي كه خه لكى كورد سه ركوت نه كا ت و نازاريان نه دا ت . پاراستنى خه لكى كورد ده بى كۆله كه ي سه ره كي سيا سه تى ني مه بى له باكوورى عيراق .

كورده كان ني ستا به هۆى نهو ههنگاو انه ي كه كۆمه لگاي نيونه ته وه يي دۆى عيراق هه لى گرتوه له مه ترسي دان . به زه بر وه شان دن له سه رپاي سه دام ني مه باروودۆخى كمان درووست كردوه كه راپه رپنى كوردى كردوه به شتي كى مسۆگه ر . له مه زياتر به هه ر حال ني مه له ري گاي ليتوانه گشتيه كانى سه رۆك بوش ، چالاكانه كورده كاغان هاندا تا دۆى سه دام راپه رپن بكه ن و به ليتنى پشتيوانى سه ربا زي مان پي تان (له ري گاي نهو رادي ق نه يتي يه كه ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا دايمه زرا ندبوو) و وتان نه گه ر هيزى ناسمانى عيراق چالا كى بكات ليتى ده ده ين . ني مه ناتواني ن نا ييت بهر پرسياري تى خۆمان له بهرام بهر خه لكى ك كه له نه نجامى كرده وه كانى ني مه دا كه وتوونه ته ناو مه ترسى پشتگوى بجه ين . راپه رپنه كانى پاش شه رى زه مينى دۆى عيراق ، نه نجامى راسته وخۆى شه ر بوو و ني مه ناتواني ن خۆمان له بهر پرسياريه تيه كاغان بدزي نه وه .

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتني دهره وهی نه امریکا

کورده کان به کۆمهله دژی سهدام راپه پینیان کرد. له ۱۹۸۰ راپه پیننکی زۆر بچوکتر بووه هۆی نه وهی سهدام به شینوازیکی به رفراوان پتر له ۶۰ گوند به چهکی کیمیایی بۆ مباران بکات. نهم جاره ههموو شاره کان به شیک بوونه له راپه پین و ههمووشیان له بهردهم تۆله سهندنه وهی سهدام دان. ههتا کاییک که سهدام و رژیه کهی له سهر دهسه لات بۆ، کورده کان له مهترسیدان.

نهم راستیه ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکای له گهله ههلبواردنی یه کۆ لهه دوو رینگا ناخوشانه رووبه پروو کردووه تهوه: دۆزینه وهی رینگایه بۆ مانه وهی هینه نیتونه تهوه یه کان له عیراق یان به تهنیا ههشتنه وهی کورده کان له بهرامبهر چاره نووسیکی درندانه. له بهر نه وهی که به بیرو بۆ چوونی من رینگا چاره ی دووه، نامرۆخانه و نانه خلاقیه، نهمه هیچ رینگا چاره یه کی دیکه مان نییه جگه له مانه وه له باکووری عیراق.

نیمه ده بی له گهله نه ندامانی دیکه ی نه غجومه نی ناسایشی نه تهوه یه کگرتوه کان کاربکه من بۆ پتکه پینانی هیزکی نیتونه تهوه یی له ژیر چاودیری نه تهوه یه کگرتوه کان بۆ پاراستنی کورده کان. ژماره ی نهم هیزانه ده بی گهله له ۵۰۰ سهربازه ی نه تهوه یه کگرتوه کان زۆرتر بیت که نیستا به ره زامه ندی رژی عیراق له وین و کاریان ته نها پاراستنی کارمه ندانی ریکه خراوه نیتونه تهوه ییه فریاگوزاریه کانه. پتکه پینانی جۆره هیزکی نیتونه تهوه یی گونجاو کاتی ده ویت.

له هه مان کاتدا نیمه نابۆ نه وهنده به په رۆش بین بۆ هاتنه ده ره وه له باکووری عیراق. سه ربازانی نیمه به ته وای پاریزه ری ژیانن. پیموایه نه وهنده که نیمه ده مانه ویت نه وان بگه پینینه وه بۆ ولات، خویان نایانه ویت بگه پینه وه له بهر نه وهی ده زانن نه گه ناوچه که به جی بهیلن هه رچیان کردووه به خیرایی به فیرو ده چیت.

كوردەكان له بیر مه‌كه‌ن

۲ی ئابی ۱۹۹۱ - نه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران

به‌پێژ "بیلبرای":

جه‌نابی سه‌رۆکی نه‌نجومه‌ن سبه‌ینی ۳ی ئاب، کۆنگره‌ی نه‌ته‌وه‌یی کورد له‌ نه‌مريکای باکور له‌ "واشنگتۆن دی سی" کۆبوونه‌وه‌یه‌ک ده‌گرێت بۆ باس و تاوتوێ کردنی ستراتیژی داهااتوو به‌ تامایه‌ی چاره‌سه‌ر کردنی قه‌یرانی به‌رده‌وامی کورد له‌ باکووری عێراق . من زۆر شانازی ده‌که‌م به‌وه‌ی که‌ بانگه‌یشت کراوم بۆ نه‌م کۆبوونه‌وه‌یه .

هه‌رچه‌ند که‌ ئێمه‌ ئێدی شه‌وانه‌ وێنه‌ی ناواره‌ مردووه‌کان، که‌مپه‌ خێوه‌تییه‌کان و خستنه‌ خواره‌وه‌ی خۆراک بۆ ناواره‌کان له‌ فرۆکه‌کانه‌وه‌ نابینن به‌لام هه‌شتا کۆمه‌ڵێک کیشه‌ ماوه‌ که‌ ده‌بی چاره‌سه‌ری بکه‌ین . هه‌رچه‌ند که‌ ئێمه‌ ئێستا هه‌تێ "کرده‌وه‌ی خه‌یرا"مان له‌ تورکیا هه‌یه‌ به‌لام هه‌شتا ناتوانین ناسایشی نه‌م ناوارانه‌ مسۆگه‌ر بکه‌ین . کرده‌وه‌کانی رابردووی ده‌وله‌تی عێراق نیشان ده‌دات که‌ کورده‌کان له‌ گه‌ل مه‌ترسی سه‌دام رووبه‌په‌رون .

گرینگترین کیشه‌ی ئێمه‌ نه‌و راستیه‌یه‌ که‌ هه‌شتا خه‌لک ده‌ترسن . گه‌مارۆ ئابوورییه‌کانی ئێمه‌ له‌ سه‌ر عێراق پێویسته‌ و له‌ جێی خۆیدا به‌ . به‌ هه‌رحال ده‌بی کۆمه‌ڵێک رێگا بدۆزینه‌وه‌ بۆ ته‌سلیم کردنی پێداویسته‌کان به‌ ناواره‌کان. سه‌ره‌نجام نه‌وه‌ که‌ سه‌دام هه‌شتا له‌ سه‌ر ده‌سه‌لاته‌ و هه‌تا کاتی که‌ سه‌دام له‌ سه‌ر ده‌سه‌لات بێت ، هه‌یج که‌س به‌تایبه‌ت کورده‌کان ناسایشیان نابێت . هه‌یوادارم هاوکارام ده‌نگی خۆیان بجه‌نه‌ پال ده‌نگی من بۆ په‌شتیوانی کردن له‌ چالاکیه‌ به‌رده‌وامه‌کانی به‌ره‌ی کورد و هه‌یوادارم خه‌باتیان له‌ بیر نه‌که‌ین .

قوربانييه نه خوازراوه کانی شهري کهنداو

۱۲۱ نادرۍ ۱۹۹۲ - نه نجو مهنۍ پيران

به رتيز " پيل " :

جنابى سەرۆك مانگى رابردو . يه كه مين ساتيادى راگه ياندى سهر كه وتن له شهري كهنداوى فارس بو له لايهن سەرۆك جوړج بوشه وه . به د لنيابيه وه نيتمه شانازى به هيژه نازاكانى نه امريكا ده كه مين كه له كهنداو خزمه تى ولا ته كه يان كړد وه . به هر حال نيستا يه ك سال پاش راگه ياندى نازادى كوټ له لايهن سەرۆك بوشه وه ، نه تنه ها سهدام هيتا له سهر ده سلا ت ساوه بهلكو نيتمه ش قوربانييه نه خوازراوه كانی شهرمان له بير كړد وه . دوا به دواى شهر سهدان هزار كس سهر به همرو گروهه كه مينه كان ناوړه بوون وه كه فله ستينييه كان، كورده كان ، شيعه كان و كلد و ناشورييه مهيحيه كان .

نهم كيشه مرؤثيه مهن ترين جزى ناوړه يى له ميژووى هاوچهر خدا دروست كړد . له كوټايى شهري كهنداو تا نيستا پتر له ۵ ميليون كس ناوړه بوونه . كړپړه يى به كوملۍ كورده كان له عيراق (كه ميدياكان سهرنجى زورتريان پيدا) و دهر كړدى هاو ولايتيانى غه يره كوټى له كوټ تنه ها به شيك له قهيريانى هه نو كه ي ناوړه كانی كهنداوه .

سهره پاي نه وه دوه لته كوټ د لنيابى داوه كه نيدى كس دهرنا كړيت ، به لام سهدان هزار ميسرى، يه مهنۍ، فله ستينى و هى ولايتانى ديكه له كوټ دهر كراون بى نه وه هيج لپرسپته وه يه كى ياسايان له گهل بكريت. له راستيدا بنه ماله ي "نه لسه باح" (كه به سهر كوټيدا ده سلا تدارن) له بيريان چوه كه كاتى كه نه وان له ولا ت نه مابوون و هه لته ابوون ، نهم خه لكانه له بهرام بهر رژيمى زالمى عيراقدا راوه ستابوون .

له كاتى شهر سەرۆك بوش كه مينه كانی عيراق وه كورده كان و شيعه كانی هاندا تا دژى سهدام راپه رين بكن و سهدام و حيزبى به عس بروختن . راپه رين نه ي توانى دولته تى عيراق بروختنى و

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

سه دام دژکړده وهیه کی خیرا و درندانې نیشان دا . سهدام بهو تانک و هیزه زه مینییه که هیشتا له دهستیدا مابوو ، راپه پینی جه ماوهری خه لگی به هیزی سهربازی درنده ی خزی تیشکاند .

له گهل ته مه شدا جۆرج بوش پاش نه وهی له بانگه وازیکدا کورد و شیعه کانی بۆ راپه رین دژی سهدام هاندا ، نهیتوانی له کاتی پیوستدا یارمه تییا بډات و له نه بجا مډا شه پۆلی ناوړه کان بهره و ئیران و تورکیا روښتن . نهم خه لکه نه ته نه توشی شاخه میواننه ویسته کان و بیوانه قاتوقه کان بوون، بهلکوو له ناو که مپه کانی ناوړه کاندا گیران خوارده وه و خۆراک، دهواو دهرمان و سووته مه نی که میان هه یه . له مه زیاتر حکومتی نه مریکا نه یو یستوه حکومتی عیراق ناچار بکات بریار نامه کانی نه بجومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان سه باره ت به باشر کردنی باروودوخی دلته زینی کورده کان جیبه جی بکات.

که مینه نه تنیکیه کانی دیکه ش دوا به دوا ی شهر ی که نداوی فارس تا نیستا همر سیش و نازار ده کیشن. پتر له ۱۲ هه زار ناشووری و که لدانی مه سیحی و که مینه کانی دیکه که له کاتی شهر و پاش شهر له عیراق هه لته اتوون ، هیشتا همر ناوړه ن و له ولاتانی دراوسی عیراق سه رگه ردانن له بهر نه وهی ناویرن بگه رینه وه بۆ عیراق .

سه ره پای راگه یانندی سه رکه وتنی شهر له لایهن حکومتی بوش، قهیرانی که نداو به نیسبه ت نهم قوربانیه له بیرکراوانه هیشتا همر بهر ده وامه . نه وانه که دوا به دوا ی شهر ی که نداو تا نیستا نیس و نازار ده کیشن ده بی له لایهن ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا وه سه رنجی ته وایان پی بدری و نابیت حکومتی نیستای نه مریکا له مه زیاتر پشتگوئیان بخت . له یه که مین سالیادی کوتابی پیته اتنی شهر ی که نداوی فارس له کاتی کدا که ده بی نهم یاده بهر ز رابگرین با قوربانییه نه خوا زراوه کانی شهر له بیر نه که مین .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره و مى نه مريكا

سهدام حوسهين، كورد و ژينوسايد
۱۷ى نادارى ۱۹۹۲ - نهنجوومهنى پيران

بهريژ "دۆل" :

جهنابى سهروك نهم ههفتهيه چواره مين سالتياى يهكى له دزيتوترين رووداوه كانى سهدهى بيسته مه . له ۱۷-۱۸ى نادارى ۱۹۸۸ هيزه چهكداره كانى سهدام حوسهين ههزاران ژن، منداڻ و پيره ميترديان له شاروچكهى ههله بجه كوشت . نهم كۆمهلكوژيه به چهكى كيميائى نهجمادرا، ههمان چهكى كيميائى كه نهمرۆ نهتهوه يه كگرتوه كان به شوئينيدا دهگريت له عيراقدا .

لهو كاته قيزهونهى ۱۹۸۸ تا نيستا سهدام و هيزه كانى گاردى كۆمارى به چهكى كيميائى بهردهوام هيرشيان كردوههته سهر كوردهكان له باكوورى عيراق و خهلكيان به كۆمهله سىداره داوه و به ههموو شيتوازيكى وينا نهكراو نهشكه نهجيانى داوه .

نهم كردوهوه درندهيه زۆر جار له تهلهفزيونه كانى جيهاندا بلاو بووهتهوه بهلام نيتمه به خيراى له بىرى دهكهين . ههر نهم مانگه بهرنامهى تهلهفزيونى "۶۰ خولهك" كه نزىكهى ۶۰ ميليۆن نه مريكايى سهبرى دهكات ، دوايين كردوهه بىبهزه يانه كانى هيزه كانى سهدام حوسهينى دژ به خهلكى كورد نيشاندا . وادياره سهربازه عيراقيههكان كردوهه كۆمهلكوژيه كانى خويان به كاميرا تۆمار دهكهين تا خهلات بكريين . نهم وینه كاميرا يينانه له گهلهزاران لاپهري بهلگه نامهى ديكه دهستى به سهدا گيراوه ، نهم وينا نه ترسناك و دلته زين بوون .

هيشتا له واشنگتون هيج باسك نيهه بۆ نهوهى نهم كردوهه بهردهوامانه به ژينوسايد بناسرين ، نه نانهت نيستاش ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و هيزه رۆژئاوا ييه كان سهريجي خويان چىر كردوههتهوه له سهر تهكنۆلۆژيا و كارخانه كانى بهرهمهينانى چهكه كۆمهلكوژه كانى سهدام نه

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانې وزارتې دهره وې نه مریکا

نهر خه لکه که بوونه ته قوریانی (و له وانه یه دیسان له داهاتوویه کی نزیکدا بینه وه قوریانی) چه که کومه لکوزه کانې سهدام .

له هه فته ی رابردودا راپورته هه والیه کان هه لویستی له خزیایانه و بی باکانه ی جیگری سهرؤک وهزیرانی عیراقیان بلاو کرده وه که به نته وه یه کگرتووه کانې وتووه سهدام حوسه یین دیاری ده کات پشکنه رانی نته وه یه کگرتووه کان بؤ دوزینه وه ی چه کی کومه لکوزه، ده توان سهردانی کوی بکه ن و سهردانی کوی نه که ن .

نیستا کومه لیک گوشار له لایه ن بریتانیا و ولاته یه کگرتووه کانې نه مریکا هیه بؤ نه بجامدانی هه ندی کرده وه ی سهریازی .

**كوردەكان هاوپه یانی سرووشتی ئیمەن دژی سەدام
١٧ی ناداری ١٩٩٢- نه غجومه نی پیران**

به ریز " دیکۆنسینی " :

جهنابی سەرۆك زۆر پێشتر له وهی كه كرده وه بێ به زیانه كانی سەدام به شیوازیکی به رفراوان ریسوا بكری ، رژی به دهنده كهی سەدام شالۆیكی بۆ قه لاچۆ كردنی كورده كانی دانیشتیوی باكووری عێراق نه غامدا . گونده كان خاپوور کران، هه زاران كهس كوژران و دهیان ههزار كهس ناچار بسون له زیدی خۆیان ناوارة بن .

نه مێ چواره مین سالیادی كرده وهیه کی درپدانهیه كه جیهانی هه ژاند و تاکتیکی تیرۆری هۆفانهی سەدامی ناشکرا کرد كه هه موومان به باشی ناگادارینی . چوار ساڵ پێش دیکتاتۆری عێراق دژی گوندنشینە كورده كان چه کی کیمیایی به کار هیتا و هه زاران ژن، پیاو و مندالی کوشت .

جهنابی سەرۆك وینه زیندوو هه كانی نه م کۆمه لگۆژی به هه موو كه سینك ده هۆتیته ، به تایبته نه وانیه كه وینهی قوربانییه كانیانی سەر شه قامه كان و نیو ماله كانیان بینیه . ته رمی بنه ماله كان وشك بووه و كهوتۆته سهریه ك و سهره رای نه م به لگه نامه حاشا لینه كراوانه رژی عێراق تا نیستا دانی به كرده وه دزیوه كانی خۆیدا نه ناوه . ته نانه ت نیستاش رژی سەدام له ریگی توندتر كردنی گه مارۆ ئابوورییه كان و گوشاری سهربازی درێژه به ههوله كانی ده دات بۆ له ناو بردنی كورده كان .

خواستی سەدام بۆ به کارهینانی چه کی کیمیایی بۆ قه لاچۆ كردنی هاوولاتیانی خۆی نشان ده دات سەدام بۆ راگرتنی ده سه لاتی دزیوی خۆی له نه غامدانی هیچ كرده وهیه کی زالمانه ده ست ناپارێت . كورده كانی باكووری عێراق ده یانه ویت مانگی داهاوو هه لباردنیک به رپوه ببهن و

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانن وهزارهتن دهره وهی نه مریکا

ولاته یه کگرتووه کانن نه مریکا ده بی پشتیوانی له م ههوله بکات بۆ چه سپاندنی دیموکراسی له ولاتیک که له میژه نازادییه کانن لی زهوت کراوه .

٤ سال پیش جیهان بی دنگ بو و له راستیدا له کاتی هیرشه کیمیایه کاندایه بهردهوام پشتیوانی له سهدام ده کرد . جهنابی سهروک نیمه نیستا ده زانین کورده کان هاوپه یانی سرووشتی نیمه ن دژی سهدام و شایانی نه وهن پشتیوانی سیاسی و نه خلایق نیمه یان هه بیته و یارمه تی مرۆڤدۆستانه یان بکه یین . نه م سالیاده دزیوه ده بی بیی به خالی پشتیوانی نه مریکا بۆ زیندوو راگرتنی هیوای کورده کان له عیراق و خه بات بۆ نازادی و دیموکراسی . نییدی قه د نابیت کورده کان یا هه رکه سیکی دیکه بیی به قوربانی کرده وه درندانه کانن سهدام .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نههريكا

چواره مين ساليادي كيميا باران كردنى كورده كان

۱۸ى ئادارى ۱۹۹۲- نهغومهنى پيران

بهريز "جورج":

جهنابى سهرك رۆژى دووشه مه ، ۱۶ى مانگى ئادار چواره مين ساليادي كيميا بارانى شارى ههله بجه بوو به فرمانى سهدام كه پتر له ۵ ههزار ژن، پياو و منداڵ لهه هيرشه دا كوژران. نهمرۆ سهدام تهنا ته له ههر سههينانه سهريازيه كه به دهستى ئيمه رزگارى بووه و ئيستاش ههر له سهه دهسه لاته . سهدام دريژه به شهري ژينوسايد ده دات دژى ههر گروپيك كه له بهرامبهري رابوه ستيت وهك شيعه كان كه له باشوورى عيراق گريان خواردووه و به تاييهت هه موو كورده كان له باكوورى عيراق .

بهراستى هيج وشهيك نيه كه مرۆ بتوانيت مۆته كهى ترۆرى بهردهوامى سهدام و ييش و نازارى ژن و پياو و منداڵه بئ گوناچه كانى بئ وهسف بكات كه به دهستى دهوله تيك نه بجام ده دريت كه نهه خهلكه ترساندووه و تواندووه و تووشى بئ هيوابى كردووه .

بۆ وهسف كردنى نهه رووداوانه به تاييهت سپاسى ئيوه و هه موو نه داماى نهه ليژنه به ده كهم به بۆنه ده كردنى راپۆرتيك له تشريني دووه مى ۱۹۹۱ بۆ كۆميتهى پهيوه نديه كانى ده ره وهى نهغومهنى پيران له ژيتر ناوى " كوردستان له سه ره ده مى سهدامدا " . كاتى كه نهه راپۆرت به ده رچوو ، ۶۰۰ ههزار كورد ناوارهى سنوورى توركيya و عيراق ببوون و له گه ل مه رگى به كۆمه ل به هۆى سه رماو سۆله ، نه خۆشيه په تاكان و برسيتى رو به روو بوون. پاش ده ستپيكرديكى درهنگ ، حكومه تى بوش سه ره نه بجام ده ست به كار بوو و له "شالوى دا بين كردنى هه سانه وه" دا پيشى له وه گرت نهه نه هاهمه تيه ببئ به كاره سات .

به يارمه تى نهه هه ولانه خهلكى كورد له كاره سات رزگاريان بوو به لام هيشتا له گه ل مه ترسيه كى كو شنده به ره وه روون . بۆ چه ند مانگ سهدام گه مارۆى خسته سه ر ناوچه كوردن شينه كان بۆ نه وهى

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانئ و مزاره تنئ دهره وهئ نه مریکا

خه لکه که ی خزی به برسیټی بکوژیت له بهر نه وهی سه دام له وه دهرسیټ که نه گهر نه م دهنگانه کپ نه کات کورده کان به سه ریدا زال ده بن .

نیستا خۆراك ، سووته مهنی و ده واو دهرمان له ناوچه زور که مه . نه ته وه یه کگرتو وه کان که نه رکی یارمه تیدانی مرؤقدوستانه ی له سر شانه هه تا نهو شریته ی که من ناگادارم وه کوو پیویست ولامی پیدایستییه کانی نه داو ته وه . له هه مان کاتدا هیزه کانی سربای عیراق ده ستیان کردو وه به گوشار خستنه سر ناوچه کوردنشینه کان . روونه که سه دام دهیه ویت له هه موو نامرازیک بۆ له ناویردنی کورده کان که لک وهریگریټ . پرسپار نه وه یه که نایا سه دام ده توانیت خزی دوور بگریټ؟

ولاته یه کگرتو وه کان ناتوانیت پشت له م سرکووته زالمانه ، نامرؤیی و وینانه کراوه بکات. نیمه ده تانین کاریکی جیاواز بکه مین بۆ میلیونه ها مرؤ له پیاو، ژن ، مندال، دایک و باوک و باپیر و داپیر و نه وهی نوئ و بیانپاریزین . نیمه ده تانین خۆراك، سووته مهنی و ده واو دهرمان بگه یه نینه ده ستی کورده کان، ته نانه ت نیمه و ولاتانی دیکه ده بیټ یارمه تی تورکیا بده مین بۆ رووبه پروو بوونه وه له گه ل نه م بوومه له رزه یه . نیمه ده بیټ و توانای نه وه مان هه یه که وه لامی سه دام بده یه وه نه گهر شهرت مه رجه کانی ناگره ست ره چاو نه کات

گه لاله ياساى "به هارى شاخ" بۆ پاراستنى كورده كان

٢٦ى نادارى ١٩٩٢ - نهنجو مهنى نوينه ران

بهريز "بيلرهى" :

جه نابهى سهرۆك، نه مپۆ ده مه ویت برپارنامه يدك بجه مه پوو كه له ئاستى نيونه ته وه بييدا گرنگه . نه م برپارنامه يه داوا له نه ته وه يه كگرتوه كان ده كات كاتى مانه وهى هيژه كانى چادير و ناشتيپاريز له كوردستان له باكوورى عيراق دريژ بكا ته وه .

هه رچه ند كه من پشتيوانى سهره كى نه م گه لاله ياسايه بوومه به لام نه م كه سانه ش پشتيوانيان لى كردوه : بهريز گيلمه ن، نوينه رى نه ياله تى نيۆپۆرك، نه ندا مى پايه به رزى كۆميسيۆنى ئۆروپا و رۆژه لاتی نزيكى كۆميتهى كاروبارى دهره وه ، بهريز سۆلارز، نوينه رى نه ياله تى نيۆپۆرك كه سهرۆكى كۆميسيۆنى ناسيا و كاروبارى زهرياي هيمنه له كۆميتهى كاروبارى دهره وه .

نه م گه لاله ياسايه ههروه ها داوا له ده ولته تى توركي ده كات كاتى مانه وهى هيژه فره په گزه كان له بنكه كانى نه و ولا ته دريژ بكا ته وه بۆ نه وهى به هيژى هه وايى بتوانن هه ريتمى دژه فرينى كوردستان بپاريژن . ههروه ها داوا له ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا كراوه كاتى مانه وهى هيژه كانمان له ناوچه دريژ بكا ته وه بۆ يارمه تيدانى پرۆسه ي پاراستنى كورده كان، له بهر نه وهى كه نه گه ر نه م كاته دريژ نه كرتيه وه سه دام و سوپاي عيراق هيرش ده كه نه وه سهر كوردستان ، كورده كان له نار ده بن و سه دان هه زار كه س ده كه ن به قوربانى و ديسان كيشه مان بۆ ساز ده بيت (كيشه ي ناواره كان) و هه زاران كه سى ديكه ده مرن .

تكا له هاوكارانم له له كۆنگرتيس ده كه م ده نگ به دن به م برپارنامه يه كه هه فته ي داخاتوو يا نه م هه فته يه له كۆميسيۆنى ئۆروپا و رۆژه لاتی ناوه راستى كۆميتهى كاروبارى دهره وهى نهنجو مهنى پيران تاوتوي ده كريت و په يوست بن به نيتمه بۆ پاراستنى ناوچه و گه لى كورد كه

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانس و وزارتس دهره ووس نه مریکا

یه کئی له کۆنترین گهلانی جیهانه و میژووه که ی ده گه پیتوهه بۆ سهرده می سامرییه کانی که وناار.
کورده کان مه زنتین گروپی نه تنیکین له جیهان که ده وله تیان نییه .
تکا له هاوکارانم ده کم یارمه تی نیمه و کورده کان بدن و رینگا خوش بکن بۆ نه وه ی له رینگای
چاودیری کردنی ناوچه به هیزی ناسمانی ، کورده کان له لایهن نه ته وه یه کگرتووه کان و ولاته
یه کگرتووه کانی نه مریکاوه بیارنیرین.

کورد و کوردستان له بەلگەنامەکانی وەزارەتی دەرەوەی ئەسیریکا

پەرەسەندنی ئالۆزییەکان له عێراق

٣١ی ئاداری ١٩٩٢ - ئەنجومەنی پێران

بەرێز " پێل " :

جەنابی سەرۆک من ئەمڕۆ بە توندی نینگەران بوم له راپۆرتی رۆژنامەکان سەبارەت بەوێی کە عێراق سەر له نوێ هێرشێ کردووەتە سەر کوردەکان . راپۆرتەکان نیشان دەدەن دەولەتی عێراق ناوچە کوردنشینەکانی دەورووبەری هەولێری بۆمباران کردووە کە بووەتە هۆی ئاواڕە سوونی ٤٠ هەزار کەس . راپۆرتەکان هەروەها دەلێن دەولەتی عێراق گاردی کۆماری ئارەبۆتە ناوچە و کۆیتەر بە سەر ناوچەکانی ژێر دەستی کوردەکان دەفرێنێت ، لەوانە هەریکی دژە فرێنی ژێر چاودێری نەتەو یە کگرتووەکان . بەرپرسیانی نەتەو یە کگرتووەکان رایانگەیانندووە نەم کردووە دواپیانە عێراق پێشێل کردنی بڕیارنامەکانی ناگرەستی نەتەو یە کگرتووەکانە .

نەم کردووانە ، هۆشدارییە بۆ ئێمە کە سەدام درێژە بە هێرشەکانی بۆ سەر کوردەکان دەدات . له ماوەی سالی رابردوودا ناوچە کوردنشینیی باکووری عێراق بوو بە ئامانجی گەمارۆی توندی ئابووری حکومەتی عێراق . لەگەڵ ئەمەشدا ، کوردەکان کۆنترۆلی زۆریەکی خاکی کوردستانی عێراقیان گرتووەتە دەست و دەیانەوێت له کۆتایی نەم مانگە هەلبژاردن بکەن بۆ پێکهێنانی نێداریەکی یە کگرتووی کوردی .

بێ گومان نەم هێرشە دواپیانە دەولەتی عێراق ، بۆ ئەوێە کە هەلبژاردنی کوردەکان هەلبۆشیتەو ، بە هەر حال کێشێ لەو نالۆزتر ئەوێە کە نەم هێرشانە نوونە سەرکوت و ئازار و ئەزەبەتی کوردەکانە لە لایەن حکومەتی عێراقەو . لە سەرەتای نەم مانگە من سەرۆکایەتی کۆمیتە یە پەییوەندییەکانی دەرەوێ ئەنجومەنی پێرانم کرد بۆ تاوتوێ کردنی کۆمەڵگۆزییەکانی عێراق بە دەستی رژیمی سەدام . کۆمیتە تاوتوێی بەلگەنامەکانی پەییوەندیدار بە کۆژانی بێ فرق و جیاوازی خەلکی سڤیلی کوردی کرد ، لەوانە بەلگەنامە فەرمییەکانی عێراق و شایەتیدانی پەسپۆژان . بەلگەنامەکان نیشان دەدەن کە ژمارەکی گشتی ئەو کوردانە کە

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و هزاره تنى دهره وهى نه مريكا

كوژراون يان بچ سهر و شوين كراون ۲۰۰هزار تا ۳۰۰ هزار كهسه كه ده كاته ۵٪ ي سهرجهم دانىشتوانى كوردستانى عيراق . به يروبوچوونى من نهم زانيارىيانه نيشان ده دات كرده وه كانى عيراق دژى كورده كان له حوكمى سياسه تى فهرمى ژينوسايده .

ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بهرپرسياره له بهرامبه ر يارمه تيدان به پاراستنى كورده كان . له كاتى شه پى كه نداو سه رۆك كۆمارى نه مريكا تكاى له خه لگى عيراق كرد كۆنترۆلى هم موو شتيك بگرنه ده ست و سه دام له سهر ده سه لات لابه من ، نهم داواكارى به راپه رينى راسته وخۆى كورده كانى له سالى رابردوو ليكه وته وه . كۆمه لگاي نيتونه ته وه يش بهرپرسياره له بهرامبه ر كورده كان له بهر نه وه ي داواى له هزاران ناواري كورد كرد كه بگه رينه وه بۆ همرى پارتيزاو .

نيستا كه برپارنامه كانى نه غجرومهنى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان و سنووره كانى همرى پارتيزاو ده سترىژى كراوته سهر ، كۆمه لگاي نيتونه ته وه يى ده بچ نه وه به سالمي نييت كه قسه كانى بچ واتا نين . نيتمه ده بچ له ريگاي "شالوى داينى كوردنى هه سانه وه" جهخت له سهر بهرپرسيارىه تى خۆمان بكه ينه وه بۆ پاراستنى كورده كان و كورده كان نه خه ينه بهرده م كرده وه درندانه كانى سوپاي عيراق . نه مه نه ته نها به قازاغى نيتمه يه به لكوو له پيناو بهرپرسيارىتى نه خلاقى نيتمه شدايه .

برپارنامه ی ۱۰۸ سهارهت به کورد له باکووری عیراق

۹ ی نیسانی ۱۹۹۲ - نهخوومه نی پیران

- به له بهرچاو گرتنی نهوه که دهولته عیراق به شیتویه کی درندانه راپه پینی کورده کانی له شوبات و ناداری ۱۹۹۱ سهرکوت کردوه و سهدان هزار کوردی ناواری تورکیا کردوه
- به له بهرچاو گرتنی نهوه که لهم شه پوله ناواریه کتسوپر و بهرفراوانه بهره و تورکیا، له نه بجامی که می خیتوه، خۆراک ، دهوا و درمان و ناوی خاوتین ناواریه کان له گهل مهترسی مهرگ رووبه پروو بوونه تهوه

- به له بهرچاو گرتنی نهوه که باشتین رینگاچاره بۆ نهم قهیرانه مرؤقییه نهویه که کورده کان هان بدرین بگه پینه وه بۆ زیدی خۆیان له باکووری عیراق له رینگای درووست کردنی هه ریمینکی هیمن له باکووری عیراق که هیرش نه کریتته سهری

- به له بهرچاو گرتنی نهوه که له وه لامی پینداویستیه یه کجار زۆره کانی کورده کان ، ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا سهر په رشتی "شالای دابینکردنی نایاسایش" ی کردوه که تیتیدا ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و هیزه هاویه یانه کانی دیکه یارمه تیدانی کورده کان هم له ناو تورکیا و هم ناوچه ی پارێزراو له باکووری عیراقیان گرتوه ته نه ستۆ .

- به له بهرچاو گرتنی نهوه که له حوزهیرانی ۱۹۹۱ کۆمیسۆنی بالای نهتهوه یه کگرتوه کان بۆ کاروباری په نابه ران هیشتا له باکووری عیراق چالاکیه کانی دریشه پینده دات ، لهوانه پتر له ههزاران ریکخراوی ناحکوومی و سهدان گاردی سهر به نهتهوه یه کگرتوه کان سه رقائی چالاکي فریاگوزارین

- به له بهرچاو گرتنی نهوه که کۆمیسۆنی بالای نهتهوه یه کگرتوه کان بۆ کاروباری په نابه ران نیستا سه رقائی وتووێژه له گهل سندووقی مندالانی نهتهوه یه کگرتوه کان و ریکخراوه کانی دیکه ی نهتهوه یه کگرتوه کان بۆ جیبه جی کردنی نه ره که کانیان له باکووری عیراق

کورډ و کوردستان له به لکه نامه کانی وزارتتس دهره وهی نه مریکا

— به له بهرچاو گرتنی نه وه که یادداشتنامه ی له یه که تیگه یشتنی نیوان عیراق و نه ته وه

یه کگرتوه کان بۆ مانه وهی نه ته وه یه کگرتوه کان له حوزه بیرانی ۱۹۹۲ کۆتایی پیدیت

— به له بهرچاو گرتنی نه وه که که می خۆراک له ههریمی پارێزراو له نه غامی گه مارۆی ده ولته تی

عیراق وای کردوه که هه وله فریاگوزارییه نینه ته وه ییه کان زۆر پیویست بیت بۆ پیشگیری له

قاتوقری له نیوان دانیشتوه کورده کان

— به له بهرچاو گرتنی نه وه که بریاری دلخۆشکه رانه ی ده ولته تی تورکیا بۆ ریگه پیدان

به دامه زرانندی بنکه ی سهربازییه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له باشووری تورکیا زۆر

پیویسته بۆ سهرکه وتنی شالۆی دایینکردنی ناسایش ، سهره پای نه وهی که له وانه یه عیراق تۆله ی

نهم کاره له تۆرکیا بسینیتته وه

— به له بهرچاو گرتنی نه وه که شالۆی دایینکردنی ناسایش هیشتا پیویسته بهرده وام بیت بۆ

ولامدانه وهی هیرشه کانی عیراق بۆ سهر کورده کان له ههریمی پارێزراو له باکووری عیراق

— به له بهرچاو گرتنی نه وه که ریکه وتتننامه ی نیوان ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و تورکیا بۆ

ریگه پیدانی دامه زرانندی بنکه سهربازییه کانی له باشووری تورکیا له ۲۰ ی ژۆنه ی ۱۹۹۲ کۆتایی

پیدیت

— به له بهرچاو گرتنی نه وه که نه گهر نهم ریکه وتتننامه یه درېژ نه کریتته وه و شالۆی دایینکردنی

ناسایش کۆتایی پیدیت ، نه گهری نه وه زۆره که هیزه کانی عیراق هیرش بکه نه سهر ههریمی

پارێزراو و له نه غامدا ژماره یه کی بهرچاو له خه لک بکوژرین و له وانه یه شه پۆلیکی دیکه ی

ناواره بوون به ره و تۆرکیا دروست بیت.

که وابه و کۆنگریس بریاری دا که :

۱— ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ده بی هه ول بدات بۆ درېژکرده وهی ریکه وتتننامه ی حوزه بیرانی

۱۹۹۲ که ریگا ده دات بنکه سهربازییه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له باشووری تورکیا

دابه زریت بۆ وه دیه یسانی تاماچه کانی شالۆی دایینکردنی ناسایش.

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی وهزارهتی دمهوهی نه مریکا

۲— دهولتهتی تورکیا دهبی وهلامی نه رینی بداته وه به داواکاری ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا بۆ دریژکردنه وهی نه م ریکه وتننامه یه . ره زامه ندی تورکیا شه رته بۆ به رده وام بسوونی شالوی دابینکردنی ناسایش .

۳— مانه وهی نه ته وه یه کگرتوه کان له باکووری عیراق دهبی دریژ بکریته وه

۴— ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و کۆمه لگای نیونه ته وهی دهبی یه که مین هه ولتان نه وه بی که دهولتهتی عیراق که مارۆ نابوورییه کان له سه ر باکووری عیراق لایبات .

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و هزاره تی دهره وهی نه مریکا

هه‌لێاردن له کوردستان: به‌که‌مین هه‌لێاردنی دیموکراتیک له میژووی عێراق

۷۱ گولانی ۱۹۹۲ - نهنجومه نی پیران

بہریز "جان کیڑی":

جەنابى سەرۆك مانگى مائىس مانگى بەھار ، مانگى ھىوا و مانگى سەرلەنۆي لە داىك بوونە بۆ باكوورى عىراق ، مانگى ھىوا بە لەداىكبوونى ديموكراسىيە. لە ١٧ى مائىس خەلكى كوردى باكوورى عىراق ھەلبژاردنەكانى پارلمانى ھەرئىمى كوردستان بەرپۆتە دەبن . ئەم ھەلبژاردنە بەكەمەن ھەلبژاردنى ديمۆكراتىك دەبى لە ميژووى عىراقدا .

به‌داخه‌وه نهم هه‌لێژاردنه ته‌نها هه‌نگاوێکی بچوکه به‌ره‌و پێش له به‌ر نه‌وه‌ی که کورده‌کانی باکووری عێراق هێشتا له گه‌ل مه‌ترسی جی‌دی دیکتاتۆری درنده‌ی عێراق ، سه‌دام حوسه‌ین رووبه‌روو . هێژه چه‌کداره‌کانی سه‌دام درێژه به‌ گه‌مارۆ نابووریسه‌کانیان له سه‌ر ناوچه کوردنشینه‌کانی عێراق ده‌ده‌ن و هێرشه‌کانیان بۆ سه‌ر گو‌نده کوردنشینه‌کان درێژه پێده‌ده‌ن . ته‌نها له‌وانه‌یه بوونی هێزی ناسمانی و لا‌ته یه‌ که‌گرتووه‌کانی نه‌مریکا ، به‌ریتانیا، فه‌رانسا و دامه‌زرانی هه‌رمێکی پارێزراو بتوانی رێگر بی‌ت له سیاسه‌تی کۆمه‌ڵکۆژی ته‌واوی کورده‌کانی باکووری عێراق به‌ ده‌ستی سه‌دام حوسه‌ین .

سهره‌پای نهم باروودۆخه ترسناکه کورده‌کانی عیراق کۆلیان نه‌داوه و هه‌وڵ دده‌ن یه‌که‌مین هه‌لبژاردنی پارلمانی کوردستان نه‌نجام بده‌ن . ده‌وله‌تی عیراق نیداره‌ی مه‌ده‌نی خۆی به‌ ته‌واوی له‌ باکووری عیراق کیشاوه‌ته‌وه و کورده‌کان هه‌وڵ دده‌ن ده‌وله‌تیکی ره‌وا و هه‌لبژاردوو پێکبه‌ستن بۆ به‌رته‌به‌ردنی کاروباری نیداره‌ی و کاروباره‌کانی دیکه‌ی ده‌وله‌تی .

جه نابی سه روک هه لێژاردنه کانی کوردستانی عێراق رووداوێکی گهنگه و شایانی نهوهیه له لایهن ولاته به کهرتوهه کانی نه مریکا و کۆمه لگای نۆنه ته وه سه وه به فهرمی بناسریت و پشستیوانی

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتتی دهره وهس نه سربکا

لیبکریټ . کورده کانی عیراق له میژه مافه کانیان پیشیل ده کری و نامانجه ره واکانیان زهوت ده کری . نیمه ده بی ستایشی بویری و نیرادهیان بکهین بۆ ههنگاو ههنگرتن به رهو دیموکراسی و شینگیربوونیان بۆ راوهستان دژی سه دام حوسهین .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهوى نه مريكا

ههلبژاردنى پارلمانى كوردستان: خالى وهچهرخان بۆ گهلى كورد

۱۷ى گولانى ۱۹۹۲ - نهجرومهنى پيران

بهريز "سپيكتير" ^۱:

جهنابى سەرۆك ده مهوئيت سهرنجى نهجرومهنى پيران بهرهلوى رووداويك رابكيشم كه له كوئتاىيى نه مانگه له عيراق دهقهوميئت . له ۱۷ى مانگى مائس يه كه مين ههلبژاردنى ديوكراتيك له ميژووى عيراق بهريزه دهچيت . سهرهراى نهو راستيه كه سهدام حوسهين هيشتا له بهغداد له سهر دهسهلاته ، كوردهكانى باكوورى عيراق دهياهنهوئيت ههلبژاردنى پارلمانى كوردستان بهريزه ببهن . گهليك رووداوى نيونهتهوهيى دهقهوميى كه مرؤف به سانايى پشتگرييان دهخات بهلام نه ههلبژاردنه سهرنج و پشتيوانى ولاته يه كگرتوهكانى نه مريكاي بهرهلوى خوى راكيشاوه .

جهنابى سەرۆك نزيكهى ۲۰۰ ههزار پيساو، ژن و منداللى كورد به دهستى سهدام كوژراون، تهنا ته پاش ههره سهينانى سهربازى عيراق له شالوى گهردهلوولى بيابان، سهربازانى عيراق دريژه به هيرشه كانيان دهدهن بۆ سهر گونده كوردنشينهكان و تهنها بوونى هيرى سهربازى بهريتانيا، فهرانسا و ولاته يه كگرتوهكانى نه مريكايه كه كوردهكانى پاراستوه .

سهرهراى نه ههلبژاردنه سهرنجى سهر كوردستان، كوردهكان ههريميكي ناراميان درووست كردوه و دهياهنهوئيت ههلبژاردنيكى ديوكراتيك بهريزه ببهن .

جهنابى سەرۆك نه ههلبژاردنه خالى وهچهرخان بۆ گهلى كورد . هيوادارم ههلبژاردنيكى ديوكراتيك داهاتويهكى رووناكتر بۆ كورد وهدى بيئييت كه پتر له ۷۰ ساله مافه بهرتهيهكانى لى زهوت كراوه . هيوادارم دهولتهتى ولاته يه كگرتوهكانى نه مريكا رهوتى مافى چارهى خۆنوسين بۆ كوردكان هههوار بكات كه مافى بنهريتهتى مرؤفه .

Mr. SPECTER ^۱

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانئ و وزارتئ د دروههئ نه مریکا

دوله تی سهدام مافی دهسلاتداری و بهرپروردنی له کوردهکان زهوت کردووه و ههر نیستاش گه ماروی نابووری خستووه ته سهر باکووری عیراق بۆ نهوهی به برسیتی به چۆکیاندا بهینی .

جهنابی سرۆك من دهرک بهوه دهکهم که سیاسهتی ولاته یه کگرتووهکانی نه مریکا به نیسبهت عیراق ، نالۆزه و نیگه رانی ناوچهیی ، ناکۆکی سنووری و ههره شهی راسته قینهی بناژۆخوازانی نیسلامی له نارادایه . به ههر حال ولاته یه کگرتووهکانی نه مریکا هه میشه پشتیوانی له مافی چاره ی خۆنوسین کردووه و له بهرامبه ر پینشیل کردنی مافی مرۆڤ راوه ستاوه . له عیراق باروودۆخه که روونه . کوردهکانی باکووری عیراق ده بی له هیرشه کۆمه لکوژییهکانی سهدام بیارنیرین و یارمه تی بدرین بۆ بهرپوه بردنی یه که مین هه لباردنی دیموکراتیک له ولاتی عیراقدا .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نه مريكا

به فهرمى ناسينى مافى كورده كان و ههلبژاردنه كانى داهاتوو

۱۴ى گولانى ۱۹۹۲ - نهنجوومهنى نوينه ران

بهريز "بيليرهى" :

جهنابى سەرۆك ده مه ویت سهرنجى نه دمامانى كۆنگرئیس به ره وهلاى باروودۆخى ناله بارى ناوچه كوردنشینه كانى باكوورى عیراق رابكیشم . نزيكهى نيو ميلیۆن ساواره له لووتكهى سنوورى عیراق و تورکيا گيريان خواردوه و نه گهر بگه پینه وه بۆ زیدی خویان له گهله مه ترسى مه رگ به ره وروو ده بنه وه و ته نها نه ته وه يه كگرتوه كان و هيتى ناسمانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريکايه كه ناهيتيت سوبای عیراق هيرشيان بکاته سهر و له ناسايش و نه منيبه تدا ژيان به سهر به رن .

به هه رحال کاته كه به ره و کۆتايى ده چیت . مانگی داهاتوو چه ترى پاريزگارى نه ته وه يه كگرتوه كان له سهر نه م ناوچه يه کۆتايى پيڊيت و نه گهر هيتزه كانمان ناوچه كه به حى به يتلن به دلنبايه وه كورده كان له لايهن سه دامه وه ژينۆسايد ده كرين . سه دام هيچ باكيكى نيبه له ده رپرينى نه فهره تى خۆى له كورده كان كه يه كى له نمونه كانى كيمياران كردنى هه له يبه و كۆمه لكۆزى به رده وامى ژن و مندالتى بى گوناخه . له گهله نه مه شدا نيستا هه لى نه وه مان بۆ ره خساوه سهرنجى ده وه لتى بوش به ره وهلاى رووداويكى ميژووى رابكيشين .

۱۷ى نه م مانگه كورده كان ههنگاويكى ميژووى هه لده گرن كه نه ویش ههلبژاردنى پارلمان و سهرۆكايه تى كوردستانه كه ده رپرى خواستى نه وانه بۆ به شدارى كردن له ديوكراسيدا . كورده كان له م ريگايه ده يانه ویت نيشان به دن تامه زرۆى نازادين و ده يانه ویت هه مان ماف و ناسايشيان هه بيت كه جيهاى ديوكراتيك هه يه تى .

نيستا ليژنه يه كى كۆنگرئیس ، پسپوزانى كاروبارى ده ره وه و چالاكى مافى مرۆڤ چوونه ته تورکيا بۆ نه وهى سهردانى ناوچه كوردنشینه كانى عیراق بکه ن و چاوديرى به سهر ههلبژاردنه كاندا بکه ن.

كورىد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

نهم ليژنه به كه له لايمن پاريزگارى نهماله تى "نقادا" و سهرنوسهرى رۆژنامهى "لاسڤينگاس"^۱ ، بهريز "سان مايك توكالاهاڻ"^۲ وه سهرپهره شتى ده كريت ، راپورتريكمان سهارهت به باروودوخى دژوارى نهم خه لكه و پتيويستى پاراستنى ناسايشيان پيشكهش ده كات.

بۆ نه وهى هم مو هاوكاران تاگادارى رووداوه ميژووييه كانى ناوچه بن و پشتيوانى بكهن له كۆتايى پتهاتنى سهركووت و توندوتيزى دژى كورده كان ، داوا ده كه م وتارى خاتون "ليزلى ويوير"^۳ بخويتنه وه له ژيژناوى "كورده كانى عيراق خويان ناماده ده كه بن بۆ يه كه مين هه لېژاردنى نازاد " كه له ۱۳ى مایسى ۱۹۹۲ له رۆژنامهى "نيويورك تايمز" دا بلاو بووه ته وه .

^۱ Las Vegas
^۲ Sun Mike O'Callahan
^۳ Leslie Weaver

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانس و هزاره تی دهره وهی نه مریکا

هه لێژاردنی دیموکراتیک له کوردستان: رووداوێکی گرنه بۆ دانیشتیوانی کوردستان و

هه موو کۆمه لگای نیونه ته وهی

۱۴ ی گولانی ۱۹۹۲ - نه هه موو مه نی نوینه ران

به پێژ " لقی " نوینه ری نه یاله تی " کالیفۆرنیا " :

جه نابی سه رۆك ، ۱۷ ی نه م مانگه كه مهینه ی كورد له باكووری عێراق هه لێژاردن ده كات بۆ دیاریكردنی نه ندامانی پارلمان. نه مه رووداوێکی گرنه بۆ دانیشتیوانی کوردستان و هه موو کۆمه لگای نیونه ته وهی . كورده كانی عێراق له نه هجامی سیاسه تی سه رنه كه وتوی ده ولته تی بوش له به رامبه ر عێراق، چه وسیتراونه ته وه . ۲۰۰ هه زار كورد به ده ستی هیژه چه كداره كانی سه دام كوژاون و سه دان هه زاری دیکه ناوارة كراون و له بارودۆخیکي ناله بار له باكووری عێراق ده ژین و خۆراك و خێوه تیان وه كوو پتیوست نییه . له سه روبه ندی نه م نه هاهمه تییه دا رژیمی سه دام درێژه یه هێشه كانی ده دات بۆ سه ر گونده كانی كوردستانی عێراق .

سه ره پای نه م بارودۆخه دژواره خه لکی كورد بۆ ژیا نیکی باشتر بۆ هیسا نه بووه و ده یه ویت هه لێژاردنیکی دیموکراتیک به پێوه ببات بۆ پێكه یتنانی ئیداره یه کی دیموکراتیک كه هیمای ئاوات و هیواکانیه . زیده باری نه مه هه لێژاردنه نازاد و دادپه روه رانه كانی کوردستان ده بیست به نه مونه ی دیموکراسی له عێراق و ناوچه ی كه نداوی فارس .

جه نابی سه رۆك گه لی كورد نه هاهمه تی زۆری به ده ستی سه دام حوسه یین و کۆمه لگای نیونه ته وهی بینیه به هۆی نه وهی كه کۆمه لگای نیونه ته وهی وه كوو پتیوست یارمه تیانی نه كرده وه . له ۱۷ ی مایس كورده كان هه نگاوه لده گرن بۆ یارمه تی دانی خۆیان . ده ولته تی ولاته یه كگرتوه كانی نه مریكا و کۆمه لگای نیونه ته وهی ده بی سه رنج بدات به هه لێژاردنه كانی كوردسنان و ولاتانی دراوسی کوردستان هان بدات ره وتیکی دیموکراتیکی هاوشیوه بگرنه به ر .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مريكا

ههلبژاردنه كانى پارلمان له كوردستان: كورده كان ههنگاو ههله گرن بۆ يارمه تيدانى

خۆيان

۱۷ى گولانى ۱۹۹۲ - نهنجومهنى نوينه ران

بهريز "لفين":

جهنابى سهروك نه مپۆ له باكورى عيراق، خهلكى كورد بۆ يه كه مين جار ههلبژاردن ده كه ن بۆ ديارى كردنى نه ندامانى پارلمان . كورده كانى عيراق سه ره پاي نه وهى له بارودۆخىكى دژواردان به لام ده ره سه بونى خۆيان نيشان ده ده ن بۆ پينكه يتى ده وه لته يتىكى پرشكو كه له رۆژه لاتى نيوه راستدا بۆ وینه بيت ، هه ربۆيه خه لكى كورد شايس تهى ستايشى قول و ريز و له هه موو گرنگتر پشتيوانى نيمن .

به هه ر حال حكومه تى نه مريكا به جۆريكى ديكه چاو له كورده كان ده كات . له روانگه ي ده وه لته تى بوش — "به يكيژ" وه كورده كانى عيراق يه كى له روونترين نمونه كانى سياسه تى سه رنه كه وتوو و به لا پيدا چوى نه مريكان به نيسبه ت سه دام حوسه ين . حكومه تى بوش له باتى نه وهى له م هه له كه لك وه ربگريت بۆ هاندانى ديمۆكراسى له ناوچه (كه ناوه ندى پيشيلكاريه كانى مافى مرۆف و نازاديه سياسيه كانه) هه ول ده دات ههلبژاردنه كانى كوردستان كه م بايه خ بكات . بهريز "نا - رۆزينتال"، كار و چالاكيه كانى حكومه تى نه مريكا ي له وتاريكدا خسته وه ته روو كه رۆژى هه ينى له رۆژنامه ي "نيويۆرك تايمز" بلاو بووه ته . نيداره ي بوش ده بى له خۆى شه رم بكات ، نيداره ي بوش به هه ولدان بۆ شاردنه وهى سه رنه كه وتنى سياسه تى پيشووى خۆى به نيسبه ت عيراق، نه هامة تى و ناواريى كورده كان خراپتر ده كات.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و هزاره نى دهره وهى نه مريكا

نه مړۆ نزيكې مليۆنيك كورد بۆ ديارى كردنى نه ندامانى پارلمان ههلبژاردن دهكهن . پيشتر قهـد ههلبژاردنيكي وا نه كراوه بۆ نهـم خهـلكه كه له كاتى شهـرى مسان و نهـماندا به دهـستى دوژمنه كهـيان دهـچوسانهـوه . كوردهـكان گهـليكي موسلمانى غيره عهـرهـبن كه له نيـوان عيـراق ، توركيـا ، نيـران ، سووريا و ههـندئ له كۆمارهـكانى باشوورى يهـكيـتى سؤفیهـتى پيشوو بلاو بوونهـتهـوه . پيشتر و نيستاش دهـولهـتانى رۆژناوا و نيـمچه رۆژهـلات و دهـولهـتانى ديـكه له پيـناو بهـرژهـوهـنديهـكانى خۆيان كوردیان وهـك داردهـست بهـكار هيـناوه .

له كاتى شهـرى كهـنداو، سهـرۆك بوش داواى له خهـلكى عيـراق كرد دژى سهـدام راپهـرين بـكهـن ، كوردهـكانيش متمانهـيان به نهـمريكا كرد و دژى سهـداميـك راپهـرين كه له ههـموو سـالهـكانى دهـسهـلاتيدا ، كوردهـكانى دهـكوشت . بهـلام پاش نهـوهـى كه سهـدام ههـرهـسى هيـنا ، ولـاته يهـكـگرتـوهـكانى نهـمريكا ريـگرى نهـكرد له كهـلكوهـرگرتنى سهـدام له كۆپـتر و تۆپ و نهـوچهـكانه كه سهـدام بۆ لهـناوېردنى به كۆمهـلى كوردهـكان پيـويستى پى بوو . سهـدام سهـرهـكهـوت و وینهـى نهـو كوردانهـى كه له ريـگا شاخاويـهـكاندا دهـمردن جيهانى ههـژاند . تهـنانهـت نهـگهـر بۆ دهـميـكيش بيت نيستا كوردهـكان بهـشيك له ناوچهـكانى عيـراقيان بهـدهـستهـوهـيه و بۆ بهـدهـستهـيـنانى نۆتۆنۆمى (نه سهـربهـخۆيى) ههـول دهـدن . به گۆيرهـى سهـرچاوهـكانى ولـاته يهـكـگرتـوهـكانى نهـمريكا ، به سهـدام وتراوه نهـگهـر هـيرش بكاتهـوه سهـر كوردهـكان ، ولـاته يهـكـگرتـوهـكانى نهـمريكا وهـلامى دهـداتهـوه بهـلام باوهـر ناكهـم سهـدام لهـم ههـرهـشهـيه ترساييت .

ههـندئ له سهـرچاوهـكان دهـلـين سهـدام ژمارهـى هـيزهـكانى دووـقات كردوه بۆ نهـوهـى هـيرش بـكهـنه سهـر كوردهـكان . ههـروهـها كه ههـندئ لهـر پسيـپۆره نهـمريكايـانه (كه سهـداميان گهـوره كردوهـ) ههـميشه وهـبـيرـمان دهـهـينـنهـوه ، كوردهـكان خهـلكيـكى يهـكهـنگرتوو و ناتـهـبا و توندوتـيـژن ، له راستيشدا تهـبابى و يهـكـگرتـويى و نارامـبون بۆ گهـليـك وهـك كورد كه به دريـژايى سهـدهـكان تووشى كۆمهـلكۆزى بووه ، زهـحمهـته .

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانن و وزارتین دهره و مهن نه مریکا

به ههر حال کورده کان له سهروبهندي نهم شه په بهرده وامهي نيستا که رۆژ به رۆژ مهترسیدارتر و بهرفراوانتر دهبيت، ههلبژاردن به پرتوه ده بهن . کورده کان ده لئين گه مارۆي سه دام به واتاي نهويه که نه وان ته نها ۲۵% ي خوراک و پينداويسته کانن عيراقيان بهرده که ویت . کورده کان وابير ده که نهويه ولاته يه کگرتوه کانن نه مریکا ده به ویت نهم ههلبژاردنه به پرتوه به چیت و داوايان له ولاته يه کگرتوه کانن نه مریکا کردووه کۆمه لتيك چاودير بنيريتسه کوردستان هه روا که بو ههلبژاردنه کانن نيکاراگوا، بهنگلاديش، ئالبانيا، ناميبيا، شيلي^۲ و ولاتانی ديکه ناردوويه تی .

^۲ Nicaragua, Bangladesh, Albania, Namibia, Chile

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

له كاتى ههلبژاردندا كورده كان پياريزن

۲۱ى گولانى ۱۹۹۲ - نهنجومهنى نوينه ران

به پيژ " بيلدهى " :

جهنابى سەرۆك ، نهم ههفتهيه بۆ يه كهجار له ميژووى گهلى كورد ههلبژاردنيكى نازاد له كوردستان به پيژه چوو . نهم ههلبژاردنه نمو راستيهى سهلماند كورده كان دهستان: نيدارهيهكى چروپ له چوارچيژهى ناوچهيهكى خاوهن نۆتۆنۆمى (نه سهربهخۆيى) به پيژه ببهن كه تيبدا كورده كان له بهرامبهركۆمهلكۆژى ديكتاتۆرى درندهى عيراق واتا سهدام حوسهين پياريزرين .

نهمپۆ له كۆميتهى كاروبارى دهرهوى كۆنگرييس بربارنامهيهك ناماده كراوه كه تيبدا داوا له نه مريكا كراوه چاوديري ناسمانى له سهر هيلى ۳۶ له باكوورى عيراق له ريگاي شالّوه ناشتپاريژه كاسى خۆى بۆ پاراستنى كورده كان دريژه پيبدات و داوا له دهولهتى توركي كراوه وهك رابردوو ريگه بدات فرۆكه كانى نه مريكا له خاكى توركيawe چالاكى بكهن .

خهلكى كورد نه ههمهتنى زۆرى به دههستى نهم رۆيه بينيوه . سهدام سهريازانى خۆى له پال هيلى ۳۶ مۆلّ داوه و چاوهروانه نهتهوه يه كگرتوه كان ناوچهكه به جى بهيتيت و ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا چاوديري ناسمانى خۆى رابهستيتيت .

جهنابى سەرۆك تكا له ههموو هاوكارائى ده كه نهم گه لاله ياسايه ههفتهى داهاتوو يان پاش نهم ههفتهيه له كۆنگرييس خرايه پروو ، پشتيرانى لى بكهن . نهم گه لاله ياسايه داوا له نه مريكا دهكات دريژه به پاراستنى كورده كان بدات له بهرامبهركۆمهلكۆژى درندهى بهغداد . هيوادارم گهلى كورد كه ۴ ههزار سال ميژووى ههيه له ژيتر چهترى پاراستنى نهتهوه يه كگرتوه كاندا ههر به كامه رانى بۆى .

ههستى كۆنگرئس به نيسبهت كورده كانى عيراق

۲ى حوزهيرانى ۱۹۹۲ - نهنجوومهنى نوينه ران

بهريز "هاميلتون":

جهنابى سەرۆك من پشتيوانى له بريارنامهى ۲۹۹ى كۆنگرئس دهكهم كه باسى مهسهله كانى پهيوه نديدار به كۆمه لگاي كورد دهكات له باكوورى عيراق. نهم بريارنامهيه له ۲۰ى مایس له كۆميتهى كاروبارى دهره وهى كۆنگرئس تاوتوى كراوه و پهسهند كراوه.

جهنابى سەرۆك نهم بريارنامهيه ۴ خال لهخۆ دهگريت: يهكهم داوا دهكات ماوهى مانه وهى بنكهى هيزه كانى ولاته يهكگرتوه كانى نه مريكا له باشورى توركيه له پينناو نامانجه كانى شالاوى دابين كردنى ناسايش پاش حوزهيرانى ۱۹۹۲ دريژ بگريته وه. دوهم داوا دهكات ماوهى چالاكى نهته وه يهكگرتوه كان له باكوورى عيراق دريژ بگريته وه. سيبهم جهخت دهكات وه له سهر بهرده و امببونى يارمه تيه مرؤفدؤستانه كان بؤ كورده كانى عيراق و چواره م داوا له دهوله تى نه مريكا دهكات ههنگاو ههلبگريت بؤ ههلبگرتنى گه مارؤى شابورى دهوله تى عيراق له سهر باكوورى عيراق.

له ۱۷ى مایسى ۱۹۹۲ كورده كانى عيراق ههلبژاردنيكى سهركه وتويان له باكوورى عيراق بهريته برد. نهمه رهوتيكه بهره و ديمؤكراسى كه نيتمه ده مانه ويته له شوينه كانى ديكهى عيراق و سهراسهرى رۆژه لاتی نيوه راسايش ههبي. بهريته چوونى نهم ههلبژاردنه بهبي بوونى هيزه كانى شالاوى دابين كردنى ناسايش له باشورى رۆژه لاتی توركيه نه ده لوا. به باوه رى من نيستا كاتيكي زۆر گوڭجاوه بؤ نه وهى شالاوى دابين كردنى ناسايش دريژه ي پيديرئيت و كار بؤ نالوگؤرى ناشتيخوازانه و ديمؤكراتيك له شوينه كانى ديكهى عيراق بگريت.

سپاسى هاوکارانى بهريز "بيليهى" و بهريز "سؤلارز" دهكهم بؤ سهرپهرشتيان له م باره يه و داواكارم بريارنامهى ۲۹۹ پهسهند بگريت.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس ووزاره تى دهره وهى نه مريكا

بهريز "برامفيلد" :

جهنابى سەركە من پشتيوانى ده كهەم لەم بېيارنامە بەجێيە بۆ بەردەوام بوونی شالۆى داينکردنى ناسايش و پێكهاتنى هەريى پاريزراو لە باكوورى عىراق و بەردەوامبوونی چالاكى نەتەوه يەكگرتووه كان لەو شوێنە . هەروەها سپاسى پشتيواتى ئەندامانى كۆنگرېس، بهريزان "بيلبرەي"، "سۆلارز"، "فاسكال" (سەركە كۆميتەى كاروبارى دەرەوى كۆنگرېس) و كۆنگرېسمەن "هاميلتون" و "گيلمان" ده كهەم لە كۆميسيۆنى ئوروپا و رۆژهەلاتى نيۆهراست.

رژيمى سەدام حوسەين بەوبەرى دېندەبەيه وه رهفتارى لە گەل كورده كان كردووه . هەر رۆژ كۆمەلەيك بەلگه نامه ي نوێ ده دۆزريته وه سه بارهت به ههولە سيستماتيكه كانى ئەم رژيمه بۆ كوشتوپرين و نەشكه نهجە كردنى خەلكى بى گوناھى كورد كه به ناو هاوولاتی عىراقن . دەرەوى نەمريكا جگە لە پاراستنى هەريى پاريزراو ، نيستە يارمەتى كورده كانيش دەكات لە ريگای خستەرووى بەلگه نامه نەيىيە كاتى نيستىخباتى عىراق كه پتوهرى رهفتاره دلرەقانه كانى سەدام نيشان دەدات و بەم زووانه جيھان ناگادارى ئەم پيشىلكارىيە ترسانەى مافى كورده كان دەبێتە وه .

ئيمه ناتوانين سەركوتى دېندانى راپەرينى سەرەتای ١٩٩١ى كورده كان لە بىر بكهين . به بىروبوچوونى من سەدام نامادەيه و دەيه ویت و دەتوانیت شالۆيى ديكەى سەربازى دۆ كورده كان ئەنجام بدات ئەگەر كۆمەلگای نيۆنەتەوه يى نەيانپاريزيت . ئيمه دەبى هەرچى لە دەستمان ديت بيكهين بۆ ئەوى شالۆى داينکردنى ناسايش بەردەوام بێت و هەريى پاريزراو هەر بێت .

خەلكى كورد به ئەنجامدانى هەلپاردنيكى نازاد و دادپەرەوانە لەم رۆژانەى دوايسدا نيشانى دا كه لە بەرامبەر رهوتى ديموكراسى خۆى به بەرپرسىار دەزانى و دەيه ویت ئۆتۆنۆميه يى به فراروانترى هەبیت . ژمارەيه كى زۆر لە كورده كان دەنگيان دا و ئەندامانى ئەنجومەنى نيشتمانى كوردستان و ريبەرى بزوتنەوى كورديان هەلپارد . سەرەراي هەره شه كانى دەرەوى عىراق، كورده كان نازايانه بەرهو داهاتوويه كى ديموكراتيك هەنگاو هەلدەگرن . هەتا كاتيك رژيمى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

سهدام حوسهين له عىراق دهسهلاتدار بيت خهلكى كورد له گهژ مهترسى سهركوتى زۆرتتر بهره وپوو دهبي . داوا له هاوكارايم دهكهم دهنگيان بجهنه پال دهنگى من بۆ پشتيوانى كردن لهم بپارنامهيه .

بهريز "گيلمان" :

جهناى سهروك من پشتيوانى دهكهم له بپارنامهى ۲۹۹ كه هستى كۆنگريس دهرهبريت به نيسبت كوردهكانى باكوورى عىراق . ههروهها سۆياسى بهريز بيلبرهى نوينهري نهىالهتى نشادا ، بهريز سۆلارز نوينهري نهىالهتى نيۆيۆرك و بهريز هاميلتون ، نوينهري نهىالهتى نينديانا و سهروكى هيژاى كۆميسيۆنى كاروبارى دهرهوى نۆروپا و رۆژهلاتى نيوهراست و نهندامى هيژاى كۆميتهى كه مينه ، بهريز "برامفيلد" ، نوينهري نهىالهتى "ميشيگان" دهكهم به بۆنهى يارمهتية زۆر بهرچاوهكيان لهم پهيوهندييدا .

بارودۆخى كوردهكان ههندى سهرخى پىدراوه بهلام به بۆچوونى من هيشتا ههركه مه .

جهناى سهروك روونه كه شالوى دابينكردنى ناسايش پىويسته بهردهوام بيت بۆ نهوى پيش له هيژشهكانى دهولهتى سهدام بۆ سهركوردهكانى باكوورى عىراق بگيردريت . من له سهرونه باوههه دهبي ولاته يه كگرتوهكانى نه مريكا ههول بدات ريكهوتننامهى نه مريكا و توركيه كه له ژۆنهى ۱۹۹۲ كۆتاى پىديت دريژ بكاوهه بۆ نهوى بنكه سهربازييهكانى ولاته يه كگرتوهكانى نه مريكا له باشوورى توركيه كار بكهن بۆ ناما بجهكانى شالوى دابينكردنى ناسايش .

جهناى سهروك نهتوهه يه كگرتوهكان و ههموو كۆمهلگاي نيونهتويى دهبي گوشار بجهنه سهركوردهلهتى چهپهلى سهدام تا گه مارۆ نابووريهكانى سهركورده عىراق ههنگريت .

بهريز "سۆلارز" :

جهناى سهروك سىياسى سهروكى هيژاى كۆميسيۆنى نۆروپا و رۆژهلاتى نيوهراست دهكهم به بۆنهى خستنهرووى نه مريكارنامهيه ، ههروهها سىياسى دۆستى زۆر بهريز "بيلبرهى" دهكهم كه يارمهتى داوه به دارشتنى نه مريكارنامهيه . ههروهها سىياسى بهريزان "برامفيلد" ، نوينهري

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريك

عيراقى پچراند كه له خاكى نمو ولاتهره دهر باز ده بو . ههروه ها توركييا به ته واوى هاوكارى نيتمى كرد له كاتى شهر و نيمكانى نه وهى بو نيتمه ره خساند كه له كاتى شالوى داينكردى ناسايش له خاكى توركييا وهىترش بكهينه سر عيراق. نه گهر توركييا خاكى خوى نه دايا به نيتمه ، بهرپوه چوونى شالوى داينكردى ناسايش نه ده لوا . كه و ابو ره زامه ندى توركييا زور گرنگه ، هه ر بويه نه م بريارنامه نه ته نه ها داواى له نه مريكا كردوه هه ول بدات بو به ده سه ته ينانى ره زامه ندى توركييا بو دريژه پيدانى شالوى داينكردى ناسايش، به لكو راسته وخوش داواى له دوسته توركه كانمان كردوه كه رازى بن به بهرده وام بوونى نه م شالوه . هيوادارم توركييا دريژه به هاوكارييه كانى بدات له م په يوه ندييه دا و له سر نمو بر وايه م نه گهر نيتمه بتوانين پيكه وه كاربه كين ، ده توانين نيمكانى نه وه بره خسيئين كه كورده كان له سالى داهاتودا ناسايشان هه بى. كورده كان له ميژوى نه شه كه نه م چه وساند نه وهى جيهاندا له هه موو كه سيك زورتر قوربانيان داوه .

بهريژ " برامفيلد ":

جهنابى سه روژك بى سه ره وه به ريهى بهرده وامى باكوورى عيراق و باروودوخى يه كجار مه ترسيدارى كورده كانى عيراق هه موومانى ترساندوه . سه دام نيازى خوى ده برپوه بو ته ميه كردنى كورده كان له بهر نه وهى كه وه فادار نه بوونه به رژيمه دلپه كهى و ته نه شتيك كه ريگره له بهرده م سه دام بو گه يشتن به م تامانجه ، هه وله فرياكوزارييه نيونه ته وه ييه كانه كه له چوارچيه وهى شالوى داينكردى ناسايشدا بهرپوه ده چيئت. به لام هه روا كه هاوكارانم ناماژه يان پيكره ، ماوهى نه م شالوه به ره و كوژتايى ده چيئت. هه يژه ناشتيا ريزه كانى نه ته وه يه كگرتوه كان كه وه قه لغان له بهرامبه ر سه دام راوه ستاون له وانه يه به م زووانه له ناوچه بكشيته وه . نه گهر كوژمه لگاي نيونه ته وه يى له م ساته وه خته دا كورده كان به ته نيا به يتيته وه به بيروبوچوونى من ده توانين به دروستى پيشيني نه وه بكهين كه چييان به سر ديئت ، ده سه لاتي ترور چاوه روانيانه و ده بيتته موته كه يه ك بويان .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

برپارنامه ۲۹۹ى كۆنگرئس ههول ده دات پيش لىم رووداوه بگريت و ههستى كۆنگرئس دهره برپيت سهارهت به وهى كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بى كاتى شالوى دابىنكردى ناسايش دريژ بكا ته وه و له گهول دهولته تى توركييا كار بكات بۆ نه وهى ههول فرىاگوزارىيه نيونه ته وه ييه كان له باكوورى عىراق بهرده وام بيت . شايانى ناماژه پىكر دنه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ناتوانيت هه روا به سادى سى سرووشتى دزىوى رضى عىراق و بى بهرگه بى خه لكى كورد له بىر بكات . ههروه ها ده بى ناماژه به وه بكه م كه نه م برپارنامه له كۆمىته ي كاروبارى دهره وهى كۆنگرئس به ته و اوى پىدا چو نه وه كراوه بۆ نه وهى زيان نه گه يه نيته به يه كپارچه بى خاكى ولاتانى ناوچه . ههروه ها له گهول سياسته تى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا هاوته رى به و نيگه رانى به ره واكانى دهولته تى توركيياى به نى سه بت بزوتنه وهى جىاى خوازى كورد ره چاو كردووه . نه م گۆرپانكارى به زمانى برپارنامه كه ي به هيتتر كردووه و نىم كانى نه وهى بردووه ته سه ر كه دهولته تى توركييا وه لامى نه رىنى پىدا ته وه .

جه نابى سه رۆك نه م برپارنامه گرنگه به بى ههولى به رپژ "بىلره ي" له نه ياله تى "نفاذا" ناماده نه ده بوو . سپاسى سه رۆكى كۆمىسيۆنى تۆروپا و رۆژه لاته نيوه راس ت ، به رپژ هاملتۆن و سه رۆكى كۆمىسيۆنى مافى مرۆ و رىكخراوه نيونه ته وه يه كان ، به رپژ يارتۆن ده كه م كه به په له نه م برپارنامه يه خسته روو . ههروه ها ده بيت ناماژه به يارمه تى بهرچاوى به رپژ "گىلمان" ، نوينه رى نه ياله تى "نيۆيۆرك" و به رپژ "برامفيلد" ، نوينه رى نه ياله تى "مىشىگان" بكه م بۆ ناماده كردنى نه م برپارنامه يه . برپارنامه ۲۹۹ پىويس تى به ههولى هه ر دوو حىزب (كۆمارىخواز و دىمۆكرات) هه يه .

به رپژ "بىلره ي" :

جه نابى سه رۆك ده مه وى ت سپاسى سه رۆك "هاملتۆن" ، سه رۆك "سۆلارز" ، سه رۆك "فاسكال" و كۆنگرئس مه ن "گىلمان" بكه م كه له م ههولده يارمه تى نيمه يان دا كه ناماخبى پاراستنى كورده كانه بۆ نه وهى سه ره نجام نه م په يامه به حكوومه تى عىراق بگه يه نىن كه دهولته تى نه مريكا

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریكا

دهیهوئیت بهلینه کانی خۆی به نیسبەت کوردەکان جێبهجێ بکات . سالی پار میلیۆنێک کورد که زۆرتەر ژن و منداڵ بوون و تهنه برستی و سهوما و سۆلهیان دهناسی ، ناواری سنووری عێراق و تورکیا بوون بۆ نهوهی خۆیان لهو ژینۆسایده رزگار بکهن که سهدام به نیاز بوو به سهریان بهیئیت . سالی پار ئیمه نهم گهله کهونار و بهشه رهفهمان هاندا تا له رووخاندنی سهدامدا یارمهتیمان بدهن و کاتێک که روواوهکان وهک پتیوست نهچوه پێش ، دهولەتی ئیمه کوردهکانی له بهرامبهر گورگهکانی سوپای عێراق به تهنیا هیشتهوه و تهنه له ریگیای دهستیوهردانی نهتهوه یه کگرتوهکان و شالۆی دابینکردنی ناسایش بوو که ئیمه توانیمان پێش له کۆمهلهکوژی کوردهکان به دهستی سوپای سهدام بگرین .

بهلام جاریکی دیکهش کات بهرهو کۆتایی دهچیت . بهم زوانه کات کۆتایی پێدیت و نهم خهلهکه جاریکی دیکه تهنیا دهمیننهوه و هیچ کهس نییه بیانپاریزیت و له گهله سوپای تهیاری عێراق بهرهو پروو دهبنهوه . بریارنامهی ۲۹۹ی کۆنگرێس ههنگای ئهرینی ههلهگرتوه (که حکومهتی نه مریکا چهند مانگه خۆی لێدهبویت) بۆ پاراستنی نهو کهسانه که له کاتی تهنگانهدا یارمهتی ئیمهیان دا و داوا له ریکخراوی نیونهتهوهیی پهیوهندیار و اتا نهتهوه یه کگرتوهکان دهکات دهوری ناشتیپاریزی خۆی له ناوچه درێژه پێدات .

ئیمه داوای یارمهتی مادی ناکهین ، داوای ناردنی سهرباز بۆ ناوچه ناکهین ، بهلکوو داوا له رێبهرایهتی ولاته یه کگرتوهکانی نه مریکا دهکهین جاریکی دیکه سهربه رهشستی کۆمهلهگای نیونهتهوهیی بکات بۆ درێژه پێدانی پاراستنی کوردهکان که زۆر زۆر پتیوسته .

من لهم ههله کهلهگ وهردهگرم و پیروزیایی له کوردهکان دهکهم که دوو ههفته پێش ههلیان قۆزتهوه و ناوات و نارهزووه دیموکراتهکانی خۆیان دهبرێ و ههلبژاردنیکی نازادیان به پرتوهرد به بۆ ساخته کاری و تووندوتیژی . ده مهوئیت ناماژه به کۆمهله و تازی پارێزگاری پیشووی "نقاد" ، به پرتز "مایک ئۆکالاها" بکهم که پاش چاودیری کردنی نهم ههلبژاردنه نووسیویهتی . نهم نووسراوانه نهتهنه خۆیندهویهکی راست له سهرا تووندوتیژی و نههامهتی له جیهانی

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

دهور بهرمان ده خه نه روو به لكوو هيوكانيشمان پى نيشان ددهن . له م نووسراوانه و راپورته كانى ديكه دا روون ده بيهته وه كه خه لكى كورد چاويان له ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا يه و ستايشى ده كهن .

با نيمه به لئنه كانان به جى به نين و داوا له حكومته تى نه مريكا بكه مين سه ره نجام هه لوتست بگريت بۆ پشتيوانى كردن له كورده كان . نه م گه له به شه رفه پيشتى سه لماندوويه تى كه تامه زروى ديوكراسيه و خوازيارى ناشتى دريژخايه نه له ناوچه دا . با داوا له ده ولته تى نه مريكا بكه مين به لئنه كانى خوى له بهرام بهر نه م گه له جيبه جى بكات . با دلتيابين له وهى كه نه وهى كه به سه ر كورده كاندا هاتووه ، به سه ر خه لكى نه مريكا دا نه هاتووه .

كورده كان پتيويستيان به هه ريمى تى ديموكراتيك و به تازادى هه لوتيردراو هه يه واتا هه ريمى تى خودموختار له چوارچيوه عيراقدا . نيتمه ده بى پشتيوانى خومانيان پى نيشان به دين . سپاسى هه موو نه و كه سانه ده كه م كه پشتيوانى خويان له خه لكى كورد ده ربرپوه .
به پرتى "پورتير" :

جه نابى سه روك كوميتهى مافى مرؤفى كۆنگريس كه من يه كى له سه روكه كانى بوومه له ماوهى ۱۰ سالى ميژووى خويدا هه ميشه سه ره نجى به كورده كان داوه و نيگه رانيان بووه . نه م هؤگريه چ پيش له شالوى گه رده لوولى بيبابان وچ پاش نه وه هه ر هه بووه .

چهند سال پيش نيتمه "دانييل ميتران" ، خانى يه كه مى فه رانسامان بانگهيشت كرد بۆ واشنگتون بۆ بيستنى نيگه رانيه كانى سه باره ت به خه لكى كورد و ره فتارى خراپى نه و ده ولته تانه ي كه كورديان تييدا ده ژى . هه لاواردن و چه وساندنه وهى كورد له هه موو نه م ولاتانه دا هه يه به لام له عيراق زؤرتره له بهر نه وهى كه سه دام به چه كى كيميائى هيرشى كردووه ته سهريان و هه زاران كه سى لى كوشتوون و له سه راسه رى نه م قوناخه دا له گه ل هه لاواردن و چه وساندنه وهى يه كجار دژوارى ده ولته تى عيراق به ره پروو بوونه .

کوردد و کوردستان له بهلگه نامه کانئ و مزاره نئ دهره وهئ نه مریکا

هه لئاردن له باکووری عیراق بهر پوه چوو. ئیمه ستایشی بویری و نازایه تی کورده کان ده کهین بۆ هه لگرتنی نهم ههنگاوه به لام پشتیوانی ئیمه له م خه لکه ده بی بهره وام بی و ده بی بیانپارێزین و نهم بریارنامه هه ش ئیمه به ره و ناراسته یه کی راست ده بات . تکه ده که م کۆنگرێس په سه ندی بکات.

جهنابی سه رۆک میژوو غه دری زۆری له کورد کردوه . به درێژایی چه ند سه ده یه که کورده کان له ناو دۆزه خێکی ته تیکیدا ده ژین و به سه ر ٤ ده ولته دا دابه شکران و نهم ده ولته تانه نه یانه هه شتوه کورده کان خواستی سیاسی خۆیان ده ربړن . له کاتی ناسه قامگیری سیاسی و سه ربازی ، کورده کان به ده ستی ربه رایه تی نهم ده ولته تانه (که له وه ده ترسان کورده کان راپه رین بکه ن و خوازیاری ئۆتۆنۆمی یا سه ربه خۆیی بن) به شتوازیکی درنده نه سه رکوت کران . دوا یین لاپه ری به سه ره تی خه ماری کورد شه ری که نداو بو . دوا به دوا ی هه ره سه پێنانی سه دام حوسه یین به ده ستی سوپای ولاته یه که گرتوه کانئ نه مریکا سه دام هه زه کانئ خۆی نارد بۆ باکووری عیراق تا راپه رینی کورد ته کبشکینن .

به یارمه تی ولاته یه که گرتوه کانئ نه مریکا و نه ته وه یه که گرتوه کان، ده ستدریژی سه دام بۆ سه ر کورده کان کۆنترۆل کرا و له رێگای شالۆی دا یینکردنی ناسایش ، یارمه تی کورده کان درا . له مه زیاته هه ریمێکی پارێزراو له باکووری عیراق له هه یلی ٣٦ دروست کرا بۆ دا یینکردنی ناسایشی کورده کان . نهم هه ریمه له لایه ن چاودێزانی نه ته وه یه که گرتوه کانه وه ده پارێزری . له مه زیاته ده ولته تی تورکیا ره زامه ندی خۆی ده ربړیه بۆ نه وه ی هه زه کانئ ولاته یه که گرتوه کانئ نه مریکا له بنکه کانئ باشووری تورکیا که لک وه ر بگرن بۆ یارمه تیدانی کورده کان . به داخه وه ریککه وتننامه ی نیوان ولاته یه که گرتوه کانئ نه مریکا و تورکیا له م باره یه وه و ریککه وتننامه ی نیوان تورکیا و نه ته وه یه که گرتوه کان له باشووری عیراق له مانگی ژۆنه نی ١٩٩٢ کۆتایی پێ دیت . بریارنامه ی ٢٩٩ داوا له ولاته یه که گرتوه کانئ نه مریکا ده کات نهم ریککه وتننامه یه له

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهه وهى نه مريكا

گه ل تورکيا دريژ بکاته وه و ههروه ها داوا له نه ته وه يه کگرتوه کان ده کات دريژه به چالاکيه کانى خوى بدات له باکوورى عيراق .

جه نابی سه رۆک نابى کورده کان له بير بکرىن . نه گه ر ولا ته يه کگرتوه کانى نه مريكا و نه ته وه يه کگرتوه کان پشت له کورد بکه ن ، ده ستى سه دام بۆ پيشيل کردنى مافى کورده کان ناوه لا ده بيت که هه موو ده زانين ده ترانى پيشيلي بکات . تکا له نه دامانى کۆنگريس ده که م پشتيوانى له برپارنامه ي ۲۹۹ بکه ن که بۆ پشتيوانى له مافى کورده کان ناماده کراوه .
به رپژ " فاسکال " :

جه نابی سه رۆک منيش پشتيوانى له برپارنامه ي ۲۹۹ ده که م که پيه وندى به کورده کانى باکوورى عيراق وه هيه . خۆش حال م که يه کى له پشتيوانه سه ره کيه کانى نه م برپارنامه يه بووم و سپاسى ناماده کارى نه م برپارنامه يه ، نوينه رى هيژاى نه ياله تى نقدا ، به رپژ بيلسره ي ده که م بۆ هه وه کانى بۆ ساپژ کردنى نييش و نازاره کانى کورده کان . ههروه ها سپاسى سه رۆکى هيژاى کۆميسيۆنى مافى مرۆژ و ريکخراوه نيونه ته وه ييه کان ، به رپژ " يارتۆن " و سه رۆکى کۆميسيۆنى نۆروپاو رۆژه لاته نيوه راست به رپژ " هاميلتۆن " ده که م بۆ نه وه وه لانه ي که دايا ن بۆ نه وه ي نه م برپارنامه يه نه مرۆ له کۆنگريس بخريته روو .

جه نابی سه رۆک نه م دوو ريککه وتننامه يه ده بى دريژ بکريته وه . ژيانى هه زاران کورد که به ده ستى رژمى درنده ي سه دامى ديکتاتور نه هامه تى زۆريان بينيه ، گريدراوه به به رده وام بوونى چالاکيه کانى نه ته وه يه کگرتوه کان له باکوورى عيراق (بۆ پاراستنى کورده کان) و مانه وه ي هينزه هاوپه يمانه کان له بنکه کانى تورکيا . نيتمه نابى ريگه به وه بده ين سه دام جارى تکی ديه که سه ره پڑيى خوى به سه ر نه م خه لکه بى پاراستنه دا به سپينيت ، برپارنامه ي ۲۹۹ بۆ نه م مه به سه ته ناماده کراوه .

جه نابی سه رۆک کورده کانى عيراق مانگى پيشو وه نگاو يکى گرنگيان هه لگرت بۆ خستنه رووى ناما به ديوکراتيه که کانيان واتا نه و کاته که له باروودۆخينکى دژواردا هه لېشارد نيکى نازاد و

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهی نه مریکا

دیوكراتیان به پرتوه برد . نیمه له ولاته یه كگرتووه كانی نه مریكا كه ریزگرتن له مافی مرۆژ و چاكسازی دیوكراتیكمان كردووه به بهردی بناخی سیاسهتی دهره وهی دهوله ته كه مان ، ناتوانین نهوكه سانه به تهنیا بهیلینه وه كه بۆ مافه كانیان خهبات دهكهن و له معترسییه کی گه وره دان. نیمه ده بی پشتیوانی له كورده كان بكهین و بیانپاریزین . تكا له هاوکارانم ده كم به تیکرای دهنگ نه م بریارنامهیه په سهند بکهن.

به پرتز "یارتۆن" :

جهنابی سه رۆك ، بریاریارنامه ی ۲۹۹ ههستی كۆنگریس دهره بریت به نیسبهت نه وهی كه ده بی كۆمه لگای نیتونه ته وه بی ماوهی شالۆی دابینكردنی ناسایش له باكووری عیراق و مانه وهی هیزه هاو په یانه كان له بنكه ی باشووری توركیا دریتز بكاته وه .

شالۆی دابینكردنی ناسایش كه نه ته وه یه كگرتووه كان نه غامی دهات ، ناسایش، خۆراك و سه ره نا بۆ هه زاران كوردی ناواره دابین دهكات كه نیستا له باكووری عیراق و توركیا ده ژین . كاتیك كه هیزه كانی عیراق به شیوازیكی درنده راپه رینی كورده كانیان سه ركوت كرد نه م ناوارانه ناچار کران له شویات و مایسی ۱۹۹۱ زیدی خۆیان به جی بهیلن.

شالۆی دابینكردنی ناسایش ههتا رادهیهك سهركه وتوو بووه له پاراستنی كورده كان له بهرامبه ر هیره كانی عیراقدا . توركیا رینگه داوه به وه كه هیزه كانی نه ته وه یه كگرتووه كان له خاكی توركیا بنكه دابه زرتین و به هیزی ناسانی كورده كان پباریزن و كۆمیسسیۆنی بالای نه ته وه یه كگرتووه كان بۆ كاروباری په نابهران به پرتوه بردنی كه مپه كان بگریته دهست .

به هه ر حال ريككه وتننامه ی بوونی بنكه سه ربازییه كانی ولاته یه كگرتووه كانی نه مریكا له توركیا و ريككه وتننامه ی نه ته وه یه كگرتووه كان له گه ل عیراق بۆ به پرتوه بردنی كه مپی ناواره كان له مانگی حوزهیران كۆتایی پیدیت . نیستا دهوله تی توركیا سه رقالتی تاوتوی كردنی نه وه یه كه نایا نه م ريككه وتننامه یه له گه ل ولاته یه كگرتووه كانی نه مریكا پاش مانگی حوزهیران دریتز بكاته وه یا نا . كۆمیسسیۆنی بالای نه ته وه یه كگرتووه كان بۆ كاروباری په نابهران به م زووانه

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نه مريكا

بهرپرسيار يه تيه كانى خۆى سهارهت به به پړوه بردنى كه مپه كان ده خاته نه ستوى UNICEF كه ته ویش ده بې ريككه و تننامه يه كى نوئ له گهل ده ولته تى عىراق واژو بكات بؤ به رده وام بسونى مانه وهى نه ته وه يه كگرتووه كان له هه ريمى پاريزراو . نه م پرپار نامه يه داوا له هه موو لايه نه كان ده كات چالاك يه كانيان دريژه پى بدن و داوا له حكومه تى عىراق ده كات كوتايى به گه مارؤ نابور يه كانى له سهر باكوور بيتيت . ده ولته تى عىراق بهر پرسياره له بهرام بهر چهوساننده وهى بهر فراوانى هزاران سثيلي كورد .

جه نايى سهرؤك هاوكات له گهل نه وه كه به رده وام بسونى شالوى دابين كردنى ناسايش يه كجار پتويسته به لام روونه هه تا كاتى كه سهدام له سهر ده سولات بيت ، كورده كان له ده ستى هيرشه كانى ده ولته تى عىراق ناسايشيان نابيت . نه م پرپار نامه يه له گهل سياسه تى ولته يه كگرتووه كانى نه مريكا ده گونجيت و نيداره ي نه مريكا نيته ي ناگادار كردووه ته وه كه هيچ كيشه يه كى له گهل نه م پرپار نامه يه نييه . داوا له هاوكارام ده كه م دهنگ بدن به م پرپار نامه يه .

پرپار نامه ي ۲۹۹ى كؤنگريس

- به له بهرچاو گرتنى نه وه كه ده ولته تى عىراق به شتويه يه كى درندانه راپه رينى كورده كانى له شوبات و مايسى ۱۹۹۱ سهركووت كردووه و سهدان ههزار كوردى ناواره ي توركييا كردووه — به له بهرچاو گرتنى نه وه كه نه م شه پؤله ناواره يه كتووپ و بهر فراوانه به رهو توركييا ناواره كانى له گهل مه ترسى مهرگ روويه پرو كردووه ته وه له نه نجامى كه مى ختوهت، خؤراك ، ده واو دهرمان و ناوى خاوين

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه باشترين ريگچاره بؤ نه م قه يرانه مرؤقييه ، هاندانى كورده كانه بؤ گه رانه وه بؤ زىدى خؤيان له باكوورى عىراق له ريگاي دروست كردنى هه ريميكى هيمن له باكوورى عىراق كه له بهرام بهر هه موو چه شنه هيرشيك پپاريزريت

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و هزاره تن دهره وهی نه مریکا

— به له بهرچا و گرتنی نه وه كه له وهلامی پېداویستییه یه كجار زۆره كانی كورده كان ، ولاته یه كگرتووه كانی نه مریكا سه ره پهرشتی "شالای دابینكردنی ناسایش" ی كردووه كه تییدا ولاته یه كگرتووه كانی نه مریكا و هیزه هاوپه یانه كانی ديكه یارمه تیدانی كورده كانیان هم له ناو توركیا و هم له " ناوچه ی پارێزراو" له باكووری عێراق گرتووه ته نه ستۆ .

— به له بهرچا و گرتنی نه وه كه له حوزه ییرانی ۱۹۹۱ وه كۆمیسۆنی بالای نه ته وه یه كگرتووه كان بۆ كاروباری په نابه ران هیشتا له باكووری عێراق چالاكییه كانی درێژه پێده دات ، له وانیه به هه زاران رێكخراوی ناحكومی و سه دان گاردی سه ره به نه ته وه یه كگرتووه كان سه رقالتی چالاكی فریاگوزارین

— به له بهرچا و گرتنی نه وه كه كۆمیسۆنی بالای نه ته وه یه كگرتووه كان بۆ كاروباری په نابه ران نیستا سه رقالتی وتووێژه له گه له سندوقی منداڵانی نه ته وه یه كگرتووه كان و رێكخراوه كانی ديكه ی نه ته وه یه كگرتووه كان بۆ جێبه جێ كردنی نه ره كه كانیان له باكووری عێراق

— به له بهرچا و گرتنی نه وه كه " یادداشتنامه ی له یه كه تیگه یشتنی" نیوان عێراق و نه ته وه یه كگرتووه كان بۆ مانه وه ی نه ته وه یه كگرتووه كان له حوزه ییرانی ۱۹۹۲ كۆتایی پێ دیت

— به له بهرچا و گرتنی نه وه كه كه می خۆراك له هه ره یی پارێزراو (كه له نه عجمی گه مارۆی نابووری ده ولته ی عێراق دروست بووه) وای كردووه كه هه وله فریاگوزارییه نێونه ته وه ییه كان زۆر پێویست بێت بۆ پێشگیری له قاتوقری له نیوان دانیه شتووه كورده كان

— به له بهرچا و گرتنی نه وه كه به رپاره دلخۆشكه ره كه ی ده ولته ی توركیا بۆ رێگه پێدان به مانه وه ی بنكه ی سه ربازییه كانی ولاته یه كگرتووه كانی نه مریكا له باشووری توركیا زۆر پێویسته بۆ سه ره كه وتنی شالای دابینكردنی ناسایش ، سه ره پای نه وه ی كه له وانیه یه عێراق تۆله ی نه م كاره له تۆركیا بسینیته وه

— به له بهرچا و گرتنی نه وه كه هیشتا پێویسته شالای دابینكردنی ناسایش بۆ وه لامدانه وه ی هێشه كانی عێراق بۆ سه ره كورده كان له هه ریتمی پارێزراو له باكووری عێراق به رده وام بێت

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و وزارتس دهره وهی نه مریکا

— به له بهرچاو گرنتی نه وه که ریکه و تننامه ی نیوان ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا و تورکیا بۆ مانه وهی بنکه سه ربازییه کانی نه مریکا له باشووری تورکیا له ۲۰ ی حوزه یرانی ۱۹۹۲ کۆتایی پیتیت

— به له بهرچاو گرنتی نه وه که نه گهر تم ریکه و تننامه یه دریژ نه کریتته وه و شالوی دایینکردنی ناسایش کۆتایی پیتیت ، نه گهری نه وه زۆره که هیژه کانی عیراق هیرش بکه نه سه ره ریمی پارێزراو و له نه بامدا ژماره یه کی بهرچاو له خه لک بکوژن و له وانه یه شه پۆلیکی دیکه ی ناواره بون به ره و تورکیا دروست بیت .

که وایوو کۆنگریس بریاری دا که :

۱— ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده بی هه لۆ بدات بۆ دریژکردنه وهی ریکه و تننامه ی حوزه یرانی ۱۹۹۲ که ریگا به وه ددهات بنکه سه ربازییه کانی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له باشووری تورکیا دا به زریژت بۆ وه دیه پیتانی ناما بجه کانی شالوی دایینکردنی ناسایش .

۲— ده ولته ی تورکیا ده بی ولامی ته ریینی بداته وه به داواکاری ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا بۆ دریژکردنه وهی شه م ریکه و تننامه یه . ره زامه ندی تورکیا شه رته بۆ به رده وام بوونی شالوی دایینکردنی ناسایش .

۳— مانه وهی نه ته وه یه کگرتووه کان له باکووری عیراق ده بی دریژ بکریتته وه

۴— ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا و کۆمه لگای نیونه ته وه یی ده بی یه که مین هه ولیان نه وه بی قه ناعهت به ده ولته ی عیراق به پیتن گه مارۆ نابوورییه کان له سه ره باکووری عیراق هه لگریت .

۵— بۆ باشترکردنی بارودۆخی کورده کانی عیراق، ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده بی دریژه بدات به پشتیوانی کردن له یه کپارچه یی و سه ره وهی سه رجه م ولاتان و مافی سه رجه م خه لکی ناوچه به فه رمی بناسیت.

چەتری پاراستنی کورده کان درێژ بکه نه وه
٣ حوزەهیرانی ١٩٩٢ - نه نجوومه نی پیران

به پریز " پیل " :

جهنابی سه‌رۆك نهم چهند هه‌فته‌ی داهاتوه ، قۆناخێكی زۆر گرنه‌گ ده‌بیست له میژووی گه‌لی کورد . دوا به‌دوای هه‌ڵبژاردنه‌کانی نهم دوا یه‌نهی پارلمانی کوردستانی عێراق ، کورده‌کان له‌گه‌ڵ رێگایه‌کی نه‌ستهم رووبه‌روو ده‌بنه‌وه له‌به‌ر نه‌وه‌ی هه‌ول ده‌ده‌ن ده‌ستکه‌وته دیۆکراتیکه‌کانی خۆیان پته‌و بکه‌ن و به‌ هه‌ر حال نهم نه‌رکه‌ی نه‌وان قورستر ده‌بیست له‌به‌ر نه‌و راستیه‌ که شالای دابینه‌کردنی ناسایش (که هێزه‌ هاو به‌ یه‌انه‌کان بۆ پاراستنی کورد له‌ هێلی ٣٦ له‌ باکووری عێراق نه‌نجامیان داوه) له‌ کۆتایی نهم مانگه‌ کۆتایی پێدیت .

شالای دابینه‌کردنی ناسایش رزگاریده‌ری کورده . بۆ پاراستنی نێونه‌ته‌وه‌یی کورده‌کان جاریکی دیکه‌ له‌ گه‌ڵ سه‌رکووتی رژیمی سه‌دام رووبه‌روو ده‌بنه‌وه و نه‌زمونه‌کانی پێشوو نیشانی داوین مانای نه‌مه‌ چیه‌، به‌ مانای سه‌رکووت و نه‌شکه‌نجیه‌ی هێزه‌ نه‌منیه‌کانی سه‌دام حوسه‌ینه‌، مانای نه‌وه‌یه ژنانی کورد له‌ گه‌ڵ ده‌ستدریژی به‌رپرسیانی هێزه‌ نه‌منیه‌کان رووبه‌روو ده‌بنه‌وه، مانای نه‌وه‌یه جاریکی دیکه‌ به‌ چه‌کی کیمیایی هێرشیان ده‌کرێته‌وه سه‌ر، مانای نه‌وه‌یه جوان و پیری کورد ، سیاسی و ناسیاسی ، جاریکی دیکه‌ بۆ سه‌روشوێن ده‌کرێنه‌وه . نهم کرده‌وه قیژه‌ون و دزیانه‌ هه‌موو راستن و زیاده‌روویی تیدا نییه .

نهم کرده‌وانه هه‌رچه‌نده بۆ مرۆڤ باوه‌رپێنه‌کراون به‌لام راستن له‌ به‌ر نه‌وه‌ی که هێزه‌کانی عێراق چه‌وساندنه‌وه و نازار و نه‌زیه‌تدانی کورده‌کانیان له‌ سه‌ر شریتی قیدیۆ ، کاغه‌ز و شریتی ته‌جیل تۆمار کردوه . هه‌ر نهم مانگی رابردوه‌ کۆمیته‌ی په‌یوه‌ندیه‌کانی ده‌ره‌وه‌ی نه‌نجوومه‌نی پیران له‌ هه‌ولێکدا به‌شداری کردوه بۆ گوازه‌تنه‌وه‌ی هه‌ندێ له‌م به‌لگه‌نامه‌نه بۆ ولاته‌ یه‌که‌گرتوه‌کانی نه‌مریکا که پێکهاتبوو له‌ چهند ته‌ن به‌لگه‌ی کاغه‌ز و شریتی ته‌جیل و شریتی قیدیۆ .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وى نه مريكا

ليكنۆلينه وهيهكى سهره تايى له سهر هه ندۆ له م بهلگه نامه كه ئىستا له كۆمىته ي پهبه ندىيه كانى دهره وه ده پارىزىن ، كرده وه ترسناكه به زمان نه هاتوه كانى هيزه كانى عىراق دۆ كرده كان نىشان ده دات كه به شالۆى نه نفال ناسراوه . ليكنۆلينه وهيهكى تيروته سه لته سهر نه م بهلگه نامه له داهاتوودا ده توانيت بنه مايه ك درووست بكات بۆ دادگايى كردنى سهدام حوسهين وه هيزه كانى به تاوانى ژينۆسايد و تاوانه كانى دۆ مرۆفاهه تى . ئيمه ده بۆ دريژه به پاراستنى ناسمانى كرده كان به دين ، نه ته نها بۆ نه وهى نه هيلين ترووشى سهركووتىكى هۆفانهى ديكه ببينه وه بهلكو بۆ نه وه كه يارمه تيشيان به دين ده سته كه وته كانى نه زمونه ديۆكراتيكه كه يان بيبين .

مانگى رابردو ۵ ميليۆن كوردى عىراق به شىوازىكى غوونه يى دهنگيان دا بۆ ههلبژاردنى ريبه رايه تيهكى به كگرتو . هه رچهنده كه نه غيامى نه م ههلبژاردنه درزىكى له نيوان دوو حيزه سياسيه سه ره كيه كه ي كوردستانى عىراق درووست كرد به لām نه زمونىتىكى ديۆكراتيكى نااسايى بوو له به رامبه ر ديكتاتۆرى و سه ره رۆيى كه يارمه تى به بانگه شه ي نۆتۆنۆمى كرده كانى عىراق ده دات .

له مانگى نيسان، من و ۶ كهس له هاوكارام له نه غجومه نى پيران نامه يه كمان بۆ سه رۆك بوش نووسى كه تييدا داوامان كرد نه مريكا دريژه به پاراستنى كرده كان و شيعه كانى عىراق بدات . نه مه ده قى نه م نامه يه و وه لāmى راويژكارى ناسايشى نه ته وه يى، به رپرز سكوكرافت ه :

نه غجومه نى پيرانى نه مريكا

كۆمىته ي پهبه ندىيه كانى دهره وه

واشنگتۆن دى دى ، ۲۴ى نيسانى ۱۹۹۲

كۆشكى سپى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و هزاره تى دهره وهى نهمريكا

بهريژ جه نابى سه رۆك كۆمار :

ئيمه ده مانه ويت نيگه رانى قولى خۆمان دهره پرين به نيسبت باروودوخى عيراق به تاييهت له پيه وندى له گه ل ناسايشى كورده كان له باكوور و موسلمانه شيعه كان له باشورى عيراق .

نهم دوايانه كۆميتى پيه ونديه كانى دهره وهى نهنجومه نى پيران ، كۆبونوه وهى كى بهريوه برد بۆ تاوتوتكردى بهلگه نامه كانى پيه ونديدار به كۆمه لكوژى رژيمى سهدام حوسهين له عيراق كه تييدا بهلگه نامه كان و راپورته كانى پيه ونديدار به كۆمه لكوژى خه لكى سفيلى كوردى عيراق ، به تاييهت لهم چهند سالى رابردوه تاوتوتى كرا . لهم كۆبونوه وهى ده بهلگه نامه فەرميه كانى عيراق و شايه تى پسپۆران و ناكامى ليكۆلينه وهى خردى كۆميتى لهم ناوچه يه خرايه روو . نهم بهلگه نامه نيشان ده دن به گشتى ۲۰۰ هزار تا ۳۰۰ هزار كوردى عيراقى كوژراون و بى سهروشين كراون كه ده كاته له سه دا ۵ دانىشتوانى كوردستانى عيراق . نهم زانياريه نيشان ده دات رهفتارى عيراق دۆى كورده كان له حووكمى سياسه تى فەرمى ژينۆسايده .

كورده كان به شيوازيكى كارامه هەريميكى نازادىيان پيکهيناوه كه زۆريى ناوچه كوردنشينه كانى باكوورى عيراق له خۆ ده گريست . به هەر حال تەنها هەرەشەى هيزه هاوپه يانه كانه كه نهم هەريمه نازادكراوهى له بهرامبه ر هيزشى ده ولته تى عيراق پاراستوه و هەروا كه ده زانين نه گەر نهم هيزه روو بدات كورده كان له گه ل مه ترسى كومه لكوژى روويه پروو ده بنه وه .

كهوابو ئيمه به تووندى پشتيوانى ده كمين له دريژكرده وهى پاراستنى ناسمانى نهم هەريمه له لايەن هيزه هاوپه يانه كان له چوارچيوى "شالوى داينكردى ناسايش" كه برياره له كۆتايى مانگى حوزەيران كۆتايى پيئييت . هەروەها هيوادارين ولا ته يه كگرتوه كانى نهمريكا داوا له ده ولته تى توركي (كه ره زامه ندى نهم ده ولته تى، شتيكى يه كلاييكه ره وهى بۆ سه ركه وتنى شالوى داينكردى ناسايش) بكات كه پشتيوانى له دريژه پيدانى پاراستنى ناسمانى نهم هەريمه بكات .

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانئ و مزاره نئ دهره وهئ نه مریکا

ههروه ها هیوادارین ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ههول بدات بۆ باشتو کردنی باروودوخی شیعه کانی عیراق . هه رچهند که باروودوخی کورده کان زۆر گرنگتره به لای نئمه وه ، به لام ده بی توژنیکش سه رنج بدریت به چاره نووسی ۱۳ میلیۆن موسلمانئ شیعه که دژی دهسه لاتی سه دام حوسه یئن . سالتی پار دوا به دوا ی رابه پرنی باشووری عیراق ، گه لی له خه باتکارانی شیعه ، لایه نگره سقیله کانیان و نه وانئ که له سو پای عیراق هه لته اتبوون بۆ ناچه زه لکاوییه کانی نیوان دوو رووباری دیجله و فۆرات له باشووری رۆژه لآت دوورخراونه وه و له وی له گه ل توژه سه ندنه وه ی توندی هیزه کانی عیراق رووبه پوو بوونه وه و ژماره یه کی زۆریان گیانیان له ده ست دا و تووشی کیشه و ته نگوچه له مه ی زۆر بوون . که وابوو نئمه داوا له ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده که یئ ههول بدات بۆ نه وه یه کگرتووه کان له باشووری عیراقیش چالاکی بکات و شیعه کانیش بخرینه ژیر چه تری پاراستنی هیزه نیونه ته وه ییه کان .

سپاستان ده که یئ ، نه گه ر ته م داواکاریانه جیبه جی بکه ن.

له گه ل ریزماندا

"کلایبۆرنی پیل"^۱، "هاریس وفۆرد"^۲، "جه یز م جیفۆردز"^۳، "جۆزف بایدن"^۴، "نالبیرت گۆر"^۵، "پاول سیمۆن"^۶، "دانییل پاتریک موینیهان"^۷ .

^۱ Claiborne Pell

^۲ Harris Wofford

^۳ James M. Jeffords

^۴ Joseph R. Biden

^۵ Albert Gore

^۶ Paul Simon

^۷ Daniel Patrick Moynihan.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

وهلامى دهفتهرى سهرۆك كۆمار

كۆشكى سپى

واشنگتۆن ، ۲۶ى گولانى ۱۹۹۲

بۆ بهرپرز "كلايپورنى پيل" ، سهرۆكى كۆمىتهى پهيوه ندىيه كانى دهره وهى نه مريكه پيرانى
نه مريكا

واشنگتۆن دى سى

بهرپرز جه نابى سهرۆكى كۆمىته

سهرۆك كۆمار و من به تهواوى شهريكى نيگه رانيه كانى ئيوهين به نيسبهت باروودۆخى ئىستاي
عيراق كه ئيوه له نامه كهى بهروارى ۱۴ى نيسانى ۱۹۹۲دا ناماژه تان پيكر دووه . ههروا كه ئيمه
چه نديجار به گشتى وتوومانه ، سياسه تى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا به نيسبهت عيراق
نهويه كه گه مارۆى ئيونه ته وهىي بخرىته سهر نهم دهوله ته هه تا كاتيگ كه ري به رايه تى عيراق
بگۆردريت و دهوله تىكى نوئ بىته سهر ده سه لات كه له گه ل دراوسى كانى عيراق و خه لكى خوئ به
ناشتى بۆ . ئيمه به تهواوى پشتيوانى له برپار نامه ي ۶۸۸ى نه مريكه ناسايشى نه ته وه
يه كگرتووه كان ده كهين كه داواى له عيراق كردووه سهركووتى هاوولا تيانى عيراق رابو ه ستي نيت .
ههروه ها كه ئيوه ناماژه تان پيكر دووه ، دابين كردنى ناسايشى ناسمانى له لايه ن هيژه
هاو په يانه كان زۆر يه كلاييكه ره وهيه بۆ پيشگرتن له هيرشى عيراق بۆ سهر ناوچه كانى ژير
كۆنترۆلى كورده كان له باكورى عيراق . ئيمه شانازى بهو دهوره ده كهين كه هيژه هاو په يانه كان
بۆ ساپز كردنى ئيش و نازاره كانى خه لكى باكورى عيراق گيژاويانه .

دنيا تان ده كه مه وه كه ئيمه و هاو په يانه كافان له " شالوى دابين كردنى ناسايش " پيشتر له گه ل
ري به رايه تى توركي بۆ دريژه پيدانى نهم شالوه دانوستافان كردووه . شتيكى سرووشتيه كه
نيگه رانى ئيمه به نيسبهت ئيش و نازاره كانى خه لكى عيراق ، دانيسشتوانى شيعه ي باشوورى

کورډ و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

عیراقیش له خۆ ده گریټ . نیمه له گهڼ نه ته وه یه کگرتوه کان دیالوگمان کردووه بۆ نه وهی چالاکیه کانی نه ته وه یه کگرتوه کان لهو ههریمه بۆ ماوه یه کی دیکه دریځه ی هه بی و هه رواش ده بیټ .

له گهڼ ریژمان

"بریتنت سکۆکرافت" ^

راویژکاری ناسایشی نه ته وهی

جهنابی سه رۆك مساوهی شالای دابینکردنی ناسایش وهك شمشیری "دامۆكلیس" به سه كورده كاندا راوه ستاوه. هیزه هاوپه یانه کانی دژبهری عیراق ، دهسه لاتی نه وهیان ههیه نه هیلن غه زه بی سه دام حوسهین جاریکی دیکه به سه ر كورده كاندا بباریت . ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا وهك هیزی سه ره کی هیزه هاوپه یانه کان ده بی سه ره شستی نه وه بگریته نه ستۆ كه مساوهی پاراستنی كورده كان دریځ بگریته وه. داوا ده كم له م په یوه ندییه دا وتاری رۆنامه ی واشنگتۆن پۆست له ژیر ناوی " كورده كان : دیمۆكراسیه تی نوێ " بگریته بهر دهستی هاوكارا ئم كه له ای حوزهیرانی ۱۹۹۲ بلاق بۆته وه .

^ BRENT SCOWCROFT

شمشیری دامۆكلوس (دیموكلوس) (Sword of Democles) نه فسانه یه کی یونانییه و له نه ده بیاتی سیاسیدا مه به ست هه ر جوړه مه ترسی و كار ه ساتیكه كه له سه روبه ندی قه وماندا بیټ و هه ر نانوساتیك له وانه یه روو بدات . وه رگیږ

هواندنه وهی کورده کان له باکووری عیراق

۱۲ ی حوزهیرانی ۱۹۹۲ - نهنجومهنی پیران

به پریز "رهید" :

جهانبی سهروک دوینی نهنجومهنی پیران رهزامهندی دهربری لهگهل پیرانامه ی ۲۹۹ ی کونگریس که له لایمن نوینهری کونگریس ، "جهیز بیلره ی" یهوه خرابوه روو . نهم پیرانامه یه داوا له تورکیا دهکات ریکهوتننامه ی خوی لهگهل نه مریکا پاش حوزهیرانی ۱۹۹۲ دریژ بکاتهوه بۆ نهوه ی بنکه سهربازییهکانی ولاته یه کگرتوهکانی نه مریکا له باشووری تورکیا وبنکهکانی نهتهوه یه کگرتوهکان له عیراق میهنهوه . ههروهها پیرانامه که دهلیت: "ولاته یه کگرتوهکانی نه مریکا و نهتهوه یه کگرتوهکان دهبی زۆر گرنگی بدهن بهوهی قهناعت به عیراق بهینن گه مارۆ نابوورییهکانی سهر باکووری عیراق لابیات و ههروهها دهلیت ولاته یه کگرتوهکانی نه مریکا دهبی پشتیوانی له یه کپارچه یی خاکی هه موو ولاتانی ناوچه بکات" .

ولاته یه کگرتوهکانی نه مریکا کوردهکانی هاندا راپهرین بکهن و پاشان له بهرامبهر کۆمه لکوژی سه دام به ته نیا هیشتنییهوه و میلیونه ها کورد — زۆرتر ژن و مندال — ناچار بوون له ترسی هه ره شهکانی سوپای عیراق له زیدی خزیان ناواره بن . نهم ناوارانه نیش و سازاری زۆریان بیینی، برسیتی زۆریان کیشا .

سه دام کوردهکانی کیمیاباران کردوه و هه مرو گوندهکانی خاپوور کردوه . نه گهر ولاته یه کگرتوهکانی نه مریکا و نهتهوه یه کگرتوهکان له ناوچه بچه دهرهوه دهبی چاوه پروانی کۆمه لکوژی تهواوی کوردهکان بین .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

له ريڭاي نەتەوه يەكگرتووه كان و "شالۆى دايىنكردى ناسايش" هوه ، نيمه توانيومانه پيش له هيرشى گورگه كانى سەدام بگريه بهلام كات كۆتايى پيڤيت ، بهم زوانه كات كۆتايى پيڤيت و دهبي ولاته يەكگرتووه كانى نه مريكا دهست به كار پيٽ . نه مه داواكارى مادي نييه يان داواكارى بو دهستپوهردانى سهريازى نييه ، بهلكوو داواكارى بو ريته رايه تي كردنه .

نەم دوايانە كورده كان ئاوات و ئاره زووى خۆيان بو ديموكراسى له ريڭاي به پيوه بردنى ههلبژاردنيكى ئازاد و سالم و به دوور له توندوتىژى دهربرى . ولاته يەكگرتووه كانى نه مريكا دهبي بهلينه كانى خۆى به نيسبهت نەم خەلكه ئازادىخوازه چيه جى بكات ، ههريويه په سه ند كردنى بپارنامه ي ٢٩٩ى دوتنى زور گرنگه .

من ستايشى ههوله كانى به ريز "بيلبره ي" ده كم بو وه بيره يئانه وهى بهلينه كانى ده ولەتى نه مريكا و ئاردنى په ياميئك بو خەلكى هه زارى كورد . نه مه كه مترين كاريكه كه نيمه ده توانين بو كورده كان بيكه ين .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروههوى نههرىكا

دریژکردنهوهی ریځکهوتننامه‌ی شالای دابینکردنی ناسایش له لایهن تورکیاوه
۸ی تهموزی ۱۹۹۲- نهنجوومه‌نی نوینهران

به‌ریژ "شوگ" :

جه‌نابی سه‌رۆك ده‌مه‌وێت له‌م هه‌له‌ كه‌لك وه‌ریگرم بۆ نه‌وه‌ی سپاسی ده‌وله‌تی تورکیا به‌ گشتی
بكهم بۆ دریژکردنهوه‌ی ماوه‌ی شالای دابینکردنی ناسایش بۆ ۶ مانگی دیکه . هه‌روه‌ها كه‌
نیوه‌ ده‌زانن " شالای دابینکردنی ناسایش" به‌نامه‌یه‌کی نیونه‌ته‌وه‌یه‌ كه‌ دوابه‌داوی به‌نه‌نجام
گه‌یشتنی "شالای سه‌ربازی گه‌رده‌لولی بیابان" بۆ پاراستن و یارمه‌تیدانی كورده‌كانی عێراق
دارپژواوه . هه‌روه‌ها كه‌ ده‌وله‌تی نێمه‌ داوی كردبوو، له ۲۶ی حوزه‌یران به ۲۲۸ ده‌نگی به‌لێ له
به‌رامبه‌ر ۱۳۶ ده‌نگی نه‌خه‌یر ، پارلمانی تورکیا نهم ریځکهوتننامه‌یه‌ی دریژ کرده‌وه .

جه‌نابی سه‌رۆك به‌فه‌رمانی نیوه‌ من به‌ سه‌رپرشتی لیژنه‌یه‌کی دوو حیزبی ، سالتی پار پاش
كۆتایی پێهاتنی شالای سه‌ربازی گه‌رده‌لولی بیابان (بۆ یارمه‌تیدانی كورده‌كان) سه‌ردانی
ناوچه‌م كرد . بارودۆخی كورده‌كان له‌ كاتی سه‌ردانی نێمه‌ شله‌ژاو بوو و به‌ ته‌واوی دیار بوو كه‌
هیچ هه‌ولێك بۆ یارمه‌تیدانی نهم ناوارانه‌ بێ هاوكاری ده‌وله‌تی تورکیا سه‌ركه‌وتوو نابێت . نهم
پشتیوانیه‌ هاته‌ دی و شالای دابینکردنی ناسایش به‌ سه‌ركه‌وتویی توانی كورده‌كان بپاریزی و
یارمه‌تیان بدات . پارلمانی تورکیا به‌ دریژکردنهوه‌ی نهم ریځکهوتننامه‌یه‌ بۆ ۶ مانگی دیکه ،
جاریكیتر نیگه‌رانی مرۆفدۆستانه‌ی خه‌لكی تورکیای به‌ نیسبه‌ت كورده‌كانی باكووری عێراق
نیشان دا .

Mr. MCHUGH¹

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريك

پروژبایی له تورکیا بۆ دریۆکردنه وهی کاتی شالۆی دابینکردنی ناسایش

۹ی تهموزی ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی نوینه ران

به پرتز "بیلبره ی" :

جهنابی سهرۆك له م دهرفه ته كه لك وهرده گرم و پروژبایی له خهلكی تورکیا ده كه م به تایبه ت له پارلمان ه كه یان (به رتبه رایه تی سهرۆك وه زیران ، سولیمان دمیریل) بۆ دهنگدانه بویرانه كه ی بۆ دریۆکردنه وهی شالۆی دابینکردنی ناسایش . به ۲۲۸ دهنگی نه ریئنی له بهرامبه ر ۱۳۶ دهنگی نه ریئنی ، هیزه هاوپه یمانه كان ریگایان پیدرا شالۆی ناسمانی خۆیان درتزه پیتبدن بۆ پاراستنی ناسایش و نه منیبیه تی نهو سه دان هه زار كورده ئاواره یه كه له باكووری عیراق ماونه ته وه . نه م دهنگدانه نیشانی دا كه تورکیا دهیه ویت بییت به شه ریکی ولاته یه كگرتوه كانی نه مریكا و په یوه ست بییت به و هیزانه كه له گه ل ئیمه دیوكراسی و سه قامگیری ده به نه ناوچه . ناگادار بوون له بارودۆخی كورده كان و هه وله كانیان بۆ چاره سه ر كردنی گيروگرفته كانی كورده كان ، تورکیای كردوو به رتبه ری رۆژه لاتنی نیوه راستینیکی دیوكرات و ناشتیخواز .

جاریکی دپكه سپاسی خۆم و سه رجه م نه ندامانی كۆنگریس- كه دهنگیان خستۆته پال دهنگی من بۆ پشتیوانی كردن له خهلكی كورد- پيشكهشی خهلكی تورکیا ده كه م. من گه شبینم به نیسه ت هاوکاری به رده وامی دوو ولاتی نه مریكا و تورکیا و یارمه تیدانی تورکیا به ئیمه بۆ دۆزینه وهی ریگا چاره یه کی ناشتیخوازانه و دیوكراتیک بۆ داها تووی كورد .

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

دریژکردنه وهی ریځکه و تننامه ی شالای دابینکردنی ناسایش هیوايه کی نوی

د به خشی به کورده کان

۹۱ ته موزی ۱۹۹۲ - نه غجومه نی نوینه ران

به ریژ "گیلمان" ، نوینه ری نه یاله تی " نیژورک" :

جه نابی سه رۆك دوا به دوا ی شه ری كه ندوا ، جیهان روو به پروی قهیرانی ناواره كان به وه و اتا كاتیك كه كورده كانی عیراق له ترسی نه وهی چاره نووسیان به دهستی ديكاتوریكي هه سهیناو قۆربانی بكریت به ره و سنوره كانی نیران و تورکیا هه لئاتن . له وه لاما و لاتسه یه كگرتوه كانی نه مریكا و كۆمه لگای نیونه ته وهی هه ریتمیكي پاریزراویان له باكووری عیراق پیکهینا و كورده كانیان هاندا بگه ریته وه زیدی خویان . و لاتسه یه كگرتوه كانی نه مریكا به هاوکاری كۆمه لگای نیونه ته وهی ، دهستی به هه ولی هه واندنه وهی كورده كان كرد كه به "شالای دابینکردنی ناسایش" ناسراوه . بۆ ناسانکاری بۆ نه م شالاه ده ولته تی تورکیا ره زامه ندی خوی له گه ل مانه وهی هیژه سه ربازییه كانی و لاتسه یه كگرتوه كانی نه مریكا له باشووری نه و و لاتسه دهری به ری . نه م بریاره بریاریکي قاره مانانه یه له بهر نه وهی له وانه یه عیراق تۆله له تورکیا بسینیته وه . نه م ریځکه و تننامه یه له حوزه بیرانی ۱۹۹۲ و بۆ ۶ مانگی دیکه دریژ كراوه ته وه و به هوی نه وهی كه سیستمی حكومه تی تورکیا دیموکراسی پارلمانیه ، دریژکردنه وهی نه م ریځکه و تننامه یه ده بی له لایه ن پارلمانوه بكریت .

جه نابی سه رۆك گه لی له نیتمی نه ندای كۆنگریس خوشحالین كه دۆستانی نیتمه له پارلمانی تورکیا ، نه م مانگه شیلگه پرانه دهنگیان دا به دریژکردنه وهی ریځکه و تننامه ی دابینکردنی ناسایش . نه م دهنگدانه كه دوا یه نمونه ی هاوکاری تورکیا یه له گه ل رۆژناوا ، سه قامگیری ناوچه هان ده دات و هیوايه کی نوی د به خشی به ده یان هه زار كهس .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

دریژکردنه وهی پشتیوانی تورکیا له شالۆی دایینکردنی ناسایش ، گرنگی دهوری تورکیا له ناوچه بهرجهسته دهکات . هاوکاریی تورکیا شتیکی به کلاییکه ره وه بوو بۆ سه رکه وتنی هیزه هاوپه یانه نیتونه ته وه ییه کان له کاتی قهیرانی که نداد و دهوریکی زۆر گرینگیش دهبینی له درووست کردنی داهاتوویه کی دیژکراتیک . تورکیا نمونه یه کی باشه ، نه ته نها بۆ کۆماره تازه سه ربه خۆبووه کانی یه کیتی سۆفیه تی پیشوو ، به لککو ههروه ها بۆ جیهانی عه ره ب . تورکیا له رینگای هاوکاری و دانوستانی نابووری زۆرتتر له بهرامبه ر بیرۆکه ی ناشتی دهروه ست بووه و نه م دوا یانه ش میروانداری له رێبه رانی ۱۱ ولات کردوه (له وانه رێبه رانی ۶ کۆماری پیشووی سۆفیه ت و نه رمه نستان و نازه ریا یجان که له سه ر کیشه ی نه گرونی قه ره باغ ناکۆکن) بۆ واژۆ کردنی په یانی هاوکاری نابووری ده ریای ره ش .

جه نابی سه رۆک بریاری تورکیا بۆ دریژکردنه وهی ریککه وتنه نامه ی شالۆی دایینکردنی ناسایش ، هیوا یه کی نوێ ده به خشی به کورده کان . هه لویستی شیلگیرانه ی تورکیا وه بیر هینه ری نه وه یه که رۆژناوا ده توانی له سه ر تورکیا حساب بکات و تورکیا ده توانیت رۆژ له دوا ی رۆژ ده ورێکی گرینگتر ببینیت له کاروباری ناوچه و جیهاندا .

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه امریکا

به هاوکاری نئمه کورده کان ده توانن یارمه تی خوڤان بدهن

۲۸ مایسی ۱۹۹۳ - نه نجو مهنی پیران

به ریز " پیل ":

جه نابی سه رۆك خه لکی کورد له باکووری عیراق که له ۲ سال پيشه وه له تهوقی (که له وه) دهسه لاتی سهدام رزگار یان بووه ، پيشکه وتنیکی بهرچاویان به خووه بینیه له بهرپوه بردنی ژیا نی ناسایی خوڤان . وادیاره که به هه ر حال ده ولته تی به غداد له بهرام بهر نه م سه رکه وتنه ی کورده کان هه روا بئ دهنگ نابیت و راپورته کان نیشان ده دن له وانه یسه کورده کان جاریکی دیکه له گه ل داگیرکاری عیراق رووبه پروو ببنه وه .

له نیسانی ۱۹۹۱ کۆمه لگای نیونه ته وه یی دهستی به کار کرد بۆ ساریژ کردنی شیش و نازاره زۆر گه و ره کانی کورده کان که پاش راپه رینیکی سه ر نه که وتوو دژی رژیمی به عسی سهدام له عیراق هه لته اتبوون . له نه جمای نازاری وێژدانی نئمه به گشتی (له بهر نه وه ی له میژه کورده کافان له بهرام بهر بهرنامه ی ژینۆسایدی سهدام به ته نیا هیشتوو ته وه) هیزه هاوپه یانه کان سه ر نه جم بهر برسیاری خوڤان به نیسبه ت پاراستنی کورده کان به جئ گه یاند . سه ره تا له رێگای شالۆی دا بین کردنی ناسایش و هه ولئ هیزه هاوپه یانه کان بۆ پاراستنی هه ریمی دژه فین له باکووری عیراق ، کورده کان هه تا راده یه ک پارێزران و هه لی نه وه یان بۆ ره خسا به ره و خو به رپوه بردن بچه ن پيش .

نه م دواییانه جیرال دین برۆکس^۱ له وتاریکدا له ژیر ناوی " رێگایه کی بئ عه یب ، لانی که م بۆ کورده کان که هه ریمی دژه فین ده یان پارێزیت " که له رۆژنامه ی "والستری ت ژۆرنال"^۲ به شیوازی کرۆنیک (به ریزی کات) بلاو بووه ته وه هه ولئ کورده کانی خستوو ته روو که به بۆچوونی نه و نه م هه ولئ هه م مه تر سیداره و هه م سه روودمه نده . له به شیک له م وتاره دا هاتوو هه نو نه ی کورده کان

^۱ Geraldine Brooks

^۲ Wall Street Journal

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی و مزاره تی دهره وهی نه مریکا

له وانه به سود بیت بۆ سیاسه تی "بۆسنیا"^۳. نیستا که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و هاو په یانان ههول ددهن ستراتیژی دروست کردنی ههریمی پارێزراو له "بۆسنیا" په پیره و بکهمن ، ده توانن بۆ نهم مه بهسته له نه زموونی ههریمه پارێزراوه که ی باکووری عێراق که لک وهرگرن. داوا له هاوکارانم ده کهم نهم به شعی وتاره که به وردی بخویننه وه .

له هه مان کاتدا من نامه بیت بلنم که کیشه ی کورد چاره سهر بووه . ههروه ها که راپۆرت هه والیه کانی نهم هه فته یه نیشان ددهن کورده کان هیشتا له گه ل مه ترسی تۆله سهندنه وه ی سوپای عێراق به ره وپوون . سوپای عێراق به شیوازیکی هه ره شه که رانه له جه و جۆلدایه و نه گه ری هیرشکردنه سهر کورده کان و بیانییه کان رووی له زیاد بوونه ، نگه رانییه کانی کورده کان زۆرتتر بووه و گه لی له ریکه خراوه مرۆفدۆسته نیونه ته وه ییه کان به یه که وه له عێراق کیشاویانه ته وه .

نهم باروودۆخه به تاییه ت کیشه خولقینه ره ، له بهر نهو راستیه که کورده کان له ژیر باری گرانی دوو جۆره گه مارۆدان : گه مارۆی نه ته وه یه کگرتوه کان له سهر عێراق به گشتی و گه مارۆی ده وله تی عێراق له سهر ناوچه کوردنشینه کان . نه گه ر هیرشیک روویدات ره نگه شاری سلیمانی و ده وری به یی به نامانج . سلیمانی هه رچه ند له ده ستی کورده کاندایه به لām له باشووری هینلی ۳۶ دایه و ههریمی دژه فین له لای باشووره کۆمه لیک گیرو گرتی هیه . ژماره ی دانیشتوانی سلیمانی ۸۰۰هزار که سه و هه رچه شنه هیرشیک له وانه یه بیته هزی هه لگیرسانی ناواره ییه ک وه ک ناواره ییه که ی ۱۹۸۷ و ۱۹۹۱ . هیرشی عێراق و ناواره بوونی خه لکه دوا به دوا ی هیرشه که ده ی به کاره سات .

به هۆی نه وه ی باروودۆخی "بۆسنیا" زۆریه ی سه رنجی نیمه ی له سیاسه تی ناوخۆی ولات به ره ولای خۆی راکیشاوه ، ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا پیوستی به قه یرانیکی نیونه ته وه یی دیکه نییه . نیمه ده ی به زووترین کات ده ست به کار بین بۆ پیشگرتن له م رووداوه . بۆ نهم مه بهسته ده یی:

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و وزارتى دهره وهى نه مریکا

یه کمم ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا و هاو په پانه کانی له شالاوی دایینکردنی ناسایش وهک پیتشر رابگه یه نن به هیچ شیوازیك ناهیلین ده ولته تی عیراق هیرش بکاته سهر ناوچه کوردنشینه کان ، له وانه همریمی دژه فرینی هیللی ۳۶. نه ههفته یه ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ههنگای گرینگی هه لگرت و له م په وهنده یه دا وه زیری دهره وه ، "ویلیام کریستوفر" "وتی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا برپار نامه کانی نه ته وه یه کگرتووه کان به شیلگیری ته وواو جیبه جی ده کات . من ستایشی وه زیری دهره وه و بهرپرسانی دیکه ی وزارتى دهره وه ده کم که نه م هوشداریه گرینگیان دا به سه دام و نیشانیان دا ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا وه لامی هیرشى عیراق بۆ سهر قه له مه ره وی که مینه ی کورد ده داته وه، ته نانه ت له باشوری هیللی ۳۶ .

دووم ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده بی گوشار بکاته سهر کۆمه لگای نیونه ته وه یی که نه رکی خوی به نیسبه ت پاراستن و یارمه تیدانی کورده کان جیبه جی بکات. برپار نامه ی ۶۸۸ ی ۵۱ نیسانی ۱۹۹۱ ی نه ته وه یه کگرتووه کان پشتیوانی ناراسته وخوی کۆمه لگای نیونه ته وه یی هه موار کرد بۆ پاراستنی که مینه کانی عیراق . نه نجوومه نی ناسایش ده بی په یه وه ی له نامانجی نه م برپار نامه یه بکات و له وانه یه بتوانیت برپار نامه یه کی نو پسه ند بکات که به ناشکرا پاراستنی ناوچه کوردنشینه کانی باشوری همریمی دژه فرین دایین بکات . نه نجوومه نی ناسایش هه روه ها ده بی به شیک له گه مارۆکانی نه ته وه یه کگرتووه کان له سهر ناوچه کوردنشینه کانی باکووری عیراق هه لگرت و به لینی متمانه پی کراو له ریه ره کورده کان بسینیت که له گه ل به غمداد بازرگانی نه کن.

سیته م جیهان ده بی پشتیوانی له نامانجی کورده کان بکات بۆ گه یشتن به ئۆتۆنۆمی. کورده کان ده یانه ویت خویان یارمه تی خویان بدن و خویان خویان بیاریزن، بۆ نمونه ناوچه ی ژیر کۆنترۆلی کورده کان نه وتی زۆری هیه به لام پیوستیان به تۆزی یارمه تی نیونه ته وه یی هیه بۆ نه وه ی بتوانن که لکی لیوهریگرن . کورده کان به یارمه تی کۆمه لگای نیونه ته وه یی ده توانن

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نهرىكا

پیداویستییه كانى پالاوتنى نهم نهمته دابه زرينن و خویان به خیتو بکهن . له مه زیاتر کورده كان ههنگاوى گه وره یان هه لگرتووه بۆ پیکهیتنانى سۆپا و پولیسیتىکى یه کشکل . به مه رجیک که کۆمه لگای نیونه ته وهی تۆزى یارمه تى مادى زۆرتى کورده كان بدات ، کورده كان ده توانن نهرکى پاراستنى خویان بگرنه نه ستۆ .

هیچکام لهم ههنگاوانه پیویست به جیبه جی کردنى نهرکى نوئ له لایهن ولاته یه کگرتووه كانى نهرىكا یا هاوپه یانان ناکات ، له راستیدا به پیچه وانیه . نهم ههنگاوانه دارپژراون بۆ نه وهى یارمه تى کورده كان بدریت له سه ر پیى خوی رابو ست و ناماده بن شویتنى گرینگ له ده ولته تى فیدرالى پاش سه دام بگرنه ده ست .

نیمه نیستا ده توانن له ریگای نهم ههنگاوه پرپایه خانه پیشگیری بکهن له ناکامه كانى هیرشیتى دیکه ی رژی عیراق و قهیرانیکی دیکه ی ناواره كان.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

يارمه تيدانى كورده كان

۳۰ى حوزه يرانى ۱۹۹۳- نه نجوومه نى پيران

به رتيز "بيلره ي" :

جه ناي سهرۆك ههر ئيستا كه ئيمه قسه ده كه ين ، كورد و كوردستان ده چه وسينرينه وه و ئيمه به رپرسيارين يارمه تى كورده كان بدين . ئيمه يارمه تى مرؤفدؤستانه ي كورده كان ده ده ين به لّام گه مارؤكانى سه دام حوسه ين ، كورده كانى خنكاندوه و بئ دهنگ كردوه . ئيمه ۱۵ ميلينؤن دؤلرمان تهرخان كرد بؤ يارمه تيدانى كورده كان به لّام بورؤكراسى ولّاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده ستى به سهر ئهم پاره يه دا گرتوه . سه دام پاره ي ۲۵ دينارى نياوه ته لاوه كه ته نها پاره يه ك بوو كه زؤر له ده ستى كورده كاندا بوو . كورده كان ته نانه ت ناتوانن به ره مه مى جووتياره كانى خؤشيان بگرن تا خه لكه كه يانى پئ تيز بگه ن و نه گهر ولّاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به زووترين كات ده ست به كار نه بيت ، كوردستان تووشى قاتووقچى ده بيت و نه وكاته پاره ي زياتر (له و ۱۵ ميلينؤن دؤلره ي كه تهرخانان كردوه) پتويست ده كات بؤ گهياندى يارمه تى هه وايى به كورده كان .

من داوا له حكومه ت و وهزاره تى دهره وهى نه مريكا ده كه م ده ست به كار بيت بؤ يارمه تيدانى كورده كان . گه مارؤى نابوورى سهر باكوورى عيلاق و كوردستان لابه ن و يارمه تى كورده كان بدين ئيداره يه كى سه ربه خؤ و خؤيه رپوه به ر له و ناوچه يه پئكبه ينن ، نه گهر نا كورده كان ئهم زستانه ش برسى ده بن .

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

بۆمبارانه کانی عیراق ، کورده کان ده خاته ناو مه ترسی

۳۰ی ته موزی ۱۹۹۳ - نه نجوومه نی پیران

به پرتیز " پیتل " :

جه نابی سه روک، عیراق جاریکی دیکه بووه به مه کوژی هه واله کان . دوینی فرۆکه جهنگیه کانی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا به مووشهک داویانه له بنکه دژه هه واییه کانی عیراق پاش نه وهی له لایه ن راداری عیراق دۆزراونه ته وه . پیشتەر پیلانیکی عیراق بۆ کوشتنی سه روک بوش له کویت له لایه ن ده زگای هه والگری نه مریکاوه پووجه ل کرایه وه و ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکاوه به نه بامدانی هیرشیکی مووشهکی بۆ سه ر ناوه ندی فه رمانه دیی نیسته خباراتی عیراق وه لایمی نه وانی دایه وه . به لām هیشتا سه دام هه ر له سه ر ده سه لاته و به داخه وه کورده کانی عیراق له وانه یه ته م جاره ش بین به قوربانی.

له مایسی ۱۹۹۱ دوا به دوا ی جهنگی دووه می که ندای فارس ، کورده کان(که رژیمی سه دام ژیا نی لییان تال کوردبو) دژی سه دام راه پرییان کرد تا ولاتی باوایپیران و که وناری خویان رزگار بکه ن. له مانگی نیسان هیرشیکی عیراق، کورده کانی ناواری ناوچه ی سنوورییه کانی تورکیا کرد . هه زاران کورد به تایبه ت ژن و مندال و پیره میرد و پیره ژن به هژی برسیتی و سه رماو سو له گیانیان له ده ستدا و هه ر وهک سالانی پینشو ، نییش و نازاری کورده کان سه رنجی خه لکی جیهانی به ره ولای خۆی راکیتشا . ته م جاره به ریه رایه تی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا، شالۆی دا بینکردنی ناسایش له لایه ن هیزه هاویه یانه کانه وه کورده کانی پاراست و یارمه تی دان تا ژیا نی ناسایی خویان ده ست پینکه نه وه و بووه هژی پاراستنی مافی مرۆ و گه شه ی دیوکراسی له کوردستانی عیراق ، له وانه به رپوه چوونی هه لپواردنیک که نازادترین و راسته قینه ترین هه لپواردن له رۆژه لاتنی نیوه راست (جگه له نیسرائیل)بو .

کورددستان له بهلگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه امریکا

بهلام نم رۆژانه رۆژی نه هامه تی کورده کانه . نیستا سهره پای پاراستنی هه وایی ناوچه له لایهن هاویه مانانه وه پتر له ۱۰۰ ههزار سهر بازی عیراق له باشووری ههریمی دژه فرین مؤلیان داوه . له تهمووزی ۱۹۹۱ هه واتا کاتییک که دووه مین گروپی سهر بازه هاویه مانه کان له ناوچه پاشه کشه یان کرد ، نیستا کارمه ندانی ریکخواوه مرۆفدۆسته نیتونه ته وه ییه کان ته نها گروپی بیانی که له ناوچه دا ماونه ته وه .

هیرشی عیراق بۆ سهر نم گروپانه ، ریکخواوی پزیشکانی بی سنووری هاندا تا پزیشکهکانی خۆی له ناوچه بباته دهره وه بۆ نه وهی سیاسه تی شیلگیربونی عیراق له سهر ره دوونانی چاودیره سهر به خۆ بیانییه کان شهرمه زار بکات . نه مرۆ هیزهکانی سه دام له باشووری هیتلی ۳۶ ی باکووردان و له وانه یه هیرش بکه نه سهر کورده کان بۆ نه وهی تۆله ی راهه پرینه که یان لیپسیینه وه ، بهلگه کان نیشان ده دات هیزهکانی سه دام ده یانه ویت و ده توان نه تم هیرشه ته نجام بدن .

هیرشی نه امریکا به موشه کی Tomahawk^۱ بۆ سهر به غدا که به فرمانی سه رۆک کلینتۆن به رپۆه چو په یامیکی نارد بۆ سه دام . نه مجارهش ده بی په یامیک بنیرین بۆ سه دام (به شیوازییک له لیتی تیگات) و پتی بلتین بهرپرسیارتی نیتمه به نیسبه ت نامانجه دیوکراتیکهکانی کورده کان ، جیدییه و ته نها کاردانه وه یه کی خه مخۆزانه نییه له بهرامبه ر وینه ی ته له فزیۆنه کان و پالنه وانبازی پاش شهر .

نه گهر نه مجومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان له مانگی نه یلورل کۆ بیته وه ، ولاته یه کگرتوهکانی نه امریکا ده بی بۆ نه وه هه ول بدات نه ته وه یه کگرتوه کان بریارنامه یه که ده بکات و تییدا جهخت له سهر پاراستنی کورده کانی عیراق و که مینهکانی دیکه بکاته وه . ولاته یه کگرتوهکانی نه امریکا و هیزه هاویه مانه کان ده بی ماوه ی پاراستنی هه وایی ناوچه ی دژه فرین

^۱ته وه رزین

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

دریژ بکه نه وه و یارمه تی مادی بده نه کورده کان بۆ نه وهی کورده کان بتوانن خۆیان و فهرمانبهرانی ریکخواه مرۆڤدۆسته نیتونه ته وه ییه کان بپاریزن.

نیمه ههروه ها ده بۆ به شوینی رینگایه کدا بگه رین بۆ نه وهی نابووری کوردستانی عێراق پیش بکه ویت . نیستا کوردستانی عێراق (وهك ولاتی عێراق به گشتی) له ژیر گه مارۆی نابووری نه ته وه یه کگرتوه کاندایه . هه لگرتنی هه ندیک له گه مارۆ نابوورییه کان له سه ر کوردستانی عێراق ده بیته هۆی ده ستپێراگه یشتنی کورده کان به بازاری جیهانی و رینگایه که بۆ بۆ کاربگه ربوونی گه مارۆکانی سه دام، و نابووری کوردستان هه تا راده یه که له به رامبه ر خراپکاری سه دام ده پارێزیت . جه نابی سه رۆک کۆمیتسه ی په یوه ندییه کانى دهره وهی نه نجوومه نی پیران نه م دواییانه یاسای حیسابی ماددی سالی ۱۹۹۴ و ۱۹۹۵ ی په سه ند کرد . من پیشنیارم کرد به شیک له م یاسایه که په یوه ندی به سیاسه تی ولاته یه کگرتوه کانى نه مریکاوه هه یه به نه یسبه ت کورده کانى عێراق هه موار بکریت . به بیروبووونی من نه م پیشنیاره شتوازی هه لسووکه وتی درێژخایه ن و کاربگه ری نیمه له گه ل کوردستانی عێراق به رجه سه ته ده کات .

نه مه ده قی یاسا هه موار کراوه که یه :

به شی ۷۰۹ : سیاسه تی ولاته یه کگرتوه کانى نه مریکا به نه یسبه ت کوردستانی

عێراق

به له به رچار گرتنی نه وه که :

۱ — کۆمه لگای نیونه ته وه یی به گوێره ی بپیارنامه ی ۶۸۸ ی نه نجوومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان و شالۆی دابینه کردنی ناسایش ، پشتیوانی ده کات له پاراستنی کورده کانى عێراق و که مینه نایینی و نه تنیکیه کانى دیکه ی عێراق

۲ — سه ره پای پاراستنی کۆمه لگای نیونه ته وه یی، هه ندیک له ناوچه کانى کوردستانی عێراق له گه ل مه ترسی داگیرکاری عێراق به ره وروون

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه سركا

۳— سهره پاي هه ره شهى داگيركارى عيراق ، كورده كان و گروهه نايىنى و نه تنيكه كانى ديكه ي عيراق ههنگاويان هه لگرتوه بۆ نه وهى كاروبارى خويان بهرپوه بهرن له وانه:

— بهرپوه بردنى هه لگرتو دنيكى نازاد و داد بهرهرانه بۆ پيكهيتناني پارلمان كه پشتيواني دهكات له بهرپارچه يى خاكى عيراق و به دهسه لات گه يشتنى حكومه تىكى بهرگرتوو و ديموكرات. — پلاندراشتن بۆ بهرپوه بردنى خزمه تگوزارى گشتى.

— دووباره چاكردنه وه و سهر له نوئى بنيادنانه وهى ژيترخانى كوردستاني عيراق — پيكهيتناني پوليس و هيزى ناسايشى بهر كشكل .

۴— سهره پاي يارمه تيه مرؤفدؤستانه نيونه ته وه ييه بهرچاوه كان و سهره پاي نه و راستيه كه گه مارؤى نابوروى عيراق له لايهن نه ته وه بهرگرتوه كانه وه پيداويستيه مرؤفدؤستانه كان له خو ناگريت ، دانيشتواني كوردستاني عيراق به هؤى گه مارؤى ناوخؤيى ده وله تى عيراق هيشتا له گه لگيروگرفت بهرهره ورون

۵— كورده كان و كه مينه نايىنى و نه تنيكه كانى ديكه ي عيراق توانيويانه بگه نه نامانجى نؤتؤنؤمى خويان و بهرهر له چوارچيويه يارمه تى نيونه ته وه يى كاريان كردوه كه واپوو كؤنگريس برپارى دا كه :

۱— ههنگاو هه لگريت بۆ هاندانى نه غجومه نى ناسايشى نه ته وه بهرگرتوه كان بۆ نه وهى كه :

۲— جهخت بكاته وه له سهر پاراستنى هه موو كورده كانى عيراق و كه مينه كانى ديكه ي عيراق بهر گيره ي برپارنامه ي ۶۸۸ى نه غجومه نى ناسايش

ب — هه ندئى له گه مارؤ نابورويه كانى نه ته وه بهرگرتوه كان له سهر نه و ناوچانه هه لگريت كه له لايهن رتبه رايه تى بهر ديؤكراسى هه لگرتو دراوى كوردستاني عيراق وه بهرپوه ده چيت بهر شهرت و مه رجى كه :

— دانيشتواني نه م هه رتبه بازارگانى نه كه ن له گه ل رژيمى عيراق

— نه و گه مارؤيانه كه هه لده گيريت له رووى ماديه وه يارمه تى بهر رژيمى عيراق نه دات

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و مزاره تى دهره وهى نه مريكا

۲- دريژه به پشتيوانى خۆى ده دات له هاتنه سهركارى حكومه تىكى يه كگرتوو و ديموكراتيك له عيراق

۳- ههنگاو هه لده گريت بۆ دارشتنى پرؤگراميكي چه ند لايه نه بۆ يارمه تيدانى خه لكى كوردستانى عيراق و پشتيوانى له ناماغي ئۆتۆنۆمى نه وان ده كات له ريگاي :

- دابين كردنى يارمه تى ماددى و تهكنيكى بۆ ئيداره ي به ديمؤكراسى ههلبؤيردراوى كوردستانى عيراق بۆ نه وهى سهرچاوه سروشتيه كانى ژير زهوى وهك نهوت به رههم بهينيت

- پشتيوانى كردن له مافى رهواى خۇياراستن و دابين كردنى پيداويستيه ناسايشيه كانى خه لكى كوردستانى عيراق

۴- هه لگرتنى ههنگاو بۆ چرتر كردنى دانوستان له گه ل ده وله تى توركييا (كه پشتيوانى و

هاوكارييه كه ي به كلاييكه رهويه بۆ پاراستنى خه لكى كودستانى عيراق) بۆ مسؤگه ر كردنى

نه وهى كه سه قامگيرى توركييا و هه موو ناوچه له ريگاي ريوشوينه كانى نه م به شه ده سته بهر ده بيت .

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی وهزارهتی دهره وهی نه مریکا

تراژیدیای بهرده وامی کوردستانی عیراق

۱۲ ی نیسانی ۱۹۹۴ - نهنجوومه نی نوینه ران

به پرتز " بیلبره ی " :

جهنابی سه رۆك راستیه كه ی نه وهیه نیش و نازاری خه لگی عیراق نه نجامی راسته وخۆی درندایه تی سه دامی دیکتاتۆره . ههروه ها كیشه یه کی دیکه شمان له كوردستان هیه . گه مارۆكانی نه ته وه یه كگرتوه كان له سه ر عیراق ، كوردستانی عیراقیش ده گرتیه وه . نیتمه نیستا خه لگی كوردستانی عیراق له باكووری هیتی ۳۶ ده پاریزین و به بیروبوچوونی من شهرمه بو نیتمه نه م گه ماروانه له سه ر خه لگی نه م ناوچه یه هه لنه گرین كه به دلنیا ییه وه له گه ل شیعه كانی باشووری عیراق زۆرتین نیش و نازاریان به دهستی سه ركوتی نه م رژیمه درنده یه كیشه وه .

جهنابی سه رۆك له ده سالتی رابردودا سه دام حوسه یین به شیوازیکی به رفراوان هاوولاتیانی كوردی عیراقی كیمیا باران كردوه . كورده كان ته نها داوای مافی خۆیه پۆیه بردن ده كهن و به دلنیا ییه وه نایانه ویت له عیراق جیا ببنه وه ، كورده كان داوای یارمه تی له نیتمه ده كهن ، داوا ده كهن گه مارۆكانی نه ته وه یه كگرتوه كان له سه ریان هه لگه گر دریت بو نه وه ی بتوانن له م كاته قهیرانییه دا خۆیان به خۆیه بگهن .

جهنابی سه رۆك سۆپاسی به پرتز " بۆنیۆر " ده كه م كه نه مه ی هینایه وه بیرى سه رۆكى نهنجوومه ن و هیوادارم له كۆیرونه وه ی دووقۆلی داهاتودا ، نه م به پرتزه باسی باروودۆخی دژواری كورده كانیش بكات كه زۆر پتویستیان به یارمه تی نیتمه هیه .

به پرتز " بۆنیۆر " :

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتې دهره وهی نه مریکا

جهنابی سهړۆك سپاسی هاوکارم بهرینر "بیلبره ی" ده کهم بۆ یارمه تییه که ی و دلنیای ده که مه وه که من نهم مه سه له یه به ته واوی ده خه مه به ریاس . نییمه ده بی یارمه تی ته و که سانه بدهین که به هژی نه بوونی ده واوده رمان و پیداویستییه رۆژانه کانی دیکه له تنگانه دان . نییمه ده بی له ریگای ریکه خراوه مرۆقدۆست و خیرخوازه کانه وه یارمه تیای بدهین بۆ شه وهی بتوانن خویان بژیئن و له کاتی خۆیدا جیگای سیاسی خویان به ته واوی له بهرام بهر سه دام حوسهین بدۆزنه وه .

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و وزارتى دهره وهى نه سربیکا

یادکردنه وهى هه لښه

۱۴ى نادارى ۱۹۹۶ - نه غجومه نى پيران

به پيرز " پيل " :

جەنابى سەرۆك كۆتايى نەم هەفتەىە ساليادى يەكئ لە تاريكترين كاتەكانى ميژووى مرژايەتيە . ۸سال پيش له ۱۶ى نادارى ۱۹۸۸ هيزەكانى سەدام حوسەين (كه له لايەن هيزەكانى نيرانه وه له دوورگەى فاو گەمارۆ درابوون و هيزە كوردەكانيش له باكورى عيراق پيشهريان كردبوو) به چەكى كيميايى هيزيشان كرده سەر شارۆچكەى كوردنشيني هه لښه و له نه غامدا ۶تا ۷ هەزار كورد كوژران كه زۆربهيان خەلكى شيفلى بئ گوناح بوون .

له ۸ ساله پاش هيزى كيميايى عيراق ، هه لښه گرنگترين سه مبولى بارودخى ناله بارى خەلكى كورد بووه كه ويناى درنده يى ده ولته تى عيراقه له به رامبه ر كورده كان . وينا له بيرنه كراوه كانى قوربانىانى نەم هيزه (پياوكت كه له گەل كوره ساواكه ي وشك ببوو و كچه مندالينك كه سه رپوشى به سه ره وه بوو و ده موچارى به ته وارى شيتابوو) هه تا هه تايه له بيرى خەلكى كورددا ده مي نيتته وه . هه روا كه زۆربه ي خەلكى بۆسنيا قەت پاك تاوى ره گەزى شارى " سربيرنيكا " ^۱ له بيرناكه ن ، كورده كانيش هيزى كيميايى هه لښه قەت له بير ناكه ن .

به دلتيايه وه هه ره وه كه هه موومان ده زانين ، هه لښه ته نها نمونه ي كيميا باران كردنى كورده كان نه بوو و كۆتايى به سه ركوتى كورده كان له لايەن عيراقه وه نه هيتا . هه رچه ند كه كيمبارانى هه لښه ناخۆشترين رووداو بوو ، به لام ته نها يەكئ له زغيره كرده وه دلره قەكانى عيراق بووه دژ به كورد . له ناوه راستى ده يى ۱۹۸۰ تا كۆتايى نەم ده يه ، هيزەكانى عيراق به شيتاوى سيستماتيك گونده كوردنشينه كانيان رووخاند و گوندنشينه كانيان به زۆر له كه مپه زۆره ملييه كاندا نيسته جئ كرد و ده يان هه زار كورديان گرت و بئ سه روشوين كرد و سه دان گوند و

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

شاری کوردنشینان خاپوور کرد . نهم کرده وانه له شالاری ناسراو به نه نفال له ۱۹۸۸ گه یشته لوتکه ی خوی . به گویره ی هه لسه ننگانده کان نزیکه ی ۱۵۰ هزار کورد لهم ماوه یه دا بی سهروشوین کران و له ناو براون . به گشتی نهم کرده وانه ی عیراق دژی کورده کان له حوکم و قهباره ی ژینۆسایدایه .

من و سه روکی هیتای کۆمیتیه ی په یوه نندیه کانی دهره وه ، سناتۆر هیلمز زۆر هه ولمان داوه سهرنجی نه نجوومه نی پیران به ره و لای نازار و نه هاهمه تیه کانی کورده کان رابکیشین که یه کئ له وانه خستنه پرووی یه که م گه لاله یاسای گه مارۆدانی عیراق له ۱۹۸۸ بوو به هوی که لک وهرگرتنی عیراق له چه کی کیمیایی دژی کورده کان .

پاش نه وه ی کۆمه لیک به لگه و نیشانه ی بایه خدار که وته دهستی نیسه سه بهاره ت به ره فتاری درندانه ی عیراق دژی کورده کان که زۆریه یان به دهستی خودی کاربه دهستانی عیراق نووسراون ، کۆمیتیه ی په یوه نندیه کانی دهره وه (به تایبته له ریگای هه ولته بی وچانه کانی به ریژ " پیتز گالبریس " که نه و کاته نه ندایه نهم کۆمیتیه به بوو و نیستا بالویزی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکایه له کرواتیای^۱) هه ولای دا پتر له ۱۸ تن به لگه نامه ی نیستخباراتی عیراق بخاته دهستی خوی که کورده کان له کاتی راپه رینی ۱۹۹۱ دهستیان به سه ردا گرتبوو . نهم به لگه نامه نه ده توانی ره فتاری تاوانبارانه ی عیراق به ته واری ناشکرا بکات . ریکخراوی چاودیری مافی مروؤ که ریکخراویکی سه ره به خویه ، دهستی داوه ته کاریکی شاز بو تساوتوی و شیکردنه وه ی نهم به لگه نامه نه که په یوه نندیان به ژینۆسایدی کورده وه هیه به دهستی ده ولته ی عیراق .

نه مه به سه ره هاتیکه که ده بی بگیتردیتته وه . هه روها که له وانه یه هه ندی له هاوکارانم بزنان ، مه سه له ی ژینۆساید گرینگیه کی یه کجار زۆری لای من هیه . پاش شه پی دووه می جیهانی ،

Peter Galbraith^۲
Croatia^۲

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و وزارتس دهره ووس نه امریکا

باوکی من بهریتز "هیریتز کلابیزنی پیل" ^۳ دهوړیکې بهرچای بینی له وهی که ژینوساید وهک تاوانیکې شهر سهر بکریټ . باوکم هرچند تنگ و چهله موی زوری بینی بهلام سهرته نجام سهرکوټنی بهدست هیئا و منیش له سووربوون و بهرپرسیاربوونی نهو له بهرامبه رهنسییه کان گهلی شت فیتر بووم . جیهان دهبی دژی ژینوساید رابوهستیټی له هر شونینک و هر کاتیک که روو بدات .

ههله به نایت له بیر بکریټ و عیراق دهبی بهرپرسیار بی له بهرامبه رکردهوه دلرهقه کانی دژ به کورد ، نیمه نابی بهیلین هم ههله به سادهیی له دهستان بجیت .

بریا بمتوانیبا بمگوتایا به خوشییهوه چیرۆکی تراژیدیای کورده کانی عیراق کۆتایی پتهاتوه و بووه به وانهیهک بۆ ریبهرایهتی عیراق ، بهلام بهداخوه ناتوا . هرچند که کورده کانی عیراق نیستا کۆنترۆلی بهشینکی بهرچاو له خاکی کوردستانیان بهدستهوهیه (له ناکامی شهر ی کهنداوی فارس) بهلام رهفتاری خرابی سهدام له گهل کورده کان بهردهوامه . هیزه کانی عیراق گه مارۆیه کی توندوتولیان خستوه ته سهر پاریزگا کانی ژیر کۆنترۆلی کورده کان . له مه زیاتر له ناکامی گه مارۆی نه تهوه یه کگرتوه کان له سهر عیراق ، کورده کان له ژیر باری گران و تاقهت پرووکیټی دوو گه مارۆی نابوریدان .

کورده کان له پارچه کانی دیکه ی کوردستانیش (به تاییهت ئیران و تورکیا) له گهل پیشینلکاریی جیدی مافی مرۆژ و سهرکوټی له راده به دهر به رهو پروون و نه مه نیشان ده دات باروودۆخی ناله باری کورد هیچ سنووریکی نییه . باروودۆخه که نه وهنده ناله باره که له ماوه ی ۱۸ مانگی رابردوودا ، کورده کانی عیراق (که سهره تا یهک ههلوټست و هاودهنگ بوون بۆ نۆتۆنۆمی و دژایه تی گردنی سهدام) دهستیان کردوه به شهر له نار خزیاندا .

هم باروودۆخه بۆ من راست و دادپهروهرانه نییه و له وه ناچیت وهلامینکی باش بیت له لایهن کۆمه لگای نیتونه تهوه ییه وه به میراتی ترسناکی ههله به . به باوه ری من دهبی ههولینکی یه کجار

Herbert Claiborne Pell ^۴

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

زۆرتىر بدرت بۆ دۆزىنه وهى كۆمه له ريگايك بۆ يارمه تيدانى كورده كانى عىراق بۆ نه وهى بيره وهى پى نيش و نازاره كانى رابردوويان له بير به نه وه ، بۆ نه وهى هيدى هيدى له گريدراوبون به يارمه تيه كانى كۆمه لگاي نيونه ته وهى رزگاريان بيت و له گه ل دووژمنى هاوبه شمان واتا سه دام حوسه ين به ربه ره كانى بكه ن . ته نها نه و كاته كوردستانى عىراق ده توانيت ببيت به بنه ما و بهردى بناخه ي عىراقىكى نازاد و ديمۆكراتيك .

لانىكه م كۆمه لگاي نيونه ته وهى و به تاييه ت و لا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بى نه ركى خۆى به نيسبه ت پاراستنى كورده كان جيه جى بكات . له ژير چه ترى شالوى دابين كردنى ناسايش ، هيزه هاوبه يانه كان، له وان ه و لا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا ، به ريتانيا و فرانس ا دريژه به پاراستنى هه وايى هه ريمى دژه فري ن و پاراستنى كورده كانى عىراق ده ده ن و ناسانكارى ده كه ن بۆ گه ياندنى يارمه تيه م رۆژدۆستانه كان. به هه رحا ل نا لۆگژه سياسيه كانى نه م دو ايانه ي توركي ا كۆمه لى ك گوماني دروست كردوه له به رامبه ر به رده وامبوونى نه م شالوه له دريژخاندا و بارودۆخى نابورى كوردستانى عىراق به گشتى به ره و خرابى ده چي ت . نه م بارودۆخه ي ني ستا نه به قازاغى و لا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا ته وا و ده بيت و نه به قازاغى كۆمه لگاي نيونه ته وهى و نه يارمه تى به سا رپۆ كرده وهى ميژورى خه مبارى چه وساندنه وهى كورد ده دات . كارى تيمه له عىراق (چ دژى سه دام و چه پشتيوانى كردن له كورده كان) هيشتا ته وا و نه بو ه . به رپۆز "هيلمز" :

جه نابى سه رۆك منيش له گه ل بى رويۆ چوونه كانى دۆستى به رپۆز و نه ندا مى هيزا و به تواناي كۆميتهى په يوه ندييه كانى ده ره وهى ته نجوومه نى پى ران ، به رپۆز " پي ل " دام و سياسى ده كه م بۆ وه بيره يانه وهى كار ه ساتى كۆمه لكوژى خه لكى سفيلى كورد له شارۆچكه ي هه له يجه له ٨ سا ل پيش له ١٦ى نادارى ١٩٨٨ .

فرۆكه جيه كانى عىراق بى هۆشدارى پيشو و به چه كى كيميائى شارۆچكه ي كوردنشيني هه له يجه يان له باكوورى عىراق بۆمباران كرد . نه م هيزه ترسناكه كه ته نانه ت به گو يره ي

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروهى نه مريكا

ستاندارده كانى عيراقيش كرده وهيه كى هوفانه به ، هه زاران ژن، پياو ومندالى بى پاراستنى كوشت. كۆمهلكوژى هه له بجه سه رنجى جيهانى به ره ولاى شالوى ژينوسايدى سهدام دژى كورده كانى باكوورى عيراق راكيشا . به هه حال نهم سه رنجده نه يتوانى پيش له كۆمهلكوژى سيستماتيكى سهدان هه زار خهلى سقيلى كورد به دهستى دهولهتى عيراق بگريت .

جهنابى سه رۆك سپاسى به ريز " پيل " ده كم له بهر نه وهى هه ميشه يه كئ لهو كه سانه به كه دهيه ويت باسى باروودوخى خرابى كورده كان بكات . من له گهل به ريز " پيل " له سالى ۱۹۸۸ كارم كرد بژ گه مارۆدانى عيراق به هوى رهفاره چهوسينه ره كهى . نه گهر كۆمهله كه سانتيكى ديكه وهك سناتور " پيل " له سه راسه رى جيهان و به تاييهت له ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكادا هه بانا كه داواى پاراستنى كورده كانيان بكر دبايا ، له وانه به ژماره به كى زۆرتر له كورده كان نيستا زيندوو بيان .

به هه حال به شى كۆتايى نهم تراژيديه هيشتا جيبه جى نه كراوه . سهدام حوسهين دهستى له رهفاره دلره كه كانى دژى هاروولاتياني كوردى عيراق هه لته گرتووه و هه رچهند كه ناتوانئ له ناويان ببات به لام هه رچى له دهستى ديت دهيكات بژ نه وهى له سه ره تايى ترين مافه كان بى به شيان بكات.

جهنابى سه رۆك، له نه نجامى هه وله كانى سناتور " پيل " ، باروودوخى كورده كان سه رنجى جيهانى به ره ولاى خوى راكيشاوه . كورده كان نابئ قه ده له بير بكرين .
خاتوون " فينيستين " ° :

جهنابى سه رۆك ، ۸ سال پيش له هه فته به كى وهك نهم هه فته به دا له هه فته كانى كۆتايى شه رى نيژان و عيراق ، سهدام حوسهين هيزه چه كداره كانى خوى نارد بژ نه وهى راپه رپينى كورده كانى باكوورى عيراق تيكبكشكين .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهروههس نههريكا

لهم هيرشه دا كه له شاروچكهى ههله بجه چرپوهه ، ههزه كانى سه دام به چهكى كيميائى ههله بجهيان بۆمباران كرد و پتر له 5 ههزار كورد به شيوازيكى درندانه گيانيان له دهست دا كه ژماره يهكى زۆريان مندال بوون .

ههروهه ليكۆلينه وه كانى كۆتايى جهنگى نيران و عيراق نيشانى داوه ههله بجه تهنها يهكى له درنده ترين به شه كانى شالآوى ژينۆسايدى سه دام دژيه كورده كانى باكوورى عيراق بووه نه هه مووى .

له ناوه راستى دهيهى 1980 ههتا كۆتايى جهنگى نيران و عيراق ، دهولهتى عيراق به چهكى كيميائى هيرشى كرده سهر گوند و شاره كوردنشينه كان، سه دان ههزار كوردى له كه مپه زۆره ملييه كاندا نيشته جئ كرد و دهيان ههزار كوردى ديكه ي بئ سهروشوين كرد. نزيكه ي 150 ههزار كورد له شالآوى ناسراو به نهفالددا گيانيان له دهست دا كه تهنها ده كرئت وهك شالآوى ژينۆسايدى كورده كانى عيراق له لايهن سه دام حوسه ينه وه ناوزه د بكرئت .

به داخه وه نه مه تهنها كرده وهى درندانه ي سه دام نه بوو دژ به خهلكى خوئ . كۆمه لكوژى دهولهتى عيراق له شالآوى "نهفالد" بوارى بۆ دوايين ژينۆسايدى سه دام خوئ كرد ، نه مجاره دژى "عه ره به مارشه كانى" باشوورى عيراق . له سالانى پاش شه رى كه نداو كاتتيك كه شيعه راپه رپوه كانى عيراق په نايان بۆ كۆمه لگا دوورده سته كانى "عه ره به مارشه كان" برد، سوپاى سه دام هيرشى كرده سهر نم كۆمه لگايه . له 3 ساله ي دواييدا ههزاران كهس له عه ره به مارشه كان بئ سهروشوين كراون و هه موو گونده كانيان خاپوور كراوه و سوتينراوه . ژينۆسايدى نه مجاره له گهئ ده سترديژى بۆ سهر ژينگه نه نجام دراوه له بهر نه وهى نه ندازياره عيراقيه كان ژينگه ي به پيست و به ره كهت و ههزاران كيتلگه ي عه ره به مارشه كانيان وشك كردوه بۆ نه وهى گوندنشينه كان له وهى ده ربكه ن و ريگاي له ميژينه ي بژيوى "عه ره به مارشه كان" له ناو بهرن .

كورده كانيش هه روا به ده ستنى سه دام ده چه وسينه وه . كورده كان له كۆتايى شه رى كه نداو له سالى 1991 به يارمهتى ده ستيه وردانى ولاته يه كگرتوه كانى نه هريكا و هاوپه يمانان توانيان له ده ستنى

کوردد و کوردستان له بهلگه نامه کانئ وهزاره نئ دهره وومی نه مریکا

شه پۆلیکی نوئی کۆمه لگۆژی سهدام رزگار یان بئ . نه مړۆ هه رچه ند که کورده کانئ عیراق به شیوازی ئۆتۆنۆمی پارێزگا کانئ باکووری عیراق به پێوه ده بن (له ژێر سایه ی هه ولئ هاو به شی هێزه کانئ نه مریکا، به ریتانیا و فرانسا که شالۆی دابینکردنی ناسایش به پێوه ده بن بۆ پاراستنی کورده کان) به لām هیشتا له گه ل گه مارۆی ناو خۆیی هێزه کانئ سهدام و ههروه ها گه مارۆی نه ته وه یه کگرتوه کان له سه ر عیراق و هێرشه کاتییه کانئ عیراق بۆ سه ر شاره کوردنشینه کان به ره وپروون .

هیچ کام له نه ندامانی نه عجمومه نی پیران به قه د نه ندامی هیژا و پایه به رزی کۆمیته ی په یوه ندییه کانئ ده ره وه ، به رپێر سناتۆر " پیلل " هه ولپان نه دا وه بۆ خسته نه پرووی باروودۆخی کورده کان . له نا کامی هه ولته کانئ سناتۆر " پیلل " و هه ولته کانئ سه رۆکی هیژای کۆمیته ی په یوه ندییه کانئ ده ره وه سناتۆر " هیلمز " پێر له ۱۸ ته ن به لگه نامه ی ده ولته ت و نیسته خباراتی عیراق له په یوه ندی له گه ل شالۆی ژینۆسایدی کورده کان بۆ شیکردنه وه و توێژینه وه گوازا وه ته وه بۆ ولاته یه کگرتوه کانئ نه مریکا . نه م به لگه نامه نه له کاتی راپه رینی ۱۹۹۱ له لایه ن کورده کانه وه ده ستیان به سه ردا گیرا وه . نه عجمی نه م توێژینه وانه میژووی ره فتاره دلپه قه کانئ عیراق دژ به کورده کان ده ره خات ، له وانه به کاره یێنانی ترسناکی چه کی کیمیایی .

له م سالتیاده تراژیدی که دا ، سپاسی سناتۆر " پیلل " و سناتۆر " هیلمز " ده که م بۆ رێبه رایه تییه که یان له م په یوه ندییه دا . هیوادارم ولاته یه کگرتوه کانئ نه مریکا درێژه به ده وری ریه رایه تی خۆی بدات بۆ دابین کردنی ژیا نیکی باشت بۆ کورده کانئ عیراق ، چ پێش و چ پاش له سه ر ده سه لات لابرا نی سهدام .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

ساليادى كۆمهلكوژى كورده كان به دهستى دهولتهتى عيراق

٢٦ى ئادارى ١٩٩٦ - نهجرومهنى نوينه ران

بهريز " گيلمان " :

جهنابى سهرك داوا ده كم هاوكارانم دهنك بدهن به بپارنامهى ٣٧٩ كه دهريپى ههستى
كۆنگريسى نه مريكايه به نيسبهت ههشته مين سالوه گه پى كۆمهلكوژى پترله ٥ ههزار كورد له
ناكامى هيرشى كيميائى دهولتهتى عيراق . نه مه دهقى بپارنامه كهيه :

بپارنامهى ٣٧٩ى كۆنگريس نه مريكا

— به هوى نه وهى پتر له ٤ ميليون كورد له عيراق ده زين كه ده كاته ٢٠٪ دانىشتوانى عيراق
— به هوى نه وهى دهولتهتى عيراق دريژه به كرده وه تووندوتيه كانى خوى ده دات دژى كورده كانى
عيراق

— به هوى نه وهى له ٧ى ئادارى ١٩٨٨ دهولتهتى عيراق چه كى كيميائى دژى هاوولتياى سفيلى
كوردى عيراق له شارۆچكهى سنورى ههله بجه به كار هيتاوه و له نه بجامدا پتر له ٥ ههزار خهلكى
بى گوناح كوژراون .

— به هوى نه وهى نه م كرده وه نامرؤفى و دژندهيهى دهولتهتى عيراق بووه ته هوى ناره زايهتى و
تورپه بى كۆمهلكاى نيونه ته وه بى

— به هوى نه وهى دهولتهتى عيراق دريژه ده دات به كه لك وه رگرتن له چه كى كيميائى دژى خهلكى
بى پاراستنى كورد ، ههروه ها كه له سالى ١٩٨٨ نه بجامى داوه

— به هوى نه وهى پتر له ١٨٢ ههزار كوردى عيراق له سه روبه ندى شالوى نه نفال له ١٩٨٨ دا
كوژراون

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و وزارتس دمه وهی نه مریکا

— به هۆی نه وهی نه گهر کۆمه لگای نیونه ته وهی وه لاهی داگیر کرانی کویتی له ۱۹۹۰ به دهستی عیراق نه دابایاوه و کۆمه لیک ریگای نه گرتبایا بهر بۆ له ناو بردنی نه مباری چه که کۆمه لکوژه کانی عیراق

— به هۆی نه وهی ده ولته تی عیراق پتر له ۲۰ میلیۆن مینی له سهراسه ری ناوچه کوردنشینه کان چاندوه که کهند و کۆسپ درووست ده کات له سهر ریگای نیشته چی کردنه وهی خه لکی ناوارة — به هۆی نه وهی بریارنامه ی ۱۶۸۸ ی ۱ ی نیسانی ۱۹۹۱ ی نه نجومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان داوای له عیراق کردوه سهر کوتی هاوولاتیانی خۆی رابوه ستینیت و داوای له کۆمه لگای نیونه ته وهی کردوه پرۆگرامینکی هه واندنه وه بۆ خه لکی سفیلی عیراق ، به تایبته کورده کان دابریژی

— به هۆی نه وهی له به هاری ۱۹۹۱ وه ، نه مریکا ، به ریتانیا و فه رانسا ههر رۆژ ههریمی دژه فرین له هینلی ۳۶ له باکووری عیراق به هیزی ناسمانی ده پارێزن.

به هۆی نه وهی جگه له چه تری پاراستنی ناسمانی هیژه هاو په یمانه کان ، نه ته وه یه کگرتوه کانیش شالۆی هه واندنه وه و ناسایشی له عیراق ، به تایبته له ناوچه کوردنشینه کان جیبه چی کردوه — به هۆی نه وهی له سالی ۱۹۹۱ وه ، ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا نزیکه ی ۱/۲ بیلیۆن دۆلاری ته رخا ن کردوه بۆ پاراستن و یارمه تیدانی کورده کانی عیراق له شالۆی دابین کردنی ناسایشدا

— به هۆی نه وهی کورده کانی عیراق قهت ناشتییه کی راسته قینه به چاو نابینن هه تا کاتی که داپه روه ری له به رامبه ر تاوانبارانی عیراق جیبه چی نه کریت

که وابهو کۆنگرێسی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا برپاری دا حکومه تی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ده بی :

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و وزارتس دهره و س نه مریکا

- ۱- هه شتمین ساله گه پری کوژرانی ۵ هه زار کوردی عیراق له هیرشی کیمیایی ۱۹۸۸ به دهستی دهولهتی عیراق له هه لهجه بهرز رابگریت له ریگای یاد کردنه وهی نهو ژن و مندال و پساوه بی گوناخانهی که گیانیان لهم رووداوه دا له دهست داوه .
- ۲- جهخت له سهر شرکی ولاته یه کگرتوهه کانس نه مریکا بکاته وه بۆ پاراستن و یارمه تیدانی خه لکی کورد له عیراق و نه وه مسوگهر بکات که تراژیدیای هه لهجه قهت دووبات ناییته وه .
- ۳- پشتیوانی بکات له هه وله کان بۆ پیکهینانی ئالترناتیفیکی دیوکراتیک بۆ رژیم نیستیای عیراق که مافی نۆتۆنۆمی کورده کان له چوارچیوهی سیستمیکی فیدرالدا به فهرمی بناسیت
- ۴- درێژه به هه وله کانس بدات بۆ پیکهینانی دادگای نپونه ته وه بی تاوانه کانس جهنگ بۆ دادگایی کردنی ریبه رانی عیراق که تاوانی دژبه مرۆفایه تی و تاوانی جهنگیان نه بجامداوه .

به پریژ "گیلمان" :

جهنابی سهروک من به تووندی پشتیوانی ده کهم له بریارنامه ی ۳۷۹ی کۆنگریس که له ۱۷ی ناداری ۱۹۹۶ له لایهن هاوکاری هیژامان ، به پریژ "پۆرتیر" ، نوینه ری نه یاله تی "نیلۆنویژ" نامه ده کراوه که دهربری ههستی کۆنگریسه به نیسبهت هه شتمین سالیادی کۆمه لکوژی ۵ هه زار کوردی عیراق له ناکامی هیرشی کیمیایی دهولهتی عیراق.

ولاته یه کگرتوهه کانس نه مریکا باش ناگاداری کرده وه دپنده کانس رژیم سهدام حوسهینه دژ به که مینه کانس عیراق ، به تاییهت کورده کان که نیستا له باکووری عیراق له شالۆی دابین کردنی ناسایشدا ده پارێزریژن . پشتیوانی ولاته یه کگرتوهه کانس نه مریکا لهم شالاره شتیکی به کلاییکه ره وه به له بهر نه وهی نه مریکا له پاراستنی ههریمی دژه فرین له باکووری عیراق له هیلای ۳۶ به شداره و ههروه ها به هو ی یارمه تی ۱/۲ بیلیۆن دۆلاری نه مریکا بۆ یارمه تی و پاراستنی

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نه مريكا

كوردەكان له باكوورى عىراق كه نيمه دهتوانين له م ريگاشه وه وهلامى دهستدرىزيه كانى سه دام
بهينه وه .

برپارنامهى ۳۷۹ى كۆنگريس رووداوه كانى ۱۷ى نادارى ۱۹۸۸ وهبىر دههينيتسه وه و داوا له
حكومەتى نه مريكا دهكات يادى نهو خهلكه بى گوناخه بهرز رابگريست كه له م هيرشه
تراژيديكه دا گيانيان له دهست داوه و جاريكى ديكه جهخت له سهر نهركى ولاته يه كگرتوه كانى
نه مريكا دهكاتوه بۆ پاراستن و يارمهتيدانى كه مينه كورد له عىراق و مسۆگهر كردنى نهو كه
كۆمهلكوژى ههله بچه جاريكى ديكه دووپات ناييتسه وه و پشتيوانى له وههولانه بكات بۆ
پيكهيتنانى ئالترناتيفيكي ديموكراتيك بۆ رژيمى نيستاي عىراق كه له چوارچيهوى سيستمىكى
فيدرالى دا دان به مافى ئۆتۆنۆمى كوردهكاندا بنيت و دريژه به ههولەكانى بدات بۆ پيكهيتنانى
دادگاي تاوانبارى جهنگ بۆ دادگايى كردنى ريبه رانى عىراق به تاوانى دژى مرؤفايه تى .
بهريز "مۆزان" :

جهنابى سهروك ، نه ندامانى گروپى كه مينه كۆنگريس ستايشى نه م برپارنامهيه دهكەن كه له
لايه ن بهريز "پۆرتيز" و بهريز "گيلمان" وه خراوته روو . پتيويسته نيمه تۆپه يى و ناڤه زايه تى
خۆمان دهربرين به نيسبه ت كۆمهلكوژى ۵ ههزار كورد به چهكى كيميائى . له پيشه روژدا نيمه
دهبى له لايه ن كۆمهلكاي نيونه ته وه يى و له گه ل كۆمهلكاي نيونه ته وه يى دريژه به چاوديرى كردن و
گوشار خستنه سهر عىراق به دين .

نه م برپارنامهيه جهخت له سهر بهرپرسيار بوونى نيمه دهكات به نيسبه ت پاراستن و يارمهتيدانى
كوردهكانى عىراق و پشتيوانى دهكات له ههولەكان بۆ پيكهيتنانى ئالترناتيفيكي ديموكراتيك بۆ
رژيمى نيستاي عىراق كه له چوارچيهوى سيستمىكى فيدرالى ديموكراتيك دان به مافى ئۆتۆنۆمى
كوردهكاندا بنيت و داوا له دهولەتى نه مريكا دهكات دريژه به ههولەكانى بدات بۆ پيكهيتنانى
دادگاي تاوانبارانى جهنگ بۆ دادگايى كردنى ريبه رانى عىراق به تاوانى دژى مرؤفايه تى ،
به تاييه ت سه دام حوسه ين . كهوابوو نه م برپارنامهيه كى باشه و داواكارم په سه ند بكرىت .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهوى نه مريكا

بهريز "گيلمان" :

سپاسى نوينهري هيژاي نه ياله تي "ئيلونيوز" و هاوسه رۆكى كۆميتهى مافى مرۆڤ ، بهريز "پۆرتيتر" ده كه م كه ريبهري خهباتى ئيمه بوونه بۆ مافى مرۆڤ و كيشه ي كورديان به ماوه ي چهند سال هينا وه ته بيرى ئيمه .

بهريز "پۆرتيتر" :

جهنابى سه رۆك سپاسى هاوسه رۆكى هيژاي كۆميتهى مافى مرۆڤ ، بهريز "گيلمان" ده كه م كه كاتى خۆى دا به من و زۆر سپاسى ده كه م به هۆى ريبهرايه تيبه شازه كه ي له خهبات بۆ مافى كه مينه كان له سه راسه رى جيهان . بهريز "گيلمان" شيلگير بووه له سه ر پشتيوانى كردن له گه لى كورد كه مه زترين گروه ي نه تنيكى جيهانه كه ٢٥ ميلیۆنه و ده وه ته ي خۆى نيبه و له نيوان توركيا ، ئيران ، عيراق و سوورىادا دابهش بووه . بهريز "گيلمان" به ته واوى سه ركه وتوو بووه له ريبهرايه تيه كه ي بۆ راكيشانى سه رنجى ئيمه به ره ولاى باروودۆخى كورده كان و خهبات بۆ مافه بنه ره تيه كانى خۆيان له م چهند ولا ته دا .

جهنابى سه رۆك ٨ سال پيش له ١٧ى نادارى ١٩٨٨ رۆمى سه دام حوسه ين به چه كى كيميائى هيژشى كرده سه ر شارۆچكه ي كوردنشيني هه له بجه و له نه نجامدا پتر له ٥ ههزار خه لكى سفيلى كورد ، له وانه ژن و مندال كوژران . دوا به داوى هيژشه كه ده وه ته ي عيراق له ريگاي دريژه پيئدانى سه ركوتى كورده كان ، سه رووشتى نامرۆفانه ي خۆى نيشاندا .

له سالى ١٩٨٨ پتر له ٥ ههزار كوردى عيراق له ناكامى هيژشى كيميائى ده وه ته ي عيراق كوژران و ته نها پاش داگيركرانى كويت له لايه ن عيراق له ١٩٩٠ بوو كه كۆمه لگاي نيونه ته وه يى هه نگاوى بۆ له ناو بردنى نه مبارى چه كه كۆمه لكۆزه كانى عيراق هه لگرت . نه مرۆ ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا و كۆمه لگاي نيونه ته وه يى پشتيوانى له هه ولئى پاراستنى كورده كانى عيراق ده كه ن . ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده ورى سه ره كى بينيوه له مسۆگه ر كردنى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره ووهى نه مريك

دهستپړاگه يشتنى كورده كانى عىراق به يارمه تيبه مرؤفدؤستانه كان و پاراستنيان له بهرامبهر هيرشه كانى دهولته عىراق .

به ههر حال بارودؤخى كورده كانى عىراق ههروا لهو پهرى خرابى دايه . سهدام حوسهين دريژه به كرده وه تيرؤزيه كانى له ناوچه كوردنشينه كان ددهات له ريگاي خراپكارى و گه مارؤى نابوورى . له مه زياتر چاندنى ٢٠ مليون مين له سهراسهري ناوچه كوردنشينه كان له لايهن دهولته عىراق ، كهنه و كؤسپى دروست كرده وه له سهر ريگاي ههولته مرؤفدؤستانه كان . شه مرؤ نزيكه ١٠٠ ههزار سهربازى عىراقى له لىواري ناوچه كوردنشينه كان مؤليان داوه و هه ره شه له ناوچانه ده كهن .

جهنابى سهرؤك دهولته عىراق هاوولاتياني خؤى له سهره تاييترين مافه كان و ژيان له ژيتر سهره وهرى ياسا بئ بهش كرده وه . نه ته وه يه كگرتوه كان دوا به دواى داگيركرانى كويت له ١٩٩٠ ، گه مارؤى خستؤته سهر عىراق . سهدام حوسهينيش دريژه به سهر پيچيى كردن له جيبه جئ كردنى برپار نامه كانى نه نجوومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان ددهات . له ناكامدا رهوشى نابوورى رؤژ به رؤژ خراپتر ده بيت ، به لام بارى نهم رهوشه نابووريه له سهر شانى سهدام حوسهين نييه ، به پيچه وانه وه بارى گراني ديكتاتؤرى و سياسه ته سهر كوتكه ره كانى له سهر شانى هاوولاتياني بئ گوناخى عىراقه كه له مافى گؤرپنى دهولته و مافى نازادى راده ربرپن و پيكه پيئنانى كؤر و كؤمه له كان بئ بهش كراون . ته نها له ناوچه ى ژيتر دهسه لاتى كورده كان له باكوورى عىراق (كه له لايهن هيزه نيونه ته وه ييه كانه وه ده پاريزرپت) ريز له مافى مرؤفد ده گيريت .

جهنابى سهرؤك ، عىراق ده بئ ههر وه كور رابردو له كؤمه لگاي نيونه ته وه يي گؤشه گير بكرت هه تا كاتيك كه ريز له مافى هه مو مرؤفك بؤ ژيان ، عيبادهت و قسه كردن به زمانى زگماكى بگريت . ئيمه قه د نابئ نه و كوردانه ى عىراق له بير كهين كه له ناكامى كرده وه درنده و سهر كوتكه رانه كانى ديكتاتؤرى سهدام گيسانى خؤيسان له دهست داوه . جهنابى سهرؤك بهرپرسياريتى زيندو وراگرتنى يادى نه وان بؤ هه تا هه تايه له نه ستؤى ئيمه يه . رووداوه كانى

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره ولس نه مريكا

رابردو بهروونى دهرى خستوه سهدام حوسهين سبهينى ديسان هيرش دهكاتهوه سهر كورده كان ، نه گهر ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا نه يانپاريزيت . له سالى ۱۹۹۱ هه "شالوى داينكردى ناسايش" يارمه تى مرؤفدؤستانه ي بؤ كوده كان داين كرووه و پاراستوونى . من له سهر شو پروايم بن يارمه تى نه خلاقى و نابوورى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ، بى هيچ گومانيتك ژماره يه كى زؤرتر له پياو و ژن و مندالى بى گوناح ژيانى خويان له دهست ددهن . ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بن دريژه به پشتيوانى كردن له كهسانيتك وهك كورده كانى عيراق بدات كه مافه بنه رته ييه كانى خويان ته سليمى ديكتاتوريتكى مرؤفكوژ و سهركوته كر وهك سهدام نه كرووه .

جه نايى سهرؤك ، نه مرؤ به په سهند كردنى نه م برپارنامه يه كؤنگريس ره چه شكينى دهكات له بهرز راگرتنى يادى هيرشى ۱۷ى نادارى ۱۹۸۸ بؤ سهر كورده كان و جهخت دهكاتهوه له سهر پشتيوانى به هيرى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له خه لكى كوردى عيراق . تكا ده كه م دهنگبدن به م برپارنامه يه .

جه نايى سهرؤك ريگه م پيډه ن له م په يوه ندييه دا ناماژه به خالتيكى ديكه بكه م . نه م دوايانه هاوپه يمانى تيمه وانا توركيا سهرؤك وهزيرانتيكى نوڤى به ناوى "مهسعود ييلماز" هه لباردوه . "ييلماز" داواى ديالوژگى له گهل يؤنان كرووه . نه م ديالوژگه ده تواني گهل له ناكوكييه كانى نيوان توركيا و يؤنان چاره سهر بكات و په يوه ندييه كانى نه م دوو ولاته بباته قؤناختيكى ديكه و له نه غبامدا گرژييه كانى نه م هه ريتمه جؤگرافيه كه م بيتته وه . سهرؤك وهزيران ييلماز رايجه ياندوه دهيه ويٽ دهر وازه يه كى گه وره تر بؤ وتوويز له گهل نه مره نستان بكات وه ، نه گهر نيشانه يه كى روون بينيت له پيشكه وتنى وتوويزى ناشتى له نيوان نه مره نستان و نازه ربايمان بؤ كؤتابى پيهاتنى شه رى ۵ سالى نيوان نه م دوو ولاته له سهر هه ريتمى "نه گرؤنى قهره باخ" .

"مهسعود ييلماز" هه روه ها به نيسبت سهركوته كورده كان له باشوورى توركيا به دهستى دهوله تى توركيا رايجه ياندوه به رنامه يه كى به دهسته ويه بؤ به خشينى نازاديه كولتورييه كان به

كورد و كوردستان له بەلگەنامەكانى وەزارەتى دەروەسى ئەمىرىكا

كوردەكان وەك پەرورەدە بەزمانى كوردى كە گرووپە كوردە ميانەپرەووەكان لە مێژە هەولێ بۆ دەدەن . " یلماز " ھەرووھا وتووێتەتى رەوشى ناتاسایى ھێندى ھێندى لە ناوچەى باشوورى رۆژھەلات ھەلەدەگرێت و كۆمەلەك ھەنگاو ھەلەدەگرێت بۆ باشتەر كردنى رەوشى نابوورى ئەم ناوچەى كە بە ھۆى گرژى درێژخایەنى نێوان كوردەكان و توركیا لاواز بوو . مەسعود یلماز ھەروھا رایگەیاندووہ :

" پاش دیتنى ئەم رووداوہ دلتەزینانەى رابردوو و لە دەستدانى ١٥ھزار كەس بە بیروبۆچوونى من دەبێ بەگەینە ئەو قەناعەتە كە ئەم كێشەى تەنھا لەریگای ناشتیخوازانە چارەسەر دەكرێت نە لە رینگای سەربازى . "

جەنابى سەرۆك ئەم دەنگ و باسانە لە رادەبەدەر باشن . ئەمە ھەمان ئەو ھەلۆستەى كە ولاتە یەكگرتووھەكانى ئەمەریكا و ئێمە لە كۆنگرێس لە مێژە ھەولمان بۆ داوہ بە نەسبەت باروودۆخى كوردەكان لە توركیا . ئەگەر دەولەتى توركیا ئەم سیاسەتە پەپرەو بكات و خەلكى توركیا پشتیوانى لە سەرۆك وەزیرانى نوێ بكەن ، بە باوەرێ من ژيانى ھەزاران ھەزار خەلكى بێ گوناح) ھەم كوردەكان و ھەم توركەكان (دەپارێژێت . سیاسى سەرۆك وەزیران مەسعود یلماز دەكەم بۆ ئەم دەستپێشخەرییە . دەزانم جێبەجێ كردنى ئەم بەلێنە ، بوێرێسەكى سیاسى زۆرى دەوێت . ئێمە بەلێن دەدەین كار بكەین لەگەڵ توركیا بۆ چارەسەر كردنى ناكۆكییەكانى لە گەڵ یۆنان و ئەرمەنستان و كێشەى كورد لە باشووى رۆژھەلاتى توركیا كە بووئە ھۆى كوژران و ئاوارەبوونى ئەم ھەموو خەلكە و ھەموو ولاتى توركیای تووشى ئەم بەلا و نەھامەتییە درێژخایەنە كردووہ . بەرێز " نێسمیت " نوێنەرى ئەیالەتى " نیوجیرسى " :

جەنابى سەرۆك منیش سیاسى بەرێز " پۆرتێر " دەكەم بۆ ئەم بربارنامە باشە و رێبەرایەتیەكەى لەم پەڕوونەىدا .

بەرێز " پۆرتێر " سالاھى سالاھ شێلگیرانە ھەول دەدات بۆ خستەنە رووى باروودۆخى دژوارى كوردەكان كە ئێش و ئازارى زۆریان چەشتووہ و سیاسى دەكەم بۆ وەبیرھێنانەوێ سالتۆژى

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و هزاره ننی دهره و ننی نه مریکا

کوژرانی ههزار کورد به چکی کیمیایی . من قهت وینهی نو دایکه کورده له بیر ناکهم که منداله ساواکهی تووند له نامیز گرتبو و ده می منداله که هر ورا کراوه مابوه و له نه نهای کیمیایی که دا هردویان به شتوازیکی ترسناک کوژرا بوون . نهم دایک و منداله تنها یه کئی له قوریانی سهدام حوسهین بوون ، یه که له هزاران . هر وها ده مه ویت و هیرتان بهینمه و که رژیمی سهدام حوسهین دریزه ددات به کوشتن ، نه شکه نجه و زیندانی کردنی نایاسایی کورده کان له عیراق و خه لکی دیکه ی نه یاری رژیم له شوینه کانی دیکه ی عیراق . کارمه ندانی ریخه راوه فریاگوزاریه نیتونه ته ویه کانبش که یارمه تی کورده کان ده دن ، بوونه ته قوریانی کوشتن و بی سهروشین کردنی ده ولته تی عیراق .

جه نابی سهرۆک له سهره تای دهیه ی ۱۹۹۰ من یه کئی له نه ندامانی نو لیژنه یه بووم که سهردانی که مپی ناواره کاتم کرد له سهر سنووری تورکیا و عیراق و قسم له گهل گهل له و کوردانه کرد که له سهر کوتی سهدام هه لته اتبوون . نهم سهردانه درووست دوا به دوا ی شه پی که ندای فارس و گهرما و گهرمی سهر کوتی که مینه ی کورد له لایه ن گاردی کۆماری عیراقه و بوو . بو من زۆر سهر غچا کیش بوو ببینم چۆن سوپای نیتمه شالۆی دابین کردنی ناسایش نه نجام ددات . هیزه کانی نیتمه هاتنه ناوچه ، به ریخه خست کران و توانیان پیداویستی لۆجیستیکی خوراک و ده وادهرمان دابین بکه ن و هزاران کورد له هه وله مرۆفدۆستانه کانی سوپای نه مریکا له شالۆی دابین کردنی ناسایش که لکیان و هرگرت . پاش چهند مانگ ، باروودۆخه که سه قامگیر بوو و ریگا بو نه و هه موار کرا ریخه راوه ناحکوومییه کان پیداویسته کانی کورده کان دابین بکه ن .

جه نابی سهرۆک هر وها که هاوکار و دۆستی هیژام به ریز "پۆرتیز" ناماژه ی پی کرد ، کورده کانی تورکیا نیش و نازاری زۆریان بینوه . سهر له به یانی نه مرۆ من و به ریز "مۆزان" و به ریز "گیلمان" و به ریز "هیده " و نه ندامانی دیکه ی کۆمیه تی کۆمیسسیۆنه کانی په یوه نیدار به م ناوچانه بیستمان نه مریکا ده یه ویت کۆپته ری "کویرا" بفروشتیت به تورکیا . من وه ک سهرۆکی کۆمیسۆنی مافی مرۆفی نیتونه ته ویه ی له سهر نو باره پهم فروشتنی کۆپته ری کویرا به

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتې دهره ووس نه مریکا

تورکيا مەترسیداره له بهر نه وهی سوپای رژیمى تورکيا پيشتر له شالای پاکتاو کردنى نه تنیکى کورده کان له م کوپته رانه کهلکى وه رگرتووه و لهوانه یه جارىکى دیکه لاپه ریه کی خه مناک له نیش و نازاره کانی نه م خه لکه بکریته وه .

نه و کۆمه لکوژییه ۵هه زار که سییه که له م بریارنامه یه دا ناماژه ی پینکراوه ته نها یه کی له نالقه گه وره و زۆر دلته زینه کانی زنجیره تراژیدیاکانى که مینه ی کورده ، که وابوو نه مه بریارنامه یه کی گرنگه ، تکا ده که م په سهند بکریت.

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانن و وزارتتی دهره وهی نه مریکا

ناسایشی که مینه ی کورد

۵ ی نهیلوولی ۱۹۹۶ - نهغرومه نی نوینهران

به پرتز "پورتیز" :

جهنابی سرۆك ، گهلی کورد گه لئکی کۆن و کهواره که ۳۰ میلیۆن کهسه و له نیران، عیراق، تورکیا و سوریا ده ژی و له هه موو نهم ولاتانه دا ده چه وسیتته وه .
هیچکام له م ولاتانه نایانه ویت خه لکی کورد یه که بگرن و به رژه وه ندی خۆیان له وه دا ده بیسن کورده کان پارچه پارچه بن و له ناوخۆیاندا شه پ بکه ن . نهم ده ولته تانه هه رکاتیک بۆیان کراوه چه کیان داوه به لاینه جۆراوجۆره کان و له رێگای پرویاگه ندا و نامرازه کانن دیکه که لکیان لپه رگرتوون بۆ نه وه ی بیاغنه ژیر رکیفی خۆیان. نه مپۆ سه رنجی میدیاکان له سه ر مووشه کی cruise چر بووه ته وه به لām خه لکی بێ گوناهی کورد ده کوژی و بارودۆخی کوردستانی عیراق یه کجار مه تر سیداره .

جهنابی سرۆك نهم بارودۆخه ئالۆزترو خراپتر بسوه له بهر نه وه ی وه زاره تی دهره وه ی نه مریکا نه یه توانیه حیزب و لایه نه کورده کان له یه کدی نزیک بکاته وه و رێگا به وه نه دات له لایه نه ده ولته کانه وه به کار به یئیرین و نهم ده ولته تانه وه که مرۆڤ ریز له مافی کورده کان بگرن .
جهنابی سرۆك کاتی که من مانگی ته مووز له گه ل نوینهرانی وه زاره تی دهره وه دانیشتم، بینیم هیچ خه بهریان له وه نییه که نیران سنووری عیراقی به زاندوو و هیرشی کردوو ته سه ر بنکه کانن حیزبی دیموکراتی کوردستانی نیران (PDKI) له باکووری عیراق . پاش هیرشه که ی نیران، ده ولته تی نه مریکا هیچ هه لۆستیتیکی نه گرتوو و نهم هیرشه ی شه ره زار نه کردوو . به لām بێ گومان ده ولته تی عیراق وه که ده ستدریژی بۆ سه ر خاکی ولاته که ی سه یری نهم هیرشه ی نیرانی کردوو و به ره و باکووری عیراق که وتۆته هه وجۆل . ده ولته تی عیراق به سه یایه کی گه وره وه هاتوو ته باکوور به لām نه و راستیه که ده ولته تی عیراق له ماوه ی ۵ سالی رابردو تا کاتی

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانسی و هزاره تنی دمه ووهی نه امریکا

دهستپنکړدنی شالاری دایینکړدنی ناسایش جوړلویه کی وای نه کردووه به روونی نیشان ددهات
هوکاری نه م جوړلوی دهولته عیراق ، هیرشی نیران بۆ سر باکووری عیراق بووه .
نیمه هیچ کاریکمان نه کرد بۆ پیشگرتن له م رووداوه ، هیچ کاریکمان نه کرد بۆ چاره سر کردنی
ناکۆکی نیوان یه کیتی نیشتمانی کوردستان (PUK) و پارتی دیوکراتی کوردستان (PDK) و
به بیروچوونی من نه مه سره تای کۆمهله کیشه یه که که نیستا نیمه له ناوچه رووبه پرووی
بوینه تموه . نه مړۆ گارده کانسی کۆماری عیراق (که ژماره یه کی ژوریان جلویه رگی کوردیان له بهر
کردووه) له شاری کۆین ، له شاری سلیمانین ، مال به مائی کورده کان ده گه پین و چه پای ده کن
و خه لکی بۆ گوناح ده کوژن و ده برن ، به لام نیمه هیچ کاریکیان بۆ ناکمین .
له سنووری باکووری کوردستانی عیراق ، دهولته تی تورکیا له م باروودوخه که لکی وهرگرتووه و ۳ تا
۶ میل له خاکی عیراقی داگیر کردووه و ۳۵ هزاره سهربازی تورک و جاشی تیکردووه و
گوندنشیننه کانسی له ناوچه که ده کردووه و نهو گوندنشینانه ی کوشتووه که ناوچه که یان به جی
نه هیشتووه . دهولته تی تورکیا ناوچه یه کی بۆ دانیشتووی له پال سنووری تورکیا دروست کردووه
له ناو خاکی عیراق دا .
جمنابی سه رۆک ، نه م باروودوخه باروودوخیکی مه ترسیدار و جیدییه که ولاته یه کگرتووه کانسی
نه امریکا زۆر بهرپرسیاره له بهرامبهری و ته نها بۆ مبارانکړدنی باشووری عیراق به مووشه کی
cruise وتنی نه مه که نیمه ده ستریزوی عیراق راده وه ستینین ، بهس نییه . نه م ده ستریزویه
نیستاش هه ر بهرده وامه و بهر وه هه موو لایه ک دریژی هیه . نهو خه لکه که له ناوه راستی نه م
هیرشه گیریان خواردووه ، خه لکیکی بۆ گوناهن که به دریژی میژوو له لایه نه دهولته کانیا نه وه
به کار هینراون و به تووندترین شیوه سه رکوت کراون . نیستا کاتی نه وه هاتووه سه رۆک کۆماری
ولاته یه کگرتووه کانسی نه امریکا هه لپسیت به داکۆکی کردن له مافی نه م گه له که نیستا پتر له
هه رکاتیکی دیکه پیوستی به یارمه تی نیمه هیه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وى نه سربىكا

كهى ئيمه ربه رايه تى نيمپرياليزم راده وه ستيين: هيزه كانى سهدام هيتشا له هوليئرن
5 ي نهيلولى 1996 - نهنجومهنى نوينه ران

بهريز "دورنان" 1:

جهنابى سهروك منيش له گهل بيروبوچونه كانى بهريز "پنل" دام. بارودوخى باكوورى عيراق
زور خراپه. نايا رزوئيك ديت خهلكى كورد ناسايش و نارامى به چاوى خوى ببينيئت.
گهلى كورد يه كى له گروهه نيتيكيه چاره ره شه كانه كه له نيوان 4 ولائدا دابهش كراوه و
جؤگرافياكهى له ماوهى چهند سهدهى رابردودا، گهلى جار گؤراوه. تهنها نه ته وه يه كه كه به
بيروبوچونى من وهك نه ته وهى كورد به 4 بهش دابهش كراوه، نه ته وهى نهرمده كه ئيستا كه متر
له يه كه له چوارى ولاتى راسته قينهى خوى به دهسته وهيه و يه كه مين نه ته وهيه كه سالى 300
زايسى واتا سهدهى چوارهم بووه ته مەسيحى. ئيستا نم گهلى كورده له نيو خويدا پارچه پارچه
بووه و دهستى كردووه به شهري براكوژى.

پاش دهستپيكردى شالوى داينكردى ناسايش ئيمه ههلى نه وه مان بؤ ره خسا له گهل ليئونه يه كى
ديپلوماتيك له لايهن سهروك جؤج بوشه وه سهردانى باكوورى عيراق بكهين، "جيمز به يكيتر" ي
وه زيى دهره وهش سهردانى ناوچهى كرد. كاتى كه من بؤ ماوهى 3 تا 4 رؤز بؤ نه شته رگهري له
نه خوشخانه بووم (نمه يه كه م جار بوو له ژياندا نه خوشخانه م ده بينى) سهروك بوش له 3
نيسانى 1991 كه رؤزى له دايك بووم بوو ته له فونى بؤ كردم و وتى پيم: "باب" له
نه خوشخانه وه ره دهره وه، پتيويستمان پيته. منيش وتم ده تانين باسى بازركانى بكهين؟ نه ويش
وتى چى؟ ده ته ويت له نه خوشخان دهره وه بازركانى قسه بكهى. منيش وتم "جهنابى سهروك
كؤمار هيليك بكيشه له نار شاخه كاندا، ههروا كه له نيوان له كاندا كيشاوته. نه ويش وتى:

Mr. DORNAN¹

"Bob"

كوورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره ووى نه سرىكا

"باب" همدى ھىز له واشنگتون ھن كه ده يانھوت عىراق بىت به لانىكەم سى دھولت . منىش وتم : نه گەر سەبرى تەلەفزیۆن بکەى (ھەروا كە من لەم دوو رۆژەى دواىیدا زۆر سەبرم کردوو) وىنى ئاوارە کوردەکان مىشکت دەشترىتت . وىنى ئەو ژنە کوردانە دەبىتت كە دىنە نار كەمپەکانى سەر سنوورى توركيا و عىراق لەكاتىکدا مندالىان بە کۆلەوىە كە پىشتر لە سەرماو سۆلەدا مردوون . بە خۆشحالىیەو ھەر رۆژ گەرما ٤ پلە بەرزتر دەبوو و سەرۆک بوش وتى: "باشە با بزانی چۆن دەبى". پاشان میدیاکان ھىرشىكى ھۆئانەیان کردە سەر سەرۆک بوش . نەمە ٤ رۆژ پاشى کۆتایى پىھاتنى شەپى زەمىنى لە عىراق لە ٢٧ى کتنوونى یەكەم سەرۆک ھەفتە پاش ئەو ھەش ئەوان ھەر سەبرى ئەو وىئانەیان دەکرد . لە ماوەى چەند رۆژدا سەرۆک بوش نەو ھىلەى لە شاخەکانى باکوورى عىراق کىشا و شالۆرى داىبنکردنى ناسایشى بەرپىخت بەرپىخت بەلام باوەر کردنى ئەو زەحمەتە كە نەم مانگى نادارە ، ٦سال تىپەر دەبىت و کوردەکان ھىلە دەچەوسىنرئەو . ھەروەھا كە بەرپر "پۆرتىز" باسى کرد سەربازانى عىراق لە باکوورى و لاوتەن لە دەرگای ماله کان دەدەن و خەلگ دەدەن بەر دەستپىزى گولە . ھىزەکانى عىراق لە چەند رۆژى رابردوو دەستیان کردوو بە تۆپبارانى ھۆئانەى ھەولپر (كە پايتەختى خەلگى كوردە لە ھەرىمى باکوور) .

بۆ بەرپر کلینتۆن لە ماوەى خولى یەكەمى سەرۆک كۆمارى خۆى ئەم ناوچەىە بە تەواوى پشتگوى خستوو . ئىنەم بەررەو ھەندى ئىستراتیژىكمان ھەيە لەم ناوچەىە ، بە ھۆى ئەو ھەى كە دىكتاتۆرىك ەك سەدام دەتوانى نرخی نەوت لە سەراسەرى جیھان بشۆوئىت . سەدام خىراتر لە ھەر كەسێكى دىكە بەرەو بە دەستھێنانى تەكنۆلۆژیایى ناوكى ، بیۆلۆژىكى و كىمىیایى دەچىتە پىش ، راستیەكەى ئەو ھەى ئىنەم قەت نەمانتوانیو ەك دانە موشەكى scud لە عىراق بدۆزىنەو . جەنابى سەرۆك لەم پەيوەندىیەدا چەند پرسىارىك ھەيە .

۱- ئيمه بۇ تا ئىستا له باكورر هيرشمان نه كرده و ته سهر سوپاي عيراق كه برپار نامه كانى نه ته و به كگرتووه كانى پيشيل كرده و خه لگى كوشتووه . نه م هيرانه له باكورر ده ستيلينه دراو . ئيمه تهنه هيرش ده كه ينه سهر نامانجه كانى باشورى عيراق .

۲- نايا هۆكاره كه مى نه و به نه م نامانجه نه رمتن ؟ له وانه به هۆكاره كه مى نه و به ئ هيرى ناسمانى زورترمان هه به له باشورر يان هۆكاره كه مى نه و به توركييا له م په يوه ندييه دا هاو كاريمان ناكات . ئىستا ده ولته تيكى بناؤؤخواز له توركييا ده سه لاتداره ، خاتونى سه رۆك كۆمارى دره وشاوه (مه به ستى تانسؤ چيلله ره - وه رگيپر) هه ره سى هيناوه ، هه ر بۆيه من واى بۇ ده چم توركييا ناهيلىت ئيمه له بنكه مى "ئىنجىرليك" كه لك وه ر بگيرن كه بنكه مى هيرزه كانى شالوى دا بين كرده نى ناسايشه . نه و رۆژه كه جهنگى زه مينى له "ئىنجىرليك" ده ستى پيكره و اتا ۲۴ى شويات من له وئ بسوم ، به يارمه تى نه فسه ريكي تازاي هيرى ناسمانى كه ناوى نابهم من توانيم به فرۆكه يه كى KC ۱۳۵ بچمه ناوچه مى "ديازتهك" له سهر سنورى عيراق و توركييا .

۳- نايا كۆمه لئى هۆكارى ژئوپلوتيكى له پشتى نه مه به ؟ گومانم هه به .
نه گهر كرده وه كانى ولاته به كگرتووه كانى نه مريكا وه لاميك بوو به هيرشى عيراق بۇ سهر به كئ له دوو حيزبه سه ره كيه كانى كوردستانى عيراق ، بۇ هه ريتمى دژه فرين به ره و باشورر به رفراوانتر نه كرايه وه ؟

۴- شاره كوردنشينه كانى سليمانى و كه ركوك هه ردوويان له دهره وه مى هه ريتمى دژه فرين .
نايا نه م شارانه نابنه نامانجى هيرشى سه دام له داهاتودا نه گهر سه دام برپارىكى وابدات .

۵- نه گهر ده ولته تى عيراق سه ربازانى خؤى ره وانه مى ناوچه كرده يا (لانيكه م به ساوه مى ۳هفته) نايا حكومه تى كلينتون هؤشدارى ده دا به عيراق كه ولاته به كگرتووه كانى

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانسی و مزایه نسی دهره ووسی نه امریکا

نه امریکا وه لّامی سهر بازی ده داته وه نه گهر هیرش بکاته سهر کورده کان. نّیمه ده مانتوانی پارچه ی تّوپه کان له سهر زهوی ببینن. نهم ههسته له ناو شه وروپادا ههیه که ده ولّته عیّراق نه یو یستوه هیرشی راسته قینه بکات و نهمه تنها نیشاندانی هیّز بووه . مرؤّ ده یتوانی رینگای هاتووچۆی سهر بازان بۆ هیرش بۆ سهر ههولیر ببینیت، کهوابوو بۆ هیچ هۆشداریه که لّیره وه نه درا به سهدام . کوا کۆمه لگای نّیونه ته وه یی تا به سهدام بلّیت نه گهر کاریککی وا بکهیت نهمه نه نجامه که ی ده بّیت، یا گومانی نه وه ههیه که له رووی سیاسیه وه به قازانجمانه که رینگه به جموجوّلّی سهدام بدهین و پاشان دژه کرده وه یه کی بچووکی خیرا نیشان بدهین.

۶- بۆ ده ولّته نه امریکا وه لّامی نه دایه وه کاتیک که نّیران نهم دوا یانه هیرشی کرده سهر یه کّی له دوو حیزبه سهره کییه کانسی کوردستانی عیّراق که ده ولّته عیّراق پشتیوانی لّیده کات و بۆته هۆی نه وه ی ده ولّته عیّراق برپار بدات تۆله لهو حیزبه کورده بسینیت وه که نّیران پشتگیری ده کات . بۆ نّیمه ولاّمان نه دایه وه کاتیک که شه ره که له م دوا یانه دهستی پّیکرد . تنانته له چاپه مه نییه کانیشدا وه لاّمان نه دایه وه، نه وان سهرقالتی کۆر و کۆبون وه کانسی حیزبی دیموکراتی (نه امریکا) بوون .

۷- بۆ وه لّامی سهر بازی نّیمه نه وه نده لاوازه و هیچ هه ره شه یه که نییه له سهر هیّزه کانسی عیّراق له باکور.

۸- نایا ولاّته یه که گرتوه کانسی نه امریکا وه لّامه که ی به رفراوان ده کات نه گهر عیّراق هیرش بکاته سهر سلیمانی و که رکوک و هیّزه کانسی له نارچه بّیتنه وه؟ هیّزه کانسی عیّراق هیّشتا له ههولیرن . به گۆیه هه ندی له راپۆرته کان ده یانه وّیت له ههولیر بکشین وه ، به لّام نه هه مرویان . هیّزه کانسی عیّراق هیّشتا له پایته ختی کوردستانی عیّراقن . ههولیر نهو شوپنه یه که دوو دانه کۆپته ره له ناقریلی ۱۹۹۴ به هه له خرانه خواره وه به دهستی دوو فرۆکهوانی فرۆکه ی F ۱۵ . یه کّی له م فرۆکه وانانه له هیّزی ناسمانی چوره ته

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتس دهره ووس نه مریکا

دهره وه و نه وی دیکه ش ده یه ویت بچیتته دهره وه . نیمه دوودانه کویتهری نه ته وه یه و کورگرتوه کافان خسته خواره وه که هر کامیان ۱۳ که سیان تیدا بوو و زوربه یان نه مریکایی بوون . نه مه تراژیدی بوو ، نه وان بهره و کوئ ده چنه پیش؟ بهره و هه ولیژ که له دهره وه ی همریمی دژه فرینه . که و ابو نیستا سهدام کوئترولی ته وای به دهسته وه یه نه گهر بریاری گرتنی سلیمانی و که رکوک بدات.

۹- چی هه ولیک ده دریت بژ کوئردنه وه ی پشتیوانی هیژه هاوپه یانه کان و ده وله تانی روژ هه لاتنی نیوه راست بژ کاری زورتر . نه مه کاریکه که سه رۆک کو ماری پیشوو ، جوړج بوش سه رکه وتنیکی دره وشاوه ی تیدا به ده ست هیئا . بوش ۲۸ ده وله تی له هیژه هاوپه یانه کان له دوری یه ک کو کرده وه . بوش ته نانه ت رکوردی گزرباچوژی شکاند . پیکه یانانی نه م هاوپه یانییه شاکاریکی سه رسووپه ی نه ری دیلوماسی بوو بژ جوړج بوش و " جیمز بهیکیر" ی وه زیری دهره وه . به لام نیستا کئ له گه لمانه ؟ هه روا که ناماژه م پیکرد نه فرانساه نه تورکیا له گه ل نیمه نیین ، ته نها ولاتی دایک و هه میسه ناماده مان بهریتانیای مه زن له گه لمانه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و مزاره نى دى و مەرىكە

وہلامى ولاتہ يہ کگرتوہ کانى ئەمريکا بە دەستدريويہ کانى دەولتە تى عىراق بۆ سەر

باکوورى ولات

۵ى ئەيلوولى ۱۹۹۶ - ئەنجومەنى پيران

بەرپز "داشلى":

جەنابى سەرۆك ، رۆژى شەمبە مەن بە كورتى باسى بېرىۋىچۈنە كانى خۆم كورد سەبارەت بە بىرارى سەرۆك كلىنتون بۆ وەلامدانەوہ بە ھىرشە ھاننە دراو ، پاساۋ ھەننە گر و درپندانە كەى دەولتە تى عىراق بۆ سەر خەلگى سڧىلى ھەولپز كە شارپكە لە باكوورى عىراق . ئەو كاتە مەن و مەن بە نىياز م بىرارانامە يەك لە ئەنجومەنى پيران بىخەمە پروو بۆ شەرمە زار كوردنى رەفتارى سەدام حوسەين و پشتىوان كوردنى ئەنجومەنى پيران لە كوردەوہ كانى سەرۆك كۆمارى ئەمريکا . دەبى بلىم قەت وىناى ئەوہ نەدە كورد نامادە كوردنى بىرارانامە يەكى ئەوہ نەدە سادە (بۆ پشتىوانى كوردن لە كوردەوہ كانى ئەم ھەفتە يەى سەرۆك كۆمار) ئەوہ نەدە كات بگرت و ئەوہ نەدە زەھمەت بىت .

چەند رۆژە نىمە ھەول دەدەين مەسەلە كانى پەيرەندىدار بە زمانى بىرارانامە كە چارەسەر بگەين بەلام ھەولە كاغان بە كۆمەلگە ھۆكار بىن تاكام بوو ، زۆرتر بە ھۆى ئەوہى گەلى لە ھاوکاراغان سەر بە لاينى دىكە (مەبەستى كۆمارغوازە كانە- وەرگپز) نايانە وىت ستايشى سەرۆك كۆمار بگەن يان رىنگايەك بدۆزنەوہ بۆ ستايش كوردن لە كوردەوہ كانى سەرۆك كۆمار . لە راستىدا نىمە بۆ ماوہى چەند كاتژمىر مەشتومپى ئەوہ مان دەكرد كە نايا وشەى "سەرۆك كۆمار" لەم بىرارانامە كە بە كارىنن يا نا؟ گەلى لە ھاوکاراغان سەر بە لاينى بەرامبەر پىداگرىيان دەكرد كە نايت وشەى "سەرۆك كۆمار" بەكار بەيتنن و سەرەنجام لەسەر داواى گەلى لە ھاوکارانم لە حىزبى كۆمارى ، وشەى "سەرۆك كۆمار" مان لە بىرارانامە كە سڧىيەوہ .

لە راستىدا تەنھا شتەك كە لەم بىرارانامە يەدا نامازە بە سەرۆك كۆمار دەكات دەستەواژەى "فەرماندەى گشتى" يە و دەبى بلىم ئەمە بۆ گەلى لە نىمە لە جىت خۇيداىە بەلام ناخۆشبوونى

كورڊ و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره ولس نه مريكا

باروودوخه كه بوو ته هوى لايه نگرى نيچه (له راستيدا لايه نگرى به كى زور) له م تاوتو كړد نانه. له هه مان كاتدا ريگم پى بدن سپاسى رتيه رايه تى زورينه (م به ست ديم كراته كانه - وه رگي) بكم بى دريژه پيدانى هاوكاريه كانيان بى چاره سر كړدى كيشه گرنگه كان و چا كړدى زمانى بريار نامه كه كه نيستا له نه غچومنه پيران ده خريته روو. كار و هاوكارى رتيه رايه تى زورينه و ههروها هه ندى له هاوكارام له لايه نى به رامبر نيچه گهيانده نم قوناخه. ههروها ريگم پيبدن سپاسى سناتورى هيژاى نه ياله تى "جورجيا" و نه دامي پايه به رزى "كوميتيه خزمه ته سربازيه كان"، به ريز "نون" و سناتورى هيژاى نه ياله تى "ميشيگان"، به ريز "كاريئل لفين" بكم. ههروها سپاسى سناتور "پيل" و سناتور "جوزيف بايدن" ده كم كه يارمه تيان دام بى ناماده كړدى نم بريار نامه يه. ههروها سپاسى سناتور "جان مكيكين"، سناتور "وارنيسر" و چمند كسى ديكه ده كم كه يارمه تيان دام بى گهيشت به قوناخه.

ريگم پيبدن به ته واوى روونى بكمه وه كه سهره پاي نهو مشتمپراندى كه سبه اړه ته به كه لك وهرگرتن يا كه لك وهره گرتن له وشى "سروك كمار" كرا، نم بريار نامه يه زور به روونى و به تووندى و له ناخى دلوه پشتيوانى له ههنگاهه كانى سروك كمارى نه مريكا له ۷۲ كاترمپري رابردودا ده كات.

شه مبهى رابردو سهره پاي هوشاريه روونه كانى ولا ته يه كگرتووه كانى نه مريكا و كومهلگى نيونه ته وه يى، هيژه كانى عيراق هيژشيان كرده سر دانيش توانى كوردى سقيلى به بى پاراستنى ههولير و دهور ويه رى. به گويزه راپورته كان هيژه كانى عيراق مال به مال گه پاون و هه ندى كه سيان كوشتووه، به داخه وه نم راپورته نه راستن. زيده بارى نم ده ستدرىزيه روونه بى سر ژيانى مرؤ، داگيركارى سه دام ههروها هه پشه يه بى بهرژه وندييه كانى ولا ته يه كگرتووه كانى نه مريكا و هاوپه يانه كانى له م ناچه هه ستياره ي جيهان دا.

McCain^۱
Senator Warner^۱

کوردد و کوردستان له به لگه نامه کانئ و وزارتئ دهره وهی نه مریکا

نه گهری شهرې ناوځویی زور بهرز بووه توه و سه قامگیری ناوچه تووشی مه ترسی بروه، که و ابوو مه ترسی نا کوکیه کی به رفراوانتر له ناوچه زورتر بووه . هیرشی سهدام به ته وای دژی بریار نامه ی ۶۸۸ ی نه غجومه نی ناسایشی نه توه یه کگرتوه کانه که له سالی ۱۹۹۱ و دوبه دواي شهرې که نداوی فارس په سهند کراوه. نهو کاته نه غجومه نی ناسایشی نه توه یه کگرتوه کان نهو دهسه لاتهی به خشی به ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا، به ریتانیا و فهرانسا که له ریگای دامه زانندی هه ریمی دژه فرین له به شیکی گهره ی باکوور و باشووری عیراق، خه لکی کورد له بهرام بهر پیتشیل کردنی مافی مرؤ له لایمن رژیم عیراق بپاریزن. هیرشی سهدام بؤ هه ولیر پیتشیل کردنی یه کجار زوری رتوشوین و یاسا نیونه ته ویه کانه ، که و ابوو بریاره کانی سه رۆک کۆماری نه مریکا بؤ هیرش کردنه سر ۴ ناماغبی سه ره کی له عیراق به ۴۴ مووشه کی "کروز" و به رفراوانتر کردنی هه ریمی دژه فرین هه تا ده وریه ری شاری به غداد له لایه نی باکووره وه مه سه له یه کی پاسا و هه لگه .

به داخوه ده ستریزئی بؤ سر هه ولیر تنه ا یه کی له دواين نالقه کانی زغیره کرده وه دلپه که کانی سهدامه له کات و پاش و پیتش جهنگی که نداوی فارس .

جهنابی سه رۆک نامه ویت به ریز ناماژه به هه مرو کرده وه تووند و سه رۆک ته که رانه کانی سهدام و گروه یه که ی بکه م که له کاتی گه شتت به دهسه لات له عیراق تا نیستا نه غجامیان داوه ، پتویست به وتن ناکات لیستی نه م کرده وانه گه لی دور و دریژه . سه رۆک کلینتۆن سه رۆک ته وانه له لیدوانه که ی رۆژی سئ شه مبه رایگه یاند :

"ناماغه کانی سهدام له وانه یه گۆرانی به سه ردا بیت به لام میتۆده کانی هه مان میتۆدی تروندوتیژی و ده ستریزیه بؤ سر کورد و که مینه نه تنیکیه کان و دراوسیتکانی عیراق". له سر بنه مای نه م هۆکارانه یه که من و هاوکارانم پشتیوانی له بریاری سه رۆک کلینتۆن ده که یین بؤ ده ست به کار بوون دژی سهدام . هه روه ها له سر نهو باوه رهم که خه لکی نه مریکا ش هه مان هه ستیان هه یه .

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانئ و وزارتئ دهره وهئ نه مریکا

کرده وه کانئ سهرۆک کۆمار دوو نامانج ده پیکئ : په کم به سه دام نیشان ده دات بۆ کرده وه ده سترژییه کهئ نه م دواپیهئ ده بی به هایه کی گران بدات. نه م هیرشه گه وره ترین هیرشه بۆ سهر خاکی عیراق له ماوه ی ۵ سالی رابردوی پاش شهرئ که نداوی فارس. و به م شپوهیه سهرۆک کلینتون به شیوازیکی له چیخودا وهیری سه دامی هینایه وه که پیشیل کردنی یاسا و ریوشوینه نیونه ته وه یه کان بی سزا نامیتیت. دووه له ریگای له ناویردنی سیستمی به رگری ناسانی له ناوه راستی عیراق و به رفراوانتر کردنی ههریم دژه فرین به ره و باکووری به غداد ، ولاته په کگرتوه کانئ نه مریکا مه ترسی سه دامی له سهر نه میارانی رژیم عیراق له ناوخوی ولات و ولاتانی دۆستی عیراق کم کرده وه ته وه. بریاری سهرۆک کۆمارئ نه مریکا دهستی سه دامی خوینرپی به سته وه و توانایی نه م رژیم سهرکوتکه ره ی کم کرده وه بۆ تیکدانی بارودخی ناوه ندی رۆژه لاتئ ناوه راست که زۆر په کلایه که ره وه یه بۆ به رژه وه ندیه کانئ سیاسه تی دهره وه ی ولاته په کگرتوه کانئ نه مریکا .

وه لامي نه مریکا به م ده سترژییه ی سه دام گونجاو، وه کوو پیوست و به ته وای سهرکه وتوو بوو. لیژه هه ره ها ده مه ویت پشتیوانی تووندی خۆم دهر بچم له هیژه سه ربازیه ژن و پیاوه کانسان که پیسان ناوه ته ریگایه کی مه ترسیدار بۆ پاراستنی به رژه وه ندی نه ته وه بی نیمه . راپۆرته سهره تاییه کان نیشان ده دات نه م هیرشه دواپیه بۆ سهر عیراق هیچ کوژراو بریندارتیکی له هیژه کانئ نه مریکا لینه که وتۆته وه .

شایانی نامه ژه پیکردنه سهره پای کوتایی پته اتنی شهرئ سارد ، هیژه سه ربازییه کانئ نیمه هه ره ها ده وری سه رکئ له سهراسه ری جیهان ده گپرن بۆ پاراستن و به ره وپیش بردنی به رژه وه ندیه نه ته وه یه کانئ نیمه . نه م گروه په لیته اتوه ژن و پیاوه سه ربازییه ی نه مریکا دوا به دوا ی هه لوه شانه وه ی په کیتی سؤثیه ت و سهره تای قوناخی شهرئ سارد به ره دوا م چالاکیان کرده وه و قه د خه لکی نه مریکا یا دۆستانی نیمه یان له دهره وه ی نه مریکا بی هیوا نه کرده وه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مريكا

نهم برپار نامه يه بهر دهستان نمونه يه كي به كلاييكه ره وهيه بۆ هه موومان ، له بهر نه وهى ده بۆ دۆستان و دوژمنانمان بزنان نيتمه يهك دهنگ و يهك هه لويستين كاتى كه مه سه له كه ديتته سهر سياسته تى سزادان و تيكشكاندننى سه دام حوسه ين. ههروه ها كه نيتمه نه زمونيكي پرش نيش و ژانمان له رابردودا بينيوه ، ناكۆكى ناوخويى له سهر مه سايلي گرنكى ناسايشى نه ته وهى ته نها به قازانجى نه وكه سانه ده بيت كه ههول ده دن برپاره كانى نيتمه تووشى هه ره سه پينان بكهن . بۆ نيتمه زۆر زۆر گرنگه كه له كاتيكدا كه هيزه سه ر يازيه كانى نيتمه له ريگايه كي مه ترسي داردان ، يه كگرتووبى نه ته وهى خۆمان نيشان به دين .

ته نانه ت له م قۆناخه سياسيه يه كجار هه ستيا ره دا ، سياست بۆ هه مو نه مريكا ييهك هيشتا له ليوارى ده ر ياك ان كۆتايى پي ديت . سه رۆك كلي نتۆن له گه ل كۆمه لتيك ريگا به ره ورو بو وه ته وه له كاتى برپاردان بۆ چۆنيه تى وه لامدانه وه به ده ستر يزييه كه ي سه دام.

نهم برپار نامه يه پشتگيري توندى نه نجوومه نى پيران له برپارى گونجاوى سه رۆك كۆمار ده ره بريست . مه به ستي سه رۆك كۆمار لاواز كردنى هيزى بهرگري ناسمانى عيراقه هاركات له گه ل بهر ته سك كرد نه وهى هه ريمى چالاكى هيزى ناسمانى عيراق . نهم كر ده وانه به روونى نيشان ده دات ولا ته يه كگرتووه كانى نه مريكا ناماده يه به هايه كي گران به سه ر سه دامدا بسه پي نيت به هۆى ده ستر يزييه كه ي .

ههروه ها كه ژنه رال "كالين پاول" ناماژه ي پيكر دوه ، سه رۆك كلي نتۆن با سترين كارى كر دوه . نيتمه داوا له هه موو دۆستان و هاو په يانه كا فمان له ده ره وهى نه مريكا ده كه ين له گه ل ولا ته يه كگرتووه كانى نه مريكا بن بۆ جيبه جي بوونى ته واوى برپار نامه كانى نه ته وه يه كگرتووه كان كه پاش كۆتايى پي ته اتنى شه رى كه ندا رى فارس په سه ند كرا ون.

كر ده وه كانى سه دام نيشان ده دات سه دام هيشتا مه ترسييه كي جي ديه بۆ خه لكه كه ي ، بۆ دراوسيكانى و بۆ ناسايشى نهم ناوچه هه ستيا ره به گشتى . نه گه ر جيهان نيستا به شويني

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

ريگايه كى ديكه دا بيت و ريگه بذات كرده وه كانى سهدام بى وه لام بى نيته وه ، ريگا بى نه وه خۆش ده كه مين هيرشى توندر و مه ترسيدارتر له لايهن سهدام وه له داهاتوودا روويدات . ناييت هيچ گومانىك له ميتشكى سهدامدا بى نيته وه كه كۆمه لگاي نيونه ته وه بى له بهرامبهر رهفتارگه ليكى قبولته كراوى وه ها يه كدهنگ و يه كه هلويسته .

سهره نجام با هلويسى ته نهم حكومه ته و نهم كۆنگرئسه به روونترين و ناشكراترين شيوه به سهدام رابگه يه نين . ههرچهند له وانديه نيتمه سهر به حيزبگه ليكى سياسى جؤراو جؤز بين و له سهر هه ندى مه سه له بيروپاي جياوا زمان هه بيت به لام له سهر مه سه له ي سهدام يه كه هلويسته و يه كدهنگين . ده سترئوى عيراق ناييت بى وه لام بى نيته وه ، نه له نيستا و نه له داهاتوودا . نيتمه ده مانه و يت عيراق ياسا و ريوشينه نيونه ته وه يه كان بى شهرت و مه رج جيبه جى بكات .

بى گه يشتن بهم ناما نجه من له گه ل ري به را يه تى هئوا ي زؤرينه (مه به ستي كؤماريخوازه كانه - وه رگي پي) كارم كردوه بى ناماده كردنى ره شووسى بريار نامه يه بى شهرمه زار كردنى رهفتارى سهدام و نيشاندانى پشتيوانى توندى خؤمان له ده ولته تى نه مريكا به شيوه يه كه هيچ گومانىك له ميتشكى كهس (به تاييه ت سهدام حوسه ين) دا نه مي نيته كه خه لكى نه مريكا له مباره يه يه كه هلويسته و يه كگرتوه . په سه ند كردنى نهم بريار نامه يه بى نه وه يه ها و بيري و ها و بيار بوونى خؤمان له سهر كيشه گه وه رى و يه كلا يي كه ره وه كان به دؤستان و دؤژمنانان نيشان بده ين . داوا ده كه م و هيوادارم نهم نيواره يه پشتيوانى خؤمان له م بريار نامه يه به تي كرا نيشان بده ين .

به رتيز "لوت" :

جه نابى سه رۆك به كورتى ده ليم بريار نامه ي ٢٨٨ى نه غوممه نى پيران نيشان ده دات ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا و ها و په يانه كانى به رۆ وه ندى گه وه ريان هه يه له ده سته به ر كردنى سه قامگيري نا وچه ي كه نداوى فارس . هه روه ها نيشان ده دات كه سهدام حوسه ين له ٣١ى نابى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

۱۹۹۶ سهره پاي هوشدارى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا هيتريشيكى هاننه دراو، پاساوه لته گر و درندانى كردووه ته سهر خه لكى سقىل له ده ورويه ر و نيو هوليئر له باكوورى عيراق.

ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا وه لامى ده سترديويه كى سهدامى له ۳ى نه يلوولى ۱۹۹۶ داوه ته وه له ريگاي له ناوبردى هه نديك له دامه زراوه كانى بهرگرى ناسمانى عيراق و بهر فراوان كردنى هه ريئى دژه فرين به ره و باشوور . نه نجوومه نى پيران ستايشى كرده وه سهربازيه كانى هيتري ناسمانى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا ده كات به فهرمانده يى فهرمانده يى گشتى (مه به ستنى سه روك كۆماره - وه رگيئر) بۆ جيبه جيى كردنى ته م نهركه سهربازيه به م شيوازه زور پرؤفیشنال و كاريگه ره .

هه نديك كه س ده يانه ويت پريانامه كه باسى شتى زورتر بكات . هه نديكى ديكه ش - كه هه نديك پرسياريان هه يه سه به رته به سياست و بهرنامه كانى داهاتوو - پييان خؤش نه بوو له م قؤناخه دا هيج بلتين به لام به بيروبوچوونى من باشت نه وه يه له م په يوه ندييه دا پريانكي بۆ لايه نانه بسدين و سپاس و ستايشى ژن و پياوه سهربازه كانان بكه ين بۆ نه بجامدانى نه م هيتريشه ، نه وان كاريكى سهرسور هينه ريان له هه وا و ده رياه نه بجام داوه ، هه ر وهك غموونه كانى ديكه . هه ركاتيى باسى هيتريه كانى نه مريكا ديتته پيش نيته ده بۆ له ده وري يهك كۆيينه وه و لايه نگرى حيزبى وه لابنين و نيستا كاتى نه وه يه . نيته له رۆژى سئ شه مبه وه كارد ه كه ين بۆ نه وه ي پريانامه يهك ناماده بكه ين بۆ شه رمه زار كردنى كرده وه كانى سهدام حوسه ين و ستايش كردنى سهربازه كانان . هيج گومانتيك له ميتشكى هيج سناتورتيك دا نييه كه نيته ي خه لكى نه مريكا ۱۰۰% پشتيوانى له سهربازه كانان ده كه ين كه به شداريان له م كرده وه سهربازيه دا كرده وه . ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا ريبه رايه تى هاوپه يمانى نيونه ته وه يى كرد بۆ بهر په رچدانه وه ي ده سترديوى سهدام بۆ سهر كوئيت له ۱۹۹۱ . له و كاته وه كه سه روك كلينتون هاته سهركار سياسته تيكي به نيسبه ت عيراق بۆ ميراث ماوه ته وه كه بريتييه له لاواز كردنى سهدام ، به هيتركردنى هاوپه يمانى نيونه ته وه يى،

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزارهتن دهره وهی نه مریکا

توندر کردنی گه مارۆ نیتونه ته وهییه کانی سهر رژیمی عیراق و به هیتر کردنی یه کگرتویی نۆپۆزیسیۆنی عیراق .

نیستا کۆمه لێک نیگهرانی ههیه به نیسبهت ههندی ههنگاو بۆ که مکردنه وهی گه مارۆکانی سهر عیراق به لām من ههلی نه وهی بۆ ره خسا تا به شیوازی تاکه که سی سه بارهت به گه مارۆکان له سه رۆک کۆمار پرسیار بکم و نه ویش دلنای کردمه وه که گه مارۆکان هه لئاگیردیت و داهاتی فرۆشی نه وتی عیراق بهی شیوازی نیستا ناچیتته پیتش . نیتمه ههروه ها نیگهران بووین به نیسبهت هاوپه یانییه نیتونه ته وهیه که مان بۆ جیبه جی کردنی نه رکی خۆمان له هه ریمی دژه فرینسی نوێ له باشووری عیراق . که وابوو ده بیت له م په یوه ندییه دا کاربکرت به لām دلنایام هه م کۆنگریتس و هه م حکومه تی نه مریکا سه رنج ده دن به م کیشه یه .

خه لکی نه مریکا و نه نجومه نی پیران به تیکرا هیتره درندانه کانی سه دام بۆ سهر ناوچه کورد نشینه کان له باکووری عیراق شه رمه زار ده که ن . له کاتیکدا که نه م بارودۆخه نالۆزه (له روانگهی به رژه وه ندییه کانی نیران و تورکیا و حیزب و گروپه جۆراوجۆره کان له ناو خودی کورده کاندا) به لām بارودۆخیکه که ناتوانین به نیسبهتی خه مسارد بین . ریبهرانی سه رجه م ولاتانی ناوچه له سهر نه وه هه لویسته ن ده بی عیراق بکه ویتته ژیر چاودیری و هه نگاوگه لیکی زۆر جیدی و به هیتر دژی نه م ولاته هه لبگیردیت له بهر نه وهی کرده وهیه کی وه ها درندانه ی نه نجام داوه و هه ره شه ی سه ربازی له دراوسیکانی کردوه و له راستیدا ولاتیکی دراوسی خۆی داگیر کردوه . ههروه ها ده مه ویت بلیم نیگه رانم به نیسبهت راویژ نه کردنی حکومه تی نه مریکا له گه ل کۆنگریتس سه بارهت به نه م کرده وانه و نه م نیگه رانیه شم له گه ل ریبه رایه تی پارتی دیموکراتیک باس کردوه .

یاسای ده سه لاته کانی شه ر زۆر روونه به نیسبهت راویژکردن و ههروه ها راپۆرت دان له بهاری نه م کرده وهیه . نه م ریتوشوین به نیسبهت نه م کرده وهی سه رۆک کۆمار جیبه جی نه کراوه و باوه ریش ناکه م تا نیستا له لایه ن هیچکام له پارته کانی به شار له کۆنگریتس جیبه جی کراییت ، نه مه قه بولکراو نییه . له وانه یه کۆمه لێک هۆکار هه بیت بۆ نه م مه سه له یه ، به لām من نیگه رانییه کانی

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مريكا

خۆم بۆ حكوممه تى نه مريكا و NSC (مه به ستي نه مجوممه نى ناسايشى نه ته وه ييه - وه رگيڤ) باس كرده وه و له سهر نهو باوه رهم نيتمه ده بى راويژى زۆرتر بكهين له داهاتوودا . نيتمه نابيت هيژى سه ربازي به كار به ينين نه گهر له گهل كۆنگريس راويژ نه كرا ، نيتمه ده بى پيداگري بكهين له سهر نه مه . په سهند كردنى بريارنامه كهى نه م نيواره يه ، ههنگاو يكي باشه . گهل له هاوكاراغان پييان خوش بوو نه م بريارنامه شتى زۆرتر له خۆ بگري ، پيموايه نه مه له جيى خۆيدايه . به شيوازيكى بى لايه نانه كار له سهر نه م بريارنامه يه كراوه . به بيروبوچوونى من نيستا كاتى نه وه هاتوه له م پيناوه دا ههنگاو ههنگرين . نه م بريارنامه يه ش بۆ نه م مه به سته يه ، كه وابوو سپاسى هاوكارى هه موو لايه ك ده كه م .

خاتوون "ميكۆلسكى" :

جه نابه سهرۆك من پشتيوانى له م بريارنامه يه ده كه م . نه م بريارنامه يه پشتيوانى نه مجوممه نى پيران دهره به ريت له سه ربازه كاغان و سهرۆك كۆماره كه مان له بهر نه وهى وه لامى درنده يى سه دام حوسه ييان داوه ته وه .

سهرۆك كۆمار كاريكى باشى كرد وه لامى ده سترىژى سه دام حوسه ينى دايه وه . كرده وه كانى سه دام حوسه ين هه ره شه يه بۆ به رژه وه ندييه كانى نه مريكا و ناشتى له رۆژه لاتى ناوه راست و ههروه ها ناسايشى خه لكى عيراق . سه دام ده ييت به هاى كرده وه درنده و نانه خلاقييه كانى بداته وه .

وه لامى نه مريكا خيرا ، تاييه ت و سنووردار بوو . پاش نه وه كه عيراق شارى هه وليژى له هه ريمى پاريزراوى كوردستان داگير كرد سهرۆك كۆمارى نه مريكا به خيرا يى و به شيوازيكى نيستراتيوتيك وه لامى دايه وه . نامانجى نيتمه روون و به رته سكه : ناچار كردنى سه دام حوسه ين به ته جه مول كردنى به هاى درندايه تيه كهى و زياد كردنى ناسايشى فرۆكه كاغان كه هه ريمى دژه فرين له عيراق ده پاريزن له رتيگاي له ناو بردنى سيستمى پاراستنى ناسمانى عيراق . بۆ گه يشتن به م نامانجه ته نها هه ندى شويني تاييه تى سه ربازي كراوه به نامانج . نيتمه پيشتر به ها يه كى زۆرمان داوه بۆ كۆنترۆل

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروههى نه مريكا

کردنى سهدام حوسهين له شالوى گهرده لولوى بياياندا . نه گهر نيتمه کرده وه كانى نهم دوايهى سهدام پشتگوئى بجهين ، سهدام دپتر دهبيت و کرده وهى گوستاخانهى زۆرتر نه بجام ده دات که هه ره شهيه بۆ سه ره بهرژه وهنديه كانى نيتمه له به شى نه وت و ههروه ها ژيانى خه لگى عيراق .

جه نابى سه رۆك سپاس و پيژانينى خۆم پيشكه شى سه ربازه كاغان ده كه م که جاريكى ديه كه نه ركى خۆيان بۆ پاراستنى كه سانيك نه بجام دا که بۆ پاراستنن. ژنان و پياوانى هيزى سه ربازي نيتمه نه ركى خۆيان به ليژانيين و نازايه تيهيه كى زۆروه جيهه جى کرد . داواى له شساخى و گه پانه وهى خيژايان ده كه م بۆ ولا ت .

بهريژ "جان كيژى" :

جه نابى سه رۆك ، كۆتايى هه فتهى رابردو سهدام حوسهين ويستى بريار و وه لامى كۆمه لگاي نيونه ته وهى تاقي بكا ته وه . نزيه كى ۳۰ هه زار سه ربازي عيراق به ري به رايه تى گارده كۆماريه تاييه ته كان هير شيان کرد و شارى كوردنشيني هه وليژيان له باكوورى عيراق دا گير کرد که له ده ستى كورده كاندا بوو . سهدام سه ره راي هۆشدارى پيشووى ولا ته يه كگرتو وه كانى نه مريكا و نه ندا مانى ديه كى كۆمه لگاي نيونه ته وهى نهم کرده وه يهى نه بجام دا بۆ نه وهى به رپرسياريه تى به كۆمه لى نيتمه بۆ پاراستنى كورده كان ببا ته ژيژ پرسيار که نه بجامى شه رى كه ندا وى فارس بوو .

هيجكام له نيتمه نازاني بۆ سهدام بريارى دا نيستا تاقيمان بكا ته وه به لام ميژووى نهم ۶ سالي دوايى نه وهى نشان دا وه سهدام حوسهين ديپلۆماسى نازانى و ته نها سه رى له ده سه لات ده بيت ته وه . نه گهر سهدام ده سه لاتی خۆى به شيوازيك نشان بدات که هه ره شه بيت بۆ بهرژه ونديه كانى نيتمه يان ريژوشينه نيونه ته وه يهيه قبول كرا وه كان پيشيل بكات نيتمه ده بيت ناماده بين وه لامى بده ينه وه ، ته نانه ت نه گهر پيتيست بكات له ريژگاي سه ربازيه وه .

وه لامى سه رۆك كلينتۆن به م کرده وه دوايهى سهدام وه لامى كى ليژاوانه و له جى خۆيدا بوو و به ته ووى حيسابى نه وه كرا بوو که به قازانجى نيستراتيژيكي سهدام ته وواو نه بيت . له ريژگاي

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و مزاره تى دهره وهى نه مهربكا

بهر فراوانتر كردنى ههرىمى دژه فرينى باشوور بۆ هيلى ٣٣ ، نيمه پيتش له توانايى سهدام ده گرین بۆ نه وهى كه لك له دوو بنكهى ناسمانى سهره كى خۆى بگريت و كۆنترۆلى ههرىمى ناسمانى عيراق له سنوورى كۆيت تا باشوورى بهغدادى به دهسته وه نه مي نييت . نهم وه لامة به شيرازى كى بهرچاو له توانايى سهدام كه م ده كاته وه بۆ نه وهى هيرش بكاته سهر دراوسى كانى عيراق و بيره نه وته كانى كه نداوى فارس . نيمه له ريگاي هيرش كردنه سهر سيستمى بهرگرى ناسمانى عيراق و كۆنترۆل كردنى نهم سيستمه توانايى خۆمان بۆ پاراستنى ههرىمى دژه فرين زياد كرد و ههره شه كانى عيراق له سهر فروكه كانمان و ههره ها فروكه كانى بهر تانیا و فهران سامان كه م كرد وه .

سهدام حوسهين ههولئى داوه پاساو بۆ ده سترى زييه كهى به نييتته وه و وتوويه تى هيزه كانى به داواى پارتى ديمۆكراتى كوردستان (PDK) كه يه كئى له حيزبه كانى باكوورى عيراقه چوونه ته ناو ههولير . دهرك كردن به وه زهحمه ته كه بۆ حيزى كى كوردى بيه و يت بييت به هاو به يانى سهدام كه گه ليك سالان هيزه كانى نهوى سهر كوت كرد وه ، نه شكه نجه كرد وه و مافى مرۆشى خه لكى كوردى پيشيل كرد وه . به ههر حال ته نانه ت نه گهر PDK يش داواى ده ستيوهردانى ده ولته تى عيراقى كرد بۆ ، نهم داواكارى به نابيته پاساو بۆ كه لك وه رگرتن له هيزى سهر بازى دژى خه لكى سقيلى كورد له ههولير . كۆمه لگاي نيونه ته وه يى دوا به داواى نيسانى ١٩٩١ واتا كاتيلك كه نه غجومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان بپار نامه ي ٦٨٨ ي په سهند كرد ، نه وهى روون كرد وه كه سهر كووتى كورده كان و خه لكى سقيلى عيراق ته حه مول ناكات . هيرشى عيراق بۆ سهر ههولير و مه ترسى به رده وامى هيزه كانى عيراق بۆ نه وهى هيرش بكه نه سهر شوينه كانى ديكه ، سووكا يه تى كردنه به رۆج و ناوهرۆكى بپار نامه ي ٦٨٨ .

چهند مانگيكه ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا له ههولئى كى ديپلوماتيكدا يه بۆ نه وهى ناويزويانى بكات له نيوان دوو گروهى كوردى كه له گه ل يه ك به شه ر هاتوون واتا پارتى ديمۆكراتى كوردستان (PDK) به ريه رايه تى مه سهوود بارزانى و يه كيتى نيشتمانى كوردستان (PUK) به ريه رايه تى جه لال تاله بانى . سهدان خه لكى سقيلى بئى گوناخى كورد كوژراون و له وانه يه سهدان

کورێد و کوردستان له بەلگەنامەکانی وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکا

کەسی دیکە بکوژرێن نەگەر دەسلاتی سەدام بە سەر هەولێردا بێنێت و هێزەکانی عێراق هەپەشەنەو بەکن کە هێرش دەبەنە سەر ناوچەکانی ژێر دەسلاتی PUK .

بەرژووەندی ئەخلاقی ولاتە یە کەگرتووەکانی ئەمریکا لەوەدایە نەهێڵێت کەلکی خراپ لە کوردەکان وەرەبگیردرێت . بەرژووەندی نیستراتژیکی نێمە ئەوەیە نەهێڵێن سەدام توانایی ئەوەی هەبێت هێرش بکاتە سەر کویت و ولاتانی دیکە ناوچە یان هەرشە لە سەرچاوەکانی ئەوتی جیهان بکات . هەروەها بەرژووەندی نیستراتژیکی نێمە لەوەدایە پشتیوانی لە ئۆپۆزیسیۆنی عێراق بکەن بە شێوەیەک کە بەرەنگاری دەستڕێشتوویی رۆژ لە دای رۆژی نێران ببێت و پێ بگرێن لە توانایی نێران بۆ کۆنترۆڵ کردنی باروودۆخی عێراق پاش سەدام .

هەر بۆیە نێمە لایەنی هیچکام لە گروپە کوردەکانمان نەگرتووە و نابێ بێشگرین .

وەلامی سەربازی بە عێراق بە ئەنقەست بۆ پێکانی دوو نامانج داڕێژرابوو :

یەکەم سەپاندنی بەهێزەکی گران بە سەر سەدامدا بۆ دەستدرێژیەکی بۆ سەر خەلکی سەفیلی کورد لە هەولێر و دووهم لاواز کردنی توانایی سەدام بۆ ئەوەی نەتوانێت هێرش بکاتە سەر هیچ ولاتیکی دیکە ناوچە . لە ماوەی ٦ سالی رابردوودا ، سەدام چەند جار هەولێ داوە رادەیی بەرپرسیاربوونی کۆمەڵگای نیونەتەوێی بە نێسبەت ناشتی و سەقامگیری ناوچە تاقی بکاتەو و هەموو جارێکیشت لەگەڵ وەلامی توندی سەربازی کۆمەڵگای نیونەتەوێی رووبەر و بووەتەو .

هێرشی عێراق بۆ کویت لە نابی ١٩٩٠ بوو هۆی هەرسەپێنانی هێزەکانی عێراق بە دەستی هێزە هاوێپەیانەکان بە رێبەرایی ئەمریکا . سەرکوتی راپەرینی کوردەکان لە باکووری عێراق دوایە دوای شەری کەنداری فارس بوو هۆی دامەزرانی هەریمی دژەفرین لە لایەن کۆمەڵگای نیونەتەوێی . هەپەشەکانی عێراق بۆ سەر فڕۆکەکانی ولاتە یە کەگرتووەکانی ئەمریکا بوو هۆی هێرشی موشەکی بۆ سەر سیستمی بەرگری هەوایی باشووری عێراق . ٦ مانگ دوای سەرۆک کلینتۆن بە هێزەکانی ولاتە یە کەگرتووەکانی ئەمریکا فەرمانی دا هێرش بکەنە سەر یەکن لە دامەزراوە نیستیخباراتییهەکانی عێراق کاتیەک کە پەیان بە پلانیکی عێراق برد بۆ کوشتنی

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و مزاره نى دهره وهى نه مريكا

سەرۆك كۆمارى پيشوووى نه مريكا، جۆرج بوش . له تشرىنى يه كه مى ١٩٩٤ ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و هاوپه يانه كانى هيتى سهربازيان نارد بۆ ناوچه، له بهر نه وهى سهربازانى عىراق ده ستيان به جموجۆل كرد به ره و كويت .

ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا پيشتر له كاتى سەرۆك كۆمارى سەرۆك بوش و سەرۆك كلينتون رېبه رايه تى نهم هه ولانهى كردوه بۆ كۆنترۆل كردنى سهدام. به هۆى نه وهى ئىستا هه ندىك له هاوپه يانه كانان له ناوچه له ژيژ گوشاردان ، ئيمه ده ست به كار نابن . بهرژه وه ندىيه كانى ئيمه و بهرژه وه ندى دريژخايه نى ناشتى و سه قامگيرى ناوچه پيويست به وه ده كات ئيمه وه لامى نهم تاقى كردنه دوايهى سهدام بدهينه وه .

هيتى عىراق بۆ سهر هه وليژ ناكام و ليكه وته وى جىدى به دواوه بووه بۆ خه لكى عىراق ، بووته هۆى كورژانى خه لكى بى گوناح ، ئيمكانى چاره سهر كردنى ناكۆكييه كان و گه يشتق به ريكه وتنيكى سياسى له نيوان حيزبه كورده كانى كه م كردوه ته وه ، سكره تيژى گشتى نه ته وه يه كگرتوه كانى ناچار كردوه ريشويته كانى بريارنامهى ٩٨٦ى نه غيرومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان هه لبواسريت كه ريگاي ددها به فروشتنى نه وتى عىراق بۆ كرپنى خۆراك و دواوه دهرمان بۆ خه لكى عىراق . هه وليژ يه كى له ناوه نده سه ره كيه كانى دابه شكردنى يارمه تيه مرۆفدۆستانه كانه . پيويست به وتن ناكات فرۆكه كانى ئيمه ناتوانن له ناوچه كانى ژيژ ده سه لاتی هيتزه كانى عىراق بفرن .

سەرۆك كلينتون روونى كردوه ته وه كه ئيمه سهدام حوسه ين له رووى كردوه و كانيه وه هه لده سه نگيتن نه قسه كانى . سهدام وتويه تى عىراق ريز له بهر فراوان كردنى هه ري مى دژه فرين ناگريت و دويتى رادارى عىراق پيشى له فرۆكه يه كى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا گرتوه و ناچارى كردوه دابنيشيت . واتاي نه مه چيه ؟، روون نيه . روونه كه وه لامى لۆژيكى سهدام ده بى نه وه بى هيج كارىك نه كات نهم قهيرانه قوولتر بيته وه . من ده زانم هه موومان هيوادارين كه سهدام به گويزه ي لۆژيك بچوليتته وه .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و مزاريه نى دهره وهى نه مريكا

به پرتز "وارنير" :

جهنابى سەرۆك منيش نه مپۆ پەيوهست دەم به رېبه رايبه تى زۆرينه بۆ پشستيوانى كردن له جيبه جي كردنى نهركى هيزى سەربازى نيمه كه هيرشه ناسمانيه كانى نهم دوايبانهيان دژى سهدام و سوپاى عيراق دارپژا و جيبه جي كرد. له كاتى قهيرانه نيونه تهويهيه كاندا زۆر گرنگه كه سەربازەكانمان له بهرهى شەڕ — نهوانه كه له گەڵ هەره شهيه كى زۆر بهرە و پرون — بزائن له لايەن كۆنگرېس و خەلكى نه مريكاوه پشستيوانى ده كرين . من كه خۆم پيشتر وهك سكره تيڤى نيسدارى ده رايوانى مه دهنى و پاشان له سۆپا دا خزمەتم كردوه، ناگادارى پتويستبوونى يه كجار زۆرى نهم پشستيوانييه م له سەربازەكانمان و بنه ماله كانيان .

له و كاته وه كه هيزه كانى سهدام كويتيان له نابى ۱۹۹۰ داگير گرد ، من بهردهوام پشستيوانييم له وه كردوه كه سوپاى نه مريكا كه لك له هيزى سەربازى وه رېگريت (نه گهر پتويست بكات) بۆ ريگرتن له دهستدریژی عيراق له سەراسەرى ناوچه . روونه كه له پيتناو بهرژه و نه ندى ناسايشى نه تهويهى و بهرژه و نه ندى نابوورى ولا ته يه كگرتووه كانى نه مريكا و له راستيدا كۆمه لگای نيونه تهويهيدايه كه دهولەت و سوپاى عيراق هه ره شه نه كات له سه قامگيرى ناوچه يه كه ۷۰% ى سه رچاوه كانى نه وتى جيهانى تيدا يه . هه ر بۆيه ولا ته يه كگرتووه كانى نه مريكا به رېبه رايبه تى سەرۆك بوش توانى گرنگترين هاوپه يمانى سەربازى پاش شەرى دووه مى جيهانى دروست بكات بۆ ده ر كردنى داگير كهرانى عيراق له كويت و زيندوو كردنه وهى يه كپارچه يى كويت و سه پاندنى گه مارۆ و ريوشوتنى تووند به سه ر توانايى سەربازى سهدام و ره فشاره دهستدریژيكه ره كانى و زيندوو كردنه وهى نامرازه كانى سه قامگيرى نهم ناوچه پر كيشه يه .

من خۆشه ختانه له گەڵ سناتۆر "دۆل" كارم كرد بۆ ناماده كردنى ره شنووسى گه لاله ياسا يه ك و سه ره نجام بۆ په سه ند كردنى پرپار نامه يه ك بۆ ريگه پندان به سەرۆك بۆش بۆ نه وهى له هيزى سەربازى ولا ته يه كگرتووه كانى نه مريكا له شەرى كه نداو كه لك وه رېگريت . نه مپۆ وينا كردنى نه وه زه جمه ته كه له سالى ۱۹۹۱ كه ۵۰۰ هه زار سەربازى نه مريكا له كه نداو ناماده بوون ،

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروههى نه مريكا

نه غرومهنى پيران تهنها به ٥ دهنگ پشتيوانى خۆى له م بريارنامهيه دهبري . خۆشبهختانه پاش شالوى گهردهلوولى بيبان، كۆنگرئس و خهلكى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به خيتراسي پشتيوانيان له سهريازه كانمان كرد و نهركه كانمان وهها كه له بريارنامه كانى نه تهوه يه كگرتوه كاندا هاتبوو ، جيبه جي كرا .

نه مپۆ قهيرانى عيراق به هۆى شهري ناوخۆيي تراژيديكى نيوان حيزه كورده كان گرنگ نيه ، بهلكوو به هۆى راكرتنى ناسايشى ناوچه گرنگه كه سهريازانى نيمه له سالى ١٩٩١ شهريان بۆ كرد و كوژران . نيستا پاش ٦ سال له شهري كهنداو ، كۆمه لگاي نيونه تهوهي هيشتا شهري دهكات بۆ نهوهي سهدام نهو ريكه كهوتننمانه جيبه جي بكات كه خۆى و دهوله ته كهى دوايه دواى كۆتاسي پيهاتنى جهنگ نيمزايان كردوو . بهلام نه مپۆ سهدام ههروهك پيشوو له سهرينگاي پشكه نه ره كانى چهكى نه تهوه يه كگرتوه كان كه ندوكۆسپ درووست دهكات و حيساب بۆ چاره نووسى نهو كويتيانه ناكات كه له كاتى جهنگه وه بۆ سهروشويتن و سهريپسجى له گهرانده وهى نهو سهروهت و سامانه دهكات كه له كاتى داگيركرانى كويت دهستى به سهدا گرتوو و دريژه به سهركووتكردى هاوولائيانى عيراق دهكات . نه م كرده وانه قابلى تهحه موول نيه .

ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا سهرمايه گوزاريهكى بهرچاوى كردوو (قوربانيدان و كوژران و بريندار بوونى سهريازه كانمان و زهره رمه ند بوونى بنه ماله كانيان) بۆ كۆنترۆل كردنى دهستدرئيه كانى سهدام . له كاتى شالوى گهردهلوولى بيباندا، نزيكه ١٥٠ سهريازى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا كوژران و پتر له ٤٦٠ كهس بريندار بوون ، له مه زياتر بپيكى زۆر له پارهى باجه كانى نه مريكا بۆ كۆنترۆل كردنى سهدام حوسهين له بهشى سهريازيدا خهرج كراوه) لانكه م نيو بيليۆن دۆلار بۆ ههر ساليك له ١٩٩١ وه) و نيستاش خهرج دهكرئت . نه م سهرمايه گوزاريه ده بۆ بپاريزريت بۆ نهوهي ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا وهلامى نه م دهستدرئيه دوايهي سهدام بداته وه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

سپاسى ريبه رايه تى زۆرينه ، سناتور " تارموند " و سناتور " مەككىن " ده كه م بۆ ريبه رايه تيان بۆ ناماده كردنى نهم بپيارنامهيه .

به پيژ " كرايگ " :

جه نابی سەرۆك ، هێرشى سه دام بۆ سه ر باكوورى عێراق هه ره شه يه كى راسته وخۆى ديكه يه بۆ سه ر به رژه وه ندييه نه ته وه ييه كانى ولا ته يه كگرتووه كانى نه مريكا و ناسايش و سه قامگيرى رۆژه لاتى ناوه راست . مووشه كه كروژه كانى نه مريكا داويانه له گه لى له دامه زراوه سه ربازيه كانى عێراق ، به و ناما به كه پيش له توندوتى زياترى عێراق دژى كورده كان بگرن و سيستمى پاراستنى ناسمانى عێراق له ناو بردن كه هه ره شه يه بۆ هێزى ناسمانى نيته . من له سەرۆك كۆمار وه ك فهرمانده ي گشتى و بپياره كه ي بۆ هێرشكردنه سه ر دامه زراوه سه ربازيه كانى سه دام حوسه ين به ناما به دا بينكردنى پاراستنى زۆرتى هيزه كاغان و به رفراوانتر كردنى هه ريمى دژه فريش پشتيوانى ده كه م.

من ١٠٠% پشتگيرى له ژن و پياوه نازاكانى هيزى سه ربازي خۆمان ده كه م . كه وابه و پشتيوانى له و بپيارنامه يه ده كه م كه پاش نيوه رۆى نه مپۆ دهنگى بۆ ده ده ين كه كرده وه كانى سه دام حوسه ين شه رمه زار ده كات و پشتيوانى له سه ربازه كاغان و هه وله كانى سەرۆك كۆمار بۆ كۆنترۆل كردنى كرده وه كانى عێراق ده كات. هه تا نه و شوينه كه من ده زانم پاش نه وه ي كه راپۆرته هه والگريه كان دامه زراوه سه ربازيه كانى عێراقيان ناشكرا كرد، هۆشدارى روون به سه دام درا كه نابيت كه لك له هيزى سه ربازي وه ريگريته به لام سه دام نهم هۆشداريه ي پشتگيرى خست .

جه نابی سەرۆك كرده وه كانى سه دام حوسه ين و وه لامى نيته له گه لى يه كدا نايه نه وه . نيستا كۆمه لتيك هه ول له ئارادايه بۆ جي به جى كردنى نه و گه ماروانه له سه ر عێراق كه دوا به دواى شه رى

Thurmond^o
Mr. CRAIG

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتني دهره وهی نه امریکا

کهنداو دانراون . کهوابو له کاتیځدا که به کارهینانی هیزی سهریازی دهبی همیشه دواپین نامرازی سیاستی دهره وه بیت بهلام کرده ده دلهق و سهرکووتکه رانه کانی سهدام دهبی تنها یهک وهلامی پیدریته وه، نه ویش وهلامی سهریازییه . له کاتیځدا که نیمه دهتوانین دهرک بهم رووداوانه ی دواپی بکهین بهلام داهاتوی هم باروودوخه بووه به نیگهرانی بۆ ههموومان . بهرژه ونندییه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا له ناوچه گوپانی به سهدا نه هاتوه، له مه زیاتر ناکوکییه جزراوچوره کانی نیوان ولاتانی دراوسی عیراق و یه کنه گرتویی خه لکی کورد توانایی نیمه ی بۆ سه قامگیر کردنی باروودوخه که لاوازتر کردوه . زۆر زۆر پیوسته و له پیناو بهرژه وندی نه ته وه بی نیمه دایه که ده ولته ی نه امریکا له گهل هاوپه یانه کافان ، به تاییه ت نه وانه ی ناوچه کاریکات که ریگاچاره یه کی ناشتیخوازانه بۆ هم رووداوانه بندوزنه وه .

سهره نجام له کاتیځدا که شه پی سارد کوژایی پیته اتوه، روونه که نیمه له جیهان یکی ناسه قامگیردا ده ژین که تاقیگه یه بۆ بهرژه وندی ناسایشی نه ته وه بی نیمه . نیمه دهبی له رووی ماددییه وه به ته وای هیزی سهریازی خومان پوخته بکهین بۆ نه وه ی هه روا به هیز بن . کاتیځ که نیمه داوا له ژنان و پیوانی نه امریکا ده کهین ژبانی خویان له پیناو ولاته که یان به خت بکهین، دهبی باشتیرین پیدایستی و په روه رده یان بۆ داپین بکهین .

جه نابی سه رۆک هیچ گومان له وه دا نییه که نیمه کو مه لیک بهرژه وندی ناسایشی نه ته وه ییمان له ناوچه ناسه قامگیر و له رزوک ی جیهاندا هه یه . دوژمنایه تی زیاتری هیزه کانی سهدام حوسه یین دژ به هیزه کانی نیمه یان ده ستریی بۆ سهر شالای دابین کردنی ناسایش یا گه مارو کانی دیکه ی کو مه لگای نیونه ته وه بی بۆ سهر عیراق ده بی له گهل ولامی خیرا و لیپراوانه ی ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا رووبه روو بیته وه .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

بەرئيز "جو زيف بايدن"^٧:

جه نايى سەرۆك دوو رۆژ پيش سەرۆك كۆمارى نه مريكا فهرمانى دا وه لامي سهربازى بديتته وه به دهستدرىژى عيراق بۆ سهر كه مينه ي كوردى خۆى . پرسيارىك كه رووبه پرووى ئيمه بۆته وه نه وه يه كه نايان نه نجوومه نى پيران پشتيوانى دهكات لهو ههنگاوانه كه سەرۆك كۆماره كه مان هه لى گرتوون . هه ندئ كه س كۆمه لىك نيگه رانى ده رده برن كه له ده ره وه ي چوارچيوه ي نهم پرسياره يه . نه وان كۆمه لىك خال ده خه نه روو كه ده توانى ببي به ته وه رى مشتوومرئكى ره وا به لام با نهم مشتوومر به يه لى نه وه بۆ رۆژىكى ديكه . ئيمه مشتوومر ناكه ين له سهر ميژووى ديپلوماسى نه مريكا به نيسبه ت عيراق ، مشتوومر ناكه ين له سهر داها تووى سياسته تى ناسايشى نه مريكا له كه نداوى فارس ، ئيمه ته نها پرسيارىكى سادهمان رووبه پروو بۆته وه ، نه وىش نه وه يه نايان ئيمه پشتيوانى له كرده وه كانى فهرمانده ي گشتى ده كه ين يا نا . نايان پشتيوانى لهو سهربازانه ده كه ين كه فهرمانه كه ي سەرۆك كۆمار جيبه جى ده كه ن و نايان ئيمه كرده وه سهركوته كه ره كانى سه دام شه رمه زار ده كه ين . ته مانه كۆمه لى پرسيارى گرانبه .

ئيمه ناييت له سهر مه سايلى لاوه كى مشتوومر بكه ين . من ده مه وىت پشتيوانى له م بريارنامه يه بكه م له بهر نه وه ي له سهر نه و بپرايم وه لامه كه ي سەرۆك كۆمار هه م پتييست بوو و هه م گرنجار بوو . سه دام حوسه ين به جاران نيشانى داوه ته نها له زمانى زۆر تيده گات . پيشتر هۆشدارى روون له لايه ن ولا ته يه كگرتووه كانى نه مريكا وه دراوه به سه دام واتا كاتىك كه شه واهيده كان نيشانى ده دا ده ولته تى عيراق ده يه وىت خۆى بۆ نهم هيرش ته يار بكات . سه دام نهم هۆشدارى يانه ي پشتگري خست و چوه نار ناچه يه ك كه پيشتر ناوه ندى دهستدرىژيه كانى عيراق بووه .

كرده وه كانى سه دام پيشىلكارى شه رت و مه رجه كانى مافى مرؤفى جيهانى و بريارنامه ي ٦٨٨ ي نه نجوومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتووه كانه كه داوا له سه دام ده كات كۆتايى به سهركووتى كورده كان به يتييت . نه گه ر نهم هيرشه بى وه لام بابايه وه ، باروودوخى سه دام له ناوخۆى عيراق به

Mr. BIDEN^٧

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

هیتزتر ده بوو و هانی ددها هیتز بکاته سمر شوینه کانی دیکه . خوشبه ختانه نهم هیتز شه بئ وه لام نه مایه وه .

برپاره کەئ سەرۆک کلینتۆن په یامیتکی به هیژ بوو دهر بارهئ نه وهئ ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا چاووشی له کرده وه گوستاخانه کانی سوپای عیراق ناکات و سهدام ده بئ به های ده ستریزیه کانی بدات . نهم برپاره له خزمهتی پاراستنی بهر ژه وه ندییه یه لاییکه ره وه کانی که نداوی فارس بوو له رینگای کز کردنه وهئ هاویه یانه سهره کییه کانی نه مریکا بۆ دایینکردنی سه قامگیری ناوچه له رینگای بهر فراوانتر کردنی هه ریمی دژه فرینی باشوور . سەرۆک کۆمار توانایی سهدامی بهر ته سسک کرده وه بۆ شه راشویی و ناژاوه گیتی زۆتر . به بۆچوونی من نیگه رانبوون به نیسبته نهم بهر ژه وه ندییه له نیگه رانبوونی گه لئ له هاوکاره کاغان به نیسبته شه ری ناوخویی حیزبه کورده کان گرنگتره .

حیماسهئ کورده کان چیرۆکی دوور و درێژی خه بات ، چه وسانه وه و سهر کوته . نهم باروودۆخه به هوی ده ستیوره دانی هیزه ناوچه ییه کان واتا نیران ، عیراق ، سوریا و تورکیا ئالۆزتر بووه . کیشهئ کورد به ئاسانی چاره سهر ناییت . به هه ر حال ئیمه ناییت رینگا به وه بده یین باروودۆخی ئالۆزی کوردستان ئیمه له ئامانجه گه وره کاغان لاهدات . برپاری سەرۆک کۆمار بۆ نه وه نییه ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا بکه ویتته ناو ناژاوهئ کورد به لکوو بۆ نه وه یه کۆنترۆلی دیکتاتۆریکی مه ترسیدار بکات که هه ره شه له ئاسایش و سه قامگیری ناوچه ده کات ، بۆ پاراستنی سه قامگیری ناوچه یه که بۆ ئاسایشی نه ته وه یی نه مریکا یه کلاییکه ره وه یه ، به کورتی بۆ پاراستنی بهر ژه وه ندییه کانی نه مریکا یه .

تکا له هاوکارانم ده کهم دهنگی خویان بجه نه پال دهنگی من بۆ پشتیوانی کردن له بهر بهر ده کانی سەرۆک کۆمارئ نه مریکا له گه ل دیکتاتۆری دلره قی عیراق .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

به ريز "جان مه كين" :

سپاسى رييه رايه تى زۆرينه و رييه رايه تى ديمۆكرات ده كه م بۆ نه م سازشه زۆر دژواره كه له سه ر نه م بپارنامه يه كرديان له م كاته ناسكه دا (به هۆى نزيك بوونه وه به كاتى هه لپاردنه كانى سه رۆك كۆمارى نه مريكا).

به يهروبوچوونى من نه م بپارنامه يه نامايجى خۆيى ده پيكي كى كه ده برپينى سپاس و پيترينى نيتميه له ژنان و پياروانى تاژا كه له سوپادا خزمه ت ده كه ن . روونه نه م ژن و پياروانه له ژيتر فه رمانى فه رمانده ي گشتى (واتا سه رۆك كۆمار— وه رگيتر) خزمه ت ده كه ن و له م بپارنامه يه دا به شيوازيكى گونجاو ناماژه ي پيكره وه .

به يهروبوچوونى من (كه پيموايه يهروبوچوونى گه لى له هاوكارانيشم هه روا بى) پتيوستبوونى نه خمامدانى كۆمه لتيك كرده وهى سه ربازي دژ به سه دام شتيكى روونه به لام نه مه كه نايا نه م كرده وه يه وه لاميتكى گونجاو بوو بۆ هه ره شه كه ي سه دام ، روون نابيتمه وه هه تا كاتيكا كه نيتم به ته واوى ده رك به نيستراتيژى گشتى حكومه تى نه مريكا نه كه ين بۆ زياد كردنى سه قامگيري ناوچه و به ره نگاريبوونه وه له گه ل نه وه هه ره شاندى كه ده كرتيه سه ر به رژه وهندييه ناسايشيه كانى نيتم له ناوچه . ده ولته تى نه مريكا ده بيت روونى بكاته وه كه مووشه كه كروزه كانى نيتم ده يانه ويت چ نامايجه لتيك پيكن . نايا ده يانه ويت سوپاي عيراق ناچار بكه ن به ته واوى له شارى كوردنشينى هه وليتر له باكوورى عيراق بكشيتمه وه و هه موو ده ستريژيه كانى بۆ سه ر كورده كان رابه ستينيته ؟ نايا ده يانه ويت توانايى سه دام كه م بكه نه وه بۆ سه رله نوئى ده ستريژى كردنه سه ر دراوسينكانى له لاي باشوورى عيراق ؟ نايا ده يانه ويت دژايه تى كردن له گه ل سه دام له ناو سوپاي عيراق هان بده ن ؟ نايا سنوورداربوونى نه م ئۆپه راسيۆنه به هۆى دژايه تى كردنى هاوپه يمانه كانان بوو له ناوچه يان به هۆى كۆمه لتيك حيسابات و تيبينى ديكه بووه كه ده ولته تى نه مريكا تا نيستا ناشكرائى نه كرده وه ؟

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروههى نه مهربكا

له وانهيه سه دام زۆرتر نه مهربكا تاقي بكاته وه له ريگاي دريژه پيڤداني دوژمنايه تيبه كانى له باكوورى عيلاق و نه غامداني شالاي نوئ دژى به كه مينه ي شيعه له باشوور و دروست كردنى كيڤشه ي نوئ بۆ هه ريمى دژه فريين و هاريشتنى مووشهك بۆ فزۆكه شهركه ره كانى نه مهربكا و هيژه هابه يمانه كان يان سه ر له نوئ هه رشه كردن له يه كپارچه يى خاكى هابه يمانانى نه مهربكا له ناوچه .

له م باروودۆخه دا ناي ده و له تى نه مهربكا ناماده يه كرده وهى سه ربازى گه و ره تر و گرینگتر نه غجام بدات ؟

نايا نه مهربكا "شالاي گه رده لوولى بيا بان" زيندو ده كاته وه ؟ كه به دنيابيه وه نه گه ر خۆمان له به رامبه ر به رفراوان كردنى وه لامي سه ربازى به به رپرسيار بزائين ده ي زيندوى بكه ينه وه . بى كه لك وه رگرتن له بنكه سه ربازيه كافان له توركي ا و عه ره بستانى سه عودى ، جه و جۆله سه ربازيه كافان به توندى به رته سك ده بيتته وه . له هه مووى گرینگتر حكوومه تى نه مهربكا ده يه وي ت چ باروودۆخيكى ژنۆپلۆتيكى به سه ر ناوچه ي كه نداوى فارسدا زال بكات ؟.

هه تا كاتي ك كه وه لامي نه م پرسياره به نه رتيبانه نه دري ته وه ، نه من و نه هيچكام له نه ندامانى كۆنگرئس و نه جه ماوه رى خه لك نه ته نها ناتوانن ريژه ي كاري گه رى ته م هيرشانه هه لبسه نگي ن به لكو ناتوانن توانايى ده و له تى نه مهربكا هه لبسه نگي ن بۆ پاراستنى به رژه وه ندييه يه كلاييكه ره وه كانى ناسايشى ني ته له ناوچه ، به رژه وه ندييه ك كه نه م ولا ته تا ئي ستا به رد يل يكي زۆرى بۆ پاراستنى دا وه .

جه نابى سه رك ، ريگه م پيڤده ن نه وه دووپات بكه مه وه كه هيچكام له م پرسياره ولا منه دراوانه كارى نه كردو وه ته سه ر من (و نابي ت كاري ش بكاته سه ر هيچكام له نه ندامانى كۆنگرئس) بۆ نه وه ي پشتيوانى نه كه ن له هيژى سه ربازى ني ته كه بريارى سه رۆك كۆماريان جي به جى كردو وه و نابي ت بي ته هۆى نه وه ي ني ته له سه رۆك كۆمار ريز نه گر ين يان له خودا نه پار ي نه وه بۆ سه ركه وتنى سيا سه ته كه ي . ئي ستا كاتى نه وه يه به يه ك ده نگ پشتيوانى له سه رۆك كۆمار

کورد و کوردستان له به لږه نامه کانس و هزاره تنی دهره وهی نه سربکا

بکهین، ههروه‌ها که له سەر نوو بریاریم پاش ماوه‌یه‌کی دیکه به په‌سهند کردنی ئهم بریارنامه‌یه هه‌روا ده‌که‌ین. نیتسا کاتی ئه‌وه‌یه شروقه‌ی ره‌خه‌کان بکه‌ین، با به‌رداشته‌کان و هه‌لێنجانده‌نی نه‌جامه‌کان بێتی بۆ روژیکی دیکه، نوو روژه به‌هه‌رحال زۆر دوور نییه. داوا له‌هاوکارانم ده‌که‌م بشتیوانی ئهم بریارنامه‌یه بکه‌ن.

بریارنامہ ی ۲۸۸ ی نہ فجوومہ نی پیران

— به هۆی نهووی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا و هاوپه یانه کانی بهر ژه و نه دی یه کلاییکه ره وه یان هه به له یاراستنی سه قامگیری ناوچه ی کهنداوی فارس

— به هۆی ئەوێ له ٣١ی ئابی ١٩٩٦ سەدام حوسەین سەرەڕای ھۆشدارییە پێشوەکانی ولاتە یەگەرتووەکانی ئەمریکا ، ھێرشێکی ھاننە دراو، پاسا و ھەلنەگر و درپندە ی کردووەتە سەر خەلکی شێل لە ناو و دەورووبەری ھەولێر لە باکووری عێراق و خۆی کردووە بە ھاوپیانی یەکی لە حیزبە کوردەکان بۆ ئەوێ ھێرش بکاتە سەر حیزبێکی دیکی کورد و لە ئەنجامدا بۆتە هۆی کوژرانی سەدان خەلکی بۆ گوناح

— به هژى نعوډى ولاټه په کگرتووه کاني نه مريکا له ۳ى نه يلوولى ۱۹۹۶ وهلامى دهستدرىزى سه دامى داوټه وه له ريڼگای له ناوبردنى هندنئ له سيستمه کاني پاراستنى ناسمانى عىراق و رايگه باندووه که هه ريمى دژه فرينى باشوورى عىراق بهر فراوانتر ده کات

کہ واپس نہ فوج و مہنی پیرانی نہ مریکا :

ستایشی کرده و سربازیه کەمی هێزەکانی ولاتە یە کەگرتووەکانی ئەمەریکا لە ژێر رێنرێنی فرماندەوی گشتی دەکات بۆ ئەبجەمادانی ئەم ئەمرکە سەربازیه بە شێوازیکی زۆر پڕۆفیشنال ، لێزانە و کاریگەر .

بریارنامه که به ۹۶ دهنگی نه‌رینی له به‌رام‌بەر ۱ دهنگی نه‌رینی په‌سند کرا .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

ئىمه پشتمان له كورده راپه رپوه كان كرد
۶ى نيلوولى ۱۹۹۶ — نهجرومهنى پيران

بهريز "گورتون" :

جهنابى سهرۆك ، پاشنيوه رۆى دوتنى من تهنها كهسيك بووم كه دهنكى نهرتنييم دا به بريارنامهى ۲۸۸ سه بارهت به دهستيوهردانى سهريازى ئهم ههفتهيهى سهرۆك كۆمار له عيراق . به هۆى نهوهى پاشنيوه رۆى دوتنى ، كاتى نهوه نهبوو هۆكارى ئهم مهسهلهيه شرۆفه بكهم دههويت نيستا باسى بكهم . نيستا مشتومرى باو (لهوانهيه زۆرت له لايهن سهرۆك كۆمارى نيستاي ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكاوه) نهويه كه جۆرج بوش زۆر به ههله دا چوو كه شهري كهنداوى دژى سه دام تهواو نه كرد و هيزه كانى سه دامى به تهواوى تينكهنه شكاند و دهولهت يكي له جيتگاي دهولهتى سه دام حوسهين له عيراق داننا . به هۆى نهوهى له كاتى خويدا رهخنهيهكى وام نهبووه ، نيستا پهيوهست نايم بهم رهخانه و به بيروبوچوونى من ئهم رهخانه له بنه رتهدا هيچ پهيوه نديهكى به چالاكييه كانى ئهم ههفتهيه نييه .

كاتيك سهرۆك كلينتون دهسهلاتى گرت دهست باروودخيتكى به ميراث بۆمايه وه كه نه ده كرا ههر بهو شيويه بهجته پيش . به ههر حال لهو كاته وه كه سهرۆك كلينتون دهسهلاتى گرتوه ته دهست سياسته ته كانى سهرۆك كۆمار بووه ته هۆى لاواز بوونى (نه گهر نه لايهن له يهك ههله شهانه وهى تهواو) نهو هاويه يانييه كه له كاتى شهري كهنداوى دژى عيراق دروست بسو . به تاييه تتر خه مساردى دهولهته كهى كلينتون به نيسبهت نهو باره گرانهى كه له سهر شانى هاويه يانه كه مان واتا توركيايه و نهو گيروگرفت و كيشه تاييه تانهى كه توركييا له گه ليدا روويه روويه كه بووه ته هۆى نهوهى ئىمه بكه وينه ناو باروودخيتك كه نه توانين كه لك له بنكه كانمان لهو ولاته ره بگيرين بۆ

Mr. GORTON^۱

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهى نه مريكا

وهلامدانوهى عىراق . له راستيدا هاوپه يانييه كه نهونده له يه كه هه لوه شاهه ته وه كه ريگه مان بى
نهدرا كه لك له هيچكام له بنكه كانى هاوپه يانه كافان (جگه له بهريتانيا) وه ربگرين بى
وهلامدانوهى عىراق .

سهره تاي هاوينى نه مسال ئيمه مه سه لهى دهرباز كردنى سنوور و هيرشى نيران بى سر باكوورى
عيراقمان به تهواوى پشتگوئى خست كه به مهبه ستى پشتيوانى كردن له يه كى له حيزبه كورده كان
نه غامدرا . ههروه ها له سهره تاي هاوين به تهواوى خه مسارد بسوين به نيسبته نهو كيشه و
گيروگرفتانهى كه دهولته تى عىراق بى ليژنهى پشتكينى چه كه قه ده خه كراوه كانى نه ته وه
يه كگرتروه كان (چ چه كى كيميائى و چ چه كى ناوكى) دروستى كرد . له گه ل نه مه شدا نه مريكا
له سهره تاي نه م هه فته به شتوازيكى سهربازى وهلامى شه پرى نيوان كورده كانى پشتگيريكاو
له لايهن عىراق و كورده كانى پشتگيريكاو له لايهن نيراني دايه وه و ئيمه ش به شتوازيكى زور
نه گونجاو وهلامى سه روك كۆمارى نه مريكا مان دايه وه .

به بۆچوونى من له كاتى هيرشى نه م دواييه تى عىراق بى پشتيوانى كردن له يه كى له حيزبه
كورده كانى لايه نگرى خۆى ، ئيمه له بنه رته دا دوو ريگامان له به رده مدا بوو :

يه كه م ، ده مان توانى بى دهنگ بين و هيچ كارىك نه كه ين كه نه مه ش هيچ سوودىكى بى شه پرى
نيوان حيزبه كورده كانى پشتگيريكاو له لايهن عىراق و حيزبه كورده كانى پشتگيريكاو له لايهن
نيرانه وه نه بوو . ريگاي دووه م نه وه بوو كه وهلامى سهربازى به هيرشه كه تى عىراق بده ينه وه بى
ته وه نيشان بده ين نه م هيرشه نابى بى به رد يل بيت . له م باروودوخه دا به هه رحال ته نها
وهلامى گونجاوى سهربازى ئيمه ده بوايا نه وه ببايا كه به رد يل تى زور گه وهرتر له وهى كه چاوه پروان
ده كرا به سه ر دهولته تى عىراقدا بسه پتين ، به رد يل تى كه گه وهرتر ببايا له وه ده سته كه وته تى كه
سه دام له هيرش كردنه سه ر باكوورى ولا تى خۆى به دوايه وه بوو به لام ئيمه وامان نه كرد .

ئيمه به شتويه كه وهلامى شه پرى نيوان حيزبه كورده كافان دايه وه كه هيچ سودىكى نه گه ياند به
قوربانى تى نه م هيرشه تى عىراق . له راستيدا ئيمه به روونى نه وه مان نيشان دا كه هه ولمان نه دا

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

بۆ ناوه ژۆ كوردنى نهو كارهى كه سهدام له باكوورى ولاتى خۆى كردى . كه وابوو نه بجا مه
سهره كيه كهى بوو به چى؟ بوو به وه كه عىراق كۆنترۆلى به شىكى زۆرى خاكى كوردستانى عىراقى
به دهست هينايه وه و كورده راپه رپوه كانى به كۆمه ل كوشته كه زۆربه يان به ناو له ژيتر پاراستنى
ئيمه دابوون ، به لām ئيمه پشتمان تى كردن. ئهم كارهى ئيمه واى نيشان دا كه ولاته
يه كگرتووه كانى نه مريكا شىرىكى كاغه زيبه يه لām سهدام چ به رد يلىكى دا جهنابى سه رۆك كۆمار
؟ هيچ تهنه چهند رادارى عىراق له ناو چوون . ئيمه له لايهن هه مو هاويه يانه ، كاغانه وه له
رۆژه لاتى نيوه راست تهريك خراوين ، هيچكام له هاويه يانه كاغان نه يو يست له رووى سياسيه وه
پشتيوانى له وه لām سه ربازيه كهى ئيمه بكات . فهراسا وه لāmى نه ريتى دايه وه به به رفراوانتر
كردنى ئهم دوايانهى هه ريمى دژه فرين له لايهن ئيمه وه .

ئىستا سه رۆك كۆمارى ئيمه ده لىت وه لāmى سه ربازى كۆتايى پنهاتووه و راده گه يه نيته سه ركه وتوو
بووه .

جهنابى سه رۆك با ئيمه ش چهند سه ركه وتنىكى هاوشيوه به دهست به ينين و رابگه يه نين هه ريمى
دژه فرينمان له رياز (ى پايته ختى عه ره بستانى سه وودى) دروست كردوه . باشتري لىكچوونىك
كه من ده توانم بۆ ئهم كرده وه يهى سه رۆك كۆمار بيدۆزمه وه نه وه يه كه شاره دارى ناحيه يه كى
كۆلۆمبيا خه لىك هۆشيار بكاته وه به نيسبه ت شه رى سه ره تايى له گه ل قاچاخچيانى ماده
سپكه ره كان له هه ندىك له شوينه كانى شاردا و هۆشدارى توند بدات دژى توندوتىژى له په يوه ندى
نهم شه رى له گه ل قاچاخچيانى ماده سپكه ره كان و پاش نه وه كه سه رۆكى شاره وانى له گه ل
توندوتىژيه كى زۆر و ژماره يه ك كوژراو رو به روو بووه وه ، ۱۰۰ دۆلار غه رامه ي بكۆژه كان
بكات و رابگه يه نيته شه رى ماده سپكه ره كان كۆتايى پنهاتووه و ناسايش له شه قامه كانى
واشنگتون دى سى جىگيره . وه لām كهى ئيمه ش به ده ولته عىراق شتىكى لهم چه شنه يه .

كورد و كوردستان له بەلگەنامەكانى وەزارەتى دەرەوھى ئەمىرىكا

جەنابى سەرۆك ، ولاتە يەكگرتووەكانى ئەمىرىكا ھەرەسى پێھێنراو و سووكايەتى پێكراو . ئێمە روژھەلاتى ناوھراستمان ناسەقامگيرتر كردوو و تامەزرۆيى سەدامان پتر ھانداو بۆ دەستدریژی زۆرتر .

ھيچ راويژتيك لەگەڵ ھيچكام لە ئەندامانى كۆنگرەيس نەكراو لە پەيوەندى لە گەڵ ئەم وەلامەى سەرۆك كۆمار و ھيچ يادداشتنامەيەكمان تەسليم نەكراو . جەنابى سەرۆك من لە سەر ئەو باوەڕەم لە باروودۆختكى وەھادا دەرکردنى پرپارنامەى پشتگيرى پتيويست نيبە ، تەنانت نەگەر پرپارنامەيەك وەك پرپارنامەكەى پاشنيوھەرۆى دوتنى بێت كە ئەوەندە سارد و بە پاريز و لاوازيەو نامادەكرا بوو . من لە سەر ئەو باوەڕەم لە ماوہيەكى كوزتدا زۆرەى ھاوكارام پەشيمان دەبنەو لە دەنگدان بەم پرپارنامەيە و ئارەزوو دەكەن برپا وەك من دەنگيان نەدابايا پتي .

ئەم پرپارنامەيە لە جيى خویدا نەبوو و وەلامىكى نەگونجاو بوو بە كردەوہيەكى نەگونجاو لە لاين سەرۆك كۆمارى ولاتە يەكگرتووەكانى ئەمىرىكاو .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نه مريكا

كرده وهى سهربازى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا دژ به عىراق

۱۱ى نهيلوولى ۱۹۹۶ - نهخوومهنى پيران

بهريژ "جان مهككىن" :

جهناى سهرۆك ، سهر له بهيانى نه مېژ ناگادار بووينه وه كه عىراق مووشه كيكي زهوى بۆ ناسمانى هاويشتووه بۆ فۆكه يه كى ۱۶ - F نه مريكا كه ههريمى دژه فرينى له ناوچهى كوردنشيني پاريزراو له باكوورى عىراق ده پاراست. نه م تهنگ و چه له مه دروست كردنه بۆ ناسايشى فۆكه كانى نه مريكا و جهوله نه منيبه كانى نه مريكا له ناوچهى كه نداوى فارس نيشان ده دات سه دام هيچ حيسايتك بۆ هۆشداريه كانى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا ناكات له بهر نه وهى نيتمه پيشتر هۆشداريمان دابوو به سه دام كه نابيت نهو سيستمى پاراستنى ههوايه چاك بكاته وه كه له هيرشى نه م دوايانهى مووشه كى كروزي نيتمه بۆ باشوورى عىراق له كار كه وتبوون .

نيستا پتيستى كرده وهى سهربازى زۆرتري ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا دژ به عىراق روونتر بووه ته وه . سه دام حوسهين به م كرده وه دوايانهى خۆى نيشانى دا كرده وه سهربازيه كهى ههفتهى رابردوى نه مريكا له جيى خۆيدا نه بووه و ده بۆ وه لاميكي سهربازى گه وره تر به سه دام بدرتسه وه . له مه زياتر ده سترىۆيه كي شه خۆلقينه ره كهى سه دام بۆ نه مريكا و سهر كه وتن بۆ سهر له نوئ كۆنترۆل كردنه وهى باكوورى عىراق (كه له ريگاي هيرى سهربازى و يارمهتى هيرزه هاوپه يانه نوئكهى توانى له رۆژى دووشه مبه ناوچه كه داگير بكاته وه) گرينگى يه كجار زۆرى نه وه ناشكرا ده كات كه ده بۆ به ريانه كانى تيدارهى كلينتۆن به ريه ست بكريت به هۆى نه وهى تيدارهى كلينتۆن ناماغه كان و ريگاچاره سياسيه كانى خۆى شه فاف پتناسه نه كردوه و له بانگه شه كانى سهر كه وتنى خۆى زياده رۆيى كردوه .

هيرشه كانى ههفتهى رابردوى نيتمه له وه لامي داگير كرانى شارى كوردنشيني ههولير له لايه ن دهوله تى عىراق (به يارمهتى يه كى له حيزبه كرده كان) نهخامدرا به لام به هيرش كردنه سهر

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی وزارتتسی دهره وهی نه مریکا

چهند نامانجیك له باشووری عیراق ، دهوله تی نه مریکا وه لامیكی گونجاری نه دایه وه به ده ستریزیه که ی عیراق به لکوه وه لامیكی بچوک بوو که به گویره ی سزای نهو سوچه نه بوو که سه دام نه نجامی دابوو . ههروه ها که یه کی له کاربه دهستانی فه رمی دهوله تی نه مریکا رایگه یاندوه : " نیمه ده زانی کاریکی باشمان کردوه که نه مانه یشتوه سه دام بیر له هیرشکردنه سر باشووری عیراق بکاته وه و تیمان گه یاندوه که نه گهر خه لکه که ی بچه وسینیتته وه یان هه ره شه له ناوچه بکات ، نیمه به راستی وه لامی ده دینه وه ."

روونه که نه م لیډوانه نهو سی به ریانه زه ره رمه نه ده له خو ده گریت گه ناماژه مان پیکرد . نهو نامانجی نیمه که له م لیډوانه دا ناماژه ی پیکراوه (سه باره ت به ریگرتن له سه رکوتی خه لکی عیراق به دهستی سه دام) به خیرایی له لایه ن کاربه دهستیکی فه رمی حکومه تی نه مریکه ا خراوته ژیر پی که وتویه تی: " نیمه خۆمان ناخهینه ناو شه ری ناوخۆی باکووری عیراق ". نه مه له کاتیکدایه که کاربه دهستانی حکومه ت سه ره تا ده یانگوت هیرشه کانی نیمه بۆ سه ر باشووری عیراق ، کار ده کاته سه ر کرده وه کانی عیراق له باکوور به لام نیستا جهخت له سه ر نه وه ده که نه وه که مه بهستی نه م هیرشانه تنه ا نه وه بووه که به رژه وهندی نیستراتیژیکی نیمه بهاریزیت له په یوهندی له گه ل به رته سک کردنه وه ی توانایی سه دام بۆ هه ره شه کردن له دراوسپکانی باشووری عیراق .

نیستا روون ده بیته وه که هه ره سه یانی هاو په یانی نه مریکا (که له وه دا ناشکرا ده بیته که تورکیا و عه ره بهستانی سه رودی ریگه یان به وه نه داوه که فزکه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له بنکه کانی خو یان له م ولاتانه هیرش بکه نه سه ر عیراق) کاریگه رییه کی زۆری بووه له سه ر هه لباردنی نامانجه کان له لایه ن نیمه وه و ریژه ی شه و هیژه ی که نه مریکا به کاری هیناوه ، ههروه ها که کاربه دهستانی حکومه ت دانیان پیدا ناوه .

گرینگترین مه سه له نه وه یه که بانگه شه کانی سه رۆک کۆمار سه باره ت به وه ی که هیرشه کانی نیمه به سه رکه وتویی نامانجی خو یان پیکراوه ، دوا به دوا ی روودا وه کانی نه م هه فته یه چروه ته ژیر

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

پرسىار . به چى دلتيا بيه كه وه نيمه ده تانين نه وه مسؤگه ر بكه ين كه سه دام هاتۆته سه ر نه وه قه ناعه ته كه خه لگه كه ي خۆى نه چه وسينيتته وه و ملكه چى بپيار نامه كانى نه ته وه يه كگرتوه كان بيت و شهرت و مهرجه كانى ريكه كه وتن نامه ي ناگريه ستى پاش شه رى كه نداوى فارس جي به جي بكات . نيمه چۆن ده تانين له وه دلتيا بين كه توانايى عيراق كۆنترۆل كراوه و ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و هاوپه يانه كانان له رووى نيستراتيژيكييه وه پاش هيرشى ٤٤ موشه كى "كروز"ى نه مريكا بۆ سه ر سيستمى پاراستنى عيراق له باشوور ، نيستا له باروودۆخىكى باشتردان .

له كاتى نه م هيرشانه تا نيستا كورده هاوپه يانه كانى سه دام سه ركه وتنى ته واويان له باكوورى عيراق به ده ست هيناه و سه دام كۆنترۆلى نه و ناوچه يه ي گرتوه ته ده ست كه به ماوه ي چهند سال له ده ستيدا نه بو . ناوارة كورده كان ديسان شه پۆل شه پۆل به ره و سنووره كان كه وتونه ته رى . سه دام له و پهرى سووكايه تى كردن به هۆشدار بيه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ، ده ستى كردوه به چاكر دنده وى نه و رادارانه كه نيمه هه فته ي رابردو هيرشان كرده سه ريان .

سه دام لانيكه م بۆ ماوه يه كه توانيو بيه تى هاوپه يانى "شالوى گه رده لوولى بيبان" له يه ك بترازينيت و به پيشيل كردنى ريكه كه وتن نامه ي ناگريه ست و بپيار نامه كانى نه غجرومدنى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان ، موشه كى هاويشتوه بۆ فپۆكه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا كه نه ركيان پاراستنى هه ريتمى دژه فريه كه كۆمه لگاي نيونه ته وه يى درووستى كردوه . روونه كه نيمه ده بى وه لامى سه ربازى بده ينه وه به هه ولتى عيراق بۆ ليدنانى فپۆكه كانى نه مريكا . من گومانم له وه دا هه يه كه سه رۆك كۆمار فه رمانى هيج چه شنه وه لامدان وه يه ك ده ر بكات .

كورده وه كانى سه دام ته نها كيشه بۆ نه مريكا ناخولقي نيت ، به لكوو كي شه خولقي نه ره بۆ هاوپه يانى نيونه ته وه يى كه به رپرسىاره له به رامبه ر پاراستنى هه ريتمى دژه فريه . به له به رچاو گرتنى نه م راستيه ، من چاوه روانى هاوكارى زۆرتى له هاوپه يانه كانان ده كه م له به راورد له گه ل هاوكارييه كه ي هه فته ي رابردو .

برپارنامه ی پشتیوانی له شالوی سهربازی له عیراق

۱۳ ی نهیلوولی ۱۹۹۶ — نهنجومه نی پیران

به پیرز "گۆرتۆن" :

جه نابى سەرۆك ، ههفته ی پیتشو من ته نهنا نهندامى نهنجومه نی پیران بووم كه دژى برپارنامه ی ۲۸۸ (بۆ پشتیوانی كردن له شالوه سهربازیه كه ی نيمه له عیراق له ههفته ی پیتشو) دهنگم دا. جه نابى سەرۆك من دژى نعم برپارنامه ی دهنگم دا به هۆى نهوى پیتماوو وهلامى نيمه له نيوان دوو رینگاچاره ی گونجاودا گیر دهكات و له ناكامدا وهلامه كان به تهواوى بئى كارىگه ر دهپیت . من ههفته ی رابردوو وا ههستم دهكرد (و نه مپۆش هه ر نهو ههستم ههیه) كه نيمه ههچ بهرژه وهندىبه كمان نيه به خۆمان بجهينه نیتو شه رى ناوخۆى نيوان دوو حيزه كورده كه كه يه كتيكان له لایه ن نيران و نهوى ديكه له لایه ن عیراقوه پشتگیری دهكریت. له لایه كى ديكه وه به هۆى نهوى كه نيمه كورده كانمان (كه به هه ر حال رهفتاریكى ناشارستانيان دژ به بهك ههیه) تا نیتستا پاراستوه دهتوانين به شیتوازی سهربازیش وهلام بدهينه وه .

به هه ر حال بئى ههچ ناویژایهك ، بیرمه نده ناكادىبه كه كان ، تویژه رانى سهربازی و شاره زایانى بواری ئاسایشى نه ته وه یی له سه ر نهو پر وایه ن كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا نابیت هه یزى سهربازی خۆى به كارپیتیت بۆ وهلامدانه وى كیشه ی ناوخۆى ولایتىكى ديكه ، واتای نه مه چیه ؟ واتای نه وه یه كه كاتپك كه نيمه كه لك له هه یزى سهربازی وه رده گرین ده بئى به تهواوى دلنیاين له وه ی كه نهو زه بره كه له ده ستریزیکه ر یان دوژمن ده یوه شینین زۆرتتر و گه وهره تر بئى له ده سته كه وته كانى نهو دوژمنه یان ده سته كه وته كانى ده ستریزیه كه ی. نه گه ر نيمه نعم فله سه فیه

Mr. GORTON '

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

ره چاو نه كهين به دلتيا بيه وه له ئاكامه كانى كه لگ وه رگرتن له هيتى سهربازى په شيمان ده بيه وه و نه لبه ته خه سار له پرستيژى نه ته وه دشمان ده كه ویت .

جه نابى سه رۆك من له سه ر نه و بر وايه م كه نه وهى كه نيتم ههفته ي پيشو كردمان ، 5 سينت خه سارى له سه دام دا و يهك دۆلار قازانجى بۆ سه دام و هيتزه كانى هه بوو . نيتم ههفته ي پيشو به 44 موشه كى كروز هيرشان كرده سه ر عيراق له وه لامي ده سترژييه كه ي بۆ سه ر هه ريمى پاريزراوى كوردستان له باكوورى عيراق . ههروه ها كه باس م كرد نه م هيرشه له ميانه ي شه رى ناوخويى نيوان دوو حيزى كوردى روويدا كه يه كيان له لايه ن نيران و شه وى تريان له لايه ن عيراق وه پشتگيرى ده كريت .

وه لامي كه ي نيتم وه لاميكي ته واه نه بوو ، نيتم هيرشان كرده سه ر باشوورى عيراق له كاتيكا كه شه ر و كرده وه درنده نه كان له باكووردا رووى ده دا . نه نجامه كه ي (به وته ي حكومه تى نه مريكا) سه ركه وتنى ولا ته يه كگرتو وه كانى نه مريكا بوو ، ههروه ها كه يه كى له كار به ده سته فه رميه كانى ده ولته ي نه مريكا وتوويه تى: " نيتم له راستيدا سه دامان تيكشكاند " . نيستا پاش كه متر له ههفته يه ك راستيه كان به شيوازيكى ديكه ده ركه وتوون .

سه دام حوسه ين كوئرتزۆلى باكوورى عيراقى به ده ست هينا وه ته وه . پاش چه ند سال سه ركووتى خه لكى عيراق (ههروه ها كه خودى سه داميش به تووندى سه ركووت كرا) و كوشتنى هه زاران كه س ، سه دام دريژه به ته قه كردن له فزۆكه كانى نه مريكا له باشوورى عيراق ده دات . حكومه تى نه مريكا له سه روبه ندى پيدا چونه به سه ر سياسه ته كه ي خويدا به .

به لام له راستيدا نه مه كه مو كورتيه كه له سياسه تى ده ولته ي نه مريكا دا له به ر شه وى له با تى شه وى كه به شيوازيك وه لامي ده سترژييه سهربازيه كه ي عيراق به ديه نه وه كه زه ره ره كانى له قازانجه كانى پتر بيت ، وه لامي كه ي نيتم به پيچه وانه بوو . نه نجامى وه لامي كه ي نيتم كه متر بوو له وهى كه ده بوايا ببايا . نيستا دلتيا بوينه ته وه كه نه گه ر بانه ویت به جوړيك وه لامي سه دام به ديه نه وه كه زه ره رى هيرشه كه ي زۆرتريت له قازانجه كانى ، ده بيت سه رمايه گوزارى زۆرتتر بكهين

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتني دهره وني نه مريکا

و مه ترسي زۆرتر قبول بکين له چار نوو سرمايه گوزاري و مه ترسيه ي که ههفته ي پيشو و کردمان .

نه وهنده به سه چرکه ساتيک بير بکهينه وه ده سکه وتي وه لامه سه ربازيه که ي ههفته ي پيشو و ني مه چي بوو . ناي رهفتاري سه دام له گه ل خه لکه که ي باشر بووه ؟ ناي سه دام ناچار کراوه ملکه چي په يان نامه ي ناگريه ستي نه ته وه يه کگرتوه کان بيت ؟ ناي رهفتاري عيراق کۆنترۆل کراوه ؟ ناي باروودۆخي نه مريکا نيستا باشره له چاو پيش له کرده وه سه ربازيه که ؟ ناي ني مه له لايه ن هاوپه يانان و هاوپه ياني دژه عيراق ، پشتيواني چروپرمان ليده کريت ؟ . وه لامه سه موو نه م پرسيارانه روونه که (نا)يه .

تهو هاوپه يانيه که سه رۆک بوش به شيوازيکي ليزانيانه له کاتي شه پي که نداو درووستي کرد نيستا لاواز بووه (نه گهر نه لئين له يه که هه لوه شاهه ته وه) . سه دام به گوستاخيه وه هۆشداريه کاني ولا ته يه کگرتوه کاني نه مريکا و نه ته وه يه کگرتوه کان پشتگوي ده خات و به خيرا يي هه ول ده دات تهو سيستمي پاراستني ناسمانيه چاک بکاته وه که ني مه ههفته ي پيشو له کارمان خستوه ، ته مه له کاتيکدا که ني مه پيمان راگهيانده بو که نابيت چاکي بکاته وه . له ماوه ي ۳يا ۲ رۆژي رابردو دا ، سه دام موشه کي هاويشتوه بۆ فرۆکه کاني نه مريکا که هه ريمي دژه فرين ده پاريزن .

دۆستي به پريم سناتۆري نه ياله تي " ناريزۆنا " ، به پير " جان مه ککين " شه وي رابردو وتي " برياري په يوه نديدار به چه نديا هتي وه لامه که ي ني مه نه ليه ته به ده ستي سه رۆک کۆماره " به لام بي سه ره و به ره يي هه ر به رده وامه . پيرئ وه زي ري به رگري نه مريکا وتي وه لامه که ي ني مه وه لامه يکي ته واه نه بووه و دويتسي وتي ته م وه لامه هه لده سه نگيندريت ، له وانه يه نه مپۆ رابگه يه نن وه لامه که مان به ته واي هه لته سه نگاندوه .

به هه ر حال جهنابي سه رۆک به بۆچوني من زۆر گرنگه که يه که م ، سه رۆک کۆمار راويژ بکات له گه ل هاوپه يانه کانمان له رۆژه لاتي نيوه راست (که تا نيستا نه کراوه) و دووه ، سه رۆک کۆمار

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

به گوڤره ي ياساى دهسه لاتە كانى شهر و به راويژ له گهڤ كۆنگرئس بچيته پيش . سهروك كۆمار باوهري به ياساى دهسه لاتە كانى شهر وهك ياسايه كى بنه رەتى هەييت يا نه بييت ، زۆر زۆر باشه كه له گهڤ نوينه رانى خەلكى ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا راويژ بكات پيش نه وهى دهست بدات به نه بامدانى كرده وه گه ليكي وها ، نه نه وهى كه پاش نه بامدانى كاره كه ههول بدات بۆ رازى كردنى كۆنگرئس .

جهنابى سهروك به به راورد له گهڤ ههفته ي رابردوو، ئيمه ئيستا له باروودوخى كى خراپتر داين، ئيستا له گهڤ قهيرانى كى جىدى به رهه پرووين . ئيمه ئيستا هيچ بنكه يه كمان نيه به له نيو ولاتانى هاوپه يان بۆ نه وهى له م بنكانه وه هيرش بكه ينه سه ر عيراق . نه گه ر نامانه وييت هه موو نه و شتانه له دهست بده ين كه به به ها يه كى گران له شهرى كهنداو دا به ده ستمان هي ناوه سه روك كۆمار ده بى سه ره نجى زۆر تر بدات به كي شه كه له چاو نه و سه ره نجى كه تا ئيستا داويه تى و هاوپه ياني سه كى به رفراوانتر دروست بكات.

باروودۆخى عىراق

۱۳ى ئەيلولۇ ۱۹۹۶ — ئەنجومەنى پىران

بەرپىز "كرايگ":

جەنابى سەرۆك من بۆ بردنە سەرەوهى زانىارىسه كانى خۆم سەبارەت بە عىراق پشت بە دەنگووباسى تەلەفزیۆنە کان دەبەستم. پىتويست بە وتن ناکات که تۆزىک بى هیوا بوومه له وهى که سەرۆک کۆمار هیچ هەولێکی نەداوه بۆ راویژ کردن له گەل کۆنگرێس سەبارەت بەم باروودۆخە زۆر ئالۆزە. بەلام بەهەر حال من راپۆرتە کهى تەلەفزیۆنى CNN بە جیبە جێکردنى ئەمرکی سەرۆک کۆمار بە نىسبەت یاسای دەسەلاتى شەر نازام.

یاسای دەسەلاتەکانى شەر دەلیت "سەرۆک کۆمار دەبیئت بە مومکینترین شیۆه له گەل کۆنگرێس راویژ بکات پێش ئەوهى سەرباز رهوانهى شوینی شەر بکات و پاش ئەوهش که سەربازى رهوانهى شوینی شەر کرد دەبیئت بەردەوام له گەل کۆنگرێس راویژ بکات". جەنابى سەرۆک ئەم رێشویئە ئەو کاتانەش لەخۆ دەگرێت که باروودۆخە که بەرهو شەر دەچیت واتسا ئەم بەرپرسیاریتییه بۆ رووداوه کانى ۳۱ى ئاب وهراست دهگهړیت. کۆنگرێس ئەم جارە له بەرامبەر سەرۆک کۆمار پاشەکشى کرد بە هۆى ئەوهى سەرۆک کۆمار دەبوايا پێش له ئەجماندانى کار راویژى له گەل ئەندامانى کۆنگرێس بکردبايا بەلام ئەجاره کۆنگرێس له پاڵ سەرۆک کۆمار راوهستا بۆ ئەوهى به تەواوى پشتیوانى له سەربازە کاغان و برپارى سەرۆک کۆمار وهك فهرماندهى گشتى بکات.

بە هەر حال ئیستا باروودۆخە که به تەواوى جیاوازه. کۆنگرێس لیڤیه و تێمەش چاوه روانین. جەنابى سەرۆک با بە روونى ئەوه بلیتم که پشتیوانى کردن له سەربازە کاغان هەر له جیى خۆیدا بهلام سەرۆک کۆمار ئیدى ناتوانیئت پشتیوانى کۆنگرێس بە دەست بهینیئت ئەگەر له پێشدا ناگادارمان نەکاتەوه.

کورد و کوردستان له به لږه نامه کانی وزارتتس دهره وهی نه سربکا

جەنابى سەرۆك ، سەرۆك كۆمارى ئەمىرىكا دەست بەكار بوۇ بەرەنگارى كىردن لەگەن ھېرشى سەدام بۇ سەر كوردەكان و بە خىرايى سەركەوتنى خۆى راگەياند . بەلام سىياسەتى سەرۆك كۆمار تا ئەمىرۆ سەركەوتو نەبوو . لە ماوہى كەمتر لە ھەفتەيەك دواى راگەياندنى ئەم سەركەوتنە ، سەدام تەقە لە فرۆكەكانمان لە ھەرىتى دژەفرين لە باكورى عىراق دەكات و پىنگەيەكى بەھىزى لە ناوچە كوردنشىنەكانى نىو ھەرىتى پارىزراوى پىشوو بە دەست ھىناوہ و ھىزى سەربازى و پىداويستى رەوانەى كەنداوى فارس كراوہ . ئەگەر بەم زووانە سىياسەتتىكى شەفاف و بەھىز پىناسە نەكرىت سىياسەتى سەرۆك كۆمار لە كەنداو بە دلئايىيەوہ رووبەرووى شكست دەبىتتوہ . نىستى كاتى ئەو ھاتوہ كە ئەرك و نامانچ و ستراتىيەيەكانمان بۇ خەلكى ئەمىرىكا و كۆنگرەيس روون بکەينەوہ، كاتى ئەوہيە كە سەرۆك كۆمار ئەركەكانى خۆى بە گوێرەى ياساى دەسلەتەكانى شەپ جىنەجى بكات .

من ههفتهی رابردوو له کاتی باسکردنی باروودۆخی عێراق ، نێگهڕانی خۆم به نێسهته سهرنه کهوتنی سهڕۆك كۆمار بۆ راگرتنی هاوپه یانیتهی وڵاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له گهڵ هاوپه یانانی شه‌ری کهنداو ده‌ربه‌ری. به‌ بێ بوونی هاوپه یانی ، ئێمه له گهڵ مه‌ترسی له ده‌ستدانی به‌رژه وه‌ندی ستراتیژیک رووبه‌روو ده‌بینه‌وه و پێگه‌ی به‌رگه‌یکارانه‌ی ئێمه له کهنداوی فارس لاوازتر ده‌بێت . سه‌دام حوسه‌ین له رێگای هه‌ولێدان بۆ خه‌ستنی درز له نێو هاوپه یانی نیوان وڵاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و هاوپه یانه کانی شه‌ری کهنداوی فارس شێلگه‌یروونی ئێمه له کهنداوی فارس تاقی ده‌کاته‌وه. نه‌گه‌ر ئێمه نه‌رک و سیاسه‌تی خۆمان به‌ روونی پێناسه نه‌که‌ین ، هه‌روا ده‌که‌وینه ناو باروودۆخێک که له ناوچه گۆشه‌گیرمان ده‌کات و رێگاکانی چاره‌سه‌ر کردنی باروودۆخه که که ده‌کاته‌وه .

سەدام كەسك نىيە كە يارى پىڭىر كىت ، سەدام جگە لە دەستىر ئۆزى سەربازى سەرى لە هېچ نائىتتەمە و ئىمە دەپ ئاڭدار پىن بە نىسبەت ئەو ەي كە سەدام سەرنە كەوتن و شەرمەندە بىرونى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

نه مريكا به ههر به هايهك به سهر كه وتنى خۆى ده زانيت . نه مه مه سه له يه كى گرنگه به هۆى نه وهى له وانه يه نه م به هايه ههر شه بۆ سهر ژيانى نه مريكا ييه كانيش له خۆيگرىت .
جه نابهى سهرۆك ، راپۆرته كهى ته له فزيۆنى CNN زانيارى باش و نوئ ده خاته بهرده ستمان ، به لām په يامى تكى دوور بينانه ، ناراسته دار و روون به نيسبهت نه و سياسه تهى كه ده ولتهى كلينتون ده يه ويته بيگرىته بهر پيشكهش ناكات . كه و ابو هيو دارم و نامانجيشم نه وه يه كه سهرۆك كۆمار هان بدهين نهركى خۆى به نيسبهت كۆنگرئس به گويرهى ياساى ده سه لاتة كانى شه پ بۆ خه لكى نه مريكا و سهر يازه كانمان جي به جى بكات .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

به كارهيئانى هيئى سهربازى دژى عيراق
۱۷ى نهيلوولى ۱۹۹۶ — نهنجومهنى پيران

بهريژ "سيپكتير":

جهنابى سهرۆك من ئيستا له و كۆبونهرهيه ديمه وه كه سه بارهت به عيراق گيرا و سهرۆك
كلينتون، وهزيرى دهره وه، وهزيرى بهرگري، فهرماندهى گشتى سوپا و نهندامانى كۆنگريئس و
نهنجومهنى پيران (سهر به ههر دوو حيزبى كۆماريخواز و ديموكرات) تييدا به شداد بوون. ده مه ويئت
شرۆفهى مه سه له يهك بكهم كه به تاييهت له گهڙ سهرۆك كۆمار باسم كردوه، نه ويش نه وهيه كه
نهم مه سه له يهك له كۆنگريئسى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا بخاته روو كه نايا ئيمه ده بئى له
ناوچهى كه نداو كهڭ له هيئى سهربازى وهريگرين دژى عيراق.

به گويزه ي ياساى بنه رهنى، له كاتى قهيراندا سهرۆك كۆمار وهك فهرماندهى گشتى ده سه لاته
نه وهى ههيه كرد وهوى ده سته به جئ نه بجام بدات. ههروهها به هه مان شيوه كۆنگريئسى ولاته
يه كگرتووه كانى نه مريكا ده سه لاته نه وهى ههيه شهر رابگه يه نيئت و كهڭ له هيئى سهربازى
وهريگرين ههروهها كه له شهرى ۱۹۹۱ى كه نداوى فارسدا كرا كه شهر پيكي راسته قينه بسوو و
سهرۆك كۆمار له كانوونى دووه مى ۱۹۹۱ له كۆنگريئس ناماده بوو و كۆنگريئس مشتوومپى له
سهر نهم مه سه له يهك كرد و سه ره بجام به ۵۲ دهنگى نه ريئى له بهرامبه ر ۴۷ دهنگى نه ريئى ريگه ي
دا به سهرۆك كۆمار كهڭ له هيئى سهربازى وهريگرين.

من به ته وارى له سهر نهو باوه رهم كه مه سه له ي كهڭ وهريگرتن له هيئى سهربازى دژى عيراق
مه سه له يه كه كه نه مپۆ ده بئى كۆنگريئسى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا برپارى له سهر بدات نه
نه وه كه سهرۆك كۆمار به شيوازي يه كلايه نانه برپارى له سهر بدات، نهمه له كاتيكد كه نهم
مه سه له يه مه سه له يه كى زۆر كتوپر نييه و كاتى نه وه مان ههيه به گويزه ي ره وتى ياساى خۆمان
مشتوومپى له سهر بكه ين. كاتى كه دوو هه فته پيئش يه كه م هيئشى مووشه كى كرايه سهر عيراق

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

له ۳ى نهيلول، سەرۆك كۆمار له پيشه وه راويژى له گهڤ كۆنگرئيس نه كرد كه به بيروبوچوونى من به گوتيرهى ياساى دهسه لاته كانى شهر پتيوست بوو راويژى بكر دبايا ، نه مه وهك ناويكى پشت به نداويك وايه .

له كۆبوونه وهى سهرله به يانى نه مپژ نه ندامانى كۆنگرئيس باسى نه وهيان كرد كه راويژى زۆرتر پتيوسته . پتيماوبن دانىشتنه كهى سهرله به يانى نه مپژ يه كه عجار بوو كه گروپى له نه ندامانى كۆنگرئيس و نه عجومه نى پيران له لايهن ده ولت ، سەرۆك كۆمار ، وهزيرى دهره وه و وهزيرى بهرگرييه وه ئاگادار كرانه وه . له م كۆبوونه وه يه دا كه گه لى له نه ندامانى نه عجومه نى پيران و كۆنگرئيس سهر به ههردوو حيزب تييدا به شدار بوون ، كۆمه لىك پرسيار له لايهن نه ندامانى سهر به ههردوو حيزب خرايه روو سهارهت به وه كه سياسه تى ئيستاي ئيمه چييه و نايا ئيمه سياسه تىكى يه كپارچه مان ههيه و ده مانه ويئت ئيستا چى له عيراق بكهين و سياسه تى ئيمه ده بى چۆن بيئت .

له كۆبوونه وه كهى سهرله به يانى نه مپژ پرسيار كرا كه نايا نهو كاره له جيى خويدا بووه كه حكومه تى نه مريكا هه ريى دژه فرينى له باشوورى عيراق بهر فراوانتر كردوه له كاتيكدا كه سهدام هيرشى كرد بووه سهر كورده كان له باكوورى عيراق و باسى نه وه كرا كه كورده وه كانى نه م دواييانى ئيمه دژى سهدام نه بووه ته هوى لاواز بوونى سهدام به لكوو سهدام به هيزتر بووه ، به تاييهت پاش نه وهى كه هه ندئ له كورده كان بانگه يشتى سهداميان كرد بيته نيو باكوورى عيراق . ههروه ها باسى نه وه كرا كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بى چى بكات له كاتيكدا كه بهرژه وهندييه يه كلاييكه ره وه كانى نه مريكا له گهڤ ئامانجه مرؤقدؤستانه كافان يه كى نه گرته وه و له كاتيكدا كه هيزى سهر بازى نه مريكا له وانده يه بخرتته ناو ريگايه كى مه ترسيidar له شريتنيك كه مه سه له ي بهرژه وهندييه يه كلاييكه ره وه كانى نه مريكا له ئارادايه . له وانده يه بيروپاي جياواژ هه بيئت كاتيك كه كيشه كه دپته سهر مه سه له مرؤقدؤستانه كان .

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانئ و وزارتئ دهره وهئ نه مریکا

جهنابی سەرۆك هه موو ئهم پرسپارانه دیتته وه سهر نهو مهسه لهیه كه خه لکی نه مریکا نه مپۆ نازانن دهوله تی نه مریکا دهیه ویت له كه نداوی فارس چی بکات ، دژی سهدام چی بکات، و راوینژ له گه ل کۆنگرئسدا نه کرا پئش له وهی هیژشی مروشه کی بکریته سهر باشووری عیراق و زانیاری تهواومان پئ نه درا له م په یوه ندییه دا. مهسه له ی كه لک وهرگرتن له هیژی سهر بازی (له کاتی نزیکبونه له شه پ) ده بی له لایهن کۆنگرئسی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا وه پریازی له سهر بدریت و دهسه لاتی سهرۆك کۆمار وه ک فرمانده ی گشتی بۆ نه غامدانی کرده وه له کاتی کتووپردا له جی خۆیه تی. ئیمه کاتی نه وه مان هیه له کۆنگرئس مشتوومر بکه ین سه باره ت به وه كه ده بی سیاسه تمان چۆن بی ت و چی بکه ین و چۆن بجینه پئش .

ههر بۆیه من له کۆبونوه که ی سهر له به یانی نه مپۆ داوام له سهرۆك کۆمار کرد داواکاری خۆی پئشکه شی کۆنگرئس بکات بۆ نه وه ی کۆنگرئس به گویره ی ریشویننه یاساییه کان پریازی له سهر بدات و رهزامه ندی له سهر به کارهیتانی هیژی سهر بازی له لایهن دهوله تی نه مریکا ده ریپی.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نههرىكا

مافى چارهى خۆنوسين بۆ كورد

۱ى مايسى ۱۹۹۷، نهخپومهنى نوينه ران

بهريز فيلنير^۱، نوينه رى نه ياله تى كاليفورنيا:

جهنابى سه رۆك، ده مه ويت سه رنجى هاوکارانم به ره لای بارودۆخى دژوارى كورده كان رابكيشم. كورد گه ليكى كۆن و كه و ناره كه له رۆژه لاتی ناوه راست له سه رزه مينيك به ناوى كوردستان ده ژى و گه ليكى سه ره رزه كه نفوسى نزيكه ۳۰ ميليۆن كه سه و نه مرۆ گه وره ترين نه ته وه به له جيهاندا كه له مافى چارهى خۆنوسين بي به شه.

كورده كان هه زاران ساله له سه رزه مينى نيستاي خۆيان نيسته جيئ. پادشا كورده "گوتيه كان" پتر له ۴هه زار سال له مه و پيش به سه ر نيران و ميزۆ پۆتاميدا فهرانه واييان كردوه. "شۆرشى ننۆلۆتيك"^۲ ۷هه زار سال پيش له زايينى مه سيح سه رها له كوردستان رووى داوه واتا ۳۵۰۰ سال پيش له وهى شۆرشى ننۆلۆتيك له نه وروپا روو بدات.

هه ندى له سه رها تايترين شارو گوند و نه و شوينا نه كه مرۆ له ميژوودا تييدا نيسته جي بووه له كوردستان دۆزرا ونه ته وه. له گه ل نه مه شدا كورد به كى له گه وره ترين نه ته وه كانى رۆژه لاتی ناوه راسته كه له ده سه لاتدارى به سه ر هه موو خاكه كهى خۆى بي به شه. كوردستان

^۱ Mr. FILNER

^۲ ننۆلۆتيك (چاخى به ردينى نوئ) به و چاخه ده لئى كه مرۆ ده ستى به كشتوكاڻ و خۆمالى كردنى هه ندى له گيانله به ران و پيكهيتنانى گوند كرد و توانى به سه ر ده وره به رى خۆيدا زال بيت. (وه رگيتر)

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و مزاره تی دهره وهی نهمربکا

کۆلۆنیه کی (مورسته عمه ره) نپونه ته وه بیه که ده وله تانی تورکیا، ئیران، عیراق و سوریا به سه ریدا ده سه لاتداری ده کهن.

گه لی کورد به ده سستی نهم چوار رژییه ده چه وسینریتته وه. نیوه ی خاکی کوردستان و دوو له سیتی دانیشتوانی کوردستان له کوردستانی بن ده سستی تورکیان. نهم داگیرکارییه له سالی ۱۹۲۳ له لایهن په پماننامه ی "لۆزان" وه ره وایه تی پنبه خشرا که حاشای له و به لینه کرد که په پماننامه ی "سیفر" له سه ره تای ۱۹۲۰ به کورد و نهمه نییه کانی دابوو. په پماننامه ی "سیفر" برپاری دروستبوونی ده ولته تی سه ره به خۆیی کوردی له سه رزه مینی کوردستان دوا به دوا ی شه ری یه که می جیهانی دابوو. په پماننامه ی "لۆزان" ره وایه تی به خشی به کۆمه لکوژی نهمه نییه کان به ده سستی تورکیا (که پیشتر له وه رویدا بوو) و رینگای بۆ هه لمه تی هه نگاو به هه نگای کۆمه لکوژی کورده کان له سالانی دواتر خۆش کرد.

ده ولته یه که له دوا ی یه که که کانی تورکیا به پرپسیاری زه غیره ی دوورو دریژی پاکتاوی ره گه زین. میژوونوس "جهیز تاشجیان"³ هه لسه نگان دووه که پتر له دوو میلیون و سه د و بیست هه زار یونانی، نه ستوری، مارونی، سه ریانی، بولگاری، نیه ده ی، جاکو بییت و نهمه نی له سه د سالی نیوان ۱۸۲۲ و ۱۹۲۲ به ده سستی تورکه کان به کۆمه ل کوژراون. "جهیز تاشجیان" جهخت له سه ره نه وه ده کاته وه که نهم نامه ره نه و ۵۰۰ هه زار کورده له خۆ ناگریت که له هه مان فه تره دا کوژراون، دوور خراونه ته وه یا دهر به دهر کراون. له نیوان ۱۹۲۵ و ۱۹۳۸ یه که میلیون کوردی دیکه قپ کران، نهمه له کاتی که دایه که سه رجه م دانیشتوانی نهمه نی ژیر ده سه لات ی تورکه کان و اتا پتر له یه که میلیون و ۱۲۰ هه زار که س پیشتر قه لاچۆ کرابوون.

نهمرۆش کۆماندنۆ تاییه ته کانی تورکیا له راستیدا بۆ برپینی سه ری گریلا کورده کان و که سانی دیکه خه لات کۆ ده که نه وه، و اتا هه ره نه و کاره که به سه ره قوربانیه نهمه نییه کانیاندا هیتا،

³ James Tashjian

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و وزارتی دهره وهی نه مریکا

هیچ گومان له وهدا نییه که دهیانه ویت ههمان نهو چاره نووسه که به سهر نه رمه نییه کانیاندا هیئا به سهر کورد و نامانجه نه ته وهیه کانیاندا بهیتن.

"تیمی کرده وه تایبه ته کانی تورکیا" رومته تی خویان به رنگی سهوز و سپی بویاخ ده کهن. پیداویستییه کانی نه م تیمه تایبه ته و ۸۰٪ پییداویستییه کانی سوپای تورکیا له لایه ن ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا (زۆری به مەسره فی خەلکی باجده وهی نه مریکا) دابین ده کړیت.

نه مړۆ ته نانه ت نه دنامه کورده کانی پارلمانی تورکیا له به نديخانه دان که نمونه ی سهره کیان "له یلا زانا" یه که وه رگری خه لاتنی نازادی ساخارۆفه. " ناندري ساخارۆف"⁴ له سالی ۱۹۸۹ داکۆکی له کورده کان کرد و رایگه یاند :

"خه باتی تراژدیکی گه لی کورد که نه وه نده ی خایاندوه، له پره نسیپی مافی چاره ی خۆنووسینی گه لان سهرچاوه ده گريت، که وابوو خه باتیکی ره وایه"

ریکخراوی چاودیری مافی مړۆ، ریکخراوی چاودیری هلیسینکی، ریکخراوی لیبوردي نیونه ته وه یی و گه لی گروپی مافی مړۆفی دیکه له م سالانه ی دوايیدا سهرنجی زۆریان داوه به پیشیل کردنی مافی کورده کان له لایه ن تورکیاوه. نه م ریکخراوانه ناماژه به وه ده کهن که له سالی ۱۹۸۴ هوه پتر له ۲۰ ههزار کهس کوژاون، پتر له ۳ ههزار گوند کاول کراون و دانیشتونانی کوردی تورکیا له گه ل نه شکهنجه، کوشتن و برپین، دهر به دهر کردن و گرتن و زیندانی کردن رووبه پروو بوونه ته وه.

سهرکووتی کورده کان به دهستی رژیمي سه دام حوسه یین له عیراق شتیکه که بیروپای گشتی زۆرترا ناگاداریه تی. پتر له ۲۰۰ ههزار کورد دوا به دوا ی شه ری تیران و عیراق کوژان و له سی سالی رایردودا پتر له ۴ ههزار گوندي کوردنشین به دهستی هیزه کانی عیراق کاول کراون. سی تن به لگه نامه و به لگه ی دیکه دهر به ره ی شالوی "نه نفال" دوا به دوا ی شه ری تیران و عیراق له دهستی ولاته یه کگرتوه کاندایه. من داوا له وه زارته ی دهره وه ده که م نه م به لگه نامه نه نازاد بکات

⁴ Andrei Sakharov

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه سركا

بۆ ئه وهى لايه نه په يوه نديداره كان توژينه وهى گشتى له سهر بكه ن. به باوه پى من نهم به لگه نامه نه و تاوانانه پشتراست ده كه نه وه كه رۆيى عيراق دژى مرۆفاهه تى له كوردستان نه بجامى داوه.

باش ده بىت نه گهر نيمه مه سه له ي يارمه تى ولا ته يه كگرتوه كان به ده وه تانى ديكه به ريزگرتن له مافى مرۆف بيه ستينه وه و دژى ته يار كردنى نه و ده وه تانه به پيداويستى سه ربازى رابوه ستين كه نهم پيداويستيانه بۆ سه ركوتى خه لكه يان به كار دىتن. ولا ته يه كگرتوه كان قه د نا بىت رىنگا به وه بدات جارى كى ديكه چه كى كيميايى دژى كورده كان يا ههركه سيكى ديكه به كار بهردرئت، ههروه ها كه له ئادارى ١٩٨٨ شارى كه ونارى كوردنشيني هه له بجه به م چه كانه كيميا باران كرا و پتر له ٥ ههزار خه لكى سئىلى كورد كه زۆربه يان ژن و مندال بون، كوژران.

جه نابى سه رۆك نىستا كاتى نه وه يه سياسه تى له ميژينه ي خۆمان بگۆرپن و بوونى كوردستان و ماف و نازادى دانىشتوانه كه ي به فهرمى قبول بكه ين كه هه موو مرۆفك بى ناويزه ده بى هه بىت. نيمه ده بىت له ده سترۆيشتووى خۆمان كه لك و هه ربگرن بۆ ئه وهى يارمه تى بده ين به چاره سه ر بوونى كيشه ي ناوخزى كورده كان و پشتيوانى له يه كگرتوويان بكه ين بۆ ئه وهى كورده كان بگهن به مافى چاره ي خۆنووسين. نيمه ده بى كۆتايى به وه بىتين كه له روانگه ي قازانج و بهرژه وهندى كومپانيا نه وتييه كان و خزمه ت كردن به مانۆرى زه ليزه كان سه يرى نه ته وه كان بكه ين. نيمه ده بى هه ناردنه دهره وهى چه كه كيميايه كان قه ده خه بكه ين. هه م عيراق و هه م توركي ا چه كى كۆمه لكۆزيان دژى كورده كان به كار هيناره كه ولا ته يه كگرتوه كان داويه تى پىيان. نيمه بهرده وام چه كى هيشووى ده فروشين به توركي ا و توركي اش بهرده وام نهم چه كانه بۆ بومباران كردنى گوند و ناوچه كوردنشينه كان به كار دىتى.

نيرائيش بهرده وام كورده كان له ولا ته كه ي سه ركوت ده كات. باوكى شا كه لايه نگرى فاشيسته كان (مه به ستى فاشيسته كانى ئالماني اى هيتله ريه - وه رگي پ) بو و له سالى ١٩٤١ له لايه ن ده وه ته هاوپه يمانه كان له سهر ده سه لات لا برا، سياسه تى يه كجى نشين كردنى عه شيره ته

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و مزاره تى دهره وهى نه مريكا

ره وهنده كانى گرته بهر كه بووه هوى له ناوچوونى گهلى له عهشيره ته كورده كان و غهيره كورده كان. رژيمى خومهينى دهستبهجى پاش گهيشتن به دهسلات له تيران له ۱۹۷۹ كورده كانى سهركووت كرد، و ريبه رانى حيزبه كورده سهره كييه نه ياره كانى دهسلاتى رژيمى تيران يه كه له دواى يه كه به دهستى دهولته تى كۆمارى نيسلامى له نه وروپا كوژران.

سهركووتى كورده كان به دهستى رژيمى تيران كه متر له نه مريكا سهرنجى پيتراره و نيگه رانى به نيسبه ت پيشيل كردنى مافى مروؤ له لايه نه و رژيمه وه پشتگوى خراوه. نيمه دهبى كۆتايى به وه بينين كه وهك هه ره شهيه كه بۆ سه قامگيرى ولاتان سهرى نازادى كورده كان بكهين و دهبى پيشواى له نازاديان بكهين.

مايكييل وان والت وان پراگ⁵، راويژكارى دالايى لاما⁶، ريبه رى ته به ت⁷ ده لئيت:

"هه لوه شان وهى كتوپر له بۆسه ي هه موو نه و ولاتانه دايه كه خه لكى خۆيان له مافى چاره ي خۆنووسين بيته ش كردوه. نيمه نابيت پرسپيكتيفيكي دريژخايه ن كه پيكه وه ژيانى ناشتيخوازانه ي هه موو گه لان زامن ده كات بكهين به قوربانى به رژه وه ندى كورخايه نى تابوورى و سياسى. به فهرمى ناسينى جيهانينى مافى چاره ي خۆنووسين، خالى وه چهرخان و له راستيدا هۆكارى پيكه اتنى جيهانينكى ناشتيخواز و سه قامگيرى راسته قينه يه."

به وته ي دادوه ر "ويليام داگلاس" كه نزيكه ي ۵۰ سال له مه و پيش سهردانى كورده كانى كردوه، كورده كان وته يه كيان هه يه كه ده لئيت: "جيهان گوليكي سووره، بۆنى بكه و بيده به دۆسته كانت".

كوردستان سهرچاوه ي ناو، نه وت، گاز و به ره مه مى كشتوكالى زۆرى هه يه و ده توانيت نه م سهرچاوانه له گه ل گه لانى ده وروبه رى خۆى له جيهان دابه ش بكات، به لام سهره تا ده بيت

⁵ Michael van Walt van Praag

⁶ Dalai Lama

⁷ Tibet

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانئې وزارتې دهره وهې نه مریکا

سهرکووتی کورده کان کوتایې پیبیت و کورده کان بتوانن کاروباری خویان به پریوه بهن و خویان چاره نووسی خویان دیاری بکن و کونترولې سهرچاوه کانیان بگرنه دهست.

جان نیف کنیدی⁸، سهرۆک کۆماری پیشووی نه مریکا راست ده لیت:

"هیچ گومان له وه دا نییه که نه گهر پش به دهستیوه ردانی هه موو ده ولته کان له چاره ی خنوو سینی گه لان بگيردریت، ناشتی باشت دهسته بهر ده بیت."

وايت نایزینهاویر⁹ جهخت له سهر نهو خاله ده کاته وه که:

"ماfi هه موو گه لان بۆ پینکه پتانی سیستمی ده ولته تی و نابووری خوی، مافیکی حاشا لینه کراوه. هه ولتی گه لان بۆ سه پاندنی جوړی سیستمی ده ولته تی خویان به سهر گه لانی دیکه شتیکی قبولنه کراوه."

نیمه ده بی نه م پرهنسیپانه بۆ هه لسوکه وت له گه ل کورده کان وه نامانجه کانیان به کار بهین. یارمه تی سهر بازی ولاته یه کگرتوه کان به تورکیا ده بی به وه به ستریت وه که تورکیا به سیاسته کانیدا بچیت وه به نیسبه ت کوردستان. نیمه ده بی پشتیوانی له ده ستپیشخه رییه کانې کورده کان بۆ چاره سهر کردنی ناشتیخوازانه ی نا کوکییه کان له په یوه ندی له گه ل داگیر کرانی کوردستان بکهین.

له هه مووی گرنگتر نیمه ده بی مافی چاره ی خنوو سینی کورده کان به فهرمی قبول بکهین، نهو مافه که بۆ گه لی نازاد یخوازی نه مریکا پرۆزه و هه موو گه لانی جیهان ده بی هه یانیت. جهنابی سهرۆک من پاشان له کاتیکی گونجاودا زۆرتر باسی نه م مه سه له یه ده کم.

⁸ John F. Kennedy

⁹ Dwight D. Eisenhower

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتس دهره وهی نه امریکا

پټویستی دادگایی کردنی رېبه رانی رژیم عیراق له دادگای نیونه ته وهی تاوندا

۱۴ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۷ - نه مجورمه نی نوینه ران

به ریز "گیلمن":

جهنابی سرۆك من دمه ویت ره زامه ندی خۆم دهر بېرم به نیسبه ت برپار نامه ی ۱۳۷ که هستی کونگریسی نه امریکا دهر دهر پټ دهر باره ی پټویستی ده سته جی دادگایی کردنی رېبه رانی رژیم عیراق له دادگای تاونده کان به تاونی دژ به مړو قایه تی.

نمه ده قی برپار نامه که یه:

- به هوی نه وهی رژیم سهدام حوسهین ، مافی هاوولاتیانی عیراق و خه لکی دیکه ی ناوچه ی به گشتی پټشل کردوه ، له وانه له سیداره دانی سهره پویانه ، نه شکه نه جو ره فتاری دلره قانه و نامرؤفانه ، ده سته گیر کردن و زیندانی کردن سهره پویانه ، بی سهروشوین کردن و سهرکوتی نازادی دهر برپینی بیروړا و هزر به شتوازی تاکه که سی و به کومه ل

- به هوی نه وهی سهدام حوسهین و داروده سته که ی به شتوازی سیستماتیک ههولیان داوه خه لکی کورد له عیراق له ناویبه نه له ریگای که لک وهرگرتن له چه کی کیمیایی دژ خه لکی سغیلی کورد و شالوی نه نفال ۱۹۸۷ - ۱۹۸۸ که له نه نجامیدا پتر له ۱۸۲ ههزار که س بی سهروشوین کراون و پتر له ۴ ههزار گوند کاول کراون و پتر له ۱۰ میلیون مین له کوردستانی عیراق چیندراون و پاکتاوی ره گهزی شاری کهرکوک بهرده وامه

- به هوی نه وهی دولته تی عیراق به رېبه رایه تی سهدام حوسهین ، عه شیره سوننه کانی رۆژناوای عیراقی سهرکوت کردوه ، گوند و کلیسا کانی ناشوور و که لڈانیه کان کاول کردوه ،

کورد و کوردستان له بەلگه نامه کانس و مزاره تى دهره وهى نه مریکا

تورکمانه کانى له سیداره داوه و دوورخستوه ته وه، شیعەکانى به کۆمهڵ کوشتووه و "شارستانی کهونارى مارشى عه ره بى" ^۱ له ناو بردووه له ریگای تیدانى ژینگه ی نهم شوینه

- به هۆى نه وه ی چاره نووسى پتر له ۶۰۰ کویتى هیشتا نادیاره که له کاتى جهنگى کهنداو له لایهن رژیمى عیراقه وه به دیل گیراون و نزیکه ی ههمان ژماره له خه لکى دیکه ی کویت له لایهن ده وله تى عیراقه وه بى سه روشوین کراون و ژماره یه کى زۆر مینى نه ته قیتر او له کویت مساره و نیستا پاش ۶ سال له کوتایى پته اتنى جهنگى کهنداو، ده وله تى عیراق قه ره بوى نه و زه ره ر و زیانانه ی نه کردوه که سه ربازانى عیراق له کویتیان داوه

- به هۆى نه وه ی کۆمارى عیراق چارنامه ی گهردوونى مافى مرۆڤ، کنوانسیونى نیونه ته وه بى مافى مه ده نى و سیاسى، کنوانسیونى پیشگیری و سزادانى تاوانى ژیتوساید و کنوانسیونى ۱۲ نابى ۱۹۴۹ى ژنیف (ده رياره ی شىوازی هه لسوکه وت له گه ل دیله کانى جهنگ) ی واژۆ کردووه و بهرپرسياره له بهرامبه ر جیه جى کردنى نهم ریکه وتننامه نیونه ته وه بیانه

- به هۆى نه وه ی سه دام حوسه یین و رژیمه کى که شوه وه ی ترساندن و تۆقاندنیه ن به سه ر عیراق و سه راسه رى ناوچه دا زان کردووه له ریگای سیاسه تى پیشلکردنى ریوشوین و کنوانسیۆنه نیونه ته وه بیه کان

- به هۆى نه وه ی کۆنگریس زۆر نیگه رانه له پیشیل کردنى توندو بهرده وامى مافى مرۆڤ له لایهن ده وله تى عیراق له ژیر ریه رایه تى و ریتوینى سه دام حوسین که وابوو کۆنگریسی ولاته یه که گرتوه کانى نه مریکا:

۱- پیشیل کردنى توندى مافى مرۆڤ له لایهن ده وله تى عیراق شه رمه زار ده کات که بووه ته هۆى هه مه گیر بوونى سیستمى سه رکوت و جیگیربووى نهم سیستمه له ریگای سه رکوت و ترساندن و تۆقاندنى به رفراوان.

کورڊ و کوردستان له به لگه نامه کانس وهزاره تی دهره وهی نه مریکا

۲- که لږ وهرگرتنی بمرده وومی ده ولته تی عیراق له هیزی سربازی و چه که کومه لکوزه کان دژی هاوولاتیانی خوی و ولاتانی دراوسی شهرمه زار ده کات.

۳- سهرپیچی ده ولته تی عیراق له جیبه جی کردنی یاسا نیونه ته وهییه کانی مافی مرؤډ شهرمه زار ده کات، له وانه به شداری نه کردن و هاوکاری نه کردن له گه ل ریڅخراوه چاودیزه نیونه ته وهییه کان وجه خت له سهر گرته بهری میکانیزمه کان بؤ روون کردنه وهی چاره نووسی زیندانیسه بی سهروشوین کراوه کویتیه کان ده کاته وه.

۴- سهرؤک کومار و وهزیری دهره وهی ولته یه کگرتوه کانی نه مریکا ده بی کار بکهن بؤ پیکهیتانی دادگای نیونه ته وهی تاورانه کان به مه بهستی دادگایی کردن سهدام حوسهین و هه موو کاربه ده ستانی دیکه ی عیراق که بهرپرسیارن له بهرام بهر تاورانه کانی دژ به مرؤډایه تی، له وانه که لږ وهرگرتنی نایاسایی له هیزی سربازی، تاوان دژی ناشتی، تاورانه کانی دژ به کنوانسیونی ژنیف (دهر بهری شپوازی هه لسوکه وت له گه ل دیله کانی جهنگ) و تاوانی ژینوساید

۵- سهرؤک کومار و وهزیری دهره وهی نه مریکا، ده سته جی و چالاکانه هاوکاری بکهن له گه ل کومه لگای نیونه ته وهی بؤ په سهند کردنی برپارنامه یه که له نه غوومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان بؤ پیکهیتانی دادگای تاورانه نیونه ته وهییه کان بؤ عیراق.

بهرپر "گیلمه ن":

جهنابی سهرؤک نه م برپارنامه یه که نه مرؤډ له بهر ده سستی نیمه دایه واتا برپارنامه ی ۱۳۷ ی کونگرئس که من و نوینه ری نه یاله تی "نیلونویز" و هاوسه رؤکی کومیتیه ی مافی مرؤډ، بهرپر "پورتیر" خستومانته روو، هه سستی کونگرئس دهره پریت به نیسبه ت پیوستی ده سته جی پیکهیتانی دادگای نیونه ته وهی تاورانه کان بؤ دادگایی کردنی سهدام و نه ندامانی رپبه رایه تی رژی عیراق به تاوانی دژی مرؤډایه تی. ده مه ویت سپاسی بهرپر "پورتیر" بکه م بؤ رپبه رایه تییه که ی له په یوهندی له گه ل نه م مه سه له گرینگه دا. پیوستی پیکهیتانی نه م دادگایه

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

دواى رووداوه كانى نهم دوايه زرتتر بسوه. بپارنامهى ۱۳۷ ناماژه بهوه دهكات كه سهدام حوسهينى ديكاتور مافى هاوولاتياني عيراقى پيشيل كردوه، لهوانه لهسيداره دانى سهره پزيانه، نه شكه نه، رهفتارى زالمانه و نامرؤفانيه، دهستگير كردن و زيندانى كردنى سهره پزيانه و بى سهروشوينى كردنى خه لك.

سهدام حوسهين ههولئى داوه خه لكى كوردى عيراق له پنگاي چهكى كيميسايى له ناو ببات، عهشيره ته سرنه كانى رؤژناواى عيراقى سهركووت كردوه، كليساو گونده كانى ناشوورى و كه لدانيه كانى كاول كردوه، توركمانه كانى لهسيداره داوه و شيعه كانى به كۆمه ل كوشتووه. سهدام ههروه ها دريژه به له ناو بردنى ژينگه ي شارستانى كهونارى "مارشى عه ره بى" ده دات. رهفتاره درندانه كانى سهدام ته نها هاوولاتياني عيراق ناگريته وه، نيمه رؤژه تاريكه كانى جهنگى كه نداو له بىر ناكهين كه سهدام كوئيتى داگير كردبوو و خه لكى بى گوناھى كوئيت به ماوه ي چهند مانگ به بارمه ته گيرابوون. چاره نووسى پتر له ۶۰۰ كوئيتى كه له كاتى شهري كه نداو به ديلا گيراوون هيشتا نادياره و دهولته ي عيراق هيچ حيساينكيان بۆ ناكات.

كه وابوو بپارنامه ي ۱۳۷ ههستى كۆنگريئس دهره بريت بۆ شه رمه زاركردنى پيشيل كردنى مافى مرؤژ له لايهن دهولته ي عيراق و نيدانه ي سهرپينچى عيراق دهكات له جيبه جى كردنى ريكه و تننامه نيونه ته وه ييه كانى مافى مرؤژ كه واژوى كردوون.

نهم بپارنامه يه ههروه ها پشتيوانى دهكات له پينكه اتنى دادگاى تاوانه نيونه ته وه ييه كان بۆ دادگاى كردنى سهدام و داروده سته كاى و داوا له سه رۆك كۆمار و وه زيرى دهره وى شه مريكا دهكات چالاكانه كار بكهن بۆ په سهند كردنى بپارنامه يه كه له نه غجرومه نى ناسايشى نه ته وه يه كه گرتووه كان بۆ پينكه ينانى دادگاى تاوانى نيونه ته وه يى بۆ عيراق. داوا له هاوكارائى ده كه م به ته واوى پشتيوانى لهم بپارنامه يه بكهن.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهروهه نى نه مريكا

بهريز "هاسټينگز"^٢، نوينه نى نه ياله تى "فلوريدا":

سپاسى بهريز "پورتير" ده كه م بۆ ههوله كانى بۆ نامه ده كردنى نهم بپيارنامه به وهخته و ههروهه
سپاسى نوينه نى نه ياله تى نينديانا، بهريز "هاميلتون" ده كه م بۆ ده رپينى هستى نييمه له
ريگاي نهم بپيارنامه تايبه ته وه.

نييمه دژى نهم بپيارنامه يه نين. منيش په يوه ست ده به م به سه رۆكى كسونگريس بۆ شه رمه زار
كردنى عيلاق به هۆى پيشيل كردنى توندى مافى مرۆڅ. نه وانه ي كه نهم تاوانانه يان نه نجام داوه
ده بى له دادگاي تاوانى نيونه ته وه يى دادگايى بكريز، ههروهه ها كه نهم بپيارنامه به دروستى
نامه زه ي پيكرده وه. به لām پرسى يارى من و گه لى له هاوكارانم نه وه يه كه نايا نهم بپيارنامه يه
نه وه نده كارى گه رى هه يه. بپيارنامه كه داواى دادگايى كردنى سه دام ده كات له دادگايه كى
نيونه ته وه بييدا به لām پيمان ناليت نييمه ليروهه چۆن ده توانين شتيكى وابكه ين. نيگه رانى سه ره كى
من نه وه يه كه نهم بپيارنامه كۆمه لتيك چاوه رپوانى دروست ده كات، به تايبه ت له كويت بۆ نه وه ي
نهم دادگايه پيكييت به لām نييمه تا نيستا به كرده وه نه مانتوانيوه دادگايه كى وا پيكيه ينين. به
هه رحال من به ته واوى پشتيوانى له م بپيارنامه يه ده كه م. نهم بپيارنامه يه داوا له ولاته
يه كگرتوه كانى نه مريكا ده كات كار بكات بۆ په سه ند كردنى بپيارنامه يه كه له نه ته وه يه كگرتوه كان
بۆ پيكيه اتنى دادگاي تاوانى نيونه ته وه يى بۆ عيلاق. هيوادارم نييمه به رده وام هه ول بده ين بۆ نه وه ي
ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا نهم نه ركه جيبه جى بكات.

"خاتون فۇرس"^٣:

جهنابى سه رۆك من پشتيوانى له م بپيارنامه يه ده كه م. نه وه ي كه من ده مه ويت بيليم نه وه يه كه
هه موو خه باتييك بۆ مافى مرۆڅ به رپرسى ياريتى و قوربانى ده ويت. نه مرۆ گروپيكي نازا له

Mr. HASTINGS^٢
Ms. FURSE^٣

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

مانگیراوانی کورد بۆ شهرمه زار کردنی پیشیل کردنی مافی کورده کان له لایهن دهولته تی تورکیا مانیان گرتووه. نیتمه ده بیت بریارنامه یه کیش له په یوه ندی له گه ل پیشیل کردنی مافی کورده کان و مافی نه ندامانی پارلمانی تورکیا که له لایهن کورده کانه وه هه ل بۆیردراون په سهند کهین.

دهمه ویت نمو نامه یه وه بیرى هاوکارانم بهینمه وه که ۱۰۳ کهس له نه ندامانی کۆنگریس واژویان کردووه و ناردراوه بۆ سه رۆک کۆمار که تیییدا ناماژه به بارودۆخی زۆر خراپى سیاسه قه دارى کوردی تورکیا "له یلا زانا" کراوه که له لایهن خه لکه که یه وه وه که نه ندامی پارلمانی تورکیا هه ل بۆیردراوه به لām به تاوانی پیشیل کردنی یاسای تورکیا نیستا له به ندیخانه دایه.

تهنها تاوانی له یلا زانا نه وه بووه که به زمانی کوردی قسه ی کردووه و قسه کردنیش مافی هه موو پارلمان تاریکه، هه روه ها که من نه مپۆ قسه له سه ر مافی مرۆډ ده کهم. نیتمه له نامه که ماندا بۆ سه رۆک کۆمار ناماژه مان به وه کردووه که یه کى لهو تاوانانه ی که خراوه ته پال "له یلا زانا" نه وه بوو که له سالى ۱۹۹۳ له سه ر بانگه یشتی کۆنگریسی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا سه ردانی واشنگتۆنى کردووه. نیتمه توپه یی خۆمان له وه دربرى که هه ر چهند که "له یلا زانا" له لایهن کۆنگریسه وه بانگه یشت کرابوو به لām له ناکامی چالاکیه کانیدا خرایه به ندیخانه.

نه مپۆ نیتمه به توندی داوا له حکومه تی نه مریکا ده که یه کار بکات بۆ نازادى له یلا زانا و چاوێک بخشینیت به بارودۆخی زۆر خراپى خه لکی کورد له تورکیا. من رۆژێکی دیکه نامه یه کهم له لایهن نویتنه رى نه مریکا له نه ته وه یه کگرتووه کان و نه ندامی پیشووی کۆنگریس، به رپز "بیل ریچارډسون" به ده ست گه یشت که تیییدا ناماژه بهو کرابوو که فایلی "له یلا زانا" یه کى لهو چوار فایله نه یه که ته سلیمی کۆمیسىونی مافی مرۆڤى نه وروپا کراوه.

جه نابی سه رۆک، نیتمه ده بی وپژدانی نه مریکا له سه ر نمو خه لکه چر بکه ینه وه که نه مپۆ بۆ ده برینى هاوخه مى خۆیان له گه ل هاوولاتیانی (کورد) مانیان گرتووه، چ نه وانسه ی ناو تورکیا چ نه وانسه ی ناو عیراق. به تاییهت دهمه ویت سه رنجتان به ره ولای نمو هاوولاتیه نازانه رابکیشم که

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهوى نههريكا

برياريان داوه ژيان وتهندروستى خويان بجهته ناو مهترسى و مان بگرن بۆ دهريپنى هاوخه مى خويان له گهل خاتون "زانا" و سياسه تمه دارانى ديكهى كورد كه له توركي خراونه ته بهنديخانه .

سياسى سهروكى كۆنگريئس دهكهم كه ريگهى پيئام باسى نهم مهسهلهيه بكه، نهم مهسهلهيه كه كه پهيوهندي به مافى كورده كانه وه ههيه ههروه ها كه بريارنامه ي ١٣٧ پهيوهندي به مافى خه لكى عيراقه وه ههيه . نهركى نيمهيه (وهك نه نامانى كۆنگريئس و هاوولائى گه و ره ترين ولايتى ديوكراسى جيهان) كه باسى پيشيئلكاريهه كانى مافى مرؤف بكهين، چ نهم پيشيئلكاريهه له لايهن دوژمنه كانه وه كرابيئت چ له لايهن دؤسته كانه وه . سياسى نوينه رى نه ياله تى فلؤريدا، بهريئز "هاسينيئز" دهكهم كه كاتى خوى دا به من و سياسى ههول هه زوره كانى دهكهم بۆ داکۆكي كردن له مافى مرؤف و ههروه ها سياسى نوينه رى نه ياله تى نيويورك، بهريئز "گيلمان" دهكهم كه داکۆكى دهكات له مافى مرؤف له م كۆنگريئسه .

پيموايه هه موومان ده بى پيئكه وه ههول بدهين بۆ نازادى نهم سياسه تمه داره كوردانه كه له توركي خراونه ته بهنديخانه و داکۆكى له مافى خه لكه كه ي خويان دهكهن . كه وابو نهم مرؤف من هاوخه مى خۆم له گهل نهم مانگرتوانه ده ره ده بيم . هه نديك جار ده بيسم هه ندي كهس ده لين "به لى نه مانه تروريست". من نه و كاته مه ديته وه ياد كه به "نيلسوئ مانديلا" له باشوورى نه فريقيايان ده گوت "تروريست"، تروريستىك كه جهنگاوهرى نازاديشه . نهم سياسه تمه داره كورده به نديكراوانه داواى نازادى خه لكه كه يان دهكهن .

بهريئز "پؤرتيئر":

به له بهرچار گرتنى نه و شتانه ي كه ئيست له عيراق رووده ات نهم بريارنامه ييه به رده ستمان ناتوانيئت بريارنامه يه كى بهرؤز بيت . جاريكى ديكه سه دام حوسهين سيمى راسته قينه ي خوى وهك ديكتاتورىكى دلره ق نيشان دا كه دهيه ويئت هه موو كاريك بكات بۆ نه وه ي له ده ستى گه مارؤكان و پشكينه كانى چه كه كۆمه لكوژه كان رزگارى بيت . جهنا بى سهروك به داخه وه من له

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارت ننی دهره وهی نه مریکا

سهرده میځدا گوره بووم که سهرده می دیکتاتور دله په کان (هیتلر، موسولینی و نیستالین) بو. نه مانه که سانیک بوون که تاوانگه لی به زمان نه هاتوویان دژی خه لکی خویان و که مینه کانی خویان نه غام دا. رژیم عیراقیش له شیوهی هه مان حکومتی نالمانیای نازی، نیثالیای فاشیست و یه کیستی سؤفیته کی کومنیستی ژیر ده سلاستی نیستالینه. نیمه ده بیست هه نیستاستا سهدام حوسهین رابوه ستینین، ده بی گۆشه گیری بکهین و دلنیابین له وهی که جیهان په ی به سروشتی نه م رژیم دله په بر دوه. نیمه ده بی دلنیابین له وه که سهدام حوسهین و هه مو نه ندامانی داروده سته که ی وه که تاوانبارانی جهنگ و که سانیک که تاوانی دژی مرؤقایه تیان نه غام داوه، بناسرین. من خۆش حالتم که یه کی له پشتیوانه سهره کییه کانی نه م بریار نامه یه بووم بؤ سپاردنی سهدام به دهستی دادپه روه ری به هژی نه و تاوانانه که دژی خه لکی عیراق و هاوولاتیانی ولاتانی دیکه نه غامی داوه، له وانه خه لکی نه مریکا. کورده کان، عه ره به مارشه کان، که مینه ی ناشووری، نه ندامانی کۆنگریتی نیشتمانی عیراق و دیله کویتیه کانی جهنگ، ته نه ا چه ند غونه یه که له قوریانیانی سهدام و رژیم دله په کهینی.

جهنابی سهرؤک، سهدام چه کی کیمیایی دژی خه لکی خۆی به کار هیناه. له سالی ۱۹۸۸، ۸ هه زار کورد له هه له به له نه غامی هیرشنی سهدام به چه کی کیمیایی (که خۆی به ره می هیتابو) * کوژان. نیستاستا نیمه له عیراقداین و هه ول ده دین نه وه روون بکهینه وه که نایا نه م چه کانه له عیراقدای ماون و به تاییه ت چه کی کیمیایی VX که هه روه که کیمیایی "سارین" ده توانی خه لک بکوژیست به هه مان شیوه که کورده کانی عیراقی له هه له به کوشت. به بیروبوچوونی من سهدام بی هیچ گومانیک تاوانی دژی مرؤقایه تی و تاوانی دژی ناشتی نه غام داوه و یاساکانی مافی مرؤفی به توندی پیشتیل کردوه. نه گهر نه مرؤ ته نه ا یه که کس له جیهاندا هه بیست که هه ق بی بدریته دهستی دادپه روه ری، نه و که سه سهدام حوسهینه.

* نالیت نه مریکا و نه وروپا نه م چه کیان پیدابوو- وه رگیز

sarin °

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارت نی دهره وهی نه مریکا

من پیرزبایی نهم بریارنامهیه ده کم له هاوکارانم و داوا له هه موویان ده کم ته ټلی من بن بۆ نه وهی په یامیکی به هیژ بنیزین بۆ سهدام حوسهین و کۆمه لگای نیونه ته وهی دهربارهی نه وه که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا تاوانه کانی سهدامی له بیر نه کردووه و نیمه به بهرپرستیاری ده زانین بۆ نهم پیشلکاریانه و داوای دادپهروهری ده کهین بۆ قوربانیه کانی.

جهنابی سهرۆک ههر ئیستا چهند کوردیک له سهر پله کانی بینای کۆنگرئیس مانیان له خواردن گرتووه، ٢٥ رۆژه نهم کوردانه بۆ نازاد کردنی له یلا زانا مانیان له خواردن گرتووه که پارلمانتاریکی کوردی تورکیایه که له سالی ١٩٩١ وهک ته ندامی پارلمان ههلبژێردا و له ١٩٩٣ سهردانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکای کرد بۆ شایه تیدان له باره ی پیشیلکردنی مافی که مینه ی کورد له تورکیا و له بهرامبهر کومیتیه کی هه میشه یی کۆنگرئیس و کومیتیه ی مافی مرۆڤی کۆنگرئیس شایه تی دا. له یلا زانا پاش نه وهی گه راپه وه بۆ ولاته که ی له لایه ن ده ولته یی تورکیا وه له پۆسته که ی لابرا، ده سته سه ر کرا، به تاوانی خیانه ت دادگایی کرا و حوکی ١٥ سال زیندانی به سه ردا سه پا ته نها به تاوانی نه وهی که هزی خۆی هینا وه ته سه ر زمان و له بهرامبه ر کۆنگرئیس ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا دا شایه تی داوه.

جهنابی سهرۆک، ئیستا تورکیا و عێراق به یه که وه هیرش ده که نه سه ر کورده کان له باکووری عێراق. تورکیا به ده یان هه زار سه ربازی تایه ت سنووری عێراق ده به زینتی و به بومبای ناپالم و هینشوویی هیرش ده کاته سه ر کورده کانی خۆی که له تورکیا هه لها توون. عێراقیش له و لاوه هه روا ده کات. هه ردوویان ئیستا کورده کانی خۆیان ده چه وسیننه وه. هه مروی نه و ولاته نه ی که کورد تییدا ده ژین وانا نیژان و عێراق و تورکیا و سواریا که مینه ی کورد ده چه وسیننه وه. هه موویان کورده کان دژی یه کدی هان ده دن و هه ول ده دن به م شیه یه سه رکوتیان بکه ن و هه موویان به خه لکی کورد ده لێن "تروریست"، له کاتی که ده کورده کان ته نها داوای مافه سه ره تاییه کانی خۆیان ده که ن و ته نها خۆیان له بهرامبه ر چه وساندنه و دا ده پارێژن.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروههسى نه سربكا

جهنابى سەرۆك نهم چهوساندنه وهيه دهبى كۆتايى پيڤيئت. كورد تيرۆريست نيه. له وانه يه هه ندى كەس له سەر نهو باوه ره بن كه ئيللا كورده كان تروريست به لام كورده كان تروريست نين. كورده كان تهنها داواى مافى خۆيان دهكەن، نهو مافه كى دهولته تى توركييا، دهولته تى ئيران، دهولته تى سوريا و رژيمى سهدام حوسهين له عيراق، ليبيانى زهوت كردوه. نهو دهولته تانه تروريست كه كورده كان سهركووت دهكەن، نهو دهولته تانه تروريست كه مافه سهره تاييه كانى كورده كان زهوت دهكەن و له ناو كۆمه لگاي خۆياندا ريزيان لى ناگرن و ههر رۆژ خۆيان و مندا له كانيان ده كوژن و ههول دهدهن كورده كان له كۆمه لگاي خۆيان دهركەن. جهنابى سەرۆك، تروريستى راسته قينه نهم دهولته تانهن. سهرده ستهى نهم دهولته تانه، سهدام حوسهينه كه رژيمه كى وهلامى هيچ كەس ناداته وه و حيساب بۆ گوشارى بيروپاي گشتى و بريار نامه كانى نه نجوومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان ناكات. نيستا كاتى نه وهيه كه نهم رژيمه گۆشه گير بكەين، كاتى نه وهيه رابگهينه ن سهدام كييه، سهدام كه سيكه كه تاوانى دژى مرۆفايه تى نه غلام داوه كه هه موومان نفره تى ليده كەين، نيستا كاتى نه وهيه روى راسته قينه سهدام نيشان بدهين و دادگايى بكەين و له سهر ده سولات لاي ببهين و دهولته تيك له عيراق پيك بهيتين كه له گهل كۆمه لگاي نيونه ته وه يى و دراوسيكاني به ناشتى بژى و پيش بسم رژيمه ديكتاتوره خوينرپژه دلره قه بگيرين بۆ سهركووتى زياترى خه لكه كى و ههره شه كردن له دراوسيكاني.

بهريز "لانتوس":

جهنابى سەرۆك سپاسى هاوسه رۆكى (سهر به پارتى كۆمارى) كوميتهى مافى مرۆفى كۆنگرېس و نيونه رى نه ياله تى نيلوتۆيز، بهريز "پۆرتيز" دهكەم بۆ ليده وانه به هيز و پاراوه كى و ههروه ها سوباسى سەرۆكى كوميتهى په يوه ندييه نيونه ته وه ييه كان دهكەم بۆ خه باته بى وچانه كى بۆ مافى مرۆژ و ناماده كردنى بريار نامه ي ١٣٧. من به ته واوى له گهل نهو وتانه دام كه سهاره ت به سهدام و رژيمه سهركوته ره كى هينايه سهر زمان .

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانسی وزارت نی دهره موسی نه مریکا

جهنابی سهرۆك ههر ئیستا كهسانیک هه له رۆژناوا كه داکۆکی له سهدام و رژیمه درندهو دلپهقی دهكهن. ههندیك له ولاتانی رۆژناوا ههه كه ناتوان له بازرگانیه پپر پهونهق و بهرفراوانه كهیان له گهڵ عیراق چاوپۆشی بکهه، سهرهپای نهو راستیه كه رژیمی سهدام حوسهین ههولنی داوه پێشكهوتنه بهردهوامه کانی خۆی له بواری بهرهمه مهنانی چهكه کۆمهڵکۆژهکان بشاریتهوه و به درۆی بختهوه و حاشای لیبکات.

پاشنیوهپۆی تهمرۆ، کۆنگریس ههلی نهوهی بۆ دهپه خسیت تاوتوتی بپارنامهیهك بکات كه روانگی کۆنگریس دهردهپیت سهربهت بهوهی كه نهگهر پینگا ناشتیخواز و دیپلوماتیکهکان سهرنهكهوت دهبی پینگاچارهی سهربازی (باشتر نهوهیه له پینگای هاوپهیمانی نیونهتهوهی بیست) بهکار بپریت بۆ لهناو بردنی توانایی کیمیایی، بیولوژیک، ناوکی و موشهکی سهدام حوسهین. بهلام نهه مهسهلهیه له ههمان کاتدا كه مهسهلهیهکی سهربازییه، پهیههندی به مافی مرۆقیشهوه ههیه.

رژیمیک كه به چهکی کیمیایی هیرشی کردوته سهر خهڵکی خۆی، رژیمیک كه خراپترین و توندترین پیتیلکارییهکانی مافی مرۆقی له سهدای ۲۰ دژ به خهڵکی خۆی تههجام داوه دهبی راکیشی دادگایهکی نیونهتهوهی بکریت و به تاوانی دژی مرۆقیهتی دادگایی بکریت. نهگهر تههنا یهك كهسی سهرهکی ههبیته كه دهبی له بهرامبهر کۆمهڵگای نیونهتهوهی به تاوانی دژی مرۆقیهتی دادگایی بکریت، نهو كهسه سهدام حوسهینه. درندهی، دلپهقی و بهخوین تینوبوونی سهدام ههچ سنووریک نانهسی. داوا له ههموو هاکارانم دهكهه پشتیوانی له ههنگاهه گرنهگهکانی نهه بپارنامهیه بکهه.

بهریز "رۆهرا باچیر" ^۱:

جهنابی سهرۆك من بهتوندی پشتیوانی له وتهکانی بهریز "پۆرتیز" دهكهه سهربهت به دادگایی کردنی سهدام به تاوانی دژی مرۆقیهتی و تاوانهکانی جهنگ. من دهنگم دا به جهنگی كهنداو، له

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و هزاره تی دمه وهی نه مریکا

کاتی کدا که له ناخی دلمه وه رازی نه بووم بهم دهنگه به لام ده مزانی بهر وه ندی نه ته وه بی و ناسایشی نه ته وه یمان له مه ترسیدایه. پاشان به خیره اتنی سه ر بازه کاغان کرد له کاتی گه پانه وه سه ر که ته وه که یان بۆ ولات که یه کی له گه و ره ترین و دره وشا و ره ترین سه ر که و تنه کانی میژووی ولاتی نه مریکایه.

به لام کاری نیتمه ته و او نه بووه، نه گهر شتی که هیت که سه رۆک بوش سه سه ر هتی بۆ بخصوات نه و راستیه یه که سه دان هه زار سه ر بازی نارد بۆ که نداوی فارس به لام کاری سه دامی ته و او نه کرد. روونه که دوژمنی ولاته یه که گرتو وه کانی نه مریکا خه لکی عیراق نه بوون. و ته کانی نه مریکی به پیز "پورتیر" له سه ر دوژمنیکی راسته قینه چر سو وه وه، دوژمنیک که نه ته نها دوژمنی ولاته یه که گرتو وه کانی نه مریکایه، به لکو دوژمنی نه و خه لکه یه که با وه رپان به مافی مرۆڅ و مافه دیو کراتیکه کان هیه و نه م دوژمنه ش سه دام حوسه یین و داروده سته خوینر پیژده که یه تی که به سه سه ر عیراقدا ده سه لاتداری ده که ن.

له کاتی جهنگی که نداو، نیتمه سه دان هه زار جوان و چهنده ها ژن و مندالمان کوشت که دوژمنی ولاته یه که گرتو وه کانی نه مریکا نه بوون و گه لیکیان له لایه ن دیکتاتوریک به ناوی سه دام حوسه یینه وه له سوپادا به کار هیترابوون. نه م پرپار نامه یه ده چیتته ناو ناخی مه سه له که. سه دام حوسه یین دوژمنی نیتمه یه، نیتمه ده بی نه م پیاوه رسوا بکه یین. ده بی سه دام وه کا تاوانبارانی دیکه ی جهنگ دادگایی بکریت، با نه م تاوانباره "نادۆلف هیتلر" بیت یان هه ندی له پیاو کوژه کانی "سرب"^۷ که نه م دوا یانه تاوانی ژینوسایدیان له "بۆسنیا" نه غجام دا.

جاریکی دیکه نه م روودا وانه نیشان ده دات که له نیوان ناشتی و نازادی و خو شبه ختیدا په یوه ندی هیه. نه گهر نیتمه بۆ ناشتییه کی وا کور تخایه ن چروینه ته که نداو و سه ر بازه کاغان بهم زو وانه بگه رپیتینه وه ولات و په یوه ندی خۆمان له گه ل دیکتاتوره کان نه پچرینین، نه ناشتیمان ده ست

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

دهكهوئى و نه نازادى. ئيمه ناتوانين له سهر بايهخى نازادى سازش بكهين له بهر نه وهى سهره نجام ده ماخاته ناو بارودوخيك كه ناسايشه كه مان له گهله ههپشه هيرش بهرهره ورو دهبيتته وه.

با نهو ٦٠٠ كويتيه له بيرنه كهين كه چاره نووسيان هيشتا نادياره. ههزاران ههزار بنه مالهى كويتى، يه كى له نه ندامانى بنه ماله كهيان له دهست داوه كه له كاتى داگير كرانى نهو ولاته له لايهن هيزه كانى عيراق كوژراون يان به ديل گيراون. نه مه وهك نه وه وايه ميليونه ها نه مريكايى يه كى له نه ندامانى بنه ماله يان له دهست بدهن يان هيج ناگايه كهيان له چاره نووسيان نه بيت. ده بى حيسايتك بۆ ديله كويتيه كانى جهنگ هه بيت، ده بى حيسايتك بۆ تاوانه كانى سه دام حوسهين هه بيت. با نه وه وه بير بينينه وه كه لهو كاته وه كه يه كيتى سوڤيهت له روسياى ديموكراتيكى نه مرؤدا دهستى به كرانه وه كردوه يان دريژه به ههوله كانى ده دات بۆ نه وهى ببى به روسيايه كى ديموكراتيك، شانسى ناشتى زۆرتر بووه. داخوازى نازادى عيراق و له ناوچوونى ديك تاتورى سه دام حوسهين، شانسى ناشتى له هه مو ناوچه زياد ده كسات و ناسايشى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكاش مسؤگه رتر ده كات. من به توندى پشتيوانى له پيشنياره كهى به ريز "پۆرتير" ده كه م بۆ دادگايى كردنى سه دام.

به ريز "وَلْف" ^٨:

جه نابهى سه رۆك من به توندى پشتيوانى ده كه م له برپارنامهى ١٣٧ ى كۆنگريس كه ده ولتهى عيراق شه رمه زار ده كات به هۆى سه ركوت كردنى به رده وام و ترساندن و تۆقاندنى كورده كان. به داخه وه له ماوهى چهند سالى رابردودا رۆژنارا سه رنجى به كه شه وه واى ترساندن و تۆقاندنى سه دام نه داوه به لام له پيگايى نه م برپارنامهيه و هه ولتى خودى كورده كان، خه لك زۆرتر سه رنجى پى ده دات. نه م برپارنامهيه پيكهاتنى دادگايى تاوانه كانى جهنگ هان ده دات بۆ دادگايى كردنى سه دام حوسهين و كار به ده ستانى ديكهى ده ولتهى عيراق به هۆى تاوانه كانيان دژ به مرؤفايه تى.

Mr. WOLF ^٨

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

دهمه ويت سپاسى به پريز "پورتير" و به پريز "گيلمان" و نه ندامانى ديكهى پشتيوانى نه م بريارنامهيه بكم. خوشبختانه نه م بريارنامهيه نه تنها په ياميكه بۆ خه لكى نه مريكا، به لكو په ياميكه بۆ خه لكى كورد له سهراسه رى جيهان و به تاييه ت خه لكى ناوچه كه كۆنگريسى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و اتا خانوى خه لكى نه مريكا زۆر زۆر به وردى چاوديرى ده كات به سهر بارودۆخه كه دا.

دهولته تى عيراق دهولته تيكى خراپه، سه دام حوسهين ديكاتوريكى درندهيه كه له بيرى هيچدا نيه جگه له پاراستنى دهسه لاتى خو. سه دام خه لكى عيراقى چهوساندوه و سه ركوت كردوه و له گه ل رۆژناوا كه وتوته ناو كايه كى مه ترسيدار. سه دام له كوشتنى نه ندامانى بنه ماله ي خو س ل ناكات كه راستيه كانى رهفاره درنده كانى نه ويان دركاندوه يان هه ره شه يان له دهسه لاته كه ي كردوه.

سه دام به شويت نه وه دا به كورده كانى باكوورى عيراق پاكتاو بكات كه به هوى جوگرافياكه يان گيريان خواردوه. كورده كانى باكوورى عيراق هيچ شويتكيان نيه تا له م بارودۆخه زۆر خراپه هه لپين و بجه نه شوينه. كورده كان كوژراون و نيستاش ده كوژرين، زيندانى كراون و نيستاش زيندانى ده كرين، نه شكه بجه دراون و نيستاش نه شكه بجه ده درين و سه ركوت كراون و نيستاش هه ر سه ركوت ده كرين. خوشبختانه له ريگاي نه م بريارنامهيه نه وه په يامه ده دريت به سه دام كه رۆژناوا ناگادارى كرده وه كانيه تى و نه وه په يامه ش ده گه يه ني ت به كورده كان كه ني مه به وردى ناگادارى بارودۆخه كه يانين و پشتيوانيان لى ده كه ين.

به پريز "پاول":

جه نابى سه رۆك، به دلتياسيه وه منيش له گه ل نه وه رخنه توندانه م كه له دهولته و ري به رانى عيراق گيرا. به لام له گه ل نه وه شتانه نيم كه ني مه هه ول ده دهين لي ره بيكه ين، نه له بهر نه وه كه نه م هه ولانه به باش نه زام به لكو به هوى نه وه ي نه وه دهسه لاته له خو ماندا نابيين كه بتوانين

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتې دهره ولس نه مریکا

کتویر سیستمی دادپهروهری څومان به سهر سهراسهری جیهاندا بسه پینن. پیموانیه نه مه شتیکی کاریگر و به سوود بیت و پیموایه دوژمنایه تی له گهل نه مریکا زیادتر ده کات له باتی نه وهی دادپهروهری ده سته بهر بکات. به لام لیږه توژی پارادوکس به دی ده کریت. پشتر نامه به وه کرا که تنه ده ولته تی عیراق نییه که مافی کورده کان پیشیل ده کات، به لکو ده ولته تی تورکیاش به هه مان شپوه مافی کورده کان پیشیل ده کات. که وایو بو نه م پرپار نامه یه تورکیاش له خو ناگریت؟ بو نیمه ناوی تورکیاش نه هینن و کورده و کانی نشان نه دین و خوازیاری نه وه نه دین که دادپهروهریش به نیسبه ت تورکیا جیبه جی بکریت، با هاویه یانیشمان بیت.

له هه مان کاتدا نیمه کومه لیک ګروگر فتی سهره کی دیکه ش پشتر ګوی ده خهین. نیمه چیمان کورده و له گهل چین؟ پیموایه ده ولته تی "صین" هاتنه نیره ، فرشی سور له بهر پینان راخرا و به لیتی پاره ی زورتریان پتدرا. به لام ده ولته تی "صین" له مهیدانی "تیانانمین" چون له گهل خه لکه که ی رهفتاری کرد و نیستاش له سهراسهری ولاته که ی رهفتار ده کات؟ نه وان له وی که لکی خراب له نازادییه مه دهنیه کان ورده گرن. به لام نایا نیمه ده مانه ویت هه مان شت بکهین؟ نایا نه دمانی کونگریس وایر ده که نه وه که نیمه ده توانین وایکهین؟

نیمه نه م ده ست و نه وه ده ست ده کهین و وا ده نویین که ده مانه ویت نه م سیستمه ګه وره دادپهروهریه له جیهاندا جیبه جی بکهین. نه ندونیزیا ش هه روا، به دهیان بیلین دولاړ پاره ی باجی هاوولاتیانی نه مریکا ده دریت به ده ولته تی نه ندونیزیا، له کاتیکدا که نه وه رهفتاره زور خراپه یان هه یه له گهل خه لکی "تیمووری روژهلالت". به لام نیمه لیږه کتویر برپار ده دین که ده مانه ویت (له ریځای نه ته وه یه کگرتوه کانه وه) پاره ی باجی هاوولاتیانی نه مریکا خه رج بکهین و ژسانی سهریازانی نه مریکا بکهین به قوریانی بو نه وهی ده مانه ویت دادپهروهری جیبه جی بکهین. نایا نیمه نه وه ده سلا تمان هه یه که بین به پولیسی جیهان؟ من پیموانیه نه م ده سلا تمان هه ییت. پیموایه به گشتی به زهره ی ناسایشی نه ته وه ییمان بیت. پیموایه نه مه هه ره شه یه بو خه لکی

¹ Tiananmen Square

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

نهمریکا و ناراسته وخو، به گهلی له شیوه کان هره شهیه بۆ باجده ره کانی نه مریکا. من دژی نهم کارهم، دژی گهلی لهم جوړه پیشنیارانهم. دژ بهو سزا و نهو تاوانانه نیم که ده خرینه پال عیراق و ریبه رایه تیه که ی. من ره خنه ی توندم هیه به نیسبته شینوازی ههوله کاغان بۆ چاره سرکردنی نهم کیشه زۆر جیدیانه.

به پریز "روهراباچیر":

جهنابی سهرۆک، نایا مه بهستی به پریز "پاول" نهو بهو که هیچ په یوه نندیه ک نییه له نیوان نازادی و ناشتیدا؟

به پریز "پاول":

جهنابی سهرۆک، من به دلنیا یه وه نازانم به پریز "روهراباچیر" به شوین چیدایه، به لام ده زانم گرنه گترین شت بۆ نازادی و ناشتی به لای منه وه، گوپرایه لیبون به یاسای بنه ریبه تییه. یاسای بنه رته ی له کو ی نهو ده سه لاتیه به نیمه داوه که ببین به پۆلیسی جیهان؟

به پریز "روهراباچیر":

که وابوو به پریز پاول ده لیت که کونگریس ناییت "نادولف هیتلر" شهرمه زار بکات له بهر نه وه ی هیرشی نه کردو وه ته سهر ده ولته ی ولاته یه کگرتو وه کانی نه مریکا. نایا مه بهستی به پریز پاول نه مه یه؟ نایا نه مه سیاسه تی دهره وه ی به پریز پاوله؟

به پریز "پاول": پیموایه نی ره شوینی نهم مشتمرانه نییه. پیموایه کاتیک که ناسایشی نه ته وه یی نیمه له گه ل مه ترسی رویه پروویه، خه لکی نه مریکا مافی نهو یان هیه له ریگای کونگریسه وه جهنگ رابگه یه نن. نه مه له شیوه ی نهو بارودوخیه که جهنگه کانی فیه تنام و گه ماروکانی نه ته وه

کورډ و کوردستان له به لگه نامه کانې وزارتې دهره وهې نه مریکا

یه کگرتووه کانې لیکه وته وه، له شیوه ی نه و بارود څخه یه که جهنگی کوریا و څییه تنام و جهنگه بی سوډه کانې دیکه ی لیکه وته وه. هر بویه نیمه جهنگی که نداوی فارسمان نه برده وه و هیشتاش له گهل تم کیشیه بهر ورووین.

به پرتز "رؤهرا باچیر":

که و ابو به بیروبوچوونی به پرتز پاول، نه گهر ولاته یه کگرتووه کانې نه مریکا جهنگی دژې عیراق رانه گه یانډبایا، چی له گهل تم دیکتاتوره بگردبایا؟

به پرتز "پاول":

من له سر نه و باوه رهم که کونگریسی ولاته یه کگرتووه کانې نه مریکا بهر پرسیاره له بهرام بهر نه وه ی له وه دلتیابیت که کاتی نه وه یه جهنگ رابگه یه نیت. جهنابی سه رۆک، به کورتی من هیچ ره خنه یه کم نییه له و که سانه ی که رتبه رایه تی عیراق ده به نه ژیر پرسیار. من رتبه رایه تی عیراق شهرمه زارده کم. کیشیه من له گهل نه و ته کنیکه یه که نیمه به کاری ده به یین، کیشیه من له گهل نه و ره و ته دایه که نیمه که لکی لیوه رده گرین، پیموانیه نیمه ده سه لاتی نه وه مان ه بیت. له دریژ خایه ندا نه مه به قازانچمان نییه. کاتی که نیمه باسی صین (چین) ده که یین به ته وای له ناته باییداین. نه و پریار نامه ده ستنی شانکراوانه که نیمه بو صین ده رمانکردوون، بو چاره سه رکردنی تم کیشانه به کار ناییت. له هه مان کاتدا، نیمه پاره ی زوژتر ده ده یین به صین، ده یده یین به تورکیا، ده یده یین به هندونیزیا و هه موویان نازادییه کانې هاوولاتیانی خویان پیتیل ده که ن.

به پرتز "پورتیز":

جهنابی سه رۆک، ته نها ده مه ویت نه وه به به پرتز "پاول" بلیم که به دلتیایسه ره رتزم هیه بو قسه کانې به لام له گهل بیروبوچوونه کانې نیم. نه گهر به پرتز "پاول" تم بیروبوچوونانه ی له پارلمانې

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانی وزارتې دهره ووسی نه مریکا

تورکيا يا عیراق يا هندونیزیا دهرېرپایا له گهل چاره نووسی وک چاره نووسی له یلا زانا و پارلمانناره کورده کانی دیکه بهر وپروو دبه ووه واتا ده که وته به نديخانه.

به هر حال من له گهل نهو به شه له قسه کانی بهرېز "پاول" دام سه بارهت به ووی که نیمه نابیت نیدی پاره به ده ولته تی تورکيا بدهین هتا کاتیک که کورده کان سه رکوت بکات. با نیدی پاره به ده ولته تی هندونیزیا نه دهین که نازادیه نایینه کانی خه لکی "تیموری رزوه لات" زهوت ده کات، با پشتیوانی لهو دیکتاتورانه نه کهین که مافی بهر په تیه کانی خه لکه که یان پیشیل ده کهن. من له سهر نهو با وهره م که نیمه ده بیت زور شه فاف کار بکهین و ناتهبایی له کارماندا نه بیت. نیمه ۹ بریار نامه مان دژی صین په سهند کردووه. شم بریار نامه نه کاریگه ریان هه بووه، به تاییهت نهو بریار نامه یه که په یوه نندی به "رادیو ناسیای نازاد" هه هه یه که بو صین و ته بهت و کوریای باکوور و برمی بهر نامه بلاو ده کاته ووه.

به بیروبووونی من نیمه توانایی نه ووه مان هه یه کاریگه ری نهرتینیمان هه بیت له سهر کومه لگای شم ولاتانه. با نیمه قهه ده ست له نیده ناله کافان و با وهره کافان هه لنه گرین به نیسبهت نازادی مروؤ که بنه مای کومه لگای نیمه یه.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وى نه مريكا

سكاللا كردن و دادگايى كردنى سهدام حوسهين

۱۲ ى نادارى ۱۹۹۸ - نهجومهنى پيران

بهريز "سپيكتور":

جهنابى سهرۆك بريارنامهى ۷۸ له لايهن من و سناتۆر "دۆرگان" پيشنيار كراوه بۆ سكاللا كردن و دادگايى كردنى سهدام حوسهين به تاوانى جهنگ و تاوانه كانى ديكهى دژ به مرفاياهتى. بۆ نهوى به خيتراترين شيوه بچمه ناو بريارنامهكه، ناماژه به پرگهيهكى دهكهم كه دهليت سهرۆك كۆمار دهى:

۱- داواى پيڤكهاتنى كوميسيونيك بكات له بن چاوديزى نهتهوه يه كگرتوه كان بۆ ليپرسينهوى نيونهتهوهى لهگهڵ تاوانه كانى سهدام و كاربه دهستانى ديكهى عيراق

۲- داوا له نهتهوه يه كگرتوه كان بكات دادگاي نيونهتهوهى تاوانه كان پيڤكهاتنى به مهبهستى سكاللا كردن و دادگايى كردن و زيندانى كردنى سهدام حوسهين و كاربه دهستانى ديكهى عيراق كه تاوانى دژه مرفاياهتى، تاوانى ژينوسايد و پيشيلكاريه كانى ديكهى ياسا نيونهتهوهيه كانيان نهجم داوه.

۳- ههنگاوى پتيوست ههلبگريت بۆ پيڤكهاتنى دادگايهكى (تاوانه نيونهتهوهيه كانى) وا، لهوانه تهرخان كردنى پاره و به دهستهينانى پشتيوانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بۆ سپاردنى سهدام حوسهين و كاربه دهستانى ديكهى عيراق به دهستى دادپهروهى.

نهم بريارنامه كار دهكات بۆ نهوى سهدام حوسهين وه تاوانبارى جهنگ دادگايى بكرىت و دواين ئالفه زنجيره ههوله كانه بۆ نهوى سهروهى ياسا نيونهتهوهيه كان له ريڤگاي دادگاي نيونهتهوهى تاوانه كانهوه دهسته بهر بيت. ميژينهى نهم چالاكيه دهگهريتهوه بۆ دادگاي سهريازى نيونهتهوهى "نورميڤرگ" كه بۆ دادگايى كردنى ههنديك كهس پيڤكهات كه له كاتى جهنگى جيهانى دووم تاوانيان دژى ياسا نيونهتهوهيه كان نهجم دابوو. به گوڤرهى شهرت و مهرجه كانى

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و هزاره تنی دهره وهی نه مریکا

دادگای نورمپیږگ "یاسای نیتونه ته وهی دژی نهو که سانه جیبه جی ده کریت و نهو که سانه سزا ده دات که تاوانیان دژی یاسا نیتونه ته وهییه کان نه غام داوه."

نهم شهرتومهرجه نه مړوش هر وهک سالی ۱۹۴۶ له جی خویدايه. پاش تیپه پوونی یهك دهیه، گهلی له نیت له کونگریسی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا هه ولمان داوه دادگای نیتونه ته وهی تاوانه کان پیکه پنین بؤ سزادانی نهو که سانه ی که تاوانی دژ به مړفایه تی و تاوانه نیتونه ته وهییه کانی دیکه یان نه غام داوه. من و سناتور" دژد "کۆمه لیک برپارنامه مان له م په یوه نډیه دا له نه غومنه پیروانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا نووسیوه.

له کونگریسیش له ژیر ریبه رایه تی کونگریسمه "جیم لیچه"، هندیك برپارنامه پیشنیار کراوه. دادگای نیتونه ته وهی تاوانه کان بهر وپیش ده چیت نه گهر نزیکیه تییه کی راسته قینه هه بیټ بؤ دروست کردنی دادگایه کی وها له داهاتوویه کی نه زور دووردا و له م سهره یه نده دا دادگای تاوانه کانی جهنگ له لایه نه ته وه یه کگرتوه کانه وه دروست کراوه بؤ لیپرسینه وه له گه ل تاوانه کانی دژ به مړفایه تی له یوگوسلافیای پیشو و نهو تاوانانه ی که له بؤسنیا و ولاتانی په یوه نډی دار نه غام دران و ههروه ها نهو تاوانانه ی که له "رواندا" دژی مړفایه تی نه غام دران. نیستا دادگای تاوانه کانی شهر هیه. من جاریکیان هلی نه وه م بؤ ره خسا له نزیکه وه سهیری کاری نهم دادگایه بکه م. دهی بازنه ی کاری دادگای تاوانه کانی جهنگ نه وه نده بهر فراوان بکریټ که نهم برپارنامه یی بهر ده ستمان بکه ویتته ناوی بؤ نه وهی سدهام حوسه ین وهک تاوانباری جهنگ دادگایی بکریټ.

ناشکرایه که سالی ۱۹۸۸ ده ولته تی عیراق بهر ریبه رایه تی سدهام حوسه ین شالوونکی سیستماتیکي بؤ ق کردنی خه لکی کورد له عیراق بهر پوه برد. پتیه ره کورده کان ژماره ی نهو که سانه ی که له نه غامی نهم شالوده دا کوزراون له نیوان ۵۰ هزار تا ۱۸۲ هزار کهس

Jim Leach^۱
Rwanda^۲

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

هه لده سه نگینن. له ۱۶ ی ناداری ۱۹۸۸ هیزی هه وایی عیراق شاری هه له بهی بومباران کرد پاش نه وهی که ده ولته تی نیران به یارمه تی هیژه کورده کان هه له بهی گرت. نه م بومبارانه به چه کی کیمیایی نه بجام درا و له نه بجامدا ۵ هه زار ژن و مندال کورژان. ده ولته تی عیراق له ۱۹۸۲ و ۱۹۸۴ له شهری نیران و عیراق که لکی له چه کی کیمیایی وه رگرتوه.

عیراق سه ره تا له سالی ۱۹۸۲ دژی نیرانیه کان چه کی کیمیایی به کار هیئاو پاشان له ته موز ۱۹۸۳ گازی "موستارد"ی^۳ دژی هیژه نیرانیه کان به کار هیئا. بریکی زور گازی موستارد له تشرینی دووه می ۱۹۸۳ و شوباتی ۱۹۸۴ له لایه ن عیراقه وه به کار هیئرا. هه روه ها ده گوتریت عیراق له هیژشه که ی شوباتی ۱۹۸۴ گازی ده ماری^۴ به کار هیئاوه. له په یوه ندی له گه ل قه یرائی عیراق - کویت له ۱۸ ی کانونی دووه تا ۲۵ ی شریاتی ۱۹۹۱، عیراق ۳۹ موشه کی قه ده غه کراوی Scud ی له ۱۸ هیژشی جیاوازا هاویشته وه بو ئیسرائیل که ۲ کسی به شیوازی راسته وخو^۵ و ۱۲ که سی به شیوازی ناراسته وخو^۶ کوشته وه و پتر له ۲۰۰ که سی بریندار کردوه.

له ۱۸ ی دیسامبری ۱۹۹۰ ریکخراوی لیبوردنی نیونه ته وه یی راپورتیکی بلاو کرده وه که تییدا هاتوه عیراق سه دان کویتی نه شکه بجه کردوه و کوشته وه به گومانی نه وه که هیژشیان کردوه ته سه ر هیژه کان عیراق. هه زاران کویتی به تاوانی ملکه چ نه بوون به فرمانی سه ربازانی عیراق دستگیر کراون. ریکخراوی لیبوردنی نیونه ته وه یی هه روه ها راپورتی داوه که نزیکه ی ۳۱۲ مندال له زگی دایکیاندا مردوون پاش نه وهی که سه ربازانی عیراق دایکی نه م مندالانه ی کوشته وه. ده ولته تی عیراق هه روه ها تاوانی به نه نقه ست و برنامه داریشراوی تروریزمی ژینگه ی له ناوچه نه بجام داوه به ناگر تیبه ردانی به نه نقه ستی ۷۰۰ بیرو نه وتی کویت له شوباتی ۱۹۹۱.

له به هاری ۱۹۹۳ ده ولته تی کویت ده ولته تی نه مریکای ناگادار کرده وه که کومه لیک به لگه ی دوزیه ته وه ده رباره ی نه وهی که عیراق هه ولی داوه سه رزک کوماری پیشووی نه مریکا، جورج

mustard gas^۳
nerve gas^۴

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و هزاره تى دهره وهى نه مريكا

بوش له كاتى سهردانى جورج بوش بۆ كويت له ۱۴، ۱۵ و ۱۶ ى نيسان بكوژيت. له م پيه وندييه دا نيدرله فدرالى ليكولننه وه و ناژانسه هه والگريه كانى ديكه ى نه مريكا بۆ ليكولننه وه ناردان بۆ كويت و له ۲۴ ى حوزهرانى ۱۹۹۳ راپورتان دا به سه رۆك كۆمار و رايانگه ياند به م نه بامه گه يشتون كه عيراق له پشتى نهم پيلانه دا بووه. عيراق حاشا ى له وه كردوه كه هه ولئى كوشتنى سه رۆك كۆمارى نه مريكا ى داييت به لام راستبوونى نهم مه سه له يه سه لپندرا، هه ر بۆيه ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا له ۲۶ ى حوزهرانى ۱۹۹۳، ۲۳ موشه كى Tomahawk ى دا له به رپوه به رايه تى نيستى خباراتى عيراق. له ۲۸ ى حوزهرانى ۱۹۹۳ سه رۆك كلينتون نامه يه كى نارد بۆ كۆنگريس و ناماژه ى به وه كردبوو كه هيرشى موشه كى سه ر عيراق به گوپره ى بريارنامه ى ده سه لاته كانى جهنگ نه بام دراوه.

نه مانه كورته يه كى چوپه له تاوانه جهنگيه كانى سه دام حوسه ين و رپسه رانى ديكه ى عيراقه. هه روه ها سه دام كۆمه لئك كرده و ى شايانى سه رزه نشى ديكه ى به گويزه ى رپوشوينه نيونه ته وه ييه كان نه بام داوه. سه دام حوسه ين بريارنامه كانى نه ته وه يه كگرتوه كانى به توندى پيشيل كردوه و له گه ل جيهان به ربه ره كانى ده كات به لام له دواين ساته كاندا با ده داته وه. نه گه ر سه دام سكالائى له سه ر تۆمار بكرىت و وه تاوانبارى جهنگ دادگايى بكرىت ده بى به نمونه يه كى زۆر باش. رونه كه دادگايى كردنى سه دام مه سه له يه كى زۆر ئالوزه و له وانه يه بى كه لك وه رگرتن له هيزى كى زۆرى سه ربا زى مومكين نه بيت.

هه ندك داواكارى هه يه بۆ رووخاندنى سه دام حوسه ين. شتى كى دوور له راستى نييه كه هيزه ناوخويه كانى نه يارى سه دام بتوان شۆرشى ك دژى سه دام نه بام به دن. ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده توانيت له رپگاي راديو دهنگى نه مريكا يارمه تى نهم هه ولانه بى دات و ده توانيت (به ها وناههنگى له گه ل كۆمه لگاي نيونه ته وه يى) پشتيرانى له و كه سانه بكات كه دژى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروهوى نهىريكا

سه دام خهبات ده كه ن بۆ په سه ند كردنى برپار نامه يه كى وه ها بۆ داد گايى كردنى سه دام وه ك توانيارى جهنگ. نهم داد گايى كردنه ته نانه ت نه گهر خودى سه داميش تتييدا نامه ده نه ييت و رهى ولا ته يه ك گرتوه كانى ته مريكا زۆر بهرز ده كاته وه بۆ رووخاندنى سه دام. بهريز "دۆركان":

جه نابهى سه روڤك، ريڤك خراوى چاوديزى مافى مرؤڤ شتى زۆرى نووسيوه سه باره ت به شالارى نه نفال دۆى كورده كانى باكوورى عيراق. نهم شالاره سياسه تى كۆمه لكوژى سيستماتيك و به نه نه قه ست بوو. ريڤك خراوى چاوديزى مافى مرؤڤ گه يشتو وه ته نه و نه غامه كه ده ولته تى عيراق لانيكه م ٥٠ ههزار تا ١٠٠ ههزار كوردى كوشتو وه.

شالارى "نه نفال" بريتى بوو له كاول كردنى ههزاران گوندى كوردنشين و كوشتن و بى سه روشوين كردن و قه لاقۆ كردنى خه لك به چه كى كيميائى و نيشته جۆ كردنى زۆره مىلى سه دان ههزار كورد. نهم شالاره پاك تاوى نه تنيكى بوو، پاشان ده سه واژه ي "نه نفال"ى له سه ر دانرا. مه سه له ي زۆر خراپتر نه وه يه كه له شالارى "نه نفال" دا كه لك له چه كى كيميائى وه رگيرا وه. راپۆرتى نه غجرو مه نى وه زيранى ولا ته يه ك گرتوه كانى ته مريكا ده لى ت له ١٩٨٧ و ١٩٨٨ گه لى جار به چه كى كيميائى هيرش كرا وه ته سه ر دانيش توانى گونده كان. نهم راپۆرت ه، ١٠ غونه له هيرشه كيميائيه كانى عيراقى خستو وه روو و ده لى ت عيراق ٥ جۆر گازى مو ستارد و "گازى نه عسابى سارين و تابون"ى خستو وه ته سه ر بومبى هه واى و "rocket" ى ١٢٠ ميليمى و چه ند جۆر تۆپ.

عيراق بهرنامه ي چه كى كيميائى و بيولوژيكى هه يه. نه م بارى چه كه كيميائيه كانى عيراق، ٤٠ ههزار چهك و ته قه مه نى كيميائى و ٤٨٠ ههزار ليتر سووته مه نى چه كى كيميائى و ٨ سيستمى هه لگري بومب له خۆ ده گرئت. نه م بارى چه كه بيولوژيكه كانى عيراق، ٨/٥٠٠ ليتر anthrax

nerve gases Sarin and Tabun^٧

کوردد و کوردستان له به لکه نامه کانئ و وزارتئ دهره وهئ نه هریکا

٨، ١٩ هزار لیتر botulinum toxin^٨ و ٢٢٠٠ لیتر alfatoxin^٩ له خو ده گریټ. نهم بهرنامه یه پیښیل کردنی کونوانسیونی چه که بیولوژیکه کانه که عیراق واژوی کردوه. ههروه ها لیستی تاوانه کانئ عیراق و پیښیلکاریه کانئ په یاننامه کان زور دور و دریژه. جهنابی سه رۆک با سهیریکی رهفتار و کرده وه کانئ سهدام حوسهین و رژمی عیراق بکهین له ریگای نهو به سه رهاته ترسناکه ی که به سه ری کوریکی مندا لدا هاتوه به ناوی "دژوار" که ته مهنی ٥ سال بووه و نیستا مردوه. به سه رهاتی "دژوار" له راپورتی سه یروسه مهنی "ریکخراوی چاوه دیری رۆژه لاتی ناوه راست" و "ریکخراوی پزیشکانی مروڤدوست" وه گراوه. ریکخراوی چاوه دیری مافی مروڤ نهم راپورته ی له کتیبیلدا به ناوی "شالوی نهغال له کوردستانی عیراق" بلاو کردوه ته موه، نهم کتیبه به سه رهاتی زور ترسناکی "دژوار" مان بو ده گپ ته موه:

له نیواره ی رۆژی ٢٥ ی ثابی ١٩٩٨ باوکی "دژوار" که جووتیار بووه و ناوی حه سهن بووه، له گهل دایک و باوک و ٤ براکه ی و هاوسه ره که ی و ٤ مندا لته که ی (که "دژوار" به کی له وانه بووه) له گوندی "بیرجینی"^{١١} ده ژیان. حه سهن باوکی "دژوار" سه ره له به یانی نهو رۆژه خو ی ناماده کرد سوو به چیتته باخه که یان به لام گونده که یان بومباران کرا. حه سهن ده لیت ته قینه وه کانئ سه ره له به یانی نهو رۆژه به قه د بومبارانه کانئ پیښوی گونده که یان به دهستی عیراق به هیز نه بووه. خه لکی گوند (نه وانه ی که له هیز شه که رزگاریان بووه) وتو یان به دوو که لی بومباران به ره نگی سپی، رهش و زهرد بووه و به رزایی دوو که له که ی ٥ تا ٦ مه تر بووه، بۆنی گازه که ی سه ره ته خو ش بووه و بۆنی سینو و ههروه ها بۆنی شتیکی شیرینی داوه. گهل له گونده نشینه کان وتو یان به:

^٨ نانتراکس

^٩ بوتولونیم توکسین

^{١٠} ئالفاتوکسین

^{١١} Birjinni

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و هزاره تی دهره و هی نه مریکا

گازده که بزنی ژهری دژ ناهتی کیلگه کانی ددها. پاش ماویه کی کورت بزنه که تال بو و کاری کرده سر چاو و دم و پیستمان. له ناکاو به زه حمت دهمانتوانی هه ناسه بکیشین. هه ناسه مان نه ده هاته سهره وه و به ته وای پچرا بو.

خه لکی نهم گونده - که ته نها یه کی له و گوندانه بووه که سهر له به یانی نه و رژه له لایه نه ده ولته تی عیراقه وه هیرشی کراوته سر - نه یانده زانی له کاتی بومبارانه که دا چی بکه نه و که م که م زانیوانه که نه مانه بومبی ناسایی نین، به لکو بومبی کیمیایین. کاتی که دوکه لی بومبه کیمیا بیه کان نیشته و ته سر زه وی، وه که په له هه ور چۆم و کیلگه و مه زراکانی داپوشیوه. باوکی "دژوار" ده لیت: "من دهستی ۳ مندا له که م و ژنه که م گرت و به هه له اتن چو وینه سر شوینیکی بهرز. نیمه به ره و ناراسته ی پیچه وانه ی دوکه له که هه له اتن. بارودخه که زۆر شله ژاو بو. خه لک به ره و هه موو لایه که هه لده هاتن. نه ندامانی بنه ماله له یه که داپرا برون و مندا له کان دایک و باوکی خو یان ون کرد بوو. هه موو که سی که هه ولتی ددها خو ی رزگار بکات. هه ر که سی که له بیر ی خویدا بوو، ته نانه ت دایکی مندا له کانیش، له بهر نه وه که مندا له کان نه یانده توانی هه ناسه بدهن".

به لام باوکی هه سه نه و نه ندامانی دیکه ی بنه ماله هه ر له سهره تا وه له مال نه هات بو نه دهره وه، له بهر نه وه ی که نه یانده زانی نهم دوکه له چیه به لام کاتی که زانیان نه مه هیرشی کیمیا بیه، گه لیکیان له گونده وه به ره و باخیک هه له اتن که له نیو دۆلیکی قولندا بوو. دووکه له که به شوینیناندا ده چوه ناو چۆمه که. نه و کاته هه سه نه و باوکی زانیان یه کی له ۴ مندا له کانیا ن لیتیان جیابو ته وه، که نه و مندا له ۵ ساله بوو که با سم کرد واتا "دژوار" بوو، "دژوار" ون ببوو، له گه ل با پیری چو و بووه نیو باخه که ی نیو چۆمه که و له وی ما بو وه. کاتی که دووکه له که پاش نیو کاتژمی تونزیک لا چو و بوو، هه سه نه و که سانی دیکه که رزگاریان ببوو به سلامه ت گه رابو نه وه ناو گوند. هه سه نه یینی دایک و خو شکه که ی به سر زه ویدا راکیشرا ون و کیمیا بی

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتني دهره وهی نه مریکا

گرتوونی، دهست و لاقیان سه قعت ببوو وده لهرزی، ههولیان ددها ناو بخۆن به لām نه یانده توانی، گه پرویان وشك ببوو و دهسووتا، ده پشانه وه. حه سن ده لی: "دایکم به هه ناسه هه ناسه دان وتی ههست ده کم سهرم کونی تیپوه. له ماوهی چهند کاتژمیتر پاش کیمیاباران هه که دایک و خۆشکه کم کویر بوون. له گوند چرومه دهره وه و باوک و کور هه کم ("دژوار") دژیپه وه که مردبوون و له دهره وهی باخه که مان که وتبوون. هیچ نیشانه یه کیان پیوه دیار نه بوو. وه که نه وه وایوو خه وتبن، تنه ا نه وه نه بی که ده موچاویان شین ببوو. پاشان زانییم که دو براکم له نه شکه وتیکی بچووکدا مردوون که خۆیان تیدا دالده دابوو".

جه نابی سه رۆک، نه مه تنه ا چهند پاراگراف له و کتیبه یه که باسی به سهرهاتی یه کی له گونده کان ده کات که له لایم ده ولته تی عیراق کیمیاباران کراوه. تنه ا یه کهس له م جیهانه دا هیه که نه یه که جار به لکو چهند جار چه کی کۆمه لکوژی دژی خه لکی خۆی و دراوسیکانی به کار هیناه، نه ویش سه دام حوسه یه و تنه ا یه که ولاتیش هیه که کاریکی وای تیدا کرابی، نه ویش عیراقه. من و سناتوری نه یاله تی پنسیلوانیا و نه وانی دیکه ده لیین نیستا کاتی نه وه یه (هر چهند که کاتی زۆری به سه ردا چوه) که دادگایه کی نیونه ته وه یی پیکه یتریت بز دادگایی کردنی نه و که سانه که نه م کرده وه دلره قانه و تاوانه جهنگیانه نه عجام داوه. نه م دادگایه ده توانی له م په یوه ندیبه دا کۆمه لیک به لگه نامه ی زۆرتر بخته روو، له چا و نه و شتانه ی که نه مړ سناتوری نه یاله تی پنسیلوانیا و من باسمان کرد.

له وانه یه پاشان هه مرو جیهان ناگاداری نه م به لگه نامه نه و نه و کرده وه ترسناکه به زمان نه هاتووانه بیته وه که به سه ر نه م ژن و پیاو و منداله بی گونا هانه دا هاتوه. نه تنه ا ده یان هه زار به لکو سه دان هه زار کهس بی سه روشوین کران و به تاک و به کۆمه ل کوژاوان که هه ندیکیان به چه کی کیمیایی کوژاوان. له وانه یه پاشان خه لکی جیهان ناگادار ببه نه وه که سه دام، تنه ا

کورده و کوردستان له به لځه نامه کانی و هزاره تنی دهره وهی نه سربکا

سهر کردهی ولایتیکی نییه، تنهها سهر کردهی عیراق نییه، به لځو تاوانباری جهنگه. دادگای تاوانه کانی جهنگ دهوایا پاش شهری که نداو پیکبهاتبایا .

سه دام حوسهین چ به ناماده بوون له دادگا و چ ناماده نه بوون له دادگا، دادگایی بکریت بۆ من جیاوازی نییه، گرنه نه وهیه دادگایی بکریت. نیمه ده بی (وهك خه لکی جیهان) له دهواری یهك كۆیینه وه و کرده وهیه کی دادپهروه رانهی وا نه بجام بدهین. نه و کرده وه ترسناکه به زمان نه هاتوه که دهولتهی عیراق به سهر گه لی له خه لکه بی گونا هه دا هیناویه تی، نابی بی وه لام بیتیته وه و ده بی لیپرسینه وهی له گه ل بکریت. نیمه ده ترانین و ده بی دادگایه کی نیتونه ته وهی پیکبهاتین. نیمه کاریکی وامان له رابردودا کردوه و نیستاش دو دادگای هاوشیره هیه.

به رتبه رایه تی سناتوری نه یاله تی پنسیلوانیا، نیمه ده ترانین و ده بی دادگایه کی نیتونه ته وهی بۆ عیراق پیکبهاتین. له وانیه نه م بریار نامه یه بۆ هه ندی کهس ناته با بی و بلتین دیپلوماسی ناشه فافی جیهانی نه مپۆ نه م جوړه کرده وه لیپراوانه و گرنه گانه قبول ناکات. نه گهر ده سته پشخه ربی دیپلماتیک له داهاتوودا له که نداوی فارس نه بجام بدریت، نابیت له نیوان دیپلوماته هیژاکان له لایهك و سه دام حوسهین وهك سهر کرده یه کی نه ته وهی له لایه کی دیکه بکریت. ده بی سه دام وهك تاوانباری جهنگ دادگایی بکریت و به لځه نامه کان که هه موو خه لکی جیهان له داهاتوودا دهیانینن، تاوانبار بوونی سه دام ده سه لیتن.

ژینوساید و تاوانه کانی دژ به مرؤفایه تی

پیشیلکاریه کانی یاسا نیتونه ته وهیه کان له کویت له لایه ن عیراق سیستماتیک و به رفراوان بسوه به لام دادگای نیتونه ته وهی نابیت خزی له بازنه ی جهنگی که نداوی فارس دا به رته سک بکاته وه و بۆ نه م مه به سته ده بی نمونه گه وره تره کانی تاوانه کانی سه دام حوسهین له بهر چاو بکریت که داگیر کردنی کویت تنهها یه کی له و تاوانانه یه. دادگای تاوانه کان و له وانه دادگای تاوانه کانی سه دام

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروهى نهىريكا

حوسهين يه كى له دادگا دريژخايه نه كانه و دهگه پيته وه بۆ پيش له جهنگى كهنداوى فارس و پاش
نهم جهنگهش بهرده وام بووه.

گه وهره ترين تاوانيك كه سهر كرده كانى عيىراق نه باميان داوه، شالاوى نه نفاله بۆ ژينوسايدى
خه لكى كورد له ناوچه گوندن نشينه كانى باكوورى عيىراق. نه بامدانى پتر له ۳۰۰ گفتموگۆ و
ليكۆلينه وهى مهيدانى له كوردستانى عيىراق و كه لك وه گرگرتن له بهلگه نامه دادگا په سهنده كان و
بهلگه نامه فرميه كانى عيىراق كه دهستان به سهردا گيراوه، ريكخراوى چاوديرى مافى مرۆفى
گه ياندو وه ته نهو نه بامه كه له شالاوى نه نفال دژ به كورده كانى عيىراق، ۵۰ هزار تا ۱۰۰ هزار
كورد به شتوازى سيستماتيك و به نهقهست كوژران.

لهم شالاوه دا هزاران گوندى كوردن شين كاوول كراون و گه لى كهس به چهكى كيميائى كوژران، بى
سهر شوپن كراون و قهلاچۆ كران يا سهدان هزار كورد به زۆر نيشته جى كراون. راپۆرتيكي
ريكخراوى چاوديرى مافى مرۆف نهوه نيشان ده دات كه چۆن نهم شالاوى ژينوسايدى گونديه گوند
به پيروه چوه. گونده كان سهره تا بومباران يا توپباران كراون و هه نديك جار هيرشى كيميائى
كراوه ته سهر (به هه مان جۆره چهكى كيميائى كه له كاتى شهرى نيران و عيىراقدا كه لكى
ليوه رگيراوه). دانىشتوانى گونده كان هه ليان داوه هه ليين به لام كه وتوونه داوى سهر بازه كان كه
گونده كانيان گه مارۆ داوه. هيزه كانى نيستخباراتى عيىراق پيار و كورپه كانيان جيا كرده وته وه و بى
سهر وشوپن كراون. نهو شاهيدانه كه نهم رووداوانه يان به چاوى خويان بينيه و توويانه نهم
كه سانه به لۆرى گوازانو ته وه بۆ باشوورى عيىراق و لهوى كوژران و خراونه ته نار گۆره
به كۆمه له كان.

نهم كرده وانهى ده وله تى عيىراق دژ به خه لكى كوردى خۆى، تاوانى ژينوسايدى به گويهرى نهو
پيتاسهيهى كنوانسيونى ژينوسايد كه ده وله تى عيىراقيش له ۱۹۵۹ واژۆى كرده وه. نهم

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

کنوناسیونه، کۆمه لکوژی خه لک به هۆی ره گه زیانه وه قه دهغه ده کات. له بهلگه نامه کانی خودی دهوله تی عیراقدا ده رده که ویت که دهوله تی عیراق هه ولتی داوه کورده کان به کۆمه ل له ناو به ریت ته نها له بهر نه وه که کورد بوونه. نهم کرده وهیه، ده که ویتته ناو پیناسه ی کونوانسیونی ژینوساید. دهوله تی عیراق له شالاهه که ی خۆی دژی خه لکی کورد که لکی له چه کی کیمیایی وه رگرتووه که پاشا وه ی چه که کیمیاییه که نی جهنگی نیران و عیراق بووه.

به پیتی راپۆرتیکی نه غجومه نی وه زیرانی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده رباره ی چه که کۆمه لکوژه کانی عیراق، دهوله تی عیراق له ۱۹۸۷ و ۱۹۸۸ له ناوچه کانی سهر سنووری نیران و تورکیا هیرشیکی کیمیایی گه وره ی کردووه ته سهر گوندنشینه کانی خۆی. هه مان راپورت ناماژه به ۱۰۰ نمونه هیرشی کیمیایی عیراق ده کات دژ به سه ربازه کانی نیران یان خه لکی کورد. به گویره ی نهم راپۆرتته عیراق له بواری به ره مه ننانی چه کی کیمیایی پیشکه وتنی باشی به ده ست هیناوه و له ده یه ی ۱۹۸۰ نهم چه کانه ی دژ به نیران و خه لکی کوردی ولاتی خۆی به کار هیناوه. هیتزه کانی عیراق ههم به نامانجی تاکتیکه سه ره بازیه کان و ههم به نامانجی ترساندنن خه لک، گازی کیمیاییان (له وانه گازی Mustard ی ه و گازی ده ماری Sarin و Tabun ی ۶) خستووه ته سهر بومبه هه واییه کان و رۆکیتی ۱۲۰ میلیمی و چند جۆر تۆپ.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

دارشتنى بهرنامه يهك بۆ پشتگيرى له ئالۆگۆزى ديموكراتيك له عيراق

۷ ي تشريني يه كه مى ۱۹۹۸ - نه نجوومه نى پيران

بهريز "لوت":

خوشحالم كه نه نجوومه نى پيران تاوتوتى گه لاله ياساى ۴۶۵۵ ي كۆنگرئسى نه مريكا ده كات بۆ نازادى عيراق. من له كۆبوونه وهى ۲۵۲۵ ي نه نجوومه ن له ههفته ي رابردو گه لاله ياسايه كم پيشنيار كرد كه ۷ كهس له سناتوره كان پشتيوانى ليكردبوو. ههينى رابردو، كوميتهى پهيوه ندييه نيونه ته وه ييه كان هم گه لاله ياسايه ي تاوتوتى كرد و ته نها چهند گۆرانكارى ته كنيكى بچووكى تيدا كرد. له ۵ ي تشريني يه كه م كۆنگرئسى نه مريكا ياساى ۴۶۵۵ ي به ۳۶۰ دهنگى نه رتئى له بهرامبه ر ۳۸ دهنگى نه رتئى په سهند كرد. هم دهنگدانه و دهنگدانه كه ي نه مړۆي ئيمه ، پشتيوانى توندى كۆنگرئس نشان ده دات بۆ گرته به رى سياسته تىكى نوۆ به نيسبه ت عيراق، سياسته تىك كه بۆ گۆزىنى رژمى سه دام حوسهين له ريگاي پشتيوانى سياسى و سه ربازى له ئۆپۆزسيونى عيراق ههول ده دات. ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا گه ليك نامرازى له بهر ده ستدايه بۆ پشتيوانى كردن له نازادى عيراق.

له لوتكه ي جهنگى سارده دا، ئيمه پشتيوانيمان كرد له خه باتكارانى نازادى له ناسيا، نافريقا و نه مريكاي لاتين كه ده يانه ويست بۆ داهاتوويه كى ديموكراتيك خه بات بكهن و له م ريگايه دا گييانى خۆيان به خت بكهن. ئيمه ئيستا ده بيت و ده توانين هه مان سياست به نيسبه ت عيراق بگرينه به ر. حكومه تى كلينتۆن به رده وام بانگه شه ي بى لايه ن بوونى ئيمه ده كات له سياسته تى ده ره وه، من پشتيوانى له م بۆچوونه ده كه م. نه مړۆي ئيمه ده توانين غونه ي روونى سياسته تىك بيهينين كه به شيوازيكى به رفه راوان له لايه ن هه ر دو لايه نه وه (كۆمارى و ديموكرات - وه رگير) پشتيوانى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتى دهر وهى نه مريكا

ليكراوه. من ده زاتم حكومه تى نه مريكا دهر ك به قولايى هستى نيتمه ده كات له سهر نهم مه سه له يه.

نيستا گوشاره كان زورتىر بووه بۆ نه وهى گه مارۆكانى سهر عيراق لابرئيت، سهره پراى نه وهى كه عيراق سهر پيچى له شهرت و مهرجه كانى ناگره ستنى جهنگى كهنداو ده كات. نه گهر سه دام حوسه ين له سهر ده سه لات بيئت، بهرزه وه ندييه كانى نيتمه له رۆژه لاتى ناوه راست ناپارئيرئيت. نهم ياسايه ي بهر ده ستنى نيتمه، نه خشه ي ريگامان پيشكهش ده كات بۆ گه يشتن به نامانجه كاغان. نهم سال كۆنگريس ۵۰ ميليون دولارى تهرخان كردوه بۆ پشتيوانى له ئۆپوزيسيونى سياسى عيراق. نيتمه ۵ ميليوغان تهرخان كرد بۆ دامه زراندى "راديو عيراقى نازاد". نيتمه به گوتريه ياساى ئۆپراسيونه بيانيه كان، سالى ۱۹۹۹ سهرچاوه ي زورتىر تهرخان ده كه ين بۆ پشتيوانى سياسى له ئۆپوزيسيونى عيراق، له وانه تهرخان كردنى ۳ ميليون دولار بۆ كۆنگريسى نيشتمانى عيراق.

جيبه جى بوونى نهم ياسايه پيويستى به كارى زۆر هه يه. پيويستى به وه هه يه سه رۆك كۆمارى نه مريكا لانيكه م گروپيكي ئۆپوزيسيونى چه كدار دروست بكات و يارمه تى سه ربازيان بدات و له گه ل گروپ يان گروپه ليكي ليها توو دانيشتن بكات. گه لي له نيتمه كۆمه ليك بيروكه ي هه يه ده رباره ي نه وهى كه نهم پرۆسه يه ده بى چۆن به چيته پيش. من به رده وام وتوومه كۆنگريسى نيشتمانى عيراق له رابردودا چالاك و كاريگهر بووه و ده توانى له داها تووشدا هه روا بى. كۆنگريسى نيشتمانى عيراق ده توانيئت بيئت به بنه ماي ئۆپوزيسيونيكي به رفراوانتر. كۆمه ليك گروپى ديكه هه ن كه نيستا له ناو خۆى عيراق چالاك و هك "يه كييتى نيشتمانى كوردستان" و "پارتى ديموكراتى كوردستان" و "مه جليسى بالاي شۆرش نيسلامى عيراق".

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و مزارهتنى دهره وهى نه مريكا

وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا له سهر نهو باوه ربه كه پتر له ۷۰ گروپى نۆپوزيسيون له عيراقدا ههيه كه گهلئى له م گروپانه پتيوانه كانى ياساى ۴۶۵۵ يان تيندا نيهه. گهلئى له م گروپانه بسوونىكى نهوتزيان نيهه و پيگهيهكى سياسى نهوتوشيان نيهه. پشتيوانى نييمه، نه م جوړه گروپانه ناگريته وه.

نييمه ههروهه دهبي زور ناگدار بين به نيسبته نه وهى كه پشتيوانى له م گروپانه نه كهين كه نامانج و دروشه كانيان له گهل نامانجه كانى نييمه دا نايه ته وه و هيژه بيانيه كان يا سياسه ته كانى دهره وهى ولات دروستى كردوون وهك "حيزبى شيوعى عيراق" يا "ويفاقى نيشتمانى عيراق". من خوشحالم نييمه توانيومانه له پهيوندهى له گهل نه م ياسايه له گهل سهرۆك كۆماردا كار بكهين، به لآم نييمه دهبي زور شه فاف بين له دارشتنى نه م رهوته دا. نييمه ده مانه ويته بهرپرسيارىتي و دهسلآتى نه م كاره بگرينه نه ستۆ، ههر وهك له به شى ۴ و ۵ ي نه م ياسايه دا ناماژه ي پيكراره. نه مه ههنگاويكى گرنگه.

چاودتزان نايبته به ههله له م كارهى نهنجوومهنى پيران تيبگه. ههرچهند كه له وانديه نه م ياسايه به تيكرپاي دهنگ په سهند نه كريت به لآم له نه نجامى كۆتايى پيهاتنى جهنگى كه منداوى فارس ههنگاويكى گرنگه به ره وييش. له سالى ۱۹۹۱، نييمه و هاوپه يمانه كانمان خوينتمان دا بۆ نازاد كردنى كويت. نه مپۆش عيراقيهه كان به هيژه دهكهين بۆ نه وهى ولآتى خۆيان نازاد بكهن.

بهريژ "هيلمز":

جهنابى سهرۆك من يهكئى له پشتيوانه سهرهكيبه كانى ياساى ۴۶۵۵ وانا ياساى نازادى عيراق بووم ته نهها له بهر يهك هۆكار، نه ويش نه وهيه كه سه دام حوسهين هه رپه شهيه بۆ ولآته يه كگرتوه كانى نه مريكا و دۆسته كانمان له رۆژهه لآتى ناوه راسهت. سه دام زور شه يداى

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانسی وزارت نی دهره وهی نه مریکا

به ره مه پنهانی چه که کومه لکوزه کانه و به پرۆشه نهم چه کانه به کار به پنهانی. نژیکه ی ۸ ساله که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا خوی دوره پریر گرتوه .

نهم پرۆسه یه نیستا له دوا یین قوناخه کانی له یه که هله شهاندا یه و هوشداری نه وه ده دات که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ناتوانیت بی دهنگ دابنیشیت و هیوادار بیت که هه موو شتیک خوی چاک ده بیت. "سکات ریتز" ^۱ و چهند که سی دیکه به نیمه یان وتوه که سهدام ده توانیت له ماوه ی چهند مانگدا، سر له نوی ده ست به به ره مه پنهانی چه که کومه لکوزه کان بکاته وه. هر نهم هه فته ی رابردوه، رۆژنامه ی "واشنگتون تایمز" راپورتی دا که عیراق هیشتا هر سی جۆره چه که ناوکییه که ی هه یه و اتا بومبی ناوکی هه یه و ته نها پلوتونیوم و نورانیومی پیویستی نییه بیخاته سر نهم چه کانه. نیستا کاتی نه وه هاتوه له وه دلنیا یین که سهدام له ریگای چه که کومه لکوزه کانی عیراق لاندات. که و ابو هه تا کاتیک که سهدام و ریۆیمه که ی له سر ده سلات بن، عیراق هه روا هه ره شه یه کی هه می شه ییه .

نهم گه لاله یاسایه ی به رده ستمان، ده ست به پرۆسه ی درۆخایه نی رووخاندنی سهدام ده کات. نهم یاسایه به ه یچ شتیه که داوای ناردنی سهریازانی نه مریکا یا تیه گلانی هیزه کانی نه مریکا له پرۆسه یه دا ناکات، به لکو ده گه ریته وه بۆ سر که وتنه کانی "دوکتۆرینی ره یگان" ^۲ که هه مو نه و

Scott Ritter^۱

^۲ دوکتۆرینی ره یگان (Reagan doctrine) بیرۆکه ی ناردنه دهره وه ی دژه شوړش و تروریزی ده ولته تی و نوپه راسیونی لایه نگری له و هیژانه بوو که دژی شوړشه کومونیستییه کان له سهراسه ری جیهان کاریان ده کرد. به گویره ی نهم بیرۆکه یه که به دوکتۆرینی ره یگان (سه رۆک کۆماری نه مریکا) ناسراوه ولاته یه کگرتوه کان ده بی یارمه تی بدات به و هیژانه که بۆ رووخانی رۆیمه کانی لایه نگری سۆقیه ت هه ول ده دن. وه رگیږ

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و هزاره نى دهره وهى نه مريكا

كهسانه له خۆ ده گريټ كه به دهه ستى سهدام زۆر ترين نازار ومهينه تيبان بينيوه و ده يانه ويټ دژى سهدام شهر بكه ن. نهم ياسايه داوا له سهرۆك كۆمار ده كات گروپىك يان چهند گروپ بۆ ئۆپوزيسيونى عيراق دروست بكات و يارمه تى سهربازيان بدات، پتيويست به وهش ناكات سهرۆك كۆمار بۆ زۆر دوور پروانئ. كۆنگريسى نيشتمانى عيراق سهره تا باش گه شايه وه و كورده كان، شيعه كان و سوننه كانى له ژيتر چه ترى يهك ريكخراودا كۆ كرده وه. نهم كۆنگريسيه ده توانئ زيندوو ببيتته وه به لآم پتيويستى به يارمه تى نيتمه هميه.

جه نابى سهرۆك، خه لكى عيراق له ريگاي ريكخراوه نوينه ره كانيان وهك كۆنگريسى نيشتمانى عيراق، نه نجوومه نى بالآى شۆرشى نيسلامى عيراق(INC) سهر به شيعه كان، يه كيتى نيشتمانى كورده ستان(PUK) و پارتى ديموكراتى كورده ستان(PDK) داواى يارمه تيان له نيتمه كردوه. له وانه يه رۆژيټك بيت نيتمه ناچارين بگه رپيئنه وه بۆ به غداد. به ييروبوچونى من نيتمه ده توانين پيش له م شته بگري ن، نه گهر يارمه تى خه لكى عيراق بده ين كه خۆيان رزگار بكه ن. نه يارانئ نهم ده ستپيشخه ريه نوپانه(كه ده ستى كه ميكيان له دۆسته كانى سهدام نييه) ده لپين ئۆپوزيسيونى عيراق ته نها ناويكى هميه و هيچ ناكات و زۆر له وه په رشوبلاوتره كه له ده ورى يهك كۆ بيتته وه. نهم كهسانه تاراده يهك راست ده لپين، ههر بۆيه سناتۆر "لۆت" و سهرۆك " گيلمان"(كه پشتيوانى سهره كى نهم برپارنامه يه بوون له كۆنگريستدا)، به ديقه ته وه ياساى ٤٦٥٥ يان دارژتووه بۆ نه وه كه ته نها يارمه تى نه و گروپه ديموكراسيخواز و خاوه ن پينگه ي جه ماوه ريبانه بدريټ كه سهرۆك كۆمار هه لپان ده بۆيريت. من زۆر تر ده چمه پيش و پيشنيارى نه وه به سهرۆك كۆمار ده كه م ته نها يهك گروپ هه لپۆيريت واتا كۆنگريسى نيشتمانى عيراق كه كورده كان، شيعه كان و سوننه كان تيبدا به شدارن .

ئۆپوزيسيونى عيراق ده بيت يه كگرتوو بيت به لآم له وانه يه پتيويست به وه بكات كه ري به رايه تى ولا ته يه كگرتوو ده كانى نه مريكا له ده ورى يهك كۆيان بكاته وه. سهره نجام نهم گه لآله ياسايه

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

ريگايه كه ده كاته وه بۆ كۆنگرئيسى نه مريكا كه ده سه لاته كان ديار بكات و دايير پيژيئت. من وهك سه روژكى كوميتهى په يوندييه كانى دهره وه، ده مه ويئت ته ده سه لاته مه به ته واوى پى بدريئت. كۆشكى سى و وهزارهتى دهره وه رايانگه ياندوه پشتيوانى له م گه لاله ياسايه ده كه ن. ئيمه هه ليكي سى وينه مان بۆ ره خساوه و من ده مه ويئت هه رچى له ده سه لاته دايه بيكه م بۆ نه وهى ته هه له مان له كيس نه چيئت. به رد يلى سه رنه كه وتن له م پرۆسه يه، زۆر زۆره.

به ريز "جان كيى":

جه نابهى سه روژك منيش پشتيوانى له ياساى ٤٦٥٥ ده كه م بۆ نازادى عيراق. سپاسى ربه رايه تى به هيزى ته غومهنى نوينه ران و ته غومهنى پيران ده كه م بۆ وه بيه تانه وهى به رپرسياريه تيه كانى ده ولته تى نه مريكا به نيسبه ت ناما غه كانان له عيراق و نارجه. ته ياسايه به خيى ده چينه پيش. من ده مه ويئت له روانگى خۆمه وه روونى بكه مه وه كه ته ياسايه چيه و بۆ من پشتيوانى ليده كم: يه كه م نه وه كه به بۆ چوونى من ته م گه لاله ياسايه نامرازىك نيه بۆ يارمه تى و پشتيوانى راسته وخۆى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له هيچكام له بزوتنه وه شۆرشگيره كانى عيراق. ئيستا هه نديك له بزوتنه وه كانى عيراق ده كه ونه ناو بازنهى ته م گه لاله ياسايه. بزوتنه وه عيراقيه كانى ديكه كه تا ئيستا له ده ورى يه ك كۆ نه بوونه ته وه ده توانن له ده ورى يه ك ببنه وه و بكه ونه ناو بازنهى ته م گه لاله ياسايه. ته مه عيراقيه كانن (نه ته مريكا يه كان) كه ده بيت خۆيان به ريى كخستن بكه ن بۆ له سه ر ده سه لات لابردينى سه دام، هه روها كه خودى عيراقيه كان ده بيت له عيراقى ديموكراتى داها تودا ربه ره كانيان هه لپيژن. ته م گه لاله ياسايه يارمه تى حكومه تى نه مريكا ده دات كه پشتيوانى له عيراقيه كان بكات و هانيان بدات بۆ شۆرش دژى سه دام.

دوه م نه وه كه ته ياسايه نامرازىك نيه بۆ تيه و گلاندنى سوپاى نه مريكا له ئۆبه راسيرونى سه ربازى دژى سه دام له ناوخۆيان ده وره رى عيراق. شۆرشى عيراقيه كان بۆ خودى خه لكى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

عيراقه نه خهلكى نه مريكا. نه م ياسايه كۆمهلتيك نامرازى نوڤ دهخاته بهردهستى سهروك كۆمار بۆ يارمهتيدانى عيراقيه كان بۆ گهيشتن بهم ناماڭه و له ههمان كاتدا بهرزه ونديه كانى نه مريكا له رۆژه لاتى ناوه پاستيكى نه من و خاوهن ژيانى ناشتيخوازانهدا بهر وهپيش ده بات . نه م گه لاله ياسايه پاش نه وه كه په سهند كرا و بوو به ياسا، نه ركيتكى روون دهخاته سهرشانى سياسه تى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بۆ نه وهى رژیى سه دام له ناو ببات و رژیيكي ديوكراتيك بڅاته جيتگای.

نه م گه لاله ياسايه راگه يان دراويكه سه بارهت به وهى كه نه مريكا ناتوانيت له گه ل رژیيكي كدا بزی كه چهكى كيميایى دژی هاوولاتيانى خۆى و ولاتانى دراوسیتی خۆى به كار هیناوه و دوو جار به بۆ هیچ پاساوئك ده سترژیى كردوه ته سه ر ولاتانى دراوسیتی خۆى، و بهرپرسيار نييه له بهرامبه ر نه و كردوه دلره قانهى كه له كويت نه بڅامى داوه و موشه كى باليتستيكى هاويشتوه بۆ شاره كانى ۳ ولاتى دراوسیتی خۆى و ههول ده دات په ره به چه كه ناوه كى و بيولوژيكه كان بدات و به ماوهى ۳۰ سال به شيوازيكى درندانه و تروريستانه خه لكه كه ي خۆى سه ركوت ده كات و ده چموسيتته وه . من نازام چۆن ولاتيكى ديوكرات ده توانيت بوونى رژیيكي وا قبول بكات و نه م گه لاله ياسايه ده لیت نه مريكا شتى وا قبول ناكات. من زۆرتر شانازى به نه مريكايى بوونى خۆم ده كه م كاتى كه ده بينم سياسه تى نه مريكا شتى وا قبول ناكات و يارمه تى ماددى شۆرشى عيراق ده دات دژی سه دام.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه سربکا

یادکردنه وهی کۆمه لکوژی هه له بجه

٢٤ ی ئاداری ١٩٩٩ - نه غبومه نی نوینه ران

به ریز "ستینی ه هیزیر" نوینه ری نه یاله تی مريله ند:

جه نابی سه رۆك نه مپۆ ده مه ویت یه كی له رووداوه ترسناكه كانی میژووی هاوچه رخی نه م جیهانه بینمه وه یاد. ١١ سال پێش، سه دام حوسهین به چه کی کیمیایی هیرشی کرده سه ر شاری کوردنشینی هه له بجه و گازی ژه هراوی، له وانه گازی Sarin و Mustard ی رژانده سه ر خه لکی خۆی، له بهر نه وهی که کورد بوون. نه م کرده وه قیژه ون و دزیه بووه هۆی کوژرانی پتر له ٥ هه زار خه لکی بی گونا ه و بریندار بوونی پتر له ١٠٠ هه زار که سی دیکه. به هه ر حال هیرشی کیمیایی سه ر هه له بجه یه که مین هیرشی کیمیایی سه دام دژی کورده کانی عیراق نه بوو و دوایینیش نابیت.

له سه راسه ری سالی ١٩٨٨، رژیمی درنده ی سه دام حوسهین دریژه ی دا به که لک وه رگرتن له چه کی کیمیایی دژی خه لکه که ی خۆی. له شالآوی درپدانه ی نه فالدای ته نها له ماوه ی ٦ مانگ پتر له ٢٠٠ گوندی کوردنشین هیرشیان کرایه سه ر و به هۆی چه کی کیمیایی ٢٥ هه زار که س کوژران. نه م شالآوه سه ره نجام بووه هۆی کاول بوونی ٤٥٠٠ گوندی کوردنشین و کوژرانی ٥٠٠ هه زار کورد و پتر له ٢٠٠ هه زار کورد بی سه روشیتن و ٥٠٠ هه زار کوردی دیکه له ناوخۆی عیراق ناواره بوونه.

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی وزارتني دهره وهی نه مریکا

هر چند که بې گومان خه لکی هه لډبجه له کاتی رووداوه که ی له ۱۱ سال پيش نه هامه تيبه کی به زماننه هاتوویان به سهر داهات ، به لام منداله کانیان و مندالی منداله کانیان نه نه وه کانی داهاتووش به ده ست کاریگه ریبیه کانی نهم هیرشه ی سهدام ده نالینن. پاش ۱۱ سال ناکامه کانی هیرشی کیمیایی هه لډبجه هیشتا له راستیدا کوتایی پینه هاتووه. گه لی له دانیشتروانی ناوچه که هیشتا به ده ست کیشه ی هه ناسه دان، کزه ی چار و تیگچوونی ده مار و نه خوژی پیست و شیرپه بجه ده نالینن. نهم نه خوژیسیانه بۆ ماوه یه کی دریژ له له ریگای DNA وه له نه وه یه کی بۆ نه وه یه کی دیکه ده گوازیته وه.

رژمی عیراق قه د په شیمانی هیرشه که ی بۆ سر هه لډبجه نییه و نه سهدام و نه داروده سته که ی قه ت لیپرسیینه وه یان له گه لډا نه کراوه بۆ نهم تاوانانه که دژی هاوولاتیانی خوژیان نه بجامیان داوه. نیمه ده زانین نهم هیرشانه (چ کرابیته سر خه لکی عیراق چ کرابیته سر خه لکی ولاتیانی دراوسینی عیراق) نامرؤفانه یه و توخمی هاویه شی سیاسه ته کانی سهدام حوسه یینه. نیمه نابی قه د نهو خه لکه بې گوناوه له بیر بکه یین که له م هیرشانه دا کوژراون و نهو که سانه ی که هیشتا نیستاش به ده ست کرده وه دلر قه کانی سهدام ده نالینن.

کوردد و کوردستان له بهلگه نامه کانن و هزاره ننی دهره وهی نه سربکا

یادکردنه وهی ۱۲ هه مین سالیادی کۆمه لکوژی هه له بجه

۹ ی ناداری ۲۰۰۰ - نه نجومه نی پیران

به ریز "گرامز":

داوا ده کهم نه نجومه نی پیران ده سته بجی بریارنامه ی ۹۵ تاوتوی بکات دهریاری یادکردنه وهی ۱۲ هه مین سالیادی کۆمه لکوژی هه له بجه که سناتۆر "لۆت" له لایهن خۆی و کۆمه لیک سناتۆری دیکه وه ناماده ی کردوه. نه مه دهقی بریارنامه کهیه:

- به هۆی نه وهی له ۱۶ ناداری ۱۹۸۸، سه دام حوسه ین به چه کی کیمیایی (له وانه گازی نه عساب و VX و گازی Mustard) هیرشی کردوه ته سه ر شاری کوردنشینی هه له بجه

- به هۆی نه وهی پتر له ۵ هزار پیاو، ژن و مندال له ناکامی هیرشی کیمیایی سه دام بو سه ر هه له بجه کوژران که پیشلکردنی یه کجار توندی یاسای نیونه ته وه ییه.

- به هۆی نه وهی هیرشی کیمیایی بو سه ر هه له بجه به شینک بوو له شالۆی سیستماتیکی ده ولته تی عیراق بو ژینوساید کردنی کورده کانی عیراق که به شالۆی نه فال ناسراوه.

- به هۆی نه وهی له ناکامی شالۆی نه فال پتر له ۱۸۰ هزار پیاو و ژن و مندالی کوردی عیراق کوژراون.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهه وهى نه مريكا

- بههۆى نهوى سهرهپای تپه پوونی ۱۲ سال، هیچ ههولتيكى سهرکهوتوو نه دراوه له لایهن ولاته
یه کگرتوه كانى نه مريكا یا ریکخواوه نیتونه تهویه كانى دیکه بۆ سپاردنى تاوانبارانى کۆمهلهکوژی
ههله بجه به دهستی دادپهروهى.

- بههۆى نهوى نهنجومهنى پیران و نهنجومهنى نوینهران تا نیستا له ۱۶ کاتى جیاوازا، داویان
له دهوله ته یهك له دواى یهكه كانى نه مريكا کردوه که کار بکهن بۆ پیکهیتسانى دادگایهکى
نیتونه تهوى بۆ لیپرسینهوه له گهڵ تاوانه كانى جهنگى رژیمى سهدام.
- بههۆى نهوى به ماوهى چهند سال، پارهى سالانه تهرخان کراوه بۆ تۆمارکردنى
پیشیلکارییه كانى مافى مرۆڤ له لایهن رژیمى سهدام و پیکهیتسانى دادگایهکى نیتونه تهوى بۆ
دادگایی کردنى سهدام و سهرکرده كانى دیکهى رژیمهکى.

- بههۆى نهوى رژیمى سهدام درێژه به سهرکووتى دپندانى خهلكى عێراق دهات، لهوانه بۆ
بهش کردنى نهم خهلكه له مافه سروشتیهكان و مافه سیاسى و مهدهنیه كانى سوننه، شیعه و
كورده كانى عێراق و ههروهها كه مینه كانى دیکهى عێراق.

- بههۆى نهوى سكرهتیری گشتى نه تهوه یه کگرتوه كان ههرسال بهشیوازی بهلگه مهنه
رایگه یاندوه که رژیمى سهدام حوسهین نهیتوانیوه پێداویستیه سهرهکیه كانى خهلكى عێراق دابین
بکات، له کاتیکیدا که خۆراك له شریته سهربازییه كانى بهغداد فراوانه.
- بههۆى نهوى رژیمى سهدام حوسهین سالانه پتر له ۱۲ میلیارد دولارى له بهرده ستدایه (بهگۆیره
نرخى نیستای نهوت) بۆ دابینکردنى ههموو جورێك پێداویستى خهلكى عێراق.

- بههۆى نهوى سهرهپای نهوى که هیچ بهربهستیکى نهوتۆ له سهر ریگای دهولهتى عێراقدا نییه
بۆ کرپنى خۆراك، بهلام پێژهى مهرگ ومیری منداله ساواکان له ناوچه كانى ژێر كونترۆلى سهدام
له سهرووی پێژهى مهرگ ومیر له کاتى جهنگدایه له کاتیکیدا که نهم پێژهیه له ناوچه

کوردد و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و هزاره تنی دمهروهی نه مریکا

کوردنشیننه کانسی ژیر کونترۆلی نه تهوه یه کگرتووه کان که متره له ریژهی مهرگ ومیر له کاتی جهنگ دا.

- بههزی نهوهی که به دوور له دادپهروه ریبه که پاش تیپه پوونی ۱۲ سال، دیکتاتوری درنده، سه دام حوسهین هیشتا سزا نه دراوه به تاوانی کوشتنی سه دان هزار خه لکی بی گوناوه و که لک وهرگرتن له چه که کیمیایی قه دهغه کراوه کان دژی خه لکی کوردستانی عیراق و گهلینک پیشلکاری دیکه مافی مرۆف.

که وابوو نه غجومه نی پیران بریاری دا که کۆنگریسی نه مریکا:

۱- سالیادی نیش و نازاره کانسی خه لکی هه له بجه و سه رجهم قوربانیانی شالۆری نه نفال بهرز رابگریت.

۲- رژمی سه دام حوسهین بههزی دریژه پیدانی رهفتاره درنده کانسی دژی خه لکی عیراق شه رمه زار ده کات.

۳- داوا له سه رۆک کۆماری نه مریکا ده کات نهو په ری هه ولی خۆی له نه غجومه نی ناسایشی نه تهوه یه کگرتووه کان بدات بۆ پیکهینانی دادگایه کی نیونه تهوه بی بۆ سه رکده کانسی عیراق.

۴- داوا له سه رۆک کۆماری نه مریکا ده کات به خیرایی ده ست به کاریت بۆ نهوهی به کاریگه رترین شتیه که لک لهو پاره یه وهرگریت که کۆنگریس ته رخانه کیردوه بۆ تۆمار کردنی تاوانه کانسی رژمی سه دام حوسهین.

۵- دووپاتی ده کاته وه که کرده وه درنده کان و ده ستریزیه کانسی سه دام هه ره شه یه هه م بۆ خه لکی عیراق و هه م بۆ هه مو ناوچه ی که نداوی فارس.

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

٦- دیسان جهخت ده کاتوره له سهر نه وه که سیاسه تی ولاته یه کگرتروه کانسی نه مریکا ده بی نه وه بیته که پشتیوانی له وه وه ولانه بکات بو له سهر ده سه لات لابر دنی سه دام حوسهین له عیراق و ده سته جی هاتنه سهر ده سه لاتی ده وله تیکی دیوکرات ههروه ها که له یاسای گشتی ٣٣٨ - ١٠٥ دا نامه ی پیکراوه .

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتس دهره وهس نه مریکا

به شی سییه م:

سیاسه تی دهره وهی دهوله تی ولاته یه ککرتووه کانی نه مریکا به
نیسبه ت کوردستانی عیراق له سالی ۱۹۸۸ تا ۲۰۰۰

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و مزارعتی دهره و موی نه مریکا

هه‌لۆیستی ولاته‌یه‌که‌گرتوو‌ه‌کانی ئەم‌ریکا به‌نیسبەت ئاماژە نەتە‌وه‌ییە‌کانی کورد

كونفرانسی چاپه‌نی وته‌بیژی وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه، به‌ریز "ریډمن" (Redman)

۱۵ ی حوزه‌یرانی ۱۹۸۸

پرسیار: ههفتهی رابردوو چاوپێكەوتنێك هه‌بوو له‌ نێوان رێبه‌ری كورد، جه‌لال تاله‌بانی و كاربه‌ده‌ستیكی وه‌زاره‌تی ده‌روه‌ه. نایا ئی‌مه ده‌توانین ب‌ئێین وه‌زاره‌تی ده‌روه‌ه یا ده‌وله‌تی نه‌م‌ریكا ناویژوانی ده‌كات بۆ چاره‌سه‌ربوونی ناكۆكیه‌كانی نێوان كورده‌كان و ده‌وله‌تی عێراق، یا چ هۆكارێكی دیكه له‌ یشتی ئهم دیداره‌دا دایه‌؟

بەرپر "ریدمەن": چارپیکەوتن لە گەڵ بەرپر تالەبانی لەسەر داوای خۆی بوو. تالەبانی لە کاتی سەردانە کەمی لە ولاتە یە کگرتوووە کانی نەمریکا داوای کردبوو چاوی بکەوێت بە کاربەدەستانی وەزارەتی دەرەو و لە ۹ ی حوزەیران لە گەڵ بەرپرسی بەشی کاروباری کەنداوی باکوور لە نێدارە ی رۆژەلاتی نزیک و باشووری ناسیا دیداری کرد. تالەبانی هەروەها لە گەڵ هەندێ لە کاربەدەستانی وەزارەتی دەرەو بەسی مەسەلەی ناواری کان و مەسەلەی مافی مرۆشی کرد. لەپەییەندی لە گەڵ کێشە ی کورد کە جەنابەت ناماژەت پێ کرد، سیاسەتی ولاتە یە کگرتوووە کانی نەمریکا نەوێه کە کورده کان دەبێ هەول بەدەن لە چارچێوێ ولاتانی ناوچە، بەشیوازیکی ناشتیخوازانە نامانجەکانیان وەدی بینن. ولاتە یە کگرتوووە کانی نەمریکا دەست وەرناداتە کاروباری نێوخـۆیی نـەـم ولاتانـەـ.

پرسپرس: نایا مٿوہ چاوپٽڪو متن لہ گہل تالہ بانى بہ دہستيوہردان لہ کاروبارى ناوڏوى عىراق دہزانن؟

بهريز "ريڊمهن": نه خه ږ

شهرمه زاركردنى كهلك وهرگرتنى عيراق له چهكى كيميائى

به ياننامهى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا*

۸ ي ئيلوولى ۱۹۸۸

له نهنجامى ههلسهنگاندنى نيتمه له بارودوخه كه بۆ ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا دهركهوتووه كه عيراق له شالاوه سهربازيه كانى دژى پيشمه رگه كورده كان كهلكى له چهكى كيميائى وهرگرتووه. نيتمه نازانين عيراق تا چ رادهيك كهلكى له چهكى كيميائى وهرگرتووه بهلام ههر چهشنه كهلك وهرگرتنيك لهم چهكانه، كارتيكى پاساو ههلهنگهر و دزيوه. نيتمه نهه كهلك وهرگرتنه لهه چهكه كيميائيه كان شهرمه زار دهكهين، ههروهها كه بهردهوام عيراقمان شهرمه زار كردووه.

بههوى كهلك وهرگرتن له چهكه كيميائيه كان دژى نيران له شهرى نيوان نهه دوو ولاته، نيتمه نيگهوانى قوولى خويمان دهره بربين بهنيسبهت رهفتارى دهولتهتى عيراق. دهولتهتى عيراق باش ناگادارى ههلويسى نيتميه بهنيسبهت نهوهى كه كهلك وهرگرتن له چهكه كيميائيه كان بهتهواوى پاساو ههلهنگره و قبولنه كراوه. وهزيرى دهره وهى نه مريكا باسى نهه مهسهلهيهى كردووه له گهل وهزيرى دهره وهى عيراق، بهريز "سهعدون حه مادي" له ميانهى ديداره كهى پاشنيوهريوى نه مريوى له گهل بهريز "حه مادي".

* نهه به ياننامهيه له لايهن بهريز ريدهمن، وتهبيژى وهزارهتى دهره وه خويندرايه وه

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره ناس دهه وهه نهمريكا

پشتیوانی نه کردنی حکومه تی نه مریکا له گه مارۆکانی کۆنگرێس له سهر عێراق

راگه یاندرای جیگری یارمه تیده ری وه زیری ده ره وه بۆ کاروباری رۆژه لاتنی نزیک و
باشووری ناسیا، به رتیز بورلیگ

۲۲ ی نه یلوولی ۱۹۸۸

نیمه پشتیوانی له ناما به کانی نهم گه لاله یاسیه ده که مین (گه لاله یاسی ۵۳۳۷ که له ۲۷ ی
نه یلوولی ۱۹۸۸ له نه غجومه نی نوینه ران په سه ندرکراوه) و شینلگیرین له سهر رتگه پیننه دان به
عێراق بۆ که لک وه رگرتنی دووباره له چه کی کیمیایی دژی کورده کان یا ههر که سیکی دیکه. نیمه
سپاسی هه وله کانی نهم کومیتیه ده که مین بۆ کارکردن له گه ل نیمه بۆ ناماده کردنی نهم گه لاله
یاسیه که ناما به هاو به شه کانی هه موومان دا بین ده کات و نه وه پشتراست ده که یه نه وه که رتیزه ی
کاریگه ری نهم گه لاله یاسیه له گه لاله یاساکه ی نه غجوه کمنی پیران که مته ره.

نه گه ر نیمه له سهر نه و باوه ره ببا یین که کونترۆلی نوێ و به رفراوانی که لویه له هه نارده کان بۆ
عێراق، ده مانگه یه نیتته نهم ناما به، بۆ هیه چ دوو دلییه ک پشتیوانیمان له سه پاندنی نهم گه ماروانه
به سهر عێراقدا ده کرد. رتگه پیننه دان به که لک وه رگرتن له چه کی کیمیایی له لایه ن ههر که سیکی و
له هه موو شوینیک، گرینگیه کی یه کجار زۆری بۆ ده ولته تی نه مریکا هه یه. په یوه ندییه کانی نیمه
له گه ل عێراق گرنگه به لām مه سه له ی که لک وه رگرتن له چه که کیمیاییه کان له په یوه ندییه
دولایه نه کان گرنگته ره.

نیمه ناتوانین پشتیوانی لهم گه لاله یاسیه به کین له بهر نه وه ی له سهر نه و باوه ره یین که خستنی
گه مارۆ له سهر عێراق لهم قۆناخه نزیکمان ناکاته وه له ناما به هاو به شه کانی نهم کومیتیه که
نه ویش کۆتایی هێنانه به که لک وه رگرتنی عێراق له چه که کیمیاییه کان بۆ هه میشه.

کوردد و کوردستان له بهلگه نامه کانی وهزارهتی دهرهوهی نهامریکا

ههروههها که کومیتته ناگاداره له ۱۷ ی نهیلوول وهزیری دهرهوهی عیراق بهفهرمی جهختی لهسهر نهوه کردهوه که عیراق ملکهچه و ریز دهگرت له ههموو ریشوینهکانی یاسای نیتونهتهوهیی و پروتوکولی ۱۹۲۵ی ژنیف و ریککهوتنامهکانی دیکه له چوارچستیهی یاسا مرژقیسه نیتونهتهوهیهکاندا.

به بیروبژچوونی نیتمه نهمه لیدوانیکی گرنگه و ههنگاویکی نه ریتییه. نیتمه لهسهر گرنگی نهه لیدوانه لهگهژ دهولتهی عیراق قسهوباس دهکهن. بهتایهت ههول دهدهین نهوه پشتراست بکهینهوه که عیراق له ناوخی ولات کهلکی له چهکی کیمیایی وهرگرتوه. کهلک وهرگرتن لهه چهکانه ریسوایهکی نهخلاقییه و لهلایهه یاسای نیتونهتهوهیهوه قهدهخه کراوه، لهوانه کنوانسیون ۱۹۴۹ ی ژنیف دهبراره ی پاراستنی خهلکی سفیل له کاتی جهنگدا. نهگهر نهغامی قسهوباسهکانی نیتمه لهگهژ دهولتهی عیراق دلخۆشکه نهبی یا نیشانهیهک ههبی بهنیسبهت نهوهی عیراق له داهاتوردا کهلک له چهکی کیمیایی وهردهگرتیهوه، نیتمه نهه ههلوستهمان دووپات دهکهنهوه. بهلام نیتمه لهسهر نهو باوهپهین که پهسهندکردنی نهه یاسایه له نیستادا زیان له پهپوهندییهکانی نیتمه دههات لهگهژ عیراق و ههروههها زیان دهگهیهنیت بهو کومپانیانهی نهامریکا که کهلوپهل دهنیترن بژ عیراق. نیتمه دهبی زۆرت بژ نهو نامانجه ههول بدهین که عیراق کۆتایی به کهلک وهرگرتن له چهکی کیمیایی بینیت.

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

راپورتی سالانه و وزارتنی دهره وهی نه مریکا دهره ی بارودوخی مافی مرۆڤ له عێراق له سالی

۱۹۸۹

لیدوانی جیگری وهزیره ی دهره وه بۆ مافی مرۆڤ و کاروباری مرۆڤی (به پتیز "شیفتیر")

۸ ی شویاتی ۱۹۸۹

له په یوهندی له گهڻ بارودوخی مافی مرۆڤ له عێراق له سالی ۱۹۸۸، ده بۆ سهرنج بدریت به چاره نووسی گهلی له کورده کان له عێراق، هیچ گومان له وهدا نییه که چهند گروپینکی گرنکی کوردی عێراق، ماوه ی چهند ساله دژی ده ولسته ی عێراق خه بات ده کهن به لام کاردانه وه که ی ده ولسته ی عێراق له سه روپه ندی کۆتایی پێهاتنی جهنگی نێران و عێراق، به راستی هه ژینه ر بوو.

له نه بجمی دوو هێرش عێراق بۆ سه ر دو شاری کوردنشین، ژماره یه کی زۆر له خه لکی سڤیل کوژراون. به گوێره ی هه لسه نگاندنه کان له ماوه ی ۲ سالی راپردودا پتر له ۸ هه زار کهس کوژراون و پتر له ۵۰ هه زار کوردی عێراق له ترسی هێرش کیمیایی عێراق (نهم ترسه له جیسی خویدا بووه) له رۆژی کۆتایی مانگی ناب هه له اتوون بۆ تورکیا و پتر له ۵۰ هه زار کهسی دیکه هه له اتوون بۆ نێران. له مه زیاتر له سالی ۱۹۸۸ عێراق درێژه ی دا به به رنامه ی گوازنه وه ی کورده کان له ناوچه گوندنشینه کان بۆ ناوچه شارییه کان و ههروه ها بۆ که مه په کان.

بنه مای نابووری کشتوکالی نهم خه لکه به ته واوی له ناو چوو و زیاتر له ۵۰۰ گوند به ته واوی کاول کراون. که وابوو ژماره ی نه و که سانه ی که له زێدی خۆیان گوازاونه ته وه بۆ شوینه کانی دیکه، زیاتر له نیومیلیون کهس ده خه ملیندریت.

Schifter^۱

^۱ مه به سستی کیمیاباران ی هه له بجه یه - وه رگێر

عیراق و نمونه کانی تروریزی جیهانی

راپۆرتی وهزارهتی دهره وه نه مریكا به کۆنگرێس - ۳۰ ی نیسانی ۱۹۹۰

عیراق له سالی ۱۹۸۲ له لیستی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریكا بۆ نهو ولاتانهی که پشتیوانی له تروریزم دهکهن، دهرهینرا. پاش دهرکرانی عیراق له رێکخراوی نێونه تهوهیی ANO له سالی ۱۹۸۳، عیراق بهردهوام کاری کردووه بۆ نهوهی وێنه ی نێونه تهوهیی خۆی چاک بکاتهوه. عیراق له سالی ۱۹۸۹ پشتیوانی له هیچ کرده وه به کی تروریستی نه کردووه، به لām به ههر حال درێژه به ههوله کانی داوه بۆ دالده دانی هه ندیک له گروهه فه له ستینه کان، له وانه "به ره ی نازادی عه رب" که عیراق دروستی کردووه و "به ره ی نازادی فه له ستین" سه ر به ته بو عه باس که به رپر سیارن به نیسه بت به بارمه ته گرتنی فرۆکه ی Achille Lauro له سالی ۱۹۸۵ و کوشتنی موسافره نه مریکاییه کانی.

له مه زیاتر راپۆرتی چاپه مه نه یه کان نشان ده دات که نه بو نیبراهیم، رێبه ری پێشوری "رێکخراوی تروریستی له ناوچوی ۱۵ مای" که راوه ته وه بۆ عیراق. نه بو نیبراهیم به شاره زا بوون له دروستکردنی بومبی کوشنده ی جانتایی به ناویانگه. عیراق درێژه به پشتیوانی له گروهه کانی نه یاری ده وله تی ئێران ده دات له وانه مو جاهی دینی خه لق (MEK).

له سه ره تای مانگی ته موزه وه، چه ند هێرشێکی تروریستی له به غداد رووی داوه له وانه ته قانده وه ی بومب که ناما نجیان بیانیه کان بووه. به رپر سیاران ی نه م هێرشانه دیارین هه رچه ند که رێکخراویک به ناوی "رێکخراوی یه کگرتوی شه هیدانی هه له بجه" که گروهێکی تونده ری کورده، به رپر سیاریتی یه کی له م هێرشانه ی گرتووه ته نه ستۆ که ته قینه وه ی بومب بووه له کلویی نوئی بریتانیا که ۲۰ که سی به ریندار کردووه. هه روه ها له ناوه پاستی مانگی کانونی یه که م،

كوورد و كووردستان له به لگه نامه كانى وزارتى دهره وهى نه مريكا

پاشنيوه پښتو له شوقامى سهره كى بازركانى به غداد ته قيوه ته وه و ژماره يه كى زور له
رښوارانى كوشتو و بريندار كړدوه .

كاربه ده ستانى عيراق كار ده كهن له گه FAA بڼو باستر كړدى رهوشى نه منى فرژكه خانه ي
به غداد .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

بۆ كوردەكانتان له بهرامبەر سهدام به تهنها هيشتوووتهوه

كونفرانسى چاپه مهنى سهرۆك كۆمارى نه مريكا له گهل توشيكي كايڤۆ (Toshiki

Kaifu)، سهرۆك وهزيرانى ژاپۆن له نيوپۆرت بيج^١، كاليفۆرنيا

٤ى نيسانى ١٩٩١

پرسيار: جهنابى سهرۆك، رهخنه گران دهليين ئيهوه كوردەكانتان له بهرامبەر سهدام به تهنها هيشتوووتهوه و يهكئ لهم رهخنه گران نهم مهسهلهيهى چواندوو (شوبهاندوو) به مهسهلهى "كهنداوى بهرازه كان"^٢. ئايا دهتوانن بۆمانى روون بكهنهوه كه بۆچى نه مريكا نهونده به پهروژى بوو بۆ نازادى كوئيت و بۆ چى نيستابى دهنگ دانىشتوو له كاتيكدى كه كوردەكان دژى سهدام خهبات دهكهن؟

سهرۆك كۆمار: نامانجى هيژه هاوپه يانه كان قهدهوه نهبووه كه له كاروبارى ناو خۆى عيراقدا دهستيهوردان بكهن. له راستيدا به روونى پيتان دهلييم كه ئيمه نه مانه ويست بچينه ناو عيراق. من كردهوه درندانه كانى سهدام دژى خهلكه كهى شهرمه زار دهكهم بهلام نامه و پيت هيژه كانى ولاته يه كگرتوو كهانى نه مريكا (كه بهم شاره زايى و ليها توويه كاريان كرد له جهنگى كهنداودا) بكهونه نيو شهريكى نيوخۆيى له عيراقدا.

Newport Beach,^١

^٢ له ١٧ى نيسانى ١٩٦١ له كهنداوى بهرازه كان (Bay of Pigs) له ليوارى باشورى كۆريا نزيكه ١٢٠٠ كەس له هيژه دوورخاوه نه ياره كانى كاسترۆ، سهرۆك كۆمارى كويا به پشتيوانى و هاندانى راسته وخۆى CIA هيژ شيان كرده سهر هيژه كانى حكومهتى كويا بهلام سهرنه كهوتن. نهم رووداوه له گۆره پانى سياسيدا به "كهنداوى بهرازه كان" ناسراوه. وهرگيژ

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانی و هزاره تنی دهره و مری نه مریکا

ههتا کاتیک سهدام له سهر دهسلات بیت نیمه په یوهندی ناسایمان له گهل عیراق نایت ، بهلام روژیکیان زور به روونی وتم ناماخی هاوپه یانان نهوه نه بوو که سهدام حوسهین به زور له سهر دهسلات لایهین و به بوچوونی من ته نانهت یهک دایک وباوکی سهریازی نیمه (که له نژه راسیونی گهرده لولوی بیابان دا شهریان کرد) نییه که بیسویت هیزه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا بکهونه ناو نه م بارودوخه ترسناک و دژواره.

پرسیار: نایا نیوه مافی په نابهری دهدهن بهو ناواره کوردانه، نه گهر ترکیا سنووره کانی خوئی دا بجات؟

سهرۆك كۆمار: من گفتوگویه کی باشم هه بوو له گهل سهرۆك وه زیرانی ژاپزن، بهریز "کایفو" و ریککهوتین له سهر نهوی که ههرچی له دهستان بیت بیکهین بۆ یارمهتیدانی ناواره کورده کان. پرسیار: جهنابی سهرۆك له سالی ۱۹۸۹ و ۱۹۹۰ کاتیک که ره خنه گران داوایان له نیوه ده کرد پشتیوانی توندتر بکهین له راپهړینه سهر به خوخوازه کانی روژهلاتی نهو روپا و "لیتوانیا"، نیوه راتانگه یاند دوو دلن به نیسبته نه م شته له ترسی نهوهی که چاره پوانیه کان زورتر بیت هه روا که له سالی ۱۹۵۶ له "هانگاریا" مهسله یه کی وا رووی دا. نیستا خه لک ده لاین نیوه داوای رووخانی سهدام حوسهینتان کردوه و کاتی که خه لک دژی سهدام راپهړینیان کردوه، نیوه بی هیواتان کردوون. هه ست و هه لویستی نیوه چیه به نیسبته نه م مهسله یه و نایا نیوه ویکچونیک ده بینن له نیوان نه م دو شته دا؟

سهرۆك كۆمار: پیموایه نهو قسهی منه دروست بووه له سالی ۱۹۸۹ و پیموایه نیستاش هه دروسته. من هه ره له سهره تاوه روونم کرده وه که ناماخی هاوپه یانان یا ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا نهوه نه بوو که سهدام له سهر دهسلات لایهین. که واپوو پیمواییه شیعه کان له باشووری عیراق و نهوانه ی که هه زیان له سهدام نییه یان کورده کان له باکور و هه ستیان کردیت که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا بۆ رووخانی سهدام دیته یارمه تیان.

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانی و وزارت ننی دهره ووهی نه مریکا

نیټه نامانه ویت به تیوه گلان له م شهره، گیانی هیزه کانی نه مریکا بجهینه نیو متریسی. نیټه نه رکي خو مان جیبه جی کردوه. نیستا نایا نیټه دهه ژین کاتیک که ده بیسین خه لکی کورد ده چه وسینرینه وه و ده کوژرین و رهفتاری هو فانه یان له گهل ده کریت؟ به لی. نایا نیټه نیگه رانین له رهفتاری درنده نی سهدام له گهل شیعه کانی باشووری عیراق؟ به لی. نایا نیټه ده مانه ویت خه لکی عیراق خو یان سهدام له سر ده سه لات لایبه ن؟ به دلنیاییه وه ده مانه ویت به لام دهراره ی نامانج و نیازه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و هاوپه یانان (که تا نهو شوینه که من ده زانم، نه وانیس له گهل نه م هه لویسته ی مندان) هیچ کهس به لاپیدا نابه م.

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانسی و وزارتسی دهره وهی نه مریکا

نهم تراژیدییه پتیوستی به ههولتی زۆرتتر ههیه
راگه یاندن نامه ی سهرۆک بوش دهرباره ی یارمه تی مرۆفدۆستانه ی ولاته
یه کگرتوه کانسی نه مریکا به ناواره کانسی عێراق

۵ ی نیسانی ۱۹۹۱

نهم تراژیدییه مرۆفیه که له ناوخۆ و دهروبه ری عێراقدا ههیه، پتیوست به کردهوی دهستبه جی به شێوازیکی به رفراوان دهکات. نامانجی نهم کردهویه تهنها رزگار کردنی گیسانی سه دان ههزان ژن، پیاو و مندالی بی گوناح نییه به لکوو پاراستنی ناشتی و سه قامگیری ناوچه ی که نداوی فارسه. له سهره تای دهستپێکردنی شه ری که نداو له ۲ ناب، ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکا ۳۵ میلیون دۆلاری ته رخا ن کردوه بۆ ناواره کان و خه لکی دهریه ده ری ناوچه. ههروه ها گه لی ولاتی دیکه ش یارمه تیان داوه.

به ههر حال روونه که نهم تراژیدییه پتیوستی به ههولتی زۆرتتر ههیه. له نه غامدا من فه رمانم داوه که ههولتیکی نوێ بدریت بۆ یارمه تیدانی ناواره عێراقیه کان. فۆکه بارهه لگره کانسی هێزی ههوا یی نه مریکا له سهره تای نهم یه ک شه نبه یه ده فرن به ره و باکووری عێراق و خوراک و به تانی و جلویه رگ و خێوه ت و پێداویستیه کانسی دیکه ده خه نه خواره وه بۆ ناواره کان و خه لکی مه ده نی دیکه ی عێراق که له نا کامی بارودۆخی نهم ولاته، زهره رمه ند بوونه و تووشی شازار و ته زیه ت هاتوون.

ده مه ویت جه خت له سه ر نه وه بکه مه وه که نهم ههولته تهنها به نیگه رانییه مرۆفدۆسته کان ته شویق ده کړیت. نیتمه چاوه روانی نه وه له ده ولته تی عێراق ده که یه ن که رێگه به وه بدات که نهم ههولته بی هیچ ده ستیه وردانیك به رپۆیه بجیت. ده مه ویت نه وه ش زیاد بکه م که نیتمه له به رنامه ماندا هه یه ههولتیکی دیکه بده یه بۆ ده ستبه جی یارمه تیدانی ناواره کان، ههروه ها که به ریتانیا، فه رانس ا و هێزه هاره یانه کانسی دیکه ش یارمه تی ناواره کان ده دن. نیتمه له گه ل نه ته وه یه کگرتوه کان راپۆش

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانی و وزارت نښ دهره وهنډ نه مریکا

ده کهین چۆن نهم یارمه تیه به باشترین شیوه بۆ ماو هیه کی درېڅایهین بگاته دهستی ژماره یه کی زۆر له ناواره کان له ناوڅو و دهره ویری عیراق. ههروه ها نیمه لهم هه ولدها و هه وله کانی دیکه دا درېڅه به راویڅه کانمان ده دهین له گه ل هیزه هاویه یانه کانمان که بهرنامه یان بۆ دارتیراوه بۆ باش کردنی بارودوڅی دژواری گه لی له خه لکی بی گوناحی عیراق که به هوی کرده وه درېدانه و نامرؤفانه کانی ده ولته تی عیراق ژیانان که وتووته نیتومه ترسی. ههروه ها ده مه ویت نه وه زیاد بکم که نهم یارمه تیه ده سته بییه تنه ا یه کی له و چند هه نگاوانه یه که ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا بۆ باش کردنی نهم بارودوڅه ترسناکه هه لیده گرت.

من تا ماو هیه کی کورتی دیکه فهرمانیک واژر ده کم بۆ ته رخان کردنی ۱۰ میلیون دولاړ له "سندوقی یارمه تیه فریاگوزاریه کانی ناواره کان و کوچهران" بۆ یارمه تیدانی نهم ناوارانه. نهم بره پاره یه به شیک له پنداویسته کانی ناواره کان له ناوچه دابین ده کات. هیزه سه ربازییه کانی نیمه له باشووری عیراق درېڅه به یارمه تیدانی ناواره کان و دهره دهریوان ده دن. نیمه ههروه ها یارمه تییه کی بهرچاوی نابووری و خوراک ده دهین به ده ولته تی تورکیا بۆ یارمه تیدانی نه و ناوارانه ی که چونه ته ناو خاکی نه و ولاته.

نیمه نامادهین یه کینه یه کی پزیشکی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا بنیرینه ناوچه سنووریه کانی باشووری تورکیا بۆ دابین کردنی پنداویسته فریاگوزاریه کانی ناواره کان. ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ههروه ها نیگهرانه به نیسه ته رهوشی ژیانی نه و ناواره عیراقیانه که نیستا هه لها توون بۆ نیتران. نیمه له ریگای کاناله کانی خۆمانه وه، داخواری خۆمان راده گه یه نین به نیتران بۆ ته شویق کردن و یارمه تیدانی ریکخراوه نیونه ته وه ییه کان که یارمه تی فریاگوزاری ده گه یه نن بهم ناوارانه.

له هه ولتیکي دیکه دا بۆ یارمه تیدانی خه لکی بی گوناح و به تاییه ته مندالانی عیراق، نیمه ۸۶۹ هه زار دولاړمان داوه به UNICEF (سندوقی مندالانی نه ته وه یه کگرتووه کان) بۆ پاراستنی مندالانی عیراق. ههروه ها ۱۳۱ هه زار دولاړ پاره و هه زار تهن خوراکمان داوه به ریکخراوه نیونه ته وه ییه کان بۆ نه وه ی له نیو خه لکی سفیلی عیراقدا دابهشی بکه ن. له کۆتاییدا داوام له

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و هزاره تنس دهره ووس نه سربكا

- به جه ختكردنه وى دووباره له سهر دهره و سبونى سهرجه م ولاتانى نه ندامى ريكخراوى نه ته و به كگرتووه كان له بهرامبهر سهروهى، به كپارچه بى و سهربه خبىبى سياسى عىراق و هه مو ولاتانى ناوچه و

- به له بهرچاوگرتنى راپورتى سكره تيرى گشتى له ۲۰ نادارى ۱۹۹۱ (S/22366)

۱- سهركوتى خهلكى مهدهنى عىراق له گهلى له شوينه كانى عىراق، له وانه ناوچه كوردنشینه كان شهرمه زار دهكات كه ناكامه كانى هه ره شه له ناشتى و ناسايشى نيونه ته و بى ناوچه دهكات.

۲- داوا له عىراق دهكات كه وهك يارمه تيبهك بۆ سپر نه وى هه ره شهى سهر ناسايش و ناشتى نيونه ته و بى ناوچه، دهسته بجه كوتابى بهم سهركوته بىنى لاو هيو دهره برىت كه وتووىزى نازاد بۆ گارانتى كردنى ريزگرتن له مافه كانى مرؤف و مافى سياسى هه مو هاوولاتيانى عىراق، نه نجام بدرىت.

۳- له سهر نه وه پيداگرى دهكات كه عىراق ريگه به ريكخراوه نيونه ته و بيه مرؤفدوسته كان بدات تا دهسته بجه دهستى بگات به هه مو نه و كه سانهى كه له هه مو شوينه كانى ولات پىوتىستان به يارمه تى هه وه ناسانكارى پىوتىست بۆ چالاكى نه م ريكخراوانه بگات.

۴- داوا له سكره تيرى گشتى دهكات دريژه به هه و له مرؤفدوستانه كانى خوى له عىراق بدات و دهسته بجه (نه گهر گونجاو بى له ريگاي ناردنى ليژنهى زورتىر بۆ ناوچه) له مه ر رهوشى دژوارى خهلكى مهدهنى عىراق، به تاييهت خهلكى كورد كه له هه مو شىوازه كانى سهركوت به دهستى كاربه دهستانى عىراق وه نازار ده بىنن، راپورت بدات.

۵- ههروه ها داوا له سكره تيرى گشتى دهكات له هه مو نامرازه كانى بهرده ستى، له وانه ريكخراوه گهلى په يوه ندىدار به نه ته و به كگرتووه كان كه لك وهرىگريت بۆ وه لامدانه وى خيرا به پيداويستيه ژيانيه كانى ناوارة كان و خهلكى ناوارة و دهره بهر بوى عىراق.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و هزاره نى دهره وهى نه مريكا

٦- له هه موو ولاتانى نهندام و ريڭخواوه مرؤفدؤسته كان داوا دهكات لهه ههوله ساريؤكه ره مرؤفدؤستانه يه بهشدارى بكهن.

٧- داوا له عيراق دهكات بؤ گه يشتن بهم نامانجانه له گهل سكرتيري گشتيى هاوكارى بكات.

٨- برپارى داوه بهشوين مهسه له كه دا بچييت.

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانی و هزاره تی دهره و هس نه مریکا

نامه ویت سدریازه نه مریکاییه کان بڅمه نو شهریکي ناوځوی له عیراقدا

کونفرانسی چاپه مهنی سهرۆک بوش دهر باره ی یارمه تیدانی ناوړه کان

۱۱ ی نیسانی ۱۹۹۱

پرسیار: جنابی سهرۆک، ثایا نیوه هاوړان له گهل سهرۆک وهزیرانی بهریتانیا، "جان مہییر" بۆ

دروست کردنی ههریمی پاریزراو له عیراق ؟

سهرۆک کۆمار: بهلئ به ته وای هاوړام.

پرسیار: ده ولته تی عیراق ده لیت پتویست به دامه زرانندی ناوچه ی پاریزراو ناکات، مهبهستی نیوه

چ جۆره ههریمیکی پاریزراوه ؟

سهرۆک کۆمار: نیمه ده مانه ویت ههرچی له دهستان بیت بیکهین بۆ یارمه تیدانی مرؤفدوستانه ی

ناوړه کان و له م په یوه نډیه دا هیچ بیروپایه کی جیاواز له نیوان بهریتانیا و ولاته یه کگرتووه کانی

نه مریکا و ههروه ها له نیوان سکره تیږی گشتی نه ته وه یه کگرتووه کان و ولاته یه کگرتووه کانی

نه مریکا دا نییه ، هیچ بیروپایه کی جیاواز نییه له م په یوه نډیه دا.

نیمه ده مانه ویت یارمه تی فریاگوزاری بدهین بهم خه لکه، له ههر شونینک بن. نیمه ده مانه ویت

دریژه بهم رهوته بدهین و چاوه روانی هیچ جۆره ده ستیوه ردانیتی سهدام ناکه م له م مه سه له یه دا.

پرسیار: ثایا ههریمی پاریزراو کیانیتیکی یاساییه ؟

سهرۆک کۆمار: به هه له تیمه گهن. نه گهر باشر گویتان بۆ قسه کانی من گرتبایا له مهبهستی من

تیده گه یشتن. نه مه نهو شته نییه که نیمه دهیکهین، نیمه ده مانه ویت یارمه تی نه م ناوارانه

بدهین. تکاتان لیده که م ههول مه ده ن بۆ جیا کردنه وه ی ناوړه کان به گوږه ی ناوچه کانیان. نه گهر

نیوه باوړ به م من ناکه ن، قسه له گهل "جان مہییر" بکه ن ، نهو کاته ده بینن هیچ جیاوازییه کی

بیروپا له نیوان نیمه دا نییه. ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده وری ریبه ری ده بینئ له پاکیشانی

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانس و وزارتس دهره ووس نه سربکا

پشتیوانی بۆ ناوارة کان و نیمه ده مانه ویت دریتوه به مه بدهین. نیمه کاریکی زۆر گه وره ده کهین به هاوکاری هیزه هاو په یمانه کان.

من نامه ویت سربازنه نه مریکاییه کان بجه مه ناو شهریکي ناو خوی له عیراقدا. من ده مه ویت نه م سربازانه بگه رینه وه بۆ مال و ههروایش ده بی. نیمه ده مانه ویت نه و کاره که به دروستی ده زانین بیکهین بۆ نه م ناو ارانه و به بۆچوونی من خه لکی نه مریکا چاوه روانی نه مه له نیمه ده کهن و خوازیاری نه مه ن. به لām پیموانیه خه لکی نه مریکا بیانه ویت هیزه کانی نیمه بکهونه نیو زه لکاو ی شهریکي ناو خوی له عیراقدا . ده مه ویت نه م مه سه له یه بۆتان روون بیتسه وه. نیمه نه مړۆ له گه ل هاو په یمانه نه وروپیه کانمان لیږه کۆبوینه ته وه، ههروه ها که له جەنگی کهنداودا نه و شالاره پرشکۆمانه پیکه وه نه بجامدا.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

ئايا نهم خهلكه دهبي تا كوتايي ژيانيان ههر ناوارة بن؟

كونفرانسى چاپه مهنى سهرۆك كۆمارى نه مريكا و پهره پيئدانى يارمه تى مرۆقدۆستانه

به كورده كانى عيراق ، ١٦ ى نيسانى ١٩٩١

سهرۆك كۆمار: من ليتره ليدوانتيكى كورتم دهبيت پاشان وهلامى چهند پرسيارتيك دهدهمه وه :
١١ رۆژ پيش له ٥ ى نيسان، من رامگه ياند كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا دهستپيشخهر
دهبيت بۆ تهجمادانى ههولتيك كه بهم زوانه دهبيت به گهره ترين ههولتي فريಾಗوزارى له ميژووى
هاوچهرخى سهربازى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا دا. نهم ههولته پيتويست بوو، بههوى نهو
تراژيديه مرۆقييه ترسناكه كه له ناوخۆ و دهووبهري عيراق له ئاكامى رهفتارى درندانى سهدام
له گهل هاوولاتيانى عيراق رووده دات . له ماوه ٤٨ كاتزميردا، شالاوه كهى نيحه چهند تن خوراك
، ئاو ، جلويه رگ، خيوت، بهتانى و دهواوده رمانى دابين كرد بۆ كورده كان له باكوورى عيراق و
باشوورى توركيه. پيروهى نهم ههولته به راستى بى وينه بوو. بهلام راستيه كهى نهويه كه كي شهكه
زۆر له وه گهره تره. سهدان ههزار كوردى عيراق له ناوچه شاخاوييه دوورده سته كانى باشوورى
توركيه و سهر سنوورى توركيه و عيراقدان. دهوله تى توركيه له پال يه كينه سهربازيه كانى
نه مريكا، بهريتانيا و فهرانسا و گهل له ريكه خراوه نيونه ته وه بيه كان شالاويكى فريಾಗوزارى
گهره وه به پيروه بردووه.

بهلام سهره راي نهم ههولانه، برسييتى ، به دخوراكى، نهخوشى و سهرماو سۆله زۆرى هيناهه بۆ
ناوارة كان. هيچ كهس ناتوانيته نهو راپورتانه بيانيت و بييسيته (دهرباره نهم نيش ونازارة
مرۆقييه كه ژن، پياو و بهتاييهت منداله بى گوناكه كان دهيكيشن) و دلئى بۆيان نه سوتيت. بۆيه
پاشنيوه رۆى نه مرۆ، دوا به دواى راويژ له گهل "جان مه بيجر" ى سهرۆك وهزيانى بهريتانيا، "
فرانسوا ميتران" ى سهرۆك كۆمارى فهرانسا، "ئۆزال" ى سهرۆك كۆمارى توركيه، "كۆهل" ى

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

سه دری نه عزمی نالمانیا و "پرېز دوکونیار" ی سکره تیری گشتی نه ته وه یه کگرتوه کان، هه لویکی فریاگوزاری گه وره تر و بهر فراوانتر راده گه یه نم.

هه لویستی نئمه به نیسبه ت نه م مه سه له یه زۆر ساده یه: نه گهر نئمه نه توانین خوراک، ده اواده رمان، جلویه رگ و خیتوت به قهه پتوتست دابین بکهین بۆ نه و کوردانه که سهر سنووره کانی تورکیا و عیراقن، ده بیت کورده کان ته شویق بکهین بچن بۆ نه و ناوچانه ی باکووری عیراق که به هۆی بارودۆخی جوگرافیایی، نه م هه له فریاگوزارییه به رفه راوانه له وۆ ناسانتر نه بجام ده دریت. به گوپره ی بریارنامه ی ۶۸۸ ی نه بجومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان و هاوکاری نزیک له گه له نه ته وه یه کگرتوه کان و ریکه خراوه نئونه ته وه ییه فریاگوزارییه کانی دیکه و هاوپه یانسه نه وروپاییه کانغان، فهرمانم داوه به سوپای نه مریکا که ده سته جی ده ست بکات به درووست کردنی چهند که مپتک له باکووری عیراق بۆ نه وه ی نه م پئنداویستیانه به شیوازیکی ریکوپتیک له نیو ناواره کاند دابهش بکریت.

من دهرک به وه ده کم که گه لی له کورده کان له وه ده ترسن بگه ریته وه بۆ عیراق و هۆکاره کهشی له جتی خویدایه. به لām ریگم پئبدن جاریکی دیکه دلنیا یان بکه مه وه که له م که مپه کاتییا نه دا ناسایشان له لایه ن هیزی هه وایی و زه مینی نه مریکا، به ریتانیا و فرانسا به گوپره ی بریارنامه ی ۶۸۸ ی نه بجومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان دابین ده کریت. هیوادارین هیزه هاوپه یانه کانی دیکه ش په یوه ست بن به م هه وله. ده مه ویت جهخت له سهر نه وه بکه مه وه که نه وه ی که نئمه ده یکهین، به نیگه رانیه مرۆفدوستانه کان ته شویق ده کریت. نئمه چاوه روانی نه وه له ده وله تی عیراق ده کهین به هیچ شیوه یه که ده ستیوه ردان نه کات له م هه وله فریاگوزارییه ی دوا بیه. قه دهغه بوونی فرینی فرۆکه کانی عیراق به سهر باکووری هینلی ۳۶ هه روا درێژه ی ده بیت. ده مه ویت جهخت له سهر نه وه بکه مه وه که نه م هه وله نویتیه سهره پای گه ووه به رفراوان بوونی، ریگاچاره یه کی هه میشه یی نییه بۆ بارودۆخی کورده کانی عیراق، به پپچه وانه وه ریگاچاره یه کی کاتییه بۆ دابین کردنی یارمه تیه مرۆفیه زۆر پتوتسته کان. نامانجی درێژخایه نی نئمه هه ر نه وه

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

دهبیت وانا ناواره كورده كان و له راستیدا هه موو ناواره عیراقیه كان له هه شوینێك هه
بگه پێتهوه بۆ زیدی خوێان و به ناشتی و به دور له سهركووت بۆین.
ههروهها ده مهوێت ناماژه بهوه بکهه که ئێمه له راستیدا نیگه رانین بۆ کێشه ی نهو ناواره
عیراقیانه که نیستا له سه ر سنووری ئێران و عیراق و ناو ئێران. من ستایشی نه ندامانی
کۆمه لگای نه وروپا ده کهه بۆ هه وله کانیا ن بۆ کهه کرد نه وه ی نیش و نازاری ناواره کانى نهه
ناوچه یه. ئێمه خوێمان پێشنیاری یارمه تیمان داوه به هه وله نیونه ته وه یه کان بۆ چاره سه ر کردنى
نهه قهیرانه مرۆڤیه.

ههروهها که پێشتر وتم، نه مرۆ لێره هه ولێکی فریاگوزاری را ده گه یه نرێت که پێوه که ی و
کاریگه ریه که ی جیاوازه له هه وله کانى دیکه. نه وه که جیاواز نییه سیاسه تی به نه پێیه. من
به مرده وام وتومه ولا ته یه که گرتوه کانى نه مریکا نایه ویت له کاروباری ناو خوێی عیراق
ده ستیوه ردانی سه ربازی بکات و بکه ویت نه ناو زه لکاویک وه که نه وه ی فیه تنام. نهه سیاسه ته
ههروهه که خۆی ده مینیتته وه.

ههروهها ئێمه نامانه ویت بیه به هیژکی داگیر کهه که سه ربازه کانان شه قامه کانى به عه د
بپاریژن. ئێمه ده مانه ویت به زووترین کات نیده وه و ناسایشی نهه که مپانه ته سلیم به نه ته وه
یه که گرتوه کان بکه یه، ههروهها که نه رکی خوێمان جیه جی ده که یه بۆ که شان وه ی سه ربازه کانان و
ته سلیم کردنى به ره پر سیاریتی نهه که مپانه به هیژه کانى نه ته وه یه که گرتوه کان له سه ر سنووری
باشووری عیراق و سنووری عیراق و کویت. به لām ئێمه ده بی هه موو کارێک که له ده ستمان دیت
بیکه یه بۆ پاراستنى گیانی خه لکی بی گوناه. نهه نه ریتی نه مریکایه و ئێمه ده مانه ویت درێژه
بهه نه ریته به دین.

یارمه تیدانی ناواره عیراقیه کان

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

پرسىار: جه نابهى سه رۆك، به پىئى هه لسه نگانده كانى حكومه تى نه مريكا هه زار كورد له رۆژنىكدا ده مرن. ئىوه چۆن وه لامي نهو ره خنانه ده ده نه وه كه ده لىن ئىوه كارى زۆر كه متمان كرده وه و زۆر درهنگ كارتان كرده وه بۆ نه م ناوارانه و پشتتان لهو خه لكه كرده وه كه ته شوقتان كردن دژى سه دام راپه رىن بكهن.

سه رۆك كۆمار: من پىموانىيه وه لامي ئىمه زۆر درهنگ و زۆر كه م بووئىت. كىشهى داىبن كردنى پىداوىستيه كان، يه كجار نه ستمه و ههروه ها كه له راگه ياندن نامه كه دا ناماژم پىكرد، ئىمه كۆمه لىك يارمه تى مرۆفدۆستانه مان ناردوه بۆ ناوچه و نه ته نها و لا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا به لكو و لا تانى دىكه ش و گه لى له رىكخراوه نى نه ته وه ييه ناده وه لته يه كانى دىكه ش يارمه تيان داوه. كه وابو نه مه سياسه تى ئىمه بووه. به لام پىموايه ئىمه هه لىكى باشترمان ده بىت بۆ ناسان كردنى نه م هه وه و باشتر كردنى بارودۆخى ته ندروستى كورده كان له رىگه ي نه م پروگرامه نوئيه. من نه مرۆ نه مه م راگه يانده. له م په يوه ندىيه دا ئىمه راوىژى زۆرمان كرده وه له گه ل توركه كان و لايه نه په يوه ندىداره كانى دىكه. ئىمه هىچ رىگه يه كى دىكه به سادى قىبول ناكه ين.

پرسىار: به بۆچوونى ئىوه، هىزه كانى نه ته وه يه كگرتوه كان چهنده كاتيان هه يه بۆ وه رگرتنى نه م به رپرسىاره تىيه له و لا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا و هاو به يانه كانى دىكه؟

سه رۆك كۆمار: ئىمه نازانىن، به لام هه رچى زووتر بى باشتره. هىزه كانى نه ته وه يه كگرتوه كان و اتا "كلاوشينه كان" ده گوئىزى نه وه بۆ باشوورى عىراق و ئىمه هيوادارىن و چاوه پروانى نه وه ده كه ين كه نه م ره وته له ماوهى چهنده رۆژنىكدا جىبه جى بىت. به لام نه مجاره ئىمه ته نها ده ست پىده كه ين و سه ير ده كه ين بزانىن چى له ده ستمان دىت، له وانه يه پىوىست به هىزى ناشىتپارىزى نه ته وه يه كگرتوه كان له ناوچه يا هىزه كلاوشينه كانى نه ته وه يه كگرتوه كان بكات كه نه مه ش پىوىستى به په سه ن كردنى بريارنامه يه كى نوئى هه يه له نه مجومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كاندا، نه مه ش كىشه يه كى ئالۆزه به هۆى نهو راستيه كه هه ندى له نه ندامانى نه مجومه نى ناسايش كه

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وى نه مريكا

شيلگيرانه له گهڻ ئيمه هاوپيمان بوون له وانه يه نيستا كيشه يان له گهڻ نهم جوړه بريا رانامانه دا هه بښت.

پرسيار: جهنابى سهرۆك، ئيوه هيچ جوړه بهر پرسياره تيبه كتان نه گرتنه ستو، بهلام بهر پرسياريتى ئيوه زوړتر ده بښت به هوى نه وى كه داواتان له خهلكى عيراق كرد كونترولى هه مووشتيك بگرنه دهستى خوځيان بهلام ئيوه قهده ناتانوت داوايه كى واتان له كورده كان و شيعه كان كردووه. كه واپوو ئيوه چوڻ له راستيدا دريژه دهدهن به پاساو هينانه وه بۆ نهم مهسه له يه له بيرى خوژاندا له كاتيدا كه ويژدانى جيهان.....

سهرۆك كۆمار: نه، فەرموون، پرسياره كه تان ته واپو بكه؟

پرسيار: بهلى له كاتيكدا كه ويژدانى جيهان له مهسه له يه زيزه و ئيمه وينه كانى نهم نيش و نازاره ترسناكانه ده بښن. روونه كه ئيوه خافليگر بوونه و سياسه تيكى دريژخايه ننتان نيبه بۆ نهو شتانه ي كه نيستا هيدى هيدى روو ده دات. نايا نهم خهلكه ده بى تا كوژايى ژيانيان هه ر ناواره بن؟

سهرۆك كۆمار: هيوادارم وانه بښت. ئيمه به قهده پيويست باسى نه وه مان كردووه كه نابښت نهم خهلكه بن به ناواره ي هه ميشه يى و ههول دهدهين بۆ نهم مه بهسته كارىك له ناوچه نه بجام بدهين. ناماڅه كانى ئيمه زوو هاتنه دى، ناماڅى ئيمه قهت نه وه نه بوو كه بچينه به غداد يا خودى سه دام حوسهين يا دهسه لاته كه ي له ناو بهرين. گهلى كهس سهره تا به منيان ده گوت با گه مارۆكان كار بكه و دژى دهستدرىژيه كه ي سه دام خوژان قهت هيچ مه كهن. ئيمه هاوپه يانسه كى نيونه ته وه يى بى وينه مان له كاتيكى ميژووييدا رتبه رايه تى كرد و گه يشينه ناماڅه كافان.

ئيوه له من پرسيار ده كهن نايا من پيشبينى نه وه م ده كرد كه كيشه ي ناواره كورده كان نه وه ننده گه وره بښت؟ نا من پيشبينى نه وه م نه ده كرد بهلام ته گهر پرسياره كه تان نه وه يه كه نايا پيموايه ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا گونا هباره له بهر نه وه ي پيشنيارى نه وه ي به خهلكى عيراق كردووه كه كونترولى شته كان بگرنه دهست و(وه ها كه هه ندى كهس ده لښن) ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و هزاره ننی دهره ووهی نه مریکا

دهبی لهوی ببایا بۆ پشتیوانی کردنی سهربازی لهم خه لکه؟ وهلامی من نهوهیه که نا گونا هبار نییه و شتی وا راست نییه، نیمه قهه مه بهستیکی وامان نه بووه. بهلام نه گهر پرسیاره که تان نهوهیه که نیستا سهدام به زۆر له سهر دهسهلات لایریت، وهلامه کهم نهوهیه که به دلتیاییه وه ههر وایه له بهر نهوهی که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا(و پیموایه زۆریه یه هیزه هاوپه یمانه کان) په یوهندی ناساییان نابیت له گهل عیراق هه تا کاتیک که سهدام له سهر دهسهلات بیت و نیمه درتیه به گهمارۆ نابورییه کان ده دهین.

پرسیار: نایا نیه نهوه پشتراست ده که نهوه که خه لکتان بۆ راپهرین دژی سهدام ته شویق کردوه و بوونه ته هۆکاری ناواره بوونیان؟

سهرۆک کۆمار: من نهوه پشتراست ناکه مه وه که بوومه ته هۆی ناواره بوونی خه لک. من پینشیاری نهوه م کرد(نهم پینشیاره تۆمار کراوه) و وتم باشتر ده بیت نه گهر خه لکی عیراق کونترۆلی شته کان بگرته دهستی خویان و سهدام له سهر دهسهلات لایهین. من نیستاش ههر نهوه ههسته مه هیه و هیشتاش هیوادارم که خه لک نهوه بکهین.

پرسیار: نیستا سهدان ههزار ناواره هه که بۆ یارمه تیدانیان پتویست به ژماره یه کی زۆر هیزه هیه. چۆن گهل له هیزه هاوپه یمانه کان و هیزه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ده چنه ناو باکووری عیراق؟

سهرۆک کۆمار: پیموایه ژماره ی نهوه که سانه که متر بیت له بهر نهوهی سهدام بهه گویره ی نهوه دلتیا کردنه وانه ی که نه مرۆ داویه تی به نه ته وه یه کگرتوه کان له عیراق(نه ته وه یه کگرتوه کان کۆمه لیک نوینه ری هیه له عیراق) که لک له هیزی سهربازی وه رناگریت. بهلام کیشه که نهوه نییه که نیمه چۆن بیر لهم مه سه له یه ده که ینه وه، به لکو نه وه یه که نهم ناواره کوردانه که بوونه ته قوریانی شتوازی بیر کردنه وهی درندانه ی سهدام چۆن بیر ده که نه وه. نهم ناوارانه وا بیرده که نه وه که نیمه نامانه ویت نهم قسانه ی سهدام به هه ند وه ر بگرین. نیمه دلتیایی ناسایشمان له سهدام ده ویت بۆ نهم ناوارانه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

پرسىار: جه نابى سهرۆك، ئايا ئيتوه له راستيدا به شيوازى فهرمى عيراققان ناگادار كردووه تهوه كه ده تانه وئيت كه مپ دروست بكهن بۆ ئهم ئاوارانه؟

سهرۆك كۆمار: نه خهير

پرسىار: مه به ستم نه وهيه كه ئايا ئهمه به كه م جار به عيراق له ريگاي ئهم كونفرانسدا ناگادارى ئهم مه سه لهيه ده بئيت؟

سهرۆك كۆمار: پيئمايه كار به ده ده ستانى عيراق له گهئ كار به ده ده ستانى نه ته وه به كگرتو وه كان ده رياره ي ئهم كه مپانه گفتوگو ده كهن. به لآم ئهمه به كه م جار به كه ناگادارى نه وه ده بن كه نه ته وه به كگرتو وه كان دهيه وئيت چ بكات.

پرسىار: ئايا ئيتوه دئنيان كه ده وئته عيراق وه لآمى سهرى بازى ناداته وه؟

سهرۆك كۆمار: نابئيت به شيوازى سهرى بازى وه لآم بداته وه. عيراق جارى پيشوو، ولاته به كگرتو وه كانى نه مريكا ي ده ستى كه م گرتبو وه لآم نابئيت جارى كى ديكه وابكات و پيشموانيه شتيكى وا بكات. كار به ده ده ستانى نه ته وه به كگرتو وه كان كه گفتگو له گهئ ده وئته عيراق له به غداد ده كهن پيئيان وانيه عيراق وه لآمى سهرى بازى بداته وه. له و كاته وه كه ئيمه به ده وئته عيراقمان وتوو نابئيت له باكوورى هئلى ٣٦ چالاكى بكات، نه وانيش هيچ چالاكيه كى سهرى بازىان نه كردووه.

پرسىار: ئيتوه پيشتر وتتان كه بيرۆكه ي دامه زرانى ههر يميكي پاريزراو له ناوخوى عيراققان پى باش نيه. به لآم له كردو وه دا ئايا چهند مانگه نيه كه ئهم ههر يمه ده پاريزريت و ئايا پيشبيني نه وه ناكريت كه له داهاتو دا ولاته به كگرتو وه كانى نه مريكا به شيوازى سهرى بازى ئاواره كورده كان له و ناوچه به به پاريزريت؟ و ئايا ولاته به كگرتو وه كانى نه مريكا چى ده كات نه گهر ده وئته عيراق هه وئ بدات هيرش بكات به سهر ئاواره كورده كان؟

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانسی وزارتین دهره وهی نه مریکا

سەرۆك كۆمار: هیوادارم باس له ههولتیکى درێڅخایه نه کهین. ئیتمه کار ده کهین له گهڼ فهرانسا که دهوړی رېبهی یینیوه له سیاسهتی تهشویق کردنی کورده کان بۆ گهراڼه وه بۆ شاره کانیاڼ. باس له وه ده کریت که ههول بدریت نه ته وه یه کگرتوه کان له کاتی گهراڼه وه بۆ شویتنی خویان له گهڼ ناوارة کانداییت. نه مه بیرۆکه یه کی زۆر سودمه نده و به بهرپێز میتراڼ، سەرۆك كۆمارى فهرانسا-م وتوه که به توندی پشیتیوانی له م ههلوستهی ده که م به لام پیموانیه نه مه مه سه له یه کی درێڅخایه ڼیت. مه سه له ی گرنګ، چ درێڅخایه ڼ چ کورتخایه ڼ، هه ر له سه ره تاوه نه وه به وه که ئیتمه هه ولماڼ داوه گیانی نه و ژن و منداڼ و پیاوانه بهارپیزین و نیستا نه مه هه نگاوپکی دیکه یه بۆ نه وه ی نه م ناماڼجه به شپوازیکی ریکوپیکتر و مه عقولتر و هیمنتر وه دی ڼیت. هه ندی کس له وانه یه وایدابنڼ که نه مه ده ستیوه رداڼه له کاروباری نیوخوی عیراڼدا به لام پیموانیه نیگه راڼی مرۆڅدوستانه و نیگه راڼی بۆ ناوارة کان نه وه نده بالادهسته که کۆمه لیک تیگه یشتن هه یه له م په یوه ندیسه دا.

پرسیار: ئایا سوپای نه مریکا به شپوازی سه ربازی نه م ناوچه یه ده پارپیزیت و ئایا سوپای نه مریکا چ ده کات نه گه ر ده ولته ی عیراق هیترش بکاته سه ر ناوارة کان؟
سەرۆك كۆمار: پش ده ستپیکردنی شه ر گه لی جار نه م پرسیاره له من ده کرا که ئیوه ده تانه ویت چی بکه ن و چۆن وه لام ده ده نه وه؟ من وه رده کارییه کانی نه م پرسیارانه ناخه مه روو به لام ته نها نه وه ده لیم که نه م خه لکه ده پارپیزین. ئیتمه نامانه ویت پیاڼ بلڼ: "له شاخه کان بینه خواره وه ، ده تانپارپیزین" و پاشان نه یانپارپیزین.

پرسیار: جه نابی سەرۆك، به له بهر چاوگرتنی بارودۆخی گه لی له م ناوارانه، ئیوه چۆن ده تانه ویت نه م ناوارانه بینه نیو نه م که مپه نویانه. که ی نه م کاره نه مڼام ده دریت و ده وړی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا یا هیتره هاوپه یمانه کان چ ده بیت له م په یوه ندیسه دا؟

سەرۆك كۆمار: ئیتمه ده مانه ویت شه مه نده فه ریک به ری بڼه ی که پنداویسته یه نیونه ته وه ییه کانی ناوارة کانی تیدا ڼیت. تورکه کان ناسانکاری ده که ن بۆ نه م ره وته. ناتوانم وه رده کارییه کانی نه م

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتې دهره وهی نه مریکا

مهسه له یه بجه مه روو به لآم ده توانم نه وه بلنم که ۵ یا ۶ که مپ لهو ناوچه نه که نؤزال ناوی ناوه "ناوچه ته ختہ کان"، داده مهریت. کاتی دامه زراڼی تم که مپانه دوور نابیت به لآم نه وهی که نیمه نیستا ده مانه ویت بی که یمن نه وهی که تم که مپانه له ناوچه دروست بکه یمن و بهر پرسیاریتی خومان به نیسبت دلنیا برون له ناسایشی تم ناوارانه ته بجام بده یمن و پیموایه هه رواش ده بیت. پرسیار: جه نابی سهرۆک، نیوه پشبینی ده کهن که چهنده سهرباز بکه ویتہ نیو تم ره وته و چهنده دلنیا له ناسایشی تم سهربازانه؟

سهرۆک کۆمار: ژماره یه کی کم سهرباز ده که ونه نیو تم ره وته و زور دلنیا به نیسبت ناسایشی تم سهربازانه. نیمه ده توانن نه ته نه ا هیزه کاغان به لکو ده توانن ناوړه کانیش بیاریزین. پرسیار: نیوه هه ست به دلنیا یی ده کهن به نیسبت ناسایشی تم سهربازانه، نایا تمه ناکوک نییه له گه و ته کانی پیشووترتان دهر باره ی نه وهی که گیانی یه ک سهربازی نه مریکایی ناخه نه نیو مه ترسی بؤ تم مه به سته؟

سهرۆک کۆمار: پیموایه تمه شتیکی به ته و او ی جیاوازه و هه ست ده کهم تمه نه و شته یه که ده بی بکریت بؤ یار مه تیدانی نه و خه لکه. له وانه یه هه ندی کهس تمه به شتوازیکی دیکه شرۆفه بکهن به لآم من و او ناچم. م پیموایه تمه شتیکی ته نه ا مرؤفدؤستانه یه و شوا هیده کان هه تا رؤژی نه مرؤ و ا نیشان دده ات که تم خه لکه له ناسایشدا ده بن و هیوادارم ک هه رواش بی.

پرسیار: جه نابی سهرۆک، نیوه هیچ ناماژه یه کتان نه کرد به بارودؤخی باشووری عیراق که تیدا هه زاران شیعه به هه مان نه ندازه نیگه رانن له وهی که دوا به دوا ی پاشه کشه ی هیزه کانی نه مریکا، چ روو دده ات. نایا نه مریکا هه مان دلنیا ییش دده ات به شیعه کان که سه دام هیرشیان نه کاته سهر؟

سهرۆک کۆمار: نه ته وه یه که گرتوه کان بهم زووانه ده گاته باشووری عیراق و به بؤچوونی نیمه، نه مه دلنیا ییبه کی باشه که هیرشیان ناکریته سهر. خه لک له بیریا ن چوه ته وه که ولاته یه که گرتوه کانی نه مریکا بؤ ما وه یه کی دوور ودریژ کارتیکی سه یروسه مه ره ی کردووه بؤ تم

كوورد و كوردستان له بهلنگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مريكا

ناوارانه. من نه مېنيوه كهس ده ستخوشانه له سهر بازه كانغان بكات كه بهم دلسوزى و دلنگه رانييه كاريان كردوه، سهر بازى نيتمه كاريكى بى وينه يان نه غام دا. كه و ابو نه وهى كه نيتمه ده مانه و يت نه غامى بدين نه وهيه كه هيزه كلاوشينه كانى نه ته وه يه كگرتوه كان بيتنه نيو نم ناوچه بى لايه نه و پاش نه وه نيتمه به زووترين كات ده ست به كشانه وهى هيزه كانغان ده كه مين له ناوچه. من ده مه و يت سهر بازه كانغان بگه پيتمه وه بو ولات.

پرسيار: به لام نه گهر هيزه كانى نه ته وه يه كگرتوه كان ژماره يان به قه د پتويست نه بو بو چاره سهر كردنى كيشه كانى خه لكى عيراق، نايسا هيزه هاوپه يانه كان بهر پرسيار ده بن بو چاره سهر كردنى كيشه نو خه لكه؟

سهرؤك كؤمار: پيتمويه ژماره هيزه كانى نه ته وه يه كگرتوه كان ته و او بيت. نيتمه به گويره نه وه چالاكى ده كه مين كه نه گهر هيزه كانى نه ته وه يه كگرتوه كان له وى بن، ده ولته تى عيراق هيرش ناكاته سهر خه لك. بو سه دام حوسه ين ده بى به كيشه يه كى جىدى نه گهر بهر پرسياره تيبه كانى خوى به نيسبت نه ته وه يه كگرتوه كان جيبه جى نه كات كه له ريكه و تنامه ناي ناگر به ستدا هاتوه.

پرسيار: جه نابى سهرؤك، هاوسه رى تيوه دوينى پيشنيارى نه وهى كرد كه سه دام حوسه ين به تاوانى جهنگ دادگايى بكرى و له سينداره بدرى. نايسا تيوه هاوپان له گه نه مه دا؟

سهرؤك كؤمار: بيروپاى من زور به ده گمهن جى او از ده بى له گه ل بيروپاى هاوسه ره كه م و به نيسبت نه م مه سه له يه ش هه روايه. به ههر حال گرنگزين مه سه له، له سهر ده سه لات لابر دنى سه دام حوسه ينه. كه و ابو هيج كيشه يه كه له وه دا نيبه كه سه دام له سهر ده سه لات لابر يت به لام بتوانيت تا كوتايى ته مه نى له ولاتيكى ستيه م به هه مو پيداويستيه كانيه وه ژيانيكى باش بكات به و مه رجه كه نه گه پيتمه وه بو عيراق و ديسان خه لكه كه نه چه وسيتنيتمه وه. نيتمه ده مانه و يت سه دام له عيراق بچيته دهره وه و پيتمويه نه مه شتيكى پتويست بى بو نارامبوونه وهى عيراق كه له م بارودوخه دا ده بى نيتمه نه غامى بدين. به لام به نيسبت تاوانه كانى شه روه، نه گهر پرسياره كه تان نه وه يه كه نايسا من پيتمويه سه دام تاوانبارى جهنگه، ده بى بلتم سه دام كؤمه لتيك

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

تاوانى كردوه كه به گویره نه وانه ده كرى به تاوانى جهنگ دادگايى بكرىت وهك زال كردنى كشه وهى ترس و توقان، دهستدرىژى و تالان كردنى كويت. سهدام چى كردوه بى خه لكه كهى خوى؟

پرسىار: "نكسۆن"، سهرۆك كۆمارى پيشووترى نه مريكا، ماوهيهك پيش نيستا پيشنيارى نه وهى كردوه كه نيوه ريككه وتنامهى ناگرهست ههلبوه شيننه وه و سهدام بكوژن. چى دهلئين لهم پهيوه ندييه دا؟

سهرۆك كۆمار: پيموايه نه مه شتيكى قبل نه كراوه. دلنيا نيم نه مه نهو شته بيت كه سهرۆك "نكسۆن" وتويه تى.

بارودوخى عىراق

پرسىار: جهناى سهرۆك، نه گهر بۆ له سهر دهسه لات لابردي سهدام، پتيويست به وه بكات كه هيتيكي زورترى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بگهريته وه بۆ عىراق، نيوه چۆن دلنيا دهبن له وهى كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ناكه ويته ناو نهو بارودوخه ناوخويسه عىراق و نهو شه ره ناوخويسه كه نيوه ناتانه ويته بكهونه نيوى.

سهرۆك كۆمار: نه مه شتيكى نه رينييه له بيرى مندا. من واى بۆ دهچم و پيموايه نه مه بۆچوونى به كۆمهلى خه لك بيت كه سهدام خوى ناخاته ناو مه ترسييه كى وا. سهدام حوسهين نايه ويته ديسان تووشى كي شهيه كى وه ها بيتته وه، كه وابوو نيته ناچارين جارى سهير بكهين بزانين چى ده بيت. بهلام به دلنيا ييه وه هه مو هيتزه كانى نه مريكا (باسى ژمارهيه كى زور يان كه م ناكه م و به وردى نازام ژماره يان چهن ده بيت) ده پاريزرين و زور باشيش ده پاريزرين، بهلام من چاوه روانى نه وه ناكه م و پيموانيه سهرۆك كۆمارى فهرانساش چاوه روانى شتيكى وابكات. پيشموانيه سهرۆك وه زيرانى به ريتانيا و سكره تيرى گشتى نه ته وه يه كگرتوه كان و سهرۆك كۆمارى توركيا چاوه روانى شتى وابكه ن. هه لسه نگاندى به كۆمهلى خه لك (كه زوربهى جارن راسته) نه وهيه كه نه م شته

کورډ و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه امریکا

روو نادات. به لآم ئیمه نامادهین نه گهر هیژش کرایه سر نه م خه لکه بی پاراستنه له که مپه کاند، هیژری سهربازی به کار بهینین.

پرسیار: جه نابی سرۆک کۆمار، هندی له نهدامانی کۆنگریس که دژی دهستی کردنی جهنگ دهنگیان داوه ئیستا ده لئین نیوه کارتانه و او نه کردوه و له راستیدا قیسه تنامیکی دیکه تان دروست کردوه. کار دانه وهی نیوه چییه له م په یوه نډیه دا؟

سرۆک کۆمار: من ده بی ناگاداری کار دانه وهی خۆم بم له بهر نه وهی نازانم مه به ستی نیوه کام بهش له نهدامانی کۆنگریس بو، نه وانهی که ده یانه ویت گه مارۆکان بهریته کار دژی عیراق یان نه وانهی که نایانه ویت له هیچ بارودوخیکدا ئیمه که لک له هیژری سهربازی وهرگرین دژی عیراق؟ پرسیار: هندی له نهدامانی کۆنگریس - بۆ غونه سناتۆر "کنیدی" - دوینی له راگه یاندن نامه کی گشتیدا و تیان نیوه به قه د پیویست نه چونه ته پپش بۆ ته و او کردنی کاری عیراق.

سرۆک کۆمار: نه مه بیرو پای سناتۆر "کنیدی" یه. پیموایه ئیمه گه یشتین به و ناما نهی که بهرنامه مان بۆ دارژتوو و ته و او ی جیهانیش نه مه ده زانی. ئیستا ئیمه کیشیه کی دیکه مان ههیه که کیش به شوینی خۆیدا دینیت. سه دام پپشتر رهفتاری درندهی بووه له گه ل خه لکه کی خۆی و ئیستاش ده یه ویت نه م رهفتاره دووبات به کاته وه.

ده مه ویت سه رغی ره خه گران به ره و لای نه وه رابکیشم که ناما غی ئیمه چ بو و بریار نامه که نی نه ته وه یه که گرتوه کان داوای چیهان ده کرد، نه و کاته پیموای ده ستخویشی له ئیمه ده که ن. پیم سه یه هندی کهس که زۆر دژی به کارهیتانی هیژری سهربازی بوون دژی عیراق، ئیستا دهنگی خۆیان بۆ من بهرز ده که نه وه و له ده و ل و زۆرنا لیده ده ن که ده بی که لک له هیژری سهربازی وهریگر دریت بۆ چاره سر کردنی کیشه کان له به غداد و نه مه نه وه نییه که ئیمه ده مانه ویت بیکهین و نه گهر که سیلک بیه ویت شتیکی وا بکریت به دلتیاییه وه به دووره له هه لویستی دیپلوماتیک و به دلتیاییه وه من نامه ویت نه م کاره به کم له کاتی که دا که گه لی له م خه لکه

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه امریکا

پتوستان به یارمه تی ههیه. پیموانیه نه مه پتوستان بیت، پیموانیه نیمه ناچار بین شتیکی وابکهین. پیموانیه خه لکی نه امریکا ده یانه ویت کور و کچه کانسان بگه پیننه وه بۆ مال و خودی کور و کچه کانیش نه مه دیان ده ویت.

نیستا ته نه کیشه یه کی به چوک که ههیه له سهر ریگای گه رانه وهی هیزه کاغان بۆ ولات نه وهیه که نیمه بهرپرسیارین له بهرام بهر نه وهی ههرچی له دهستان دیت بیکهین بۆ یارمه تیدانی نه م ناوارانه. نیمه له رۆژی یه که مه وه یارمه تی نه م ناوارانه مان داوه و نیستا که کیشه که خراپتر بووه و ترس که وتووه ناو دلی نه م خه لکه بۆ گه رانه وه له شاخه کان بۆ نیو شاره کان، نیمه ههنگاوی دواتر هه لده گرین. به لام سیاسه تی بنه رته تی نیمه نه وهیه که کور و کچه کاغان بگه پیننه وه بۆ مال و له راستیدا نه مه نه و شته یه که نیمه ده کهین له باشووری عیراقد.

"گیری جیرالد سهیب" له رۆژنامه ی "والستریت جورنال"^۷ پرسیاریکی باشی کرد که چه گارانته یه که ههیه له مه په یوه ندییه دا؟ گارانته یه که خودی ریکه که وتن نامه که یه که عیراق ره زایه تی له سهر داوه و له لایه نه ته وه یه که گرتووه کانه وه جیبه جی کراوه و سوونی هیزه کلاوشینه ناشتیاریزه کانی نه ته وه یه که گرتووه کانه له ناوچه دا.

پرسیار: نه گهر به شیوازیکی بی لایه نه سهیر بکهین، مه به سستی سناتۆر کنیدی نه وه سوو که ده و له ته عیراق دژی راهه ریوان که لکی له کۆپته ره تۆپداره کان وه رگرتووه پاش نه وهی که خه لک له لایه نه نیووه ته شویق کراوه بۆ راهه رین دژی سه دام؟

سه رۆک کۆمار: باشه سناتۆر "کنیدی" ده یه ویت نیمه چی بکهین؟ به دوا داچوونه وهی نه وه مه نه کردووه که به ریز کنیدی چی وتووه له مه په یوه ندییه دا.

Gerry Gerald Seib^۱
Wall Street Journal^۷

کوردد و کوردستان له به لږکه نامه کانی و هزاره ننی دهره و هس نه مریکا

پرسیار: رهځنه که ی بهر پرېز "کنیدی" نه و یه که نیو نه چوونه ته پېش و نه و کۆپته رانه تان نه خستو و ته خواره وه که هیرشیان کردو و ته سر خه لکی عیراق.

سەرۆك كۆمار: ده زانم خه لك و ابیره كه نه وه. دهرك به رهځنه کانیان ده كه م. پاش نه وه نیو ه چی ده که نه له گه ل نه و تانك و هیزه چه كدارانه و به شه کانی دیکه ی سوپای عیراق که له باکووری عیراقدا ماونه ته وه؟ کۆپته ره کان ته نها به شیک له م هیرانه ن. له وانه یه نیو ه بلین نه گهر نیمه کۆپته ره کاغان به مستابایا خواره وه له وانه یه سناتۆر کنیدی نیدی رهځنه ی نه گرتبایا. پیموانیه نه مه راست بیت، به لام من سهرزه نشتی سناتۆر کنیدی ناکه م نه گهر هه لویستیکی وای هه بوو ی.

پرسیار: جه نابی سەرۆك، كورده كان ده لێن كوردستانیکی سهریه خۆیان ده ویت. پاش جهنگی دوو ه می جیهانی، به لێنی كوردستانی سهریه خۆ درا به كورده كان، بۆ ده بی كورده كان نه م كوردستانه سهریه خۆیانه نه بی؟

سەرۆك كۆمار: پېشت و تم كه ناماڅی ولاته یه كگرتو ه کانی نه مریکا نه وه نه بوو كه عیراق پارچه پارچه و ناسه قامگې بیت. نه مه هه لویستی ده ولته ی نیمه و هه لویستی هیزه هاو په یانه کاغانه.

پرسیار: ببورن، مهبهستی من جهنگی جه هانی یه كه م بوو نه جهنگی جه هانی دوو ه كه به لێنی كوردستانی سهریه خۆ درا به كورده كان. ئایا نه م مه سه له یه قورسایي ناكات به سه ر شانی نیو ه دا؟ سەرۆك كۆمار: به لێنیک له جهنگی جیهانی یه كه مه وه؟

پرسیار: به لی

سەرۆك كۆمار: نا، ده لیم نا. به بۆچوونی من عیراق ده بی له ناشتیدا بژیت له ریگای ناشتبوونه له گه ل گروپه جۆراو جۆره کانی نیو عیراق. له باشووری عیراق شیعه کانی، له ناوه راستی عیراق، سوننه کان و به عسیه کانی و كهسانی دیکه و كورده كان له باکووری عیراقن. نه م گروپانه ده بی ناکۆکیه کانیان بنینه لاوه و ولاته كه یان له گه ل نه ریته پر له شانازییه کانیاندا رابگرن بۆ نه وه ی ولاته كه یان هه ر وهك خۆی بمیتته وه. نیمه هه ول ناده ی پېشنیاری دابهش سوونی

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نه سربكا

عيراق بدهين، نه گهر مه به ست له پرسىاره كه تان دابه شبوونى عيراقه. من ههر له سهره تاوه نهم مه سه له يه م روون كرده وه.

پرسىار: به لام نايا نهم ناوارانه ده توانن بگه پئنه وه بۆ زىدى خۆيان هه تا كاتيك كه سه دام حوسهين له سهر ده سه لات بىت؟

سهرۆك كۆمار: به لى هيوادارم بتوانن. نه مه پرسىارىكى باشه. نه وان له وه ده ترسن نه گهر له شاخه كان بىت نه خواره وه له گه ل مه رگ روبه روو ده بنه وه. زۆر باشه با خۆيان نه مه هه لسه نگىتن. من پىمايه نيمه ده بى كۆمه لىك بنكه دابىتن بۆ پاراستنى ناواره كان تا بتوانن بگه پئنه وه. من زۆر خۆشبينم به نىسبه ت نه وهى كه به رنامه كهى به رىز "فرانسوا مىتران" سه مەرى هەبىت.

ئىستا سه دام حوسهين به ناواره كان ده لىت بگه پئنه وه، به لام نه وان باوه ريان به سه دام نيه. نهم خه لكه ئىش و نازارى سه داميان چه شتوه. كه وابوو هيوادارم كه رۆژنىك له رۆژان بتوانن بگه پئنه وه. ژماره يه كى زۆر له م ناوارانه به هاوولا تى عيراق دانان رىن. دوىنى له ده نگويا سه كاندا بىستم كه پارىزهر و پزىشكه عيراقيه كان له ژيانى تاراده يه ك خۆشى خۆيان هه لئا تون. كه وابوو هيوادارم نهم خه لكه له گه ل يه كدى ناشت ببنه وه و ناسان ترين رىگا بۆ عيراق نه وه يه كه رىبه رىكى ديكى هه بىت، هىچ گۆمان له مه دا نيه.

پرسىار: جه نابى سهرۆك كۆمار نايا هىچ وتوو ئىكى پشتى په رده هه يه ده رباره ي داها توى سه دام حوسهين. نايا هىچ كه س بووه به ناو بۆيوانى نهم مه سه له يه؟

سهرۆك كۆمار: نا تا نه و جىگايه كه من ناگادارم نا.

پرسىار: نايا نه گهرى نه وه هه يه كه سه دام له داها توىه كى نزيك له سهر ده سه لات لاجىت؟ سهرۆك كۆمار: پىمايه وابى، به لام ناتوانم به دلىيايه وه پشتراستى بكه مه وه.

پرسىار: نايا تا ئىستا هىچ كه س نه ها توه باسى ناو بۆيوانى بكات له م مه سه له يه دا؟

سهرۆك كۆمار: گه لى كه س و گروهى به رخوا دنى هه ن كه ده يانه وىت سه دام له سهر ده سه لات نه مئىت. نه مانه تا ئىستا هىچيان به من نه گووتوه به لام هىچ گومان له وه دا نيه كه گه لى له

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانې وهزاره تنې دسره وهې نه مریکا

خه لکې عیراق ده یانه ویت سدهام له سر ده سلات نه میټیت. هیچ گومان له مه دا نییه. به لام ته گهر پر سياره که تان نه وهیه که نه وان هاتوونه ته کوشکی سپی یا پیشنیاریکی وه هیان داوه، باوهر ناکه م.

په یوه نډییه کانی تیږان و نه مریکا

پرسپار: جه نابی سرؤك كۆمار، نیتو ناماژه تان به بارودؤخی تیږان کرد که به هه مان نه ندازه دژواره. به لام وادیاره پلانه کدی نیتو ته نها په یوه نډی به بارودؤخی عیراقه وه هیه و له وانه یه بؤ یارمه تیدانی دؤسته که تان، "نؤزال" سرؤك كۆمارى تورکیا بیت. بؤ لیږه هیچ باسیتک له ناوړه کانی نیتو تیږان نه کرا که ته ناندت ژماره یان له ناوړه کانی نیتو تورکیا زؤرتړه؟

سرؤك كۆمار: نیتو پیشنیاری یارمه تیمان داوه به تیږان. هه روا که ده زانن، په یوه نډییه کانی نیتو له گه ل دوه لته تیږان جیاوازه و دژواره. دوه لته تیږان نالمانیا چوند سده میلیون مارکی وه ک یارمه تی داوه به ناوړه کانی نیتو تیږان.

پرسپار: ۲۵۰ میلیون مارکی نالمانیا؟

سرؤك كۆمار: به لى ۲۵۰ میلیون مارکی نالمانیا دراوه بؤ یارمه تیدانی ناوړه کانی نیتو تیږان ، کؤمه لکای نه وروپا له ریځای هاو په یانه کانه وه یارمه تی ناوړه کانی نیتو تیږان ددات. هه نډی ریځخراوی خیرخوازی نیتو ته وه یی - نه مریکایی له گه ل دواوډه رمان چوونه ته ناو تیږان. به لام نیتو ده بؤ واقعین بن، مده ستم نه وهیه که دوه لته تیږان هیشتا په یوه نډی ناسایی نییه له گه ل ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا. تیږان تم مه سه له یی روون کردوه ته وه بؤ نه وه که سانه ی که سهردانی تیږانیان کردوه. به لام ولاتانی دیکه هه نځاویان هه لگرتوه و یارمه تی ناوړه کانیان کردوه له تیږان، هه روه ها که نیتو یارمه تی شیعه کانی باشووری عیراق دده دین و ۳۰ هه زار ناوړه مان به دلئوسوی و دلغراوانییه وه پاراستوه. ولاتانی دیکه یارمه تی ناوړه کانی نیتو تیږانیان داوه.

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

پرسیار: نایا نهمه ده بیټ به هملیک بۆ شهوی په یوه نندیه کانتان له گهل نیران باش بکه؟
سه رۆک کۆمار: هیوادارم وا بیټ. چهند جار وتوومه و دیسان دوو پاتی ده که مه وه که پیم باشه
په یوه نندیه کاغان له گهل نیران باش بکه. نیران ده زانی که نیگه رانی سه ره کی نیمه چیه و
نهویش مه سه له ی به بارمه ته گیراوه کانه. من نامه ویت نهو نه مریکایانه له بیر بکم که به
بارمه ته گیراون و نامه ویت نهو ههش بلیم که نیران نهو نه مریکایانه ی راگرتووه، بهلکو نهو ده لیم
که نیران ده توانی به ده سترویش تووی و کاریگه ری خوی نازادیان بکات. به لام هیوادارم
په یوه نندیه کاغان له گهل نیران باشر بیټ و له وانه یه له ریگی بارودوخی خراپی نه م ناوارانه نیمه
بتوانین پیکه وه کار بکه. نیمه له ریگی جوړاو جوړه وه یارمه تی ناواره کان ده ده یین. نیرانی
یارمه تیان ده دات و به م شیوه یه ده توانین بنه مایه کی هاو به شمان هه بیټ. له وانه یه نه م بارودوخی
ببیته هوی باشر بوونی په یوه نندیه کاغان له گهل نیران.

به نیسبت نیرانه وه، ده وله تی نیران هه ر له رۆی یه که مه وه زۆر زۆر نیگه ران بووه له بوونی هیزی
سه ربازی نه مریکا له که نداو. هه ر له رۆی یه که مه وه کی شه ی سه ره کی نیران نهو بووه که پی
وايه نیمه قه د له که نداوی فارس ناچینه ده ره وه، له کاتی که دا که نه م هیزه سه ربازی به دوی
دوژمنی سه ره کی نیران به کار ده بردریت واتا سه دام حوسه یین، هیوادارم نیران نهو له بهر چاو
بگریټ که چهند سه ده هزار کهس له هیزه کانی نیمه گهراونه ته وه بۆ ولات و نه م ره وته به خیرترین
شیوه بهر ده وام ده بیټ، که و ابو هیوادارم نه م ترسه که نیرانی له نه مریکا جودا کردووه ته وه (نه مه
یه کی له هوکاره کانی جیا که ره وه ی نیران له نه مریکایه) که م ببیته وه و پیموایه هه رواش ده بیټ.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

كرده وه سهربازيه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له باكوورى عىراق پاش شه پرى
كه ننداو

راپورتى سهرۆك بوش بۆ كۆنگرئس دهرباره ي بارودۆخى كه نداوى فارس

۱۷ ي مایسى ۱۹۹۱

جه نابهى سهرۆكى كۆنگرئس

له ۱۹ ي نادارى ۱۹۹۱ من راپورتم نارد بۆ ئىتوه له باره ي ريگه پيندان به كه لك وه رگرتن له هيترى
سهربازى دژى عىراق (ياساى گشتى ۱ - ۱۰۲) له په يوه ندى له گهل نه بامدانى سهركه وتوانه ي
شالوى سهربازى به نامانجى نازاد كردنى كوئيت. له و كاته وه، نه بجومه نى ناسايشى نه ته وه
يه كگرتوه كان برپارنامه ي ۶۸۷ ي دهرباره ي پيشمه رجه كانى تاگره ستيكى فهرمى په سهند
كردوه. عىراق نهم شهرت و مهرجانه ي قبول كردوه و تاگره ست كراوه و هيتزه هاوپه يمانه كان له
باكوورى عىراق پاشه كشيان كردوه.

به ههر حال سهركووتى خه لكى كورد به ده ستي ده ولته ي عىراق پئويستى به وه كرد كه
ژماره يه كى سنووردار له هيتزه كانى نه مريكا به مهبه ستي يارمه تى فرياگوزارى بچنه باكوورى
عىراق.

من نهم شتانه به ئتوه راپورت ده ده م وهك به شيك له هه وله به رده وامه كاغان بۆ نه وه ي كۆنگرئس
به ته واوى ناگادارى نهم به ره پيشچوونانه بيت. برپارنامه ي ۶۸۷ وهك پيشمه رجيك بۆ
تاگره ستيكى فهرمى پئويستى به وه ده كرد كه عىراق به شتوازي فهرمى نه ته وه يه كگرتوه كانى
ناگادار بكر دبايا كه شهرت و مهرجانه كانى نهم برپارنامه يه ي قبول كردوه. نهم شهرت و مهرجانه
بريتى بوون له:

کورڊ و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارت نی ننه و هوس نه مریکا

- ۱- ریږگرتن له سنووری نینونه ته وایی بهو شیوازه که عیراق و کویت له سالی ۱۹۶۳ له سهری ریککه وتوون و نه غجورمه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتووه کان گارانتی کردوه.
- ۲- دروست کردنی ناوچه یه کی مده نی غهیره سهربازی له پال سنووری عیراق و کویت و چالاکي یه کینه کانی چاودتری نه ته وه یه کگرتووه کان لهو ناوچه یه.
- ۳- له ناوبردنی هم مو جوړه چه کی کیمیایی و بیولوژیکی و موشه کی بالیستیک که مه و دای هاویشتنه کی له ۱۵۰ کیلومه تر زیاتره و نهو که رهسته ناوکیانه که له گه ل نه م چه کانه به کار ده بردیت له گه ل که رهسته په یوه نندیده کانی و چاودتری و پشکنینی ریکخراوه نینونه ته وه یه کان بو پشتر است کردنی جیبه جی بوونی نه م شهرتومه رجه.
- ۴- دروست کردنی سندوقیک بو راگرتنی پاره ی داهاتی نه وتی عیراق له داهاتوودا بو قهره بوو کردنه و هی نهو زهره و زیانانه ی که که وتووه له کویت به هو ی داگیر کرانی کویت.
- ۵- به رده و امبوونی قه ده غه بوونی ناردنی هم مو جوړه که لوپه لیکی سهربازی و چه بو عیراق.
- ۶- لا بردنی قوناخ به قوناخی هندی له گه مارو تاییه ته کانی نه ته وه یه کگرتووه کان دژی عیراق، نه گهر عیراق به رپر سیاره تییه کانی خوی به گویره ی بریار نامه که جیبه جی بکات.
- ۷- ده سکتیشانی عیراق له پشتیوانی کردن له تروریزی نینونه ته وه یی.
- عیراق به شیوازی فهرمی نه م شهرت و مه رجانسه ی له ۸ ی ناقریل قبول کردوه و ناگره سستی فهرمی که وتووتوه قوناخی جیبه جی کردنه وه. که و ابو هیزه چه کداره کانی نه ته وه یه کگرتووه کان که له باشووری عیراق ته یار کرابرون ده ستیان کردوه به کشانه وه لهو ناوچه یه و هیزه ناشتیا ریژه کانی نه ته وه یه کگرتووه کان لهو ناوچه یه ته یار کراون و نه م کشانه وه یه له ۹ ی مایس ته و او بووه. ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا یارمه تی سکره تیتری گشتی نه ته وه یه کگرتووه کانی داوه له هوله کانیدا بو جیبه جی بوونی شهرت و مه رجه کانی بریار نامه ی ۶۸۷ به تاییه ت نهو شهرت و مه رجان که په یوه ندی هدی به قهره بوو کردنه و هی کویت و دیاری کردنی سنووری عیراق و کویت و له ناوبردنی چه که کومه لکوره کان.

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانی و هزاره تنی دهره و می نه مریکا

به هر حال له ماوهی هه مان قوڅاخی کاتیدا هیزه کانی عیراق دهستیان کردووه به سهرکووتی درندنه ی راپه پینی ناوڅویی که له ناکامدا سهدان هزار خه لکی سفیل مال و حالی خویان به جی هیشتووه و ناواری ناوچه سنووه یه کانی عیراق و تورکیا بوونه. له وه لامي نهم بارودوخدا، له ۵ ی نیسان، نه نجوومه نی ناسایش برپارنامه ی ۶۸۸ ی په سهند کرد و پیتی له سهر نه وه داگرت که عیراق سهرکووته کانی راپه ستینیت و ده سته به جی ریگه بدات به چالاکی ریکخواوه مرؤدوسته نیونه ته وه ییه کان و داوی له سهرجم دهوله تانی نه ندانم کردووه که یارمه تی بدن له م ههوله فریاگوزاریسه مرؤدوستانه یه. من ده سته به جی فرمانم داوه به هیزه چه کداره کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا که بریکی زور خوارک و پیداوسته یه کانی دیکه له ریگای فرؤکه بڅنه خواره وه بۆ نهم ناوارانه.

به هر حال بهم زووانه روون ده بیته وه که نهم ههوله بهر فراوانه بهس نییه بۆ وه لامدانه وه به بارودوخی خرابی سهدان هزار پیاو، ژن و مندالی لیتقه و ماو که له م ناوچه شاخاویاندا نییش و نازار ده کیشن. که وابوو له ۱۶ ی نیسان فرمانم دا به هیزه چه کداره کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا که ده سته به جی ده ست بکه نه به دروست کردنی چهند که مپی کاتی له باکووری عیراق بۆ ناواریه کان له و شرتنانه ی که هه لکه و تی جوگرافیایی گونجاوتره بۆ گه یاندنی یارمه تی فریاگوزاری. هیزه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا، بهریتانیا و فرانسا ناسایشی نهم که میانه دابین ده کهن. نهم ههوله ریگاچاره یه کی هه میشه یی نییه بۆ بارودوخی خرابی کورده کانی عیراق به لکووه ههولتیکی مرؤدوستانه یه بۆ رزگار کردنی گیانی ناواریه کان به گوپه ی برپارنامه ی ۶۸۸ ی نه نجوومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان. ههروه ها نه مه ههولتیک نییه بۆ ده ستیوه ردانی سهر بازی له کاروباری ناوڅویی عیراق یان زیان گه یاندن به یه کپارچه ی خاکی عیراق. نیتمه ده مانه ویت به زووترین کات، نیداره و ناسایشی نهم که مپه کاتیانه ته سلیم به نه ته وه یه کگرتوه کان بکه یین (نهم پرؤسه یه دهستی پیکردووه) و به ته واری له عیراق پاشه کشه بکه یین.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه سربكا

نامانجى دريژخايه نى نيتمه ههر نهو نامانجه يه واتا گه رانه وهى كورده كانى عيىراق و له راستيدا
سهرجه م ناوارة كان و دهره دهره بووانى عيىراق بۆ سهر مالى خويان بۆ نه وهى به ناشتى و به دوور
له سهر كوت و زه بروه ننگ بژين.

سپاسى پشتيوانى كۆنگريىس ده كه م و چاوم له هاوكارى بهرده وامى كۆنگريىسه بۆ گه يشتن به م
نامانجه فريياگوزارييه مرؤفدؤستانانه.

له گهل ريزمدا

جۆرج بوش

تەرخان کردنی پاره بۆ فریاگوزاری مرۆڤدۆستانه له عێراق

لێدوانی سەرۆک بۆش دهرباره یارمهتی مرۆڤدۆستانه به ئاواره و دهریبهدهربووانی

عێراق

۱۳ ی حوزەیرانی ۱۹۹۱

نەمڕۆ من گەڵاڵە یاسای ۲۲۵۱ ی نەنجوومەنی نوێنەراڤم واژۆ کرد بۆ دابینکردنی پێداویستی و گەياندن یارمهتی مرۆڤدۆستانه به ئاوارهکان و خەلکی دهریبهدهر له ناوخۆ و دهریبهدهری عێراق و چالاکییه ناشتیپاریزانەکان.

خۆشحاڵم به هاوکاری بهدهر له حیزبی و کاری خێرای کۆنگرێس بۆ پەسەند کردنی ئەم گەڵاڵە یاسایه. ئەم یاسایه دەسەڵات به وەزارەتی دەرەوه و "ناژانسی پێشکەوتنه نێونه‌ته‌وه‌ییه‌کان" دەدات که درێژه به هەولەکانیان بدەن بۆ یارمه‌تیدانی ئاواره‌کان و دهریبه‌دهربووانی ناوخۆ و دهریبه‌دهری عێراق بۆ تازه کردنەوه‌ی ئەو هەولانه که له "شالۆی دابینکردنی ناسایش" دا دراوه. ئەو پارهیه که ئەم یاسایه تەرخانی کردووه، بۆ خەرجی رووله زیاد بسونی "شالۆی گەردەلولی بیابان" و "شالۆی قەڵخانی بیابان" تەرخان کراوه.

له ماوه‌ی ۶۸ رۆژ له سەرەتای "شالۆی دابینکردنی ناسایش" هوه، ولاته یه‌ک‌گرتووه‌کانی نەمیرکا له رێگای هێزی هه‌وایی و زه‌مینیی پتر له ۱۷ هه‌زار ته‌ن که‌له‌په‌لی فریاگوزاری و یارمه‌تی پێداویستی پزیشکی و ده‌واو دهرمانی دابین کردووه بۆ هه‌زاران ئاواره و دهریبه‌دهربووی عێراق که هه‌له‌هاتوون بۆ ناوچه‌ی سنووری تورکیا و عێراق. گیانی ژماره‌یه‌کی یه‌که‌جار زۆر لهم خه‌لکه‌ زه‌نگار کراوه و له رێگای رێبه‌رایه‌تی نەمیرکا و هاوکاری باشی سوپا ۶۵۰ هه‌زار ئاواره و دهریبه‌دهربووی عێراق ناوچه‌ ناله‌باره شاخوویه‌کانیان به‌جێ هێشتوووه و هاتوونه‌ته‌ نێو ئەو

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتت دهره وهی نه مریکا

که مپانه ی که نیمه دروستان کردوون. زۆربه ی نه م خه لکه نیستا ده گهرینه وه بۆ زیدی خویان و دواين که مپ له ناوچه شاخاوییه کان داخراوه.

نه مکی وه لامدانه وه به م تراژیدییه مرۆفیه کۆتایی پی نه هاتوه به لام سپاسی نه و نه مکه ده کهین که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا، نه ته وه یه کگرتوه کان و کۆمه لگای نیونه ته وه یی کیشاویه تی.

جۆرج بوش

کۆشکی سپی

۱۳ ی حوزه ییرانی ۱۹۹۱

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نهىريكا

ههوله كان بۆ ملكه چكردى عىراق به جىبه جى كوردنى برپارنامهى نه ته وه
يه كگرتوه كان

راپورتى سهروك بوش بۆ كۆنگرئس دهربارهى بارودوخى كنداوى فارس

۱۶ ى حوزهيرانى ۱۹۹۱

بهريز سهروكى كۆنگرئس

له پهيوهندى له گهل ريگه پيئدان به بهكارهينانى هيزى سهربازى دژى برپارنامهى عىراق(ياساى
گشتى ۱ - ۱۰۲) وهك بهشيك له ههوله بهرده واهمه كانم بۆ ناگادار كردنه وهى تهواوى كۆنگرئس،
جارىكى ديكه راپورتتان بۆ دهنيرم دهربارهى ههوله كان بۆ ملكه چ كوردنى عىراق به جىبه جى
كوردنى برپارنامهى نهنجومهنى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان.

ههروهها كه له راپورتى ۱۷ ى مايسى ۱۹۹۱ باسم كرد، جىبه جى بوونى برپارنامهى ۶۸۷ ى
نهنجومهنى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان، پيشمه رچى ناگه ربه ستى فهرميه، له بهر نه وهى
كه عىراق قبولى كردوه هه مو جوړى چهكى كۆمه لكوژ و بيولوزيك و موشه كى ballistic كه
مهوداى هاويشتنه كهى له ۱۵۰ كيلومتر زۆرتره و پيداويستيه كانى چهكى ناوكى له ناو ببات و
قبولى كردوه كه چاوديران و پشكنه رانى كۆمه لگاي نيونه ته وهى، جىبه جى بوونى نه م ريساو
ريوشوتانه پشتراست بكه نه وه. له ۱۷ ى حوزهيران، نهنجومهنى ناسايش پلانىكى بۆ نه م
چاوديري كردنه و پشكنينه په سهند كرد له لايهن "نازانسى نيونه ته وهى وزهى ناوكى" و
كوميسيونيكي تايهت كه دروست ده كرپت به گويرهى برپارنامهى ۶۸۷ .

به پشتيوانى و ته شويقى زۆرى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا، نه م ليژنانه چالاكانه كاربان كردوه
بۆ دۆزينه وه، پشكنين و ههولدان بۆ له ناوبردى نه م چه كانه و كه رهسته پهيوهنديداره كان. له
كاتيكدا كه پشكنينى هه ندئ له موشه ك و چه كه كيميائيه راگه ياندراره كان كراوه، عىراق

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

به گشتی خۆی له جیبه جی کردنی نه رکه کانی لاده دات. له م هفتانه ی دواییدا، سه رنجی گشتی له سه ر که رهسته و ته کنولوژیای ناوکی عیراق چر بووه ته وه به لām به له بهر چاو گرتنی موشه که ballistic و چه که کیمیایه شار دراوه کانی عیراق و درێژه دان به شار دنه وهی چالاکیه کانی بۆ پیشخستنی چه که بیولوژیکه کان، نه م مه سه له به وه راست ده گه ریت. نیمه ناهیلین نه م کرده وانه ی عیراق سه ر که وتوو بیت و درێژه ده ده یین به پیداکری کردن له سه ر ناشکر اکردنی ته و او و له ناوبردنی ته و او ی هه مو که رهسته و پیداو یستیه کانی په یوه ندیدار به چه که کۆمه لکۆزه کان و سه پاندنی سیستمیکی چاودیری ریکوپیتک و کارا به سه ر عیراقدا بۆ شه وهی دلتیابین له وهی که عیراق له درێژخایه ندا بریارنامه ی ۶۸۷ جیبه جی ده کات.

له مه زیاتر نه ته وه یه کگرتوه کان هه نگای به ره و پیش هه لگرتوه بۆ جیبه جی بسونی شه رت و مه رجه کانی دیکه ی بریارنامه ی ۶۸۷. نه غجومه نی ناسایش، کومیسسیونیکی قهره بوو کردنه وهی سه ر به نه ته وه یه کگرتوه کانی دروست کردوه بۆ به دوا داچرونه وه له گه ل نه و سکالا و بانگه شانه ی که له و زه ره ر و زیانانه ده کریت که له ناکامی داگیر کرانی کویت له لایه ن عیراق، له کویت که وتوه و پاره ی قهره بوو کردنه وه که ی له داهاتی نار دنه ده ره وهی نه وتی عیراق که م ده کریته وه. لیژنه ی چاودیری عیراق - کویت له و ناوچه مه ده نییه جیگیر بروه که نه غجومه نی ناسایش له پال سنووری عیراق و کویت دروستی کردوه و کومیسسیون دیاری کردنی سنووری عیراق و کویت هه ولتیکه بهر چاوی ده ست پیکردوه بۆ دیاری کردنی کۆتایی سنووری عیراق و کویت و به م شتویه یه کێ له هۆکاره سه ره کییه کانی هه لگیرسانی شه ر له ناو ده بات. به هه ر حال به هۆی ملکه چنه بونی سه دام حوسه یین و سه ر نه که وتنی عیراق له جیبه جی کردنی نه رکه کانی خۆی به گوێره ی بریارنامه که، نه غجومه نی ناسایش گه مارۆ نابورییه کانی نیستا له سه ر عیراق لانا بات.

له دوا یین راپۆرت ه که م دا، باسی سه ر کووتی کورده کان و گر په کانی دیکه ی عیراق م کرد به ده ستی ده ولته ی عیراق. به هۆی نه م سه ر کووته، هیزه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و هاو په یانان چوونه ته نیو باکووری عیراق بۆ دا بین کردنی هه سانه وه و ناسایشی خه لکی سیفیل. هه روه ها که

کوردد و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه سربکا

پیشتر باسم کرد نهم ههولته ریگاچاره یه کی هه می شه یی نییه بۆ کیشه که و ده ستیوردانی سهربازی نییه له کاروباری ناوخری عیراقدا، بهلکو ریگایه کی مرۆڤدۆستانه یه بۆ رزگار کردنی گیانی خه لک. نیستا به هۆی ره خساندنی بارودۆختیکی نارام بۆ گه پانه وهی ئاواره کورده کان له ناوچه سنورییه شاخاوییه کان، هیژه کاننی نه ته وه یه کگرتوه کان نیستا له باکووری عیراق پاشه کشه ده که ن. به هه رحال تیمه ده ولته تی عیراقمان ناگادار کردوه ته وه که درێژه ده ده یین به چاودێری ورد به سهر رفتاری عیراق له گه ل هه ولاتیانی خۆی و ناماده یین هه نگای پیویست هه لبگرین نه گه ر بارودۆخه که پیویست بکات. بۆ گه یشتن به م نامانجه، هه وپه یانان پلانی ئه وه یان دارپشتوه که ژماره یه کی گونجاو هیژی سهربازی له ناوچه به یئنه وه هه تا کاتی که بارودۆخی عیراق پیویست بکات.

سپاسی پشتیوانی کۆنگرێس له م کرده وانه ده که م و چاره پوانی هاوکاری به رده وامی کۆنگرێس بۆ گه یشتن به م نامانجه.

له گه ل رێزمدا

جوێج بوش

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

دانیشتن له گهډا بهرې کوردستانی عیراق له وهزارهتی دهره وهی نه مریکا

۷ی تشرینی یه که می ۱۹۹۱

پاشنیه پړوی نه مړې، ۷ی تشرینی یه که می ۱۹۹۱، جیگری سکره تیږی NEA (نؤفیسې کاروباری رۆژه لاتې نزیک و ناسیا)، بهرېز نئیدوارد جیرجیان^۱ له گهډا لیژنه یه کی بهرې کوردستانی عیراق دیداری کرد که جهلال تالهبانی، رتبه یی یه کی له حیزبه سهره کییه کانی کورد تییدا ناماده بوو. نهم گروهه که هه وتووی پیښووش له وهزارهتی دهره وه و پنتاگون (وهزارهتی بهرگری نه مریکا- وه رگیږ) دانیشتنی هه بووه، نوینه ری کۆمه لگای ناسووری و تورکمانه کانی عیراقیشی له خۆ ده گرت.

دانیشتنه که ی نئمه له گهډا لیژنه که ی بهرې کوردستانی عیراق له چوارچیه ی بهرنامه ی حکومته تی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا بۆ بهر فراوان کردنی په یوه نډیه کانی له گهډا کۆمه لیکي زۆر له گروهه کانی نوپوزیسیوني سهدام حوسه یین و رژیمی نیستای عیراق بوو. نئمه پشتیوانی له هیچ گروهی کی تایبه تی نوپوزیسیون ناکه یین و نامانجمان نه وه نییه ده وله تیڤ پیکبه یین بۆ نه وه ی جیگای ده وله تی سهدام حوسه یین بگریته وه. نهمه مه سه له یه که که خه لکی عیراق ده بی بریاری له سه ر بدهن. ولاته یه کگرتووه کان پشتیوانی له ریگا چاره یه کی سیاسی چاکسازانه ی ناشتیخوازانه له ناو عیراق ده کات نه هه لوه شانه وه ی عیراق.

کاربه ده ستانی نه مریکا له کاتی گفتوگۆ له گهډا لیژنه کی بهرې کوردستانی عیراق جهختیان له سه ر پشتیوانی توندی نئمه له بهر ه پیتشچوونی مافی مرؤډ و به شداری سیاسی سه رجه م خه لکی عیراق کرد. نئمه پشتیوانی له عیراقی کی پلورالیست و دیوکرات ده که یین که تییدا هیچ گروهی کی

¹ Edward Djerejian

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

نه تنیکی یا نایینی له مائه شارۆمه نندییه کان و به شداری تهواو له دامه زراوه گهلی حکومه تی و مافی شانازی کردن به داب و نه ریتی جیاوازی نایینی و کولتوری خۆی بیههش نه کریت .

دهوله تی ئیمه دهره وه به نیسبهت نه وهی به گوێره ی رێوشوێنه کانی بریارنامه ی ٦٨٨ ی نه نجوومه نی ناسایش و میکانیزمه کانی بریارنامه کانی ٧٠٦ و ٧١٢ ی نه نجوومه نی ناسایش، یارمه تی مرۆڤدۆستانه بدا به خه لکی عێراق. ئیمه له سه ر نه وه پێداده گرین که ده بی عێراق نه و بهرپر سياره تیپانه جیهه جی بکات که نه ته وه یه کگرتوه کان بۆی داناوه، له وانه ناسانکاری بکات بۆ نه وهی ئازانه کانی یارمه تیده ری نپونه ته وه یی بی هیچ که ند و کۆسپ و سنورێک ده ستیان بکات به و خه لکه که له هه موو شوێنه کانی عێراق پێویستیان به یارمه تی هه یه .

ئیمه ههروه ها باسی هێزه سه ربازییه کانی هاو په یانافان کرد که له باشووری رۆژهه لاتی تورکیا نیشته جین و بۆ پاراستنی ناسایش و سه قامگیری باکووری عێراق و بهر په رچدانه وهی سه رکووتی عێراق کار ده که ن.

له دانیشتنه که دا ئیمه ههروه ها پێشوازیان له باشتربوونی په یوه نندییه کانی ریه رایه تی کوردی عێراق و دهوله تی تورکیا کرد و ستایشی به یاننامه روونه که ی به ره ی کوردستانی عێراقمان کرد بۆ پشتیوانی کردن له یه که پاچه یی تورکیا.

په یوه ندی ئیمه له گه ل ئۆپوزیسیونی عێراق له یه ک تیگه یشتنی ئیمه له یه کدی باشتربه کات و په یوه ندی درێڤخایه نی ئیمه له گه ل خه لکی عێراق به هێزتر ده کات . ئیمه چارمان له گفتوگۆی بهرده وام له گه ل به ره ی کوردستانی عێراق و ههروه ها گروپه ئۆپوزیسیونه کانی دیکه ی عێراقه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروههس نه مريكا

نايا نه مانه "كورد به باشه كان" يا "كورد خراپه كان"؟

كونفرانسى چاپه مهنى سه رۆك كۆمارى نه مريكا و سه رۆك وهزيرانى توركيا

۱۹ ى نيسانى ۱۹۹۵

بيل كلينتۆن: به خيرهاتنى "تانسۆ چيللهر"، سه رۆك وهزيرانى توركيا ده كه م بۆ واشنگتۆن .
توركيا هاوپه يمانى پرپايه خ و گرنكى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا يه و په يوه ندييه كانمان گرنگتر
ده بيت له سالانى داهاتوودا. نيتمه ده مانه ويئت كۆبونوه يه ك بگيرين و باس و گفتوگۆ له سه ر
هه ندى مه سه له و بهرنامه كانى خاتوون "چيللهر" بكه ين بۆ ديوكراسى و چاكسازى نابوورى له
توركيا و شالوى توركيا له باكوورى عيراق ، ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا هيواداره كات و
مه وداى نهم شالاوانه بهرته سك بيت. نيتمه گفتوگۆ ده كه ين ده رباره ي "قويرس" و چه ند
مه سه له يه كى ديكه كه سه رۆك وهزيرانى توركيا بيه ويئت گفتوگۆى له سه ر بكه ين. من چاوم له
به ره ويئت چوونى نهم گفتگۆيانه يه و خوشحالم كه "تانسۆ چيللهر" ليتره يه .

شالاوه كانى توركيا له عيراق

پرسيار: جه نابى سه رۆك كۆمار نايا چاوه پروانى نه وه ده كه ن كه كاتيك ديارى بكه ن بۆ كشانه وه ي
هيزه كانى توركيا له عيراق و نايا ده ولته تى عيراق پشتيوانى ده كات لهم كرده وه يه ي توركيا دۆى
كورد به كان؟

بيل كلينتۆن: بۆ نهم پرسيارانه له خاتوون "چيللهر" ناكه ن؟

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

پرسيار: باشه نايا نيوه ده تانه ویت کاتيک ديارى بکهن بۆ کشانه وهى هیزه کانتان له عیراق؟ نايا عیراق پشتیوانى دهکات لهم کرده وهیه دژى کورده کان؟ نايا نه مانه "کورده باشه کانن" يا "کورده خراپه کان"؟

تانسو چیلهر: هه راکه ده زانن نيمه و نه مريکا پیکه وه بوين له شه ر دژى عیراق له قهيرانى کهنداوا. پاش نه وهش نيمه له گه ل و لاتى يه گگرتوه کانى نه مريکا بووين له "شالوى دابينکردنى ناسايش" بۆ پاراستنى خه لکى کورد له باکوورى عیراق دژى رژيمى سه دام حوسهين و به هه ر حال توركيا ته نها هاويه يمانى نه مريکا بوو که به ردیليکى زۆر گرانى دا له بهر نه وهى که له گه ل عیراق و ههروه ها له گه ل باکوورى عیراق هاوسنور بووين له بهر نه وهى نهم ناوچه يه بى نيداره يه.

من له گه ل بريارى نه بجامدانى شالو نه بووم له باکوورى عیراق، به لام تروريسته کان له باکوورى عیراق دانیشتون و پيلانى نه بجامدانى شالو له ولاتى نيمه داده پرتون و سنور ده به زينن. پيموايه هه ر ولاتى کى رۆژئاوايى دیکه ش بويا هه ر نه و برياره ي ده دا که من داومه. نيمه بۆ ماويه کى که م له باکوورى عیراق ده بين. نيمه ده مانه ویت نه و بنکانه مان هه ر له ده ستدا بيت و زۆربه ي کاره کانان له باکوورى عیراق نه بجام داوه و زۆر به م زووانه پاشه کشه ده که ين.

ههروه ها که له سه ره تا دا وتم هوکارى نه وهى که ناتوانم رۆژيک ديارى بکه م بۆ پاشه کشه ي هیزه کانان، نه وه يه که باش ناييت بۆ نه و که سانه که ناوچه شاخاويه کانان (که ١٥٠٠ فيت له سه روى زهوى به رزه)، له نه شکه وته کانان، له ناو به رفدان له نزیک سنوره کانى نيمه من. نه وهى که نهم هیزانه ده يکه ن، پشکينى نه شکه وته کانى نيو شاخه کانه بۆ دۆزينه وهى نه و چه ک و ته قه مه نييه که به کاردبريت بۆ کوشتنى خه لکى بى گوناح له ولاتى نيمه . که وابوو زۆر سپاسى سه رۆک کلينتون ده که م بۆ پشتيوانيه که ي و ناگاداربوونى له و شتانه ي که روى داوه له باکوورى عیراق که سه رزه مينيتکى بى نيداره ي بى خاوه نه. نه مه ته نها نه رکى نيمه نييه. نيمه ده بيت

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتس دهره وهی نه مریکا

ریځگایه ک بدو زینه وه بۆ چاره سهر کردنی نهم کیشه یه . به واتایه کی دیکه تورکیا هه میسه ته نهها هاویه یانی نه مریکا بووه که بهردهوام بهردیلی نهم شالوده ی داوه .
پرسیار: نایا ئیوه هه روا به که له پهیوه ده دژی دروستیوونی ده ولته تی کوردستان؟ نایا نه مه هانا و بیانووی یا خیبووان نییه؟

تانسۆ چیللهر: هه لویستی ئیمه زۆر دۆستانه یه به نیسبه ت خه لکی کورد له باکووری عێراق. ئیمه هیچ کیشه یه کمان نییه له گه ل نه مه دا. له راستیدا خه لکی کورد له باکووری عێراق زۆر خۆشحالن که ده بینن ئیمه هاتوینه ته نیو خا که که یان و هیژه کورده کان به ره و باشوور راو ده نین و ناچار یان ده که یان باکووری عێراق به جی به یلن له بهر نه وه ی تروریست. ئیستا تروریسته کان له باکووری عێراق هه لدین، به لām له وانه یه بگه پینه وه بۆ باکووری عێراق و له وی نیشته جی ببنه وه. هه روا که ده زانن ئیمه سنووره کانمان به رووی خه لکی کورد له باکووری عێراق کردووه ته وه. نزیکه ی میلیونێک کهس پاش قهیرانی کهنداو هاته نیو خاکی ئیمه و ئیمه دالده مان دان و تیرمان کردن و ته نهها پارسا ۱۳/۵ میلیون دولا رمان خه رج کرد بۆ دابین کردنی خۆراکی خه لکی کورد که له باکووری عێراق ده ژین و هه رسا ۱ کاره با و پێداویستیه سه ره که یه کانی دیکه یان بۆ دابین ده که یان. که وابه و ئیمه کیشه مان نییه له گه ل خه لکی کورد .

پرسیار: جهنابی سه رۆک، ئیداره ی ئیوه به دلنیا ییه وه تارا ده یه که ته حه موولی هیژشی تورکیای کردووه بۆ باکووری عێراق. ئیوه چۆن ده تانه ویت هاوکاری نه ییتی بکه ن له گه ل تورکیا له په یوه ندی له گه ل هیژش بۆ نهم ناوچه یه؟ گ

بیل کلینتۆن: ئیمه ده مانه ویت له دانیشه ته که ی نه مپۆمان باس و گه تگو گۆ له سه ر نهم مه سه له یه بکه یان و له م په یوه ندییه دا هیچ نا ئیم تا پاش ته واو بوونی کۆبوونه وه که مان. به لām هه روا

کورڊ و کوردستان له به لگه نامه کانئ وزارتئ دهره وهئ نه مریکا

که ده زانن ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا په یوه نډییه کی به یزی هدی له گهل تورکیا و پیموایه نه مه زور گرنگه که نیمه بؤ گه یشتن بهم نامانجه دریژه بهم په یوه نډییه بدهین له داهاتوودا. نیمه ده مانه ویت له هه لویستی یه کدی، له کیشه کانی یه کدی و له بواره کانی هاوکاری له گهل یه کدی تیښگهین و من له م پیناوه دا هه ولم داوه و په یوه نډی باشم هه بوه له گهل "تانسو چیللهر". "چیللهر" زور شیلگیر بوو له سهر هاتن بؤ ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و دهر پینی خواست و بهر ژه ونډییه کانی خه لکی تورکیا و نه مه یه کی لهو مه سه لانه یه که نیمه ده مانه ویت باس و گفتوگوی له سهر بکهین و هیوادارم سهر جهم نه م مه سه لانه بهر ه ویش بچیت. ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ناگاداره تورکیا چی ده کات و هیواداره کوشته وبرینداره مه ده نییه کانی نه م شالوه زور کم بیت و کات و پیوه ری شالوه که سنووردار بیت. نیمه ده مانه ویت باس و گفتوگو له سهر نه م مه سه لانه بکهین. خاتوون "چیللهر" کومه لیک یروکه ی باشی هدی له م په یوه نډییه دا و نیمه گفتوگوی له سهر ده کهین.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

به ياننامه كلىنتۆن، سەرزك كۆمارى ئەمريكا دەربارەى وەلامى دەولەتى ولاتە
يەكگرتووەكانى ئەمريكا بە ھيرشى سەدام بۆ ھەولير

۲ى ئەيلولى ۱۹۹۶

سى رۆژ لەمەوبەر (۳۱ى ناب) سەرەراى ھۆشدارىيە روونەكانى ولاتە يەكگرتووەكانى
ئەمريكا و كۆمەلگاي نيونەتەوھىي، ھيزەكانى عيراق ھيرشيان كوردە سەر شارى ھەولير لە
باكوورى عيراق كە لە ژير كونترولى كوردەكان داىە و ئەم شاريان داگير كرد. راگەياندى
پاشەكشەى سنووردار لە لاىەن عيراقەو ھىچ لە مەسەلەكە ناگۆرپت لەبەر ئەو ھى ئەمپۆ سوپاى
سەدام حوسەين ھەولير كونترول دەكات و يەكسەكانى سوپاى عيراق خۆيان بۆ ھيرشى زۆرتر
تەيار دەكەن .

پتويستە وەلامىكى بەھيز بەم كوردەوانە بديتەو ە وەلاميش دراوئەو ە. سەرلەبەيانى ئەمپۆ
من فەرمانم بە ھيزەكانى ئەمريكا دا ھيرش بکەنە سەر عيراق. موشەكەكانى ئيمە ئەم پەيامە
دەنرەن بۆ سەدام حوسەين كە كاتيك كە ئيتو ەلەكى خۆتان تازار دەدەن يا ھەرەشە لە
دراوسيتكانتان دەكەن، دەبى بەھاكەيشى بەدەن.

واديارە گروپينكى كورد كە پيشتر دۆى سەدام بوو، نىستا بريارى داو ەلەگەل سەدام
ھاوكارى بكات، بەلام ئەمەش نايتتە پاساو بۆ ھيرشى سوپاى عيراق بۆ سەر دانىشتوانى
سيفيلى ھەولير. لە ھەوتوو و مانگەكانى رابردودا ئيمە بەردەوام كارمان كوردو ە بۆ پينكھانتى
ناگرەستيتكى دريژخايەن لە نيوان گروپە كوردەكان بەلام ئەم ھيرشەى عيراق ناگرى شەرى نيوان
گروپە كوردەكانى تيژتر كرد و مەترسى ئەو ە ھەيە ناسەقامگيرى لە سەراسەرى ناوچە بلۆ
بيتەو ە.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

ناماڤه كانى نيټمه سنووردان به لّام روونن، واتا نه وه كه سهدام به هاى دواين كرده وه درندانه كهى خوى بدات و توانايى سهدام بۆ هه پشه كردن له دراوسينكانى و بهرژه و نه ندييه كانى نه مريكا كه م بيته وه.

يه كه م: نيټمه ناوچهى دژه فريڻ له باشورى عيراق دريژ ده كهينه وه. نه مه ده بيته هوى نه وهى سهدام كونترۆلى هه رمى هه وايى عيراق له سنورى كويت تا باشورى ده وروبه رى به غدادى له ده ستدا نه مينيت و به شيوه كهى بهرچاو توانايى عيراق بۆ نه نجامدانى نوپه راسيونى هيرشبه رانه له ناوچه كه م ده كاته وه.

دووه م: بۆ پاراستنى هيمنى و ناسايشى فريژكه كاڤان كه نه م هه رمى دژه فريڻه ده پاريزن، نيټمه به موشه كى "كروز" هيرش ده كهينه سه ر سيستمى بهرگرى هه وايى سهدام له باشورى عيراق.

ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا پشتيوان و هاوكارى به ريارنامهى ٩٨٦ى نه نجه و مه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان بوو كه ريڭاى به عيراق ده دا بريت له نه وته كهى به فريژيت بۆ كرينى خۆراك و ده واو ده رمان بۆ خه لكه كهى، له وانه كورده كان. شارى هه وليتر كه له لايڻ هيزه كانى عيراقه وه داڭير كراوه ناوه ندى سه ره كهى دابه ش كردنى نه م خۆراك و ده واو ده رمانه يه. هه تا كاتيك كه نيټمه دلتيا نه بين له وه كه نه م پنداويستيه مريژدوستانه يه ده گاته ده ستى نه و كه سانه كه پيوستيان بيته تى، نه م به رنامه يه ناچيته پيش و ده ولته تى عيراق له و سه رچاوه نويانه بيته ش ده كريت كه چاوه روانى ده كات.

ناماڤه كانى سهدام حوسه ين له وانه يه نالوگۆزى به سه ردا بيت به لّام ميتوده كانى (ده ستدريژى و توندوتريژى دژى كورده كان و كه مينه نه تنيه كهيه كان و دراوسينكانى عيراق) نالوگۆزى به سه ردا ناييت. وه لّامى نيټمه به م گوستاخيه ده بۆ ده سته جي و به هير بيت، هه روه ها كه سه رۆك بوش نه م شيوه وه لّامى له شالۆى "گه رده لوولى بيايان" له دوو سال پيش دايه وه واتا نه و كاته كه

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی وهزارهتی دهرهوهی نه مریکا

عیراق هیژره کانی خۆی له سهر سنووری کویت کۆ کردهوه، نه مپژوش ده بینین سهدام هه مان کاری دوویات کردووه تهوه.

نیمه ده بی روونی بکهینهوه که کردهوه گوستاخانه کانی سهدام ناکام و نه بجامی ههیه، وه گهرنا نه م کردهوانه زیاد ده بیته. نیمه ده بی توانایی عیراق بۆ هیرشکردن بۆ سهر دراوسێکانی که م بکهینهوه و توانایی نه مریکا زیاد بکهین بۆ نه وهی عیراق بخته ژیر کونترۆلی خۆی.

نه وه نگارانه که نیمه ته مپژ هه لیده گرین زیاتر نه م نامانجانه وه دی دینیت. به جاران سهدام حوسهین به ناشکرا سووکایه تی به رهفتاری شارستانی کردووه. سهدام به درپندهویی رهفتاری له گه ل خه لکه که ی خۆی کردووه، هیرشی کردووه ته سهر دراوسێکانی، پشتیوانی له تروریزم کردووه و هه ول ددهات دهستی بگات به چه کی کۆمه لکوژ. سیاسه تی نیمه ش روونه: هه رکاتی هه ره شه له به ره ژه وهندی نیمه له په یوهندی له گه ل ناسایشی دۆسته کاغان و هاوپه یانه کاغان بکریته، نیمه نه گر پیویست بکات به هیزی سه ربازیش وه لām ددهینه وه. نه مه نه و کاره بوو که نیمه سه رله به یانی ته مپژ له عیراق کردمان.

من ده زانم بیرى هه موو خه لکی نه مریکا له لای ژن و پیاوه سه ربازه کاغانه که نه م نه رکه نه بجام ددهن و ودوعای خه یریان بۆ ده کهن. خودا ناگاداری نه م سه ربازانه و نه و نه ته وه یه بیته که نه وان خزمه تی ده کهن.

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانئ و وزارتئ دهره ووهئ نه امریکا

راپورتی سهرۆک کۆماری نه امریکا بۆ رېبه رایه تی کۆنگرئیس دهرباره ی عیراق

۴ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۶

کۆشکی سپی

واشنگتۆن، ۴ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۶

به پرتز "نیۆت گینگریش"^۱، سهرۆکی نهجیومهنی نوینهران

واشنگتۆن دی سی

به پرتز سهرۆکی نهجیومهنی نوینهران

له په یوهندی له گهل ریگه پیندان به به کارهینانی هیژی سهربازی دژی عیراق (یاسای گشتی ۱ - ۱۰۲)، وهك به شیک له ههوله کانم بۆ ناگادار کردنه وهی تهواری کۆنگرئیس، راپورتتان بۆ دهنیرم دهرباره ی ههوله کانان بۆ ملکه چ کردنی عیراق به جیبه جی کردنی پریانامه کانئ نهجیومهنی ناسایشی نه تهوه یه کگرتوه کان . نهم راپورته قۆناخی پاش ۵ ی نهیلوول تا نیستا له خو ده گرت.

هیرشی سهدام حوسهین بۆ ههولیر له کۆتایی مسانگی شاب و ههوله بهرده وامه کانئ بۆ کهلک وهرگرتن له ململانییه مهحلییه کانئ باکووری عیراق، نیشانهیه کی نوییه که نیشان ده دات سهدام ههروا ههپه شهیه بۆ خه لکه کهی خو و دراوسیکانی و بۆ ناشتی ناوچه . ههروا که من له دوا راپورتدا به وردی باسم کرد، ولاته یه کگرتوه کانئ نه امریکا له ریگای بهرفراوان کردنی "ههریمی دژه فین" ی باشوری عیراق له هیلئ ۳۲ بۆ هیلئ ۳۳ ی باکوور وهلامی کرده وه سهربازییه کهی سهدامی له باکووری عیراق دایه وه . وهلامی ولاته یه کگرتوه کانئ نه امریکا بریتی بو له هیرشکردنه سر "بنکه ی مرشه کی زهوی بۆ ههوا" و "ناوهندی فرماندهیی و کونترول کردنه کان" و "سیستمی بهرگری ههوا یی باشووری هیلئ ۳۳" . به مه بهستی باشت کردنی ناسایشی

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتس دهره وهی نه مریکا

هیزه کاغان که هریمی دژه فرین بهر فراوانتر ده کهن له کاتی دوا راپورتم تا نیستا نیمه پیگه ی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا مان له ناوچه به مبهستی سنووردار کردنی توانایی سه دام به هیزتر کردوه. له مانگی نه یللول نیمه دو به تالیونی گرانی تیپی ۳ ی هیزی یه که می سواره و هیزکی توپبارانی Patriot و ۸ فرۆکه ی جهنگی F-۱۱۷ مان ناردوه بۆ کویت. ههروه ها ۲۳ فرۆکه ی پیشکه وتووی F-۱۶ مان ناردوه بۆ کویت و هیزکی توپخانه ی "پاتریوت" مان ناردوه بۆ عه ره بستانی سعودی، زیده باری نه و هیزانه ی که پیشتر نارداون بۆ ناوچه بۆ نه وه ی ده سته جی وه لامی ده سترژی عیراق بده نه وه. له سه ره تای سپتامبر، گروپی USS Enterprise Carrier Battle نیتر دراوه بۆ که نداو بۆ نه وه ی په یوه ست بیته به گروپی USS Carl Vinson Carrier Battle. نهم هیزه له ۸ ی تشرینی یه که م له که نداو دپته دهره وه. هریمی دژه فرینی باکووری عیراق (شالای دابینکردنی ناسایش) و هریمی دژه فرینی باشووری عیراق (شالای چاودیری باشوور) هه روا له لایهن ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و هیزه هاوپه یانه کان ده پاریزیت. پارلمانی تورکیا ده بی ماوه ی "شالای دابینکردنی ناسایش" پیش کوتایی مانگی دیسامبر درژ بکاته وه.

نیمه هۆشدار تونده مان داوه به عیراق (له ۶ و ۱۶ ی نه یللول له ریگای لیژنه ی نه ته وه یه کگرتوه کان له نیویورک) که کیشه دروست نه کات بۆ فرۆکه کاغان که هریمی دژه فرین ده پاریزن و سیستمی بهرگری هوایی خۆی چاک نه کاته وه که له ناکامی هیرشی نیمه دا له کارکه وتوه. نیمه درژه ده دهین به چاودیری کردنی ورد به سه ر کرده وه کانی عیراقدا و له باشتین بارود خداین بۆ نه وه ی وه لامی شه راشویه کانی عیراق بدهینه وه له داهاتوودا.

برپارنامه ی ۹۴۹ ی نه جوومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان (UNSCR) که له تشرینی یه که می ۱۹۹۴ په سهند کراوه داوا له عیراق ده کات هه ر شه نه کات له دراوسینکانی و کیشه دروست نه کات بۆ چالاکیه کانی نه ته وه یه کگرتوه کان له عیراق و توانایی سه ربازی خۆی له باشووری عیراق وه گه ر نه خاته وه. به له بهر چا وگرتنی نه وه ی که نابیت متمانه به کرده وه کانی

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانئ و وزارتئ دهره وهئ نه مریکا

سه دام بکریټ، پیټیسته ژماره یه کی به رچا له هیزه کانی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له ناوچه پیښنه وه بژ نه وهی توانایی نه وه یان هه بیت ده سته جی وه لایمی ده ستریزئی عیراق یا هه پرشه کردن له دراوسیټکانی عیراق بدهینه وه.

بارودوخی باکووری عیراق هه روا هه ستیاره. ده ولته تی نه مریکا دریژه به هه وله کانی ده دات بژ له ده وری یه ک کړدنه وه و واژوکردنی ناگره ست و ناشتیدانه وهی دو گروهی سهره کی کورد که له گهل یه کدی شه پر ده کن، له وانه پیکه یټنانی دیالوگیکی چالاک له گهل نه م دو حیزیه. جیگری وه زیری دهره وه بژ کاروباری رژه هلته نزیك، به پریژ "رؤسیرت پیلیرتیژ"² له ۱۸ ی نه یلوول و ۲۱ تشرینی یه که م له تورکیا له گهل مه سعود بارزانی، ریبه ری پارتی دیوکراتی کوردستان (PDK) و له ۲۲ ی تشرینی یه که م له گهل جه لال تاله بانی، ریبه ری یه کیتی نیشتمانی کوردستان (PUK) دیداری کردوه و پاش نه وه ش له له ۳۰ و ۳۱ ی تشرینی یه که م گهل نوټنه رانی PDK و PUK له نانکارا کژیوونه وهی گرتووه. له م کژیوونه وهیه دا و کژیوونه وه بهرزه کانی تردا، حکومتی نه مریکا بهر ده وام هوښداری داوه به م دو گروهی که بهر ده وامبوونی جهنگ له باکووری عیراق ته نها به قازانجی سه دام حوسه ین ته واد ده بیت. له وه لایمی ناسه قامگیری رۆژ به رۆژی باکووری عیراق، نیټه به شوازی کاتی "نیداره ی یارمه تی کاره ساتی بیانی و ناوهندی هاوناهنگی سه ربازی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا" مان له و ناوچه یه کی شاهه وه.

له نه یلوول و تشرینی یه که م، به یارمه تی تورکیا نیټه نزیکه ی ۲۷۰۰ دانیشتووی باکووری عیراقمان له ناوچه برده وه ته دهره وه که به هوی په یوهندی نزیك له گهل ده ولته تی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا یا شالوده کانی دژبه عیراق ژبیانیان راسته وخو له گهل هه پرشه ی رژی عیراق روبه پروو بووه. گروهی یه که می نه م دانیشتوانه که ۲۱۰۰ که س ده سوون له ناوه راستی مانگی نه یلوول به هاوکازی ناژانسه کانی ده ولته تی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له باکووری

کورډ و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارت نی دهره ووی نه مریکا

عیراق له شالاوینکی دهر بازبونی خیرادا له ناوچه برانه دهره وه. گروپی دووم که ۶۰۰ کس له نه دنامانی نوپوزسیون عیراق دهر بون، له ۱۹ - ۲۱ ی تشرینی یه کم له ناوچه برانه دهره وه. همدوی نم که سانه که لک ودره گرن له پروگرامی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا بۆ نیشه جی کردنی ناوارة کان له "گوام"³.

نیمه هه روا نیگه راین به نیسبته ناسایشی کارمندان میحه لی ریکخواه ناحکوومیه کانی سر به ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا که له باکووری عیراق ماونه ته وه و گارانتی ناسایشی نه وانان وهرگرتوه له پارتی دیموکراتی کوردستان (PDK) و یه کیتی نیشتمانی کوردستان (PUK). نیمه چالاکانه چاودیری ناسایشی نه وان ده کین و هه مو رینگاکان تاوتوی ده کین بۆ مسوگر کردنی ناسایشی نم کارمندان و بنه ماله کانیا.

ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا کار ده کات له رینگای نه ته وه یه کگرتوه کان و ریکخواه مرؤفدوسته کان بۆ دریژه پیدان به یارمه تیدانی مرؤفدوستانه ی خه لکی باکووری عیراق. بارودوخی ناسایشی باکووری عیراق هه روا زور خراپه و چالاکی نیران و PKK (پارتی کریکارانی کوردستان) زیاد بووه به سر هه ره شه ی نیستای ده ولته ی عیراقدا. نیمه هیچ ده ورک نادیه ی به نیران له ناوچه و هه روا مۆجیاری هه مو لایه نه په یوه ندیاده کان ده کین که په یوه ندیای نه بیته له گه ل نیران.

نیمه هه روه ها دریژه ده ده ی به پشتیوانی کردن له بریاری سکره تیژی گشتی نه ته وه یه کگرتوه کان بۆ چاودیری ورد له سر ره وتی جیبه جی بونی بریارنامه ی ۹۸۴ ی نه نمبومنه ی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان که به گویره ی نه وه عیراق ده توانی بریک له نه وته که ی بفرؤشیت بۆ کرینی خۆراک، ده واده رمان و پیدایسته ی سهره کیه کانی دیکه ی خه لک و ته رخان کردنی پاره بۆ خه رچی چالاکیه زور پیوسته کانی نه ته وه یه کگرتوه کان به نیسبته عیراقه وه. نیمه ده مانه ویت نم بریارنامه یه به شیوه یه ک جیبه جی بیت که پیدایسته ی مرؤفدوستانه کانی خه لکی عیراق به م پاره یه بکر دریت

Guam³

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهى نههريك

و به گوێپه ی رێساكانی بریارنامه ی ۹۸۶ ی UNSCR بگاته دهستی نهو خه لکه که پێویستیان پێیه تی.

له ۹ ی تشرینی یه کهم، جێگری سکره تیری گشتی نه ته وه یه کگرتوه کان ، به رپێژ "خاره خان"⁴ راپورتی دا به نهنجومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان (UNSC) که ئیستا ده ولته تی عێراق ده یه ویت و تووێژ بکات له سه ر نهو به شه له شه رت و مه رجه کانی بریارنامه ی ۹۸۴ که په یه وندیان هه یه به ژماره ی چاودێران و که ندوکۆسپه کانی چالاکی کارمه ندانی نه ته وه یه کگرتوه کان له ناوخی عێراق. به له به رچاو گرته نی نه وه ی که عێراق ره زامه ندی داوه له سه ر نه م پلانه و له یادداشتنامه یه کی له یه ک تیگه یشت دا له نیوان عێراق و نه ته وه یه کگرتوه کان له ۲۰ ی مایس وه بیر هینراوه ته وه ، نه م داواکارییه ی عێراق بۆ و تووێژ ته نها بۆ نه وه یه که جێبه جێ کردنی بریارنامه ی ۹۸۴ زۆرتر بگاته داوه .

له کاتی دوا یین راپۆرته که م تا ئیستا، ده ولته تی عێراق درێژه ی داوه به خو بواردن له شه ر و به رپر سياره تیه کانی بریارنامه کانی نهنجومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان. به گوێپه ی شه رت و مه رجه کانی ناگره به ستی جه نگی که نداو له گه ل عێراق (که له بریارنامه ی ۶۸۷ دا ناماژه ی پێکراوه) عێراق ده بیته ریگه بدات به کومیس یونی تایبه تی نه ته وه یه کگرتوه کان بۆ عێراق (UNSCOM) که ده سته بجێ و بێ شه رت و مه رج و بێ که ندوکۆسپ ده ستی بگات به هه ر شوێنێک له عێراقدا که نه م کومیس یونه ده یه ویت سه ردانی بکات و گفتوگۆ بکات له گه ل هه ر به رپر سێکی عێراقی که بیه ویت بۆ نه وه ی UNSCOM شه رکی خو ی به ته واوی نه نجام بدات. عێراق هه ر وه ک ۵ سالی رابردوو، درێژه ده دات به پشتگۆی خستنی نه م شه رکانه .

سه رۆکی UNSCOM به رپێژ "رۆلف نیکوێژ"⁵ له دوا یین راپۆرتی ۶ مانگه ی خو ی له ۱۷ نوکتۆبیر باسی چۆنیه تی جێبه جێ بوونی بریارنامه که ی نهنجومه نی ناسایشی نه ته وه

Gharekhan ⁴
Rolf Ekeus ⁵

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی وهزارهتی دهره وهی نه مریکا

یه کگرتووه کانی کردووه و به وردی ناماژهی کردووه به ههولته کانی عیراق له رابردو و نیستا بۆ له ناویردنی ناسه واری پرۆگرامی چه که کۆمه لکۆزه کانی (WMD) و به واتیه کی دیکه که ندوکوسپ دروستکردن بۆ کاری کومیسین. ههتا کاتیك که سهدام سه ریچی له هاوکاری تهواو له گهلا پشکنه رانی چه کی نه تهوه یه کگرتووه کان بکات، UNSCOM ناتوانیت دريژه به ههولته کانی بدات بۆ دلنیا بون له وهی که پرۆگرامی چه که کۆمه لکۆزه کانی عیراق کۆتایی پیهاتووه. نیمه دريژه ده دهین به پشتیوانی تهواو له چاودیری و ههولته کانی کومیسینی تاییه تی نه تهوه یه کگرتووه کان بۆ ملکه چ بوونی عیراق به جیبه جی کردنی هه موو بریارنامه په یوه ندیداره کانی نه تهوه یه کگرتووه کان. نیمه نامانه ویت باسی نالتوگۆر له بریارنامه کانی UNSC بکهین.

له ۱ ی تشرینی یه کهم دهست کرا به جیبه جی کردنی مکانیزمه کانی چاودیری کردن به سه ر ناردنه دهره وه و هاوردنه ناوه وهی که له په ل بۆ عیراق که بریارنامه ی ۱۰۵۱ ی نه نجوومه نی ناسایش دایناوه. بریارنامه ی ۱۰۵۱ کۆمه لیک میکانیزمی په سه ند کردووه بۆ پیشگرتن له سه رله نوێ ده ستراگه یشتنی عیراق به توانایی به ره مه مه ینانی چه که قه دهغه کراوه کان. جیبه جی بوونی نه م مه سه له یه پیویستی به وه هیه که نه و ولاتانه ی که نه و که ره ستانه هه ناردی عیراق ده کهن (که ده کریت بۆ دروستکردنی چه که قه دهغه کراوه کان که لکیان لیوه ربگیردیت) له م په یوه ندییه دا نه تهوه یه کگرتووه کان ناگادار بکه نه وه.

عیراق له باتی نه وهی به نیاز پاکیه وه کار بکات، دريژه ده دات به پشتگۆی خست و خۆیاردن له ناشکرا کردنی چاره نووسی نه و سهدان کویتییه و هاوالتیانی ولاتانی سییه م که بی سه روشوین کراون به دهستی کار به ده ستانی عیراق له کاتی داگیر کرانی کویت و ههروه ها خۆی ده بویریست له گه پاندنه وهی نه و که رهسته سه ربازییه یانه ی کویت که له کاتی داگیر کرانی کویت دزراون و ههروه ها نه و به ره مه مه کوولتووری و میژوویانه که به فه رمانی کار به ده ستانی به غداد تالان کراون.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریكا

ههروه ها عیراق درێژه ده دات به دالده دانی تروریسته نه ناسراوه کان. سهر کووتی دانیشتوانی شیعه به دهستی دهولته تی عیراق بهرده وامه و نامانجی نهم سیاسه ته له ناویردنی شیوه ی ژیا نی "عه ره به مارشه کان"⁶ له باشووری عیراقه و ههروه ها له ناویردنی ژینگه ی "مارشه کانی باشووره"⁷. بارودۆخی مافی مرۆڤ له سه راسه ری عیراق گۆرانی به سه ردا نه هاتوه. سه دام حوسه ی هیج مه یلیک نیشان نادات به جیبه جی کردنی پرپار نامه ی ۶۸۸ ی UNSCR که داوا له عیراق ده کات سهر کووتی خه لکه که ی خو ی رابوه ستینیت. "هیژه له مپه ره فره ره گه زه کان" (MIF) درێژه ده ده ن به سه پاندنی گه مارۆکان به سه ر عیراقدا. له مانگی سپتامبر و نیوه ی یه که می مانگی نوکتۆبر، ۴ که شتی سنووری باکوور و ۵ که شتی سنووری باشوور به هو ی پیتشیل کردنی گه مارۆکان له به نده ره کانی که نداو ده ستیان به سه ردا گیراوه. چه ند دانه له م که شتیانه با ری نایاسایان له ناو که شتی که دا شاردووه ته وه و پتر له ۳ میلیون گالۆن نه وتی عیراقیان قاچاخ کردووه بۆ ده ره وه. ناشکرا کردنی ده سته جی نهم پیتشلکاریانه ی گه مارۆکان له لایه ن که شتی که نه وه به دهستی کویت و نه ماره ته عه ره بیه یه که گرتووه کان، ژیهستی پیتشگیرانه ی نی مه به هیزتر ده کات و پتر له پیتشر نه وه ده سه لیتیت که سه MIF سه رچاوه یه کی پرپایه خی جیبه جی بوونی نهم گه مارۆانه یه. نیجه درێژه به هه وله کاغان ده ده ی بۆ گه شت به نامانجه سه ره کییه کانی سیاسه تی ده ره وه مان له ریگی راگرتنی پیتکهاته ی فره ره گه زی MIF. ده ولته تی "نیوزله ند" نهم دوا یانه که شتییه کی ره وانه ی ناوچه کردووه بۆ نه وه ی که کار بکات له گه ل MIF، به ریتانیا هاوکارییه کی زۆر نزیک هه یه له گه ل هیژه کاغان له باکووری که نداو و هیوادارین له سه ری ۱۹۹۷، کانادا، به لژیکا و هو له ندا، که شتی بنیتر بۆ ناوچه بۆ نه وه ی دیسان په یوه ست ببنه وه به MIF.

⁶Marsh Arabs
⁷southern marshes

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

ئيمه دريژه به ههولته كانمان ده دهين بۆ تيره گلاندنى كۆمه لگاي نيونه ته وهى له گه مارۆ ده راييه كانى سهر عيراق. زۆربهى نهو كهشتيانهى كه گه مارۆ كانيان پيشيل كرده وه لهم قوناخدا، له نه ماره ته عهره بيه يه كگرتوه كان نالايان خراوه ته سهر. له سهر داواى ئيمه، ده ولته تى نه ماره ته يه كگرتوه عهره بيه كان، نه م دوايانه سزاي توند ترى سه پاندوه به سهر نهو كهشتيانهى كه گه مارۆ كان پيشيل ده كن. هيوادارين كه نه م كرده وانه پيش له شالاوه كانى نه ماره ته يه كگرتوه عهره بيه كان بگريست دۆى نهو كهشتيانهى كه گه مارۆ كانى نه ته وه يه كگرتوه كان دۆى عيراق پيشيل ده كن.

ئيران دريژه ده دات به يارمه تيدانى نهو كهشتيانه كه گه مارۆ كان پيشيل ده كن، له بهر نه وهى ريگه ده دات بهو كهشتيانه كه له عيراق وه دين تا له قهله مپه وى ده رايي ئيران وه تيه پر بن بۆ نه وهى تووشى هيزه كانى MIF نه بن له باكوورى كه نداو. ئيمه به لگه و نيشانه كانى هه بوونى ده ستى ئيران له پيشيلكاريه كانى گه مارۆ كانمان ته تسليمى كوميتهى گه مارۆ كانى نه ته وه يه كگرتوه كان كرده وه و داوامان له كوميته كرده وه كه به شيواى فهرمى نه م كرده وانهى ئيران شهرمه زار بكات.

سياسه تى ئيمه به نيسبه ت جيبه جى كردنى گه مارۆ كان هه مان سياسي پيشووه واتا نه م گه مارۆ انه په ياميكي روونه بۆ ده ولته تى عيراق و نه وانهى كه دۆى گه مارۆ كانن كه نه م گه مارۆ انه كه م ناكريته وه و نالۆگۆريان به سهردا ناييت هه تا كاتييك كه عيراق به ته ووى نياز و ويستى ناشتيخووانهى خۆى نيشان نه دات بۆ جيبه جى كردنى سه رجهم بپارنامه كانى UNSC . كوميسيونى قهره بوو كرده وهى نه ته وه يه كگرتوه كان (UNCC) كه به گويزه ي بپارنامه ي ٦٨٧ ي UNSCR دامه زراوه، دريژه ده دات به به دوا داچوونه وهى نهو سكالايانهى كه ده خريته روو بۆ نه وهى قهره بووى نهو زهره ر و زيانانه بكرپته وه كه له ناكامى داگيركرانى نياسايى كويت له لايه ن عيراق لييان كه وتوه .

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه امریکا

UNCC لښپښتینه وهی کوردوه له گهڼ ۹۸۰ ههزار سکا لانه که پاره ی قهره بوو کورنه وه که ی ده کاته ۴۰ بیلین دولاړ. UNCC ته نه پاری قهره بوو کورنه وهی نه و که سانه ی دهره کوردوه که له ناکامی داگیر کرانی کویت بریندار بوونه یا کوژاون له بهر نه وهی عیراق سه پښچی ده کات له جیبه چی کورنی سه رجه م برپار نامه په یوه نډیداره کانی نه غچومنه ی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان ، که واپووه گه مارو نابووریه کانی نه ته وه یه کگرتوه کان هه روا جیبه چی ده کریت. نیستا UNCC له گهڼ قهرانیکی جیدی مادی رویه پرویه بو قهره بوو کورنه وهی زیانه کان و دابین کورنی خه رچی روژانه ی چالاکیه کانی. نه گهر عیراق هیندی هیندی بتوانی به گویره ی شهرت و مهرجه کانی برپار نامه ی ۹۸۶ ی UNSCR نه وتی خوی به ته وای بفرۆشی، داهاتی نه م نه وته ده خرته سندو قیکی نه ته وه یه کگرتوه کان که بو نه م مه به سته ده کریت وه و ۳۰٪ ی ترخان ده کریت بو قهره بوو کورنه وهی زیانه کان و دابین کورنی خه رچی روژانه ی UNCC .

له نه نجامدا، عیراق هه روا مه ترسییه کی جیدییه بو ناشتی و سه قامگیری ناوچه. نیتمه شیلگیر ده بین له سهر هه وله کانان بو ملکه چ کورنی عیراق به جیبه چی کورنی ته وای نه رکه کانی به گویره ی برپار نامه کانی نه غچومنه ی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان.

نیداره ی نیتمه به رده وام ده بیت له سهر دژایه تی کورن له گهڼ ههر جوړه که م کورنه وهی گه مارو کان، هه تا کاتیک که عیراق نیازی ناشتیخوازانه ی خوی نیشان بدات بو جیبه چی کورنی نه م برپار نامه نه .

سپاسی پشتیوانی کونگریس ده که م له هه وله کانان و به رده وام ده م له ناگادار کورنه وهی ته وای کونگریس له باره ی نه م مه سه له گرینگه .

له گهڼ ریژمدا

ویلیام ج کلینتون⁸

⁸ William J. Clinton.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نه مريكا

رابطرتى سهرۆك كۆمارى نه مريكا بۆ كۆنگرېس دهربارهى عىراق،

۷ ى كانوونى دووه مى ۱۹۹۷

به پېژ سهرۆكى كۆنگرېس

له په پهره ندى له گهل رېگه پيدان به به كارهيئنانى هئزى سهربازى دژى عىراق (ياساى گشتى ۱ - ۱۰۲) وهك به شىك له ههوله كانم بۆ ناگادار كردنه وهى تهواوى كۆنگرېس، راپورتستان بۆ دهنيرم دهربارهى ههوله كانغان بۆ ملكهچ كردنى عىراق به جيبه جى كردنى بپيارنامه كانى نه نجوومهى ناسايشى نه ته وه يه كگرتووه كان. نه م راپورتته قۆناخى ۴ ى تشرىنى دووه تان نيستا له خۆ ده گريئت.

سه دام حوسه ين هه روا مه ترسييه بۆ خه لكى عىراق و ناوچه. ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا وه لامىيكى سهركه وتوانهى دا به وه بهر هه رشه روو له زياد بوونهى كه له نه نجامى هئرشى سه دام بۆ سهر هه وليئر له مانگى تاب دروست بوو، به لام سه دام به رده وامه له ههوله كانى بۆ قۆزتنه وهى مملانيئيه مه حه ليه كانى باكوورى عىراق به قازانجى خۆى. ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا و هاپه يانه كانى دريژه ده ده ن به پاراستنى هه ريئى دژه فېنى باشوورى عىراق.

سهره پاي سهر له نوئ دارشته وهى پيئكه اتهى شالاوه كان، پاراستنى هه ريئى دژه فېنى باكووريش بى وچان به رده وامه. به هزى ئالۆگۆر له ئهركه كانى شالاوى داينكردنى ناسايش له نه نجامى داخرانى ناوه ندى فه رمانده يى سهربازى (MCC) له شارى زاخۆ له عىراق و گۆرپى ناراسته ي يارمه تيه مرۆفدۆستانه كانى ريك خراوه نيونه ته وه ييه كان به گويزه ي بپيارنامه ي ۹۸۴ ى UNSCR، نيئى "شالاوى داينكردنى ناسايش" له ژيئر نه م ناوه به رده وام نايئت. به ريتانيا دريژه ده دات به به شدارى كردن له م ئهركه دا به لام فه رانسا بپيارى داوه نيئى به شدارى نه كات له م نهركه دا. هپچكام له م ئالۆگۆرانه كاريگه رى نايئت له سهر بهر پرسيارىتى فهرمى ئيمه بۆ پاراستنى تهواوى هه ريئى دژه فېنى باكوورى عىراق.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و هزاره ننی دهره و هس نه مریکا

جگه له شالاره هه واییه کاغان، نیمه دریوه دده دین به هیشتنه وهی هیژه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له ناوچه به نامانجی کونترول کردنی سه دام. هیژه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا گهراونه ته وه بۆ نه و شوینانه ی پیش "شالاری زه بری بیابان". به هیژی زه مینی و هه وایی و ده ریایی و هیژیکی چه کداری ده ریایی و زه مینی، به تالیونیککی موشه کی Patriot و به تالیونیککی میکانیزه پشتیوانی له شالاره کانی USCINCENT ده کات. ههروه ها له کرده ویه کی دیکه دا بۆ به ره برچدانه وهی ده ستریزی عیراق، فرۆکه یه کی (F - ۱۱۷) مان ناردوه بۆ کویت.

له کاتی ته سلیم کردنی دوا راپورته که م تا نیستا، USCINCENT قوناخه سه ره تاییه کانی "شالاری چربونه وهی بیابان" ی ته و او کردوه و سه رجه م هیژه شه پرکه ره کانی عه ره بستانی سعودی له ناوچه نارامته کانی سه راسه ری نه م ولاته سه ر له نوێ جیگیر کردوه و قایم کردوه. بۆ به هیژتر کردنی هیژی پاراستن له سه راسه ری ناوچه، هیژی ناسایشپاریزی سه ربازی زیاده جیگیر کراوه بۆ سوپی به رده وامی هیژه کاغان.

USCINCENT به رده وامه له چاودیری توند به سه ر بارودۆخی ناسایشی ناوچه به مه به ستی مسۆگه ر کردنی هیژی پاریزه ره به قه ده پیوست. بریارنامه ی ۹۴۹ ی UNSCR که له تشرینی یه که می ۱۹۹۴ په سه ند کراوه داوای له عیراق کردوه هه ره شه نه کات له دراوسێکانی و کیشه دروست نه کات بۆ چالاکیه کانی نه ته وه یه کگرتوه کان له عیراق و توانایی سه ربازی خوێ زیاد نه کات له باشووری عیراق. به له به رچاو گرتنی نه وهی که ناکریت متمانه به سه دام بکریت، پیوسته هیژیکی به رچاوی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له ناوچه جیگیر بیت بۆ نه وهی توانایی نه وه یان هه بیت وه لأمی خیرا به نه وه به ده ستریزی عیراق یا هه ره شه کردن له دراوسێکانی.

نیمه به ره وپیشچوونیککی سنووردارمان له باکووری عیراق به ده ست هیناوه بۆ باشتر کردنی ناگرهستی ۲۳ ی تشرینی یه که م و ته شویق کردنی ناشتی سیاسی نیوان دو گروهی سه ره کی

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

کوردی عیراق و اتا پارتی دیموکراتی کوردستان (PDK) و یه کیتی نیشتمانی کوردستان (PUK) . جیگری وه زیری دهره وه بۆ کاروباری رۆژه لاتی نزیک، به پتر "رؤیت پلیریز" له ۳۰ ی تشرینی یه کم و ۱۵ ی تشرینی دوهم سه رۆکایه تی و توویژه کانی نیوان PDK و PUK کردوه له تورکیا و ههروه ها نوینه رانی تورکیا و به ریتانیاش دانیشتیان بووه له گه ل نه م دو گروه . له م و توویژانه دا، نیمه ره زامه ندی نه م دو حیزه مان به ده ست هیناوه بۆ نه وه ی هیزی چاودیری ناشتی (PMF) - که بی لایه ن و خۆجیی بیته - هیلێ ناگرهستی نیوان PDK و PUK دیاری بکات و چاودیری به سه ردا بکات. بۆ پشتگیری له PMF ، من به گویری ده سه لاته کانی به شی ۵۵۲ و ۶۱۴ ی "یاسای یارمه تی بیانی سالی ۱۹۶۱" فه رمانم دا بری ۴ میلیون دولا ر له حیسابی "نیداره ی خزمه ت و به رگری" ته رخان بکریته و وه زاره تی دهره وه بریاری نه وه ی داوه که پتر له ۳ میلیون دولا ر ته رخان بکات بۆ دا بین کردنی یونیفورم، خیه ته، مه ولیده و پیدایسته یه کانی خۆپاراستنی تاکه که سی بۆ هیژه کانی PMF . مه سه له کانی په یوه ندیدار به چالاکیه کانی PMF به رده وام و به شیوازی ریکوپیتک له لایه ن گروپێکی بالا ی چاودیری ناشتی تاوتوی ده کریته که له نانکارا کۆ ده بیته وه و له نوینه رانی ولاته یه که گرتوه کانی نه مریکا ، به ریتانیا ، تورکیا و ههروه ها ته ندامانی حیزه په یوه ندیداره کانی باکووری عیراق (مه بهستی یه کیتی و پارتیه - وه رگێپ) پینکدیت. له م کۆبوونه وه ناست به رزانه و کۆبوونه وه ناست به رزه کانی دیکه ، حکومه تی نه مریکا به رده وام هۆشدار ی داوه به لایه نه په یوه ندیداره کان که شه ری ناوخۆ له باکووری عیراق ته نها به قازانجی سه دام حوسه یین و نیوان ته واه ده بیته که به باوه ری نیمه نابی هیچ ده ورێک ببینن له ناچه دا. له م په یوه ندییه دا نیمه هه روا نگه رانی به نیسه به ته په یوه ندی PDK له گه ل ده ولته ی عیراق و په یوه ندی PUK له گه ل نیوان .

سه ره پای ناگرهستی نیوان PDK و PUK و هه وله کانی دیکه ، گه لی له دانیشته وانی باکووری عیراق به رده وام له گه ل مه ترسیه کانی ده ولته ی عیراق روبه پروون به هۆی هاوکاری کردن له گه ل

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی وهزارهتی دهرهوهی نه مریکا

ریکخواه ناکومیه کانی سهر به ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا که لهم چهند ساله ی دوا بیدا کاری "دایینکردنی ناسایش و هسانهوه" یان له باکووری عیراق نه بجام داوه. له وه لامدا، حکومه تی نه مریکا به هاوکاری تورکیا، قوناخی سییه می شالاوی له ناوچه بردنه دهرهوهی نزیکه ی ۳۷۸۰ کس له دانیشتوانی باکووری عیراقی نه بجام داوه که ژیانیان له بهردهم مهترسی راسته وخوی رژی عیقادا بووه. هه مووی نه م که سانه به گویره ی پرۆگرامی نیشته جی کردنی په نابهرانی نه ته وه یه کگرتووه کان له "گوام"² نیشته جی کراون. زۆربه ی نه م ۲۷۰۰ کسه که له دو قوناخی پیشووتردا له ناوچه براونه ته دهرهوه، نیستا له ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا نیشته جی کراون.

ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له ریگای نه ته وه یه کگرتووه کان و ریکخواه مرۆفدۆسته فریاگوزاریه کان کار ده کات و بهرده وامه له دایینکردنی یارمه تی مرۆفدۆستانه به خه لکی باکووری عیراق. ئیمه نه مسال بپی ۱۵ میلیون دۆلارمان ته رخا ن کردووه بۆ سندوقی فریاگوزاری نیونه ته وه یی مندا لانی سهر به نه ته وه یه کگرتووه کان و پرۆگرامی جیهانی خۆراک (WFP) بۆ باکووری عیراق. بارودۆخی ناسایشی باکووری عیراق هه روا زۆره نالۆزه و چالاکیه کانی PKK (پارتی کرتیکارانی کوردستان) و تیتران زیاد بووه به سهر مهترسیه کانی ده ولته تی عیراق دا.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

راپورتى سەرۆك كۆمارى ئەمريكا به كۆنگرێس دهربارهى عێراق

۷ ی ئادارى ۱۹۹۷

بهريز سەرۆكى كۆنگرێس

له پهيوهندى له گهڤ ريگه پێدان به بهكارهيننانى هێزى سهربازى دژى عێراق(ياساى گشتى ۱ - ۱۰۲) وهك بهشيك له ههولەكانم بۆ ئاگادار كردنهوهى تهواوى كۆنگرێس، راپورتان بۆ دهنيترم دهربارهى ههولەكانمان بۆ ملکهچ كردنى عێراق به جێبهجێ كردنى بپارنامه كانى نهنجوممهنى ناسايشى نهتهوه يهكگرتوهكان. ئهم راپورت ته قۆناخى ۷ى كانوونى دوهم تا ئیستا له خۆ دهگرێت.

سهدام حوسەين ههروا مهترسييه بۆ خهلكى عێراق و ناوچه. ولاته يهكگرتوهكانى ئەمريكا وهلاميتكى سهرکهوتوانهى دايمه بهو ههپشه روو له زياد بوونهى كه له نهنجامى هيرشى سهدام بۆ سهر ههولير له مانگى تاب دروست بوو، بهلام سهدام بهردهوامه له ههولەكانى بۆ قۆزتنهوهى مملانييه مهحلييهكانى باكوورى عێراق به قازانجى خۆى. ولاته يهكگرتوهكانى ئەمريكا و هاوپهيمانهكانى دريژه دهدهن به پاراستنى ههريكى دژهفرينى باشوورى عێراق. سهرهپاى سهر له نوێ دارشتهوهى پيکهاتهى شالاههكان، پاراستنى ههريكى دژهفرينى باكووريش بى وچان بهردهوامه. به هۆى ئالۆگۆر له نهرکهكانى شالاهى داينکردنى ناسايش له نهنجامى داخراى ناوهندى فەرماندهيى سهربازى(MCC) له شارى زاخۆ له عێراق و گۆرپينى ناراستهى يارمهتیه مروڤدۆستانهكانى ريکخراوه نيونهتهوهيههكان بهگۆيرهى بپارنامهى ۹۸۴ى UNSCR، نيدى "شالاهى داينکردنى ناسايش" له ژير ئهم ناوه بهردهوام ناييت. بهريتانيا دريژه دهوات به بهشدارى كردن له نهرکهدا بهلام فهرانسايه بپيارى داوه نيدى بهشدارى نهکات له نهرکهدا. هيچکام له ئالۆگۆرانه کارىگهري ناييت له سهر بهرپرسياريتى فهرمى ئيمه بۆ پاراستنى تهواوى ههريكى دژهفرينى باكوورى عێراق.

کورډ و کوردستان له به لگه نامه کانسی و مزاره تنی دمه ووهی نه مریکا

جگه له شالاره هوا بیه کافان، نیمه دریزه دده دین به هیشتنه وهی هیزه کانی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له ناوچه به ناماچی کونترول کردنی سهدام. هیزه کانی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا گه راونه ته وه بژ نهو شوینانه ی پیش "شالاری زهبری بیابان". به هیزی زه مینی و هه وایی و ده ریایی و هیژیکی چه کداری ده ریایی و زه مینی، به تالیونیککی موشه کی **Patriot** و به تالیونیککی میکانیزه پشتیوانی له شالاره کانی USCINCCENT ده کات. هه روه ها له کرده ویه کی دیکه دا بژ به ریه رچدانه وهی ده ستریزی عیراق، فرژکه یه کی (۱۱۷ - F) مان ناردوه بژ کویت.

له کاتی ته سلیم کردنی دوا راپورته کم تا نیستا، UNCINCCENT قوناخه سه رته اییه کانی "شالاری چربونه وهی بیابان" ی ته واک کردوه و سه رجه م هیزه شه رکه ره کانی عمره بستانی سعودی له ناوچه نارامتره کانی سه راسه ری ثم ولاته سه ر له نوی جیگیر کردوه و قایم کردوه. بژ به هیترتر کردنی هیزی پاراستن له سه راسه ری ناوچه، هیزی ناسایشپاریزی سه ربازی زیاده جیگیر کراوه بژ سوړی به رده وامی هیزه کافان.

USCINCCENT به رده وامه له چاودیری توند به سه ر بارودوخی ناسایشی ناوچه به مده به ستی مسوگر کردنی هیزی پاریزه ر به قه د پیوست. بریارنامه ی ۹۴۹ ی UNSCR که له تشرینی یه که می ۱۹۹۴ په سهد کراوه داوای له عیراق کردوه هه رده شه نه کات له دراوسینکانی و کیشه دروست نه کات بژ چالاکیه کانی نه ته وه یه کگرتووه کان له عیراق و توانایی سه ربازی خوی زیاد نه کات له باشووری عیراق. به له به رچا و گرتنی نه وهی که ناکریت متمانه به سهدام بکریت، پیوسته هیژیککی به رچاوی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له ناوچه جیگیر بیت بژ نه وهی توانایی نه ویه ان هه بیت و هلامی خیرا بده نه وه به ده ستریزی عیراق یا هه رده شه کردن له دراوسینکانی.

له په یوه ندی له گه ل باکووری عیراق، نیمه تا نیستا له ۳ قوناخدا گفتوگومان له گه ل حیزبه سه رده کییه کورده کانی باکووری عیراق وانا یه کیتی نیشتمانی کوردستان (PUK) و پارتی

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتس دهره وهی نه مریکا

دیو کراتی کوردستان (PDK) کردوه و شەریکه "بەریتانی و تورکیا" یه کانی شمان به شدارن لهم گفتگوانه دا. نامانجی راسته وخۆ و کتویری نێمه نهوهیه که ناگرهستی ۲۳ ی تشرینی یه که می نیوان PUK و PDK به هیژ بکهین (که به ناویریوانی نێمه پینکهاتوه و تا نیستا ههروهک خۆی ماوه تهوه) و ناشتهوایی سیاسی نیوان PUK و PDK هان بدهین. حکومهتی شەمریکا بهردهوام هۆشدارێ دهوات به لایه نه په یوه نندیده کانه که شەری یه کدی کوشتن له باکووری عێراق ته نهها به قازانجی سه دام حوسهین و نێرانه که به باوه پری نێمه نابیت هیچ دهوړیکیان بیت له ناوچه دا. لهم په یوه نندیه دا نیکه رانی نێمه بهردهوامه به نیه سبهت په یوه نندیه کانی کورده کانی عێراق له گهژ دهولتهتی به عه داد و تاران.

ولاته یه که گرتوه کانی نه مریکا پشتیوانی سیاسی، مالی و لۆجستیکی دابین ده کات بۆ هیژی چاوه دیری ناشتی (PMF) - که بۆ لایه نه و خۆجییی بیت- له باکووری عێراق که هێلی ناگرهستی نیوان PUK و PDK یان دیاری کردوه و چاوه دیری ده کهن به سه ر نه م ناگرهسته دا. هیژه کانی PMF له چند ههفتهی داها تودا، به تهواری له ناوچه جیگیر ده بن. پشتیوانی نێمه له PMF به شیوازی کالاً و خزمهتگوزاری ده بیت به گوێره ی نه و فه رمانه ی که له ۱۱ ی کانوونی یه که می ۱۹۹۶ ده رم کردوه و به گوێره ی نه وه بره پارهی که بۆ دابین کردنی یارمه تییه کانی دیکه (به پیتی بریارێکی دیکه ی وه زیری دهره وه ی پیشووی نه مریکا، به ریز "کرسی تۆفیر" له ۱۰ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۶) خه رج ده کریت .

نێمه ههروه ها هه ر دوو گروه کورده که ته شویق ده کهن به ره و ناشتبوونه وه ههنگاو ههلبگرن. له دواین خولی وتووێژه ناست به رزه کانه له نانکارا له ۱۵ ی کانوونی دووه م، کورده کانی عێراق ره زامه ندی خۆیان ده ربرپوه له سه ر پینکهیتانی کومیتیه کی هاو به ش بۆ هاوکاری کردن له بواری پهروه ده، ته ندروستی و گوازه نه وه لهم ناوچانه. نوێنه ره مه حه لیه کانی نه م دو گروه کورده و ولاته یه که گرتوه کانی نه مریکا، به ریتانیا، تورکیا و PMF بهردهوامن له کۆبوونه و کانیان له نانکارا که دوهفته جارێک به رتیه ده چیت. هه موو هه ولتی نێمه به گوێره ی ره وتی نانکارا (هه ر

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و مزارعتى دهره و مەنى نەمريكا

وهك ههولەكانى ديكه مان له پهيوه ندى له گەل عيراقدا) نهويه كه بهردهوام پشتيوانى بكهين له يهكيتى و يهكپارچهيى خاكى عيراق.

راپورتى سهروك كۆمارى نه مريكا به كۆنگريس دهر باره ي عيراق

۸ ي مایسى ۱۹۹۷

بهريز سهروكى كۆنگريس

له پهيوه ندى له گەل ريگه پيژدان به بهكارهينانى هيزى سهربازى دژى عيراق(ياساى گشتى ۱ - ۱۰۲) وهك بهشيك له ههولەكانم بۆ ناگادار كردنهوى تهواوى كۆنگريس، راپورتستان بۆ دهنيتم دهر باره ي ههولەكانمان بۆ ملكهچ كردنى عيراق به جيبه جي كردنى بريارنامه كانى نهنجومەنى ناسايشى نهتهوه يهكگرتوه كان. نهم راپورتته قۇناخى ۷ى نادار تا نيستا له خو ده گریت.

سهدام حوسەين ههروا مهترسييه بۆ خهلكى عيراق و ناوچه. ولاته يهكگرتوه كانى نه مريكا وهلاميكى سهركهوتووانه ي دايهوه بهو ههپشه روو له زياد بوونه ي كه له نهنجامى هيزشى سهدام بۆ سه رهولير له مانگى ناب دروست بوو، بهلام سهدام بهردهوامه له ههولەكانى بۆ قوزتنه وه ي ململانييه مهحەلييه كانى باكوورى عيراق به قازانجى خو. ولاته يهكگرتوه كانى نه مريكا و هاپه پمانه كانى دريژه دهدهن به پاراستنى ههرىمى دژه فرينى باشوورى عيراق.

سه رهپاى سه ره له نوى دارپشتهوى پيکهاته ي شالاره كان، پاراستنى ههرىمى دژه فرينى باكووريش بى وچان بهردهوامه. به هوى ئالوگۆر له نهركه كانى شالارى دابينكردنى ناسايش له نهنجامى داخرانى ناوه ندى فه رمانده يى سه ربازى(MCC) له شارى زاخو له عيراق و گۆرپىنى ناراسته ي يارمه تيه مرؤفدؤستانه كانى ريکخراوه نيونه ته وه ييه كان به گۆيره ي بريارنامه ي ۹۸۴ى UNSCR، نيدى "شالارى دابينكردنى ناسايش" له ژير نهم ناوه بهردهوام نابييت. بهريتانيا دريژه ده دات به به شدارى كردن لهم نهركه دا بهلام فه رانسا بريارى داوه نيدى به شدارى نه كات لهم

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

نهرکه دا. هیچکام له م نالوگورانه کاریگه ری نابیت له سهر بهرپرسیاریتی فهرمی نیمه بۆ پاراستنی ته وای ههریمی دژه فرینی باکورری عیراق.

جگه له شالاره هه وایه کافان، نیمه دریزه ده دهین به هینشتنه وهی هیزه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له ناوچه به نامانجی کونترول کردنی سه دام. هیزه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا گهراونه ته وه بۆ تهو شوینانه ی پیتش "شالای زه بری بیابان". به هیزی زه مینی و هه وایی و ده ریایی و هیزیکی چه کداری ده ریایی و زه مینی، به تالیونیکي موشه کی Patriot و به تالیونیکي میکانیزه پشتیوانی له شالاره کانی USCINCENT ده کات. ههروه ها له کرده یه کی دیکه دا بۆ بهر په چدانه وهی ده ستریزی عیراق، فروکه یه کی (F - ۱۱۷) مان ناردوه بۆ کویت.

له کاتی ته سلیم کردنی دوا راپورته که م تا نیستا، UNCINCENT قوناخه سه ره تاییه کانی "شالای چپونه وهی بیوان" ی ته واکردوه و سه رجهم هیزه شه پرکه ره کانی عه ره بستانی سعودی له ناوچه نارامتره کانی سه راسه ری نه م ولاته سهر له نوێ جیگیر کردوه و قایم کردوه. بۆ به هیزتر کردنی هیزی پاراستن له سه راسه ری ناوچه، هیزی ناسایشپاریزی سه ربازی زیاده جیگیر کراوه بۆ سوپی بهرده وامی هیزه کافان.

USCINCENT بهرده وامه له چاودیری توند به سه ر بارودۆخی ناسایشی ناوچه به مه به سستی مسۆگه ر کردنی هیزی پاریزه ره به قه ده پیویست. بریارنامه ی ۹۴۹ ی UNSCR که له تشرینی یه که می ۱۹۹۴ په سه ند کراوه داوای له عیراق کردوه هه ره شه نه کات له دراوسینکانی و کیشه دروست نه کات بۆ چالاکیه کانی نه ته وه یه کگرتوه کان له عیراق و توانایی سه ربازی خۆی زیاد نه کات له باشووری عیراق. به له بهرچاو گرتنی ته وهی که نا کریت متمانه به سه دام بکریت، پیویسته هیزیکی بهرچاوی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له ناوچه جیگیر بیت بۆ ته وهی توانایی ته وه یان هه بیت وه لاهی خیرا به ده نه وه به ده ستریزی عیراق یا هه ره شه کردن له دراوسینکانی.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی وهزارهتی دهره وهی نه مریکا

له په یوه ندی له گهڼ باکووری عیراق، ولاته یه کگرتووه کانسی نه مریکا درېژه ده دات به رېبه رایه تی کردنی هه وله کان بۆ زیاد کردنی ناسایش و سه قامگیری باکووری عیراق و کهم کردنه وهی هه وله کانسی ده ولته تی نیران و عیراق بۆ هه په شه کردن له هاوولاتیانی باکووری عیراق. جینگری وه زیری دهره وه بۆ کاروباری رۆژه لاتی نزیك، به پرتز "ده یقید ویلش"، به سه رۆکایه تی لیژنه یه که له ۳ و ۴ ی نیسانی سهردانی باکووری عیراقی کردوه که یه کهم سهردانی کاربه ده سستیکی فهرمی ولاته یه کگرتووه کانسی نه مریکایه له باکووری عیراق له کاتی هیژشی ده ولته تی عیراق بۆ ناوچه له نه یلولی ۱۹۹۶ و یه کهم سهردانیکه که له ماوهی سالانی رابردوو لهم ناسته به رزه دا نه بام دراوه .

به پرتز "ویلش" له گهڼ رېبه رانی دو گروهی سهره کی کوردی عیراق واتا مه سعود بارزانی، رېبه ری پارتی دیموکراتی کوردستان (PDK) و جه لال تاله بانی، رېبه ری یه کیتی نیشتمانی کوردستان (PUK) دیداری کردوه. ههر دوی هم دو رېبه ره کورده عیراقیه جه ختیان له سهر پشتیوانی کردن له سیاسه تی ولاته یه کگرتووه کانسی نه مریکا و دهره سپوونیان به هاوکاری کردن له گهڼ نېمه کردوه ته وه له ریگی "ره وتی ناشتبوونه وی نانکارا". به پرتز "ویلش" هه روه ها له گهڼ رېبه رانی سیاسی ناشوری و تورکمانه کانسی عیراق و کارمه ندانی PMF و کاربه ده ستانی نه ته وه یه کگرتووه کان دیداری کردوه .

دهرباره ی ره وتی نانکارا بۆ یارمه تیدانی PUK و PDK بۆ چاره سهر کردنی ناکوکییه کانیان، نېمه کارناسانیمان کردوه بۆ ده ستپنکردنه وهی خولی سییه می وتووېژه ناست به رزه کانسی PUK و PDK له گهڼ ولاته یه کگرتووه کانسی نه مریکا، تورکیا و به ریتانیا. نامانجی کتوپری نېمه لهم ره وته نه وه یه که ناگره سستی ۲۳ ی تشرینی یه که می ۱۹۹۶ به هیژ بکهین که به ناوژیوانی نه مریکا پتکهاتووه و هه روه ها ناشتی سیاسی نیوان PUK و PDK ته شویق بکهین .

ولاته یه کگرتووه کانسی نه مریکا پشتیوانی سیاسی، مالی و لوجستیکی دابین ده کات بۆ هیژی چاوه دیری ناشتی (PMF) - که بی لایهن و خو جیتی بیّت- له باکووری عیراق که هیلی

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروهوى نه مريكا

ناگرهستى نيوان PUK و PDK بيان ديارى كردوو و چاوديرى دهكهن به سهر نهم ناگرهسته دا. پشتيوانى نيمه له PMF به شيتوازي كالا و خزمهتگوزارى دهبيت به گويرهى نهو فرمانهى كه من له ۱۱ ي كانوونى يه كه مى ۱۹۹۶ دهرم كردوو وهروه ها به شيتوازي نهو بړه پارهيه كه خهرج دهكرت بۆ دابينكردنى يارمهتيايه كانى ديكه به گويرهى پرياريكى ديكه ي وهزيرى دهروهوى پيشووى نه مريكا، بهرپر "كرسيئوفير" له ۱۰ ي تشرينى دووه مى ۱۹۹۶.

PMF له ناوهراستى مانگى نيسانهوه دهستى كردوو به جيگير بوونى تهواو له ناوچه و تا نيستا توانيوهتى چهند جار پيش له پيشيل كردنى ناگرهست بگريست. PMF هروه ها توانيوهتى يارمهتى به ليكنزىكبوونهوى نهم دو حيزه كورده بدات، بۆ نمونه له ۴ ي نيسانى نزىكهى ۷۰ كهس له ديله كانى ههر دولاي نازاد كردوو. نهم دو گروهه كورده عيراقيه ههروا دريژه دهدهن به كار كردن بۆ ناشتبوونهوه، لهوانه كۆبوونهوى ۱۲ ي نادار بۆ پيكهپنسانى كوميتهيهكى هاوكارى هاوبهشى بهرتر بۆ باشت كردنى هاوكارى خزمهتگوزارى مهدهنى وهك كارها و تهندروستى. نوينه رانى مهحلى دو حيزه كوردهكه و نه مريكا ، بهريتانيا ، توركيا و PMF دريژه به كۆبوونهوه كانيان له نانكارا دهدهن كه ههر ۱۵ رۆژ جاريك بهرپوه دهچيت.

بارودوخى ناسايشى باكوورى عيراق ههروا ئالۆزه و چالاكى نييران و PKK (پارتى كرئىكارانى كوردستان) زياد بووه به سهر مهترسيه كانى دهولهتى عيراق. ههموو ههولئى تيمه له رهوتى نانكارا(ههر وهك ههولئى كانى ديكه مان له پهيوهندى له گهل عيراقدا) نهويه كه پشتيوانى بكهين له يه كيتى و يه كپارچمى خاكى عيراق.

راپۆرتى سهروك كۆمارى نه مريكا به كۆنگرئس دهريارهى عيراق

۹ ي تهموزى ۱۹۹۷

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتیس دهره وهی نه مریکا

به ریژ سه رۆکی کۆنگریس

له په یوه ندی له گمڼ ریگه پیدان به به کارهیتانی هیتی سه ربازی دژی عیراق (یاسای گشتی ۱ - ۱۰۲) وهك به شیک له ههوله کانم بۆ ناگادار کردنه وهی تهواوی کۆنگریس، راپۆرتتان بۆ ده نیرم ده باره ی ههوله کانمان بۆ ملکه چ کردنی عیراق به جیبه جی کردنی برپارنامه کانسی نه نجوومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان. نهم راپۆرتنه قوناخی ۸ی مایس تا نیستا له خۆ ده گریت.

به نیسه بت باکووری عیراق، ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکا دریژه ده دات به ریبه رایه تی کردنی ههوله کان بۆ زیاد کردنی ناسایش و سه قامگیری باکووری عیراق و کهم کردنه وهی ههوله کانسی ده ولته تی نیران و عیراق بۆ هه ره شه کردن له هاوولاتیانی باکووری عیراق. جیگری وه زیری ده ره وه بۆ کاروباری رۆژه لاتی نزیک، به ریژ "ده یقید وئیش"، پاش سه ردانه سه رکه وتوه که ی بۆ باکووری عیراق له سه ره تای نیسان، له ۱۴ ی مایس له تورکیا سه روکایه تی لیژنه یه کی کردوه بۆ یارمه تیکردن به چاره سه ر کردنی نا کۆکیه کانسی نیوان دو گروپی سه ره که ی کوردی واتا پارتی دیوکراتی کوردستان (PDK) به ریبه رایه تی مه سه ود بارزانی و یه کیتی نیشتمانی کوردستان (PUK) به ریبه رایه تی جه لال تاله بان.

له میانهی نهم کۆبوونه وه یه ی دواییه به گویره ی ره وتی نانکارا، ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکا، بریتانیا و تورکیا که پشتیوانی نهم وتووێژانه، ره زامه ندی لیژنه کانسی PDK و PUK یان به ده ست هیتاوه بۆ هه لگرتنی هه نگاوی جۆراوجۆر بۆ به هیژتر کردنی ناگره سستی ۲۳ ی تشرینی یه که می ۱۹۹۶ ی نیوان نهم دو گروپه کورده عیراقیه و ته شویق کردنی ناشتبه وونه وه ی سیاسی نیوان نهم دو گروپه.

هه ره ها نوینه رانی ریکه خراوه کانسی تورکمان و ناشوریه کانسی عیراق که سه ربه هیتی بسی لایه ن و خۆجیپی چاودیری ناشتی (PMF) ن له خولی چواره می وتووێژه کان له نانکارا به شداری ده که ن. به شداری بووانی PMF له م وتووێژانه دريژه ده ده ن به یارمه تیدانی گروپه کورده کانسی عیراق بۆ به ره وپیشچوون له بواره کانسی دیکه که دواییان، پیکه یتانی چهند کومیه تی دانیه شتی هاو به ش

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

بوو له ۲۹ ی مایس که تئیدا باسی خزمه تگوزارییه مه ده نیه کان و مه سه له مرؤفدؤستانه کانیه پیه ونیدار به دانیش تئوانی باکووری عیراق کراوه. نوینه مه حه لیه کانیه PDK و PUK و نه مریکا، به ریتانیا، تورکیا و PMF درئوه به دانیش تئنه کانیه ده دن که هر ۱۵ رۆژ جاریک له نانکارا به رپوه ده چیت و به ره و پیش ده چن له رینگاکانی پته و کردنی متمانه ی هر دوو لا به یه کدی.

ولاته یه کگر تئوه کانیه نه مریکا پشتیوانی سیاسی، مالی و لؤجستیکی دابین ده کات بۆ هیزی چاوه دیری ناشتی (PMF) - که بی لایه ن و خۆجیی بیته - له باکووری عیراق که هیللی ناگرهستی نیوان PUK و PDK یان دیاری کردوه و چاوه دیری ده کهن به سه ر نه م ناگرهسته دا. پشتیوانی نیته له PMF به شتوازی کالآ و خزمه تگوزاری ده بیته به گویره ی نه و فره مانه ی که من له ۱۱ ی کانوونی یه که می ۱۹۹۶ ده رم کردوه و ههروه ها به شتوازی نه وه بره پارویه که خه رج ده کريت بۆ دابین کردنی یارمه تییه کانیه دیکه به گویره ی بریاریکی دیکه ی وهزیری دهره وه ی پیشووی نه مریکا، به رتیز "کرسیتۆفیر" له ۱۰ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۶.

PMF له ناوه راستی مانگی ناقریله وه دهستی کردوه به جیگیر بوونی ته واو له ناچه و تا نیستا توانیویه تی چهن جار ری له پیشیل کردنی ناگرهسته بگریته.

بارودۆخی ناسایشی باکووری عیراق هه روا ئالۆزه و چالاکی نیوان و PKK (پارتی کرێکارانی کوردستان) زیاد بووه به سه ر مه ترسیه کانیه ده ولته ی عیراق. هه مو هه ولتی نیته له ره وتی نانکارا (هر وه هه ولته کانیه دیکه مان له پیه وندی له گه ل عیراقدا) نه وه یه که پشتیوانی بکه مین له یه کیتی و یه کپارچه یی خاکی عیراق.

راپۆرتی سه رۆک کۆماری نه مریکا به کۆنگرێس دهره یه ی عیراق

۲۳ ی نه یلولی ۱۹۹۷

کورد و کوردستان له به لږه نامه کانی و وزارت نی دهره وهی نه صربکا

بەريز سەرۆكى كۆنگرېس

له په یوه نندی له گمل رینگه پیدان به به کارهینانی هیڅی سهریازی دژی عیراق (یاسای گشتی ۱ - ۱۰۲) وهك به شیک له ههوله کاهم بۆ ناگادار کردنه وهی تهواوی کۆنگریس، راپۆرتستان بۆ ده نیترم ده باره ی ههوله کاغان بۆ ملکه چ کردنی عیراق به جیبه چی کردنی بریارنامه کانی نه غومونه نی ناسایش نه تهوه به کگرتوه کان. نعم راپۆرتته قوناخی ۹ی ته موز تا نیستا له خو ده گریت.

له په یوه نډی له گڼل باکووری عیراق، ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا درېزه ده دات به ریبه رایه تی کردنی هه وله کان بۆ زیاد کردنی ناسایش و سه قامگیری باکووری عیراق و کم کردنه وی هه وله کانی ده وله تی ئیران و عیراق بۆ هه په شه کردن له هاوولا تیانی باکووری عیراق. به شتیکی گرینگ لهم هه وله کار کردن بووه بۆ چاره سر کردنی نا کوکیسه کانی نیوان دو گروهی سه ره کی کوردی عیراق و اتا پارتی دیموکراتی کوردستان (PDK) به ریبه رایه تی مه سعود بارزانی و یه کیتی نیشتمانی کوردستان (PUK) به ریبه رایه تی جه لال تاله بانی. تاله بانی له کو تایی مانگی ته موز سه ردانی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا کردوه بۆ دیدار له گڼل راویوکاری ناسایشی نه ته وهی نه مریکا، به ریز "سه نډی بیرگیر"¹ و جیگری وه زیری دهره وه، به ریز "توماس پیکیرینگ"² و بالویزی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له نه ته وه یه کگرتووه کان، به ریز "بیل ریچاردسون"³. جه لال تاله بانی لهم دانیشتمانه دا جه ختی کردوه ته وه له سه ر پشتیوانی کردن له "ره وتی نانکارا" بۆ به ره و پیشبردنی وتووێژه کانی ناشتی نیوان PDK و PUK که به پشتیوانی نه مریکا، تورکیا و به ریتانیا به رپوه ده چیّت. لهم دوا یانه، مه سعود بارزانی، ریبه ری PDK یش بانگه یشتی نیمه ی قبول کردوه بۆ واشنگتون. وه که به شتیکی له پروسه ی نانکارا، ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا پشتیوانی سیاسی، مالی و لوجیستیکی دا بین کردوه بۆ هیزی بۆ لایه نی خو جیبی چاودیری ناشتی (PMF) که ناشوریه کان و تورکمانه کانیش تییدا

Sandy Berger¹

Thomas Pickering²

Bill Richardson³

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانس وهزارهتس دهره وهس نه مریکا

بهشاردن. PMF له تشرینی یه که می ۱۹۹۶ هیللی ناگرهستی نیوان PDK و PUK دیاری کردوه و چاودیری دهکات به سهر ناگرهسته که دا .

PMF له ناوهراستی نیسانی ۱۹۹۷ -هوه دهستی کردوه به جیگیر بـوونی تهـواو له ناوچه و چاوه پروان ده کریت ژماره ی هیژه کانی تا کوتایی نه مسال بۆ ۴۰۰ کهس دوقات بکریتهوه. PMF دريژه ده دات به لیکۆلینهوه و چاره سه رکردنی راپۆرتـه کانی په یوه نـدیدار به پیشیل کردنی ناگرهست. کاری PMF دژوارتر بووه له بهر نه وهی که هیژه کانی پارتی کریکارانی کوردستان (PKK) له سنووری تورکیا هاتوون به رهو هیللی ناگرهستی نیوان PDK و PUK . PDK بانگه شهی نهوه دهکات که هیژه کانی PKK له هیللی ناگرهست دهر باز ده بن بۆ هیرش کردنه سهر PDK . PDK ههروه ها بانگه شهی نه وهش دهکات که PUK په یوهست بووه به هه ندی لـم هیرشانه ی PKK ، به لام PUK نـم بانگه شانه ی رـهت کردوه ته وه .

ولاته یه گگرتووه کانی نه مریکا له گه ل بهریتانیا و تورکیا دريژه ده دن به جهخت کردنه وه له سهر گرنگی چاوه دیری ورد به سهر ناگرهستدا . به شیک دیکه ی بهرپرسیاریتی نیمه له بهرام بهر خه لکی باکووری عیراق، دابین کردنی یارمه تی مرۆفدۆستانه یه بۆ نهو که سانه که پنیوستان بهم یارمه تییه هیه . وه ک به شیک لم بهرپرسیاریتییه ، "نیداره ی کاره ساتی بیانی" (AID) ۴ میلیون دولاری دیکه ی ته رخا ن کردوه بۆ پرۆژه خزمهتگوزارییه کان له ناوچه . نم پرۆگرامه که له ۳۱ ی ته موز راگه یانندراوه ، پێداویستی ته ندروستی و خوراک دابین دهکات بۆ ۸۰ هه زار ژن و مندالی دهر به دهر و پێداویستییه کانی ناوی خواردنه وه و پاک و خاوین دابین دهکات به تاییهت له پاریزیگای سلیمانی که له ژیر کونترۆلی PUK دایه .

بارودۆخی مافی مرۆ له سهرتاسه ری عیراق ههر وه ک خۆی ماوه ته وه و هیچ ئالوگۆرینکی به سهردا نه هاتوه . سهرکووتی خه لکی شیعه به دهستی ده ولته ی عیراق هه روا بهرده وامه و سیاسهتگه لیک بهرپۆه ده چیت بۆ له ناو بردنی شیه ی ژیا نی "عه ره به مارشه کان" له باشووری عیراق و له ناو بردنی ژینگه ی "مارشه کانی باشوور" .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

نهمه وه يه كگرتوه كان له دوايين راپورت ه كانى دهره باره ي جيبه جى كردنى برپار نامه ي ۹۸۶ ي UNSCR ، نه وه ي پشتراست كردوه ته وه كه ده ولته تى عيراق دريژه ده دات به دهر كردنى زوره مليى دانىشتووانى كه ركوك و ناوچه كانى ديكه ي باكوورى عيراق كه هيشتا له ژير كونترولى ده ولته تى عيراق دان. ده ولته تى عيراق هيچ نيشانه يه كى دهرنه خستوه بو جيبه جى كردنى برپار نامه ي ۶۸۸ ي UNSCR كه داوا له عيراق ده كات سه ركوتى خه لكى عيراق رابه ستينيت. هه وللى گروه نپوزوسيونه كانى عيراق و ريخخراوه ناده ولته تيه كان بهرده وامه بو بهلگه مه ند كردنى تاوانه كانى جهنگى عيراق و پيشلكارييه كانى ديكه ي ياساى مرؤفدؤستانه نيونه ته وه ييه كانى ديكه كه به INDICT ناسراوه.

راپورتى سه روك كۆمارى نه مريكا به كۆنگرئس دهره باره ي عيراق

۲۶ ي تشرينى دووه مى ۱۹۹۷

به ريز سه روكى كۆنگرئس

له په يوه ندى له گه ل ريگه پيدان به به كار هينانى هيزى سه ربازى دژى عيراق (ياساى گشتى ۱ - ۱۰۲) وهك به شينك له هه وله كانم بو ناگادار كردنه وه ي ته وارى كۆنگرئس، راپورتتان بو دهنيرم دهره باره ي هه وله كانان بو ملكه چ كردنى عيراق به جيبه جى كردنى برپار نامه كانى نه نجومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان. نهم راپورته قوناخى ۲۳ى نه يلوول تا نيستا له خو ده گريت. دهره باره ي شالاره سه ربازيه كان، ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و هاويه يانه كانى دريژه ده دهن به پاراستنى ههرىمى دژه فرينى عيراق به گويره ي شالوى چاوديرى باكوور و شالوى چاوديرى باشوور. نيتمه هه زاران ده سترئيزى ده ولته تى عيراقمان بو سه ر نهم ههر يمه دژه فرينه كه شف كردوه. له كاتيكدكا كه نهم رووداوانه چهند كاتؤميّر پاش هيرشى هه وايى نيّران بو سه ر بنكه كانى

کورد و کوردستان له به لگه نامه کان و وزارت و دهره و هس نه مریکا

تیروریسته کان (مبهستی هیرش بۆ سر بنکه کان) "مواجهیدینی خهلق" له نژیکی به غداده - وهرگپ) له ناوڅوی عیراق دهستی پیکرد، رونه که نامانجی عیراق نهوه بوو که به هاو په یانان نیشان بدات عیراق چهنده ده توانی قدهغه بوونی فرین له ناوچانه پیشیل بکات. ههولتی زوری هیژه کان "شالوی چاودیری باشوور" که به هاتنی گروپی USSNIMITZ نه بجام درا، به شیوازیکی بهرچاو دهستدریژییه کان دهولتهتی عیراقی بۆ سر ههریمی دژهفرینی باشوور کم کردهوه و له نه بجامی زیاد بوونی ژماره ی فرۆکه پشتیوانه کان ههریمی دژهفرینی باکوور و چونه سهرهوی توانایی شالوده که، ژماره ی دهستدریژییه کان دهولتهتی عیراق بۆ سر ههریمی دژهفرینی باکوور کم بووتهوه.

نیچه بهردهوام بۆ دهولتهتی عیراق و سرجه م لایه نه په یوه نندیداره کان دیکه مان روون کردوه تهوه که ولاته یه کگرتوه کان نه مریکا و هاو په یانه کان بهردهوام ده بن له پاراستنی ههر دوو ههریمی دژهفرینی باکوور و باشوور و نیچه به مافی خۆمانی ده زانین که وهلامی گونجاو و خیرا بدهینهوه به ههر چه شنه دهستدریژییه کی عیراق. دهراره ی باکووری عیراق، ههولته کان نیچه بۆ یارمهتیدانی چاره سر بوونی نا کۆکیه کان نیوان مه سعود بارزانی، ریبهری پارتی دیموکراتی کوردستان (PDK) و جهلال تاله بانی، ریبهری یه کیتی نیشتمانی کوردستان (PUK) هیشتا نه گه یشتوه به چاره سهرییه کی هه میشه یی و سه قامگیرانه که خه لکی باکووری عیراق چاوه روانی ده کهن.

هیتری چاودیری ناشتی - که ولاته یه کگرتوه کان نه مریکا ، بهریتانیا و تورکیا به گویره ی رهوتی نانکارا پشتیوانی لیده کهن و له ناشووری و تورکه مانه کان عیراق پیکدی - ناچار کراوه له هیتلی ناگرهستی نیوان PUK و PDK پاشه کشه بکات کاتیک که هیژه کان PUK له گه ل هیژه کان پارتی کریکارانی کوردستان (PKK) هیرشیکی بهربلاویان کردوه ته سر بنکه کان PDK له ۱۳ ی تشرینی یه کهم. PDK یش له ۸ ی تشرینی دووه به پشتیوانی هیرشه

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه امریکا

ههوا بیه کان و هیزه زه مینیه کانسی سوپای تورکیا، دژ هیرشیکی کردووه ته سهر هیزه کانسی PUK.

نیمه یارمه تی ههر دوولامان داوه بۆ گه یشتن به ناگره سیتیکی کاتی و گه یاندنی خزمه تگوزاری مرۆقدۆستانه له کاتی نهم شه رده دا، به لام هۆکاره سهره کیه کانسی نهم نا کۆکیه ههر له جیتی خۆیدا. نیمه درێژه به ههوله کانمان ده دهین بۆ گه یشتن به رینگاچاره یه کی هه میشه یی له رینگای ناویژوانی کردن له نیتوان نهم دو لایه نه بۆ نه وهی ههل بۆ ده ولته تی نیران یا عیراق نه ره خسیت ده ست بجه نه ناو نا کۆکیه که و هه ره شه بکه ن له دانیشتیوانی عیراق له م ناوچه یه.

رابطرتی سه رۆک کۆماری نه امریکا به کۆنگرێس دهرباره ی عیراق

۳ ی شوباتی ۱۹۹۸

به رێژ سه رۆکی کۆنگرێس

له په یوه ندی له گه ل رینگه پێدان به به کاره ینانی هیری سه ربازی دژی عیراق (یاسای گشتی ۱ - ۱۰۲) وه که به شیک له هه وله کانم بۆ ناگادار کردنه وهی ته واری کۆنگرێس، رابطرتان بۆ ده نیرم دهرباره ی هه وله کانمان بۆ ملکه چ کردنی عیراق به جیبه جی کردنی بریارنامه کانسی نه نجوومه نی ناسایشی نه ته وه یه که گرتووه کان. نهم رابطرته قۆناخی ۲۶ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۷ تا نیستا له خۆ ده گریت.

دهرباره ی باکووری عیراق، ناگره سستی نیتوان حیزیه کورده کان که له شه نجامی هه وله کانسی ولاته یه که گرتووه کانسی نه امریکا له ۲۴ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۷ پینکهات، هه روا راگیراوه. له م هه فتانه ی دوابی ههم مه سعود بارزانی، رێبه ری پارتی دیموکراتی کوردستان (PDK) و ههم جه لال تاله بانی، رێبه ری یه کییتی نیشتمانی کوردستان (PUK) لیدوانی نه ریتنی و هیوا به خشیان

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

داوه دهربارهى ناشتبورنه وهى سياسى كه له وانه به نيشانه يهك بيت بۆ چاره سهر كردنى هه ندئ له ناكۆكيه كانيان .

ئيمه له ريڭگاي ناويزيوانى كردن له نيوان گروپه كورده كان دريژه به ههوله كافان ده دهين بۆ گهيشتن به ريڭگاچاره يهكى هه ميشه يى. به مهبه ستى يارمه تيدانى خهلكى باكوورى عيراق بۆ نه وهى بگهن به سازشكى هه ميشه يى و سه قامگير(كه شايانيان بيت) و كه م كردنه وهى هه ل بۆ دهوله تى نيران و عيراق بۆ ده ستيوهردان له ناكۆكيه كان و هه ره شه كردن له هاوولايانى عيراقى له م ناوچه يه، هيزى چاوديزى ناشتى - كه به گويزه ي رهوتى نانكارا له لايهن ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ، به ريتانيا و توركييا پشتيوانى ليده كريت و له ناشوورى و توركمانه كانى عيراق پيكديت - له بنكه كانى خۆى ده ميئيتمه وه.

راپورتى سه رۆك كۆمارى نه مريكا به كۆنگريس دهربارهى چۆنيه تى جيبه جى بوونى بپارنامه ي

نه نجوومه نى ناسايش نه ته وه يه كگرتوه كان

٢٤ ي حوزه يرانى ١٩٩٨

به ريز سه رۆكى كۆنگريس

له په يوه ندئ له گه ل ريڭگه پيندان به به كارهيئنانى هيزى سه ربازى دژى عيراق(ياساى گشتى ١ - ١٠٢) وهك به شيك له ههوله كانم بۆ ناگادار كردنه وهى تهواوى كۆنگريس، راپورتستان بۆ ده نيرم دهربارهى ههوله كافان بۆ ملكه چ كردنى عيراق به جيبه جى كردنى بپارنامه كانى نه نجوومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان. نهم راپورته قوناخى ٣ى نيسان تا ئيستا له خۆ ده گرپت.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و مزاره تی دهره وهی نه مریکا

شالای چاودیری باکور و شالای چاودیری باشور

ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و هیزه هاوپه یانه کان بهرده وامن له پاراستنی همریمی دژه فپینی عیراق به گویره ی "شالای چاودیری باکور" و "شالای چاودیری باشور". له وهلامی زنجیره یه ک دهستدریژی عیراق بۆ سهر همریمی دژه فپین له تشرینی یه کهم و تشرینی دووه می ۱۹۹۷، نیسه ژماره ی فروکه کافان زیاد کردوه له م شالاهه دا، پاش نه وه هیچ دهستدریژی یه کی عیراق بۆ سهر همریمی دژه فپین نه بینراوه. له سهره تای مانگی نیسان نیسه سه ره له نوی ناستی هیزه کافان له "شالای چاودیری باکور" بهرز کردوه ته وه.

نیسه بۆ ده ولته تی عیراق و سه رجهم لایه نه په یوه ندیداره کانی دیکه مان روون کردوه ته وه که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و هیزه هاوپه یانه کان دریژه ده دن به پاراستنی همر دو همریمی دژه فپینی باکور و باشور. له سهره تای "به رنامه ی نه وت له به رامبه ر خوراک" نیسه به رده وام کارمان کردوه له گه ل نه ته وه یه کگرتوه کان و ده ولته تانی نه ندای نه ته وه یه کگرتوه کان بۆ دژینه وه ی ریگا گه لیک بۆ نه وه ی نه م به رنامه یه باشتر وه لامی پیداویسته مرۆفده ستانه کانی هاوولاتیانی عیراق بداته وه. به هه ر حال عیراق وه که هه میشه نه یتوانیوه به ته واری له گه ل نه ته وه یه کگرتوه کان هاوکاری بکات بۆ به دیه اتنی ناما نجه کانی "به رنامه ی نه وت له به رامبه ر خوراک" ، بۆ نمونه له ساتی ۱۹۹۷ ده ولته تی عیراق سه ریچی کردوه له ناردنه دهره وه ی نه وت به ماوه ی ۳ مانگ به پیچه وانه ی بریارنامه ی ۹۸۶ ی UNSCR، نه مه له کاتی کدا که هه موو که سیك سه رزنشی نه ته وه یه کگرتوه کان و ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ده کات بۆ به چرانی خوراک و ده واه دهرمانی عیراق که خودی ده ولته تی عیراق به بر سه یاریتی.

ده ولته تی عیراق پاش ته شو یق کردنه کانی ده فته ری سه که ته یری گشتی نه ته وه یه کگرتوه کان، سه ره نجام به رنامه یه کی باشی بۆ دابه شکردنی خوراک ته سلیم به نه ته وه یه کگرتوه کان کردوه که به بریارنامه ی ۱۱۵۳ ی UNSCR ناسراوه. بریارنامه ی ۱۱۵۳ داوای کسردوه هه لسه نگاندنیکی سه ره به خۆ له سه رچاوه ی نه وتی عیراق بکریت بۆ نه وه ی دیاری بکریت نایا

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتسی دهره وهی نه مریکا

عیراق ده توانی ۵/۲ بیلیون دولار نهوت له قوناخیکي ۱۸۰ رژییدا هه ناردی دهره وه بکات. نه م راپۆرتیه که له ۱۵ ی نیشان ته سلیم به UNSC کراوه، پیشنیاری نه وهی کردوه که کومیتیه ی گه مارۆکان پتر له ۳۰۰ میلیون دولار ته رخان بکات بۆ چاککردنه وهی دامه زراوه نهوتیه کانسی عیراق له ماوهی قوناخیکدا که بریارنامه ی ۱۱۵۳ ی UNSCR دیاری ده کات. ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکا نیازی خۆی دهرپروه بۆ پشتیوانی کردن له پیشنیاری چاککردنه وهی دامه زراوه نهوتیه کانسی عیراق به مه رجیک که به ته واری له گه ل ناماچه مرۆفدۆسته کانسی بریارنامه ی ۱۱۵۳ ی UNSCR سازگار بیته و نه ته وه یه کگرتوه کانسی بتوانی چاودیری گونجاو بکات به سهر هه موو قوناخه کانسی نه م رهوتی چاککردنه وهی. نیته بهرده وامین له کار کردن له گه ل نه ندامانی نه غیومنه نی ناسایش بۆ چاره سهر کردنی نیگه رانیه کان.

بریارنامه ی ۱۱۵۳ ههروهه بهرنامه یه کی جیاوازی داناوه بۆ باکووری عیراق که راسته وخۆ له لایه ن نه ته وه یه کگرتوه کان به راویژ له گه ل دانیشتهوانی ناوچه جیبه جی ده کریت. نه م بهرنامه یه ۱۳ تا ۱۵٪ له داهاشی "بهرنامه ی نهوت له بهرامبه ر خۆراک" ته رخان ده کات بۆ باکووری عیراق. ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکا به توندی پشتیوانی له م بهرنامه یه ده کات. نه م بهرنامه جیاوازه له بهر نه وه بۆ باکووری عیراق دانراوه که رژی عیراق هیچ بایه خیک نادات به بارودۆخی ژیانی مرۆفی که مینه ی کورد، ناشووری و تورکمانی باکووری عیراق و ناماده یه به درندانه ترین شیوه بیانچه وسیتیته وه. زنجیره هیژشه کیمیا یه به لگه مه نده کانسی ده به ی پیشوو له لایه ن ده ولته ی عیراق دژی خه لگی سقیلی باکووری عیراق ته نها یه کی له نمونه کانسی نه م درندایه تییه یه. له باکووری عیراق که له ژیر کونترولی ده ولته ی ناوه ندیدا نییه "بهرنامه ی نهوت له بهرامبه ر خۆراک" بی هیچ راهه ستانیک جیبه جی کراوه. حیزبه کورده کان هه ول ده دن ناکوکیه کانیا ن بنینه لاه و پتکه وه کار بکه ن بۆ نه وهی بریارنامه ی ۱۱۵۳ ی UNSCR به باشتین شیوه جیبه جی بکریت. له نه غامدا جیاوازی نیوان باکوور و شوینه کانسی دیکه ی عیراق زه ق ده بیته وه.

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

نهمه وه یه کگرتوه کان ده بی به دیکه توه چاودیری بکات به سهر جیبه جی بوونی بریارنامه ی ۱۱۵۳ . ده ولته عیراق بهرده وامه له پیداکری کردن له سهر پیویستی هه لگرتنی ده سته جینی گه مارۆکان، نهمه له کاتی کدا که به هه ر حال نه بامنامه ی ملکچه نه بوونی عیراق به نه رک و بهر پر سیاری تیه کانی به گویره ی بریار نامه کانی نهمه وه یه کگرتوه کان ناشکرایه، نه بامنامه یه که له کۆبوونه وه ی ۳۸ ی نه بجومه نی ناسایش (بو چاودیری کردن به سهر گه مارۆکان) له ۲۷ ی نیسان به تیکرای دهنگ به فهرمی ناسراوه .

نیمه دریژه ده دهین به کار کردن له گه ل سکره تیژی نهمه وه یه کگرتوه کان ، نه بجومه نی ناسایش و نه ندامانی دیکه ی کۆمه لگای نیونه توه بی بو مسۆگهر کردنی نه وه ی که پیدایسته ژیانیه کانی خه لکی عیراق دابین بکریت و له هه مان کاتدا رژی عیراق هیچ قازانچیکی نابووری یا سیاسی ده ست نه که ویت .

بارودۆخی مافی مرۆڤ له عیراق

بارودۆخی مافی مرۆڤ له سه راسه ری عیراق بهرده وام مایه ی نیگهرانی قولی نیمه یه . له سیداره دانی سه ره پۆیانه و ناداد پهروه رانه، نیگهرانی یه که می نیمه یه . له ۱۰ ی شادار، راپورتیری تاییه تی عیراق، بهر پز "ماکس وان دیرستویل"^۱ راپورتی دا که لیکۆلینه وه بهرده وامه که ی نیشانی داوه و به لگه ی به هیزی له بهر ده ستدایه که له نابی ۱۹۹۷ وه سه دان به ندکراو له به ندیخانه ی "نه بو غریب"^۲ و "رادوانیه"^۳ له سیداره دراوون. به گویره ی راپورته متمانیه پیکراوه کان، گه لی له وانیه ی که له سیداره دراوون بو تاوانگه لیک وه ک سووکایه تی کردن به رژی عیراق یا به نه ندامبوون له حیزبه سیاسیه کانی نوپۆسیونی عیراق حوکمی ۱۵ تا ۲۰ سال زیندانیان له سهر دراوه . بنه ماله کان گه لی جار ته رمی له سیداره دراوه کانیان وه رگرتوه توه که هه ندی جار

Max Van der Stoel¹

Abu Gharai²

Radwaniyah³

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و هزاره ننی دمه ووهی نه مریکا

ناسه واری نه شکمه غه بیان پتوه دیار بسوه. له مانگی نیسان کومیتته ی مافی مرۆشی نه ته وه یه کگرتوه کان بریار نامه یه کی توندی دژی نه م کرده وانه و پیشیلکارییه بهرده وامه کانی دیکه ی مافی مرۆ له لایهن ده ولته تی عیراق ده رکرد. نه م بریار نامه یه ده سه لاتی چاودیری راپورتیری تاییه تی به رفراوان کرده وه و هه موو کرده وه سه رکوتکه رانه و چه وسینه رانه کانی ده ولته تی عیراقی شه رمه زار کرده وه.

له باشوری عیراق، ده ولته درێژه ده دات به سه رکوتی خه لکی شیعه و له ناو بردنی شیوه ی ژیا نی "عه ره به مار شه کان"⁴، و ژینگه ی بی وینه ی "مار شه کانی باشور"⁵ له ناو ده بات. له باکووری عیراق، له ده ره وه ی ناوچه کانی ژێر کونترولی کورده کان، ده ولته بهرده وامه له ده رکردنی زۆره ملیتی ده یان هه زار کورد و تورکمان له که رکوک و شاره کانی دیکه. ده ولته بهرده وامه له که ندوکۆسپ دروست کردن له سه ر ریگای روون کردنه وه ی چاره نووسی ۶۰۰ هاوولاتی کویتی و ده لاتانی دیکه که به دهستی کاربه دهستانی عیراق له کات یان پاش داگیر کرانی کویت بی سه روشوین کراون. له میانه ی نا لۆگۆپی نه م دوا ییانه ی دیله کان که به ناویژیوانی ICRC نه نجام دراوه، عیراق ۳۰۰ دیلی جهنگی نیترانی نازاد کرده وه (که له کاتی شه ری نیتران و عیراق به دیل گیرابوون) له به رامبه ر ۵۶۰۰ دیلی عیراقی که له لایهن نیترانه وه به دیل گیرابوون. له گه نه مه شدا ده ولته تی عیراق ه یچ نیشانه یه کی ده رنه خستوه بو جیبه جی کردنی بریاری ۶۸۸ ی UNSCR که داوا له عیراق ده کات سه رکوتی خه لکه که ی خۆی رابوه ستینیت.

باکووری عیراق: په یوه ندیه کانی PDK - PUK

له باکووری عیراق ناگیرهستی نیوان حیزبه کوردکان که له تشرینی دووه می ۱۹۷۷ له نه نجامی هه ولته کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا پیکات، هه روا بهرده وامه. هه م مه سعود بارزانی، ریبه ری پارتی دیموکراتی کوردستان (PDK) و هه م جه لال تاله بانی، ریبه ری یه کیتی نیشتمانی

Marsh Arabs⁴
southern marshes⁵

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

كوردستان (PUK) ليدوانى نه رينى و هيوا به خشيان داوه له بارهى ناشتوبونه وهى سياسى و وتويژه كانى نيوان نهم دو گروه نيستا پتي ناوته خولى شه شم.

نيمه له ريگاي ناويژيوانييه وه دريژه به ههوله كانان ده دهين بؤ گه يشتن به ريگاچارهيه كي هه ميشه يي به مبه ستي يارمه تيداني خه لكي باكوورى عيراق بؤ شه وهى بگه ن به سازشيكي هه ميشه يي و سه قامگير (كه شايانيان بيت) و كه م كرده وهى هه ل بؤ دهوله تي نيوان و عيراق كه ده ستيوهردان له ناكوكيه كاندا بكه ن و هه ره شه له هاوولا تياني عيراقى له م ناوچه يه بكه ن. گوشاره كانى دهوله تي عيراق له سه ر نهم دو حيزبه كورده بهرده وامه بؤ شه وهى خوي بخته نيو وتويژه كانى نيوان نهم دو گروه.

راپورتى سه روك كۆمارى نه مريكا به كۆنگرئس ده رباره ي چۆنيه تي جي به جي بووني
برپارنامه كانى نه نجوومه ني ناسايش نه ته وه يه كگرتووه كان له لايه ن عيراق
۳ ي نه يلوولى ۱۹۹۸

به ريز سه روكى كۆنگرئس

له په يوه ندى له گه ل ريگه پيدان به به كارهيئاني هيزى سه ربازى دؤى عيراق (ياساي گشتى ۱ - ۱۰۲) وه كه به شيك له ههوله كانم بؤ ناگادار كرده وهى ته واوى كۆنگرئس، راپورتان بؤ ده نيترم ده رباره ي ههوله كانان بؤ ملكه چ كرده ي عيراق به جي به جي كرده ي برپارنامه كانى نه نجوومه ني ناسايشى نه ته وه يه كگرتووه كان. نهم راپورته قوناخى ۲۴ى حوزه يران تا نيستا له خؤ ده گرئت.

برپارنامه ي ۱۱۵۳ به رنامه يه كي جياوازي داناوه بؤ باكوورى عيراق كه راسته وخؤ له لايه ن نه ته وه يه كگرتووه كان به راويؤ له گه ل دانيشتوانى ناوچه جي به جي ده كرئت. نهم به رنامه يه ۱۳ تا ۱۵٪ له داهاى "به رنامه ي نهوت له به رامبه ر خؤراك" ته رخا ن ده كات بؤ باكوورى عيراق. ولا ته يه كگرتووه كانى نه مريكا به توندى پشتيوانى له م به رنامه يه ده كات. نهم به رنامه جياوازه له به ر

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و مزارعتی دهره وهی نه هریکا

تهوه بۆ باکووری عێراق دانراوه که رژیمی عێراق هیچ بایه خێک نادات به بارودۆخی ژيانی مرۆڤی که مینهی کورد ، ناشووری و تورکمانی باکووری عێراق و نامادهیه به درندانه ترین شیوه بیانچه و سینتیتهوه. زنجیره هێرشه کیمیاییه به لگه مهنده کانی دهیهی پیشوو له لایه نه دهولهتی عێراق دژی خه لکی سڤیلی باکووری عێراق ته نهها یه کێ له غونه کانی نه مه درندایه تییهیه. له باکووری عێراق که له ژێر کونترولی دهولهتی ناوه ندیدا نییه "به رنامه ی نه وت له به رامبه ر خۆراک" بۆ هیچ راوه ستانی که جێبه جێ کراوه. حیزبه کورده کان هه ول ده ده نه نا کۆکیه کانیان بنێنه لاره و پێکه وه کار بکه نه بۆ ته وه ی بریارنامه ی ۱۱۵۳ ی UNSCR به باشتی نه شیوه جێبه جێ بکریته. له نه غامدا جیاوازی نیوان باکوور و شوینه کانی دیکه ی عێراق زه ق ده بیته وه.

نه ته وه یه کگرتوه کان ده بی به دیکه ته وه چاودێری بکات به سه ر جێبه جێ بوونی بریارنامه ی ۱۱۵۳. ده وله تی عێراق به رده وامه له پێداگری کردن له سه ر پێویستی هه لگرتنی ده سته جیی گه مارۆکان، نه مه له کاتی که به هه ر حال ته غامنامه ی ملکه چ نه بوونی عێراق به نه رک و به ره برسیاری تهیه کانی به گوێره ی بریارنامه کانی نه ته وه یه کگرتوه کان ناشکرایه، نه غامنامه یه که له کۆبوونه وه ی ۳۸ ی نه غجومه نی ناسایش (بۆ چاودێری کردن به سه ر گه مارۆکان) له ۲۷ ی نیسان به تیکرای ده نگ به فه رمی ناسراوه.

نێمه درێژه ده ده ی نه به کار کردن له گه ل سکره تی نه ته وه یه کگرتوه کان ، نه غجومه نی ناسایش و نه ندانه ی دیکه ی کۆمه لگای نیونه ته وه یی بۆ مسۆگه ر کردنی ته وه ی که پێداویسته ژیا نیه کانی خه لکی عێراق دا بین بکریته و له هه مان کاتدا رژیمی عێراق هیچ قازا نچکی نابووری یا سیاسی ده ست نه که ویت.

بارودۆخی مافی مرۆڤ له عێراق

بارودۆخی مافی مرۆڤ له سه راسه ری عێراق مایه ی نیگه رانی قو لی نێمه یه. کێشه تاییه ته کانی مافی مرۆڤ بریتین له کوژانی دو مه لای بلیمه تی شیعه، "نایه تولا بروجیدی"^۱ له ۲۲ ی نیسان

^۱ Ayatollah Borujerdi

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانې و وزارتې دهره وهې نه مریکا

و "نايه تولا نه لعوزما ميرزا علي غهروي" ² له ۱۸ ی حوزه يران. تاواني نهم کوشتنانه خراو ته پال رژمي به بغداد و دوا به دواي نه وه که شوه وای نه مني به سهر شاره شيعه نشينه کانې باشوور و ناوهراسي عيراق وه که نه جف و که به لا توندتر بووه.

نهم رووداوانه نيشانهي نهويه که رژمي عيراق به هيچ شيويه که گرنگي نادات به ژياني خه لک و نازادي ناييني. له سيډاره داني سهره پزيانه و نادا په روه رانه و به دهر له ياسا هه روا مايه ي نيگه راني يه که مي نييمه يه. ده ولته تي عيراق هيشتا ناهي لتي پشکنه ره سهره خوکان سهر داني گرتووخانه کانې عيراق بکن، سهره پاي نه وه که راپورتيري تاييه تي نه ته وه يه که گرتووه کان بو عيراق، "ماکس وان ديرستونيل" له راپورته که ي خويدا ناماژه ي به وه کردووه که به لگه ي حاشاهه لنگه ري له بهر ده ستدايه دهر باره ي نه وه که له کوتايي سالي رابردو سهدان به ندرکراو له به نديخانه ي "نه بووغريپ" و "رادواني" له سيډاره دراو.

هه روه ها که له دوايېن راپورته که مدا (که به گويره ي کومه له راپورته کانې له سيډاره داني سهره پزيانه و پيشيلکار يه کانې دیکه ي مافي مرؤف ناماده کرابو) ناماژه م پيکرد، کوميسيوني مافي مرؤفي نه ته وه يه که گرتووه کان له مانگي نيسان به توندي سهر جهم کرده وه چه وسينه ره کانې ده ولته تي عيراق شهر مزار کرد. له گه نه مه شدا، سهر چاوه کانې ناوخوي عيراق راپورتيسان داوه که شه پوليکي دیکه ي له سيډاره دان له مانگي حوزه يران به پتوه چوه که تييدا نزیکه ي ۶۰ که س له ماويه کی زور که مدا کوژراو.

له باشووري عيراق، ده ولته دريژه ددات به سهر کووتي خه لکي شيعه و له ناو بردني شيويه ژياني "عهر به مارشه کان" ⁴، و ژينگه ي بي وينه ي "مارشه کانې باشوور" ⁵ له ناو ده سات. له باکووري عيراق، له دهره وه ي ناوچه کانې ژير کونترولې کرده کان، ده ولته به رده واهه له دهر کردني

Grand Ayatollah Mirza Ali Gharavi²

Marsh Arabs⁴

southern marshes⁵

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانس وهزاره ننی دهره وهی نه امریکا

زۆره ملیتی دهیان ههزار کورد و تورکمان له که رکوک و شاره کانی دیکه. ده ولت بهرده وامه له که ندوکۆسپ دروست کردن له سهر ریگای روون کردنه وهی چاره نووسی ۶۰۰ هاوولانی کویتی و وه لاتانی دیکه که به دهستی کار به دهستانی عیراق له کات یان پاش داگیر کرانی کویت بی سهروشوین کران. له میانهی ئالۆگۆزی نهم دوا بیانهی دیله کان که به ناو بیوانی ICRC نه بجام دراوه، عیراق ۳۰۰ دیلی جهنگی نیترانی نازاد کردوهه (که له کاتی شه ری نیتران و عیراق به دیل گیرابون) له بهرامبه ر ۵۶۰۰ دیلی عیراقی که له لایهن نیترانه وه به دیل گیرابون. له گه ل نه مه شدا ده ولتهی عیراق هیچ نیشانه یه کی دهر نه خستوهه بۆ جیبه جی کردنی بریاری ۶۸۸ ی UNSCR که داوا له عیراق ده کات سهر کووتی خه لکه که ی خۆی رابه وستینی.

باکووری عیراق: تیوه گلانیکی قوولتر

له باکووری عیراق، ناگر بهستی نیوان حیزبه کورده کان که له نه بجامی هه ولته کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا له تشرینی دووه می ۱۹۹۷ پینکها ت، هه روا بهرده وامه. نهم ناگر بهسته به هۆی هاوکاری کاریگهر و روو له زیاد بوونی حیزبه کورده کان له په یوه نندی له گه ل بواره مرۆڤدۆستانه کان، به تایبتهت بواره کانی په یوه نندیدار به بهرنامه ی "نهوت له بهرامبه ر خۆراک" ی نه ته وه یه کگرتوه کان به هیتر تر بووه. کورده کان له گه ل نه ته وه یه کگرتوه کان هاوکاری ده کهن و توانیویانه کیشه کانی خۆراک و دهواو دهرمان چاره سه ر بکه ن و چاویان له وه یه که ژیرخانی ولاته که یان به گویره ی بهرنامه کانی پینشکه وتنی نه ته وه یه کگرتوه کان ببوژیننه وه.

"ده یقید وێلش"، یارمه تیده ری سه ره کی وه زیری دهره وه بۆ کاروباری رۆژه لاتنی نزیک له ۱۷ - ۲۰ ی ته موز به سه رو کایه تی لیژنه یه ک سهر دانی باکووری عیراقی کردوهه. "وێلش" هه ولته کانی کورده کانی به ره و ناشتی هان داوه و جهختی کردوهه ته وه له سه ر پشتیوانی ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا له مافی مرۆڤ و خوشبژێوی و ناسایشی دانیشته وانی باکووری عیراق، و تیوه گلانی درێزخایه نی نیته ی له کیشه که یان دووپات کردوهه ته وه. له کاتی نهم سهر دانه دا مه سهعود

کورد و کوردستان له به لگه نامه کان و وزارت و دهره وهی نه امریکا

بارزانی، ربهه ری پارتی دیموکراتی کوردستان (PDK) و جهلال تاله بانی، ربهه ری یه کیته نیشتمانی کوردستان (PUK) لیدوانی نه ریته و هیوا به خشیان داوه بۆ ناشتبونه وهی سیاسی و بانگه یشته جیا جیاکانی ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکایان قبول کردوه بۆ نه وهی نه مسال سهردانی ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا بکه ن .

ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا به شیوازی فه رمی پشتیوانی ده کات له یه کپارچه کی خاکی عیراق و پشتیوانی ده کات له ژیانیکی باش بۆ کورده کانی عیراق له چوارچیه ی عیراقدا و نه م دو جۆره پشتیوانیکردنه پیکه وه نات به نین. ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا دهره وه له به رامبه ر مسؤگه ر کردنی به رده و امبوونی یارمه تی نینه ته وه یی بۆ باکووری عیراق بۆ نه وهی ریز له مافی مرۆقی کورده کان و که مینه کانی دیکه بگه ردریت و هه ریته درژه فرین به یاریزیت له ریگای "شالای چاودیری باکوور" وه .

نیمه له ریگای ناوژیوانیسه وه دریشه به هه وله کانمان ده ده یین بۆ گه یشتن به ریگاچاره یه کی هه میشه یی به مه به ستی یارمه تیدانی خه لکی باکووری عیراق بۆ نه وهی بگه ن به سازشیکی هه میشه یی و سه قامگیر (که شایانیان بیت) و که م کردنه وهی هه ل بۆ ده وله تی ئیتران و عیراق که ده ستپه ردان له ناکۆکیه کاندایه بکه ن و هه ره شه له هاوولاتیانی عیراقی له م ناوچه یه بکه ن. گوشاره کانی ده وله تی عیراق له سه ر نه م دو حیزه کورده به رده وامه بۆ نه وهی خۆی بخته نیو وتووێژه کانی نیوان نه م دوو گروه .

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانس و وزارتت دهره وهی نه مریکا

کونفرانسی چاپه مهنی دهریاری ناکامی کوو یوونه وه که ی مادلین ئالبرایت (وهزیری دهره وهی نه مریکا) و جهلال تاله بانی (سه روکی یه کیتی نیشتمانی کوردستان) و مه سعود بارزانی (سه روکی پارتی دیموکراتی کوردستان)

واشنگتون دی سی، ۱۹ ی نیلولوی ۱۹۹۸

مادلین ئالبرایت (وهزیری دهره وهی نه مریکا):

زۆر خوشحالم که نه مپۆ به خیرهاتنی به پێژ مه سعود بارزانی (سه روکی پارتی دیموکراتی کوردستان) و به پێژ جهلال تاله بانی (سه روکی یه کیتی نیشتمانی کوردستان) ده کهم بۆ وهزارهتی دهره وه. ههروهها که نه م دو به پێژه پاشان به کورتی باسی ده کهن، کوو یوونه وهی هاو به شی نه م دو به پێژه له م ههفتهیه له وهزارهتی دهره وه، لاپه په یه کی نوی و هیوا به خش ده کاته وه له ههولتی نه م دو به پێژه له لایه ن خه لکه که یانه وه بۆ کار کردن له گه ل یه کدی.

دانیشتنه کانی ئیمه لیتره، دوا به دوا ی ۶ مانگ دانیشتن و وتووێژی نه م دو لایه نه له باکووری عێراق و ههروهها پراویژه کانی نه م دوا ییانه له گه ل هه ر دو لایه ن له نانکارا و له نده ن نه بجام درا.

نه مپۆ ئیمه ههنگاوێک به ره وه پێش هه لده گرین، ولاته یه که گرتوه کانی نه مریکا زۆر نیگه رانه به نیسبه ت ناسایش، ئارامی و بارودۆخی نابووری کورد و شیعه و سوننه و خه لکی دیکه ی عێراق که بوونه ته قوربانی هێرشێ دێراندانی رژیمی عێراق، له وانه هێرشه کانی نه نفال له ۱۹۸۸ و شالآوه سه ر یازیه کانی ۱۹۹۱. ئیمه له گه ل کۆمه لگای نیونه ته وه یی هه ولمان داوه خه لکی عێراق له به رامبه ر سه رکوتی سه دام حوسه یین به پاریزین و پێداویستییه مرۆڤدوستانه کانیان دا بین به کهن.

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

له نهغجومهنی ناسایشی نه تهوه یه کگرتوه کان له نیویورک نیتمه وه بیری ده ولته تانی هاوکارمان هیناوه تهوه که ناماخی بریارنامه کانی نهغجومهنی ناسایش، به تاییهت بریارنامه ی ۶۸۸، تهنها بهرتهسک کردنه وهی بهرنامه ی چه که کۆمه لکوژه کانی عیراق نییه، به لکو پاراستن و دایینکردنی ناسایشی خه لکی عیراقه له باکور و باشووری ولات. نه م کاره به ته وای ته بایه له گه ل بهرپرسیاریتی نیتمه به نیسهت یه کپارچه یی و سهروهی عیراق.

پوخی ناشتبونهوه له نیوان بهرپژ بارزانی و بهرپژ تاله بانی که له دانیه شته دوقۆلییه کان و راگه یاندنه هاویه شه که یاندا ده رده که ویت، کاری یارمه تیدانی خه لکه که یان له لایه ن ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و ولاتانی دیکه ناسانتر ده کات.

بهرپژ تاله بانی و بارزانی خشته یه کی کاتیان دیاری کردوه بۆ نه وهی به گویره ی پرهنسییه کانی ریکه و تنه کانی ۱۹۹۶ ی نانکارا، ناکوکیه کانیان چاره سه ر به کن. به بی یه کیتی، رینگای به ره و پیش چون زۆر زه حمت ده بیت. کورده کانی عیراق نه گه ر یه کیتیان هه بی ده توان به هه موو شیوه یه ک هیاردارن بن به داهاتوری خۆیان.

ههروه ها که نیتمه له م کۆبونه وه یه دا باسما ن کرد، عیراق جاریکی دیکه هه ره شه ی نه وهی کردوه تهوه که وه ک دژکرده وه یه ک له بهرام بهر بریاری نهغجومهنی ناسایش بۆ هه لواسانی سکالای عیراق له بریارنامه کانی نه تهوه یه کگرتوه کان، کۆتایی به هه موو جوړه هاوکارییه ک له گه ل پشکنه رانی چه که کانی نه تهوه یه کگرتوه کان دینیت. نهغجومهنی ناسایش له وه لای بریاری (به هیچ شیوه یه ک قبول نه کراوی) مانگی نابی عیراق بۆ به چراندنی هاوکاری له گه ل UNSCOM که کار بۆ چه ک دامالینی عیراق ده کات نه م بریاری ده رکردبوو. زۆر زۆر پیویسته که نهغجومهنی ناسایش به شیوه یه کی گونجاو و بنه رته ی، وه لای کردوه هانده رانه و ناته باکانی عیراق بداته وه. نهغجومهنی ناسایش ناتوانیت رینگا به عیراق بدات ده ست بکاته وه به خولیکی نویی هه ره شه

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و مزاره تنی دهره وهی نه مریکا

کردن و شهراشویی. مهسه لهی متمانه و کاریگه ری نهنجومه نی ناسایش له نارادایه. نهنجومه نی ناسایش ده بی پینداگری بکات له سه ر نه وهی که عیراق ملکه چی هه موو بریارنامه په یوه نندیداره کانی نهنجومه نی ناسایش بیت.

ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا بریار ده دات چۆن و که ی وه لامي کرده وه کانی به غداد بداته وه، به گویره ی هه په شه ی عیراق له سه ر دراوسیتکانی و ناسایشی ناوچه و به رژه وهندییه یه کلاییکه ره وه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و خه لکی عیراق، له وانه خه لکی باکووری عیراق. نیمه هه یچ ریگاچاره یه که له سه ر میتز لانا به یین. نه گه ر عیراق هه ول بدات هه موو ریگاچاره کان رت بکاته وه وه لامي نیمه به هیز و یه کلاییکه ره وه ده بیت. به لام نیمه به گویره ی خشته ی کاتی خۆمان کار ده که یین نه خشته ی کاتی سه دام حوسه یین.

ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا چاوی بریوه ته رۆژیک که عیراق بتوانیت وه که نه دما میکی به برپرسیار و ملکه چی یاسا بیتته وه ریزی کۆمه لگای نیونه ته وه بی. من به و عیراقیانه ی ناوخۆ و دهره ی عیراق که ده یانه ویت داهاتوویه کی دیوکراتیک بۆ نه ته وه که یان دروست بکه ن، ده لیم" ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا پشتی نیوه ده گریت".

"رادیو عیراقی نازاد" ناماده یه راسته وخۆ به رنامه په خش بکات بۆ خه لکی عیراق. نیمه زانیاری کۆ ده که یینه وه دهره ی کرده وه دلپه قانه کانی سه دام حوسه یین بۆ یارمه تیدانی خه باتی کۆمه لگای عیراق له دهره ی ولات به نامانعی دادگسای کردنی سه دام حوسه یین، و هه روه ها که له کۆبوونه وه که ی نه مپۆدا باس کرا، نیمه هه وله کاغان زیاتر ده که یین بۆ یارمه تیدانی خه لکی عیراق- چ عه ره ب، چ کورد، چ شیع، چ سوننه - بۆ گه یشتن به هه ست و نامانجیکی هاریه شی قسولتر و نیستراتژییه کی کاریگرتر له پیناو عیراقیکی دیوکرات و پلورالیست.

کورڊ و کوردستان له بهلکه نامه کانئ و هزاري دهره و مې نه مريکا

دياره ته مانه ريگاچاره نين و نابيت هيو و چاوه پرواني هه له دروست بکه ن به لام نيمه ناتوانين پشت له خه لکي عيراق بکهين که به ماوه يه کي دوورودريژ نازادي، ناسايش و خوشبه ختيان لي زهوت کراوه. نهم خه لکه نابيت جاري کي دپکه نه نغال بکرين و شالوي قرکردني ژن و پساو مندالي بي گوناخ به رپوه بچيت.

من به خيرهاتني به رپژ تاله باني و به رپژ بارزاني ده کم و پيروزبايان لي ده کم بؤ نهو ههنگاه بورانه که هه ليده گرن و به نوينه رايه تي له لايه ن ولاته يه کگرتوه کاني نه مريکا خوشبينم به کارکردني زرتتر له گه نهم دوو به رپژه له پيتناو باشت کردني بارودوخ مروي، مافي مروژ و ناسايشي خه لکه که يان .

به رپژ مسعود بارزاني (له ريگاي وه رگيره وه):

سهره تا ده مه و يت سپاسي وه زيړي دهره وه، خاتوون نالرايت و ده ولته تي ولاته يه کگرتوه کاني نه مريکا بکه م بؤ به په روژش بوونيان بؤ نيگه راني و گيروگرفته کاني خه لکي نيمه و ناشتکردنه وه نيمه و خانه ختوي کردنيان له نيمه ليړه. نيمه شتي کي گرنگمان له م چهند روژه ي دواييدا کردوه. به يارمه تي خودا، نيمه نهو شتانه جي به جی ده کهين که له سهري ريککه وتوين و ده بي نهو شتانه به ريکوپي کي و به ديقه ته وه جي به جی بکهين. بنه ماي نه مه ش، نيازپاکي و يارمه تي دؤسته کاغانه. خه لکي نيمه چاري له نه نجامه کاني نهم وتوژانه يه. نه وه ي که نيمه کردومانه، داهاتوويه کي خوشبه خت بؤ گه له که مان مسؤگر ده کات.

ليړه ده مه و يت جهخت له سهري نيگه راني و به رژه وهنديه کاغان بکه مه وه بؤ يه کيتي عيراق. نه وه ي که نيمه کردومانه، دؤي به رژه وهنديه کاني هيچ ولاتيک نيه له نارچه دا، به لکرو بؤ چاره سهري کردني کيشه کانه.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

جارى كى ديكه زۆر سوپاستان ده كه م جه نابى وه زيرى دهره وه .

به پرتز جه لال تاله بانى :

نه مپۆ رۆژىكى ميژويه . نيمه لاپه ريه كى خه مبارى ميژووى گه لى كوردمان به ست كه له ميژووى خويدا نيش و نازارى زۆرى بينيه . نه مپۆ رۆژىكى نوينه و هيوادارم رۆژىك بيت من و به پرتز بارزانى و دوحيزه كه مان، پارتى و يه كيتى هه رچى كه له ده ستان ديت بيكه ين بۆ جيبه جى كردنى نه م ريكه كه وتننامه ميژويه كه نيمه به پشتيوانى دۆسته نه مريكا يه كانان پيگه يشتووين به تاييه ت خاترون تالبرايه ، وه زيرى دهره وه كه نيمه زۆر سپاسى ده كه ين، زۆر سپاسى يارمه تيه تاكه كه سييه كانى ده كه ين، زۆر سپاسى هاندان و مۆچار ييه كانى ده كه ين .

ههروه ها زۆر سپاسى دۆسته كانان ده كه ين، له وانه ده مه ويت ناماژه به ده ورى گرنگى دۆستى به پرتز مان "ده يقيد ويلش" ^١ به كم كه قبولى مه ترسى كردوه و سه ردانى نيمه ي كردوه له كوردستانى عيراق و بوارى نه م ريكه كه وتنه ي خوڤ كردوه . ههروه ها سپاسى هه موو دۆستانى ديكه مان ده كه م له وهزاره تى دهره وه، له كۆشكى سپى و شوينه كانى ديكه كه پشتيوانيان كرد له نيمه بۆ گه يشتن به م ده ستكه وته ميژووى و گرنگه .

خه لكى نيمه چاوى له عيراقىكى يه كگرتو، ديوكرات و فيدرالييه . نيستا نه وه له بۆ نيمه ره خساوه دلناباتان بكه ينه وه كه نيمه هيزىكى جيايخواز ين، نيمه به هيزبوونى يه كيتى نه ته وه بى عيراقمان ده ويت، نيمه هه ر شه ين بۆ هيج ولايتىك له ناوچه ، به پيچه وانه وه نامانجمان ناشتى و سه قامگيرى ناوچه يه كه يارمه تى به هه موو دراوسينكانى عيراق ده دات.

^١ David Welch

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانسی وهزارهتی دهرهوهی نه مریکا

نیمه ده مانه ویت په یونیدی با شترمان له گهل ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا هه بیته. گهلی کورد قهه له بیر ناکات که ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا و وهزارهتی دهرهوه، دۆستانی وهزارهتی دهرهوه و به شه کانی دیکه یارمهتی نیمه یان داوه بۆ گه یشتن بهم ریککه وتنه گرنکه. نیمه وهک گهلی نه مه کناسی کورد، پییان وه فادار ده میتینه وه. هیوادارم نه م ریککه وتنه یارمهتی بدات به باشتر بوونی په یوه ندیه کانی گهلی نه مریکا و گهلی عیراق، له ناویدا گهلی کورد. جاریکی دیکه سپاس و پیزانینی خۆم دهره بهرهم بۆ خاتون نالبرایت و دۆستانی دیکه له وهزارهتی دهرهوه.

زۆر سپاستان ده که م.

ریککه وتنه نامه ی باکووری عیراق به ناوژیوانی نه مریکا و په یوه ندیه کانی ولاته
یه کگرتووه کانی نه مریکا و عیراق

وتووژ له گهل "ده یثید ویتلش"، جیگری وه زیری دهرهوه له نیدارهی کاروباری
روژه لاتی نزیک له بهرنامه ی "Worldnet's Dialogue"

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و وزارتیی دهره وهی نه مریکا

۱۵ ی تشرینی یه که می ۱۹۹۸

به پرتز "فوجوکز": مانگی رابردوو "مادلین ئالبرایت"، وه زیری دهره وه، ریککه وتننامه یه کی به ناویژیوانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا راگه یاند بۆ دابهش کردنی دهسه لالت له نیوان جهلال تاله بانی، سه رۆکی یه کیتی نیشتمانی کوردستان و مسعود بارزانی، سه رۆکی پارتی دیموکراتی کوردستان. گه لئێ کهس هیوادارن که نهم ریککه وتننامه تایبه ته، هه لێژاردنیکی گشتی لیبیکه ویتته له سالی داهاتوودا.

له بهرنامه ی نهم جاره ی Worldnet's Dialogue دا ده مانه ویت له گه ل ده یفید ویتلش، چیگری وه زیری دهره وه له نیداره ی کاروباری رۆژه لاتی نزیك، ریککه وتننامه ی باکووری عێراق و کاریگه ربیه کانی له سه ر ناوچه و په یوه ندیه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و عێراق تاوتوی بکه یین .

به پرتز "فوجوکز": پیتش نه وه که بچینه سه ر پرسیاره کاغان، ده توانی هه ندیک له و رووداوانه مان بۆ باس بکه ی که پاش راگه یاندنی نهم ریککه وتننامه یه قه ومان.

"ده یفید ویتلش": به دلنیا یه وه. کاتی واژۆکرانی نهم ریککه وتننامه یه، یه که م جار سوو که ریه رانی دوو حیزبی سه ره کی کورد له باکووری عێراق له ماوه ی ۴ سالدا دیداریان ده کرد. له م رووه وه نه مه رووداویکی به رچاو بوو. پاش نه وهش نه وان درێژه یان به سه فهره کانیا ن ده دن له

کورډ و کوردستان له به لگه نامه کانی و مزاره تنی دهره وهی نه مریکا

ریځگای ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا و نه وروپا له سهر ریځگای گه پانه وهیان بۆ زیږدی خوځیان له باکووری عیراق. خشته یه کی کاتی دیاری کراوه بۆ جیبه جی بوونی نهم ریځکه و تننامه یه و نیمه له قوځناخه سهره تاییه کانی جیبه جی بوونی نهم ریځکه و تننامه یه داین. هیوادارین که رووداوی داهاتوو نه وه بیټ که نهم دو ریبه ره (به ریژ بارزانی و به ریژ تاله بانی) له سهره تای مانگی تشرینی دوهم له نانکارا پتکه وه دابنیشن وه.

به ریژ "فوجوکز": زۆر باشه، چهند به شداریوویه که له نانکارا و له لندهن پرسیاریان هه یه، با له نانکاره وه دهست پتکه مین:

پرسیار: پرسیاره کهم نه وه یه که هه روا که ناگادارن نیستا بارودوخی نیوان تورکیا و سوریا زۆر نالۆزه. نیوه چۆن نهم بارودوخه هه لده سه نگیتن؟

"ده یغید و تلش": پتیش له هه موو شتیک ده بی بلیم که من له جینگایه کدا نیم که بتوانم پیشهاته کانی نیوان سوریا و تورکیا رۆژ به رۆژ شروقه بکه م له بهر نه وه ی که به پیچه وانه ی به یاننامه هاویه شه که ی ریبه ره کورده کان له واشنگتۆن، ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده وری ناویژیوان لهم ناکۆکییه دا ناگیژی. پیموایه ده ولته میسر نهم ده وره ده گیژی، که وایوو بارودوخه که لهم چهند رۆژه ی دوا یه له نه بامی هه ولته باشه کانی میسر نارامتر بووه. به بیروبوچوونی من نیستا هه ردولا به قازانجیانه ریگاچاره یه که بدۆزنه وه بۆ کیشه کانیان و هیوادارم ریځگایه که بدۆزنه وه بۆ چاره سهر کردنی ناکۆکیه کانیان.

له په یوه ندی له گه ل بیروپای نیمه (بیروپای ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا به نیسبته نه وه مه سه لانه که تورکیا و سوریای له یه که جیا کردووه) هه لویستی نیمه نه وه یه که ناییت هیچ ده ولته تیک له ناوچه، له وانه سوریا دالده ی تروریستان بدات. نیمه هانی میسرمان داوه ناویژیوانی بکات بۆ چاره سهر کردنی نهم کیشه یه.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

پرسپار: سهره پاي نه وهى كه بهلگه نامه فهرميه كانى ده ولته تى نه مريكا نيشان ده دات سوريا يه كى له ده ولته تانه يه كه پشتيوانى له تروريزم ده كات، بۆ نيوه به ناشكرابى پشتيوانى له توركي اكه، له كاتيكدا كه توركي ههول ده دات قه ناعت به سوريا به نييت كه كوتايى به پشتيوانى له PKK به نييت.

"ده يقيد ويلش": من به دلتيا يه وه نازام مه به ستى نيوه له م پرسپاره چيه. په يوه نديه كانى نيتمه له گه ل سوريا و توركي زور له يه جيا وازه. ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له لايه كه وه كومه ليك ريوشوي توندى به سهر سوريا دا (وهك ده ولته ليك كه نه مريكا به پشتيوانى تروريزمى داده نيست) سه پاندوه، له لايه كى ديكه وه توركي هابه يانتيكى له ميژينه ي ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و نه ندامى ناتويه، كه وابو په يوه ندى نه مريكا له گه ل نه م دو ولاته له راستيدا زور له يه جيا وازه. نيتمه پشتيوانى له ريگا چاره يه كى ناشتيخوازانه بۆ نه م كيشه يه ده كه ين.

پرسپار: نايا ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده زانى كه ري به رى PKK (عه بدولا نوجه لان) نيستا له كوتيه؟

"ده يقيد ويلش": به داخه وه ناتوانم هيچ شتيك له م په يوه نديه دا بليم. نهو شتانه ي كه من ده يزاتم، نه نجامى راپزرتى روزه نامه كان و په يوه نديه ديپلوماتيكه تاكه كه سيه كانه، به تاييه ت له په يوه ندى له گه ل ده ولته تى توركي. باشر وايه نه چمه ناو ورده كارييه كانى نه م مه سه له يه. به ده رجا ل به سهر نجدان به هه نديك له ليندوانه كانى هه ندى له كار به ده ستانى تاييه تى ده ولته تى توركي بۆمان ده رده كه وييت كه بارودوخه كه هيور بووه ته وه.

پرسپار: به بۆچوونى نيوه نايا هه تا كاتيك كه سوريا ده ست له پشتيوانى كردن له PKK هه لته گرييت، نيمكانى ديا لوك له نيوان سوريا و توركيادا هه يه؟

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

"دهيفيد ويلش": ديالوگ دهبيت له همر بارودوخينكا دهبيت، به باوهپى من ديالوگيكي وهها دهگاته نه بجام. نييمه هيوادارين همر دوولا كۆمهليك ريگا بدۆزنهوه بۆ دانيشتن له گهل يه كدى بۆ تاوتوتكردى نهم ناكۆكيانه به شيوازيك كه نهتهنها ناكۆكيه كانيان چاره سهرىكن به لكو همر دوو لا بگه نه نهو قه ناعه ته كه نهو ريگايه كه ههليانبژاردوه، راسته. نه گهر وا نهبيت بارودوخى نيوان نهم دو لايه نه خراپتر دهبيت كه به بۆچونى من زهره به نيگه رانيه كانى نييمه ده گه يه نييت.

پرسيار: ههروا كه ده زانن ده ولته تى توركييا له راستيدا خو شحال نيه له كۆبونوه كه تى نهم دوايه ي بهريتر بارزانى و تاله بانى له واشنگتون. ناكۆكى سهره كى نيوان توركييا و حكومته تى نه مريكا چيه له سهر باكوورى عيراق ؟

"دهيفيد ويلش": خو شحالم كه ده چينه سهر مه سه له ي باكوورى عيراق. سپاس بۆ نهم پرسياره. له راستيدا من له سهر نهو باوهپه نيم كه ناكۆكيه كى نهوتۆ ههبيت له نيوان توركييا و ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا كه به يه كه وه (له گهل بريتانيا) پشتيوانيان كردوه له رهوتى نانكارا بۆ ناشتكرده وهى كورده كان. هه ندئ جار جياوازي تاكتيكي يان جياوازي له شرؤفه كاندا ههيه، به لام نهم به ره به سته دووره له ريكه وه تنى به نه ره تى له سهر نامانجه كان. نامانجه كه چيه ليره ؟ نامانجه كه نه وه به ناشتى و سه قامگيرى نهم ناوچه يه له باكوورى عيراق ده سته بهر بيت كه به ماوه ي چهند سال به هؤى ناكۆكيه هيزيبه كان و ده ستيوه ردانى لايه نه بيانيه كان و به داخه وه چالاكيه تيروريسته كان نالۆز بووه. رهوتى نانكارا بۆ چاككرده وهى نهم بارودوخه به باشترين شيوازي مومكين دارئؤرا.

به تيه ره بونى چهند سال نهم بارودوخه نالۆز بووه، هؤكاره كه تى نه وه به كه نهم دو ريه ره كورده نه يان توانيوه ريگايه ك بدۆزنهوه بۆ نه وه ي له سهر مه سه له زۆر گرنگه كان كه نهوانى له يه ك جيا كرده ته وه له گهل يه كدى دانيشتن بكن. ههروا كه پيشتر ناماژه م پيكره، نهوان هه تا نهم جاره له

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

واشنگتۆن به ماوهی ٤ ساڵ دیداریان له گهڵ یه کدی نه کردبوو. نهوهی که ئیمه توانیمان بیکهین نهوه بوو که بۆ یه کهم جار له دهوری یه کۆیان بکهینهوه و رهوتیکی نوێ دابننن بۆ نهوهی نا کۆکیه کانیان چاره سهر بکهن. نهم جاره خشته یه کی کاتی دانراوه و بهرنامه یه کی تۆکه می کاری دارپژراوه بۆ نهوهی ههر دوو لا کۆمه لێک شتی تایبهت بکهن و پشتیوانانی نهم رهوته (تورکیا ، نه مریکا و بهریتانیا) چاودێری بکهن به سهر بهر وه پشچوونی نهم رهوته .

پرسیار: دهوله تی تورکیا ده لیت ریکه که وتنامه که ی نیتوان بارزانی و تاله بانی که له واشنگتۆن واژۆ کرا پشتر به تورکیا نشان نه دراوه یا تورکیا له باره ی نهم ریکه که وتنامه یه پشتر ناگادار نه کراوه تهمه . نیه له م په یوه ندیه دا چی ده لیتن؟

"ده یقید وێلش": ئیمه له سهرتاسه ری نهم رهوته دا له گهڵ دهوله تی تورکیا راویژمان کردوه . دهوله تی تورکیا له گهڵ ئیمه راویژی کردوه ده رباره ی ههوله کانی بۆ هاندانی سه قامگیری باکووری عێراق، ئیمه زۆر ههولمان دا بۆ نهوه ی پشتیوانی دیکه به ئیننه ناو نهم رهوته . به لām له کۆتاییدا گه یشتینه نه بجامی کی بنه رته ی، له بهر نهوه که ولاته یه که گرتوه کانی نه مریکا توانی دهوری ناویژوان ببینی بۆ دیدار و دانیشتنی نهم دو رتیه ره . ئیمه وا هه ستمان کرد که نهم کۆیونه وه یه زۆر گرنگه بۆ شکاندنی به ربه سته کان و بهر وه پشچوون و ده بی لێره له واشنگتۆن به پتیه بجیت . نیگه رانی ئیمه ، هه مان نیگه رانی به نیسه بت نامانجه کانی پشروه واتا ئیمه له سهر نهو باوه ریه ی که ناسایشی هه مرو لایه نیک له ناوچه باشت ده بیت نه گه ر تیگه یشتنی کی بنه رته ی له نیتوان دو رتیه ری سه ره کی کورد له باکووری عێراقدا هه بیت به نیسه بت ناسایشی تورکیا . نه گه ر نهم دو حیزه بتوانن هاوکاری یه کدی بکهن، بواری ده ستیوه ردانی بیانی و تروریزم و ده سترتییه کان بۆ سهر سنووری تورکیا که م ده بیتته وه .

کورډ و کوردستان له به لگه نامه کانی و هزاره تی دهره وهی نه مریکا

پرسپار: له کاتیځدا که ټیستا کۆمه لټیک وتووێژ دهربارهی داهاتووی گروپه کورده کان له ناوچه له نارادایه، به گویره ی ریککه وتننامه ی واشنگتون نیسه چی ده لټین به نیسبته داهاتووی تورکمانه کان له باکووری عیراق؟

"ده یثید وټلش": سپاس بۆ نهم پرسپاره گرنگه. نهرکی من وهک ناویژیکار لهم رهوته دا نهوه بسوه که سودیکی زۆرتر بگه یهغه سهرجهم نهو خه لکه ی که لهو ناوچه یه ده ژین. ټیمه وا بیر ده که یه نهوه که باشتترین رینگا بۆ گه یشتن به نامانچ نهویه که نهوان ده بی به په روژ بن بۆ کاروباری خویمان و ههول به دن له یه کدی تیښگه ن. وتووێژی ټیمه له گه ل دو گروپی چه کداری سهره کی له ناوچه، به واتای نهوه نییه که ټیمه ده مانه ویت لایه نیککی دیکه بجه یه نه په راوێزه وه.

ههروه ها که ده زانن، من له ٢ سالتی رابردوودا دوو جار سهردانی باکووری عیراقم کردووه. کاربه ده ستانی نه مریکا به ده گه من نهم جوړه سه فهرانه نه بجام ده دن. له میانه ی نهو سهردانانه دا من له گه ل نوینه ره جوړاوجوړه کانی تورکمانه کان دیدارم کردووه و له تورکیاش له گه لیان قسه م کردووه. ټیمه زۆر نیگه رانین به نیسبته داهاتووی سهرجهم خه لکی ناوچه، چ کورد، چ تورکمان، چ مه سیحی، چ سهریانی و چ نه ته وه کانی دیکه. ټیمه به راستگۆیی وه ده لټین داهاتوو باشت ده ییت نه گه ر نهم گروپانه بتوانن له رینگای یه کگرتوویی زۆرتر و سه قامگیرتر بوونی ناوچه خویمان پیاریژن بۆ نه وه ی نه بن به قوربانی ده ستیوه ردانی ده ولته تی عیراق یا ده ولته تی تیران یا هه ندی لایه نی بیانی دیکه که ده یانه ویت که لکی خراب له بارودۆخه که وه رېگرن.

نهو ریککه وتننامه یه که له واشنگتون واژۆ کرا، رینگا خۆش ده کات بۆ ده وری سیاسی سهرجهم خه لکی ناوچه. کۆمه لټیک بیروپای جیاواز هه یه له سهر نه وه ی که نهم ده وره چۆن بگێرډریت، به لām نهم جیاوازیانه زۆرتر لهو ناوچانه هه یه که چه ند نه تنیکیک پټیکه وه ده ژین و کیشه که له سهر نهویه که ژماره ی دانیشتونانی شوینه کان چه نده و نه گه ر هه لټواردن کرا بۆ نه ندامانی پارلمان،

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروهى نه مريكا

دهنگه كان چۆن دابهش بكریت. كیشه كانى شه ناوچانه دهبی له رهوتی وتووێژه كاندا روون بكریتنهوه، لهوانهیه له رینگای یارمهتی سیاسی بۆ غونه سه رۆمیرییه کی متمانه پیکراو نه نجام بدریت بۆ شهوهی ژماره ی دهنگه كانى هه ناوچهیهك دیاری بكریت.

پرسیار: ههروا كه ئاگادارن، دهولتهتی تورکیا لهم دوايانه بریاری داوه كه په یوه ندییه سیاسیه كانی خۆی له گهڵ دهولتهتی عێراق تازه بکاتهوه و بالۆیترخانه کی بکاتهوه له بهغداد. ئیتره چۆن شه بریاره هه لده سه نگیئن؟

"ده یفید وێلش": به بۆچوونی نیمه کاتی شه نه هاتووه شیوازی په یوه ندییه کافان له گهڵ دهولتهتی عێراق بگۆزین له بهر شهوهی كه ئیستتا رۆمی عێراق خۆی له نهرك و بهر پرسیاره تیه كانی ده دزیتمه كه بریار نامه كانی نه غجرومه نی ئاسایشی نه تهوه یه کگرتووه كان بۆی دیاری کردووه. بۆ غونه عێراق هاوکاری ناکات له گهڵ کۆمیسسیونی تایبهتی نه تهوه یه کگرتووه كان و له سه رهتای مانگی ئاب شهم کومیسسیونه له عێراقدا نه ماوه. کهوابوو له کاتی کدا که دابرا نیکسی وا ههیه له نیوان دهولتهتی عێراق و کۆمه لگای نیونه ته وه ییدا، نیمه ههست ده کهین باش نییه په یوه ندییه كان له گهڵ عێراق باش بیتهوه.

پرسیار: له سه رهتای ناکۆکی تورکیا و سوریا هه ندیک له ولاتانی عه ره بی بانگه شه ی شهوه ده کهن که ئیسرا ئیل له پشتی سیاسه تی تورکیایه له بهرامبه ر سوریا و هانی تورکیا ده دات. ئیتره وه ک دیپلوماتیککی زۆر سه ره که وهزاره تی دهروه، چۆن په یوه ندییه كانی تورکیا و ئیسرا ئیل هه لده سه نگیئن و ئایا پیتان وایه که په یوه ندییه كانی تورکیا و ئیسرا ئیل هه ر شه یه بۆ ناوچه و هاوسه نگییه كان ده گۆزیت؟

"ده یفید وێلش": به داخه وه من له گهڵ شه و برۆکه یه نیم که ئیسرا ئیل له پشتی سیاسه تی تورکیایه له په یوه ندییه دا. برۆ بۆچوونی من و دهولتهتی نه مریکا لهم باره یه زۆر روونه. زۆر

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

سروشتيه كه توركيya وهك دهوله تيكي گرنك له ناوچه و جيهان، ده توانى په يوه ندى هه بيته له گهل هه دهوله تيكل كه پيى خوښ بيته. نيسرائيل دؤستيكي باشى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا يه، توركياش هه روا. ناساييه كه نيتمه پيمان خوښه توركيya و نيسرائيل په يوه ندى باشيان له گهل يه كدى هه بيته. نيتمه نه مه به شتيكي باش ده زانين بؤ ناوچه، نه كي شه يهك بؤ ناوچه. پيموانييه كه نه م په يوه ندييه هه پر شه بيته بؤ ناوچه و به دلنسياييه وه له سه ر نه و باوه ر نه يم كه نيسرائيل به هيج شيوه يهك پشتيوانى له كرده وه كانى توركيya بكات دؤى نه و تروريستانه كه له دهره وه هه پر شه له توركيya ده كهن. دهوله تى توركيya خوى برپار ده دات له سه ر نه م شتانه و پيموايه توركيya ده توانيته سه ربه خوانه كار بكات و بهر برسيار يتي نه مه بگريته نه ستؤ. به باوه رى من زؤر به هه له دا ده چين نه گه ر بلتين كؤمه لتيك پيلانى گه وره له پشتى نه م مه سه له دا هه يه.

پرسيار له رؤژنامه ي "لؤس ئانجليز تايمز" وه: پيش سه فهر بؤ واشنگتون، مه سه ود بارزانى وتى هؤكارى راسته قينه ي هاتنى نه و بؤ واشنگتون نه وه بووه كه نيوه له كاتى ديدار له باكوورى عيراق له مانگى حوزه يرانى رابردوو، بؤ يه كه م جار به ناشكرا پشتيوانى خو تان دهر پر يوه له كورده كان و سه ر به نام كؤمه لتيك گارانتيتان داوه به كورده كان؟ نيوه چ چؤره گارانتيه كتان داوه به كورده كان؟

"ده يفيد ويلش": له راستيدا گرنگترين گارانتيه ك كه نيتمه داومانه به خه لكى باكوورى عيراق - هه موو خه لكى باكوورى عيراق، نه ته نه ا كورده كان - تيره گلانى كؤمه لگاي نيونه ته وه ييه له كي شه كه يان دا. بؤ چوونى من نه وه يه كه ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا ناييته بى هه لويست و بى ده نك بيته له به رامبه ر چاره نووسى خه لكى نه م ناوچه يه. نيتمه له وانه دلته زينه كانى پيشتر فير بروين كه نه گه ر نيتمه بى ده نك بين، تراژيدييه كه دووپات ده بيته وه. با وه بيري خو مانى به يني نه وه كه خه لكى باكوورى عيراق قوربانى پيشي لكارى يه كجار زؤرى مافى مرؤف بووه له ده يه ي ١٩٨٠ و سه رته تاي ده يه ي ١٩٩٠. كؤمه لگاي نيونه ته وه يي له سه رته تاي ده يه ي ١٩٩٠ يه كى گرت بؤ

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانسی و هزاره نسی دهره ووسی نه مریکا

پشتیوانی کردن له کورده کان و پیموایه گه وره ترین کیشیه که کورده کان پاش نهم قوناخه هه یانبوو، جیابوونه وه و یه کنه گرتوویی سیاسی بووه. نه گهر نیمه بمانتوانییا یارمه تیان بدهین بۆ چاره سهر کردنی نهم کیشیه، ناسایش و ژیا نی خه لکی نهم ناوچه یه (خه لکی باکووری عیراق به گشتی) باشت ده بوو.

نه وه ی که من جه ختی له سهر ده که مه وه بۆ به رپژ بارزانی و تاله بانی و هه موو که سانی دیکه که له باکووری عیراق دیدارم له گه ل کردوون، نه وه یه که کۆمه لگای نیونه ته وه یی که وتووته نیو کیشیه که یان. ههر بۆیه کۆمه لگای نیونه ته وه یی، له وانه ولاته یه که گرتووه کانی نه مریکا سهرنج به بارودۆخه که یان ده دات به لām نه وان به رپرسیارن له به رامبه ر خه لکه که یان که باش ربه رابه تی بکه ن بۆ نه وه ی که بارودۆخه که باشت بیئت، نه گهرنا مه ترسی له سهر خه لکه که یان زۆرت ده بیئت.

من هه یچ گارانتیه کی تاییه تم نه داوه به ربه ره کورده کان. سهره تا که نه وان هاتن بۆ واشنگتۆن، نیمه روانگهی خۆماغان بۆیان روون کرده وه که له بارودۆخه کدا که دو پارتی سهره کی کوردی پیکه وه ناکوکن و له گه ل یه که شهر ده که ن نه گهر پاشان ده وله تیکی بیانی یان ده وله تی به غداد هه رشیان بکاته سهر، زۆر زه حمه ته بۆ ولاته یه که گرتووه کانی نه مریکا یا ههر ده وله تیکی دیکه که کۆمه لگای نیونه ته وه یی وه گهر بخت بۆ پشتیوانی کردن له کورده کان. وه زیری دهره وه زۆر به جوانی نهم مه سه له یی بۆ به رپژ تاله بانی و به رپژ بارزانی روون کرده وه. به لām نه گهر نه وان یه که گرتوو بن و ده ست به پروسه ی ناشتبوونه وه بکه ن، ولاته یه که گرتووه کانی نه مریکا یارمه تیان ده دات و نه گهر هه ره شه یه کی دیکه له لایه ن به غداد وه له سهریان بکریت، نیمه بی ده نگ نابین له به رامبه ری و پشتیوانی له کورده کان ده که یین. وه زیری دهره وه پشش له راگه یان دن نامه هاویه شه که ی نیوان به رپژان تاله بانی و بارزانی، نهم مه سه له یی پتیراگه یان دوون.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و هزاره تی دهره وهی نه مریکا

پرسیار: نه گهر نيمه چاو له ريککه و تنامه که ی نيوان به ريز بارزانی و به ريز تاله بانی بکهين، کۆمه لیک خالی سه رغا رکشی تیدا ده بينين، بۆ غونه باسی بيروکه ی فدراليزم له نيوان گروه کورده کان له داهاتودا کراوه. نهم بيروکه يه ده بيشه هۆی پيکهاتنی دهوله تيکی سه ربه خو له داهاتودا له ناوچه، نيوه چۆن بیری لی ده که نه وه؟

"ده يقيد ويلش": خوشحالم که پرسيا ريکی واتان هينايه گۆري له بهر نه وهی که من له کاتی گفتوگو له گه ل دۆسته کانم له دهوله تی تورکیا بۆم دهرده کهوت که نهم مه سه له يه کۆمه لیک نيگه رانی له تورکیا دروست کردوه. با به چهند شيوه وهلامی نهم پرسيا ره بده مه وه: يه که م له په يوهندی له گه ل نه وهی که لهم ريککه و تنه دا هاتوه، ده بی بلیم له يه که م بهشی راگه ياندن نامه هاو به شه که دا نامه به وه کرا که ناماغي خه لکی عیراق، عیراقیکی يه که گرتوو، پلوراليست و ديموکراته. له په يوهندی له گه ل ناماغي دو حيزه کورده که، نه وان جوړیک سیستمی فدراليان ده ویت له چوارچيويه عیراقدا. هه لویستی ولاته يه که گرتوه کانی نه مریکا به نیسبه ت ناماغي نهم دو حيزه کورده نه وه يه که نيمه ريز له ناماغي که يان ده گرین به لام ريزيشمان هه يه بۆ ناماغي خه لکی عیراق بۆ ولاتیکی يه که گرتوو، پلوراليست و ديموکرات، نه گهر وايیت زۆر باشه. لهم په يوهندی ده، نيمه ريز له مافی خه لک ده گرین بۆ نه وهی خو یان بریاری داهاتوی خو یان له ولاتی خو یاندا بدهن. نه مه به شيکه له میراتی نه ته وهی نيمه و زۆر بهی نه مریکاييه کان باوه ريان پييه تی. پاش نه وهش نيمه خو یشمان دهوله تيکی فیدرالین. نه مه به واتای نه وه نييه که ولاته يه که گرتوه کانی نه مریکا ريگا چاره يه کی تاييه ت پيشنيار ده کات به نه ته وهی عیراق. نه مه شتيکه که خه لکی عیراق خو یان ده بی بریاری له سه ربه دن که کورده کانیش به شيکی گه وهی نهم پيکهاته يهن.

دووه نه وه که هه لویستی ولاته يه که گرتوه کانی نه مریکا چيه به نیسبه ت سه ربه خو یی کوردستان، له بهر نه وهی که من ده زام خه لک لهم په يوهندی ده پرسيا ريان هه يه. با لي ره نه وه روون بکه مه وه

کورډ و کوردستان له به لکه نامه کانی و وزارتې دهره وهی نه مریکا

که ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا پشتیوانی ناکات له کوردستانیکي سهر به خو، چ له باکووری عیراق، چ له شوینه کانی دیکه. نیمه پشتیوانی له عیراقی یه کگرتوو ده که یین و له سهر نهو باوهره یین که عیراق خاوهن یه کپارچه یی خاکه و نیمه نامانه ویت نه م کیانه بگوزین. نه مه روانگه ی نیمه یه به نیسبت عیراق.

پرسیار: نایا له میانه ی گفتوگو له گهل به پزیز بارزانی و به پزیز تاله بانی، باسی مه سه له ی تپوزسیونی عیراق کراوه، نه گهر شتیکی وابوو نه وان ده یانه ویت چ دهریک له مه دا بگپین و به له بهرچاوگرتنی سهر نه که وتنی نه زموونی پیشووتری نیوه له گهل تپوزسیونی عیراق، نیوه به شوین چ مودیلنیکي نوی یان دهریگریکی نویدان؟ و کاردانه وهی نیوه چیه له بهرامبهر پیشنیاره که ی دوکتور نه محمد چه له بی سهاره ت به وهی که شازاده ی توردون، مه لکه حه سن بیی به ریبه ری نوی عیراق؟

"ده یقید وینلش": به لئ چهنه پرسیار خرایه روو. من هه ول ده دم وه لایمی گرنگرینیان بده مه وه، نه ویش نه وه یه که چ جوړه گفتوگریه ک کراوه له گهل بارزانی و تاله بانی سهاره ت به تپوزسیونی عیراق. من نهو شته ی که پیشتر وتم دووباتی ده که مه وه، نامانجی نیمه له هه وله که ی مانگی نه یلوولمان نه وه بوو که بارودوخی باکووری عیراق باشر بکه یین. نیمه نامانجیکی وامن نه بوو که نه م دو ریبه ره خو یان وه ک ریبه رانی تپوزسیون رابگه یه نن یان جوړه به ره یه کی یه کگرتوو دژی ده ولته ی عیراق دا به زریتن. خوشبختانه له سهر نهو باوهره نیم که له م بارودوخه دا شتیکی وا پتویست بیت یان گونجاو بیت. با له بیرمان نه چیت نه م دو ریبه ره سیاسیه، نه زموونیکي بهرچاویان هدی له گهل رژیم سهدام حوسه یین و پتویستیان به وه نییه که که سیکي دیکه فیریان بکات که قوریانی بوونی سهدام واتای چیه. له م باره وه نه وانیش وه ک زوریه ی خه لکی عیراقن و زور به ده سستی سهدام چه وساونه ته وه و کومه لیک نه بنجامیان به ده ست هیناوه. پتویست به وه ناکات نیمه نه وان فیری نه م میژوو به بکه یین. نه وان ریبه ری خوراگه یاندرای تپوزسیونن، له بهر نه وهی که

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و مزاره نى دهروهه نى نهمريكا

دهسهلات و كونترولنى سهدام حوسهين قبول ناكهن له ناوچهى خوياندا. نهوان به شتيكى زور خراپى دهزانن كه له ژير كونترول و دهسهلاتى سهدام حوسهيندا بن و نهركى هاوبه شى نيتمه وهك نهندامانى كۆمهنگاي نيونه تهوهيى نهويه كه گارانتي نهوه بكهين كه نهوان ديسان نهكهونه ژير دهسهلات و كونترول سهدام.

پرسيار: ههروهك دهزانن توركي هه ندى جار شالوى سهريازى له باكوورى عيراق نه نجام ده دات بۆ راماليني PKK. نهم شالاوانه كاردانه وهى هه ندى له ولاتانى ناوچه يا جيهانى ليده كه ويته وه، بهلام نيوه پشتيوانى لهم شالاوانه دهكهن، نيوه پشتيوانيتان كردوه له توركي بۆ نهم شالاوانه له بهر نه وهى كه دژى تروريزم نه نجام ده درين. نه گهر له داهاتودا ئالوگۆر به سهر هاوسهنگيه كان دا بيت، تايا نهمريكا هه روا به گهرمى پشتيوانى له شالاوه كانى توركي دهكات؟

"دهيفيد ويلش": با ههلويسى خومان روون بكه مه وه: يه كه م توركي دۆست و هاوبه يانى نيتمه يه. دووهم نيتمه ريز له مافى خوياراستنى توركي ده گرين و پشتيوانى ليده كه يهين، له وانه دژى تروريزم. سييه م توركي راويژ ناكات له گهل نيتمه بۆ نه نجامدانى نهم شالاوانه. چواره م كاتى كه توركي ههست دهكات پيويسته نهم شالاوانه نه نجام بدات، ههلويسى نيتمه نهويه كه ده بۆ پتوهر و ماوهى نهم شالاوانه سنووردار بيت و زيان به مافى خهلكى ناوچه نه گه يه نييت. كه وابوو نهمه خوى له خويدا جياوازه له گهل پشتيوانى كردن لهم شالاوانه. ولاتانى ديكه ههلويسى جياوازيان ههيه بهلام ده بۆ نامازه به وه بكه م كه گهل له ولاتانه كه نهم شالاوانه شه رمه زار دهكهن، خويان به پرسيارن له بهرامبه ر نهو بارودوخى كه نهم شالاوانه ي ليده كه ويته وه يا له راستيدا به پرسيارن له بهرامبه ر نهو پشتيوانيه كه له PKK دهيكهن. نيتمه ديالوگى باشمان ههيه له گهل دهوله تى توركي لهم په يوه ندييه دا.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

به بۆچوونى من راگهياندىن نامه هاوبه شه كهى به پرتزان بارزانى و تاله بانى هه ندىك گارانتي نه منى زۆر گرنگى تيدايه بۆ ناسايش و پاراستنى توركييا. نايا من نيگه رانم به نيسبته جيبه جى بوونى نهم گارانتيه؟ به دلنيسايبه وه، من زۆر به وردى چاودىرى نهم مه سه له يه ده كه م له گه ل هاوكار انم له ده ولته تى توركييا و به ريتانيا. زۆر گرنگه كه نهم به شه له ريككه وتن نامه كه به شيويه فهرمى جيبه جى بكرىت و شتيكى به نه په تيبه بۆ ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا كه توركييا له م ره وته دا قازاغيتكى نه منى ده ست بكه ويّت.

پرسيار: ده مه ويّت پرسياره كه م دوويات بكه مه وه دهراره ي ئۆپوزيسيونى عيراق و نه وهى كه نيه وه چ فورموليكتان داوه به ئۆپوزيسيون. نايا نيتمه ده توانين چاره پروانى نه وه بكه ين كه چالاكى ئۆپوزيسيون، سه ر له نوى له باكوورى عيراق ده ست پيڭكاته وه؟

"ده يقيد وئلىش": نيتمه پشتيوانى له ئۆپوزيسيونى عيراق ده كه ين. هه روا كه هه موومان ده زانين، عيراق ئۆپوزيسيونى هه يه كه زۆربه ي خه لكى عيراق تيدا به شدارن. مه سه له ي نيتمه نه وه يه كه ده نكى خۆمان به مينه پال نهم ئۆپوزيسيونه بۆ نه وهى له داها تودا خۆى وهك ئالترناتيڤيكي به هه يز نيشان بدات. نهمه هه ولتيكى دريڤخايه نه. به داخه وه، يه كى له تايبه ته ندييه كانى رژيمى عيراق نه وه يه كه ده سه لاڤتخوازي له راده به ده رى نهم ده ولته ته، به شيوازيكى زۆر سه ركه وتوانه توانيويه تى ناره زايه تيه ناوخوييه كانى عيراق كونترول بكات، نه لبه ته نه له هه موو شوينه كانى عيراق به لكوو به تاييه ت له ناوه پاسى عيراقدا. نيتمه وهك ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا پشتيوانى له هه وله كانى ئۆپوزيسيون ده كه ين بۆ به ريكخستن كردنى خۆى و راگيشانى پشتيوانى نيونه ته وهى و ناوخويى. نهم مه سه له يه چهنده توخى هه يه: يه كه م پشتيوانى كردن له په خشى به رنامه ي راديو يى كه بيروپراي جياواز بڤاته به رده ستى خه لكى عيراق. دووهم پشتيوانى له هه وله كانى ئۆپوزيسيون بۆ به ريكخستن كردنى خۆى و كۆكردنه وهى نه ندامه جۆراوجۆره كانى ئۆپوزيسيون له ده ورى يه ك بۆ ديا لۆگ و له يه ك تيگه يشتن. ستيهم نيتمه هه روه ها پشتيوانى له هه ولتيكى چروپ و

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانئ و وزارتئ دهره وهئ نه مریکا

به ریکه خستنکراو ده که مین بۆ کۆکردنه وهی زانیاری دهرباره ی پیشیلکاریه کانی مافی مروژ و تاوانه کانی جهنگی ده ولته تی عیراق بۆ نه وهی له داهاتوو له یهک فایلدا تاوتوی و شروژه بکریت و له وانه یه بییت به بنه مایه ک بۆ کرده وهی نیونه ته وهی زۆرت دژی سه دام.

پرسیار: هه رواکه ده زانن به ریز بارزانی و تالهبانی له بهرنامه یاندا هیه سهردانی تورکیا بکه ن بۆ نه وهی دیسان له نانکارا له گهل یهک دابنیشن. نایا ئیوه هاوپییه تیان ده که ن له م سه فهردها بۆ نانکارا و نایا ئیوه هیچ پلانیکتان هیه بی ن بۆ نانکارا بۆ نه وهی له نیگه رانیه کانی کاربه ده ستانی تورکیا سه باره ت به ریکه که وتننامه ی واشنگتن کهم بکه نه وه؟

"ده یقید ویلش": له راستیدا من کاتیکی که مم له م هه فتانه ی دوایدا له گهل کاربه ده ستانی تورکیا به سه ر بردوه و هیوادارم نه م دانیشتنه به رده وام بییت. ئیمه پیشنیارمان کردوه ههنگای دواتر له ره وتی ناشتبونه وه نه وه بییت که بارزانی و تالهبانی له نانکارا له گهل تورکیا، به ریتانیا و نه مریکا دابنیشن. با ناماژه به وهش بکه م که نه جیندای نه م کۆبوونه وهی له وانه یه شتانی دیکه ش له خۆ بگریت. ئیمه پیشنیاری نه وه مان کردوه که نه جیندای کۆبوونه وه که، مه سه له ی نه منی بییت. بۆ ئیمه نه م پیشنیاره مان کردوه؟ له بهر نه وهی که (ههروه ها که پیشتر وتم) مه سه له ی نه منی، توخی سه ره کی تیوه گلانی ئیمه یه له م مه سه له یه دا و بنه مای ناویژی کردنه که ی ئیمه یه. ئیستا له سه ر ده ولته تی تورکیایه که هه موومان بانگهیشت بکات بۆ نه م کۆبوونه وهی و هیوادارم بانگهیشتمان بکات. نه گهر تورکیا بانگهیشتمان بکات، من بۆ خۆم زۆر خوشحالم ده به م که به شداری له م کۆبوونه وه یه دا بکه م. خاتون نالبرایت، وه زیری دهره وه، چاره پوانه که من بچم بۆ نه م کۆبوونه وه یه. پیم وتن له م روژانه ی دوایدا به جیا سه م کردوه له گهل به ریز بارزانی و تالهبانی که ئیستا له ئوروا و ناوچه ی کهنداوی فارسن و هه ردوویان ناماده یی خویان دهرپریوه بۆ به شداری کردن له م کۆبوونه وه یه نه گهر له نانکارا پیشوازیان لیبکریت. نه لبه ته له سه ر ده ولته تی تورکیایه که نه م پیشوازییه بکات.

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتانی دهره وهی نه مریکا

پرسیار: من دوو پرسیارم ههیه: یه کهم نهوه که ههندی راپۆرت بلاو بووه تهوه سه بارهت بهوهی که خاتوون نالبرایت له کۆبوونه وه که ی واشنگتۆندا بهلئینی داوه به بهرپز تاله بانی و بارزانی که نه گهر سوپای عیراق هیرش بکاته سهر باکووری عیراق، ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا بهرگریان لیده کات، هه رواکه بهرگری له کویت کرد، نایا ئیتوه نه مه پشتراست ده که نه وه؟ پرسپاری دووه می من نه وهیه که ئیتوه و تتان که سیاسه تی نه مریکا دژی پارچه پارچه بوونی عیراقه، به لام روانگهی جیهانی عهره ب نه وهیه که ئیتسا ده وله تیکی نیمچه سهر به خۆ له باکووری عیراق ههیه که بنه ما خوش ده کات بۆ ده وله تیکی سهر به خۆی کوردی.

"ده یقید و ئلش": له په یوه ندی له گسه پرسپاری یه که مدا ده بی بلسیم له کاتی راگه یاننده هاو به شه که، خاتوون "نالبرایت" دو شتی به گشتی باس کرد: یه کهم نهوه که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ناتوانیت ریگه بهوه بدات که رووداوه کانی کۆتایی دهیهی ۱۹۸۰ و سهره تای ۱۹۹۰ دووپات بیتته وه که تیبدا هه زاران عیراقی، زۆرتر کورده کان گیانیان له ده ست دا و ههروه ها که ئیتوه له وانیه بتانه ویت وه بیری بهیتنه وه، ده وله تی عیراق سهره تا چه کی کیمیایی دژی خه لکی بی گوناھی ولاتی خۆی به کاره یناوه. مه سه له ی دووه م که خاتوون نالبرایت باسی کرد نه وه بوو که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا پشتیوانی له خه لکی عیراق و به تایبهت خه لکی باکووری عیراق ده کات، نه گهر ده وله تی عیراق هیرش بکاته سهریان. به بۆچوونی من نه مه هۆشداریه بۆ سه دام که قه د هیرشه کانی دووپات نه کاته وه، له بهر نه وهی که به ردیله که ی ده دات.

به نیسه بت پارچه پارچه بوونی عیراق، نیمه راهانگه یاندوه که پشتیوانی له عیراقینکی یه کگرتوو ده که یه. له راستیدا ده وله تی عیراق هه ر له کۆنه وه کونترۆلی هه ندی به شی ولاتی خۆی له ده ستدا نه بووه، بۆ گونه پیش نه وهی که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له راستیدا بکه ویتته ناو کیشه ی باکووری عیراق. نازانم مه به ستان نه وه بوو که نه مه پارچه پارچه بوونی عیراقه، من نه مه به شکستی رژیمی عیراق ده زانم و ههروه ها شکستیکه بۆ خه لکی عیراق. نیمه پشتیوانی له

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و مزاره تى دهره وهى نه مريكا

جيا بونه وهى به شىك له عىراق له و ولاته ناكهين و ههروه ها پشتيوانى له دروستبوونى دهوله شتىكى نيمچه سه به خو ناكهين له به شىك له و ولاته دا و باوه پيش ناكه م ريبه ره كورده كان به دواى شتىكى وا بن. نه گهر به ديقه ته وه راگه ياندن نامه كه بخوتينه وه، دهيينن كه به ريز بارزاني و به ريز تاله باني داواى عىراقىكى به كگرتوو، پلوراليست و ديموكرات ده كهن. نه وان پيشنيارى نه وه ده كهن كه سيستمى عىراق، فدرالى بيت. نه مه شتىكه كه سه رجهم خه لكى عىراق ده بى پريارى له سه به بدن. هيرادارين روژيك بيت كه خه لكى عىراق سيستمىكى وا هه ليزين.

پرسيار: نيوه نامه ژه تان به وه كرد كه ناتانه ويت به شىك له عىراق له و ولاته جيا به كه نه وه و ريبه ره كورده كانيش داواى سيستمى فدرالى ده كهن، به لام له كورده وه دا شتىكى وا له سه به رويه ندى روودان دا به. نيوه راديويه كتان داناوه بو نويوزسيونى عىراق و نه ندامانى CIA له باكوورى عىراق ماوه به كه پيش نيستا چالاك بوون و اتا كاتيك كه بارزاني هيرشى كرده سه به تاله باني له سليتمانى و هه موو نيشانه كان نيشان ده دات كه نيوه به ره وه پيش ده چهن و ده تانه ويت كو مه لگاي نيونه ته وه بى زورتر بكيشنه ناو باكوورى عىراق. به لام ههروه كه ده زانن كورده وه له گه ل ليدوان جياوازه. نيوه چى ده ليتن له م په يوه ندييه دا؟

"ده يثيد ويلش": من له گه ل زوربه ي نه م بوجووانه دا نيم. نيستا گه لي راديو هه ن كه سه به نويوزسيونى عىراق، بو ته نها په نجه به ره ولاى راديو كه ي نيتمه راكي شراوه كه ده به ويت عىراق پارچه پارچه بكات. نه وهى كه نيتمه بو خه لكى عىراق ده مانه ويت، شتىكى جياوازه، نيتمه پشتيوانى له هه ره كه شىك ده كهين كه له گه ل نه م راونگه يه ي نيتمه دا بيت. به باوه رى نيتمه خه لكى عىراق شايانى نه وه ن داهاتويه كى جياوازيان هه بيت. نامانجى نيتمه، نه مه به.

جاريكى ديكه دووباتى ده كه مه وه كه هه لويستى نيتمه نه وه به كه يه كه نه ته وه هه به له عىراقدا. دهوله تى عىراق له ماوه ۲۰ تا ۳۰ سالى رابردودا، ريبه رايه تيبه كى لاوازي هه بووه به به راورد

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتسی دهره وهی نه مریکا

له گهڼ ددوله تانی دیکه ی نارچه. عیراق خاوهن سهرچاوه ی سروشتی زوره و خه لگیککی زیرهک و چالاکي هیه. به لām چ به سهر نهم نه ته وه یه دا هاتوه؟ نهم نه ته وه یه له لایهن رژیمي سه دامه وه قه لājۆ کراوه و نهم رژیمه بهرپرسیاره له بهرامبه ر میژووی نهم ۲۵ سالهی دوایه ی عیراق. هه موومان نه وه ده زانین سهره پای نه و کیشه بنه پتیانه ی که رژیمي عیراق بۆ خه لگه که ی دروستی کردوه، نهم نه ته وه یه هیشتا به یه کگرتووی ماوه ته وه.

به باوه ری من نهم هاوپه یوندییه که تا نیستا عیراقی به یه کگرتووی هیشتوه ته وه عیراق به ره وه یه کپارچه یی ده بات نه هه لوه شانده وه. جاریکی دیکه دوپاتی ده که مده که ناماخی نیته پارچه پارچه کردنی عیراق نییه. زۆر راستگۆیانه پیتان ده لیم که ته نانه ت نه گهر نیتمه ش بمانه ویت، نایا ده توانین عیراق پارچه پارچه بکه یین؟ جگه له مده ش له کاتی جهنگی ۸ سالهی نیران و عیراق، گه لی که س ده یانگوت له وانه یه به شیک له خه لکی عیراق له م ولاته جودا ببنه وه و په یوه ست یین به به شیکي دیکه. به لām شتیکی وا رووی نه دا، رووی نه دا؟ رووی نه دا له بهر نه وه ی که به بۆجوونی من زۆربه ی خه لکی عیراق خۆیان به عیراقی ده زانن و نه گهر دراوسییه کی نزیك عیراق نه یه توانی عیراق پارچه پارچه بکات، ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ش ناتوانیت پارچه پارچه ی بکات، ته نانه ت نه گهریش بیه ویت شتیکی وا بکات.

به لām دیسان پشتراستی ده که مده که شتیکی وا له نارادا نییه. با به شیوازیکی دیکه بۆتان روونی بکه مده وه: نه گهر سبه یینی رژیميکی دیکه له عیراق بگات به ده سه لات و سه دام له سهر ده سه لات لا بریت، ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا په یوه ندییه کی جیاواز له گهڼ نهم ددوله ته ده گرتیه بهر. خاتوون ئالبرایت، وه زیری دهره وه له لیدوانیکدا له سه ره تای ۱۹۹۷ نهم مه سه له یه ی راگه یاند و من داواتان لیده که م بگه رینه وه بۆ دواوه و نهم لیدوانه بخویننه وه له بهر نه وه ی نشان ده دات نیته ته نه ها کیشه مان له گهڼ رژیمي عیراق هیه، نه له گهڼ ولات یان خه لکی عیراق.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و مزاره تى دهره وهى نه مريكا

پرسىار: ئىنوه چۆن نهم كرده وهى ده ولته تى توركىا شرۆڤه ده كهن كه ده سته جى پاش رىككه و تننامهى واشنگتون رايگه ياند دهيويت په يوندیيه ديپلوماتيكه كانى خۆى له گهل عىراق تا ناستى كرده وهى بالتويزخانه لهم ولاته بهرز بكاته وه؟ نایا ئیوه له سهر نهو باوه په نین كه ده ولته تى توركىا له وه ده ترسیت كه نه گهر كيانىكى جياواز له باكورى عىراق پىك بیت، كيانىكى هاوشپه وه له باشورى رۆڤه لاتی توركىا دروست ده بیت؟

"ده یفید وئش": من پىشتەر وه لامى نیگه رانیه كانى ده ولته تى توركىا به نیسبهت راگه ياندنامه هاویه شه كهى دو رپه ره كرده كه دایه وه. به نیسبهت برپارى توركىا بۆ بهرز كرده وهى ناستى په یوه ندىه كانى له گهل عىراق، وه لامى نهم پرسىارهم توزىك له مه بهر دایه وه و دوپاتى ده كه مه وه كه نهم برپاره په یوه ندى به توركیا وه هیه. نهمه كۆمه لىك نیگه رانى بۆ ئیمه دروست كرده وه. به بۆچوونى ئیمه له كاتىكدا كه ده ولته تى عىراق له كۆمه لگای نینه ته وهى دابراوه، بىروكهى بهرز كرده وهى ناستى په یوه ندىه كان له گهل نهم ده ولته ته، بىروكه یه كى باش نییه. ئیمه سهیر ده كه یین بزاین چۆن نهم برپاره جپه جى ده بیت.

پرسىار: له رىككه و تننامه كهى نیوان بهرپرز بارزانى و بهرپرز تاله بانى به ناویژىوانى نه مريكا له واشنگتون، خشته یه كى كاتیبى دیارى كراوه بۆ بهرپره چوونى ههلبژاردن له مانگى حوزه یران. هه ندى له ره خنه گران پىیان وایه نهم رىككه و تننامه یه واقعبینانه نییه و كۆمه لىك شت هیه و له راستیدا كۆمه لىك كیشه هیه وهك دابهش كردنى داها ته كان له باكورى عىراق. ههروه ها ولاته یه كگرتووه كانى نه مريكا بهر پرسىارىتى شتىكى گرتووه ته نه ستۆ كه ناتوانى جپه جى بكات.

"ده یفید وئش": پىموايه گهل رىككه و تننامه ی نینه ته وهى هیه لهم ناوچه یه له جیهان كه جپه جى كردنیان زه حمه ته. به لام من خوشبینم به نیسبهت جپه جى بوونى نهم رىككه و تننامه یه،

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانسی و هه زاره تسی دهره وهی نه مریکا

له بهر نه وهی که ههر دو ریبهری کورد به لیتنیان داوه به خۆم، ههروه ها که بهرپرسیاریتی و ریبهرایه تی خۆیان لای بهر زترین کار به دهستی دهولته تی نه مریکا دهرپیره. ناشکرایه که نه مه به ته نهایی بهس نییه، ده مینیتته وه سهر دهره سهوونی نهوان و ههولدان بۆ قایم کردنی بارودۆخی خۆیان. ئیمه نیشامان داوه که ده توانین یارمه تیان به دین. ده توانین یارمه تیان به دین که له دهوری یه کۆ بینه وه به لām ناتوانین هیچ ریگاچاره یه کیان بۆ بدۆزینه وه، نهوان خۆیان ده بی نه م ریگاچاره یه بدۆزنه وه. ئیمه ناگاداریان ده بین، هانیان ده دین و یارمه تیان ده دین نه م ههنگاوانه هه لېگرن که پێویسته بۆ تهواو بوونی نه م ره وته. پیموایه نه نجامی کۆتایی به قازانجی خه لکه که کیان ده بیته و نه گهر نهوان نه مه نه کهن، ده بی له خۆیان په سیار بکهن که نایا بهرپرسیاریتی خۆیان له ناستی ریبهرایه تی کردنی خه لکه که کیان نه نجام داوه بۆ نه وهی داها توویه کی باشتریان بۆ دابین بکهن.

په سیار: ئیوه چۆن سهیری کار دانه وهی ولاتانی عه ره بی ده کهن له بهرام بهر نه م ریکه که وتنه نامه یی کورده کان، مه به ستم ولاته عه ره بییه میانه ره وه کهانه. نایا نه م ولاتانه پێشوازی له م ریکه که وتنه نامه یه ده کهن یا تۆزی ره خه نیان هه یه لیتی؟

"ده یقید وێلش": له راستیدا کار دانه وهی نهوان زۆر باش بووه. ئیمه له کاتی نه م وتووێژانه و پاش نه وهش گه لی له دۆسته عه ره به کامان ناگادار کردوه ته وه و زانیان که کار دانه وه یان زۆر باشه. نهوان به روونی سهیری نامانجی ئیمه ده کهن که نهویش ههولدانه بۆ زیندوو کردنه وهی ناشتی و سهقامگیری ناوچه. دهولته عه ره به میانه ره وه کهان که دۆستی نه مریکان هیچ تیروانی نیکی پیچهوانه ی نامانجی ئیمه یان نییه. نهوان وا بیرناکه نه وه که ئیمه ده مانه ویت عیراق پارچه پارچه بکهین. هه روا که ناماژم پیکرد یه کۆ له ریبه ره کورده کان دوا به دوا ی ریکه که وتنه نامه که سهردانی ولاتانی عه ره بی کردوه. من به تهواوی له سهر تهو باوه ره م که نه گهر ولاتانی عه ره بی هه زیان له م ریکه که وتنه نامه یه نه بوا، پێشوازیان له م ریبه ره کورده نه ده کرد.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتس دهره ووس نه مریکا

پرسیار: با وای دابننن که نهم ریځکه و تنامه یه له داهاتوودا به ره و پیش ده چیت و گه لی له به شه کانسی جیبه جی ده کریت و بارود و خیک بیته پیش که ده ولته تی عیراق و بزانییت که نه مه هه ولتیکه بز جیا بونه وه له عیراق و پاشان هیرش بکاته سر کورده کان. له م کاته دا هه لویستی ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکا چ ده بیت، نایا ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکا هیزی زه مینی خوی ده نیریت بز ناوچه؟

"ده یقید ویتلش": سهیر کهن من نامه ویت وه لایمی پرسیاره گرمانه یه کان بده مه وه. به لایم په یامی نیمه زور روونه. بریار نامه ی ۶۸۸ ی نه مجومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان ده ولته تی عیراقی دهره و کورده که نابیت خه لکه که ی خوی سر کووت بکات، عیراق قه د ریزی له م بریار نامه یه نه کگرتوه و هه تا نه مپو خه لکه که ی خوی سر کووت ده کات.

هه روا که سه رغی هه مومان له سه ر ریشوینه سه ربازییه کانسی گه مارو کانسی سه ر ریشی عیراق چر بوته وه، ده بی سه رغیش بدهین به لایه نی مافی مروقی نهم مه سه له یه. نه وه ی که نیمه له م راگه یان دننامه هار به شه دا و هه مرو راگه یان دننامه کانسی دیکه دا گوچان دومانه نه وه یه که هوشدار ییه که لیره هه یه، نه ویش نه وه یه که کو مه لگای نیونه ته وه یی به ریه رایه تی ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکا بی ده نگ نابیت نه گه ر ده ولته تی عیراق هه ول بدات روودا ویتکی وه روودا وه کانسی ده یی ۱۹۸۰ و سه ره تای ۱۹۹۰ بخولقینیت.

پرسیار: نایا نیتوه هیچ په یوه نندیه که ده بیننن له نیتوان ریځکه و تننامه که ی به ریز تاله بانو و بارزانی له واشنگتن له لایه که و په ره سه ندنی گرزییه کانسی نیتوان سوریا و تورکیا له لایه کی دیکه وه؟

"ده یقید ویتلش": پیموانییه په یوه نندیه که هه بیت له نیتوان نهم دو مه سه له یه دا. به لایم ریشه ی کیشه ی نیتوان تورکیا و سوریا، مه سه له ی (PKK) یه. باشته نهم پرسیاره له ده ولته تی تورکیا بکهن.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

پرسىار: ئيوه و تتان كه به شوين دهلته تيكى سهر به خزى كورددا نين و له راستيدا من باوهڤ ناكمه شتيكى وا له ناوچه قبول بكریت له بهر نه وهى هاوسهنگى هيتزه ناوچه ييه كان (توركيا له لايهك و عيراق و نيران له لايهكى ديكه) تيكده چيت. به لام من وا له مهبسته كهى ئيوه تيكه ييشتم كه ئيوه پشتيوانى له سهره لدانى كيانيك ده كه ن له باكوورى عيراق كه كۆمه لگاي نيونه ته وهى رۆژبه رۆژ زۆرتر يارمه تى بدات. ئايا نه مه سهره تايهك نيه بۆ پيكهاتنى دهلته تيكى سهر به خزى كورد ؟

"دهيفيد وئيش": مهبستم مسۆگهر كردنى پاراستن و ناسايشى گروپيكه كه مافى چارهى خۆنوسينى هيه له چوارچيوهى ولاتى خۇيدا و له رابردودا بووه ته قوربانى له بهر نه وهى نه م جوژه سهرنجه نيونه ته وه ييهى نه بووه.

من باوهڤ ناكمه و بۆ خويشم ناتوانم بى هه لويست بم به نيسبهت چاره نووسى نه م خه لگه. له ريگاي نمونه باكوورى عيراق ئيمه ده مانه ویت به هه موو خه لگى عيراق نيشان بده ين كه نه وانيش ده تانن ريگايه كى وا هه لئيرن. با له بيرمان نه چيت خه لگى باكوورى عيراق ته نها قوربانى نه م بارودۆخه نين. بۆ نمونه ده تانين هه ر ئيستا ناماژه به دژه كرده وه كانى دهلته تى عيراق بكه ين دژى خه لگى باشوورى عيراق.

به داخوه هه روه ها كه ده زانن بارودۆخى عيراق به جوړيكه كه خه لك سهرنجيكى نه وتۆ نادهن به م شتانه. هه روه ها مافى مرۆ له ناوه راستى عيراق هه ر ئيستا به توندى پيشيل ده كريت. سالى پار راپۆرتيرى تاييه تى نه ته وه يه كگرتوه كان راپورتى دا كه سه دان كه س له لايه ن رۆمى عيراق له سيداره دراو و هه موومان ده بى له خۆمان پرسىار بكه ين كه ئايا باشتر نيه به هه موو عيراقيه ك نيشان بده ين كه كۆمه لگاي نيونه ته وه يى ناگادارى نه م شته يه و له سهر نه و باوهڤه يه كه ده بى خه لگى عيراق داها ترويه كى باشتريان هه ييت. نه مه نه و شته يه كه ئيمه ده مانه ویت

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانئ و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

بیکه مین. نیمه ههول نادهین بۆ دروستکردنی دهولته تیکی سهر به خۆ(له باکوور یان باشووری عیراق) یان هه لوه شانده وهی نهم ولاته، نیمه ته نه ا ده مانه ویت نیشان بدهین که نالترناتیفیک ههیه بۆ خه لکی عیراق بۆ نه وهی داهاتویه کی باشتریان هه بیته.

پرسیار: نایا نۆپوزیسیونی عیراق وه ک پینگه یه ک دیسان که لک وهرده گریته له باکووری عیراق، وه ک نه وهی که پیشتر قهوما و نه و کاره ساته ی لیکه و ته وه.

"ده یقید وئیش": نازام مه به ست لهم پرسیاره چیه. ئیوه ناماژه تان به نۆپوزیسیونی عیراق کرد، نۆپوزیسیونی عیراق نیستا تاراده یه ک په خش و بلاوه و من نازام که نه وان ده یانه ویت له سه ر بنه مای کام پرئسیپ یان کرده وه خویان به ریکه خستن بکه ن. با نه وه ش بلیم که کۆمه لیک ناکۆکی ههیه له نیوان پارتی(PDK) و به کیتی(PUK) دا له سه ر نه وهی که چۆن مامه له له گه ل نۆپوزیسیون بکه ن. ئیوه ده بی نهم پرسیارانه له وان بکه ن. به لام له روانگی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکاوه، نیمه ههول نادهین له ریگای نهم ره وته وه چوارچیوه یا پینگه یه ک دروست بکه مین بۆ چالاکی نۆپوزیسیون، به ته وای به پیچه وانه یه. نیمه وای به باشت ده زانین که ره وتیکی ناشتبه و نه وه هه بیته له نیوان PDK و PUK و بیته نه غامی باشتبه وونی بارودۆخی باکووری عیراق و پاراستنی خه لکی نه وی. نه گه ر له داهاتوودا PDK و PUK بریاریان دا که نۆپوزیسیونی عیراق له ناوچه ی نه وانا دژی ده ولته ی عیراق چالاکی بکات، نه مه شتی که که په یوه ندی به خویانه وه ههیه. به لام نامانجی نیمه لهم ره وته دا، نه مه نییه و پیشنیاریان پیناکه مین شتیکی وا بکه ن.

به ریز "فوچوکز": به ریز "وئیش" نیمه زۆر باسی کاریگه ری(ریکه که وتن نامه که ی واشنگتۆن) مان کرد له سه ر تورکیا و باکووری عیراق. با مه سه له که به شیوازیکی به رفراوانتر باس بکه مین.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

نايا به بڇوونى نيوه نهم ريككه وتننامه يه كاريگه رى ده بيت له سهر سه قامگيرى روزه لاتى ناوه پاست.

"دهيفيد ويلش": به لى كاريگه رى ده بيت. نهم ناوچه يه به گشتى ناوچه يه كى زور هه ستياره و هه ندئ له جيدترين كيشه كان بڇ ناشتى و سه قامگيرى ناوچه لهم ده يه دا له دهره رى عيراق سهرى هه لداوه، به تاييه ت له لايه ن رژيمى سه دام حوسه ينه وه و هه ندئ جاريش داوئنى خه لكى باكوورى عيراقى گرتوه. بڇ غونه من توزيرك له مهو پيش ناماژهم كرد به پيشيلكارى مافى مرؤف له كوتايى ده يه ۱۹۸۰، له وانه به كارهينانى چه كى كيميائى دڙى خه لكى بى گوناح. نيستا من وا بيرده كه مه وه كه ۱۰ سالى ديكه كڙمه لگاي نيونه ته وه يى تووشى بارودوخيكى وه ها نايسته وه.

دووه م، هه تا راده يه ك ناشتى و سه قامگيرى باكوورى عيراق زورتره و شانسى جياپوونه وه له عيراق كه متره كه له وانه يه هه ندئ له لايه نه بيانیه كان به قازاغى خزيان كه لكى لى وه رى بگرن و ناكام و ليكه وته ي هه بيت بڇ هه موو ناوچه. غونه يه كى ديكه ته وه يه كه نه گهر ناوچه سه قامگيرتر بيت و نهم دو حيزه هاوكارى يه كدى بكن، به رپرسيارن له به رامبه ر كونترؤل كردنى بزوتنه وه تروريستيه كان و دهر كردنيان له ناوچه، به تاييه ت PKK. نه مه له كيشه كانى توركيه كه م ده كاته وه وه ك ده سترىڙى كردنه سهر سنوور و چالاكيه تروريستيه كان دڙى توركيه و له نه بجامدا مه ترسى جياپوونه وه كه متر ده بيت نه گهر نهم دو حيزه ناچار بن وه لام بده نه وه.

به رپڙ "فوجوكڙ": كه واپو نهم ده توانى ببى به به ردى بناخه يه كى گرنگ. سه يركه ن گه لى كيشه هه يه لهم ناوچه و نهم هه نگاره نايه ويته هه موويان چاره سهر بكات. به لام يه كى له وه هه نگاوانه يه كه ده توانى نيش و نازاره كانى سالانى رابردو سارپڙ بكا ته وه و نه مه هه نگاويكى گرنگه به ره و پيش.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروههسى نههرىكا

بهريژر "فوجوكز": زۆر باشه، با جاريكى ديكه بگهرينهوه بۆ نانكارا بۆ وهگرتنسى پرسىاريكى ديكه.

پرسىار: ئىتوه بهردهوام نيگه رانى خۆتان دهريپروه به نيسبته مافى كورده كانى عىراق و مافه كه يان نهويه كه جۆرى نهو دهولته ههلبهريژن كه له عىراقدا له گهليدا دهژين. ئايا ئىتوه دهتوانين پيشبيني نهوه بكهين كه ئىتوه له داهاتودا نيگه رانى خۆتان به نيسبته كورده كانى توركياش دهريپرن؟

"دهيفيد ويلش": توركيا ولايتىكى ديموكراته. پىتموايه خهلكى توركيا دهبي كهللك له مافه ديموكراتيكه كان وهريگرن. ئىستا نيگه رانى من نهويه كه خهلكى عىراق له مافه كانى خهلكى توركيا بى بهشن و نهگه وهرييان بيت ههركايتىك كه پرسىارى پشتيوانى ئىتوه له كورده كان له من دهكرا، من روونم دهكردهوه كه ئىتوه پشتيوانى له مافانه بۆ ههموو خهلكى عىراق دهكهين. من ئارهزوو دهكهم خهلكى ديكهى عىراق له بارودۆخيلىك دا بسان كه نهو مافانه يان ههبايا. ئارهزووم نهويه كه خهلكى عىراق، كه مەترينى نهو مافانه يانه ههبايا كه خهلكى باكوورى عىراق ههبايه كه نهوئيش ههتا رادهيهك نازادبوون له دهسهلات و كونترولتى سهدام حوسهينه.

پرسىار: له ئاوانسى دهنگوباسى "رؤيتيز": ههليستى ئىتوه چيه به نيسبته بازرگانى ماتۆر و مووهليده له نيوان باكوورى عىراق و توركيا كه دۆى بريارنامه كهى نهتهوه يه كگرتوه كانه ههروهه نهمه يه كى له خاله ناكۆكى له سه ره كانى نيوان حيزبه كورده كانه كه دهولته تى توركيا پشتيوانى ليده كات كه هاوپه يمانى نههرىكايه و دۆى بريارنامه كانى نهتهوه يه كگرتوه كانه .

"دهيفيد ويلش": به بۆچوونى من دهولته تى توركيا له راستيدا ههول ددهات كۆمه لىك ههنگاو ههلبهگريت بۆ كونترول كردنى نه م بازرگانىيه. دوو ناوچه ههيه كه دهولته تى بهغداد دهتوانيت له ريگايانهوه گه مارۆكانى نهتهوه يه كگرتوه كان پيشيل بكات: يه كه م بازرگانى كردنى گاز - نهوت

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتتی دهره وهی نه سربکا

له سنووری باکووری عیراق و دووم بازرگانی کردنی بهرهمه نه وتیه کان له ریځگای باکووری کهنداوی فارس که قاجاق ده کریت بۆ بهندهره کانی کهنداو. نیمه ههول ده دهین هم دو ریځگایه کونترول بکهین. نهوان بیروپای جیاوازیان هیه له سهر شتوازه کانی هم کونترول کردنه. دهولهتی عیراق هندی سرچاوهی داهاتی هیه که من نامه ویت له سهر گرنگی هم داهاته زیاده پوپی بکه، بهلام بۆ غونه به بهروارد له گهل داهاتی نهوتی عیراق پیش له جهنگی کهنداو، کهمتره، بهلام ههر گرنگه و به باوهپی نیمه دهبی کونترول بکریت و به گویره ریسا و پتوشوینی برپارنامه کان ریځکویک بکریت. نیمه هندیک پیشنیارمان داوه به دهولهتی تورکیا بۆ شتوازی هم کونتروله و نیستا سهرقالتی وتووژین له گهلان لهبارهی هم پیشنیاریانه.

به پیر "فوکوز": نیمه به گشتی باسی هندی له کیشه کافان کرد له گهل دهولهتی عیراقدا. به بۆچوونی نیوه نیستا گرنگترین مهترسیه گهلک که دهولهتی عیراق هیهتی بۆ ناچه، چین؟

"دهیقید ویش": به باوهپی نیمه عیراقی ژیر دهسلاتی سهدام مهترسییه کی گهورهیه بۆ ناشتی و سهقامگیری ناچه. نیستا کیشهی سهره کی نهویه که عیراق هاوکاری ناکات له گهل کومیسوینی تاییهتی نهتهوه یه کگرتوه کان و ناژانسی نیونه تهوهی وزه ناوکی (IAEA) له رهوتی چهک دامالینی عیراق که برپارنامه کانی پاش جهنگی کهنداو دیاری کردوه. نهوهی که تا نیستا کراوه نهویه که عیراق توانایی کۆمهلگای نیونه تهوهی له یهک پچراندوه بۆ پشتراست کردنهوهی نهوه که نایا عیراق ههمو هم چه که قهدهغه کراوانهی ناشکرا کردوه و له ناو بردوه یان نا. بهداخوه کۆمهلک شک و گومانانی ژور لهم رهوته دا ماهه که کم نابیتتهوه مهگر کاتیک که دهولهتی عیراق سهرله نوی هم برپارنامه جیه جی بکات.

نیستا کومیسوینی تاییهتی نهتهوه یه کگرتوه کان و IAEA به شتوازیکی سنووردار و ناتهواو له عیراق چالاکی دهکن. باوهر ناکهم هتا کاتیک که هم دو ریځخواویه نهتوانن به تهواوی له

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و هزاره تى دهره وهى نه مريكا

عيراق چالاک بن ، هيچ کەس له کۆمه لگای نيونه ته وهىي بتوانيت بگاته هيچ قه ناعه تيك به نيسبهت بهرنامه ي چه که كانى عيراق و ههتا کاتنيکيش که نهوان نه گه نه سه ر نه م قه ناعه ته، هيچ روانگه يه ک به دى ناکريت بۆ نه وهى عيراق بتوانيت له گه مارۆکان رزگارى بيت.

که وابوو ههتا کاتنيک که دهوله تى عيراق بپارنامه کان جيبه جي نه کات نه م گه مارۆانه هه روا بهرده وام ده بيت. به باوه رى من نه م ئالترناتيفه زۆر زۆر هه ره شه يه بۆ ناشتى و سه قامگيرى ناوچه ، کام ئالترناتيف؟ نه و ئالترناتيفه که نيمه قبولي نه وه بکه مين که عيراق ديسان خۆي به چه ک ته يار بکات و هه ندى توانايى به کرده وه به ده ست به يتيت بۆ که لک وه رگرتن له م چه که کۆمه لکوژانه . ناييت نه م شته هه روا به ناسانى روويدات. کۆمه لگای نيونه ته وهىي له بپارنامه ي ۶۸۷ بپارى دا که عيراق ناييت نه م چه که کۆمه لکوژانه ي هه بيت و نه مه هيتلى سووره بۆ عيراق.

راپۆرتى سه رۆک کۆمارى نه مريكا به کۆنگرئيس ده رباره ي چۆنيه تى جيبه جي بوونى بپارنامه كانى نه م جوومه دى ناسايشى نه ته وه يه کگرتوه کان له لايه ن عيراقه وه

۵ ي تشرينى دووه مى ۱۹۹۸

به رتيز سه رۆکى کۆنگرئيس

له په يوه ندى له گه ل ريگه پيئدان به به کاره ينانى هيتى سه ريازى دژى عيراق (ياساى گشتى ۱ - ۱۰۲) وه ک به شينک له هه وله کانم بۆ ناگادار کردنه وهى ته وای کۆنگرئيس، راپۆرتستان بۆ ده نيترم

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانس وهزارهتی دهره وهی نه مریکا

دهرباره هی ههوله کاغان بۆ ملکه چ کردنی عێراق به جێبه جێ کردنی پریار نامه کانس نه غهوه مهنی ناسایشی نه تهوه یه کگرتوه کان. نه م راپورته قوناخی ۳ی نهیلوول تا ئیستا له خۆ ده گریت. پیشکه وتنه کانس نه م دوا یانه له باکووری عێراق، جاریکی دیکه کاریگه ربوونی پیداکری له سه ر دیپلوماسی له ۱۷ ی نهیلوول نیشان دا. رێبه رانی دو حیزبی سه ره کی کورد، مه سعو د بارزانی و جه لال تاله بانی بۆ یه که م جار له ماوه ی ۴ سالی رابردوودا له گه ل یه کدی دیداریان کرد بۆ نیمزا کردنی به یان نامه یه کی هاو به شی هیوا به خش که هه ر دوولا به رپر سیار ده کات بۆ نه وه ی له گه ل یه کدی ناشت ببنه وه. وتووێژه کانس نیوان مه سعو د بارزانی و جه لال تاله بانی که له ژنیر چاودیری ولاته یه کگرتوه کانس نه مریکا له وه زارته ی دهره وه به پێوه چوو، پاش ۶ مانگ دانیشن و گفتوگو و راویژی راسته وخۆ له گه ل حیزبه کورده کان و هاو به یانه تورکیایی و به ریتانیاییه کاغان پێک هات.

ده سته که وته سیاسیه کانس رێبه رانی کوردی عێراق نیشانه ی ده سته پێ کردنی قوناخیکی نوێ و هیوا به خشه بۆ هه موو خه لکی باکووری عێراق.

له ۳۱ ی تشرینی یه که می ۱۹۹۸ من یاسای نازادی عێراقی واژۆ کرد. ههروه ها ئیمه به رده وام کار ده که یه نه سه ر به رنامه ی ئیستای ئۆپوزوسیونی عێراق بۆ یارمه تیدانی گروهه ئۆپوزوسیونه کانس عێراق که له رووی سیاسیه وه یه کگرتوون و "رادیۆ عێراقی نازاد" سه ر له ی نوێ ده سته به په خش کردوه. نه م به رنامه نوێ یانه یارمه تیمان ده دات که خه لکی عێراق ته شویق بکه یه بۆ دروست کردنی عێراقیکی پلورالیست و ناشتیخواز که رێز له یاسای نیونه ته وه یی و مافه بنه رته یه کانس مرۆف بگریته. عێراقیکی وه ها ده توانیته به ناسانی جینگای شیای خۆی له ناوچه و له کۆمه لگای نیونه ته وه ییدا بدۆزێته وه.

باکووری عێراق: ناشتبوونه وه ی کورد

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانی و هزاره تی دهره ووسی نه مریکا

له ۱۶ و ۱۷ ی نیللول مه سعود بارزانی، سهروکی پارتي ديوکرتی کوردستان (PDK) و جهلال تاله بانی، سهروکی به کیتی نیشتمانی کوردستان (PUK) بۆ به کم چار له ماوهی ۴ سالی رابردو له وهزارهتی دهره ووسی نه مریکا پیکه وه وتووێژیان کرد. خاتوون "نالبرایت"، وه زیری دهره وه پیشوازی له هه دوو ریبه ره که کرد و پیروزیایی لیکردن به بۆنه ی تهو ههنگاه بوێرانه یه که به نوێنه رایه تی له لایهن خه لکه که یانه وه هه لیانگرتووه. خاتوون "نالبرایت" نیگه رانی قوولی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکای دهرپری بۆ نارامی، ناسایش و ژییانی نابووری کورده کان، شیعه کان و سوننه کانی عێراق و خه لکی دیکه که که وتوونه ته بهر هێرشه درنده نه کانی رژیی به غداد. وه زیری دهره وه ههروه ها نه وهی روون کورده وه که ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا بریار ده دات که ی و چۆن وه لامي کورده وه کانی ده ولته تی عێراق بداته وه که مه ترسییه بۆ دراوسیکانی ناسایشی ناوچه و به رژه وه ندیه یه کلاییکه ره وه کانی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا و خه لکی عێراق، له وانه خه لکی باکووری عێراق.

له واشنگتۆن به رێز بارزانی و به رێز تاله بانی به یان نامه یه کی هاو به شیان واژۆ کرد و خۆیان به به رپرسیار زانی که له ماوه یه کی دیاریکراودا، ئیداره ی ناوچه یی ۳ پارێزگای باکووری عێراق به گوێزه ی ریکه که وتنه کانی ۱۹۹۶ ی نانکارا باشت به کن. له ماوه ی ۹ مانگی داهاتوودا نه م دوو ریبه ره کورده هه ول ده دن بۆ یه که خستنی ئیداره کانیان و دابهش کردنی داهاته کانیان و پێناسه کردنی بارودۆخی شاره سه ره کیه کانیان و به رپوه بردنی هه لپژاردنه کان. مه رچی سه ره کی بۆ سه ره که وتنی نه م به رنامه یه، دانیشتن و کۆیوونه وه به رده وامه کانی نیوان نه م دوو ریبه ره یه.

بۆ نه م مه به سته هه ر دوو حیزب شه ری ناو خۆیان شه ره مزار کرد و به لینیان دا که لک له ریگاگه لی توندوتیژانه وه رنه گرن بۆ چاره سه ر کردنی ناکوکیه کانیان و له ریگای دامه زراندنی پاسه وانی به هێتر له سه ر سنووره کانی عێراق تروریزم له ناو به بن. وتووێژه کانی واشنگتۆن پاش ۶ مانگ هه ولی چروپری دیپلوماتیک پیکهات، له وانه سه ردانی "ده یفید ویلش"، یارمه تیده ری وه زیری دهره وه بۆ کاروباری رژه وه لاتی نزیک له باکووری عێراق و راویژی هه ر دوو حیزبه کورده که له گه ل

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانې و هزاره تنې د هره وېس نه مېرکا

بهریتانیا و تورکیا. له کاتې و توویژه کانې واشنگتون تا نیستا نیمه بهر د ه و ام له نژیکه وه له گهل کورده کانې عیراق و تورکیا و بهریتانیا له سر نهم مه سلانه کار ده کهین. دو ریبه ره کورده که هره و ها له گهل بهر پرسانی نه ته وه یه کگرتوه کان له نیویورک دیداریان کرد و له لایه نه نندامانی "کومیته ی په یوه نډیبه نیونه ته وه ییه کانې نه غچومنه ی پیرانی نه مېرکا" وه ک میوان پیشوازیان لیکرا.

ولاته یه کگرتوه کانې نه مېرکا به شیوازی فهرمی پشتیوانی ده کات له یه کیتی و یه کپارچه یی خاکی عیراق و له هه مان کاتدا پشتیوانی ده کات له مافی خوشبزیوی کورده کانې عیراق له ناوځی عیراق و نهم دو هه لویسته پیکه وه ناتله بانې و بهر یز بارزانی له بهیان نامه هاو به شه کیاندا به روونی جهختیان له سر نهم پرهنسیپانه کردوه ته وه. ولاته یه کگرتوه کانې نه مېرکا بهر پرسیاره له بهرام بهر نه وه ی یارمه تی نیونه ته وه یی بهر د ه و ام بگاته باکووری عیراق و مافی مرؤفی کورده کان و گروهه که مینه کانې باکووری عیراق وه ک تورکمانه کان، ناشوریبه کان و نیزیبه کان و گروهه کانې دیکه ریزی لی بگیرد ریت و ههریمی دژه فین له ریگای "شالوی چاودیری باکور" بهار یز ریت.

بارودځی مافی مرؤف له عیراق

بارودځی مافی مرؤف له سهرا سهری عیراق هروا مایه ی نیگه رانی قوئی نیمه یه. هره و ها که له راپورته که ی ۳ ی نه یلوولدا ناماژم پیکرد، ، پاش کوژرانی دو مه لای بلیمه تی شیعه ، رژی عیراق ژماره ی هیزه نه منیه کانې ځوی له باشووری عیراق زیاد کردوه که زورتر شیعه نشینه. تاوانی کوشتنی نهم دو که سایه تیبه خراو ته پال رژی عیراق. له وکاته وه سوپای عیراق دهستی داوه به زنجیره یه ک کرده وه ی سهر کو تکه رانه دژی شیعه کان له پار یز گای "ناسریه" و "نه ماره". به تاییه ت ده ولت در یژه ده دات به هه وله کانې بژ له ناو بردنی شیوه ی ژبانې "عه ره به مار شه کان" و ژینگه ی بی وینه ی "مار شه کانې باشووری عیراق". نهم رووداوانه به بی ریزی به کی یه کجار زور به ژبانې مرؤف و نازادی نایینی بهر پوه ده چیت.

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه هریکا

له ۱۰ ی نادار، راپورتیری تایبته عیراق، به پرتز "ماکس وان دیرستویل"¹ راپورتی دا که لیکولینه وه بهرده وامه که ی نیشانی داوه و به لکه ی به هیزی له بهر ده ستدایه که له شابی ۱۹۹۷ وه سه دان به ندرکراو له به ندیخانه ی "نه بوغریب"² و "رادوانیه"³ له سیداره دراو. به گویره ی راپورته متمانه پیکراوه کان، گه لی له وانه ی که له سیداره دراو بۆ تاوانگه لیک وهک سووکایه تی کردن به رژیمی عیراق یا به نه ندامه بون له حیزبه سیاسیه کانی تۆپۆزسیونی عیراق حوکی ۱۵ تا ۲۰ سال زیندانیان له سهر دراوه. به مهاله کان گه لی جار تهرمی له سیداره دراوه کانیان وه رگرتوه ته وه که هه ندی جار ناسه واری نه شکه نه بیان پیوه دیار بووه. له مانگی نیسان کومیتیه ی مافی مرۆشی نه ته وه به کگرتوه کان بریارنامه یه کی توندی دژی شه م کرده وانه و پیشیلکارییه بهرده وامه کانی دیکه ی مافی مرۆ له لایهن ده ولته تی عیراق ده رکرد. شه م بریارنامه یه ده سه لاتی چاودیری راپورتیری تایبته به رفراوان کرده وه و هه مو کرده وه سه رکوتکه رانه و چه وسینه رانه کانی ده ولته تی عیراقی شه ره زار کرده وه.

له باکووری عیراق، له ده ره وه ی ناچه کانی ژیر کونترولی کورده کان، ده ولته بهرده وامه له ده رکردنی زۆره ملیتی ده یان هه زار کورد و تورکمان له که رکوک و شاره کانی دیکه. شه م مانگانه ی دواپییدا، ۴۵۴ به مهاله له که رکوک (پارتیزگای نه لته نیم) ده رکراون و عهر به هاورده کان له ۷ شوین له جینگای کورده کان نیشته جی کراون. شه م خه لکه ده رکراوه که چوونه ته ناو ناوچه کانی ژیر کونترولی کورده کان، رایانگه یان دووه که ناچار کراون زیدی خۆیان به جی به یلن بی ته وه ی رینگه یان پی بدریت که لوپه له کانیان له گه ل خۆیان به یلن. به هۆی نه بوونی شوینی نیشته جی بون، شه م خه لکه ده رکراوه هیشتا له خیه تدا ده ژین له کاتی کدا که زستان نزیک ده بیته وه.

Max Van der Stoel¹

Abu Gharai²

Radwanayah³

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و مزاره نئس دهره وهس نه مريكا

دهولت بهرده وامه له كهندوكۆسپ دروست كردن له سهر ريگاي روون كردنه وهى چاره نووسى ٦٠٠ هاوولاتى كويتى و وهلاتانى ديكه كه به دهستى كاربه دهستانى عىراق له كات يان پاش داگير كرانى كويت بى سهروشوين كراون. له ميانه ي ئالۆگۆزى نهم دواييانه ي ديله كان كه به ناويزيوانى ICRC نه نجام دراوه، عىراق ٣٠٠ ديلي جهنگى ئيرانى نازاد كردوه (كه له كاتى شهري ئيران و عىراق به ديل گيرابوون) له بهرامبه ر ٥٦٠٠ ديلي عىراقى كه له لايهن ئيرانه وه به ديل گيرابوون. له گه له نهمه شدا دهولت عىراق هيچ نيشانه يه كى ده رنه خستوه بۆ جيبه جى كردنى بپيارى ٦٨٨ ي UNSCR كه داوا له عىراق ده كات سهركووتى خه لكه كه ي خۆى رابوه ستينيت.

يادداشتنامه ي يارمه تيدانى ريكخراوه ئۆيۆزسيونه ديموكراته كانى عىراق

٤ ي شوباتى ١٩٩٩

بپيارى ژماره ١٣ - ٩٩ ي سهرۆك كۆمارى نه مريكا

بۆ وهزيرى دهره وه

بابه ت: به رنامه كانى ياساى ١٩٩٨ ي نازادى عىراق

به گويزه ي نهم دهسه لاتهى كه دراوه به من وهك سهرۆك كۆمارى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا، له وانه به گويزه ي خالى ٥ ي ياساى ١٩٩٨ ي نازادى عىراق (ياساى گشتى ١٠٥ - ٣٣٨) به م

كورد و كوردستان له بهلكهنامهكانى و مزارهتى دهرهوهى نهىريكا

شيوهيه رادهگهيهئم كه ههركام لهم گرويانهى خوارهوه ريئكخراوه ئۆپۆزسيونه ديوكراتهكانى عىراقن و شهرت و مهرجهكانى برهگه ۵ ى ياساكيان تىدايه:

"ريئككهوتنى نيشتمانى عىراق"، "كۆنگريسى نيشتمانى عىراق"، "بزووتنهوهى نيسلامى كوردستانى عىراق"، "پارتى ديوكراتى كوردستان"، "بزووتنهوهى حكومهتى ياساسهروهى پاشايهتى"، "يهكىتى نيشتمانى كوردستان" و "نهنجومهنى بالاى شۆرشى نيسلامى عىراق".
بهم شيوهيه رادهگهيهئم كه سهرجهئم نهم ريئكخراوانه شايانى نهوهن به گويزهى برهگه ۴ ى ياساكيه يارمهتى بدرين.

ئيوه(وهزيرى دهرهوه) ريگهتان پيئدهدرت و فهرمانتان پى دهرت راپۆرتى نهم برپيار و بهرنامهيه تهسليمى كۆنگريس بكمه و كار بكمه بۆ بلاويونهوهى نهم يادداشتنامهيه له تۆمارنامهى فدرال دا.

ويليام ج كلينتۆن

راپۆرتى سەرۆك كۆمارى نهىريكا به كۆنگريس دهربارهى چۆنيهتى جيپهجي بوونى

برپيارنامهكانى نهنجومهنى ناسايش نهتهوه يهكگرتووهكان

۳ ى نادارى ۱۹۹۹

بهريز سەرۆكى كۆنگريس

له پهيوهندي لهگهئ ريگهپيئدان به بهكارهينانى هيزى سهربازى دوى عىراق(ياساى گشتى ۱ - ۱۰۲) وهك بهشيك له ههولەكاهم بۆ ناگادار كردنهوهى تهواوى كۆنگريس، راپۆرتستان بۆ دهنيرم دهربارهى ههولەكاهان بۆ ملكهچ كردنى عىراق به جيپهجي كردنى برپيارنامهكانى نهنجومهنى

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و مزاره تی دهره و می نه مریکا

ناسایشی نه ته وه یه کگرتووه کان. نهم راپۆرتته قۆناخی ۱۸ی کانوونی یه که می ۱۹۹۸ تا نیستا له خۆ ده گرتیت.

باکووری عێراق: ناشتبونه وهی کورد

له کاتی کۆبوونه وه که یان له گه ل خاتوون "نالبرایت"، وه زیری دهره وه له مانگی سپتامبر، مه سعود بارزانی، سه رۆکی پارتی دیموکراتی کوردستان (PDK) و جه لال تاله بانی، سه رۆکی یه کیتی نیشتمانی کوردستان (PUK)، سی جار دیداریان کردوه بۆ درێژه پێدانی کاره کانیان بۆ ناشتبونه وهی ته و او. بۆ نهم مه به سته هه ر دو حیزب شه ری ناوخویان شه رمه زار کرد و به لیتیان دا که که لک له رینگا گه لی توندوتیژانه وه نه گرن بۆ چاره سه ر کردنی ناکوکیه کانیان و تروریزم له ناو بیه ن له رینگای دامه زراندنی پاسه وانی به هێزتر له سه ر سنووره کانی عێراق. نیه مه زۆر نگه رانین به نیسبه ت نارامی، ناسایش و ژیا نی نابووری کورده کان و شیعه کان و سونه کانی عێراق و خه لکی دیکه که که وتوونه ته به ر هێشه درنده کانی رژیمی به عه داد.

له ۴ ی تشرینی دووه م ده ولته تی تورکیا و به ریتانیا په یه سه ت بوون به ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا بۆ به رفه رمی ناسین و پیشوازی کردن له ده سته که وته کانی به رپێژ بارزانی و به رپێژ تاله بانی که له نه غه امی هاوکاری نهم دوو لایه نه به ده سته ها تووه. ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا، تورکیا و به ریتانیا جه ختیان له سه ر گرنگی پاراستنی یه کیتی و یه کپارچه یی خاکی عێراق کرده وه و به خۆشییه وه PDK و PUK ریکه وتوون له سه ر نهم په رنسییه. نیه مه هه روه ها پیشوازیان کرد له به رپرسیاریتی و دهره سه بوونی PDK و PUK بۆ دا لده نه دانی پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) و سه رپه وهی هه موو بنکه کانی PKK له ناوچه و پاراستنی سنووری تورکیا.

لایه نه کانی نهم مه سه له یه له سه ر نه و با وه په ن که مه سه له سه ره کییه کانی په یه نه دیدار به داهاتووی عێراق، ده بی له لایه ن سه رجه م خه لکی عێراق له کاتی گونجاو و له په روه یه کی سیاسی

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و مزارعتی دهره وهی نه مریکا

ریکوپینکدا بریاری له سهر بدریت. کاری نه م لایه نانه بۆ گهیشتن به و پره نسیپانه که له به یان نامه کانی نانکارادا ناماژه ی پیکراوه به واتای جیبه جی کردنی چوارچیوهی نیداره یه کی ناوچه یه همتا نه کاته که عیراقیکی یه کگرتوو، پلورالیست و دیموکرات پینکدیت.

له ۸ ی کانوونی دووهم به رپیژ تاله بانی و به رپیژ بارزانی به بی بوونی ولاته یه کگرتوووه کانی نه مریکا، به ریتانیا و تورکیا، راسته وخۆ له سه لاهه دین له باکووری عیراق پیکه وه دیداریان کرد و دیسان جهختیان کرده وه له سهر شیلگیرونیان بۆ جیبه جی کردنی ریککه وتنی نه یلول و پیکه وتنی چوپرپیان به دهست هیئا له سهر مهسه له سه ره کیه کان وه دابهش کردنی داهات و داخستنی بیکه کانی PKK و ریککه وترون له سهر نه وهی درپیژه به په یوه ندیه کانیان بدهن.

بارودۆخی مافی مرۆڤ له عیراق

بارودۆخی مافی مرۆڤ له سه راسه ری عیراق هه روا مایه ی نیگه رانی قوولی نیمه یه. ههروه ها که له ۵ ی تشرینی دووهم راپۆرتم دا، سوپای عیراق شالۆی سه رکووتی شیعه کانی له باشووری عیراق نه بجام داوه. له ناوه راستی مانگی تشرینی دووهم، نیمه کۆمه لیك راپۆرتی پشتراست نه کراومان له لایه ن نۆبۆزوسیونی عیراق پیکه یشت که ۱۵۰ کهس له "نه ماره" له سیداره دراو و ته رمی ۳ کهس خراوته ژیر پردی سه ره کی نیو شاری "نه ماره" له سهر رووباری دیبله بۆ نه وهی هۆشدار ی بدهن به وانه ی که نه یاری رژی عیراقن. ههروه ها راپۆرت دراوه که ۱۷۲ کهس - که هه ندیکیان له سالی ۱۹۹۱ وه له به ندی هانه دا بوونه - له به ندی هانه کانی "نه بووغریب" و "رادوانیه" له سیداره دراو و پیشت چهند شه پۆلیکی کوشتن به رپیژه چوه که کاتی که ته رمه کانیان رادهستی بیه ماله کانیان کراوه، ناسه واری نه شکه بجه له سهر جهسته یان دیار بسوه. ههروه ها کۆمه لیك راپۆرت له کانوونی یه که م گه یشتووته دهستی نیمه که گۆزیکی به کۆمه ل له نزیک ی رووباری

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و هزاره ننی دهره وهی نه هریکا

"خورایسان"^۱ له پارێزگای "دیاله" له رۆژهه لاتێ به عێداده دوزراوه تهوه که ته رمی لانیکه م ۲۵ که سی تیدا بووه .

دهوله تی عێراق درێژه به ههوله کانی ده دات بۆ له ناو بردنی شیوه ی ژیا نی "عه ره به مارشه کان" و ژینگه ی بێ وینه ی "مارشه کانی باشووری عێراق". له ماوه ی ۲ مانگی رابردوو پتر له ۷ گوند له لیواری "مارشه کان" کاول کراون و سیستمی ناودێرییان کوێر کراوه ته وه و گه ژوگیا که ی سووتیندراوه و له ناوبراوه و نه و که سانه ی که نه ی توانیوه له "مارشه کان" هه لپێن - به تایبته ژن و مندال و پیرو په که که وتوو ده کان - له لایه ن هێزه کانی رژه وه به بارمه ته گیراون.

له ۱۹ ی شویات مه لایه کی شیعه به ناوی "نایه توللا عوزما محم ده لسه در"^۲ له گه ل چه ند که س له خزمه کانی له عێراق کوژرا. سه رچاوه کانی ئۆپۆزیسیونی عێراق ده لێن نه م کوشته کاری رژه ی سه دام بووه . رژه ی عێراق ههروه ها به توندی نه و خۆپیشاندا نانه ی سه رکوت کردوو ه که دوا به دوا ی کوژرا نی "نایه توللا نه لسه در" له به عێداده و شاره کانی دیکه کراوه .

له باکووری عێراق له ده ره وه ی ناوچه کانی ژێر کونترولی کورده کان، ده ولته ت به رده وامه له ده رکردنی زۆره ملیتی ده یان هه زار کورد و تورکمان له که رکوک و شاره کانی دیکه . له م مانگانه ی دوا ییدا، سه دان بنه ماله له که رکوک (پارێزگای نه لته نییم) ده رکراون و عه ره به ها ورده کان له ۷ شوێن له جینگای کورده کان نیشته جی کراون. نه م خه لکه ده رکراوه که چوونه ته ناو ناوچه کانی ژێر کونترولی کورده کان، رایانگه یان دووه ناچار کراون زیدی خۆیان به جی به یلێن بێ نه وه ی رینگه یان پی بدریت که له په له کانیان له گه ل خۆیان به یلێن. به هۆی نه بوونی شوێنی نیشته جیبوون، نه م خه لکه ده رکراوه هیشه له خه یه تدا ده ژین.

له ۱۸ - ۱۹ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۸ کونفرانسیک ده رباره ی لیکۆلینه وه و هه لسوکه ت له گه ل قوربانیانی هێر شه کیمیا یی و بیولوژی که کانی باکووری عێراق به رپه وه چوو که له لایه ن

¹ Khoraisan River

² Grand Ayatollah Mohammed al-Sadr

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانسی و وزارتسی دهره وهی نه مریکا

نینیستیتۆی کوردی واشنگتۆن" به ریکخستن کرابوو و له لایهن وهزارهتسی دهره وهی نه مریکاوه پشتیوانی لیکرابوو. نهم کونفرانسه چپ بووه وه له سهر کاریگهریه درۆخایه نه کانسی هیرشه کیمیا بیه کانسی عیراق بۆ سهر شارۆچکهی ههله بجه که تیتیدا نزیکه ۵ ههزار کهس له سالی ۱۹۹۸ کورژان. به وهی به شداربووانی نهم کونفرانسه تیکه کوردنی ترسناکی گازی VX، tabun، Mustard، گازی فرمیسکرپۆ و لهوانه به aflatoxin له گه کۆنمه چه که کیمیا بیه که هیرشیان پیکراوه ته سهر ههله بجه، بووه ته هۆی نه وهی ریزه ی شیرپه بجه، کیشه کانسی ههناسه دان، جهلته ی دۆ، نه زۆکی، له بارچوونی مندال و نه خۆشییه ژنیتیکیه کان له ناو خه لکی ههله بجه زیاد بیت.

له ۱ ی کانوونی یه که م، ریکخراوی INDICT که بنکه کهی له لهنده رایگه یاند ۱۲ کاربه دهستی بالای عیراق - لهوانه سه دام حوسه یین و "عوده ی" و "قوسه ی" کوپی و زیراکه ی "برزان الکریتی" و جیگری سه رۆک کۆمار، "تاها یاسین ره مه زان" و جیگری سه رۆک وه زیران، "تارق عزیز" ده بن به ناما بچی سه ره کی خه باتی نهم ریکخراویه بۆ دادگایی کوردن له دادگایه کی نیونه ته وه بیدا.

ده ولته ی عیراق به رده وهامه له که ندوکۆسپ دروست کوردن له سهر رینگای روون کورده وهی چاره نووسی ۶۰۰ هارولاتی کویتی و وه لاتانی دیکه که به دهستی کاربه دهستانی عیراق له کات یان پاش داگیر کرانی کویت بۆ سه روشوین کراون. له میانه ی نا لۆگۆپی نهم دواییانه ی دیله کان که به ناو بیروانی ICRC نه بجام دراوه، عیراق ۳۰۰ دیلی جهنگی ئیرانی نازاد کورده وه (که له کاتی شه ری ئیران و عیراق به دیل گیرابوون) له به رامبه ر ۵۶۰۰ دیلی عیراقی که له لایهن ئیرانه وه به دیل گیرابوون. له گه کۆنمه شدا ده ولته ی عیراق هیچ نیشانه یه کی ده رنه خستوه بۆ جیه جی کردنی بریاری ۶۸۸ ی UNSCR که داوا له عیراق ده کات سه رکوتی خه لکه که ی خۆی رابوه ستینیت.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

دهولته عىراق ئىستاش ناهىلت چاودىرانى سهر به خۆى مافى مرؤڤ بچنه نىو عىراق، سهره پاي دواكارى به بهرده وامه كانى رىپورتىرى تاييه تى عىراق، "ماكس وان دىرستويل". كومىسيونى مافى مرؤڤى نه ته وه يه كگرتوه كان سهر جهم كرده وه سهر كوتكارانه و چه وسينه ره كانى عىراقى به توندى شهر مزار كرده وه.

راپورتى سهرؤك كۆمارى نه مريكا بۆ كۆنگرئس دهر باره ي چۆنيه تى جىبه جى بوونى
بىرپارنامه كانى نه نجوومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان

۱۹ ي مايسى ۱۹۹۹

به رپۆت سهرؤكى كۆنگرئس

له په يوه ندى له گهل ريگه پىدان به به كار هينانى هيتى سهر بازى دژى عىراق (ياساى گشتى ۱ - ۱۰۲) وهك به شىك له ههوله كانم بۆ ناگدار كرده وهى ته ووى كۆنگرئس، راپورتستان بۆ ده نىترم دهر باره ي ههوله كانمان بۆ ملكه چ كردنى عىراق به جىبه جى كردنى بىرپارنامه كانى نه نجوومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان. نه م راپورت ته قۇناخى ۳ى نادارى ۱۹۹۹ تا ئىستا له خۆ ده گرئت.

باكوورى عىراق: ناشتبونه وهى كورد

له كاتى كۆيونه وه كه يان له گهل خاتوون "نالبرايت"، وه زىرى دهر وه له نه يلولى ۱۹۹۸، مه سعود بارزانى، سهرؤكى پارتى ديموكراتى كوردستان (PDK) و جهلال تاله بانى، سهرؤكى يه كىتى نىشتمانى كوردستان (PUK) چوار جار پىكه وه دىداريان كرده وه بۆ دريژه پىدانى كاره كانيان بۆ ناشتبونه وهى ته واو. بۆ نه م مه بهسته ههر دو حيزب شەرى ناوخويان شهر مزار كورد و به لىتيان دا كه لك له ريگاگه لى توندوتىژانه وه رنه گرن بۆ چاره سهر كردنى ناكوكيه كانيان و تروريزم له ناو بيهن له ريگاى دامه زراندى پاسه وانى به هيتر له سهر سنووره كانى عىراق. به

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و وزارتین دهره وهی نه مریکا

تایبته ههردولا خۆیان به دهره وهی زانی له بهرام بهر دالده نه دانی پارتی کریکارانی کوردستان (PKK) و سرپنه وهی هه موو بنکه کانی PKK له ناوچه و پاراستنی سنووری تورکیا. نهم دوو لایه نه له سه ره نهو باوه رهن که بریاره سه ره کییه کانی په یوه نندیدار به داهاتووی عێراق، ده بی له لایه نه سه ره جهم خه لکی عێراق، پێکه وه بدریت له کاتی گه نه جاودا و له پرۆسه یه کی سیاسی رێکوپێکدا. کاری نهم لایه نانه بۆ گه یشتن بهو پرهنسیپانه که له به یان نامه کانی ئانکارا وێنا کراوه، به واتای جێبه جێ کردنی چوارچێوه ی نیداره یه کی ناوچه ییه، هه تا کاتی که عێراقیکی یه کگرتوو، پلورالیست و دیموکرات پێکدیت.

کۆمیسێونی هاوئا ههنگی بالا (HCC) که له نوێنه ره پایه به رزه کانی PUK و PDK پێکدیت به شیتوازیکی رێکوپێک له گه ل یه کدی له باکووری عێراق دیدار ده که ن و کاربه ده ستانی وه زا ره تی دهره وهی نه مریکا ش به رده وام له په یوه نندیدان له گه ل نهم دوو لایه نه بۆ به ره وه پێش به ردنی زیاتری ره وتی ناشت بوونه وه.

بارودۆخی مافی مرۆڤ له عێراق

بارودۆخی مافی مرۆڤ له عێراق هه روا زۆر له رێسا نوێنه ته وه ییه کان دووره و بریارنامه ی ۶۸۸ پێشیل ده کریت.

له ماوه ی ۷ سالی رابردوودا، ده ولته تی عێراق رێگه ی به راپۆرتیری تایبته تی کومیسێونی مافی مرۆڤی بۆ عێراق، "ماکس وان دیرستونیل" نه داوه سه ردانی عێراق بکات و قه ده رێگه به چاودیرانی مافی مرۆڤ نه دراوه بچه نیو عێراق. له گه ل نه مه شدا گه لی راپۆرتی دلته زین به رده وام له عێراق دزه ده کاته دهره وه. بۆ نهونه به گوتیه ی نهو راپۆرتانه که به دهستی به رپتر "وان دیرستونیل" گه یشتوو، له کۆتایی سالی ۱۹۹۷ تا ئیستا ۲۵۰۰ به ندکراوی سیاسی بهی تپه پر کردنی قۆناخه یاساییه کان له سێداره دراو و له سه ره زۆریه ی نهو ته ره مانه ی که ته سه لیم به بنه مه له کان کراونه ته وه ناسه واری روونی نه شه که نه دیار بووه.

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و وزارتني دهره و من نه سربکا

ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان. نهم راپۆرته قۆناخی ۱۹ی مایسی ۱۹۹۹ تا ئیستا له خۆ ده گرت.

باکووری عێراق: ناشتبونه وهی کورد

له مانگی حوزهریان، لیژنه کانی پارتی دیموکراتی کوردستان (PDK) و یه کیتی نیشتمانی کوردستان (PUK) سه فهریان کرد بۆ واشنگتۆن بۆ باس و تاوتوی کردنی ههنگاوه کانی دواتری جیبه جی کردنی ریککه وتنامه ی نهیلوولی ۱۹۹۸. لهم وتووێژانه دا کۆمه لێک رینگا بۆ زیاد کردنی متمانه به یه کدی گیرانه بهر له وانه کردنه وهی باره گای ههر دو حیزب له شاره سه ره کیه کانی باکووری عێراق، دووری کردن له ده رکردنی راگه یاندن نامه ی نه ریتی بۆ چاپه مه نیه کان، بهرپرچدانه وهی کاریگه ری دو به ره کینه وهی پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK)، ده ستپیکردنی گه پانه وهی ناواره کانی نیوخۆی باکووری عێراق و پیکه یتسانی کومیسینی تومار کردنی ده نگه کان بۆ هه لپاردنه کانی داها توو. لیژنه ی PDK و PUK باس و تاوتوی کۆمه لێک مه سه له ی دیکه یان کرد وه ک دابه ش کردنی داها ت، ناسایشی ناوخۆ و پیکه یتسانی ئیداره و نه جو مه نیکی هاو به شی ناچه یی. PDK و PUK درێژه به م وتووێژانه ده ده ن له باکووری عێراق و هه نگا و هه لده گرن بۆ جیبه جی کردنی نه و خا لانه ی که له سه ری ریککه وتوون.

بارودۆخی مافی مرۆڤ له عێراق

بارودۆخی مافی مرۆڤ له عێراق هه روا زۆر له پێوانه نێونه ته وه ییه کان دووره و بریارنامه ی ۶۸۸ پێشیل ده کریت. نهم بریارنامه یه به ناشکرا ناماژه به وه ده کات که تاکام و نه غا مه کانی سه رکوتی خه لکی عێراق به ده ستی رژی عێراق به وه به مه ترسییه ک بۆ ناشتی جیهانی و ناسایشی ناچه. نهم بریارنامه یه ههروه ها داوای له عێراق کردوه ده ستبه جی رینگه بدات به ده ستره گه یشتنی ریکخراوه یارمه تیده ره مرۆڤدۆسته نێونه ته وه ییه کان به سه رجهم خه لکی عێراق که پتو یستیان به یارمه تی هه یه. به هه ر حال له ما وه ی ۷ سالی رابردو و ده و له تی عێراق رینگه ی نه داوه به راپۆتیری تایبه تی کومسیونی مافی مرۆڤی نه ته وه یه کگرتوه کان، "ماکس وان

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و مزاره تی دهره وهی نه مریکا

دیرستویل "سهردانی عیراق بکات و قهه ریگا به چاودیرانی مافی مرۆشی نه تهوه یه کگرتوه کان نه دراوه بچنه نیو عیراق. رژیم ههروهه کار دهکات بۆ له ناوبردنی شیوهی ژبانی "عهربه به مارشه کان" و ژینگه ی بۆ وینهی "مارشه کانی باشور".

رژیمی عیراق ههروهه بهردهوامه له پشتگویی خستنی داواکارییه کانی به پێژ "وان دیرستویل" و کهسانی دیکه بۆ چوونی چاودیرانی مافی که مینه کان بۆ عیراق بۆ لیکۆلینه وه دهبراره ی نهم راپۆرتانه. چاودیرانی مافی که مینه کان داوای لیکۆلینه وه یان کردوه دهبراره ی کوژرانی ۳ کس له پله بهرترترین مه لایانی شیعه ی عیراق که دهگوتریت به دهستی رژیمی عیراق کوژراون واتا کوژرانی نایه توللا "محمد الصدر" له شوباتی ۱۹۹۹، نایه توللا "بروجیدی" له نیسانی ۱۹۹۸ و نایه توللا "غره ی" له حوزه بیرانی ۱۹۹۸.

له باکووری عیراق، له دهروه ی ناوچه کانی ژێر کونترولی کورده کان، دهولت درێژه ده دات به ده رکردنی زۆره ملیتی کورد و تورکمانه کان له که رکوک و شاره کانی دیکه.

کونفرانسی چاپه مه نی "فرانسیز ریکاردۆن"، کوردیناتۆری گوپینی دهولته تی عیراق دهبراره ی ئۆپوزیسیونی نیشتمانی عیراق

ئانکارا، ۱۴ ی نیسانی ۲۰۰۰

پرسیار: وادیاره بومبارانکردنی عیراق له لایه نه مریکا له م داویانه دا زیاتر بووه، بیروپرای ئیسه چیه له م په یوه ندییه دا؟

"فرانسیز ریکاردۆن": ناگادارنیم بومبارانکردنی عیراق زیادی کردیبت، ده توانم ته نها به م شیوه یه وه لامتان بده مه وه که رتسا و ریشوینه کانی نهم هێرشانه روونه و به راویژ له گه ل تورکیا

كورد و كوردستان له به ئگه نامه كانى و مزاره تى دهره و مى نه مريكا

داده نرين. نيتمه و خهلكى توركيya و سوباي توركيya هاوكارييه كى زور نزيكمان پيكموه ههيه له سهر ههموو مهسه له كانى پهيوه نديدار به چاوديزى كردنى باكوورى عيلاق. نه مه مهسه له يه كى گرنگه بۆ نيتمه و ههروه ها گرنگه بۆ دهوله تى توركيya. زور روونه كه نه گهر هيزه كانى سه دام حوسهين نيدى تهقه له فرۆكه كانى نيتمه نه كهن، نيتمه ش هيرشه كانان راده وه ستينين. نيتمه هه ميشه هيرش ده كهينه سهر نامانجه كانان له عيلاق له بهر نه وهى هيزه كانى سه دام تهقه له فرۆكه كانى نيتمه ده كهن. ههر رۆژيك كه سه دام حوسهين تهقه له فرۆكه كانى نيتمه نه كات، نيتمه ش هيرش ناكهينه سهر نه وان.

پرسيار: هه لويستى دهوله تى توركيya چيه به نيسبه ت نه م هيرشانه ؟

به نيسبه ت هه لويستى دهوله تى توركيya من نامه وي ت له لايه ن دهوله تى توركيya وه قسه بكه م. تهركى من نه وه بوو كه زور به روونى نامانجى خومان بۆ توركيya شى بكه مه وه كه ده مانه وي ت چ بكهين، با دهوله تى توركيya خۆى برپار بدات كه نايا نه م ريو شويتانه ي قبوله بۆ ولاته كى يان نا.

ههروه ها نيتمه له گه ل دهوله تى توركيya راويژ ده كهين بۆ نه وهى چۆن له م كار ه زور هه ستياره دا بجينه پيش له پهيوه ندى له گه ل نه وه كه له گه ل ئۆپوزيسيونى عيلاق له چ قوناخي كداين و ههروه ها نه وه كه ئۆپوزيسيون له قوناخى داهاتوودا دهيه وي ت چ بكات. نه وان ده ترانن باشتري ن دارپژهرى بهرنامه و پلانه كانيان بن به لام نيتمه ش گه يشتوي نه ته قوناخي كى نوى له گه ل ئۆپوزيسيون. گه لى له خه لك ناگادارى نه وه نين كه نيتمه تا نيستا ته نانسه يه ك دولاري شمان نه داوه به ئۆپوزيسيونى عيلاق. نيتمه له ريگاي به لينده ره كانه وه برىك پاره مان بۆ خه رج كردوون بۆ نه وهى يارمه تيان بدهين كونفرانسه كانيان به ريكخست بكه ن. ههروه ها برىك پاره مان خه رج كردووه بۆ پرۆژه مرو قو دستانه كان به لام تا نيستا به شيوا زى راسته وخۆ هيج پاره يه كمان نه داوه به ئۆپوزيسيونى عيلاق.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نه مريك

به لām به هدر حال له داهاتويه كى نزيكدا پاره تهرخان ده كهين بۆ ئۆپوزيسيون، ههروه ها كه جىگرى وه زيرى دهره وه، به پۆتير "واكيتير" چهند ههفته پيش، نه مجومه نى پيرانى نه مريكاي ناگادارى نه م سه له يه كردوه ته وه. له داهاتويه كى زۆر نزيكدا يه كه م وه جبهى يارمه تى ماددى راسته وخۆى ئۆپوزيسيون به شىوازيكى زۆر ريكوييتك و حيساب بۆكراو دابىن ده كهين، له به رامبهردا ئۆپوزيسيون ده بيت به شىوازي نووسراو پلانتيك ناماده بكات و بيدات به نيتمه. يه كه م وه جبهى نه م پاره يه نزيكه ي ۲۵۰ ههزار دولار ده بيت كه نه وان ده بيت خه رجى بكه ن بۆ سه رله نوئى زيندووكرده وهى ريكخراوه كه يان بۆ نه وهى ببيت به ريكخراوئيكى سياسى كارىگه رتر و بتوانيت به رژه وهنديسه كانى خه لكى عيراق بپاريتيت له ولاتيكي نازاد له داهاتودا كه به يه كپارچه يى بميتته وه و تيدا سه رجه م هاوولاتيانى عيراق هاوولاتي پله يه ك بن و نه ته نها له گه ل يه كدى به لكو له گه ل دراوسيتكانيشيان به ناشى بۆين. نه مه به بۆچوونى نيتمه شتيكى گرنگه، هه ندئ له خه لكى عيراق شتى وا ده لئين به لām نيتمه شتيكى وا له زمانى ده ولته تى عيراق نابيسين. كه وابوو ئۆپوزيسيون يه كه م وه جبهى نه م پاره يه بۆ كار كردن له م بوارانه دا به كارد هيتيت.

ئۆپوزيسيونى عيراق نه و شمريت ومه رجانه ي تيدا به و شايانى نه وه يه كه له لايه ن وه زاره تى دهره وهى نه مريكاهه پهره رده بكرت. ته نها پلانى نيستاي نيتمه (له پال نه و خالانه ي كه ناماژه يان پيكر) نه وه يه كه كۆمه لتيك پهره رده ي كاتى بدرت به ئۆپوزيسيون كه سووده مند بيت بۆ سه رله نوئى دروست كردنه وهى ولاتى عيراق له كاتى ئالۆگۆر له ولاته دا و ههروه ها بۆ نه وهى خودى ئۆپوزيسيون وهك ريكخراو كارىگه رتر بيت. من پيشبىنى نه م جۆره پهره رده يه ده كه م له گه ل نه وان به لām له نيستادا پيشبىنى نه وه ناكه م هيچ جۆرئ يارمه تيه كى سه ربازى و چه كيان پئ بدرت.

نيتمه نيستا ده توانين چ بكهين بۆ يه كخستنى خه لكى عيراق دژى نه و برپانانه ي كه ده يانه وئيت خه لكى عيراق له يه ك جيار بكه نه وه، واتا نه و كار ه ده ولته تى نيستاي عيراق ده بكات. نيتمه

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتانی دهره ووسی نه مریکا

نیستا ده بینین ده ولته تی نیستای عیراق برا ده کات به دوژمنی برا. مه بهستی من ته نها هاندانی کورده کان و عمره به کان نییه، بهلکو عمره ب دژی عمره به، موسلمان دژی مه سیحیه و عمره ب دژی تورکمانه. به باوه ری نیتمه نه مه زور زیان له سه قامگیری عیراق ده دات، نه ته نها له کورت خایه ندا بهلکو له دروژخایه نیشدا و نیتمه نیگه رانین له م شته.

نیتمه به شیوازیك له گه ل نپوزسیون نیشتمانی عیراق کار ده کهین که ههول بدات بو له ده وری یه ک کورکدنه و هی گروه جوراوجوره کانی عیراق، چ کورد، چ تورکمان، چ عمره بی سوننه، چ عمره بی شیع. نیتمه پینان ده لئ: "ده ولته ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له قوناخ یه که مدا وه ک خه لکی عیراق سهیری نیوه ده کات، له وانه یه نیوه ناسنامه ی جیاوازتان هه بیته، گه لی له مرؤفه کان، ناسنامه ی جیاوازیان هه یه، به لام ده توانن له ناستیکی هاویه ش یان نه ته وه بیتردا له ده وری یه ک کورکدنه وه. نه م نه رکه له سه رشان نیویه به لام گرنگ بو ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا نه وه یه که نیوه خوتان وه عیراقی پیناسه بکه ن که ده تانه ویت به یه که وه ولاته که تان به رپوه بهرن". نه مه هه لویستی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکایه، هه ر بویه نیتمه پشتیوانی له یه ک نپوزسیون ده کهین له عیراق، که و ابو بو نیتمه گرینگه که تورکیا چون سهیری نه م مه سه له یه ده کات.

نه مه کیشه یه کی جیدییه. هه ندی له خه لکی عیراق قه د نایانه ویت له ژیر ده سه لاتی ده ولته تیکدا بوین که کیمیا بارانی کردون. به بۆچوونی نیتمه نه مه کاردانه وه یه ی مرؤقی و دادپهروه رانه یه. نیتمه ده مانه ویت سه رجه م خه لکی عیراق هه ست بکه ن که هاوولاتی پله یه کن له ده ولته تی داهاتووی عیراقدا و له وه نه ترسن که ده ولته تی عیراق سه رکوتیان بکات، بهلکو به پیچه وانه وه به شداری بکه ن له ده ولته تی داهاتوودا، له نه غجومه نی وه زیراندا، له نه غجومه نی نیشتمانیدا، له گۆرپهانی نابوریدا، له سیستمی پهروه ده ی نه ته وه یی و هتد.

کورډ و کوردستان له به لکه نامه کانس و وزارتس دهره موس نه سربکا

ولاته که یان، له که مترین هیژی پتویست که لک وهریگرن و ره چاوی مافی دانیشتونانی ناوچه که بکن. هیژه کانی تورکیا تا نیستا ره چاوی نه مه یان کردوه. که و ابوو نیتمه له م په یوه ندییه دا هیچ ناره زایه تیه کمان نییه له مافی خۆباراستنی نه ته و هیی تورکیا دژی تروریزم.

پرسیار: هل لویستان چیه به نیسبهت فدرالیزم بۆ عیراق؟

فدرالیزم دهسته وازه یه که که له په یوه ندی له گهل ولاتی عیراق پتناسه نه کراوه. که و ابوو مه سه له ی فیدرالیزم، نه سته مه. به لام ده توانم نهو خاله روون بکه مه وه که کاتی که باسی نه م دهسته وازه یه ده کریت، مه به ست فیدراسیون یا ده ولته گه لی له یه ک جودایه. نیتمه دژی نه م جوړه فدرالیزمه یان، نیتمه پشتیوانی له هیچ جوړه پارچه پارچه بوونیکی عیراق به چهند ده ولته تی جیاواز ناکه یان، نیتمه به دلنیا ییه وه دژی نه م جوړه فدرالیزمه یان. به هدر حال خه لکه که ده بی پریار بدات چ جوړه سیمتیکی سیاسی و نیداری ده ویت. هندی له ولاتان سیستمی سیاسی و نیداریان ناوه ندیتره و هندی له ولاتان کراوه تره. ولاتی نیتمه زور له سانترالیزم دووره، نیتمه ۵۰ نه غجومه نی مه حلی و ژماره یه کی زور شاره وانیمان هیه که هندیکیان نه غجومه نی تاییهت به خویان هیه. نیتمه ۵۰ پاریزگاری هل لویتر دراو و ده سه لاتی باجستاندن مه حلیمان هیه.

خه لکی عیراق هه مرو پیکه وه ده بی بریاری نه وه بدن که ده یانه ویت چۆن له داهاتودا له گهل یه ک بۆین. به لام مۆچپاری به رده وامی نیتمه بۆ نه وان نه وه یه که "باشترین داهاتوو بۆ نیوه نه وه یه که پیکه وه بۆین به یه ک یاسای بنه پرته تی که هه مووتان بپاریزیت و هه مووتان به شدار بن له ده ولته تی نیشتمانیدا". به لام نه مه ته نه ها مۆچپارییه.

له روانگه ی به رژه وه ندی نه مریکا (هه ر وه ک دراوسیکانی عیراق) هیچ ولاتیکی نییه له جیهاندا که وا بیر بکاته وه که به قازانجی عیراقه یا به قازانجی نیتمه یه که عیراق دابه ش بیت به سه ر چهند پارچه عیراقیکی بچووکدا. که و ابوو هل لویستی نیتمه له م په یوه ندییه دا زور روونه. من چهند جار

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

تا نيستا وتومه و كاتى كه نۆپوزسيونى عيراق له نيويۆرك كۆرسوه، زۆر به روونى پييانم وت بپۆكهى دامه زاندى چهند دهولت و حيزى سياسى له سهر بنه ماي ته تنيكى، ره گهزى و ناينى له راستيدا نه مريكا زيز دهكات. به بۆچوونى نيتمه نه مه خهلك له يهك جيا ده كاتهوه، خهلك له دهورى يهك كۆ ناكاتهوه. نيتمه به هيچ شيوازيك پشتيوانى له مه ناكهين.

نيتمه تهنها وهك حيزبگهليكى سياسى و نيدارى ناوچهى ناتاسايى و كاتى سهيرى حيزبه كانى باكوورى عيراق دهكهين له بارودۆخيكدا كه بۆ كهس نايدىال نيبه. نيتمه تهشويقيان دهكهين به يهكهوه كاربهكن، نه نهوه كه ههولۆ بدهين بهرژه وندى گروپيكي ته تنيكى بجهينه پيش نهوى ديكه. نيتمه ده مانه ويته عه ره ب، كورد، توركمان، ناشوورى له سهر بنه مايه كى به دور له گروپچيتى كاربهكن. بۆيه نيتمه له پهيوهنديدايين له گهول هه موو نه م گروپانه. نيتمه ههولۆ ده دهين له ريگاي چه ترى كۆنگريسي نيشتمانى عيراق له گهليان هه لسو كهوت بكهين، نيتمه تهنها وهك كورد مامه له له گهول كورده كان ناكهين. نيتمه له گهول كورد، توركمان، ناشوورى و نهوانى ديكه وهك عيراقى مامه له دهكهين. نه مه باشتري شتيكه كه نيتمه ده توانين بيكهين بۆ خهبات دژى بهريانه جيايخوازه كانى باكوورى عيراق.

پرسیار: بیروپاتان چیه به نيسبهت گه مارۆكانى سهر عيراق؟
"فرانسيز ريکاردون": نيتمه قه دت خوازيارى به رده وامبوونى گه مارۆكان نه بوينه. به پيچهوانه وه، كاتى كه سيستمى گه مارۆكان له نابى ۱۹۹۰ پيكهات و له بريازنامهى ۶۸۷ و بريازنامه كانى دواترى پاش شهرى كه نداودا په سهند كرا، نيتمه (ههر وهك هه موو نه ندامانى نه بجومه نى تاسايش) واپيرمان ده كرده وه و هيوادار بسوين كه سه دام حوسهين زۆر به خيترايى ملكه چ ده بيت و گه مارۆكان كۆتايى پيديدت. كه وابوو نيتمه چاو مان له وه نيبه كه گه مارۆكان بۆ هه ميشه بميتته وه، نه مه نامانجى نيتمه نيبه. به پيچهوانه وه نامانج و خواستى نيتمه نه وهيه كه دهولته تى سه دام حوسهين ملكه چ بيت بۆ نهو شتانه ي كه به ليني داوه ملكه چى بيت و ههر كاتي ك كه به تهواوى ملكه چ بيت گه مارۆكان به تهواوى هه لده گيرديت. به لام نيتمه گه موو نين، نيتمه له

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانس و وزارتس دهره وهی نه مریکا

سر نهو باوهره نین که سهدام قهت بیهویت ملکهچ بیت، هر بژیه وایر ده کهینهوه که سهدام سهره نجام دهی هر پروات.

لایه نیکی دیکه ی باس و گفتگوکانی گه مارۆکان نهو ییه که خه لک زۆره ی جارن زانیاری دروستیان له م په یوه نډیه دا نییه، خه لک راستیه کان نازان. نیمه کۆمه لیک زانیاریان له ویسیاتی وهزاره تی دهره وهی نه مریکا بلاو کردوه ته وه دهریاری راستیه کان و بری خۆراک و دهواو دهرمان و پینداویستییه کان دیکه که له ماوه ی چند سالی رابردودا له چوارچیوه ی بهرنامه ی "نهوت له بهرامبر خوراک" دراوه به عیراق. نیمه دهمانه ویت بهرنامه ی نهوت له بهرامبر خوراک له جیتی خویدا بمینی. نیمه له بریارنامه ی ۱۲۸۴هـ. ل. ههولمان دا روونتری بکهینهوه که چۆن ده کریت گه مارۆکان ههلباسرینهوه له بهر نهو ی نیمه دهمانه ویت زۆتر یارمه تی خه لکی عیراق بدهین، به پتجه وانیه دهولته تی عیراق که خۆی له خه لکه که ی دور ده کریت.

له باکووری عیراق که دهولته تی عیراق ناتوانیت دهستیهردان له کاروباریدا بکات، بارودوخی ژیا نی خه لک له چاو پتیش له جهنگی کهنداو باشر بووه. له باشووری عیراق که دهولت ریگا که ی گرتوه و ناهیتل نه ته وه یه کگرتوه کان چاودیری بکات و NGO نیتونه ته وه ییه کان به سهر دابهش کردنی خۆراک و دهواو دهرمان چاودیری ده کهن، خه لک له نازار و نهزیه ت دان. له باشووری عیراق خۆراک و دهواو دهرمان له بنکه سهریازییه کاندازۆره، نیوه دهتوانن راپۆرتی نه ته وه یه کگرتوه کان له م په یوه نډیه دا بچویننه وه. که وابوو نیمه روانگه یه کی زۆر جیاوازمان هه ییه به نیسبه ت گه مارۆکان، روانگه یه که زۆر لهو روانگه یه جیاوازه که سهدام به جیهان نیشانی ده دات. نیمه دهزانین نه م گه مارۆانه کۆمه لیک گپوگرفت ی دروست کردوه بۆ تورکیا و یه کی له بهشه باشه کان قسه کان به رپتیز "واکیز" و بالوتیزی نه مریکا له تورکیا له گه ل وهزاره تی دهره وهی نه مریکا نه وه بووه که چۆن نیمه بتوانین به یه که وه کاربه کین بۆ سووککردنی باری نه م گه ماروانه، نه ته نها له سهر شانی خه لکی عیراق به لگو بۆ سهر بهرزه وه نډیه کان تورکیاش.

پرسیار: هه لویستی نیوه چییه به نیسبه ت شه ری یه کیتی و پارتی؟

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

"فرانسیز ریکاردون": به بۆچوونی من نهم بارودۆخه ههروا بهرده وامه. نهوه که له دهستی نيمه ديت نهويه (له رینگای رهوتی ناشتبونه وهی نانکارا) که PDK و PUK تهشویق بکهین ریک بکهون و نهتهنها له گهڵ یه کتر به لکوو له گهڵ هه موو نهو که سانهی که له باکووری عیراقن به ناشتی بۆین. نيمه نابیت تووشی نهو تپروانیینه هه لایه بین که تنها دو جۆره خه لک (کورده کانی سه ره به PUK و کورده کانی سه ره به PDK) له باکووری عیراق ده ژین، گه لێ خه لکی دیکه له باکووری عیراق ههیه ، بۆ نمونه ناشوورییه کان که گه لێ حیزبیان ههیه، تورکمانه کان که گه لێ حیزبیان ههیه و عه ره به کان. له رینگای رهوتی ناشتبونه وهی نانکارا، نيمه نهو دو حیزبه کورده سه ره کیه تهشویق ده کهین ریک بکهون و له گه لێ یه کدی به ناشتی بۆین.

له رینگای کارکردن له گه لێ ئۆپوزیسیونی عیراق نيمه ده مانه ویت نهوه به جیهان و شوینه کانی دیکه ی عیراق نیشان به دین که عه ره ب، کورد، تورک و حیزبه شیوعی و نایینه کان هه موویان ده توانن له داها توودا به شیوه یه کی مه ده نی و دیموکراتیک پیکه وه کار بکهن. به باوه ری نيمه ئۆپوزیسیونی عیراق بۆ نهم مه به سته له راستیدا کۆمه لێک هه نگاوی به ره و پیش هه لگرتوه به لām نهم ره وته ره وتیکی نه سته مه.

کورد له گۆره پانی جیهاندا

کۆبوونه وهی به رپێژ "فرانسیز ریکاردون"^۱، کۆردینا تۆری تایبه تی وه زاره تی دهره وهی نه مریکا بۆ ئالوگۆر له عیراق له ژیر ناوی "کورد له گۆره پانی جیهاندا"^۲ له ناوه ندی ناشتی جیهانی سه ره به زانکۆی نه مریکا

^۱ Francis J. Ricciardone
^۲ Kurds in the Global Arena

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانئ و هزاره تنی دهره وهی نه مریکا

۱۷ ی نیسانی ۲۰۰۰

فرانسیز ریکاردون : ریگم پټېدن ناماژه به چەند خالی سهره کی بکەم:

یه کەم: دهولەتی ولاته یه کگرتووه کانئ نه مریکا هیچ سیاسه تیکی تۆکمه ی نیسه به نیسبه ت کورده کان و نیمه ههروهک هاوولاتیانی دیکه ی نیزان، عیراق، سوریا و تورکیا چاو له کورده کان ده کەین . بۆ روونکردنه وه ی ئەم مه سه له یه به گشتی ناماژه به سیاسه تی عیراق و په یوه ندییه کانئ نیمه له گه ل کورده کانئ عیراق و خه لکی نازادیخوازی دیکه ی عیراق ده کەم. شیوازی نزیکیه تی نیمه له گه ل ئەم مه سه له یه هەم له گه ل نالۆگوره قوله کانئ په یوه ندییه نیونه ته وه ییه کان ده گونجیت و هەم ده رپری ئەم نالۆگۆرانه یه . ئەم مه سه له یه ده مباته وه سەر خالی دووه م:

دووه م: ههروه ها که پروسه ی به جیهانیبوون کیشه ناوچه ییه کانئ رابردووی خستووته ناو گۆرپه پانی جیهان، نه ته وه بی دهولە ته کانئیش کاریگه رییان هه یه له سەر په یوه ندییه نیونه ته وه ییه کان که به خیرایی به ره وه پیش ده چیت.

سێیه م: کورده کانئ عیراق یه کێ له رێبه رانی ئەو عیراقه نازادیخوازان که هەم له ناو عیراقیه کاندای و هەم له ناو خۆیاندا و هەم له گه ل دنیای ده ره وه دا پاوانی دیکتاتوری عیراق له سەر په یوه ندییه کان ده شکێتن. که وایو بواری خۆش ده کەن بۆ نه وه ی پێناسه یه کی هیوا به خش و مودێرن بجه نه روو ده رباره ی نه وه که عیراقی بوون واتای چیه و عیراق وهک ولایتیک ده توانی چۆن بیت.

سیاسه تی ولاته یه کگرتووه کانئ نه مریکا به نیسبه ت کورد

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره ووسى نه مريكيا

له وانه يه نيوه چاره روانى نه وه بكن كه من راگه ياندن نامه ي سياسه تى نه مريكاتان بۆ بخوښمه وه به نيسبت كورد به لّام به داخه وه بى هيوatan ده كم، من نازانم سياسه تى فهرمى ولّاته يه كگرتوه كانى نه مريكيا به نيسبت كورد چيه. هيچ پتويستيش به زانينى نه م سياسه ته ناكات. نه م كۆبونوه دۆستانه يه يه نيمه كۆمه لّيك پرسيار له خۆ ده گريّت دهرباره ي ناسنامه ي كورد، له روى په يوه ندييه كان و سياسه ت و شتاني ديكه. نه م مه سه لانه بۆ خودى كورده كان، دراوسى كانيان و ده ولّه ته كانيان و ههروه ها بۆ توښه ران و ليكۆله ران، نالۆز و ههستيار و سهرغراكيشه. شروڤه و شيكرده وه ي نه م مه سه لانه به دلنياه يه وه به دهر له توانايى، ده سه لات يان بهرپرسيارى تى ولّاته يه كگرتوه كانى نه مريكيا .

نيمه (هه ر وه ك ده ولّه تانى ديكه) وه ك هاوولّاتيانى ئيران، توركييا، عىراق و سوريا مامه له له گه ل كورده كان ده كمين. نه لّبه ته له سهر نه و بروايه مين كه مافى كورده كان ده بى وه مافى هاوولّاتيانى ديكه ي نه م ولّاتانه پارىزراو بيت. نيمه هه روا له سهر نه و باوه ريه ين كه ديموكراسيه كى به هيز، باشتري ن پاريزه رى مافى سهرجه م هاوولّاتيانى نه م ولّاتانه يه. من بارودۆخى كورده كان له م ولّاته جوړاو جوړانه به راوهر د ناكم به لّام ده مه وى ت ناماژه يه كى كورت بكه م به سياسه تى نيمه له گه ل كورده كان له هه ر يه ك له م ولّاتانه بۆ نه وه ي نيشان به دم كه نه بوونى سياسه تى كى تاييه ت به نيسبت كورده كان ريگر نيه له په يوه ندى سودمه ند و راسته وخۆى ولّاته يه كگرتوه كانى نه مريكيا له گه ل تاك و ريكرخواه كورده كان كه ده وريكى مه حه لى و نه ته وه يى گرنگ ده بينن له ولّاته كانياندا.

يه كى له و ولّاتانه كه به شيكى زۆرى كورده كان تيدا ده زين، توركيايه كه وه ك هاوپه يمانى ناتو باشتري ن و نزيك تري ن په يوه ندى له گه ل ولّاته يه كگرتوه كانى نه مريكيا هه يه. نه مه به واتاى نه وه يه كه هه زاران بازرگان، ليكۆله ر، رۆژنامه نووس، سياسه تمه دار، توريست، ديپلومات و سهربازى نه مريكايى هه ر رۆژ به شيوازي جوړاو جوړ هه لّسوكه وتيان هه يه له گه ل نه و توركانه كه به ره گه ز

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

کوردن. زۆره ی جاراز (که شتیکی زۆر سروشتیه) نهم نه مریکاییانه گرنگی نادهن به ره گورپه شه ی نهم تورکانه و ناگاداری نه وه نین که نهم تورکانه به ره گهز کوردن. نیستا گه لی له نوینه رانی کورد له پارلمانی تورکیان (له وانه مه مه به سستی پارلمانه که ی نیو به ندیخانه بیته که له یلا زانا، سه لیم ساداک و ئورهان دوغان تییدا به ند کراون- وه رگیتر) و شاره دارییه کان شاره داری کورد هه لده بیترن. دیپلوماته کانی نیمه له گه ل نهم هاوولاتییه تورکه بلیمه ته به ره گهز کوردانه به ناسایی هه لسوکه وت ده که ن به هه مان شیوه که له گه ل سیاسه قه داران و کاربه ده ستانی تورکیا ، بالکان ، قه ققاز ، ناسیای ناوه راست و شوینه کانی دیکه هه لسوکه وت ده که ن. نیمه هه ناردن کالاً بۆ تورکیا و سه رمایه گوزاری نه مریکا له سه رتاسه ری نهم ولاته هان ده ده یین، له وانه باشووری رۆژهه لاتی تورکیا که هه لی تاییه تی بازرگانی تیندا گه شه ده کات.

به پیچه وانه ی تورکیا، نیمه په یوه ندی فره می و راسته وخۆمان له گه ل هاوولاتیانی ئیتران (سه ره به هه مو توپۆتیک) له ناوخۆی ئیتراندا نییه له بهر نه وه ی که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا هیشتا هیچ په یوه ندیه کی دیپلوماتیکی راسته وخۆی نییه له گه ل ئیتران و بوونی فره می نییه له ئیتراندا.

نه لبه ته مه سه له ی عیراق مه سه له یه کی جیاوازه. هیه چکام له ولاته دیموکراتیکه کان په یوه ندی باش و ته نانه ت په یوه ندی ناساییشیان له گه ل عیراق نییه و نه لبه ته ئیمه ش هیچ په یوه ندیه کمان له گه ل نهم ریژه مه نییه، به لām په یوه ندی راسته وخۆ و به واتامان هیه له گه ل ژماره یه کی زۆر له عیراقیه کان، چ له ده ره وه ی عیراق و چ له باکووری عیراق، له بهر نه وه ی که باکووری عیراق ته نها به شیکه له م ولاته که هاوولاتییه کانی ده توانن نازاده نه په یوه ندییان هه بی له گه ل یه کدی و له گه ل جیهانی ده ره وه.

بۆ ئیمه نه سه مه وینای پارلمان یا ده وله تیکی نازاد له عیراق له داها تودا بکه مین که تییدا کورده کان و ههروه ها دراوسی تورکمان و ناشورییه کانیان، ده وری سه ره کی له پال هاوولاتییه

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهى نه مريكا

عهره به كانياندا نه بينن. نه لپه ته هه تا كاتيك كه هه موو عيراقيه كان له ژير دهسه لاتی دهوله تتيكى نه ته وهيدا نه ژين كه بهرپرسيار بي له بهرام بهر خه لکی عيراق، نيمه و گه لي له ولاتانی ديکه له گه ل تاك و گروه نازاد يخوازه كورد، تورکمان، ناشووری و عهره به كان وه كه سانتيك كه خاوهن دهسه لاتی مه حه لی، پرستيژی تاكه كه سی و پرشتی ژۆرن هه لسو كه وت ده كه ين و هه روا به ريز و به كراوه ييه وه هه لسو كه وتيان له گه ل ده كه ين. نيمه تيروانينيكي ناناسایی و كاتيمان هه يه بو نه م خه لگه تا له داهاتودا كاريگه ري ژۆرتريان هه بيت له سه ر ئاراسته نيستراتژي كه كانی ولاته كه يان و دهوله ته نه ته وه ييه كه يان. به باوه ري نيمه، ته نانه ت نيستاش نه م خه لگه نازاد يخوازه ی عيراق (كه ژۆر له گه ل رژی عيراق جياوازن) ده رپري شارستانی و پوتانسييه لی ولاته كه يانن.

كورده كانی عيراق و سياسه تی نه مريكا به نيسبه ت عيراق

نيمه له چوارچيويه سياسه تی خۆمان به نيسبه ت عيراق مامه له له گه ل كورده كانی عيراق) ههروه كه سه رجهم خه لکی نازاد يخوازی عيراق) ده كه ين. سياسه تی نيمه به نيسبه ت عيراق روونه: نيمه پشتيوانی له يه كپارچه ك و يه كيتی عيراق ده كه ين و بو ناشتی و سه قامگيري ناوچه به شتيكي پتيويستی ده زانين. نيمه دژی دروستبوونی دهوله تگه لی سه ربه خزين، چ بو كورد و چ بو تاqm و گروه نه تنيكيه كانی ديكه ی عيراق.

نيمه جهخت له سه ر نه وه ده كه ينه وه كه ئالۆگۆز له عيراق له ناوخۆی عيراقدا دروست ده بيت و نه و مه سه له يه كه كي ريه رايه تی عيراقی نوێ ده كات و چۆن به ريكيخست ده كریت، مه سه له يه كه كه خه لکی عيراق ده بی له كاتی نازاديدا به يه كه وه پرپاری له سه ر بدهن. نيمه چاومان له گه رانه وه ی عيراق بو ناو كۆمه لگای نيونه ته وه ييه له ژير دهسه لاتی دهوله تتيكى نوێ كه به گویره ی ياسای نيونه ته وه يی ريز له مافی سه رجهم خه لکی عيراق و دراوسيكانی عيراق بگرێ.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

نیمه وهک پیکهینه ران و ریبه رانی گرنگی بزوتنه وهی نه ته وهی عیراق سهیری تاک و حیزبه کورده کان ده کهین که ده یانه ویت عیراق بگه ریتته وه دهستی سه رجهم خه لکه که ی و شوینی راسته قینه ی خوی له جیهاندا بدوزیتته وه. کورده کانی عیراق یه کی له دهره سترین لایه نگرانی نه م عیراقه نوینه. من نه مپۆ ده مه ویت گوی له قسه وباسی هه ندی له م کورده بگرم له باره ی نه وهی که ده یانه ویت عیراقی نازاد چۆن کار بکات و چۆن پیکیت. رینگام پیبدن لیسه هه لینجانساندی هه ندی له نیارانی خه باتی دوورودیژی کورده کانی عیراق دژی دیکتاتوری رهت بکه مه وه.

دروستکردنی عیراقیکی نوی

ده ولته ی ولاته به کگرتوه کانی نه مریکا له راستیدا ناتوانیت وه سفی نه وه بکات که چۆن ده ولته ی داهاتووی عیراق چاکسازی بکات بۆ نه وهی مافی سه رجهم هاوولاتیانی خوی مسۆگه ر بکات و یه کیتی نه ته وهی به هیتز بکات. نه مه برسیاریکه که خه لکی عیراق زۆر له گه ژ نیمه ده یه پینه گۆری.

نیمه لایه نگری دیموکراسین، دیموکراسییه ک که یاسا سه روه ری بیت و به باشتیرین رینگاچاره ی نه م مه سه له یه ده زانین. له دهره وهی نه م چوارچیویه له سه ر نیمه نییه گلۆپی سه وز و سوور هه لکه یین بۆ نه و گه لاله و به رنامه جۆراوجۆرانه ی که عیراقیه نازاد یخوازه کان باسی ده که ن. به گشتی نیمه نه و پرئسیپه دیموکراته سیاسیانه مان پی باشته که یه کیتی نه ته وهی، سه قامگیری و خۆشه ختی عیراق به هیتز ده کات و نازادی و مافه کانی دیکه ی خه لکی عیراق مسۆگه ر ده کات. به پینچه وانه ی نه وه، نیمه هه ر سیاسه تیکی دیکه رهت ده کهینه وه که بیه ویت هاوولاتیانی عیراق دابهش بکات یا سه رکووت بکات و عیراق لاوازتر بکات واتا نه و کاره که رژی نیستای عیراق ده یکات.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و مزارعتى دهره وهى نه مريكا

ئيمه پشتيوانى ده كه مين له نامانجه جيهانييه كانى خه لگى عيراق بۆ كۆتايى پتهيان به سياسه تى ديكتاتورانه ي "دوويه ره كى بنه وه و خوت ده سه لاتدارى بكه". كۆنگريسي نيشتمانى عيراق (INC) كه نوينه رى ئوپوزيسيونى ديموكراتى عيراقه و سهر به هه موو تا قم و گروه به نه تنيكى و نيدونولويكه كانى عيراقه (له وانه حيزبه سه ره كييه كورده كان) عيراقى نازاد به نامانجى هه موو خه لگى عيراق ده زانيت. وه ها كه من له INC تيگه يشتوم، شه وان لايه نگرى عيراقى تىكى ديموكراتن به يهك ده وله تى نه ته وه يى، به يهك سوپا، به يهك خزمه تى ديپلوماتيك، به يهك پاسپورت، به يهك پاره و به يهك نازادى چالاكى و بازرگانى بۆ سه رجهم خه لگى عيراق له زاخۆ تا فار.

له هه مان كاتدا بېرمه ندانى INC له وانه كورده كان لايه نگرى هه ندى سيستمى سياسى و نابوورى ناوچه يين. به بۆچوونى من، نه مه شتيكى باشه كه INC ههر له نيشتاوه نه م قسه وباسانه ي ده ست پيكردوه بۆ شه وه ي پاش كۆتايى پتهياتنى ديكتاتورى له عيراق، يه كپزييه كى نه ته وه يى هه بيت. خه لگى عيراق هه ره كه خه لگى نازادى ديكه ده بى خۆيان بېيار به دن له سه ر هاوسه نگرى راسته قينه ي نيوان ده سه لاتى ناوه ندى و و ناوچه يى و نيوان سه رك و به رپرسياره تيه كانى كه رتى تاييه ت و كه رتى گشتى و مه سه له نه سه ته مه كانى ديكه وهك ده ورى ناين له ده وله تدا. خه لگى عيراق ده بى هه مووى نه م مه سه لانه پيكه وه چاره سه ر بكه ن. به قه ناعه تى من خه لگى عيراق سه ركه وتوو ده بن له راگرتنى هاوسه نگرى نيوان نه م مه سه لانه.

كورده كانى عيراق: ده ورگيژپيكي ناده وله تى كاريگه ر

با بگه رپينه وه سه ر كاريگه رى رووله زيادبوونى كورده كانى عيراق وهك ده ورگيژپيكي ناده وله تى له گۆره پانى جيهاندا. كورده كانى عيراق (كه پيشتر يه كى له گۆشه گيرترين خه لگى جيهان بوون له

کورده و کوردستان له به لگه نامه کانی و هزاره ننی دهره وهی نه سربکا

رووی کولتوری و ژنوپلوتیکیه وه) نیستا هم له بواری نابوری و هم له بواری رۆچیه وه له گهڙ جیهانی دهره وه په یوه نندیه کی بهرچاویان ههیه و نامیزیان بۆ کرده ته وه.

له م دواپانه دا کۆمه لگای نیونه ته وه یی وه ک میراتی خۆپاگری مه لا مسته فا بارزانی ستایشی نهم دهره ی کورده کانی کردوه. مه لا مسته فا بارزانی له شوینیکی پهرت له سهر خاکی نیمپراتوری عوسمانی له دایک بوو و له پایته ختی زلهیزیک به دور له شوینی له دایک برون کۆچی دواپی کرد. مه لا مسته فا وه ربه ریکی پیشمه رگه به نه بجامه گه یشت هیزی چه کداری مه حه لی ههرچهند که به قاره مانی له دایک بووه به لام ناتوانی به سهر سوپایه کی مودیرندا سهر بکه ویت که دهوله ته که ی خاوهن سهرچاوه ی دهوله مه نده (ههرچهند که نهم سهرچاوه یه خراپ به کار ده هیئت)، ههر بۆیه مه لا مسته فا هه ولتی دا کۆمه لیک هاوپه یانی نه پنی له گهڙ دهوله ته به هیزه کانی دیکه ببستی. هه موو ده سته که ویتیک ته نها تاکتیک و کاتی بوو پیش نه وه ی ریزه ندی و هاوپه یانی دهوله ته کان بی هۆشداری پیشوو بگۆردریت. کورده کانی عیراق پاش به سهره اتیکی تراژیدیک، وانه یه کی باشیان وه رگرت، نه ویش نه وه بوو که له کۆمه لگای جیهانی دووره په ریز نه بهن و پاشه کشه ی لی نه کهن به لکو زۆرتتر خۆیانی تیه بگلیتن و بهم شیویه چاوه ووانیه کان و هیواکانیان باشت به پینه دی.

کورده کانی عیراق (یه کیتی، پارتی، نیسلامیه کان، فیهلیه کان و ربه ره عه شیریه کان) توانیوانه په یوه نندیه کی کاریگه ریان هه بیته له گهڙ گه لی له دهوله ته کان، سهره پای نه وه ی که به رده وام له مافه کانیان بی بهش کراون و سهره پای نه وه گه مارۆ ناوخویه که دهوله تی عیراق خسته ویه تیه سهریان.

نیستا ریکه خراوه کورده جۆراوجۆزه کان وه نه کته ریکی ناده ولسه تی له په یوه نندیه نیونه ته وه یه کاندای کاریگه ری و متمانیه ی زۆرتریان به ده ست هیئاوه و په یوه نندی نیونه ته وه یی

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروههسى نه سربكا

واتادارى زۆرتريان ههيه (له چار رڤي عيراق كه بانگه شهى نهوه دهكات له نهتهوه يه كگرتوه كان به ناوى نهوان و سه رجهم خه لكى عيراق قسه دهكات). نه م سه له يه هه روا بۆ دراوسى كه متر ناسراوه كانى كوردان واتا جيزيه توركماني و ناشوريه كانيش كه نه نامى تۆپوزسيونى نيشتماني عيراقن كه م كه م ده بى به راست. به هه مان شيوه عه ره به به ويژدانه كانى عيراق وهك ري به ره عه شيره تيبه كان و گه لى له نيسلاميه كان نيشتا هه ول ده دن كۆمه لى كانالى په يوه ندى نوئى دروست بكه ن له گه ل ده ول ته تانى ديكه و ري كخراوه ناده ول ته تيه كانى لايه نگرى مافى مرؤف (NGO كان). ده ول ته كان، ري كخراوه نيونه ته وه ييه كان، بازرگانان، ليكۆل هه ران و NGO كان به په رۆشن بزنانن نه م خه لكه نازاد بخوازه ي عيراقه چييان بۆ وتن هه يه.

هه روا كه به شداربووانى نه م كۆبوونه وه يه پاشان باسى نه م م سه له يه ده كه ن، كۆبوونه وه كه ي نه م پۆ هه روه ها نيشان ده دات كه كورده كانى عيراق په يان به بايه خى تيه وه گلان له كۆمه لگاي نيونه ته وه ييدا بردووه و شاره زايى و ليها تووييان په رى سه ندووه هه م له بوارى به ده سه ته يتاني قازاغه كان گلوباليزم (به جيهانى بوون) و هه م له بوارى كونترۆلكردنى مه ترسييه كانى گلوباليزم بۆ ولا ته كه يان.

زانستى كورده كانى عيراق بووه ته هۆى نه وه ي كه به شيك له ليكۆلينه وه كانى زانكۆى نه مريكايى بۆ نه م م سه له يه ته رخا ن بكرىت و نه مه نيشانه ي نه و ناگادارييه عه قلانييه يه كه ته نها هينى چك به س نيبه بۆ سه ركه وتن به سه ر سه ركوتدا. نه م ده سه تپيشخه ريانه زۆر پيويسته بۆ سه ره نوئى دروستكردنه وه ي هۆشياريه نه ته وه ييه كانى عيراق كه ده بيتته هۆى مسۆگه ريوونى چاكسازى ديوكراتيك له لايه ن ري به رانى داها تووى عيراقه وه.

برپارانامه كانى نه بخرومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان شاهيدى كاريگه رى روو له زيادبوونى كورده كانى عيراقه له سه ر گۆره پانى جيهان. هه روه ها پيشوازيكردنى ناشكراى ده ول ته

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و مزارعتی دهره وهی نه سربکا

دیموکراته کان له کورده کان نیشانگه ری کاریگه ری کورده کانه. په یوه نندیشیان له گهل دنیا یه کی گه وره تر شاهیدی بوونی گهل له NGO نیونه ته وه ییه کان، لیکوله ران و روژنامه نووسان له ولاته نازاده که یانه بی نه وه ی بیرو پای فره می خو یان به سهری اندا بسه پینن.

گهل له گروهه کورده کان عیراق به رده وام نیونه ریان ناردووه ته دهره وه و ده ولته بیانیه کان متمان ده کن به توانایی به رچاوی نه م که سایه تیانه. گهل له م که سایه تییه کوردانه نه مړو لیره له ناو نیمه دان. نه م نیونه رایه تییه نیونه ته وه ییه به نه زمون و کاریگه ره یارمه تییه کی پرپایه خ ده دات به دروستبوونی ده ولته تیکی نه ته وه یی له عیراقی داهاتودا.

پروفیسور "نولیری"^۳ و پروفیسور "سه عید"^۴ پیمیان وت هژکاری سهرکه و تنی کورده کان عیراق له مامه له کردن له گهل ده ولته زه لیره کان نه وه یه که نه وان په یان به وه بر دووه که فاکتوری سهره کی بژ کاریگه ریدانان له سهر کومه لگای نیونه ته وه یی (چ وه ده ورگیتړکی ده ولته تی و چ وه ده ورگیتړکی ناده ولته تی) نه وه یه که له زانیارییه راسته کان له هه موو روویه که وه که لک وه ربرگن، منیش نه مه پشتر است ده که مه وه. نه مه به هیچ شپوهیه ک پروپاگه ندا یا ته نانه ت کاری په یوه نندییه گشتیه کان نییه و نه نها کاریکی هه والگیش نییه. مه به سستی من خسته نه پرووی راستیه کان به شیوازیکی نو و به رفراوانه بژ نه وه ی له سهر بیرو پای گشتی کومه لگای نیونه ته وه یی و له و ریگایه وه له سهر سیاسه تی ده ولته دیموکراته کان کاریگه ریان هه بیت.

یه که م قو ناعی هه نگاو هه لگرتنی گه وره ی کورده کان به ره و کاریگه ربوون له کومه لگای نیونه ته وه یی، له ناکامی نه و تراژیدیایه ده سته بهر بوو که له ته له فیزیو نه کاندان نیشان درا. وینسه ی نیو میلیون ناواری عیراقی له نیو سهرما و سوله و ترس و توقان له ناداری ۱۹۹۱ ویزدانی

Professor O'Leary^۳
Professor Said^۴

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی وهزارهتی دهره وهی نه مریکا

خه لکی جیهانی هه ژاند. به لām چهند رۆژ پاش نهوه، به هۆی نه بوونی وینهی تۆمارکراوی ویدیویی ، جیهان بۆ دهنگ بوو له بهرامبهه کۆمه لکوژی خه لکی بۆ گوناھی عه ره به شیهه کان له باشووری عێراق. ته نها ۳ سال پێش نه وه خه لکی جیهان بۆ دهنگ بوون له بهرامبهه نه وه شایعانهی که ده رباره ی هێرشه کیمیایی سه ره له بجه ده وترا. پێش نه وهش به هۆی نه بوونی به لگه و نیشانهی تۆمارکراو، تاوانی سه دام حوسهین بۆ که لک وه رگرتن له چه کی کیمیایی دژی هیزه کانی تێران ناشکرا نه بوو، هه تاکوو و لات ه یه کگرتوه کانی نه مریکا به شتوازیکی سه ره بخۆزانه کۆمه لێک به لگه ی خسته روو بۆ نه وه ی نه م کرده وانه ی سه دام له ناداری ۱۹۸۴ له لای نه کۆمه لگای جیهانییه وه شه ره زار بکریت.

به هه رحا ن سه ره بجه به رده وامی کۆمه لگای نێونه ته وه یی به ره وه لای باکووری عێراق پاش کاره ساتی ناداری ۱۹۸۸ و ۱۹۹۱ ، ته نها له رێگای نیشاندانی یه کجاره و یه ک شتوازی وینهی خه لکی بۆ گونا ح ده سته به ره نه بوو به لکو له رێگای تێوه گلانی کورده کان له کۆمه لگای نێونه ته وه ییش نه م شته به ده ست ها ت. رێبه رانی کوردی عێراق به پێچه وانه ی ده ولته ی عێراق که نه یده وێرا خۆی بجا ته به رچاوی خه لکی جیهان، ده رگای باکووری عێراقیان به رووی کۆمه لگای نێونه ته وه ی کرده وه . کورده کانی عێراق نه ته نها زانیارییان ده دا به جیهان به لکو پێشوازیان له ها تنی خه لکی جیهان بۆ عێراق ده کرد. خوێندکار و ماموستا عێراقیه کان له ده وک، هه ولێر و سلێمانی به نازادی بیرو پرای خۆیان له گه ل یه کدی و له رێگای ئینتێرنێته وه بۆ خه لکی جیهان باس ده که ن.

له کاتی که ده ولته ی عێراق چالاکی هه والته یان و چاودێرانی مافی مرۆفی قه ده خه کردوه ، کورده کان (و ناشووری و تورکمانه کان) پێشوازی له هه موو کار به ده ستان و که سه یه تییه سه ره به خۆ بیانییه کان ده که ن . له کاتی که کورێ سه دامی دیکتاتۆر، میدیا گشتیه کانی عێراق کوئرو ل ده کات و نا هیلت رۆژنامه و ته له فیزیون و رادیۆ بیانییه کان په خشیان بگاته عێراق، له

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروهوى نهىريكا

باكوورى عىراق كاناله تهلهفیزیون و رادیۆ و چاپه مهنیه مه حهلى و نیتونه تهوهیسه كان به چه ند زمان بهرنامه پهخش ده كهن.

به كورتى له كاتیكدا كه دهوله تى عىراق ههولتیكى بى سوود ده دات بۆ سه پاندنى پساوانتیكى دىكتاتورانه به سهر ئالوگۆرى زانیارییه كاندا، كورده نازاده كانى عىراق سیستمیكى په یوه ندى نازادیان دابین كردووه بۆ هاوولاتیانى خۆیان (سهر به ههر گروپی نه تنیكى كه بن). شه عىراقییه نازاد یخوازانه رینگایان خۆش كردووه بۆ نه وهى جیهانى دهروه به تهواوى دهستی به راستیه كانى عىراقدا بگات، نه ته نها راستیه كانى په یوه ندىدار به دهوله تى سهركوتكارى عىراق به لكو له وهش گرنه گتر راستیه كانى په یوه ندىدار به خۆیان. له م رهوته دا نه وان وهك كوردیك و وهك عىراقییهك خۆیان بۆ خه لكى جیهان ، ولاته كه یان و ته نانه ت بۆ خۆشیان پیناسه ده كهن. بۆ من وهك دیپلوماتیكى نه مریكایى، نه م رهوته سه ره براكیشه و شایانى پشتیوانى لیکردنه.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و هزاره تنی دهره وهی نه سربکا

وینهی هه ندی له به لگه نامه کان

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتتی دهره وهی نه سربکا

REF ID: A66000

DECLASSIFIED

Authority 969603
By HIA Date 7/17/00

DECLASSIFIED

PA/HIO Department of State
E.O. 12958, as amended
June 21, 2006

DEPT. DISTRIBUTION		DEPARTMENT OF STATE		AIRGRAM		FILE DESIGNATION	
12	12	12	12	12	12	12	12
TO				Department of State			
FROM				AMMAN, AMMANA, JIDDA, LONDON, TEHRAN, USUN			
SUBJECT				Request from Mustafa Barzani for Clandestine Contact with USG			
LMDYS							

SUMMARY

Zayid Uthman, believed to be a close associate of Iraqi Kurdish leader Mustafa Barzani, has conveyed to Embassy Beirut a purported request from Barzani for clandestine talks between representatives of his faction and representatives of the U.S. Government. Barzani is reportedly interested in investigating the possibility of U.S. support for a Kurdish-Arab coalition to ouster the Iraqi regime. Uthman was told that if the U.S. policy set in place in 1991 is internal affairs of Iraq, Uthman intends to return via Beirut and may call at the Embassy to see if the U.S. position has changed.

Message from Mustafa Barzani

Zayid Uthman, a Barzani Kurd, called at the Embassy July 8 to convey what he said was a message from Mustafa Barzani to the U.S. Government. Uthman began by saying that Barzani's dream is cooperation with the United States.

GROUP 2

Exempted from Automatic Downgrading

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتني دهره وهی نه سربکا

~~CONFIDENTIAL~~

DECLASSIFIED in Part
PA/HO Department of State
E.O. 12958, as amended
June 21, 2006

10. The Director then asked [redacted] to provide [redacted] with the details of the Kurdish [redacted] and military [redacted] as quickly as possible so the United States Government could consider them promptly. Mr. Helms recognized that time is critical for the Kurds and that our Government would make every effort to decide what it could do and then provide such assistance as quickly as possible. He indicated that the United States Government would [redacted] to Mullā Barzani through [redacted] arrange. Director Helms [redacted] difficult for the United States to provide military equipment directly to Kurdistan without American Government [redacted] knowledge. He suggested that [redacted] ing any such aid through the [redacted] Iranian [redacted]. The Director stipulated that [redacted] requirement in this new relationship and that the relationship could indeed be soured by a failure to honor our need for such secrecy.

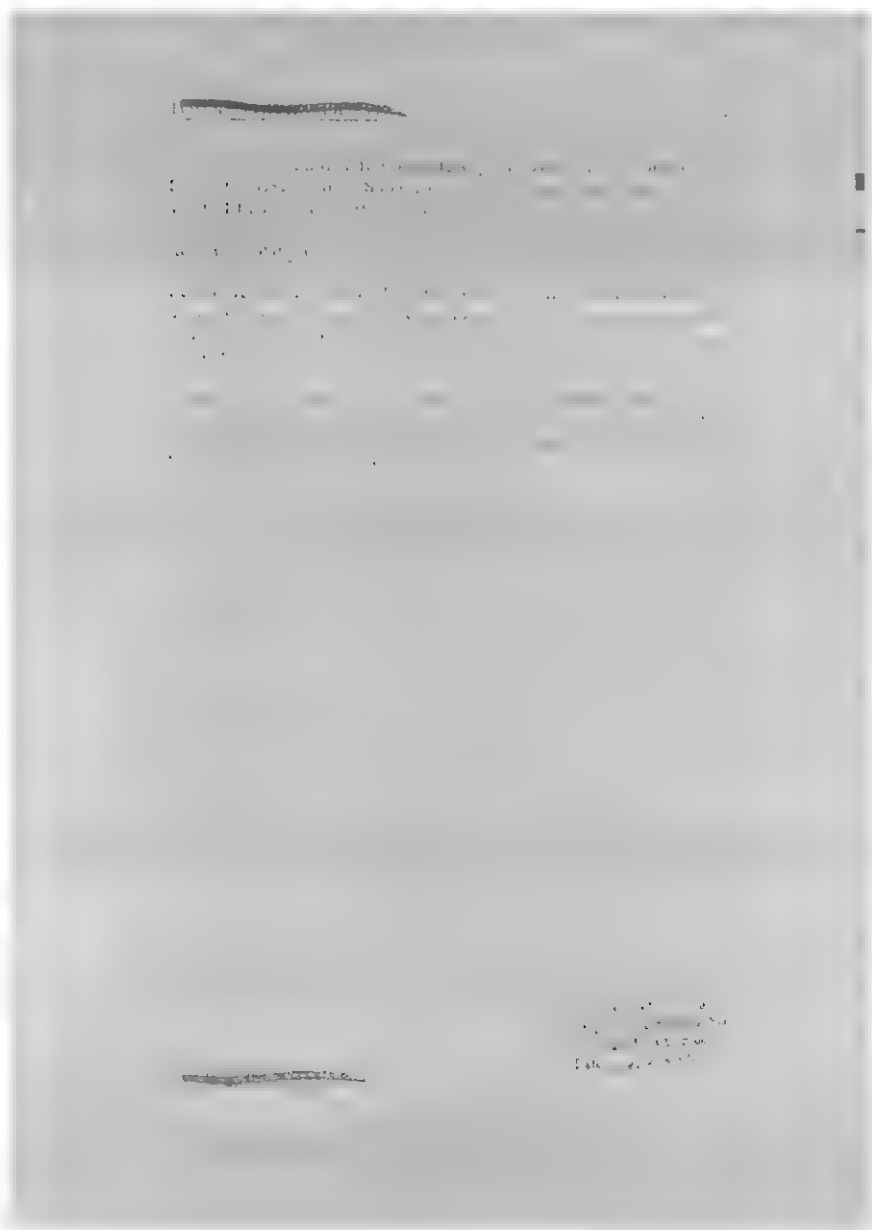
11. [redacted] responded that the Kurdish [redacted] understood [redacted] for secrecy and was ready to [redacted] out all arrangements exactly as desired by our side and to handle all of our aid and assistance exactly as we dictated. He noted as an indication of the good faith in this respect that only the Iranian Government was aware of the Kurdish [redacted] to Washington [redacted]

[redacted]

12. Colonel Kennedy expressed Dr. Kissinger's appreciation for the excellent presentation which gave us a clearer perception of the precarious position of Kurdistan and of its [redacted] to play a role in the Middle East. He also commended [redacted] for an outstanding presentation on behalf of Mullā Barzani. The meeting then ended with an agreement that the visitors would meet further with [redacted] to provide the details to support their general presentation to the Director and Colonel Kennedy.

~~CONFIDENTIAL~~

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی وزارتس دهره وهس نههریکا

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و وزارتني دهره وهن نه مريکا

see note
p. 2

COMMUNIST PARTY

FROM

SECRET

AMERICAN

DECLASSIFIED BY

DATE

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

DECLASS. FD in Part
PARTIAL DECLASS. STATUS
DATE 6/4/2004

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتتی دهره وهی نه سربکا

SANITIZED COPY

~~SECRET/NO FOREIGN DISSEM~~

- iv -

Barzani's expense. If he does not fight, Barzani's personal leadership is likely to be gradually eroded by such factors. Time is also against him (he is 69 years old, though still vigorous); so is the fact that his war-weary followers may be reluctant to take up arms again so soon after the long, wearying struggle of the 1960's.

Chances look better than even, however, that Mulla Mustafa will find sufficient outside support to renew his insurgency. If he can, he cannot look forward to more than holding his own in his mountain fastness. The sudden return of another Kurdish war could bring down the Baathist Government. However, the Kurds probably would not be able to determine the composition of the next regime. Furthermore, any likely Iraqi successors be they Baathists, Sunnis, or Kurds, will be more likely to be more than the present Government.

Mulla Mustafa
at Ba. 200

~~SECRET/NO FOREIGN DISSEM~~

SANITIZED COPY

[Handwritten signature or initials]

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی وزارتني دهره وهی نه مریکا

~~SECRET//NOFORN~~
~~SECRET//NOFORN~~

ATTACHMENT D

18 July 1972

DECLASSIFIED in Part
PAUHO, Department of State
E.O. 12958, as amended
Date 6/6/2006

PROSPECTS AND PROBLEMS OF ASSISTANCE TO THE KURDS

The following is a preliminary estimate which sets forth in detail considerations relevant to covert USG support to the Iraqi Kurds under the leadership of Mulla Mustafa Barzani.

SUMMARY.

1. It is clearly in the interest of the USG and its friends and allies in the area that the present Iraqi regime, be kept off balance, or even overthrown if it can be done without escalating hostilities on the international level. The most effective and secure means to achieve this end will be to furnish appropriate support to Barzani and the Kurds to enable them to maintain their resistance to the regime. The regime, despotic internally, is aggressively hostile in its intentions toward Iran, Kuwait, Arab Gulf States, and the newly-formed Federation of Arab Emirates. The danger Iraqi hostility poses has become an increasingly significant factor in the lives of the steadily decreasing Soviet support for Iraq, now institutionalized in the Soviet-Iraq treaty of friendship, and cooperation signed 2 April 1972. Soviet awareness of the threat Kurdish opposition poses to the Iraqi regime is demonstrated by the fact that the Soviet and East German press has been reporting on the National Liberation Front sponsored by the Kurds and the regime. Both the regime and the Soviets appear to feel that the Iraqi Kurds must be utilized and redeployed for a considerable time, that the Kurds, if not taken to become less effective in the future, will be a constant threat to the regime and the Soviets. The current indications that the regime is going to lift its prohibition to the full military and administrative

Automatically declassified
on approval of Director

~~SECRET//NOFORN~~
~~SECRET//NOFORN~~

0001

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتین دهر و موسی نه مرکبا

DECLASSIFIED in Part
PA/HO, Department of State
E.O. 12958, as amended
Date: 6/6/2005

18 July 1972

MEMORANDUM

SUBJECT: Assistance to Iraqi Kurdish Leader,
Mulla Mustafa Barzani

1. This memorandum describes a proposal for covert assistance to the Iraqi Kurdish leader, Mulla Mustafa Barzani. Attached are the following: (1) an inventory of the proposed assistance for the Kurds (Attachment A) and (2) an estimate of the situation entitled Insights and Problems of Assistance to the Kurds (Attachment B).

2. Material assistance required by Mulla Mustafa Barzani to continue resistance to the Ba'ath regime in Baghdad falls into two main categories, (a) financial and (b) logistic.

3. With regard to financial assistance, our intelligence has consistently placed the yearly requirement for financing the Pesh Merga (Barzani's guerrilla army) with a strength of 25,000 at approximately \$40 million. While Barzani's recent operations placed their total annual requirement at \$60 million, this figure envisaged a full-scale military offensive involving 80,000 troops and included the cost of a substantial infrastructure and certain social services to the Kurdish population. It is recommended that we consider our support each year in a steady but substantial and steadily increasing scale of activity, which would expand the limits of covert support.

4. Of the \$100 million required for guerrilla warfare of this nature, approximately 10% can be indicated to be required for the maintenance of the

[REDACTED]

SECRET/NOFORN

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی وهزارهتی دهرهوهی نه مریکا

SANITIZED COPY

RESEARCH STUDY

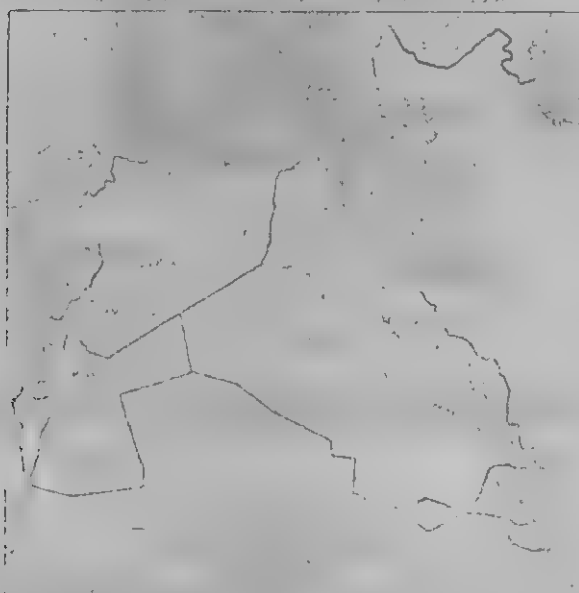
INSTITUTE OF RESEARCH AND STUDIES

May 1971

THE KURDISH PEOPLE'S PARTY

The Kurdish People's Party (KPP) is a political party in Iraq, founded in 1968. It is the largest and most influential of the Kurdish political parties in Iraq. The KPP is a secular, democratic, and socialist party. It has been active in the Kurdish struggle for independence since its founding. The KPP has been banned by the Iraqi government since 1971.

THE KURDISH PEOPLE'S PARTY

SANITIZED COPY

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی وهزارهتی دهره وهی نههریکا

DECLASSIFIED

Authority 969000
By [redacted] Date 7/1/00

DECLASSIFIED
PA/HO Department of State
E.O. 12958, as amended
June 21, 2006

on his head. Since that time, he has been living at Barzani's headquarters, often carrying out missions outside Iraq. Uthman did not rejoin his family in Baghdad after the March 1970 agreement between Barzani and the GOI because he has no confidence in the sincerity of the Baathist regime.

Uthman is modest about his proficiency in English but he is actually quite competent in that language. He has a quiet, convincing manner of speaking. He professes a belief in the democratic way of life as practiced in the United States.

U.S. Position

The reporting officer thanked Uthman for his exposition of the Iraqi situation. He stressed that the U.S. is following a policy of non-intervention in the internal affairs of foreign countries. Therefore, he saw no action that the USG could take in the present circumstances. However, the conversation would be reported.

BUFFON

7

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتني دهره و مې نه مريکا

SANITIZED COPY

- 4 -
Barzani, whose personal appeal has been stronger than any Kurdish figure of this generation, has strictly refrained from political agitation or organizing among Kurds in neighboring countries. The younger, leftist leadership that might succeed him is unlikely to be as discreet. And the Soviets, should they become directly involved in Kurdish affairs, would have on hand a difficult political situation, but also a means for pressure on Iran, and on a lesser scale on Turkey, if they choose to use it.

INP/Mean East and South Asia
Director : Curtis F. Jones, *CFJ*
Analyst : Charlotte M. Monahan, *CM*
ext. : 21430
Released by: *[Signature]*

~~SECRET~~ NO FOREIGN DISSEM

SANITIZED COPY

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانې وزارتې دهره وهی نه سربکا

DECLASSIFIED in Part
PA/HQ Department of State
E.O. 12958, as amended
June 21, 2006

~~SECRET~~

ATTACHMENT A

POLITICAL

Background

The primary goal of the Kurdish movement (people) in Iraq is autonomy for the Kurdish area of that country. The autonomy desired is comparable to the autonomy of a state in the United States with its control of education and other basic social services to its citizens. It is not in any degree comparable to full independence. A secondary goal of the movement is to promote democracy as the political system of government in Iraq.

The most important political aspect of Kurdish relations with any government, including the central government of Iraq, is, therefore, the recognition by that government of Kurdish autonomy within the independent republic of Iraq as legitimate, legal, and acceptable.

This autonomy was first recognized in the "Christmas Declaration" of 24 December 1922, in which the British specifically recognized Kurdish autonomy and granted the Kurds the authority to govern their areas. Unfortunately, this declaration was never recognized in practice by the British and Iraqi Arabs, which in turn led to a succession of Kurdish revolts. The aim of the Kurds during such fighting was to gain recognition in practice for the legal official autonomy formally granted to them in the "Christmas Declaration".

After the Qasim coup d'etat of 14 July 1958, the Iraqi Government promulgated a provisional constitution, Article 3 of which recognized that the Kurds and Arabs would be partners in governing the nation. This was never acknowledged in practice, however, and by 1961 'Abd-al Karim had, in fact, begun a major effort to crush the Kurdish movement. He closed the offices of the Kurdish Democratic Party (the political organization representing the Kurdish movement), shut down the Party's newspapers, sent Iraqi troops into Kurdistan, and tried to settle Arab tribes in the Kurdish areas.

In response to these actions, Mulla Mustafa Barzani organized a Kurdish resistance effort in 1961 with only 600 armed men. By 1963 the movement's objective of autonomy for Iraqi Kurds had been crystallized in the minds of Barzani and his followers. This period of combat lasted, on and off, until 11 March 1970 when Barzani signed a settlement with the Ba'ath government in Baghdad. The settlement represented the clearest recognition that any Iraqi Government had offered of the Kurdish demand for autonomy. This, plus the increasing inability of

WARNING NOTICE
SENSITIVE INTELLIGENCE SOURCES
AND METHODS INVOLVED

EXEMPT FROM AUTOMATIC DECLASSIFICATION
OF E. O. 11652, EXEMPTION CATEGORY:
20(1)(2), (3) or (4) (which one or more)

CLASSIFIED BY 1374

~~SECRET~~

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانن و وزارتتې دهره وهی نه مریکا

~~SECRET, SENSITIVE~~

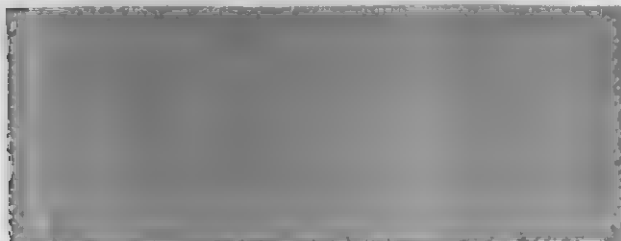
DECLASSIFIED in Part
PA/HO, Department of State
E.O. 12958, as amended
Date: 6/6/2010

-17-

keep us from having illusions that support of Barzani would enable him to control the entire northern region of Iraq and make the kinds of arrangements for exploiting its resources which Barzani's emissaries projected.

Department of State Plans to Staff an Interests Section in the Belgian Legation, Baghdad with Four or Five Personnel

54. The Department of State is preparing to place an FSO-4 and an administrative assistant in the U.S. Interests Section of the Belgian Embassy in Baghdad about 1 September 1972. (The Iraqis have maintained two people in Washington despite their diplomatic break with us in June 1967.) The placement and retention of American officials in Baghdad would be jeopardized if the Iraqis become aware of our support of the Kurds.

~~SECRET, SENSITIVE~~

کورد و کوردستان له بده لگه نامه کانن و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

SANITIZED COPY

ACTION
Outside System
No number

SECRET/SENSITIVE

June 7, 1972

MEMORANDUM FOR: DR. KISSINGER
FROM: HAROLD H. SAUNDERS
SUBJECT: Message from Shah on Kurds

[REDACTED] the following message to you from the Shah on the basis of his talk with you in Tebran on the Kurdish situation.

SANITIZED
3 3/0,1)

The Shah believes you should talk personally with two Kurdish representatives of Mullah Mustafah Barzani, who will be traveling to the US shortly. After you study their problem, the Shah 'expects' you to share with him your views on the discussion. Given current Iraqi policies, the Shah believes the Kurds should be protected from Communist influence and prevented from following the same policies as those of the Iraqi government.

SANITIZED

1.3 (b) The two emissaries will be Idris Barzani, son of the Kurdish leader, and Mahmoud Uthman, often used as a Kurdish emissary.

The issue in your seeing these fellows is the possibility that they will use their call on you to claim US support. Even if we were to decide to help them, I would assume we would want our hand to be hidden.

The balance is fairly fine on the question of whether we should support the Kurds.

The principal arguments for supporting them are:

--To permit or encourage them to remain a source of instability in Iraq, thwarting the Soviet effort to promote a national unity government as a sounder base for the Soviet position.

--The [REDACTED] and the [REDACTED] have intermittently over time supported the Kurds as a means of tying down Iraqi forces at home, and their security is our interest. In addition, there is now the prospect of active Iraqi meddling down the Gulf which domestic

SECRET/SENSITIVE

DECLASSIFIED
EO 12958 at/amend-3 Sec 1.3
DATE 01-24/5 BY SP-10 (b)
DATE 01-24/5 BY SP-10 (b)

SANITIZED COPY
[0.1 of 10]

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

~~SECRET/SENSITIVE~~

DECLASSIFIED in Part
PA/HIO Department of State
E.O. 12958, as amended
June 21, 2006

Barzani, in turn, looks forward to visiting the United States whenever political conditions would so permit. [redacted] stressed that in return for the American assistance requested above, Mulla Barzani was prepared to commit his movement and his fighting forces to the policies of the United States Government. [redacted] added that prior to their departure from Washington, he and [redacted] would provide the background and details for their requests to [redacted] (see attachments).

6. [redacted] completed his presentation by saying that he felt Mulla Barzani's concerns and requests above were very relative to President Nixon's reference in his press conference of 29 June to the threat to world peace represented by Soviet adventures in the Middle East. [redacted] said that the current Soviet-Iraqi effort to control Kurdistan would be the final chapter in the Soviet adventure of turning Iraq into a satellite state, which in turn would threaten American interests in the Middle East.

7. [redacted] noted that he and [redacted] carried with them a tiger skin from Kurdistan as a gift for President Nixon from Mulla Barzani. He said he would send this gift to the Director to forward to the President on behalf of the Kurdish leader. He closed by saying that Mulla Barzani hoped that the arrival of his representatives in Washington so close to America's celebration of its independence on 4 July would encourage the United States Government to respond positively to this Kurdish appeal for assistance in maintaining Kurdish independence.

8. Director Helms thanked [redacted] for their visit to Washington and commended [redacted] for his most able presentation of the position and requirements of the Kurdish people and their leadership. He said that he and Colonel Kennedy have been authorized by Dr. Kissinger to express the sympathy of the United States Government for the Kurdish movement under Mulla Barzani. Mr. Helms noted that the very presence of the Kurdish representatives in his office was proof of our position and readiness to consider their requests for assistance. The Director said that the United States Government desires to continue the relationship with the Kurdish movement which had been officially initiated by the presentation of [redacted].

9. [redacted]

~~SECRET/SENSITIVE~~

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتني دهره وهی نه مریکا

SANITIZED COPY

~~SECRET~~/SENSITIVE

- 2 -

Instability would help weaken.

SANITIZED
3.3(b)(1)(6)

--The [REDACTED] may be able to relate the Kurdish efforts to contacts they have among Iraqi military dissidents who might overthrow the government that signed the treaty with the USSR

[REDACTED]

The principal arguments against our supporting the Kurds are:

--We would be committing ourselves to a guerrilla effort, the greatest success of which could be a standoff with the government in Baghdad and preservation of Kurdish autonomy. If the battle turned against the Kurds, we would have neither the assets nor the interest to provide decisive support.

SANITIZED
3.3(b)(1)(6)

--The financial resources are readily available in [REDACTED]. This is one case where the US should consult with the regional countries which it is already supporting in a variety of ways and tell them straightforwardly that we for this support a regional effort rather than one for which we would provide direct support.

--One would have to consider the implications of supporting the Kurds in the context of the Moscow summit talks. Since the Soviets have made an effort recently to persuade the Kurds to join the Ba'ath Party in a national unity government in Baghdad, support for the Kurds would be a direct counter-Soviet move.

SANITIZED
3.3(b)(1)(6)

[REDACTED]

US policy is to support the Kurds in the context of the Moscow summit talks.

SANITIZED
3.3(b)(1)(6)

[REDACTED] The response was to reiterate the line that we are not involved. State's practice has been to receive travelling Kurds at the desk level.

~~SECRET~~/SENSITIVE

14/5 8-208 137

SANITIZED COPY

-15-

~~SECRET~~

Kurdish Factionalism:

47. The Kurds of Iraq are far from being united in support of Mulla Mustafa Barzani. Deep factional cleavages rooted in tribal, political and social conflicts divide the Kurds into competing and mutually hostile groups. This situation poses problems of effectiveness and especially of security in any program to provide assistance to Barzani.

48. Barzani has played the preeminent role in Kurdish efforts to gain autonomy within Iraq. He was the leader of the Kurdish revolt of 1943 and the military commander of Ghazi Muhammad's "Mahabad Republic" on Iranian soil in 1946. He has led the Kurdish military effort against the Baghdad government since 1961. He has become not only a Kurdish leader, but a world figure.

49. Within the Kurdish movement, however, there are many counter-currents which have limited Barzani's attempts to unify Kurdish efforts. These currents are likely to endure and continue to weaken Kurdish military and political initiatives.

50. The most fundamental sources of division lie in traditional tribal rivalries. Barzani himself is not a tribal leader, but a religious one, a Mulla. His "Barzani" followers are not, strictly speaking, a tribe, but Kurds who inhabit the Barzan region of Northeastern Iraq and who follow Barzani. Several important Kurdish tribes have opposed him actively, and others have passively refused to support or oppose him. The Baghdad government under Qasim and his successors was able to pit elements of the Zibari, Harki, and Baradost tribes against Barzani. Qasim even organized a Kurdish cavalry unit,

DECLASSIFIED in Part
PA/HO, Department of State
E.O. 12958, as amended
Date: 6/6/2000

~~SECRET~~

~~SECRET/SENSITIVE~~

DECLASSIFIED in Part
PA/HO Department of State
E.O. 12958, as amended
June 21, 2006

central government or fight to a sure defeat.

3. [REDACTED] stressed that Barzani wishes increased foreign assistance not just to defend his area from the Soviets and Iraqis, but preferably to make Kurdistan a positive element on the side of the United States and its friends and allies in the Middle East, notably Turkey, Iran, Israel, Saudi Arabia, Jordan, and the Persian Gulf states. Further, [REDACTED] explained Mulla Barzani's conviction that the Soviets are now controlling events in Iraq and that time is running out for the West and its allies bordering that country. Barzani believes that Kurdistan, albeit small, could exploit its strategic location and fighting potential as an effective tool in a free world effort to reverse the trend of Soviet expansion in the Middle East and to regain the initiative for the free world and its allies in that area. In this context, he noted that Iraqi oil resources are located primarily in the Kurdish area. A strong Kurdistan could thus be a major voice in the oil policies of the Iraqi Government.

4. [REDACTED] specified that in the context outlined above, Mulla Barzani sought United States political, financial, military, and intelligence assistance as follows:

a. Recognition of the Kurdish objective of autonomy and the continuance of direct secret contacts between the Kurdish movement and the American Government;

b. Financial support sufficient to turn the Kurds into an offensive military force with the objective of either bringing down the Ba'athi Government in Baghdad or at least tying up the majority of Iraqi military forces in indefinite combat in order to eliminate the Iraqi regime as a Soviet-controlled threat to American and free world interests and allies in the area;

c. Provision of military assistance;

d. Establishment of an intelligence liaison between the Kurds and the United States, to include provision of assistance to Kurdish intelligence.

5. In presenting the request above for continuing direct contacts between their leadership and the United States Government, [REDACTED] said that Mulla Barzani recommends [REDACTED] presence, temporary or permanent, in Naj Amaran, Barzani's [REDACTED]. As an alternative, the Kurdish movement would accept a contact in any feasible location as preferred by the United States Government. [REDACTED] commented that Mulla

~~SECRET/SENSITIVE~~

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی وزارتني دهره وهی نه سربکا

WLAN, NSC Files,
 K Kissinger Office Files
 CF, ME, EOA 138 (W/A)
 HAK BOX 138
 Folder 1

~~SECRET~~

DECLASSIFIED in Part
 PAHO Department of State
 E.O. 12958, as amended
 June 21, 2006

15 JUL 1972

MEMORANDUM OF CONVERSATION

SUBJECT: Washington Meetings with Kurdish Representatives

1. Through arrangements made by the Shah of Iran, [redacted], personal representatives of Kurdish leader Mulla Mustafa Barzani, met on 30 June 1972 with President Nixon, Colonel Richard Kennedy, and CIA officer [redacted]. The substance of that meeting is covered in this memorandum. Additional background information and details to support the Kurdish requests for assistance are attached herewith as provided to CIA representatives by [redacted] during extensive discussions on 1 July 1972.

2. As the primary spokesman for the visitors, [redacted] opened the 30 June meeting by conveying the personal greetings of Mulla Barzani to President Nixon and the American people. He expressed Barzani's appreciation for this long-sought opportunity to present the Kurdish case directly to the United States Government and invited complete frankness on the part of both sides. [redacted] then provided a short historical review of the Kurdish movement and its fight for autonomy within Iraq. He followed with a geopolitical description of Kurdistan's position as the only remaining obstacle to total Soviet control of Iraq and the resultant implications in the area, particularly Iran, Turkey, Saudi Arabia, Jordan, and the Persian Gulf states. He spoke in some detail concerning joint Soviet and Iraqi efforts to bring the Kurds under the control of the Ba'athi regime in Baghdad. He noted in particular the intensification of direct Soviet political pressures on Kurdish leaders, including visits to Mulla Barzani by leading members of the Communist Party of the Soviet Union and the German Democratic Republic. [redacted] reported on Soviet demands to Mulla Barzani in late June 1972 for prompt replies to previous Soviet overtures for the Kurds to join a National Front Government in Iraq. He pictured the Soviet effort as a ploy aimed at destroying Barzani and the political leadership of the Iraqi Kurds. [redacted] said that Barzani and other Kurdish leaders do not believe that they can resist this combination of Soviet and Iraqi pressure for much more than six months without significant foreign assistance. If such aid is not forthcoming, the Kurds believe that within six months they will either have to reach a political compromise with the Iraqi

WARNING NOTICE
 SENSITIVE INTELLIGENCE SOURCES
 AND METHODS INVOLVED

EXEMPT FROM AUTOMATIC DECLASSIFICATION SCHEDULE
 1. 2. 1167 1. 2. 3. 4. 10. 11.
 50 (2), (3) in (4) (code and ex date)

CLASSIFIED BY 1374

~~SECRET~~

SECRET

DECLASSIFIED in Part
PA/HO, Department of State
E.O. 12958, as amended
Date: 6/6/2006

-10-

34. The modalities of providing financial and military support depend upon the degree of secrecy desired, the level of military capability we wish to provide, and the collateral objectives we wish to achieve.

35. Unlike arms, money can be provided either directly or indirectly, with minimal problems of clandestinity. We might find it in our interest to provide Iranians to reinforce their feelings of participation as well as for security reasons. We might also find it useful to pass some funds directly to the Kurds to enhance our own influence, as well as to provide some measure of unilateral control and a device for intelligence exploitation. The mechanics of acquiring the required currency and passing it to the Kurds in Iraq and elsewhere can be worked out.

36. Arms are another matter, and we already have indicated to the Kurds that most of our assistance might have to be via third parties. Geography makes Iran an essential intermediary in any arms delivery system.

Security

37. In our own planning we shall strive for maximum security in our arrangements. The multilateral nature of our involvement, however, will impose obstacles to complete secrecy, and we may in the event have to settle simply for plausible denial. The Kurds themselves

~~CONFIDENTIAL~~

SANITIZED COPY

~~SECRET/SENSITIVE~~

- 3 -

SANITIZED
3.3(6)(1)

[REDACTED] the issue is only whether you are to see the Kurdish emissaries as the Shah requests. This depends heavily, of course, on how committed you feel to the Shah on this particular point. My own feeling is that it would be better not to involve you personally at this stage since that comes so close to involving the President at least by implication. I think you could tell the Shah this straightforwardly and say that you will have me give them a full hearing and report. [REDACTED]

The Shah has asked for a reply before he leaves for Europe Monday.

A recent study of the Kurdish rebellion is at Tab B.

RECOMMENDATIONS:

1. That the following reply be sent to the Shah: "I am concerned that my receiving the Kurdish emissaries could mislead them into excessive expectations of direct US support which, as you know, there has been no decision to provide. I will, however, ask my senior assistant on Middle East Affairs to give them a full hearing and report to me. I will send you my views after that."

Approve _____ Other _____

2. [REDACTED]

SANITIZED
3.3(6)(1)

~~SECRET/SENSITIVE~~

HHSaunders:trnt 6/7/72

[REDACTED]

SANITIZED COPY

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

DECLASSIFIED
PA/HO Department of State
E.O. 12958, as amended
June 21, 2006

Authority **NND 969000**
By **CB** Date **04/09/01**

This document consists of 7 pages
Number 1 of 1 copies, Series 5

DEPARTMENT OF STATE

Memorandum of Conversation

L I M D I S

DATE: May 29, 1969

SUBJECT: Kurdish Threat Against Kirkuk Oil Installations;
Iranian and Israeli Support for Assyrians

PARTICIPANTS: Mr. Zaya Malek Isma'il
Mr. Sam Andrews
Mr. William Yonan

Mr. Rodger P. Davies, NEA *end*
Mr. Bryan H. Baas, NEA/ARN

COPIES TO: NEA
NEA/ARN
INR (10)
NEA/IRN
NEA/IAI
White House - Mr. Saunders

Ambassy TEHRAN
Ambassy BEIRUT
Ambassy LONDON
Ambassy TEL AVIV

The Assyrian gentlemen called on Mr. Davies at their request. Mr. Yonan introduced Messrs. Isma'il and Andrews stating that they had recently been in Kurdistan and had some information which they wished to share with us.

Mr. Andrews said that he and Mr. Isma'il had gone to Iran in early April 1969. Through the intercession of the Assyrian representative in Majlis, they were able to obtain permission apparently from the Shah himself - to visit Mullah Mustafa Barzani in Kurdistan. A primary purpose of their visit was to ascertain the condition of Assyrians in Kurdish territory. The Iranian armed forces obligingly provided a helicopter to take them into Kurdistan. They arrived there April 20 and departed April 23.

NEA/ARN:BHBaas:dmg 5/29/69

(Drafting Office and Office)

GROUP 3

FORM DS-1254

2-68

Downgraded at 12-year intervals;
not automatically declassified.

Dear Kak **Wirya Rehmany**

You have my permission to translate into Kurdish the book entitled *The Kurdish Question in U.S. Foreign Policy: A Documentary Sourcebook* (Meho, 2004).

Regarding the Kurdish community in Lebanon, I am attaching an article on the topic. The article has been translated into both Arabic and French.

I speak Kurmanji fluently, but, unfortunately, I can't read or write Kurdish. I can read, write, and speak Arabic and English very fluently.

Let me know if you have any questions.

All the best,
Lokman

Lokman I. Meho, Ph.D.
Associate Professor
School of Library and Information Science
Indiana University.USA
1320 East 10th St., LI 011
Bloomington, IN 47405

کتیبه کانی دیکه ی وه رگپړ:

- ۱- کولتور و ناسنامه ی کورد، فیلیپ کرینبروک - کریستییه ن
تالیسۆن، وه رگپړان له ښنگلیزییه وه، ده زگای چاپ و بلاو
کردنه وه ی موکریانى، هه ولیر، ۲۰۰۸
- ۲- کوردستان و کورد له روانگه ی نه خشه وانیه وه، ده زگای چاپ و بلاو
کردنه وه ی رۆژه لآت، هه ولیر، ۲۰۰۹
- ۳- تراژیدیا کوردان (راپورته ک ژبو نه ته وه یتن یه کبووی)، ژیرار
شالیان، وه رگپړان له ښنگلیزییه وه بۆ کوردی کرمانجی، چاپخانه ی
وه زارته ی رۆشنیری، ۲۰۰۸
- ۴- تراژیدیای کورد، ژیرار شالیان، وه رگپړان له ښنگلیزییه وه بۆ
کوردی سۆرانى، ده زگای وه رگپړان، ۲۰۰۹
- ۵- بزوتنه وه ی نه ته وه یی کورد له کوردستانى تورکیا، پاول وایت،
وه رگپړان له ښنگلیزییه وه، چاپ نه کراوه
- ۶- نه ده بیاتى زاره کی کورد له روانگه ی توپوه رانی رۆژناواوه، وه رگپړان
له فهره نسییه وه، چاپ نه کراوه